

Píívyéébé Ihjyu

JETSOCRÍJTODÍTYÚ CÁÁTÚNUHÁÁMĪ

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
bora

Wycliffe®
Bible Translators

Las ilustraciones usadas con el permiso de
©1996 David C. Cook Publishing Co.
se encuentran en las páginas: 3, 7, 9, 21, 40, 65, 79, 81,
91, 94, 113, 119, 126, 129, 131, 138, 140, 165, 169, 183,
184, 194, 211, 217, 219, 220, 221, 229, 241, 244, 249,
254, 265, 268, 271, 273, 277, 293, 295, 297, 311, 320,
325, 328, 341, 347, 351, 393, 418, 506, 511, 528,
539, 555, y 560.

Las ilustraciones por Gordon Thompson
© 2012 Wycliffe Bible Translators Inc.
se encuentran en las páginas: 394, 450, 507, y 508.

Primera edición, 1982
Segunda edición, 2021

Publicado por
© 2021, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Más recursos en bora (boa)
www.ScriptureEarth.org

Licencia Creative Commons (by-nc-nd)
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

ÍNDICE

Matéo Jetsóodítýú cáátúnuháámi	1
(San Mateo)	
Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháámi	83
(San Marcos)	
Róóca Jetsóodítýú cáátúnuháámi	133
(San Lucas)	
Jóáa Jetsóodítýú cáátúnuháámi	214
(San Juan)	
Uwáábojte méénúnéhjí uubálleháámi.	276
(Hechos de los Apóstoles)	
Róómári íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi	350
(Carta a los Romanos)	
Tujkénú Coríítori íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi	379
(1ª Carta a los Corintios)	
Hállúvúeháámí Coríítori íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi . . .	410
(2ª Carta a los Corintios)	
Garáátsiárí íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi	430
(Carta a los Gálatas)	
Éépetsóri íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi	441
(Carta a los Efesios)	
Pirípori íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi.	451
(Carta a los Filipenses)	
Coróótsari íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi	459
(Carta a los Colosenses)	
Tujkénú Tetsaróónicárí íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi . . .	466
(1ª Carta a los Tesalonicenses)	

Hállúvúeháámí Tetsaróónicárí íjcyáme élleu Páávoró cáátúnuháámi.	472
(2ª Carta a los Tesalonicenses)	
Tujkénú Timotéo élleu Páávoró cáátúnuháámi.	476
(1ª Carta a Timoteo)	
Hállúvúeháámí Timotéo élleu Páávoró cáátúnuháámi	484
(2ª Carta a Timoteo)	
Tíító élleu Páávoró cáátúnuháámi	490
(Carta a Tito)	
Piremóó élleu Páávoró cáátúnuháámi.	494
(Carta a Filemón)	
Heeberéómu élleu cáátúnúmeíháámi	496
(Carta a los Hebreos)	
Tsajtiágó cáátúnuháámi	521
(Carta de Santiago)	
Tujkénú Péédoro cáátúnuháámi.	529
(1ª Carta de San Pedro)	
Hállúvúeháámí Péédoro cáátúnuháámi	537
(2ª Carta de San Pedro)	
Tujkénú Jóáa cáátúnuháámi.	542
(1ª Carta de San Juan)	
Hállúvúeháámí Jóáa cáátúnuháámi	549
(2ª Carta de San Juan)	
Nihñéeháámíré Jóáa cáátúnuháámi	550
(3ª Carta de San Juan)	
Jóóda cáátúnuháámi	551
(Carta de San Judas)	
Muhdú pájtyéíñéhjí Jóáa ájtyumíne	554
(Apocalipsis)	

MATÉO

Matéó Jetsóodítýú cáátúnuháami

Jetsoeríjtó íhdé múnáaúvu
(Rc 3.23-38)

1 ¹Dabíi, Aavaráaa,
íjcyámútsiúvúj
tsiiménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó
íjcyáábé íhdé múnáaúvú illuúme:

²Diibyéhjáa Aavaráá tsíimavá
Itsáake. Aabéhjáa Itsáá tsíimavá
Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó
tsíimavá Jodáake tsíjtyehjí
íñahbémuma.

³Aabéhjáa Jodáá tsíimavá
Tamáadívú Pááreé, Tsááraá,
íjcyámútsikye. Aabéhjáa Pááre
tsíimavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróo
tsíimavá Aráake.

⁴Aabéhjáa Aráá tsíimavá
Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáá
tsíimavá Naatsóoke. Aabéhjáa
Naatsóo tsíimavá Tsamóoke.

⁵Aabéhjáa Tsamóo tsíimavá
Bóoke Raádívu. Aabéhjáa Bóo
tsíimavá Obéke Róótídivu.
Aabéhjáa Obéé tsíimavá Itsaiikye.

⁶Aabéhjáa Itsaíí tsíimavá
ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíí
tsíimavá Tsaromóoke Oríá táábadívu.

⁷Aabéhjáa Tsaromóo tsíimavá
Roboáake. Aabéhjáa Roboáá
tsíimavá Abíake. Aabéhjáa Abía
tsíimavá Áátsákeé.

⁸Aabéhjáa Áátsa tsíimavá
Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáá
tsíimavá Joráake. Aabéhjáa Joráá
tsíimavá Otsíake.

⁹Aabéhjáa Otsíá tsíimavá
Joatáake. Aabéhjáa Joatáá tsíimavá
Acáake. Aabéhjáa Acáá tsíimavá
Etsekíake.

¹⁰Aabéhjáa Etsekíá tsíimavá
Manatséake. Aabéhjáa Manatséé
tsíimavá Amóoke. Aabéhjáa Amóo
tsíimavá Jotsíake.

¹¹Aabéhjáa Jotsíá tsíimavá
Jeconíake tsíjtyehjí íñahbémuma.
Téijyúhjáa Babiróónía múnáá
hójtsiri méihdéetje ijráéemu.

¹²Aaméhjáa diityé hójtsí pañétú
íjchívyéné boone Jeconía tsíimavá
Tsaratiéake. Aabéhjáa Tsaratiéé
tsíimavá Tsorobabéake.

¹³Aabéhjáa Tsorobabéé tsíimavá
Abiooke. Aabéhjáa Abiíoó tsíimavá
Eriakíikye. Aabéhjáa Eriakíí
tsíimavá Atsóoke.

¹⁴Aabéhjáa Atsóo tsíimavá
Tsadooke. Aabéhjáa Tsadóo tsíimavá
Akíikye. Aabéhjáa Akíí tsíimavá
Eriooke.

¹⁵Aabéhjáa Eriíoó tsíimavá
Ereatsáake. Aabéhjáa Ereatsáá
tsíimavá Matáake. Aabéhjáa Matáá
tsíimavá Jacóóboke.

¹⁶Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá
Jotséake Maaríá tajíí íjcyáábeke.
Aanéhjáa diille Maaríá tsíimavá
Jetsóoke, ‘Pájtyetétsoóbe’ nééiyóné
‘Críjtoó’ némeííbyeke.

¹⁷Éhduméhjáa Jetsóo íhdé
múnáaúvu. Diibyéhjáa muurá
Aavaráaúvú tsíimavá tsáápiikye.

Aabéhjáa dsíjívnetu dífbyé
hajchíyējuco cámaavéné éhniñevu.
Aabéhjáa idyé dsíjívnetu
dífbyé hajchíyējuco cámaavéne.
Ehdúhjáa icyóhodu ‘camácámá’
lílyaatehijcyámé 14-ihjyúvá
Dabíiúvuke ditye tsímávanévújuco.
Áábeúvudítýúhjáa idyé
lílyaatehijcyámé téhdunéré
14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké
Babiróónía múnáa méénucátsityu
ityáhjámeke tsajtyé íiñújivu.
Téijyútúhjáa idyé ditye
lílyaatehijcyáné téhdunéré
14-ijyúvá úújetenáa Críjtorējuco
tsímávámeíne.

Jetsocríjtoke Maaríá tsímaváne
(Rc 2.1-7)

18 Íllúhjáa muurá teene
Jetsocríjtoke tsáápille tsímaváne:
Dífbýéj tsíijúhjáa íjcyáille
Maaríake Jotséé áábajáa
ityáábavaki. Áronáacáhjáa dityétsíi
úcújcátsityúné íhdéré tsúuca
Maaríá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu
Íapííchoj téeveri pícyoóne.

19 Aabéhjáa diibye Jotséé ímiáábé
íjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu
nééllema íjcyane. Áánélliihyéhjáa
íjtsámeífbýé íllurējuco
dífilleke íhvéjtsóiyóné múha
wáájácútúnááaca. Aabéhjáa tsá
ímíllétú míamúnáake iwáájácútsóné
muhdú dille íjcyane.

20 Ááneríhjáa dibye
ítsámeíhíjcyánáa níjkyéji
múnáajpi ityúwá pañe dífbyedívu
bóhówááveebe nééhií:

—Jótsej, Dabíiúvú
tsíiménémúhaabe u íjcyáábej, tsá
muhdú u íjtsámeítyú dítyáába
íjcyáille Maaríadítýu. Tsá muurá

dille éévane ímityúné íjcyatúne.
Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj
téeveri pícyoone éévalle. Ahdícyane
ihdyu wa duucu dífillekej.

21 Muurá tsímáváille wájpííkye.
Áábe mémei Jetsóó dibye
ihyájkímuke ímityuhánetu
pájtyetétsóíñéllííhye. Ehdúhjáa
níjkyéji múnáajpi néé Jotsééke
ityúwá pañe.

22-25 Ahdújucóhjáa dibye
ipyééne dífilleke újcujéné íhjyávu.
Áállekéhjáa tsá dibye dómájcotú
dille tsímávátúné hajchóta.
Aanéhjáa tsúuca dille tsímáváábeke
meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa
pajtyéné Píívyéébe íhjyú uubálle
múnáajpij téeveri íllu néhdújuco:

Wájpííkye úújétúné badsíjcaja
éévaáhi. Aane tsímáváille
wájpííkye. Áábe mémei
Emanoée, ‘íjcyaaabe Píívyéébe
méémaá’ nééiyóne.

Ehdúhjáa Píívyéébe íhjyú uubálle
múnáajpij téeveri néhdújuco tene
pájtyene.

Waajácu múnáa
Jetsóoke úújeténe

2 ¹ Aanéhjáa Jodéa íiñújivu
dífbyeke tsímavámé Beréé
coomívu Heróódé téené íiñújí
avyéjuube íjcyánáaaca. Áijyúhjáa
nuhba tsáhícyánéjcutu tsaate
míícúru waajácu múnáa tsáame
wajtsí Jerotsaréevu.

² Aaméhjáa técoomí múnáake
nééhií:

—¿Kíá diibye éhneva jodíómú
avyéjuube íjcyáífbýeke tsáápille
tsímávaábe? Muurá íñe nuhba
tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame
máájtyumí tsúuca dibye íjcyane

úúbálléné miicúruwake.
Áánéllii muha metsáá dífbyeke
medúúruváváme.

³ Aanéhjáa idyé téhdure Heróódé
tsúúca waajácúhi. Aanéhjáa
dífbyeke tsíwárejcaró pámeere
teene Jerotsarée múnáamájuco.

⁴ Áánélliihyéhjáa pihjyúcuube
pameekéré llúúvájte avyéjútémá
taúhbájú uwáábojtéke. Áámekéhjáa
díllóobe kiávú diibye Pájtyetétsoobe
íjcyáiíbyeke ditye tsímávaíñé
némeíhijcyáne.

⁵ Áánélliihyéhjáa néémeé:
—Beréevu Jodéá iinújiri
íjcyáoomívu. Íllúhjáa muurá
Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi
caatúnúhi:

⁶ Jodéá iinújiri íhtsútú coomjí
íjcyánetu tsá íatéréecóomí

Berée íjcyatúne. Muurá ámuha
teene Berée múnáa tahñéjté
meíjcyámedítýú tsaapi íjcyáá
ámúhá avyéjuube ámúhakye
téhmeífbye.

⁷ Ehdúhjáa ditye úúbállénéllii
Heróódé píuvá wáájácúratúné
diitye mícúru waajácu múnáake.
Áámekéhjáa díllóobe ímíñeúvú
múijyútújucóhjáa ímichi mícúruwa
bóhówaavéne.

⁸ Átsihdýúhjáa teene Beréevu
iwállóomeke neébe:

—Cána mepéene ímíñeúvú
méwaajácute diibye tsíméneke.
Aane ámuha dífbyeke
maájtyúmícooca oke méúúballeco
téhdure o dúúruvaté dífbyeke.

⁹ Ehdúhjáa ávyéjuube Heróódé
diityémá íhjyúvátsihdyu idyé

© 1996 David C. Cook

pehíjcyámé diibye míficúruwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúuca tétsihvu úújeténáa díbyéwu íjcyátsíí hallúvú míficúruwa táchúúreevéhi.

¹⁰ Áaneríhjáa mityane ímíjyuuvéme.

¹¹ Aaméhjáa tééj pañévu úcaavémé úújeté tsiiju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúukéhjáa duurúvámé ímíhmóubánema. Átsihdyúhjáa bohbanúme dífbyéwúuke óoroó, íjtsiéetsoo, mífíraá, éhdunévu.

¹² Áané boonéhjáa Píívyéébe diityéké ityúwá pañe née Heróódé íjcyáhullétú ditye íóómíjyúcóótuki. Ahdújucóhjáa ditye óómiñe ííiñújivu tsiélléturé juco.

Jetsóoma tsííjumútsí Ejíhtó íiñújivu úmiváne

¹³ Aaméhjáa tsúuca ííiñújivu óómiñe déjuvu idyé tsiíñe níjkyéji múnáajpi Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne née dífbyeke:

—Maájkyéne méumíwá dítyáábá nííhyoma Ejíhtó íiñújivu. Aame ámuha méíjcyaa téhulle ámuíhakyé o néené hajchóta. Muurá Heróódé néhcoó aadi tsííménéwúuke ídsíjívétsooki.

¹⁴ Ahdújucóhjáa ditye íájkyéne péene tépejcojuco teene Ejíhtó íiñújivu.

¹⁵ Áhulléhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróódé dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjuu uubálle múnáajpij tééveri íllu néhdújuco:

Ejíhtori íjcyáábeke ó púwá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróódé tsiímédívú lííihyánutsóne

¹⁶ Aanéhjáa Heróódé ávyetá íhnáho cayóbaávaté diitye waajácu múnáa tsiélléturéjuco óómíñeri. Áánemáhjáa íjcyaaabe lííihyánutsó wapímúj tsíímedívú mífíéécú pijcyábatu líííñevu íjcyáméhjidípívu, diityéhjáa waajácu múnáa mífíéécú pijcyábájuco ípyée míficúruwake íájtyúmínetu íjcyáne ééveri íjcyáméhjidívu. Teenéhjáa Berée múnááj tsíímedívú lííihyánútsoobe técoomí úníuri íjcyáméj tsíímemájjuco.

¹⁷ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé íhjuu uubálle múnáajpi Jeremía íllu néhdújuco:

¹⁸ Ramáa íjcyátsihyi dsíjívé maatyóba mélleebóhi. Rakyéé muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéémuj tsíímé dsíjíveneri. Aalle tsá ímííletú díílleke mebóhijtsóne.

¹⁹⁻²⁰ Aanéhjáa diibye Heróódé tsúuca dsíjívénéllíi níjkyéji múnáajpi tsiíñe Ejíhtovu Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne nééhíí:

—Maájkyéne wa meóómí ámuha íjraéémú íiñújivu. Tsúuca dsíjívémé tsííménéwúukée dsíjívétsoólehíjcyáme.

²¹ Ahdújucóhjáa ditye óómiñe ííiñújivu.

²² Áronáacáhjáa diibye Heróódé cápayóóvé íllíyéjuco Akyeráo teene Jodéa íiñújí avyéjuube íjcyane Jotsée iwáájácúne íllityé téhullévú ípyééyóneri. Áánéllíihyéhjáa Gariréa íiñújívuréei péeme Píívyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévú ditye pééityúné néénéllíihye.

²³ Aaméhjáa úújeté Natsaréevu diibyéhhjáa Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyaiñé tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhijcyádújuco.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne

(Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)

3 ¹ Téijyúhhjáa Jóáa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá mímúnáake Jodéa iññújiri íñnéubará píívyétútsihyí.

² Íllúhhjáa úwáábohíjcyaaabe:

—Méihvéjtsó ímityú

ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméí mecápayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá nájkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjuejte meíjcyá meke újcuíñé tsúúca méhdivu piihíjucóóhií.

³ Diibyéhhjáa Jóáadityu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía néehií:

Méllééboó íñnéubará

píívyétúné iññújiri íjcyaaabe

keeváwu íllu úwaabóne:

“Méímibáávyé ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyējuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube iájtyumívakí.”

⁴ Aanéhjáa diibye Jóáa

camééllómú ihjínnetu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj piínétú ócájimííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa íímúhojpácyó ádohíjcyaaabe.

⁵ Áábé úwáábóhhjáa illéébucunú tsáacunúhijcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnaaa, pámeere teene Jodéa iññújí múnaa, Joodááj piihíí íjcyáné iññújí múnaa, íjcyame.

⁶ Áamedítýúhhjáa

muhdú íjcyahíjcyanéhjí úúbállémeímyekéjuco dibye tsótsohíjcyáné teene Joodáatu.

⁷ Áijyúhhjáa tétsihyí mityame paritséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadotséó imyémé íjcyáha múnaa íjcyame idyé imíllerá téhdure itsójsótsámeíñé peecútére.

Árómekéhjáa íllure tsijpájuúbe.

Neebéhjápeé:

—Ávyeta ámuha

íñnimyémúeméjté meíjcyámeke ¿muha ámuhakye néé peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéiyóné Píívyéébe meke méimítyuháñé hallútú ícúbáhraiñé méumíwari íjcyánetu?

⁸ Ímiááné ámuha

metsójsótsámeíñé méimílléhajchíí ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá tééneréjuco ámuhadítýú íbóhówaúcunúki.

⁹ Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyámeke tsá iñná múúhakye pajtyéityúne.” Tsá múu ehdu íhjyúvatúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsiiménémúháábeke.

¹⁰ Aabe muurá téhmehíjcyá

ímityúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéjhí íillóne cóvajsódu.

¹¹ Muurá ihdyu ímiááné

ámúhakye ó tsótsohíjcyá nújpácyori ámuhá ímityú ámuha meíhvéjtsómé íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyóóvémeke. Áánetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóiiibye ávyeta táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dífbyedívú o piihívéityúroóbe. Diibye ihdyu ímiááné cáhcújtsómé pañévu

pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañéwú waagóóíbye.

¹² Aabe muurá míamúnáake ímímbájchómeke dówajcároó ímítýúmedítýu. Ááne tsáímíyé pícyóóíbye díitye ímíáámeke. Áánetu ímítýúmeke waagóóíbye cúújúwá pañéwú éhne múúne tríígotu ímíúhjí meújýúne íatéréene téjuuhójima mecóvajsódu. Ehdúhjáa parítséomuke neebe Jóáaá.

Jetsóó tsójsótsámeíñe

(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

¹³ Téíjýúhjáa Gariréa íiñújitu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáábe éllewu dííbyedíwú itsójsótsámeíki.

¹⁴ Áronáacáhjáa Jóáa néé dííbyeke: —¿Aca muhdú cáábyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójsótyóóbeke?

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke: —Áronáa ihdyu ú méénuú tehdu Píívyéébé ímillédújuco.

Ehdúhjáa díbye néénéllí Jóáa tsojtsó dííbyeke.

¹⁶ Aabéhjáa itsójsótsámeítsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píívyéébé Apííchó íjuuúdí bóhówaavéné niityé dííbyedíwú.

¹⁷ Áanáacáhjáa idyé téhullétúre cáámetu Píívyéébe nééhií:

—Áánu Hájchíwúuke o wájýúúbedi mítyane ó ímíjýúúhií.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne

(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

4 ¹ Aanáéhjáa Jetsóó tsójsótsámeíñe boone Píívyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé ínéubá píívyétúné íiñújivu téhulléwú Naavéné dííbyeke ímávárijchoki.

² Aabéhjáa téhulle 40 coojívájucu májchótuube íjcyaaabe aýábáávatéhi.

³ Áábekéhjáa Naavéné ímújtátsóro nééhií:

—Bo ímíáané Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáýutu pááaho díípyéjtsóne majchoj.

⁴ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé

waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi méjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébe meke néhdu méjcyame téene tájpi méjcyáhi.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó

ánújcúnéllí tsajtyéébé dííbyeke Jerotsaréévuréjuco. Áábemáhjáa nérívyemútsí cáámevu duurúvájá hallúvu.

⁶ Átsihvúhjáa idyé neebe dííbyeke:

—Áyu cána ímíáané Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsíñíívyé baavújuco. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wáloo níjkyéji múnáake uke dítye ityéhme íiná uke ípájtyétuki. Aabe tsá ínéúbatú u wápújúúvéityúne.

⁷ Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Téhdure muurá nééne dííbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijchóityúne.”

⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa íhvéjtsótuube tsiíne tsajtyé dííbyeke cáméhbaú níjcaúvu. Áhbaú níjcaútúhjáa úújétsoobe páneere ííñújí avyéjuvu.

⁹ Áánemáhjáa neébe:

—Páneevúre ínéevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúvájhajchííjyu.

¹⁰ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó dííbyeke nééhií:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváábeke méífcúvéiyáhi.”

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ílluréjucu díbye íhvétsoíñúné dífbyeke. Áané boonéhjáa níjkyéji múnáaréjucu dífbyeke ífcuvéne.

**Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa
iiñúji múnáadítyu**
(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)

¹² Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúné uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréa iiñújivu íhcyóómi Natsaréevu.

¹³ Ácoomíyíhjáa wahájchotaré íjcyáne ííneebe Capenaóovu, teene Gariréa iiñújiri íjcyáne unéúcóba úníuri Tsaboróoo, Netaríii, íjcyáne dohjíba múnáa iiñújjícu úníuri íjcyácoomívu.

¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé íhjáyú uubálle múnáajpi Itsaía íllu néhdújucu:

¹⁵ Jodíómú íjcyátúné mímúnáa íjcyá Gariréa unéú

íjcyátsihyi Joodáa úníuri, Tsaboróoo, Netaríii, íjcyáne dohjíba múnáa iiñújjícuri.
¹⁶ Aame ícyahíjcyá idáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi mejícyadu ímíáájú wáájácutúmé wágóóónvéiyóme. Árómemá tsúuca íjcyájúcooróné ditye pájtyetéíyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaía nééhií.

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií:

—Méíhvétso ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsameí mecápayóóvé ímíánejcúvuréjucu. Muurá tsúuca níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjúejte íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií.

**4-meva ímamyémú íjcyáímyeke
Jetsóó újcune**
(Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)

¹⁸ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péhíjcyaaabe úújeté tsaatétsí íñáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. Tsáápi

© 1996 David C. Cook

méméhjáa Tsimóo Péédoro.
Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée.

¹⁹ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjucu meúraávy. Muurá íne amómé lliiñája múnáajtétsí ámuhtsi mejcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjucu Pívyéébedívú ámuhtsi mefbúwáávetsóíñé wákimyéivu.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii teenémáyé ijtínuuháñé íhvéjtsóne peemútsí díbyemáyéjucu.

²¹ Átsihdyúhjáa éhniíñéwúuri ájtyúmiibe tsíjtyetsi íñáhbema Jacóóboo, Jóááa, íjcyamútsí cááni Tsebedéoma ihmííne pañe ijtínú pájáábohíjcyamútsikye. Áámútsikyéhjáa idyé píúvaábe.

²² Aamútsíhjáa téhdure ihmíínema cááníkye íhvéjtsóne péé díbyemáyéjucu.

Jetsóo mityámeke úwaabóne

(Rc 6.17-19)

²³ Páneerée Gariréa íiñújiri muuha ímamyémuma Jetsóo úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake diityé pihcyáávejáané pañévu. Úwáábohíjcyaabée ímiáájú Pívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju diityéke. Aabée bóhíhtsohíjcyá páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike.

²⁴ Ehdúu díbye méénuhíjcyánéhjáa páneere Tsíiría íiñúji múnáa iwáájácúne tsívahíjcyá dífbye éllevu páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méivatéméhjike, íjpi vááuimeityúneri chéméméhjike. Áámekée bóhíhtsohíjcyaabée.

²⁵ Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mityame

míamúnáa dífbyeke úráavyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsarée, Jodéa íiñúji, Joodáa tsiñéjcuu, íjcyátsíhji múnáa.

Cáméhbaú hallúvú

Jetsóo úwaabóne

5 ¹ Aamée dífbyedívú pihcyáávénéllii cáméhbaú hallúvú ácuúveébe.

² Áábedívúu muha mepihcyáávemeke pámeekéré úwááboobe néehí:

Muhdú nééne míamúnáa ímí

íjcyane

(Rc 6.20-23)

³ Maímijyu ditye íjcyane ídátsó Pívyéébé icyánéjcu píáábójuri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dífbye avyéju.

⁴ Maímijyu ditye íjcyane ídátsó kímóhcó nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Pívyéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

⁵ Maímijyu ditye íjcyane ‘mityáhmityá’ néétume ímí tsaífbuwaré ícyahíjcyáme. Pívyéébé diityéké íajcuíñé nééne íiñúji muurá diityé wáábyuta.

⁶ Maímijyu ditye íjcyane Pívyéébe ímillédú íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémeke píááboobe díbye ímillédú éhniíñévu ímí ditye íjcyaki.

⁷ Maímijyu ditye íjcyane pamévakéré ídaatsólléne píáábohíjcyáme. Muurá tehdu néémedi téhdure Pívyéébe ídáatsóvéne píaabóhi.

⁸ Maímijyu ditye íjcyane panévatúré ímiááméré íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu nééme tsaímíyé dífbyema íjcyáhi.

© 1996 David C. Cook

⁹Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáíyóneri tsúurámeíhijcyáme. Muurá tehdu néemeke ímiááné Píívyéébe dilló íítsíímedi.

¹⁰Maímijyu ditye íjcyane ímiáájú Píívyéébe néhdújuco ímí iúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámeíhijcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dííbyé avyējú íjcyá níjkyējiri.

¹¹Maímijyu ámuha meíjcyane tahñéjté ámuha meíjcyané déjúcotu

míamúnaa ámúhadi ícúbáhrámedi iúúhívaténe nehníwu állíuháñé íhjúvahíjcyáme.

¹²Muuráhjáa ehdu nénehji éíjuúvú téhdure Píívyéébé íhjuú uubálle múnáake patyéíhijcyáhi. Ahdícyane tehdu nénehji ámúhake pájtyérónáa íllure méimíjuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha meícúbáhrámeíhijcyáne áhdó ávyeta ííne imíjyaú ámuha méíjcyaa níjkyējiri.

**Pívyéébeke wáájácútúmé
uwáábojte**

(Mc 9.50; Rc 14.34-35)

¹³ Aame íñújiri ámuha méijcyá cánáamadú. Muurá teene cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. ¿Aca íímútuca meke píaabóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene néeca mewáágoóné miamúnaa ííteíñuhíjcyáiyáhi. Ahdu ámuha oke meúraávyénetu meíhvetéhajchíí waagóójteréjucu ámuha méijcyáíñe.

¹⁴ Muurá peetédu ámuha méijcyá íñújiri ímiáájú ámúhadítú bóhówaúcunúhíjcyáme. Muurá tsácoomi caméhbáu njcáuri íjcyacóomí tsá téévetúne.

¹⁵ Áhdure peete tsá múijyú tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki.

¹⁶ Ahdu ámuha menéeme ihdyu óví ímiáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene íájtyúmíne tsijtye íávyéjútso dúúrúvaméré nījkyéjiri íjcyaaabe Méécáánikye.

**Pívyéébé taúhbaju
Jetsóó úwaabóne**

¹⁷ Állíúumé ihdyu méijtsúcunúdí Pívyéébé taúhbajuu, dífbyé íhjyú uubálle múnáape úwáábohíjcyanéhjii, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé. Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhíjcyané ímíñeúvú miamúnáadívú o bóhówájsoki.

¹⁸ Aane ímiááneturé ámúhakye o néé muurá Pívyéébé taúhbaju tsá múijyú wágóóovéityú

páneere nījkyéjima íññuji wágóóóvérónáaaca. Muurá páneere dífbyé waajácúháámitu néhíjcyanéhjii pájtyeé muhdú tene néhíjcyádújucu.

¹⁹ Muurá tsaate dífbyé taúhbajúúnetu íihtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáríívehíjcyámé tsá ávyejúúllémeítyú dífbyé avyéjuvu. Áánetu panévare dífbyé taúhbajúúné ímí cáhcujtsómé téjijtójucu miamúnáake úwáábohíjcyámé dífbyé avyéjú nījkyéjiri íjcyanévu avyéjúúllémeííhi.

²⁰ Muurá ímiááné ámúhakye o néé eene taúhbajúúné uwáábojtemá paritséomú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha méijcyáhajchíí tsá múijyu ámuha méijcyáityú Pívyéébé avyéjuejte.

**Cááyóba ímityúné íjcyánetu
Jetsóó úwaabóne
(Rc 12.57-59)**

²¹ Muurá ámuha méwaaajácú éíjyuúvúu ámúhá íhdé múnáaúvuke íllu némeíñe: “Tsá múu miamúnáake dsíjívetsotúne. Muurá tehdu néemema íhnáhoóíñe tene ímíbájchómeíñe.”

²² Áhdure ámúhakye o néé tsaate íñahbétédívú cáyobáávatéróné muurá téhdure ápíchó diityé hallúri. Áhdure idyé tsaaté ehdííva tsijtye néhajchíí diityémá ímityúné ímíbájchojte teene ímíbájchoóhi. Áhdure tsijtyeke ávyéta néhni úhbámé hallúri ápíchó teene cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéiyóne.

²³⁻²⁴ Áánéllii múu díñahbéébema ímityúné

ámuhtsi medárfívéjatsíhajchíí
ímíbachójcatsíhi. Ájju
ihdyu Píívyéébe
dúúruvámehíjcyátsihvu tsíeméné
u tsájtyéneri u dúúruváné ímí
íjtsúcunúúbe.

²⁵ Téhdure múu tsaatémá ámuha
ímityunéhjí ditye ímíbachóhullévú
metsátyéjcatsíhajchíí
téhullévú iúújetétúné ihde
ímíneúvú cánáájánújcatsí
ávyéjútédívú ámuha
mecúvéhoojánútsójcatsíyuki.

²⁶ Ímíááneturé ámuhákye o néé
tsá muurá cúvéhóójatu ámuha
meíjchívyétyuró páneere ámuha
maáhdótúhajchííjyu.

**Ihdícyámema míamúnaa
dómácójcatsíñetu
Jetsóó úwaabóne**

²⁷ Tsúuca muurá ámuha
méwaajácú éhnéhjáa éjjuúvú
méihde múnáaúvuke Píívyéébe illu
úwaabóne: “Tsá múu ihdícyámema
dómácójcatsíyúne.”

²⁸ Áhdure idyé ámuhákye o néé
muurá tsaapi pevénéré tsáápíledi
úmúúpívyérónáa tsúuca dííllema
múu dómácójcatsídyú ímityúné
méénuube íjtsaméí pañe.

²⁹ Áhdícyane díhyállúuri u
ííténeri ímityúné u méénúfýóneri
u úmúúpívyéhajchíí múu waagóó
teéu. Óvíjyuco ihdyu tsau díhyálluu
u wájýúrou wágóoovéné u ímíjpyeté
tsáijyu múúne páneere díjpi ímí
nééroobe cúújúwá pañévú u
wágóoóvénáaaca.

³⁰ Áhdure díhyójsiri ímityúné u
méénune uke tútávátsohajchíí múu
waagóó téhojtsi. Óvíjyuco ihdyu
téhojtsi u wájýúrohójsí wágóoovéné

u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere
díjpi ímí nééroobe cúújúwá pañévú
u wágóoóvénáaaca.

**Táábávájcatsímyé
wágóójcatsítyuróné Jetsóó
úwaabóne**

(Mt 19.9; Mc 10.11-12; Rc 16.18)

³¹ Áhdure muurá tsúuca
ámuha méwaajácú ámuhá
ihde múnáaúvukée Píívyéébe
Moitséeúvuj tééveri illu
úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye
íhvéjtsócooca díílleke ajcú teene
úúbálléné waajácúhaamívu.”

³² Áronáa ámuhákye o
néé muurá tsaapi méwakye
ímityunévú méénutsó tsíjpiima
ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle
tsíjpiikye tájíváneri. Áhdure díbye
díílleke táábávaabe ímityúné meenú
méwamájí tsíjpi táábama íjcyáneri.

**Meíhjuvadájuco meméénúiyóné
Jetsóó úwaabóne**

³³ Áhdure idyé muurá ámuha
méwaajácú éjjuúvú ámuhá ihde
múnáaúvuke Píívyéébe Moitséeúvuj
tééveri illu úwaabóne: “Tsane múu
ímíááneturé imyéénuíné Píívyéébe
lléébónáa díbye mémé idyómajcóné
meenú muhdú ínéhdújuco.”

³⁴ Áronáa ámuhákye o néé
téeméné ámuha meméénútuki.
Tsá múu néétune: “Bo óví níjkyeji
muhdú íjcyá o állíhajchííjyu.”
Muurá Píívyéébé avyéjuré teéne.

³⁵ Áhdure tsá múu néétune:
“Bo óví ííñuji muhdú íjcyá o
állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe
éhnéré idyé teene ííñuji. Áhdure
idyé tsá múu néétune: “Bo
óví Jerotsaréé muhdú íjcyá o

állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe fhstútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi.

³⁶ Áhdure idyé díhñíwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óvíi muhdú táhñíwau íjcyá o állíhajchííjyu.” Muurá u néėjuri tsá tsájúbaré llíjcyáítyuró díhñíwacotu. Áhdure tsá tsájúbaré cúúvenútyuró u néėjuri.

³⁷ Áánéllii múu ímiáánéjucu íjcyane ápáhajchíí nééhií: “Ééé ímiááné tehdujucu teéne.” Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí nééhií: “Tsáhaá tehdu néénejívari.” Ehdu íhíjyuvané tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítyu. Muurá tehdu meíhíjyuvané Naavénedítyuré tsááhií.

**Mepíámeíítyuróné Jetsóó
úwaabóne
(Rc 6.29-30)**

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjyuúvúu ámuhá íhdé múnáaúvuke tsiíne Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyálluu tsijpi bóhdúcúúbé hálluu téhdure bóhdúcúúvéehi. Áhdure tsáápi íhwájí wápíyuúúúbeéhí wápíyúúvéehi.”

³⁹ Árónáa íhdyu ámuhakye o nééhií: Tsá múu ámuhakye ímityúné tsaate dáríívéhajchíí píámeítyúne. Áhdure tsaate ámuhakye méénúhajchíí tsá múu píámeítyúne.

⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámuhama tsane íímíbjácho ípíúvámedítyú ámuhá caaméeja dójtúcúhajchíí múu íiná néétuméré íhvejsó téhdure hállúeja ámuhá tsuucója díbye itsájtysi.

⁴¹ Téhdure tsaate ámuhakye ‘múúhá pííchutátú múúhakye mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé diityémá ehñíínevújucu.

⁴² Áhdure tsaate ámuhakye tsííne píáábó táúmeíhajchíí múu píaabóhi. Áhdure tsaate ámuhakye tsíeméné bóónétu ióómíchoííne táúmeíhajchíí múu ajcúhi.

**Meke múnáájsórómeke
mewáiyune Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.27-28, 32-36)**

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú míamúnaa íllu úwáábócatsíhíjcyáne: “Uke wáiyúmemáyé múu wáiyújcatsíhi. Áánetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá múu wáiyutúne.”

⁴⁴ Árónáa ámuhakye o nééhií: Ámuhakye múnáájsórómeke múu wáiyúhi. Áhdure ámuhakye múhdurá dáríívéromé hallúvú múu píááboju táúmeí Píívyéébeke.

⁴⁵ Áijyu íhdyu ámuha méíjcyaa ímiááné ámuhá Caani níjkyéjiri íjcyáábej tsííme. Díibye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúroméhjima ímiááméllíihye. Áhdure nííjyaba állétsohíjcyaaabe ímiájíjtó úráávyehíjcyámema téjijto úráávyehíjcyátúroméllíihye.

⁴⁶ Muurá ámuhakye wáiyúmekéré ámuha mewáiyúhajchíí tsá ímiá wáiyú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewáiyújcatsíne tsá Píívyéébe ímí ámuhádivú íjtsúcunútúne. Muurá ímityúme íjcyarómé téhdure diityéké wáiyúmeke wáiyúhi.

⁴⁷ Áhdure ámuhakye ímí náhbévahíjcyámemáyé ímí ámuha meíhíjyúvájhajchíí tsá ámuha ímiáámé meíjcyatúne.

Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí íjcyámema ímí ihjyúvájcatsíhi.

⁴⁸ Ahdícyane ímíááméré múu íjcyá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ímíáábé íjcyadu.

**Ímíáánéré meméénune
Jetsóó úwaabóne**

6 ¹ Tsá múu míamúnaa ámuhádi iúllévenúkíyé méénutú ímíájító ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhajchíí níjkyéjiri íjcyaaabe ámuháj Caani tsá ímí ámuhakye íjtsúcunúityúne.

² Áánéllii múu ídáátsómeke ípíaabóné tsá úbálléjcatsítyú eene ímityúme bañú múnáa íjcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyáávejáané pañévu, ulléjjitónéj piínévu, míamúnaa ímíáámé ditye íjcyane íjtsúcunúkíye. Aane téénetu ámuhakye ímíááneturé o néesé apááneré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne.

³ Áánéllii múu tsaatéké píaabó téévéneúvúre.

⁴ Áijyu ihdyu ámuháj Caani pane wáájácuube ímí ámuha meméénuhíjcyané ííténe tééne áhdó ámuhakye píááboóhi.

**Píívyéébema meíhjuvavé
Jetsóó úwaabóne
(Rc 11.2-4)**

⁵ Áhdure tsá múu Píívyéébema ámuha meíhjuvacooca eene diitye ímíáámeúvúdú bañú múnáa íjcyame méénuhíjcyádú méénutúne. Muurá eene pihcyáávejáané pañévu ulléjjitóné úniúvú

Píívyéébema ihjyúvahíjcyámé míamúnaa íítérokíye. Aane ímíááneturé diityédítýú ámuhakye o néesé apááneré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne.

⁶ Áánéllii ihdyu múu dífbyema íhjuvacooca ímíjcohó pañévu iwátáháavéne ihjyúvú múha wáájácútúnáaaca. Áijyu ihdyu ámuhakye píáabóíbye.

⁷ Áhdure idýé tsá múu íhdícyanéjírre íhjuvatú dífbyema íhjuvacooca. Pane tsá múu bíwááneré wápihtsúcuhijcyatú dífbye wáájácútúme méénuhíjcyádu. Muurá ítsúcunúhíjcyámé ditye bíwááneré wápihtsánuhíjcyánetu díbye diityéké illéebóne áñújcúiyóne.

⁸ Ahdícyane tsá múu diityédú néetune. Muurá ihdyu Méécááni tsúúca waajácú íná méhdityu píhtone dífbyekéi metáúmeityúrónáaaca.

⁹ Áánéllii múu íllu ihjyúvú dífbyema:

Múuháj Caani níjkyéjiri u íjcyaaabej, uke muha máávyéjujtsó dúúrúvamére.

¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múuhakye dúúcúne u ímíllédú múuhakye túkevétso ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu.

¹¹ Aabe ihdyu óvíi múuhakye majchóvú ú ácuhijcyá paíjyuvaré tééne tájpi muha meíjcyaki.

¹² Áhdure muha ímityúne meméénuhíjcyané múuhadi dídáátsóvéne dáabajívé

múúhake ímityúné
meénuhíjcyámedi muha
meídáátsóvéne teene
maábájívehíjcyádu.

¹³ Áhdure múúhake
íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá
mávaríjchojúúnevu muha
metáhjátsámeityuki. Muurá
íhtsútuube múijyú muhdú u
íjcyáityuube páné avyējuubéré
ú ijcyáhi. Áyu tehdújuco.
Ehdu múu Píívyéébema
ihjyúváhi.

¹⁴ Ahdícyane muurá ámuháj
Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ámuhádi
íídáátsóvéne ábájííveé ámuha
ímityúné meméenuhíjcyáné tsijtye
ámúhama ímityúné meénuhíjcyáné
diityédí ámuha meídáátsóvéne
maábájíívehajchíjy.

¹⁵ Áánetu ámuha diityédí
meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá
dibye ámuhádi ídáátsóvéityúne.

**Píívyéébema meíhgyúvácooca
tsáijyu majcho meáwañe
Jetsóó úwaabóne**

¹⁶ Áhdure múu ámuha tsáijyu
dííbyema meíhgyúva majcho
maáwácooca tsá kehdóvémeíhgyúvú
íjcyatú eene bañú múnáa
íjcyame míamúnáa iúllévenúkíyé
ícyahíjcyádu. Muurá ímíáánetúré
o néé apááñéré téene áhdójuco
íjcyane míamúnáa diityédí
iúllévenúhíjcyáne.

¹⁷⁻¹⁸ Ahdícyane dííbyema ámuha
meíhgyúva majcho maáwácooca tsá
múu boohówáneúvú meénutúne.
Óvíi ihdyu dííbyere ámuháj
Caani waajácú tehdújuco ámuha
meméenuhíjcyáne. Áijyu muurá
ámúhake píáábóííbye.

**Ímí níjkyéjiri meíjcyáné uwáábo
(Rc 12.33-34)**

¹⁹ Tsá múu ííñújiri íéhnévaíyóneri
tsúúrámeityú múhajchótá téene
tájpi ámuha meíjcyáíyónerííjvari.
Muurá ámuha téene tájpi
meíjcyáronéhi ámuhádivú
tútávááveéhi. Áhdure naní múnáa
ámúhadívú ícúbáhraáhi.

²⁰ Áánéllii múu tsúúrameí
níjkyejívú Píívyéébe ámuhákye
ávyējuutétsóíneri. Teene ihdyu
tsá múijyú muhdú ámuhádivú
íjcyáityúne. Áhdure tsá téhulle
naní múnáa íjcyáityú ámuhá avyēju
ámúhadívú tútávátsóiyóme.

²¹ Muurá kénejcú éhníínevu ímí
ámúhake pájtyénéjcuríjyjuco
ámuha meííjveííne.

**Méhálluúúcú peetédu nééneé
(Rc 11.34-36)**

²² Muurá ámuhá hálluúúné
peetédu néeneri ámuha ímíááneré
meííteneri metsúúrámeíhajchíí
teene ámuhádivú bóhówaúcúnuúhi.

²³ Áánetu ímityúnéré ámuha
meííteneri metsúúrámeíhajchíí
téenetúré ámuha
mébóhówaúcúnuúhi. Áijyu
muurá Píívyéébe icyánéjcuéjte
ámuha meíjcyaroné tsáhájjuco
wáájácúmeíityú illurjúco ámuha
metútáváávénéllííhye.

**Míjijtócú meúraavyéné tsá
ímityúne
(Rc 16.13)**

²⁴ Tsá muurá tene ímíityuró
míityétsiky ámuha
maávyējuubéváne. Muurá
tsáápiikyéré ímí ámuha méíícúvéiyá

caábyeké éhniíñevu ámuha mewáyyúúbeke. Áanetu tsijpiyo ícúvérátuube imíchi ámuha mewáyyútuúbe. Ehdu néénéllii tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrámeíñé mityane meéhnéváyóneri.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Rc 12.22-31)

²⁵ Ahdícyane ámuhakye o nées téene tájpi ámuha meíjcyáneríyé meíjyácunútu majchoo, adoo, wáyyamuu, íjcyáneri. ¿Aca páneere iiná ámuhádi íjcyáne tájpi tsaímíyé ámuha meíjcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá íjcyané tsane téene tájpi éhniíñevu ímí meíjcyane.

²⁶ Cáhawáá méijtsúcunu wahpéjteke bajtsóubaráe múijyú méénútúrómeke diibye ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaae máchótsohíjcyáne. Aanéjfi muurá diityé éhniíñevu ámuha mímamúnaa mewajyúmeíhi. Áameke ámuhakye Píívyéébe tsá íñetú pñhtótsóityúne.

²⁷ ¿Aca íjcyaae tsaapi ámuhadítúyú iiye éhniíñevu cáamenútsámeííyoóbe? Íjcyáábejfi vari.

²⁸ Aanéjfi óvíjyacóóné ámuha meíjtsámeíhijcyané ámuha mewáyyamúúváyóneri. Cáhawáá méijtsúcunu wajcóháñe múhdutú píívyehíjcyané pevétaré íjcyaróne.

²⁹ Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjúté éhniíñevu íjcyáróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímivu.

³⁰ Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñe wahájchotaré ímiñe íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjfi awáá

muurá ámuhakye éhniíñevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópityúne mímamúnaaj.

³¹ Ehdu muurá páneere Píívyéébe tájpiyé íjcyáhi. Áanéllii tsá múu néétune: ¿Aca iiná íñe mémájchoóhi? ¿Aca íñemá íñe mewajyámú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeítúyú Píívyéébe íjcyátúcoocájfi vari.

³² Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ehdu íjtsámeíhi. Áanetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaae waajácú iiná ámuhadítúyú pñhtone. Aabe ihdyu ámuhakye píááboóhi.

³³ Áanéllii múu tsane ámuhadítúyú pñhtóróneri ícúvetúmé tsúúrámeíhijcyá múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéíyóneri. Áijyu muurá tsá ámuhakye díbye íñetú pñhtótsóityúne.

³⁴ Áanéllii tsá múu íjtsámeítúyú muhdú ámuhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájcóójiri muhdú íjcyáneríyé íjtsámeíhi. Muurá Píívyéébe ámuhakye píáábohíjcyáá panévatúré pajcóójiváre.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri
meíhijyúváytyuróne
(Rc 6.37-38, 41-42)

7 ¹ Ahdícyane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhijyúvatú Píívyéébe ámuhakye íñéetu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane.

² Muurá tsijtyeke ámuha ímityúne medárfívéhajchíí téhdure ámuhakye Píívyéébe méénuú muhdú ámuha diityéké meméénuhíjcyádu.

³ ¿Aca íveekí ámuha meíjyácunúhijcyá ámuhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyewuúné íjcyáneri ámuhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájácúmeítyúme?

⁴ Muura úménebááné ámuhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámuhá nahbémuke ámuha menééftyuróne: “Cána muha ámuhakye mebóhdo eene wááhyene ámuhá hálluúúné pañe íjcyane.”

⁵ ¿Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááné ámuhá hálluúúné pañe íjcyane botsíí ímí ámuha máájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámuhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu néene tsá múu tsaate wahdífváné imítyúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhníínevu imítyúné ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímiáánevu oohímyeke maájcutyuró bóónétu íllure ámuhakye dígújcúiyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvihjúcúityuró íllure téuhji tádírhócóiyómedívu. Ehdu néene tsá múu ímiáájú Píívyéébé uwááboju bañúháñe úwáábotúne.

**Píívyéébeke píááboju
metáúmeíne
(Rc 11.9-13; 6.31)**

⁷ Múu táúmeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha meícyahíjcyáné ámuhakye díbye íajcuki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámuhakye díbye ipíááboki. Áhdure métáúmeí ámuhakye díbye ityúkévajtsoke.

⁸ Muurá téene tájpi íjcyáne táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrámeímyeke píááboóbe. Dífbyeke túkevajtsoju táúmeímyeke túkevajtsoóbe.

⁹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámuhadítýú íjtsiiméné majcho táúmeícyooca nééwayúvúré ájcúiyóme?

¹⁰ Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táúmeíñáa íñimiyédívúré ájcúiyóme?

¹¹ Muurá ímityúme ámuha mímáúnaa meíjcyarómé méimíllé ímiáánevúré ámuháj tsíímeke maájcone. Aanéjji awáá muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyabe imíllé dífbyeke ámuha metáúmeímyeke ímiáánevúré íajcone.

¹² Muurá ámuha méimíllé mímáúnaa ímí ámuháma íjcyane. Áánéllíi múu iéhnéjcutu diityémá ímiááméré íjcyá dítye téhdure ámuháma ímiáámé íjcyaki. Ehdu muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitséeúvú waajácúháámitu, téhdure tsijtye dífbye íhju yubálle múnáa waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

**Ímiájijto
(Rc 13.24)**

¹³ Múu íhnáhó íuráávyé néerojijto úraavyé níjkyejívú meúújetéijto. Muurá íjcyajijto tsíjijto tsaímíyé meíjcyajijto. Áronáa téjijto meúráávyerómé nihñéetsihvúré méícúbáhrámeíhi. Árojijto muurá mítyame úraavyéhi.

¹⁴ Áanetu íhnáhó íuráávyé néerojijto meúraavyémé meúújeté múijyú muhdú meíjcyáítyúhullévu. Ájijto uhjéméré úraavyéhi.

**Muhdú mejjcyánetu
méwaajácúmei muhdíívamé
mejcyane
(Rc 6.43-44)**

15 Tsáma téiibúwá mejjcyá állíu múnáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómefhíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámuhakye nahbévahíjcyá ávyeta bájú oohímýedú néémeé.

16 Muurá téévetúné tééméjté íjcyánetu méwaajácú állíu múnáaré ditye íjcyane. Cáhawáá méijtsúcunuj, tsá muurá múijyú wacyóneke baaco nééváityuróne. Tsá áteréhe múijyú ímiááné nééváityuróne.

17 Áhdure ímiááhé tsá múijyú áteréene nééváityuróne. Ááneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane.

18 Muurá oove íjcyane nééváné uméhé tsá nééváityuró áteréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyaha tsá ímiááné nééváityuróne.

19 Áánéllíi múúne áteréhe meíllóne mécóvajtsóhi.

20 Aane muurá úmehééne méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane ínéévatúre. Ahdu ííwane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánetúre.

**Píívyéébe íavyéjuvu újcuímye
(Rc 13.25-27)**

21 Muurá oke ávyéjuubévahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjiri íjcyaahe Méécááni Píívyéébe íavyéjuvu újcuítyúne. Muurá ihdyu dibye ímillédú íjcyámekéré újcuíibye íavyéjuvu.

22 Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbjáchómeícyooca mítyame oke avyéjuubévaá ííllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwaáboju méúwaábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwaámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdu muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénúráityúronéhji.”

23 Ehdu oke ditye néérónáa ó neé díityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámuhakye o wáájacúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meííne óhdityu.” Éhdure ó neé díityéke.

**Míityétsi íahpa ánúmeíñetu
íjcyáné úwááboju
(Mc 1.22; Rc 6.47-49)**

24 Ahdícyane íne caabyé o úwaabóné ílléébóne tehdíjuco íjcyaahe muurá éhne múúne wájácúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu.

25 Muurá ávyéta cóhpé ihjya dibye méénúnáa kíjyébama níjyaba mítyane álléneri téhiíne íhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu dibye méénúnéllíihye.

26 Áánetu íne o úwaabóné ílléébójucóoroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájácúnéjcuúube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúre íhjya méénuubédu.

27 Muurá íhdícyátsihvúré dibye íhjya méénúnáa níjyaba ávyetá íhnáhó kíjyébama íjcyáneri téhiíne cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

28 Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme.

29 Ávyetá ímfi úwáábohíjcyaaabe diityéké tujkévéwu ávyéjuube múnéne íhjuúvajíjtójuco. Tsáháa díbye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)

8¹ Aabée Jetsóó teene caméhbáutu nítyéébeke mityame miamúnaa úraavyéhi.

2 Áanáacáa tsaapi íjpi chájááveebe dífbye éllewu itsáane dífbye lliiñévú imímóúúvéne néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

3 Áánélliihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdujucoj. Ehdúu neébere dífbyeke dócarájcóneri tsúúca bóhiíbe.

4 Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéké dúúbálledí íne muhdú u bóhiíne. Tsapéhdúré llúúwáabe éllewu péene dífbyedívú dúhjétsámeityeco. Áane Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú ícúvéé téenetu miamúnaa iwáájácu u bóhíjucóone. Ehdúu Jetsóó néé dífbyeke.

Tsodáhómú avyéjuúbé únú múnáájpikye Jetsóó bóhiitsóne

(Rc 7.1-10)

5 Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dífbye éllewu itsáane piáábó táúmeíhi.

6 Neebépeé:

—Ávyéjuúbej, táúnú múnáajpi chémeebe ávyetá íhnáhó ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucu íjpi vááúmeityúne.

7 Áánélliihyée Jetsóó néehíi:

—Cána bo o péé o bóhiísto dífbyeke.

8 Áánélliihyée neébe:

—Ávyéjuúbej, muurá íne tsíjtye múnáajpiyé o íjcyaaabe ídátso o neébe jávú tsá u ááhívéityuróne. Áánéllii ihdyu uke o néé íchihdyuré u íhjuúváné tujkéveri díbye íbóhiíki. Muurá ó cáhcujtsó díbye bóhiííne.

9 Muurá táavyéjujte oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédítýú tsíellewu o wállóócooca peebe téhullévú. Áhdure tsáápiikye o píúvácooca tsaábe. Áhdure táúnú múnáájpikye tsíeménevu o táuhbáné méenuúbe. Áhdícyane ó waajácú u neécooca táúnú múnáajpi bóhiííne.

10 Ehdúu diibye tsodáhómú avyéjuube neéneri iúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímiááneturé o néé tsá muurá tsáápiubaré tamúnaa íjraéémudítýú cáhcújtsotú íne áánu cáhcujtsódu.

11 Ehdu muurá pahúllevátú tsaaimyé mityame íjraéémú íjcyáturómé íne áánu romáánómuube cáhcujtsódu ímí Píívyéébeke cáhcújtsóimye. Aame dífbye avyéjuvu úcaavémé nahbévájcátsíí majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema.

12 Áánetu íjraéémudítýú mityame wágóóóveé ícyuuvétsíí pañévú Píívyéébe avyéjuto ímichi diityé wáabyuta íjcyáronetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyaa íhwaíneene íhdónema.

13 Ehdúu inééné boonétú tsiíne neebe diibye tsodáhómú avyéjuúbeke:

—Áyu wa dipye dihjyávuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úuma díúnú múnáajpi bohíhií.

Ehdúu Jetsóó néené tujkéveríhjáa tsúuca bóhiíbe.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

¹⁴ Áhdurée dííbyema muha Péedoró javu mepéénáa diibye Péedoró baabe áívyeri chémelle icyuwájá pañe.

¹⁵ Áállekée Jetsóó íhyójsitu ékééveneri tsúuca bóhiille múúhake májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcoó Jetsóó éllevu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé pañétúu íjchívyétsoobe diityéke. Áhdurée tsííne chémeri íjcyámeke bóhiítsóobe.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó méénuhíjcyá téijyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa Itsaía íllu néhdújuco: “Dííbyere méhdityu páhduváré nééne chémeháñé waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaía néhdújuco dibye méénuhíjcyáne.

Jetsóoke íuraavyéné ímílleróme

(Rc 9.57-62)

¹⁸ Áábedívúu téijyu mítyanéjuco míamúnaa píhcyáávénéllii múúhake neebe muha únécóba tsiñéjcuvu mepájtyeki.

¹⁹ Áánáacáa tsaapi taúhbjúu uwááboobe dííbye éllevu itsááne nééhií:

—Uwááboóbej, ó imíllé úumaye o péhijcyané kiávú u péhullévújuco.

²⁰ Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá iyámé óowamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejúj pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsá tahjáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹ Áijyúrée idyé tsaapi dííbye déjuri péhíjcyamedítýú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé llhiýo éllevu. Óvíi ihdyu múijyú óhdivu dsíjvéeebe úumayéjuco o úllehíjcyaki.

²² Ááronáacáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímíájíjtó uráávyetúme cúújcatsí idsíjvécoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráávyej.

Kííjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne

(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)

²³ Átsihdyúu muha mííneri mepéé únéú tsiñéjcuvu.

²⁴ Áánáacáa ávyéta tsíjpá nééne kííjyébami mítyane nohji íjcyane múúhake pámaúcúiyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi.

²⁵ Áábekée muha ícúu maákyéjtsóne menééhií:

—Ívyéjuúbej, meke pájtyetétso! Ítsúuca mémájcánuúhi!

²⁶ Áánélliihyée neebe múúhake: —Ííneríami ámuha méíllityé ayájú íhnáhóhajaj? Ísáháikyéha ímí ámuha mecáhcújtsotú Píívyéébeke!

Ehdúu múúhake ínétsihdyu kííjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Áhdújucóo tene íhveténé dáíhañéréjuco.

27 Ehdúu téijyu Jetsóo méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:
—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane
(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

28 Aanée tsúúca muha tsíñejcúeuvú meúújeté Gadáará iínújivu. Áanáacáa dífbyeke mítyétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsi nýkyénéj piínéréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjáa apííchówu néemutsi tétsii ícyahíjcyánéllii tsá múha tétsii úllehíjcyatúne.

29 Aamútsíi Jetsóoke kévadijcyó ílluú:

—¿Múhtsikye ihdyu pátsárijcyodí Píívyéébe Hajchi u íjcyáábe! ¿Tsáhái muurá ícúbáhaméi éévé íjcyatúne!

30 Áijyúu tétsíj piíhíri mítyame jéémú meenímú majchóri.

31 Áanélliihyée naavémú diityétsi pañe íjcyame Jetsóoke nééhií:

—Múúhake íjtyétsi pañétú u wáágóóhajchíi aatyé meenímú pañévurájucu muha meújcámeíñe.

32 Áanélliihyée neebe diityéke:

—Wa ihdyu meújcaméi diityé pañévuj.

Ahdújucóo ditye íjchívyéne újcámeíñe diityé pañévurájucu. Aamée únéu pañévú cáhtsínibámé májcanúhi.

33 Ehdúu meenímuke tene pájtyéneri diityé tehmejté ávyetá ihnáhó íllityéhi. Áánemáa ífcúu tétsíj piíhíri íjcyáméhji éllewu idsínéne úúballémé muhdú tene pájtyene.

34 Áanélliihyée pámeere tsáacunú Jetsóo éllewu. Aamée dífbyeke néé tétsihdyu muha mepéékií.

Íjpi vaaúmeityúubeke Jetsóo ímíjpyetése
(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)

9 ¹ Ahdújucóo muha meóómiñe biwáhullévuré múúhá coomívu.

² Átsihyíi muha meíjcyánáa Jetsóo éllewu tsaate tsivá íjpi vaaúmeityúubeke ífbotári. Aamée dífbyeke cáhcujtsóné iwáájacúne dífbyeke íífténe neébe:

—Lífhij, wa íllurájucu dímijyúúvej. Muurá tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájiivéjucóóhií. Ahdícyane tsáhájucu iiná díhyallúri íjcyájucóotúne.

³ Ehdúu Jetsóo nééne tsaate taúhbájú uwaábojte illéébóne ífhuwáané pañe nééhií:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúv Píívyéébe ímí dífbyedívú íjtsúcunúnejívari?

⁴ Ehdúu ditye íjtsámeíñe Jetsóo iwáájacúne néé diityéke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méjtsámeíhi?

⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyeté mímúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñe diityémá o ímíbjachóne. Áanéllii ó piivyeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma ó ímíbjachóhi.” Áhdure ó piivyeté o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.”

⁶ Ahdícyane cáhawáá óví ámuha máájtyumí Mámúnáájpidívúu o ípivyéévebe muhdú o meénune.

Ehdúu diityéké inétsihdyu tsiíñe neebe dífbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dífbotámá dipye dihjávu.

⁷ Ahdújucóo dibye pééneé.

⁸Ehdúu Jetsóó méénúneri
míamúnaa iíllityéne Píívyéébeke
ávyéjutsó dúúrúvaméré
dííbyé íhtsúturi díbye ehdu
méénúnéllííhye.

Matéoke Jetsóó újcune
(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

⁹Tsáijyúu Jetsóó oke
Matéoke ájtyumí múúhá iíñújí
avyéjúúbé wáábyuta dsídsike o
áhdótsóhíjcyátsihyi o íjcyáábeke.
Aabée oke néehíí:

—Ookéréjucó duráávyej.
Ahdújucó o péene dííbyemáyéj
uco.

¹⁰Áábemáa téjyju tahjyávú
muha mémajchóhi. Áhdurée tsijtye
téenere dsídsí ahdótso múnáa
múúhama majchóhi. Áhdurée tsijtye
ímityúmé íjcyá múúhama.

¹¹Áámekée ííténe paritséómú néé
múúhakye:

—¿Aca íveekí eene ámúhá
uwááboobe majchó aatyé
ímityúmema?

© 1996 David C. Cook

¹² Aanée Jetsóó illéébóne nées diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboóbe.

¹³ Cáhawáá ímíneúvú meéévé ámuha mewáájácu Píívyéébé waajácúháámitu tsátsii nééneé: “Muurá tsá apááñéré o ímíletú ámuha oke Píívyéébeke iyámedi meíícúvehíjcyáne. Téhdure ó ímíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíne.” Ahdícyane tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímítyúme wáábyú o tsáá diityéké téénetu o ímíbáávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye íbúwááveki. Ehdúu Jetsóó nées paritséómuke.

Jetsóó mamýémú majcho áwatyúne

(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

¹⁴ Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá mamýémú Jetsóó élleu itsááne dííbyeke dílló tsáijyu Píívyéébema íhhyúvácooca majcho íawahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsáijyu muha paritséómuma Píívyéébema meíhhyúvácooca majcho mááwahíjcyánáa tsá dímmamýémú áwahíjcyatúne?

¹⁵ Áánéllíihyée neebe diityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácooca wáñehjíváténevu dííbyé miñútso múnáa tsáame kímóóvéiyá dííbyedívú iwájtscóoca? Ehdú neéne támamýémú tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyáné hajchóta. Áronáa ihdyu ímíáané

íjcyáíñé diityédítýú o pééíñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú inéhajchíí awámye.

¹⁶ Tsá muurá tene ímityú wájamu tsúúcáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meníjtyúcooca éhniíñevu táváajcároba.

¹⁷ Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bínojpácyó mepícyoone tsúúcáau mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bínojpácyoma cahpáyú. Áánéllíi ihdyu béjpácyo mepícyóó bééú pañévuré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdú neéne tsá tene ímityú íhdééne uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

¹⁸ Ehdúu Jóáá mamýémuma Jetsóó íhhyúvánáa tsaapi avyéjuube wajtsí múúhadívu. Aabée dííbyé lílíñévú ímímóúúvéne nées dííbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsíjívéhi. Áronáa ó waajácú dílle óóma tsiíñe bóhiíñé u péébe díílleke u dócárájcóneri.

¹⁹ Áánéllíihyée téhullévú péébema muha mepééhií.

²⁰ Aamée muha téhullévú mepéénáacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájucó díílleke íchéme tujpácyó íhvetépyúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle píihívé Jetsóodívú idyéju éhnejcutu.

²¹ Aalléhjáa dómajcó dííbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaroné o dómajcóhajchíí ó bóhiíhi’ íñéénema. Éhdúhjáa íjtsámeíñe dómajcolle dííbyé wajyámu.

²² Aanéjháa iwáájacúne dííllledívu íyévóóvéne neébe:

—Íínerí kímóóvedíne, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íne tsúúca u bóhiíne.

Éhdúu Jetsóó néenemáyé ímiáané tsúúca bóhiílle.

²³ Aamée muha tsúúca méúújeté diibye avyējuube Jáiró javu. Áanáacáa mítyane tééj páñe míamúnaa kímóóveri íjcyame máátyóba májtsí méénuhíjcyáhi.

²⁴ Áámekée Jetsóó néehíí:

—Cána méijchívyéi áachívu. Muurá tsá dille dsíjivetúne. Íllure cúwalle.

Éhdúu Jetsóó néeneri íllure goocómé dííbyedi.

²⁵ Áámekée tééj páñétú íjchívyétsóné boone iyējuco díbye iúcaávéne díílléwúuúvú hójtsitu ékééveténeri tsúúca bóhiílle.

²⁶ Ehdúu Jetsóó méénúné uubállé páneere téené iínúji múnáa waajácúhi.

Hállúvátumútsikye Jetsóó ímjpyetétsóne

²⁷ Aanée tétsihdyu muha tsúúca meóomíáa mítyétsi hállúvátumútsi múúha déjutu dsiínéríyé tsáámutsi dííbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—¡Múhtsidi bo dídaatsóvé Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej!

²⁸ Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsítsihvu Jetsóó dílló diityétsikye:

—¿A ámuhtsi mecáhcujtsó ámuhtsikye o ímjpyetétsóiyóné

ámúhtsi hálluúúne? Áánélliihyée neemútsi:

—Éée Ávyējuubej, muhtsi mecáhcujtsóhi.

²⁹ Ehdúu diityétsi néénéllii diityétsikye íhyálluúúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujtsódújuco íjcyane tsúúca ámuhtsi hálluúúné ímjpyetéhi.

³⁰ Ahdújucóo ímiáané tsúúca íhyálluúúné ímjpyetémútsi tsaímíyējuco ítene. Áámútsikyée bóíjcyuube muuca teene diityétsi iúúbállétuki.

³¹ Áronáacájháa tétsihdyu óómimútsi péé úbálléjcatsímútsíyé pámeekéré tétsihji múnáake.

Íhjúvátúúbeke Jetsóó íhjúvatsóne

³² Áámútsi déjувúu idyé tsaate tsivá íhjúvátúúbeke Jetsóó élleву naavéné ípañe íjcyáabeke.

³³ Áábé páñétúu diibye naavéneke díbye íjchívyétsóné boone tsúúca íhjúvájúcoóbe. Áánerii míamúnaa iúllévenúne néehíí:

—Ávyeta tsá múijyú ehdu nééne múha méhdityu méénune maájtyúmitúne.

³⁴ Áronáacáa paritséómú néehíí:

—Aadi muurá eene naavémuke ichívyétsohíjcyá páñétúejpi naavémú avyējuube píáábóneríyе.

Míamúnáadi Jetsóó ídáátsovéne

³⁵ Ehdúu Jetsóó cómíñeri úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake Píívyéébe avyējuu íjcyané uwááboju diityé pihcyáávejáané páñévu. Aabée bóhíítsohíjcyá panéva chémeháñeri íjcyáméhjike.

Téhdurée ihjyáhañévúré tsaatéké
úwááboobéré pehíjcyáhi.

³⁶ Aabée idáátsóvehíjcyá
míamúnáadi éhne múúne obééjámú
ítyehméébema íjcyatúmé idáátsówu
íjcyadu nééme dífbye éllevu
tsáamedí.

³⁷ Áamedítyúu neebe múúhakey:

—Ímíáané mítyame míamúnaa
íjcyá Píívyéébé avyéjuvu
ditye úcáávéfyoné uwááboju
úwááboméíyóme. Áronáa tééné
uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne.

³⁸ Áánéllíi múu táúmeí páné
aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke
díbye éhnííñevu uwáábojtéké ipícyo
ditye iúwáábo tsíjtyeke dífbye
avyéjuvu ditye iúcááveki.

12-meváké Jetsóó meménú

ímamyémú ditye íjcyaki

(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

10 ¹ Aané téijyu Jetsóó muuha
ímamyémuke pihjyúcú
12-meva muha mejcyámeke.
Áamekéé múúhakey ájcuube
ííhnáhootu dífbye mémeri
tsaaté pañétú naavémuke muha
mejchívyétsohíjcyaki, panéva
chémeháñeri íjcyámeke muha
mébóhíítsóhíjcyaki.

²⁻⁴ Aamée muuha ílluúme:

Tsimóo Péédoroo, íñahbe
Áderéee, Tsebedéó hájchimútsí
Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee,
Batoroméee, Tomáaa, ííñújí
avyéjúúbé wáábyutaa dsíídsike
o áhdótsohíjcyaaabe oo Matéoo,
Apéó hajchi Tadéó dífbyere ‘Rebéó’
némeífbyee, cananíjtámúejpi
Tsimóoo, díibyée Jetsóódívú
boónétu méénútsóiibye Jóóda
Ijcaríóótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne

(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)

⁵ Éhdúmekée múúhakey Jetsóó
uwáábovu iwáallóómeke íllu
pítyajcóhi:

—Tsáma ihdyu mépehdi
jodíómú íjcyátúmé iñújiiñevu.
Áhdure Tsamááriá iñújji
méúújedííne.

⁶ Ijraéémú pañévúré métsajtyécó
íñe uwááboju éhne múúne obééjámú
mújtame idáátsówu íjcyadu néémé
pañevu.

⁷ Aame méúwáábohíjcyaco
níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe
míamúnáake íavyéjuvu újcúííne éévé
tsúúca úújeténe.

⁸ Áhdure mébóhíítsóhíjcyaco
dsíjívéméhjike, íjpi chájáávéneri
chémeméhjike, páhduváré nééne
chémeri íjcyáméhjike. Áhdure
tsaaté pañe naavémú íjcyámeke
méwaagóohíjcyaco. Ehdu
tamyémeri táihnáhori ámuha
meméénúíñevú ámúhakey ó ajcú
pevéne. Áánéllíi tsá ámuha
maáhdótsóityú ámuha diityéké
mepíáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyedí
dsíídsike.

¹⁰ Áhdure métsajtyedí
tsíjyahji ámúhá wajyámúúnee,
ámúhá májchoo, ámúháj
túhápaajínee, éhdune. Ámúhá
cuujúí íjcyaróné métsajtyedííne.
Ámuha mepíaabóméré ámúhakey
píáábohíjcyaaá panévatúre.

¹¹ Aame múu tsácoomívú
iúújetécooca nehcó tsaatéké ámuha
tétsii mejcyáné hajchótá ímí
ámúhakey pícyóóímyeke.

¹² Aane tsaaté javu ámuha meúújetécooca múu ímíñeúvú ihjyúvú diityéma.

¹³ Aame ímílléhajchíí múu diityémá ijcyá ámuháj tééveri diityéké Pívyéébe ipíááboki. Áánetu ditye ímíllétúhajchíí tsáhájuco múu ícúvetú diityédi.

¹⁴ Téhdure tsácoomí múnáa ámuha diityéké meúwáábóiyónéhjimáyé ímíllétúhajchíí méíícuvéjúcohdí diityédi. Ílluréjuco ámuháj tuhááñe ííñú mépíchóújcámeícyó 'tsá múhá hallúrí tene íjcyatú ámuhakye muha meúwáábóiyóné ámuha meímíllétúne' nééiyóne. Ááne tsiéllévuréjuco mépeeco tétsihdyu.

¹⁵ Muurá ímiááneturé o néé tehdu nééme ícúbáhrámeíñe éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáa ícúbáhrámeíñe ehnííñevu muhdú míamúnáa ícyahíjcyané diityémá ímíbájhómeícyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane íñe ámuhakye ó wallóó obééjámuke bájú oohímyé pañévú mewállóóiyódu. Aane ihdyu wajácútsi méíjcyaco éhne múúne ííñimye ícúí meke pállójcoíñúdu. Áronáa ihdyu tsá múu muucá tútávájtsoótúne. Ímiááméré múu ijcyá íjuumu íjcyadu.

¹⁷ Aame ihdyu tsáma imíchi méíjcyaco. Muurá tsaate ámuhakye túkevétsojté éllevu itsájtyémeke pihcyáávejááné pañévú wápáájcoóhi.

¹⁸ Áhdure ámuhakye tsajtyéimye ávyéjújte éllevu

óhdityu íjcyané uwááboju ámuha meúwáábohíjcyané hallútu.

Áijyu téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke.

¹⁹ Aane ámuhakye ditye ékéévécooca tsá múu áábímyeítyú muhdú íhhyúváiñeri. Muurá ihdyu Pívyéébere ámuhakye túkevétsoó ámuha méíhhyúvaki.

²⁰ Tsá ámuhá íjtsaméityu tsááne ámuha méíhhyúváiityúne. Muurá ihdyu ámuháj Caani Pívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyaneré ámuhakye túkevétsoóneri ámuha méíhhyúvaáhi.

²¹ Aane muurá míamúnáa ávyétá imítyú dáríívéjcatsííhi. Muurá tsané nahbémú íjcyaromé lliihyánújcátsííhi. Áhdure cáánimu íjcyarómema lliihyánújcátsímíye.

²² Áhdure mítyame ámuhakye múnáájtsóó oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjí tsáímíyé nihñéétsihvúre áábucúmé ihdyu pájtyéteeíhi.

²³ Áhdure tsácoomí múnáa ámuhakye ímityúné dáríívéhajchíí múu técoomítyú péé tsícyoomívvuréjuco. Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe ímiááneturé ámuhakye o néé tsiíñe ó tsááiñe ámuháí pámeekéré ijraéémuke íñe óhdityu íjcyané uwáábojúvú mewáájácútsótúnáaaca.

²⁴ Muurá tsaapi mamye tsá íuwáábóóbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsané avyéjúúbé únú múnáajpi tsá dííbyé ehnííñevu íjcyatúne.

²⁵ Aane muurá íñe ámuhá avyéjuube o íjcyároobe o

ávyejúúllémeityúhajchíí téhdure
tsá ámuha maávyejúúllémeityúne.
Muurá oke Betsebóodívu
imyéménúúbeke állíu múnáájpidi
dílllohíjcyáme. Aaméjííva muurá
ámúhake iávyejúúllétúne téhdure
díllloóhi.

Pívyéébedi múu íllityéhi
(Rc 12.2-7)

²⁶ Áronáa ihdyu mááábímyeídí
míamúnaa ámúhake
méénúyóneri. Muurá tehdu nénehji
ámúhake pátyehíjcyáné tsá
tétshivúré nájkéváityúne. Muurá
páneere iiná meméénuhíjcyáné
bóhówááveéhi.

²⁷ Áanéllíi íñe ámúhake o
néhíjcyáné múu tsíjtyeke úúballéhi.
Tsá idyé úúballétumé ámuha
meíjcyáityúne.

²⁸ Áhdícyane tsá múu
áábímyeityú míamúnaa ámúhake
dsíjvétsóyóneri. Muurá tsá
ditye pívyetétú ámúhake
iwáágóóiyóné Pívyéébedítyu.
Apáábyéré ihdyu diibye piivyeté
ámúhake iwáágoóné ávyeta
múijyú ámuha meíjchívyéityúme
meícúbáhrámeíyóné cuujúwá
pañévu. Áanéllíi múu apáábyedíyé
Pívyéébedi áábímyeíhi.

²⁹ Muurá coomícomútsí
míityétsíwuúcu tsájíhwuúré
áhdoméíhi. Ehdu áyá
áhdoméíyómedítyú muurá tsá
tsaapi ámúháj Caani Pívyéébe
wáájácútúnáa dsíjvéityuróne.

³⁰ Aabe muurá páneere ámúhá
níwájííne íjcyaróné waajácú
múhdújivá íjcyane.

³¹ Áanéllíi tsá íñerí ámuha
maáábímyeityúne. Muurá

diitye coomímú wájyúmeíñé
ehnííñevu ámuha méwajyúmeí
Pívyéébedívu.

**Jetsóoke meúraavyéné
metóónúityuróne**
(Rc 12.8-9)

³² Muurá oke iúraavyéné
tóónúmeityúmeke ó bóhówájtsóo
nájkyéjiri íjcyaaabe Llihíyodívu.

³³ Áánetu íllure
tóónúmeíhíjcyámé hallúvú ó
úúbálleé Llihíyoke tahñéjté ditye
íjcyatúne.

**Jetsóo hallútú míamúnaa
tsáílléjcatsíñe**
(Rc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Aane méijtsúcunúdí íñújívúu o
tsáane míamúnaa tsaímíyé íjcyaki.
Muurájháa ihdyu o tsáá táhallútú
ditye itsáílléjcatsíki.

³⁵ Muurá tsaapi tsaríllé
cááníkye oke díbye cáhcújtsóné
hallútu. Áhdure tsáápille tsaríllé
tsííjjuke téené hallútu. Áhdure
íbaábeke íaaja téené hallútúre
tsarílléhi.

³⁶ Ehdu muurá tsamééré
múnáátsójcatsíí oke tsaate
imúnáadítyú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷ Muurá oke iwájyúné ehnííñevu
tsamééré cáánímuma ítsiime
wájyújcatsíhajchíí tsá ímiáané
tahñéjté ditye íjcyatúne.

³⁸ Áhdure oke iúráavyéné
déjucotu ícúbáhrámeíyóné
ímíllétumé tsá tahñéjté íjcyatúne.

³⁹ Muurá íñújiri ímíllédúré
íjcyáneri tsúúrameímyé
wágóóóveéhi. Áánetu ookéréjuco
ímí iúráavyéneri tsúúrameímyé
pájtyéteéhi.

**Tsijtyeke ímí meíícuvéné
Píívyéébé ímí íjtsúcunúne**
(Mc 9.41)

⁴⁰ Muurá ámuha táwákimyéí
meméénúmeke íícuvémé okée
wálloobe Llihíyomájucó múhtsikye
íícuvéne.

⁴¹ Aame tsaimíyé Píívyéébé
wákimyéí méénúmeke íícuvémé
téene áhdo újcuú tsahdúré diityéma.
Áhdure idyé tsijtye Píívyéébeke
úráávyehíjcyámeke tsaimíyé
íícuvémé téene áhdó újcuú tsahdúré
diityéma.

⁴² Aane diitye táuráávyé múnáake
nújpácyo díívanévú ájcume téhdure
újcuú téene áhdo.

**Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo
éllevu wálloomútsi**
(Rc 7.18-35)

11 ¹ Ehdúu Jetsóo muuha
12-meváké iúwáábótsihdyu
pée tsiéllevu téené iinújí comínevu
téhulle iúwááboki.

² Áanáacáhjáa cuvéhóójari
tsojtsó múnáajpi Jóáa íjcyaa
tsúuca waajácú ehdu Jetsóo
méénuhíjcyáne. Áánéllihyéhjáa
wálloobe mútyétsikye
ímamyémudítýú dííbye éllevu.

³ Aamútsíi neevá dííbyeke:
—¿Ava diibyéjucó uu Pájetetsoobe
éhneváa íinújívú u bóhówáávéííbyeke
muha meítsóhíjcyáabej? ¿Mityá tsáhái
diibye u íjcyatúnej?

⁴ Ehdúu dityétsi Jetsóoke
néérónáa neebe diityétsikye:

—Meóómíne méuubállé
Jóááke íne muhdú o úwááboobe
méénúráítýúronéhjí o méénune
ámuhtsi maájtyumíne.

⁵ Méúúbálleco hállúvátuméhjí
hálluvájucóone, úllétuméhjí
úlléjucóone, íjpi chájáávéneri
chémeméhjí bóhiíne, lléébótuméhjí
tsúuca lléébone, dsíjivémé tsiíne
bóhiíne. Áhdure méúúbálleco
ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúuca
úwáábómeíne. Enehjí páneere
méúúbálleco dííbyeke.

⁶ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé
íjcyanej.

⁷ Ehdúu inééné boone diityétsi
déjuvu neebe múúhakye diibye
Jóáádityu:

—¿Acáa Jóáa ínéubará
píívyétúné iinújiri íjcyáábedívú
ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca
muhdú ámuha méijtsúcunú
dííbyeke? ¿A ámuháa méijtsúcunú
éhne múúne úmehe kíjyébári
vááúmeídyú páhduvaré dííbyé
íjtsaméí nééneé?

⁸ ¿A tsané ímíyée
úcámeíhíjcyáabe? Muuráhjáa tehdu
iújcámeícyá tsá íhdícyátsihyi díbye
íjcyáítýuróne. Muuráhjáa ávyéjúté
jaaháné pañéiyo dííbye. ¿Aané
muubá ímíááné dííbye?

⁹ ¿Mityá Píívyéébé ihjýu uubálle
múnáajpí dííbye? Ímíááné
diibyéjucó. Áronáacáa tsíjtyé
ehníínevu dííbye.

¹⁰ Dííbyedítýu muurá Píívyéébé
waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó dííhde tsáápiikye
díbye iúúbálle míamúnáake
ditye ímíbáávyéne ímí uke
iwáátsúcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímíááné tsá dííbyedu
tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri
íjcyaa Píívyéébé avyéjuejtédítýu
ídáátsóobe íjcyároobe

avyéjúúlléméíí diibye Jóáá ehnííñevu.

¹² Diibyeé muurá Jóáá úwáábótsihdyu íñe ícyoocávú teene Píívyéébé avyéjuvu iúcaavéné ímíllémema téneju ímíllétúmé múhdurá ícyahíjcyáhi.

¹³ Muuráhjáa pámeere Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa éíjyuúvú íjcyame téijyútújuco íhjyúvahíjcyáné dííbyé avyéjuri. Áhdurée Moitséeúvú íhjyúvahíjcyá téénetu. Áámé nihñéejpíyée muurá diibye Jóáá bóhówaavéhi.

¹⁴ Aane ámuha mecáhcújtsóhajchíí mecáhcújtsó Jóáa Eriá íjcyane éhnée Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa tsiíñe dibye bóhówááveíñé néhíjcyaaé.

¹⁵ Aane ihdyu óvíí ímiááné lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁶ Áhdícyane jaca muutédivú íñe ámuuha ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsiímedivuj. Muurá múúne lláhájtsiri ícume úhbácatsíhjicyádú ámuha páhduváré médárfívémeíhjicyáhi.

¹⁷ Muurá múúne íllu úhbácatsíhjicyáme: “Chiíyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsi memájtsívárónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdu múúne tsiíme úhbácatsíhjicyámé íjcyadu muurá ámuúha.

¹⁸ Muuráhjáa Jóáa tsá mítyane máchohíjcyatúne. Áhdurée tsá dibye ádohíjcyatú bínojpácyo. Áánetúu dííbyedítúy ámuha ménéhíjcyá mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllíi ehdu dibye nééneé.

¹⁹ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpídívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bínojpácyo. Áánetu idyé íllurjúco óhdítu ámuha ménéhíjcyáné oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdítu ménéhíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa ímityúmé íjcyámedivú o náhbévahíjcyáne. Áronáa tene pánéévénetúí méwaajácúú keená ímiááné íjcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

LLéébópítúné míamúnaa

(Rc 10.13-15)

²⁰ Aabée tsáijyu íhjyúvú mítyane méénuráítyúronéhjí imyéénuhíjcyá coomíji múnáadítú dítye ímityú íhvejtsópítúnetu.

²¹ Neebépeé:

—¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénuráítyúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyu o méénuca tsúúca téijyuré técoomícyu múnaa ímityú íhvejtsóne ímiánejcúvurjúco íbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe bállííjyuri ávúhcúiyá teene íhvejtsóné uubálle.

²² Áánéllíi muurá dítye ícúbáhrámeíñe ehnííñevu ícúbáhrámemítye dítye Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnaa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvúré díityémá ímíbájchócoóca.

²³ Áhdu muurá téhdure Capenaáo múnáake pajtyeíñe eene múhdumé ‘mityáhmityá’ tsíñáávehíjcyámeke.

Íjtsúcunúmeúbá íhhtsútúúvéiyóne.
Áánerá íllure wágóóóveímyé
cúújúwá panévu. Muurá íñe
meénúraítyuróné o meénuhíjcyánée
Tsodóóma múnáama éjyúúvú
o meénuca ímítýú íhvéjtsóne
ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá
ícyoocápi íjcyáíyocóómi.

²⁴ Aane muurá diitye
Capenaóo múnáa ávyetá íhnáho
ícúbáhráméíí técoomí múnáape
ícúbáhráméííne ehnííñevu Píívyéébe
muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné
ímibájchócoóca.

**Méimítýutu meke Jetsóo
állíjchutsóne
(Rc 10.21-22)**

²⁵ Téijyúu Cááníma íllu íhgyúvaábe:
—Ayúju Táácááni Píívyéébeéj,
nájkyejíí, ííñujíí, íjcyane páné
aabájaabéré u íjcyaaábej, uke
téhdújtsoobéré ó duurúvá
ímiáájú idáátsojtédívúré u
bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu
tehdújuco tsá waajácu múnáa
íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u
bóhówájtsoótú teéne.

²⁶ Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíí ehdu
teene muhdú u ímillédu.

²⁷ Ehdúu Cááníma íhgyúvátsihdyu
neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke
picyóó tajtyéeveri míamúnáake
iwáájácútso muhdú diityédítýú
íjtsámeííne. Tsá muurá múha
wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyáábé
íjtsaméí. Apáábyéré diibye Llihíyó
waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure
idyé apáábyéré ó waajácu muhdú
dibye íjcyane. Áhdure teene
tsaatédívú o bóhówajtsóméré
waajácúhi.

²⁸ Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco
meúraávyé ídátso múhdurá ámuha
meícyahíjcyánetu ámuhákye o
állíjchútsoki.

²⁹ Muurá íñe ídátso tsaííbuwáré
o íjcyaaabe ámuhákye o úwaabóné
tsáma mewáájáne tehdu méíjcyaco.
Áijyu ihdyu íñé imíjyaú ámuha
méíjcyaaáhi.

³⁰ Tsáháturo tene íhnáhootú
ehdu ámuhákye o néene ámuha
meúraávyéiyóne. Ehdúu neebe
Jetsóo.

**Wáyeéévejcóójí Jetsóo
mamýémú meénune
(Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)**

12 ¹ Áábemáa muha
wáyeéévejcóójí
úmihéj píínétú mepájtyme
maájyabáávaténéllíi bajtsóháñetu
meújcúne mémajchóhi.

² Aanée paritséomú íítténe née
dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatye
dímamýémú meénú íjcyoojí
wáyeéévejcóójí meméénúítyuróne?

³ Áronáacáa Jetsóo née diityéke:
—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú
tsáijyúu íájyabáávaténéllíi
íñahbéjtema téhdure Dabííúvú
meénune Píívyéébé waajácúháámitu
cáátuváne?

⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévu
iúcaávéne imájchóítyuróné
Píívyéébé íicúvé páaa tééjá pañévu
pícyámeíhíjcyáné apáámyéré
llúúvájte máchohíjcyánetu
majchóme.

⁵ Áhdure ¿aca tsá ámuha
meéévehíjcyatú Moitséeúvúu
téhaamíturé cáátunúné duurúvájá
pañé wákimyéi múnáa llúúvájte

wáyeeévéjcoojíí íjcyaróné
wáyeeévéítyuróné? Aane muurá
ditye téjcoojí wáyeeévetúné tsá
ímityúné íjcyatúne.

⁶ Aanéjíf awáá muurá teene
duurúvaja ávyejúúllémeíñé
ehníñnevu táavyéju.

⁷ Muurá Píívyéébé
waajacúháámitu néeneé: “Ó
ímíllé ámuha pamévamáyé
meídaatsólléjcatsíñe. Tsá o ímíllétú
apááñéré oke ámuha iyámeke
mecóvájtsóneri meífcúvehíjcyáne.”
Aane muurá ámuha ímí
mewáájacuca tsá menéetsóítyuró
ímityúné meénútúrómedívu.

⁸ Muurá íñe Míamúnáájpidívu
o ípívyéévéébéllíi téhdure téjcoojí
wáyeeévejcoóji. Ehdúu Jetsóó nées
paritséómuke.

**Tsáapi hójtsí Jetsóó
ímíjpyetétsóne
(Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)**

⁹ Átsihdyúu dílbyema muha
meúcaavé téjcoojí pihcyáávájá
pañévu.

¹⁰ Áájá pañée tsaapi
tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá
néébeé. Áanáacáa tsaate tétsihyi
íjcyame Jetsóodívu íñéetsóro nées
dífbyeke:

—¿A ímí tehdújuco teene íjcyooji
wáyeeévejcoóji tsaate chémémeke
mebóhíítsóiyóne?

¹¹ Áánéllíihyée neebe diityéke:

—¿Aca wáyeeévejcoóji
ámúha jéú obééj wáhyéjú
pañévu áákityéébeke tsá ámuha
meíjchívyétsóítyuróné? Muurá
ámuha méíjchívyétsóiyáhi.

¹² Aanéjíf awáá muurá diibye
obééj wáyúmeíñé ehníñnevu

míamúnaa wáyúmeíhi! Aane
muurá tsá muhdú tene néétu
wáyeeévejcoóji ímíáané íjcyane
meméénune.

¹³ Ehdúu diityéke íñétsihdyu
nebe dífbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé
díhyótsíj.

Ahdújucoo díbye cujúúvénemáyé
téhojtsi ímíjpyetene.

¹⁴ Átsihdyúu paritséómu
ipyéénemáhjáa pítýacójcatsí muhdú
Jetsóoke idsjívétsoíñe.

**Jetsóó méenuíñé
tsúúcajátújuco némeíñe**

¹⁵ Aanée iwáájacúne péjúcoóbe.
Áábekée mityane míamúnaa
úráávýemedítýú chéméméhjike
bóhíítsóóbe.

¹⁶ Áánemáa diityéke bóíjcyuube
ditye muuca iúúbállétuki.

¹⁷ Ehdúu diityéke bóíjcyuube
Píívyéébé íhýú uubálle
múnáajpíhýáa Itsaíá dífbyedítýú
íllu néhdújuco:

¹⁸ Áanu ímí táwákimyéi
méenuhíjcyáa ténevu o
pícyoóbe. Áábeke o wáyúnéllíi
ó ímíjyúú dífbyedi. Áánéllíi
Táapííchó dífbyé pañévu ó
pícyoó téne piáábori díbye
pámeekéré míamúnáake iúúbálle
muhdú táíjtsaméi íjcyane.

¹⁹ Aabe tsá ‘mityáhmítýá’
íhýúváyítýú míamúnáama.

²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike
díbye éhdiiválléityúne. Áhdure
íhtsútúnetu cahcújtsótú pañe
cáhcújtsórómedítýú tsá díbye
‘óvíjyacóóme’ nééityúne. Ehdu
páneere ímíjpyetétsóiiibye
iávýejuutéjyju.

²¹ Áábedíwú paméwá
míamúnaaré cátsípááweéhi.
Ehdúhjáa Píwíwéébé ihjýú uubálle
múnáajpi Itsaíá Jetsóódítyú nééhií.

**Jetsóoke Naawéné píaabóné
tsaate nééneé**

(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)

²² Áábe éllévúú tsáápiikye
tsiwámé naawéné ípañe íjcyáábeke.
Aabée íhjýúwátuube íjcyaaabe idyé
tsá hállúwatúne. Áábekée Jetsóó
ímíjpyetétsoobe tsúúca íhjýúwáhi.
Áhdurée hállúwájúcoóbe.

²³ Ááneríí tétsihyí íjcyame
iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áanu
Dabíiúwúj tsiiménémúhaabe Críjto
íjcyatú éhneváa tsááiíbye?

²⁴ Ehdúú tsaate néene paritséómu
illéébóne néjcatsíhi:

—Aadi muurá naawémuke
waagóohíjcyá míamúnáa pañétú
diitye naawémú avyéjuube Betsebóó
píáábóneriye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne
nééhií:

—Muurá tsané avyéjupte
tsajjítóré íjtsámeítyúmé ímityúné
idyárííwéjcatsíñe ílluréjuco
íhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája
múnáa ímityúné idyárííwéjcatsíñe
ílluréjuco wáchájánújcatsíñe.

²⁶ Ahdu néene ¿aca muhdú íwvane
Naawéné íhyájkíyé íjcyáábeke
tsíjpiikye waagóóiyáhi? Muurá
tehdu imyéénuca ílluréjuco díbye
íavyéjú újóvéjtsóiyóne.

²⁷ Aane muurá ámuha menéé
Betsebóó píááboríyé dífbyeéjté
naawémuke o wáágóohíjcyáne.
Áánetúhaca ¿múúbé píááborí
ámúhá mamýmú waagóohíjcyá

diitye naawémuke? Áyu cána
oke menej. Tsá muurá ámuha
menééítyuró Betsebóó píááborí
dítye wáágóohíjcyáne. Íllure
ámuha mémujtá ehdu óhdityu
méhjýúwáneri.

²⁸ Muurá ihdyu Píwíwéébé Apííchó
oke píáábóneri ó waagóohíjcyá
naawémuke tsaaté pañétú téénetu
ámuha mewáájácúro tsúúca
dífbye avyéjú ííñújiri ámuháma
íjcyájucóóne.

²⁹ Tsá muurá tsáápi éhne dífbye
já pañétú múha tsájtyéítyuró
dífbyeke tétsihdyu bóáyotúmére.
Muurá ihdyu dífbyeke tujkénú
ibóáyoca botsíi tsajtyéíyóme
dífbye éhne. Áronáa tsáháubá
muurá díbye ihñe múhdivú
íhvéjtsóítyuróne. Ahdu íwvane tsá
Naawéné oke píáábóítyuró dífbye
hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke ípíaabóné
ímílletúme táwákimyéí íllure
ímíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame
tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu
mútátsohíjcyáhi.

³¹⁻³² Muurá panéwáre ímityúné
míamúnáa méénuhíjcyáronéhjí
Píwíwéébe ábájíwéé diityedí
ídáátsóvéenema. Áhdure
íñe Míamúnáájpídívúu o
ípíwíwééwébedítyú ímityúné
íhjýúwáromedi ídáátsóvéííbye.
Áánetu ihdyu dífbye Apííchotu
ímityúné íhjýúwahíjcyámedi tsá
díbye múijýú ídáátsóvéityúne.

**Íñééwatu méwaajácu keehé
ímiááhé íjcyane**
(Rc 6.43-45)

³³ Muurá bajtsóháñetu ímiááhé
ímí neeváhi. Áánetu áteréhe tsá

ímí néévatúne. Ááneturé méwaaajácú keehé ímíááhé íjcyane.

³⁴ Ahdu ífvane ¿ímíáámejjíva ámuha ímí méihjyúváiyá íínimyémméméjteré ámuha meíjcyame? Muurá ímityúné íífbúwá pañe íjcyámedítýú téenere íjchívyéhi.

³⁵ Muurá ímíáábé ímíáánéré íhjyúvá ímíá íjtsaméi ípañe íjcyanéjucu. Áánetu ímityuube ímityúnéré íhjyúvá ímityúné íjtsaméi ípañe íjcyanéjucu.

³⁶ Aane muurá pámeere mímúnáa úúbálle Píívyéébeke muhdú ííhjyúvahíjcyanéjji díbye páneere muhdú dítye ícyahíjcyané díityémá ímíbájhócooca.

³⁷ Muurá tsáápiitsámá ímíbájhóiibye muhdú dítye íhjyúvahíjcyádújucu. Ímíáánéré íhjyúvahíjcyámé hallúrí tsá íiná íjcyáityúne. Áánetu ímityúné íhjyúvahíjcyámé ícúbáhráméííhi. Ehdúu Jetsóo néé paritséomuke.

**Mímúnáa Jetsóoke néé díbye
méénuráityuróné imyéénuki**
(Mc 8.12; Rc 11.29-32)

³⁸ Aamée tsiíne taúhbájú uwáábojtemá Jetsóo élleu itsááne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, cána bo méénuráityuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímíááne díibyéjucu Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

³⁹ Áánélliihyée neébe:
—¿Íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokíjfvári? Óvíi ihdyu Píívyéébé íhjyú uubálle múnáajpí Jonáake pájtyedu nééne oke

pájtyénetu ámuha méwaaajácú díibyéjucu mímúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane.

⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyaaabe 3 coojíva. Ahdu muurá íñe Mímúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke dítye cúúuube íñújji pañe 3 coojívá o íjcyátsihdyu tsiíne ó bóhiíhi.

⁴¹ Aane muurá Níínibé cóomi múnáa amúhadívú néétsoó íñe ícyooca íjcyané mímúnáa ámuha mecáhcútsohíjcyátúmedívú Píívyéébe mímúnáa muhdú ícyahíjcyané ímíbájhócooca. Muuráhjáa técomí múnáa díibye Jonáaúvú úwaabóné ícyáhcújtsóne ímíbaavyé ímityúné ícyahíjcyánetu. Áánáa dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe amúhakye o úwáaboróné ¿íveekí tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne?

⁴² Áhdure tsáápille tsiíne íñújji múnáalle amúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóo úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

**Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíne
naavéné óómiñe**
(Rc 11.14-26)

⁴³ Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíí néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíí íájtýúmítúnéllii íllu íjtsámeíhi: “Tsiíne éhne bíwáábé pañévúré ó óómií ópée o íjchívyéébé pañévú.”

⁴⁴ Ahdújucu muurá óómiíbye ájtyumívné díibye ípyée íjchívyéébeke imíwu pevéebé éhne múu jaa llíyahdu néébeke.

⁴⁵ Áánéllii múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíñe iúcaáve dífbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhrané ehnííñevu ícúbáhraábe. Ehdú muurá ímityúme íjcyame ídátsó ícúbáhráméííhi.

**Jetsóoke tsiiju dífbyé
nahbémuma újcutérone**
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó íhjuvánáa íñahbémú tsíjuma dífbye éllevu tsáame wajtsí tétsihvu áachívu. Aamée imíllé íhjuváné dífbyema.

⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dífbyeke. Néémépeé:

—Áátye éhtsíhyi áachi díñahbémú dítsíjuma íjcyamévá imíllé úuma íhjuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táatsíjjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu inétsihdyu múúhake úúbácyunúúbéré néehíí:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere waháromú, táñahbémú, táñaallémú, méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meíjcyame.

⁵⁰ Muurá Llihíyó nýjkyéjiri íjcyáábeke cáhcujtsómé díbye ímíllédú íjcyame ímiáané tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu.

Tsaapi bájtsonetu íjcyané uwaáboju
(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)

13 ¹ Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dífbyema meíjcyájatu mepée únéú úniúvu.

² Átsihyíi muha meíjcyánáa idyé mítyane míamúnaa píhcyaavéjucóó dífbyedívu. Aamée téhíwájú hallurí íjcyánáa mífne pañévu úcaáveébe.

³ Aabée téemí pañétú diityéké mítyane panévatu iúwaabóné úúbállehíjcyá tsíeménéhjitu. Téijyúu tsaapi bájtsonetu úwááboobe íllu úúballéhi:

—Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúúhá bájtsoobe íllure wávarajcóhi.

⁴ Aanéhjáa díbye wávarajcónetu tsáuhji juuváj piínévú dójccone coomímú méhdojéhi.

⁵ Áané tsiúhjhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhji ícúíwuúré iíñé tétsii iíñu imíchi íjcyátúnéllíhye.

⁶ Áróhiibájhjáa chemé núhbá allóócóri hállúháñeríyé tébajkyéjé íjcyanéllíhye.

⁷ Áané tsiúhjhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wáaméneneri ííñeróné duhcúvatéhi.

⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco ímíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa ímíwu pívyénetu tsáhiibáji neevá mítyane. Áané tsihífbájhjáa lliíñevúré neeváhi. Áané lliíñevuréjucóhjáa tsíhiibáji néévane.

⁹ Aane ihdyu óvíi llééboome icyáhcujsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó íuwaábó túhútsohíjcyáne
(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)

¹⁰ Ehdúu díbye néénéllii muha dífbyeke menéehíí:

—¿Aca íveekí tsíeménetu ú úúbállehíjcyá u úwaabóne?

¹¹ Áánéllíhyée múúhake neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Pívyéébe ámuéhake iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke cáhcujtsótúmeke tsá díbye wáájácútsótú téénevu eene ámuéhake iwáájácútsódu.

¹² Muurá ímiáájú imíllémedívu bóhówajtsóibye éhnííñevu ditye iwáájácuki. Áanetu teene imíllétúmedívu tsá díbye bóhówajcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyánéwu ditye wáájácúroné muurá íllure dojtúcúibye diityédítyu.

¹³ Ehdu néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjitu ó úúbállehíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcooromé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmíjúcooromé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu.

¹⁴ Ehdu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Itsaía íllu néhdújucu:

Uwáábó lléébójúcooromé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyúmíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne.

¹⁵ Dityé íjtsaméi ímí néétúnéllii tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúme éhne múúne hállúvatúme íjcyadu. Aaméjííva tehdu óhdi íjyácunúmekéjíí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áanetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca méwaajácú iiná tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíne tsúúca méwaajácú iiná íjcyane. Áánéllii ihdyu méimíjyúú téeneri.

¹⁷ Muuráhjáa éjyjuúvú íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama tsijtye Píívyéébeke úráávyehíjcyámé imíllehíjcyará íajtyumíne íñe ícyooa tsúúca ámuha maájtyumíne. Áronáacáa tsá téijyu diityédívu tene ajtyúmídu

néétune. Áhdurée imíllehíjcyarómé illéébone íñe ícyooa ámúhake o úwáábohíjcyáné uwááboju. Áronáacáa tsáhái téijyu tene bóhówáávetúne.

**Tsaapi bájtsónetu úuwaabóné
Jetsóo bóhówajtsóne
(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)**

¹⁸ Cáhawáa ímíñeúvú mejtsó bajtsó múnáájpídítyú íjcyáné uwááboju iiná nééiyóné o bóhówajtsóne.

¹⁹ Muurá níjkyéjiri íjcyaae Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívu mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne.

²⁰⁻²¹ Áanetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhduvaré nééné mávaríjchojúúne íjcyanehjí iáábucújúcóótúnetu ílluréjucu teene fhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnehjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí ímíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdu muurá patyéhíjcyáné ímí cáhcújtsótúmema.

²² Áanetu tsaate tsúúca ímí téené uwááboju llééborómé mítyane íjí avyéjuríyé itsúúráméíñéllii ténejcu ábájívehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténe.

²³ Áanetu ihdyu íjcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehdújucu úráávyehíjcyáme. Aame muurá eene ímíwuúhjáa ííñuují nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áamedítyú íjcyámé tsaate éhnííñevu ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyámé

eenéjháa teene tríígóhiibáné imíwu píivyene mítyane néévalu néémeé. Áanetu ijcyámé tsaate ihtsútawu ímí Píivýéébeke úráavyehíjcyámé eenéjháa lílíñevúré nééváhiibájdú néémeé. Áamedítýui muurá ijcyámé tsaate diityé lílíñevúréjuco úraavyémé eenéjháa máihtsúnéré nééváhiibájdú néémeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpídítýú íjcyáné uwááboju.

**Tríígójí pañé bíívalu
íjcyáné uwááboju**

²⁴ Téhdurée tsiíñe uwááboobe tsaapi íumihe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píivýéébé avyējú tsaapíhjáa íumihe bájtsojédu.

²⁵ Dibýéhjáa ibájtsójéne óómíñe déjuvu tsaapi dífbyeke múnáátsohíjcyaaabe bájtsojé bíiva tríigo díbye bájtsóné raahóri.

²⁶ Aanéjháa keemévé teene ímiááné ikyéémévéne nééváné tujkéveríye.

²⁷ Aanéjháa diibye tépallí aabájáábé únú múnáa iúújéjéne nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, áánerájháa ímiáánéré méumihe mebájtsónáa ĵkiátú íjcyane bíiva iíñe téené raahóri?

²⁸ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tsaapíubá oke múnáátsohíjcyaaabe ehdu meenúhi. Áanéllíihyéhjáa néeme dífbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ĵMityá óví íjcyánej?

²⁹ Ehdújháa ditye neénéllíi neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metábáhcýóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávájtsoóhi.

³⁰ Áanéllíi ihdyu óvíjyucóí meíhvétsoíñé tsanéécú ikyééméveki.

Tsanééréi teene ímiááne néévá maááhívétsócooca ámuíhakye ó neé ámuha metábahcýóné pájtsuuhóji mechiychu mecóvájtsoki. Áanetu ihdyu ímiááne maááhívétsóne ímíñevúv mépícyoóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íumihe bájtsónetu.

**Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné
uwááboju**

(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)

³¹ Áhdurée tsiíñe uwááboobe ‘mojtáátsa’ némeíñé uméhetu. Neebépeé:

—Téhdure idyé muurá Píivýéébé avyējú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe neeváúwu tsaapi bájtsone íñe imíjyaú ávyetá mityáhé kéémévédu.

³² Muurá panévá neváúúne lílíñevúré íjcyaróúwúutu ííñehe keemévé panévá bajtsóhééné ehnííñevu bájú uméhedúhe. Ááhé pañévú muurá wahpéjté íjcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá ooríchetu íjcyáné uwááboju
(Rc 13.20-21)

³³ Téhdurée pááá ooríchetu úwááboobe neéhií:

—Muurá tsáápille harínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyanéwu téené ooríchetu pícyooróné páneeréjuco óóríchódú idyé teene Píivýéébé avyējú.

**Jetsóó úwaabóné tsíménéhjitu
úúbálléhíjcyáne**
(Mc 4.33-34)

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíménéhjitu iúúbállénej tééveri úwáábohíjcyá míamúnáake ímíñevúv iwáájácútso íiná úwááboju neéiyóne. Tsáháa díbye pevénéré úwáábohíjcyatúne.

³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaa
Pívyéébé ihjyú uubálle
múnáajpíhjáa illu néhdújuco:
Muurá tsíeménéhjitu
o úúbállénej tééveri ó
waajácútsoó táuwaáboju
iiná nééiyóne. Muurá ó
bóhówájtsoó íñée íñújima
páneere Pívyéébe
ípívyéjtsóijyújuco íjcyáronéhjí
múha wáájácútunéhji.
Ehdúhjáa Pívyéébé ihjyú uubálle
múnáajpi néhdújuco Jetsóó
úwáábohíjcyáné tsíeménéhjitu.

**Biivátú íjcyáné uwááboju
Jetsóó bóhówajtsóne**

³⁶ Átsihdyúu ílluréjuco
míamúnáake ípítyájcóne díbye
ááhivu péeneé. Áhullévúu muha
dífbyeke menéehí:
—Áyu cána múúhadívú
bóhówájtsoó úmihé pañe biiva
íjcyánetu íjcyáné uwááboju iiná
nééiyóne.

³⁷ Áánéllíihyée múúhake neébe:
—Eene ímiá bájtsoó bájtsoobe
muurá oo Míamúnáájpídívúu o
ípívyééveébe.

³⁸ Áánetu teene úmíhe ‘páneere
íñújiri míamúnáa íjcyane’ nééiyóne.
Muurá eene ímiá bájtsoó Pívyéébé
avyéjúeje íjcyane nééiyóne. Áánetu
biiva ‘Naavéné icyánéjcuríyé íjcyáné
míamúnáa íjcyane’ nééiyóne.

³⁹ Áánetu eene tépallí múnáájpikye
imúnáájtsóne biiva bájtsoobe muurá
pañetu díbye Naavéne. Áánetu
‘íñe íñújima páneere ílluréjuco
nǵkévaíñé’ nééiyóné eene bajtsóháñé
ááhívétsómeíñe. Áánetu diitye eene
bajtsóháñé ááhívétsómé ‘nǵkyéji
múnáa íjcyane’ nééiyóne.

⁴⁰ Muurá éhne múúne úmihé pañe
biiva mepíhñune mecóvajtsódú
pajtyéíñe diitye Naavéné
icyánéjcuéjtéma. Aame wágóóóveé
cúújúwá pañévú íñe íñújiri
múhdurá míamúnáa icyahíjcyáné
diityémá nǵkévácoóca.

⁴¹ Muurá Míamúnáájpídívúu o
ípívyééveébe ó táúhbaá tahñéjté
nǵkyéji múnáake dítye íhdyúétsihvu
ípíhjúcu diitye ímítyúmeke
táavyéjúejtéké ímítyúnejcúvú
íbuwátsohíjcyámeke.

⁴² Áameke cúújúwá pañévú
dítye wájojcómé téewá pañe
íjcyame íhwañeene íhdóne taá
íícúbáhrámeíñeri.

⁴³ Áánetu ihdyu Pívyéébe
ímillédú icyahíjcyámé dífbyé
avyéjú pañe íjcyame cádiúcúnuú
éhne múúne nuhba cóójéjpi
ájchúcunúdu. Aane ihdyu óvíi
ámúhadítýu lléébome icyáhcújtsóne
tehdu íjcyáhi.

**Imíwu néené tsíeménetu
íjcyáné uwááboju**

⁴⁴ Téhdure idyé Pívyéébé avyéjú
ílluú:

—Tsaapíi tsátsii íñújí pañe ávyétá
mityáné wáýúmeíñé tsíeméné
iájtymíñé tétsihvúré íhvétsoíñúhi.
Ááneríi ímíjyúúvéne páneere
ítsíeméné ináhjíhénúne dsídsima
tétsii íñúji áhdoobe iiyéjuco
téénema íjcyaki.

**Imíwu néené neewáyutu
íjcyáné uwááboju**

⁴⁵ Téhdure muurá Pívyéébé avyéjú
éhne múúne tsaapi náhjíhe múnáajpi
imíwu néené newáyúúné mityane
áhdótsámeíúhjí néhcohíjcyádu.

⁴⁶ Aabe muurá tsau iáptyúmícooca páneere ítsíeméné iñáhjhénúne dsídsima teeu ahdóhi.

Tsínucóóhotu ijcyané uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsíínúuri amómeke meújcuđu.

⁴⁸ Muurá múúne tsínú múnáa ítsínúúmeke técoohóríyé téhí úniúvú itsáptyéne pihcyú ímiá amómeke. Áanetu doorátujtéke ílluréjucu ditye wámíúúne.

⁴⁹ Ehdu muurá pajtyéiñe mímúnáama Píívyéébé páneere ííñuji nǎjkévátsoóca. Muurá nǎjkyéji múnáa dówajcároó ímiáámedítýú ímítýúmeke.

⁵⁰ Áameke cúújúwá pañévu ditye wájojcómé tééwá pañe ijcyame íhwáñeene íhdóne taá ícúbáhrámeñeri.

Béhnéma tsúúcaanéécú imíwu néneécutu ijcyané uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó iúwáábóné nǎjcáutu néé múúhake:

—¿A ícyooca ámuha mélleebójucóó iiná nééiyóné o úwáábohíjcyáne? Áánélliihyée muha menée:

—Éée Ávyéjuúbej, ímí muha mélleebó ícyooca iiná tene nééiyóne.

⁵² Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébé tauhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúúca ijcyané míínéecu uwáábó íhdéénema béhne Píívyéébé avyéjutu ijcyane. Aane muurá teene íhdéene Píívyéébé waajácúháámí pañe ijcyáhi. Áanetu íñe béhne ámuíhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu iúúbállénej tééveri iúwaabóné nǎjkévádú muha mepée tétsihdyu.

⁵⁴ Aamée muha méúújeté Natsaréevu díbyée píívyécoomívu. Áijyúu idyé úwaabójúcoobe tétsíi múnáake pihcyáávájá pañévu. Áábedíi iúllévenúne néjcatsímeye:

—¿Aca kiátú aabye iújcúné waajácuri panévare méénúráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi?

⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úméhewááné wákimyéi múnáájpi hajchi ijcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsiiju Maaríá íjcyatúne? Muurá dífbyé nabhémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóódaá, éhdume.

⁵⁶ Áhdure muurá íñaallémú íchihi. Aabéjǎi muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehjí múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa dífbyedítýú íñéene tsá ditye cáhcútsohíjcyatú díbye díityéké úwáábohíjcyaróne. Áameké neébe:

—Tsiptye muurá ihdyu avyéjuullé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpiíkye. Áanetu íhyájkímú íjcyarómé tsá ávyéjuúlletú dífbyeke.

⁵⁸ Ehdúu dífbyeke ditye cáhcútsohíjcyatúnéllii tsá éhnííñevu díbye méénújúcootú méénúráítyúronéhjí tétsihvu.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsjívéne

(Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

14 ¹ Aanéhjáa dífbyedítýú tsaate úúballé Gariréa iíñúji avyéjuube Heróódeke.

² Áánélliihyéhjáa neebe íúnú múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bohííhi. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénúrátyúronéhjí imyéénune.

³ Diibyee muurá Heródé nééjuri dsíjívetsómé Jóáákeé. Muuráhjáa dífbyedívú iékéévetsóne úwááñéhiyi ichíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdúhjáa méénuube íñahbe Perípé taaba Herodía dífbyemáyéjucó íjcyalle nééjuri.

⁴ Diibyhjáa Heróódeke illu nehíjcyaaabe Jóáa íñáhbé táábama díbye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímityú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdúhjáa díbye nehíjcyané hallútú imílléroobe téijyúréjucó ídsíjívetsóné dífbyeke. Áronáacáhjáa nuhnéveebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi díbye íjcyane iwáájácúne míamúnaa dífbyeke ávyejúúllehíjcyánéllíihye.

⁶ Áijyúhjáa ítsiimávajcóójí úújeténéllii díbye Heródé wáñehjívatéhi. Áané pañéhjáa ídsídúelle Herodía ajoyúwá wahtsí pámeere úúbámyé úmíwávu. Aanéhjáa dífbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúveebe mítyane.

⁷ Áánélliihyéhjáa dílleke neebe iiná dille dífbyeke táúmeñíevu íajcuíñé ímíáané állítyuubére.

⁸ Áánélliihyéhjáa tsiiju úwaabódújucó dille nééne dífbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáa nívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdúhjáa dille nééne kímóhcó dífbyeke pajtyeráhi. Áronáacáhjáa íállítyúné díbye nééne pámeere

dífbyé uubámyé lléébójúcóónéllii tehdu méénuúbe.

¹⁰ Aabéhjáa tsúuca tsaatéké wallóó díbye Jóáa cúvéhóójari íjcyáabeke dítye ikípíyuúcuté íhñíwau.

¹¹ Ahdújucóhjáa péeme ikípíyuúcutéjeu tsívane bohtájiri. Ááuvúhjáa ajcúme diille bádsíjcájake. Ááuvúhjáa ájculle tsííjuke.

¹² Áánélliihyéhjáa dífbyeúvú mamýmú tsáame dífbyeúvú iitémehe iújcújeéne cuuúhi. Átsihdyúhjáa Jetsóo éllevu ipyééne úúballémé ehdu Jóááke tene pájtyene.

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne

(Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

¹³ Átsihdyúu muha mepéé mñneri tsíhyullévú múha íjcyátúhullévú múúhaye meíjcyároki. Áronáacáhjáa tsúuca míamúnaa waajácújucóó kiávú muha mepééneé. Áhullévújucóhjáa dítye péécunúné íjchityu pacóómivá munaáre.

¹⁴ Aanée téhullévú muha meúújetenáa mñné pañétú Jetsóo íjchívyeebe iitécunú tétsihyíjyucó míamúnáácóbaúvú íjcyane. Áamedíi ídáátsóvéne bóhíftsoobe chéméméhjikéhjáa dítye tsájtyemeke.

¹⁵ Áijyúu tsúuca cúvéhréjucó tene néénéllii muha menéé dífbyeke:

—Tsúuca cúvéhréjucó teene múubará íjcyátútsihyi meíjcyánáaaca. Ílluréjucó wallo íjtyéke íchííj píihíí íjcyájáhji múnáadítyú tsíeméné iújcune dítye

imájchoki. Muurá tsá imájchoma ditye íjcyatúne.

¹⁶ Áánélliihyée neebe múúhakey:

—Ívéemekéami ó wálloóij.

Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áánélliihyée muha menée dífbyeke:

—Árónáa méhdi tsáhojtsíhováre páahóónema míityétsiye amóóbemútsi.

¹⁸ Áánélliihyée neebe múúhakey:

—Áyu cána metsívaj.

¹⁹ Ehdúu múúhakey iñéene diityéké neebe ditye iáhcúbaki.

Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima iékeévène

téhdújtsoobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvénema.

Áánemáa teene idyóhdáhínunévú múúhakey díbye ájcune muha méwajtú pámeekére.

²⁰ Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánetúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhepe.

²¹ Aamée eene diityémá muha memájchome wajpíímuré 5,000-meváubáhjáa walléemuháñema tsiime éévemeftyúrónáaaca.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene

(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)

²² Ááné boonétúu Jetsóó múúhakey née muha dífbye ihde mííneri mepájtye tsíñejcúeuvú díbyéi māmúnáake pítyájcóné hajchóta.

²³ Aabéhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu péé iiye múha íjcyátúhullévú cámeéhbaúvú Píívyéébema ífhjyúvaki. Aabéhjáa íjyunú téhullévú.

²⁴ Áánáacáa muha tsúuca píínéeríjyuco meíjcyánáa ávyétá iñnáhó kíjyébama nohji múúhakey wájojcohi.

²⁵ Aameíkyée muha mepéépíñáa cóojí pañévú diibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu nújpácýó hallúrí úlleebére.

²⁶ Áábekée muha maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—¡Áyúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáá métujkévetuj!

²⁷ Árónáacáa neebe múúhakey:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

²⁸ Áánélliihyée Péédoro née dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiáané diibyéjuco u íjcyáhajchíi o péé díllelevu ehdu nújpácýó hallúrí.

²⁹ Áánélliihyée neébe:

—Cáhawáa dichaj.

Ahdújucóo Péédoro míínetu níityeíñúné nújpácýó hallúrí úlleebéré dífbye éllelevu.

³⁰ Árónáacáa kíjyeba ávyétá iñnáhó néeneri ííllityéne ílluréjuco díbye búuuvéne. Aabée dífbyedi wáníjcyámeíbyé néehíi:

—¡Ávyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

³¹ Áánélliihyée íhyójtistu iékeévébeke neébe:

—¿Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújtsotúne?

³² Aamútsíi mííne pañévú úcáávenáa tsúuca kíjyeba íhvetéhi.

³³ Áíjyúu pámeere téemí pañe muha meíjcyame Jetsóó lliíñévú memíhmoúbáne menéehíi:

—Ímiáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

© 1996 David C. Cook

Chéméméhjike Jetsóó bóhiitsóné
Genetsarée iinújiri
(Mc 6.53-56)

³⁴ Ehdúu muha úneu mepájtyme
 méúújeté Genetsarée iinújivu.

³⁵ Aanée tétsii múnáa Jetsóoke
 iwáájácúne úúballé pahúllevaré téené
 iinúji múnáake. Aamée tsívahíjcyá
 chéméméhjike dibye ibóhítsoki.

³⁶ Aamée dífbyeke née
 íwajyámúubávuré dibye
 idyómájcótso ibóhiíki. Ahdújucóo
 ímiááné dífbyeke íwajyámutu
 dómajcóméjuco bóhihíjcyáne.

Ímichi iiná míamúnáake
tútávajtsóne
(Mc 7.1-23)

15 ¹ Áhdurée tsáijyu
 Jerotsaréetu paritséómuma
 taúhbájú uwáábojte Jetsóo éllevu
 itsáane née dífbyeke:

—¿Aca íveekí dímamýmú tsá
 méénuhíjcyatú méíhdé múnáaúvúu
 úwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá ditye
 nítýámeihíjcyatú imájchóíñé
 ihde Píívyéébé úmíwávú múúne
 meímíbájchoméíñé meméénune.

³Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa muurá téhdure
Pívyéébé taúhbaju néene tsá
ámuha melléébohíjcyatú ámuháye
meípívyéjtsóné uwááboju ámuha
meúráávyehíjcyánéllíhye.

⁴Muurá dífbyé taúhbaju néehíí:
“Ámúháj caanímuke múu iwáýyúne
avyéjuulléhi. Áánetu íllure
cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu
óvi dsíjivéhi.”

⁵Ehdu muurá tene
néérónáa ámuha tsíñejcúvúré
meúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha
ménehíjcyá tsaapíva cáánímútsikye
ípíaabóné ímíllétúhajchíí
nééiyóne: “Tsá o pívyetétú
ámúhtsikye o píaabóné. Muurá
ámúhtsikye o píáábóiyódú ífvane
Pívyéébekéréjuco o ícuvéne.”

⁶Aanévá ehdu íhýúváróóbé
hallúrí tsá íiná íjcyatú diityétsikye
dibye píáábótúrónáaaca. Ehdu
muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi.
Aame muurá ámuha Pívyéébé
taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá
ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju
ámuha meúráávyehíjcyánéllíhye.

⁷Ímiáámeúvúdu ámuha
méicyahíjcyá bañú múnáa ámuha
mejcyame. Muuráhjáa ímiáánéjuco
Pívyéébé íhýú uubálle múnáajpi
Itsaía ámuhadítú néeneé:

⁸Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará
hállúéjuriye. Tsá ávyeta
íííbúuri oke ditye
ávyéjútsohíjcyatúne.

⁹Íllure iállíne oke
duurúvahíjcyáme.
Aame iye ípívyéjtsóné
uwáábojúúné úráávyehíjcyá
pánehjídú tátayúhbajúúné
iúráávyeuúdu.

¹⁰Ehdúu ínětsihdyu Jetsóó tsiíne
pámeere tétsii íjcyámeke néehíí:

—Ímíneúvú melleebúcunúco íiná
nééiyóné ámuhakye o nééíne ámuha
mewáájácuki.

¹¹Muurá panévare míamúnáa
óóvene tsá diityéké tútávajtsótúne.
Muurá ihdyu diityé ífbúwá
déjúcoturé ímítyúné íjtsaméí tsááne
diityéké tútávajtsóhi.

¹²Ehdúu dibye néénéllii muha
dífbyeke menéehíí:

—¿Aca ú waajácúrá eene ehdu u
nééne aatye paritséomuke ávyéta
tsáriyé pájtyene?

¹³Áánélliihyée neebe múúhakye:
—Muurá múúne úmíhé pañétú
mépée mebájsótúné uméhé íínehe
metábahjýúcúne méwaagóóhi.
Ehdu muurá níjkyéjiri íjcyaae
Llihýó avyéjuejte íjcyatúme ímítyú
ícyahíjcyámé wágóóóveéhi.

¹⁴Áeméjté íjcyámedi tsá
meíícúvéityuróne. Muurá éhne
múúne hállúvatúme íjcyadu tsá
ditye wáájácúmeítyúne. Muurá
tsahdúré hállúvatúme íjcyame
tsátyejcatsíyómé tsaméhjýjuco
áákityéiyóné wáhyéju dífváné
pañévu. Ahdu muurá díitye. Ehdúu
Jetsóó néehíí.

¹⁵Átsihdyúu Péédoro néé
dífbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú
bóhowájsó peíyene u nééne
uwááboju íiná nééiyóne.

¹⁶Áánélliihyée neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha
mejcyarómé tsá mewáájácútu íiná
tene nééiyóne?

¹⁷Muurá panévare
meóóvehíjcyanéhjé pevénéré
méjpítyu pajtyéhi.

¹⁸ Áanetu ihdyu míamúnáá ííbúwá déjúcotúré ímityúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹⁹ Muurá diityé íbúwá déjúcotu ichívyehíjcyáné panévaré ímityúné íjtsaméí ílluúne: Ditye dsíjvétsócatsíhíjcyanéhi, ditye ihdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhi, ditye nánícyatsíhíjcyanéhi, ditye állícyatsíhíjcyanéhi, ditye tsíjtyedi néhni íhgyúvahíjcyanéhi.

²⁰ Énehji ihdyu diityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Píívyéébé úmíwávú íímíbájhómeíyóné íhyótsine níjtyámeítyúmé májchone diityéké tútávajtsotúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Tsííné iínújí múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mc 7.24-30)

²¹ Átsihdyúu muha mepéé Tííroó, Tsídóoo, íjcyácoomícyú íjcyáné iínújivu.

²² Átsihyíhgyáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóó éllewu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabííuúvj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, óhdi ihdyu dídaatsóve. Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyetá íhnáho ícúbáhrámeíhi.

²³ Ehdúu dille néérónáa tsá díbye iíná néétu díílleke. Áánéllíihyée muha dííbyeke menéehíí:

—Áálleke píáábó dille íóómiki. Íjyévé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhíí.

²⁴ Áánéllíihyée neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnáa jodíómú íjcyátúmeke o píáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke

wallóo íjraéémuke o píáábo éhne múúne obééjámú mújtađu néémeke.

²⁵ Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsojkmíyefílléré dííbyé lliínévú ímímóúúvéne nééhií:

—ÍÁvyéjuúbej, árónáa óvíjyucó ihdyu oke píáábo!

²⁶ Árónáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítyú majcho idyójtúcuúne oohímíyékéréjuco téénevu ájcuítyuróne.

²⁷ Árónáacáa neélle:

—Ihdyúhde tehdíjúcoóro, Ávyéjuúbej. Árónáa muurá múúne oohímíyé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcnónewuúji.

²⁸ Áánéllíihyée neebe díílleke:

—Ímíáánéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyane ihdyu óvíi uke ó píaabóhi.

Ehdúu Jetsóó díílleke néené tujkéveríhgyáa tsúúca dííllé ajoyúwá bohíjucóóhií.

Páhdúváré nééne chémeháñeri chéméméhjike Jetsóó bóhiítsóne

²⁹ Átsihdyúu muha tsiíne Gariréa unéuvu mepééme tétsihvu meúújetenáa páhbaú hallúvú ácuúveébe.

³⁰ Áábedívúu idyé mítyane míamúnáa píhcyaavémé tsivácunú páhdúváré nééneri chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvátúméhjike, íhgyúvátúméhjike, pevéviiújí néméhjike, tsíjtye tsííneéméneri chéméméhjike. Áámécóbaúvukée bóhíítsóhíjcyáabe.

³¹ Ááneríi míamúnáa ullévenúhíjcyá eenéne íhgyúvahíjcyatúmé tsúúca íhgyuvájucóóneri, pávíiújíí némeheji ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúmé

tsúúca úlléjúcóóneri,
hállúvatúmé hálluvájúcóóneri.
Áánemáa duurúvámé muha
mecáánívahíjcyaaabe Píívyéébeke.

**Majcho mityámedívú Jetsóó
úújetétsóne**
(Mc 8.1-10)

³² Ááné boonétúu Jetsóó
múúhakye nééhíí:

—Mítýane ó ídáátsové íjtye tsúúca
pápihchúúj coojívájuco mééma
íjcyámedívú imájchó óúúvéneri.
Aane tsá o ímíletú májchótúmeke
o wállóóiyóne. Tsáijyu múu
juuvávyúré chéméiyómé ájyáháñeri.

³³ Áánélliihyée muha menée
dííbyeke:

—Árónáa ¿kiátú meújcúnetu
mémájchótsóiyá áyamekéjííva
múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

³⁴ Áánélliihyée múúhakye neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áánélliihyée muha menéeííí:

—Íjcyáné 7-hova páahóónema
áyánéwu amóme.

³⁵ Áánélliihyée neebe ditye
iáhchúbaki.

³⁶ Áánemáa teene páahóónema
amómeke iékéévéne téhdújtsoobe
Píívyéébeke. Átsihdyúu
idyóhdáhínunévu múúhakye
ájcuube muha mewájtú diityéke.

³⁷ Áánée imájchóne pámeere
tsaímíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva.

³⁸ Áánée diitye májchome
wajpíímúré 4,000-meváubáhhjáa
walléemuháñema tsiime
éévemeítyúrónáaaca.

³⁹ Ehdúu imájchótsóné boonétú
botsíi wállóobe diityéke. Átsihdyúu
muha mífneri mepée Máádará
cóómí íjcyáhullévu.

**Paritséómuma tsadotséómú
Jetsóoke née méénúráítyuróné
díbye imyéénuki**

(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

16 ¹ Áijyúu paritséómuma
tsadotséómú tsáá Jetsóó
éllevu. Áamée dííbyeke imújtátsóro
née íévéhoowávú méénúráítyuróné
díbye imyéénuki.

² Árónáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji
tújpañúnetu ámuha méwaaajácú
tsíjcyooji ímí nééííne.

³ Áánetu cúúvénetu teji
tújpañúcooca ámuha méwaaajácú
téjcooji ímítýuj cóóji íjcyaiñe.
Ehdu muurá ámuha ímiáámeúvúdú
méwaaajácú muhdú néijyu
muhdíívané cóóji íjcyaiñe. Árome
¿íveekí tsá ámuha mewáajácútú
okée iwállóone tsúúca ámúhakye
Píívyéébe páhduváré nénehji
imyéénúneri úúballéjúcohíjcyaróne?

⁴ Aame ámuha ímiáámejíí
¿íveekí méimíllé méénúráítyuróné
o méénune téénetu oke ámuha
mecáhcújtsokíjíívari? Óvíi ihdyu
Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpíi
Jonáake pájtyedu néene oke
pájtyénetu ámuha méwaaajácú
ímiááne diibyéjucu o íjcyane. Ehdúu
Jetsóó diityéké nééne boone muha
diityédítýú mepée tsiéllévúréjucu.

**Paritséómú uwáábójutu Jetsóó
ímamyémuke téíbúwajtsóne**
(Mc 8.14-21)

⁵ Áamée únéu tsiñéjcuvu muha
meúújetétsihvu méítsaavé múúha
májchóhjáa muha maábájiivéne.

⁶ Áánáacáa Jetsóó múúhakye
nééhíí:

—Téiibúwá méíjcyaco. Méífcúvedi paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori.

⁷Ehdúu múúhakey dibye néénéllii muha ménéjcatsíhi:

—Méubáhané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllii ehdu meke neébe.

⁸Ehdúu muha meíjtsámeíñé iwáájácúne neebe múúhakey:

—¿Íveekí ámuha apááñeríyé meíjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áánélliihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne.

⁹¿Muhdú wáájacúpityúmé ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáájácútu éhné 5-hovátúré páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárujtsívá pátyeevéne?

¹⁰Áhdure ¿aca tsá ámuha meítsáávetú éhné 4,000-meváké 7-hovátúré o májchótsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune?

¹¹Aane ¿muhdú ífvane tsá ámuha mewáájácútu tsííñeríyé ámuháma o íhjúvaróné ámuhákye o nééneé: “Méífcúvedi paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori?”

¹²Ehdúu dibye néénetu botsíi muha méwájácúuvé ímiáané téénetu dibye múúhakey néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhakey mújtátsófyónetu muha metéhmémeí dibye múúhakey nééneé.

Péédoro néé mépátyetéebé

Jetsóó íjcyane

(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)

¹³Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íjcyané iínújivu meúújetétsihvu múúhakey neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítýu?

¹⁴Áánélliihyéé muha menéehíi:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé íhjúu uubálle múnáadítýu Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítýu tsaapi u íjcyane.

¹⁵Ehdúu muha menéénéllii múúhakey neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíi?

¹⁶Áánélliihyéé Péédoro néehíi:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoobe ímiáábé Piívyéébé Hajchi.

¹⁷Áánélliihyéé neébe:

—Tehdújucó, maímijyúhde tsáma uu Tsimóó Jonáá hajchi u íjcyaaabe. Óvíi Píívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnaa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjúvatúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyóré uke túkévéjtsóneri ehdu ú íhjúváhi.

¹⁸Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dimyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééiyóne. Muurá nééwayu iiná wááótuúdu u neébe ú íjcyaa múhdumé oke cáhcújtsómedítýu ímichi ídyéjúcóejpi. Áánéllii muurá tahñéjté íjcyameke tsá iiná muhdú méénúútyuróne. Muurá dsíjivéjúcooromé tsiíñe bóhiíhi.

¹⁹Áhdure uke ó picyóó díjtyééveri míamúnaa iwáájácú muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuejte íjcyaiñe. Aane íñe ííñújiri múhdurá

ícyahíjcyáné míamúnaa
 díuwaáboju cáhcújtsotúmé tsá
 tééneejte íjcyatú nījkyėjiri íjcyaa
 Píívyéébe néhdújuco. Áanetu teene
 cáhcujtsómé ímí ícyahíjcyámé
 tééneejte íjcyá dífbyere néhdújuco.

²⁰ Ehdúu ínééné boone múúhakey
 neebe muha muucá meúúbállétu
 ímíááné dílbyéjuco Críjto
 mepájtyetétsoobe díbye íjcyane.

Ídsíjivéíñé Jetsóó úúballéne
(Mc 8.31-9.1; Rc 9.22-27)

²¹ Átsihdyúu múúhakey
 úúbálleebe muhdú Jerotsaréevu
 péébeke túkevéjtsojtémá llúúvájte
 avyéjujtee, taúhábájú uwáábojtee,
 íjcyame ícúbáhráné nījcautu
 dífbyeke dsíjívétsoíñe. Ároobe
 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñé
 úúbálleebe.

²² Áánéllíihyée Péédoro
 múúhadítýú idyówajcáróóbeke
 nééhií:

—Tsáha Ávyéjuúbej, kiá Píívyéébe
 íjcyánáa íiná uke pájtyeéhi. Tsá íiná
 uke pájtyeítýúne.

²³ Ehdúu Péédoro néérónáa Jetsóó
 íllure dífbyeke uhbáhi. Neebépé:

—Ídíhne óhdityu Náve Naavénej!
 ¡Iijyévéne oke u túhútsohíjcyáne!
 Muurá míamúnáa íjtsaméíyé dípañe
 íjcyánéllíi tsá u wáájacutú muhdú
 Píívyéébe óhdityu íjtsámeíñe.

²⁴ Átsihdyúu neebe múúhakey:
 —Tsaate oke iúraavyéné ímillémé
 óvíi íimillédú ícyahíjcyánetu
 íhveténe úraavyé wájýúmeítýúmeré
 ícúbáhrámeíyóné pañe.

²⁵ Muurá íimillédú íñíjji
 íjcyáíyóneríyé tsúúrameíhijcyámé
 tsá pájtyetétýúne. Áanetu
 teene íhvéjtsóne ookéréjuco ímí

iúráávyéíñeri tsúúrameíhijcyámé
 pájtyeéhi.

²⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné
 tsáijyu múu mewágóóóvénáa
 mítýane meéhneváne? ¿Mityá
 íjcyáné tsane mepájtyetétýóné
 ehnííñevu tsáímíyé meíjcyáíyónéj?

²⁷ Muurá oo Míamúnáájpidívúu
 o ípívyééveebe Llihíyó avyéjuma ó
 tsaá dífbyeéjte nījkyéji múnáama.
 Áijyu muurá pámeere újcuú muhdú
 ícyahíjcyáne áhdo.

²⁸ Muurá ímíááné ámúhadítýú
 tsáhái tsaate dsíjívéítýú táavyéjú
 bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu
 Jetsóó néé múúhakey.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)

17 ¹ Átsihdyúu 6 coojívatu
 tsajtyeébé Péédoro,
 Jacóóboo, íñahbe Jóááa, éhdúmeke
 cáméhbaúvú múha íjcyátúhullévu.

² Áhullévúhjáa diityédívú
 tsíhdyúréeveébe. Íhyúmíhjáa
 ajchúcunú cóójjejpí nuhba
 ajchúcunúdu. Áhduréhjáa
 íwajyámú ávyeta cádiúcunú
 peetédu.

³ Áánáacáhjáa Moitséee,
 Eríaa, íjcyamútsí dífbyedívú
 bóhówáávémútsima ihjýúvaábe.

⁴ Áánéllíihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¡Maímijyu
 ihdyu mee íchihyij! Áhdícyane
 u ímílléhajchíí metsu meméenu
 3-wava nújuwááné dihñéwaa,
 Moitsée éhwaa, Ería éhwaa,
 éhdune.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro íhjýúvánáa
 ojtso ávyeta ajchúcunúné diityédívú
 niityéhi. Áané pañétúhjáa Píívyéébe
 nééhií:

—Áanu muurá Hájchíwúuke o wáyúúbedi mityane ó imíjyúúhií. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

⁶ Ááneríhjáa mityane íllityéne íhvóhobáme.

⁷ Áánéllihyéhjáa Jetsóo diityéké dócárájcoobéré néehíí:

—Méíllityédííne. Méíjyocúúve.

⁸ Ahdújucóhjáa íjyocúúvéne tsiíne ditye ítérónáa tsáhájuco múha íjcyatúne. Iiyéjucóhjáa Jetsóo tétsihyi.

⁹ Ehdúhjáa diityédívú itsíhdyuréévéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúballedíínei muucá íne ámuha maájtyumíne Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe o dsíjveebe tsiíne o bóhíítúné hajchóta.

¹⁰ Áánéllihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¿Ácooca muhdú ívane taúhbjáju uwáábojte nehíjcyá Eríava tsiíne bóhówááveíne míamúnáake pájtyetéstóibye bóhówááveíne íhdéwu?

¹¹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímíáánéjucóhdée tene némeíne Ería bóhówááveíne míamúnáake pájtyetéstóífbýe úmíwari díbye diityéké íhdénu dífbyema.

¹² Ahdújucóo muurá díbye bóhówaavéné tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Ería díbye íjcyane némeífbýe. Áróobekée muurá míamúnáa ávyejúúllétumé múhdurá dáríívehíjcyá múijyú ookéréjuco Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke idyárííveídyu.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóo néénetu botsíi diitye 3-meva waajácú tsojtsó

múnáajpi Jóááúvudítýú díbye nééneé.

Méiváteri chéméébeke Jetsóo bóhiitsóne

(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aamée tsúúca tsiíne wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áánáacáa tétsihyi mityane míamúnáa íjcyámedítýú tsaapi Jetsóo lílíneévú ímímóúúvéne nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco hájchíwúudi dídaatsóvej. Mityane ícúbáhrámeíhíjcyaae imyéivateneri. Aabe ápíchó áákityéhíjcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaae téhí pañévu.

¹⁶ Aane íne íjtye dímamýému éllevu diityévá óóma íbóhíítso o tsívároóbeke tsá ditye bóhíítsoítúne.

¹⁷ Áánéllihyée neébe:

—¿Juhúúj, múhduré míamúnáahana ihdyu ímíááné ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íne ¿múhahjchótá ámúhá muhduré o áábúúne ámúhakye ó úwáábohíjcyáá ímííneévú ámuha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhakye ínétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívaj.

¹⁸ Ahdújucóo ditye tsájtyéébe pañe naavéné íjcyáábeke díbye úhbánetu díbye íjchivyéne. Áané boonée tsúúca ímjpyetéebe.

¹⁹ Áané boonétúu muha tsamééré meíjcyátsihvu dífbyeke menéehíí:

—¿Aca íveekí tsá muha mepívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u méénuhíjcyádu?

²⁰ Áánéllihyée neebe múúhakye:

—Ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsótúnéllí tsá ámuha mepíívyetétú tehdííwane meméénúiyóne. Muurá ímíááneturé ámuhákye o nées mojtáátsá neeváúwu áyá néerou muhdú kéémewédú ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú ínnéiyá tsíhstihvu ámuha menééjuri. Ehdú ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca tsá ínná ámuhádvú túhúútyuróne.

²¹ Muurá ihdyu téeméjpiikyewáágoo májchotúmé Píívyéébeke píáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóó nées múúhakey.

Ídsíjvéíne tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)

²² Áhdurée Gariréá ínnújiri muha meíjcyánáa tsiíne múúhakey neébe: —Míamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú muurá tsaapi ékéévétsóó ímítyúmeke.

²³ Áábeke ditye dsíjívétsoobe muurá 3 coojívatú tsiíne bóhííhi. Ehdúu díbye íhjuváné ídátso múúhakey pajtyéhi.

Duurúvájá wáabyuta pamévakeré ditye áhdotsóne

²⁴ Aamée Capenaóovu muha meúújeténáa duurúvájá wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé tsáá múúha éllewu múúhakey íáhdótsoki. Aamée Pééedoróké nées Jetsóódityu:

—¿Aca tsá ámuhá avyéjuube áhdóityú duurúvájá wáabyuta pamévare áhdohíjcyáne?

²⁵ Áánéllíhyée Pééodoro nées diityéke:

—Ihdyúi áhdóííbye. Ehdúu ditye néene Jetsóoke íúúballe

Pééodoro dííbye éllewu tsájá pañévu úcááverónáa íhdére népéjtssoobe dííbyeke:

—¿Aca muhdú ú íjtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé avyéjujete? ¿A íínnúji múnáakere? ¿Mityá tsííne íínnúji múnáakej?

²⁶ Áánéllíhyée neebe Pééodoro:

—Muurá múúne tsííne íínnúji múnáakere áhdótsohíjcyáme.

Áánéllíhyée Jetsóó néesíí:

—Aanéjíí ¿muhdú tsííne íínnúji múnáájpiúbájíí ó áhdoóhi?

²⁷ Árónáa ihdyu o áhdótúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáa píjcyuté úneuj. Aane u píjyúcúúbe íhju pañe tsaji dsíídsiji u ájtyúmíjívú ú áhdóteé méema tsamútsimájuco. Ehdúu Jetsóó nées Pééedoróke.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédityú íjcyáiyóne

(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

18 ¹ Ájyúu muha Jetsóoke menééhií:

—¿Aca caabyé múúhadítyú íhtsútuube íjcyáa níjkyejiri íjcyabe Píívyéébe avyéjuri muha meíjcyácoóca?

²⁻³ Áánéllíhyée tsíímenéwúuke ípíúváabeke múúháj píínévu ípícyóone neébe:

—Ímíááné ámuhákye o nées íjtye tsiíne ínnéikyé wáájacutúme íjcyadu ámuhá íjtsaméí cápáyóóvétúhajchíí tsá ámuha meíjcyáityú Píívyéébe avyéjujete.

⁴ Muurá Píívyéébe avyéjujete ídáátsóméhjiúvú tsiíméwuúmu íjcyadu néeme íjcyá íhtsútujete.

⁵ Muurá ñne áanu ídátso tsíimene íjcyadu táuráávyne múnáa idáátsóméhjiúvú néemeke ífcúvehíjcyámé ookéjucu ífcuvéne.

**Tsaatéké ímityunévú
meíbúwajtsóné apíchó nééneé**
(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)

⁶ Áanetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátso tsiiméwuúmúdúréi néemedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéúbá múu apáhajchíí íjkyééháñetu newáyúcobáné íohbáñúmeke wájojco móóá pañévú apíchó diityé úmíwa néené íhdétu.

⁷ Ífveekíami ñne íñújiri ímityumé íjcyame ténejcúvú tsíjtyeke íbúwátsohíjcyaj! Árómeke ihdyu máídaátsoju tene pájtyéíñe.

⁸ Ahdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípyíjúcúmeí téhojtsíji. Áhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípyíjúcúmeí téjtuháji. Muurá ihdyu ímí ámuha méjcyaa ámúháj piityu tsátsihjítsá íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áanetu muurá ídátso ámuha méjcyaa ímí ámúháj piiháñe néérome múijyú áabatéityúnéj cuujúwá pañévú ámuha mewágóóóvéhajchííjyu.

⁹ Áhdure ámúhá hálluúneri ámuha maájtyumíne ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méjcyaa tsánejcúeúhji íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áanetu ídátso ámuha méjcyaa tsauúcuma ámuha mejjcyarómé cúujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu.

**Obééjá mújtánetu íjcyané
uwááboju**
(Rc 15.3-7)

¹⁰ Ahdícyane tsá múu tsiiméwuúmú íjcyadu idáátsóméhjiúvú néené cahcújtso múnáake éhdiiválletúne. Muurá íjcyámé diityé tehméjté níjkyéji múnáa Llihíyoma dífbyeke diityé hallúvú piááboju táumeíhíjcyáme.

¹¹ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáá ímityuháñe mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáapí obééjámú 100-meva íjcyamedítýú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-mevaréjucu íjcyámeke tsátsihvu ípícyóóne néhcóítyuró dífbyeke? Muurá néhcóíyoóbe.

¹³ Aane muurá dífbyeke íájtyúmíne mítyane ímíjyúúvéíyoobe pámeerée íjcyácooca ímíjyúúné ehnííñevu.

¹⁴ Ahdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni tsá ímíletú dífbye uráávyne múnáa ídátso tsiiméwuúmú íjcyadu néemedítýú tsáapíubaré wágóoovéne.

**Tsíjtyema múhdurá mejjcyane
meímíbachócatsíñe**
(Rc 17.3)

¹⁵ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ímityúné tsaapi ámúhama méénúhajchíí múu iiye díbye íjcyátsihvu bóijcyú téenetu díbye illéébóhajchíí ímíbbáavyeki.

¹⁶ Aane díbye lléébótúhajchíí múu pívamevájucu ímíñeúvú íhjuvúné dífbyema.

¹⁷ Aame néérone díbye táhjálléhajchíí múu pámeeréjucu

cahcújtso múnáa idyóbéévéne
fhjyuváné dífbyema. Áámeke idyé
dibye táhjálléhajchíí múu ílluréjucó
fhvejtsóné ihdícyaabéduréjucó dibye
íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímiáané ámuhákye o néé
muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe
néhdújucó íne íínújiri míamúnáake
ámuha metúkévétsohíjcyádú ámuha
meíjcyafíne.

¹⁹ Áhdure idyé ámuhákye o
néé mítyétsi tsane íjtsámeíne
hallúvú Llihíyó Píívyéébe níjkyéjiri
íjcyáábeke piáábó táúmeíhajchíí
muurá piáábóibye diityétsikye.

²⁰ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé
pívááturómé tamyémeri
píhcyáávémej piíne oo diityéké o
piááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii Péédoro
néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íne
múhdúijyúvá ó ídáatsóvéiyá óoma
ímytúné méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?

²² Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá, paíjyuvaré múu
ídáátsové uke ímytúné
méénúrómedi.

Ídáatsóvéiyóné ímíllétuúbedítýú íjcyané uwááboju

²³ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe
Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú
ímíbjáchoó tsané avyéjuubéhjáa
ihyájkímú pevénéré dífbyedítýú
náhjhénuhíjcyané diityémá
ímíbjachódu.

²⁴ Tujkénúhjáa ímíbjáchóroobe
mítýane pevénéré dífbyedítýú
náhjhénuhíjcyáábema.

²⁵ Áronáacáhjáa tsá dibye
píívyetétú teene íínetú iáhdóiyóne.

Áánélliihyéhjáa diibye íavyéjuube
néé tsaatéké dífbyedítýú
ínáhjhénuíné páneere íhénéhjíma
ítsíímemájucó teene múhdutú dibye
áhdóítýúrónélliihye.

²⁶ Áánélliihyéhjáa diibye
ínúu múnáajpi dífbyé lliínévú
ímímóúúvéne dífbyedítýú
íídátsójkímíyefíne nééhíí:

“Ávyéjuúbej, cána ehdícyároné
pañéi daabúcu íne úhdítýu
o náhjhénuhíjcyané uke o
áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó
áhdó páneére.”

²⁷ Ehdúhjáa dibye néénéllii
dífbyedi ídáatsóvéne tsáhájucó
dibye áhdótsotúne. Áábé
hallúríhjáa tsá íiná íjcyájúcootúne.

²⁸ Ehdúhjáa íavyéjuube dífbyema
ímíbjáchótsihdyu péébe cábuuvé
tsaapi ínahbéébedítýú téhduréhjáa
dífbyedítýú áyanéwu ínahjhénúné
áhdohíjcyátúúbedítýu. Áábekéhjáa
íjkyéétu íéékévéne neébe:

—Ó ímíllé ícyoocaré oke u
áhdone óhdítýúu u náhjhénúné.

²⁹ Áánélliihyéhjáa téhdure
dífbyé lliínévú ímímóúúvéne
íídátsójkímíyefíne nééroobe dífbyeke:
“Muúbej, cána ihdyu óvíjyucóí
daabúcu tsaríyóné pañe teénej. Ukéi
ihdyu chooco ó áhdóhi.”

³⁰ Áronáacáhjáa tsá dibye ímíllétú
íídáátsovéne dífbyedi. Ílluréjucóhjáa
dibye cúvéhoojánúné dífbyeke.
Aabéhjáa cúvéhóójá pañe íjcyá
dífbyeke iáhdótúné hajchóta.

³¹ Ehdúhjáa ínahbéébeke dibye
dáriivéné tsijtye ínahbéjteke ídátsó
pájtyénéllii íavyéjuúbeke úúballémé
muhdú dífbyeke tene pájtyene.

³² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube
píuvá dífbyeke. Áábekéhjáa

népéjtsoóbe: “Uu táúníu múnáajpi, ¿íveekí ávyetá ímítyuube uú? Úhdíi muurá o ídáátsóvéne ó íhvejtsó páneere ávyetá mityáné óhdityu u náhjíhenúné u áhdohíjcyatúne.

³³ Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáátsóvéne ú íhvéjtsóiyá páneere úhdíi o ídáátsóvéne o íhvejtsódu.”

³⁴ Ehdúhjáa íavyéjuube dífbyeke íñéene ílluréjuco icyáyobáávaténe icyúvéhoojánúúbedífv ícúbáhratsóné teene díbye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdu muurá ámuhakye meénúiibye Llihíyó nįkyéjiri íjcyabe ámuha ímiáánéjuco ámuhá ífbúuri ámuhá náhbedi meídáátsóvé túhajchíjyu.

**Táábávajcatsímyé
wáágóojcatsítyuróné Jetsóó
úwaabóne**

(Mc 10.1-12; Rc 16.18)

19 ¹ Ehdúu Jetsóó nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéa íiñújivu Joodáa tsiñéjcuvu.

² Áhullée mítyane miamúnaa úráavyehíjcyá dífbyeke. Áámedítyúu cheméméhjike bóhítsohíjcyaaabe.

³ Áijyúu tsaate paritséomú dífbyeke imújtátsóro dífbye éllevu itsáane néehíí:

—¿A tehdujuco tsaapi méwakye íhvéjtsóiyóné íhdícyané hallútúre?

⁴ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébe waajacuháámí? Muurá téhaamítú caatúváné díbyeé páné íhdeene ípívyéjtsóné nįcaúvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco.

⁵ Áánemáa muurá téijyújuco díbye neéne wajpi wáleeke ityáábávállema íñeíñé cáánímútsidítýú dífllemáyéjuco íjcyá tsahéécoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu.

⁶ Aamútsí muurá mítyétsi íjcyáromútsí tsahéécoréjuco íjcyáíñé Píívyéébéé ípívyéjtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávajcatsícyooca dówáávétyuróne.

⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii neéme dífbyeke:

—Áánáacaráhjáa ¿íveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárólleke meíhvéjtsóiyóné téene waajacuháámí mecáátúnúhaamívú maájcnema?

⁸ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu dítye cáhcujtsópítýúnéllii ehdu nehíjcyabe tehdu tene neétúrónáaaca. Tsáháa Píívyéébe tehdu teene ípívyéjtsótúne.

⁹ Áánéllii ámuhakye o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjima meénútúrólleke íhvéjtsóne tsíjpíllekérejuco táábávahajchíi muurá ímityúné meénuube íveekí méwamájíi tsíjpíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi íhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenuhi.

¹⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menéehíí:

—Ímí tehdujúcooro teene táábávajcatsí neérónáa tsíñejcútú múhdurá teéne. Áánélliihyéubá óvíjyácóóiyóné teéne.

¹¹ Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Árónáa tsá pamévare píívyetétú tehdu íjcyane. Apáámyéré ihdyu Píívyéébe pícyohdújuco íjcyame píívyeté tehdu íjcyane.

¹² Muurá ijcyámé tsaate ípyée ípívyeevédujucu wálleema íjcyáiyóné pívyetétúme. Áhdure ijcyámé tsaate mímúnáaré méénúnetu wálleema íjcyane pívyetétúme. Áánetu ihdyu tsaate imíllé íyéejtéré íjcyane iiná túhújtótúme níjkyéjiri íjcyaaabe Pívyéébé avyéjuejte íjcyáneríyé ííjýveki. Ahdícyane ihdyu óví caatyé íyéejtéré íjcyane ímillémé tehdu ijcyáhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Tsiiméké Jetsóó llúúvanúne
(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

¹³ Áijyúu tsaate ítsíímeke tsivá dífbye élleu dibye diityé hallúvú piááboju ityáúmeí Pívyéébeke. Áánélliihyée muha menée íínevú ditye tsiiméké tsíivane íllure dífbyeke ityúhújtoski.

¹⁴ Árónáacáa neebe múúhakey: —Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsiime íjcyadu néémé wáabyuta Pívyéébé avyéjú ijcyá níjkyéjiri.

¹⁵ Ehdúu ínééne diityéké dócárájcoobéré Pívyéébeke piáábó táúmeí diityé hallúvu. Ááné boonétúu tétsihdyu muha mepée tsíellévuréjuco.

Ováhtsá Jetsóoma íhgyuváne
(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

¹⁶ Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyaaabe Jetsóó élleu itsáane néehíí:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke diíne muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjivéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁷ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedí? Muurá ihdyu apáábyéré Pívyéébe ímiáábe. Ahdícyane cáhawáá dífbye taúhbjajúúné néhdu díicya múijyú u dsíjivéjúcóóityúne bóhí u újcune u ímílléhajchíjy.

¹⁸ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca keená teene dífbye taúhbjajúúne? Áánélliihyée úúbálleebe teene taúhbjaju íllu nééneé:

—Tsá múu mímúnáake dsíjivétsotúne. Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsityúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne.

¹⁹ Múu avyéjuullé dífycááanimútsikye. Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

²⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyuré tehdújuco o ícyahíjcyáne. ¿Mityá íjcyánéi tsiíne iiná o méénúiyóney?

²¹ Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu panévatúré ímiáábé u íjcyane u ímílléhajchíí dítsiéméné nájhíhénúne ídáátsóméhjíke piáábo. Áijyú ihdyu ímiááné ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Pívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyey.

²² Ehdúu Jetsóó nééne kímóhcó pajtyé dífbyeke mityane dibye éhnévánéllíihye. Aabée ílluréjuco pééne kímóóveebére.

²³ Áánélliihyée Jetsóó néé múúhakey:

—Ímiááneturé ámuúhakey o néé ehnéva múnáa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Pívyéébé avyéjuvu.

²⁴ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjuto pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnáa Pívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵ Ehdúu díbye néeneri muha meúllévenúne menééhií:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁶ Áanélliihyée múúhake iíiténe neébe:

—Tsá muurá míamúnaa pívyetétú iye ipájtyetésámeíne. Áronáa Pívyéébe piivyeté diityéké ipájtyetésóné iiná dífbyedívú túhúútúnéllíhye.

²⁷ Áanélliihyée Péédoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne ukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdúí íne teéne? ¿Íiná muha méújcuú tééne hallúvu?

²⁸ Áanélliihyée múúhake neébe:

—Ímiááneturé ámuúhake o néé páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécooca Míamúnáájpídívúu o ípívyéévee o ávyéjuutéíne. Áijyu idyé ámuha téhdure méíjcyaa 12-hava ámuha múnnaa ijraéémú íjcyámé avyéjute.

²⁹ Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake ínahbémuu, ínaallémuu, cáanimuu, méwamyuu, ítsíímee, íjcyárómeke ipícyoiíúne ookéréjuco iúráávyéné wákimyéí méénume éhniínevu tsaimíyé íjcyaa múijyú muhdú íjcyáityúmeréjuco.

³⁰ Áronáa ihdyu téibúwá méíjcyaco. Muurá íne ícyooca íhstutúme íjcyame ídátso téijyu waagóojte íjcyaaíhi. Áané lliiínévú íne ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi.

**Tsaate wákímyeínetu
íjcyané uwááboju**

20 ¹ Muurá Pívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoo éhne múúne tsaapi

íumihé wákimyéí múnáama diityé wákimyéí ímíbjachódu. Tsaapíhjáa muurá íumihé pañetú óova dítye íááhívétso cúúvénéturé nehco wákimyéí múnáake.

² Aanéhjáa tsúúca iújcúmeke neebe 10-haamívá tsájcóoji íáhdoíne. Áanemáhjáa wallójucoobe dítye iwákímyeíki.

³ Áané boonétúhjáa idyé cójíhréjuco néenaa tsiíne tsíjtyeke nehcotéébe úújeté tsaate tsátsii pevétaré íjcyámedívu.

⁴ Áamekéhjáa neébe: “Ámuúhaj, óoma méwákímyeítyé táumihé pañe. Ámuúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa dítye wákímyeítyéne.

⁵ Áané boonétúhjáa idyé tsiíne cójípíine péébe újcujé tsíjtyeke. Átsihdyúhjáa tsiíne péébe újcujé tsíjtyeke.

⁶ Áané boonétúhjáa ávyetá cuuvé pañéjuco péébe úújeté tsaate pevétaré íjcyámedívu. Áamekéhjáa neébe: “¿Íveekí wákímyeítyúme ámuha pevétaré?”

⁷ Áanélliihyéhjáa néemeé: “Muhdú múha múúhake táuhbánejjí íiná muha méwákímyeíyáhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Ané óoma mepééne méwákímyeítyé táumíhe. Ámuúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa dítye pééne dífbyema.

⁸ Áané íjyúnuvúhjáa diitye wákímyeí múnáa tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákímyeí múnáake dááhívétsómeke dahdo. Nihñérené úcáávemedítýú ú áhdótujkénúúhi. Áané boonétúi ú áhdoó tujkénuné úcáávemeke.”

⁹ Ahdújucóhjáa díbye eenée ávyetá nihñéejteré cuuvé pañe úcáávemedítýú áhdótujkénúné

tsáápiitsáké 10-haamíwá diibye
tépalí múnáajpi néhdunéjucó.

¹⁰ Aanéhjáa diitye eenée tujkenú
cuúvénetúré úcaavémé iíténe
íjtsámeí díbye áhdoíñé éhnííñevu
pájcoojíré dítye wákímyeíñéllííhye.
Áronáacáhjáa diityéké téhdunéré
10-haamíwá áhdoóbe.

¹¹ Aanéhjáa múhdurá diityéké
pájtyénéllíi tépalí múnáájpídítýú
lííhcyámeímye.

¹² Áamedítýúhjáa tsaapi née
dííbyeke: “Aca muhdú ífvane
aatye ícyoocárené cuuvé pañe
úcaávemeke ú ahdó íñe muha
cójíhajchótá állócohávneri
mewákímyeímyeke u áhdodúnére.”

¹³ Áanéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:
“Muúbej, ¿acáne tsá o néetu
téhdune 10-haamíwá ámúhake o
áhdoíñé tsájcoojí wákíméí? Áánerá
tsáháturo ímityúné ámúhake o
dáriívetúne.

¹⁴ Ahdícyane wa eene uke
o áhdone dékéévéne dipyej.
Muurá ihdyu ó imíllé áyánéwu
wákímyeíyómema tsahdúnéhjíré o
áhdone pámeekére.

¹⁵ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímillédú
o áhdóiyóné tadsídsidívu? Anéjííva
oke ú neéiyá múhdurá o dáriívéne.
Áhdure tsá u nómiutááváityuró
pámeemáyé ímiáábé o íjcyáneri.”
Ehdúhjáa neebe tépalí múnáajpi
dííbyeke.

¹⁶ Ahdícyane íñe ícyooca
iiye íhtsutúmé íjcyane
ítsúcunúmeíhjcyámé nihnéétsihvu
ídátso waagóojte íjcyaaíhi. Áané
líiíñévú íñe ícyooca ídaatsómé
ávyéjúúteeíhi. Muurá mítyámeke
táavyéjú wákímyeívu o
újcurómedítýú uhjéméré ímí teene

úraavyémé ávyéjúúteeíhi. Ehdúu
Jetsóó úwaabó tsaapi íwákímyeí
múnáama diityé wákímyeí
ímífbájhónetu.

Ídsíjivéíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

¹⁷ Átsihdyúu múúhaye 12-meva
Jerotsaréevu dííbyema mepéénáa
juuvávyú múúhake neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

¹⁸ Ácoomívú muurá

Míamúnáájpídívúu o
ípívyéévéébedívú tsaapi líúúvájte
avyéjujtemá tauíhbájú uwáábojtéké
óhdivu ékéévétsoóhi. Aame neé oke
ídsíjívétsoíñe.

¹⁹ Áábeke muurá oke íhvéjtsóímyé
jodíomú íjcyátumé hójtsí
pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe
oke imyéénúúbeke ílluréjucó
wátyétyéhcuíñé páwachékevu o
dsíjíveki. Ároobe tsiíñe ó bóhíí
3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó née
múúhake.

Jacóóbomútsíj tsiíju Jetsóoma íhjuváne

(Mc 10.35-45)

²⁰ Téijyúu Tsebedéó taaba
Jetsóó éllevu itsááne íllímutsi
Jacóóboo, Jóáaá, íjcyamútsí
múúhama íjcyámútsikyé ipíúváne
dííbyé líiíñévú mímóuuuvé píáábó
ityáúmeíki.

²¹ Áállekée neébe:

—¿Íñetú uke o píaabóné ú
imílléhi?

Áanéllíihyée neéle:

—Ó imíllé íjtyetsi

hájchíwúumútsí úuma páñétúétsihyi
íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

22 Áronáacáa neebe díllleke:

—Ávyeta tsá u wáájacutú iiná u táumeñe. Ehdúu díllleke inétsihdyu diityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyetá iñnáho méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áanélliihyée neemútsi:

—Éée, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

23 Áanélliihyée neebe diityétsikye:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méicúbáhráméíhi. Áronáa ihdyu páñétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táúniúvú o pícyoóítyuróne. Muurá ihdyu Llihýoré pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke.

24 Ehdúu Jetsóoma dityétsi íhjuvúné múúhake diityétsi nahbéjté 10-meva muha mejcyámeke tsárí pajtyéhi.

25 Áronáacáa múúhake ipíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú íñe íñújiri íjcyáné avyéjujte pamévare íhtsutumé íjcyane ímilléne.

26-27 Áánetu ihdyu íñe ámuha tsúuca tahnéjté mejcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímíllebe múu íñahbéjteke íícuvé íñee muhdú Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe o méénuhíjcyádu.

28 Tsáháa muurá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke ííícúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáa diityéké o píaabódú íjcyaaabe diityé wájjuri o dsíjive teene cáhcujsómé ipájtyeteki.

Hállúvátumútsikye Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)

29 Aamée Jericóotu muha mepéemeke mityane míamúnaa úraavyéhi.

30 Áijyúu hállúvátumútsi juuvá únuri ácuúcunúhíjcyamútsi tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéévánécoba néé dííbyeke:

—¿Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

31 Ehdúu dityétsi néénéllii tétsii íjcyame uhbá cúúvéhulléré dityétsi íjcyaki. Áronerí ícúvétumútsi éhniíñevúré tsiíñe nééhi:

—¿Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

32 Áanélliihyée Jetsóó íjyócúúvéne néé diityétsikye:

—¿Íiná ámuhtsi méimílléhi?

33 Áanélliihyée neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

34 Ehdúu dityétsi néénéllii mityane ídáatsóvebe diityétsidi. Áanemáa diityétsikye íhyálluúné dibye dócarájcónetu tsaímíyé íitétjúcoomútsi. Aamútsii dííbyekéréjuco úraavyéne.

Jerotsarée pañevú Jetsóó úcaavéne

(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40;

Ja 12.12-19)

21 ¹Aamée muha méwajtsí Jerotsarée píihíriyéjuco Bepajée cóomí únuri Oríívo báju

ijcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóó wallóó míityétsikye múúhadítyú técoomívu.

² Áámútsikyée neébe:

—Écoomi ípiihíré cóomityu óóma méujcuté íayáne íjúj íllíma íjcyaabe dóhjinúmeíbyeke. Áábeke metsíñaáyóne métsívaco.

³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéémútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néenéliihye. Ícúiyévané ihdyu óómíchóíbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

⁴ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhyáa illu néhdújuco:

⁵ Tsióó cóomi múnáake mene: “Ámúha éllevu ámúhá avyéjuube tsaá ídaatsóné íayáne íjúj hájchí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi.

⁶ Aamútsíi tsúuca újcujé diibye íayáne íjjuke íllíma Jetsóó néhdújuco.

⁷ Áábé hallúu wájamúúnetu muha meíhboné hallúvú inéerívyéne péjúcoóbe.

⁸ Áijyúu mítyane míamúnaa íjcyaame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaaté wájyaúúnevu íhbóhi.

⁹ Aamée dííbyema péé tsuullerí íjcyaamee, idyéjuri íjcyaamee, ehdu. Aamée wáñecohíjcyá:

—¡Ñóóooj, máávyejújtsó áanu Dabííúvúj tsiiménémúháábeke! ¡Maímijyu díbye Píívyéébé mémeri tsááneéj! ¡Ñóóooj, máávyejújtsó caame íjcyaabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹⁰ Aabée Jerotsaréevu úcááveneri pámeere técoomí múnáa íbóríbaavémé néehíí:

—¿Múamí tsáma aátyej?

¹¹ Áánéliihyée tsaate néehíí:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Gariréa iínújiri íjcyacóomí Natsarée múnáajpi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48;

Ja 2.13-22)

¹² Áané boonétúu duurúvájá pañévú náhjihénújcatsímyeke téjá pañétú boáyoóbe. Wájójcoobée dsídsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjújumuke náhjihénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe.

¹³ Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé

waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya téjá lliiñévú míamúnaa óóma íhgyúvahíjcyáíjya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyējuco medíllone?

¹⁴ Áijyúu téjá pañe hállúvátúméhjima ímí úllehíjcyátúméhjí íjcyaame dííbyeke piáábó táúmeímyeke ímíjpyetétsoóbe.

¹⁵ Ehdúu téijyu méénuube méénuráítyúronéhji. Áijyúu tsiime wáñecohíjcyá: “¡Ñóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: ¡Máávyejújtsó aadi Dabííúvúj tsiiménémúháábeke!” Aanée llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte tsarí íjtsúcunúne Jetsóoke néehíí:

—¿A ú llebo eene aatyé nehíjcyáne?

16 Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Éée. ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébé waajácúháámí téénetu íhjuváne? Íllu muurá nééneé:

Pámeere dífbyeke
duurúvahíjcyá
tsiime ñohñóríyái
íjcyárótsíwuújimájuco.

17 Ehdúu Jetsóó diityéké néené boonétú muha mepéé Jerotsaréetu Betáániávuréjucu. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mc 11.12-14, 20-26)

18 Áané tsitsívevúu cúúvénetúré muha tsiíne Jerotsaréevu meóómíñáa Jetsóó ajoyábáavatéhi.

19 Aabée juuvá úníutu íjcyahé higyéerahe úújéjerá ‘néévahéubáhaja’ inéénema. Áronáacáa tsá tehe néévatúne. Áánélliihyée ílluréjucu díbye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Níhñécunu ílluréjucu u chéméihye ¿íveekí tsá u néévatúne?

Ehdúu díbye néénemáyé tsúúca íjtoíñu.

20 Áánéríi muha meúllévenúne menéé dífbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéerahe peecútéré tsúúca cheméhi?

21 Áánélliihyée neebe múúhakey:

—Muurá ímiááne ímíneúvú ámuha mecáhcújtsoa tsá apááñéré íne higyéerahe o chémétsónéeméné ámuha meméénútyuróne. Téhdure muurá ámuha menééjuri tsane cámebháú ínéiyá móááj piínévu.

22 Ahdícyane muurá páneere iiná Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé ámúhakey ájcúiibye ímiááneturé ámuha ímí mecáhcújtsóhahjchíjy.

Jetsóó ihtsútu

(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)

23 Átsihdyúu idyé tsiíne duurúvájá pañévú díbye úwáábónáa pañétúejte llúúvájte avyéjútémá túkevéjtsojte dífbye éllevu itsááne nééhí:

—¿Aca múúbé ihtsúturi u íjcyaae eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

24-25 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóaa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaárée nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyaaábej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhahjchíi botsíi ámúhakey ó neé múúbé ihtsúturi ténehji o méénuhíjcyáne. Áánélliihyée tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé nééjuri tsótsohíjcyaaábe’ menéhajchíi meke nééíyoóbe: “¿Áábekéráhhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?”

26 Áánetu ‘míamúnaárée nééjuri’ menéhajchíi meke diitye míamúnaa téené hallútú méénúiyáhi. Muurá paméváre cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébé íhjuvú uubáalle múnáajpi díbye Jóááuvu íjcyane.

27 Ehdúu inéjcatsíñeri inúhnevéne íllure néeme dífbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájácútúne.

Áánélliihyée neebe diityéke:

—Aanéjííva idyé ámúhakey ó neé múúbé ihtsúturi o méénuhíjcyáne.

**Tsaápi hájchimútsidítýú
íjcyané uwááboju**

28 Átsihdyúu tsiíne Jetsóó diityéké
néehíí:

—¿Muhdú ámuha méijtsúcunú
tsiíne ámuhakye o úúbálléíne?
Tsaapíhjáa íllímútsidítýú
ámíáábeke néehíí: “Líhij, cána
íhyajchíí méúmihe wákímyeítyej.”

29 Áronáacáhjáa neébe: “Tsá o
ímíllétúne.” Áronemáhjáa bóónétu
wákímyeítyeébe.

30 Átsihdyúhjáa bónéébeke neebe
téhdure. Áanéllíihyéhjáa neébe:
“Juúujj Líhij, tehdújuco. Óvíi ó
wákímyeítyéhi.” Áronáacáhjáa tsá
díbye wákímyeítyetúne.

31 Aanée ¿caabyé diityétsidítýú
cáhcujtsó cááníkyéé? Áanéllíihyé
néeme díbyeke:

—Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámuhakye o
néé muurá múhdurá icyahíjcyané
walléemuma méiínújj
avyéjúúbé wáábyuta dsídsike
áhdótsohíjcyámé ímityúmé
íjcyarómé ímíjpyetéé ámuhájtane
Píívyéébé avyéjúejtéréjuco íjcyaki.

32 Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi
Jóaa ámuhakye úwáábohíjcyará
ímityúné ámuha meícyahíjcyané
meíhvéjtsóne Píívyéébé
icyánejcúvuréjuco ámuha
meíbúwáávéroki. Áronáacáa tsá
ámuha mecáhcútsohíjcyatú díbyeke.
Áánetúu ihdyu muurá diitye
ímiáané ímityúmé íjcyarómé díbyé
uwáábó icyáhcújtsóne ímíjpyetéhi.
Ááanáacáa ¿muhdú íveekí tsá
ámuha teene melléébójúcoorómé
meímíjpyetétúne?

**Úmihé tehmé múnáa múhdurá
dáríívémeínetu íjcyané
uwááboju**

(Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

33 Cáhawáá melleebúcunu tsiíne
ámuhakye o úúballéne: Tsaapíhjáa
íúmihe óova íbájtsoe mícónúhi.
Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe
téene néévá dótsúhcúmeíitsíi.
Áhduréhjáa jáhwu méenuube cáámé
cónháuvú tééj páñétú tépalli
téhmémeíijya. Ápallívúhjáa tsaatéké
ityéhmétsóne aahívetéébé tsííne
iiínúji.

34 Aabéhjáa tsúúca tene néévane
iwáájácútsihvu wallóó íúnú
múnáake diityémá dítye iwállóoro
téénetu díbye éhné íjcyadúne.

35 Áronáacáhjáa íllure
méénúpejtsómé diityéke.
Tsaápiikyéhjáa néwayúúnevu
aamúme. Áánetúhjáa tsíjpiikye
dsíjívetsóme.

36 Áané boonétúhjáa idyé
tsiíne wálloobe pívamevákéjuco.
Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

37 Áané nihñévúréhjáa wálloobe
íllíkyeréjuco ‘íhya hájchíwu
íjcyánéllii díbyeke avyéjúúlléiyóme’
ííéénema.

38 Áronáacáhjáa díbyeke
íajtyúmíne néjcatsímye: “Aabye
muurá íllíyéjuco íne cáánínúiyóne.
Áanéllii metsu díbyeke medsíjívétso
mehnéréjuco tene íjcyaki.”

39 Áhdújucóhjáa íekéévéébeke
dítye tépallítýú íwávu itsájtyéne
dsíjívetsóne.

40 Ehdúu íúúballétsihdyu neebe
diityéke:

—¿Aane íne díbye úmihé
aabájaabe itsáácooca muhdú

meénuú diityéké eenée tépallívú
dibye téhmétsoíñumé ímityúné
dáríívémeímyeke?

⁴¹ Áánélliihyée neémeé:

—Íhya ihdyu diityéké
ídáátsóvétuubéré idsíjívétsoéne
tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñé
tépalívú botsíi teene bajtso
kéémévécocoo tsáneevu dífbyeke
ájcuímyeke.

⁴² Ehdúu ditye néérónáa neebe
diityéke:

—¿Aca tsá ámuha múijyú
meéévetú Píívyéébé waajácúháami?
Muurá tsátsihdyu neéneé:

Tsaúpe neéwayu jááháñé
wákimyéi múnáa íñéhnílléne
wáágóórou pícyámeí ímichi
tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu
Píívyéébere ehdu meenú
tehdújuco.

Ehdu muurá Píívyéébé
waajácúháamitu neéneé.

⁴³ Aane ámúhake o néé
Píívyéébé avyéjú ámúhá wáabyuta
íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsijtye
ímí óoma íjcyámé wáabyutáréjuco
téene.

⁴⁴ Muurá teeu neéwayúdú o
néébedítýú íjcyáné uwááboju
cáhcújtsotúme mújtaáhi. Áámedívú
muurá o cáyobáávatécocoo
ílluréjuco ditye wágóóóveíñe.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóo tsíeménéhjitu
úwaabóné llúúvájte avyéjútémá
paritséomú waajácújucoó diityéké
dibye lléboobóne.

⁴⁶ Áánélliihyée imíllerómé
dífbyeke iwáágoóné tétsihdyu.
Áronáacáa nuhnévémé Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáajpi dibye
íjcyane mímúnáa néhíjcyáneri
íillityénema.

**Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyáné
uwááboju**
(Rc 14.15-24)

22 ¹ Áhdurée tsiíñe Jetsóo
úúballé muhdú Píívyéébe
íavyéjú pámeemáyé ímíbájchoíñe.

² Neebépeé:

—Tsáné avyéjuubéhjáa ílli
táábáváné wañéhjivu míñutsó
mítýane mímúnáake.

³ Ááme éllévúhjáa wálloobe
fúnú múnáake ditye íñéete
ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa
úúbálletérónáa tsá ditye ímíllétú
itsááneé.

⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjtyeke tsiíñe
iwállóomeke neébe: “Méneete
táubámyeke ditye itsáane íñe
ocájímú tutácóóné idyóóvaki.”

⁵ Áhdújucóhjáa ipyéene ditye
úúbállérónáa idyé tsá ditye
ímíllétú itsááneé. Ícúvetúméhjáa
íwákimyéiháñevúré péécunúhi.
Tsaatéhjáa péé íumihénevu.
Tsiijtyéhjáa péé náhjihévu.

⁶ Áánetúhjáa tsijtye íllure diityédí
íicúbáhrámeke dsíjívetsóhi.

⁷ Aanéhjáa ílluréjuco
diibye ávyéjúúbeke mítýane
cáyobáávatétsóne. Áánélliihyéhjáa
ítsodáhómuke táuhbaabe ditye
diityéké idsíjívétsoéne diityé cóomí
icyátsuhjácoki.

⁸ Ááné boonéhjáa idyé
tsijtye fúnú múnáake
neébe: “Tsúúca íñe hájchíwu
táábáváné wañéhji mājchoháñe
méénúmeíjyúcoorá téenevu
tsáameke memájchótsóiyóne.
Ávyeta ímíllétyúmekéhjáa o
míñutsójucoorómé íñe tsá tsáátu
meéllevu. Árone ihdyu óvi

tehdújuco tsá ditye tsáátune,
ímiáámejíf tsááiyáhi.

⁹Ahdícyane cána
étsihjívú mepééne ámuha
maájtýúmíduke méuubállé ditye
itsáákií.”

¹⁰Ahdújucóhjáa ditye pahúllevávú
ipyééne pámeekéré íajtýúmíduke
míñutsóné ímítýúroméhjimáye.
Aaméhjáa tsúúca tsááme teeja
wahpéhi.

¹¹Áame éllévúhjáa diibye
ávyéjuube ipyééne ájtýumí tsaapi
íhdcýajamáyé íwajyámuma diityéj
piine íjcyáábeke.

¹²Áábekéhjáa neébe: “Muúbej,
¿acáne íveekí íñe átéréejamáyé u
tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?”
Ehdúhjáa ávyéjuube dífbyeke
néénéllíi tsá díbye íñá néétune.

¹³Áábedítýúhjáa íúníu múnáake
neébe: “Áánúke íjtyúháacyuma
íhyójtícu mechjíchúne áachívú
peete íjcyátúhullévú mépicyóhje
téhulle díbye ityáá íhwáñe
ííhdónema.”

¹⁴Ehdu nééne muurá íñe ímiáané
pámé wáabyutarájúcooro Píívyéébé
avyéjú íjcyáronévú uhjéméré
úcááveéhi.

**Ííñújí avyéjuúbé wáabyuta
dsíídsike ditye áhdotsóné**
(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

¹⁵Ehdúu Jetsóó úwaabóné
parítséomú itsáíílléne pítyácójcatsí
muhdú dífbyedívú íñéétsoíñe.

¹⁶Áánemáhhjáa Heróódé
ícyánéjcúejtémá tsaatéké íhdityu
wallóomé dífbye éllévu ditye
íñééte muhdúhjáa dífbyedítýú
ípítyácójcatsíñe. Aamée itsááne
dífbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muha méwaajácú
ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe
muurá ú úwáábohíjcyá ímiáané
keená Píívyéébe mímúnáadívú
tújkevééllejító tsijtye múhdurá
úhdivu íjtsúcunúróneri
íícvétuubére. Árómeke
muurá pámeekéré tsahtúré ú
íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u
túhúúllétúnéllíihye.

¹⁷Aabe íhdyu cána múúhakye
díñe díícyánéjcutuj: ¿A tehdújuco
ávyéjuube romáánómuube
íjcyáábé wáabyuta dsíídsike ditye
áhdótsohíjcyané maáhdóiyónej,
mityá tsáhaáj?

¹⁸Ehdúu íllure dífbyeke
ímújtátsóro ditye díllone iwáájácúne
neebe diityéke:

—Ávyeta mía bañú múnáa
ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú
mejcyame ¿íveekí íllure oke ámuha
memújtátsóro mémávárijchóhi?

¹⁹Áyu cána oke méuujétsó
dsíídsijívuj.

Ahdújucóo ditye tsájíivu
úújtsóné dífbyeke.

²⁰Áájítúu húmi náávee, memee,
íjcyane íítténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé eéne?
Áhdure ¿mumémé eene tééjitu?

²¹Áánéllíihyée néeme dífbyeke:
—Tséétsá húmi nááve. Áábe
méméré íñe tééjitu.

Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Ané wa íhdyu diibye
Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye
éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu íhdyu
Píívyéébeke máácuhiíjcyá dífbye
wáabyuta íjcyanévu.

²²Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri
íúllévenúne ílluréjuco ditye pééne
tétshdyu.

**Dsǰǰivémé muhdú tsiǰne bóhiǰne
tsaate díllone**

(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)

²³ Áané boonée téjcoojíre
tsadotséomú tsáá dífbye éllevu
medsǰǰivémé tsiǰne mebóhiǰne
cáhcúǰtsotúme.

²⁴ Aamée née dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa
muurá née tsaapi méwadívu
tsímávátuube dsǰǰivéhajchíí
íñahbérejuco dílleke táábávaíñé
dífbyeréjuco itsímáva dílledívu
íñahbeúvúu tsímávaiyóne.

²⁵ Aanée ijcyámé múúhadítyú
7-meva tsané nahbému. Áámé
amíaabée ityáábavárollejtane dsǰǰivé
tehdu tsímávátuubére. Áállekée
bóneebéréjuco táábaváne.

²⁶ Ároobée idyé dsǰǰivé téhdure
tsímávátuube dílléjtane. Aanée
ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekére
táábavarómé dsǰǰivé dílléjtane.

²⁷ Aanée nihñévúre dílléréjuco
dsǰǰivéne.

²⁸ Aane cána múúhake diǰe
ǰcáabyé taabá ímichi dílle íjcyáíñé
tsiǰne ditye bóhícoóca?

²⁹ Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Íllure ámuha mémujtá
Píivyéébe fhtsútuube íjcyáábé
waajácúháámitu tene úwaabóné
ámuha mewáájácútúnéllíihye.

³⁰ Muurá dsǰǰivémé tsiǰne bóhíjyu
páneere cápáyóóveé tsíhdyuréjuco.
Tsáhájuco muurá míamúnaa
táábavácatsiityúne. Muurá
pámeere téjyu íjcyáá níjkyéǰi
múnaáduréjuco.

³¹ ǰAca tsá ámuha meéévehíjcyatú
Píivyéébé waajácuháámi? Muurá
téhaamítú nééneé:

³² “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo,
íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.”
Ehdu muurá Píivyéébe néénetu
méwaajácú ditye íjcyane. Muurá
ditye íjcyátuca tsá díbye néétyuró
diityé Piivyéébé íjcyane.

³³ Ehdúu Jetsóó diityéké
nééneri ullévenúme muhdú dífbyé
tujkéveeju íjcyáneri.

**Ímichi páñétúejúúcú
taúhbajúúcú**

(Mc 12.28-34)

³⁴ Aanée paritséomú iwáájácúne
iiyéjuco píhcyaavéné dífbyedívu.

³⁵⁻³⁶ Áamedítyúu tsaapi taúhbájú
uwááboobe Jetsóoke imújtátsoro
néehí:

—Ávyéjuúbej, ǰaca teene
Píivyéébé taúhbajúúnetu keená
ímichi páñétúene?

³⁷ Áánéllíihyée neébe:

—“Múu wajyú Dípiivyéébé
Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta
dífíbúutúre páneere muhdú u
íjcyáneri díjtsameíyi.”

³⁸ Eene muurá ímichi páñétúene
Píivyéébé taúhbajúúnetu.

³⁹ Áánetu tsiǰne néehí:

“Pamévakéré múu wajyú muhdú u
wájyúmeídyu.”

⁴⁰ Éneecu ímichi páñétúeneécú
Píivyéébé Moitséeúvuj téeveri
pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu
néhdu méíjcyáhajchíí tsúúca
méíjcyá dífbyé ihjyú uubálle
múnaápe úwáábohíjcyádu. Ehdúu
Jetsóó née dífbyeke.

Muubá Críjto íjcyane

(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

⁴¹⁻⁴² Aamée diitye paritséomú
péétúmeke tsiǰne neébe:

—¿Aca mújtsiiménémúhaabé
Crjto íjcyáiyóné ámuha
méijtsúcunúhi?

Áanélliihyée neémeé:

—Dabíiúvúj tsiiménémúhaabéiyo
muurá dífbye.

⁴³ Áanélliihyée neébe:

—¿Aanée idyé muhdú ífvane
diibye Dabíiúvú íjtsiiménémúhaabe
íjcyáífybeke dilló íavyéjúúbedi?
Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé
Apííchóre dífbyeke túkévějtsóneri
neebe dífbyedítyu:

⁴⁴ Ávyéjuubée neé

Táavyéjúúbeke: “Cána
táúniúvúi diicya dímunáake o
tájháné hajchóta.”

⁴⁵ Ehdúu muurá Dabíiúvú neé
Crjtodítyú íavyéjuube díbye
íjcyane. Aane muhdú íjcyáíyoobe
dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe.

⁴⁶ Ehdúu Jetsóo díityéké neéne
iáñjúcútúnéllii tsáhájucó tsiíne ditye
díllójúcootúne.

**Paritséómuma taúhbájú
uwaábojtéké Jetsóo
núcójpívetsóne**

(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54;
20.45-47)

23 ¹ Áijyúu idyé pámeere tétsii
muha mejjcyámeke Jetsóo
néehíi:

² —Muurá taúhbájú uwaábojtémá
paritséómú íjtsúcunúmeí
Píívyéébé Moitséeúvuj téeveri
méénúné taúhbájú uwaábojte
íjcyane.

³ Ímiáánéhde tehdújuco ditye
úwáabohíjcyáne. Aane melléébóne
mecahcújtso. Áronáa ihdyu eene
múhduhjírā ditye ícyahíjcyánetu
tsá múu íívatúne. Muurá ímí

úwaabójúcooromé tsá tehdu
íjcyatúne.

⁴ Aame míamúnáama tsíñéhjí
taúhbajúúné ípívyétsohíjcyá
díitye páñetu íjcyaromé teene
úráávyénejjíva awáá muhdú ditye
iúraávyeki.

⁵ Muurá páneere iiná imyéénune
méénuhíjcyámé míamúnaa díityéké
imítyájtsokiye. Aame muurá eene
Píívyéébé ihjyu icyáátúnúné
waajácúhaamínevu pícyámefhíjcyá
íñéjuwáánetu íumicóónetu. Áhdure
eene tsíjtyé wajyámúúné ehníínevu
íwajyámúúné icyáméjtsójacóbájivu
úcámefhíjcyáme.

⁶ Aame muurá wañéhjíné
pañe imíllé íboohówátsihjívuré
imájchone. Áhdure pihcyáávejááné
pañe íjcyácooca imíllémé
ímítsijjívuré iácuuvéne.

⁷ Téhdure imíllémé míamúnaa
díityéké íavyéjúúlléne
patsjhíjavúré uwaábojtédí díllone.

⁸ Áánetu ámuha tahñéjté
mejcyame tsá múu tehdu neétune.
Tsá múu íjyácunútú míamúnaa
ámúhakye uwaábojtédí díllóiyóneri.
Muurá ámuha tsahdúré tsané
nahbémú mejjcyamé uwaáboobe
apáábyéré oo Crjtoó.

⁹ Áhdícyane tsá ámuha múúbaké
mecááníváityú íñújiri. Muurá
nījkyéjiri íjcyaaabe apáábyéré
ámúháj Caáni.

¹⁰ Áhdure tsá múu díllótsámeítyú
ávyéjuxtédi. Muurá oo apáábyéré
ámúhá avyéjuúbe.

¹¹ Muurá ihdyu tsíjtyeke
íicuvémé ímiááné íjcyá íhtsutúmé
íboohówajte.

¹² Aame idáátsóméhjiúvú
tsaífbuwaré íjcyame ávyéjúúteéhi.

Áánetu iye íhtsutúmé ávyéjute
íjcyane némeíhijcyámé íllure
núcójpívétsáméíhi.

¹³ Aane máidáátsoju ámuíhake
tene pájtyeíñé bañú múnáa
páneíhídú ímiáámeúvúdú ámuha
taúhbájú uwáábojtémá paritséomú
meíjcyámeke. Muurá níjkyéjiri
íjcyaaabe Píívyéébé avyéjújete
íjcyáíyómeke íllure ámuha
mémáváríchohíjcyá múhdurá
ténejcu ámuha meúráávyénéllííhye.
Áánéllíi tsá ámuha dífbyé avyéjújete
meíjcyáitúne.

¹⁴ Ááneréi íjcyáíyónáa ¿íveekí
ámuha pííbájuyute walléemudítúyú
médótuhíjcyá ihjáháñe? Ááne
ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjí
núcójpí ulléjijtóné úniúúnevu
ámuha meíjcyáne Píívyéébema
cááménécobájíúvú méihjyúvahíjcyá
wáájácúratúne. Ehdu ámuha
medárfívémeíhíjcyáné déjúcotu
muurá ávyetá íhnáho ámuha
meícúbáhráméíhi.

¹⁵ Téhdure íveekí ámuha
pahúllevá múnáake úwááboméré
mépehíjcyá ámuhá uwááboju
múhdurá néene ditye iúráávyeki.
Muurá ímityúmeke éhniíñevúré
ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá
meúwáábóneri. Áánéllíi diityé
hallúrí ápíchó cújújwá pañévu ditye
wágóóóveíñé ímichi ámuhá llííñé
íjcyane.

¹⁶ Máidáátsoju ámuha éhne
múúne hállúvatúme tsiéllevu
tsátyéjcatsíyódú menééme
tsá mewáájácúmeítyú muhdú
Píívyéébeke meúráávyéíyóne.
Aame ámuha ménéhíjcyá
duurúvaja mémerivá tsane ámuha
meméénuíñé menéérone ámuha

meméénúturóné muhdú néétune.
Áánetúvá ihdyu tééja pañéene
óórótu méénúmeíñé mémeri tsane
ámuha meméénuíñé menéérone
ámuha meméénútúhajchíí ímityúné
ámúhá hallúrí íjcyane ámuha
ménéhíjcyáhi.

¹⁷ Aame ímiááné ámuha méijjcyá
éhne múúne hállúvatúme íjcyadu
wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená
ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A
teene tééja pañéene óórótu
méénúmeíñéhjij, mityá teeja
duurúvaja ímichi tééja tájpi
pañéénéhjí íjcyajaj?

¹⁸ Áhdure ámuha ménéhíjcyá
Píívyéébé íicúvé cóvájtsómeíñé
wáji mémerivá tsane ámuha
meméénuíñé menéérone
ámuha meméénúturóné muhdú
néétune. Áánetúvá ihdyu dífbyé
íicúve mémeri ámuha tsane
meméénuíñé menéérone ámuha
meméénútúhajchíí ímityúné
ámúhá hallúrí íjcyane ámuha
ménéhíjcyáhi.

¹⁹ Aame ímiááné ámuha méijjcyá
éhne múúne hállúvatúme íjcyadu
wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená
ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A
teene Píívyéébé íicúve, mityá teene
wáji ímichi téijí hallúvú tene
cóvátso méíhíjcyajij?

²⁰ Muurá téijí mémeri tsane
imyéénuíñé tsaate néene dómajcú
páneeréjucu múhduná téijíene
íjcyánéhjimájucu.

²¹ Áhdure idyé duurúvaja mémeri
tsane imyéénuíñé ditye néene
dómajcú páneeréjucu tééjaene
íjcyánéhjí Píívyéébe mémemájucu
ímichi dífbyé wáábyuta tene
íjcyánéllííhye.

22 Áhdure nįjkyęji mémeri tsane imyéénuíńe ditye néene dómajcó Píívyéébekejuco dífbyé avyęjý tene įjcyánęllįhye.

23 ĮAhdįcyane máidáátsoju ámuńhakye tene pájtyeńįe! Muurá tehdujuco ámuha Píívyéébeke meńńcúveróné ámuńha bąjtsori. Áronáa ámuha mécoévahįjcyá teenęjuco awáá tauńbąjutu pańétúetsį įjcyane Píívyéébeke ámuha meúraáavyéne tsaímįy meįjcyame tsįjtyeke mepíaábóiyóne. Ehdu ámuha tsanęhįjjuco meméénúiyóné tsá meméenuhįjcyatúne.

24 Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllu tsátyęjcatsįyódú wáájácúmeityúme. Muurá éetébáwu įjcyáróóbeke ámuńha ádó pańétú ámuha mewáágoómé įveekį camééllóke wáágóotúme dífbyemáyé ámuha máádohįjcyáhi?

25 ĮMáidáátsoju ámuńhakye tene pájtyeńįe! Muurá ámuńha lliýhllóné, ámuńha bohtámú, ámuha ménityuhįjcyará imįwu. Áronáa ténęhį pańévú ámuha mępįcyohįjcyá imityúné nanįý ámuha meúcuhįjcyanęhį.

26 Aame ámuha ímiááne hállúvatúme įjcyadu menéeme tujkénú méímibáavyé ámuńha įbuwááne įjtsaméį ímiáámeręjuco ámuha meįjcyane ámuńhadityú ibóhówaucunúki.

27 ĮÁronáa ihdyu máidáátsoju ámuńhakye tene pájtyeńįe! Muurá ámuha pánehįjdu ímiáámédú éhne múúne nįjkyéné pańe nehnįwu néerone pánehįjdu hállu imįwu meńńtedu.

28 Ehdu ámuha meįcyahįjcyá mįamúnáama pánehįjdu ímiáámeúvúdu tsanééré imityúné įjtsaméį ámuńha pańe įjcyame.

29 ĮÁameke ámuńhakye máidáátsoju tene pájtyeńįe! Įveekį ámuha éįjuúvúu ditye dsįjvětsohįjcyámé Píívyéébe ihjý uubálle múnáaúvú nįjkyéné meįcyáávětsohįjcyá ímiáámeváa diityéúvú įjcyánęllįhye.

30 Áane ámuha ménęhįjcyáhi: “Éįjuúvúu méihde múnáaúvú įjcyáįju meįjcyaca muurá tsá medsįjvětsoityuró Píívyéébe ihjý uubálle múnáake.”

31 Ehdu ámuha menéeneri muurá ámuńháýé meúúbállemeį diityéúvukée dsįjvětsohįjcyámeúvúį tsiiménémúhaabe ámuha meįjcyane.

32 Ahdįcyane wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámuńha ihde múnáaúvúu méenuhįjcyádú diityédúré ámuha menéémeé.

33 Ávyeta muurá ámuha íńńimyémúemęjte. ĮAca ámuha meįjsúcunú cúųjwatu ámuha mepállójcóiyóne?

34 Áánęllį įcyooa ó pįcyóóroó ámuńhama tsįjtyeke Píívyéébe ihjý uwáábojte pane wáájacúmeke ámuńha uwáábojte įjcyáımyeke. Árómeke muurá ámuha meúraávyehįjcyáá pátsárįjcyoméré pacóómivárįye. Áamedityú muurá tsaatéke ámuha mewátsįhcyuú pihcyáávejááne pańevu. Áane tsááteke ámuha médsįjvětsoó páwachékevu mewátyetyéhcúneri.

35 Ehdu ámuha menéénęllį ámuha páme hállúrıýe teene éįjuúvúu ímiá uwáábojtéke ditye dsįjvětsohįjcyanęhį. Muuráhjáa

Abée ímiáábé íjcyáábeke
íñahbére dsíjívetsóhi. Áané
boonée tsijyte Píívyéébé íhjú
uubálle múnáake ámuhá íhdéejte
dsíjívetsóhi. Átsihdyú nihñé
dsíjívetsómé Berekía hajchi
Tsacaríake duurúvájama Píívyéébé
íicúvé covátsómehíjcyáné wáíí
ráhoúcunútsihvu.

³⁶ Aane ímiááné ámuhakye
o née ehdú éíjyu múnáaúvú
daráívémeíhíjcyáné muurá
ámuhá hallúrí íñe ícyooa ámuha
meíjcyámé hallúrí.

**Jerotsarée múnáake Jetsóó
kímoovéne
(Rc 13.34-35)**

³⁷ Ahdícyane ámuúha
Jerotsarée múnáaj, íveekí ámuha
méliihyánúpétsohíjcyá Píívyéébé
íhjú uwáábojtéke? Íveekí
ámuha diityéké néwayúúnevu
mááámuhíjcyáhi? Muurá imílléroobe
ámuhakye íjucune éhne múúne
cáraca ítsíímeke íhñúwáacyú
lííñévu íjucudu. Áronáa íveekí tsá
ámuha meímíllehíjcyatúne?

³⁸ Áané déjúcotu muurá ámuha
cóomí ápayuréjucu íjcyáíñe.

³⁹ Ahdícyane ámuhakye
o née téhdure oke ámuha
maájtyumíjucóóityúné tsiíñe o
tsááíñévu. Téjyu muurá ámuha
oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu
áanu Píívyéébe mémeri tsáanéj.”

**Duurúvaja wágóóoveíñe Jetsóó
nééneé**

(Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

24 ¹ Aabée Jetsóó duurúvájá
pañétú muha meíjchívyénáa
múúha tsúúlleríjyuco péébeke muha

mépíuvá téjahji imíwu méénúmeíñe
muha meííteki.

² Aamée muha meííteke neébe:

—¿A ámuha méííte imíwu
duurúvaja méénúmeíñe? Muurá
ímiáánetúre ámuhakye o née ehdu
néeroja wácávyáhcámeíñe.

**Jetsóó tsááíñe íhde pájtyeíñéhji
(Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)**

³ Átsihdyú muha orívó bajúvú
mepétsihvu ácuúvéébeke áábánéwu
muha menéehíí:

—Cána múúhakye duubállé
mújyú tene pájtyeíñe eene
múúhakye u néhíjcyaneíhji.
¿Aca íñetú muha méwaajácuú
ííñuji nájkévaíñeréjucu u tsááíñe
pííhíjucóóne?

⁴ Áánéllíihyee neebe múúhakye:

—Éhdu néeme tsáma wajácútsi
méíjcyaco ámuha maállítsámeítyu
állú múnáadívu.

⁵ Muurá o tsááíñe tsúuca
pííhícooca íjcyáímyé mítyame
óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa
díibyéjucu Críjto íjcyane. Aane
mítyame cáhcújtsóo bañúháñe.

⁶ Áhdure íjcyáíñe méénucátsí
pahúllevare. Áronáa méíllityedíñe.
Muurá tsáhái téjyu o
bóhówáávéityúne. Áronáa íhdyu
ehdu nénehji tujkenú pájtyeéhi.

⁷ Muurá tsané ííñuji múnáa
méénucátsíí tsííñe ííñuji múnáama.
Ájyu íjcyáíñe ájyabáanema
cheméháñe. Áhdure pahúllevaré
ííñuji vááuméííhi.

⁸ Ehdu déjúcoóoveíñe ícúbáhraméí
ííñujíri.

⁹ Ájyu muurá ámuha tahnéjte
meíjcyáné hallútú cáhcújtsotúmé
ámuhakye itsáílléne ámuhadí

ícubáhraáhi. Aame ámuhadítýú tsaatéké dsjívétsoóhi.

¹⁰ Ájyu muurá mítýame amúhadítýú oke cáhcújtsoromé tsáhájucó oke cáhcújtsóityúne. Aame ámuhakye itsárílléne ámuhadívú méénútsoó tsjtyeke.

¹¹ Áhdure idyé téjyu mítýame állíu múnáa díllóméíí Píívyéébé ihjýú uubálle múnáadi. Áámedívú mítýame állítsáméííhi.

¹² Ehdu páhduváré ímityúné íjcyánetu mítýame tsáhájucó wájýúcatsítyúne.

¹³ Áánetu ehdu néérónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúmé tsáimíyé íjcyame ihdyu pájtyéteéhi.

¹⁴ Muurá teene dííbyé avyéjutu íjcyáné uwááboju ímiáájú

pámeekéréi íñújiri íjcyáné míamúanáake waajácútsáméííhi. Ájyu ihdyu botsíí ó tsaá páneere íllurájucó ínjkévaki.

¹⁵⁻¹⁶ Muurá duurúvájatu tsátsii ííne ímityúné úújétyútsihvu tsane ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsáríyé pájtyeéhi. Áhdícyane teene ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámehábuñevu Jodéá íiñúji múnáa ámuha meíjcyame. Ehdúu ímiááné tene pájtyeíñé muurá Daniéré tsúúcajátújucó nééne Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi íjcyaaabe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucóó íiná íjcyaiñe.

¹⁷ Áhdícyane téjyu áachi íjcyame íúcaavéjucóhdí ímíjcóhó pañévú tsíméné iújcuki.

© 1996 David C. Cook

¹⁸ Áhdure íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu.

¹⁹ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe téjyju walléémú éévájtema tsijtye ñohñóríyí ítsííméwuúmu íjcyámeke!

²⁰ Áánéllí ihdyu Píívyéébema méihjyúvaco wáyeeévejcoójí ehdu tene ámuháma ipájtyétuki, áhdure tsúcohvávneri úúníjyáijy nájyáháñe lliine ámuha mewáácunútuki.

²¹ Muurá téjyju íjcyaiñe ávyetá íhnáhó ícúbáhraméí íñee ííñuji ípívyéévetsihdyu mújyju ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájucó mújyju tehdu néené ícúbáhraméí íjcyaitúne.

²² Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjvéiyáhi. Áánéllí ícúí tsiíne oke wállóóiiibye íhñéjte wájuryi.

²³ Aane tsúúca tene pííhícooca íjcyaimyé tsaate íllure íállíne ‘tsúúca Críjto tsájucóóhi’ nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi mejjcyáne mecáhcújtsodíne.

²⁴ Muurá íjcyaimyé állíu múnáa iye Críjtodi díllómeímye. Áhdure muurá díllómeímye Píívyéébe íhjyú uubálle múnáadi. Aame piivyeteé méénuráítyúronéhj ímyéénune. Ááneri muurá mújtátsoímyé míamúnáake Píívyéébedítyu. Tsáijy muúne téhdure mújtátsoíyómé ímiááne dííbyeéjtéjucó íjcyáromeke.

²⁵ Aane íñe ámuhákye ó úúballé íhdéjucó ehdu tene pájtyeíñe ámuha metéíbuwááveki.

²⁶ Áhdícyane tsaate ámuhákye ‘éje, áádi éhllé Críjto’ néhajchíí

mépehdí téhullévu. Áhdure ditye ámuhákye ‘áádi éhjá pañe Críjto’ néhajchíí mecáhcújtsodí éhduhji ditye ámuhákye néérone.

²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjuto nájkeniíñévújucó rórihjyácódú ámuhákye ábájnéjcuíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíne o bóhówááveíñe.

²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráávyé múnáa píhcyááveé éhne múúne tsíeméjpi dsíjvéébedívú áñumu píhcyaavédu.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhji

(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33;

17.26-30, 34-36)

²⁹ Ehdu ícúbáhraméí pájtyéne boone cóójíejpi nuha ílluréjucó áábatéíñe. Áhdure péjcóejpi tsáhájucó ájchúityúne. Áijy mícúru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhj íjcyane mujtáraba íjcyáahi.

³⁰ Áijy tsúúca Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. Ááneri muurá oke cáhcújtsotúmé ííñújiri íjcyame ííllityéne taáhi.

³¹ Aabe téjyju nájkyéji múnáake ó táúhbaá ditye kéévánécoba íllíjchu írojróco pámeere múhdumé ííñújiri íjcyáne míamúnáa tahñéjte óhdivu ípíhcyááveki.

³² Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúuvéne tsiíne tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba pííhíjucóóne.

³³ Áhdu néene íñe ámuhákye o nénehji pájtyénetu ámuha méwaajácú tsiíne o tsááíñe éévé tsúúca úújeténe.

³⁴ Muurá ímiááneturé ámuáhake o nées ehdu nénehji pájtyeíne ínéi íínújiri míamúnaa íjcyápíínaáca.

³⁵ Muurá íne íínújima páneere íévéhóówari íjcyanéhi wágóóóveéhi. Áánetu íne ámuáhake o néhijcyané tsá mújy wágóóóveétyúne.

³⁶ Áronáa ihdyu o tsááíne ééve tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji múnáa íjcyarómé tsá wáájacutúne. Téhdure pánetu Pífvyéébe Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájacutúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácú mújyú tsiíne oke iwállooíne.

³⁷ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané míamúnáake tene pájtyeduré pajtyeíne Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe tsiíne o tsááíne.

³⁸ Muuráhjáa téijyu íjcyame íínúji cáájávéeíne ihde 'íinéjuu' ínéene ícyahíjcyá íimillédú wañéhjineri táábávajcatsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúúca Pífvyéébe íínúji cáájávetsóínéllii Noéé ihmííne pañévú úcáávetsihvújuco.

³⁹ Aamée ehdu ícyahíjcyáneriyé túhuuvémé wáájacúmeítyúnáa tsúúca páneere íínúji cáájávénétu tsáhájucó ditye pívyetétú muhdú ipájtyeténe. Áhdure ívane muurá míamúnaa íimillénéhjiriyé íjcyánáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe tsiíne o tsááne ábájínéjcuú diityéke.

⁴⁰ Téijyu muurá míityétsi wákímyehíjcyámútsidítýú tsáápiikye wáájacúratúné o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi.

⁴¹ Áhdure tsaatépí cáátsohíjcyámúpidítýú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaá tétsihvúré.

⁴² Áánéllii tsáma téibúwá méíjcyaco tééne íjtsúcunúre. Muurá

tsá mewáájacutú mújyú o tsááíne ámuhá avyéjuube o íjcyáabe.

⁴³ Muurá tsaapi ihya cúwátuube téhmé péjcovéiyá naní múnáa tépejco díbye éhnénéhji nánííne iwáájacuca. Aabe muurá tsá náníchóityuró ihñénehjívú.

⁴⁴ Ahdu tsáma téibúwá méíjcyaco naní múnáake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha méjtsótúnáa ó tsáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe.

Tsaatétsi wákímyeínetu íjcyané uwááboju
(Rc 12.41-48)

⁴⁵ Muurá tsaapi tsáimíyé íavyéjúúbema wákímyeíbyeke pícyoobe íhyájkímú tehmeébedívú. Aabe diityéké ímí ícuvé tééne tájpi ditye íjcyáínehjítu.

⁴⁶ Áhdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyeíyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaabe.

⁴⁷ Aane ímiááne ámuáhake o nées ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne.

⁴⁸ Áánetu íjcyabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube 'íícúí oómiítyúné' ínéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe.

⁴⁹ Ehdu néébe muurá íllure íhyájkímuke imyéénúne íimillédú wañéhjineriyé pehíjcyá tsíjtyéhjima llíyíícyáveebére.

⁵⁰ Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube oómiibye tuvááová díbyeke díbye íjtsótúnáaáca.

⁵¹ Áábeke muurá ílluréjuco díbye íhnáhó ícúbahráne ímityúmé bañú múnáa pánehjídú ímiáámeúvúdú íjcyámeke imyéénudu díbye ityáá íhwáñe íhhdónema. Ahdu muurá pajtyeíne míamúnáama tsiíne o tsáácoóca.

Bádsíjcadítýú íjcyané uwááboju

25 ¹Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyējú tsaatéhjáa 10-meva bádsijca tsáápíllé taji íjcyáííbyeke peetéma téhmehíjcyádu.

²Diityédítýúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte.

³Aaméhjáa diitye ímuhdúrejte tsá tsájtýetú ícyuujúwájpacyóné ipyéété ipánénuíne.

⁴Áánetúhjáa ihdyu ímíajte tsajtýé ícyuujúwájpacyóné.

⁵Aaméhjáa wájtspítýúúbeke tépejco ityéhmehíjcyáróné icyúwávénéllíi ílluréjco cúwane.

⁶Árónáacáhjáa tsúúca pécójpíine tsaate kéévánécoba néehíí: “¡Tsúúca tsaabe ámuha metéhmehíjcyaaábe! ¡Wa mecáhdahíroj!”

⁷Ahdújucóhjáa ditye iájkyéne íícúí íjcyátsíiivyējucóóné ipyéétehánema.

⁸Áánaacáhjáa diitye ímuhdúrejté cuujúwajpacyó tsúúca óuuvéhi. Áánéllíihyéhjáa diitye ímíajtéké neeróme: “Cána óvíjyuco múúhake ámuhá cuujúwájpacyotu tsánéhwuúvú maájcu. Tsúúca múúhadívú múúhá cuujúwajpacyó óuuvéhi.”

⁹Árónáacáhjáa néeme diityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhajchíí méhdivu óúúveíne tsaméhjidívújco. Wa ihdyu tsiíne máahdótej.”

¹⁰Ahdújucóhjáa ditye ahdóvúí pééne hallúrí tsúúca wájtspíibema ditye úcaavéné teeja díbye wánehíjvatéíjyá pañévu. Áámé hallúvúhjáa ílluréjco díbye tééjá lleehówá wátajcóné múha íúcaavéjúcóótuki.

¹¹Ááne boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtspíne lléehowa díbye ipááyúcuó wátótóhcoméré nééneé: “¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu!”

¹²Árónáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájácutú ámuúhake.”

¹³Ehdúu íúúbálléne múúhake Jetsóó néehíí:

—Téhdú ámuúhake tene ipájtýetu tsáma ímíneúvú meíjcyátsíívyéne oke méítsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájácutú mújyú tsiíne o tsááiíne Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Dsíídsitu íjcyané uwááboju

(Rc 19.11-27)

¹⁴Téhdure níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyējú wákimyéí tsáné avyéjuube tsííne íiñújí íááhíveté íwákimyéí múnáadívú idsíídsike téhmétsoíñúdu.

¹⁵Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké íjtsúcunúdunehíí iwájtúne peebe diityédítýu.

¹⁶Ááne hallúríhjáa díbye 5,000-jívamá íjcyaaabe náhjihe meenu téenema. Ááneríhjáa lílyaatétsoobe dííbyema tsiíne éhnííñevu 5,000-jíva.

¹⁷Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívamá íjcyaaabe náhjihe imyéénúneri lílyaatétsó tsiíne éhnííñevu téhdunéré 2,000-jíva.

¹⁸Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jívaré díbye ájcuíñuube íllure cuuú teene dsiídsi wákímyeíchótuúbe.

¹⁹Áánaacáhjáa diityé avyéjuube tsúúca wajtspí diityédívú. Aabéhjáa

ímí**ba**jchová diityémá teene diityékée ityé**hm**étsoí**ñu**ne dsídsí muhdú ditye té**hm**ene.

²⁰ Tujkénú**h**jáa í**mb**ájchoobe 5,000-jivávúu iá**jc**úú**be**ma. Aabé**h**jáa neé dí**f**byeke: “Ávyéjuú**be**j, okée éhne 5,000-jivávú u á**jc**une muurá í**ñe**é. Áanetú**ju**co í**ñe** tsií**ñe** é**ñ**níí**ñe**vu téhdunéré 5,000-jiva o llíyaatétsó**ne**.”

²¹ Áánélliihyéhjáa neebe íavyéjuube dí**f**byeke: “Tehdú**ju**co, ávyeta í**mb**íáábé uu í**mb**í tehdú**ju**co u wákímyeí**f**bye. Muurá múhdurá neérone í**mb**í ú teh**m**éhi. Áánéllii ícyooca é**ñ**níí**ñe**vu í**jc**yane díhyó**jt**sí pa**ñ**évú ó í**h**vé**jt**soó u té**hm**eki. Ahdícyane ó**v**í illuré**ju**co u ávyéjuuté**ne**.”

²² Áábé boonétú**h**jáa tsijpi 2,000-jivávúu ityé**hm**étsóóbema idyé í**mb**ájchoó**be**. Aabé**h**jáa idyé neé dí**f**byeke: “Ávyéjuú**be**j, okée éhne 2,000-jivávú u té**hm**étsoí**ñu**ne muurá í**ñe**é. Áanetú**ju**co í**ñe** tsií**ñe** é**ñ**níí**ñe**vu téhdunéré 2,000-jiva o llíyaatétsó**ne**.”

²³ Áánélliihyéhjáa idyé neebe íavyéjuube dí**f**byeke: “Tehdú**ju**co, ávyeta í**mb**íáábé uu í**mb**í tehdú**ju**co u wákímyeí**f**bye. Muurá múhdurá neérone í**mb**í ú teh**m**éhi. Áánéllii ícyooca é**ñ**níí**ñe**vu í**jc**yane díhyó**jt**sí pa**ñ**évú ó í**h**vé**jt**soó u té**hm**eki. Ahdícyane ó**v**í illuré**ju**co u ávyéjuuté**ne**.”

²⁴ Ehdú**h**jáa tsaatésima í**mb**í**ba**jchótsihdyu í**ñe**ebe ípyée 1,000-jivávúré iá**jc**úú**be**divu. Aabé**h**jáa íllure neé dí**f**byeke: “Ávyéjuú**be**j, ópée ó waajácú múhdurá u neébe uure u wákímyeí**ñe** hallúvú dsídsí**jc**ike

u ékéévehí**jc**yatú**ne**. Muurá**h**jáa í**h**tsútúnetu o llíyaatétsóné dsídsí**jc**í í**mb**íátsíí páneere ú**h**divúré ú ú**jc**úíyáhi.

²⁵ Áánélliihyée íllure ó cuuú didsídsí**ke**. Aane í**ñe** didsídsí**.”**

²⁶ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube neé dí**f**byeke: “Í**h**Ávyeta í**mb**ityuube uu óvéhe múná**aj**pi táwákímyeí múnáadít**yu**! ¿A é**h**durée ú meenú teene tadsídsí**ke** ‘o wákímyeít**yu**roobe dsídsí**jc**ike o ékéévehí**jc**yáné’ u neénema?

²⁷ Aané**h**dée ihdyu ditye dsídsí**ke** té**hm**ehí**jc**yá**áj**úbá pa**ñ**évúré ú pícyóó**iy**á tene óóma illíyaaté**ki**. Aacáa muurá ícyooca ó wajtsí**iy**á é**ñ**níí**ñe**wuúvú**ju**co tene llíyaaténáa**ca**.”

²⁸ Ehdú**h**jáa dí**f**byeke í**ñe**tsihdyu neebe tsaaté**ke** tétsihyí í**jc**yáme**ke**: “Áábyedít**yu** eene 1,000-jiva í**jc**yane dsídsi medó**jt**cú**ne** maá**jc**ú áadík**ye** eene 10,000-jiva ídsídsí í**jc**yáábe**ke**.

²⁹ Muurá mú**ñe** ih**ñe** llíyaatétsómeke é**ñ**níí**ñe**vu tsií**ñe** má**aj**cú ditye illíyaatétsó**ki**. Áanetu ih**ñe** pevénéré pícyohí**jc**yamedít**yu** ílluré**ju**co medó**jt**cú**ne** páneere diityédí í**jc**yaró**ne**.

³⁰ Ahdícyane áadík**ye** í**ñe**ubará óóma wákímyeít**yu**úbeke méwaagóote peete í**jc**yátúhullévú díbye ityáá í**h**wá**ñe** í**h**hdónema.”

Pámeere míamúnáama ímb**í**ba**jchoju í**jc**yaí**ñe****

³¹ Muurá Míamúná**aj**pidívúu o ípívyéévebe mú**ij**yú tsií**ñe** o tsáacoo**ca** ó tsaá í**h**tsútúubéré**ju**co avyéjuube o í**jc**yaabe tah**ñe**jté n**í**kyé**ji** múnáama. Á**ij**yu táavyéjú í**ij**yáwá hallú**í** ó ácuú**c**únuú**hi**.

32 Áábedívu óhdivu páneere ííñújiri íjcyáné mífamúnaa pícyáávémedítýú ó dówajcároó tsaatéké íhdyúétsihvúré éhne múúne obééjámudítýú cáávarámuke ítyehméébé dówajcároódu.

33 Aame diitye obééjámudi o díllome óoma íjcyááhi. Áánetu cáávarámudi o díllome tsiélléré íjcyááhi.

34 Áijyu eene óoma íjcyámé avyéjuube o íjcyabe diityéké ó neéhi: “Muuráhhjáa Lihíyó ámúhake ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco ityújkevééllémeke wábyujtsódújuco íñe ámuha óoma táavyéjuri.

35 Muuráhhjáa o ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsóhíjcyáhi. O ádóiyóneríi o íjcyáábeke ámuha oke méichohíjcyáhi. Wáájácúrátuubée úlleebéré o péhíjcyáábeke ámuha oke mecúwátsohíjcyá ámúhá jaaháñevu.

36 O wájamúúvátúúbekée ámuha oke máajcú wájamúvu. O chéméébekée ámuha oke méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójarií o íjcyáábeke ámuha oke méúújehíjcyáhi.”

37 Ehdu o néénéllii muurá diitye ímiájté óoma íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa múijyú u ájyabáávatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Múijyúhjáa ádópiyi u íjcyáábeke uke muha méijchóhi?

38 ¿Áhdurée múijyú múha uke wáájácútuube u úlléébeke uke muha mecúwátsohíjcyá múúhá jaaháñevu? ¿Múijyúhjáa u wájamúúvátúúbeke uke muha máajcú wájamúvu?

39 ¿Acáa múijyú u chéméébeke uke muha méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa múijyú cúvéhóójari u íjcyáábeke uke muha méúújehíjcyáhi?”

40 Ehdu muurá oke diitye néénéllii ó neé diityéke: “Muuráhhjáa íhdyu ehdu ámuha tahnéjteke íttécunútúmeré panéváturé mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha mehcúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óoma íjcyámeke.

41 Áánetu óhdityu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi: “Méíine óhdityu ámúhá ímítýú nájcaúvú ámuha méwágóóóveímye. Muurá ámuha méwágóóóveé íhyájkímuma Naavéné wágóóóóveíne cuujúwá pañévú múijyú ámuha méijchívyétyúhullévu.

42 Muuráhhjáa tsá ámuha oke memáchótsóhíjcyatú o ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke méichohíjcyatú ádópiyi o íjcyáábeke.

43 Áhdurée wáájácúrátuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámúhá jaaháñevu. O wájamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcutú wájamúvu. Tsáháa ámuha oke méúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke méúújehíjcyatú cúvéhóójari o íjcyáábeke.”

44 Ehdu o néénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, áronáacáa tsá múijyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatéébé ádópiyi u íjcyáábeke. Tsáháa múijyú úlleebéré o péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá múijyú muha maájtyúmitú wájamúúvátuube u íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájácútu

u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájacutú cúvéhóojari u íjcyane. Aanéjívaríi muhdú uke muha mepíáábóiyáhi.”

⁴⁵ Ehdú oke ditye néénéllíi ó neéhi: “Muuráhjáa tahnéjteke ámuha mepíáábohíjcyátúneri téhdure ookéjucu ámuha meéhdíivállehíjcyáne.” Ehdú ó neé óhdityu tsiélléré íjcyámeke.

⁴⁶ Aame ílluréjucu wágóóovéíne múijyú nǵkéváityúne ícúbáhrámeíshullévu. Áánetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú íjcyáityúmeréjucu ííne imíjyaú íjcyáki.

**Jetsóoke íekééveíne ditye
pítyácójcatsíne**

(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

26 ¹ Ehdúu Jetsóo ínééné boone tsiíne múúhake neéhií:

—Muurá mǵjcyoojícúturéjucu pájtyéte wañéhjǵ íléévaíne.

² Áané pañe muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ékéévetsoó tsaatéke. Aame oke dsǵjívétsoó páwachékevu iwátyétyéhcúneri.

³ Aanéhjáa ímiááné téijyu teene wañéhjǵ tujkéveri pánétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa jávu pǵhyaavémé tsijtye llúúvájte avyéjúttee, túkevǵtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame.

⁴ Aaméhjáa pítyácójcatsǵ muhdú dífbyé hallúvú íállíne dífbyeke íekééveíne idsǵjívétsooki.

⁵ Aaméhjáa néjcatsǵhi:

—Tsáhái íne wañéhjǵ pañe tehdu meméénúityú mǵamúnáake meífbórínúfyonéllíhye.

**Pácuúcuǵpácyori tsáápille
Jetsóoke íhñíwau múrijchóne**

(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

⁶ Áijyúu muha Betáániarǵ Tsimóó dífbyere ‘Ahlláriho’ némeífbýé jari.

⁷ Áanáacáa tsáápille tsáá Jetsóo éllevu pácuúcuǵpácyó mǵtyane áhdómeíǵpácyoma. Áǵpacyórí múrijcholle íhñíwau majchórí íjcyáábeke.

⁸ Aanée múúhake tsaríwu pájtyénéllíi muha menééhíí:
—ǵíveekǵami aalle ícúbahra pácuúcuǵpácyorǵ?

⁹ Muurá téjpacyo menáhǵhénúne dsǵdsǵsiri mepíáábóiyá ídáátsóméhǵjike.

¹⁰ Ehdúu muha menéjcatsíne ílléébóne múúhake neébe:
—ǵíveekǵ ámuha méihǵyúvǵ áámyédityu? Muurá ihdyu tehdujucu dille méénune.

¹¹ Muurá díitye ídáátsojte tsǵ kiávú ámuhadítyú pééityúne. Áánetu tsǵ múhajchótǵ ámuháma o íjcyáityúne.

¹² Áánéllíi oke téjpacyórí múrijcholle oke ditye cúúúíne ihde táǵpi íímǵbajchóne.

¹³ Aane ímiáánetúré ámuúhake o neé íne tajtyééveri mǵamúnáa pájtyetéíne uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idýe teene úúballéné pámeere ííñúǵjiri íjcyáne mǵamúnáa waajácúúhi. Ehdúu Jetsóo neé múúhake.

**Jóoda Íǵcaríóóté Jetsóodívú
ékéévetsoíne**

(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téijyu Jóoda Íǵcaríóóté tsaapi muuha 12-meva

meíjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá
llúuvájté avyéjúté élleu ipyééne
neeté diityéke:

—¿Aca múhduná íne oke ámuha
mááhdóiyá ámuhakye Jetsóodívú o
wáájacutsóne?

Ehdúhjáa díbye néénélli ahdómé
30-jíva.

¹⁶ Aanéhjáa diityémá
ipítýácócatsíné tsúúca
íímíbáchócatsínélli
ítsámeíhjyaabe muhdú dífbyedívú
iékéévétsoíne.

Ímamyémuma Jetsóo májchone

(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23;

Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Aanée teene pajtyété wañéhjí
óorítýúne pááá májchoméíhjcyané
wanéhjí tújkévajcójí muha
Jetsóoke menéehí:

—¿Kíávú ú imíllé wañéhjí májchó
muha meméénune?

¹⁸ Áánéllihiyée neebe múúhakye:

—Cáhawáa mepe Jerotsaréevu
éhne tsúúca wájácú ámuha
menéébe jávu. Áábeke méneeco
tsúúca muhdú o íjcyáíne éévé
pííhájúcoónélli dífbye jávú
ámúhama íne wañéhjí o pájtyeíne.

¹⁹ Ahdújucóo tsaate múúhadítýú
ipyééne teene majcho dífbye jávú
méénune.

²⁰ Áané iijyúnuvúu tsúúca muha
memájchó dífbyema.

²¹ Átsihvúu neebe múúhakye:

—Ímíááneturé ámuhakye o néé
íjcyaaabe tsaapi ámuhadítýú óhdivu
méénútsóifbye.

²² Ehdúu díbye múúhakye néene
ávýetá kimóhcó múúhakye pajtyéhi.
Áánéllihiyée muha pámeere menéé
dífbyeke:

—Avyéjuúbej, ¿aca caabyé íne
ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

²³ Áánéllihiyée múúhakye neébe:

—Íne tsají pañévuré muhtsi
dífbyema memájchoobe ehdu oke
méénuúhi.

²⁴ Ehdu ímíáané oke pajtyeíne
Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke
tsúúcajátújucóo Píívyéébe
íwaajácúháámitu néhdújuco. Áronáa
ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne
ehdu oke méénuúbeke. Tsáháa
ihdyu díbye íjcyáítýuróne.

²⁵ Ehdúu díbye néénélli díbye
Jóoda eenéhjáa dífbyedívú
méénútsóiibye néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke
ó méénuúij? Áánéllihiyée neebe
dífbyeke:

—Éée, uu muurá ehdu oke ú
méénuúhi.

²⁶ Ehdúu inétsihdyu pááaho
iékéévéne téhdútsoobe Píívyéébeke.
Áánemáa idyóhdáhínunévú
múúhakye iwájtúne neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane
memájcho.

²⁷ Áhdurée idyé ado iékéévéne
téhdútsoóbe. Áánevéu múúhakye
iájcúne neébe:

—Íne tátyujpácýo náávé íjcyane
maádo.

²⁸ Aane úúballé íne muhdú
ámuha meícyahíjcyané pítýájcoju
o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco
cápáyóóveíne. Ahdícyane
tátyujpácýo wágóóóveé páme
wájýuríyé múhdumé teene
cáhcujtsómé imítýú iábájífvémeíki.

²⁹ Aane ámuhakye o néé
ícyoocátú tsiíne ámuhama o
ádójúcoóityúné óóvajpácýo múijyú
Llihíyó avyéjuríyéjuco meíjcyácooca

tsiíne maádóíñévújuco. Ehdúu
Jetsóó née múúhakey.

**Jetsóó úúballé Péédoro
tóónúmeííne**

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34;
Ja 13.36-38)

³⁰ Aamée teene pajtyété wañéhjí
majtsíjyú muha memájtsívátsihdy
mepéé oríívó bajúvu.

³¹ Átsihvúu múúhakey neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere
ílluréjuco óhdityu metsújááveííne
pahúllevávu. Muurá Píívyéébé
waajácúháámitu neéneé: “Obééjámú
tehméébeke o dsíjívetsóné
boone ílluréjuco ditye mújtaííne
pahúllevávu.” Ehdú muurá neéne
Píívyéébé waajácúháámitu.

³² Áronáa ihdyu o dsíjívéebe
tsiíne o bóhííne ó peé ámúhá ihde
Gariréavu.

³³ Áánélliihyée Péédoro neéhií:

—Íhya ihdyu íjtye uke
íhvétsoóhi. Áanetu ihdyu tsá uke o
íhvétsoóityúne.

³⁴ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Áronáa ímiááneturé uke o née
ípyejcójucó oke u úráávyeróné u
tóónuííne cáracái májtsívátúné ihde
3-íjyúva.

³⁵ Áánélliihyée Péédoro neéhií:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne.
Óvíjyuco ihdyu néhi oke ditye
dsíjívetsóné téené hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá
dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhgyuváne

(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

³⁶ Aamée tétsihdyu muha mepééme
méúújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu.
Átsihvúu Jetsóó née múúhakey:

—Íchiíyéi mejjcyá Píívyéébema o
íhgyúvatéki.

³⁷ Aabée múúhadítyú
tsajtyé Péédorómá Tsebedéo
hájchimútsikye.

³⁸ Áámedívúhjáa ávyétá ihnáhóré
kímóóvemeííbyé née diityéke:

—Muhdú íhya o
dsíjívéiúvúduréjuco oke táííbuwa.
Ahdícyane cána íchihdyúréi
oke metéhmej. Áronáa ihdyu
mécúwadííne.

³⁹ Ehdúhjáa inééne peebe
diityédítyú éhniíñéwuúvu.
Átsihvúhjáa imímóúúvéne
Píívyéébema íhgyúvaabe neéhií:

—Ayúju Táácááníj, muhdú
u néhajchíí óvíjyacóóné o
ícúbáhrámeííne. Áronáa idyé tsá o
ímíllédú u méénúityúne. Wa ihdyu
muhdú u ímíllédú óóma meénuj.

⁴⁰ Ehdúhjáa íhgyúvátshidyu
óómiibye wajtsí cuwári
íjcyámedívu. Aabéhjáa née
Péédoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa
maáábúcutú oke metéhmeki?

⁴¹ Imíchi bo mejjcyáne
cúwávetúmé Píívyéébema
méihgyúvahíjcyá ámúhakey
díbye ipíáábo ímítyunévú ámuha
metájhátsámeityuki. Muurá
ímiááne ámuha meímíllérá tsaímíyé
mejcyane. Áronáa tsá ámuha
meíhnáhootú tehdu mejjcyáiyóne.

⁴² Ehdúhjáa diityéké inééne
tsiíne óómiibye bíwáhullévúre.
Áánemáhjáa idyé tsiííne
Píívyéébema íhgyúvaabe neéhií:

—Ayúju Táácááníj, muhdú
u néhajchíí óvíjyacóóné o
ícúbáhrámeííne. Áronáa ihdyu óví
muhdú u ímíllédú óóma ú meenúhi.

⁴³ Átsihdyúhjáa idyé tsiíne tsáabe wajtsí biwáhduré cuwári íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne.

⁴⁴ Áámedíhjáa ícúvétuube tsiíne oomí biwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíne Pívyéébema ihjývaabe piéhduré tujkénúu íhjuváu.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa tsiíne diityé éllevu itsáane neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjucó mecúwáiyóne. Árónáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóíne éévé tsúúca úújetéhi.

⁴⁶ Áhdícyane ílluréjucó metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóíbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53;

Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóoda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte wállóónéllii tsáameé. Aamée tsáá ímyéénujcátsiháñe niitsúmuma cávaájcoháñema.

⁴⁸ Ácoocáhjáa íhdéjucó Jóoda nééne diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoi.

Áábeke meékeévéne métsajtyéco.

⁴⁹ Ehdúhjáa diityéké ípityajcódújucó díbye Jetsóó éllevu itsáane dífbyeke nééneé:

—Ávyéjúúbej, ¿a áánu uúj? Ehdúu néébere chohchócu dífbyeke.

⁵⁰ Áánélliihyé Jetsóó néé dífbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Árónáacáa tsúúca dífbyeke iékeévéébe tsajtyéme.

⁵¹ Ááneréjucóo tsaapi múúhadítyú íniitsúwari wállóríhjúcúné llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpí núúmiho.

⁵² Áánélliihyé dífbyeke Jetsóó néehíí:

—Pícyo téhbabyá pañévú dñiitsúwa. Muurá niitsúmuri méénújcatsímyé téwáhhjiríyé dsíjíveéhi.

⁵³ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímílleca ícyoocaré Llihíyoke o táúmeíyóné níjkyéji múnáa oke ipájtyetétsoki?

⁵⁴ Muurá íllu oke ditye méénútúhajchíí ¿muhdúikyé pajtyéiyóné tsúúcajátújucóo Pívyéébe néhijcyané dífbye waajácúháámitu cáátuváne?

⁵⁵ Ehdúu dífbyeke ínétsihdyu neebe dífbyeke ékéévémeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáabe éllevu ditye tsáhdú ámuha metsáa taéllevu niitsúmuma cávaájcoháñema? Áánerá íhyajchótá ámuháj piíne o íjcyabe duurúvájá pañévú ámuhákye ó úwáábohíjcyáhi. Áróóbeke keená ámuha oke meékeévehíjcyáne.

⁵⁶ Árónáa ihdyu tehdújucó ámuha meméénune Pívyéébé ihjýu uubálle múnáape tsúúcajátújucó néhijcyané dífbye waajácúháámitu néhdújucó tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó néénáa ílluréjucó muha mewááne tétsihdyu dífbyéjtane.

Túkevjtsojte úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71;

Ja 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Aamée awáá tsajtyéjucóo dífbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú tééjari páñétúejte avyéjute íjcyáme éllevu.

58 Áanáacáhjáa Péédoro dífbyeke úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté pañétúejpi llúuvájté avyējuúbé já llahájtisivújuco. Aabéhjáa tétsihyi tééjá tehme múnááj piínévú úújeté tétsihdyu ífite muhdú ditye Jetsóoke meénuíne.

59 Áanáacáhjáa diitye avyējuute íjtsámeí muhdú dífbyé hallúvú iállíne dífbyeke idsíjívétsoíne.

60 Áronáacáhjáa tsá ditye pívyetétú muhdú dífbyé hallúvú iállíyóne. Mítyaméróhjáa diitye dífbyé hallúvú állihíjcyáme.

61 Áanéj piínévúhjáa tsaatésí úúballé dífbyé hallúvú íllúu díbye nééneé:

—“Muurá Pívyéébé duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyété tsiíne 3 coojívatúré o pánéévetsóne.”

62 Ehdúhjáa dityétsí úúballénéllii llúuvájté avyējuube néé Jetsóoke:
—¿Aca íveekí tsá iiná u néétu aatyétsí díhyallúvú úúballénetu?

63 Áronáacáhjáa cúuvéhulléré dífbye. Áanélliihyéhjáa tsiíne neebe dífbyeke:
—Ímiá Piivyéébe mémeri uke o néé ímiááneturé múuhakye u úúballeki: ¿A ímiáané diibyējuco uu Críjto Pívyéébé Hajchij?

64 Áanélliihyéhjáa neébe:
—Ééé, diibyējuco oó. Aane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe fhtsútuube Pívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíne o tsáácooca ó bóhówááveé ojtso pañétu.

65 Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii diibye llúuvájté avyējuube íwajyámú dówáríjcyámeífyéé nééhií:

—Áánu ¿íveekí Pívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane ínélliihyécó tsijtye éhníínevu dífbyé hallúvú

úúballéiyáhi. Muurá íne ámuha melléébóneríyé uuhívatéébé Pívyéébedi.

66 ¿Áábeke muhdú ámuha méjtsúncunúhi?

Áanélliihyéhjáa néémeé:

—Muurá ímiáané ímityúné ihjyúvaábe. Áanéllii íllurējuco díbye dsíjívéíne.

67 Ehdúhjáa ínééne dífbyeke méénuméré íhyúmi únichihcyúhi.

68 Aanéhjáa tsaate dífbyeke imyéénúne nééhií:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyaaabe cána waajácú caabyé uke méénune.

Péédoro tóónúmeíne

(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62;

Ja 18.15-18, 25-27)

69 Áanáacáhjáa Péédoro lláhájtisiri ácuúcunúhíjcyáábe éllevu tsáápille tééja múnáá úníu múnáalle ipyééne néé dífbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpíma.

70 Áronáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjífí óóma ú ihjyúváhi.

71 Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhájtí lleehówá íjcyáhullévú péébeke idyé tsíjpille íajtyúmíne tétsihyi íjcyámeke nééhií:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

72 Áanélliihyéhjáa idyé tsiíne tóónuube nééhií:

—Éje, tsá o wáájácúú dífbyeke. Muurá Pívyéébe waajácú o állityúne.

73 Áané illúhhuúrérhjáa tsijtye dífbyeke nééhií:

—Áánerá ímíááné diibyéjuco uu Jetsóó mamýémúejpi. Muurá díhgyúture muha méwaaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷⁴Ehdúhjáa ditye nénéllii tsiíne ityóónúne lífhcyámeífbýéré néehíí:

—íímiáánetúré tsá o wáájácútú muubá Jetsóó íjcyáábeke! ¡Muurá Píívyéébe waaajácú o állityúne!

Ehdúhjáa díbye néérónáa tsúuca cáraca májtsiváhi.

⁷⁵Áánetúhjáa botsíi ítsááveebe Jetsóópe dífbyeke nééne ímíááné dífbyé uráávye múnáajpi íjcyaróné díbye toónuíñé cáracámúi májtsívatúné ihde 3-íjyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjuco táane ávyetá ihnáho ímíááné ityóónune ítsááveneri.

Pirááto élleву Jetsóoke ditye tsájtýene

(Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32)

27 ¹Ááné tsitsíívenúhjáa pámeere llúuvájté avyéjútémá túkevétsojte pítýácójcatsí ímíneúvú muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíne.

²Áábekéhjáa idyóhínúúbeke tsajtyémé téené iínújí ávyéjuube Pirááto élleву díbye muhdú iínéé dífbyedítyu.

Jóóda Íjcaríóóté dsíjívéne

³Áánetúhjáa díbye Jóóda tsúuca dífbyedívú imyéénutsójúcóónéllii botsíi ítsaavé íveekí ímityúné imyéénune. Áánemáhhjaa díitye llúuvájté avyéjútémá túkevétsojte íjcyáme élleву peebe dityée áhdone dsiidsi 30-jíva íjcyane ióómíchoki.

⁴Aabéhjáa neeté díityéke:

—Ííveekí ímityúné ó meenú ííne ímityúné méénútúúbedívú o lílíhyánútsóíñeri.

Árónáacáhhjaa nééme dífbyeke:

—Máhdúníhyyaáj, muhdú idyé muha méméénuu ihdyu díhyallúrí íjcyane.

⁵Ehdúhjáa dífbyeke ditye néénéllii teene dsiidsi ílluréjuco díbye duurúvájáj piínévú wácháacároné. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco díbye íkyéjtúhityu ióhbáyúmeíñeri dsíjívéne.

⁶Aanéhjáa teene dsiidsi llúuvájté avyéjúté iújcúne néehíí:

—Tsá íne dsiidsi Píívyéébé wáábyuta mepícyohíjcyáné pañévú mepícyóóityú dsíjívétso áhdó tene íjcyánéllíihye.

⁷Áánemáhhjaa bóónétu íjtsámeímyé téénema íáhdoiné tsátsii ííñuji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáájpi iínújí’ némeítsíi tétsihdyu tsííne iínújí múnaa dsíjívémeke icyúúuhíjcyaki.

⁸Téénéllii muurá ícyoocápi tétsii mémé ‘Tújpácyo hájtsi’.

⁹⁻¹⁰Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhyyáa Jeremía íllu néhdújuco: “Ujcúme íjraéémú dsiidsi dífbyeke ídsíjívétsóne áhdó 30-jíva. Áánema áhdómé tsátsii ííñuji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáájpi iínújí’ némeítsii.” Ehdúhjáa muurá íhdétújuco Jeremía téénetu nééneé.

Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)

¹¹Aanéhjáa tsúuca Jetsóoke tsajtyéjucóómé téené iínújí

ávyéjuube Pirááto éllevu. Aabéhjáa népejtsó dífbyeke:

—¿A uu jodiómú avyéjuúbe?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diitye llúuvájté avyéjútémá túkevétsojte tsiíne állíjyucóó dífbyé hallúvu. Áronáacáhjáa tsá díbye ínéubá néétu diityeke.

¹³ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dífbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdítu íhjuváne?

¹⁴ Áronáacáhjáa tsá díbye áñíjcutúne. Áíjyúhjáa diibye ávyéjuube Piráátó dífbyeke íiná néétuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke dítye dsíjívétsoíne

(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25;

Ja 18.39-19.16)

¹⁵ Aabéhjáa diibye Piráátó pajíyua teene pajtyété wañéhjí pañe ichívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyámedítu tsáapí hallúvú dítye íhjuvávábekéjuco.

¹⁶ Aanéhjáa téijyu ‘Barabáa’ némeífbyé cúvéhóójari ávyeta ímityuube íjcyáábeke pámeere wáájacúbe.

¹⁷ Aanéhjáa tétsihvu dóbéévemeke diibye Piráátó néehíí:

—¿Cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dífbyere ‘Críjtoó’ némeífbyekej?

¹⁸ Ehdúhjáa diityéké dílloobe íllure Jetsóodi inómútááváne dítye ehdu dífbyeke dáriivéné iwáájacúnema.

¹⁹ Aabéhjáa íavyéjy íjyáwá hallúrí íjcyáábeke tsaate úúballé mewa

íllu neéneé: “Állíuube ihdyu tsáma Jetsóoke ímityúné méénudí íné ímityú méénúúbekéjííva dífbyé hallúrí tene íjcyátuki. Ípyejcóné ávyétá apííchó ó tuwá dífbyé íhdéhacáneecu.” Ehdúhjáa mewa neéne úúballémé dífbyeke.

²⁰ Áronáacáhjáa llúuvájté avyéjútémá túkevétsojte pámeere tétsihvu píhcyáávemeke néé dítye Barabáa hallúvúré íhjuvúva díbye íjchívyeki. Áánetúhjáa néeme Jetsóó hallúvú dítye ínéé díbye dsíjívéíne.

²¹ Áamekéhjáa tsiíne neebe Piráátó:

—¿Aanéhaca ímiááné cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi? Áánélliihyéhjáa néemeé: —Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

²² Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Ácooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Críjto íjcyáábeke?

Áánélliihyéhjáa pámeere néehíí:

—¿Dífyedívu ihdyu wátyetyehcútsó páwachékevu!

²³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íiná ímityúné méénuúbe? Áronáacáhjáa tsiíne éhníínevúré kéévánécoba néemeé:

—¿Muúbe wátyetyehcútsó dífyedívu!

²⁴ Ehdúhjáa dítye néénéllii tsáhájucó díbye ímíbájchotú Jetsóó icyánéjcu. Aabéhjáa apííchówuúréjuco dítye íbórbáávénéllii nújpacyo ityáúmeíjpacyori pámeere íténáa íhyótsicu níjtyámeífbyéré néehíí:

—Árone néhi tsá táhallúrí tene íjcyáityú eene íné ímityú méénútúúbeke ámuha medsíjívétsoíne. Ámúhá hallúryei teéne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¡Óvi néhi ihdyu pámeere múúháj tsiiménémúháábemájuco múúhá hallurí teene dífbyeke muha medsfjívetsóne!

²⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúúca ijchívyétsoobe Piráátó Barabáakére. Áánemáhhjáa Jetsóodívu iwátsíhcyútsóne diityédífuréjuco díbye íhvejtsóné diityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

²⁷ Áábekéhjáa dífbyé já pañévu tsodáhómú iááhívétsóóbedívu pífhyaaavéhi.

²⁸ Aaméhjáa dífbyé wajyámúúné ityácórjícóne uácó tújpájácoba néené wajyámuvu.

²⁹ Áhduréhjáa tshujíuuhónetu imyéénúné cháhífwavu iávohjácóóbeke éjejcállómé úméheívu. Áánemáhhjáa dífbyé lliínévu imíhmóúbáne iúúhívaténemáyé wáñejcóme:

—¡Nóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyējuúbe.

³⁰ Áhduréhjáa dífbyé hallúvu iúnityójcóne dífbyedi íjcyai úméhéiyi íllaáyohíjcyámé íhñíwáutu.

³¹ Ehdúhjáa dífbyedi iúúhívaténé nájcautu teeja wájyamúcoba dífbyedítýu ityácóríucúne pánétúeja íwajyámuwúréjuco ditye úacóne. Áánemáhhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévuréjuco.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43;
Ja 19.17-27)

³² Aaméhjáa péeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóodívu.

Áábekéhjáa íhbutsóme Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

³³ Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjýurí ‘Niwáupááji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu.

³⁴ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bínojpácýó paapáwu néenetu iúménújpácýotu. Aaméhjáa ípíhjácuróne tsá díbye ádotúne.

³⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúme téwachékevu. Áánemáhhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjí dífbyé wajyámúúné íjcyaiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi íllu néhdújuco: “Táwajyámúúné caatyé éhjáhjí íjcyaiñé ínéhcójcatsíne wátújcatsímeye.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi.

³⁶ Aaméhjáa tétsihvúré ditye tsodáhómú iáhcúbáne téhmehíjcyá dífbyeke.

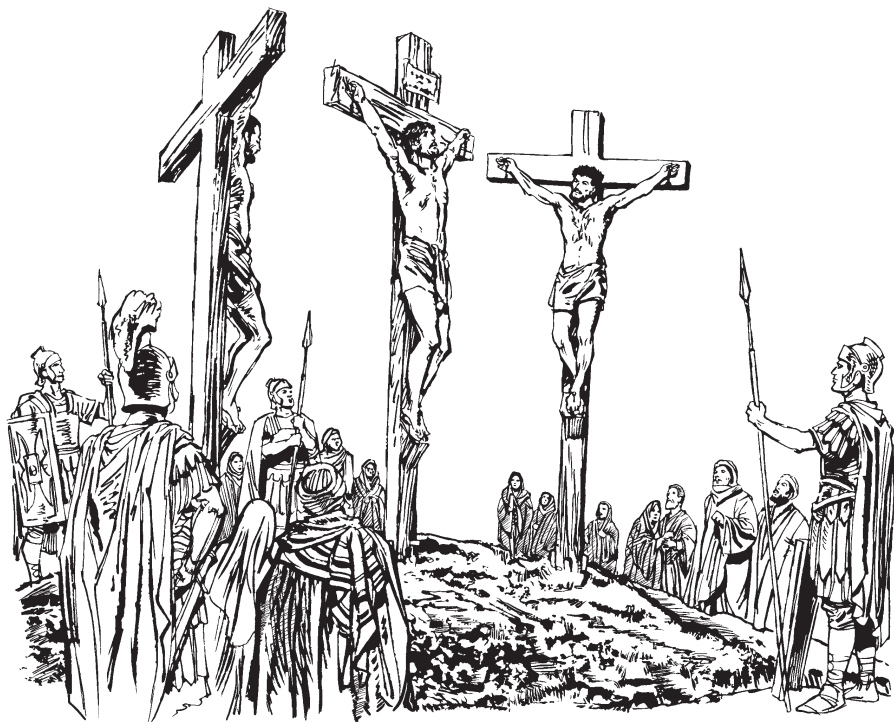
³⁷ Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu picyóómé tsiéménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áánu Jetsóó jodíómú avyējuúbe.”

³⁸ Téhduréhjáa téjyú tsaatésí ímítýúmútsikye wátyétyehcúme dífbyé úníutu panéjcuwatú íjcyáwachékéécutu.

³⁹ Aaméhjáa dífbyeke úújejémé dífbyedi iúúhívaténe ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi.

⁴⁰ Áábekéhjáa néemeé:

—Ehdíívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávýáhcoja 3 coojívatúré tsiíne u pájáávétsoíne. Áyu cána bo pájtyetétсамéí eene éwachékevu uke ditye wátyétyehcúnetu ímiááné diibyéjuco Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíjyú.

© 1996 David C. Cook

41 Téhduréhjáa idyé llúúvájte
avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee,
túkevítsojtee, íjcyame
iúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímiááné
pátyetétsohjcyaaábe. Áronáa tsáháhaca
dibye pívyetétú iye ipájtyetésámeíne.

42 Aabe cána bo óví ímiááné mee
ijraémú avyējuube íjcyáhajchíí
éwachéketu ditye wátyétyehcúné
ityábáhcyúmeíne pájtyeté
botsíí dífbyeke mecáhcújsóne
dífbyeéjteréjuco mejjcyaki.

43 Muurá Pívyéébedíví
cátsípáavehjcyaaábe. Aabe cána bo
óví dífbyeke pájtyetésó ímiááné
dibye némeíhjcyádú dífbyé Hajchi
dibye íjcyáhajchíjyju.

44 Áhduréhjáa dífbyé úníutu
ditye wátyétyehcumútsí uuhívaté
dífbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49;
Ja 19.28-30)

45 Téijyúhjáa cójijpiínétú
íjyunúné cuuvé tujkévenújuco.

46 Áijyúhjáa Jetsóó ávyétá íhnáho
wáníjcyámeífbyé néehíí:

—Eríj, Eríj, ¿rama tsabataáni?
—Tápiivyéébej, Tápiivyéébej,
¿íveekíami oke ú fhvejtsoj?
Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

47 Aanéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame
ehdu dibye wáníjcyámeíne ílléébóne
néehíí:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí
Píívyéébé ihjyú uubálle
múnáájpiúvudi.

⁴⁸ Áánéllíhyéhjáa tsaapi íícúí
ídsííneíñúne wáyámubádú nééne
bíínójpácýó kiwátýetu iééníyojéné
úméhéí nǐjcáutu ipícyoonéví
cújuuvé díbye ííhároki.

⁴⁹ Árónáacáhjáa tsijtye néé
dífbyeke:

—Óvíjyacóóne, dáácudííne. Bo
óvíí Eriá pájtyetétsová dífbyeke.

⁵⁰ Áánaacáhjáa tsiííne ávyétá
íhnáho iwáníjcyámeítsihdyu
ílluréjucó díbye dsǐjívéné.

⁵¹ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá
pañétú pañétúétsíí watájcó
wáyámúwácoba dóchéreev cáámetu
baavújucó panéjcuávú wajítahnécú.
Áhduréhjáa téijyu ííñuji vááúmeíñeri
néwáyúcobané wáhcabáhi.

⁵² Áhduréhjáa nǐjkyene
wáhcábánetu cahcújtso múnáápe
dsǐjívéhíjcyámé tsiííne bóhííme
íjchívyécunúhi.

⁵³ Aaméhjáa Jetsóó bóhííné boone
Píívyéébe cóómí Jerotsaréevu
péémeke mityame ájtyumíhi.

⁵⁴ Áánetúhjáa eene dífbyeke
téhmehíjcyáné tsodáhómú
íavyéjúúbemáyé ávyétá mityáné
íllityé téijyu ííñuji vááúmeíñema
tsíínehji pájtyene íájtyúmíñeri.
Áánemáhjáa néémeé:

—¡A ihdyúha ímíááné Píívyéébé
Hajchi áanuú!

⁵⁵ Áíjyúhjáa tsaate walléémú
kémuélléturé íítehíjcyá dífbyeke
ditye dsǐjívetsóné dífbyemáa
Gariréá ííñújitu tsááme dífbyeke
íícúvehíjcyáme.

⁵⁶ Áámemáhjáa íjcyámé Maaría
Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí

tsíiju Maaríaa, Tsebedéó
hájchimútsíj tsíiju, éhdume.

Jetsóó íitémeho ditye cúúune

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56;

Ja 19.38-42)

⁵⁷ Áané íijyúnuvúhjáa Jotséé
Arimatéá cóómi múnáajpi
íhtsútuube íjcyaaabe Jetsóoke
úráávvehíjcyaaabe péé Pirááto
éllevu.

⁵⁸ Aabéhjáa táúmeí dífbyeke
dífbyeévú íitémeho icyúúuki.
Áánéllíhyéhjáa neebe
ítsodáhómuke ditye íájcuki.

⁵⁹⁻⁶⁰ Aabéhjáa tééhoúvuke
íbííjínúne cuuú béhéjureréhjáa íhlíi
nééwájitu íbóhdótsóhéjú pañévu.
Áánemáhjáa nééwáyúcobávú téheju
iwátájcóíñúne péjúcoóbe.

⁶¹ Áané boonéhjáa tétsíiyé
téhejú úníuri Maaría
Madarénamúpi tsǐjpille Maaríama
ácuúcunúhíjcyáhi.

Jetsóó nǐjkye ditye téhmene

⁶² Áané tsíjcyóójíhjáa teene
pajtyété wañéhjí lléévá tujkénujcoójí
diitye llúúvájte avyéjuytémá
paritséómú péé Pirááto éllevu.

⁶³ Aaméhjáa néé dífbyeke:
—Ávyéjuúbej, muha méítsaavé
téallíújaúpe 3 coojívatu tsiííne
íbóhííííne nééneé.

⁶⁴ Áánéllíi cána cóhpejtsótsó
ímííneévú dífbyé nǐjkyévuj. Ááne
ímííneévú tehmétsó téhajchótá 3
coojívá dífbyé mamýmú pejco
íllure íñáníjyéne mímúnáake
‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye
dsǐjívétsoobe tsiííne bohííhi’
íñééneri éhnííñevu meke
íállíuúnútuki.

© 1996 David C. Cook

⁶⁵ Áanélliihyéhjáa Piráátó néé diityéke:

—Aané wa ihdyu aatyé tsodáhómuma mepééne mécohpejtsó ámuha meímillédu.

⁶⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsaatémá ipyééne teeu nééwayu icyóhpejtsóutu cáátunúné múha teene idyómájcótuki. Áánemáhjáa diitye tsodáhómuke téhmétsoíñúme.

Jetsóó dsíjveebe tsiíne bóhiíne
(Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

28 ¹ Aanéhjáa wáyeeévéjcoójí tsiíjyú tsiíñé tsemááanárejuco déjúcóóvejcoójí cúúvénetúré Maaría Madarénamúpí tsíjpille Maaríama úújeté teene níjkyeé.

² Áanáacáhjáa íínuji íhnáhó vááu méi níjkyéji múnáajpi níityéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyúcoba icyávihiýcyúne tééú hallúvú ácuuvéhi.

³ Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsitsíwú néébé ámítsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu.

⁴ Áábedíhjáa diitye tsodáhómú ténijkye téhmehíjcyaromé ávyetá íhnáhó íllityéne íjcyaiñú múu dsíjivédu.

⁵ Aabéhjáa néé diityépí Maariámúpíke:

—Méíllityédíne. Muurá ó waajácú ámuhipi meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyetyéhcúneri dsíjivéébeke.

⁶ Áronáa tsáhájucó díbye níkyéhéjú pañe íjcyájucóotúne. Tsúúca tsiíne bohíjúcoobe ípyée ínehíjcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujévá íne dityée dífbyeke pícyohéjú íévehéjuréjuco íjcyane.

⁷ Ahdícyane ífcúí mepééne méuubállé dífbyé mamýémuke tsúúca díbye tsiíne íbóhiíne diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá íáptyúmíjcatsíki.

Ééneréne ihdyu ó imíllé ámuhpíke o úúballéne.

⁸ Ahdújucóhjáa ícúí dityépi dsiinéríyé pééne múúha éllevu múúhakyé iúúbálleki. Aamúpíhjáa íflityéróne mityane ímíjyuuvéhi.

⁹ Áamúpidívuúhjáa Jetsóó íbóhówáávéne diityépike dillóhi. Áánélliihyéhjáa ícúí dífbyéj tuháacyuvu waamúpí dífbyeke idyúúruváne.

¹⁰ Áamúpíkehjáa neébe:

—Méíflityédííne. Wa ihdyu ícúí mepééne méúúballété tsijtye tahñéjteke ditye ipyéé Gariréavu téhullévú muha maájtyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

¹¹ Aamúpíhjáa pééne tujkéveri tsodáhómú dífbyé níjkye téhmehíjcyámedítýú tsaate péé ímunáá coomívu. Aaméhjáa úúballété llúúvájte avyéjuktéke muhdú tene pájtyene.

¹² Áané lliiñétúhjáa túkevjtsojtémá iúcújcatsíne pítyácójcatsímyé muhdú inééíne Jetsóópe bóhíjucóóityúné inéhíjcyáneri inéétsámeityuki.

¹³ Aaméhjáa mityane diitye tsodáhómuke iáhdóne nééhíí:

—Tsáma ménéhíjcyaco “pejcóhjané muha mecúwaiñúné hallúrí ímamyémuré újcujé Jetsóó iitémeho.”

¹⁴ Aane néhi méiiñújí avyéjuube iwáájácúne ámuhadívú cáyobáávatéhajchíí muha ámuhá

hallúvú méihjyúvaá díbye muhdú ámuhákye imyéénútuki.

¹⁵ Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllíi íllure iállíne néhíjcyáné ímamyémuré Jetsóó iitémeho újcujéne. Aane muurá ícyoocápi ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúbállehíjcyáhi.

Muhdú ditye wákímyeííne ímamyémuke Jetsóó nééneé

(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49;

Ja 20.19-23)

¹⁶ Aanée muha 11-mevaréjuco dífbyé mamyémú meíjcyame mepéé Gariréa iñújí caméhbaúvú múúhakyé díbye néhbaúvu.

¹⁷ Aamée muha tétsihvu dífbyedívú meúújetémé méduurúvá dífbyeke tsaate múúhadítýú díbye bóhiíne cáhcújtsótúrónáaaca.

¹⁸ Áronáacáa múúhakyé neébe:

—Muurá Píívyéébe oke picyóó páneere ííñujíi, níjkyejíi, íjcyané avyéjuube o íjcyaki.

¹⁹ Ahdícyane óvíi ámuha pahúllevá iñújííne múnáadívú métsújaucú táuwaáboju. Aane cáhcujtsómeke téené uubállé métsótsohíjcyaco Méécááni mémerii, íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane.

²⁰ Áámeke ihdyu ímííneúvú méúwááboco tátyaúhbaju néhdu ditye íjcyaki. Aabe muurá ámuhamáyé ó íjcyáa páíjyuvaré ííñují nájkévanévújuco. Áyu tehdújuco.

MÁÁCOÓ

Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháami

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne

(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17;

Ja 1.19-28)

1 ¹Íllúu tujkéváné Píívyéébé
Hajchi Jetsocríjtó mepájtýetéíne
méénúné uwaáboju.

²Píívyéébé ihjýú uubálle
múnáajpíhjýáa Itsaíáuvú caatúnú
íwaajácúháámitu tsúúcajátújuco
tsojtsó múnáajpi Jóáádítýu íllúu:

Ó pícyoó dííhde tsáápiikye
dibye iúúbálle míamúnáake
ditye ímímbáávyéne ímí uke
íwáátsúcúpéjtsoki.

³Aane méllééboó ínéubará
píívyétúné iínújiri íjcyaaabe
keeváwu íllu úwaabóne:
“Méímímbáávyé ímítýú ámuha
meícyahíjcyánetu tsaímiyējuco
ámuha meíjcyámeke

Ávyējuube iájtýumívakí.”

Ehdúhjáa Itsaíá íwaajácúháámitu
caatúnú Jóáádítýu.

⁴Ahdújucóhjáa dibye ínéubará
píívyétúné iínújiri úwáábohíjcyáné
míamúnáake ditye ímítýúné
íjcyahíjcyáné ííhvéjtsóne
ímiánejcúverējuco íbúwááve díityé
ímítýú iábájjívémeíki, áané uubálle
ditye itsójtsótsámeíki.

⁵Pahúllévátúhjáa Jodéá iínújiri
múnáadítýú píhcyáávehíjcyámé
dííbyedívú dííbyé uwaábó
illéébúcunúki. Téhduréhjáa
Jerotsarée múnáadítýú mítyame

píhcyáávehíjcyáhi. Áámedítýúhjáa
ímítýúné imyéénuhíjcyáné
úúbállémeke tsótsohíjcyaaabe
Joodáatu.

⁶Aanéhjáa díibye Jóáa
camééllómú íhjínetu méénúmeíne
wajyámúúnema íjcyáábéj píinetú
ócájjímíhíe chiúcunúhi. Aabéhjáa
tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa
ímúhojpácýó ádohíjcyaaabe.

⁷Aabéhjáa úwááboobe
nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaaabe tsijpi táhboone
úwáábóibye táehníínevu íhtsútuube
íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré
o tácoríúcu dííbyedívú o
pííhívétyúroóbe.

⁸Muurá ámúhakye nújpácýori ó
tsótsohíjcyáhi. Áánetu íhdyu díibye
ámúhá pañévu pícyoó Píívyéébé
Apíícho.

Jóáádivu Jetsóó tsójtsótsámeíne

(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)

⁹Téijyúhjáa Jetsóó péé Gariréa
iínújiri íjcyacóómí Natsaréetu díibye
Jóáa éllevu Joodáatu dííbyeke dibye
itsójtsoki.

¹⁰Aabéhjáa tsúúca dibye
tsójtsótsihdyu íjchívyeebe íténáa
cáámetu Píívyéébé Apííchó níitye
dííbyedívú íjuuúdu nééneé.

¹¹Áanáacáhjáa idyé cáámetu
Píívyéébe néehíí:

—Uu Hájchíwúuke o wájýúúbedi
mítyane ó imíjyúúhíí.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne

(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)

¹² Ehdúhjáa díbye tsójsómeíñé boonétú Píívyéébé Apííchó dífbyeke tsajtyé íñeubá píívyétúné iñújivu.

¹³ Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojívá apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áábekéhjáa téhullévú Naavéné mávárijchóóbeke nǽjkyéji múnáa píáábohíjcyáhi.

Jetsóó úwáábótújkenúne

(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téjyju tsojtsó múnáajpi Jóáake dítye cúvéhoojánúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píívyéébé avyéjuvu muhdú meúcaávéíñé úwááboobe néehíi:

—Tsúúca Píívyéébe íavyéjuejte íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí ímíánejcúvuréjuco mecápáyóóvéne mecáhcújtsó íñe mepájtyetéíñé uwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke

Jetsóó újcune

(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)

¹⁶ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu.

¹⁷ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuráávyé. Muurá íñe amómé lliíñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoo mímamúnáakéréjuco Píívyéébedívú

ámuhtsi meíbúwáávétsóíñé wákimyeívu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñé ífhvéjtsóne peemútsí dífbyemáyéjuco.

¹⁹ Áámútsimáhhjáa péébe éhnííñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóááa, íjcyamútsí ihmííne pañe íjtsínuuháñé pájáábohíjcyamútsidívu.

²⁰ Áámútsikyéhjáa idyé díbye píúvánéllii ihmííne pañe cááni Tsebedéoma ípíáábojte íjcyámedítýú peemútsí dífbyemáyéjuco.

Tsáapí pañétú naavéneke Jetsóó

wáágoóne

(Rc 4.31-37)

²¹ Éhdúmekéhjáa újcúmema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeéévejcóójí pihcyáávéjá pañévú úwaabóhi.

²² Ááneríhjáa mítyane ullévenúme ávyétá tujkévé ávyéjuube múúne íhjúvájító díbye íhjúvánéri. Tsáháhhjáa díbye íhjúvatú taúhbájú uwáábojte íhjúvahíjcyádu.

²³⁻²⁴ Áijyúhjáa tééjá pañe tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe kévadíjcyó íllu dífbyeke:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaábe! ¿fveekí múúhakye ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhakye ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímíáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—¡Cúuvéhulléré díicya! ¡Díjchivyé áádí pañétu!

²⁶ Ááneréjucóhhjáa naavéné wáníjcyámeífbyéré íjchivyéne

dífbýe pañétú ávyetá iñnáho
dífbyeke iáméjcatsíchónema.

²⁷Ehdúhjáa Jetsóó méénúneri
pámeere iíllityéne néehíi:

—¿Múhdutúami aabye ehdu
meénuj? Ávyetáha ímiáané
tsíhdyure dífbýe úwááboju. Muhdú
naavémú íjcyarómé íjchívyé díbye
néénetu.

²⁸Ehdúhjáa díbye méénúné
uubállé tsújaavé páneere Gariréa
iiñújiri.

**Tsimóo Pééodoró báabeke Jetsóó
bóhiitsóne**

(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)

²⁹Átsihdyúhjáa pihcyáávéjá
pañétú péeme tsaméhjí Jacóóboo,
Jóáaa, íjcyame Tsimóoma
Aderéemútsi jávu.

³⁰Áijyúhjáa Tsimóó baabe áívyeri
chémene úúballémé Jetsóoke.

³¹Áánélliihyéhjáa díllle
éllevu ipyéene íhyójsitu díbye
íjyócujcárolle tsúúca ibóhííne
diityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

³²Aanéhjáa tsúúca meíjyunúrónaa
tsívahíjcyámé dífbye éllevu naavémú
ípañe íjcyáméhjíma tsíñéhjiri
chémeméhjíke díbye ibóhíítsoki.

³³⁻³⁴Mítyaméhjáa técoomí
múnaa tééjavu tsáamedítýú
páhduváré nénéhji chémeri
íjcyámeke bóhiítsohíjcyaaábe.
Áhduréhjáa tsaaté pañe naavémú
íjcyámeke waagóohíjcyaaábe.
Aaméhjáa diitye naavémú muubá
díbye íjcyane nééíyónaa tsá díbye
diityéké íhvéjtsotú díyte ííhjúvaki.
Waajácúméhjáa dífbyeke.

Jetsóó úwaabó pahúllevaré

Gariréa iiñújí pañe

(Rc 4.42-44)

³⁵Áané tsitsíívevúhjáa pejcójuco
técoomítýú díbye péene tsátsihvu
Píívyéébema ííhjúvaki.

³⁶Áábekéhjáa Tsimóó
íñahbéjtema néhcotéhi.

³⁷Aaméhjáa íájtyúmííbeke néehíi:
—Míamúnaa uke néhcohíjcyáhi.

³⁸Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:
—Árónaa metsu éhcóómíjívú
mepéé técoomíji múnáake idyé
o úwááboki. Muuráhjáa ímichi
téénéllii o tsááhií.

³⁹Aabéhjáa pihcyáávejáané
pañévú pahúllevá múnaa Gariréa
iiñújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá
tsaaté pañe naavémú íjcyámeke
wágóoobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó

bóhiitsóne

(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

⁴⁰Áábé lliiñévúhjáa íjpi
chájááveebe ímímóúúveténe néé
dífbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u
bóhiitsóne?

⁴¹Áánélliihyéhjáa dífbyeke
idyócáraucunúne dífbyedi
íídáátsóvéne neébe:

—Mu ihdyu tehjújucoj.

⁴²Ehdúhjáa díbye néénemáyé
tsúúca bóhiíbe.

⁴³Áábekéhjáa neébe:

—Dúúbállédí tsaate juuváyí uke
pájtyémeke íñe muhdú u bóhiíne.

⁴⁴Tsapéhduré llúúváábe éllevu
péene dífbyedívú dúhjétsámeítyeco.
Ááne Moitséeúvúu néhdu íñe u
ímíjpyeténé hallúvú Píívyéébeke

tsieméneri ú íicúveé téenetu
míamúnaa iwáájácu tsúúca u
bóhíjucóone.

⁴⁵ Ehdúhjáa díbye bóíjcyúrónáa
pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke
úúbálleebe muhdú íbóhííne.
Aaméhjáa mítyane Jetsóodívú
píhcyáávehíjcyánéllíi tsáhájucó
díbye pívyetétú múhdutú
cóomí pañévú íucáávéiyóne.
Áánéllíihyéhjáa pehíjcyaaabe imíchi
dítye íjcyátútsihjírye. Áróne
pañéhjáa pahúllevátú dífbyedívú
píhcyáávehíjcyáme.

**Íjpi vaaúmeityúubeke Jetsóó
bóhiitsóne**

(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)

2 ¹ Ehdúhjáa tsucájá tsiéllé
íjcyátsihdyu tsiíne óomiibye
Capenaóovu. Áané uubálléhjáa
idyé ícúíwuúré tsúúca waajácúme
técomí múnáa.

² Aaméhjáa dífbyedívú
píhcyaaavémé díbye íjcyaja
wáhpécunúmeke úwááboóbe.

³ Áanáacáhjáa 4-meva tsivá íjpi
vaaúmeityúubeke dífbye éllevu.

⁴ Áronáacáhjáa tsá dítye
pívyetétú íúújetétsóné mítyane
míamúnaa íjcyánéllíihye.
Áánéllíihyéhjáa cáámetu díbye
íjcyátsíi tujkévetu idyóhejúróné
botsíi dífbyeke niityétsóme.

⁵ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné
iwáájácúne neebe Jetsóó dífbyeke:

—Líhíj, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne
díimítýú ó ábájjíivéjucóóhií.

⁶⁻⁷ Ehdúhjáa díbye néenetu
tétsihyi íjcyame taúhbájú uwáábojte
néjcatsíhi:

—¿Aca íveekí aabye ehdu
ihjýuvá Píivyéébe ímí dífbyedívú

íjtsúcunúnejívari? Muurá ihdyu
apáábyéré Píivyéébe piivyété
míamúnáadítýú ímítýú iwáágoóné
diityédí ídáátsóvéne.

⁸ Ehdúhjáa Jetsóodítýú dítye
néjcatsíne iwáájácúne neebe
diityéke:

—¿Íveekí ímítýúné óhdityu
ámuha méjtsámeíhi?

⁹ ¿Aca muhdú ámuha oke
méjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété
míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé
ímítýuháñé diityémá o ímíbjachóne.
Áánéllíi ó piivyété áánúke o nééneé:
“Úhdi o ídáátsóvéne díimítýú úuma
o ímíbjachóhi.” Áhdure ó piivyété o
nééneé: “Dímíjpyetene dífhbotámá
dipye dihjýávu.”

¹⁰ Áhdícyane cáhawáá óvíi ámuha
máájtyumí Míamúnáájpidívúu o
ípívyéévebe muhdú o méénune.

¹¹ Ehdúhjáa inétsihdyu neebe
dífbyeke: Líhíj, dímíjpyetene eene
dífhbotámá dipye dihjýávu.

¹² Ehdúhjáa dífbyeke Jetsóó
néénemáyé tsúúca ímíjpyetene
ífhbotámá péjúcoobe pámeere
ítténáaaca. Ááneríhjáa mítyane
íúllévenúne Píivyéébeke
idyúúrúvane néémeé:

—Ávyeta tsá mújyú ehdíivane
maájtyúmitúne.

Revíikye Jetsóó újcune

(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)

¹³ Áané boonétúhjáa tsiíne Jetsóó
pée únéú úníuvú ímamyémuma.
Áhullévúhjáa idyé dífbyedívú
píhcyáávémeke úwááboóbe.

¹⁴ Átsihdyúhjáa péébe
úújeté Apéo hajchi Revíi
ííñújí avyéjúúbé wáábyuta
dsíídsike íáhdótsohíjcyátsihyi

ácuúcunúúbedívu. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco durááveyej.

Ahdújucóhjáa díbye péene dífbyemáyējuco.

¹⁵ Áábe jávúhjáa Jetsóó téijyu majchó ímamyémuma. Áámemáhhjáa téhdure tsijtye majchó téenere ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsídsí ahdótso múnáa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímityúmé diityéma. Mítyaméhjáa dífbyema pehíjcyáhi.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye diityémá mājchone íítténe taúhbájú uwáábojtémá paritséomú néé dífbyé mamyémuke:

—¿Aca íveekí eene ámúhá uwááboobe majchó aatye ímityúméhjima?

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsáimíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. Ahdícyane tsáháa ímiáámé wáabyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáabyú o tsáá diityéké o ímbáávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ífbúwááveki. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséomuke.

Jetsóó mamyémú majcho áwatýúne

(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)

¹⁸ Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáá mamyémuma diitye paritséomú mamyémú Píívyéébema ífhjýúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóó éllevu ipyééne tsaate dífbyeke nééhií:

—¿Aca íveekí dímmamyémú majcho áwátúnáa Jóáá mamyémuma

paritséomú mamyémú tsáijyu áwahíjcyáhi?

¹⁹ Áánélliihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapi táábáváné wañéhjivu tsááme ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye áwáityuró majcho. Ehdu néene támamyémú tsá majcho áwáityuró diityémá o íjcyané hajchóta.

²⁰ Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédityú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú inéhajchíí tsáijyu awámye.

²¹ Tsá muurá tene ímityú tsúúcáaja wájamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja meníjtyúcooca éhniíñevu íllure táváajcároba.

²² Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíínojpácyó mepícyoone tsúúcáau míhíneuh cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu wágoóovéné tsanéécújuco bíínojpácyoma cahpáyu. Áánéllii béjpácyo mépañénú béeú pañévúre muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú ihdeéne uwááboju béhne uwáábójú pañévú meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Wáyeéévejcoóji Jetsóó mamyémú méenune

(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)

²³ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémuma pajtyé úmihéj piñetú wáyeéévejcoóji. Áijyúhjáa ímamyémú bajtsóháñetu ujcú imájchoki.

²⁴ Áánélliihyéhjáa paritséomú néé dífbyeke:

—¿Aca íveekí aatye dímamýémú meenú íjcyooji wáyeeévejcóóji meméenúityuróne?

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabííúvú téeméné meénune Píívyéébé waajácuháámitu cáátuváne?

²⁶ Muuráhjáa Abiatáa

llúúvájte avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévú iúcaávène imájchóityuróné Píívyéébé íicúvé páaa tééjá pañévú pícyameíhijcyané majchómé apáámyérée llúúvájte máchohíjcyáne.

²⁷ Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeeévejcóóji íjcyá míamúnaa ímí téjcooji íjcyaki.

²⁸ Áánéllii Míamúnáájpidívuú o ípívyéévéébé wáabyuta téhdure téjcoóji.

Tsáapi hójtsí Jetsóó

ímíjpyetétsóne

(Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)

3 ¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma tsiíne úcaavé pihcyáavéjá pañévu. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójsi neébeé.

² Aanéhjáa téijyu wáyeeévejcóóji íjcyánéllii tsaate dííbyedívré ítéhíjcyá ‘áádíkye éhne ímíjpyetétsóíbye’ ínééne téénej tééveri dííbyedívu ínéétsóroki.

³ Áánáacáhjáa dííbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴ Áhdújucóhjáa díbye pééneé. Áábedítyúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdújuco tsaatéke mepíáábóiyóné íjcyooji wáyeeévejcóóji, mityá tsáhaáj? ¿A

mépájtyetétsóiyá tsaate dsijíveri íjcyámeke téjcooji íjcyaróne, mityá méíhvéjtsóiyá dítye ídsíjive wáyeeévejcóóji íjcyánélliihíjey?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá dítye ánújcutúne.

⁵ Aanéhjáa dííbyeke tsaríwu pajtyeráhi. Áronáacáhjáa idyé ídátso íjtsúcunúúbé dítye dííbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe díibye múhdurá íhyójsi neébeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé dííhyójsií.

Áhdújucóhjáa díbye cújúúvénemáyé téhojsi ímíjpyeténe.

⁶ Ehdúhjáa Jetsóó meénune paritseómú ííténe tétsihdyu péeme Heróode hájkímuma pítyácójcatsí muhdú dííbyeke ídsíjívétsoíne.

Mítyane míamúnaa

Jetsóodívu pihcyaaavéne

⁷ Áronáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú úníúvu. Áábekéhjáa mítyane míamúnaa úraavyé Gariréa íiñúji múnna.

⁸ Aabéhjáa meénuráítyúronéhjí mítyane meénúné uubállé tsújaavé pahúllevávu. Áánélliihyéhjáa mítyame tsáacunú pahúllevátú Jodéa íiñújituu, téené íiñújiri íjcyacóomí Jerotsaréetuu, Idoméa íiñújituu, Joodáa tsiñéjcutuu, Tííroó, Tsidóoo, íjcyané íñújícútuuu, íjcyane dííbyeke íájtyúmiki.

⁹ Ehdúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóodívu pihcyaaavéjucóónéllii neebe ímamyémuke dítye mĩne ímíbájcho témí pañévú iúcaáveki.

¹⁰ Mítyanéhjáa díbye chéméméhjíke bóhíftsohíjcyánéllii ávyetarájuco dítye dííbyedívu pihcyáávehíjcyáne. Aaméhjáa

imíllehíjcyá dífbyeke idyómajcóné ibóhíki.

¹¹ Áijyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyame dífbyé lliiñévú mímóúúvémé pañétú kéévánécoba neémeé:

—¡Uu muurá Píívyéébé Hajchi!

¹² Áánélliihyéhjáa diityéké neebe ditye tsiíñe tehdu ílhjyúvátuki.

**12-meváké Jetsóó meménú
ímamyémú ditye íjcyaki**
(Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)

¹³ Átsihdyúhjáa peebe caméhbaúvú íjtsúcunúdmema.

¹⁴ Áámedítyúhjáa meménuube 12-meváké dífbyé uwááboju úwááboméré péhíjcyáímyeke.

¹⁵ Áámekéhjáa ájcuube ííhnáhootu ditye chéméméhjike ibóhíítsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki.

¹⁶⁻¹⁹ Aaméhjáa ílluúme: diibyéhjáa Jetsóó Tsimóoke Péédoródívú méménuúbee, Tsebedéo hájchimútsí Jacóóboma Jóáámútsikyéhjáa dífbyere chíjchí hájchimútsidívú méménúmútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéo hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtmúejpi Tsimóoo, diibyéhjáa Jetsóodívú méénútsóiibye Jóóda Ijcyarióótee, éhdume.

**Jetsóoke Naavéné
píáábohíjcyáné tsaate neéneé**
(Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Áámemáhhjáa Jetsóó tsúúca oomí ípyée íicyahíjcyajávu. Áánaacáhhjáa tsúúca mityane mímáunaa píhcyaaavé tétsihvu.

Áámedítyéjucóhhjáa túhuuvémé tsá imájchóíyónéhji éllevu íjcyatúne.

²¹ Aanéhjáa iwáájácúne dífbye hájkímú tsáa dífbyeke tétsihdyu itsájtýeroke. Íjtsúcunúmhjáa díbye méívaténe.

²² Téhduréhjáa mityame tétsihyi taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame néé dífbyedítyu:

—Áadí pañe mía naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénéllii muurá eene díbye píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyaaabe.

²³ Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityéké neéhií:

—¿Aca múhdutú diibye Naavéné iiye waagóoméíyáhi?

²⁴ Muurá tsané avyéjupte tsajjítóré íjtsámeityúmé páhduvaré idyáííwéjcatsíhajchíí íllure wáchájánújcatsí íavyéjutu.

²⁵ Áhdure tsája múnaa tsajjítóré íjtsámeityúmé páhduvaré idyáííwéjcatsíhajchíí ílluréjuco ihjyátú wáchájánújcatsíñe.

²⁶ Ahdu ífvane muurá Naavéné ihyájkímukéré iwáágóoca íllure pírujtsóiyá diityéjúcooíyó íavyéjúepte íjcyáíyómeke. Tehdu imyéenuca íllure íavyéjú újówéjtsóíyóobe.

²⁷ Tsá muurá tsaapi íhtsútúúbé tsíeméné dífbyé já pañétú múha tsájtýétyuró dífbyeke tétsihdyu bóáyotúme. Muurá ihdyu dífbyeke tujkénú ibóáyoca botsii tsajtyéiyómé dífbyé tsíeméne. Áronáa tsáháubá muurá díbye ihñe múhdivú íhvéjtsóítyuróne. Ahdu ífvane tsá Naavéné oke píáábóítyuró dífbye hájkímuke o wáámíuki.

28 Ímiááneturé ámuáhake o nées
panévare ímityúné míamúnaa
méenuhíjcyáronéhí Píívyéébe
abájííveíne diityédí ídáátsóvéne.

Áhdure ímityúné óhdityu ditye
ihjývahíjcyáronéhí abájííveíbye.

29 Áanetu ihdyu dííbyé Apííchotu
ímityúné íhjývahíjcyámedi tsá
dibye múijyú ídáátsóvéityúne.
Aane tsá múijyú diityémá
ímíbaávyéityúne.

30 Ehdúhjáa diityéké neebe
dííbyé pañe naavéné íjcyane ditye
néenéliíhye.

**Jetsóoke tsiiju dííbyé
nahbémuma újcutérone**
(Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)

31 Áanáacáhjáa tétsihvu tsiiju
dííbyé nahbémuma wajtsí áachí
éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké nées
ditye dííbye inées dibye iúújéva
diityéke.

32 Ahdújucohjáa tsaate dííbyé
úníuri íjcyame néene dííbye:
—Díítsííju díínahbémuma ukévá
néhcome éhtsíhyi áachi.

33 Áronáacáhjáa neebe diityéke:
—¿Aca caatyé tátsííjuú,
táñahbémuu, táñaallémuu,
íjcyame?

34 Ehdúhjáa inéene úníuri
ácújcatyémeke íífténe neébe:
—Áanerá téhdure ámuha
waháromú táñahbémú táñaallémú
méijcyá íne múhdumé tahñéjté
ámuha méijcyame.

35 Muurá Píívyéébeke
cáhcujtsómé dibye ímillédú
íjcyame ímiáané tahñéjté
táñahbémú, táñaallémú,
waháromu. Ehdúhjáa Jetsóo
diityéké néehíí.

**Tsaapi bájtsónetu íjcyané
uwááboju**

(Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

4 ¹Aabéhjáa tsiíne únéú úníúvú
úwáábóóbedívú idyé mítyane
míamúnaa píhcyáávénéllí
mííne pañévú iúcaávéne téemí
pañéturéjuco dibye úwaabóné
diityéke.

2-3 Átsihvúhjáa mítyane
tsíeménéhjitu úwááboobe néehíí:
—Ámuúhaj, cáhawáá melleebúc
unuj:

Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúúhá
bájtsoobe íllure wávarajcói.

4 Aanéhjáa dibye wávarajcónetu
tsáuhji juuváj píínévú dójcone
coomímú méhdojéhi.

5 Áané tsiúhjhjáa dojco
néwayúúné raahóvú iíñu
imíchi íjcyátútsihvu. Áuhjhjáa
íccúíwuúré iíne tétsii iíñu mítyane
íjcyátúnéliíhye.

6 Áróhiibájíhjáa chemé núhbá
allóocori hállúháñeríyé tébajkyéj
íjcyánéliíhye.

7 Áané tsiúhjhjáa dojco tsuhjí
pañévu. Áané hallúvúhjáa teene
tsuhji wááménéneri ííñeróné
dúhcúvaténé tsáhájucó néevatúne.

8 Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco
tsátsii imíwu ííñuji nétsihvu.
Aanéhjáa tsaímíyé píívyene imíwu
neeváhi. Tsáhiibájíhjáa uhjénéré
neeváhi. Áánetúhjáa tsíhiibájí
kémú neeváhi. Áané tsíhííbjíhjáa
éhnííñevu mítyane neeváhi.

9 Ehdúhjáa tsaapi bájtsone
iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óvíí
lléébome icyáhcújtsóne tehdu
íjcyáhi.

© 1996 David C. Cook

Jetsóó íuwaábó túhujtsóne

(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

¹⁰ Aanéhjáa bóónétu iye íjcyátsihvu ímamyémuma tsijtye tétsii íjcyame dilló muhdú nééiyóné teene tsaapi bájtsónetu díbye úwaabóne.

¹¹ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámuhadívu Píívyéébe bóhówátsohíjcyá ámuha mewáájácu muhdú dífbyé avyéjú íjcyane. Áánetu eene tsíeménéhjitu ó úwáábohíjcyá oke cáhcújtsotúmedívu tene íbóhówáávétuki.

¹² Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. Áámé ímítyuháñé muurá tsá ímíbaávyéityúne. Ehdu néénéllii ó úwáábohíjcyá tsíeménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu íuwaabóné

Jetsóó bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

¹³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájácutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné iiná nééiyóné? ¿Aca múhdutúrá ámuha mewáájácuú tsiíne téhdure nénéhjitu ámuhakye o úwaabóné?

¹⁴ Muurá eene tsaapíhjyáa trígoúúhá wávarajcodú néene íne tsaapi ímiáájú úwááboobéré pehíjcyáhi.

¹⁵ Aane tsaate ímí lléébójúcoorómeke Naavéné téénetu mútátsohíjcyáhi. Aane muurá nééiyóné eene juuváj píínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne.

¹⁶⁻¹⁷ Áánetu teene illéébone tsúuca ímí úraavyéjúcoorómé páhduvaré néené mávaríjchojúúné íjcyanéhjí iáábucújúcóótúnetu

íllurējuco teene íhvejtsóne. Aane neéiyóné eene néwayúúnehjáa íjcyátsihvu dójcouhjí ímíwu íñneróné núhbá allóócori chémene. Ehdu muurá patyéhijcyané ímí cáhcútsótúmema.

¹⁸⁻¹⁹ Áánetu ímiá uwááboju tsúúca ímí llééboromé mityane íjí avyéjuriyé itsúúrámefnéllíi íllurējuco ténejcu ábájívehíjcyáne. Aane neéiyóné muurá eene tshjí pañévúhjáa dójcouhjí íñneróné íllure dúhcúvaténé neévájúcootúne.

²⁰ Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate téené uwááboju illéébóne cáhcujtsómé ímí tehdujuco úráávyehíjcyáme. Aame muurá eene ímíwuúhjáa íññuji nétsihvu dójcouhjí íñnedu. Áámedítýú muurá íjcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré neéváhiibájídú néémeé. Áánetu íjcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú neéváhiibájídú néémeé. Áánetu íjcyámé tsaate eenéhjáa ávyetá mityané neéváhiibájídú néeme ímiáánējuco ímiáájú icyáhcujtsóné ímí úráávyehíjcyáme. Ehdúhjáa Jetsóó néé diityéke.

Peetétú íjcyané uwááboju
(Rc 8.16-18)

²¹ Áhduréhjáa neebe diityéke:
—¿A múúne peete mepéététsóne mépicyóó tsíeméné lliñévu?
Tsáhaá. Muurá ihdyu mepéététsóne cáamevu mépicyóó tene íájchúcunúki.

²² Ehdu néene muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meícyahíjcyáne. Muurá íñe teevétari meméénuhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméífihi.

²³ Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

²⁴ Téhduréhjáa tsiíne neebe:

—Ímíneúvú tsáma méjtsoco íñe ímiá uwááboju tsúúca ámuha mewáájacújucoóne. Muurá teene ámuha mewáájacújucooromé múhdurá medárfívémeíhajchíí Píívyéébe tsáhájuco ámúhadi íícúvéityúne. Áánetu tsúúca iwáájacúné ímí úráávyémeke éhniíñevu waajácútsóíbye.

²⁵ Muurá ímiáájú ímíllémedívú bóhówajtsóíbye éhniíñevu ditye ímíneúvú iwáájácuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Ááne tsáijyu múu áyanéwu ditye wáájácúroné dojtúcuíbye diityédítýu.

Tríígo bájtsómeíñetu
íjcyané uwááboju

²⁶ Téhduréhjáa neebe diityéke:
—Muurá tsaapi bajtsó tríígoúhá íwajcyóha.

²⁷ Aane íbúwajíí díbye íjcyánáa keemévehíjcyá pajcóójivaré díbye wáájácútúné hallúri.

²⁸ Ehdu muurá íññújiri ímí bajtsóháñe píívyene íkyéémévéne tsúúca wajcó íñéévá ípívyééveíñējuco. Aane tsúúca neeváhi.

²⁹ Aane kéémécooca íllurējuco áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéíñe Píívyéébé avyéjúejtéma. Muurá diityéké díbye újcúíñe éévé úújetécooca újcúíbye diityéke.

Mojtáátsá neeváuwúutu íjcyané
uwááboju

(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)

³⁰ Téhduréhjáa tsiíne neebe Jetsóó diityéke:

—¿Aca ífnetú íñe tsiíñe ámuíhake
ó úwááboó Píívyéébé avyéju?

³¹ Muurá dífbyé avyéju éhne
múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe uméhe
neeváu kémúútúróuwu mebájtou
mítyáhécoba kéémevédu. Muurá
pahéva neváuúne lliíñévúré téhé
neeváu ávyétá ayáuúwu.

³² Áróuwu muurá mebájtou
íñene keemévé mítyáhécoba
pahévare bajtsóhéene ehnííñevu.
Ááhé wájcávané hallúvú muurá
wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá
teene Píívyéébé avyéju.

**Jetsóó iúwaabóné tsíeménéhjitu
úúballéne**
(Mt 13.34-35)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó míamúnáake
iúwaabóné tsíeménéhjitu
úúballéhjycyá muhdú ditye
lléébóiyódu.

³⁴ Tsáháhjáa díbye pevénéré
úwáábohíjycatúne. Áronáacáhjáa
ihdyu ímamyémuke ímíñeúvú
waajácútsohíjycyaabe iiná tene
nééiyóne.

**Kííjyébama nohji Jetsóó
íhvetétsóne**
(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)

³⁵ Ááné iijyúnuvúhjáa neebe
ímamyémuke:

—Métsu éhnéjcúeúvú mepéékií.

³⁶ Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye
íjcyánáa ditye péene tsíñejcúeúvú
mííneri. Áamemájucóhjáa idyé
tsaate ihmíneneri péeneé.

³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa píñeéuri
íjcyánáa ávyétá íhnáho kííjyébani
mítyane nújpacyo nóhjine úcaavé
diityé míñe pañévu. Aanéhjáa
ipamáávéíyóneri íllityéne

diitye ímamyémú idyéjuri
cúwahíjcyáábeke iákyéjtsóne néehíí:

—¿Ávyéjuúbej, tsúúca
mémájcánuúhi! ¿A tsá íñe meke u
pájtvetétsóityúne?

³⁹ Áánéllíihyéhjáa iákyéne
úhbaabe kííjyébama nohji íjcyane.
Neebéhjápeé:

—¿Íijyévéne, díhvété!
Ahdújucóhjáa tene íhveténé
dáíhañéréjucó.

⁴⁰ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:
—¿Íveekí ayájú íhnáhorá ámuha
meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha
Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne.

⁴¹ Ehdúhjáa diityéké díbye
néérónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:
—¿Muubáami aabye íjcyáábeke
muhdú kííjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsáápi pañe naavéné íjcyane
(Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

5 ¹ Aaméhjáa tsúúca úújeté
tsíñejcúeúvú Gadáará iñújivu.

² Aanéhjáa ditye cátsúúvénemáyé
Jetsóó íjchívyéhi. Áábe éllévúhjáa
tsaapi níjkyénéj píne ícyahíjycyaabe
tsáa ípañe naavéné íjcyáabe.

³ Aabéhjáa ávyéta tsíjpá néébeke
tsá múha píívyetétú íekeeve. U
wááñehíhjyáa íjcyaróneri tsá
múha dífbyeke chíjchúityuróne.

⁴ Tsáijyúhjáa tsúúca dífbyeke
chíjchújúcohíjcyarómé
íjtyúháacyuma íhyójtucu. Áronéhjáa
távúdocóhíjycyaabe. Tsáháhjáa múha
dífbyeke muhdú méenúityuróne.

⁵ Aabéhjáa cójfhajchótá
pécóhajchótá íhjuúnúúbéré
pehíjcyá níjkyénéj píne. Ááné
tsaíjyúhjáa caméwajúneri
pehíjcyaaabe néwayúúnetu
wápújúhcámeífyére.

© 1996 David C. Cook

⁶ Aabéhjáa tsíhyulléturé Jetsóoke iájtyúmííbe éllevu dsiinériyé ipyéene mímóúúveté dííbyé Iliiñévu.

⁷ Áanemáhjáa kéévánécoba neebe dííbyeke:

—¿Iná óhdityu ú imíllé fhstútuube Pívyéébé Hajchi Jetsóó u íjcyáábe? Uke Pívyéébe mémeri o nées óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú nées Jetsóoke dibyéhjáa dííbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néenéliihye.

⁹ Áábekéhjáa Jetsóó néehíí:

—¿Aca muubá dimyéme? Áanéliihyéhjáa neébe:

Tamyémé Píváánéejpi mityame muha mejcyánéliihye.

¹⁰ Aanéhjáa diitye naavémú nées Jetsóoke dibye diityéké iwáágóótu tsíhyullévu téené iññjitu.

¹¹ Áihjyúhjáa tétsihyi jéemú meenímú majchóri.

¹² Áanéliihyéhjáa dííbyeke néemeé:

—Múúhakye ihdyu walló aatyé meénímú pañévurējuco.

¹³ Ahdújucóhjáa dibye wállóónélii dííbyé pañétú íjchívyéne meénímú pañévurējuco ditye újcámeíñe. Aaméhjáa ditye méívatétsómé 2,000-meváubáhjáa íjcyame cámevájutu únéú pañévu cáhtsñibámé mājcanúhi.

¹⁴ Áaneríhjáa diityé tehmejté íllityéne ícúí tétsíi múnáake úúballéhi. Áanéliihyéhjáa téhullévu péecunúmé iájtyúmi muhdú tene pájtyene.

¹⁵ Aaméhjáa úújeté diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaa

tsúúca íwajyámúúnema
íjcyaa be pevétshíjduréjuco
ácuúcunúúbedívu. Áaneríhjáa
íllityéme.

¹⁶ Aanéhjáa tétsihyí íjcyame
úúballé diityéké muhdú tene
pájtylene.

¹⁷ Aanéhjáa múhdurá
íjtsúcunúnéllíi néeme Jetsóoke díbye
tééné iínújitu ipyéé tsíéllevúréjuco.

¹⁸ Áanéllíihyéhjáa Jetsóo ipyéé
mííné pañévú úcáávéebeke díbye
eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaa be
néé dífbyemáyéjuco ipyéékií.

¹⁹ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:
—Tsá u pééityú óomaá.

Dihyájkímú pañévúré péene duubállé
diityéké muhdú Píívyéébe úhdi
íídáátsóvéne uke ímíjpyetétsóne.

²⁰ Ahdújucóhjáa díbye íhyájkímú
pañévú ipyééne úúballéné páneere
muhdú Jetsóo dífbyeke bóhiítsóné
Decááporí iínújiri íjcyácoomíji
múnáake. Áaneríhjáa ávyetaré
ullévenúme.

Tsaatépíke Jetsóo bóhiítsóne

(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

²¹ Aanéhjáa Jetsóo ímamyémuma
bíwánejcúvúré úújeténáa idyé
tsúúca míamúnáa píhcyaaavé
dífbyedívú únéú úníúvu.

²² Átsihvúhjáa ‘Jáiro’ némeííbyé
wajtsí píhcyáávějá avyējuube
íjcyaa be.

²³ Aabéhjáa dífbyé lliínévú
ícyánoovéváne néehíí:

—Ájyúwa ávyeta dsíjíveríjyuco
íjcyánéllíi uke o néé u dócárájcoté
dille óoma íbóhiíki.

²⁴ Ahdújucóhjáa Jetsóo dífbyema
péébeke mítyane míamúnáa
úraavyé ávyeta rááutúne.

²⁵ Áámé pañéhjáa tsáápille
12 píjcyábájuco díílleke ichémé
tujpácýo íhvetéptýúneri
ícúbáhrámeíhíjcyalle.

²⁶ Aalléhjáa bañúháñé
taabójtédívú ityáábótsámeíñé
áhdohíjcyá íhñénehjívú
‘pírúhpírújuco’. Ároné pañéhjáa
íllure ávyetélle.

²⁷ Aalléhjáa muubá Jetsóo
íjcyane iwáájácúne míamúnáa
raahótú dífbye éllevu ipyééne
dífbyé wajyámú dómajcó ‘muurá
dífbyé wajyámú íjcyaroné
o dómájcohajchíí ó bóhiíhi’
íñéénema.

²⁸ Ehdúhjáa íjtsámeíñé
dómájcolle dífbyé wajyámu.

²⁹ Áánetúhjáa ímíááné
tsúúca bóhiílle tsaímíyéjuco
lííñemuúcunúmeíñé.

³⁰ Aanéhjáa Jetsóo waajácú
tsaate bóhiíne dífbyé wajyámú
idyómájcóneri. Áanéllíihyéhjáa
iyévóóvéne néébe diityéke:

—¿Caatyé ámuha táwajyámutu
oke médómajcóhi?

³¹ Áanéllíihyéhjáa ímamyémú
néehíí:

—¿Aca muhdú míamúnáa
wahdyúré néétúnáa ú dilló múha
uke dómajcóne?

³² Ehdúhjáa dítye néérónáa
pahúlleva íítebe íájtýmí caatyé
dífbyeke dómajcóne.

³³ Áanéllíihyéhjáa eenée
dífbyeke dómájcolle ííllityéneri
úúvécunúlléré dífbyé lliínévú
ímímóúúveténe úúballé dífbyé
wajyámú idyómajcóne.

³⁴ Áanéllíihyéhjáa neebe díílleke:

—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u
cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca ú

bohííhií. Ahdícyane wa dipye
tsaímiyéjucoj.

³⁵ Ehdúhjáa Jetsóó díílleke néénáa
tsaate pihcyáávějá avyéjuube Jáiro
jatu tsáame úúballévá dííbyeke
ídsíwu dsjívéjucóóne. Nééméhjáa
dííbyeke:

—Tsúuca dáájyuwa dsjívéhi.
Aane ínéllíhyécó ú tsájtyeé aabye
uwaábóóbeke.

³⁶ Ehdúhjáa ditye néeneri
ífcúvétuube Jetsóó néé Jáíróke:

—Kímóóvedííne. Píívyéébekéré
cahcújtso.

³⁷ Ehdúhjáa ínééne tsá díbye
ímíllétú pámeere dííbyema pééneé.
Apáamyéréhjáa péé dííbyema
Péédoroo, Jacóóboo, dííbyé nahbe
Jóáaá, éhdume.

³⁸ Aaméhjáa péeme úújeté
mítyane míamúnaa tééj páñe
táhjcyámedívu.

³⁹ Áamekéhjáa Jetsóó neetéhi:

—Ííneríami ámuha metaj?
Áánerá tsá dílle dsjívétúne. Muurá
íllure cúwalle.

⁴⁰ Ehdúhjáa díbye néeneri
íllure goocóme. Áamekéhjáa tééj
pañétú íjchívyétsóne íiyéjuco
díbye úcaavéné díílléwúúvúj
caanímútsii, diitye 3-meva
ímamyémuu, íjcyámema.

⁴¹ Aanéhjáa díílléwúúvúke
íhyójtisu íékéévéne neébe:

—Taríta cómi, ‘Wáhaj, dájkyeé’
nééiyóne.

⁴² Ehdúhjáa díbye néénemáyé
éhne múu cuwátú maájkyevádú
ibóhííne tsúuca úllege 12
pijcyábáhjáa íjcyalle. Ááneríhjáa
míamúnaa ávyetaré ullévenúhi.

⁴³ Áamekéhjáa Jetsóó bóijcyú
muucá ditye teene iúúballétuki.

Átsihdyúhjáa neebe ditye
ímájchótso díílleke.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

6 ¹ Átsihdyúhjáa ímamyémuma
óómiibye ípyée ípíívyéné
iínújivu.

² Aabéhjáa wáyeeévejcóój
pihcyáávějá pañévú úwaabóné
mítyame ílléébóneri dííbyedi
íúllévenúne néehí:

—¿Kíatúami aabye ehdíívaííne
pañevaré wáájacúnej?

¿Aca múhdutú piivyéteebe
méénuráítyúronéhj ímyéénune?

³ Áánerá úméhewááné wákimyéi
múnáajpi díibye Maaría hajchi.
Áábé nahbémújuco muurá
Jacóóboo, Jotséee, Jóódaá,
Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá
íñaallémú íjcyá íchihyi méjpiíne.
Ehdúhjáa dííbyedítú ínééne tsá
ditye ávyejúúllétú dííbyeke.

⁴ Áánéllíhyéhjáa neebe
diityeke:

—Íhdyújuco tsáma Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáajpi
íjcyaróóbeke dííbyé iínúji
múnaa íhyájkímú íjcyarómé
tsá ávyejúúllétú tsjtye múnaa
íjcyarómé ávyejúúllébeke.

⁵ Ehdúhjáa tétsii múnaa dííbyeke
cáhcújtsótúnéllii tsá díbye tétsihvu
mítyane méénuráítyúronéhj
méénutúne. Apáañéréhjáa
chémeméhjike idyócarájcóneri
bóhíítsóhíjcyáabe.

⁶ Ílluréhjáa ullévenúúbé
ditye dííbyeke cáhcújtsótúneri.
Áánéllíhyéhjáa técoomí úníuri
íjcyájáhji múnáakéréjuco díbye
úwaáboobéré péhijcyáne.

**Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó
wállóone**

(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)

⁷ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-
meva íjcyámeke uwáábovu wallóó
míftyétsícyutsáké pahúllevávu.
Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpa
dífbye mémeri tsaaté pañe naavémú
íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki.

⁸⁻⁹ Áámekéhjáa neebe ditye
itsájtyétu ícyahpáyuu, imájchoo,
idsíídsii, íjcyane. Apááñéréhjáa
neebe ditye ipyéé íhyallúejáhjí
íwajyámúnee, íjtyúhápaajínee,
ícyuujúiii, íjcyánema.

¹⁰ Áámekéhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu
meúújetéjaríyé méíjcyaco tsiéllevu
ámuha mepéétúné hajchóta.

¹¹ Aane tsátsii múnáa ámúhá
uwáábó cátuhtsóhajchíí múu
ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú
píchóújcámeí diityédívu, ‘tsá
múúhá hallúrí tene íjcyatú
ámúhake muha meúwáábóiyóné
ámuha mecátuhtsóné’ neéiyóné.
Ááne múu péé tsiéllevuréjuco.
Muurá múhdumé ámúhá uwáábó
cátuhtsómé ávyétá íhnáho
ícúbáhráméíí muhdú mímúnáa
ícyahíjcyáne ímíbájchómeícyooca
éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa,
íjcyácoomícyu múnáa
ícúbáhráméííne ehnííñevu.

¹² Ehdúhjáa ímamyémuke
téfbúwájtsoobe uwáábovu
iwállóomeke. Aaméhjáa úwáábohíjcyá
mímúnáake ditye ímityúné
ícyahíjcyáne íhvéjtsóné íjtsaméí
ícyápáyóóve ímiánejcúvuréjuco.

¹³ Téhduréhjáa tsaaté
pañe naavémú íjcyámeke

waagóohíjcyáme.
Chéméméhjikéhjáa dúúrúbájpácyori
íhñíwaúúné ditye pípájchóneri
bóhíhíjcyáme.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa dsíjivéne

(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyané
uubállé ávyéjuube Heróódé
iwáájácúne néehíí:

—Tsojtsó múnáajpi Jóaa éhnée
dsíjiveebéubá tsiíñe bohííhíí.
Muurá téénéllii piivyéteebe
méénúráítyúronéhjí imyéénune.

¹⁵ Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Tsáhaá, muurá ihdyu Eriá
diibye Píívyéébe íhjúu uubálle
múnáajpíí éjyúuvú ícyahíjcyaaábe.

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Áánerá ihdyu béébére diibye
Píívyéébe íhjúu uubálle múnáajpi
éjyúuvúu ícyahíjcyáméejpi.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsiíñe
Heróódé néehíí:

—Tsáha bóhoj, muurá ihdyu
diibyéjuco tsojtsó múnáajpi
Jóaa éhnée íhñíwaúvú o
kípíyúucútsoobéha tsiíñe bóhííbe.

¹⁷⁻¹⁸ Diibyéhjáa muurá Heróódé
táábavá ítyónüllekéré íñahbe
Perípé taaba Herodíake. Aanéhjáa
ímityúné íjcyane Jóááuvu
dífbyeke néhíjcyané hallútú
cuvéhoojánútsoobe úwáñehííñeri
ichíjchútsóóbedívu.

¹⁹ Téhduréhjáa diille Herodía
dífbyeúvuke tééné hallútú
íñéhnílléne imíllé idsíjívetsóné.

²⁰ Áronáacáhjáa tsá dille
píívyetétú muhdú dífbyeke
idsíjívetsóiyóné diibyéhjáa
Heróódé Píívyéébeéjpi díbye
íjcyáneri íllityéne dílleke

téhmehíjcyánéllíhye.

Áanéllíhyéhjáa díbyeúvú
íhjúvánhjǵí tsáríyóné pañe
lleebúcunúhíjcyáábe.

²¹ Áronáacáhjáa diille Herodía
tsúuca díbyedívú líihyánútsoóhi.
Diíbyéhjáa Heródé ítsiimávajcójǵí
úújeténé wánehjínúhi. Áane
éllévúhjáa pihjúcuube ípiáábojtee,
ítsodáhómú avyéjutee, Gariréa
iínúǵí ihsútujtee, éhdúmeke.

²² Ááméj piínévúhjáa díllé
ajyúwá bádsíjcaja wáhtsine imíwu
íjtsúcunúúbé diíbye Heródé.

Áhduréhjáa díbyeke náhbénúné
avyéjute ímí íjtsúcunúhi.

Áanéllíhyéhjáa dílleke neébe:

—Íná u ímilléné oke táuméí
ávyeta ímiáané állítuube uke o
ájcuiki.

²³ Ehdúhjáa Heródé néé dílleke
ímiááneturé iiná dille táumeíñevu
iájcuíñe. Neebéhjáa ávyeta íavyéǵí
íjcyáronetu tsahdúnéécú dílleke
iájcuíñe teene dille táumeíhajchíǵju.

²⁴ Áanéllíhyéhjáa tsíǵju éllevu
ipyéene neetéle:

—ǵAca Wa iiná íñe ó táumeíyáhi?

Áanéllíhyéhjáa neelle dílleke:

—Táuméí tsojtsó múnáajpi Jóáa
nífwau ikípíyúúcuúvú uke díbye
iájcuiki.

²⁵ Ahdújucóhjáa dille díbye
éllevu ipyéene neétene:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcune
tsojtsó múnáajpi Jóáa níwaúvu.

²⁶ Ehdúhjáa dille neéne díbyeke
kímóhcó pajtyeráhi. Áronáacáhjáa
eene díbyeke náhbénúné avyéjute
lléébónáa dílleke iállíityúné
iñéénéllíi tsá díbye ‘tsáhaá’ neétune.

²⁷ Áanéllíhyéhjáa ífcúí
ítsodáhómudítýú tsáápiikye

wálloobe cúvéhóójá pañe íjcyáábeke
íhñíwau ikípíyúúcuúne díbye itsívaki.

²⁸ Ahdújucóhjáa díbye ipyéene
ikípíyúúcuúne bohtájiri itsívaúvú
ájcuvané dílleke. Aauhjáa tsajtyéllé
tsíǵju éllevu.

²⁹ Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi
Jóááuvu dsíjivéhi. Áané uubálléhjáa
ímamyémú illéébóne újcujé
díbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

³⁰ Áanáacáhjáa Jetsóo mamýémú
úwááboméré ipyéhíjcyátsihdyu
tsúuca óómimye tsiíñe píhcyaavé
díbyedívú. Aaméhjáa úúballé
díbyeke páneere muhdú téhulle
imyéénuhíjcyanéhi.

³¹ Áamekéhjáa neébe:

—Cána metsu múha
íjcyátúhullévú mepéé
mewáyéééveki. Ehdúhjáa
neebe ímamýémuke ‘rááho
néétune’ míamúnaa tsaate
pénetu tsíjtyeréjucu díbyedívú
píhcyáávehíjcyánéllíhye.
Áamedíyhjáa íjcyame tsá
ímájchóíyónéhjǵí éllevu íjcyatúne.

³² Áanéllíhyéhjáa péeme mífneri
múha íjcyátútsíí tujkévetu.

³³ Árómekéhjáa mítyame
ájtyumí kiávú dítye péeneé.
Áhullévújucóhjáa ífcúí dítye
pacóómiváturé péécunúné íjchityu.
Aaméhjáa díityé íhdéré úújeté kiávú
dítye pétsihvu.

³⁴ Aaméhjáa tétsihyíjyucu
íjcyámedívú Jetsóo úújeténe.
Áamedíhjáa ídáátsóveebe éhne
múúne ítyehméébema íjcyatúmé
obééjámú íjcyadu ídátsó díityéké

iíténéllíihye. Áamekéhjáa
imyéenuhíjcyádú úwaabójúcoobe
mityane panévatúre.

³⁵ Aanéhjáa cúvéhréjucu néénéllíi
ímamyémú néé dífbyeke:

—Muhdú cúvéhréjucu teene
íchii múubará íjcyátútsihyi
meíjcyánaaaca.

³⁶ Ílluréjucu walló aatyéké íchííj
piihíri íjcyájáhji múnáadítyú
tsieménéuba iújcune ditye
ímájchoki.

³⁷ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó
diityékej.

Áronáacáhjáa néemeé:

—¿Aca íhya tsiíne maáhdone
pámehdívré úújetéiyáhi?

³⁸ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií?
Cána méuvánuj.

Áanéllíihyéhjáa néemeé:

—Íjcyanéha 5-hova páahóónema
míityétsi amóóbemútsi.

³⁹ Áanéllíihyéhjáa neebe
míamúnáake ditye iáhcúba
páhadsíji.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa ditye áhcubáne.
Tsáhadsíji múnáahjáa 100-mevátsa.
Áánetúhjáa tsíhyadsíji múnáa
50-mevátsa.

⁴¹ Aanéhjáa páahóónema
amóóbemútsikye iékéévéne
téhdújtsoobe Píívyéébeke cáámevu
icyárúúvéne. Áané boonétúhjáa
idyóhdáhínúne neebe ímamyémuke
ditye iwájtu pámeekére.

⁴² Aanéhjáa ímájchónetu pámeere
oové tsaímíye.

⁴³ Áánetúhjáa cóevané 12-rujtsíva
úvérujtsíne wáhpe.

⁴⁴ Aaméhjáa diitye eenée tétsihvu
májchome 5,000-meva.

Nújpácyó hallúri Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

⁴⁵ Átsihdyúhjáa Jetsóó néé
ímamyémuke ditye dífbyé ihde únéú
tsínejcuvu mííneri ipyééne iúújeté
Betsáidávú díbye míamúnáake
pityájcóné hajchóta.

⁴⁶ Aanéhjáa diityéké ipityájcóné
peebe cáméhbaúvú Píívyéébema
íhíjyúvaki.

⁴⁷ Áanáacáhjáa diitye ímamyémú
péeme pííneéúvújucu íjyunúne.

⁴⁸ Áamekéhjáa díbye íténáa
kííjyeba nóhji wájojcómé
íhtsútúnetu bóhdámeíhíjcyáhi.
Áame déjutúhjáa pejcójuco díbye
péene nújpácyó hallúri úlleebéré
diityéké pájtyeíñúibiýédu.

⁴⁹ Áábekéhjáa iájtyúmíne
íllityémé wáníjcyámeí naavénekéré
iwáabyúnema.

⁵⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Méíllityédííne, oóre!

⁵¹ Aabéhjáa diityé pañévú
úcáávénemáyé kííjyeba íhveténeri
ullévenúme.

⁵² Tsáháikyéhjáa ditye ímí
dífbyeke cáhcújtsotú díbyé
íhde majcho mityámedívú
úújetétsórónáaaca.

Chéméméhjike Jetsóó bóhiitsóné

Genetsarée iinújiri

(Mt 14.34-36)

⁵³⁻⁵⁴ Aaméhjáa tsínejcúeúvú
Genetsarée iinújivu úújetémeke
tétsíi múnáa iájtyúmíne waajácú
diityémá Jetsóó íjcyane.

⁵⁵ Áánemáhjáa úbálléjcatsímýe
tsúúca díbye téené iinújivu wájtsine.
Áanéllíihyéhjáa pahúllevátú
chéméméhjike tsivámé dífbye éllevu.

⁵⁶ Aabéhjáa patsíhiváriyé íjcyámeke úwááboobéré pehíjcyá cómíñeri íjcyámeke, íyéesíhjírí íjcyajáhji múnáake, íúmihéneri íjcyámeke. Átsíhji múnááhjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá díbye pájtyéítsihjivu. Áánemáhhjáa nehíjcyámé dífbyeke díbye diityéké íwajyámúubávuré idyómájcótso ditye íbóhíki. Ahdújucóhhjáa dífbyeke íwajyámú dómajcóméjuco bóhíhíjcyáne.

**Ímichi iiná míamúnáake
tútávajtsóne
(Mt 15.1-20)**

7 ¹ Aanéhhjáa Jetsóodívú tsáijyu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame pílcyaaavéhi.

² Améhhjáa iiténáa dífbye mamyémudítýú tsaate íhyójtsine nítýámeftýúmé majchóhi. Aanéhhjáa múhdurá íjtsúcunúmé íhdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú ditye méénutúne.

³ Diityéhhjáa Píívyéébedívú íímíbjáchómeíñéjuco imájchóíñé íhde íhyójtsine nítýámeíhíjcyáne. Tsáháhjáa ditye májchóítyuró nítýámeftýúmé tééné uwááboju iúráávyénéllííhye.

⁴ Tsíeménéhhjáa ínáhhjénújétsihdyu wájtsime íñíjtyámeftýúhahjíí tsá máchohíjcyatúne. Imájchoháñé imyéénuhíjcyanéhíhjáa nítýuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nítýuhíjcyáme. Áánetúhhjáa íjcyané mítýane tsíñehji ditye méénuhíjcyané ityútávajtsámeíñé íímíjpyetéki.

⁵ Aanéhhjáa iúraavyépíñéllíi diitye paritséómuma taúhbájú uwáábojte nées Jetsóoke:

—¿Aca íveekí dímamýémú tsá nítýámeíhíjcyatú imájchóíñé íhde íhdé múnáaúvú uwááboju néhduú?

⁶ Áánéllííhyéhhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímíáameúvúdú bañú múnáa ámuha meíjcyame. Ímíáánéhacáa Itsaíáúvú Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi ámuhadítýú nééhií:

Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuriye. Tsá ávyeta íífbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne.

⁷ Íllure íállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iye ípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátýaúhbajúúné iúráávyéúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaíáúvú caatúnú ámuhadítýu.

⁸ Aame ámuha tsá meíícúvehíjcyatú ímichi keená Píívyéébé taúhbaju íjcyáneri eene íhdityuré iújcúné íjtsaméí míamúnáa úwáábohíjcyáneríyé ámuha meíícúvehíjcyánéllííhye. Muurá eene llíyihllóne nítýú állíuré íjcyane ditye úwaabóné ámuha meúráávyehíjcyáhi. Téhdure tsíñehji állíuré ditye méénune ámuha meúráávyehíjcyáhi.

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóo diityéke:

—Ámuha míamúnáadítýuré tsááne uwáábó meúráávyéne ¿íveekí tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne?

¹⁰ Íllúu muurá Píívyéébe nées Moitsééuvuj tééveri: “Ámúháj caanímuke múu iwájýúne avýéjuulléhi. Áánetu cáanímuke tútávátsohíjcyámé íhdyu óvi dsíjivéhi.”

¹¹ Ehdu dííbyé tauhubaju neérónáa muurá ámuha meúwáábócatsíhijcyá tsaatévá cáánímútsikye neéiyóne: “Tsá o píívyetétú ámuhtsikye o píaabóne. Ámuhtsikye o píaabóiyódú ífvane Píívyéebekéréjuco o ícúvehíjcyáne.”

¹² Aanévá ehdu íhjuváróóbé hallurí tsá íiná íjcyatú diityétsikye dibye píaabótúrónáaaca.

¹³ Ehdu muurá ámuhá íjtsameityúré tsááne uwaábó ámuha meúraávyéne tsá Píívyéebé tauhbájuri meícúvehíjcyatúne. Áanetu íjcyáne mítyane tsiíne álliunéhjí ámuha meméénuhíjcyáne.

¹⁴ Ehdúhjáa ínétsihdyu tsiíne neebe diityéke:

—Ímíneúvú melleebúcunu ámuhakye íiná o néene ámuha mewáájacuki.

¹⁵ Muurá panévaré míamúnaa mājchoróné tsá diityé ífbúwá íjtsaméi tútávajtsotúne. Áanetu ihdyu diityé íbuwááne déjucotúré nénhijyu tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹⁶ Aane ihdyu óvii lléebome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁷ Ehdúhjáa diityéké ínéene peebe ímamyémuma tsájaavu. Átsihvúhjáa dííbyeke dillómé íiná neéiyóné ehdu dibye úwaabóne.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha mejjcyaromé tsá mewáájacutú íiná tene neéiyóne? Muurá panévaré memáchohíjcyanéhjí tsá meke tútávajtsotúne.

¹⁹ Tehdu teene majchótú ímityúne íjtsaméi tsááneíjvari. Muurá pevénéré méjpíityu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó panévaré

majchóháñé dooháñema ímí néene maáwáityuróne.

²⁰⁻²² Átsihdyúhjáa idyé tsiíne neebe:

—Muurá ihdyu míamúnáa ífbúwá déjucotu ílluune ímityúne íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi: íhdícyáméhjimáyé ditye dómácócatsíhijcyáne, ditye dsíjvétsócatsíhijcyáne, ditye nánihíjcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúúpívyehíjcyane, ditye állícyatsíhijcyáne, panévá oove íjcyatúne ditye óóvehíjcyáne, ditye nómítáávahíjcyáne, ditye tsíjtyedi íhjuvavahíjcyáne, ditye mítyákímyeíhijcyáne, ditye múhdurá ítsámehíjcyáne.

²³ Énehjí ihdyu míamúnáa ífbúwá déjucotu tsááne diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Tsiíne íiñúji múnáalle Jetsóoke

cáhcujtsóne

(Mt 15.21-28)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyáne íiñújivu. Aaméhjáa tsájaavu úújeténáa tsá dibye ímílléturó múha wáajacúné kiá dibye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá dibye téévehíjcyatúne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa ícúíye waajacúmé tétsihvu dibye wáajtsine. Aanéhjáa tsúúca tsáápille tsáá dííbye éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle.

²⁶ Aalléhjáa mímóuuvévá dííbye líiñévu Tsiropenítsiá íiñúji múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áanemáhjáa Jetsóoke neelle dibye iwáágoo naavéneke ídsí pañétu.

27 Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Tujkénúí tahájkímuke ó píááboóhi. Tsá muurá tsaapi ítsíímedítýú majcho idyójtúcúne oohímyeke ájcúityuróne.

28 Áanélliihyéhjáa neelle dííbyeke:

—Ihdyúhde tehdújucoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé majchó tsiime imájchotu dójcsóswaahyéji.

29 Áanélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Tehdújuco, muúllej. Ahdícyane wa dipye dihjávuuj. Tsúúca muurá ícyooca dáájuwa bohjúcóó. Tsáhájucó dííllé pañe naavéné íjcyatúne.

30 Ahdújucóhjáa péelle úújeténé ídsídivu pevétsihjíduréjuco icyúwá pañe tódsiúcunúlldívu. Tsáhájucóhjáa naavéné dííllé pañe íjcyájúcootúne.

Lléébótuube ihjyúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

31 Aanéhjáa tétsihdyu Tírótu Jetsóó ímamyémuma péé Tsidóovu. Átsihdyúhjáa Gariréa unéuvuréjuco péeme pajtyé Decááporí iínújitu.

32 Aaméhjáa tsúúca tétsihyíjuco íjcyánáa tsaate tsivá dííbye éllevu lléébótuube ihjyúvátúúbeke dibye ímímbájchoki.

33 Áábekéhjáa diityédítýú tsátsihvu itsáptyéébeke íhyójtswari ínúhejúúcu íbóríjcyóne iúúniyi dííbye níjjiwa pípájchoóbe.

34 Áánemáhjáa cáamevu icyárúúvéne tsíjpánécoba iállíjchúne dííbyeke neébe:

—¡Epáata! ‘Dínúhejúúcu díímíbaávyéne lleébo’ nééíyóne.

35 Ahdújucóhjáa dibye tsúúca llééboobe tsáimiyéjuco íhjuváne.

36 Aanéhjáa ájtyúmímeke bóijcyuube ditye tsíjtyeke iúúbállétuki. Áronáacáhjáa úúballéme.

37 Ááneríhjáa ávyetá ihnáho iúllévenúne néemeé:

—Panévárehaca ihdyu ímíáané piivyéteébe. Ínúhejúúné lléébótúmekéha piivyétebe illéébotsóne. Áhduréha íhjuvátúmeke piivyétebe íhjuvátusóne.

Majcho mityámedívú Jetsóó úújetétsóne (Mt 15.32-39)

8 ¹ Aanéhjáa idyé mityane mímúnaa Jetsóodívú píhcyáávémedi tsá iiná íjcyatú ditye májchóiyóne.

² Áanélliihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mityane ó ídáátsové íjtye mímúnaa tsúúca 3 coojvájucó méema íjcyame imájchoma íjcyájúcoótúneri.

³ Muurá májchótúmeke ihjyáhañévú o wállóhajchíí juuvávyuré chéméiyómé ájyáhañeri. Muurá tsaatétshjí tsíhyullé múnáa.

⁴ Ehdúhjáa dibye néénéllíi ímamyémú néé dííbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújcu netu diityéké mémájchótsóiyá múubará íjcyatútsihyi meíjcyame?

⁵ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áanélliihyéhjáa néemeé:

—Íjcyané 7-hova páahóone.

⁶ Áanélliihyéhjáa neebe mímúnaa iáhcúbaki. Áánemáhjáa teene páahóoné iékeévéne téhdújtsoobe Píivyéébeke.

Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu diityéke.

⁷ Téhduréhjáa amómé ijcyá áyánéwu diityédi. Áané hallúvúhjáa téhdure ityéhdújtsóne neebe ditye iwájtuki.

⁸ Áánetúhjáa pámeere óóvénetu coéváné 7-rujtsívá úvérujtsíne wáhpé.

⁹⁻¹⁰ Aanéhjáa diitye 4,000-meváubáhjáa íjcyámeke imájchótsóné boone diityéké ipítýájcoíñúne péjucóomé mííneri ímamyémuma Damanóotá iinújivúréjuco.

**Jetsóoke paritséomú nées díbye
méénúráityuróné imyéénuki**
(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)

¹¹ Áijyúhjáa idyé paritséomú péé Jetsóo éllewu díbyema ityáhjáycatsíki. Aaméhjáa díbyeke imújtátsóro nées íévéhoowávú méénúráityuróné díbye imyéénuki.

¹² Aanéhjáa múhdurá díbyeke pájtyénéllii neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune? Tehdu oke ámuha menéénéllii o méénúíyónejíívari.

¹³ Ehdúhjáa diityéké inééne tsiíne ímamyémuma péjúcoobe únú tsiínejcuvu.

**Paritséomú uwáábójutu Jetsóo
ímamyémuke téíbúwajtsóne**
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Téijyúhjáa ímamyémú ábájiivé majcho itsájtyéiyóne. Áámedíhjáa tsáhoore ípaaáho.

¹⁵ Áánaacáhjáa Jetsóo diityéké néehíí:

—Téiibúwá tsáma méijcyaco. Méíicúvedí eene pááá oorichó Heróódema paritséomu éhne íjcyáneri.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllii ímamyémú néjcatsíhi:

—Majchóne metsívátúnélliihyéubá ehdu meke neébe.

¹⁷ Ehdúhjáa majchóré ditye íjtsúcunúné iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú ívane majcho mééma íjcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúbá ávyétá muhdurá ámuhá íbuúúné nééme íhyajchótá tsá ámuha mewáájacúpityú táuwaábo.

¹⁸ Áánerá ámuhá hálluúúnema ámuhá núhejúnema ámuha méijcyaróméubá tsá maátyúmíhíjcyatú ínehjí o méénuhíjcyáne. ¿Íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatú o úwaabóne? ¿Mityá tsá ámuha meítsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune?

¹⁹ Muuráhjáa 5-hovaré páahóóné íjcyaróné ó úújetétsó 5,000-meva íjcyarómedívu. Áánetúu coéváné ¿múhdúrujtsíva wáhpé éhne mépihýúcúhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:
—12-rujtsíva wáhpée muurá mépihýúcúhi.

²⁰ Áhduréhjáa neébe:
—Ácooca éhnée 7-hova páahóóné íjcyaróné 4,000-mevádívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsívá tééne pájtyé mépihýúcúhi?

Áánélliihyéhjáa idyé néémeé:
—Téhdunéree 7-rujtsíva wáhpé mépihýúcúhi.

²¹ Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu neébe:

—¿A icyooca tsúuca ámuha
méwaajácú iiná nééiyóne pááa
ooríchotu o íhjuváne?

**Hálluvátúubeke Jetsóó
ímíjpyetésóne**

²² Átsihdyúhjáa úújetémé
Betsáidávu. Áanáacáhjáa dífbye
éllevu tsaate hálluvátúubeke
itsíváne néé díbye ímíbájcho
dífbyeke.

²³ Áánélliihyéhjáa dífbyeke
íhyójsitu iékéévène técoomítú
tsátsihvu itsájtýéébeke íhyálluúúcú
iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa
idyócarájcóne dílloobe dífbyeke
muhdújucó díbye ítene.

²⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:
—Muhdú ó iité mímúnáa
úllécunúné úmehéénédu.

²⁵ Áánélliihyéhjáa tsiíne Jetsóó
dífbýe hálluúúcú dócarájcónetu
botsíi tsaímiyéjucó díbye ítene.

²⁶ Áábekéhjáa íhjývú iwállóone
neebe técoomí múnáake díbye
iúúbállétuki.

**Péédoro néé mépájtýetéébé
Jetsóó íjcyane**

(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)

²⁷ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó
ímamyémuma péé ‘Tsetsaréa Pirípo’
némei cóomí úniúúcúri íjcyáme
wáábyu. Áijyúhjáa juuvávyú diityéké
dílloobe muubá díbye íjcyane
dífbyedítú mímúnáa nehíjcyáne.

²⁸ Áánélliihyéhjáa néémeé:
—Tsaate nehíjcyá tsojtsó
múnáajpi Jóáa tsiíne bóhiíbe u
íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá
éíjyuúvúu icyahíjcyámé Píívyéébé
íhjýú uubálle múnáadítú Eríá
tsiíne bóhiíbe u íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa dítye néénéllii
diityékeréjucó díbye díllone:

—¿Ácooca ámuha muubá o
íjcyane menééhií?

Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá uu Críjto mímúnáake u
pájtýetétsoóbe.

³⁰ Ehdúhjáa Péédoro dífbyeke
néénetu bóíjcyuube dítye muucá
iúúbállétuki.

Ídsíjýeíne Jetsóó úúballéne
(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)

³¹ Téijyúhjáa ímamyémuke
úúbállebe Jetsóó
Mímúnáájpidívuú ípívyéévebe
muhdú ícúbáhrámeííne.
Úúbálleebéhjáa muhdú
túkevéjtsójtee, llúúvájte avyéjúttee,
taúhbájú uwáábojtee, íjcyane
dífbyeke iávyejúúllétúne
dsíjýetsoóbe 3 coojívatú tsiíne
ibóhiííne.

³² Ehdúhjáa díbye néénéllii
Péédoro dífbyeke íhdyúétsihvu
idyówajcaróóbeke néé ehdu díbye
ííhjýúvátuki.

³³ Áánélliihyéhjáa dífbyedítú
iyévóóvéne tsijtye ímamyémuke
ííteebéré dífbyeke uhbáhi.
Neebéhjápeé:

—¿Díhne óhdityu Náve Naavénej!
Muurá tsá u wáájacutú muhdú
óhdityu Píívyéébe íjtsámeííne.
Mímúnáa íjtsaméíyé dípaíne.

³⁴ Ehdúhjáa dífbyeke ínééné
boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke
neébe:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé
múu ímillédú ícyahíjcyánetu
ííhveténe oke úraavyé
wájýúmeítyúmé tééné déjúcotu
íicúbáhrámeíyóné paíne.

³⁵ Muurá ímilléduré ícyahíjcyámé tsá pájtyetéityúne. Áanetu ihdyu ímillédú ícyahíjcyáné íhvéjtsóne ookeréjucu úraavyémé pájtyéteéhi.

³⁶ ¿Aca ínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvnáa mityane meéhneváne?

³⁷ ¿Mityá íjcyáné tsane mepájtyetéiyóné ehníínevu tsaimíyé meíjcyáiyóné?

³⁸ Muurá oke iúraavyéné núcojpíllémeke téhdure ó núcojpílléé Míamúnáájpídívú o ípívyééveébe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke iúúballéiyóné núcojpíllémeke téhdure ó núcojpílléé níjkyéji múnáama tahnéjté ujcúvavu o tsáácoóca.

9 ¹ Téhduréhjáa tsiíne neebe diityéke:

Muurá ímiááné ámúhadítyú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébé avyéjú íhtsútú ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

² Átsihdyúhjáa 6 coojívatu peebe caméhaúvú apáámyemáyé Péédooro, Jacóóboo, Jóááa, éhdúmema. Áámedívúhjáa tsíhdyúrééveébe.

³ Íwajyámúhjáa ávyeta tsítsíj íjcyaja ajchúcunúhi. Tsáháubá múha téhdu ímí níjtyúityuró wájyamu.

⁴ Áánaacáhjáa Eríama Moitséemútsí tétsihvu diityédívú bóhówáávémútsima Jetsóó ihjyúváhi.

⁵ Ááneríhjáa Péédooro iúllévenúne nées dífbyeke:

—¿Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihiy! Áhdícyane métsu méméénu 3-wava nújuwááné ámúhá

ahpa dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

⁶ Ehdúhjáa íllityéné pañe iñéene tsá Péédooro wáájacutúne. Áhduréhjáa íñahbéjtsí íllityéhi.

⁷ Áánaacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañétú Píívyéébe néesíhi:

—Áánu Hájchíwu mityane o wájyúúbeke tsáma méllééboco.

⁸ Áánélliihyéhjáa íterómé ínéubará íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí Eríama tsáhájucu íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Átsihdyúhjáa ditye óómíáa Jetsóó bóijcyú ditye muucá teene iúúbállétu Míamúnáájpídívú ípívyééveébe idsíjívétsihdyu tsiíne bóhíítúné hajchóta.

¹⁰ Áhdújucóhjáa tsá ditye muucá úúbállétu teene. Aaméhjáa ihdyu tsamééré díllócatsíhijcyá muhdú dsíjívéebe tsiíne bóhíííne.

¹¹ Átsihdyúhjáa néeme dífbyeke:

—¿Ácooca muhdú ívane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Ería tsiíne íjcyaiñé míamúnáake pájtyetétsóiibye bóhówáávéíñé íhdéwu?

¹² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, ímiáánéjucóhdée tene némeíñé Ería bóhówáávéíñé míamúnáake pájtyetétsóiibye úmíwari díbye diityéké íhdénu dífbyema. ¿Muhdútá néene óhdityu Míamúnáájpídívú o ípívyéévéébedítyú Píívyéébé waajácúháámituj? Muurá néene míamúnaa oke íávyéjuúllétúne óhdi ícúbáhraíne.

¹³ Aanée muurá ímiááné íjcyájucóóroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Ería díbye íjcyane

ditye néhíjcyaaábe. Áróóbekée
míamúnaa iéhdíiválléne íllure
íćúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa
díbye néérone tsá ditye
cáhcútsohíjcyatúne. Ehdúu
Píívyéébé waajácúháámitu tene
néhdújuco dífbyeke tene pájtyene.
Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva
ímamyémuke.

Tsáápiwúú pañétú naavéneke
Jetsóó wáagoóne
(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aaméhjáa tsúúca ímunáajtemá
tsijtye mityame íjcyamedívú
wajtsíhi. Áánaacáhhjáa tauíhbájú
uwaábojtémá diitye ímamyémú
táhhjácatsíhíjcyáhi.

¹⁵ Aaméhjáa dífbyeke íajtyúmíne
íćúí dífbye élleu ipyééne dífbyeke
duurúváhi.

¹⁶ Áamekéhhjáa neébe:
—Íínerí ámuha
métáhhjácatsíhíjcyá támamyémuma?

¹⁷ Ehdúhjáa díbye neerónáa tsaapi
néé diityéj piínétú dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, áanu hájchíwúú
pañe naavéné íjcyaaabe
íhíjyúvátúúbeke ó tsivá dílleu
óoma u ímíbhjchoki.

¹⁸ Muhdú íhya dífbyeke díbye
méénúcooca baavu áákityéébé
íhíjyútú uráhtsaba íjchívyécooca
íhwáñe íhdóne cópenúhíjcyaaábe.
Áánéllíi íñe íjtye dímamyémuke ó
neerá dityévá óoma dífbye pañétú
iwáágóóroki. Árónáa tsá ditye
píívyetétúne.

¹⁹ Áánéllíihíyhéhhjáa Jetsóó néé
ímamyémuke:

—ÍJuhúú, múhdúré
míamúnaáami ámuuha
Píívyéébeke cáhcujtsópityúme!

Aane íñe ímúhajchótá ámuhá
muhdúré ó áábúcúne ámuíhake
ó úwáábohíjcyaa ámuha
mecáhcújtsoki?

Ehdúhjáa diityéké íñéérone
neébe:

—Áyu cána bo ílleu metsívá
dífbyekej.

²⁰ Ahdújucóhhjáa dífbyéwúuke
ditye tsájtyene dífbye élleu.
Áánaacáhhjáa naavéné Jetsóoke
íajtyúmíne dífbyeke ávyeta
wáírohjácoobe áákityé baavújuco.
Aabéhjáa baari cávíhyíñúmeíífbyeke
íhíjyútú uráhtsaba íjchívyéhi.

²¹ Aanéhjáa Jetsóó néé cááníkyeé:
—¿Aca múhajchótájucó íllu díbye
íjcyane?

Áánéllíihíyhéhhjáa neébe:

—Tsííménédítyuré ehdu dífbye.

²² Tsáíjyu muurá cúújwá
pañévú díbye íjcaáyoobe tsúúca
dsíjvehhíjcyáiyáhi. Áané tsáíjyú téhi
pañévú dífbyeke wááohíjcyaaábe.
Aane cána ihdyu u píívyetéhajchíí
múúhadi dídáátsóvéne múúhake
piááboj.

²³ Áánéllíihíyhéhhjáa Jetsóó néé
dífbyeke:

—¿A o píívyetéhajchííjyú?

Ú eene ihdyu ímíááné oke u
cáhcújtsóhajchíí tehdujuco uke
o piááboíñe. Tehdu íñá óhdivu
túhúúnejíívari.

²⁴ Áánéllíihíyhéhhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcujtsóhi.

Áánéllíi oke piáábó éhnííñevu uke o
cáhcújtsoki.

²⁵ Aanéhjáa mityane míamúnaa
píhcyáávénaa Jetsóó naavéneke
úhbaabe nééhií:

—ÍNave Naavénej, eene
muhdú áadíwúuke u dáríívee

ihjyúvátuube lléébótúúbé pañétú
uke o nées u íjchívyeki! ¡Aabe
dohmíjyúcohdí dífbyé pañévu!

²⁶ Áánélliihyéhjáa naavéné
wáníjcyámeíbyéré dífbyeke
tsiíne ávyetá ihnáhó iwáíróhcóne
íjchívyehi. Áané boonéhjáa
coévaabe dsíjveebédu. Aanéhjáa
mítyame íjtsúcunú tsúúca díbye
dsíjvéjucóone.

²⁷ Áronáacáhjáa Jetsóo íhyójsitu
íjyócujcároobe tsaímíyējuco.

²⁸ Áané boonéhjáa tsájaavu
aahíveebe ímamyémuma.
Átsihvúhjáa tsamééré íjcyátsihvu
néé dífbyeke:

—¿Aca íveekí muhdú nétsihdyu tsá
muha mepívyetétú mejchívyetsóné
naavéneke eene u íjchívyetsódu?

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye
mewáágoo májchotúmé Pívyéébeke
piáábó métáúmeíhi. Ehdúhjáa
Jetsóo néé ímamyémuke.

Ídsíjveíne tsiíne Jetsóo úúballéne

(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)

³⁰ Átsihdyúhjáa péeme pajtyé
Gariréa iínújitu. Áijyúhjáa tsá
Jetsóo ímíletú múha wáájacúné
ditye téeneri pájtyene.

³¹ Imílleebéhjáa apáámyekérei
ímamyémuke iúwaabóne. Téijyúhjáa
úúballébe Míamúnáájpídívúu
ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke
ékéévtsóóbeke ditye dsíjvétsóobe
3 coojívatu tsiíne ibóhiíne.

³² Ehdúhjáa díbye diityéké
úúballéné tsá ditye wáájacutú
muhdú nééíne ehdu díbye nééneé.
Aanéhjáa dífbyeke ímíneúvú
idíllóiyóné nuhnévehíjcyáme.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)

³³ Átsihdyúhjáa Capenaóovu
péeme úújeté tsájaavu. Átsihvúhjáa
Jetsóo diityéké néehí:

—¿Ínerí ehne ámuha
táhhájcatsímýéré métsahíjcyá
juuváyí?

³⁴ Áronáacáhjáa tsá ditye
áñújcutú caabyé diityédítýú
íhtsútuube íjcyáiyóneríhjáa
ityáhájcatsínéllíhye.

³⁵ Áánélliihyéhjáa iácúúvéne
neebe diityéke:

—Ámúhadítýú íhtsútuube
íjcyane ímíllebe óví tsíjtyeke
íícuvéhi.

³⁶ Ehdúhjáa diityéké inéene
tsííménéwúuke icyáaabúcúne
neébe:

—Éje, áanu muurá tsíímene
ídátsóhreé.

³⁷ Ahdu muurá táuráávye múnaa
ídátsó néemeke íícúvehíjcyámé
ookéjuco íícuvéne. Aane tsá
idyé ookére. Téhdure okée
wállóóbekéjuco ditye íícuvéne.
Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsoótúmé meke píaabóne

(Mt 10.42; Rc 9.49-50)

³⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jóaa néé
dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáápiikye
muha máájtyumí tsaaté pañe
naavémú íjcyámeke dimyémeri
wáágóohíjcyáábeke. Áábeke muha
mébóijcyuúñú tsíjpiie íjcyaaabe
íveekí tehdu méénúnéllíhye.

39 Áronáacáhjáa Jetsóó néehíi:
—¿Íveeki ámuha
mébóijcyúhi? Muurá eene
tamyémeri méénúráityúronéhí
méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu
ímityúné íhjuváityuróne.

40 Muurá meke píaabómé tsá
meke tútávajtsotúne.

41 Ahdícyane tsaate ámuha
tahñéjté mejcyámeke nújpácyo
díívanévú tamyémeri íjchome
muurá téene áhdó íné imíjyaú
íjcyaaíhi.

**Tsaatéké ímityunévú
meíbúwajtsóné ápíchó néénee**
(Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)

42 Áanetu botsíi oke cáhcujtsómé
ídátsó tsiiméwuúmúdúrei
néemedítú tsaatéké ímityunévú
íbúwátsohíjcyámekéubá
múu apáhajchíi íjkyééháñetu
néwayúcobáné ióhbáñúmeke
wájojcó móóá pañévú ditye
ícúbáhrámeíiyóné íhdétu.

43-44 Ahdícyane ámuhá
hojtsíneri ímityúné ámuha
meméénuhíjcyáhajchíi múu
kípíyújcúmei téhojtsíji. Muurá ímí
ámuha méjcyaa tsánejcúéhójsima
íjcyájúcoóturómé ámuha
mepájtyetéhajchííjyu. Áanetu ídátsó
ámuha méjcyaa tsahójsícuma
ámuha mejcyarómé múijyú
áabatéityúnéj cuujúwá pañévú
mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa
ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá
muhdú íjcyáityúne.

45-46 Téhdure ámuháj
tuhááñeri ímityúne éllevu
ámuha mepéhíjcyáhajchíi múu
kípíyújcúmei téjtuháji. Muurá ímí
ámuha méjcyaa tsajtúháacyuma

íjcyájúcoóturómé ámuha
mepájtyetéhajchííjyu. Áanetu ídátsó
ámuha méjcyaa tsajtúháacyuma
ámuha mejcyarómé múijyú
áabatéityúnéj cuujúwá pañévú
mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa
ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá
muhdú íjcyáityúne.

47-48 Áhdure idyé ámuhá
hálluúneri ámuha maájtyumíné
ímityúné meméénuhíjcyáhajchíi
méwaagóoméi téuhji. Muurá ímí
ámuha méjcyaa tsánejcúeuma
íjcyájúcoóturómé Píívyéébé avyéjuri
ámuha mejcyáhajchííjyu. Áanetu
ídátsó ámuha méjcyaa tsauúcuma
ámuha mejcyarómé múijyú
áabatéityúnéj cuujúwá pañévú
mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa
ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá
muhdú íjcyáityúne.

49 Muurá pámeere tééwá
pañe íjcyámedi tééwaj cúvá
búúúveéhi. Áanetu Píívyéébeke
íícúvehíjcyámeke ímíjpyetétsóibye
éhne múúne cánáama heeco
ímíjpyetétsódu.

50 Muurá cánáama iímúnéllii
meke píaabóhi. Áanetu iímútuca
tsá íñetú tene piáábóityuróne.
Ahdu teene Píívyéébé uwááboju
cánáamadú. Aane ihdyu óvíi ámuhá
pañévú ámuha méujcú tsaímíyé
ámuha menáhbévájcatsíki. Ehdúhjáa
Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

**Táábávájcatsímýe
wáágóójcatsíityuróné Jetsóó
úwaabóne**

(Mt 19.1-12; Rc 16.18)

10 1 Aabéhjáa Jetsóó
Capenaóotu péé diitye
ímamyémuma Jodéa iinújivu

Joodáá tsiñéjcuvu. Áhullévúhjáa idyé míamúnaa dífbyedívu pílhyáávemeke imyéenuhíjcyádú úwááboóbe.

² Áijyúhjáa paritséomú dífbye éllevu itsáane dífbyeke imújtátsóro dilló tsáápílleke ihdícyané hallútúré ájyu wáágoóné tehdújuco nehajchíjyu.

³ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútáhjáa Moitsééuvú nehíjcyá téenetuj?

⁴ Áánéllihyéhjáa neémeé:

—Muuráhjáa nehíjcyáábeuvú díllekévá téené waajácúhaamívu maájcúne meíhvéjtsóiyóne.

⁵ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópítýunélli ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene neétúrónáaca.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébe páné ihdeene ípívyéjtsóné nájcauvú téhdure ípívyejtsó wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyaidyújuco.

⁷⁻⁸ Áánéllihyée muurá neebe wajpi ityáábávacooca ííneíne cáánímútsidítýú díllemáyéjuco íjcyata sahéecoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu.

⁹ Aamútsí míityétsi íjcyáromútsí sahéecoréjuco íjcyaiíne Píívyéébe ípívyejtsódújuco. Áánélli tsá tsaate ityáábávajcatsícyooca dówáávétyuróne.

¹⁰ Ehdúhjáa ínééne boonétú tsájaavu ímamyémuma úujetéébeke tsiíne dillómé teéne.

¹¹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpíllekérejuco ityáábávahajchíí ímityúné meenú mewa ímúbáané íjcyánáa tsíjpílleamayéjuco íjcyáneri.

¹² Áhdure idyé walle ájyúke íhvéjtsóne tsíjpiikyéréjuco ityájíwáhajchíí ímityúné meenú ájyu ímúbáané íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco íjcyáneri.

Tsiiméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

¹³ Téijyúhjáa tsaate ítsíímeke tsivá dífbye éllevu díbye diityé hallúvú piááboju Píívyéébeke ityáúmeíki. Áronáacáhjáa ímamyémú néé íínevú ditye ítsíímeke tsívané.

¹⁴ Ehdúhjáa ímamyémú néene tsarí íjtsúcunúne neebe diityéke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsiime íjcyadu neémé wáábyuta Píívyéébe avyéju.

¹⁵ Aane ímiááneturé ámúhakye o néé éhne múúne teetsi tsíímene ímí meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcujtsotúmé tsá dífbyé avyéjuejte íjcyatúne.

¹⁶ Ehdúhjáa ínééne tsiiméké cájáábínuubéré piáábó táúmeí diityé hallúvu.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne

(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)

¹⁷ Átsihdyúhjáa díbye pééyónáa tsaapi dífbye éllevu dsííneríyé itsáane dífbyé lliínevú ímímóúúvéne néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke díne muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjivéjúcóóítyúne bóhí o újcuki.

¹⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí ímiáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe.

¹⁹Aane muurá tsúúca ú
waajácú dífbyé taúhbajúúne illu
nééneé: Tsá múu ihdícyámema
dómácójcatsítýúne. Tsá múu
míamúnáake dsíjívétotúne.
Tsá múu nánívatúne. Tsá múu
állíuutúne. Múu avyéjuullé
dífycáánimútsikye.

²⁰Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii
neébe:

—Uwááboóbej, tehdújuco
muurá ihdyu o ícyahíjcyáné
táayáábedítýúre.

²¹ Ehdúhjáa díbye néene Jetsóó
ímí íítsúkunúne nées dííbyeke:

—Ārónáa ijcyánéi tsane.
Dítsieméné náhjíhénúne piáábó
ídáatsóméhjike. Ájyu ihdyu ú
ávyéjúúteé níjkyéjiri ijcyaa
Pívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá
ehdu méénúne ookéréjuco
duráávyej.

²²Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó
pajtyé dííbyeke mýtyane dibye
éhnévánélliíhye.

23 Aabéhjáa kímóóveebéré péeneri
Jetsóó iúllévenúne nées ímamyémuke:

—Muurá mityane éhnevámé
ih̄tsútúnetu Píívyéébé avyéjuvu
ú cáávéiyáhi.

²⁴Ehdúhjáa díbye nééneri
ímamyémú úllévenúnéllii tsiíñe
neébe:

—Ámuúha Llihíúumuj, ihnáhóóné
ímiááné ehnéva múnaa Píívyéébé
avyéjuvu úcáávéiyóné ditye
tééneriyé tsúúráméihíjcyánéllíihye.

25 ¿Aca muhdú caméélló
ánéetóhéjuto pajtyeiyáhi? Áhdure
¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa
Píívyéébé avyéjuvu úcááveyáhi?

26 Ehdúhjáa díbye nééneri
iúllévenúne tsamééré néjcatsíhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúra
páityetéiyóme?

27 Áánéllííhyéhjáa neébe:

—Ímíáánéjucóhde míamúnaa tsá
pífvyetétú iye ipájtyetétsámeñe.
Áronáa Pífvyéébe piivyété diityéké
ipájtyetétsóné iiná dífbyedívú
túhúútúnéllíhwe.

28 Áánéllíihyéhjáa Péédoro nées
dííbyeke:

—Ávyējuúbej, muurájháa páneere
muha meíhvéjtsóne uukéréjuco
meúraavyéne.

29-30 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújucu. Muurá ímíááneturé
ámúhakeye on néé tsaate íjcyátsíhjií,
íñahbémuu, íñaallémuu,
cáánímutsii, méwamyuu, ítsiímee,
íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne
Píívyéébé wákiméí méénume
ííne ímíjyaú íjcyaiíne ííne ííñújiri.
Aame muurá ájtyúmií tsíjtyeke
diityémá íñáhbéwáímyeke
íñahbémuú íñaallémuú
cáánímutsídyú ítsiímédu
nééme téhdure ookéréjucu
úraávyémeke. Aame téené déjucotu
ícúbáhrámeíhíjcyaaíhi. Áronáa
ihdyu nihnévúré újcuímyé mújyú
ídsíjivéjúcóóítyúne bóhí tsíjiréjucu
ííñuji Píívyéébe ípívyéjtsójí hallurí
íjcyaki.

³¹ Muurá íñe ícyooa fhstutúme
 íjcyame ídátso téijyu waagóojte
 íjcyaaíhi. Ááné lliíñevú íñe ícyooa
 ídaatsómé ávyéjúuteéhi. Ehdúhjáa
 Jetsóo néé ímamyémuke.

**İdsıjıveıñe tsiıne Jetsóó
úúballéne**

(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)

32 Aaméhjáa Jerotsaréevu
péeme dííbye déjuri pehíjcyá

íllityécunúmére. Áamekéhjáa tsátsihvu imíjyocáróne tsiíne úúbálleebe muhdú técoomívú dífbyeke tene pájtyeíne.

³³ Neebéhjáa diityéke:

—Mepée íne Jerotsaréevu.

Ácoomívú muurá Míamúnáájpídívú o ípívyéévébedívú tsaapi llúúvájte avyējútémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame oke iékéévéébeke jodíomú íjcyátumé hójtsí pañévu íhvějtsoó oke ditye idsíjívétsoki.

³⁴ Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke dsíjívétsoóhi. Ároobe tsiíne ó bóhií 3 coojívatu.

**Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke
táumeíne**

(Mt 20.20-28)

³⁵ Áábekéhjáa tsáíjyu Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi neéhií:

—Uwááboóbej, muhtsi méimíllé tsane uke metáumeíne.

³⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Íiná ámuhtsi méimílléhi?

³⁷ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Muhtsi méimíllé u

ávyējuutécooca díúniúvú múhtsikye u ácuycáróne úuma muhtsi maávyējuutéki.

³⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhtsi

mewáájacutú iiná metáumeíne. ¿Aca ámuhtsi méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

³⁹ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéhde ámuhtsi

méicúbáhráméíhi.

⁴⁰ Áronáa tsá ámuhtsikye táúniúvú oore o pícyoóityuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré táúniúvú pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke. Éhduréhjáa áñújcuube Jetsóo diityétsikye.

⁴¹ Aanéhjáa íñahbéjté 10-meva íjcyame illéébóne cayóbáavaté diityétsidívu.

⁴² Áronáacáhjáa Jetsóo diityéké neéhií:

Ámuha muurá méwaajácú íñújiri íjcyané avyējuje íhnáho ityáúhbájcatsíne táhjácatsíhijcyáne.

⁴³⁻⁴⁴ Áánetu ihdyu ámuha tahnéjté meíjcyame tsá múu tehdu neétune. Ámúhadítýú íhtsútuube íjcyane ímíllebe múu pamévakéré píaabóhi.

⁴⁵ Muuráhjáa íne

Míamúnáájpídívú o ípívyéveebe tsá o tsáatu íhtsútuube ávyējuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íícúveki. Ópée o tsáa diityéké o píaabóné diityé wájyuri o dsíjive múhdumé teene cáhcujtsómé ipájtyeteki.

Hállúvátúúbeke Jetsóo

ímíjpyetétsoóne

(Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)

⁴⁶ Aabéhjáa Jericóori íjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévúréjuco péémema mityame pééhií.

Áanáacáhjáa ditye pééjy úniuri Timéó hajchi Batiméó hállúvátuube ácuúcunúúbé táumeíhijcyá píáábo.

⁴⁷ Aabéhjáa tétsihvu diibye Natsarée múnáajpi Jetsóo pííhine iwáájácúne kéévánécoba neéhií:

—¿Jetsóo Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyucu ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁸ Ehdúhjáa díbye neénéllii tsaate neé cúúvéhulléré díbye íjcyaki.

Áronáacáhjáa éhniñevúré tsiñe neébe:

—¡Dabíiuvúj tsiiménémúhaabe u ijcyabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁹ Áanélliihyéhjáa Jetsóo tétsihvu ijyócuúvéne néehí:

—Méne díbye itsáa taéllevu.

Ahdújucóhjáa dífbyeke ditye neéneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

⁵⁰ Ahdújucóhjáa ífcú íwajyámú hállúeja ityácórfvéne díbye cátsíniivyéne dífbye élleveu.

⁵¹ Áábekéhjáa neébe:

¿Íná ú imílléhi?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁵² Áanélliihyéhjáa Jetsóo néé dífbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyabe tsúuca ú hallúváhi.

Ahdícyane wa ílluréjuco dipyej. Ehdúhjáa Jetsóo dífbyeke neénemáyé iitéjúcoóbe. Aabéhjáa dífbyemájuco pééneé.

Jerotsaréé pañevú Jetsóo

úcaavéne

(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40;

Ja 12.12-19)

11 ¹ Aaméhjáa úújeté Jerotsarééj píihíri Bepajéema Betáaniá coomícyú únuri orívo báju íjcyátsihvu.

² Átsihdyúhjáa Jetsóo mítyétsikye ímamyémudítýú ípíihíré coomívú iwállóomútsikye néehí:

—Écoomi ípíihíré cóomityu óoma méujcúté íayáne íjjuwuúke. Múikyé dífbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco.

³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéebeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneeco: “Ávyéjuubéne neénéllii muhtsi méujcúváhi. Ífcúiyévané ihdyu óómíchóifbye.”

⁴ Ahdújucóhjáa péemutsi úújeténé dífbyedívu juuvá úníutu tsaaté já llahátsi mícó lleehówá úmíwatu dóhjíváábedívu.

⁵ Áábekéhjáa dityétsi tsíñaáyórónaa tsaate néjucóo:

—¿Aca ívéebeké ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtyeki?

⁶ Áanélliihyéhjáa neemútsi díbyeé úwaabódu. Áanélliihyéhjáa íhvejtsómé dityétsi itsájtyeki.

⁷ Áábekéhjáa dityétsi úújetétsóóbé hallu wájyamúúnevu ditye íhbóné hallúvú Jetsóo íñeríivyéne péehí.

⁸ Áábé úmíwáhjáa mityame mímúnaa juuva íhbó wájyamúúnema wájyuhóónevu.

⁹ Aaméhjáa dífbyema péeme tsuullérii, idyéjurii, íjcyame wáñecohíjcyá:

—¡Nóóooj, maímijyu áanu Píivýéébe mémeri tsááneéj!

¹⁰ ¡Nóóooj, máávyejújtsó áánúke Dabíiuvúj tsiiménémúhaabe ímiá ávyéjuube íjcyáábeke! ¡Maímijyu Píivýéébe méema íjcyanej! Ehdúhjáa iwáñéjcóne nehíjcyáme.

¹¹ Aanéhjáa Jetsóo Jerotsaréevu úcáávebe duurúvájávú iááhívéne tééj pañe panévare íítéiñúne péjucóo Betáaniávú cúvéhréjuco tene neénélliihye.

Higyéerahe Jetsóo pítyuutsóne

(Mt 21.18-19)

¹² Áané tsíjyúhjáa Betáaniátú ditye óómíñaá Jetsóo ajoyábáavatéhi.

© 1996 David C. Cook

¹³ Aabéhjáa tsíhyulléturé ájtyumí higyéerahe juuvá úníutu íjcyahé imíwu háámívahe. Ááhe éllévúhjáa mījyóóveebe ‘néévahéubáhaja’ iñéénema. Áronáacáhjáa tsá téijyu tehe néevatú iñéeváíyó rááhori íjcyátúnéllííhye.

¹⁴ Áané hallútúhjáa íllurējuco díbye teehe pítyúútsoobe nééené: —Óvíárohe tsáma tsiíne u néévahíjcyádú ú neevá níhñécunu íllurējuco u chémeíhye.

Ehdúhjáa díbye nééne ímamyémú lleebóhi.

**Duurúvájá pañétú náhjihe
múnáake Jetsóó bóayóne**

(Mt 21.12-17; Rc 19.45-48;

Ja 2.13-22)

¹⁵ Átsihdyúhjáa úújetémé
Jerotsaréevu. Áijyúhjáa Jetsóó
duurúvájá pañétú bóayó tééjá
pañévú náhjihénújcatsímyeke.
Dsídsikéhjáa cápáyócohíjcyámé
metsáwáané wájójcoóbe. Áhduréhjáa
íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé
acúvewáané wájójcoóbe.

¹⁶ Áanemáhjáa neebe múha tééjá
pañévú ináhjihénújcóótuki.

¹⁷ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Muurá Píivyéébé

waajácúháámitu nééneé: “Íjya
tahjya tééjá lliínévú míamúnaa
óoma íhjúvuhíjcyáijya.” Aaja
¿íveekí ámuha naní múnáa
jaríyējuco medíllone?

¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó méénúné
uubállé llúúvájte avyéjútémá
taúhbájú uwáábójte iwáájácúne
imíllerá dífbyeke idsíjívetsóne.
Áronáacáhjáa nuhnévémé
míamúnáadi ditye ímí dífbyé
uwáábó íjtsúcunúnéllíhíhe.

¹⁹ Áané iijyúnuvúhjáa tépejcójuco
Jetsóó péene técoomítyú
ímamyémuma tsíellévurējuco.

Higyéerahe chémene

(Mt 21.20-22)

²⁰ Aaméhjáa tsíjyú cúúvéneturé
díbyée pítyúútsohe higyéerahe
íjcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú
ájtyumí tehe tsucáaaháñé
tébajkyéjimájjuco chémene.

²¹ Átsihvúhjáa Péédoro ítsaavé
tétshidyúu ditye pájtyénáa Jetsóó
teehe úhbane. Áanemáhjáa neébe:

—Éje Uwááboóbej, éhnée u
pítyúútsohéha íhíhe tsúúca cheméhi.

²² Áánéllíihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Ehdu ámuha meméénuhíjcyá
ímíñeúvú mécahcújtsó Píivyéébeke.

²³ Muurá ámuhadítyú tsaate
ímíáané ímí cáhcujtsómé éhbau
cámehbáu nééiyá téhbau ííñe
móóáj piínévú. Áhdújuco muurá
téhbau íñeíyóne.

²⁴ Áhdícyane muurá páneere
Píivyéébeke ámuha metáúmeíñé
piáábojúvú ámuéhakye
ájcióiibye ímíáané ámuha
mecáhcújtsóhahjíjyú.

²⁵ Áronáa ihdyu múu tujkénú
ímíbáchójcatsí tsaatémá ímítyú
ámuha medárfívécatsíhahjíjyú.
Áijyú ihdyu ámuháj Caani níjkyéjiri
íjcyabe ámuhádi ídáátsóvéne
íllurējuco ábájííveíñé ámuha
ímityúné meméénune.

²⁶ Áanetu ímityúné
ámuéhakye méénúmedi ámuha
meídáátsóvétúhahjí téhdure tsá
díbye ámuhádi ídáátsóvéityúne.
Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jetsóó íhtsútu

(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)

²⁷ Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa
duurúvájá pañe íjcyáábedívú
llúúvájte avyéjútée, taúhbájú
uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame
píhcyaavéhi.

²⁸ Aaméhjáa néé dífbyeke:

—¿Aca múúbé íhtsúturi u íjcyabe
eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁹⁻³⁰ Áánéllíihyéhjáa neebe
diityéke:

—Áhdure ¿acáa múha
nééjuri Jóaa tsótsohíjcyá
cáhcújtsómeke? ¿A Píivyéébeé,

mityá míamúnaárée néējuri téené wákimyéí méénuhíjcyaaábe? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke máañújcúhajchíí botsíí ámuhakye ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

³¹ Áánélliihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Pívyéébé néējuri tsótsóhíjcyaaábe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “Áábekéráhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?”

³² Áánetu ‘míamúnaárée néējuri’ menéhajchíí meke míamúnaa téené hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímiáánéjucóo Pívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Jóaa íjcyane.

³³ Ehdúhjáa nééneri inúhnévéne néémeé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájacutúne.

Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Aanéjíva idyé ámuhakye ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

**Úmihé tehme múnaa múhdurá
dáríívémeíñetu íjcyané
uwááboju**

(Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)

12 ¹ Áijyúhjáa Jetsóó tsíménéhjítu úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjyáa íumíhe tsanééré óóva ibájtstone mijcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe tééne nééva dótsúhcúmeítsii. Áhduréhjáa tépallíj piínévú méénuube jáhwu cáámé cóhnaúvú tééj pañétú tépalli téhmémefijya. Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépallívú ityéhmétsoíñúne aahvétéébé tsííñe iinúji.

² Aanéhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájacútsihvu wálloobe ínúú múnáájpiikye dífbyema ditye iwállóoro dífbye éhné íjcyadúne.

³ Ahdújcúhjáa pééróóbeke ditye íllure méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íeveébe.

⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjpiikyeréjuco díbye wállóóbeke téhdure néwayúúneri íhñíwáutu ityúúvátsóóbedi íllure uuhívatéme.

⁵ Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wállóóbeke ílluréjuco ditye dsíjvétsópejtsóne. Áronáacáhjáa tsiíñe wálloobe pívámévákéjuco. Áámekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsíjvétsóme.

⁶ Áané boonéhjáa ílli apáábyeréjuco cóevané mítyane díbye wájuuúbe. Áábekéréjucóhjáa díbye wálloone ‘íhya hájchíwu íjcyánéllii dífbyeke avyējuúlléiyóme’ inéénema.

⁷ Aabéhjáa bóhditéébeke íajtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cáánínúiyóne. Áánéllii metsu dífbyeke medsíjvétsó mehnéréjuco tene íjcyaki.”

⁸ Ehdúhjáa inéjcatsíñe idsíjvétsóóbeke waagóómé ííhyóvé pañévu.

⁹ Ehdúhjáa Jetsóó diityéké iúúbállétsihdyu nééhií:

—¿Aane íñe diibye úmihé aabájaabe itsáacooca muhdú méénuú eenée tépallívú díbye téhmétsoíñúme ímítyú dáríívémeímye? Muurá diityéké dsíjvétsóíibye tééne hallútu. Áane tsíjtyekéréjuco díbye téhmétsoíñe tépallívu.

¹⁰⁻¹¹ ¿A tsá ámuha múijyú meéévetú Pívyéébé waajácúháami? Muurá téhaamítu nééene:

Tsaúu nééwayu jááháñé
wákimyéi múnáa inéhnílléne
wáágóórou pícyámei ímichi
tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu
Píívyéébere ehdu meenú
tehdújuco.

¹² Ehdújáa diitye llúuvájté
avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee,
túkevjtsojtee, íjcyámeke Jetsóó
llébóóbóné hallútú imíllerómé
dífbyeke tétsihdyu iwáágoóne.
Áronáacáhjáa nuhnévéme Píívyéébé
ihjýu uubálle múnáajpi díbye
íjcyane míamúnáa néhíjcyámedi
íillityénema. Aaméhjáa ílluréjuco
péeneé.

**Ííñújí avyéjúúbé wáábyuta
dsíídsike diitye áhdotsóne**
(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)

¹³ Áané boonétúhjáa
paritséomú wallócatsí Heróodé
icyánéjcuéjtemá dífbye élleu
diitye inééte muhdú dífbyedítýú
ipítýacócatsíhijcyáne. Ehdújáa
íjtsámeímyé díbye muhdú
áñújcúnetu dífbyedívú inéétsóroki.

¹⁴ Aaméhjáa neeté dífbyeke:
—Uwááboóbej, muha muurá
méwaajácú ímíáábé u íjcyane
állítuúube. Aabe ú uwáábohíjcyá
kéjjító Píívyéébe míamúnáadívú
ímí íjtsúcunújjító tsijtye
múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri
íícúvétuubére. Árómeke
muurá pámeekéré tsahdúré ú
íjtsúcunú muhdú diitye íjcyane u
túhúúllétúnéllíihye. Aabe cána
múúhakyé diñe díicyánéjcutuj.
¿A tehdújuco avyéjuube
romáánómuube íjcyáábé wáábyuta
dsíídsike diitye áhdótsohíjcyáné
maáhdóiyóne, mityá tsáhaaj?

¹⁵ Ehdújáa dífbyeke dillómé
íllure imújtátsóroki. Aanéhjáa
iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveeki íllure oke ámuha
memújtátsóro mémávárijchóhi? Áyu
cána oke méuujétsó dsíídsíjívuj.

¹⁶ Ahdújucóhjáa diitye
tsájíhcobávú ájcune dífbyeke.
Áájítúhjáa húmi náávee, memee,
íjcyane íítténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé íñeé?
Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áánéllíihyéhjáa néémeé:
—Ávyéjuube Tséétsá húmi nááve.
Áábe méméré eene tééjitu.

¹⁷ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:
—Ané wa ihdyu diibye
Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye
éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu
Píívyéébeke máácuhiíjcyá dífbye
wáábyuta íjcyanévu.

Ehdújáa Jetsóó diityéké nééneri
íllure ullévenúme.

**Dsíjivémé muhdú tsiíñe bóhiine
tsaate díllone**
(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)

¹⁸ Téijyúrérhjáa idyé tsadotséomú
pée dífbye élleu medsíjivémé tsiíñe
mebóhiine cáhcújtsotúme.

¹⁹ Aaméhjáa néé dífbyeke:
—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa
muurá néé tsaapi méwadívú
tsíímávátuube dsíjívéhajchíí
íñahbéréjuco díílleke táábávaíñé
dífbyeréjuco itsíímáva díílldívú
íñáhbeúvúu tsíímáváiýóne.

²⁰ Aanée íjcyámé 7-meva
tsané nahbému. Áámé amíaabée
ityáábávároléjtane dsíjivé
tsíímávátuubére.

²¹ Áané boonée bóneebe díílleke
táábávároobe idyé dsíjivé díílldívú

téhdure tsímávátuubére. Áábé bonéébekée idyé téhdure pajtyéne.

²² Ehdúu pámeere tsané nahbémú 7-meva íjcyame dílleke ityáábáválledívú tsímávátumé dsíjivehíjcyáhi. Aanée nihñévúré díílleréjuco dsíjivéne.

²³ Aane cána múúhakye diñe ímichi ¿cáábyé taaba dille íjcyaiñé tsiñe ditye bóhícoóca?

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóo néehíí:

—Íllure ámuha mémujtá Pívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháamitu muhdú tene úwaabóné ámuha mewáajácútúnéllíhye.

²⁵ Muurá dsíjivémé tsiñe bóhícooca páneere tsíhdyuréjuco cápáyóovéñe. Tsáhajuco téjyú mímúnaa táábávácatsíhijcyané íjcyáityúne. Muurá téjyú pámeere íjcyáa níjkyéji múnáaduréjuco.

²⁶ ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Pívyéébe waajácuháami? Íllúu muurá Pívyéébe Moitséke néesééwu péétécunúné pañétú dííbyema ííhjuvacoóca: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébe ó íjcyáhi.”

²⁷ Ehdúu Pívyéébe néénetu muurá méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró diityé Piivyéébe íjcyane. Aanéjííva íllure ámuha mémujtáhi.

Pañétúejúucú taúhbajúucu

(Mt 22.34-40)

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóo tsadotséomuma táhjácatsíñe tsaapi taúhbájú uwaáboobe lleebúcunúhi. Aabéhjáa ímí diityéké Jetsóo añúcuhijcyanéllii néesé dííbyeke:

—¿Aca teene Pívyéébe taúhbajúúnetu keená ímichi pañétúene?

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímichi muurá pañétúene taúhbajúúnetu néehíí: “Ámuúha íjraéémuj, muurá Máavyéjuube Mépiivyéébe apáábyéré íhtsútuube íjcyáhi.

³⁰ Áánéllii múu dííbyeke Dípiivyéébe Díavyéjuube íjcyáábeke wajyú ávyeta díífbúuturé páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” Ehdú néene ímichi pañétúene teene taúhbajúúnetu.

³¹ Áánetu tsiñe néehíí: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wáyjúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi pañétúenéeccú taúhbajúúnetu.

³² Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii díibye taúhbájú uwaáboobe néesé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tehdújuco u néene ímiáané tsáápiye Pívyéébe íjcyane apáábyéré íhtsútuube íjcyáabe.

³³ Áábeke ímiáané méwájýúiyá ávyeta méífbúuturé páneere muhdú mejjcyáneri méíjtsaméiyi. Áhdure tsíjtyeke méwájýúiyá muhdú mewájýúmeídyu. Ehdú muurá mejjcyane ímí íjtsúcunúúbé íñe dííbyeke meífcuvéné panévaré dííbyé úmíwávú mecóvátsohíjcyané ehnííñevu.

³⁴ Ehdúhjáa díbye tsaimíyé añújcúnéllii Jetsóo néesé dííbyeke:

—Tsúuca muurá Pívyéébe avyéjuejpíjyúcooíyó uú.

Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóo néené boone tsáhajuco múha dííbyeke tsiñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

35 Téijyúhjáa duurúvájá pañe íjcyámeke úwááboobe íhdityúré néehíi:

—¿Aca íveekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe Críjto íjcyaiñe?

36 Áanerájhjáa Píívyéébé Apííchóre dííbyeúvuke tükévéjtsóneri neébe:

Ávyéjuube néé Táavyéjúúbeke:

“Cána táúniúvúi diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

37 Ehdúhjáa muurá neebe Dabíiúvúj Críjtodítýú íavyéjuube díbye íjcyane. Aanéjái ¿muhdú ífvane Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáíyoobe Críjtoó?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné ímí diityéké pájtyénéllii leebúcunúme.

**Taúhbájú uwáábojteké Jetsóó
núcójpívetsoñe**

(Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

38 Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe néehíi:

—Ámuúhaj, téiibúwá tsáma méíjcyaco. Tsá múu ívátú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnáa diityéké íavyéjúúllekíyé cááméjácobájí úcámeíhíjcyánetu.

39 Muurá pihcyáávejáané pañévú íucáávécococa imíllémé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe mājchó mājchómeícyooca imíllémé ímítsihjívúré imājchone.

40 Aame pííbájjuyte walléémudítýú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Ehdu muurá imyéénúné núcójpí cááménécobaúvú ihjýúvahíjcyarómé Píívyéébema. Árome muurá tééné

déjúcotu ícúbáhráméíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néehíi.

**Ídátsó néelle pííbájjuyte
dsíídsike pícyoóne**

(Rc 21.1-4)

41 Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píívyéébé wáábyuta dsíídsike dítye pícyohíjcyábá úníuri díbye ácuúcunúnáa téhbá pañévú pícyoómé teene dsíídsi. Dsíídsiváméhjáa mítýanéhjí pícyóóhií.

42 Áanáacáhjáa pííbájjuyte ídátsó pícyóó mājíhwuúcúre.

43 Aanéhjáa íííténe ímamyémuke neébe:

—Áámye muurá pííbájjuyte ídátsó néérolle pícyóó pámé ehniíñevúre.

44 Muurá aatye pícyóó mítýane ídsíídsívánetu áyánéwuúji. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

**Duurúvaja wágóóóveíñe Jetsóó
nééneé**

(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

13 1 Aaméhjáa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítýú tsaapi néehíi:

—Uwááboóbej, aca íñe imíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

2 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿A imíwu ú íitíhi? Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááíñe ihde pájtyeíñéhji
(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)

3 Átsihdyúhjáa pééme tééjáj píihíri oríívo báju íjcyátsihvu.

4 Átsihvúhjáa Jetsóó ácuúcunúbeke Péédooroo,

© 1996 David C. Cook

Jacóóboo, Jóááa, Aderéee, íjcyame néehií:

—Cána múúhake duubállé mújyú tene pájtyeíñe eene múúhake u néhíjcyanéhji. ¿Aca íínetú muha méwaajácuú tsúuca tehdu tene pájtyeíñe?

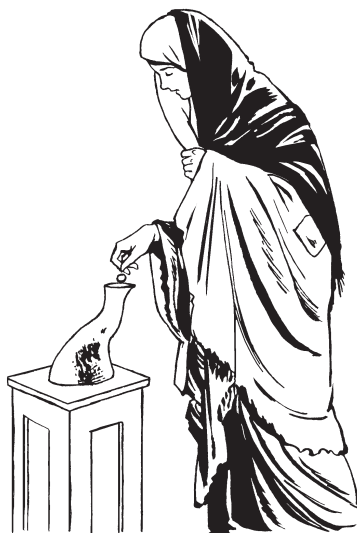
⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu néeme tsáma wajácútsi méjcyaco ámuha állíu múnáadvú maállítsámeityuki.

⁶ Muurá o tsááiñe tsúuca pííhícooca íjcyaimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé diibyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe.

⁷ Áhdure téjyú íjcyaiñé méénucátsi pahúlleváre. Áaneri méíllityédíñe. Ehdu pajtyeíñe páneere ílluréjuco nájkéváñe ihde.

⁸ Muurá tsané iínúji múnáa méénucátsií tsííñe iínúji múnáama. Ájyú ííñuji vááúmíí pahúlleváre. Áhdure ájyaba

© 1996 David C. Cook

íjcyáahi. Ehdu déjúcóóveíñe ícúbáhraméí ííñújiri.

⁹ Áánéllii téiibúwá méjcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú pihcyáávejáané pañévú ámuúhake imyéénúmeke tsajtyéimye ávyéjúté éllevu. Aame muurá ámuha méúwáaboó diityéke.

¹⁰ Muurá íñe pajtyéteju pámeekéréí ííñújiri íjcyané mímúnáake úwáábóméíhi. Ájyú ihdyu ó tsaá páneere ílluréjuco iníjkévaki.

¹¹ Áhdícyane ávyéjúté éllevu ditye ámuúhake icyuvéhoojánu tsájtyécooca tsá múu íjtsámeityú muhdú íihjyúváñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ípííchoj tééveri ámuúhake túkévéjtsóneri ámuha méihjyúváahi.

¹² Áhdure téjyú tsané nahbémú íjcyaromé ímityúné dárífvéjtsíhi. Aame tsamééré tsíjtyedívú táúhbájcátsíhi. Muurá íítsiime

íjcyárómedívu cáanimu táúhbaá tsijtye dityéké idsíjívetsoki. Áhdure idyé ítsiime íjcyarómé cáánímudívu táúhbaáhi.

¹³ Áhdure cáhcújtsotumé ámuhakye tsarílleé tahñéjté ámuha mejcyámeke. Aane ehdu néérónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotumé tsaimíyé nihñéétsihvúré íjcyame ihdyu pájtyéteéhi.

¹⁴ Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii íñé imítyúné úújéjtyútsihvu ímityúné úújetené Píívyéébeke ávyéta tsári pájtyeéhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmícooca mēwáácunúco cáméhbaúnevu Jodéá íñúji múnáa ámuha mejcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Daniéré nééené. Aane éévehíjcyámé íhya ihdyu waajácújucoó íñá íjcyaiñe.

¹⁵ Áhdícyane téijyu áachi íjcyame íúcaavéjúcohdí ímjícohó pañévu tsíeméné iújcuki.

¹⁶ Áhdure íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávu íwajyámu éllevu.

¹⁷ ¡Máídáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmu íjcyámeke!

¹⁸ Áánéllii Píívyéébema méihjyúvaco tsúcohíváneri úúníjyáijyu tene ipájtyétu níjyáháñe lliíne ámuha mewáácunútuki.

¹⁹ Muurá téijyu íjcyaiñé ávyéta íhnáho ícúbáhraméi íñee íñúji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájuco múijyú téhdu nééené ícúbáhraméi íjcyáityúne.

²⁰ Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii ícúu tsiíne oke wállóóibye íhñéjte wájyuri.

²¹ Aane tsúuca tene pííhícooca íjcyaimyé tsaate íllure iállíñe ‘tsúuca Críjto tsájucóóhí’ nééimye. Áámeke wajácútsi mejjcyáne mecáhcújtsodíñe.

²² Muurá íjcyaimyé állíu múnáa iye Críjtodi díllómeíimye. Áhdure díllómeíimye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame píivýéteé méénúráityúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá míamúnáake mújtátsoímyé Píívyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoíyómé ímiááné dííbyeéjtéjuco íjcyarómeke.

²³ Aane íne tsúuca ámuhakye ó úúballé íhdétújuco ámuha metéíbuwááveki.

Jetsóo tsáacooca pájtyeíñéhjí
(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

²⁴ Ehdu ícúbáhraméi pájtyéné boone cóójéjpi nuhba ílluréjuco áabatéíne. Áhdure péjcóejpi tsáhájuco ájchúityúne.

²⁵ Áijyu míícuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi.

²⁶ Áijyu tsúuca Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi.

²⁷ Aabe ó táúhbaá níjkyéji múnáake ditye ípíhjúcu óhdivu tahñéjteke pahúllevaré íñújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

²⁸ Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúuvéne

tsiíne tehe béhjívánetu méwaajácu
píjcyaba píhíjucóone.

²⁹ Ahdu nééne íne icyooca
ámúhake o nénehji pájtyénetu
tsúúca ámuha méwaajácuú tsiíne o
tsááíne éévé úújetéjucóone.

³⁰ Aane ímiááné ámuhake o
néé ehdu nénehji pájtyeíne ínújirí
míamúnaa íjcyapíñaáaca.

³¹ Muurá íne ínújima
páneere íévéhóowari íjcyanéj
wágóóovéhi. Áánetu íne
ámúhake o néhijcyané tsá mújyú
wágóóovéityúne.

³² Áronáa ihdyu tsiíne o tsááíne
éévé tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji
múnaa íjcyaromé tsá wáájacutúne.
Téhdure pánetu Pívyéébé Hajchi
o íjcyároobe tsá o wáájacutúne.
Apáabyéré ihdyu Llihíyó waajácu
mújyú tsiíne oke iwállooíne.

³³ Ahdícyane tsáma téibúwá
tééne íjtsúcunúre méjcyáne
méihjyúvahíjcyaco Pívyéébema.
Muurá tsá mewáájacutú mújyú
tsiíne o tsááíne.

³⁴ Muurá tsaapi tsííne ínúj
iááhíveté ínúu múnáake pícyoíñú
ihjyávú tsáné wákimyéivu ditye
tééneri íjcyá díbye téhulle íjcyané
hajchóta. Áámedívu muurá
tsáápiikye ityéhmétsoínúróobeke tsá
díbye néétu mújyú itsááíne. Ahdu
tsá ámuhake o néétu mújyú tsiíne
o tsááíne.

³⁵ Ahdícyane téibúwá méjcyáne
tééne íjtsóré méjcyaco. Muurá
ávyeta tsá mewáájacutú mújyú
ámúhá avyéjuube o íjcyabe o
tsááíne. Tsáijyu múúne tsájcoojí o
tsáá cuuvé pañe, mityá cúúvénetúrej,
mityá pécójpíínej, mityá cóójí
pañévuj. Ávyeta tsá mewáájacutúne.

³⁶ Áánéllíi múu téibúwá tééne
íjtsóré íjcyá ámuhake o túvaaóvatu
pevétaré íiná méénutúme cuwáryé
ámuha méjcyámeke.

³⁷ Ehdu íne ámuhake o néé
pámeere tahnéjé ámuha íjcyámeke.
Ahdícyane tsáma tééne íjtsóré
méjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó
úwaabóhi.

Jetsóoke iékééveíne ditye pítyácójcatsíne

(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

14 ¹ Áijyúhjáa pajtyéte
wañéjji óórityúne pááa
máchómehíjcyané wañéjji
míjcyoojícúturéjuco lléeváíña
llúúvájte avyéjujtéma tauhbájú
uwaábojte íjtsámei muhdú iállíne
Jetsóoke iékééveíne idsíjívetsoki.

² Áronemáhjáa néjcatsímye teene
wañéjji pañei tehdu imyéénutu
míamúnáake ííbbórínúyónéllíhye.

Pacúúcújpácýori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múnijchóne

(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)

³ Áijyúhjáa Jetsóó ímamyémuma
Betáániári Tsimóó dííbyere
'Ahlláriho' némeííbye jari.
Aaméhjáa téjari majchóri íjcyánáa
tsáápille tsáa mityane áhdómeíne
pacúúcújpácýoma. Aalléhjáa
téjpacýorí dííbye nííwau múnijchóhi.

⁴ Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu
pájtyénéllíi néjcatsímye:

—Íveekíami aalle ícúbahra
pacúúcújpácýori tsáné píjcyába
mewákímyeíne áhdodúné
áhdómeíjpácýorij?

⁵ Muurá téjpacýo menáhjíhénúne
dsídsiri mépíaabóiyá
ídáátsóméhjike.

⁶Ehdúhjáa díflledítýú ditye
néérónáa Jetsóó nées diityéke:

—Óvi íjcyalle. ¿Íveeki ehdu
ámuha méihjyúváhi? Muurá
tehdújuco dille méénune.

⁷Muurá diitye idáátsojte tsá kiávú
ámúhadítýú pééityúne. Áanetu tsá
múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne.

⁸Áánéllii muurá oke téjpacyóri
múrjicholle oke ditye cúúúíne ihde
táipi ímímbajchóne.

⁹Aane ímiááne ámúhakye o
nées íne tajtyéeveri mímúnaa
pájtýetéíne uwááboju
úwáábohíjcyámé muurá idyé teene
úúballéné pámeere ínújiri íjcyáne
mímúnaa waajácuúhi. Ehdúhjáa
Jetsóó nées ímamyémuke.

**Jóoda Ijcarióóté Jetsóodívú
ékéévetsoíne**

(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)

¹⁰Áijyúhjáa Jóoda Ijcarióóté
dífbyé mamyémú 12-meva
íjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá
llúúvájte avyéjúté élleu ipyéene
diityéké neeté dífbyedívú
iékéévetsoíne.

¹¹Ááneríhjáa mityane
ímíjyúúvéne imíllémé dífbyeke
iáhdone. Ehdúhjáa tsúuca diityémá
ipítýácócatsíne ílluréjuco díbye
íjtsámeíne muhdú dífbyedívú
iékéévetsoíne.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23;

Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)

¹²Aanéhjáa teene pájtýeté
wañéhjí óorítýúne pááa
ditye máchohíjcyáne wañéhjí
obééjáuúmuke tsájaatsá múnáa
dsíjvétsohíjcyáne wañéhjí

tújkévajcóójí Jetsóoke ímamyémú
néehíi:

—¿Aca kiávú ú imíllé wañéhjí
májchó muha meméénune?

¹³Áánélliihyéhjáa tsaatétsikye
neébe:

—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej.
Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi llíyíhyori
nújpáñújéébeke maájtyúmífbema
mépeéhi.

¹⁴Aabe tsájá pañévú
úcáávéebe déjuto meúcaávéne
tééja múnáájpikeye méneeco:
“Uwááboobéne múhtsikye nées
kiáváhané íchii mójcho íjcyane
tééhó pañévú díbye múúhama
pájtýeté wañéhjí májchó
májchóihyo.”

¹⁵Áijyu ámuhtsikye úújétsóiibye
tsaho imíwu córíhócoba néeho
cáámééjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú
méméénuco mééma majcho.
Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

¹⁶Ahdújucóhjáa dityétsí péene
técoomívu. Aamútsihjáa ímiááne
muhdú díbye néhdújuco iúújeténe
tééhó pañévú méénune teene majcho.

¹⁷Ááne iijyúnuvúhjáa Jetsóó
tétsihíjyuco pámeemáyé
ímamyémuma.

¹⁸Aanéhjáa tsúuca imájchótsihvu
neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámúhakye o nées
íjcyabe tsaapi ámúhadítýú óhdivu
méénútsóiibye.

¹⁹Aanéhjáa kímóhcó diityéké
pájtýenélíi pámeere nées dífbyeke:

—¿Aca caabyé ehdu uke muha
méméénuúhi, a oó?

²⁰Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íne tsají pañévúre muhtsi
dífbyema memájchoobe ehdu oke
méénuúhi.

²¹ Ehdu ímiááné oke pajtyeíne Míamúnáájpidívú o ípívyéévébeke tsúúcajátújucoo Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pajtyeíne ehdu oke méénúúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáítyuróne.

²² Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áanemáhhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane memájcho.

²³ Áhduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánévúhjáa díbye ájcune adóme.

²⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Íne tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú míamúnaa ícyahíjcyané pityájcoju o dsjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne múhdumé oke cáhcujtsómé ipájtjetéki.

²⁵ Aane ímiááneturé ámuéhakye o nées ícyoocátú tsiíne ámuháma bíínojpácyó o ádójúcoóityúne Píívyéébé avyéjuri meíjcyácooca tsiíne maádóínévújuco.

Péédoro tóónúmeííne Jetsóó úúballéne

(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34;
Ja 13.36-38)

²⁶ Aaméhjáa teene pajtyété wañéhjí majtsíjyú imájtívátsihdyu péé oríívó bajúvu.

²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó nées diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíne pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu neéneé: “Obééjámú

tehméébeke o dsjívétsóné boone ílluréjuco dítye mújtaíne pahúllevávu.” Ehdu muurá neéne Píívyéébé waajácúháámitu.

²⁸ Áronáa ihdyu o dsjíveebe tsiíne o bóhííne ó peé ámuhá ihde Gariréavu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke neénéllíi Péédoro neéhií:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvétsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvétsoóityúne.

³⁰ Áánéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ímiááneturé uke o nées muurá ípyejcójucó tahñéébé u íjcyaróné u tóónuíné 3-íjyúvá cáracái mííjyúcú májtívátúné ihde.

³¹ Áronáacáhjáa Péédoro neéhií:

—Muurá tsá o tóónúmeíítyúne. Óvíjyucó néhi ihdyu oke dítye dsjívetsóné téené hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)

³² Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaní’ nemeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó nées diitye:

—Íchíyíeí meíjcyá Píívyéébema o íhjuvátéki.

³³ Áánemáhhjáa tsajtyéébé Péédoroo, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmekére. Áámedívúhjáa ávyetá íhnáhó kímóóvémeííbye.

³⁴ Áánemáhhjáa neébe:

—Muhdú íhya o dsjívéíúvúduréjuco oke táííbuwa. Áhdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécuwadíne.

³⁵ Ehdúhjáa inééne peebe éhniíñewuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píívyéébema

ihjyúvaabe muhdú tene néhajchíí
íicúbáhrámeityuki.

³⁶ Íllúhjáa ihjyúvaábe:

—Ayúju Táacáaniíj, tsá muurá
iiná u túhúúllétúne. Ahdícyane
muhdú u néhajchíí óvjiyacóóné o
íicúbáhrámeíne. Áronáa idyé tsá o
ímíllédú u méénúityúne. Óvfi ihdyu
muhdú u ímíllédú óoma ú meenúhi.

³⁷ Ehdúhjáa Píivýéébema
íihjyúvátsihdyu óómiibye cuwári
íjcyámedívu iwájtisine néé Péedoróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj?
¿Íveekí tsá cuwa u áábúcutú oke u
téhmeeki?

³⁸ Imíchi bo meíjcyáne
cúwávetúme Píivýéébema
méihjyúvahíjcyá ímityunévú
ámuha metáhjátsámeityuki. Muurá
ímiáané ámuha méimíllerá tsaímíyé
meíjcyane. Áronáa tsá ámuha
meíhnahootú tehdu meíjcyáiyóne.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké inéene
bíwáhullévúre ipyéene tsiíne
Píivýéébema ihjyúvaabe piéhduré
tujkenúu íihjyuvádúre.

⁴⁰ Átsihdyúhjáa tsiíne péébe
úújeté téhdure cuwári íjcyámedívu.
Ávyetáhjáa mítyane cuwa
diityéké íjcyame tsá dífbyema
íihjyúváiyónéhji élleву íjcyatúne.

⁴¹ Aabéhjáa diityedí iúlléjérone
tsiíne Píivýéébema ihjyúvatéhi.
Átsihdyúhjáa ihdyu óómiibye
diityéké néehíí:

—Áyu, ícyooca ihdyu
ílluréjuco mecúwáiyóne.
Áronáa Míamúnáájpídívúu o
ípívyéévéébedívú tsaapi ímityúmeke
ékéévétsóíne éévé tsúúca úújetéhi.

⁴² Ahdícyane ílluréjuco metsu
mepéékií. Muurá tsúúca tsaabe
óhdivu méénútsóíifbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53;

Ja 18.2-11)

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóo néenáa tsúúca
tsaatémá Jóoda wajtsí tétsihvu
llúúvájte avyéjujtee, tauhbájú
uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame
wállóónéllii tsáámeé. Aaméhjáa
tsáá ímyéénujcátsiháñé niitsúmuma,
cávaájcoháñema.

⁴⁴ Ácoocáhjáa íhdéjuco diityéké
Jóoda nééneé:

—Cáábyeké o chóhchócuube
diibyéjúcooi. Áábeke meékéévéne
métsajtyéco.

⁴⁵ Ehdúhjáa diityéké
ipítyajcódújuco Jetsóo élleву
ipyéene díbye néetene:

—‘Uwááboóbej, ¿a áanu uúj?’
nééberéhjáa chohchocú dífbyeke.

⁴⁶ Ááneréjucóhjáa ditye
iékéévéébeke tsájtylene.

⁴⁷ Áronáacáhjáa tsaapi dífbyé
mamyémudítyú íniitsúwari
wállórihjúcú llúúvájte avyéjujté
únú múnáájpí núumiho.

⁴⁸ Áámekéhjáa Jetsóo néehíí:

—¿Aca muhdú ífvane éhne múúne
ímityúné méénuhíjcyáábe élleву
ditye tsáhdú ámuha metsáa taélleву
niitsúmuma cávaájcoháñema?

⁴⁹ Áánerá íhyajchótá amúhá
piíne o íjcyaaabe duurúvájá pañe o
úwáábohíjcyáábeke keená ámuha
oke meékéévehíjcyáne. Áronáa
ihdyu tehdújuco ámuha meméénune
Píivýéébe íhjyú uubálle munaápe
tsúúcájtátújuco néhijcyané dífbyé
waajácúháámitu néhdújuco tene
ipájt्यeki.

⁵⁰ Ehdúhjáa Jetsóo néenáa
ímamyémú ílluréjuco wurúvájá

pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píívyééáane dííbyéjtane.

**Tsáápiikye ditye
ékéévéroobe pállójcóne**

⁵¹ Áanáacáhjáa tsaapi ováhtsá íéveho íjcyaaabe wájýámubávú idyóvíívyéne pehíjcyá diityé déjutu.

⁵² Áábekéhjáa ditye ékévéronáa tehba diityé hójtsí pañévú iwááoíñúne waabe pevéhoréjuco.

**Túkevéjtsojté úmíwari Jetsóó
íjcyane**

(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71;

Ja 18.12-14, 19-24)

⁵³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájte avyéjúube éllevu. Áanáacáhjáa tsijtye llúúvájte avyéjutee, túkevéjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame píhcyaaavéjucóó tétsihvu.

⁵⁴ Áijyúhjáa Péédoro dííbyeke úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté lláhajtsíwuré tétsihyi tééjá tehméjité íjcyuujúwatu píhmiíhíjcyáme élleu ipíhmi.

⁵⁵ Áanáacáhjáa ávyéjute ítsámeíhíjcyá muhdú Jetsóó hallúvú iállíne dííbyeke idsíjívétsoíne. Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne.

⁵⁶ Ávyetáhjáa mítyame dííbyé hallúvú páhduváré álliyómé bánúmeíhíjcyáhi.

⁵⁷⁻⁵⁸ Áronáacáhjáa tsaate téhdure dííbyé hallúvú iállíne néehíí:

—Áanu muurá nehíjcyá mímamúnaáváa méénuja duurúvaja

iwácávyáhcóne tsííjyaréjuco imyéénuííne mímamúnaa méénútuja. Aajává pánéévétsóiibye 3 coojívatüre. Ehdu ihjýuvahíjcyaaabe.

⁵⁹ Ehdúhjáa ditye néerone tsá cáhcújtsómeítyúne.

⁶⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjuube diityéj piínétú íjýócúúvéne néé Jetsóoke:

—¿Íveekí tsá u áñújcutú aatyé díhyallúvú ímítyunéhíj úúballéne?

⁶¹ Áronáacáhjáa tsá iiná diibye néétune. Áánéllíihyéhjáa tsiíne neebe dííbyeke:

—¿A ímiááné diibyéjuco uu Críjto ímiáábé Píívyéébé Hajchi?

⁶² Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó. Aane méwaaajácú íne Mímamúnáájpidívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíne o tsáacooca ó bóhówááveé ojtsó pañe.

⁶³ Ehdúhjáa Jetsóó néene ávyéta tsarí pajtyé diibye llúúvájte avyéjúubeke. Áánéllíihyéhjáa íwajyámúúné dówaríjcyámeííbyéré néehíí:

—Ávyeta tsáhájuco meímílletú tsijtye éhniíínevu dííbyé hallúvú tsiíne úúballéne.

⁶⁴ Muurá íne ámuha melléébóneríyé ¿íveekí uuhívatéébé Píívyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méjtsúcunúhi?

Áánéllíihyéhjáa pámeere néé ílluréjuco díbye dsíjíveííne.

⁶⁵ Ehdúhjáa ditye néénéllíi tsaate dííbyé hallúvú úníchíhcyuméré íhyúmi íbíjínúúbeke imyéénuíne néehíí:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehméjté
dífbyeke wábaajcóhi.

Péedoro tóónúmeíne

(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62;

Ja 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Aanéhjáa Péedoro lláhajtsiri
íjcyánáa llúúvajté avyējúúbé únú
múnáadítyú tsáápille tsááhií.

⁶⁷ Aalléhjáa dífbyeke pihmíri
íjcyáabeke íítehíjcyároné neéhií:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá
Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

⁶⁸ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne
neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjfi
óoma ú ihjýváhi. Ehdúhjáa

íneéne lláhajtsí mijcó lleehówavu
íjyócúúvetéébe.

Áanáacáhjáa tsúúca cáraca
májtshiváhi.

⁶⁹ Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke
tsiíne ííiténe tétsihyi íjcyámeke
neéle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóo
mamyémúejpi.

⁷⁰ Áronáacáhjáa idyé tsiíne
tóónúbe. Áané íllúhwuúrhjáa idyé
tsíjtyeréjuco neéne dífbyeke:

—Áánerá ímiáané diibyéjuco
uu Jetsóo mamyémúejpi. Muurá
eene Gariréa múnáa íhjuvádú
u íhjuvánéturé méwaaJacú
diibyéjuco u íjcyane.

© 1996 David C. Cook

⁷¹ Ehdúhjáa ditye néénélíi tsiíne
ityóónúne lílhyámeíbyéré nééhií:

—Éje, ímiááneturé tsá o
wáájacutú dífbyeke eene ámuha
óoma dífbyedi mefhjýváábeke.

⁷² Ehdúhjáa díbye néénáa tsiíne
cáraca májtsivá míjyúcújuco.
Áánetúhjáa ítsááveebe Jetsóope
dífbyeke íllu nééneé: “Muurá
3-ijyúvá ú tóónúmeíí tahnéébé
u íjcyaróné cáracái míjyúcú
májtsivátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóo
nééne ítsáávéne ílluréjuco díbye
taáne ávyetá íhnáho.

**Piráato éllevu Jetsóoke ditye
tsájtyene**

(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5;
Ja 18.28-38)

15 ¹ Áané tsitsívevúhjáa
llúuvájté avyéjujtee,
túkevétsojtee, taúhbájú
uwáábojtee, íjcyame tsiíne
dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke
dóhjiuri tsajtyé ávyéjuube Piráato
éllevu.

² Aabéhjáa díllópejtsó dífbyeke:
—¿A ímiááne uu jodíómú
avyéjuúbe?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

³ Áánaacáhjáa llúuvájté avyéjujtee
dífbyé hallúvú mítyane ímityúné
úúballéhi.

⁴ Áánélliihyéhjáa Piráató tsiíne
dífbyeke nééhií:

—¿Aca íveekí eene tsá u áñújcutú
aatye díhyallúvú ímityunéhjí
úúballéne?

⁵ Ehdúhjáa díbye Jetsóoke
néérónáa tsá díbye áñújcutúne.
Ááneríhjáa iúllévenúne tsáhájucó
díbye iiná néétune.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne

(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25;
Ja 18.38–19.16)

⁶ Teenéhjáa pajtyeté wanéhjí
pañe pajyuvaré ávyéjuube Piráató
tsáápiikye ichívétsohíjcyá
cúvéhóójari íjcyámedítýú
dífbyé hallúvú míamúnaa
íhgyúváábekéjuco.

⁷ Aanéhjáa téjyuu íjcyaaabe
dsíjívétso múnáajpi ‘Barabáa’
némeíbyé cúvéhóójá pañe tsijtye
dsíjívétso múnáama.

⁸ Áánaacáhjáa tsúúca tétsihvu
míamúnaa píhcyaaavémé
imyéénuhíjcyádú táumeíjyucóó
Piráátóke díbye íjchívétso
tsáápiikye diityédítýu.

⁹ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:
—Íhya ámuha méimíllé
ámuha jodíómú avyéjuúbeke o
ácádsíjcaáyóne.

¹⁰ Ehdúhjáa neebe diityéke
íllure inómíutááváne llúuvájté
avyéjujtee ehdu dífbyeke dáriivéné
iwáájacúnema.

¹¹ Árónacáhjáa diitye llúuvájté
avyéjujtee néé tétsihyi íjcyámeke
ditye Barabáa hallúvúré ífhgyúva
dífbyekéré díbye íjchívétso
cúvéhóójatu.

¹² Áánélliihyéhjáa diibye Piráató
néé diityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú
avyéjuube díbye íjcyane ámuha
menéhíjcyáábeke muhdú
méméenuúhi?

¹³ Áánélliihyéhjáa neémeé:
—Dífbyedívú ihdyu páwachékevu
wátyétyehcútso.

¹⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:
—¿Aca iiná ímityúné méenuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíne kéévánécoba
néemeé:

—¡Muúbe, wátyétyehcútsó
dífbyedívu!

¹⁵ Áanélliihyéhjáa awáá
ijchívyétsoobe cúvéhóójatu
Barabáakéré diityémá ímí
íjcyane ímíllénema. Áanemáhjáa
Jetsóodívu iwápáájcótsóne
íhvéjtssoobe diityédívu diityéréjuco
iwátyétyéhcú páwachékevu.

¹⁶ Áábekéhjáa tsodáhómú dífbyé
já llahájtsivu itsájtyéébedívu
píhcyaavéhi.

¹⁷ Aaméhjáa dífbyeke uacó
wájyamu duujínuúdú nééjavu.
Áhduréhjáa tsuhjúuhónetu
imyéénúné chahíwavu ávohjácómé
dífbyeke.

¹⁸ Áanemáhjáa wáñejcómé:
—¡Nóóooj, áanu jodíómú
avyéjuúbe!

¹⁹ Ehdúhjáa ínééne dífbyeke
úníhíhcyuméré íllaáyohíjcyá
úmehéiyi íhñíwáutu. Áanemáhjáa
dífbyé lliiñévú ímíhmóubáne
ávyéjútsohíjcyámé íllure dífbyedi
iúúhívaténema.

²⁰ Ehdúhjáa dífbyedi iúúhívaténé
boone tácóriúcúmé teeja duujínuúdú
nééjaá. Áanemáhjáa uacómé
pánétúeja dífbyé wájýamuvúréjuco.
Átsihdyúhjáa tsajtyémé dífbyeke
páwachékevu iwátyétyéhcúíhullévu.

**Páwachékevu dítye Jetsóoke
wátyétyehcúne**

(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43;
Ja 19.17-27)

²¹ Aanéhjáa téhullévú péeme
cábuuvé tsirééne múnáajpi
Arejáádorómá Róópómútsíj caani
Tsimóó íumihétú tsáábedívu.

Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke
iwátyétyéhcúíwachékevu.

²² Aaméhjáa úújeté tsátsii
‘Niwáupááji’ nééiyóné ‘Góógota’
némeítsihvu.

²³ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé
‘mííraá’ némeíñé duurúbájpácyoma
bíinojpácyó íúménúnetu. Áronéhjáa
tsá díbye ádotúne.

²⁴⁻²⁵ Áábekéhjáa tsúúca
wátyétyehcúmé páwachékevu
ááméjutúréi nuhba íjcyánaaáca. Áané
boonéhjáa tsodáhómú nehócjcatsí
caatyé dífbyé wájýamúúné újcuíñe.

²⁶ Aanéhjáa dífbyé níwáú
caamééhullétú téwachéketu
picyóómé tsíménetu icyáátunúné
íllu nééneé: “Áánu jodíómú
avyéjuúbe.”

²⁷ Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí
ímítyúmútsikye wátyétyehcúmé
dífbyé úníutu panéjcuvátú
íjcyáwachékéécutu.

²⁸ Ehdúhjáa ímítyúmútsima
dífbyeke wátyétyehcúmé Píívyéébe
íwaajacúháámitu íllu néhdújuco:
“Ímítyúmé raahóri dsjívíiibye
ímítyúúbedi dítye dílloóbe.”

²⁹ Aanéhjáa dífbyeke úújejemé
dífbyedi iúúhívaténemáyé
‘wamiwami’ nehíjcyáhi.
Áanemáhjáa néemeé:

—Ehdíívaabévaa eene duurúvaja
u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíne
ú pájáávétsoíyáhi.

³⁰ Áyu cána bo pájtyetétсамéij.

³¹ Téhduréhjáa llúúvájte
avyéjujtemá taúhbjáú uwáábojte
dífbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée muurá ímíááné
pátyetétsohíjcyaaábe. Áronáacáha
tsá díbye píívyetétú iiye
ípájtyetétсамéíñe.

³² Aabe cána óvii ímiáané diibyējuco Críjto mee ijraémú avyējuube íjcyáhajchíi eene éwachékevúne ditye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsíi dífbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dífbyé úníutu ditye wátyétyehcumútsí uuhívaté dífbyedi.

Jetsóo dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49;

Ja 19.28-30)

³³ Téijyúhjáa cójijpiinétú íjyunúné cuuvé tujkénevújuco.

³⁴ Áanáacáhjáa Jetsóo ávyetá ihnáho íllu wáníjcyámeíhi:

—Eróij, Eróij, ¿rama tsabataáni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

³⁵ Aanéhjáa tétsihyi íjcyámedítýú tsaate illéébóne néehíi:

—Éje, aadi Eríadi wáníjcyámeí Píívyéébé ihjýú uubálle múnáájpiúvudi.

³⁶ Áánélliihyéhjáa tsaapi ífcúí wájýámubádú néene bínojpácýó kiwátyetu iééníyojéné úméhéí nájcautu ipícyoonévú cújuuvé díbye íífhároki. Áánemáhhjáa neébe:

—Bo óvii Ería níityétsová dífbyeke.

³⁷ Áanáacáhjáa tsiíne ávyetá ihnáho iwáníjcyámeítsihdy íllurējuco díbye dsíjivéne.

³⁸ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíi watajco wájýámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavu panéjcuavú wájíahnécú.

© 1996 David C. Cook

³⁹ Aanéhjåa tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyaaabe ájtyumí muhdú dibye iwáníjcyámeíne dsjívène. Áanetúhjåa neébe:

—Á ihdyúha ímiáané áanu Píívyéébé Hajchi.

⁴⁰ Aanéhjåa tsaate walléémú dífbyeke ditye dsjívetsóné tsíhyullétúré íttehíjcyáhi. Áamemáhjåa íjcyámé Maaríá Madarénaa, tsííne Maaríá Jacóóboma Jotséemútsíj tsííjuu, Tsaroméee, éhdume.

⁴¹ Diityéhjåa muurá Gariréari dibye íjcyácooca dífbyeke píáábohíjcyámé téhullétú dífbyema tsáá Jerotsaréevu. Áamemáhjåa téhdure íjcyámé tsijtye walléémú dífbyemåa tsáámeé.

Jetsóó íitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Rc 23.50-56;

Ja 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Aanéhjåa wáyeeévéjcoójjílli ditye ímíbájkímyehíjcyajcoójjí pejco íhtsútuube Jotsée Arimatéå cóómi múnåajpi péé Piráåto éllevu, téhdure Jetsóoke cáhcújtsoobe Píívyéébé avyéjú ítsohíjcyååbe. Aabéhjåa diibye Piráåtoke táúmeí dífbyeúvú íitémeho icyúúuki.

⁴⁴ Ááneríhjáa íllure Piráåto ullévenú ‘a ímiáané íhya dsjívéjúcoóbe’ inéénema. Áanemáhjåa tsodáhómú avyéjúúbeke ipíúvåne dílloobe ímiáané dibye dsjívéjúcóhajchíí iwåájácuki.

⁴⁵ Aabéhjåa úúballé ímiáané tsúúca dibye dsjívène. Áánellíihyéhjåa Piráåto néé diibye Jotséeke dibye iújcúne icyúúuki.

⁴⁶ Ahdújucóhjåa dibye téwachéketu tééhoúvuke

íñítyétsóne bííjinúne imíwu nééne wáyámuba iåhdóbari. Áanemáhjåa nééwåjitu bóhdómeíne níkyéhéjú pañévú icyúúúne wátájcoobe nééwayúvu.

⁴⁷ Aanéhjåa Maaríá

Madarénamúpí tsíjpille Maaríá Jotséemútsíj tsííjúmå ájtyumí dibye cúúune.

Jetsóó dsjíveebe tsiíne bóhiíne

(Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

16 ¹ Aaméhjåa wáyeeévéjcoójjí pejco diille Maaríá Madarénaa, Jacóóbój tsíiju Maaríåa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácúúcújpacyóné Jetsóó íitémeho itsójtsoteki.

² Áanemáhjåa tsíijyu tsííne tsemåáanaréjuco tújkévajcoójjí pejcójuco dífbyé níjkyévú péeme úújeté tétsihvu tsúúca nuhba ájchúnåååca.

³ Aaméhjåa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íne méema téhejú watájco nééwayu íñétsoóhi?

⁴ Áronåacåhjåa íitécunúme téhejú úmíwari teu íjcyájúcootúne.

⁵ Aaméhjåa téhejú pañévú úcaavémé ájtyumí tsaapi ovåhtså ímiánejcúri ácuúcunúúbeke. Áåbé wáyámúhjåa cááméjåcoba nééja ávyéta tsítsi. Áåbedíhjáa íllityéme.

⁶ Áronåacåhjåa neebe diityéke:

—Méíllityédíne. Muurå ó waajácú ámuha menéhcone Natsaréé múnåajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcuúbeke. Áronåa tså dibye íchii íjcyájúcootúne. Tsúúca bohíjúcoóbe. Cáhawåå méuujévå íchii dibyee íjcyatsíí pevétsíiyéjuco íjcyane.

© 1996 David C. Cook

7 Ahdícyane méúúballété
Péédorómá tsijtye dííbyé
mamyémuke tsúúca tsiíne dibye
bóhíjucóóne. Méneeco dibye
péjucóóné Gariréavu diityé ihde
téhullévú diityémá iátyúmíjcatsí
diityékée iñéhíjcyádújuco.

8 Ehdúhjáa dibye néenemáyé
wájucóómé iillityéneri
úúvécunúmere. Aaméhjáa
tsá muuca úúballétu mítyane
iillityénéllííhye.

**Maaría Madarénadívú Jetsóó
bóhówaavéne**
(Ja 20.11-18)

9 Aanéhjáa ibóhíjcoójí
cúúvénetúré Jetsóó bóhówaavé
Maaría Madarénadívú dííllé
pañétúu 7-meváké naavémuke
iwáágóóllédívu.

10 Aalléhjáa úúballété
dííbyé mamýmú dííbyeke
kímóóvehíjcyámeke.

11 Áronáacáhjáa tsá díílleke ditye
cáhcújtsotúne.

**Ímamyémudítúyú míityétsidívú
Jetsóó bóhówaavéne**
(Rc 24.13-35)

12 Aanéhjáa dííllédívu
ibóhówaáavéné boonétú tsiíne
bóhówaáavebe tsíhdyuréjuco
míityétsi ímamyémudítúyú juuváyí
péhíjcyámútsidívu.

13 Aamútsíhíjyáa idyé tsijtye
íñahbéjteke úúballeróné tsá ditye
cáhcújtsotúne.

**Muhdú ditye wákímyefiíne
ímamyémuke Jetsóó nééneé**
(Mt 28.16-20; Rc 24.36-49;
Ja 20.19-23)

14 Átsihdyúhjáa bóhówaáavebe
pámehdívréjuco ímamyémudívú
11-mevaréjuco íjcyame majchorí
íjcyamedívu. Áamekéhjáa
uhbáíchoobe ímiááné bóhííbeke

íájtyumíné tsijtye úúbálleroné ditye
cáhcútsohíjcyátúné hallútu.

¹⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ahdícyane óví ámuha
pámeekéré íñújiri íjcyané
míamúnáake méúwaabó ditye
pájtyetéíñé uwááboju.

¹⁶ Aane lléébome ímiáané
icyáhcújtsóné uubállé
tsójtsótsámeímyé ihdyu
pájtyetééhi. Áanetu cáhcújtsotúmé
wágóóóvééhi.

¹⁷ Aane oke cáhcujtsómé
tamyémeri waagóóó tsaaté pañe
naavémú íjcyámeke. Téhdure tsíjtyé
ihjyu illéébótúrójuri ihjyúvaímye.

¹⁸ Téhdure íñimiyémuke ditye
ékééveromé tsá iiná méénúityú

diityéke. Téhdure námijtya
áadoromé tsá dsíjvéityúne. Aame
chéméméhjike bóhíítsohíjcyááhi.

Níjkyejívú Jetsóó péeneé

(Rc 24.50-53)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó
ímamyémuke néené boonétú
tsúúca Píívyéébe dííbyeke ujcú
nájkyejívú dibye iávyéjuuté
dííbyema.

²⁰ Áábe déjuvúhjáa ímamyémú
úwáábohíjcyá pahúllevaré
teene dííbyé uwááboju.
Aaméhjáa dííbyere píáábóneri
méénúráítyúronéhjí méénuhíjcyá
dííbyé uwááboju iwáájácúmeíki.
Áyu tehdújuco.

RÓÓCAÁ

Róoca Jetsóodítyú cáátúnuháami

Íhjuu tújkeváne

1 ¹⁻² Tsúuca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéné páñetu ájtyumímé tééné uubállé caatúnuhjýcýá ímí tehjújuco.

³ Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco tééné uubállé o cáátunúné uke o wájuuube Téóópiró éllewu, diityékée o díllóhýcýánéj piínévú téhdure páneere ímí ídyéjúcotu tsúuca o wáájácúnélliíhye.

⁴ Aane ó imíllé tééné uubállée ditye méénune u lléébohýcýáné ímíneúvú u wáájácúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsíímávámeííne

⁵ Jodéa iínújí avyéjuubéhjáa Heróódé íjcyáijyu íjcyaaabe tsaapi llúúváábe Tsacaríá Abíámuúbe. Áábé táába méméhjáa Eritsabée Aróój tsiiménémúháábéelle íjcyalle.

⁶ Áámútsikyéhjáa Píívyéébe ímí íjtsúcunú dííbyé taúhbaju néhdújuco dityétsí íjcyánélliíhye. Aamútsíhýjáa tsá íínetú néétsámeítyú mímúnáadívu.

⁷ Árónáacáhhjáa ihdyu tsá dityétsí tsíímávatú mewa Eritsabée ajchíba íjcyánélliíhye. Áané pañévúhjáa idyé tsúuca kéememútsíjyuco diityétsí.

⁸ Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacaríá íjcyáha múnáake dómajcóné

llúúvájte Píívyéébe úmiwávú pácuúcu péététsohjýcýané.

⁹ Aanéhjáa imyéénuhjýcýádú nehcómé caabyé diitye llúúvájtedítyú páñétúétsihvu úcááveííne. Aanéhjáa diibye Tsacaríake dómajcóné ditye úcááveííne páñétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane ditye ipyééttétsoki.

¹⁰ Aanéhjáa ditye péététsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyéébema íhýúváhi.

¹¹ Áanáacáhhjáa dííbyedívú nýjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene ditye péététsohjýcýané wájjí íjcyátsihvu.

¹² Áábekéhhjáa íajtyúmíne mýtýane íllityéébe.

¹³ Árónáacáhhjáa neebe diibye Tsacaríake:

—Dííllityedííne. Tsúuca muurá Píívyéébe uke lleebó dííbyema u íhýúvahýcýáne. Áhdícyane muurá dítyáába Eritsabée tsíímávaá wájpííkye. Áábeke ú meménuú Jóáádivu.

¹⁴ Ááneri muurá mýtýane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi.

¹⁵ Aabe daachi Píívyéébedívú íhtsútuube íjcyaaabe tsá bíinojpácýó ádóityúne. Áhdure tsíííne avyéjpacyóné tsá ditye ádóityúne. Muurá tsíjju ííbwá pañérei íjcyároóbé pañe tsúuca Píívyéébe Apííchó íjcyááhi.

¹⁶ Aabe mityámeke ijraéemudityú Ávyéjuube Pívyéébé icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi.

¹⁷ Muurá tsaatéké ítsíímemáyé cáánímuke díbye ímíbaávyetsómé tsaímiyējuco íjcyafíne. Áhdure lléébohíjcyátúrómeke ímíbaávyétsóííbye. Ehdu muurá Ávyéjuube Jetsóó ihde māmúnáake ímíbjáchóíibye dítye ímí dífbyeke iwáátsúcúpéjtso Eriáúvumáa ícyahíjcyáné Pívyéébé Apííchóré dífbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa nįjkyéji múnáajpi néénéllii díibye Tsacaríá néé dífbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdu óoma íjcyafíne? Muurá tsúúca kéémemútsįjyucu muhtsi átyáábama.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá Pívyéébe oke wallóó íúnú múnáajpi Gaabriéé o íjcyáabeke díllelevu uke ímiá uubállé o méénuki.

²⁰ Ahdícyane ícyoocátú tsáhájucu u pívyetétýú u íhjuváne dááchikye tsįju tsímávanévųjuco íveekí uke o úúballéné u cáhcųjtsótúnéllííhye. Ehdu úuma pajtyeííne íéévé úújetįjy.

²¹ Ehdúhjáa néeneri Tsacaríá duurúvájá pañe íjcyáabeke māmúnáa áachítýú itýéhméróne múhdurėjucó íjtsámeííne íícúí díbye tsáátúnéllííhye.

²² Aabéhjáa íjchivýedú ímiááné tsáhájucu pívyetétú íhjuváne. Íhyótsiríyəcúhjáa díbye úbáhcyohíjcyáné díityémá íhjuívaróne. Aanéhjáa íjtsúcunúmé tsíeméné dífbyedívú bóhówaavéné tééjá pañevu.

²³ Aabéhjáa dífbyeke tene dómájcodųjcoojívá tééjá pañe iwákímyeííne péjucóó íhjavu.

²⁴ Ááné boonétúhjáa ímiááné tsúúca mewa Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa íhjayátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva.

²⁵ Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi māmúnáa íhjuvahíjcyánetu íhveté ííne íllu óoma Pívyéébe meenúhi.

Jetsóó tsímávámeííne ńjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanéhjáa tsúúca 6 nuhbávájucu dílle íjcyánáa idýé Pívyéébe tsiííne wallóó nįjkyéji múnáajpi Gaabriééke Gariréari íjcyacóómí Natsaréevu díbye íúújeté wájpiikyéi úújetulle Maariake.

²⁷ Dííllekéhjáa Jotséé áábajáa ityáábáva Dabííúvųj tsíiménémúhaabe íjcyáabe.

²⁸ Aabéhjáa nįjkyéji múnáajpi díílle éllevu ipyééne néé díílleke:

—Maímįjy ihdyu u íjcyanej. Muurá Pívyéébe uke tujkéveellé tsįtye walléémú ehníínevú.

²⁹ Ehdúhjáa díbye néeneri íllure íúllévenúne íjtsámeííllé ííná nééiyóné ehdu díbye néeneri.

³⁰ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Díhllytédííne. Muurá Pívyéébe uke tujkéveelléhi.

³¹ Ahdícyane ú éévaáhi. Aane u tsímávááabeke ú meménúí Jetsóodívu.

³² Aabe íhtsútuube íjcyáa Páñétúejpi Pívyéébé Hajchi íjcyáabe. Áabeke Pívyéébe ávyéjútsoó dífbye íhde múnáajpi Dabííúvuke íávýėjujtsódu.

³³ Aabe íjraéémú avýéjuube íjcyáa múįjyú cápáyóóvétyuúbe.

³⁴Ehdúhjáa díbye néénéllii diille Maaríá néé dífbyeke:

—¿Aca muhdú ó éévaá wájpíima o íjcyállejíjvari?

³⁵Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébere Íapííchoj téeveri ehdu úuma méenuúhi. Áanéllii díbye u tsímávaabe dífbyé Hajchíyé íjcyáahi.

³⁶Téhdure muurá dífelle Eritsabée tsímávaá tsáápiikye tsúuca kéémelléjucu íjcyárolle. Tsúuca muurá 6 nuhbávájucu dille éévane ajchíba íjcyárolle.

³⁷Tsá muurá íiná Píívyéébedívú túhuutúne. Páneere piivyéteébe.

³⁸Áanélliihyéhjáa Maaríá néehíi:

—Muurá dífbyeke ó íícúvehíjcyáhi. Aabe ihdyu óvíi eene oke u néhdu óoma meenuhi. Ehdúhjáa dille nétsihdyu ílluréjucu níjkyéji múnáájpi pééneé.

Maaríá Eritsabéeke ááhívéne

³⁹Átsihdyúhjáa íícúíye múhdúj coojívatúrá diille Maaríá péé Jodéa iínújiri íjcyané caméhbáuri íjcyáoomívu.

⁴⁰Aalléhjáa Tsacaríake íááhívéne dífbyé taaba Eritsabéeke duurúváhi.

⁴¹Áané tujkéveríhjyáa diille Eritsabéeke íjtsiiméné vááúmeí íhbáu pañe. Áanáacáhjáa Píívyéébé Apííchó tsúuca dííllé pañe.

⁴²Aalléhjáa kéévánécoba néé Maaríake:

—Muurá tsijtye walléémú ehniíñevu uke Píívyéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsímáváábeke ímí pícyoó panévátüre.

⁴³Aalle ¿muhdú ídátsohívalleke oke ú aahívevá Táavyéjuube

Tápájtvetéébé íjcyáííbyéj tsiiju u íjcyalle?

⁴⁴Muurá oke u dúúruváváne tujkéveri tápañe tsímene vááúmeí ímíjyúúvénej pééve.

⁴⁵Ahdícyane ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píívyéébe tujkévéélléné u cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ímiááné méénúíbye úuma muhdú uke íñéhdú.

⁴⁶Ehdúhjáa Eritsabée néénéllii Maaríá néehíi:

Ávyetaré táífbúuri ó duurúvá Píívyéébeke.

⁴⁷Aabe Tápájtvetétsoobe mityane oke ímíjyúúvetsó táífbuu.

⁴⁸Muurá íñe dífbyé íícúve múnáalle ídátso o néérólleke oke ítsááveébe. Ahdícyane ícyoocátú pámeere mímúnáa óhdi ímíjyuvéhi.

⁴⁹Muurá Píívyéébe ímiáábé íhtsútuube íjcyaaabe tajtyéeveri meenu ímí tehdújucu.

⁵⁰Aabe pámeere mímúnáadítýú múhdumé dífbyeke ávyejúúllémeke píaabó diityédí ídáátsóvéneema.

⁵¹Muurá ávyetá íhtsútú nénéhji imyéénúneri mityájkímyeímyeke núcójpívetsoóbe.

⁵²Áhdure íhtsútujte ávyéjútédítýú íavyéjú idyójtúne ávyéjuutétsoobe ídáátsóméjhikéréjucu.

⁵³Muurá ímiááneríyé tsúúráméíhíjcyámedívú éhniíñevu bóhówájtsoobe teéne. Áánetu íhtsutúme éhnéva múnáa tééneríyé

tsúúrámehijcyámeke tsá dibye
ímiáánevu ájcutúne.

⁵⁴⁻⁵⁵ Muurá ihñéjté ijraéémú
mejcyámeke ídaatsólléne
íhvéjtsótuubéré meke
píáábohíjcyá múijyú
nǎjkéváityúné éhnéhjáa méidé
múnáajpi Aavaráaúvuke
pámeere íjtsiiménémúháábema
inéhdujucu.

Ehdúhjáa neelle Maaría.

⁵⁶ Aalléhjáa pápihchúú nuhbáva
Eritsabéema íjcyátsihdyu oomí
ihjyávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóáake tsiiju tsíimaváne

⁵⁷ Aanéhjáa Eritsabéé tsúúca
itsíimaváíne ééve úújetédú tsíimavá
wájpiíkye.

⁵⁸ Áijyúhjáa díille hájkímuma
tsijtye téeneri ímíjyúúvéne duurúvá
dille tsíimaváne Píívyéébere dílleke
píaabóné iwáájácúnema.

⁵⁹ Aaméhjáa tsúúca íhyojtsítú
pápihchúúj coojvájucu
íjcyáábéwúuke ínamého
nǎjcáuemííhé kíhdyahíróhi.
Áanemáhjáa imílleromé
dííbyéwúuke imyémenúné cáani
Tsacaría déjuri.

⁶⁰ Áronáacáhjáa tsiiju néehíí:

—Tsáhaá, Jóaa dííbye méme.

⁶¹ Áanélliihyéhjáa néeme díílleke:

—Áronáa tsá teene dídyohííba
múnáa mémé íjcyatúne.

⁶² Ehdúhjáa inééne cááníkye
úbahcyómé dibye imyémenú keená
íimíllenévu.

⁶³ Áanélliihyéhjáa cáani Tsacaría
tsieméné ityáúmeíñetu caatúnú
'Jóaa dííbye mémé íjcyaaíhi' inééneé.
Áaneríhjyáa pámeere ullévenúhi.

⁶⁴ Áijyúhjáa tsúúca íhgyúvaabe
Píívyéébeke duurúváhi.

⁶⁵ Áaneríhjyáa teene Jodéa iñújí
caméhbaúne múnáa iúllévenúne
úbálléjcatsíhi.

⁶⁶ Áanemáhjáa Jóáadityu
néemeé:

—¿Aca íhya íné íhtsútuubéí
dííbyéwu? Muurá Píívyéébe ímí
dííbyeke íjtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacaría dúúruváne

⁶⁷ Aanéhjáa téijyu diibye cáani
Tsacaría Píívyéébe Apííchó ípañe
íjcyaaabe dííbyeke dúúruvaabe
néehíí:

⁶⁸ Maímijyu ihdyu mee
ijraéémú ávyéjuube Píívyéébe
íjcyanej. Muurá meke
píááboobe mepájtyeteki.

⁶⁹⁻⁷⁰ Muurá íiicúve
múnáajpi Dabíiúvúj
tsiiménémúháábedityú
pícyóiiibye tsaapi íhtsútuube
meke pájtyetétsoííbyeke
tsúúcajátújucóo íhgyú uubálla
múnáaj téeveri inéhdúu.

⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó
mémunáadityu.

⁷² Muuráhjáa méihdé
múnáaúvudi ídáátsóvéne
diityéké íhvéjtsótuube píaabó
muhdú diityéké inéhdújucu.

⁷³⁻⁷⁵ Muuráhjáa téhdure
méihdé múnáajpi
Aavaráaúvuke ímiááneturé
neebe meke mémunáadityú
ípájtyetétsoííne íínerí
íllityétúmé dííbyekéréjuco
meíicúve múijyú
nǎjkéváityúne.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ehdúhjáa íhgyúvátsihdyu
diibye íllíwúuke neébe:

Ahdícyane uu hájchíwu ú
íjcyáá íhtsútuube Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáajpi. Aabe
dííbyeéjteke ú ímíábávyétsoó
Ávyéjúúbé ihde ditye iwáájacu
tsúúca diityé imítyuháñé
Píívyéébe diityédí ídáátsóvéne
ábájjíveíñé ditye ipájtyetéki.

⁷⁸ Muurá meke ídaatsólléne
cáámetu wállóóiibye
tsáápiikye meéllevu
mepájtyetéíñe mééma
méénúííbyeke.

⁷⁹ Aabe muurá waajácútsoó
ímiájjítóvú eene
iwágóóóvéíyojjítóré
úraávyehíjcyámé ídátsó
cúúvétsii múu íjcyadu
wáájácúratúmé ícyahíjcyámeke.
Ehdu muurá ímiájjítóvú meke
waajácútsóiibye tsáímíyé
mejcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacaríá.

⁸⁰ Aanéhhjáa diibye tsíímene
tsáímíyé píívyeebe íjcyá Píívyéébe
ímillédu. Aabéhhjáa ícyahíjcyá
ííneubará píívyétúné iínújjiri
imúnaa íjraéémú dííbyeke ímíneúvú
wáájácútsihvújucu.

Jetsóoke Maaríá tsíímaváne

(Mt 1.18-25)

2 ¹ Áanetúhjáa Maaríá tsúúca
tsíímaváiñé pííhínáa pánétúejpi
ávyéjuube Tséétsa Aogójtó
táuhbá pámeere imyémeháñé
icyáátúnútsámeíki.

² Téjjyúhjáa Tsííriá iínújjí avyéjuube
Tsiréénio íjcyánáa méénútujkénúme
teene páme méméré cáátúnúmeííñe.

³ Áánélliihyéhjáa pámeere
pehíjcyá ímichi íiínújjí comíñevu
imyémeháñé icyáátúnútsoki.

⁴⁻⁵ Aanéhhjáa Jotséé diille
mewa Maaríá éévállema péé
Gariréá iínújjí Natsaréetu Jodéá
iínújjiri íjcyacóómí Beréevu
Dabíiúvúu tsíímávámeítsihvu
imyéme icyáátúnútsó dííbyeúvúj
tsiiménémúhaabe íjcyánéllííhye.

⁶ Aanéhhjáa tétsii dityétsí íjcyánáa
tsúúca Maaríá tsíímaváiñe éévé
úújetéhi.

⁷ Aalléhhjáa tujkénúejpi íjcyáábeke
itsíímáváne wájjámubááneri
ibíjjínúúbeke tódsijcaró jéémú
éébutáwá pañévu kiá dityétsí
íjcyáíyotsíí íjcyátúnéllííhye.

Jéémú tehme múnaa

Jetsóoke ááhivéne

⁸⁻⁹ Áanáacáhhjáa técoomí
únúfuri tsaate obééjámuke
téhmehíjcyamedívú tépejco níjkyéji
múnáajpi bóhówáávéebedítýú
Píívyéébé ámítsaráhcó diityéké
ájchúcunúneri mítyane íllityéme.

¹⁰ Áronáacáhhjáa neebe diityéke:
—Méíllityédíñe. Muurá ímiá
uubállema o tsáá ámuha éllelu
pámeere mítyane ímíjyúúvéíñé
uubállema.

¹¹ Muurá tsúúca ámuhá avyéjuube
ámúhakye pájtyetétsóííbyeke
tsáápille tsíímavá Dabíiúvú
coomívu.

¹² Aabe wájjámubááneri
bíjjínúmeííbyé jéémú éébutáwá
pañe íjcyáábeke ámuha
maájtyúmíneturé méwaajácúu
diibyéjucu íjcyane.

¹³ Áanáacáhhjáa diibye níjkyéji
múnáájpi únúvú tsijtye mítyame
dííbyé nahbéjté bóhówaavéhi.
Aaméhhjáa Píívyéébeke dúúruvámé
nééhíí:

© 1996 David C. Cook

¹⁴ Maímijyu Píívyéébe
nǐjkyéjiri ǐjcyáábej. Muurá
ííńújiri ǐjcyáné mǐamúnaa
dibye ǐmillédú ǐjcyame
tsaímíyējuco ǐjcyáíńé ǐiná
diityé hallúrí ǐjcyájúcootúme.

¹⁵ Aaméhjáa nǐjkyéji múnáa
tsúúca pééné boone diitye jéémú
tehméjité néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepée
Beréevu Píívyéébe meke úúballéné
maájtyúmiki.

¹⁶ Ehdúhjáa ǐnééne ǐcúí téhullévú
péeme ǐmíááné ájtyúmité diille
Maaríaa, Jotséee, diibye tsǐménéwu
jéémú éébutáwá pańe ǐjcyáábee,
ǐjcyámeke.

¹⁷ Aaméhjáa dííbyeke iájtyúmine
úúballé nǐjkyéji múnáajpǐ
dííbyéwúudítýú nééneé.

¹⁸ Ááneríhjýaa ullévenúme.

¹⁹ Aanéhjáa Maaríake ǐńé
ímíjyaú pájtyelle tééneri
ǐtsámehijcyáhi.

²⁰ Átsihdyúhjáa diitye jéemú
tehméjté oomí Píívyéébeke
ávyéjút soméré diityékée tene
némeídyújuco tene íjcyánéllííhye.

Jetsóoke ditye méménúne

²¹ Aanéhjáa 8 coojíva
íjcyáábéwúuke ínamého
nájcaúemííhé kíhdyahíróme.
Átsihvúhjáa dííbyeke meménúmé
Jetsóodívú nájkyéji múnáájíphjyáa
Maaríake dilléi éévátúné íhdéjuco
néhduú.

²² Téijyúhjáa diille Maaríá
ímíbjáchoméííne éévé úújeténéllíi
péeme Jerotsaréevu Moitséeúvuj
tééveríhhyáa Píívyéébe nééné
taúhbaju néhdu imyéénuki.
Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke
Píívyéébé hójtsí pañévu
pícyoomútsi.

²³ Ehdúhjáa meenúmé Píívyéébé
taúhbaju íllu néhdújuco: “Tujkénú
pamévare wájpiikye tsímávaabe
Píívyéébé wáabyutáábé íjcyááhi.”

²⁴ Aamútsíhhyáa tsajtyé
Maaríá ímíbjáchoméííne
hallúvú Píívyéébeke íícúveííne
míítyétsi wahpéjtétsikye dííbye
taúhbaju íllu néhdújuco: “Múu
tóómehémútsíúbake íjúúumútsíúbake
tsíva ímíbjáchoméííne íícúve.”

²⁵ Téijyúhjáa Jerotsaréeri ímíáábé
íjcyaaabe Tsimeóó tsáimíyé Píívyéébe
ímíllédú ícyahíjcyaaabe ítsohíjcyá
íjraéémuke ímíbáávyétsóíibye
tsááiíne.

²⁶ Áábé pañéhjáa Píívyéébé
Apííchó íjcyane úúballé dííbyeke
díbyéi dsíjívétúnáa Píívyéébe
wálooííne meke pájtyetétsóííbyeke.

²⁷ Aabéhjáa Píívyéébé Apííchóré
túkévéjtsóneri péé duurúvájávu.

Áánáacáhjáa Jetsóówúuma
tsííjumútsí úcaavé tééj pañévu
Píívyéébé taúhbaju néhdújuco
dííbye wúuke imyéénuki.

²⁸ Áhullévúhjáa díibye Tsimeóó
dííbye wúuke ííhbúctíne Píívyéébeke
dúúrúvaabe nééhií:

²⁹ Ayúju Píívyéébeéj, tsúúca
ííne oke ú ájtyúmítsó okée u
néénevu dííicúve múnáajpi
o íjcyáábeke. Áhdícyane óvíi
ílluréjuco o dsíjívéne.

³⁰⁻³¹ Tsúúca ó ájtyumí
múúhakye pájtyetétsóííbyeke
pámeere míamúnáadívú u
bóhówáávetsóóbeke.

³² Aabe peetédu néébe
téhdure íjraéémú íjcyátúróné
míamúnáake ímíájíjtóvú
waajácútsoóhi. Áhdure íhñéjté
íjraéémuke ávyéjútsoííbye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhhyúváneeri
tsííjumútsí ullévenúhi.

³⁴ Téhduréhjáa díityétsí hallúvú
piáábó táúmeííbye ímí díityétsí
ííjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe
Maaríake:

—Áánúdityu íjcyane muurá
mítyame memúnáa íjraéémudítýú
éhnííínevu tútávááveéhi. Aame
íllure dííbyeke ehdíívalleé
ávyejúúlletúme. Áronáa íjcyáimíyé
tsaate dííbyeke cáhcujtsóme.

³⁵ Ehdu dííbyeke tene pájtyécooca
waajácúmeííne muhdú míamúnáa
tsáápiítsá íjtsaméí íjcyane. Ájyu
teene páneere u íítene uke tsííjjuke
ávyetá kimóhcó pájtyeé dííífbúutu.
Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríake.

³⁶⁻³⁷ Áhduréhjáa íjcyalle tsáápile
kéémelle Atsée dohjííba múnáajpi
Panoéeúvú ajoyúwá Áánaá. Aalléhjáa
bádsíjcaja ííjcyácooca ityájííwáábema

ijcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúúca
84 pijcyábájucó ipíibajyúúvatétsihdyu
íjcyalle tsá íínehíjcyatú duurúvájatu.
Paijyuvárehjáa Píívyéébeke
dúúrvalléré ihjyúvahíjcyá dííbyema.
Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho
dííbyema íhíjyúvácoóca. Aalléhjáa
Píívyéébere tükévéjtsóneri íhdéjucó
iiná pájtyefíne úúbállehíjcyalle
tétsihvu itsáane duurúvá Píívyéébeke.

³⁸ Áané boonéhjáa úúbállelle
Jetsóó Mépájtyetétsoobe
íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée
múnaa ipájtyetéíne ítsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óómiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píívyéébé taúhbaju
néhdu Jetsóój tsíijúmútsí imyéénúne
boone oomí Gariréa iínújivu
íhcyóómi Natsaréevu.

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé
piáábójú pañe tsaimíyé píívyeebe
panévare waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

⁴¹⁻⁴² Aabéhjáa tsúúca 12 pijcyábá
íjcyáábema tsíijúmútsí péé
Jerotsaréevu pajtyeté wañéhjivu
ténevá pijcyábádú ipyéhíjcyádújucó.

⁴³ Aanéhjáa téene pajtyétavu
diityétsidítyú coévaabe Jerotsaréevu
dityétsí wáájácútúne hallúri.

⁴⁴ Íjtsúcunúmútsíhjyáa díbye
péjucóóné tsaatéma. Áanemáhjáa
tsájcoojíjucó ipyéérone néhcóromútsí
dííbyeke imúnáa pañe. Téhduréhjáa
tsijtye iwáájácúmé pañe néhcóromútsí.

⁴⁵ Áronemáhjáa tsiíne óómimútsí
Jerotsaréevu dííbye néhcovu.

⁴⁶ Aamútsíhjyáa ájtyumí
3 coojívatu duurúvájá pañe
taúhbájú uwáábojtéj píine
ácuúcunúúbé ditye íhíjyúvájcatsíñe
lléébúcnúhíjcyáábeke. Aabéhjáa
téhdure díllóhíjcyá íicyánéjcutu
diityéke.

© 1996 David C. Cook

⁴⁷ Áánerfhjyáa ávyeta ullévenúmé muhdú kémúúbejjíva wáájácúneri. Téhduréhjáa dífbyeke ditye díllone dibye ánúcuhiŋjcyáneri ullévenúme.

⁴⁸ Áhduréhjáa tsíŋjumútsí dífbyeke iájtýúmíne ullévenúhi. Áábekéhjáa tsíju néehí:

—Llíhij, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáriivéhi? Muurá muhtsi dífyaáanidy neébema uke ménéhcohŋjcyá tsínehjírjúco ŋjtsámeímútsíye.

⁴⁹ Áánéllihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú ífvane oke ámuhtsi ménéhcohŋjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájacutú Llihíyó wákimyéiyi o ŋjcyaidyújuco o ŋjcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye dibye néene tsá dityétsí wáájacutú iiná iinéiyóné ehdu dibye néeneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsí diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahŋjcyá tsáimíyé diityétsima muhdú dityétsí ímillédu. Aanéhjáa imíwu tsíju iŋjtsúcunúneri ítsámeihŋjcyáhi.

⁵² Aabéhjáa tsúúca kééméveebe mítyanéjuco wáájacúúbeke ímí Pívyéébe ŋjtsúcunúúbeke téhdure mímánuaa ímí iŋjtsúcunúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)

3 ¹ Téjyúhjáa 15 pijcyábájuco Tibéerio páñétúejpi ávyéjuube ŋjcyánáa Póotsio Piráátó Jodéa iñúŋí avyéjuúbe. Áánetúhjáa Heróódé Gariréa iñúŋí avyéjuúbe. Áánetúhjáa íñahbe Perípé Itoréaa, Taraconítee, ŋjcyané iñúŋícu avyéjuúbe. Áánetúhjáa Ritsaníá Abiríniá iñúŋí avyéjuúbe.

² Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí páñétúejtési llúuvájté avyéjujtési. Téjyúhjáa Tsacaría hajchi Jóaa ínéubará pívyétúné iñúŋí ŋjcyáábeke Pívyéébe néé dibye iúwááboki.

³ Áhdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhŋjcyané patsíhŋjivá múnáakéré Joodáa úníuri ŋjcyané iñúŋíne múnáake. Nehŋjcyaabéhjáa ditye ímítyuháñé íhvéjtsóne Pívyéébe icyánejcúvurjúco ífbúwáávène itsójtsótsámeí Pívyéébe diityédí ídáátsóvéne diityé ímítyú íllurjúco iábáŋíveki.

⁴ Ehdúhjáa Jóaa úwáábohŋjcyá Pívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíauvú íllu néhdújuco:

Méllééboó ínéubará pívyétúné iñúŋí ŋjcyaa keeváwu íllu úwaabóne:
“Méimibáávyé ímítyú ámuha meícyahŋjcyánetu tsáimiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube iájtýúmívaki.
⁵ Méimibáávyé ámuhá ŋjtsámeí éhne múúne juuva nehníwu nénéhŋjiri péeroju meímibájchoju ímí tsatúŋkevéréjuco ŋjcyadu.
⁶ Muurá Pívyéébe wálloó meke pájtyetétsóífbyeke pámeere mímánuaa iájtýúmiki.”

⁷ Ehdúhjáa Jóaa úwáábohŋjcyanéllí tsaate peecútéré dífbyedívú itsójtsótsámeí tsáameke neébe:

—¿Ávyeta mía íñimiyémúeméjté ámuúha! ¿Múha ámuhakye néé peecútéré ámuha metsójtsótsámeíñeri mepállójcoiyóné Pívyéébe meke

meimítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé
meúmíwari íjcyánetu?

⁸ Tujkénúí méuujétsó ímiáané
Píívyéébé icyánejcúvurējuco ámuha
meíbwáavéné mewáájácu ímiáané
tehdújuco ámuha meíjcyane.
Tsá ámuha menémeítyuró
Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe
ámuha meíjcyánéllíi íiná
ámúhake pájtyeítyúne. Muurá íñe
néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe
ípívyéjtsóiyá tsijtye Aavaráaúvúj
tsiiménémúháabeke.

⁹ Aabe muurá téhmehíjcyá
ímítyúmeke iwáágóoíñé éhne
múúne tsaapi íbájtotu ímiñe
néévátuhéhjí úwáájiri ííllóne
cójajtsódu.

¹⁰ Ehdúhjáa díbye néenélíi tsaate
néé dífbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha
méíjcyáiyáhi?

¹¹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Wájyamúúvámé ájcúiyá
tsájaavu tsaate wájyamúúvátúmeke.
Áhdure majchómá íjcyame ájcúiyá
ímájchoma íjcyátúmeke. Ehdúhjáa
neébe diityéke.

¹² Téhduréhjáa tsaate
ávyéjúúbé wáabyuta dsíídsike
áhdótsohíjcyámé itsójtsótsámeí
dífbye éllewu ipyééne néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú
muha méíjcyáiyá ímí Píívyéébema
méíjcyaki?

¹³ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújí avyéjúúbé
taúhbaju néené ehniíñevu ámuha
maáhdótsohíjcyáítyuró míamúnáake.

¹⁴ Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú
néé dífbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú
méíjcyáiyáhi?

Áánéllíihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhne peecútéré
ámuha medótúcuíjcyáítyuróne.
Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha
maállítyuróne. Áhdure ámúhake
múhduná dítye ámúhá wákimyéí
áhdone múu ímí íjtsúcunú
tehdújuco.

¹⁵ Ehdúhjáa diityéké Jóaa nénéllíi
dífbyedítyú míamúnáa íjtsámeí
tsáijyu múu diibyējuco míamúnáake
pájtyetétsóibye díbye íjcyane.

¹⁶ Áronáacáhjáa neébe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhake
ó tsótsohíjcyá nújpácyori.
Áánetu íjcyaaabe tsijpi táhboone
úwáábóibye táehniíñevu íhtsútuube
íjcyáabeke íjtyúhápáájíubaré
o tácóriúcu dífbyedívú o
pííhívéítyúroóbe. Díbye ihdyu
ímiáané cáhcújtsómé pañévú
pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu
cáhcújtsótúmeke cújúwá pañévú
waagóoíbye.

¹⁷ Muurá dówajcárováiibye
ímítyúmedítyú ímiáámeke éhne
múúne bíivá pañétú trígó meíjcune
maááhívetsoódu. Muurá ímiáámeke
íujcúne ímítyúmeke waagóoíibye
cújúwu múijyú áabatéítyúwá
pañévú éhne múúne trígó néévá
meíjcúné boone téhiibájí bíivamá
mecójajtsódu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jóaa ímiáájú
úwáábohíjcyá míamúnáake.

¹⁹ Aabéhjáa ávyéjuube Heróódeke
néé íveekí ímíñejí íñahbe
Perípé táábake díbye táábaváne.
Téhduréhjáa neébe díbye tsíñehjí
ímityúné méénuhíjcyáne.

²⁰ Ehdúhjáa Jóaa úwaabóné
illéébóiyótsihvu íllure dífbyedívú
tééné hallútú cuvéhoojánútsoóbe.

Ááneríhjáa éhniíñevúré ímityúné
méénuúbe.

Jetsóó tsójsótsámeíñe

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Aanéhjáa Jóaa míamúnaake
tsótsóhíjcyáábedívu téhdure
Jetsóó tsójsótsámeíhi. Aabéhjáa
Jetsóó Pívyéébema íhjuvánáa
cáámetu dílbyé Apííchó íjuuúdu
bóhówaavéné niityé dílbyedívu.

²² Áanáacáhjáa Pívyéébe néé
cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájyuúbedi
mítyane ó imíjyuúhií.

Jetsóó íhdé múnáaúvu

(Mt 1.1-17)

²³ Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá
íjcyabe botsíi tujkénú íwákimyéi.
Aabéhjáa tene némeíhijcyádú Jotséé
hajchi.

Áánetúhjáa Jotséé Eríi hajchi.

²⁴ Áánetúhjáa Eríi Matáa hajchi.

Áánetúhjáa Matáa Revíi hajchi.

Áánetúhjáa Revíi Mééki hajchi.

Áánetúhjáa Mééki Jáána hajchi.

Áánetúhjáa Jáana tsijpi Jotséé

hajchi.

²⁵ Áánetúhjáa Jotséé Matatía

hajchi.

Áánetúhjáa Matatía Amóó hajchi.

Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi.

Áánetúhjáa Naóó Ééri hajchi.

Áánetúhjáa Ééri Nagái hajchi.

²⁶ Áánetúhjáa Nagái Máa hajchi.

Áánetúhjáa Máa tsijpi Matatía

hajchi.

Áánetúhjáa Matatía Tsemeíi hajchi.

Áánetúhjáa Tsemeíi Jotséé hajchi.

Áánetúhjáa Jotséé Jodáa hajchi.

²⁷ Áánetúhjáa Jodáa Joanáa

hajchi.

Áánetúhjáa Joanáa Réétsá hajchi.

Áánetúhjáa Réétsa Tsorobabée

hajchi.

Áánetúhjáa Tsorobabée Tsaratiée

hajchi.

Áánetúhjáa Tsaratiée Néerí hajchi.

²⁸ Áánetúhjáa Néerí Mééki hajchi.

Áánetúhjáa Mééki Áadí hajchi.

Áánetúhjáa Áadí Cotsáa hajchi.

Áánetúhjáa Cotsáa Emodáa hajchi.

Áánetúhjáa Emodáa Ééré hajchi.

²⁹ Áánetúhjáa Éére Jotsoée hajchi.

Áánetúhjáa Jotsoée Erietsée hajchi.

Áánetúhjáa Erietsée Joríi hajchi.

Áánetúhjáa Joríi Matáa hajchi.

Áánetúhjáa Matáa Revíi hajchi.

³⁰ Áánetúhjáa Revíi Tsimeóó

hajchi.

Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáa hajchi.

Áánetúhjáa Jodáa Jotsée hajchi.

Áánetúhjáa Jotsée Jonáa hajchi.

Áánetúhjáa Jonáa Eriakíi hajchi.

³¹ Áánetúhjáa Eriakíi Meréa

hajchi.

Áánetúhjáa Meréa Maináa hajchi.

Áánetúhjáa Maináa Matatá hajchi.

Áánetúhjáa Matatá Natáa hajchi.

³² Áánetúhjáa Natáa Dabíi hajchi.

Áánetúhjáa Dabíi Itsaíi hajchi.

Áánetúhjáa Itsaíi Obée hajchi.

Áánetúhjáa Obée Bóó hajchi.

Áánetúhjáa Bóó Tsamóó hajchi.

Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi.

³³ Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáa

hajchi.

Áánetúhjáa Aminadáa Aráa hajchi.

Áánetúhjáa Aráa Ejroó hajchi.

Áánetúhjáa Ejroó Páaré hajchi.

Áánetúhjáa Páaré Jodáa hajchi.

³⁴ Áánetúhjáa Jodáa Jacóóbó

hajchi.

Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáa hajchi.

Áánetúhjáa Itsáa Aavaráa hajchi.

Áánetúhjáa Aavaráa Tarée hajchi.
Áánetúhjáa Tarée Nacóo hajchi.

³⁵ Áánetúhjáa Nacóo Tseróo hajchi.

Áánetúhjáa Tseróo Ragáo hajchi.
Áánetúhjáa Ragáo Perééké hajchi.
Áánetúhjáa Perééké Hebée hajchi.
Áánetúhjáa Hebée Tsáará hajchi.

³⁶ Áánetúhjáa Tsáara Caináa hajchi.

Áánetúhjáa Caináa Apatsáa hajchi.
Áánetúhjáa Apatsáa Tsée hajchi.
Áánetúhjáa Tsée Noée hajchi.
Áánetúhjáa Noée Ramée hajchi.

³⁷ Áánetúhjáa Ramée Matotsarée hajchi.

Áánetúhjáa Matotsarée Enóo hajchi.
Áánetúhjáa Enóo Jarée hajchi.
Áánetúhjáa Jarée Mararée hajchi.
Áánetúhjáa Mararée Caináa hajchi.

³⁸ Áánetúhjáa Caináa Enóo hajchi.
Áánetúhjáa Enóo Tséété hajchi.
Áánetúhjáa Tséété Adáa hajchi.
Aabéhjáa diibye Adáake Píívyéébe
ípívyéjtsó tujkénú íínúbatúre.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne

(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

4 ¹ Aanéhjáa Jetsóo pañe
Píívyéébé Apííchó íjcyaa
Joodáatu óómííbyeke téenere
tsajtyé ínéubá píívyétúné íínújju.

² Ahullévúhjáa Naavéné
mávárijchó dííbyeke. Áíjyúhjáa 40
coojvájucu májchótuube téhulle
íjcyaaabe ajyábáávatéhi.

³ Áábekéhjáa diibye Naavéné
néehíi:

—Bo ímiáané Píívyéébé Hajchi u
íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho
díípyéjtsóne majchoj.

⁴ Áánéllíihyéhjáa Jetsóo née
dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé
waajácúháámitu nééneé: “Tsá
apááñéré majchó tájpi mejcyatúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóo néené boonétú
dííbyeke tsajtyéébé cámeháuvu.
Átsihdyúhjáa úújétsóobe páneere
íínújji avyéjuvu.

⁶⁻⁷ Áánemáhjáa neebe dííbyeke:

—Íne páneevúré uke ó
ájcuú u mímóúúvéne oke u
dúúrúvánhajchííjyu. Muurá
tahñe páneere íne imíwu néene
fhtsútunéhji íjcyane. Áánevu muurá
o ímíllémeke ó ájcúiyáhi.

⁸ Áánéllíihyéhjáa idyé neebe
Jetsóo dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé
waajácúháámitu nééneé:
“Máavyéjuube Mépiivyéébekéré
medúúrúváabe méfícúvéiyáhi.”

⁹ Áané boonétúhjáa idyé
dííbyeke tsajtyéébé Jerotsaréevu.
Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú
cáamevu itsájtyéébe neébe:

—Áyu cána ímiáané Píívyéébé
Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu
cátsiíníívyé baavújuco.

¹⁰⁻¹¹ Muurá dííbyé
waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wálloo nájkyéji
múnáake uke ditye ityéhme
íiná uke ipájtyétuki. Aabe tsá
ínéubátú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke
néenéllíi neébe:

—Téhdure muurá Píívyéébé
waajácúháámitu nééneé: “Tsá
Máavyéjuube Píívyéébeke
memávárijchóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiíne
ímávárijchóiyóné
ípíívyetétúccóótúnéllíi ílluréjuco
díbye íhvétsoíínúné dííbyeke.

**Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréá
iiñúji múnáadítu**

(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Átsihdyúhjáa óómiibye Jetsóó Gariréá iiñújivu Píívyéébé Apííchó dífbyé pañe íjcyaaábe. Ájyúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé páneere tééné iiñújiri.

¹⁵ Aabéhjáa tééné iiñújiri íjcyáné pihcyáávejaáneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréri úwaabóne

(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyée ipíívyécoomívu. Aabéhjáa imyéenuhíjcyádú wáyeeévejcóójí pihcyáávéjá pañevú eevé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaiaúvú waajácúhaamívú ditye ájcuhaámi. Ílúhjáa díbye éévetsí néehí:

¹⁸ Píívyéébé Apííchó óóma íjcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájíjtó wáájácútúmeke o úúbálleki. Muurá ídátso ícyahíjcyámé ímítýúnéhj íjcyadu ícubáhrajte. Áanetu diityéké ó íjchívyétsoóhi.

¹⁹ Áámeke ó úúbálleé Píívyéébe diityémá ditye pájtyetéiñe méénune.

²⁰ Ehdúhjáa nétsii íéévéne boone téhaamívú tééjá wákimyéi múnáajpikye íajcúne ácuúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjá pañe íjcyame ullévenúhi.

²¹ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ehdúu Píívyéébe

íwaajácúháamitu néene éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha mélleebó o éévene.

²² Ehdúhjáa Jetsóó diityéké néene pámeere ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áanu Jotséé hajchi íjcyatúne?

²³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi:

“Taabóóbé u íjcyaaabe bo uure tááboméj.” Ehdú muurá ámuha méneé íllu ámuha oke menééiyóne: “Capenaóó cóomiyí méénúráítýúronéhj í méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píívyécóómiyi.”

²⁴ Átsihdyúhjáa tsiíñe neébe:

—Cáhawáá ímiáánetúré ámúhakyé o néekií: Tsá muurá cáábyekeíkyé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítu íiñúji múnáa ávyejúúllétyuróne.

²⁵ Muuráhjáa íjraéémú pañe mityame píibájujyte walléémú íjcyará Eríaúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyácoóca. Téjyúu ájyaba tééné iiñújiri 3 pijcyábáj piínévú daari íjcyánaaáca.

²⁶ Áronáacáa tsá Píívyéébe wállóotú Eríaúvuke diityé éllevu díbye diityéké néene ditye lléébóityuróné iwáájácúnema. Áanemáa wállóobe Tsidóó iiñújiri íjcyacóómí Tsarétari íjcyáné piibájuúlle éllévuré dífbyeke.

²⁷ Téhdurée íjcyámé mityame íjpi chajááveri chémeme Eritséóúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáijyu. Árómedítýúu tsá tsáápíuba bóhíítsámeítyúne. Apáábyerée Tsííriá iiñúji múnáajpi Naamáá bóhíítsámeí Eritséodívú ípyée icyáhcujsódújuco íjcyaaábe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néenetu cayóbáávatémé pámeere pihcyáávéjá pañe íjcyame.

²⁹ Áanemáhjáa dífbyeke
ijchívyetsómé técoomi íjcyáné
caméhbáutu dífbyeke iwááóroki.

³⁰ Áronáacáhjáa múijyúrá
péjúcoóbe.

**Tsaápi pañétú naavéneke Jetsóó
wáagoóne**
(Mc 1.21-28)

³¹ Aabéhjáa péé Gariréa
iínújiri íjcyacóomí Capenaóovu.
Átsíi múnáakéhjáa úwááboobe
wáyeeévejcoóji.

³² Aaméhjáa ullévenúhijcyá
muhdícyánéjcurí tujkévéwu díbye
úwáábóneri.

³³ Áijyúhjáa íjcyaaabe tsaapi
tétsihiyí pihcyáávvejá pañe naavéné
ípañe íjcyaaabe.

³⁴ Aabéhjáa kéevánécoba
néehíi:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée
múnáajpi u íjcyaaabe! ¿Íveekí
múúhake ú pátsárijcyóváhi?
¿Mityá múúhake ú waagóovaj?
Muurá uke ó waajácú ímiáábé
Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné dífbyé
pañétú íhgyúvánhíi Jetsóó néé
dífbyeke:

—¡Cúúvéhulléré dífya! ¡Díjchivye
áadí pañétu!

Ahdújucóhjáa díbye íjchivyéné
diityéj piínévú íjcaáyóóbedítýú
dífbyeke tútávájtsótuubére.

³⁶ Áaneríhgyáa pámeere
iúllévénúne néjcatsíhi:

—¿Aca múhdutú díbye néhdújuco
naavémú íchívyehíjcyáné tsaaté
pañétu?

³⁷ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné
uubállé tsújaavé pámeere téené
iínúji múnáadívu.

**Péedoró báabeke Jetsóó
bóhiitsóne**

(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáávvejá
pañétú íjchivyédú Jetsóó péé
ímamyémuma Tsimóo jávu.
Áánáacáhjáa dífbyé baabe áíívyeri
chéménéllíi dífbyeke nééme díbye
ibóhíítsoki.

³⁹ Ahdújucóhjáa díbye teene
cheme úhbánetu dífilleke tene
pájtyene. Aalléhjáa ibóhííne
diityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Áijyúhjáa meíjyunúrónáa
tsívahíjcyámé páhduváré nééne
chémeri chéméméhjike dífbye
éllevu. Áamekéhjáa idyócarájcóneri
bóhíítsóhíjcyaaabe.

⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañétú
díbye naavémuke íjchívyetsómé
nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiááné
diibyéjuco Pájtyetétsoobe díbye
íjcyane. Áamekéhjáa neebe tsiíne
dítye tehdu íhgyuvájúcoótuki.

**Jetsóó úwaabóné pahúllevaré
Gariréa iínúji pañe**
(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsitsíívevu Jetsóó
péé técoomítýú tsiíllevu múubará
íjcyátúhullévu. Áronáacáhjáa
míamúnaa néhcoméré pééme úújeté
dífbyedívu. Aaméhjáa wájyurá
dífbyeke díbyéi ipyéétu diityédítýu.

⁴³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Áronáa ó imíllé téhdure
tsícyoomíji múnáake o úúballéné

Píívyéébé avyėjutu íjcyáné
uwaáboju. Muuráhjáa téenélíi
Píívyéébe oke wallóóhíi.

⁴⁴ Ahdújucóhjáa díbye
úwaáboobéré péhíjcyáné Gariréa
iínújiri pihcyáávejáané pañe.

Mítiane amómeke ditye újcune
(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

5 ¹ Tsáíjyúhjáa Jetsóó Genetsarée
unéú úníuri íjcyánáa mítiane
míamúnáa dífbyedívú pihcyaavé
Píívyéébé uwaáboju illéébúacunúne
ímíllénema.

² Áanáacáhjáa ájtyúmiibe
míneecu lévemíhcú téú úníuri
cátuhjúacunúmíhcú témíhcú
aabájajtéhjáa ítsínúcoohóné iínjtyu
íjchívyéné boonéemíhcú.

³⁻⁴ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañévú
iúcaávène neebe ditye áyanéwu
dífbyeke píínehívú icyátújcaáyoki.
Aabéhjáa téemí pañétú diityéké
iúwaábótsihdyu née Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsí
métsínúútej.

⁵ Áanéllíihyéhjáa Tsimóo née
dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne
pécóhajchótá muha métsínuurómé
tsá meújcutú tsáapíúbake. Áronáa
ihdyu u néenélíi tsiíne muha
métsínuúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítiane
újcune amómeke. Ávyetáhjáa
tsínucóóhó ílluréjuco móhtobáné
diityé padúúcuri.

⁷ Áanéllíihyéhjáa íhyójtíneri
bómíhcómé íñahbéjté íhdyúémiri
íjcyámeke ditye ípáábotéki.
Ahdújucóhjáa péémema ditye
íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta
íhmínéécú buúúvetu.

⁸ Ááneríhjáa díibye Tsimóo
Péédoro iúllévenúne Jetsóó líiñéví
ímímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube
o íjcyaaabe tsá díúníuri o
íjcyáítyuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyetá mítyané
amómeke iújcúneri iúllévenúnema.

¹⁰ Téhduréhjáa íñahbéjtétsí
Tsebedéo hájchimútsí Jacóóboma
Jóáámutsi ullévenú téeneri.
Áronáacáhjáa Jetsóó née Tsimóoke:

—Tsájúréévedíne. Muurá
íne amómé líiñája múnáajpi
u ícyahíjcyaaabe ícyoocátú
míamúnáakéréjuco Píívyéébé
ícyánejcúvú u íbúwáávétsoíne.

¹¹ Áanéllíihyéhjáa
ícyátsúúvétsihvúré páneere
íhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye
péeneé.

**Íjpi chájáávéébeke Jetsóó
bóhiítsóne**

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Aabéhjáa Jetsóó tsácoomíyí
íjcyánáa tsaapi íjpi chájááveebe
tsáabe dífbyeke íajtyúmífbé líiñéví
ímímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó
teene oke u bóhiítsóne?

¹³ Áanéllíihyéhjáa Jetsóó dífbyeke
dócarájcoobéré néehíi:

—Mu ihdyu tehjújuco.
Ehdúhjáa díbye néenemáyé tsúuca
bóhiíbe.

¹⁴ Áábekéhjáa boíjcyuube díbye
muuca iúúbállétu muhdú íbóhiíne.
Neebéhjáa dífbyeke:

Tsapéhdúré llúúváabe élleuv
péene dífbyedívú dúhjétsámeítyeco.
Áane Moitséeúvúu néhdu
Píívyéébeke tsíeméneri ú íhcúveé

téenetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóone.

¹⁵ Ehdúhjáa dibye néérónáa tsúuca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áánélliihyéhjáa mityane míamúnaa píhcyáávehíjcyá dífbyé uwáábovu dibye diityéké ibóhíftso ditye chéménéhjitu.

¹⁶ Áronáacáhjáa diityédítýú múha íjcyátúhullévú péhíjcyaae Píívyéébema íhhyávaki.

Íjpi vaaúmeityúubeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Aabéhjáa Jetsóó tsáijyu úwáábohíjcyánáa íjcyámé tétsihyi paritséomuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyáné iníjífcutu pahúllevátú tsáámeé. Áhduréhjáa íjcyámé tsaate Jerotsaréetu tsáámeé. Aaméhjáa ítténáa Jetsóó Píívyéébé ihnáhoori bóhíftsohíjcyá chéméméhjike.

¹⁸ Áánáacáhjáa tsaate tsivá ífbotarí íjpi vaaúmeityúubeke. Áábekéhjáa imílleromé Jetsóó tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtýene.

¹⁹ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú iúcaávéiyóné mityane míamúnaa íjcyánélliihye. Áánélliihyéhjáa cáamevu inéerívyéne dífbyé tujkévetu idyóhejúróhéjuto niityétsómé dífbyeke míamúnááj piínévú.

²⁰ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dífbyeke:

—Muúbej, tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítýú ó ábájiivéhi.

²¹ Ehdúhjáa Jetsóó nééne taúhbájú uwáábojtémá paritséomú illéébóne néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íveekí ímityúné ihjýuvá Píívyéébe ímí íjtsúcunúnejívari? Tsá muurá míamúnáá ímityuháñé mewáágóóityuróne. Apáabyéré ihdyu Píívyéébe piivyété teene iwáágoóne.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíñé Jetsóó iwáájácúne néé diityéke.

—¿Aca íveekí ehdu ámuha méíjtsámeíhi?

²³ Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñé diityémá o ímíbjachóne. Áánéllii ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítýú úuma ó ímíbjachóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.”

²⁴ Ahdícyane cáhawáá óvfi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa inééne diibye íjpi vaaúmeityúubeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dífhbotamá dipye dihjýavu.

²⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé diityéj piínétú íjyócuúvéne péjúcoobe ihjýávú Píívyéébeke dúúrúvaabére.

²⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvú Píívyéébeke. Aaméhjáa itsájúréévéne nééhií:

—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

Revíikye Jetsóó újcune

(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye ííñújí avyéjúúbé wáabyuta dsíídsike iáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúubeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjucó duráávyé.

²⁸ Ahdújucóhjáa díbye páneere imyéenuhíjcyané íhvéjtsóne dífbyemáyéjucó pééneé.

²⁹ Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjíváté ihjyávu. Áánevúhjáa díbye mífñutsómé mýtame tsáá tsijtye ífñújí ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsídsí ahdótso múnáa. Áhduréhjáa tsíjtyehjí íjcyá tétsihyi diityéma.

³⁰ Áánélliihyéhjáa paritséomú tauhbjáú uwáábojtémá néé dífbyé mamýémuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatye ímiáamemájívari?

³¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhíí:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsáimíyé néemeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboóbe.

³² Ahdícyane tsáháa ímiáame wáabyú o tsáátune. Muuráhjáa ímityúme wáabyú o tsáá diityéké o ímíbaávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjucó ditye ífbúwááveki.

Jetsóó mamýémú majcho áwatýúne

(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii néeme dífbyeke:

—¿Aca íveekí Jóáá mamýémuu, paritséomú mamýémuu, íjcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píívyéébema ífhjyúvácoóca? Áronáa muurá dímmamýémú tsá tehdu meénuhíjcyatúne.

³⁴ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatétsí táábávajcatsíñé wáñéhjivu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdu néene támamýémú tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyáne hajchóta.

³⁵ Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíí muhdú íñéhajchíí awámye.

³⁶ Ehdúhjáa íñéené boone diityéké úwááboobe nééhíí:

—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúúcáaja wájyamu mepájaabóne. Muurá íllure éhníínevu táváajcároba.

³⁷ Áhdure tsá tene ímityú béjpácyo bínojpácyó mepícyoone tsúúcáau mífñéne cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúveneri táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújucó bínojpácyoo, cahpáyuu, íjcyane.

³⁸ Áánéllii béjpácyo mépañénú bééú pañévu.

³⁹ Muurá tsúúcáajpácyóré iádóne ímillémé tsá áadóityuró béjpácyo bínojpácyo tsúúcáajpácyóré ímí diityédívu néénéllíhye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó dityéke.

Wáyeéévejcoójí Jetsóó mamýémú majcho újcune (Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

6 ¹ Aabéhjáa tsáijyu wáyeéévejcoójí ímamýémuma úmíháj piínétú pájtyénáa bajtsóháñetu ujcúme imájchoki.

² Aanéhjáa paritséomú ífíténe néé diityéke:

—¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyoojji wáyeéévejcoójí meméénúityuróne?

³ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabíiúvú téeméne meénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne?

⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchóityuróné Píívyéébé iicúvé páaa majchomé apáamyéré llúuvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá íne Míamúnaájpídívúu o ípívyéévébé wáabyuta téhdure téjcooji wáyeeévejcoóji.

Tsaápi hójtsí Jetsóó

ímíjpyetétsóne

(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tsáijyúhjáa téenere wáyeeévejcoóji pihcyáávájá pañévú Jetsóó úwaabóhi. Áanáacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtsi íhyójtsi múhdurá néébe tétsihyi.

⁷ Áánéllihyéhjáa taúhbájú uwaábojtémá paritséomú Jetsóodívuré ítéhíjcyá dífbyeke téjcooji díbye bóhítsóhajchíí téenej téeveri ímítyuube díbye íjcyane ínééroki.

⁸ Ehdúhjáa ditye íjtsámeíné iwáájácúne Jetsóó néé diibye múhdurá íhyójtsi néébeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa díbye péene dífbye éllevu.

⁹ Áábedítyúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhake o dílloo tsane:

¿Aca tsá íjcyooji wáyeeévejcoóji mepíáábóityuró tsaatéke tsíeméné pájtyemeke, mityá méfhvéjtsóiyá ditye idsíjívekij?

¹⁰ Ehdúhjáa ínééne diityéké ítteebéré néé dífbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe.

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méénune dífbyeke múnáátsohíjcyámé ííténe

ávýetá ihnáhó cayóbáavatéhi. Áánemáhjáa pítýácójcatsímýe muhdú dífbyeke imyéenuíne.

12-meváké Jetsóó meménú

ímamyémú ditye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téijyúhjáa Jetsóó cáméhbaúvú péébe Píívyéébema ihjyúvápéjcovéhi.

¹³ Áané tsitsíínevúhjáa pihjyúcuube dífbyema péhíjcyámeke. Áámedítyúhjáa újcuube 12-meváké páñétúejte ímamyémú íjcyame úwááboméré péhíjcyáímyeke.

¹⁴⁻¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Pééodoródívú díbye méménuúbee, ínahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóáaá, Perúpee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, tsijpi Jóóda íjcarióóté bóónétúhjáa dífbyedívú méénútsóííbyee, éhdume.

Jetsóó mityámeke úwaabóne

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene cáméhbáutu tsáame wajtsí ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mityane míamúnaa Jetsóó uwaábó illéébúacunú tsáacunú pahúllevátú teene Jodéa iínújitu Jerotsaréetuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa tsivá chéméméhjike díbye ibóhítsoki.

¹⁸ Áámedítyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke díbye wáágóóné boone tsáimiyéjuco ditye ícyahíjcyáne.

¹⁹ Pamévárehjáa chéméméhjí ímíllehíjcyará dífbyeke idyómajcóné

tsaatehjáa dííbyeke idyómájcóneríyé
bóhihíjcyané iáptyúmnéllíhíyhe.

**Muhdú nééné míamúnaa ímí
íjcyane**
(Mt 5.1-12)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke
íítténe nééhíí:

—Maímijyu ihdyu ámuha
ídáátsóméhjívú menéeme
meíjcyanej. Muurá tehdu néémé
wáábyuta Píívyéébé avyéju.

²¹ Maímijyu ámuha
meíjcyane díbye ímillédú
ámuha meíjcyáíyóneri
metsúúrámehíjcyáme. Muurá
ámúhake píááboobe tehdu
ámuha meíjcyaki. Maímijyu
ámuha meíjcyane kímóhcó nénehji
ámúhake pátyehíjcyáme. Píívyéébe
muurá ámúhake ímíjyúúvetsóhi.

²² Muurá íne Míamúnáájpídívúu o
ípívyéévéébeéjté ámuha meíjcyané
déjucotu oke cáhcújtsotúmé
ámúhake tsarílleéhi. Aame tsá
ámúhake llééboityúne. Ámúhake
átérééjtédí idíllóne nehníwu
ihjyúvahíjcyáímyé ámúhadítyu.
Árome ihdyu maímijyu ámuha
meíjcyanej.

²³ Muuráhjáa téhdure
éíjyúúvú diityé íhdé múnááúvú
Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi
ícúbáhráhíjcyáhi. Ahdu ámúhake
ditye dáríívéróné pañe óvíi ámuha
íllure méimíjyúúhíí. Muurá ámuha
meícúbáhráméíne áhdó íné ímíjyáú
Píívyéébe ámúhake pícyoóhi.

²⁴ Áánetu ihdyu íhtsutúmé
ehnéva múnáa téeneríyé
tsúúrámehíjcyámeke máidáátsoju
tene pájtyeínej. Muurá téeneri ditye
ímíjyúúvéróné níjkévaá diityéma.

²⁵ Ehdu íné ímíjyáú panévaturé
ícyahíjcyámeke máidáátsoju
tene pájtyeínej. Muurá ídátso
diityémá níjkévaíne íné ímíjyáú
ditye ícyahíjcyaróne. Muurá
ímíjyúuri íjcyarómema níjkévaíne
kímóóvuvúréjuco.

²⁶ Áhdure ditye
ávyejúúllehíjcyámeke máidáátsoju
tene pájtyeínej. Ehdúu muurá diityé
íhdé múnááúvú iiye Píívyéébé ihjyú
uubálle múnáadi díllómeímye
tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

**Meke múnáájsórómeke
mewájjyune Jetsóó úwaabóne**
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Áhdícyane ámuha oke
melléébúacunúmeke o néé
ámuha mewájjy ámúhake
múnáájsórómeke. Áhdure
ámúhake tsaríllérómeke múu
píaabóhi.

²⁸ Téhdure múu ámúhadítyú
ímityúné ihjyúvárómema tsaímíyé
íhjúváhi. Téhdure ámúhake
áábohíjcyarómé hallúvú múu
táúmeí píáábó Píívyéébeke.

²⁹ Áhdure tsaate ámúhake
méénúhajchíí tsá múu píámeítyúne.
Téhdure ámúhá wajyámú díívane
ditye ámúhadítyú újcúhajchíí múu
íhvejtso tsiijya ditye itsájtýeki.

³⁰ Áhdure ámúhake tsíeméné
táúmeímyeke múu ajcúhi. Áhdure
tsaate ámuha éhné náníhajchíí tsá
múu díllotúne.

³¹ Áhdure pamévamáyé ámuha
ímí meíjcyane meímílléhajchíí múu
ícyánéjcutu ímíááméré íjcyáhi.

³² Muurá ámúhake wájyúmekéré
ámuha mewájyúhajchíí tsá ímíá
wájyú tene íjcyatúne. Muurá

ímityúné míamúnaa íjcyaromé téhdure diityéké wájjúmemáyé wajjújcatsíhi.

³³ Téhdure ámuháma ímiáámé íjcyámemáyé ámuha ímiáámé meíjcyáhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyaromé tehdu meenuíhi.

³⁴ Áhdure ámuhákye tsíeménevu ájcúmekéré téené cápayóóvére ámuha maájcúhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyaromé tsaatéké tsíeménevu ajcú ditye ipíameíkiye. Ahdu tsá múu néétune.

³⁵ Ámuhákye múu néhníllérómeke iwájjúne panévatúre ditye píhtónéhjitu píaabó ditye ámuhákye píameítyúrónáaaca. Ehdu ámuha mepíáábóhajchíí íhtsútuube Píívyéébej tsíímé ámuha meíjcyame íné imíjyaú meíjcyááhi. Muurá Píívyéébe ímityúmé íjcyarómeke ídaatsólléne píáábohíjcyáhi.

³⁶ Áhdícyane óví ámuha pamévakéré meídaatsólléne mepíáábohíjcyá Méécáani Píívyéébe meénuhíjcyádu.

**Tsijtye múhdurá íjcyáneri
meíhgyúváityuróne
(Mt 7.1-5)**

³⁷ Tsá múu íhgyúvatú tsijtye múhdurá néémedi Píívyéébe ámuhákye ínéétu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. Tsá múu tsíjtyedi ícúbáhratú Píívyéébe ámuhádi ícúbáhratuki. Téhdure ámuhákye ímityúné tsaate meénuróné múu íhvejtsó íiná diityéké meénutúmeré téhdure Píívyéébe ámuhákye íiná imyéénútuki.

³⁸ Múu píaabó múhdurá néérómeke téhdure Píívyéébe ámuhákye ipíááboki. Muurá ímiáámeke píááboóbe. Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke mepíáábohíjcyádúre ámuhákye píááboóhi.

³⁹ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó úwááboobe nééhií:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyeíyá tsíéllevu? ¿Aca tsá tsamútsíyé áákityeítyuró wáhyéju dífvané pañévu?

⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dífbyeke úwáábohíjcyáábé ehníínevu wáájacutúne. Muurá ihdyu páneeréi iníjkévacooca botsíi díbye wáájacudú wáájacuúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámuhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámuhá hálluúúné pañe úménebáané íjcyane wáájacúmeítyúme?

⁴² Muurá úménebáané ámuhá hálluúúné pañe íjcyane tsá ámuhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámuhákye mebóhdo eene wááhyene ámuhá hálluúúné pañe íjcyane.” ¿Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméi eene úménebáané ámuhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámuhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdífvané ímityúwu meénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhníínevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

**Muhdú mejjcyánetu
méwaajácúmeí muhdíívamé
mejcyane**

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Tsá muurá oove néévahjcyáné uméhé nééváityuró átéréene oove ijcyatúne. Áhdure oove ijcyatúné néévahjcyáné uméhé tsá múijyú nééváityuró oove ijcyane.

⁴⁴ Muurá inéevatúré méwaajácú uméhéené kéeméhéhjí ijcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjávahe nééváityuró híígoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke nééváityuró baáco.

⁴⁵ Ahdu ífvane muurá ímiáámé ífbúwá pañe ímiá íjtsaméí ijcyanéjuco ditye íhjuvávane. Áanetu ímityúmé ihjyúv ífbúwá pañe ímityúné íjtsaméí ijcyanéjuco. Muurá muhdú ífbuúúné íjtsaméí ijcyadújuco ditye íhjuvávane.

**Míityétsi ánúmeíñetu ijcyáné
uwááboju**

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Íveekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médílllohjcyá ámúhake o nééne ámuha melléébóne tehdu mejjcyámejívvari?

⁴⁷ Cáhawáá ámúhake o úúballe muhdú tahñéjté oke lléébome ijcyane.

⁴⁸ Muurá tsaapi ánúmeíbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta páñe itséhdíhyejújiri íapíhjcúné wáduhcúhi. Aaja tsá nújpabya wááoityuró ávyéta cóhpé teja méénúmeíñéllíhye. Ehdu muurá tahñéjté oke lléébome ijcyáhi.

⁴⁹ Áanetu o nééne cáhcújtsotúmé ijcyá éhne múúne tsaapi ímíñeúvú

ihjyá apíhjcúné wáduhcútuja dííbyedívú nújpabya wááóné boone díbye ídátso íjcyadu.

**Tsodáhómú avyéjúúbé únú
múnáájipikye Jetsóó bóhiísóne**
(Mt 8.5-13)

7 ¹ Ehdúhjáa míamúnáama Jetsóó íhhyúvátshdyu péé ímamyémuma Capenaóovu.

² Ácoomíyíhhyáa romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájpi díbye wájyú néébe ávyeta chémeebe dsijíveríjyuco.

³ Áanáacáhjáa díbye íavyéjuube tsúuca waajácú Jetsóó técoomíyí ijcyane. Áánéllíhyéhjáa tsaatéke túkevéjtsotédítýú wálloobe dííbye élleu díbye íbóhíftso íúnú múnáájpiikye.

⁴ Ahdújucóhjáa ditye ipyéene néétene:

Ímiáábé díbye tsodáhómú avyéjuube. Áábeke íhya ihdyu tehdujuco u píááboíñe.

⁵ Muurá ímí meke wájyuube ijraéémú mejjcyámeke. Muuráhjáa díbye nééjuri mépihcyááveja méénúmeíhi.

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllí Jetsóó péé diityémá téhullévu. Aaméhjáa pííhjúcóónáa tsiíñe tsodáhómú avyéjuube wallóo tsíjtyekéréjuco íñahbévajtédítýú ditye inééte dííbyeke:

—Ávyéjúúbej, tsáhaváne ávyeta dííbye jávú u úújetéityú ídátso díbye néénéllíhye.

⁷ Téénéllíhyévané tsá díbye páñetu úuma íhhyúvatétúne. Áánéllíhyévané ihdyu íchihdyuré ú neé dííbyé únú múnáájpi íbóhíiki.

⁸ Muurévá téhdure tsijtye íavyéjujte dífbyeke nééne méénuhíjcyaaé. Áhdurévá itsodáhómuke díbye táuhbánéjuco dítye méénuhíjcyáne. Téhdurévá íúnú múnáajpi díbye néhdújuco méénuhíjcyáne.

⁹ Ehdúhjáa díbye tsodáhómú avyéjuube nééne dítye úúbálléneri Jetsóó ullévenúhi. Áánemáhjáa pámeekéré tétsihyi íjcyámeke íífténe neébe:

—Muurá tamúnaa íjraéémú íjcyárómedítýú tsá tsáápiuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóó.

¹⁰ Aanéhjáa díbye tsodáhómú avyéjuube wálloome téhullétú wájtíme ájtyumíwá tsúúca díbye íúnú múnáajpi bóhííbeke.

Dsǰíwéébeke Jetsóó bóhiísóne

¹¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Naíivu péébema tsijtye mítyame pééhií.

¹² Aaméhjáa técoomívú úújetémé ájtyumí tsáápille pífbájyúllé hajchi apáabyéré íjcyaaé dsǰíwéébeke cúúutémeke.

¹³ Áámedíhjýáa Jetsóó ídáátsóvéne díílleke nééhií:

—Kímóóvedííne.

¹⁴ Ehdúhjáa ínééne teene ítémeho díbye ékééveténélíi teehe íhbumé íjyócuuvéhi. Aabéhjáa néé tééhoúvuke: —Llíhi, dácuúve.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúúca iácuúvéne ihjýuúbae diityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsǰíjke néé dílle itsájtye dífbyeke ihjýávu.

¹⁶ Ááneríhjýáa pámeere tétsihyi íjcyame itsájuréévéne Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

—Ícyooca ihdyu Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi íhtsútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhjáa néémeé:

—Muurá ííne Píívyéébe páabó ihñéjteke.

¹⁷ Ááné uubálléhjáa páneere Jodéa ííñúji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsíííne íñújííne múnáa waajácúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó éllevu wálloomútsi (Mt 11.2-19)

¹⁸ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyané tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú úúbálléhi.

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa diityédítýú mítyétsikye wálloobe dítyétsí idílloté dífbyeke díibyéjuco éhneváa míamúnáake pájtyetétsoíiíbye tsááiíbye íjcyáhajchíí iwáájácuki, áánetu díibyéjuco íjcyátúhajchíí tsǰípiikyéi ityéhmeki.

²⁰⁻²¹ Aamútsíhjýáa Jetsóodívú úújeténáa bóhíítsóhíjcyaaé mítyámeke páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhíjke. Naavémúhjáa tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyaaé. Áhduréhjáa hállúvátúméhíjke ímípyetétsohíjcyaaé. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóó díéllevu uke muhtsi medíílo ¿ava díibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñújívú tsááiíbye? ¿Mityá tsáhái díibye u íjcyatúne?

²² Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—Wa meóómííne méuubállé dífbyeke muhdú o úwááboobe méénúrátyúronéhjí o méénune

ámuhtsi maájtyumíne. Páneere meúúballeco hállúvátuméhjí hálluvájucóone, úllétuméhjí úlléjucóone, íjpi chájááaveméhjí bóhiíne, lléébótuméhjí tsúuca lléébone, dsíjivémé tsiíne bóhiíne. Áhdure meúúballeco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúuca úwáábómeíne.

²³ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

²⁴ Ehdúhjáa Jetsóó nées Jóaa wállóomútsikye. Aamútsíhjyáa óómíne boone diibye Jóaaádityu neébe:

—¿Acáa Jóaa ínéubará pívyétúné iinújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méijtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méijtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébari vááúmeídyú páhduvaré dííbye íjtsameí neéneé?

²⁵ ¿A tsaimíyee úcámeíhjcyaaábe? Muuráhjáa tehdu iújcámeícyá tsá íhdícyátsihyi dibye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjuyté jaaháñe pañéyo dííbye. ¿Aanee muubá ímiáané dííbye?

²⁶ ¿Mityá Pívyéébe íhyú uubálle múnáajpí dííbyej? Ímiáánée diibyéjucu. Áronáacáa tsíjtye ehníínevu dííbye.

²⁷ Dííbyedítýú muurá Pívyéébe waajácúháamitu neéneé:

Ó pícyoo díihde tsáápiikye dibye iúúbálle mímúnáake ditye ímímbáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

²⁸ Aane ímiááneturé tsá dííbyedu tsijtye neétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Pívyéébe avyéjuejtédítýú ídáátsoobe íjcyároobe

avyéjúúlléméíí diibye Jóaa ehníínevu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néenetu ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsídsí ahdótso múnáama tsijtye múhdumé Jóaaádivu tsójtsótsámeímyé waajácú ímiáábé Pívyéébe íjcyaaabe tehdujucu méénune.

³⁰ Áánetúhjáa paritséomuma taúhbájú uwaábojte Jóaaádivu tsótsójtsámeítyúmé íllure ehdífvállehíjcyá téhdure Pívyéébe díityémá méénúiyóne.

³¹ Áámekehjáa Jetsóó neéhií:
—¿Aca muutédivú íne ícyooca múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsiimedivuj.

³² Muurá múúne lláhájsiri ícume úhbácatsíhjcyádú ámuha páhduvaré médárfívemeíhjcyáhi. Muurá múúne íllu úhbácatsíhjcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsivárónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsiime úhbácatsíhjcyámé íjcyadu muurá ámuúha.

³³ Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóaa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá dibye bíinojpácýó ádohíjcyatúne. Áábedítýú ámuha ménéhíjcyá meéííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllíí ehdu dibye neéneé.

³⁴ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Mímúnáajpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácýo. Áánetu idyé ílluréjucu óhdityu ámuha ménéhíjcyané oova majchópiwu adópiwu o neéneé. Áhdure ámuha óhdityu ménéhíjcyá oova ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsídsí ahdótso

múnaa ímityúmé íjcyámedívu o náhbévahíjcyáne.

³⁵ Áronáa muurá Píívyéébeéjité íjcyámedítyú bóhówaavéné díbye díityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuma tauíhbájú uwáábojtéke.

Jetsóó paritséómúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséómúejpi Tsimóó Jetsóoke mínútsó díbye íhjávú dífbyema imájchoki. Ahdújucóhjáa péébema dityétsí májchone.

³⁷ Áanáacáhjáa tsáápille técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó téējari íjcyane iwáájácúne péé téējavu imyéwu cúváané pacúúcújpácyoma.

³⁸ Aalléhjáa dífbyé lliíñévu icyánoovévane tááhií. Aanéhjáa imáátyori dífbyéj tuháácýú ípíjajchóné íhñíwacoríyé ipáácýuné boone téjtuhácýú ichóhchóné teene pácúúcújpácyoríyējuco dille múrijchóné.

³⁹ Ehdúhjáa dille Jetsóoke méénune díbye eenéé dífbyeke íhjávú tsájtyeebe ííténe íllu íjtsámeíhi: “Muurá ímiáané Píívyéébé íhýú uubáalle múnáajpi áanu íjcyaca waajácúiyá aalle muhdíívallé íjcyalle dífbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá dílle.”

⁴⁰ Ehdúhjáa díbye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé dífbyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Bo íhdyu oke díñe, Ávyéjuúbej.

⁴¹ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tsaatétsíhýyáa dsiidsi táumeí tsáápiíkye. Áámútsidítyúhjáa tsaapi

ujcú 500-jíva. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jíva.

⁴² Aanéhjáa íáhdóiyóné dityétsí píívyetétúnéllíi íllurējuco díbye íhvejtsóné teene díityétsídi íídáátsóvéne. ¿Aane caabyé díityétsídítyú éhñíñevu dífbyeke wájyune ú íjtsúcunúhi?

⁴³ Áanéllíihyéhjáa neebe Tsimóó:

—Íhýa díbye eenéhjáa éhñíñevu dsíídsike táumeíbyej.

Áanéllíihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tehdújuco.

⁴⁴ Ehdúhjáa néébere díílleke ííténe néé Tsimóoke:

—Éje, muurá íñe uke o

ááhíwévaróóbema tsá núpácyóubaré u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeíki. Áanáa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ípíjajchóné paacyú íhñíwacorí.

⁴⁵ Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áanáa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohíjcyá tájtyúhaacyu.

⁴⁶ Áhdure tsá oke táhñíwau dúúrúbájpácyóúbari u múrijchotúne. Áanáa muurá oke múrijcholle pácúúcújpácyori tájtyúhaacyu.

⁴⁷ Aane uke o néé mítyane dííllé ímityú íjcyaróné dííllé hallurí íjcyájúcootúné mítyane oke iwájyune dille úújétsónéllíihye. Muurá wahdííváné ímityú tsaaté hallurí íjcyane díityédí meídáátsóvéne meíhvejtsóneri tsá mítyane ditye ímíjyúúvéityuróne. Áánetu ávyetá íhtsútú néené ímityú díityé hallurí íjcyaróné díityédí meídáátsóvéne meíhvejtsóneri muurá mítyane ímíjyuuvéme. Aame meke wájýú mítyane.

⁴⁸ Ehdúhjáa inétsihdyu neebe dífilleke:

—Ímityúné u méénuhíjcyanéhi tsáhájucó díhyallúrí íjcyájúcootúne.

⁴⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi tétsihi tsijtye diibye Tsimóó miñútso múnáa íjcyame néehíi:

—¿Aca muubá aabye íjcyaaabe piivyété míamúnáadítyú ímítyuháñé iwáágoóne?

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsiñe neebe dífilleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúuca u pájtyetéllé hallúrí tsáhájucó iiná íjcyatúne. Ahdícyane wa dípye tsaimiyéjucoj.

Jetsóoke píáábóné walléemu

8 ¹ Ehdúhjáa imyéénúné boonétú idyé pehíjcyaaabe Jetsóó ímamyémuma tsícyoomíjiri patsíhíivári íjcyájáhji múnáake iúwáábo muhdú Píívyéébé avyējú íjcyane.

² Áábekéhjáa téhdure tsaate walléemú nahbénú panévari chémehíjcyámeke díbye bóhiitsóme. Áámemáhjáa Maaría Madaréná dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke díbye wáágóolle.

³ Téhduréhjáa diityé pañe Heróódé píááboobe Chóótsá taaba Jóáánaá, Tsotsáánaa, íjcyamúpi. Téhduréhjáa íjcyámé tsíjtyehji panévatu majchó díívanetu dííbyeke píáábohíjcyáme.

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju

(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Áhduréhjáa mítyane míamúnáa tétsihi íjcyácoomíjitu Jetsóodívú píhcyáávemeke tsaapi bájtsónetu iúwááboobe illu úúballéhi:

⁵ —Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríigoúúhá bájtsóobe illure wávárajcóhi. Aanéhjáa díbye wávárajcónetu tsáuhji dojcó juuváj piínévu. Áuhíhjáa míamúnáa tádírfhcoíñuhíjcyauhí coomímú méhdojéhi.

⁶ Áané tsiúhíhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhíi íñeróné chemé tétsii pípátúnéllííhye.

⁷ Áané tsiúhíhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcoúhíi hallúvú tene wááménéneri íñeróné duhcúvatéhi.

⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojcó imíwu íñuui nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyene neevá mítyane. Ehdúhjáa iúúbállétsihdyu kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcuítsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó íuwaábó túhútsohíjcyáne

(Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dilló dííbyeke muhdú nééiyóné ehdu díbye úúballéne.

¹⁰ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu ó úúbállehíjcyá Píívyéébe ámúhakye iwáájácútso muhdú íavyējú íjcyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné

Jetsóó bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)

¹¹⁻¹² Aane illu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá tríígoúuhádú néene Píívyéébé

uwááboju tsaate ímí lléébone diityé íbuúúné pañévú úcáávéiyóné Naavéné ditye ipájtjetétu diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhji coomímú méhdone.

¹³ Áanetu tsijtye teene uwááboju illéébone ímí íjtsúcunújúcooromé páhduváré nééné mávaríjchojúúné íáábucújúcoótúne ílluréjucu téenetu íhveténé ímí icyáhctújtsótúnéllíihye. Aane nééiyóné eene néwayúúnéj piínévúhjáa dójcoúhji.

¹⁴ Áanetu tsijtye uwáábó lléébójúcooromé muhdú íjcyáneríyé itsúúráméíhíjcyánéllíi teene ábájíívehíjcyáhi. Aame mítyane iéhnéváiyóneríyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú téené uwááboju illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene tsuhji íjcyátsihvúhjáa dójcoúhji.

¹⁵ Áanetu íjcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehdújuco íííbúuri íjtsúcunúné tsaimíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene imíwuúhjáa ííínuji nétsihvu dójcoúhji.

Peetétú íjcyané uwááboju
(Mc 4.21-25)

¹⁶ Átsihdyúhjáa tsiíne neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepéétetsóné tsíménevu maávohjácóityuróne. Tsá cuwáíhcyú lliínévú mepícyóóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu mepícyóó tene íajchúcunú já pañe téenej téeveri mejjcyaki.

¹⁷ Ahdu muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú mejjcyane. Muurá páneere téévéneúvú méénúmeíhíjcyaróné tsá

wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúmeíhi.

¹⁸ Ahdícyane ímíneúvú méjtsoco íñe ímiá uwááboju ámuha tsúuca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhnííñevu bóhówajtsóiibye ditye ímíneúvú iwáájácuki. Áanetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Muurá áyanéwu ditye wáájácúroné íllure dojtúciíbye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jetsóoke tsiiju dííbyé
nahbémuma újcutérone
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Téijyúhjáa dííbyé nahbémuma tsiiju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píívyetétú dííbyedívú iúújeténé mítyane mímúnáa íjcyánéllíihye.

²⁰ Aanéhjáa tsaate dííbyeke nééhií:

—Éhtsíhyi áachi díítsííjuma díñahbémú íjcyame imíllé uke íajtyumíne.

²¹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píívyéébé uwááboju illéébone ímí tehdújuco úraavyémé wahárorómú, táñahbémú, táñaallému.

Kííjyébama nohji Jetsóó
íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Tsáijyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtje éhnéjcéuévu.

Ahdújucóhjáa ditye míñneri pééneé.

²³ Aaméhjáa péhíjcyánáa cúwaábe. Áánáacáhjáa kííjyébari mítyane nújpacyo nóhjine úcaavé

diityé míiné pañévú ápíchówu
diityéke pámaucúinédú.

²⁴ Áánélliihyéhjáa dífbyeke
iákyéjtsóne néémeé:

—¿Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej!

Éje, tsúuca mémájcánuúhi.

Áánélliihyéhjáa iácúúvéne teene
kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe
tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé
dáihañéréjuco.

²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdy tsáhái eene ámuha
Pívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne?

Ehdúhjáa díbye nééneri
iúllévenúne néémeé:

—¿Muubáami áanu íjcyáábeke
kíjyébama nohji lleéboj?

Tsaápi pañe naavémú íjcyane

(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Aaméhjáa Gariréa iinújitu
péeme úújeté Gadáará iinújivu.

²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóo íjchívyénáa
tsaapi dífbye éllewu tsáa técoomí
múnáajpi naavémú ípañe
íjcyáabe. Díbyéhjáa íeveebe
wájamúúvátuube ícyahíjcyá
níjkyénéj piinére.

²⁸ Aabéhjáa Jetsóo lliiñévú
imímóúúvéne dífbyeke néé
kéevánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca iiná ú imíllé
óhdityu íhtsútuube Pívyéébé
Hajchi u íjcyáabe? Uke o néé óhdi u
ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné néé
míamúnáajpi pañétú Jetsóoke
díbyéhjáa dífbyeke ‘díjchivye áadí
pañétu’ néenéllííhye. Ávyetáhhjáa
tsáijyu meívatétsohíjcyaa
naavéné dífbyeke. Áábekéhjáa
tsaate íhyójtscuma íjtyúhaacyu

úwáñehííñeri chíjchuróné
táváricyohíjcyaaábe. Áábekéhjáa
díbye naavéné úúpíyíñuube
pehíjcyá íñéubará pívyétúné
iinújiri.

³⁰ Aanéhjáa Jetsóo néé naavéneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéejpi.

Ehdúhjáa neebe mítyame dífbyé
pañe íjcyánéllííhye.

³¹ Aaméhjáa diitye naavémú néé
Jetsóoke díbye iwáágóótu ditye
ícúbáhrámeíyóhullévu.

³²⁻³³ Áijyúhjáa tétsihyi jéémú
meenímú majchóri. Áánélliihyéhjáa
naavémú néé Jetsóo iwállo diityéke
diityé pañévuréjuco. Ahdújucóhjáa
díbye wálloome díbye míamúnáajpi
pañétú íjchívyéne újcámeíñé
méénímú pañévuréjuco.
Ááneríhjáa úúpíyivyémé téwajútú
únéú pañévú cáhpíyubámé
májcánúhi.

³⁴ Ááneríhjáa diityé tehmejté
iíllityéne wáame úúbálleté técoomí
múnáake. Áhduréhjáa técoomítyú
kémuéllé íjcyájáhji múnáake
úúbálleme.

³⁵ Áánélliihyéhjáa míamúnáa
téhullévú péécunú íajtyúmi
muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa
úújetémé ájtyumí dífbyeke
eenée naavémú dífbyé pañétú
íjchívyéébeke íwajyamúúnemájucó
íjcyaaabe tsaímiyéjuco Jetsóo lliiñe
ácuúcunúúbeke. Ááneríhjáa
íllityéme.

³⁶ Ááamekéhjáa tsaate tétsihyi
íjcyame úúbállepejtsó muhdú tene
pájtyene.

³⁷ Ááneríhjáa iíllityéne nééme
Jetsóoke díbye ipyéé tétsihdyu

diityé iinújitu. Ahdújucóhjáa
dibye ímamyémuma óómiñe
biwánejcúvüre.

³⁸ Áábekéhjáa diibye eenée dífbye
pañétú naavémú íjchívyeebe née
dífbyema ipyéékií.

³⁹ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Tsáhaá, dihjyávuré péene
duubállé páneere muhdú Píívyéébe
uke bóhiitsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úúballéné
íhcyóómi múnáake páneere muhdú
Jetsóó dífbyeke bóhiitsóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsínejcúéuri
ímamyémuma iúlléjétsihdyu
wájtsííbeke tsáimíyé miamúnaa
waatsúcúpejtsó dífbyeke
témehjcyadúme.

⁴¹ Áanáacáhjáa ‘Jáiro’ némeífyé
tsáá tétsihvu pihcyáávújá avyéjuube
íjcyaaébe. Aabéhjáa imímóúúvéne
née Jetsóoke dibye ipyéé dífbye jávú
apáálléré ídsi 12 pijcyábá íjcyalle
dsijíveríjyuco íjcyánéllíihye.

⁴² Aanéhjáa téhullévú péébeke
mítyane miamúnaa úraavyé ávyeta
ráautúne.

⁴³ Áámécóbá pañéhjáa
tsáápille péé 12 pijcyábájuco
ichémé tujpácýó fhvetépítýúneri
ícúbáhrámeíhíjcyalle. Aalléhjáa
ihñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñe
taabójteke iáhdohíjcyáneri.

⁴⁴ Aalléhjáa idyéju éhnéjcutu
Jetsóodívú ipífhívéne dífbye
wajyámú dómajcóhi. Áané
tujkéveríhjáa tsúúca ichémé
dífilleke fhvetéhi.

⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne
néehíí:

—¿Múha ámuha oke
médómajcóhi?

Áronáacáhjáa néeme dífbyeke
idyómajcotúne. Aanéhjáa Péédorómá
tsijtye íñahbéjté née dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú
wahdyuré miamúnaa neétúnáa ú
dilló múha uke dómajcóne?

⁴⁶ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhiine
íllure oke idyómajcóneri.

⁴⁷ Aanéhjáa Jetsóó

wáájacújúcóónéllíi íllityécunúlléré
dífbye íllíínevú mímóúúvetéllé
pámeere lléébónáa úúballé
muhdú néenéllíi dífbye wajyámú
idyómajcóne tsúúca ibóhiíne.

⁴⁸ Áanéllíihyéhjáa neebe dífilleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u
cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca
u bóhiíne. Ahdícyane wa dipye
tsáimiyéjucoj.

⁴⁹ Ehdúhjáa dibye dífilleke néenáa
tsaate diibye pihcyáávújá avyéjuube
Jáiro jatu tsáame dífbyeke neeváhi:

—Tsúúca dáájuwa dsjívéhi.
Aane ínnéllíihyécó bañú ú tsájtýeé
aabye uwáábóóbeke.

⁵⁰ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne née
Jáiróke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáa ihdyu
Píívyéébeke cahcújtsó dáájuwa
úúma ibóhiíki.

⁵¹ Aanéhjáa tsúúca dífbye jávú
ditye úújeténáa Jetsóó tsá ímíllétú
mítyame úcaavéné dífbyema
tééjá pañévu. Apáamyéréhjáa
Péédoroo, Jóáaa, Jacóóboo, diityétsi
díílléwúúwúj caanímútsii, éhdume
úcaavéné imílleébe.

⁵² Áanáacáhjáa pámeere tétsihyi
íjcyame tahíjcyá dífilleúvuke.
Áamekéhjáa neébe:

—Métahdí dsjívéllekéjívvari.
Muurá ihdyu íllure cúwalle.

⁵³ Ehdúhjáa Jetsóó néeneri
uuhívatémé dífbyedi tsúuca ímiááne
dille dsjívénélíihye.

⁵⁴ Áronáacáhjáa díflleuvú hójtsitu
íekéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

⁵⁵ Ahdújucóhjáa ibóhííne dille
ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe ditye
ímájchótso díflleke.

⁵⁶ Ááneríhjyáa diityétsí
cáánímutsi mityane
úllévenúmútsikye neebe dityétsí
muucá iúúbállétu teéne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wálloóne

(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

9 ¹ Ahduréhjáa tsáiyu Jetsóó
pihjúcú ímamyémú 12-meva
íjcyámeke. Áámé pañévúhjáa
pícyoobe itsíjpá dífbye mémeri
tsaaté pañétú páhduvaré néeme
naavémuke ditye iwáágóohíjcyaki,
chéméméhjike ditye
ibóhíítsóhíjcyaki.

² Áánemáhjáa wallójucoobe
muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane
úwáábotémé téhdure chéméméhjike
ibóhíítsóhíjcyaki.

³ Áámekéhjáa neébe:

—Métsajtyédí ámuhá cuujúii,
ámuhá cahpáyuu, ámuhá mājchoo,
ámuhá dsíídsii, éhdune. Tsájaare
ámuhá hallúéjamáyé mépeéco.

⁴ Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé
méíjcyaco tétsihyi ámuha mejícyáne
hajchóta.

⁵ Aane tsátsii múnáa ámuhádi
íícúvétúhajchíí diityédí íícúvetúmé
ámuháj tuhááñeri íjcyáne ííñú
mépíchóújcámeícyó ‘tsá múuhá

hallurí tene íjcyatú ámuhákye
muha meúwáábóiyóné ámuha
meéhdíivállehíjcyáne’ nééiyóne.
Ááne íllurjúco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwááboobe
ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyééne
ditye ímiáájú úwaabóné patsíhíjvá
múnáake. Aaméhjáa bóhíítsóhíjcyá
chéméméhjike.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsjívéne

(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyáne
ávýéjuube Heróódé iwáájácúne
páhduvaré íjtsámeí dífbyedítýú
‘tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiííne
bóhííbe’ tsaate nehíjcyánélíihye.

⁸ Áánetúhjáa tsíjtye nehíjcyá
éíjyuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjú
uubálle múnáa dsjívémedítýú
tsaapi bóhííbe díbye íjcyane.
Tsaatéhjáa íjtsúcunú Eríá díbye
íjcyane.

⁹ Áánetúhjáa Heróódé néehíí:

—Ááneráhjáa Jóáádivu ó táuhbá
ditye íhñíwau ikípíyuúcuki. Aanéjíf
¿muubáami tsáma diibye eene ehdu
méénuhíjcyaaábej?

Ehdúhjáa ínééne Heróódé imíllé
Jetsóoke íajtyúmíiyóne.

Majcho mityámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44;

Ja 6.1-14)

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú
Jetsóodívú iwájtsíne úúballé
páneere muhdú téhulle
imyéénuhíjcyanéjhi. Átsihdyúhjáa
Jetsóó péé diityémá múha
íjcyátútsihvu Betsáidáj piihívu.

¹¹ Aanéhjáa kiávú ditye pééne
iwáájácúne tsíjtye úraavyé

diityéke. Áamekéhjáa úwáaboobe
Píívyéébé avyėjutu. Áamedítýúhjáa
bóhíítsoobe chéméméhjike.

¹² Aanéhjáa tsúúca meííjyunúnéllii
ímamyémú néé dííbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj
piihírí íjcyájáhji múnáadítyú
tsieménéuba ditye inéhcone
imájchóne iwáyéééveki. Muurá íñe
íñeúbará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Áronáacáhjáa Jetsóó néé
diityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó
diityékej.

Áanélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Áronáa méhdi 5-hovaré
páahóónema mítyétsiye
amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíñe
kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné
pámehdívúre.

¹⁴ Ehdúhjáa ditye néérónáa neébe:

—Méne ditye páhadsíjji íáhcúba
50-mevátsa. Áijyúhjáa diitye
5,000-meváubáhjáa wajpíímúré
íjcyaróme.

¹⁵ Áamekéhjáa ditye néhdújuco
ditye áhcubané páhadsíjji.

¹⁶ Áanáacáhjáa Jetsóó teene
páahóónema amóóbemútsikye
iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke
cáamevu icyárúúvénema.
Átsihdyúhjáa idyóhdáhnunévú
ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu
pámeekére.

¹⁷ Aanéhjáa pámeere imájchónetu
oovéhi. Áánetúhjáa cóevané ujcúme
12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

Péédoro néé mépájtyetéébé

Jetsóó íjcyane

(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó
ímamyémudítýú tsátsihvu ipyéene

Píívyéébema ihjyúváhi. Áijyúhjáa
neebe diityéke:

—¿Aca muubá o íjcyane
míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áanélliihyéhjáa nééme
dííbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó
múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu
tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu
íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle
múnáaúvudítýú Eriá tsiíñe bóhiibe
u íjcyane.

²⁰ Átsihdyúhjáa diityékeréjuco
dibye nééneé:

—¿Ácooca ámuha muubá o
íjcyane menéehíi?

Áanélliihyéhjáa Péédoro néehíi:

—Muurá, uu, Críjto Píívyéébe
uke wálloobe míamúnáake u
pájtyetétsoóbe.

Ídsíjiveíñé Jetsóó úúballéne

(Mt 16.21-28; Mc 8.31-9.1)

²¹ Ehdúhjáa Péédoro néénetu
bóíjcyuube ditye muuca
iúúbállétuki.

²² Átsihdyúhjáa ídsíjiveíñé
úúbállebe néehíi:

—Míamúnáajpidívúu o
ípívyéévebe muurá ó ícúbáhráméíi
mítyane. Muurá túkevėjtsojtee,
llúúvájte avyėjuttee, taúhbájú
uwáabojtee, íjcyame oke
ehdífválleéhi. Aame muurá oke
dsíjívétsooroobe 3 coojívatu tsiíñe ó
bóhiíhi.

²³ Ehdúhjáa ímamyémuke inééne
boonétú neebe pámeekére:

—Ahdícyane tsaate oke
iúraavyéné ímillémé óvíi ímillédú
íicyahíjcyánetu íhveténe oke
úraavyé wájyúmeítyúmé tééne
déjúcotu ícúbáhrámeyóné pañe.

²⁴ Muurá íññújiri íimillédú
iijcyáneríyé tsúúrameímyé
tsá pájtyetéityúne. Áánetu
ihdyu teene íhvéjtsóne oke
iúúráavyéíñeríyējuco tsúúrameímyé
pájtyetééhi.

²⁵ ¿Aca íñetú meke píáábóiyóné
tsáijyu múu mewágóóóónáa
mítyane meéhneváne?

²⁶ Muurá oke iúúraavyéné
núcojípíllémeke téhdure ó
núcojípílléé Míamúnáájpidívuú
o ípívyééveébe. Áhdure
táuwááboju tsíjtyeke iúwáábóiyóné
núcojípíllémeke téhdure ó
núcojípílléé Lihíyó avyéjuri
nájkyéji múnáama tahñéjte éllevu o
tsáácooca.

²⁷ Muurá ímiááné ámuíhadítýú
tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébé
avyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Átsihdyúhjáa 8 coojívatu Jetsóó
pée cámeíhbaúvú Píívyéébema
íhíjyúvaki. Aabéhjáa nahbévá
Péédoroo, Jacóóboo, Jóááa,
éhdúmedívu.

²⁹ Aabéhjáa Píívyéébema
íhíjyúvánáa dííbye húmí
tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa
íwajyámú tsítsiinújá ajchúcunúhi.

³⁰ Áánáacáhjáa Moitséemútsí
Eríama bóhówááavemútsí ihíjyúvá
dííbyema.

³¹ Aamútsíhíjyáa téhdure
cádiúcunúmútsí ihíjyúvá
dííbyema muhdú Jerotsaréevu
íicúbáhrámeíñe díbye dsíjívéíñeri.

³² Aanéhjáa Péédoro
íñahbéjtétsima íhtsútúnetu
cuwáháñema íjcyame ájtyumíhi.

³³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóodítýú
kiávú diityétsí Moitséemútsí
Eríama péíñúné boone Péédoro née
dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu
mee íchíj. Áhdícyane métsu
meméenu 3-wava nújuwááné
dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería
éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Péédoro íñéene tsá
wáájacutú íveekí ehdu íñéeneé.

³⁴ Áánáacáhjáa ojtso diityédívu
nítyéné pañe iijcyáneri
íllityéme.

³⁵ Aaméhjáa téené pañe íjcyánáa
Píívyéébe néesíhi:

—Áánu muurá Hájchíwu mítyane
o wájuuúbe. Áábeke ihdyu tsáma
mélleéboco.

³⁶ Ehdúhjáa Píívyéébe íhíjyúvánáa
íitécunúme Jetsóó íiyējuco
íjcyáábeke. Aaméhjáa tsá muuca
úúballetú teéne.

Tsáápíwúú pañétú naavéneke

Jetsóó wáágoóne

(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Áané boonéhjáa tsíjcyooji
téhbaútú ditye óomíñáa téhbaú
déjúcotu mítyane míamúnáa
Jetsóoke téhmehíjcyámé dííbyeke
waatsúcúpejtsóhi.

³⁸ Áamedítýúhjáa tsaapi née
kéévánécoba dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu
óvíjyuco áánu hájchíwu apáábyéré
íjcyáábeke duhéjáv.

³⁹ Muhdú íhya naavéné
dííbyé pañe íjcyaaabe dííbyedi
íicúbáhráhíjcyáhi. Idáátsówu
tsáijyu díbye wákyééhcoobe
íhíjyúcunúcooca íhíjyútu uráhtsaba
íchívyehíjcyáhi.

⁴⁰ Áánéllii dímmamýmuke ó neerá ditye óoma dífbyé pañétú iwáágóo dífbyeke. Áronáa tsá ditye pívyetétú iwáágóone.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo nées ditye ímmamýmuke:

—¡Juhúú, muuteráhana ihdyu ámuuha Pívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhachótá ámúhá muhdúra o áábucúne ámúhakye ó úwááboóhi? Ehdúhjáa diityéké íñéérone neebe dífbyeke:

—Áyu cána íllevu tsiva dáachikyej.

⁴² Ahdújucóhjáa dífbye élleву díbye tsájtýéébeke tsiíne naavéné wákyéehcóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóo nées díbye íjchívye dífbyé pañétu. Ahdújucóhjáa díbye íjchívyéné boone tsúuca ímíjpyetéebé cááníma péé pevetsihjíduréjuco.

⁴³ Áijyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Pívyéébé íhtsútú íájtýúmíneri.

Ídsíjíveíñe tsiíne Jetsóo úúballéne

(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

⁴⁴ Áánaacáhjáa Jetsóo tsiíne nées ímmamýmuke:

—Ímíñeúvú mélleebúcunúco ámúhakye o neéneé. Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi óhdivu ékéévétsóo ímítýúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa díbye neéne ímmamýmú tsá wáájacutú íiná neéíyóné ehdu díbye neéneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeítýú ditye wáájacúiyóne. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dífbyeke idíllóiyóne.

Jetsóoke ímmamýmú dílló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Téijyúhjáa táhjácatsímýe caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri.

⁴⁷⁻⁴⁸ Aanéhjáa iwáájácúne Jetsóo tsííménéwúuke iújcúne diityéké neéhií:

—Muurá íjtye tsiíméwuúmu ídátsó neémeke ícuvémé ookéjuco ícuvéne. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye ícuvéne. Ahdícyane caabyé ámúhadítýú idáátsóóbeúvú neébe muurá íhtsútuube. Ehdúhjáa Jetsóo nées ímmamýmuke.

Meke tútávájtsoótúme meke píaabóne

(Mc 9.38-41)

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijyu Jóaa nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumí tsaapi dímyémeri naavémuke wáágóohíjcyané tsaaté pañétu. Áábeke muha menéé díbye tehdu imyéénújucóótu íveekí tsíjpiíye íjcyabe tehdu méénúnéllíhye.

⁵⁰ Áronáacáhjáa Jetsóo neéhií:

—¿Íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsoótúne.

Jacóóbomútsikye Jóáama Jetsóo úwaabóne

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca níjkyejívu díbye pééíñe ééve píhíjucóónáa peebe ímmamýmuma Jerotsaréevu.

⁵² Áijyúhjáa tsaatéke wállóobe íúmíwari ditye íñéhco tsátsii ditye cúwatéitsii. Ahdújucóhjáa péeme

Tsamáaría iinújiri ijcyané jaahané néhcoróne.

⁵³ Áronáacáhjáa tétssi múnaa tsá ímíletú ditye tétssi cúwane Jerotsaréevu ditye péenéliihye.

⁵⁴ Áanélliihyéhjáa Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke néehíi:

—Ávyéjuúbej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Eriaúvú cúujuwa táumeídyú metsu metáumeí Píívyéébeke dibye cúujuwa diityé hallúvú íjcaáyo cáámetu ditye íaívyeki.

⁵⁵ Áanélliihyéhjáa diityétsidívú ííténe neébe:

—¿Aca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méjtsámeíhi?

⁵⁶ Tsáháa Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe o tsáátu míamúnáake o tútávájtsoke. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoke. Ehdúhjáa diityéké ínětsihdyu péeme tsícýoomíwuúvu.

Jetsóoke iúraavyéne ímílleróme

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke néehíi:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úumaye o péhíjcyané kiávú u péhullévújuco.

⁵⁸ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óowamu íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté ijcyá icyúwáítsfhjima. Áanetu íñe Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe tsá tahjáúbamáyé o íjcyatúne.

⁵⁹ Ehdúhjáa ínětsihdyu neebe tsáápiíkye:

—Muúbej, óókéréjuco duráávye.

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, óví ihdyu múijyú llihyó óhdivu dsjívé botsíi uukéréjuco o úráávyeki.

⁶⁰ Áanélliihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

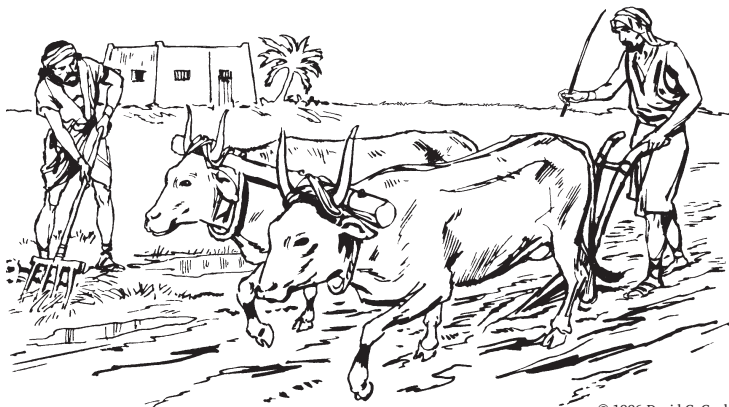
—Óvi ihdyu tsamééré ímiájíjtó wáájacutúme cúújcatsí idsjívécooca. Áanetu ú úwááboó Píívyéébé avyéjuto íjcyané uwáábojúrējuco.

⁶¹ Áanetúhjáa idyé tsijpi néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áanéllii tujkenú tahájkímuke ó pítyájcóteéhi.

⁶² Áanélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá múúne caajáihcyú túkévéjtsóobe tsá kiá ítetú

© 1996 David C. Cook

caajáhó tsatújkeve pééiyóné
ityútávajtsóiyónéllíihye. Ehdu
nééne tsúuca Píívyéébé avyéjújete
íjcyarómé tsíñéhjiríyé íjcyame
tsá dííbyé avyéjújete íjcyatúne.
Ehdúhjáa diityéké Jetsóó úwaabóhi.

**70-meváké uwáábovu
Jetsóó wálloóne**

10 ¹Áané boonétúhjáa
70-meváké iúj cúmeke
wálloobe mítyétsícyutsáké
pacóómivávú dííbyé ihde ditye
iúwáábo míamúnáake.

²Áamekéhjáa neébe:

—Ímiáanéjuco ávyétá mityámé
míamúnaa Píívyéébé avyéjújete
ditye íjcyáiyóné uwááboju
úwááboméiyóme. Áronáa téené
wákimyéi múnáa uwáábojte áyáhreé.
Áánéllíi ihdyu múu táúmei páné
aabájaabéré íjcyabe Píívyéébeke
díbye mítyámeke uwáábojtéké ipícyo
ditye iúwáábo míamúnáake dííbyé
avyéjújete ditye íjcyáíñé uwááboju.

³Ahdícyane íñe ámúhake
ó wallóo oohímye éllevu
obééjáuúmuke mewállóoyódú
muhdú ámúhake dáríívéímye
éllevu.

⁴Aame tsá ámuha metsájtyeityú
ámúhá cahpámyuu, ámuha dsíídsii,
ámúhá túhápaajínee, éhdune.
Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá
tsíñéhjiri méihjyúváityúne.
Tsapéhduré méúlleco.

⁵Aame ámuha tsájaavu
meúújetécooca múu tééja múnáake
nééhíi: “A ámuha méijcyaraj. Óvíi
Píívyéébe ámúhake píaabó ímí
ámuha méijcyaki.”

⁶Aane tééja múnáa ámúhake
ímí wáatsúcúpéjtsóhachíí Píívyéébe

ímí píaabó diityéke. Áánetu ditye
ámúhake catúhtsópéjtsóhachíí
múu íhvejtsó diityéké íiná
néétumére.

⁷Áánetu ámúhake ímí
wáatsúcúpéjtsómé jari múu íjcyáhi.
Tsá múu tsííjyatu, tsííjyatu,
péétúne. Aane óvíi diityéké
ámuha mepíáábóne áhdó diityéré
ámúhake ájcúne tájpi ámuha
méijcyáhi. Muurá wákimyéi
múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi.

⁸Aane ámuha tsácoomívú
meúújetécóomi múnáa ímí
ámúhake iwáatsúcúne májchotsóné
mémájchoco panévaré ámúhake
ditye ájcune.

⁹Aame mébóhíitsoco técoomí
múnáadítú chéméméhjike. Áhdure
méúúbálleco tsúuca Píívyéébe
avyéjújete ditye íjcyáiyóne.

¹⁰Áánetu tsácoomí múnáa
ámúhake wáatsúcútúhachíí múu
ulléjijtónéj píinévú íjcyáne nééhíi:
“Íñe ámúhá cóomi ííñú múúháj
tuhááñeri íjcyane ámúhadívú muha
mépíchóújcámei ámúhá hallúrí
ímityúné íjcyané uubálle.

¹¹Aame ihdyu óvíi muhdú
ámuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébé
avyéjújete ámuha méijcyájúcóoyáhi.”
Ehdu méneeco diityéke.

¹²Aane ámúhake o néé ehdu
ámúhake dáríívémeke muurá
Píívyéébe ávyétá íhnáho ícúbáhraá
muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné
ímíbájhócooca Tsodóoma múnáadi
íicúbáhráíñé ehnííñevu.

Lléébópityúné míamúnaa
(Mt 11.20-24)

¹³Ímáidáátsoju tsáma tene
pájtyeíñe Coratsíi, Betsáidaa,

íjcyáoomícyu múnáake! Muurá íne méénúráityúronéhjí o méénuhíjcyánée Tíiroó, Tsidóoo, íjcyáoomícyu o méénuca tsúuca ímítyú íhvéjtsóne ímiánejcúvurējuco ditye íbúwáávéiyóne. Áanemáa muurá íatéréjahjívú íjcyámeíne bállíjyuri ávúhcúiyómé teene íhvéjtsóne uubálle.

¹⁴ Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíne ehníínevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíi, Betsáidaa, íjcyáoomícyu múnua muhdú míamúnaa ícyahíjcyané Píívyéébe nihnéétsihvúre ímíbájhócoóca.

¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaáo múnáake pajtyéíne múhdumé ‘mityámityá’ tsíináávehíjcyámeke. ¿Íjtsúcunúmeúbá íhstsútúuvéiyóne? Áánerá íllure wágóóóveímye.

¹⁶ Ahdícyane múhdumé ámuhakye lléébome muurá ookējuco lléébone. Áánetu ámuhakye lléébotúme téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke illéébótúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóó diityéké túkëvejtsóhi.

70-meva iúwáábójétsihdyu óómiñe

¹⁷ Aanéhjáa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wáloome mítyane imíjyúú iúwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméhjáa dííbyeke nééhíí:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múuhakye lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dimyémeri muha meíjchívyétsócoóca.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Éée, tehdújuco teene tsúuca páñétúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíneíliíhye. Muurá ó ájtyumí éhne múúne chijchi rórihcyódú dibye íévéhóówatu áákityéne.

¹⁹ Muurá ámuhá pañévú ó picyóó tatsíjpá tamyémeri ámuha dííbye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllii tsá íiná ámuhakye tútávájtsóityúne. Téhdure ííñimyémma óóvimu íjcyarómé tsá ámuhakye tútávájtsóityúne.

²⁰ Áronáa ihdyu mémítyájkímyeídí tééneri eene naavémú ámuhakye ávyéjuúlléneri. Múu imítyájkímyeíyódú ífvane Píívyéébekéré mítyajtsó tsúuca ámuha mémeháñe dííbye waajácúháámitu cáátúvánéllíhye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóó Cááníkye dúúruvane (Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Aanéhjáa Cááni Píívyéébé Apííchó Jetsóoke ímíjyuuvu ájcuube dííbyeke dúúrúvaabe nééhíí:

—Ayúju Táacáani Píívyéébeéj, níjkyejíi, ííñujíi, íjcyané aabájaabe u íjcyaaabej, uke téhdújtsóobéré ó duurúv ímiáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohjcyané hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnua íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsojú teéne. Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíi ehdu teene muhdú u tújkevééllédu.

²² Ehdúhjáa Cááníkye idyúúrúvátsojtsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyééveri míamúnáake iwáájácútsó muhdú diityédítýú íjtsámeíne. Tsá muurá múha wáájácúti

dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú díbye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi.

²³ Ehdúhjáa ínétsihdyu ímamyémuke ííténe neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyane o méenuhíjcyané ámuha maáptyumíme.

²⁴ Muuráhjáa éjyuúvú Píívyéébé ihjýu uubálle múnáama íhtsutúme avyéjute oke ítsohíjcyará íne ícyooca muhdú o méenuhíjcyané ámuha maáptyumídú íáptyúmíroki. Áhduréhjáa imílleromé o íhjúvane illéébone. Áronáacáa tsáhái téijyu o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóo nées ímamyémuke.

**Tsamáariá múnáajpi
píáábóné uwááboju**

²⁵ Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbyeke imújtátsóro neéhií:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o dsíjivéjúcóótyúne bóhí o újcuki?

²⁶ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútá néene taúhbajuj?

²⁷ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá néeneé: “Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díífbúutúre páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakéré wajyú muhdú u wáyjúmeídyu.”

²⁸ Ehdúhjáa díbye neénéllii Jetsóo neé dííbyeke:

—Ééé, tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdú u íjcyá múijyú u dsíjivéjúcóótyúne bóhí o újcuki.

²⁹ Áanélliihyéhjáa ityáhjátsámeítyu tsiíne neebe dííbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wáyjúiyáhi?

³⁰ Áanélliihyéhjáa idyé Jetsóo neé dííbyeke:

—Tsaapí Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnáa imyéénúne dííbye éhnénéhjí dojtú píruone íwajyámúunemájuco. Áanemáa péjucóomé díbye tétsiíyé dsíjiveri íjcyánaaaca.

³¹ Áanáacáa llúuváabe tééjuri péébe úújeté dííbyedívu. Áróóbedíi ícúvétuube pajtyéíñúhi.

³² Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyaaabe péébe dííbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhdure dííbyedi ícúvétuube.

³³ Áánetúu Tsamáariá múnáajpi péébe dííbyeke íáptyúmíbedi mítyane ídáátsovéhi.

³⁴ Aabée ihdyu dííbyeke ditye túúvátsonéhjí ityáábóne bíjínúhi. Áábekée ííjjudi tsajtyéébé tsaaté javu tépejco ityéhmeki.

³⁵ Áané tsitsíínevúu tééja múnáajpikye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíne tsíeméné dííbyema u áhdóhajchíi o óómidyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méenuube Tsamáariá múnáajpi.

³⁶ ¿Aanée caabyé diityédítyú tsíjpiiye íjcyároobe naní múnáa ícúbáhraíñúúbeke wajyúhi?

³⁷ Áanélliihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eenée dííbyedi ídáátsovéne píááboóbe.

Áanélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdú u meenúhi.

© 1996 David C. Cook

Máátámúpíke Jetsóó ááhivéne

³⁸ Áané boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjyáa íjcyalle Máata tsaímíyé diityéké ihjyávu waatsúcúpejtsóhi.

³⁹ Áijyúhjáa dííllé naalle Maaría Jetsóó lliiñévu ácuuvé dibye úwaabóné illéébúcunúki.

⁴⁰ Áánaacáhjáa diille Máata tsíñehji imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íñe o méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dille ípíáábokij.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díílleke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehji u méénúneríyé ú íjyácunú táuwáábori íícúvétulle?

⁴² Muurá ihdyu tehdújuco Maaría méénune tsá múha dííllédívú cátúhtsóityuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátákeé.

Píívyéébema meíhgyuvané Jetsóó úwaabóne (Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹ Aabéhjáa tsáijyu Píívyéébema íihjyúvānetu nǽjkévānāa tsaapi ímamyémudítýú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakye duwáábó muhdú múúne Píívyéébema meíhgyuvané éhñéhjáa Jóáa ímamyémuke úwaabódu.

² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhjuváhi:

Múuháj Caani níjkyéjiri
u íjcyáábej, uke muha
máavyéjujtsó dúúrúvamére.
Aabe ihdyu díavyéjuvu
múuhakye dúúcúne u ímillédú
múuhakye túkevéjtsó íñújiri
muha meíjcyámeke muhdú
níjkyéjiri u méenuhíjcyádu.

³ Aabe óví múuhakye majchóvú
ú ácu híjcyá pajyuvaré téene
tájpí muha meíjcyaki.

⁴ Áhdure muha ímityúné
meméenuhíjcyáné múuhadi
dídáátsóvéne dáabáíívé
múuhakye ímityúné
méenuhíjcyámedi muha
meídáátsóvéne teene
maábáíívéhíjcyádu.
Áhdure múuhakye
íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá
mávaríjchojúúnevu muha
metáhjátsámeityuki.

⁵⁻⁶ Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu
tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi ámuha
menáhbévahíjcyaaabe tsáijyu
pécójpíine ámuhadítýú tsáápiikye
neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi
óvi daacu ámuha májchotu
táñahbévaabe tahjyávú wájtšíbeke
o májchótsoki. Ávyeta tsá
íñéúbamá o íjcyatúne.”

⁷ Ehdú dibye néenélíi ícyuwájá
pañétú nééíyoobe dífbyeke:
“Tsáhájuco o pífvyetétú uke o
ájcone. Tsúuca muha mécuwáhi.
Tsúucájáne lléehowa wátájcámeíhi.”

⁸ Ehdú muurá ámuhadítýú tsaapi
íñahbéváábeke inéérone ájcúiyá
dibye táumeíñevu éhníínevúré
dibye ipátsárijcyótuki.

⁹ Áhdícyane ihdyu múu táumeí
Píívyéébeke téene tájpí ámuha
meíjcyane ámuhakye dibye
íajcuki. Métsúúraméí ímí ámuha
meíjcyáíyóneri ámuhakye dibye
ipíááboki. Áhdure métáumeí
ámuhakye dibye ityúkévéjtsoki.

¹⁰ Muurá téene tájpí íjcyane
táumeímyeke ájcuúbe. Ímí
íjcyáíyóneri tsúúrameímyeke
píááboóbe. Dífbyeke túkevéjtsuju
táumeímyeke túkevéjtsóóbe.

¹¹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámuhadítýú
íjtsiiméné majcho táumeícyooa
nééwayúvúré ájcúiyóme? ¿A
amóóbeke tetsi táumeíñáa
ájcuíyómé íñímyédívúre?

¹² Áhdure ¿aca ífhyúu táumeítsike
ájcuíyómé óóvihódívúre?

¹³ Muurá ámuha míamúnaa
ímityúmé meíjcyarómé méimíllé
ámuháj tsíimeke ímiáánevúré
maájcone. Aanéjíí awáá muurá
ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe
Ípíííchó picyóó dífbyeke teene
táumeímyé pañévu. Ehdúhjáa
Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé

(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Íjcyaabéhjáa tsaapi naavéné
ípañe íjcyaaabe íhjuvátuúbe.
Aanéhjáa naavéneke dífbyé pañétú
Jetsóó wáágóóné boone tsúuca
íhjuváábe. Ááneríhjáa míamúnaa
ullévenúhi.

¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóodítýú
tsaate nééhií:

—Aadi muurá naavémuke
waagóohíjcyá tsaate pañétú diitye
naavémú avyéjuube Betsebóó
píáábóneríye.

¹⁶ Áhduréhjáa tsijtye dífbyeke íllure máváríjchómé nehíjcyá dibye meénúráityuróné iévéhoowávú imyéénuki.

¹⁷ Áronáacáhjáa diityé íjtsaméi iwáájácúne neébe:

—Muurá tsané avyéjajte tsajjítóré íjtsámeityúmé ímityúné idyárfíjvcatsíne ílluréjuco fhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnáa ímityú idyárfíjvcatsíne ílluréjuco wáchájánújcatsíne.

¹⁸ Ahdu ífvane muurá Naavéné ihyájkímukéré iwáágóoca íllure íavyéjú újówéjtsóiyáhi. Ehdu íne ámúhakye o néé naavémú avyéjuubévá Betsebóó oke píáábóneriyé diityéké o wáágóohíjcyané ámuha óhdityu menéénellíhye.

¹⁹ Áánetúhaca ¿múúbé píááborí ámúhá mamýémú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóó píáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meíhjýváneri.

²⁰ Muurá ihdyu Píívyéébe oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téenetu ámuha méwáájácu tsúúca dífbyé avyéjú ííñújiri ámúhama íjcyájúcooróne.

²¹ Muurá fhtsútúúbé jatú tsá ííná múha tsájtyéityuróne.

²² Áronáa dífbyé ehniíñevu íjcyaaabe dífbyedítyú dójtúiyá páneere dífbyé méénujcátsiháñe. Ááne dífbyé tsíeméné íimillédú méénúíyoóbe.

²³ Ehdu nééne muurá oke ípíaabóné ímíletúmé táwákímyéí íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne.

Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu mótátsohíjcyáhi.

Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíne naavéné óómiíne
(Mt 12.43-45)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé tsiíne Jetsóó nééhií: Muurá múúne naavéné míamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáítsíí néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsíí íájtyúmítúnéllíi íllu íjtsámeíhi: “Tsiíne ó óómií biwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébe pañévu.”

²⁵ Ahdújuco muurá óómiibye ájtyumíváné diibye ípyée íjchívyéébeke imíwu peevéébe éhne múu jaa llíyahdu néébeke.

²⁶ Áánéllíi múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíne iúcaáve dífbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhráné ehniíñevu ícúbáhraábe.

Íínerí meímíjyuuvéne

²⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsáápille míamúnááj píínétú kéévánécoba nééhií:

—¿Maímíjyu ihdyu diille ukée itsíímáváábeke píívyétsolle íjcyanej!

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Éée, tehdújuco. Áhdure ¿maímíjyu Píívyéébe uwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Míamúnáa Jetsóoke néé dibye meénúráityuróné imyéénuki
(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

²⁹ Téijyúhjáa mítyane míamúnáa píhcyaaavé Jetsóodívu. Áámekéhjáa úwááboobe nééhií:

—Ámuha muurá ícyooca íjcyané míamúnáa ímityúme.

Aame ¿íveekí ámuha méimíllé
méenúraityuróné o méenune
ámuha oke mecáhcújtsómejívari?
Óvíi ihdyu Píívyéébé ihjý uubálle
múnáajpíi Jonáake pájtyedu néene
oke pájtyénetu ámuha méwaajácú
diibyéjucó māmúnáake o
pájtyetétsoobe o íjcyane.

³⁰ Muurájháa dífbyeke muhdú
tene pájtyénetu Nínibé múnáa
waajácú ímiáánéjucó Píívyéébe
dífbyeke wálloóne. Ahdu muurá
Māmúnáajpidívúu o ípívyéévéébeke
tene pájtyénetu māmúnáa
waajácúú dityée ímíjpyeténe
ípájtyeté Píívyéébe oke wálloóne.

³¹ Aane muurá Píívyéébe
māmúnáa muhdú icyahíjcyáné
ímíbjáchócooca tsáápille tsííñé
iiñúji múnáalle ámúhadívú néétsoó
ámuha mecáhcútsohíjcyátunévu.
Muurájháa tsíhyullétú tsaalle
Tsaromóó uwaábó illééboki. Aallée
muurá ímí cáhcujtsóhi. Áanáa
¿íveekí dífbyéúvú ehnííñevu o
íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha
mecáhcútsohíjcyatúne?

³² Téhdure muurá Nínibé
múnáaúvú ámúhadívú néétsoóhi.
Muurájháa Jonáa diityéké úwaabóné
icyáhcújtsóne ímíjpyetéme. Áanáa
¿íveekí dífbyéúvú ehnííñevu o
íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha
mecáhcútsohíjcyatúne?

Méhálluúúcu peetédú nééneé
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu
maávohjácóityuróné. Muurá ihdyu
cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó
tene iájchúcunúki.

³⁴ Ahdu muurá ámúhá
hálluúúné peetédú nééneri

ímiáánéré ámuha meíténéri
metsúúrámeíhajchíí tééneturé
ámuha mébóhówaúcúnuúhi.
Áánetu ímityúnéré ámuha
meíténéri metsúúrámeíhajchíí
téhdure tééneturé ámuha
mébóhówaúcúnuúhi.

³⁵ Áánéllíi téiibúwá méjcyaco
ímiáájú ámuha tsúúca mewáájacúné
múhdurá meúraávyétuki.

³⁶ Muurá ténejcu wáajacumé
ímityúné méénújúcootúme íñé
ímíjyaúrējucó íjcyane éhne
múúne peete ájchúcunúnej tééveri
mejcyadu.

Paritséómuma taúhbájú
uwaábojtéké Jetsóó
núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40;
Rc 20.45-47)

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó úwaábóné
boone paritséómuube dífbyeke
tsajtyé ihjávú imájchótsoki.

³⁸ Aabéhjáa íhyójtíi
níjtyámeityuube májchónéri diibye
paritséómuube ullévenúhi.

³⁹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé
dífbyeke:

—Ámuha muurá ámúhaj pi
hállúre méimíbachómeíhijcyáhi.
Árónáa ámúhá íjtsaméí ímityúne.

⁴⁰ ¡Tsá muurá ámuha
mewáájacúmeityúne! ¿Aca tsá
ámuha mewáájacutú téhdure
méjtsaméí metéhmémeíyóné méjpi
menítyámeíhijcyádúre? Muurájháa
ímiáámé mejcyá Píívyéébe meke
ípívyejtsóhi.

⁴¹ Áánéllíi múu íjpií, íjtsaméii,
íjcyane tehmé ímí íjcyaki.

⁴² ¡Máidáátsoju ámuha
paritséómuke tene pájtyeíñej!

Muurá tehdújúcooro Píívyéébeke ámuha meíícúvehíjcyáné ámuha bájtsoháñeri. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeítýú dífbyeke mewáýyúfýóneri? Áhdure ¿íveekí tsá ámuha míamúnáama ímíñeúvú meíjcyatúne? Tsá muurá tsáneeríyé dífbyeke meúráávyéne tsiíne meíhvéjtsóityuróne.

⁴³ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé pihcyáávejááné pañe íboohówátsihjíríyé meíjcyane. Áhdure ámuha méimíllé míamúnaa ámuhakye áveyejúúlléne.

⁴⁴ ¡Áameke ámuhakye taúhbájú uwáábojtémá máidáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúmé ámuha meíjcyarómeke míamúnaa ítéhíjcyá pánehjídú ímiáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néerone pánehjídú hallu ímíwu meíftedu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi taúhbájú uwáábojtédítýú tsaapi nées dífbyeke:

—Uwááboóbej, ehdu aatyéké u néeneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—¡Téhdure ámuhakye idátsó pajtyeíñe! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá míamúnáake ámuhá íjtsaméityúré ámuha meújcúné uwáábori. Muurá ámuha meíjcyarómé tsá tehdu meíjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! ¿íveekí ámuha éjyuúvú Píívyéébe íhýú uubálle múnáake ámuhá íhdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé níjkyénetu diityéúvu náávé ménícyohíjcyáhi?

⁴⁸ Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwaaajácú ámuhá íhdé múnáaúvú ícyahíjcyajíjtóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píívyéébe neéhií: “Ó pícyoó o túkévéjtsóneri íhdétújuco iwáájacúné úúbálléímye. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áamedítýú muurá tsaatédí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdúu Píívyéébe neéhií.

⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooca íjcyáné míamúnáake dómájcoó ííñují ípívyéévétshídyu ícyoocávú Píívyéébe íhýú uubálle múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyáné díbye diityémá ímíbájchoíne.

⁵¹ Muuráhjáa Abéke íñahbére dsíjívétsoné boone tsíjtyeke ámuhá íhdé múnáaúvú dsíjívetsóhi. Muuráhjáa Tsacaríake dsíjívetsómé duurúvájama Píívyéébe íicúvé cóvátsómehíjcyáné wájí ráhoúcunútsihvu. Aane ámuhakye o neé íñe ícyooca íjcyáné míamúnáake téhdure téené ímíbájchó dómájcoíne.

⁵² ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá ímiáájú míamúnaa wáájacúiyóné ¿íveekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Dítye teene ícyáhcuíjtsóne úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha meíjcyarómé tsá ímíñeúvú teene meúráávyetúne.

⁵³⁻⁵⁴ Ehdúhjáa Jetsóó íhýuváné taúhbájú uwáábojtémá paritseómuke tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dífbyeke panévatu dílló tsane díbye múhdurá áñújcúhahchíí dífbyedítýú ímityúné ííhýúvároki.

**Ímamyémuke Jetsóó
téibúwajtsóne**

12 ¹Téijyúhjáa ávyétá mityáné
míamúnaa pihcyaaavémé
wájócójcatsíháa Jetsóó nées
ímamyémuke:

—Téiibúwá méijcyaco aatye
paritséomú bañú múnáa
ímiáameúvúdú íjcyámeke.

²Muurá téévéneúvú
méénúmeíyóné tsá tétsihvúré
nǎjkéváityúne. Muurá pámeere iiná
méénuhíjcyáné bóhówááveéhi.

³Múha wáájácútúnáa ámuha
mǎjcóhó pañévú meíhjúvaróné
waajácúmeííhi.

**Píivyéébedi múu íllityéhi
(Mt 10.26-31)**

⁴Ámuúha táñahbému, tsá múu
íllityétú míamúnáadi apááñéré
méjpi dsǎjvétsóíyómedi.

⁵Áanetu ihdyu múu íllityé
Píivyéébedi múijyú ámuha
meíjchívyéítyuwa cújúwá pañévú
ámúhake wáágóóíyóóbedi.

⁶Muurá 5-meva coomímú
mǎjǎhwuúcuré áhdómeíyómeke
téhmeébe.

⁷Aabe muurá téhdure waajácú
ámúhá níwáujǎné múhdújívá
íjcyane. Áánéllí tsá múu íñnerí
íllityétúne. Muurá diitye coomímú
ehnííñevu ámuha méwajyúmeíhi.

**Jetsóoke meúraavyéné
metóónúityuróne**

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸Muurá Míamúnáájpidívúu
o ípívyéévéébeke iúraavyéné
tóónútúmeke ó bóhówájtsóó níjkyéji
múnáadívu.

⁹Áánetu íllure tóónuhíjcyámeke
tsá o bóhówájtsóityúne.

¹⁰Muurá íñe Míamúnáájpidívúu
o ípívyéévéébedítyú ímityúné
íhjúvárómedi Píivyéébe
íídáátsóvéne teene ábájiivéhi.
Áánetu ihdyu dífbyé Apííchotu
ímityúné íhjúvámédi tsá díbye
múijyú ídáátsóvéityúne.

¹¹Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámúhake
pihcyáávejááné tehmeíjtema ámúhá
iiñújí avyéjújte éllevu tsájtýeococa
tsá múu íjyácunútú muhdú
íhjúváiñeri.

¹²Muurá ihdyu Píivyéébé
Apííchóre ámúhake tókévéjtsoó
ámuha meíhjúvaki. Ehdúhjáa
Jetsóó nées ímamyémuke.

**Tsá múu íjyácunútú
mítyane iéhnéváyóneri**

¹³Téijyúhjáa tsaapi míamúnááj
piñévú nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, táñáhbeke
díñe díbye oke idyówajcáro
múhtsí wáábyuta múhtsǎj caani
pícyohíjcyánetu.

¹⁴Árónáacáhjáa Jetsóó nées
dífbyeke:

—¿Aca múha oke pícyóó téeméné
ímibájchoobe o íjcyaaabe ámúhtsikye
o dówajcároki?

¹⁵Tsá múu mítyane
iéhnéváyóneri úmúúpívyetúne. Tsá
muurá mítyane meéhnéváne tájpi
tsaímíyé meíjcyáítyuróne.

¹⁶Ehdúhjáa dífbyeke íñéené
boonétú pámeekéré iúwaabóné
úúbáleebe ehneva múnáájpidítyu.
Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaaabé tsaapi ehneva
múnáajpi.

¹⁷Áábe bájtsohanée mityane neévánetu illu íjtsámeíbye: “¿Aca kiávú íne ó aahívétsoó tabájtsó áyánejjívari?”

¹⁸Árónemáa neébe: “Óubá éhne teene ááhívéttsámeíhíjcyaja o wácávyáhcóne éhníínevu mityájácoba o áméjtsójá pañévú ó pícyoóhi.

¹⁹Ááne illu ó íjtsáméíhi: Ícyooca ihdyu tsá íiná óhdityu píhtotúne. Áánéllii pevétaréjuco íbúwají o íjcyaiñé óhdityu o májchoíñé, o ádoíñé, píhtójúcoótúnéllííhye.”

²⁰Ehdúu díbye ítsáméíhíjcyarónáa Pívyéébe neé díbyeke: “Tsá mía u wáájácúmeítyúne. Muurá ípyejco tsúuca ú dsíjveéhi. ¿Acooca eene u éhnévahíjcyánécoba muhdúíhyaja?”

²¹Ehdu muurá pajtyéíne íhdyunéré éhnévahíjcyámema. Aame Pívyéébedívú ídátsohree.

Ihñéjteke Pívyéébe téhmene (Mt 6.25-34)

²²Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu Jetsóo neé ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeríyé íjtsámeítyú ííne tájpí íjcyáneri.

²³Tsá apááñéré majchoo, wájamuu, íjcyáne tájpí meíjcyatúne.

²⁴Cáhawáá méijtsúcunu muhdú wahpéjte íjcyane. Tsá muurá ditye múijyú wákímyeítyú téene tájpí íjcyaki. Pane tsá ditye imájchó pícyootúne. Árome íjcyá Pívyéébe tájpi. Aanéjjí muurá diityé éhníínevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke tsá ámuhakye díbye íínetú píhtótsóityúne.

²⁵¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámuhadítyú éhníínevu

ícyáámenúné ímílleebe iye cáámenútsámeíyoóbe? Tsáhaá.

²⁶Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénútyuróne. Aanéjjí tsá múu íjtsámeítyú tsane imyéénútyóné ámuháyé mepívyetetyónejívari.

²⁷Téhdure cáhawáá méijtsúcunu wajcóháñé múhdutú iye tsaímíyé pívyehíjcyané pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóuvú tsijtye ávyéjúté éhníínevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímivu.

²⁸Ehdu muurá Pívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímí íjcyane íllúhwuúré tsúuca chémene. Aabéjjí awáá muurá ámuhakye éhníínevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópítyúné míamúnaaj.

²⁹Ehdu néene tsá múu áábímyeítyú téene tájpí ámuha meíjcyane tsáijyu ámuhadítyú píhtórónáaaca.

³⁰Muurá ihdyu Pívyéébeke cáhcujtsotúmé áábímyeí ípíhtócoóca. Árónáa muurá ámuháaj Caani Pívyéébe waajácú íiná ámuhadítyú píhtone.

³¹Áánéllii múu ámuha mepíhtóróneri íícúvetúmé tsúúrámeí múhdutú tsaímíyé Pívyéébeke iúráávyéne díbyé avyéjuvu iúcaávéfyoneri. Áijyu ihdyu tsá ámuhakye díbye íínetú píhtótsóityúne.

Ímí níjkyéjiri meíjcyane Jetsóo **úwaabóne** (Mt 6.19-21)

³²Muurá ámuha tahñéjte ídátso éhne múúne obééjámú áyáméwu íjcyadu. Árome tsá múu íínerí áábímyeítyúne. Muurá ámuháaj

Caani Píívyéébe imíllé ámuḥakye
iújune íavyéjuvu.

³³ Áánéllii múu ámuḥá
tsieméné ináhjhénúne píaabó
ídáatsóméhjike. Muurá íne
íínújiri múhajchótá íjcyáityúné
ámuha meéhnéváne tsaimíyé
meícyahíjcyádú néene íjcyá
nájkyéjiri mújyú muhdú
íjcyáityúmé ámuha meíjcyaiñe.
Téhulle muurá meíjcyane tsá
tútáváávéityúne. Muurá íínújiri naní
múnáa ámuḥakye tútávátsohíjcyádú
néene tsáhájucó téhulle íjcyáityúne.

³⁴ Muurá kénejcú éhnííñevu ímí
ámuḥakye pájtyénéjcuríyájucó
ámuha meíjyíveíñe.

Jetsóó tsááiñe metéhmene

³⁵ Ahdícyane ímíñeúvú
meíjcyátsííívyéne oke météhmeco
éhne múúne ávyéjuube tsaatésí
táábávájcatsíñe wañéhjiri íjcyáábeke
íúnú múnáa téhmehíjcyádu.

³⁶ Muurá múúne téhmehíjcyámé
dibye llééhówatu díllóvácooca ícúí
ipááyúcuki.

³⁷ Ehdu muurá íavyéjúube íjtsóré
íjcyámedívú dibye wájtsime íñé
ímíjyaú íjcyá dííbyema. Muurá
iwájtsidu tsaimíyé diityéké
imájchótsómema nahbévájcatsííbye.

³⁸ Maímijyu ihdyu ditye íjcyane
tsáijyu múu pécójpíñéuba mityá
cóójíhāñe pañévú tsáároobe
tsaimíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke
dibye ájtyumíváme.

³⁹ Muurá tsája múnáajpi mújyú
naní múnáajpi tsááiñe iwáájacuca
cúwátuube ihjya téhméjā pañévú tsá
dibye úcáávéityuró inániki.

⁴⁰ Ahdícyane meíjcyátsííívyéne
méítsóhíjcyaco o tsááiñe. Muurá

ámuha meíjtsámeityúnáa
Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe
tsiiñe ó tsaáhi.

Tsaatésí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju (Mt 24.45-51)

⁴¹ Ehdúhjāa Jetsóó néénéllii
Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a múúhakyéré ú
úwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

⁴² Áronáacáhjáa tsiñe neébe:

—Muurá tsaapi tsaimíyé
íavyéjúúbema wákímyeííbyeke
pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívu.
Aabe muurá diityéké ímí ícuvé íñé
tájpí ditye íjcyáíñéhjitu.

⁴³ Ahdícyane maímijyu dibye
íjcyane íwákímyeíyi íjcyáábeke
íavyéjuube ájtyumívaábe.

⁴⁴ Muurá ímiááné ámuḥakye o
néé ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube
ihñévú téhmetsóne.

⁴⁵ Áánetu íjcyaaabe tsaapi
ímítyuube íavyéjuube ‘íicúí
óómíityúné’ inéene íwákímyeí
íibúwá íjcyátuúbe. Ehdu neébe
muurá íllure ihyájkímuke
imyéénúne íimíllédú wañéhjineríyé
pehíjcyá llíyíícyáveebére.

⁴⁶ Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánāa
íavyéjuube óómiíbye tuvááová
dííbyeke dibye íjtsótúnāāaca.
Áábeke íllurájucó dibye ícúbahráné
tsaate íwákímyeí múnāa
ímítyúmeke imyéénudu.

⁴⁷ Ehdu muurá íavyéjuube
íúnú múnāake ícúbahrā dibye
ímíllédú dííbyé wákímyeí
imyéénúiyóné wáájacurómé tehdu
méénútúhajchíjyū.

⁴⁸ Áánetu iwáájácútúné hallúríyé
ímityúné méénúmeke íhtsútáré

ícúbáhraábe. Muurá mepíáábómedi
meíjyáacunú ímí ditye íjcyáíyóneri.
Áhdure tsíeménevu meníwáávémedi
meíjyáacunú ímí ditye téhméíyóneri.

**Jetsóó hallútú míamúnaa
tsárílléjcatsíne**
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Muuráhjáa ííñujívú o tsáá
táhallútú míamúnaa itsárílléjcatsíki.
Aane ihdyu múhdutúiyó téené
pañéjucó meé.

⁵⁰ Muurá o ícúbáhrámeíñé
nájcautu ó dsíjíveéhi. Aane ávyeta
múhduúvúrá ó íjtsúcunúhi.

⁵¹ ¿Aca ámuha méijtsúcunú
tsaímíyé míamúnaa íjcyá o tsááne
ííñujívu? Muuráhjáa ihdyu o tsáá
míamúnaa tsajíjtóré íjtsámeityúmé
táhallútú itsárílléjcatsíki.

⁵² Aane muurá icyoocátú tsané
múnaa íjcyarómé tsarílléjcatsíi
táhallútu. Muurá tsaatédítú
ímunáajte oke cáhcújtsóhajchíi
tsaatétsi cáhcújtsótumútsi tsarílleé
diityéke. Áánetu diityétsíyé
cáhcújtsóhajchíi ímunáajte tsarílleé
diityétsikye.

⁵³ Muurá cááni tsarílleé
íllíkye oke díbye cáhcújtsóné
hallútu. Áhdure ílli tsarílleé
cááníkyeé. Áhdure ídsi tsarílleé
tsííjjuke. Áhdure tsáápille
íaaajaké tsarílleéhi. Ehdu
muurá panéjcuavúvú míamúnaa
tsarílléjcatsíi táhallútu.

Íiná pájtyeíñé úúballenéhji
(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

⁵⁴ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó néé
diityéke:

—Muurá ámuha nuhba
áabatéhíjcyánéjcutu ojtso

bóhówáávécooca menéé maálleíñe.
Ahdújucó tene állene.

⁵⁵ Áhdure tsíñejcútú kííjyeba
tsáácooca ámuha menéé píjcyaba
íjcyaiñe. Ahdújucó tene íjcyane.

⁵⁶ Ehdu muurá ímíáámeúvúdu
ámuha méwaajácú muhdú néjyu
muhdíívané cóóji íjcyaiñe. Árome
¿íveekí tsá ámuha mewáájácútú
okée iwálloone Píívyéébe páhduvaré
nénehji imyéénúneri ámúhakyé
úúballéjucóhíjcyaróne?

**Meke múnáájtsórómeke
mewájyune**
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿íveekí tsá ámuha
mejtsámeityú ímíáámé ámuha
meijcyáíyóneri?

⁵⁸ Tsaate múu ámúhadítú
ímítyunéhjí ditye ímíbájhóhullévú
tsíjtyeke tsájtyéhajchíi
ímíñeúvú cánáájánújcatsí
téhullévúí iúújetétúné
ihde ávyéjuxtédívú ámuha
mecúvéhoojánútsójcatsítuyuki.

⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha
meijchívyétyuró páneere ámuha
maáhdótúhajchíjyu.

**Ímityúné meícyahíjcyané
meíhvejtsóne**

13 ¹ Téjyúhjáa tsaate Jetsóó
éllevu ipyééne úúballé
Píívyéébeke ííccúvéne iyámeke ditye
dsíjívétsohíjcyáhajtsívú Piráátó tsaate
Gariréa múnáadívú lílíhyánútsómé
tujpácýo iyámé tujpácýoma mújtane.

² Áámekéhjáa neébe:

—¿Aca ámuha méijtsúcunú
ehdu diityéké tene pájtyene
tsíjtyé ehnííñevu ímityúmé ditye
íjcyánéllíihye?

³ Muurá téhdure ámuha pámeere meícúbáhráméí diityédúré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meíbwááwétúhachííjy.

⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha meíjtsúcunú Jerotsarée múnáadítyúu 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñé nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A dityée éhniíñevu ímityúmé íjcyánéllíi aamúné diityéke?

⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere meícúbáhráméí diityédúré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meíbwááwétúhachííjy.

Higyéerahe néévátúnetu Jetsóó úwaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóó inétsihdyu tsiíñe diityéké úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjáa íumihé pañétú higyéerahe íbájtsohe néévápítyuhe úújéjehíjcyaráhi.

⁷ Áronemáhhjáa téené tehmeébeke neébe: “Tsúúca 3 píjcyábájuco íhye tsá néévápityúne. Áánéllíi íllurējuco dihllo. Bānú úmihé pañétú teéhe.”

⁸ Áronáacáhhjáa tépallí tehmeébe néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óvíi íñé píjcyábá méíjtsoráhi. Óvíi ó wápíjcoó tehe íñéévaki.

⁹ Tsáíjy múu tehdu meméenúneri néévahe. Tehe néévátúhachíi botsíi íllurējuco meíllóíñe.”

Wáyeeévejcoójí tsáápílleke Jetsóó bóhiítsóne

¹⁰ Áhduréhjáa tsáíjy wáyeeévejcoójí úwááboobe píhcyááwéj páñe íjcyámeke.

¹¹ Áánáacáhhjáa tétsihyi tsáápille naavéné ípañe íjcyalle 18 píjcyájuco íbájui ipátúúvétúneri chémehíjcyalle.

¹² Áállekéhhjáa Jetsóó ipíúváne néehíi:

—Tsúúca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³ Ehdúhjáa néébere dífilleke dócárájcoónetu ímiáané tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevéjuco. Aalléhjáa duurúvá Píívyéébeke.

¹⁴ Aanéhjáa píhcyááwéjá tehmeébeke tsári pajtyé íveekí wáyeeévejcoójí díbye dífilleke bóhiítsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke néehíi:

—Muurá íjcyáné 6 coojíwá wákimyéíjcyoojji. Ájcoojji ámuha métsááiyá dífbye éllevu díbye ámúhake íbóhiítsoki. Tsá wáyeeévejcoójí ámuha dífbye éllevu métsááityuróne.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénéllíi Jetsóó néé dífbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyaaabe pánehjídú ímiáábeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeeévejcoójí íjcyaróné ámuha jéémú dóhjívámeke ámuha meíjchotéítyuró téhi pañétu?

¹⁶ Ehdu néene muurá áámye téhdure Aavarááúvúj tsiiménémúháábéelle íjcyalle ídátso chémehíjcyá 18 píjcyájuco naavéné ípañe íjcyaabéré dífilleke tehdu méénúneri. Áálleke ¿aca tsá mepiáábóityuró wáyeeévejcoójí íjcyaróné?

¹⁷ Ehdúhjáa díbye nééneri pámeere dífbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpivéhi. Áánetúhhjáa ihdyu tsijtye mítyane ímíjyuuvé díbye dífilleke píáábóneri.

**Mojtaátsá neeváúwúutu íjcyáné
uwááboju**

(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

18 Téhduréhjáa Jetsóó néé
diityéke:

—¿Aca ínetú íñe tsiíñe ámuéhakye
ó úwááboó Píívyéébé avyéju?

19 Muurá dííbyé avyéjú
éhne múúne mojtáátsá neeváú
kémúútúróúwu mebájtso
mítyáhécoba kéémevédu. Aahe
muurá wájcáváné hallúvú wahpéjté
píhtobáhi. Ahdu muurá teene
Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríchetu íjcyáné

uwááboju

(Mt 13.33)

20 Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca ínetú íñe tsiíñe Píívyéébé
avyéjú ó úwáábóiyáhi?

21 Muurá tsáápille haríínállíjyutu
pááa imyéénúcooca áyánéwu tééné
ooríchetu pícyooróné páneeréjuco
óórichódú teene Píívyéébé avyéju.

Ímíájíjto

(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu
péébe juuváyí íjcyácoomíji
múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi.
Áhduréhjáa patsíhjívárí íjcyájáhji
múnáake úwááboóbe.

23 Áábekéhjáa tsaate nééhí:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré
pájtyéteéhi?

24 Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Íhnáho íuráávyé néérojító múu
úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha
meúújetéíjto. Muurá mítyame
imíllera iúcaavéné téénevu. Árome
tsá úcáávéityúne.

25 Muurá téiibúwájí neétume
áachi ímíllédú íjcyámé hallúvú
ávyéjuube íhjáa lleehówa
wátaahácoóhi. Áané boone
lléehowa wátótóhcoméré neéhi:
“Ávyéjuúbej, múúhakyé paayúcu.”
Áronáa nééíbye: “Tsá ámuéhakye o
wáájacutúne.”

26 Áánéllíi neeímyé dííbyeke:

“Áánerá úuma tsaméhji
mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá
múúhá comíñeri úwááboobéré ú
pehíjcyáhi.”

27 Ehdu ditye néérónáa nééíbye:

“Muuráhané ámuéhakye o néé
ámuéhakye o wáájacutúne.
Ahdícyane méiine óhdityu
ímityúmé ámuha meíjcyame.”

28 Ehdu Píívyéébe waagóó
dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame
kémúelleturé ííteé Píívyéébé
avyéjuri dííbyé íhjáa uubálle
múnáa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo,
íjcyámeke. Ájyju ílluréjuco ditye
tááiñe íhwáñe íhhdónema.

29 Ehdu waagóojtéréjuco íjcyánáa
pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke
cáhcujtsómé dííbyedívú píhcyááveé
dííbyema íjcyáa íavyéjuri.

30 Ájyju muurá íñe ícyooca
ídáátsóméhjíúvú néeme
ávyéjúúteéhi. Áánetu íhtsutúme
ícyooca íjcyarómé téijyju
ídáátsónuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó
úwaabóhi.

Jerotsarée múnáake Jetsóó

kímoovéne

(Mt 23.37-39)

31 Téijyúhjáa paritséomú tétsihvu
wájtsime néé dííbyeke:

—Dípye íchihdyu tsiéllevu. Muurá
Heróódé imíllé uke idsíjívetsóne.

³² Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Mepéene dífbyeke ávyetá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyevá ihdyu nijkévaabe naavémuke tsaaté pañetú iwáágóone chéméméhjike ibóhítsosihjyánetu.”

³³ Tsá muurá Pívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi dsíjvéétyuró Jerotsarée tsiéllévure. Óví ihdyu múhajchótá ó íjcyáhi.

³⁴ Ámuúha Jerotsarée múnaj, ihdyújuco tsáma ¿íveekí ámuha íllure mellíhyánúpétsohíjcyané íhjyú uubálle múnáake Pívyéébe ámuha éllevu wállóórómeke? Uwáábojtéké díbye ámuha éllevu wállóórómedi ¿íveekí íllure ámuha méicúbáhráhíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllerá ámuhakye o újcune éhne múúne cáraca ítsííméwuúmuke íhñúwáacyú lliiñevú újcuđu. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehjcyatúne?

³⁵ Áané déjúcotu muurá ámuha cóomí ápajyuréjuco cóevaíne. Áhdure ámuhakye o née oke ámuha maájtyumíjucóóityúné múijyú tsiíne o tsááiñevújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áanu Pívyéébe mémeri tsááneej.”

**Íjpi óoríbyeke wáyeeévejcóójí
Jetsóo bóhiitsóne**

14 ¹ Tsáijyúhjáa idyé wáyeeévejcóójí Jetsóo péé paritséomú avyējuúbe jávú dífbyema imájchoki.

² Áábekéhjáa diitye paritséomú hállúvábóhíjcyá tétsihyi íjpi óoríñeri chémeebe íjcyánéllii

‘áadikye éhne íjcyooji bóhítsóíbye’ inéénema.

³ Aaméhjáa taúhbájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeeévejcóójí tsaapi chéméébeke mébóhítsóiyáhi, mityá tsáhaáj?

⁴ Ehdúhjáa díbye néerónáa tsá dítye iiná néetune. Aanéhjáa awáá tsúúca díbye íjpi óoríbyeke ibóhítsóne neebe ílluréjuco díbye ipyéékí.

⁵ Átsihdyúhjáa neebe diitye paritséomuke:

—¿Aca ámuhá ocájí ámuha íjjuúba wáyeeévejcóójí wáhyéjú pañevú áákityéébeke tsá ámuha meújcútyuróne?

⁶ Ehdúhjáa díbye néene tsá dítye pívyetétú muhdú iáñujcúne.

**Taábávajcatsí wañéhjivu
dítye mínútsóne**

⁷ Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjivu tsaate mínútsómé imíllé íboohówátsihjívuré iácuuvéne. Aanéhjáa Jetsóo múhdurá íjtsúcunúne diityéké úwááboobe nééhi:

⁸⁻⁹ —Tsaate múu ámuhakye ityáábávajcatsíne wañéhjivu mínútsócooca tsá íhdére ácuúvetú íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye ámuhá ehníínevu áveyjúúmé wájtsímekéréjuco dítye tétsihvu ácuúcné boone íatéréétsihvuréjuco ámuha maácuúvéneri menúcójpívétuki.

¹⁰ Áanéllii múu tsaate íwañéhjivu ámuhakye mínútsócooca úújeté íhdícyátsihvuré diitye wañéhji múnaa ámuhakye íajtyúmícooca íboohówátsihvu iácuújáróki.

Áijyu ihdyu tsá íínerí ámuha menúcójpívétsámeityúne.

¹¹ Muurá iiye fhstutúmé ávyéjute íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu idáátsóméhjiúvú tsáífbuwaré íjcyame ávyéjúúteéhi.

¹² Ehdúhjáa diityéké iúwáábótsihdyu neebe dífbyekée íwáñéhjivu mínútsóóbeke:

—Tsá múu majchóvú mínútsotú fhstutúméhjikéré uke ditye píameííne u ímíllénéllihyére. Téhdure tsá múu mínútsotú dihyákímudúnéré múhdumé tsijtye úuma náhbévahíjcyámekére.

¹³⁻¹⁴ Múu téhdure mínútsó idáátsóméhjike íjpíityu tsátsihji íjcyátúróméhjima hállúvátúméhjike ámuíhake ditye píameíiyóné íjtsámeityúmére. Muurá Píívyéébere ámuíhake áhdoó díbye ímíllédú ámuha meíjcyame medsjíwémé tsiíne mebohíícoóca.

Wáñéhjitu íjcyané uwaáboju

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tsaapi neé dífbyeke:

—Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé avyéjuvu úcaavémé íjcyanej.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóó tsaapi wáñéhjívaténetu úwááboobe neéhií:

—Tsaapíhjáa iwáñéhjívaténevu mínútsó mítyámeke.

¹⁷ Áame éllévúhjáa íúnú múnáájpikye díbye wálooobe neeté diityéke: “Tsúúcajávane majcho baabáhi. Waávané mepéene mémajchótej.”

¹⁸ Áronáacáhjáa tsá ditye ímíllétú ipyééneé. Tsaapíhjáa íllure neé dífbyeke: “Ohné tsaatédítýú íiínújí o áhdone ó imíllé o úújeténe. Áánéllii tsá oke díbye téhmeityúne.”

¹⁹ Áánetúhjáa tsijpi neéhií: “10-meváké ócájímuke o áhdómeke ícyooca ó imíllé o wáájaculléné muhdú ditye wákímyeííne. Áánéllii tsá oke díbye íjtsójúcoóityúne.”

²⁰ Áánetúhjáa tsijpi neéhií. “Botsíi o táábávaabe muhdú ó peéhi. Tsáhái o péétune.”

²¹ Éhduréhjáa ditye népejtsóné ióómíne úúbáleebe íavyéjúúbeke. Aanéhjáa dífbyeke tsári pájtyeebe neé díbye íúnú múnáájpikye: “Ané cána mínútsoté idáátsóméhjikéréjuco íjpi ímítyuméhjí ímíneúvú iúllene píívyetétúméhjima hállúvátúméhjike.”

²² Ahdújucóhjáa imínútsójétsihdyu tsáábe néene dífbyeke: “Ayúju ávyéjuúbej, tsúúca ó mínútsojéhi. Áronáa ííne jaa tsáhái wáhpétúne.”

²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube neéhií: “Ané cána tsíjtyekéi mínútsótej.

²⁴ Tsáhájucó tujkénúu o mínútsorómé májchóváityúne.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Íhstutúróné pañe Jetsóoke

meúraavyéne

(Mt 10.37-38)

²⁵⁻²⁶ Aanéhjáa mítyane míamúnaa dífbyeke úráávyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráávyerómé oke iwáýyúné ehníínevu méwámyuma íhyájkímukéré wáýúhajchíí tsá ditye ímíááne tahñéjté íjcyatúne. Áhdure iiye ehníínevu iwáýýúmeíhajchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne.

²⁷ Áhdure oke iúráavyéné déjúcotu íicúbáhrámeíyóné ímíletúmé tsá tahñéjté íjcyatúne.

²⁸ ¿Aca ámuha jaa meméenu tsá tujkénú meéévéityuró múhduná ámuha dsídsí íjcyane tene úújetéhajchíí botsíí ámuha meméénuki?

²⁹ Muurá dsídsí úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá ámúhadi.

³⁰ Muurá nééiyóme: “Éje, íjtyémehjyáa íne ánúmeíyómé tsá panéévétsotúne.”

³¹ Áhdure ¿aca tsané avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú íjtsámeítyuró téhdúmema diityéké ityáhjáytyuróne?

³² Muurá téhdúmema íhñáhóótyúrónéllíí tsíhyullérí ditye íjcyánáa wállójcatsíiyómé diityé éllevu ditye ínééte imyéénújcatsíjyúcóótuki.

³³ Ehdu néene muurá tsaate íimillédú íicyahíjcyáné íhvéjtsotúmé tsá tahñéjté íjcyatúne.

Cánaámatu íjcyáné uwááboju (Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Muurá cánááma íímuma íjcyánéllíí meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene meke píáábóityuróne.

³⁵ Pane mebájtso ííñuji meúménúfyonéúbatu tsá meke tene píáábóityuróne. Áanéllíí tehdu néene ílluréjuco mewáágóone. Aane íhdyu óvíí ámúhadítyú lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju (Mt 18.10-14)

15 ¹ Téijyúhjáa ííñují avyéjúúbé wáábyuta dsídsíke áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúmé píhcyaaavé dífbyedívú dífbyé uwáábó illéébúcunúki.

² Áámedítyúhjáa paritséómuma tauíhbájú uwáábojte néehíí:

—¿Aca íveekí aadi ímityúmedívú nahbéváhi?

³⁻⁴ Ehdúhjáa dífbyedítyú ditye íhgyúvánéllíí obééjá mújtánetu íúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obééjámú 100-meva íjcyámedítyú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-mevaréjuco íjcyámeke íúmíhéh píñévú mepícyóóne dífbyeke menéhcóityuróne? Muurá ámuha ménéhcóiyáhi.

⁵⁻⁶ Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane meímíjyúúvéne ááhívu ámuha mewájtísidu mépihgyúcúiyá ámuha menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure íímíjyúúve mújtároóbeke ámuha maájtyúmíneri.

⁷ Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyabe mítyane ímíjyuuvé tsaapi ímityúné pañévú mújtároobe tsiíne ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi íímíjyúúné ehnííñevu ímíjyúúvebe mújtároobe tsiíne ímíjpyetéébedi.

Dsídsíjii wágóóóvetu íjcyáné uwááboju

⁸ Téhduréhjáa dsídsíjitu diityéké íúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápíledi 10-jiva dsídsi íjcyánetu tsaji wágóóóveca tsá dille

choocówu peetěj téeveri lljyaalléré
néhcóityuróne? Muurá néhcóiyolle.

⁹ Aaji muurá iajtyúmíneri
íimíjyúúvéne ináállévahíjcyámeke
pihjuúúyolle ditye téhdure
íimíjyúúveki.

¹⁰ Ehdu muurá ímityúné
ícyahíjcyaaabe teene íhvéjtsóne
Píívyéébé icyánejcúvurējuco
fbúwáávéébedi níjkyéji múnaa
mítyane ímíjyuuvéhi.

**Tsaapi cáánídityu
mújtáné uwááboju**

¹¹ Téhduréhjaaa tsiíne úwááboobe
néehíí:

—Íjcyamútsíhjáa míítyétsi tsáápi
hájchimútsi.

¹² Áamútsidítýhjáa bóneebe néé
cááníkyeé: “Llíhij, u dsíjvéne boone
métsieméné múhtsidívrējuco
cóéváiñetu ó imíllé apáhajhíí

ícyoocájuco oke tsáneevu u ájcune.”
Ahdjúcóhjáa díbye iná néétuubéré
ájcune diityétsikye tsahdúnéecu.

¹³ Átsihdýhjáa wahájchotaré tétsii
díbye bóneebe íjcyáróne páneere
ihñe nahíñenúhi. Áane dsídsimáhjáa
peebe cáánídityu tsíhullévu
tsííne iínújivu. Áhullévúhjáa teene
idsídsí íllure ícúbáhraabe ímityúné
íicyahíjcyáneri.

¹⁴ Aanéhjáa tsúúca páneere
idsídsí áteréénéhjiri díbye
pírújtsónáa téené iínújiri tsá
majcho íjcyatúne. Áijyúhjáa ídátso
pevééberējuco ícyahíjcyané íñe
tájpí íjcyájúcoótuúbe.

¹⁵ Áanéllíihyéhjáa téené iínúji
múnáájpikye táumeíbyé wákiméi.
Aabéhjáa dííbyeke téhmetsó
ímyeenímudívu.

¹⁶ Aabéhjáa diityéke
téhmehíjcyáábeke múha majchóvu

© 1996 David C. Cook

ájcutuube ájyaba wájyújúcoótúnéllii
imíllerá diityé éébuta imájchone.

17 Átsihvújháa ikímóóvémeñe
 illu íjtsámeíbye: “Ehdíhvájúne
 tsáma áyáturómé llihíyó wákimyeí
 múnáadítyú majcho pñhtótúnáa
 íveekí íchihvu ó dsíjíveehiubá
 ájyábari?”

¹⁸Tsáhaá, oo éhne llihiyo
éllevu o óomíne dííbyeke ó
neéhi: Lílhiy, ¿íveekihyana ihdyu
Píívyéébe ímíllénejií ímityúné ó

meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú
ímíñejíívari?

¹⁹Ahdícyane tsáhájucó
dįtsiiméné o įjcyáityúne.
Díwákimyéi múnáajpíyėjucó o
įjcyáiñe.”

²⁰Ehdúhjáa iįtsámeidyųjuc
dibye óómiņe cááni élleu.
Aabéhjáa téhullévų péébeke
tsfhyullétúre cááni iąjtyúmıfbedi
mıtyane iđdáatsóvéne ícúi
icvąhdahıróne áabúcutéhi.

²¹ Átsihvúhjáa ípyée
íjtsámeidyújuco díbye cááníkye
nééneé:

“Llíhij, ¿íveekíhyana ihdyu
Píívyéébe ímíllénejí ímityúné ó
meenúhi, áhdure u íjcyaróóbedívú
ímínejívari? Ahdícyane tsáhájucó
dájtsiméné o íjcyáityúne.”

²² Ehdúhjáa díbye néérónáa cááni
néé íúnú múnáake: “Ífcúi áánúke
íwajyámúúnema ítyúhápaajívú
meújcóne hójtsíwapaajívú maájcu
díbye ipícyámeíki.

²³ Átsihdyu íujcávaabe
ócájíwúuke médsjívetsó dífbyeke
mewánehjínuki.

²⁴ Muurá íne ‘tsúúcajáubáhjáa
dsjívéebe’ o néhíjcyánáa ídátso
kiátú bóhdívaabe méhdivu.”
Ahdújucóhjáa dítye wánehjívátene.

²⁵ Áijyúhjáa ínahbe ámíaaabe
úmíhé pañétú óómiibye
lleebúcunúvá wánehjí ihjyarí
íjcyane.

²⁶ Ááneríhjáa íúllévenúne
kémuélléturé íúnú múnáajpíkye
ipíuváne dílloobe íveekí dítye
wánehjívátene.

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe: “Muurá
díñahbe wajtsíhi. Áánélliihyéne
dífycááni lliihyánutsó íujcávaabe
ócájíwúudívú díbyévané íiná
pájtyétuube kiátú bóhdívanéllii
dífbyeke iwánehjínuki.”

²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsarí pajtyé
dífbyeke. Aabéhjáa íhnáho
cáyobáávatéébe tsá áyanéwu
ímíllétú íááhivéné ihjávú.
Áánélliihyéhjáa cááni dífbye éllewu
ipyéene cánáajanú díbye íááhíveki.

²⁹ Áronáacáhjáa neebe cááníkyeé:
“Llíhij, muurá íne múhdúné
píjcyábá úuma ó wákímyeí

uke táhjállétuubére. Áróóbeke
tsá mújyú oke u ájcutú obééjá
hájhíúbadívúré ehdu o wánehjíváté
o náhbévahíjcyámema.

³⁰ Aabe eene dááchikyé
ímiáábekéjfi ú wánehjínú
íujcávaábeke jeemúdítyú
u dsjívetsóóbe hallúrí
ímityúné walléémudi didsfídsí
pírújtsójéébeke.”

³¹ Áánélliihyéhjáa cááni néehíí:
“Ímiáánéjuco, Lli, óoma tsatsífyé u
ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere
tátsieméné dihñe.

³² Áánetu ihdyu tehdújuco
mewánehjínúné díñáhbeke
ídátso kiáhjí múhduháñé
ícyahíjcyátsihdyu ‘tsúúcajáubá
dsjívéebe’ o néhíjcyánáa méhdivu
bóhdívaábeke.” Ehdúhjáa Jetsóó
úwaabóhi.

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné
wákímyeíñetu íjcyané uwááboju

16 ¹ Téhduréhjáa ímamyémuke
úwááboobe néehíí:

—Íjcyaabéhjáa íhtsútuube ehnéva
múnáajpi. Áábé únú múnáajpíhjáa
ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate
úúballé diíbye íavyéjúúbeke díbye
ímityú téhmehíjcyané dífbyé
tsieméne.

² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube
ipíúváábeke néehíí: “¿íveekí
ímityúné míamúnaa díhyallúvú
úúballéhi? Ahdícyane oke ímíneúvú
duubállé muhdú tátsieméné u
téhmehíjcyáne. Átsihdyu tsáhájucó
óoma u wákímyeíityúne.”

³ Ehdúhjáa íavyéjuube néénetu
íllu íjtsámeífyé: “Aane ¿muhdú
íne ó íjcyáá oke táavyéjuube
wáágóóobe? Tsá muurá o pífvyetétú

tsííñe wákimyéí o méénune. Pane núcójpítsó teene tsíjtyeke piáábó o táúmeíne tájpi o íjcyáiyóne.”

⁴Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: “Tsúúca ó waajácú muhdú o méénuínne. Oo éhne ó piááboó táavyéjúúbedítúú ináhjihenúné áhdohíjcyátúmeke néhi dibye oke wáágóócooca diityéréjuco oke ipiááboki.”

⁵Ehdúhjáa íjtsámeíne píúvaabe tsáápiitsadí diityéké eenée íavyéjúúbedítúú ináhjihenúné áhdohíjcyátúmeke. Áanemáhjáa o méénuínne. Oo éhne ó piááboó táavyéjúúbedítúú in tujkénú tsáábeke neébe: “¿Acáa múhduná táavyéjúúbedítúú u náhjihenúné tsáhái u áhdotúne?”

⁶Áanélliihyéhjáa neébe: “100-hoojávaa oríívo duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Éée, ínée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí behááamíturéjuco picyo 50-hoojavaréjuco u áhdotúne.”

⁷Áané boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áanélliihyéhjáa neébe: “100-babyávaa trígo ó ujcúhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Éée, ínée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí behááamíturéjuco caatúnú 80-babyavaréjuco u áhdotúne.”

⁸Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenuíhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dífbyedi ayájú tujkévé ehdu imyéénuíné dibye íjtsámeíneri. Ehdu

muurá íne ímiájíjtó úráávyémé ehnííñevu ténejcu wáájácútúme tujkévééné íjtsámeíne tsíjtyema ináhbévajcatsíki.

⁹Aane ihdyu ámuúhake o neé íne ínújiri ámuha meéhnevámé tsíjtyeke mepiáábo néhi ámuha medsíjvécooca Píívyéébe ámuúhake íúcúpéjtso múijyú muhdú íjcyáityúme dífbyema ámuha mejjcyáíhullévu.

¹⁰Muurá wahdífváné wákimyéivu tsaatéke mepícyoome ímí wákímyeíhajchíí méwaajácú téhdure éhnííñevu íjcyáné wákimyéí ímí ditye méénuíyóne. Áanetu teene átérééné wákimyéí múhdurá méénuhíjcyámé muurá éhnííñevu íjcyane téhdure dáríívéiyáhi.

¹¹Aane muurá íne ínújiri ámuha meéhneváneri ímiáánéré ámuha meméénútúhajchíí téhdure Píívyéébe wákimyéí múhdurá ámuha medáíívéhi.

¹²Téhdure tsíjtye éhné ímíñeúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámuhá wáábyuta íjcyaróné tsá múha ámuúhadívú íhvéjtsóityuróne.

¹³Muurá tsá míityétsima tsaapi ímí wákímyeíityuróne. Muurá tsáápiikye éhnííñevu iwájyúúbedíyé íícúvéne tsá tsíjpíhdi dibye íícúvéityuróne. Áanéllii tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrámeíne medsíídsííyóneri.

¹⁴Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséomú illéébóne íllure uuhívaté dífbyedi téneri itsúúrámeíhíjcyánéllííhye.

¹⁵Áamekéhjáa neébe: —Bañú múnáa ámuha mejjcyámeke míamúnáa itsúcunúhijcyá ímiáámédu. Áronáa

Píívyéébe waajácú ámuhá íjtsaméi.
Muurá míamúnaa mítyájkímyeíñé
tsarílleébe.

**Píívyéébé taúhbaju
wágóóóvéityúne**

¹⁶ Muuráhjáa Jóáa
bóhówaávétúné hajchótá
Píívyéébé taúhbaju íhgyú uubálle
múnáaúvú úwáábohíjcyánéri
míamúnaa úráávyehíjcyáhi.
Áané boonétúu ihdyu díibye
Jóáaúvuréjucu úwaabóné ímiáájú
Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu
újcúné uwaáboju. Áanéllíihyée
mítyame tsúúráméíhijcyá téénevu
íucáávéíñeri.

¹⁷ Muurá ííñújima páneere
íévéhóowari íjcyanéhi wágóóóvééhi.
Áánetu Píívyéébé uwaáboju tsá
múijyú wágóóóvéityúne. Muurá
muhdú tene néhdújucu tene pájtyeíñe.

**Táábávajcatsímyé
wáágóójcatsítyuróné Jetsóó
úwaabóne**

(Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

¹⁸ Muurá tsaapi méwakye
ííhvéjtsóne tsíjpíllekéréjucu
táábávaabe ímityúné meenú
íveekí mewa ímíubáané íjcyánáa
tsíjpílleamáyéjucu íjcyáneri. Áhdure
tsaapi wáágóólleke táábávaabe
ímityúné meenú íveekí ájyu
ímíubáané íjcyánáa dífillema
íjcyáneri.

**Ehnéva múnáajpi íítérónáa
Ráátsaro ícúbáhráméíñe**

¹⁹ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó
úwááboobe nééhií:

—Íjcyaabéhjáa tsaapi íhtsútuube
ehnéva múnáajpi tsanééré ímiá

wajyámuunévú úcáméíhíjcyaaábe.
Áábekéhjáa íiná píhtótuube
paíjyuvaré wánehjívátéhijcyáhi.

²⁰ Áánaacáhjáa Ráátsaro
áhlávátéébé ácuúcunúhijcyá dííbyé
já lleehówa úmíwari.

²¹ Aabéhjáa ídátso
úmúúpívyehíjcyá díbye
májchónetu baavu dójcówaahyéí
ímájchóíyóneri. Áábedívúhjáa
oohímyé ipíhcyáávéne píhjahíjcyá
dííbye áhllaháñe.

²² Aabéhjáa ílluréjucu dsíjivéne.
Áábe ífíbuúhjáa níjkyéí múnáa
tsajtyé Píívyéébe éllevu Aavaráa
íjcyáhullévu. Áané boonétúhjáa
dííbyeréjucu íhtsútuube ehnéva
múnáajpi dsíjivéébeke tsamímyé
cuuúme.

²³ Áábe ífíbuúhjáa úújeté
Píívyéébeke cáhcújtsotúme
ícúbáhráméíhullévú
cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa
ícúbáhráméíbyé ájtyumí Aavaráake
Ráátsaro dííbyemájucu íjcyáábeke.

²⁴ Áábedíhjáa wáníjcyáméíbyé
nééhií: “Múuhá íhdé múnáajpi
Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáátsóvéne
aabye Ráátsaróké díñe oke díbye
íhyójtswáubaré nújpácyotu
ímúríúcúneri táhníjwa
ípípaichóvaki. Ávyeta íñe cúújúwá
allóócó tsáhájucu o áábúcutúne.”

²⁵ Áanéllíihyéhjáa Aavaráa
néé dííbyeke: “Cáhawáá, Lli,
dítsáávé íñé imíjyaúhjáa u íjcyane
u dsíjívétúné ihde. Áánetúu
muurá áanu Ráátsaro ídátso
ícúbáhráméíhíjcyaaabe íñe ícyoooca
íñé imíjyaúréjucu íjcyane. Áánetu
ihdyu ú ícúbáhráméíhi.

²⁶ Aabe píáábó u táúmeíyónáa
íjcyané íñe múúhadítyú ámuha

meráhoúcunútsihdyu íéverááhó
ápíchó nééne kiátú mepájtýéne
meúújéjcatsífyónejívari. Muurá
ínejcúrí íjcyame tsá pívyetétú
énejcúvú ipájtýene. Áhdure énejcúrí
íjcyame tsá pívyetétú ínejcúvú
ipájtýene.”

²⁷Ehdúhjáa Aavaráá néénéllii
neébe: “Uu muurá Aavaráá
múúhá ihdé múnáajpi u íjcyaa
ihdyu óvíjyucu aabye Ráátsaróké
wallo ííñujívú llihiyoke pámeere
tahájkímuma díbye úwáábotéki.

²⁸Ijcyámé 5-meva
táñahbému. Áameke ó imíllé
díbye wáájácútsoténe íllúhaca
ícúbáhaméí íjcyánáa íveeki
ímityúné o ícyahíjcyané nájcaúvú o
úújetéébé o ícúbáhrámeídyú dítye
íicúbáhrámeítyuki.”

²⁹Ehdúhjáa díbye néérónáa
Aavaráá néé dífbyeke: “Árónáa
muurá íjcyané dítyedí Pívyéébé
waajácúháámí íne ícúbáhaméityu
úúbálleháámí dífbyé ihjyú uubálle
múnaápe Moitséémú cáátúnuháámí.
Téhaami óví íéévéne cáhcújsómé
ipájtýeteki.”

³⁰Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa
neébe: “Ihdyúhde ímiáané
íjcyájúcooróné dítyemá
uwááboju. Árónáa ihdyu mee
dsíjýve múnáadítyú tsiíne bóhiibe
dítyéké úwáábotéébeke botsíi
cáhcújsóiyóme. Aaca ihdyu ímiáané
ímityúné íicyahíjcyané íhvéjtsóne
íbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjuco.”

³¹Áánélliihyéhjáa Aavaráá
nééhií: “Árónáa muurá Pívyéébé
ihjyú uubálle múnaápe
Moitséémú cáátúnúne uwááboju
icyáhjútsótúhajchíí téhdure tsá
dítye cáhcújsóityuró dsíjývémedítyú

tsaapi tsiíne íbóhówáávéne
úwááboróne.”

**Tsaatéké ímityunévú
meíbúwajtsóné ápíchó nééneé**
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

17 ¹Áhduréhjáa tsiíne
ímamyémuke neébe:

—Tsá ííñújiri mávaríjchojúúne
píhtóityú míamúnáake
tútávajtsoíne. Árónáa ihdyu
máidáátsoju tene pájtyeííne
ímichi ténehjívú dítyéké
íbúwátsohíjcyámeke.

²Muurá botsíi oke
cáhcújsómé ídátso tsiímédúréi
néémedítyú tsaatéké ímityunévú
íbúwátsohíjcyámekéubá múu
íjkyééháñetu nEWáyúcobané
íóhbáñumeke wájojco móóá pañévú
ápíchó dítyé úmíwa néené íhdétu.

³Áánéllii téiibúwá mejjcyáne
ámúhá nahbe ímityúné méénúúbeke
mébóíjcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne
ímiánejcúvú tsiíne íbúwáávéhajchíí
ílluréjuco máábájíveco ímityúné
díbye méénune dífbyedi
meídáátsóvéneema.

⁴Tsáijyu múúne 7-ijyúvá
tsájcooji méénúíyoobe ímityúne.
Áhdúijyúvá díbye ámúhadívú
ídátsojkmíyehajchíí múu ídátsové
dífbyedi.

**Pívyéébeke mecáhcújsóneri
páneere meméénune**

⁵Áábekéhjáa ímamyémú nééhií:
—Múúhakye piáábó éhniínevu
muha mecáhcújtso Pívyéébeke.

⁶Áánélliihyéhjáa neébe:
—Muurá mojtáátsá
neeváúwúudúné áyánéwu ímí
Pívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca

eehe úmehe ámuha ménééiyá
étsihdyu tehe ityábáavyéne móóáj
piinétú ijyóóúúvetéki. Ahdújuco
muurá tehe ijyóóúúvetéiyóné
tétshdyu.

**Muhdú tsaaté wákímyéi
múnaa ijcyane**

⁷ ¿Aca ámuhá únú
múnáajpi úmihé pañe caajári
tsáijyu ócáijimu téhméúbari
ijcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha
memáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá.

⁸ Muurá íllure ámuha
ménépéjtsóiyá dífbyeke:
“Majchóréjuco meénu. Aane u
nájkevádú ú pícyoó tujkénú muha
memájchoki. Áané boonétúí ú
májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha
ménééiyáhi.

⁹ Áhdure ¿aca ámuha
dífbyeke météhdújtsóiyá ámuha
metáuhbánéré díbye méénúné
hallúvu? Tsáhaá.

¹⁰ Ehdu téhdure Píívyéébe
ámúhakye pícyóóné wákímyéi
ámuha menjékévacooca tsá múu
ijyácunútú díbye ámúhakye
téhdújtsóiyóneri. Íllure múu
nééhií: “Tsá muurá ímiá
iicúve múnaa muha méijcyatú
múúhakye díbye táuhbánéré muha
meméénúnéllíhye.” Éhdure múu
nééhií. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

**Íjpi chájaávemeke
Jetsóo bóhiitsóne**

¹¹ Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe
pajtyé Tsamááriamá Gariréa
iinújjícutu.

¹²⁻¹³ Aabéhjáa tsácoomíwuúvú
úújeténáa dífbye éllevu 10-meva
tsáá íjpi chájaaveme. Ároméhjáa

kémuéllevúré iwájtsíne dífbyedi
wánijcyámeímyé kéévánécoba
nééhií:

—¿Jétsoj, Jetsóoj, múúhadi
dídaatsóve!

¹⁴ Áánéllíhyéhjáa diityéké
ííteebéré nééhií:

—Tsúúca muurá ámuha
mébohíjucóóhií.

Aame cáhawáá llúúvájtedívú
méúújétsámeítyej. Ahdújucóhjáa
ditye péene tsáimiyéjuco néémeé.

¹⁵⁻¹⁶ Áámedítýúhjáa Tsamááriá
iinúji múnáajpi oomí Píívyéébeke
dúúruvaabére. Aabéhjáa Jetsóo
llíiñévu imímóúúvéne dífbyeke
téhdújtsóhi.

¹⁷⁻¹⁸ Áábekéhjáa Jetsóo nééhií:

—¿Aca tsá pámeere ámuha
mebóhiitúne? Muurá íñe tsííñé
iinúji múnáajpi u ijcyároobe ú oomí
Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu
¿kiá tsijtye?

¹⁹ Ehdúhjáa inétsihdyu neebe
dífbyeke:

—Wa díjyóóúúvéne dipyej. Tsúúca
ú bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú
ijcyaaábe.

**Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe
(Mt 24.23-28, 36-41)**

²⁰ Aanéhjáa Jetsóoke paritséomú
dilló múijyú Píívyéébe avyéjú
bóhówááveíñe. Áánéllíhyéhjáa
neébe:

—Tehdu Píívyéébe avyéjú
bóhówááveróné ámuha
maájtyúmífyónejívari.

²¹ Áánéllíi tsá múha nééítyuróne:
“Íñe Píívyéébe avyéju.” Muurá
ihdyu ijcyájúcooróné ámúhama.

²² Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu
neebe ímamyémuke:

—Muurá ámuha méijyácúnuú Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke ámuha maájtymújúcóóíyóneri. Ehdu ámuha meíjtsámeíyónáa tsáhái ámuhádivú o bóhówáávéítyúne.

²³ Muurá ámuhákye tsaate neéhi: “Tsúuca Mepájtetétsoobe tsájucóóhií.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne.

²⁴ Muurá chijchi rórihcyóné maájtymúdí pámeere ájtyúmií Míamúnáájpídívúu o ípívyéévee o tsáábeke.

²⁵ Áronáa ihdyu ihnáhooiné icyooca íjcyáné míamúnaa óhdi ícúbahráne. Tsá oke ditye cáhcújtsóityúne.

²⁶ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyáné míamúnaa íjcyaduré íjcyáimyé o tsááine íjtsotúme. Áanáa tsúuca ó tsaa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévee.

²⁷ Muuráhjáa téijyu íjcyáné míamúnaa ímílléduré icyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri, táábávajcátsiyi. Áanáacáa ihdyu Noéé tsúuca ihmííne pañévú úcáávénaa ííñuji páneere caajávájucóóhií. Áanerí pámeere cáhcújtsotúme óuuvé imájcanúneri.

²⁸ Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóoma múnáake. Muuráhjáa téhdure ímíllédú icyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri, náhjiñeri, úmihéneri, ánuméiyi.

²⁹ Áanéllihyée muurá Pívyéébe dífbyeke neé dibye íjchívyé técoomítyu. Áhdújucóo dibye íjchívyéné boone Pívyéébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áiivyéne.

³⁰ Ahdu muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévee ó tuvááovaa míamúnáake ímílléduré íjcyámeke tsiíne o tsáijyu.

³¹ Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá ihnénéhi éllevu péjucóóityúne. Áhdure íumihéri íjcyame tsá ihjyávú péjucóóityúne.

³² Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa diibye Róo táábake tene pájtyene idyájú dille révoucunúné déjucotu.

³³ Muurá ííñújiri ímíllédú íjcyáneríyé tsúúrámehijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áanetu ihdyu teene íhvéjtsóne ookéréjucu úraavyémé pájtyetéehi.

³⁴ Muurá tsiíne o tsáacooca míityétsi cúwámútsidítýú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi coévaáhi.

³⁵ Áhdure tsaatépí cáátsómúpidítýú tsáápílleke o újcúnetu tsijpille coévaáhi.

³⁶ Téhdure tsaatétsi íumihé pañe íjcyámútsidítýú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvuré coévaáhi.

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii ímamyémú neéhií:

—¿Aame kiávú úújéteehi?

Áanéllihyéhjáa neébe:

—Muurá éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaaavédú tahñéjté óhdivu píhcyááveehi.

Ímityúnéhi ímibájcho múnáájpídítýú íjcyáné uwááboju

18 ¹ Áhduréhjáa Jetsóo tsiíne ímamyémuke úwááboobe úúballé ímityúnéhi ímibájchoobe ímityuube íjcyáábedítýú téeneri diityéké itsápíjtso Pívyéébema íhhyúvahíjcyánetu ditye ióóchévétuki.

²Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsácoomíyí
ímítyúnéhjí ímíbájchoobe ímítyuube
Píívyéébeke ávyejúúllétuúbe.
Aabéhjáa tsá ímí piáábohíjcyatú
míamúnáake.

³Áábekée técoomíyí íjcyalle
pííbájyulle neé tsaatémá ímítyúné
dille dáárhívcatsíné díbye
ímíbájcho dííllema.

⁴Ehdúu múhajchótájucó dille
dífbyeke piáábó táumeíyóneri
tsá díbye ífcúvehíjcyatúne. Áánéj
piínévúhjáa íllu íjtsámeífybe:
“Píívyéébeke o ávyejúúllétúnéllí
tsáháturo míamúnáake o
piáábóiyóné oke ávyetúne.

⁵Árónáa aalle pííbájyulle íjyévé
éhníínevúré oke pátsárijcyónéllí
óvíjyucó dílleke o piáábóíne oke
dille ipátsárijcyójúcóótuki.”

⁶Ehdúhjáa iúúballéne neébe:
—Ehdúu píínévúí piááboobe
ímítyúnéhjí ímíbájchoobe ímítyuube
íjcyároobe.

⁷Aanéjíí ¿aca tsá ámuha
mewáájacutú Píívyéébe ihñéjteke
piáábóíne dífbyeke piáábó
táumeíhíjcyámeke? ¿Mityá
ámuha méjtsúcunú dítye piáábó
táumeíñeri díbye ífcúvetúne?

⁸Tsáhaá. Muurá piáábóíibye
diityéké teenémáye. ¿Aca íhya
míamúnáa ímí cáhcújtsómedívú
ó wájtsíí Míamúnáájpidívúu o
ípívyéévebe tsiíne ííñujívú o
tsáácoóca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

**Tsaatétsí Píívyéébema
íhjuúvānetu íjcyáné uwááboju**

⁹⁻¹⁰Téhduréhjáa tsaate
ímiáámedi idíllómeíñe tsíjtyeke
éhdíivállehíjcyámeke úwááboobe

úúballé tsaatétsí Píívyéébema
íhjuúvānetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáijyúu mítyétsí péé
duurúvájávú píívyéébema
íhjuúvaki. Tsaapíi paritseómuúbe.
Áánetúu tsíjpi ííñújí
avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike
áhdótsohíjcyaaébe.

¹¹Aané paritseómuube
Píívyéébema íhjuúvaabe neéhií:
“Ayúju Tápiivyéébej, uke ó
téhdujtsó ímiáábé o íjcyáné
hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu
ímítyuube o íjcyatú naní múnáajpi.
Tsá múijyú ihdícyámema o
dómácójcatsítyúne. Pane tsá aabye
ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike
áhdótsohíjcyaaabe ímítyuube íjcyadu
o neétune.

¹²Muurá tsané tsemáánari
míjcyoojícú májchótuube úuma ó
íhjuúvahíjcyáhi. Téhdure muurá
10-jiva o dsíídsívānetu tsájíhcoba
ó dówacárohijcyá uke o ífcuvéne.”
Ehdúu Píívyéébema íhjuúvaabe
paritseómuúbe.

¹³Áánetúu díibye ííñújí
avyéjúúbé wáábyuta
dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe
tsá cáamevu icyárúúvéne
Píívyéébema íhjuúvatúne.
Íllurée kímóóvémeífyé íjpíjítu
ííllaáyómeíñe neéhií: “Ayúju
Tápiivyéébej, óhdi ihdyu
dídáátsóvéne dáabajívé táimítyu.
Muurá ímítyuube ó íjcyáhi.” Ehdúu
íhjuúvaabe Píívyéébema ííñújí
avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike
áhdótsohíjcyaaébe.

¹⁴Aane muurá dífbyeke tsúúca
Píívyéébe ímíbájchóóbé hallurí
tsáhájucó ímítyú íjcyatúne. Áánetu
tsíjpiikye tsá díbye ímíbájchotúne.

Ehdu muurá iye fhtsutúme ijcyane némeihijyamé núcójpávetsáméíhi. Áanetu ihdyu idáátsóméhjiúvú néeme ávyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Tsiiméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Aanéhjáa dífbye éllevu ítsíímeke tsivámé dibye Píívyéébeke piáábó ityáúmeí diityé hallúvu. Áronáacáhjáa ímamyémú diityéké néé ínevú ditye ítsíímeke tsíivane.

¹⁶ Áronáacáhjáa Jetsóó diitye tsiiméké ipíúvane néé ímamyémuke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsiime íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébe avyéju.

¹⁷ Aane ímiááneturé ámúhakye o néé éhne múúne teetsi tsíímene meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcujtsotúme tsá dífbyé avyéjúeje íjcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne

(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

¹⁸ Aanéhjáa tsáijyu tsané avyéjuube Jetsóoke nééhií:

—Uwááboóbej, ímiáábé ú íjcyabe cána oke diñe ¿muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjivéjucóótyúne bóhi o újcuki?

¹⁹ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe.

²⁰ Muurá ú waajácú dífbye taúhbajúúne nééneé: “Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjivétsotúne. Tsá múu nánívatúne.

Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé dífycáánimútsikyey.”

²¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyuré tehdujuco o ícyahíjcyane.

²² Áanélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Áronáa íjcyanéi tsane u méénúiyóne. Cáhawáá dítsíméné náhjhénúne piáábó ídáátsóméhjikej. Áijyu ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyey.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé dífbyeke mítyane dibye éhnevánélliihye.

²⁴ Áábekéhjáa ííténe Jetsóó nééhií:

—Muurá mítyane éhnevámé fhtsutúnetu Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehneva múnaa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa dibye néénéllii tétsihyi íjcyame nééhií:

—¿Aca ihdyu múhduturá pájtyetéiyóme?

²⁷ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánejucóhde míamúnaa tsá píívyetétú iye ipájtyetétsáméíne. Áronáa Píívyéébe piivyété diityéké ipájtyetétsóné íiná dífbyedívú túhúútúnélliihye.

²⁸ Áanélliihyéhjáa Pééodoro nééhií:

—Ávyéjúúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco méúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áanélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ímíááneturé ámuhakye o nées páneere íjcyátsfhjima imúnaake cáánimuu, íñahbémuu, méwamyuu, ítsíímee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébe wákiméí méénume muurá íñé imíjyaú íjcyáá íñújiri. Aame újcuú múijyú ídsíjívécúóótyúne bóhí tsíjírējuco íñúji Píívyéébe ípívyéjtsóji hallúrí íjcyaki.

Ídsíjívécúóó tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó ímamyémuke íhdyúétsihvu idyóbeúcúmeke nééhií:

—Mepéé íne Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnaájpídívúu o ípívyééébedítýú tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjúy uubálle múnaa néhíjcyané oke pájtyeéhi.

³²⁻³³ Muurá oke llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte fhvéjtsóo jodíomú íjcyátumé hójtsí pañévu. Aame óhdi íúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke ílluréjuco dsíjívétsoíne. Ároobe tsiíne ó bóhí 3 coojívatú.

³⁴ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyánéwu wáájácutú íínerí díbye íhjuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíbjachóne

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój píihííjyuco íjcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeí piáábo.

³⁶ Aabéhjáa mítyane téeneri mímúnáa pájtyénéllíi dilló íínerí ditye úllene.

³⁷ Áánéllíihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ípyééne.

³⁸ Áánéllíihyéhjáa dífbyedi wáníjcyámeíbyé nééhií:

—Jétsoj, Jetsóoj, Dabííúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, óvíjyuco íhdyu óhdi dídaatsóve!

³⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllíi tsuullérí péeme dífbyeke uhbá cúúvéhulléré díbye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhníínevúré tsiíne neébe:

—Dabííúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabe óvíjyuco íhdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁰ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó íjyóócúúvéne néé ditye ítsíva dífbyeke. Áhdújucóhjáa ditye tsíváábeke díbye nééneé:

—¿Íná ú imílléhi?

⁴¹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁴² Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyáabe tsúúca ú hállúváhi.

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé íitétúcoóbe. Aabéhjáa dífbyemáyéjuco péene Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aanéhjáa tsijtye íajtyúmíne téhdure duurúvá Píívyéébeke.

Tsakyéoke Jetsóó ááhivéne

19 ¹ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu.

² Ácoomífhjyáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó íñújí avyéjuúbé wáabyuta dsídsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyáabe.

³ Aabéhjáa imíllará Jetsóoke íajtyúmíne. Áronáacáhjáa tsá díbye

© 1996 David C. Cook

pívyetétú dífbyeke iáptyumíné
míamúnááj piine íjcyáábeke báhrí
iñéénéllíhnye.

⁴ Áánéllíhyéhjáa ícúí díbye
pééíhullévú dsiínéríyé ipyééne
néríívyeebe uméheri dífbyeke
iáptyúmiki.

⁵ Áánacáhjáa Jetsóó tétsihdyu
páptyeebe téhé nįcáuri íjcyáábeke
iáptyúmíne nééhí:

—Tsákej, Tsakyéoj, ícúí niitye
úuma o péékií. Muurá ó imíllé
dihjyarí o cúwane.

⁶ Áánéllíhyéhjáa ícúí iñítyéne
tsajtyéébé ihjávú dífbyeke.

⁷ Ááneríhjáa míamúnaa ihjávú
Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyáábe
jávú díbye péeneri.

⁸ Áánéllíhyéhjáa diibye Tsakyéó
íjyócuúvéne néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsieménetu
tsahdúnéécú ó dówajcároó
ídáátsóméhjike. Áánetu tsaatékee o
állíne pevétsífyé o áhdótsohíjcyáné
ó óómíchoó éhniínevújuko.

⁹ Áánéllíhyéhjáa Jetsóó néé
dífbyeke:

—Tehdújuko, muurá Aavaráaúvúj
tsiiménémúhaabe u íjcyáábedívú
tsúúca uwááboju wajtsíhi.

¹⁰ Muuráhjáa Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe o tsáá ímítýúné pañévvú mújtámeke o pájtyetétsoki.

Dsiídsitu íjcyáné uwááboju
(Mt 25.14-30)

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu pííhínáa míamúnaa íjtsámeí tsúúca Píívyéébé avyējú bóhówááveíñe.

¹²⁻¹³ Áamekéhjáa úwááboobe néehíí:

—Tsaapíhjýa íhtsútúmeejpi íjcyaaabe tsícyoomívú ipyééíñé ihde 10-meváké iúnú múnáadítýú ipíhjýúumeke dsiídsidívú iwájtúne néehíí: “Ééneri méwákímyeícyó téhulle o íjcyáné hajchóta.” Ehdúhjáa diítyéké ipítýájcoíñúne técoomívú memévatéébé íhcyóómí avyējuube íjcyaki.

¹⁴ Áronáacáhjáa dííbyé cóomi múnáa tsá ímííletú diítyé avyējuube díbye íjcyane. Áánéllíihyéhjáa tsaatéké wallóomé dííbye déjutu dítye íñéé íhcyóómí avyējuube díbye íjcyane múha ímííletúne.

¹⁵ Áronáacáhjáa tsúúca meménúme páñétúejpi íhcyóómí avyējuube díbye íjcyaki. Átsihdyúhjáa óómiíbye teene íhcyóómívu. Aabéhjáa iwájtsidu pihjýúcu iúnú múnáake dsiídsidívúu iwájtúíñúmeke múhduná dítye llíyaatétsoóné iwáájácuki.

¹⁶ Áábekéhjáa ímí wákímyeííbyé nétujkénúhi: “Ávyējuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsiídsí ó llíyaatétsohi.”

¹⁷ Áánéllíihyéhjáa íavyējuube néé dííbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene

múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánéllíi uke ó pícyoó 10 coomívá avyējuube u íjcyá ímiáábé u íjcyánéllíihye.”

¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi néehíí: “Ávyējuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsiídsí téhdure ó llíyaatétsohi.”

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa idyé neebe dííbyeke: “Tehdújuco. Áánéllíi téhdure ímiáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyējuube u íjcyaki.”

²⁰ Áánetúhjáa tsijpi néehíí: “Ávyējuúbej, íñe dsiídsí éhnée óhdivu u pícyoíñúne o pícyohíjcyáne.

²¹ Ópée ó waajácú ímítýuube u íjcyaaabe díwákímyeí hallúvují dsiídsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o llíyaatétsoóné ímiátsíí ú újcúiyáhi. Aanée o wáájácúne íllure ó pícyoó dsiídsíike.”

²²⁻²³ Áánéllíihyéhjáa íavyējuube néé dííbyeke: “Aanée idyé ímítýuube o íjcyane wájacú u néébe ¿íveekí tsá u pícyootú dsiídsi téhmemeíhjcyájá pañévvú tétsihvu dítye wákímyeíchóné óóma llíyaatétíyoki? ¿íveekí ímítýuube uú?”

²⁴ Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúdityu eene dsiídsi medójtúcuúne maájcu eenée ihñe páme ehniíñevuré llíyaatétsoóbeke.”

²⁵ Áánéllíihyéhjáa néeme dííbyeke: “Ávyējuúbej, áronáa tsúúca mítyanéjuco dííbye dsiídsi.”

²⁶ Áánéllíihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá ihñe llíyaatétsoómeke éhniíñevu tsiíñe

máajcú ditye illíyaatétsooki. Áánetu pevenéré pícyohíjcyámedítýú médojtúcúhi.

²⁷Téhdure eene avyéjuube o íjcyane ímíllétúne oke múnáatsohíjcyámeke íllevu metsívane o íténáa médsíjívétso.”

**Jerotsarée pañévú Jetsóó
úcaavéne**

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11;
Ja 12.12-19)

²⁸Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu.

²⁹⁻³⁰Aaméhjáa úújeté Bepajéema Betáaniá coomícýú únuri oríívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa míityétsikye ímamyémudítýú ípíihíré coomívú iwáállóomútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíihíré cóomityu óoma méucúté íayáne íjjuwúukej. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváabeke metsíñaáyóne métsívaco.

³¹Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneeco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néenéliihye.”

³²Ahdújucóhjáa péemutsi dibye néhdújuco úújeténé dííbyedívu.

³³Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa áábájajte néehíí:

—Ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴Áánéliihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye néenéliihye.

³⁵Aamútsíhjyáa tsajtyéjucóó dííbyeke. Áábé hallúhjáa wájamúúnevu ííhbóne Jetsóoke néríjcyáróme.

³⁶Áijyúhjáa dibye péijyu juuva miamúnaa íhbó íwajyámuunévu.

³⁷⁻³⁸Aaméhjáa dííbyeke úraavyémé tsúúca oríívo bajúvú pííhime méénuráítyuróné dibye méénuhíjcyané hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáñécohíjcyá:

—Íñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:

—ÍMaímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj! ÍAhdícyane metsu ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjújtsoki!

³⁹Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate paritséomú diityé pañe íjcyame néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, aatye díuráávyé múnáake duhba ditye cúúvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰Árónáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáíívyérónáa néwayúúneréjuco íhjuucunúiyóne.

⁴¹Aabéhjáa tsúúca Jerotsaréej píihívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi íítténe kímooovéhi.

⁴²Áánemáhjáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsarée múnáa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsaímíyé mejcyáíyóné íjcyájúcooróne. Árónáa tsá tene ámúhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéliihye.

⁴³Muurá ámúhakye ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáá ámúhá cóomí ímícaávéne ámúhakye méénuúhi.

⁴⁴Aame ámúhakye idsíjívétsoóne páneere ámúhá jaaháñe wácávyáhcoó Píívyéébe ámúhakye píaabójúcooróné ámuha

metáhjállehjicyané déjúcotu.
Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

**Duurúvájá pañétú náhjíhe
múnáake Jetsóo bóayóne**
(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19;
Ja 2.13-22)

45-46 Aabéhjáa duurúvájá pañévú
iú cáávéne náhjihénújcatsímyeke téjá
pañétu ibóáyóne néehíí:

—Muurá Píívyéébé
waajácúháámitu nééneé: “Íjya
tahjya tééj á lliínévú míamúnaa
óoma íhgyúvahjycáíjya.” Aaja
¿íveekí ámuha naní múnáa
jaríyējuco medíllone?

47 Aanéhjáa paíjyuvaré
tééj pañévú dibye úwaabóné
tsaríllehjycámé llúúvájte
avyéjutee, tauhbjáú uwáábojtee,
tsijtye avyéjutee, íjcyame.
Aaméhjáa ítsámeíhjycá íné hallútú
dífbyeke idsíjívetsóiyóne.

48 Áronáacáhjáa tsá íné hallútú
ditye dífbyeke méénúityuró
mítyaméhjáa ímí dífbyé uwáábó
íjtsúcunúnéllíhye.

Jetsóo íhtsútu
(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

20 1-2 Aabéhjáa Jetsóo
duurúvájá pañévú pajtyéteju
úwáábónáa llúúvájte avyéjutee,
tauhbjáú uwáábojtee, túkevéjtsojtee,
íjcyame itsáane dífbyeke néehíí:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe
eene ehdu nénehjí ú méénuhjycáhi?
Cána múúhakye duubállej.

3 Áánéllíhyéhjáa neebe diityéke:
—Áyu cána téhdure ámuúhakye ó
díllone oke máañújcuj.

4 ¿Acáa múha nééjuri Jóááuvu
tsótsóhíjycá cáhcújtsómeke? ¿A

Píívyéébépeé, mityá míamúnaárée
nééjuri?

5 Áánéllíhyéhjáa tsamééré
néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé nééjuri
tsótsóhíjycáabe’ menéhajchíí meke
nééíyoobe: “Áábekéráhhjáa ¿íveekí
tsá ámuha mecáhcújtsotúne?”

6 Áánetu ‘míamúnaárée
nééjuri’ menéhajchíí meke
diitye míamúnaa tééné hallútú
dsíjívetsóiyá néwayúúnevu
iáámúneri. Muurá pamévaré
cáhcújtsó ímiáánéjucóo Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáajpi diibye Jóáa
íjcyane.

7 Ehdúhjáa néeneri iñúhnévéne
nééme iwáájácútúne.

8 Áánéllíhyéhjáa Jetsóo néé
diityéke:

—Aanéjífva idyé ámuúhakye
ó úubálleé múúbé íhtsúturí o
méénuhjycáne.

**Úmihé tehmé múnáa múhdurá
dáríívemeínetu íjcyané uwáábo**
(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)

9 Téhduréhjáa tsiíne úwááboobe
néehíí:

—Tsaapíhgyáa íúmihe bajtsó
tsanééré óóvaá. Ápallívúhhjáa
tsaatéke ityéhmétsoínúne
peebe tsiéllevu tsúúcaja téhulle
íjcyáíhullévu.

10 Áhullétúhhjáa tsúúca tépalli
néévane iwáájácútsihvu wálloobe
íunú múnáájpikye dífbyema
ditye iwállóoro téénetu dífbye
éhné íjcyadúne. Ahdújucóhhjáa
péeróóbeke ditye méénúpéjtsónetu
dibye óómiñe íéveébe.

11 Áánéllíhyéhjáa tsíjpiikye dibye
wállóoróóbeke téhdure iúhbáne

méenúpejtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íeveebére.

¹² Ároné pañéhjáa tsíjpiikyebíbye wállóóbeke téhdure ditye túúvátsónetu ílluréjucó díbye wáanéé.

¹³ Áánéhjáa díibye úmihé aabájaabe néehíí: “¿Aane muhdúí íne teéne? Áyu cána hájchíwu mítyane o wáiyúróóbekéréjucó o wállóókij. Dííbyeke íhya avyéjúúlléiyóme.”

¹⁴ Ehdúhjáa ínééne íllíkyeréjucó díbye wállóóbeke íájtýúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjucó íne cáánínúiyóne. Áánéllí metsu dííbyekéréjucó medsíjvétso mehnéréjucó tene íjcyaki.”

¹⁵ Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllu itsájtýéébeke ditye dsíjvetsóne. Ehdúhjáa Jetsóó íúúbállétsihdyu néehíí:

—¿Aane íne díibye tépallí aabájaabe itsáácooca muhdú méénúú díityéké eenée íúmihévú díbye téhmétsoíñumé ímityúné dáríívémeímyeke?

¹⁶ Muurá díityéké tééné hallútú ídsíjvetsóne tsíjtyekéréjucó díbye téhmétsoíñé tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóó néénéllí tétsihyí íjcyame néehíí:

—Óvíi ihdyu Píívyéébe múúhakey téhme tehdu muha mejjcyátuki.

¹⁷ Áánéllíhyéhjáa Jetsóó díityédívú ííhténe néehíí:

—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébé waajácúháámitu íllu néehíí:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa ínéhnílléne waagóórou pícyámei ímichi tééutu jaa éjkéiu?

¹⁸ Aane muurá teeu nééwayúdú o néébé uwááboju cáhcújtsotúmé

mújtaáhi. Áámedívú o cáyobáávatécooca ílluréjucó ditye wágóóóveíñe.

Íínújí avyéjúúbé wáabyuta dsídsike ditye áhdotsóne

(Mt 21.45-46; 22.15-22;

Mc 12.12-17)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó tauhábájú uwáábojtémá llúúvájte avyéjútéké múu lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téijyuré dííbyeke íékeevéne. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

²⁰ Aaméhjáa ímíáámédú tsaatéké dííbye éllewu wallóó ditye dííbyeke ávyéjúúbedítýú díllone díbye múhdurá áñújcúhahchíí tééné hallútú dííbye éllewu itsájtýéroki.

²¹ Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha

muurá méwaajácú tehjújucó u úwáábohíjcyané keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevééllejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére.

²² Aabe cána múúhakey díñe díícyanéjcutuj: ¿A tehjújucó ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

²³⁻²⁴ Ehdúhjáa ímityúné íjtsámeíñemáyé ditye nééne Jetsóó iwáájácúne néé díityéke:

—¿Íveekí ehdu ámuha oke médáriivéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsídsíjvuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji ííhténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áánéllíhyéhjáa néémeé:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íne tééjitu.

²⁵ Áanélliihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséetsáke mááhdoihjcyá dífbye éhnejuco íjcyanévu. Áanetu ihdyu Píívyéébeke máácuhijcyá dífbye wáabyuta íjcyanévu.

²⁶ Ehdúhjáa dífbyeke dárííverómé tsá píívyetétú dífbyedívu ínéetsóiyóne. Aaméhjáa ehdu dibye néeneri iúllévenúne tsá íiná íhjuvájúcootúne.

Dsǰǰivémé muhdú tsiíne bóhiine tsaate díllone

(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Áané boonéhjáa tsadotséomudítýú tsaate péé dífbye éllevu medǰǰivémé tsiíne mebóhiine cáhcújtsotúme.

²⁸ Aaméhjáa nées dífbyeke:

—Uwááboóbej, Moitséeúvúhjáa muurá nées tsaapi méwadívu tsíímávátuube dsǰǰivéhajchíí ínahbérejuco dílleke táábavaíne dífbyeréjuco itsíímáva dííllédívu ínahbeúvúu tsíímávaíyóne.

²⁹ Aanée íjcyámé 7-meva tsané nahbému. Áamedítýúu ámiaabe ityáábavároléjtane dsǰǰivé tehdu tsíímávátuúbe.

³⁰ Áané boonée bóneebe dílleke táábavároobe téhdure dsǰǰivé tsíímávátuubére.

³¹ Áané boonée tsijtye bónejte dílleke táábavarómé téhdure dsǰǰivé tsíímávátúme.

³² Áane nihñévúree díílleréjuco dsǰǰivéne.

³³ Aane cána múuhakye díne ¿cáabye taabá ímichi dille íjcyaiíne tsiíne dítye bóhícooca?

³⁴ Áanélliihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—Muurá ihdyu ííñújiri íjcyame táábavácatsíhi.

³⁵ Áanetu ímiaámé dsǰǰivémé tsiíne bóhiime níjkyéjiri íjcyácooca tsáhajúco táábavácatsíityúne. Tsíhdyuréjuco dítye íjcyaiíne.

³⁶ Aame tsáhajúco dsǰǰivéityú Píívyéébej tsíímé íjcyame níjkyéji múnááduréjuco néemeé.

³⁷ Muurá ímiaáné dsǰǰivémé tsiíne bóhiíhi. Muuráhjáa Moitséeúvú teene úúballé úméhéwu péétécunúné pañétú Píívyéébe dífbyeke íllu nééneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.”

³⁸ Ehdúu Píívyéébe néenetu méwaajácu dítye íjcyane. Muurá dítye íjcyátuca tsá díbye nééityuró diityé Piivyéébé íjcyane. Muurá dífbyedívu tsá múha dsǰǰívetú tétsíhji daíhaíne.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké díbye néenélii tsaate taúhbájú uwáábojtédítýú néehíí:

—Uwááboóbej, tehdújuco u nééneé.

⁴⁰ Aaméhjáa tsáhajúco dífbyeke tsiíne díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Áíjyúhjáa idyé Jetsóó nées diityéke:

—¿Aca muhdú ífvane ámuha ménehíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe íjcyaiíne?

⁴²⁻⁴³ Ááneráhjáa dífbyeúvú íjcyároobe dífbyedítýú nées íwaaajácuháamitu:

Ávyéjuubée nées Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúu diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁴Ehdúhjáa muurá Dabíiúvú dífbyeke Íavyejúúbedi dillóhi. Aane ¿muhdú dífbyeúvú tsiiménémúhaabe íjcyáiibye Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó néehí.

**Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó
núcójpívetsoone**

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40;
Rc 11.37-54)

⁴⁵Aabéhjáa pámeere lléébónáa neé ímamyémuke:

—Téiibúwá tsáma méíjcyaco.

⁴⁶Tsá múu ívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte mímúnáa diityéké íavyejúúllekiyé cááméjácobájivu úcámeíhíjcyánetu. Muurá pihcyáávejáané pañe imíllémé íboohówátsihjívuré iácuuvéne. Áhdure wañéhi pañe imíllémé ímítsihjívuré imájchone.

⁴⁷Aame pííbájuyjete walléemudítýú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Áané núcójpí muurá cááménécóbaúvú ihjýuvahíjcyarómé Píívyéébema. Ehdu muurá dáriívémeímyeke Píívyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó neé ímamyémuke.

Pííbájuyulle dsíidsike pícyoóne
(Mc 12.41-44)

21 ¹Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánáa mímúnáa pícyóocunú dsíidsike Píívyéébe wáabyuta. Ehnéva múnáahjáa mityanéhi pícyóóhi.

²Áanáacáhjáa pííbájuyulle ídátso pícyóó mjíhhuúúre.

³Aanéjháa íítténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye pííbájuyulle ídátso néérolle pícyóó páme ehnííñevúre.

⁴Muurá tsijtye dsíidsívarómé pícyóó uhjénéhjire. Áanetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

**Duurúvaja wágóóóveíñe Jetsóó
néeneé**

(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjýuvá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóhbánuhíjcyánéhjitu imíwu teja ícyáávétssámeíñéhjiri.

⁶Áánélliihyéhjáa Jetsóó néehí:

—Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááíñe ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

⁷Ehdúhjáa díbye néénéllii dífbyeke néemeé:

—Uwááboóbej, ¿aca múijyú pájtyeíñe eene múúhakye u néhíjcyanéhi? ¿Aca íñetú muha méwaaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñe?

⁸Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ehdu néeme tsáma wájácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítyuki. Muurá o tsááíñe tsúúca píhícooca íjcyáímyé mityame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa díibyējuco Críjto íjcyane. Árómeke mecáhcújtso díñe.

⁹Téhdure pahúllévare méénujcátsí íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi. Áróneri méíllityédíñe. Pane méijtsúcunúdí téijyu tsúúca o bóhówááveíñe. Tsáhái téijyu o bóhówááveityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰Muurá tsané iinúji múnáa tsííñe iinúji múnáama méénujcátsíhi.

¹¹Áhdure ávyetá ihnáho ííñuji váuúmeíhi. Áijyu íjcyáíñe

ájyabááne, cheméháñé, pahúllévare. Áhdure íévéhoowávú apííchó nénehji bóhówááveéhi.

¹² Ehdu nénehji pájtyeíñé ihde cáhcújtsotúmé ámuéhakye ícúbáhrámeke tsájtyeé pihcyáávejááne pañévú muhdú ámuha meícyahíjcyané ámuéhakye idíllóki. Áhdure ámuéhakye íñújí avyéjúté élleu itsájtyémeke cuvéhoojánuímye. Ehdu muurá ámuéhakye míamúnaa dárííveé oke ámuha meúraávyéné déjúcotu.

¹³ Áané hóowari ámuha táuwaáboju diityéké meúwaáboóhi.

¹⁴ Áronáa ihdyu tsá ámuha meíjyáacunúityú muhdú ámuha diityémá meíhjúváiñeri.

¹⁵ Muurá ihdyu ámuéhakye ó ájcuú muhdú ámuha diityéké meúwaábóíñé tujkévejúvu. Ájyju ámuéhakye múnáátsohíjcyámé íllure ámuha maállíne néhíjcyámé ámuhadívú táhjátsáméíhi.

¹⁶ Muurá ámuéháj caanímu, ámuhá nahbémú, ámuhá hájkímú, tsijtye ámuha menáhbévahíjcyároméhjí ámuéhakye téijyju ímityúné dárííveéhi. Muurá tsaatéke ámuhadítýú dsíjívétsoímye.

¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtsotúmé ámuéhakye tsarílleé oke ámuha mecáhcújtsóné hallútu.

¹⁸ Áronáa tsá ámuhá níwáujíñé íjcyáronetu tsájíubaré wágóóóvéityúne.

¹⁹ Áhdícyane ihdyu ámuha panévaree maáábúcuéhajchíí mépájtyeéhi.

²⁰ Áhdure tsííñé íñújíñe múnáa Jerotsarée mícaavéné ámuha mewáájácúcooca múu néé tsúúca técoomi wágóóóveíñe.

²¹ Ájyju méwaáacunúco cámhébaúnevu Jodéa íñújí múnáa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí múnáa óvíi néhi wáacunú tsiéllu. Aane íumihé pañe íjcyame íoomíjýucohdí técoomívu.

²² Ehdu íjcyafíñé ícúbáhrameí míamúnáama ditye ímityúné dáríívémeíhíjcyané déjúcotu Píívyéébe waajácuháámitu tene némeídyújuco.

²³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyju walléemú éévájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmu íjcyámeke! Muurá ávyetá kimóhcó nééne ícúbáhrameí pájtyeé téijyju íñújiri íjcyané míamúnáadívú Píívyéébe cáyobáávatécooca.

²⁴ Tsaatéke muurá dsíjívétsoímyé méenujcatsí pañe. Áanetu tsíjtyeke tsajtyeímye tsíñéhjí íñújínévu. Áané boone jodíomú íjcyátúné míamúnaaréjuco teene Jerotsarée cáávacuíñé Píívyéébe diityédívú técoomi íhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí
(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

²⁵ Aane ehdu nénehji pájtyéné boone nuhba cóójíejpii, péjcóejpii, míícuruu, íjcyane múhduréjucó íjcyafíñe. Téhdure ávyetá íhnáho móañe nóhjíneri cáhcújtsotúmé íllítyeéhi.

²⁶ Éhdúcóbaúvú nénehji íñújiri íjcyácooca muurá míamúnaa íllityéneri ílluréjuco wájácúrátuúúveíñe. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi.

²⁷ Ájyju ihdyu Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe páneere táíhtsútú

táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi.

²⁸ Ehdu tene pájtyécooca múu íllure ímíjyuuvéhi. Muurá téené boone tsúuca ámuha máállíjchuú múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. Áijyu ihdyu tsaímiyéjucu ámuha meíjcyaiñe.

²⁹ Téhduréhjáa tsiíne diityéké neébe:

—Cáhawáá méijtsúcunu higyééráhema tsííne uméhééne muhdú íjcyane.

³⁰ Muurá téhehji béhjívacooca tsúuca méwaajácú píjcyaba pífhine.

³¹ Ahdu ííñújiri ténhehji íjcyácooca méwaajácucu tsúuca Píívyéébé avyējú bóhówáávéíne éévé úújeténe.

³² Aane ímiáané ámúhake o néé ehdu nénehji pájtyeíne íneí ííñújiri páhdure míamúnaa íjcyápíñáaaca.

³³ Muurá ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanehjí wágóóóveéhi. Áanetu íne ámúhake o néhijcyané tsá múijyú wágóóóvéityúne.

³⁴ Áanéllíi tsáma téiibúwá méíjcyaco tsiíne o tsáabe ámúhake o túvaaóvátu lílyiicyáveháñeri, tsíñéhjiri, ámuha meíjcyámeke.

³⁵ Muurá íimillédúré íjcyámeke ó ábájínejcuú éhne múúne iyáábeke dahpe ábájínejcuú.

³⁶ Áanéllíi múu téiibúwá íjcyáne Píívyéébema pájyuvaré ihjyúvá ténhehji ámúhake imújtátsótuki. Áijyu ihdyu ámuha méúújétee óhdivu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú íínerí núcójpívetúme.

³⁷ Ehdúhjáa Jerotsaréeri íjcyaaabe Jetsóó duurúvájá pañévu úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa

meíjyunúdu pehíjcyá oríívo báju íjcyátsihvu tétsii icyúwaki.

³⁸ Aanéhjáa pájyuvaré cúúvénéturé míamúnaa pehíjcyá duurúvájávú dífbye uwáábó illéébúacunúki.

Jetsóoke iékééveíne ditye

pítyácójcatsíne

(Mt 26.1-5, 14-16;

Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

22 ¹⁻² Téijyúhjáa pájtyéte wañéhjí óórityúne pááa máchómeíhíjcyané wañéhjí lleevárijyucu íjcyánáa llúuvájté avyējujtémá taúhbájú uwáábojte íjtsámeí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíne. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

³ Áanáacáhjáa Jóoda Ijcarióóté pañévu tsúuca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóó mamýémúejpi íjcyáábé pañévu.

⁴ Aabéhjáa péé diitye llúuvájté avyējujtémá duurúvájá tehméte éllevu diityemá ípítyácójcatsí muhdú dífbyedívú iékéévéétsoíne.

⁵ Ááneríhjáa íimíjyúúvéne imíllémé dífbye iáhdone.

⁶ Áanéllíihyéhjáa íjtsámeíjyúcoobe mítyane míamúnaa íjcyátútsihvu dífbyedívú iékéévéétsoíne.

Ímamýémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25;

Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Aanéhjáa tsúuca teene pájtyéte wañéhjí óórityúne pááa máchómeíhíjcyané wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsíjívétsohíjcyané wañéhjí lleevájucóóhií.

⁸ Áijyúhjáa Péédorómá Jóámútsikye Jetsóó nééhií:

—Méema mémeenúte wañehji
májchó memájchoki.

⁹ Áanélliihyéhjáa neemútsí
dífbyeke:

—¿Aane kiávú ú imíllé muhtsi
meméénune?

¹⁰⁻¹¹ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ámuhtsi Jerotsaréevu
mepéemutsi tsaapi lífííhyori
nújpáñújébedívú meúújetéebema
mepéene tééja múnáájpikye
méneéhi: “Múúhá uwááboobéne
múhtsikye néé kiává íchii tsaho
májcoho íjcyane tééhó pañévú díbye
múúhama pajtyété wañehji májchó
májchóihyo.”

¹² Áanéllii ámuhtsikye úújétsóiibye
córíhócoba néeho tsúuca
ímíbjáchoméíhyó cáámééjiri
íjcyahóvu. Ááhó pañévú
méméénuco.

¹³ Ahdújucóhjáa péemutsi díbye
néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú
méénune majcho.

¹⁴ Aanéhjáa tsúuca ditye
májchóíne éévé úújetédú
majchójúcoobe ímamyémuma.

¹⁵ Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó íjtsúcunú íne pajtyété
wañehji májchó ámuúhama o
májchone nihñéréjuco. Tsúuca
muurá ámuúhadívú ó dsíjvééhi.

¹⁶ Aane tsáhájucó tsiíne ámuúhama
o wáñehjívateítýú íne pajtyété
wañehji. Áronáa ihdyu páneere
muhdú óhdityu úúbállémehijcyané
oke pájtyéné boone tsaméhjí
Píívyéébé avyéjuríyéjuco meíjcyame
mewáñehjívateíne.

¹⁷ Ehdúhjáa ínétsihdyu ado
iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke.
Áanemáhjáa neébe:

—Áju, íne pámeere maádo.

¹⁸ Muurá tsáhájucó tsiíne
ámúhama o ádoítýú íne óóvápácýó
Píívyéébé avyéjuri tsaméhjí
meíjcyáiñévújuco.

¹⁹ Átsihdyúhjáa idyé pááaho
iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke.
Áanemáhjáa idyóhdáhínunévú
diityéké iwájtúne neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane
memájcho. Ehdu paíjyuvaré
méméénuhíjcyaco ámuha
mepájtyeté o ícúbáhrámeíne ámuha
meítsaavéne.

²⁰ Téhduréhjáa teene adóvú
diityéké iájcúne neébe:

—Íne tátyujpácýo náávé
íjcyane úúballé muhdú ámuha
meícyahíjcyané pityájcoju tádsijíveri
tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne ámuha
mepájtyeteki.

²¹ Aane muurá íchihyi
méema majchóri díibye óhdivu
méénútsóiibye.

²² Muuráhjáa ihdyu tsúucajátújuco
óhdityu tene némeídyújuco oke
tene pájtyeíne Míamúnáájpídívúu
o ípívyéévébeke. Áronáa ihdyu
máidáátsoju tene pájtyeíne eene
óhdivu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii
díllójcatsímýe caabye diityédítýú
dííbyedívú méénútsóíne.

**Jetsóó mamýémú táhjájcatsí
caabye diityédítýú
íhtsútuube íjcyáiýoneri**

²⁴ Átsihdyúhjáa táhjájcatsímýe
caabye diityédítýú íhtsútuube
íjcyáiýoneri.

²⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néé
diityéke:

—Muurá ífínújiri ávyéjute
imíllé itýáuhbané téenetu diityéké

míamúnaa fhstsútuftédí idílloki.
Ááne itsúcunúhijcyámé tehjújuco
imyéénune.

²⁶ Tsá múu tehdu néétune. Muurá
ihdyu idáátsóóbeúvú néébe tsaímíyé
tsíjtyeke ífcúvehíjcyaaabe fhstsútuube
ijcyá pámé túkevjtsoóbe.

²⁷ ¿Aca caabyé fhstsútuube
ávyéjuúbe? ¿A eene tsaímíyé
ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú
ífcúveébe? ¿Mityá eene dífbyeke
ífcúveébej? Muurá míamúnaa
ijtsúcunú eene tsaímíyé
ácuúcunúúbeke tsíjtye ífcúveebe
fhstsútuube íjcyane. Áanetu ihdyu
eene ífcúvehíjcyaabédú o néébe
ámúhama ó ijcyá ámúhake o
píááboki.

²⁸ Muurá ávyétá imítýú nénehji
oke pátyehíjcyárónáa ímí ámuha
óóma méijcyá oke íhvéjtsotúme.

²⁹ Áánéllíi ámúhake o pícyóó
Llihíyóo oke pícyohdu avyéjujte
ámuha méijcyaki.

³⁰ Áámema muurá íné imíjyaú
ámúhama ménahbévájcátsíi
táavyéjuri. Aame ámuha
ijraéémú 12-hava íjcyámedítýú
cáhcújtsótúmema méimíbájchoó
muhdú ditye ícyahíjcyáne.

Jetsóó úúballé Péédoro

tóónúmeííne

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31;

Ja 13.36-38)

³¹ Ehdúhjáa ínétsihdyu Jetsóó
Tsimóoke nééhií:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke
táúmeí ámúhadítýú ínéhco caabyé
ímiáábé íjcyáábeke éhne múúne
tríígotu íímí menéhcodu.

³² Árónáa tsúúca díhyallúvú ó
táúmeí píáábó oke u íhvéjtsótuki.

Aabe ihdyu óví díñahbémuke
ú píaabó téhdure ditye ímí oke
iúraávyeki.

³³ Áánéllíihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehjújuco, Ávyéjuúbej, ímiáané
tsá uke o íhvéjtsóityúne. Muura uke
ditye cúvéhoojánúcooca óómájucu
ditye meke cúvéhoojánufné. Áhdure
uke ditye dsíjívétsoócooca óómájucu
ditye meke dsíjívétsoííne.

³⁴ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé
dífbyeke:

—Árónáa muurá, Tsimo,
ípyejcójucu oke u úráávyeróné u
tóónuííne cáracái májtsívátúné ihde
3-ijyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeííne

pííhíjucóóne

³⁵ Átsihdyúhjáa tsiííne neebe
diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhake
uwáábovu o wállóócooca o néé
ámúha dsíídsima tsípaajíí ámúháj
túhápaajíne ámuha metsájtyétuki.
¿A téijyúu tsáneetu ámuha
mévííóhi?

Áánéllíihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha íínetú
mevííotúne.

³⁶ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa ícyooca métsajtyécó
ámúha dsíídsii, ámúhá níitsúmuu,
íjcyane. Áanetu nítsuwáávatúme
óvíi hállúeja íwajyámú íñáhíhénúne
íniitsúwá ujcúhi.

³⁷⁻³⁸ Áánéllíihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawáácú
míwáácú múúhadi. Áánéllíihyéhjáa
néébe: Íhya téhduwáácújuco. Muurá
tsúúca oke pajtyéííne tsúúcajátújucoó
Píívyéébe waajácúháámítu
íllu óhdityu tene néhdújuco:

“Muurá ímityúmé raahóri
itsájtyéébeke téhdure ímityúúbedi
díllóimye.” Ehdúhjáa óhdityu tene
némeidyújuco muurá oke tene
pájtyeiñe.

Píívyéébema Jetsóo íhgyuváne

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Ehdúhjáa ímamyémuke
íñetsihdyu ipyéhijcyádú oríívo
bájú íjcyátsihvu péébema téhdure
péémeé.

⁴⁰ Átsihvúhjáa iúújetédú neebe
diityéke:

—Píívyéébema méihgyúvaco
ámuha mávaríjchojúúnevu
metáhjátsámeityuki.

⁴¹⁻⁴² Ehdúhjáa íñéene íñeebe
diityédítýú éhne múúne nééwayu
maáámune úújeténé hajchóta.
Átsihvúhjáa ímímóúúvene
Píívyéébema íhgyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáániíj, muhdú
u néhajchíí óvíjyacóóné o
ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o
ímíllédú u méénúityúne. Wa ihdyu
muhdú u ímíllédú óóma meénuj.

⁴³ Áábedívúhjáa níjkyéj
múnáajpi bóhówaavé dífbyeke
ipíááboki.

⁴⁴ Aabéhjáa íhnáho téeneri
ávyevécunúúbé Píívyéébema
íhgyúvaabe tówaane waapé
tújpácyoma.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa ímamyému
éllevu péébe úújeté dífbyeke
ikímóóvéne pávyeenúmé cuwárí
íjcyámedívu.

⁴⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿Muhdúami ívane ámuha
mécuwaj? Maájkyéne méihgyúv
Píívyéébema mávaríjchojúúnevu
ámuha metáhjátsámeityuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50;

Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa díbye neénáa tsúúca
mityame míamúnaa wajtsí tétsihvu.
Áámekéhjáa Jóóda tsuullé tsaapi
dífbyé mamýmúejpi íjcyáabe.
Aabéhjáa dífbyedívu iwájtsíne
chohchócú dífbyeke.

⁴⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda,
oke u chóhchóneri óhdivu ú
méénutsó Míamúnáájpidívu o
ípívyéévéébedívu?

⁴⁹ Aanéhjáa íítténe ímamyémú néé
dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéke
meméenu méníitsúmuri.

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsúúca tsaapi
diityédítýú llúúvájte avyéjuúbé únú
múnáájpi núúmiho ímiánéjcuého
wállóríhjúcúhi.

⁵¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé
dífbyeke:

—Óvi íjcyáabe. Óvi ihdyu muhdú
oke meenúme.

Ehdúhjáa neébere cámahjáco
dífbyé núúmiho.

⁵² Átsihdyúhjáa llúúvájte
avyéjujtee, duurúvájá tehmejtee,
túkevéjtsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne
ímityúné méénuhíjcyáabe éllevu
ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu
níitsúmuma, cávaájcoháñema?

⁵³ Áánerá íhyajchótá ámúhama
duurúvájá pañe o íjcyáábeke
keená muhdú ámuha oke
meméenuhíjcyáne. Áronáa ihdyu
ícyooca tsúúca ámúhaj téeveri
Naavéné kyéhéjkímeyéhi. Ehdúhjáa
neebe Jetsóo.

Péédoro tóónúmeíne*(Mt 26.57-58, 69-75;**Mc 14.53-54, 66-72;**Ja 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ Áábekéjháa tsúúca
iékéévéébeke llúúvájte avyéjúúbe
jávú ditye tsájtýéébeke Péédoro
úráávyebe pehíjcyá diityé
kemúellére.

⁵⁵ Áijyúhjáa lláhajtsívú tsaate
icyújuwááñúnetu píhmihíjcyáme
életu téhdure píhmiíbe.

⁵⁶ Áanáacáhjáa tétsí wákimyéi
múnáalle píhmíri íjcyáábedítýú
néehíí:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma
ícyahíjcyáhi.

⁵⁷ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne
neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejí
dífbyeke.

⁵⁸ Áané boonéwuúréhjáa idyé
tsijpi dífbyeke néehíí:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Áronáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi
o íjcyáábejífvari.

⁵⁹ Áané boonéjháa idyé
tsijpiiyéjucu neéneé:

—Ímiáané muurá áanu diibyéjucu
Jetsóomáa ícyahíjcyaaabe Gariréa
múnáajpi.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o

wáájácúúbedííí óoma ú ihjýúváhi.

Ehdúhjáa díbye néenáa tsúúca
cáracá májtsiváhi.

⁶¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo dífbyeke
révoucunúhi. Áánetúhjáa ítsááveebe
díbyée neéneé: “¿Muurá ípyejco
cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúvá ú
tóónuú oke u úráávyeróne?”

⁶² Aabéjháa tétsihdyu áachívú
ipyéene ávyetá ihnáho tááhií.

Jetsóodi ditye úúhívaténe*(Mt 26.67-68; Mc 14.65)*

⁶³ Áanáacáhjáa Jetsóoke téhmeme
dífbyedi iúúhívaténe meenúhi.

⁶⁴ Dífbyé hálluúúcúhjáa
iwátájcóóbeke iwábáájcóne
néemeé:

—¿Cána waajácú múha uke
méénuney?

⁶⁵ Áánemájháa éhniíñevúré
uuhívatémé dífbyedi.

Túkevétsojté úmíwari Jetsóo**íjcyane***(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65;**Ja 18.19-24)*

⁶⁶⁻⁶⁷ Áané tsitsíínevúhjáa
túkevétsojtee, llúúvájte avyéjutee,
taúhbájú uwáábojtee, íjcyame
ipítýácócatsíhíjcyátsihvu dífbyeke
itsájtýéébeke néehíí:

—¿A ímiáané diibyéjucu uu
míamúnáake pájtyetétsoóbe? Cáná
múúhake duubállej.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjucu o íjcyane
ámúhake o néerone tsá ámuha
mecáhcújtsóityúne.

⁶⁸ Pane ámúhake o díllone
ámuha maáñújcúne oke
maácádsíjcaáyokíííva oke
médillóhi.

⁶⁹ Aane cáhawáá óvíi ícyoocátú
Míamúnáájpídívúu o ípívyéveebe
fhtsútuube Píívyéébé úníuri ó
íjcyáhi.

⁷⁰ Ehdúhjáa díbye néenéllii néeme
dífbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu ímiáané
Píívyéébé Hajchi uú?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyējuco oó.

⁷¹Ehdúhjáa díbye néénéllii néjcatsímye:

—Ínélliihyécó tsijtye éhniíñevu dífbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe melléébóneriyé ímityúné ihjyúvaábe.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5;

Ja 18.28-38)

23 ¹Aanéhjáa páméhcobaré Jetsóoke tsajtyé téené iñúji ávyéjuube Pirááto éllevu.

²Átsihvúhjáa dífbyé úmíwávú dífbyedívú iñéétsóro néémeé:

—Áánu míamúnáake

ífbórínuubéré pehíjcyáhi.

Nehíjcyaaabe meeva íveekí

ávyéjuube Tséétsa romáánómuubéré

íjcyáábé wáabyuta dsíídsike

ditye áhdotsóné maáhdohíjcyáne.

Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakévá

ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehíjcyaaabe

muuhává jodíómú avyéjuube

íjcyane.

³Áanélliihyéhjáa Piráátó néé dífbyeke:

—¿Ava ímiááné uu jodíómú

avyéjuubej?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyējuco oó.

⁴Áanélliihyéhjáa Piráátó néé llúuvájté avyéjutmá pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:

—Áánerá tsá díbye íñé ímityúné méénúturóne.

⁵Áronáacáhjáa tsíjpánécoba néémeé:

—Áánerá pámeere Jodéa iñúji múnáake ífbórínuubéré pehíjcyá

múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréa iñúji múnáadítyú tújkénuube íñe téenema ílléjuco tsááneé.

Heróóde éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráátó dilló diityéké ímiááné Gariréa múnáajpi díbye íjcyáhajchíi iwáájácuki.

⁷Aanéhjáa téhulle múnáajpíjyucu díbye íjcyane ditye néénéllii wálloobe dífbyeke téené iñúji avyéjuube Heróóde éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri dífbye.

⁸Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke íajtyúmíneri. Tsúucájajucóhjáa díbye ímílleróné dífbyeke íajtyumíné dífbyedítyú ditye íhjúvahíjcyané illéébónema. Imílléroobéhjáa íajtyumíné díbye méénúráítyuróné méénune.

⁹Áánemáhjáa mítyane panévare dílloobe dífbyeke. Áronáacáhjáa tsá díbye áñújcutúne.

¹⁰Áijyúhjáa idyé tétsihyi llúuvájté avyéjutmá taúhbájú uwáábojte íjcyame ímityúné dífbyé hallúvú úúballéhi.

¹¹Áábedíhjáa diibye Heróódé ítsodáhómuma iúúhívaténemáyé ujco ávyéta ímí néené wajyámuunévú avyéjuube múúne úcáávéne wajyámuunévú. Áábekéhjáa tsiíñe wálloobe Pirááto éllevu.

¹²Téijyúhjáa diibye Piráátoma Heróódemútsí wajyújcatsí íhdée néhníllécatsíhíjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsíjvétsoíne

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15;

Ja 18.39-19.16)

¹³ Aanéhjáa Piráátó pihjyúcú pámeere míamúnáake llúuvájté avyéjuté má tsijtye avyéjutéke.

¹⁴ Áamekéhjáa neébe:

—Ámuha íne áánúke taéllevu métsivá dibyévá míamúnáake ímityú dárívehjicyané ámuha menéénema. Áabeke muurá íne ámuha meítteneríyé ó dílloráhi. Áronáa tsá dibye ímityuube íjcyatúne.

¹⁵ Muurá Heróódé íjcyároobe tsá wáájacutú íné ímityú dibye méénune. Áanéllii muurá íne óómíchoobe tsiíne meéllevu dífbyeke. Aabe íné hallútú dsíjvetyónejívari.

¹⁶ Áanéllii íllure dífbyedívu o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

¹⁷ Ehdúhjáa Piráátó néé pajyuvaré tsáápiikye cúvéhóojari íjcyamedítúyú pajtyeté wañéhjí pañe íchívyétsohíjcyánélliihye.

¹⁸ Áronáacáhjáa pámeere néé kéévánécoba:

—¡Tsá muha meímíletú Jetsóoke maácádsíjcaáyóne! ¡Barabáakéré muha méimíllé mejchívyetsóne!

¹⁹ Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúme ávyéjutéke dibye ímityúné dárívehjicyané hallútú, téhdure dibye míamúnáake dsíjvétsohíjcyané hallútú.

²⁰⁻²¹ Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke iácádsíjcaáyóne ímílléne tsiíne diityémá íhjuvárónáa éhníñevúré neémeé:

—¡Wa ihdyu wátyetyehcútsó páwachékevu dífbyeke!

²² Áanélliihyéhjáa tsiíne neébe:

—¿Aca íné ímityúné méénuúbe?

Keenéiyó o wáájacúné dibye ímityúné méénune tééné hallútú idsíjvetyóne. Áanéllii ihdyu íllure dífbyedívu o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

²³ Áronáacáhjáa mityane imíllémé dífbyedívu dibye wátyetyehcutsóne.

²⁴⁻²⁵ Áanélliihyéhjáa awáá diibye Piráátó íllurjúco dífbyeke fhvejsóné diityé hójtsí pañévú ditye ímíllédú imyéénuki. Áanemáhjáa Barabáakéréjúco dibye íjchívyetsóné ímityuube íjcyánéllii ditye cúvéhoojánúróóbeke.

Páwachékevu ditye Jetsóoke**wátyetyehcúne**

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32;

Ja 19.17-27)

²⁶ Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyetyehcúíhullévú tsájtyeme cábuuvé Tsirééne múnáajpi Tsimóó íumihétú óómíbyedívu. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyetyehcúíwachékevu.

²⁷ Áijyúhjáa mityane míamúnáa Jetsóoke úraavyéhi. Mityaméhjáa walléémú dífbyeke táamere péehíí.

²⁸ Áamekéhjáa íítténe neébe:

—Ámuúha Jerotsaréé walléémuj, oke mékimóóvedíne. Ámuháyé ihdyu mékimóóveméi. Pane ámuháj tsíimekére ihdyu mékimóóve.

²⁹ Muurá ícúbáhraméi íjcyácooca ajchímú íjcyané walléémú ímíjyúúveé ítsímávátúneri.

³⁰ Muurá teene ícúbáhraméi íjcyácooca muhdú imyéénu míamúnáa neé muhdícyánéjcurí diityé hallúvú cámeébaúné

úhnóbáiýóné apáhajchíí idsíjive
ápíchó diityéké tene pájtyéíýóné
ihdétu.

³¹ Muurá íñe íñé imítýú o
meénútúróóbedi óhdi ícúbahráme.
Aaméjíí mityáubá ámúhakye ditye
meénuíñe awáá múhdurá ámuha
menéemeke.

³² Téhduréhjáa téijyu míityétsi
ímítýúmútsikye tsajtyémé tsaijyú
dííbyema idsíjívétsoke.

³³ Aanéhjáa tsúúca ‘Niwáupááji’
némeítsihvu iúújetétsóóbeke
wátyétyehcúme páwachékevu.
Áábé úníutúhjáa panéjcuwátú
íjcyáwachékéécuto wátyétyehcúme
diityétsi ímítýúmútsikye.

³⁴ Áijyúhjáa neebe Jetsóo:
—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá
tsá ditye wáájacutú iiná imyéénune.
Áánaacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí
caatyé dííbyé wajyámúúne újcuíñe.

³⁵ Aanéhjáa mityane míamúnaa
íítehjicyánaa ávyéjuchte dííbyedi
iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá
pátyetétsohjicyaábe. Aabe cána
óvíi pájtyetétsámeí ímiááne
diibyéjucu Críjto míamúnaake
pájtyetétsóííbyeke Píívyéébe
pícyoobe íjcyáhajchííjyu.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú
dííbyedi iúúhívaténemáyé bíínójpácýó
kiwátyetu dííbyeke íjchoráhi.

³⁷ Aaméhjáa néé dííbyeke:
—Áyu cána bo pájtyetétsaméí
ímiááne diibyéjucu jodíómú
avyéjuube u íjcyáhajchííjyu.

³⁸ Áanemáhhjáa dííbyé nííwáú
caamééhullétú téwachéketu pícyóomé
gríéégomuu, romáánómuu, jodíómuu,
éhdúme ihjyúrí illu icyáátunúne:
“Áanu jodíómú avyéjuúbe.”

³⁹ Áhduréhjáa dííbyé úníutu
ímítýúmútsí íjcyámútsidítýú tsaapi
iúúhívaténemáyé néé dííbyeke:

—Áyu cána bo ímiááne diibyéjucu
míamúnaake u pájtyetétsóííbye u
íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áánéllíihyéhjáa íñahbéébé néé
dííbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllityú
Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájacutú
máhallúrí ímítýúne íjcyane?

⁴¹ Muurá ihdyu tehjújucu
meícúbáhrámeíñe ímítýúne
meméénuhíjcyáné déjúcotu. Áánetu
muurá áánú hallúrí tsá íñé imítýú
íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa íñahbéébeke
iñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco
díavyéjuri u íjcyácoóca.

⁴³ Áánéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:
—Tehjújucu. Muurá ímiááne uke
o néé óoma u íjcyaiñe táavyéjuri.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41;

Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téijyúhjáa cójjiipíinétú ííñuji
ííjyunú cuuvé tujkévenújucu.

⁴⁵ Tsáhájucóhhjáa nuhba ájchutúne.
Áijyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí
watájco wáýámúwácoba dóchéereevé
tsahdúnéécú apáhajchíí wajíahnécú.

⁴⁶ Áánaacáhhjáa Jetsóó ávyetá
ihnáho illu wáníjcyámeíhi:

—Llíhij, Llíhíyoj, oke duúcu.
Ehdúhjáa íñééne dsíjivéébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu ditye
téhmetsoobe tsodáhómú avyéjuube
teene íajtyúmíne Píívyéébeke
dúúruvaabe nééhií:

—Ímiáánéjucóha ihdyu áanu tsá
íñé imítýú méénuhíjcyatúne.

⁴⁸ Téhduréhjáa tsijtye tétsihyi
ijcyame téneri itsájúréévéne
ílluréjucó pééneé.

⁴⁹ Áánetúhjáa dífbyeke
náhbévahijcyámema Gariréatúu
dífbyema tsááme walléemú
kémuelletúré íttehjicyáhi.

Jetsóó iitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47;

Ja 19.38-42)

⁵⁰ Téijyúhjáa ijcyaaabe ímiáábé
Jodéa iinújiri ijcyacóomí Arimatéa
múnáajpi Jotséé pítyácojcatsi
múnáajpi ijcyaaabe.

⁵¹ Aabéhjáa ítsohjicyá Pívyéébé
avyéjuri ijcyafíne. Áánélliihyéhjáa
tsá dibe yúcaávetú ínahbéjté
pítyácojcatsi múnáa Jetsóoke
dsíjvétsóné pañévu.

⁵² Aabéhjáa Piráátóke táumeí
dífbyeúvú iitémeho icyúuuki.

⁵³ Aabéhjáa téwachéketu
iinítyétsóné wáyámúbari
ibíjínúne cuuú néewájitu béhéjure
bóhdómeíhyéjy pañévu tsaatéki
ditye cúúútúhéjy pañévu.

⁵⁴ Dityéhjáa wáyeeévéjcoójí ihde
ímibájkímeíhjicyajcoójí cúúuúbe.

⁵⁵ Aanéhjáa diitye Gariréatúu
dífbyema tsááne walléemú ítténáa
cúúuúbe.

⁵⁶ Aaméhjáa ihjyáhañévu
ipyééne pácuúútpacyóné iújcúne
wáyeeévéhí teene wáyeeévejcoójí
Pívyéébé taúhbaju néhdújucó.

Jetsóó dsíjveebe tsiíne bóhiíne

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

24 ¹⁻² Aanéhjáa tsíijyu
cúúvénetúré tsiíne
tsemááanaréjucó déjúcoóvejcoójí
tsiíne péeme iitécunú níkyéhéjy

watájcó nééwayu tsítsiíyējuco
ijcyane.

³ Aaméhjáa téhejy pañévu
iúcaávéne íterá pevétsiíyējuco
Jetsóó iitémeho ijcyájúcootúne.

⁴ Ááneríhjáa iíllityéne
wájácúráátúuuvémé ájtyumí mítyétsi
tsítsíwu íwajyámúúné néemutsi
íjyócuuvévámútsikye.

⁵ Áámútsidíhjáa iíllityéne
cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca iiná ámuha
níkyehéjy ménéhcó tehdu íchii
ijcyácóóbekéjívári?

⁶ Tsúuca bóhiíbe. Cahawáa méitsáávé
Gariréarí amúhama íjcyácooca
muhdú amúhakye díbye néhijcyáne.

⁷ Muuráhjáa nehíjcyaaabe
Míamúnáájpídívú ípívyéévéébedívú
tsaapi ímítyúmeke ájcume dífbyeke
páwachékevu dsíjvétsóroobe 3
coojívatú tsiíne ibóhiííne.

⁸ Ehdúhjáa dityétsí néénetu
ítsaavémé ímiáánée tehdu díbye
néhijcyáne.

⁹ Aaméhjáa ióomíne úúbálleté
11-mevaréjucó dífbyé mamýmú
ijcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike
dífbyekée náhbévahijcyámeke
úúballéme.

¹⁰⁻¹² Aanéhjáa tsá dífbyé
mamýmú cáhcújtsotúne.
Íjtsúcunúméhjáa íllure ditye álliíne.
Áánetúhjáa Péédoro dsiínéríyé
níkyéhéjyúvú ipyééne téhejy pañévu
iúcaávéne iité ímiááné dífbyekée
ditye bíjínúné wajyámubáánerējuco
téhejy pañe ijcyane. Ááneríhjáa
iúllévenúne íllurējuco díbye óomíne.
Ílluméhjáa diityéké úúballé díbye
tsúuca bóhiíne: Maaría Madarénaa,
Jóáánaa, tsiíne Maaría Jacóóbój
tsíjjuu, tsíjtyehjii, éhdume.

© 1996 David C. Cook

**Ímamyémudítýú tsaatétsidívú
Jetsóó bóhówaavéne
(Mc 16.12-13)**

¹³ Aanéhjáa téjyúré
Jetsóó bóhíjcoójí dífbyemáa
ícyahíjcyámedítýú tsaatétsí
pée Jerotsaréetu Emaóovu
11 kiróómetro técoomítýú
íjcyácoomívu.

¹⁴ Aamútsíhjáa juuváyí
íhjuvámútsíyé pehíjcyá muhdú
dífbyeke tene pájtyéneri.

¹⁵ Áanáacáhjáa diityétsidívú
bóhówaáveebe diityétsimájucó
pééneé.

¹⁶ Aanéhjáa Píívyéébe diityétsikye
íhyálluúúné pívýétéjtsomútsí tsá
wáájacutú dífbyeke.

¹⁷ Áamútsikyéhjáa neébe:
—¿Aca íínerí íhjuvámútsíyé
ámuhtsi metsáhíjcyamútsí muhdú
kehdóvémútsiúvu?

¹⁸ Áánéllíihyéhjáa ‘Créopa’
némeííbyé néé dífbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú íiná
Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú
úhduubéréjucó tsá u wáájacutúne.

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé
diityétsikye:

—¿Aca íiná pájtyéhi?

Áánéllíihyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée
múnáájpi Jetsóoke íhtsítuube
Píívyéébe íhjuvámútsíyé múnáájpi
íjcyaaabe panéváré méenuhíjcyáábeke.
Áábekée Píívyéébe wájyúúbeke téhdure
tsaate miamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

²⁰ Áabekée llúúvájte avyéjútémá tsííne avyéjute fhvejtsó ditye idsíjívétso páwachékevu iwátýétyéhcúneri.

²¹ Muháa méijtsúcunúrá diibyéjucó muha ijraéémuke pájtyetéstóiibye íjcyane. Aane íne tsúúca 3 coojívájucó mee dibyée dsíjívétsihdyu.

²²⁻²³ Áronáacáne walléémú cúúvénéturé níkyehéjú úújejemé múúhakeyee néé dífbyé íitémehóvané téhejú pañe íjcyájúcootúne. Áamedívuvané níjkyéji múnáajtétsí bóhówáavemútsi diityéké néé tsúúca díbye bóhiíne. Ááneríne muha méullévenúhi.

²⁴ Áané boonétuné idyé tsijtye téheju úújéjerómeváne ímiáané tsá ájtyúmitúne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¡Aca ihdyu eene tsá ámuhtsi mewáajacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhcújtsoó muhdúhjáa tene pájtyeíne íhdéjucó iwáajacúné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa néhijcyáne?

²⁶ ¿Aca ámuha méijtsúcunú míamúnáake pájtyetéstóiibye ícúbáhrámeítyuubéré ávyéjuutéiyóne?

²⁷ Ehdúhjáa diityétsikye ínééne úúbálleebe ímíneúvú páneere muhdúhjáa dífbyeke tene pájtyeíne tsúúcajátújucó Píívyéébé waajacúháamitu dífbyé ihjyú uubálle múnáa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamíji pañétú muhdú tene nééne úúbállétujkénuube diityétsikye.

²⁸ Áánáacáhjáa tsúúca úújetémé Emaóovu ípyée ipyécoomívu.

Átsihvúhjáa Jetsóó pítayacó diityétsikye pééiiybédu.

²⁹ Áronáacáhjáa dífbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj.

Muurá cúvéhréjucó teéne.

Áhdújucóhjáa díbye cóevané diityétsima.

³⁰ Aabéhjáa diityétsima májchoobe pááaho íékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáhjáa tsahdúnéécú idyóhdahíróne ájcuube diityétsikye.

³¹ Áánetúhjáa botsíi wájácúméíívyemútsi éhne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjáa bótsíi dífbyeke wáajacúrónáa tsúúca kiávú peíñuube diityétsidítyu.

³² Áané boonéhjáa néjcatsímútsi:

—¡Áyúú, ehdúhacáne ífvane juuváyí díbye meke Píívyéébé waajacúháamitu íjcyanehjí úúballéné íné imíjyaú méífbúutu meke pájtyéhi!

³³ Aamútsíhjáa teenémáyé tsiíne oomí Jerotsaréevu pañétúejte dífbyé mamýmuma tsijtye íjcyáme éllevu.

³⁴ Áamútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóó ímiáané tsúúca bohíjucóohí. Tsimóodívuva bóhówáaveébe.

³⁵ Áánélliihyéhjáa úúbállemútsi muhdú téhdure diityétsidívu díbye bóhówaavéne juuvávyu. Áhduréhjáa úúbállemútsi díbye pááaho idyóhdahíróne diityétsikye ájcúnetu botsíi dífbyeke iwáajacúné.

Ímamyémudívu Jetsóó

bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18;

Ja 20.19-23)

³⁶ Aaméhjáa tééne úúballejcaatsiyi íjcyánáa Jetsóó tsiíne diityédívu íbóhówáavéne néé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóóhií.
Maímijyu ihdy ámuha meíjcyanej.

³⁷ Ááneríhjáa itsájuréévéne
íllityémé naavénekéré
iwáábyúnema.

³⁸ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿íveekí ámuha múhdurá
meíjtsámeíne méíllityé oke
cáhcújtsotúme?.

³⁹ Éje, cáhawáa oke meítté
táhójtscuma tájtyúháacyuj. Muurá
diibyéjucu oo Jetsóo. Cáhawáa oke
médomájcoj. Muurá naavéné tsá
íjpiíma íjcyatúne.

⁴⁰ Ehdúhjáa inéene úújétsoobe
diityéké dityée dífbyeke
wátyétyéhcunéhí íhyójtscutu,
íjtyúháacyutu, íjcyanévu.

⁴¹ Ááneríhjáa ímíjyúúverómé tsá
cáhcújtsotúne. Áamekéhjáa neébe.

—¿A íjcyáné majcho ámuhádi o
májchokij?.

⁴² Áánélliihyéhjáa ajcúmé
amóóbevíú wáhjámeíñema
ímúhójpacyóvu.

⁴³ Aanéhjáa ditye ítténeríyé
idyóóné hallúvú ádoobe teene
ímúhójpacyo.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée ámuhakye o néhijcyáné
muurá íne tsúúca oke pajtyéhi.
Ehdúu oke tene pájtyeíñé muurá
Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi
Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa
tsijtye dífbyé ihjyú uubálle múnáa
caatúnúhi. Áhdure Tsááamóháámitu
caatúváne.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye néénetu botsíi
waajácúmé ímiááné tehdújucu
Píívyéébé waajácúháámitu tene
nééneé.

⁴⁶⁻⁴⁷ Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu néene
míamúnáake o pájtyetétsoobe
o ícúbáhrámeíne o dsíjíveebe
3 coojívatu tsiíne o bóhííbe
mémeri táuwááboju Jerotsaréetu
tújkeváné páné inújííne
múnáake úwáábóméíne, ditye
ímítyú íhvéjtsóne Píívyéébé
icyánejcúvuréjucu íbúwááve diityé
ímítyú iábájívémeíki.

⁴⁸ Áané uwááboju pahúllevávú
ámuha métsújaúcuúhi.

⁴⁹ Áánéllii ámuha éllevu ó wálloó
Llihíyóo Ípííchovu ámuhakye
iájcuíñé nééneé. Aane íchihdyu
Jerotsaréetúrei météhmeco ámuhá
pañévú tene iúcaáveki.

Jetsóo nījkyejívú pééneé

(Mc 16.19-20)

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa diityéké
ipítyájcótsihdyu técoomítyú
diityémá peebe Betáániávu.
Átsihvúhjáa íhyójtscu íhbúcúne
diityé hallúvú piáábo ityáúmeíne
diityédítýú péjúcoobe nījkyejívu.

⁵² Áané boonéhjáa tsiíne
Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri
dífbyeke dúúrúvamére.

⁵³ Aaméhjáa pajjyuvaré duurúvájá
pañévú duurúvahijcyá Píívyéébeke.
Áyu tehdújucu.

JÓÁA

Jóaa Jetsóodítýú cáátúnuháami

Míamúnáájpídívú Píívyéébe ípívyeevéne

1 ¹Íjcyadúréhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá ípívyema íjcyátuube muhdú Píívyéébe íjcyane bóhówájtsoóbe.

²Aabéhjáa dífbyere Píívyéébe íjcyaaabe ícyahíjcyá páné íhdéene íjcyafíneí íjcyátúnáaaca.

³Aabéhjáa ípívyejtsó páneere íne múhduná íjcyane. Tsáháhjáa íiná iiye ípívyéévetúne.

⁴Áánéllii dífbyedi íjcyáné múijyú dsíjivétyúne bóhi. Áhdure íjcyáné ímiá uwááboju dífbyedi pámeere míamúnáa téene tájpi íjcyáiyóne.

⁵Aane peetédú néene muurá bóhówaúcunú ííñújí hallúrí míamúnáa teene wáájácútúme éhne múúne cúúvétsii íjcyadu néémedívu. Aame tsá píívyetétú teene ííhvetétsóiyóne.

⁶⁻⁷Aanée íjcyaaabe tsaapi 'Jóáaá' némeííbye. Áábekéhjáa Píívyéébe picyóó Jetsocríjtó uwááboju peetétú néene díbye míamúnáake iúúballe dítye icyáhcújtsoki.

⁸Árónáacáa tsá díibye Jóaa Jetsocríjtó íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbyé uuballe múnáajpíyé dífbye.

⁹Aane Jetsocríjtodi ímiáájú íjcyane tsá álliu íjcyatúne. Áánevúu míamúnáake iwáájácútso tsaabe ííñújívu.

¹⁰Aamée míamúnáa ííñújiri íjcyame díibye páneere ípívyéjtsóóbeke tsá wáájácútúne.

¹¹Aabée imúnáállii tsáároóbeke tsá dítye wáátsúcúpéjtsotúne.

¹²Árónáacáa íjcyámé tsaate ímí dífbyeke iwáátsúcúpéjtsóóbeke cáhcujtsóme. Aame ihdyu ímiááne Píívyéébej tsííme.

¹³Árónáa tsá íne míamúnáa metsíímávahíjcyádú meke díbye tsíímávátúne. Muurá ihdyu meke díbye ímíbjachómé méijcyá dífbyej tsííme.

¹⁴Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píívyéébe Hajchi ímiáábé íjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípívyéévéne méjpiine úlléjeebe míamúnáake wajyúhi. Áábé ámítsaráhcóo muurá máájtyumíhi.

¹⁵Aabée bóhówáávéebedítýú tsojtsó múnáajpi Jóaa nééhíí:

—Áánúdityu éhne ámuúhake ó nehíjcyá táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe íjcyafíne. Muuráhjáa ihdyu íjcyadúré ícyahíjcyaaabe ípívyema íjcyátuube ói o íjcyatúné íhdéjuco.

¹⁶Áábej téeveri Píívyéébe meke píáábohíjcyáhi.

¹⁷Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri méénuube ítyaúhbaju téénetu míamúnáa iwáájácu muhdú dífbyema íjcyáiyóne. Áánetúu Jetsocríjtoj téeveri meke iwájyúne ímiáájuvu ájcuúbe.

¹⁸Aane muurá tsá múha ájtyúmitú Píívyéébeke. Apáábyéré

Ílli ájtyumí dífbyeke. Aabée múuhakye waajácutsó dífbyedívu. Ehdúu Jóaa Jetsóodítýú néehíí.

**Jetsocrijtoke tsojtsó múnáajpi
Jóaa bóhówajtsóne**

(Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Rc 3.15-17)

¹⁹Téijyúhjáa avyéjute Jerotsaréetu wallóo llúúvájtema ípiáábojtéké tsojtsó múnáajpi Jóaa éllevu díte idíllo dífbyeke muubá díbye íjcyane.

²⁰Áanélliihyée úúbálleebe muubá íjcyane. Neebépeé:

—Tsá Críjto o íjcyatúne.

²¹Áanélliihyée néemeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eriá uu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi u íjcyaaábej?

Áanélliihyée neébe:

—Tsáhaá.

Áanélliihyée tsiíne néemeé:

—Áanéllii díbyéjucu uu éhnevaa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsááííbye.

Áanélliihyée neébe:

—Tsá díbye o íjcyatúne.

²²Áanélliihyée néemeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú?

Muurá muha méimíllé meúúballéné múuhakýene wállóomeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múuhakye duubálle muubá u íjcyane.

²³Áanélliihyée botsíi Jóaa néehíí:

—Oo muurá éhne ínéubará

píívyétúné iíñújiri kéévánécobaúvú o úwááboobe ó nehíjcyáhi:

“Méimibáávyé ímityúné ámuha meícyahíjcyánetu tsaímiyéjucu ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívakí.” Ehdúhjáa o úwááboíñé muurá tsúúcajatújucu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíá úúballéne.

²⁴⁻²⁵Ehdúu díbye néénéllii díitye eenée paritséomú dífbye éllevu wállóome néé dífbyeke:

—Aanéhaca ¿múha nééjuri íveekí ú tsótsohíjcyá idyé Críjto u íjcyáábejííva, pane Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítýú Eriáuba u íjcyáábejíívari?

²⁶⁻²⁷Áanélliihyée Jóaa néehíí:

—Muurá ihdyu ímiááné nújpácyori ó tsótsohíjcyá míamúnáake. Áánetu táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe tsúúca ámuháma íjcyáróóbeke ámuha mewáájácútuube óhdityu cámaáveé éhnííñevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácoríúccútyuróne.

²⁸Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáá ehnejcuvu díibye Jóaa tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóo obééjádú neébee

²⁹Áané tsijcyóójíi díibye tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóo dífbye éllevu péébeke íájtyúmíne néehíí:

—Éje ámuúhaj, áanu muurá obééjádú neébe Jetsóoke Píívyéébe wallóo díbye míamúnáa ímityuháñé ímíbájchoki.

³⁰Áánúdityúu muurá éhne ámuhakye ó nehíjcyáhi: “Táhboone íjcyáíibye táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe óikyée o íjcyátúné íhdéjucu ícyahíjcyaaabe.”

³¹Téhdurée idyé tujkénú tsá o wáájácutú díibyejucu meítsóhíjcyaaabe díbye íjcyane. Aanée ihdyu ímiááné dífbyé ihde ó tsótsohíjcyá mee íjraéémudítýú cáhcújtsómeke.

³²Ehdúu ínétsihdyu neébe:

—Téhdurée dífbyeke o tsójtsojyú ó ájtyumí Píívyéébé Apííchó íjuuúdí cáámetu dífbyedívú níityene.

³³ Aanée téhdure tsá o wáájacúityuró diibyējuco meítsohíjcyaaabe íjcyane. Áronáacáa ihdyu Pívyéébe o tsótsohíjcyáiñevú oke pícyoobe oke néehí: “Tsáápiikye u tsójsóóbedívu níjkyéjitu Táapíchó nítyene u ájtyúmínetu ú waajacúu diibyējuco míamúnáa pañevú Táapíchó pícyóóiibye íjcyane.”

³⁴ Ahdújucóo ímiáané dífyeke o tsójsóijyu o ájtyumíne. Áánélli o néé diibyējuco Pívyéébe Hajchi díbye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnáajpi Jóaa.

Jetsóo úcútujkénú ímamyémú íjcyáímyeke

³⁵ Áané tsijcyóóji tétsihyíye muhsti ímamyemútsima díbye íjcyánáa téneri Jetsóo tsiíne pajtyéhi.

³⁶ Áánéllihiyee tsiíne neébe: —Éje, aadi muurá obééjádú neébe Jetsóoke Pívyéébe wálloóbe.

³⁷ Ehdúu Jóaa dífbyedítú néénélli muhsti dífbyemáyējuco mepééneé.

³⁸ Áanáacáa idyéjú révoucunúúbé múhtsikye néehí:

—¿Hná ámuhtsi ménehcóhi?

Áánéllihiyee muhsti menéehí:

—Uwááboobej, ¿aca kiá ú ícyahíjcyáhi?

³⁹ Áánéllihiyee neebe múhtsikye:

—Cáhawáá óoma mepe ámuhtsi mewáájacu kiá o ícyahíjcyáne.

Ahdújucóo muhsti cúvéhrējuco néénáa dífbyema mepéémutsi téhullévú méíjyunúhi.

⁴⁰ Muhtsi Jóaadityu Jetsóomáyējuco mepééne Tsimóo Péédoró nahbe Aderéema.

⁴¹ Aanée diibye Aderée ínahbe Tsimóoke neetéhi:

—Muúbe muhsti máájtyumíjucóó Críjto míamúnáake pajtyetétsoóbeke.

⁴² Ehdúu inééne tsajtyéébe dífyeke Jetsóo élleu. Áábekée Jetsóo népejtsóhi:

—Uu éhne Tsimóo Jonáa hajchi. Áronáa téhdure dimyémé íjcyáa Péédoro ‘nééwayu’ nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo Tsimóoke.

Tsijtyétsikye Jetsóo újcune

⁴³ Áané tsijcyóóji Jetsóo imílle ipyéene Gariréa iñújivu. Aabée téhullévú péébe Betsáidá múnáajpi Perípeke íájtyúmífyeke néehí:

—Muúbe ookéréjucóo duráávye.

⁴⁴ Téhdurée diityétsi Aderéema Péédorómútsi técoomí múnáajtési.

⁴⁵ Áijyúree idyé diibye Perípé Natanaée élleu ipyéene neetéhi:

—Muúbej, muha muurá máájtyumíjucóo éhnéjháa Pívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi Moitséeúvú dífbyé taúhbaju icyáátunuhíjcyáhaamíjitu dífbyedítú cáátunuhíjcyáábeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehji Pívyéébe ihjyú uubálle múnáa caatúnú dífbyedítu. Aabe Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyaaabe Jotsée hajchi.

⁴⁶ Ehdújháa Perípé Natanaéeke néénélli neébe:

—¿A ímiáane? ¿Aca íhya Natsaréeri íjcyámé tsaate ímiáame?

Áánéllihiyhjáa Perípé néehí:

—Cáhawáá majo u ájtyúmi dífyeke.

© 1996 David C. Cook

⁴⁷ Aamútsíi péemutsi úújeténáa Natanaéeke Jetsóó iáptyúmine nééhií:

—Áánújuco pāñétúejpi ijraéemuube ímiáábé íjcyáabe.

⁴⁸ Áánélliihyée Natanaée néé dífbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajácúhi?

Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Muuráhjané ihdyu úhdivu Perípe úújetétúné ihdéjuco uke o áptyumíné higyéeráhé déjúcori u íjcyáábeke.

⁴⁹ Áánélliihyée Natanaée nééhií:

—Uwááboóbej, uu éhne Píívyéébé Hajchi muuha ijraémú avyéjuube u íjcyáabe.

⁵⁰ Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—Higyéeráhé déjúcoríne u íjcyane uke o néénélliihyéré oke ú cáhcujtsóhi. Mityái éhniíñevu uke o úllévenútsoíñej.

⁵¹ Ehdúu iñétsihdyu neebe dífbyeke:

—Muurá ímiááné ámuhákye o néé Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébe éllévu cáámetu níjkyéji múnáa iñítyéne tsiíne nérívyémeke ámuha maáptyúmíñe. Ehdúu Jetsóó nééhií.

**Canáa cóomiya taabáva
wañéhji íjcyane**

2 ¹Áané boonée 3 coojívatu Gariréa iñújiri íjcyacóomí Canáa múnáajpi ityáábaváné wañéhji meenú técoomívu. Áánevéhjáa Jetsóój tsiijúké ditye mĩnútsolle tétsihi.

²Ahdurée Jetsóoke mĩnútsómé muuha ímamyémuma.

³Áijyúu teene wañéhji ádo bínojpácýó óúúvénéllii Jetsóoke tsiiju néehíi:

—Eje, tsúuca bínojpácýó diityédívú óuuvéhi.

⁴Áronáacáa neebe dílleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú ífvane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá iiná o méénúíne éévé úújetétúne.

⁵Áároneríi ícúvétulle tétsíi wákímyéi múnáake néehíi:

—Ámúhakey dibye néhdu méméénuco.

⁶Áijyúu íjcyané tétsihi 6-hova néwayúúnetu méénúmeíne lliyíhyóóné téhóji pañévúu tamúnaa ímíbájchómeííne nujpácýóóné pícyohíjcyahóhji.

⁷Áánaacáa tsúuca neebe tétsíi wákímyéi múnáake:

—Cána eene lliyíhyóóné nújpátyu mewahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne.

⁸Átsihdyúu neebe diityéke:

—Áyu cána áyánéwu meújcuíne bñéjjuúbeke mejchoj.

Ahdújucóo iújcúne ditye íjchone.

⁹Aanée adúcuube imyéwu nújpacyóo íjcyaróné bínojpacyóvu dibye ípívyéévétsojpácýo. Aanée tsá dibye wáájacutú kiátú ditye téjpacyo újcune. Apáámyéree tétsíi

wákímyéi múnáa waajácú ípyée iñújpáñújénéllíhye.

¹⁰Aanée bñéjuube wañéhji múnáajpikye ípíúvane néehíi:

—¿Acáne, muube, muhdú ífvane ímiájpácýóhacáne íjcyánáa peiyé átérééjpácýotu meke ú íjchóhi? Áánerá múúne tujkénú ímiájpácýó mejchone óuuvédú botsíi íhdícyájpácýotúréjuco mejchone. Ehdúu neebe íbñéjuube wañéhji múnáajpiíkye.

¹¹Ehdúu Jetsóó méénuráítyuróné méénútujkénú Gariréari íjcyacóomí Canáavu. Ááneríi waajácútsoobe íavyéjú íhtsutúné íjcyane. Áánetúu muha ímamyémú mécáhcujtsó ímiáané diibyéjuco Críjto miamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

¹²Áané pajtyétavúu Capenaóovu muha díbyema mepéémema téhdure pééme tsiíjuu, íñahbémuu, íjcyame. Ácoomíyíi tsúcájá muha méijcyáhi.

**Duurúvájá pañétú náhjíhe
múnáake Jetsóó íjchívetsóne**
(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18;
Rc 19.45-46)

¹³Aanée pajtyété wañéhji lléeváíñéllii muha mepée díbyema Jerotsaréevu.

¹⁴Áijyúu duurúvájá pañévú miamúnaa nahjfhénuhíjcyá ócájímuke, obééjámuke, íjjuúmuke. Áánetúu tsiijtye dsíídsike cápáyóócátsíhijcyáhi.

¹⁵Aanée Jetsóó múhdurá íjtsúcunúne watsíhcyuúúhó imyéénúneri diityéke boáyó tééjáj pañétú páneere íñahjhemájucó. Dsíídsikée cápáyóócátsíhijcyámedívú teene

© 1996 David C. Cook

wácháájcoóbe. Áanemáa diityé
metsáwááné wájójcoóbe.

¹⁶ Áánetúu íjúúmú nahjíhe
múnáake neébe:

—¡Méijchívyetso íne páneere íjyá
pañétu! ¿Íveekí Táácááni ja ámuha
méípvyejtsó náhjíhejávuréjucu?

¹⁷ Ehdúu díbye néenetu
muha méitsaavé Píívyéébé
waajácúháámitu tene tsátsihdyu
nééneé: “Dihjya o wájýúneri ó
dsíjívéiyáhi.”

¹⁸ Ááné boonétúu tsaate néé
dífbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú
meenúhi? Cána méénúráityuróné
meenu muha mewáájacu
múíhtsúturi u íjcyaaabe ehdu u
méénuhíjcyáne.

¹⁹ Áánélliihyée neébe.

—Cáhawáá íjya duurúvaja
mévácavyáhcó 3 coojívaturé tsiíne
o pánéévetsoki.

²⁰ Áánélliihyée neéme dífbyeke:

—¿Aca muhdú 46 pijcyábáa
ditye wákímyeíjyá ú pánéévetsóo 3
coojívatu? Tsáháubá éhajchótatu u
pánéévetsóityuróne.

²¹ Áronáacáa ihdyu Jetsóo ihjyúvá
dífbyeke ditye dsíjívetsoiñéré
iñééiyóne. Íjpííyee meménuube
duurúvajávu.

²² Ehdúu díbye néene muha
méitsaavé idsíjívetsihdyu
díbye bóhíícoóca. Áíjyúu muha
mécáhcujtsó ehdúhjáa dífbyema
tene pájtyeíné tsúúcajátújucu
Píívyéébé waajácúháámitu
cáátúnúmeíné ímiáánéjucu díbye
múúhake néhíjcyáne.

**Míamúnáá íjtsaméí tsá
Jetsóó túhúúllétúne**

²³ Aabée Jerotsaréeri pajtyété
wañéhjí pañe méénúráítyúronéhjí
méénúnetu mityame cáhcujtsó
ímiááné diibyējuco Críjto íjcyane.

²⁴ Áronáacáa waajácuube
ímiááneturé dífbyeke ditye
cáhcújtsotúné diityé íjtsaméí
ityúhúúllétúnéllíhye.

²⁵ Tsáháa múha dífbyeke
muhdú míamúnaa íjtsámeíne
úúballéítyuróne.

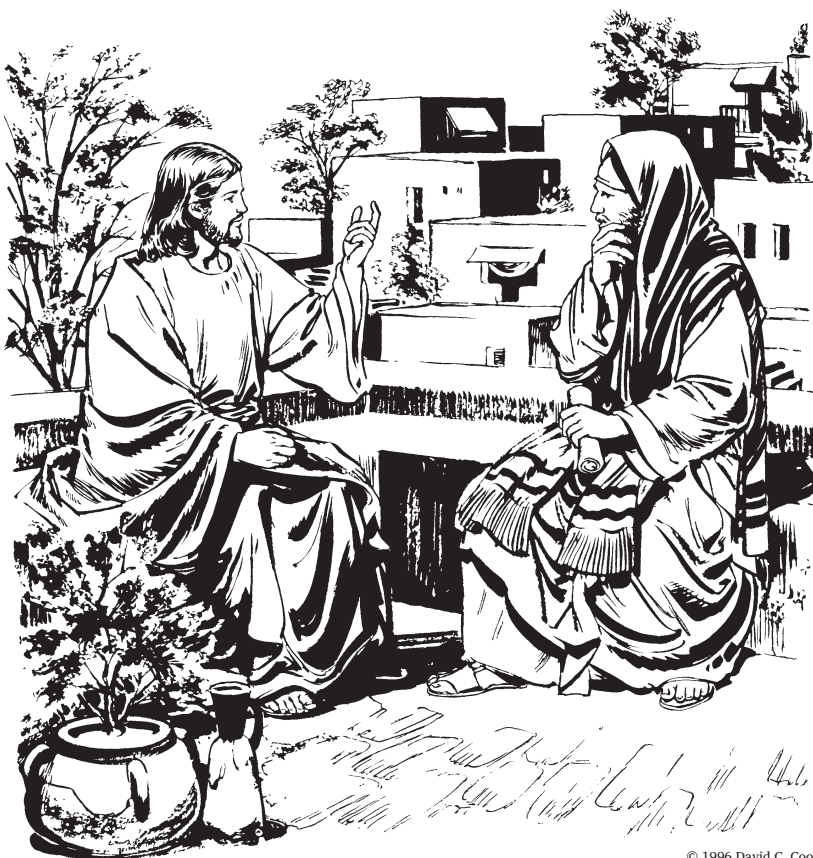
Jetsóoma Nicodéémó íhjuváne

3 ¹ Íjcyabée tsaapi
paritéómuube Nicodéémó
íhtsútuube íjcyabée.

² Aabée tsápejco Jetsóo éllevu
itsááne néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, muha méwaajácú
múúhá uwáábovúu Píívyéébe
uke wáalloóne. Aabe úuma
íjcyánéllí muurá ú méénuhíjcyá
méénúráítyúronéhjí múha
méénúítyuróne.

³ Áánéllíhyée Jetsóó néehíí:

© 1996 David C. Cook

—Ímiááneturé uke o nées béhnétu u tsíímávámeítýúhachíí tsá Píívyéébé avyéjuejpi u íjcyáityúne.

⁴Áánélliihyée neebe dííbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjuco meíjcyaaabe tsiíne méétsííjú ífbúwá pañévú méúcaávéiyá dille meke ítsíímáva biwáhduré tsíímene meíjcyaki?

⁵Áánélliihyée Jetsóó néesíí:

—Ímiááne uke o nées Píívyéébé Apííchoj téeveri ímíbaavyémé béhnétu tsíímávámeítýúmé tsá dííbyé avyéjuejte íjcyáityúne.

⁶Muurá míamúnaa tsíímávámé pañe diityé íjtsaméiyé íjcyáhi. Áánetu Píívyéébé Apííchó íjtsaméí cápáyoácomé ténejcúriyējuco íjtsámeíne.

⁷Ahdícyane tsájúréévedí tsiíne metsíímávámeíne uke o néeneri.

⁸Muurá íne uke o néene kííyebádu. Tsá muurá ámuha mewáájacutú kiátú kííyeba tsááne kiávú péhijcyáne. Tehdu muurá Píívyéébé Apííchó maájtyúmíturóné meke ímíbachóhi.

⁹Áánélliihyée Nicodéémó néesíí:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹⁰Áánélliihyée Jetsóó nées dííbyeke:

—¿Aca muhdú íjraéémú uwááboobe u íjcyaaabe tsá u wáájacutú uke o nééneé?

¹¹Muurá ímiááne o ájtyumíne ímí o wáájacúné íne ámúhakye ó úúballéhi. Árone ¿veekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?

¹²Muurá ííñújiri íjcyánéhjitu ámúhakye ó úwáábohíjcyá ámuha ímíneúvú mewáájacúroki. Áronáa íllure ámúhakye túhútsohíjcyáne. Aanéjfi awáá muhdú ámuha

méwaajacuí Píívyéébé icyánéjcutu ámuháma o íhjuváne.

¹³Tsá muurá múha úújetú díbye íjcyáhulle. Apáábyéré ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe téhulle múnáájpi o íjcyánéllii ó waajacú téhulle.

¹⁴⁻¹⁵Muuráhjáa ínéubará pívvyétúné ííñújiri íjcyácooca Moitséeúvú picyóó úméhéí nájcautu ííñimyéké úwááñéityu ííñjcyóóbeke pánétúejpi íhdome dííbyeke ííiténe idsíjívétuki. Ahdu muurá oke Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke páwachéketu pícyoóimyé oke cáhcujtsómé múijyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi íujcuki.

© 1996 David C. Cook

Míamúnáake mítyane Píívyéébe wáiyune

¹⁶Muuráhjáa Píívyéébe mítyane míamúnáake iwáiyúnéllii ílli apáábyéré íjcyáábeke wallóó ííñujívú díbye idsíjíve diityé wáiyuri dítye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé múijyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi íujcuki.

¹⁷Tsáháa Píívyéébe oke wállootú miamúnáake ícúbáhraki. Muuráhjáa ihdyu oke wálloobe tajtyéeveri diityéké ipájtjetétsoki.

¹⁸Aane oke Píívyéébe Hájchikye cáhcújtsómé hallúrí tsá iiná íjcyatúne. Áanetu apáabyéré dííbyé Hajchi o íjcyáábeke cáhcújtsótúmeke ícúbáhráííbye.

¹⁹Ehdu pajtyéíne peetéduu o néébe ííñujvú o tsáane cáhcújtsotúmé ímityúné meénuhíjcyámeke.

²⁰Muurá ímityúné meénuhíjcyámé illure oke tsaríllé ímiáájuvu diityéké o wáájácútsóíyónáaaca. Aame tsá ímíllétú óhdivu ipííhine diityé ímityú o bóhówajcáróné ímíllétúnema.

²¹Áanetu ihdyu ímí íjcyane ímilléméjucu taéllevu tsáane téenetu tsijtye iwáájácu ímiááné Píívyéébe ímillédú ditye íjcyane.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóó íjcyatúné tsiíne nééneé

²²Ehdúu Jetsóó néené boonétú muha mepée Jodéa ííñújivu. Áhullée muha mejjcyánáa díbye úwaabóné cáhcújtsóméjucu tsójtsómeíhijcyáne.

²³Áané tujkéveríhijyáa idyé tsojtsó múnáajpi Jóaa téhdure uwáábohíjcyá Enóori Tsaríí cóómíj pííhírí íjcyácóómiyi. Áábedíwúhjáa miamúnáa píhcyáávémedítýú dííbyé uwáábó cáhcújtsómeke tsótsohíjcyaaabe tétsihdyu íjcyáhityu.

²⁴Téjyúu tsáhái dííbyeke ditye cúvéhoojánutúne.

²⁵Aanéhjáa tsáijyu dííbyé mamýémudítýú tsaate tsíjtyema

táhhjacatsíhijcyá muhdú meímíjpyeténeri.

²⁶Áánáacáhjáa díibye Jóáake ímamýémú nééhíí:

—Uwáaboóbej, éhnée Joodáa ehnejcuri maájtýúmííbedítýú múúhakye u úúbállehíjcyaaabéha téhdure tsótsohíjcyáábe éllevu mityame pehíjcyáhi.

²⁷Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu Píívyéébe dííbyeke pícyóóné wákimýéíjyucu díbye meénune.

²⁸Áánetúu oke pícyoobe dííbyé ihde miamúnáake o úwáábohíjcyaki. Áánéllíihyée muurá ámúhakye ó nehíjcyá Críjto o íjcyatúne.

²⁹Muurá múúne taabáva wañéhjí pañe díibye taabáva múnáajpi méwama íné ímíjyaú íjcyáhi. Ááneri muurá diityétsikye náhbenúmé ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mityane tsúúca Críjto miamúnáake pájtjetétsóobe íjcyáneri.

³⁰Díibye ihdyu táehnííñevu ávyéjúúteéhi. Áanetu ihdyu ídáátsoobéré ó íjcyáhi.

Píívyéébedítýú tsáábeé

³¹Muuráhjáa Píívyéébedítýú díbye tsáánéllíi tsá múha dííbyé íhtsútuvu úújetétúne. Áanetu ihdyu íjjejpíyé o íjcyánéllíi ó íhjúvuhíjcyá miamúnáa íhjuvadáure.

³²Áanetu ihdyu díibye Píívyéébeke iwáájácúnéllíi dííbyé uwááboju miamúnáake úúbálleroné tsá ditye cahcútsohíjcyatúne.

³³Áronáa íjcyámé tsaate dííbyeke cáhcújtsóme. Aame bóhówátsohíjcyá ímiááné dííbyé íhjuu állíu íjcyatúne.

³⁴ Muuráhjáa Píívyéébe wálooobe úúbállehjycyá dífbyé uwááboju dífbyé pañe Íapííchó jycyánéllihye.

³⁵ Aabée diibye Íllkycw iwayjúnéllii dífbyé hójtsí pañéw íhwejtsó páneere íñe múhdúné tsíeméné jycyane.

³⁶ Aabe Píívyéébé Hájchikycw cáhcujtsómé újcuú mújyú idsjívějúcóótyúne bóhi. Áanetu dífbyeke cáhcujtsótúmeke Píívyéébe ícúbahrámé tsá tééne bóhi újcúityúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnáajpi Jóaaá.

Tsamáariá múnáállema

Jetsóó íhjuváne

4 ¹ Aanée diibye Jóaa ehniíñevu Jetsóoke miamúnaa úráavyehjycyamedityú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhijcyáhi.

² Áronáacáa ihdyu tsá díbye pañetu tsótsohijcyatúne. Múúhayée ímamyémú métsótsohijcyáhi. Aanéhjáa tsúuca paritséomú waajácúhi.

³ Áanetúu muha méoomí Jodéa iiñújitu biwáhullévuré Gariréa iiñújivu.

⁴⁻⁵ Aamée muha Tsamáariá iiñújitu mepájtyeme méúújeté tééne iiñújiri jycyacóomí Tsicáa úniúvú Jacóóboúvúhjáa ílli Jotséeke ajcútsihvu.

⁶ Átsihyíi núpahyějú 'Jacóóbó nupáhyějú' némeíhyějú úniúvú Jetsóó wáyéeevé juuváyí muha metsááneri pávyeenúube. Téijyúu tsúuca cójípíineélléjuco meé.

⁷⁻⁸ Áanáacáa muha mepée técoomívú majchó áhdovu. Áané hallúrhjyáa teene Tsamáariá múnáalle téhejútú núpapañúvállekévaa Jetsóó néehí:

—Muúlle, oke dijcho.

⁹ Áanélliihyévaa neéle:

—¿Aca muhdú ívane oke núpacyo ú táumeí Tsamáariá múnáalle o jcyáalleke jodíómuube u jcyaaabe? Muurá jodíómú tsá íhjuvátú Tsamáariá múnáama.

¹⁰ Áanélliihyévaa neebe dílleke:

—Muurá Píívyéébema mútsikycw u wáájacuca téhdure oke ú táumeíyá piáábó íñe uke núpacyo o táumeídyu. Aaca uke ó ajcúiyá bohí nupácýovu.

¹¹ Áanélliihyévaa neelle dífbyeke:

—¿Aca kiátú u úcújpacyóvú oke ú ajcúiyá teene bohí nupácýovu wáabyáúúbamáyé u jcyáábejífvari?

¹² Muurá íñe núpahyějú pañewu méihde múnáajpi Jacóóboúvú méhdivu pícyoiñuhéju. Téhejútúhjáa muurá ítsíímema iádóhéjuto téhdure ijyéémuke íchohijcyaaabe. Aane ¿aca dífbyeúvú ehniíñevu uú?

¹³ Áanélliihyévaa neébe:

—Áronáa téhejútú ádorómé tsiíne adópíyenuhi.

¹⁴ Áanetu óhdi jcyané nupácýó ádome tsá mújyú adópíyenuityúne. Muurá o ajcúné nupácýó óuuvératu diityé pañe jcyajpácýó diityéké ímjpyetétsómé újcuú mújyú idsjívějúcóótyúne bóhi.

¹⁵ Áanélliihyévaa neelle dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacyótú mújyú o adópíyenujúcóótuki, pane íñe núpahyějúvú tsiíne o tsájúcóótuki.

¹⁶ Áanélliihyévaa neébe:

—Ané dítyájkéi duucúte.

¹⁷ Áanélliihyévaa neéle:

—Tehdu o tájívállejí kiá jcyáábeke ó újcúteéhi.

Áánélliihyévaa idyé neebe dífilleke:

—Tehdújuco u néérone.

¹⁸ Árónaa muurá 5-mevákéjuco u tájiváne. Muurá icyooca tsíjpiimáyéjuco u íjcyaaabe idyé tsá ímiá taji íjcyatúne. Áánéllii ímiááné u néé u tájívátúne.

¹⁹ Ehdúvaa Jetsóó dífilleke néénéllii neelle dífbyeke:

—Ávyéjuúbey, úubá mía Píívyéébé íhýjú uubálle múnáajpi.

²⁰ Muuráhjaa múúha íhdé múnáaúvú éhbáu cámeéhbáutu Píívyéébeke dúúrúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá dífbyeke. Aane ámuha jodíómú ¿íveekí ménehíjcyá apááñereva Jerotsaréetu dífbyeke medúúrúváiyóne?

²¹ Áánélliihyévaa neebe dífilleke:

—Muurá íhdícyátsihdyúréjuco ámuha dífbyeke medúúrúváíne éévé tsúúca úújetéhi. Áánéllii tsáhájuco ámuha apátsihdyúré eene u nétsihdyuu, Jerotsaréetuu, íjcyane Méécááni Píívyéébeke medúúrúváiyóne. Aane cáhawáá oke cahcújtsoj.

²² Muurá ámuha Tsamáaría múnaa ímíneúvú mewáájácútúbeke méduurúvahíjcyáhi. Áánetu ihdyu muuha jodíómú ímí mewáájácútúbeke méduurúvahíjcyá ímiááné múúhaj tééveri míamúnaa pájtyetéíne muha mewáájácúnéllíhýe.

²³ Aane muurá ímiááné Méécááni Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámé icyooca dífbyeke duurúvaa ífíbúuri. Tehdu dífbyeke medúúrúváné imílleébe.

²⁴ Tsá muurá díbye íjpiíma íjcyatúne. Áábeke ihdyu

óví múhdumé dúúrúvámé duurúvahíjcyá ífíbúuri.

²⁵ Ehdúvaa Jetsóó néénéllii neéle:

—Tehdújuco, muurá ímiááné ó waajácú Críjto tsááiíne míamúnaake ipájtyetétsoki. Aabe ihdyu óví itsáácooca múúhake ímíneúvú waajácútsóhi.

²⁶ Áánélliihyéee neebe dífilleke:

—Muurá díbyejuco Críjto o íjcyaaabe íne úúma o íhýuváne.

²⁷ Ehdúu dífilleke díbye néénáa tsúúca muha méwajtsíhi. Aamée muha méullévenú díbye dífillema íhýúváneeri. Aanée tsá muha tsáápíuba medíllotú íínerí dítyétsí íhýúvájcatsíne.

²⁸⁻²⁹ Átsihdyúu diille

Tsamáaría múnáalle tétsihvúré íllyííhýó iwááoíñúne dsiínéríyé ímunáácoomívú ipyéénemáhhjáa neetéhi:

—Ámuúhaj, éhtsíhyi muubáhhjáubá íjcyaaabe oke néé páneere muhdú o icyahíjcyáné kiátúhjáubá iwáájacúne. Tsáijyu múu Críjto dífbye. ¡Cáhawáá metsu meúújetékij!

³⁰ Áánélliihyéhjáa tsáácunumé múúha éllevu.

³¹ Áijyúu dífbyeke muha méneerá díbyéi imájchoki.

³² Árónaacáa neébe:

—Tsáhái o májchotúne. Íjcyáné muurá ihdyu tamájchó ámuha mewáájácútúne.

³³ Áánélliihyéee muha ménéjcatsíhi:

—Tsaatéubáhané tsúúca dífbyeke májchotsóhi.

³⁴ Áánélliihyéee neebe múúhake:

—Muurá ihdyu teenéjuco tamájchodú nééne okée wálooobe

Píívyéébé wákimyéí o méénune muhdú díbye ímillédú tene óóma ínjkévaki.

³⁵ Áánáa muhdú ámuha ménehíjcyá 4 nuhbávatúí bajtsóháñé maááhívetsoñé. Cáhawáá meítté teene bajtsóháñé múúne kéémedu néeme míamúnaa ídátso wágóóóvéiyóné ímiájíjtó diityéké pájtyetétsoiyóné meúúbállétuca.

³⁶ Muurá teene bajtsóháñé ááhívetsohíjcyamédú néeme úwááboméré péhijcyámé újcuú téene áhdo. Áhdure díyte úwaabóné cáhcujtsómé újcuú téene áhdó mújyú ídsíjivéjúcóóityúne bóhi. Ááneri bajtsó múnáama íñééwá ááhívetsohíjcyamédú néeme uwáábojte tsaméhjí ímíjyúúvééhi.

³⁷ Muurá tsaate néehíí: “Tsaate bájtsóne nééwá múúne tsíjtyeréjuco ááhívetsoñé.”

³⁸ Aanée muurá amúhake o wallóo tehdu éhne múúne tsaate bájtsóne nééwá tsíjtyeréjuco ááhívetsonédú néeme éllewu, tsúúcajáa tsaate úwaabójúcooróné cáhcújtsótúme éllewu ámuha tsiñe meúwaabóné botsíi tsáimiyéjuco díyte icyáhcújtsoki. Ehdúu Jetsóó nées múúhake.

³⁹ Mítyamée téijyu teene Tsamááriátú tsáame cáhcujtsó Jetsóoke eenéhjáa dille ‘páneere muhdú o ícyahíjcyáné oke neébe’ neénéllíihye.

⁴⁰ Aamée nées dífbyeke diityémái díbye íjcyaki. Áánéllíihyee muha técoomíyí méijcyá mójcyoojícú.

⁴¹ Áíjyúu éhnííñevu mítyame cáhcujtsó dífbyeke díbye úwaabóné illéébónema.

⁴² Aamée nées diille imúnáálleke:

—Tsá apáañéré múúhakyee u neénetu muha mecáhcújtsótúne. Muurá tsúúca muha pánetu melleebó díbye úwaabóne. Áánetu ímiáané muha mecáhcujtsó diibyéjuco Críjto íjcyane míamúnáake Pájtyetétsoóbe.

Tsáné ávyéjúúbé hájchikye Jetsóó bóhiitsóne

⁴³ Átsihdyúu téhdune mójcyoojícútu muha mepée Tsamááriá íiñújitu Gariréa íiñújivu.

⁴⁴ Aanée muha mepéhíjcyánáa Jetsóó nées Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájipikye imúnaa ávyéjúúlléityúne.

⁴⁵ Áronáacáa Gariréa íiñúji múnáa ímí dífbyeke waatsúcúpejtsó Jerotsaréeríi pajtyeté wañéhjiri díyte úlléjénáa díbye méénúrátyúronéhjí méénune íájtyúmínéllíihye.

⁴⁶ Átsihdyúu muha tsiñe méoomí Canáavu tétsihvúu núpacyo bíínójpacyóvú díbye ípíívyéévétsooomívu. Áánáacáhjáa tsaapi ávyéjúúbé hajchi Capenaóori íjcyaaabe cheméhi.

⁴⁷ Aanéhjáa tsúúca Jodéa íiñújitu muha metsáame teene Gariréa íiñújírjyucó meíjcyane diibye ávyéjuube iwáájácúne tsáa Jetsóó éllewu. Aabée nées dífbyeke dífbyema ihjyávú ipyééne díbye íllíkye ibóhíftso ávyeta dsíjiveríjyucó íjcyáábeke.

⁴⁸ Áánéllíihyee neebe dífbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhcújtsóityuró méénúrátyúronéhjí o méénuhíjcyátuca.

49 Áronáacáa neébe:

—Ávyéjuúbej, áronáa ihdyu
hajchíwu dsíjívétúné hajchótá ícúu
óoma tahjyávu péene bohíftso.

50 Áanélliihyée neebe dífbyeke:

—Tehdújuco, tsúuca muurá
ícyoooca bohjúcoobe daáchi.

Ahdícyane wa dipyej.

Ahdújucóo díbye óómiñe dífbyeke
icyáhcújtsónema.

51 Aabéhjáa ihjyávu úújetéébeke
íuníu múnáa népejtsóhi:

—Tsúuca daachi bohjúcúóhií.

52 Áanélliihyéhjáa dílloobe múijyu
díbye bóhiñe. Áanélliihyéhjáa
néemeé:

—Íijyúijyu révóóvéébedi dífbyeke
paityéné áíívyéé.

53 Ehdúhjáa ditye úúbállénetu
ítsááveebe ávyetáa téene ééveri
Jetsóo dífbyeke néene tsúuca ílli
bohjúcúóone. Áanélliihyée téhdure
pámeere ihyájkímú cáhcujtsó
Jetsóoke.

54 Ehdúu Jetsóo méénúráityuróné
meenú Jodéa íiñújitu muha Gariréa
íiñújivu meóómimye tétsihyi
meíjcyánáaaca. Téénemáa botsíi
tétsihvu míijyúcúréi méénuube
méénúráityuróne.

Íjpi vááúmeityúúbeke

Jetsóo bóíitsóne

5 1 Áané boonétúu muha tsiñe
dífbyema Jerotsaréevu
méuubámyenú wañéhjivu.

2 Áanáacáa técoomíyí tsátsii
'Obééjámú lleehówa' némeítsíi
úníuri nújpacyo páábáwu
heeberéómú ihjyúrí 'Betéjda'
némeííba.

3 Áábá hallúríi 5-wava
nújwáwuúné íjcyáwáhíi pañétú

hállúvátuméhjí, úllétuméhjí, íjpi
vááúmeityuméhjí, téhmehíjcyá
teeba nóhjiíñe.

4 Tsáijyúhjáa níjkyéji múnáajpi
íiñítyéne téébáwu nóhjihíjcyáhi.
Aanéhjáa díbye nóhjíné boone
tujkénúré éniivyéméjucó
ímípyetéhíjcyáne.

5 Téijyúu íjcyaaabe díityé pañe
ávyetáhjáa 38 pijcyábájucó
chémeéhíjcyaaabe.

6 Aabée tódsiúcunúúbeke Jetsóo
íííténe waajácú téhajchótájucó díbye
chémeéhíjcyáne. Áábekée neébe:

—Muúbe ¿muhdúami ú íjcyaj? ¿A
ú imíllé u bóhiñe?

7 Áanélliihyée neébe:

Ééero Ávyéjuúbej, áronáa
tsá o píívyetéhíjcyatú nújpacyo
nóhjícóoca ícúu tujkénú o
eníívyéiyóne. Íhya ihdyu tsaate
oke píááboca o eníívyéne
ó bohjúcúóoyáhi. Tehdu o
méénúfyonáa tsijtye táihdéré
eníívyehíjcyáhi.

8 Áanélliihyée Jetsóo nées
dífbyeke:

—Ané wa ílluréjucó eene
dííhbotámá dipye dihjyávu.

9 Ehdúu dífbyeke díbye néénemáyé
tsúuca íbóhiñe ííhbotámá péjucóobe.

10 Téijyúu wáyeeévejcoójí íjcyánáa
díbye ííhbotámá péene ávyéjuchte
íííténe nées dífbyeke:

—Muúbe, tsá eene dííhbotá
íjcyoojii wáyeeévejcoójí u
tsájtyéityuróne.

11 Áanélliihyée neébe:

—Áronáacáne oke bóhiíftsoobe
nées téénema o péékií.

12 Áanélliihyée néemeé:

—¿Aca muubá íjcyaaabe íveekií
wáyeeévejcoójí uke táuhbáhi?

¹³ Áronáacáa tsá dibye
wáájacújucootú caabyé dífbyeke
bóhiitsóné mityanéé miamúnaa
íjcyámé pañe Jetsóo íjcyánéllíhye.

¹⁴ Áané boonétúu Jetsóo dífbyeke
duurúvájá pañe iájtyúmífbyeke
néehíí:

—Muúbej, tsúuca muurá ú
bohíjucóohíí. Aabe ímiááberéjuco
dífycaco. Tsiíne ímityúné
meenújucohíí éhniíñevu íjcyane
uke ipájtyétuki.

¹⁵ Ehdúu Jetsóo dífbyeke
nésihdyu péébéhjáa botsíi úúballé
ímíñevúvú avyéjútéké Jetsóo
dífbyeke bóhiitsóné.

¹⁶ Áané hallútúu imílleromé
téijyuré Jetsóoke idsíjívetsóné
íveekíváhjáa wáyeeévejcóójí
dífbyeke dibye bóhiitsóné hallútu.

¹⁷ Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá Llihíyó paíjyuvaré meke
píáábohíjcyádújuco o píaabóné
ihdícyáijyúre.

¹⁸ Ehdúu dibye néene
éhnííñevu diityéké tsárívyetsómé
imíllerá dífbyeke idsíjívetsóné.
Tsáháa apááñéré tauhbaju
néhdu wáyeeévejcóójí dibye
íjcyátúné hallútú ditye dífbyeke
dsíjívetsóityuróne. Téhdurée
Píívyéébeke icyáánivahíjcyáábé
tujkévevu íjcyane dibye néhíjcyané
hallútú imíllémé dífbyeke
idsíjívetsóné.

Iiye íjtsámeidyú Jetsóo méénutúne

¹⁹ Ehdúu éhnííñevúre ditye
Jetsóoke pátsárijcyónéllíi neebe
diityéke:

—Muurá ímiááné tsá
Píívyéébé Hajchi o íjcyaa

iiná o méénúityuró oore o
íjtsámeidyú. Muurá ihdyu Llihíyó
méénúiyónéjuco o méénuhíjcyáne.

²⁰ Aabe oke iwáiyúnéllíi
waajácútsohíjcyá páneevúre muhdú
imyéénúíñevu. Muurá tajtyéeveri
éhnííñevu tsíñehjí dibye méénúneri
ámuha méullévénúuhi.

²¹ Muurá Llihíyó dsíjívemeke
bóhiitsódú o ímíllémeke o
bóhiítsóohi.

²²⁻²³ Tsá muurá Llihíyó miamúnaa
muhdú icyahíjcyané diityémá
ímíbjáchóityúne. Muuráhjáa oke
nebe teene o méenu pámeere oke
iávyéjútso dífbyeke iávyéjútsoódúre.
Aane oke ávyéjútsoótumé téhdure
tsá diibye okée wállóóbeke
ávyéjútsoótúne.

²⁴ Muurá ímiááneturé ámuhakye
o néé íñe o néhíjcyané lléébome
okée wállóóbeke cáhcujtsómé
múijyú idsíjívéjúcóóityúne
bóhií újcuíñe. Áámé hallúrí
tsáhájucóo iiná íjcyáityúne. Muurá
iwágóóóvéiyónetu tsúuca pajtyémé
ímí Píívyéébema íicyáíñejuvú.

²⁵ Ahdícyane ímiááné ámuhakye
o néé wágóóóvéiyómé Píívyéébé
Hajchi o íjcyáábé uwááboju
lléébóíñe éévé tsúuca úújeténe.
Aane ímiááné cáhcujtsómé tsá
wágóóóvéityúne.

²⁶ Muurá Llihíyodítyú tsááne
múijyú medsíjívéjúcóóityúne
bóhi. Áánevu oke ájcuube oke
cáhcujtsómeke o ájcuki.

²⁷ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú
o ípívyéévéébeke nebe miamúnaa
muhdú icyahíjcyané diityémá o
ímíbjáchoki.

²⁸⁻²⁹ Métsájuréévedí ehdu
ámuhakye o néeneri. Muurá

ímiááné iéévé úújetéijyu pámeere
dsíjvéhíjcyámé íhñijkyénetu
ijchívyéé pámeekéré o píúvácoóca.
Áámedítýú ímiánéjcuú
úráávyehíjcyámé tsáhájucu muhdú
íjcyáityúne. Áánetu ímítyunéjcurée
úráávyehíjcyámé ícúbáhráméíhi.

Íínetú Jetsóoke mewáájacúne

³⁰ Muurá tsá íiná oore
táíjtsaméiyi o méénútyuróne. Okée
wálloobe Llihíyóré oke néhdújuco
míamúnaa muhdú íjcyanéjuco o
néhijcyáne. Tsá oore o ímillédú o
méénuhíjcyatúne.

³¹ Muurá oore muubá o íjcyane
o némeícyá tsá múha oke
cahcújtsóityuróne.

³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi
Jóaa óhdityu nehíjcyá ímiáánéjuco
muubá o íjcyane.

³³ Áábe éllévúu muurá ámuha
tsaatéké méwallóo ditye óhdityu
idílllo dífbyeke. Áánéllíihyée
úúbálleebe ímiááne muubá o
íjcyane.

³⁴ Áronáacáa tsá díbye
úúbállénetúré o wáájácúmeítyú
Píívyéébedítýú o tsááneé.
Áronáa ihdyu o née tehđújucóo
óhdityu díbye néhijcyáne ámuha
mecáhcújtsóne mepájtyetékí.

³⁵ Muuráhjáa ámúhake
waajácútsoobe ímiá uwáábojúvú
éhne múúne peetéj tééveri tsíeméné
maájtyumíné mewáájacúdu.
Aanée díbye úwáábohíjcyáne
muurá wahájchotaré ímí ámuha
méíjtsúcunúráhi.

³⁶ Áronáa díbyeé oke
bóhówátsohíjcyáne éhñíínevu
páñetu ó bóhówátámeíhijcyá
páneere okée Llihíyó níwaavéné o

méénuhíjcyáneri. Téénetu muurá
ámuha méwaajácújucoorá ímiááneé
oke díbye wálloóne.

³⁷ Aabe ámuha maájtyúmítúroobe
óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucóo oke
iwálloóne.

³⁸ Áábé uwááboju tsá ámúhake
úcáávehíjcyatú dífbyeke ámuha
mecáhcújtsótúnéllíihye.

³⁹ Muurá ámuha mééévehíjcyará
Píívyéébé waajácuháámí muhdú
óhdityu nehíjcyáne ámuha
múijyú medsíjivéjucóóityúne bóhí
meújcúroki.

⁴⁰ Áronáa tsá ámuha meímíletú
oke mecáhcújtsóne óhdivu
meíhvéjtsámeíñé téénevu ámúhake
o ájcuki.

⁴¹ Áronáa tsá o íjyácunútú
míamúnaa oke ávyéjújtsóiyóneri.

⁴² Muurá ó waajácú múhdurá
ámuha menéeme Píívyéébeke
mewájyutúne.

⁴³ Muuráhjáa díibyejúco Llihíyó
nééjuri ííñujívú o tsáábé uwáábori
tsá ámuha meíícúvehíjcyatúne.
Ááne eene tsijtye íííbúwaríyé
ámúha éllevu itsááne íhdityuré
újcune úwáábóneríyé ámuha
meíícúvehíjcyáhi.

⁴⁴ ¿Muhdú ámuha oke
mecáhcújtsóiyá kiá eene ámuha
tsaméére maávyéjútsócatsíhijcyáne
íjcyánaaáca? Tééneríyé ámuha
meíjcyame tsá meíícúvehíjcyatú
apáábyéré íjcyaaabe Píívyéébe
ámúhake ávyéjújtsóiyóneri.

⁴⁵ Aane méíjtsúcunúdí ámúhá
ímítyú ámúhá hallúvú Llihíyoke
o úúbálleíñe. Muuráhjáa ihdyu
Moitsééuvúré tsúúca ámúhá hallúvú
úúballé dífbyé uwááboríi ámuha
mepájtyetéíñe meítsúcunúhíjcyároóbe.

⁴⁶ Muuráhjáa díbye úwaabóné ímí ámuha mecáhcújtsoca idyé téhdure ímí oke ámuha mecáhcújtsóiyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyané uwááboju caatúnuhíjcyáabe.

⁴⁷ Áané uwáábóo ámuha ímí mecáhcújtsómejí ímuhdú mecáhcújtsóiyá ámuhakye o néhíjcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

Majcho mityámedívú Jetsóo úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44;

Rc 9.10-17)

6 ¹ Áané boonétúu dífyema muha mepée Gariréa unéu tsáúuré 'Tibéeria' némeíu tsiñéjcuvu.

² Ájyúu mityane miamúnaa múúhakye úraavyé méénúráityuróné chéméméhjike díbye bóhítsohíjcyané íajtyúmnéllíhye.

³⁻⁴ Téjyúu pajtyété wañéhjí tsúúca lléeváíña muha

caméhbaúvú mepéeme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácuúveébe.

⁵ Áanemáa diitye miamúnáake íítténe neebe Perípeke:

—¿Aca kiátú íne majcho meúújcuú íjtyéke memájchótsoki?

⁶ Ehdúu neebe muhdú dífyéke díbye íañújcuki. Waajácúroobée muhdú imájchótsóíne diityéke.

⁷ Aanée díbye díllónéllí Perípé nééhíí:

—Muurá 200-jivámá majcho meúújuróné tsá úújetétyuró diityédívú áyanéwuújí maájcurónáaaca.

⁸⁻⁹ Áanéllíhyée Tsimóo Péedoró nahbe Aderée néé Jetsóoke:

—Áánúwúudíhya 5-hova tsebáádatu méénúmeíne paáhóonema míityétsi amóóbemútsi. Áronáacáubá tsá tene úújetétyuró áyamedívujívari.

¹⁰ Áronáacáa Jetsóo nééhíí:

—Méne pámeere íahcúbaki.

© 1996 David C. Cook

Ahdújucóo muha menéénéllii ditye áhcubáné 5,000-meváubáhjáa íjcyame.

¹¹ Aabée teene páahóóné iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáa múúhake dibe ájcune muha mewajtú pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikye muha mewajtune úújeté pámehdívúre.

¹² Aanée pámeere tsáimíyé óóvéne boone múúhake neébe.

—Cóeene mepíhcyú tene iwágóóóvétuki.

¹³ Ahdújucóo pátyeevéne muha mepíhcyucúné 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhpe.

¹⁴ Ehdúu méénúráityuróné Jetsóó méénune íajtyúmíne tsaate néjcatsíhi:

—Ímiáánéha diibyējuco áanu Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi éhneváa ííñujívú tsááííbye.

¹⁵ Áánemáa imíllerómé peecútéré dííbyeke pánētúejpi ávyéjúúbedívú ipícyoóne. Aanée iwáájácúne múúhadítýú iiye peebe cámeháúvu.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷ Ááné iijyúnuvúu muha dííbyé mamýémú mepée mííneri Capenaóovu tsíñejcúeuri íjcyácoomívu. Áijyúu tsúúca péjcohrejuco néénáa tsá Jetsóó múúhama íjcyatúne.

¹⁸ Áánáacáa mityane nohji ávyétá ihnááhó kííjyeba íjcyáneri.

¹⁹ Aamée muha píínééuríjyucó meíjcyame máájtyumí dibe tsááne nújpácýó hallúrí úlleebéré múúhá tujkévetu. Áánerfi muha méíllityéhi.

²⁰ Árónáacáa neebe múúhake:

—Oóre, méíllityédíñe.

²¹ Áánélliihyée muha meújcyú dííbyeke mííne pañévu. Aamée tsúúca muha meúújeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke míamúnaa néhcóne

²² Ááné tsijcyóóíhjáa múúha déjuvu ítsaavémé apáámíree miine íjcyámiri muha mepéémema Jetsóó péétune.

²³ Áánáacáhjáa tsímihji Tibéeríá cóomityu tsámihji wajtsí díbyée Píívyéébeke ityéhdújtsóne áyaróné majcho mityámedívú úújetétsótsíj píihívu.

²⁴ Aanéhjáa tétsihyi dííbyeke íajtyúmítúnéllii témíhji piéme múúha déjuto Capenaóovu dííbye néhcovu.

Medsíjivéjúcóóityúne bóhiivu meke Jetsóó ájcune

²⁵ Aamée tsúúca múúhadívú úújetémé dííbyeke nééhií:

—Uwááboóbej, ¿acáa múijyúrá u tsáá íllevu?

²⁶ Árónáacáa neebe diityéke:

—Ímiááné ámúhake o néé ámúhakee o mājchótsónélliihyéré oke ámuha menéhcohíjcyáne. Tsá ámuha oke menéhcohíjcyatú méénúráityúronéhji o méénune iiná nééiyóné ámuha mewáájácuki.

²⁷ Tsá múu íjyácunútú majchóri múhajchótá ámuha téene tájpi meíjcyáíñerííjívarí. Múu táuwaábori íjyácunú teene majchódú néene múijyú ámuha medsíjivéjúcóóityúne bóhí meíjcyúíñeri. Áánevuú muurá ámúhake o ájcu Llihíyó oke meménuube míamúnáájpidívú ó ípívyeevéhi.

28 Áánélliihyée nééme dífbyeke:
—¿Aanéhaca muhdú muha
Píívyéébe ímilléné méméénúiyáhi?

29 Áánélliihyée neebe diityéke:
—Muurá ímílleebe okée dibye
wállóónéllii íñujívú o tsáábeke
ámuha mecáhcújsóne.

30 Áánélliihyée néémeé:
—¿Aca íiná díwákimyéi? Ané
cána méénúráityuróné meenu
uke muha mecáhcújtso diibyējuco
míamúnáake pájtyetétsoiibe u
íjcyane.

31 Muurévájháa múúhá íhdé
múnáaúvú manáa májchohíjcyá
íñeubará píívyétúné íñújiri
íjcyácoóca. Muurá Píívyéébe
waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe
diityé élleву majcho dójcotsó
níjkyéjitu.”

32 Ehdúu Jetsóoke ditye néénéllii
neébe:

—Ímiáánéjucóo Moitséeúvú tsá
diityéké ácu híjcyatú majchóvú
téijyu. Muuráhjáa ihdyu Llihíyóré
dócótsohíjcyá diityé élleву teene
'manáa' némeíñe májcho. Aabe
muurá imíllé ámu hákye iájcune
teene majchódú néene múijyú
ámuha medsfíjvéjúcóóityúne
bóhiívu.

33 Muuráhjáa teene majchódú o
néébeke níjkyéjitu oke wállóobe
íñujívú míamúnáake téene bóhiívu
o ájcuki.

34 Áánélliihyée nééme dífbyeke:
—Ávyéjuúbej, ané ihdyu
múuhakye pájtyuvaré dáácu híjcyá
téeméne májchotu.

35 Áánélliihyée neébe:
—Oo muurá teene majchódú o
néébe múijyú medsfíjvéjúcóóityúne
bóhiívu ó ajcúhi. Aane ímiááné

oke cáhcújsómé tsáhájuco
muhdú éhnííñevu tsaímíyé
íjcyáíyóneri íjtsámeítyú éhne
múúne memájchóne maádóne tsiíñe
maájyabáávatémé memájchóíyóneri
maádóíyóneri meíjtsámeídyu.

36 Áronáa ihdyu íñe ámu hákye o
néhíjcyádú ¿íveekí ámuha tsá oke
mecáhcújtsotú ímiááné diibyējuco
o íjcyáábeke tsúúca ámuha oke
maájtyúmíróme?

37 Muurá Llihíyó nééjuri
oke cáhcújsómeke tsá o
cátúhtsóityuróne.

38 Tsáháa níjkyéjitu oke dibye
wállóotú o ímilléné o méénuki.
Muuráhjáa ihdyu o tsáa oke dibye
táuhbané o méénuki.

39 Aabe tsá ímíletú ópée
o pájtyetétso óhdivu dibye
íhvéjtsómedítyú tsaate wágóoovéne.
Ímílleebe páneere nihñéétsihvuré
tsíhdyuréjucu ímíbaávyécooca
pámeere pájtyeténe.

40 Muurá imíleebe okée
dibye wállóóbeke cáhcújsómé
múijyú idsíjvéjúcóóityúne bóhi
újcune. Muurá dsíjvémeke ó
bóhítsoó páneere tsíhdyuréjucu
ímíbaávyécooca.

41-42 Ehdúu Jetsóo majchódú
néébe níjkyéjitu itsááne diityéké
néénetu dífbyeke cáhcújtsotúmé
díbyedítyú nééhií:

—Áanerá aabye Jotsée hajchi
Jetsóo wájacú cáánímútsikye
menéébe ¿muhdú ífvane néé
níjkyéjitu itsááneé?

43 Áánélliihyée neebe diityéke:
—Ayécó óhdityu ámuha
meíhjuváne.

44 Muuráhjáa Llihíyó oke wállóobe
míamúnáake óhdivu íbúwájsótuca

tsá múha pájtyetéítyuróne. Aane muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíítsóó páneere tsíhdyuréjuco ímíáávyécoóca.

⁴⁵ Muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpi waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébere diityéké úwaabóhi.” Ehdú díbye úwaabóné lléébome oke úraavyéhi.

⁴⁶ Áronáa tsá múha ájtyúmitú dífbyeke. Apáabyéré ihdyu ó ájtyumí dífbyeke dífbyedítyúu o tsáánéllííhe.

⁴⁷ Aane ímíááné ámúhake o néé oke cáhcujtsómé tsúúca újcune múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi.

⁴⁸ Áánevu majchódú o néébe ó ajcúhi.

⁴⁹ Muuráhjáa ámúhá íhdé múnááúvú ínéubará píívyétúné iínújiri íjcyácooca ‘manáa’ némeíñé majchorómé dsíjívéhíjcyáhi.

⁵⁰ Áánetu íñe icyooca ó ihjyúvahíjcyá tsííñere níjkyéjéne íjcyáne majchori, teene majchome múijyú dsíjívéítyúne majchori.

⁵¹ Aabe ó íjcyá teenée majchódú o néébe níjkyéjitu o tsáábe mímúnáake bohíívu ó ájcuúbe. Aane bohíívu o ájcuube mímúnáa ipájtyeté ó dsíjívééhi. Áánéllíi táuwaáboju majchódú nééne cáhcujtsómé tsá múijyú dsíjívéjúcóóityúne.

⁵² Ehdúu Jetsóó néénetu tsaate múhdurá íjtsámeíñe néjcatsíhi:

—Ínáami aabye ehdu meke nehíjcyaj. ¿Aca muhdú meke íhyéécovu dóótsóíyoóbe?

⁵³ Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Muurá ímíááné

Mímúnáájpídívúu o ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcúityú múijyú

idsíjívéjúcóóityúne bóhi. Téhdure tátyujpácýó ádotúme tsá újcúityú téene bóhi.

⁵⁴ Áánetu ihdyu táhyééco dóóme téhdure tátyujpácýó ádome újcuú téene bóhi. Muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíítsóó páneere tsíhdyuréjuco ímíáávyécoóca.

⁵⁵ Muurá tájpi ímíá májcho. Áhdure tátyujpácýó ímíá ádo.

⁵⁶ Áánéllíi téneecu óóveme ímí óóma nahbévájcatsíhi.

⁵⁷ Muurá Llihíyó okée wáloobe ímíááné íjcyáhi. Áábe tájpi ó ícyahíjcyáhi. Áánéllíi oke cáhcujtsómé tatyájpí íjcyáhi.

⁵⁸ Ehdú íñe ó nehíjcyá tsííñere majchoma níjkyéjitu o tsááneé. Aane majchome újcuú múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. Tsá ‘manáa’ némeíñe majchódú tene néétu éhnée méíhdé múnááúvú teene majchorómé dsíjívéhíjcyáne majchódú.

⁵⁹ Ehdúu Jetsóó úwaabó Capenaóovu pihcyáávějá pañévu.

Medsíjívéjúcóóityúne bóhí meújcúné uwáábo

⁶⁰ Aanée muha meíjcyarómé mewáájácútúnéllíi ménéjcatsíhi:
—Tsáháubá múha lléébóítyuró muhdú tuhúwu díbye úwaabóne.

⁶¹ Ehdúu téénetu muha meíhjyuváné iwáájácúne neebe múúhake:

—¿A múhdurá ámúhake pajtyéné o úwaabóne?

⁶² Awááréjucóubá Mímúnáájpídívúu o ípívyééveebe ámuha meífténeríyé cáámevu ópée o tsáhullévú o pééca múhduréjuco ámuha meíjcyáíyóne.

⁶³ Muurá ihdy Píívyéébé Apííchoj téeveríyé meújcu múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhi. Tsá meere teene meújcuítyuróne. Aane íñe ámuíhake o nehíjcyáne Píívyéébedítyú tsááne ímíááne meke ajcú téene bóhiívu.

⁶⁴ Áronáa íjcyámé tsaate ámuíhadítyú teene icyáhcújtsóiyóné ímííletúme. Ehdúu neebe Jetsóó íhdéjucu caatyé dífbyeke cáhcújtsóityúné iwáájácúnema. Áhdurée waajácuube íhdéjucu caabyé dífbyedívú méénútsoíñe.

⁶⁵ Áanéllíihyée neébe:

—Ehdúu míamúnaa múhdurá neéne o wáájácúne ó nehíjcyá Llíhíyó óhdivu íbúwájtsótuca múha pájtyetétítyuróne.

⁶⁶ Ehdúu díbye nétsihdy múúhama péhíjcyámedítyú mítyame ílluréjucu dífbyeke ííhvéjtsóne pééneé.

⁶⁷ Áánetúu múúhake neébe:

—¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke méíhvéjtsóne óhdityu mepééneé?

⁶⁸ Áanéllíihyée Tsimóo Péédoro neéhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca múhdivú muha mecátsípáávène uke méíhvéjtsóiyá apááñéré díuwááboju múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhiívu meke ájcúnáaaca?

⁶⁹ Muurá muha tsúuca uke mecáhcujtsóhi. Aame muha méwaajácú ímíááne diibyéjucu Píívyéébé Hajchi míamúnáake u pájtyetétsoobe Críjto u íjcyane.

⁷⁰ Áanéllíihyée neebe múúhake:

—Muuráhjáa ámuíhake ó ujcú ámuíhake o mámyénuki. Áronáa íjcyabe tsaapi ámuíhadítyú ímítyuube ávyétá naavéné íjcyáabe.

⁷¹ Ehdúu Jetsóó neé Tsimóó hajchi Jóódake íñéerone múúháejpi íjcyároobéhjáa dífbyedívú méénútsoíñe iwáájácúnema.

Íñahbémú Jetsóoke cáhcújtsotúne

7 ¹ Ááne boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúllevaré Gariréa íñújiri. Tsáháa díbye ímííletú Jodéa íñújiri íjcyane téhullé ávyéjútée dífbyeke dsjívétsóllehíjcyánéllíihye.

²⁻³ Áronáacáa téijyu ‘nújuwááne wañéhji’ némeíñe lleeváríjyucu íjcyánéllíi íñahbémú neé dífbyeke:

—Wa bo ihdy dípye Jodéa íñújivu ukée cáhcujtsómé téhulle íjcyame íáptyúmi méénuráítyúronéhji u méénuhíjcyáne.

⁴ Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyaaabe tsá téévéneúvú méénúítyuró dífbyeke pame wáájácúné íimílléhajchííjyu. Aanéjííva wa ihdy méénuhíjcyá uke míamúnaa iwáájácuki.

⁵ Ehdúu íñahbémú Jetsóoke neé dífbyeke téhdure icyáhcújtsótúnéllíihye.

⁶ Áanéllíihyée neebe diityéke:

—Áronáa téhullévú o pééíñe éévéi tsá úújetétúne. Ámuha ihdy mépiivyété íhdícyáíjyuré téhullévú mepééneé.

⁷ Muurá ámuha tsameééré íji múnáa mejcyame tsá metsarílléjcatsítyú tsahduré ámuha menéénéllíihye. Áánetu oke tsaríllémé dítye ímityúné ícyahíjcyáne diityédívú o bóhówátsohíjcyáne hallútu.

⁸ Áanéllíi wái ámuháyé méuubámyenuj. Óvíi ihdy taéévé úújeté o péékií.

⁹Ehdúu Jetsóó íñahbémuke
iñéene coéva tétsihvúré Gariréa
iñújivu.

Wañéhjiri Jetsóó íjcyane

¹⁰Aabée bóónétui íñahbému
déjutu teene wañéhjivu péébema
muha mepéehíí. Áronáacáa tsá
boohówáneuvu díbye úújetétúne.
Wáájacúratúnée tétsii díbye.

¹¹Áijyúu ávyéjute néhcohíjcyá
dífbyeke. Dílohíjcyámée
pamévakeré caabye díbye íjcyane.

¹²Áábedítýúu míamúnaa
ihjýuvahíjcyá páhduváre. Tsaatée
nehíjcyá ímíáábé díbye íjcyane.
Áronáacáa tsijtye nehíjcyá
ímítýuube íjcyaaabe íllure
míamúnáake állihíjcyáne.

¹³Ehdúu dífbyedi téévéneúvúré
ihjýuvahíjcyámé ávyéjútédí
íllityénema.

¹⁴Aabée Jetsóó wañéhjí
pínéévénaa duurúvájá pañévu
úwaabóhi.

¹⁵Aanée imíwu díbye úwáábóneri
diitye ávyéjute iúllévenúne née
dífbyedítýu:

—¿Aca kiátú aadi ehdíívaíñé
wáájacúné waajacúháámíubáree
íhtéhíjcyáábejjívari?

¹⁶Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsá oore táífúwá íjtsaméityu o
újcune o úwáábotúne. Muurá ihdyu
okée wállóóbé úwáábóre teéne.

¹⁷Aane cáhawáá óvíi díbye
ímíllédú íjcyame waajacú kiátú
tsáané úwáábó o méénuhíjcyáne.

¹⁸Muurá tsaate íhdítýuré iújcune
úwaabó diityéké míamúnaa
iávyéjútsockíye. Áánetu ihdyu okée
wállóóbeke iávyéjútsoné ímíllémé
ímiááné tehdújuco úwáábohíjcyáne.

¹⁹Muuráhjáa Píívyéébe muhdú
ámuha meíjcyáíñé taúhbajúvú
ámúhake ajcú Moitsééúvuj
tééveri. Áronáa muurá tsá
ámuha tsaatébáre tene néhdu
meíjcyatúne. Aame ¿íñé hallútú
ámuha méimíllé oke mellííhyanúne?

²⁰Áánélliihyée tétsii íjcyame née
dífbyeke:

—Naavénéhaca dípañe. ¿Aca
múha uke imíllé illííhyanúne?

²¹Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ááneráhjáa tsáneere
wáyééévejcoójí tsáápiikye o
bóhíitsóné múhdurá ámuhake
pajtyéhi.

²²Áronáacáa muurá Píívyéébe
Moitsééúvuj tééveri méénútúróné
taúhbaju ámuhá íhdé múnáaúvú
méénuhíjcyádújuco wápíj
tsíiméneke ámuha tsáijyu
wáyééévejcoójí íjcyaroné
mekíhdyahírótsohíjcyáne.

²³Ehdu muurá téhdure
ámuha méméénuhíjcyá tsáijyu
wáyééévejcoójí íjcyaroné teene
taúhbaju ámuha mewáágóótuki.
Aame ¿íveekí muhdú ámuha
menéene óhdi méijyáacunúhíjcyá
tsáápiikyeree téjcooji o bóhíitsóné
hallútú?

²⁴Tsá múu peecútéré tsáápiikye
‘íllu uú’ neétune. Ímiááné múu
díbye íjcyanéjuco nééneé.

Muubá íjcyane Jetsóó nééneé

²⁵Ehdúu Jetsóó néénéllii
Jerotsarée múnáa néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye
néhcohíjcyatú idsjívétsoki?

²⁶Áróóbeke ¿keená tsaatébáre
íina nééneé? Áánélliihyéubá bo
ávyéjute íjcyaroné cáhcujtsó

ímiáané diibyéjuco míamúnaake
pájtyetétsoiibye Críjto díbye íjcyane.

²⁷Áronáacáubá tsá díibye
íjcyatúne. Muurá méwaajácú kiá
múnáajpí díbye íjcyane. Muurá
ihdyu míamúnaake pájtyetétsoiibye
tsáácooca tsá múha wáájácúityú
kiátú díbye tsááneé.

²⁸Ehdúu Jetsóodítýú ditye
íhjuváné iwáájácúne duurúvájá
pañévú iúwáábótsihvu neébe:

—¿A ámuhává éhne méwaajácú
kiá múnáajpí o íjcyane? Áronáacáa
tsá oore táífbúwaríyé o tsáátune.
Muuráhjáa o tsáá ímiáábé
íjcyáábeke ámuha mewáájácútuube
oke wállóónéllíihye.

²⁹Áanetu ihdyu ó waajácú
dífbyeke okée wállóóbeke.

³⁰Ehdúu Jetsóo néené hallútú
imíllerómé dífbyeke iékeevéne.
Áronáacáa tsá ditye ékéévetú iéévéi
úújetétúnéllíihye.

³¹Áróobekée tsijtye mítyame
cáhcujtsómé néjcatsíhi:

—¿Aca íhya tsijpi itsáaca áanú
ehníínevu méénúrátyúronéhjí
méénúiyáhi?

Paritséomú Jetsóo éllevu ekééve múnáake wállóóne

³²Aanéjháa díbye
méénuhíjcyánéhjiri míamúnaa
íhjuvánhíjcyáné paritséomú
lleebóhi. Aanéjháa múhdurá
llúúvájte avyéjútémá diityéké
pájtyénéllii wállóómé duurúvájá
tehméjteke dífbye éllevu ditye
iékéévéébeke itsájtyeki.

³³Aamée dífbyedívú wájsínáa
pámeekéré neébe:

—Tsá ámúhama múhajchótá o
íjcyáityúne. Muurá wahájchotaré

o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée
wállóóbe éllevu.

³⁴Áijyu muurá ámuha oke
menéhcorómé tsá maájtyúmíityú
kiá o íjcyáhullévú ámuha
meúújetétyúrónéllíihye.

³⁵Áanéllíihyée tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya kiávú péébeke
maájtyúmíjycóóityúné eene neébe?
Íhya mityá íne kiáhjí tsííne iínúji
múnáa pañe memúnaa jodíómú
mújtáme éllévuréjuco díbye pééíne.

³⁶¿Aca íhya tsáma muhdú
nééíne eene meke neebe dífbyeke
menéhcorómé díbye íjcyáhullévú
meúújetétyuróne?

Píivyéébé Apííchó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévú úcaavéne

³⁷Aanée nihñeejcóójiréjuco tsúuca
teene wañéhjí pájtyéijcyóójí Jetsóo
kéévánécoba nééhí:

—Tsaate ádópivyémé taéllevu
metsa o íjchoki.

³⁸Muurá Píivyéébé waajácúháámitu
nééne oke cáhcújtsómé íbuúúne
pañévú téhiñe ípívyééveíne ínujpácýó
bohífvú ájcúnéj tehíne.

³⁹Ehdúu nehíjcyaaabe dífbyeke
cáhcújtsómé pañévú Píivyéébé Apííchó
úcaavéné diityéké tükévétsoíne
íñééiyóne. Áronáacáa tsáhái téijyu
tene tsááíne éévé úújetétú díibyé
Jetsóo teene wállóoiibye íavyéjuvú
óómítyúnéllíihye.

Pahdúvaré Jetsóodítýú míamúnaa íjtsámeíne

⁴⁰Aanée tsaate díbye íhjuváné
illéébóne nééhí:

—Ímiáánéha diibyéjuco aabye
éhneváa Píivyéébé íhjuú uubálle
múnáajpi tsááífbye.

41 Téhdurée tsijtye néehií:
—Diibyéjuco muurá aabye
Críjto éhneváa míamúnaake
pájtyetétsoíbye.

Áronáacáa tsijtye néehií:
—Áronáa Gariréa iinúji múnáajpi
tsá Críjto íjcyáityuróne.

42 Muurá Píívyéébé
waajácuháámitu néene Dabíiúvúj
tsiiménémúhaabe dibye íjcyaiñé
dífbyeúvúhjáa ícyahíjcyacóomí
Berée múnáajpi.

43 Ehdúu míamúnaa páhduváré
íjtsámeí Jetsóodítu.

44 Áijyúu tsaate imíllerá dífbyeke
iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye
tehdu méenutúne.

Ávyéjujte tsá Jetsóoke cáhcújtsotúne

45 Aanée diitye duurúvájá
tehméjté dífbyeke iékeéve
tsáárome íevejtéré oomíhi:
Aaméhjáa diitye paritséomuma
llúúvájte avyéjujtédívu újjetemeke
népejtsóme:

—¿Kiávújuco dífbyej? ¿Íveekí tsá
ámuha metsívatúne?

46 Áanélliihyéhjáa néemeé:
—¿Muhdú íné hallútú méékeéveé
túútaváné íhjuvúvábekéjífvari?
Tsá muurá múha múijyú tehdu
íhjuvátúne.

47 Áanélliihyéhjáa néeme diityéke:
—Áanélliihyéha íllure ámuha
dífbyedívu máállítsámeíhi.

48 Tsá muurá avyéjujte
íjcyáromedítu tsaatéubaré
cáhcújtsotú dífbyeke. Téhdure muha
meíjcyarómé tsá mecáhcújtsotúne.

49 Apáámyéré ihdyu ímityúmé
Píívyéébé taúhbaju wáájacutúme
íjtsúcunú diibyéjuco Críjto íjcyane.

50-51 Ehdúhjáa ditye néénéllii
diityéejpi Nicodéémó tsápejcóo
Jetsóoke ááhívéjeebe nées diityéke:

—Muurá taúhbaju nées
tsá peecútéré tsáápihdívu
meícúbáhrátsóityú dibye
iiná méénune ímíneúvú
mewáájacútúhajchíjyu.

52 Áanélliihyéhjáa néeme
dífbyeke:

—¿Úubá bo téhdure Gariréa iinúji
múnáajpi! Cáhawáa Píívyéébé
waajácuháámí dehve u wáájacu tsá
muurá Gariréa iinúji múnáadítu
dífbye íhjuu uubálle múnáajpi
íjcyaiñé némeityúne.

53 Ehdúhjáa dífbyeke inéene
íhjáhañévvuréjuco ditye péeneé.

Ihdícyámema ícyahíjcyáne wálle

8 1 Áánetúu Jetsóoma muha
mepée orívo báju íjcyátsihvu.

2 Aamée idye tsíjcyooji tsiíne
muha méoomí duurúvájávu.
Átsihvúu míamúnaa dífbyedívu
píhcyáávemeke iácúúvéne
úwááboóbe.

3 Áanáacáa taúhbájú uwáábojtémá
paritséomú tsivá ájyúma íjcyárolle
tsíjpiima íjcyálleke ityúvááolleke.

4 Áállekée Jetsóo téjé pañe
íjcyáábe élleu itsájtyéne dífbyeke
néemeé:

—Uwááboóbej, áámye ájyúma
íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke muha
métuvááóhi.

5 Muuráhjáa Moitséeúvú taúhbaju
nées ehdu néené walléémuke
medsífvetsoíñé néwayúúnevu
maáámúneri. ¿Ácooca muhdú u nées
téénetu?

6 Áanélliihyéé íllure icyánóóvéne
íhyójsíwari caatúnuube ííñuji.

Ehdúu Jetsóoke néeme muhdú dibye néene dífbyé hallúvú iúúbálléroki.

⁷ Aanée éhniñevuré ditye dillónéllii icyánohjúcunútsihdyu neébe:

—Ané óvíi ihdyu ámuhadítýú mújyúubá ímityúné méénuhjycyátuube áamútujkénú dílleke.

⁸ Ehdúu inéene tsiñe icyánóóvéne caatúnuube íññji.

⁹ Aanée ehdu dibye néerónáa waajácumé ímityúmé íjcyane. Aamée illuréjuco tsáápiitsadí péecunúne. Tujkénúu kéemejte péecunúhi. Áané boonée iijéjuco dille cóevané tétsihvu Jetsóó úniúvu.

¹⁰ Aanée Jetsóó icyánohjúcunútsihdyu iitécunú iijéjuco tétsihyi íjcyálleke. Áállekée neébe.

—¿Aca kiávújuco íñe díhyallúvuné úúballéme? ¿A tsá íñe uke muhdú ditye méénúityúne?

¹¹ Áánélliihyée neélle:

—Íhya tsáhaj.

Áánélliihyée idyé Jetsóó néehíi:

—Téhdure o íjcyároobe tsá muhdú uke o méénúityúne. Ahdícyane wa dipyej. Tsiñe ihdyu ímityúné meenújúcohdíñe.

Ímiáájuvu míamúnaake Jetsóó wáájácutsóne

¹² Áané tsiíjyúu tsiñe míamúnáake úwááboobe néehíi:

—Muurá peetédu o neébe íññjiri o íjcyáábej téeveri míamúnaa ímiá uwááboju waajacuu peetédu néene bohíívu diityéké ájcune. Aane oke cáhcujtsómé tsáhájucó ehne múu

cúuvétsihyi íjcyadu ímityúné pañe íjcyatúne.

¹³ Áánélliihyée paritséomú néé dífbyeke:

—¿Aca íveekí eene ehdu uure ú némeíhi? Tsá muurá múha uke cáhcujtsóityuróne.

¹⁴ Áánélliihyée neébe:

—Áánerá ímiáané o néehíi.

Muurá ó waajácú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééiñe. Aane tsá ámuha mewáájácúte.

¹⁵ Muurá míamúnáa íjtsameíyé ámuhá pañe íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha méjtsámeíhi. Áánetu ihdyu tsáhái icyooca múhdityú o néetu muhdú ditye íjcyane.

¹⁶ Muurá muhdú míamúnaa ícyahjycyané diityémá o ímíbájchoca ó nééiyá ímiáanéjuco muhdú ditye ícyahjycyané. Áronáa tsá oore o méénúityuróne. Okée wáloobe Llihíyoma muhtsi méméénúiyáhi.

¹⁷ Muurá ámuhá taúhbjaju néé míityétsi iiná pájtyene úúballécooca mecáhcujtsóne.

¹⁸ Ahdu muurá íñe ó némeíhijcyá ímiáané muubá o íjcyane. Áábeke oke Llihíyó waajácú okée wáloóbe.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii néeme dífbyeke:

—¿Aca kiá diibye Díícyáání?

Áánélliihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájácúmejjí mewaaajácúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájácúca téhdure mewaaajácúiyá dífbyeke.

²⁰ Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúvájá pañe Píívyéébe iicúvé dsiidsi pícyámeíhijcyátsihyi íjcyámeke. Áróóbekée téijyu

tsá múha ékéévetú iéévéi
úújetétúnéllíihye.

**Jetsóoke cáhcújtsotúmé tsá
úújetéityú dííbyedívu**

²¹ Áané boonétúu idyé tsiíne
neebe diityéke:

—Tsúúca muurá ámuhádítyú
o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke
menéhcoromé tsá maájtyúmíityúne.
Ámuha médsíjiveé ámuhá
ímítyuháñé ímíbaávyetúmére.
Áánéllíi o péhullévú tsá óhdivu
ámuha meúújetéityúne.

²² Ehdúu Jetsóo néénéllíi tétsihyi
íjcyame néjcatsíhi:

—Dsíjívétsámeíibyeúbáhaja.
Íjcyátúnéllíi neebe dííbyedívu
meúújetéityúne.

²³ Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá míamúnaa íji
múnaáre. Áánetu tsá íji múnáajpi
o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu
níjkyéjitu o tsááhíí.

²⁴ Áánéllíi ámuhákye o nées
diibyéjuco míamúnáake o
pájtyetétsóóbeke cáhcújtsotúmé
ímítyú ímíbaávyetúmére
dsíjiveíne.

²⁵ Áánéllíihyée néeme dííbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áánéllíihyée neébe:

—Muurá tsúúca ámuhákye ó
nehíjcyá muubá o íjcyane.

²⁶ Aane téhdure múhdurá ámuha
meícyahíjcyané ámuhákye ó
nééiyáhi. Árónáa okée wálloobe
ímiáábé íjcyánéllíi oke díbye
néénere ámuhákye ó nehíjcyáhi.

²⁷ Ehdúu Jetsóo Cááni

Píívyéébedítyú diityéké úúbálléróné
tsá dítye wáájácutúne.

²⁸ Áámekée idyé neébe:

—Muurá Míamúnáájpidívúu
o ipívyéévéébeke páwachékevu
ámuha mewátýétyéhúcúcooca botsíi
méwaajácuú muubá o íjcyane.
Tsá táíjtsaméityúre o újcune
ámúhake o nehíjcyatúne. Muurá
ihdyu Llíhíyó oke néénere ó
nehíjcyáhi.

²⁹ Muurá díibye okée wálloobe
tsá kiá óhdityu íjcyatúne. Aabe
tsá oke íhvéjtsotú díbye ímilléné o
méénuhíjcyánéllíihye.

³⁰ Ehdúu díbye néénetu mítyame
cáhcujtsó dííbyeke.

Naavéneéjte

³¹ Áámekée neébe:

—Muurá íne ámuhákye o
nehíjcyané ámuha mecáhcújtsóne
tehdu meíjcyáhajchíí ímiááné
tahñéjte ámuha méíjcyaaáhi.

³² Aame ámuha ímiá uwááboju
tsúúca mewáájacumé múhdurá
ámuha meícyahíjcyánetu
méímíjpyéteéhi.

³³ Áánéllíihyée néeme dííbyeke:

—Áánerá muha Aavaráaúvúj
tsíiménémúhaabe meíjcyámeke
¿íveekí u nées íínetú muha
meímíjpyetéíne tehdu múhójtsí pañé
muha meíjcyámekéjífvari?

³⁴ Áánéllíihyée neébe:

—Muurá ímiááné ímityúne
méénuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú éhne
múúne tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame
íjcyadu.

³⁵ Muurá tsaaté hójtsíri íjcyaaabe
tsá diityéejpi íjcyatúne. Áánetu
ihdyu diityé hajchi diityéejpi.

³⁶ Ahdu Píívyéébé Hajchi o
íjcyaaabe ámuhákye ímityúnetu o
ímíjpyetétsómé ímiááné ámuha
méímíjpyéteéhi.

³⁷Ímiáánéjucóhde ámuha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyarómé méimíllehíjcyá oke medsíjívetsóné íne ámuhákye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsóiyóné méimíllétúnema.

³⁸Muurá ihdyu Llihíyó oke túkévéjtsóneri ámuháma ó ihjyúvahíjcyáhi. Ahdu muurá ámuháj caani ámuhákye túkëvejtsódújuco ámuha meícyahíjcyáne.

³⁹Áánélliihyée nééme dífbyeke: —Áánerá ihdyu múuhá ihde múnáajpi Aavaráaúvú múuháj caáni.

Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke: —Muurá ímiááné dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyaca dífbyeúvúu ícyahíjcyádú ámuha méíjcyáiyáhi.

⁴⁰Aaca muurá íne Píivýéébe oke túkévéjtsóneri ámuhákye o úwáábohíjcyáné hallútú tsá ámuha oke medsíjívetsóityuróne. Tsáháa muurá ehdu Aavaráaúvú néétune.

⁴¹Árónáa ihdyu ámuháj caani íjcyadújuco ámuúha.

Áánélliihyée nééme dífbyeke: —Áánerá íjcyaaabe tsáápiye múuháj caani Píivýéébeé. Tsá tsijpi múuháj caani íjcyatúne.

⁴²Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ímiááné Píivýéébe ámuháj caani íjcyaca oke ámuha méwájyúiyáhi. Muuráhjáa dífbyedítúu o tsáá oke díbye wállóónélliihye. Tsáháa táííwúwaríyé o tsáátune.

⁴³Aabe ámuhákye o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatúne?

⁴⁴Muurá ihdyu ámuháj caani Naavéné íjcyánéllii díbye ímíllédú ámuha méméénuhíjcyáhi. Muuráhjáa ípíivýeevédujuco ímítyuube díbye dsíjivétso múnáajpi. Áábé pañe tsá ímiá íjtsaméí íjcyatúne. Apááñéré álliu dífbyé pañe íjcyáábedítúu ímichi teene tsahíjcyáhi.

⁴⁵⁻⁴⁶Ahdu ámuha menéénéllii tsá méimíllétú ímiááné ámuhákye o néhíjcyaróné mecáhcujtsóne. Áánetu ihdyu tsá múha oke nééítyuró ímítyuube o íjcyane.

⁴⁷Muurá ihdyu ímiááné Píivýéébeéjté íjcyame imíllé dífbyé uwááboju illéébone. Áánetu ámuha dífbyeéjté meíjcyatúnéllii tsá méimíllétú teene melléébone.

Aavaráaúvú íjcyatúnáacájuco Críjto ícyahíjcyáne

⁴⁸Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dífbyeke:

—Ihdyúha ímiáánéjuco muha menéhíjcyané Tsamááriá iinúji múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

⁴⁹Áánélliihyée neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu iiná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu ámuha tsá oke maávyejúúllétúne.

⁵⁰Aane tsá o íjyácunútú oke ámuha maávyéjútsoíyóneri. Árónáa ihdyu Llihíyó imíllérá oke ámuha maávyéjujtsóne. Aabe ihdyu óvii muhdú néé oke ávyejúúllétúmeke.

⁵¹Aane ímiááné ámuhákye o néé o néhíjcyané cáhcujtsómé múijyú dsíjivéjúcóóityúne.

⁵²Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—Ímiáánéhaca dípañe
naavéne. Muurá eene ínehjírjúco
u íhjuváne. Ááneráhjáa
Aavarááu vuma Píívyéébe íhjú
uubálle múnáa íhtsutúme
íjcyároméhjí dsíjvéhíjcyáhi.
Aanáa muhdú ívane u néé u
néhíjcyáné cáhcujtsómé mújyú
dsíjvéityúne.

⁵³ ¿Aca diibye méíhdé múnáajpi
Aavarááu vú ehnííñevu uú? Áhdure
¿aca diibye Píívyéébe íhjú
uubálle múnááu vú ehnííñevu
uú? Ááneráhjáa diibye íjcyarómé
dsíjvéhi. Aanéjíí tehdu múha uke
cáhcújtsóíyónejíívari.

⁵⁴ Áánélliihyée neébe:

—Íhdyu tehdujúco ímiááné oore
o ávyéjúttsámehíjcyaca tsá múha
oke cáhcújtsóítyuróne. Aaca idyé
tsá tene ímítyuróne. Áronáa íhdyu
Llihíyóré oke ávyéjútsohíjcyá eene
ámúhá Piívyéébe díbye íjcyane
ámuha menéhíjcyáabe.

⁵⁵ Áróobeke tsá ímí ámuha
mewáájacutúne. O íhdyu ó waajácú
dífbyeke. Muurá dífbyeke o
wáájacutúné o néeca ámuháduíyó
oo állíu múnáajpi. Áronáa ímiááné
dífbyeke o wáájacúnéllii oke díbye
nééne ó cáhcútsohíjcyáhi.

⁵⁶ Muuráhjáa diibye méíhdé
múnáajpi Aavarááu vú ímí íjtsúcunú
o tsááiñe ímiááné iwáájacúnélliihye.
Áánerii mityane ímíjyúúveébe.

⁵⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii néémeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá
u íjcyáábejíí ú waajácú
Aavarááu vuke?

⁵⁸ Áánélliihyée neébe:

—Ímiááneturé ámuhakye o néé
dífbyeúvúikyée íjcyátúnáacájuco o
ícyahíjcyáne.

⁵⁹ Ehdúu díbye néénéllii
néwayúúné éhkebamé dífbyeke
iáámúroki. Áronáacáa diityédítýú
duurúvájá pañétú mújyúrá
wáájacúratúné íjchívyeebe.

Hállúvátúúbe tsiiju tsíímvaváabeke Jetsóó ímíjpyetétsoe

9 ¹ Téhdurée tsátsihdyu muha
Jetsóoma mepájtyénáa
ájtyúmiibe hállúvátúúbekéhjáa
tsiiju tsíímvaváabeke.

² Áábedítýúu muha menée
dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa íveekí
áánúke íllu tsiiju tsíímvaváhi? ¿A
cáánímútsí ímítyú déjúcotu, mityá
dífbye ímítyú déjúcotúrej?

³ Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Tsáháa dífbye ímítyú déjúcotu
ehdu díbye íjcyatúne. Áhdurée
tsá cáánímútsí ímítyú déjúcotu
tene íjcyatúne. Muuráhjáa íhdyu
dífbyeke o ítétsonej téeveri
Píívyéébe íhtsútuube íjcyane
iwáájacúmeí ehdu píívyeebe.

⁴ Aane ó imíllé okée wáloobe
níwaavéné o íjcyáné hajchótá o
méénune. Muurá meíjyunúcooca
tsá múha wákímyeíjyúcootúne.

⁵ Muurá peetédu o néébe
ííñújiri o íjcyáné hajchótá
ímiáájú miamúnáadívú ó
bóhówátsohíjcyáhi.

⁶ Ehdúu ínééne ííñújí hállúv
iúníñeri ííñuba ityátsájcóneri
diibye hállúvátúúbeke íhyálluúúcú
tááboóbe.

⁷ Áánemáa neebe dífbyeke:

—Díllójcámeítyé éhne ‘dityée
wáloóne’ nééiyóné ‘Tsiroée’
némeífbáwúutu. Áhdújucóo díbye

© 1996 David C. Cook

téebatu íllójcámeíjyéne óómiñe
tsaímiyējuco ítteébe.

⁸ Áábekéhjáa wáájácu híjcyámé
íajtyúmíne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áanu
hállúvátuube ácuúcunúúbé piáábó
táúmeíhíjcyatúne?

⁹ Áánélliihyéhjáa tsaate nééhií:

—Diíbyējuco.

Áánétúhjáa tsijtye nééhií:

—Diíbyéjívári. Tsíjpiífy. Árónáa
ihdyu paabējuco dííbye.

Árónáacáhjáa dííbyere páñetu
nééhií:

—Muurá diíbyējuco oó.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa nééme
dííbyeke.

—¿Aane múhdutú tsúúca ú íitéhí?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóó iúúniyi ííñuba
ityátsájóneri táhálluúúcú ityáábóne

wallóó ‘Tsiroée’ némeíábawúutu o
íllójcámeítyeki. Ahdújucóo o péébe
o íllójcámeíne tsúúca ó íitéhí.

¹² Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¿Aane kiá dííbye?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsá o wáájacutú kiá ícyooca
díbye íjcyane.

**Paritséomú dilló hállúvátúúbeke
múhdutú díbye íitéjucóóne**

¹³ Aabéhjáa tsaímiyējuco ítteébeke
tsajtyémé paritséomu éllvu.

¹⁴ Áíjyúu Jetsóó dííbyeke
ímíjpyetétso wáyeeévejcoóji.

¹⁵ Áánélliihyéhjáa tsiíñe dillómé
dííbyeke múhdutú díbye íitéjucóóne.
Áánélliihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóó ííñuba iúúrúnúneri
táhálluúúcú táábone o íllójcámeíne
tsúúca ó íitéhí.

16 Áánélliihyéhjáa
paritséomudítú tsaate nééhií:

—Áánélliihyéhaca tsá díbye
Píívyéébedítú tsáátune. Keená
díbye wáyeéévejcóójí ávyejúúlléne.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Árónáa ímítuube tsá
méénútyuró méénúraítyúronéhji.

Ehdúhjáa paritséomú páhduvaré
Jetsóodítú íjtsámeíhi.

17 Aaméhjáa díbye hállúvátuubée
ícyahíjcyaaabe tsáimiyéjuco ítéébeke
tsiíne nééhií:

—¿Aanéhaca díbye eene uke
ímíjpyetétsoobe muubá íjcyane ú
íjtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ihdyu ó íjtsúcunú Píívyéébe
ihjyú uubálle múnáajpi díbye íjcyane.

18-19 Aanéhjáa tsaate diityédítú
tsá cáhcújtsotú díbyéjuco
hállúvátuubée ícyahíjcyaaabe díbye
íjcyane. Áánemáhjáa cáánímútsikye
ípíúvámútsikye néémeé:

—¿Ava díbyéjuco áanu
éhneváa hállúvátúúbeke ámuhtsi
metsímávaabe íne múhduť
tsáimiyéjuco ítene?

20 Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Ééé, díbyéjuco.

21 Árónáa ihdyu tsá muhtsi
mewáájacutú múha dífbyeke
ímíjpyetétsoóne. Aane tsíímenécojí
tuhúúlléhi. Cáhawáa ihdyu medílló
ámúhake díbye iúúbálle muhdú
ímíjpyeténe.

22 Ehdúhjáa cáánímutsi néé
diityéké díbyéjuco Jetsóo Críjto
íjcyane néemekéhjáa pihcyáávájá
pañétú iwáágóoíne díbye
pítyájcámeíne apííchori.

23 Áánélliihyéhjáa neemútsi
dífbyekéré díbye idíllóki.

24 Ehdúhjáa cáánímutsi néénéllii
tsiíne ípíúváábeke néémeé:

—Píívyéébekéré tehduťso,
tsá idyé Jetsóoke. Muurá muha
mewaajacú ímítuube díbye íjcyane.

25 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháturo o wáájacutú
ímítuube díbye íjcyane. Apáánéré
ó waajacú ímiááne hállúvátuube
o ícyahíjcyáábeke oke díbye
ímíjpyetétsoóne.

26 Áánélliihyéhjáa tsiíne nééme
dífbyeke:

—¿Acáa muhdú uke ímíjpyetétsoóbe?

27 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhjané tsúuca ámuéhake ó
úúballéhi. ¿Íveekí ámuha méimíllé
tsiíne ámuéhake o úúballéné ámuha
mecáhcújtsokíjívarí? ¿Mityá ámuha
méimíllé dífbyeke meúraavyéne?

28 Ehdúhjáa díbye néénéllii ílluréjuco
dífbyeke iúhbáne nééneé:

—Wa ihdyu uure dífbyeke
duráávey. Muurá ihdyu muha
Moitsééuvú uwaábóré meúraavyéhi.

29 Muurá muha mewaaajacú
dífbyeévumáa Píívyéébe
íhjúvahíjcyane. Áánetu eene u
néébeke tsá muha mewáájacutú
kiátúhjáa tsáábe muubá íjcyane.

30 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muhdú ífvane tsá ámuha
mewáájacúityú kiátúhjáa tsáábe oke
ímíjpyetétsoóbeke?

31 Muurá ímityúmé Píívyéébeke
piáábó táumeíyóné tsá díbye
lléébóityuróne. Áánetu ihdyu
ímiááne dífbyeéjté íjcyame díbye
ímíllédú ícyahíjcyámej tééveri
tehdíívanéhjí méénuúbe.

32 Tsá muurá múijyú mehdú
nééme hállúvátúméhjike
ímíjpyetétsoóne mewáájacutúne.

³³ Aane muurá diibye okée ímíjpyetétsoobe Píívyéébedítýú itsáátuca tsá tehdiívanéhjí meénúityuróne.

³⁴ Ehdúhjáa díbye néénéllíi néeme dífbyeke:

—¿Aca muhdú eene ídaatsónée ímítyuube u píívyeebe ú ímíllé múúhake u úwaabóne?

Ehdúhjáa néemere dífbyeméikye íjchívyetsó pihcyáávějá pañétu.

Píívyéébeke ímí cáhcújtótumé íjcyá hállúvatumé íjcyadu

³⁵ Aanée tsúúca Jetsóó waajácúhi. Áábekée tsáijyu íájtýúmííbe neébe:

—¿Aca ímíááné ú cáhcujtsó Píívyéébé Hájchikye?

³⁶ Áánéllíihyée neébe:

—Ávyéjuúbej, oke duubállé caabyé díbye íjcyane o cáhcújtso dífbyeke.

³⁷ Áánéllíihyée neébe:

—Díibýéjucó muurá íñe úuma o íhjuváne. Aane tsúúca oke u ájtýumíhi.

³⁸ Áánéllíihyée dífbyé lliiñévú ímímóúúvéne neébe:

—Ávyéjuúbej, uke ímíááné ó cáhcujtsóhi.

³⁹ Ááné boonée Jetsóó nééhií:

—Muuráhjáa íñuujívú o tsáa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné díityéké o wáájácútsóvaabe. Ópée o tsáa ímíáájú wáájácútumé éhne múúne hállúvatumé íjcyadu néemeke o wáájácútsoki. Áhdurée o tsáa panéváré iwáájácúné ítsúcunúhíjcyámeke o néé ímíá uwááboju dítye wáájácútúne.

⁴⁰ Áánéllíihyée paritséómú tétshiyi íjcyame nééhií:

—¿Aca muha tehdu hállúvatumé íjcyadu?

⁴¹ Áánéllíihyée neebe díityéke:

—Árónáa ámuha díityédú menéeca tsá íiná ámúhá hallúrí íjcyáityuróne. Áánetu ámuha páneere mewáájácúné menémeíhíjcyánéllíi ámúhá hallúrí íjcyáné ímityúne.

Obééjámú mójcotu íjcyáné uwááboju

10 ¹ Muurá naní múnáa obééjámú mójcú pañévú llééhówatu úcáávetumé íhdícyátsihdyúré úcaavéhi.

²⁻³ Áánetu ihdyu díityé tehmeébé úcaavé lleehówatu tééwá tehmeébé pááyúcucooca. Aabe díityéké píúvácooca íjkyéetu waajácúme. Aaméjucó témjócú pañétú áachívú dífbye déjuto íjchivyécunúne.

⁴ Aabe kiávú díityéké tsúúlléhullévú úraavyémé dífbyeke iwáájácúnema.

⁵ Áánetu tsíjtyere díityéké píúváhachíí tsá dítye péétune. Íllure wáame dítye píúvárónáa díityéké iwáájácútúnéllíihye.

⁶ Ehdúu Jetsóó díityéké néene tsá dítye wáájácútú íiná íñééiyóné obééjámú mójcótú díbye íhjuváne.

Jetsóó obééjámú tehmeébédu

⁷ Aanée dítye lléébótúnéllíi tsiíñe neebe íboohówájíjtori:

—Oo muurá ímíááné teene obééjámú mójcú lleehówádu.

⁸ Aabéikye o tsáátúné ihde naní múnáadú néeme úwáábohíjcyá tsíjijtóriye. Áróme uwáábóo tsá míamúnaa obééjámúdú néeme cáhcútsohíjcyatúne.

⁹ Aane ímíááné llééhowádú o néébeke cáhcujtsómé tajtyéeveri

© 1996 David C. Cook

pájtyetéhi. Aame íné imíjyaú
ijcyá éhne múúne obééjámú
ítyehméébema íjcyame íjcyadu.

¹⁰ Muurá naní múnáajpi íllure
ícúbahrá obééjámuke. Áánetúu
tsá o tsáátu tehdu míamúnáake o
méénuki. Ópée o tsáá diityéké o
pájtyetétso idsíjivéjúcóóityúne bóhí
ditye iújcuki.

¹¹ Aabe ímiááné pánétúejpi oo
oke cáhcujtsómé obééjámúdú
néémé tehmeébe. Muurá
obééjámú tehmeébé diityé wájuryi
ícúbáhráméhi.

¹² Áánetu áhdólliihyéré diityéké
téhmeíjcyaaabe tsá ímí téhmetúne.
Muurá oohíbyé díívaabe
diityéké idyóó tsáábedítýú dibye
wááné boone tsáápiikye dibye

tábejcáronetu wáchájaavémé
ílluréjucu mújtane pahúllevávu.

¹³ Ehdu muurá diityéjtane waabe
ditye áhdónélliihyéré téhméroóbe.
Aabe tsá diityédí íjyácunútú ihñéjté
ditye íjcyátúnélliihye.

¹⁴ Áánetu ihdyu pánétúejpi
diityé tehmeébé íjcyadu tahñéjté
tehmeébé o íjcyámema muha
méwaaajácújcatsíhi.

¹⁵ Ahdu téhdure Llihíyoma muhtsi
méwaaajácújcatsíhi. Aabe tahñéjte
wájuryi ó ícúbáhráméíí ditye
iwágóóóvétuki.

¹⁶ Téhdure íjcyámé tsijtye jodíómú
íjcyáturómé tahñéjté íjcyáímye.
Áámeke ó pihjýucúu pámeere oke
cáhcujtsómé tsamééréjucu íjcyámé
tehmeébé o íjcyaki.

¹⁷Muurá Llihíyó oke wajyú diityé wáiyuri o dsíjívéebe tsiíne o bóhíííbyeke.

¹⁸Tsá muurá múha oke dsíjívétsóityuróne. Muurá ihdyu o ímíllénélliihyéré o íhvéjtsámeíbyé ó dsíjívéehi. Ároobe tsiíne ó bóhííhi. Ehdú táúmiwa Llihíyóo néhdújuco.

¹⁹Ehdúu Jetsóó néénetu páhduvaré íjtsámeímyé dífbyedítyu.

²⁰Tsaatée néehíí:

—Muurá áabyé pañe naavéné íjcyáábé íjtsaméi mújtáábeke ¿íveeki ámuha mecáhcútsohíjcyá állíuuháne díbye íhjuváne?

²¹Áronáacáa tsijtye néehíí:

—Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyaaabe íhjýváytyuróne. Pane ¿aca naavéné ípañe íjcyame hállúvátumeke ímíjpyetétsóiyáhi?

Jodíomú Jetsóoke éhdiiválléne

²²Áhdurée tsáijyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe meíjcyánáa duurúvaja Píívyéébé wáabyuta íjcyaja iwáñehjínuhíjcyajcóóí wáñehjínúme.

²³Áanáacáa Jetsóó patyéíñuhíjcyá tsátsii tééjá lleehówa úmiwa ‘Tsaromóo’ némeítsihyi.

²⁴Áábedívúu imicáávéne néemeé: ¿Aanéhaca íñe múhajchótá múúhadívú tsá u wáájácútsámeítyúne? Bo ihdyu apáhajchíí ímiááné diibyējuco Críjto u íjcyáhajchíí múúhake duubállej.

²⁵Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsúúca muurá ámúhake ó nehíjcyará diibyējuco o íjcyane. Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyó mémeri méénúráityuróné o méénúneri ó

bóhówátsómeíhíjcyará diibyējuco o íjcyane.

²⁶Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobééjámúdú néeme tahñéjté ámuha meíjcyatúnélliihye.

²⁷Muurá ihdyu tahñéjté oke waajácú oke icyáhcújtsónélliihye. Áámeke téhdure ó waajácúhi. Aame ímí tehdújuco oke uráávyehíjcyáne.

²⁸Áánéllii diityéke ó ájcuú múijyú ditye dsíjívéjúcóóityúne bóhiívu ditye iwágóóóvétuki. Áámeke tsá múha óhdityu dójtúcúityúne.

²⁹Muurá Llihíyó okée diityédívú téhmétsoobe páme ehniíñevu íhtsútuúbe. Áábedítyú tsá múha diityéke dójtúcúityúne.

³⁰Muurá muhtsi Llihíyoma tsáápiiyéro.

³¹Ehdúu Jetsóó néénéllii tsiíne éhkebamé néwayúúné dífbyeke téuhjiri idsíjívétsóroki.

³²Áronáacáa neebe diityéke:

—Áánerá Llihíyó oke píáábóneri ámúhama méénúráityuróné o méénuhíjcyáábeke ¿íñé hallútú ámuha méimíllé oke medsíjívetsóne?

³³Áánélliihyée néeme dífbyeke:

—Tehdu téené hallútú uke muha medsíjívétsóíñejíívari. Muurá ihdyu íveeki míamúnáajpi u íjcyaaabe Píívyéébedi u díllómeíñé hallútúré uke muha medsíjívétsoóhi.

³⁴Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ámúhá táuhbaju íjcyáháámítu Píívyéébe néehíí: “Ámuha meíjcyá ohdu.”

³⁵Aane muurá dífbyé uwáábó icyáhcujtsóné uráávyémeke ímiáánējuco díbye íwaajácúháámítu nééne dífbyedu ditye íjcyane.

³⁶ Aanéjái muhdú dífbyerée oke íñujívú wálloobe tehdu oore dífbyé Hajchi o íjcyane o néenejíívari. Aane jíveekí ámuha méjtsúcunú ímityúné Pívyéébedítýú o íhjuváne?

³⁷ Ihdyu méénúráítýúronéhjí ámuháma o méénuhíjcyané dífbyedítýú tsáátuca tehdujuco ímiááné ámuha tsá oke mecáhcújtsóítýuróne.

³⁸ Aane ihdyu okée dibye wálloone ámuha mecáhcújtsótúrónáa mecáhcújtsó o méénuhíjcyanéhjí dífbyedítýú tsááne ámuha mewáájácu Llihíyoma muhtsi tsáápihdyúré meíjcyane.

³⁹ Ehdúu Jetsóó néené hallútú idyé imíllerómé dífbyeke íekeeve. Áronáacáa pállójcoobe diityéke.

⁴⁰ Áábemáa tsiíne muha mepée Joodáa ehnejcuvu tsojtsó múnáajpí Jóááuvu tsótsohíjcyáhullévu.

⁴¹ Áijyúu mítyane mímúnáa dífbyedívú píhcyaaavémé néjcatsíhi:

—Tsáháa muurá áanu méénuhíjcyádú Jóááuvu méénúráítýúronéhjí méénuhíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímiáánéjuco dífbyeúvú dífbyedítýú úubállehíjcyáne. Ehdúu néeme Jetsóodítýu.

⁴² Áábekée mítyame tétsíi múnáa cáhcujtsóhi.

Ráátsaro dsíjivéne

11 ¹ Áijyúhjáa 'Ráátsaro' némeífbýé Betáániári íñáállemúpíma Maaríaa, Máátaá, íjcyámúpíma íjcyaaabe cheméhi.

² Diillée muurá Maaríá Ávyéjuube Jetsóój tuháácýú pácúúcjúpácýori imúríjchóne paacyú íhñíwácori.

³ Aamúphjáa wallóó tsaatéke Jetsóo éllevu dibye náhbévahíjcyaaabe íhnáhó chéménéllíihye.

⁴ Aamée úúballévánetu neébe:

—Árone dibye dsíjivéne tsá íiná íjcyatúne. Ihdyu Pívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íávyéjújtsámeíkiyé ehdu dífbyeke pajtyéne. Áhdure dífbyé Hajchi o íjcyaaabe téenej téeveri o ávyéjújtsámeíki. Ehdúu neebe Jetsóo.

⁵ Mítýanée ivámeífbýé diityéke Máátaá, Maaríaa, Ráátsaroo, íjcyámeke.

⁶ Aabée Ráátsaro íhnáhó chémene dítye úúballérónáa mójcyoojícúí íjcyá tétsihyi.

⁷ Átsihdyúu botsíi neebe múúhakey:

—Métsu tsiíne mepée Jodéa íiñújívú.

⁸ Áánéllíihyée muha menée dífbyeke:

—Uwááboóbej, muuráhjáa éíjyure téhullé múnáa uke imíllerá ídsíjívetsóné néwayúúnevu íáámúneri. Áhullévú muhdú ú imíllé mepééneé.

⁹ Áánéllíihyée neébe:

—Muurá cóoji ímí máájtyumíhi. Áánéllíi cóoji úllémeke tsá íiná pájtyetúne.

¹⁰ Áánetu pejco úlleme cábóhcámeíhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé múúhakey neébe:

—Muurá ihdyu ménahbéébe Ráátsaro íllure cuwáhi. Áróóbeke ó ákyéjtsóteé téhullévú meúújetédu.

¹² Áánéllíihyée muha menéehíi:

—Ávyéjuúbej, áánéllíihyéhaca bóhííibye ehdu idyé íllure cúwaábe.

¹³ Ehdúu muha menée
ímiá cúwáré dibye néene
meíjtsúcunúnama.

¹⁴ Áronáacáa botsíi ímíñeuvú
neebe múúhake:

—Muurá ihdyu ímiáané tsúuca
Raátsaro dsíjivéhi.

¹⁵ Áronáa íllure ó ímíjyuuvé
dibye dsíjivénáa téhulle o
íjcyátúneri éhníñevu ámuha oke
mécáhcújtsoki. Ahdícyane cáhawáa
metsu meúújetéki.

¹⁶ Ehdúu Jetsóó múúhake
néenélii Tomáa díbyere 'Jeméero'
némeíbyé néehíi:

—Ané wa ihdyu metsu pámeere
mepée díbyema téhullévú
medsíjiveki.

Dsíjívemeke Jetsóó bóhiitsóne

¹⁷ Aanée Betáániávú muha
meúújetenáa úúballémé Jetsóoke
tsúuca 4 coojvájucó pájtyene
Raátsaróúvuke dítye cúúúnetu.

¹⁸ Teenée Betáania Jerotsaréetu
míñécú kiróómetrój piñevu.

¹⁹ Aanéhjáa mítyame péé diityépi
Máátámúpíke ináhbénuki.

²⁰ Aanéhjáa diille Máata tsúuca
tétsihyíjyucó muha meíjcyane
iwáájácúne cáhdahíró Jetsóoke.
Áánetúhjáa Maaría ááhívu coéváhi.

²¹ Aallée Máata néé díbyeke:
—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca
táñahbe dsíjivéítyúroobe tsúuca
dsíjivéhi.

²² Áronáa ihdyu ó waajácú
Pívyéébe uke piááboíñe.

²³ Áanélliihyée neebe dílleke:
—Díñahbe bóhiíhi.

²⁴ Áanélliihyée neélle:
—Éée, ímiáané ó waajácú dibye
bóhiíñé páneere tsíhdýuréjuco

ímíbaávyéíjyu pámeere dsíjivémé
bóhiícoóca.

²⁵ Áanélliihyée Jetsóó néehíi:

—Muurá dsíjívemeke ó
bóhiitsóhi. Áanéllii pámeere oke
cáhcujtsómé dsíjiverómé bóhiíhi.

²⁶ Aame tsá wágóóóvéeítyúne. ¿A u
cáhcujtsó uke o nééneé?

²⁷ Áanélliihyée neélle:

—Éée Ávyéjuúbej, ó cáhcujtsó
diibýéjuco éhneváa íñe íñújívú
tsááiibye Críjto Pívyéébé Hajchi u
íjcyane.

Raátsaróúvuke Jetsóó kímoovéne

²⁸ Ehdúu inééne Máata íñaalle
Maaría éllevu ipyééne áábánéwu
neetéhi:

—Muúllej, Uwááboobe éhtsíhyi
íjcyaae uke píuváhi.

²⁹ Áanélliihyéhjáa ícúí peelle
díbyeke iúújetéki.

³⁰ Téijyúu tsáhái muha meúújetétú
técoomívu. Kémúélléhréikyée
muuha Máata múúhadívú
úújetétsihí.

³¹ Aanéhjáa Maaría diityépíke
náhbenúme ítténáa íjchívyeiñú
peecútére. Aanéhjáa íjtsúcunúme
ínáhbéúvuke ikímóóvéne dille
íjchívyeiñúne. Áánemáhjáa
úraavyémé dílleke.

³² Aallée múúhadívú wájtülle
Jetsóó lliiñévú ímímóúúvéne néé
díbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca
táñahbe dsíjivéítyúroobe tsúuca
dsíjivéhi.

³³ Ehdúu inééne taálle. Téhdurée
díllema péeme tááhií. Aanée
Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi.

³⁴ Aabée néé diityéke:

—¿Kíatúhjáa ámuha mécuuú dífbyeúvuke?

Áánélliihyée néémeé:

—Cáhawáá metsu meúújeté ténijkye.

³⁵⁻³⁶ Ehdúu ditye nétsiu Jetsóó táánéllii néjcatsímye:

—Mítyanée muurá wáyyuube dífbyeúvuke.

³⁷ Áánetúu tsaate nééhií:

—Áánerá hállúvátúméhjike íttétsohíjcyabée ¿íveekí tsá múhdúubá méénutú dífbyeúvuke ditye idsíjvétuki?

Ráátsaróké Jetsóó bóhiitsóne

³⁸ Aamée dífbyeúvú níjkyé hálluvú muha meúújeténáa tsiíne Jetsóó kímoovéhi. Áijyúu teene níkyehéjú wátájcámeí mítyau nééwayúvu.

³⁹ Aanée neebe diityéke:

—Cána eeu nééwayu méiínétsoj.

Áronáacáa dífbyeúvú naalle Máata nééhií:

—Ávyéjuúbej, áronáacáubá tsúuca toocújúcoóbe. Muurá tsúuca 4 coojvájuco mee dífbyeúvú dsíjvétsihdyu.

⁴⁰ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhané idyé uke o néé oke u cáhcújtsóhajchíí Píívyéébé ihsútú u ájtyúmiíne.

⁴¹ Ehdúu ditye néénéllii awáá ínetsomé teeu nééwayu. Áánáacáa cáamevu icyárúúvéne Cááníma íhgyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáaniíj, uke ó téhdujtsó páneere uke o nééne oke u lléébohíjcyané hálluvú.

⁴² Muurá ó waajácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdú íne uke o

néé íjtye mífamúnaa icyáhcújtsó ímiáánée oke u wáalloóne.

⁴³ Ehdúu Cááníma íhgyúvátasihdyu tsíjpánécoba neébe:

—¿Rátsa Ráátsaroj, díjchivye eene níkyehéjú pañétu!

⁴⁴ Ehdúu ditye néénemáyé íjchívyéjúcoobe dityéhjáa bííjínúnéhjimáye. Áánélliihyée neebe diityéke:

—Métsiñu eene íbííjínuháñe.

Jetsóoke iékééveíne ditye pítýácójcatsíne

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Rc 22.1-2)

⁴⁵ Ehdúu ditye méénune íájtyúmínéllii Maaríama péémedítýú mítyame cáhcujtsó dífbyeke.

⁴⁶ Áánetúu cáhcújtsotúmé paritséomu éllevu ipyééne úúbálletéhi.

⁴⁷ Ááné lliiñétúhjáa píhcyavavémé pámeere llúúvájte avyéjujtémá tsijtye páñétúejte ávyéjujte ipítýácójcatsí muhdú dífbyeke imyéénuíne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca muhdú íne méméénuú dífbyeke? Muurá ímiááné méénuhíjcyaaabe méénuráítyúronéhji.

⁴⁸ Muurá éhdure dífbyeke meíhvéjtsóhajchíí pámeere dífbyekéréjuco ávyéjuúlleíne. Áijyu muurá romáánómú méhdivu icyáyobáávaténe íne méduurúvaja iwácávyáhcóne méhdi ícúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

⁴⁹ Áijyúu téené pijcyábari diityédítýú tsaapi piañétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyaaabe Caipáá néé diityéke:

© 1996 David C. Cook

—Ávyetá muuterá mía ámuha
íinéubará wáájacutúme.

⁵⁰ Muurá ihdyu tehdujuco
tsáápiye dsívéiyóné pámeere
meóúúvéiyóné ihdetu.

⁵¹ Ehdúhjáa neebe Caipáá
Píívyéébere fíjsámeichóneri
Jetsóó dsíjvéíñé jodíómu wáiyuri.

Tsáháhjáa íhdityúré iújcune ehdu
dibye néétune.

⁵² Áronáacáa tsá apáámye
wáiyuriyé dibye dsíjvetúne.
Téhdurée dsíjveebe pámeere
múhdumé Píívyéébej tsíímé ííñújiri
íjcyame dííbyeke cáhcujtsómé
ipájt yetéki.

⁵³ Aanée téijyu pítýácójcatsímýe muhdú dífbyeke idsíjívétsoíñe.

⁵⁴ Áanélliihyée tsáhájucó díbye boohówáneúvú péhíjcyatú míamúnaáj píñe. Áábemáa muha mepéé Jodéá iñújitu Eeparáívu íñeubará pívyétúné iñújij píihírí jcyácoomívu. Ácoomíyí muha méicyahíjcyáhi.

⁵⁵ Áijyúu lleevárijyucó pajtyété wañéhjí muháa ténevá pijcyábádú mewañehjívátéhijcyáne. Ááné ihdējucóó hállúécóomíji múnaa péécunúné Jerotsaréevu muhdú ícyahíjcyáne íimíbájchómeíki.

⁵⁶ Aaméhjáa duurúvájá pañe jcyame Jetsóoke iájtyúmíyóneri jcyame néjcatsíhi:

—¿Muhdú ámuha méijtsúcunúhi? ¿Aca íhya tsááiíbye, mityá tsáhaáj?

⁵⁷ Áanáacáhjáa paritsóomú llúuvájté avyéjútémá pámeekéré née ditye kiá Jetsóó íjcyane iwáájácúcooca ícúu diityéké iúúbálle ditye dífbyeke iékééveki.

**Tsáápille pácúúcújpácýori
Jetsóój tuháácýú tsójtso
(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)**

12 ¹ Aanée téijyu íhyojsítú tsájcoojíturéjucó teene pajtyété wañéhjí lléeváíñáa Jetsóoma muha mepéé Betáániávu díbye bóhítsóobe Ráátsaro jcyácoomívu.

² Áijyúu diitye Ráátsarómú mítyane majcho meenú dífbyeke idyúuruváne. Áánevíu Máata ájcune máchohíjcyamútsí diibye Jetsóoma.

³ Áanáacáa ‘náadoó’ némeíñé pacúúcújpácýó mítyane áhdótsámeíjpácýó itsíváne Maaríá

múrijchó Jetsóój tuháácýu. Áánemáa páácýulle íhñíwacoríyé dífbyeke. Aanée pájá pañéré imyéwu cuváahií.

⁴⁻⁵ Ájpacyó hallútúu múúhadítýú tsaapi Jetsóodívúhacáa méénútsóoibye Tsimóó hajchi Jóoda Ijcarióóté née múúhakye:

—¿Aca íveekí éjpacyo tsá menáhíjhénutú 300-jíva tsáné pijcyábá wákimyéi áhdodúné téene dsídsiri ídáatsojteké mepíáábóiyoki?

⁶ Árónáacáa tsá ímiááné ídáatsojteké ipíáábóiyóneri íjyácunúnéllii ehdu díbye néétune. Ihdyúhacáa múúhama dsídsike ityéhmeíhíjcyánetu iñániíhíjcyanélliihyéré imílléroobe téjpacyo náhíjhénúmeíñe.

⁷ Áábekée Jetsóó néehíí:

—Óvi ihdyu oke téjpacyórí múrijcholle. Muurá ihdyu oke ditye cúúúcooca oke itsójtsoiyónéjucó dille méénune.

⁸ Tsá diitye ídáatsojte kiávú ámuíhadítýú pééityúne. Áánetu tsá paíjyuvaré ámuíhama o íjcyáityúne.

**Ráátsaróké idsíjívétsoiyóné
ditye pítýácójcatsíñe**

⁹ Aanéhjáa mítyame tsúúca waajácú Betáániarí díbye íjcyane. Áanélliihyée tsáácunumé dífbye éllevu. Áhduréhjáa imíllémé Ráátsaróké iájtyumíné dsíjívéébekée díbye bóhítsóóbeke.

¹⁰⁻¹¹ Téijyúhjáa llúuvájté avyéjute néjcatsí téhdure Ráátsaróké idsíjívétsoiyóné íveekí dífbyeke Jetsóó bóhítsónéllii mítyane míamúnaa dífbyekéréjucó icyáhíjtsóne úráávýéné hallútu.

**Jerotsarée coomívú Jetsóó
úcaavéne**

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11;
Rc 19.28-40)

12-13 Áané tsíjyúu Jerotsaréevu muha mepéénáa técoomíyí mityame pahúllevá múnáa teenéhjáa pajtyété wañéhjivu péémeé. Aaméhjáa Jetsóó tsááne iwáájácúne wájuhóónema dífbyeke cáhdahíróme íllu wáñécohíjcyáhi:

—¡Ñóóooj, maímijyu áanu ijraéémú Piivyéébe mémeri tsááneéj! Ehdúhjáa nehíjcyámé iwáñéjcónema.

14 Áijyúu bóhdiibe íayáne íjju hallúrí tsúucajátújucóhjáa Píívyéébere íwaajácúháámitu íllu néhdújucu:

15 Ámuúha Tsióó cóomi múnaj, méllityédííne. Ámuha éllevu ámuhá avyéjuube tsáa íayáne íjju hájchí hallúri.

16 Ehdúu dífbyedítú nemeíñé tujkenú tsá muha mewáájacutú iiná tene neéiyóne. Áronáacáa bóónetu cáamevu díbye íavyéjuute péenetu muha méitsaavé teenéhacáa neéiyóné ehdu dífbyedítú tene nehíjcyáne.

17 Aanée tétsihyí íjcyame úúbállehíjcyá muhdúhjáa Ráátsaro dsíjvéébeke díbye bóhiísóne.

18 Aanée teene méénuráítyuróné díbye méénune iwáájácúnéllíi mityame cáhdahíró dífbyeke.

19 Áámekée íífténe paritséóomú néjcatsíhi:

—Ehdífvane, ámuúhaj. Muurá mityane mímúnáa dífbyekéréjuco úraavyéne. Aane tsá mepívyetétú muhdú meméénune.

**Griéégomu imíllé
Jetsóoke íajtyumíne**

20 Áijyúu Jerotsaréeeri pajtyété wañéhjiri muha mejíjcyámé pañe íjcyámé griéégomu.

21 Aamée Gariréa iñújiri Betsáida íjcyácóomi múnáajpi Perípe éllevu itsááne nééhíí:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtyumíne.

22 Aanée Perípe Aderéeke úúballéné tsamútsíjyuco úúballéné Jetsóoke.

23 Áánéllíihyée neebe diityétsikye: —Tsúuca muurá

Mímúnáájpidívúu o ípívyéeveebe o ávyéjuutéíne éévé úújetéhi.

24 Muurá ímiááné ámuhakye o néé trígó neeváu mebájtsou dsíjvéúdu íjcyátsihdyu ííne mityanéjuco llííyaaténe. Ahdu ó dsíjvéé mityame Píívyéébe avyéjúete íjcyaki.

25 Muurá muhdú íjjiiri íicyahíjcyajítóré ímíllémé wágóóóveéhi. Áanetu ímityúné imyéénuhíjcyáné fhvejtsómé újcuú múijyú idsíjvéjúcóóítyúne bóhi.

26 Ahdícyane tsaate tahñéjté íjcyane ímílléhajchíí óvíi ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke ícúvehíjcyámeke Llihíyó ávyéjútsoóhi.

Ídsíjvéíne Jetsóó úúballéne

27 Ehdúu iñétsihdyu neébe:

—Muhdú fhya múhduúvúra ícyooca táífbuwa. ¿Aane muhdú íne teéne? Óubá Llihíyoke ó táúmefiyá iiná oke pájtyénetu díbye oke ípájtyetétsoki. Tsáhaá. Muuráhjáa ímichi téénéllíi oke wáloóbe.

28 Átsihdyúu neébe:

—Ayúju Llihíyoj, óví ihdyu ú bóhówájsómeíhi. Áanélliihyée nǎjkyéjitu Píívyéébe néehíí:

—Tsúúca muurá ó bóhówájsómeíhi. Áronáa éhníínevu tsiíne ó bóhówájsómeííhi.

²⁹ Aanée tétsihyi íjcyame illéébóne néehíí:

—Chijchi ihjýváhi.

Áánetúu tsijtye néehíí:

—Nǎjkyéji múnáajpi dífbyema ihjýváhi.

³⁰ Áanélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ihdyu ámuíhake inéérone ookéré neébe.

³¹ Aane tsúúca míamúnaa ímityúmé íjcyanévu néétsámeííne éévé úújetéhi. Téhdure ííñújí avyéjuube Naavéné tsúúca táhjátsáméííhi.

³² Muurá oke cáámetu wátyétyéhcuímyé pámeere óoma íjcyaki.

³³ Ehdúu bóhówájtsoobe Jetsóo muhdú ditye dífbyeke dsǎjívétsoíne.

³⁴ Áanélliihyée néeme dífbyeke:

—Áánerá muha mélléébohíjcyá Píívyéébe waajácúháámitu ditye éévehíjcyané míamúnáake pájtyetétsóibye Críjto muhdú íjcyáityúne. Áánáa muhdú u néé u dsǎjívéíne Míamúnáájpídívúu u ípívyééveébe. ¿Mityá tsǎjpiiyéí dífbyej?

³⁵ Áanélliihyée neébe:

—Muurá ihdyu peetédu o néébe wahájchotáwuúré ámuíhama ó íjcyaaíhi. Áanéllii ímíáámeréjuco meíjcyá ámuíhama o íjcyáne tééveri péjcodu nééne ímityúne ámuíhake idyómájcótuki, ámuha éhne múúne cúúvétsihyi íjcyame

wáájácúmeityúmé íjcyadu meíjcyátuki.

³⁶ Ahdícyane peetédu o néébedi ímíá uwaáboju íjcyane mécahcújtsó tééneréjuco ámuíhadítyú íbóhówaúcunúki. Ehdúu Jetsóo diityéké inétsihdyu péébe tsáhájjuco tsiíne diityédívu bóhówáávetúne.

Jetsóoke jodíómudítyú tsaate cáhcújtsotúne

³⁷ Mítýáméj piínévu méénuráítyúronéhjí díbye méénuhíjcyáronáa tsaate tsá dífbyeke cáhcútsohíjcyatúne.

³⁸ Ehdúhjáa ditye cáhcújtsóityúne Píívyéébe nééne dífbyé ihjý uubálle múnáajpi Itsaía cáátunúne néehíí:

Píívyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méuwaábori ícuvémej?

Muurá tsúúca ú úújetsójucoorá diityéké dííhtsútuvu.

³⁹ Muuráhjáa ímíáané tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dífbyeke. Íllúhjáa idyé tsiíne caatúnuube Itsaía:

⁴⁰ Píívyéébere ihdyu diityéké pívyétejtsó hállúvatúmé íjcyadu nééme ííbuúúne wáájácúmeityúmé íájtyumíjucooróné illéébójucooróné ‘ehdúhaaca’ inéétuki, aame diibyéjucooro diityéké ímityúnetu ímíjpyetétsóiyóóbedi ííícúvétuki.

⁴¹ Ehdúhjáa neebe Jetsóodítyú Itsaía Píívyéébe ihjý uubálle múnáajpi tsúúcajátújuco dífbyé íhtsútú íátyúmíhíjcyanéllííhye.

⁴² Ároné pañée mítýame cáhcujtsó tamúnaa jodíómú Jetsóoke ávyéjujte íjcyároméhjimájjuco.

Aamée dííbyeke icyáhcújtsoróné tsá pámehdívuré bóhówáávetsotú paritséomú diityéké pihcyáávéjá pañétú wáágóóíyóné apíchori.

⁴³ Imíllerómée ímí Píívyéébema ijcyane. Áronáacáa éhnííñevu imíllémé mímúnáamáyé ímí ijcyane.

**Jetsóo uwáábó lléébotúmé
dílólómeí ímityúmedi**

⁴⁴ Áijyúu Jetsóo kéévánécoba neéhií:

—Muurá oke cáhcujtsómé tsúúca cáhcujtsó Lihíyoke okée wállóóbeke.

⁴⁵ Áhdure oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí dííbyeke.

⁴⁶ Muuráhjáa peetédú neéne ímía uwáábójuma o tsáá íññujívú teene cáhcujtsómé éhne múu cúúvétsii jcyadu ímityúné pañe ijcyájúcóótuki.

⁴⁷ Aane íñe o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o neétyuró ímityúmé ditye jcyane. Tsáháa o tsáátu mímúnáadi o ícúbáhraki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoi.

⁴⁸ Áronáa ihdyu muhdú mímúnáa icyahíjcyané ímíbájhómeícyooca íñe o úwáábohíjcyané iéhdíiválléne cáhcújtsotúmé tééné déjúcotu neétsáméíhi.

⁴⁹ Aane íñe ámúhakye o néhíjcyanéhjé tsá tájtsaméityuré o újcune o néhíjcyatúne. Muurá ihdyu Lihíyó okée wálooobe oke néhdújuco ámúhakye o úwáábohíjcyáne.

⁵⁰ Aane ímíáané dííbyé uwááboju lléébome újcuú múijyú

idsíjivéjúcoóityúne bóhi. Ehdú ámúhakye ó nehíjcyá Lihíyó oke néhdújuco. Ehdúu neebe Jetsóo.

**Ímamyémúj tuhááñé
Jetsóo níjtyune**

13 ¹ Aanée teene pajtyété wañéhjé lleevárijyucó jcyánáa tsúúca waajácuube mímúnáama íññujiri ícyahíjcyátsihdyu Cáání élleu ióomiíñe. Aabée mityane múúhakye iwájyune úújétsohíjcyá múúhadítýú ipyétsihvújuco.

² Áanáacáhjáa tsúúca Tsimóo hajchi Jóoda Ijcaríóóté íbúwá pañévú Naavéné úcaavé díbye dííbyedívú méénútsóíñé íjtsaméima.

³ Aabée Jetsóo waajácú Cáání Píívyéébe élleu tsiíñe ióomiíñe. Téhdurée waajácuube dííbyeke díbye pícyoone páné avyéjuubéré díbye ijcyaki.

⁴ Aabée majchorí muha mejjcyánáa hállúeja íwajyámú ityácóríívéne ípáacyuméibávú íjpiínétú chíaavéhi.

⁵ Áánemáa llíyíhlló pañévú nújpacyo ipícyójpacyori múúháj tuhááñé íñjtyúne páacyuube eenée íjpiínétú ichíáávéhbari.

⁶ Aanée Tsimóo Péédoróké díbye níjtyúíyónáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdú ívane oke ú níjtyuú tájtyúhaacyu cáábyekérá uke o níjtyúíyóóbeke?

⁷ Áánéllíihyée neébe:

—Tehdújuco. Áronáa tsá u wáájacutú íveekí ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óvíí ú waajácúhi.

⁸ Áánéllíihyée neebe Péédoro:

—Áronáa tsá oke u níjtyúítyuróne. Muurá ihdyu uke ó níjtyúíyáhi.

© 1996 David C. Cook

Áronáacáa neebe dífbyeke:

—Muurá uke o nįjtyútuca tsá u įjcyáityuró táavyéįjeįpi.

⁹ Áánélliihyée idyé neebe Péédoro:

—Ávyéįuubeį, aanéįáįva tsá apááńéré tájtyúhaacyu u nįjtyúityúne. Téhdure oke nįjtyu táhníwáuma táhóįtsicu.

¹⁰ Áánélliihyée Jetsóó née dífbyeke:

—Muurá iávúhcútsihdy įjchivýmé įjtyúhaacyúréjuco nįjtyámeńé įjpi íńńuvájúcoótúnéllíihye. Ahdu muurá įcyooa ímíhyero ámuúha. Áronáa tsá pámeére.

¹¹ Ehdúu neebe múúhadítyúhacáa tsaapi dífbyedívú méénútsońé iwáájácúnema.

¹² Ehdúu múúháj tuhááńé ińįjtyúne tsińé įwajyámuvu iúcaávéne ácuúveebe múúháj pińnévú įpyée iácuúcunúhįjcyátsihvu. Áánemáa neebe múúhakye:

—¿A ámuha méwaaјácú įveekí ehdu ámúhakye o méénune?

¹³ Muurá ámuha oke médįllohįjcyá Uwáábóóbemáyé Ávyéįuube o įjcyane. Aane diibyéjuco o įjcyáábeke ihdyu tehdújuco ámuha oke medįllohįjcyáne.

¹⁴ Muurá ímiááné Uwaábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyároobe ámúháj tuhááñé ó nijtyúhi. Aane ihdyu óvíi tehdu ámuha ménítýúcatsíhijcyáhi.

¹⁵ Muurá ehdu ó meenú tehdu ámuha pamévakéré maávyejúúlleki.

¹⁶ Muurá ímiááné ámúhakye o nées tsané avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá diibye íavyéjúúbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsaate tsáápiikye tsiéllevu wálloobe tsá diityé ehnííñevu íjcyatúne.

¹⁷ Ehdu ámúhakye o néhijcyáné ámuha melléébóne tehdu meícýahajchíí muurá íñé imíjyaú ámuha mejcyaaíhi.

¹⁸ Áronáa tsá pámeere tehdu ámuha mejcyáityúne. Muurá ó waajácú caatyé ímiááné tahnéjté íjcyane. Áronáa ihdyu tehjújuco tene pájtyeíñé tsúúcajátújucoo Píívyéébe íwaajácúháamitu illu néhdújuco: “Dííbyema muhtsi memáchohíjcyároobe óhdivu méénútsoóhi.”

¹⁹ Ehdu oke tene pájtyeíñé íhdétújuco ámúhakye o úúballéné néhi tene pájtyeíjyu ámuha oke mecáhcújtso ímiááné diibyejuco o íjcyane.

²⁰ Aane ímiááné o nées íñe ámúhakye o wállóomeke ímí iwáátsúcúpéjtsómedi íícuvéme idyé muurá ookéjuco íícuvéne, áhdure Llihíyó okée wállóóbekéjuco ditye íícuvéne.

Jetsóó úúballé dííbyedívu Jóóda méénútsoíñe

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21;
Rc 22.21-23)

²¹ Ehdúu Jetsóó múúhakye íñétsihdyu múhduúvúrá illííñemuúcunúmeíñe tsiíñe nééhií:

—Muurá ímiááné ámúhadítýú tsaapi óhdivu méénútsoóhi.

²² Aanée tsá muha mewáájácutú cáabyedítýú díbye nééneé. Áánélliihyée muha íllure méíítcjatsíhi.

²³ Téijyúu muha memájchónáa mityane díbye oke ívámeííbyé dííbyé úníuri ó ácuúcunúhi.

²⁴ Áábekée oke Tsimóo Péédoro nées o díllo dííbyeke ímichi cáabyedítýú ehdu díbye nééneé.

²⁵ Ahdújucoo dííbyeke áábánéwu o nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé ímichi úhdivu méénútsoóhi?

²⁶ Áánélliihyée neébe:

—Pááaho o éeníyohóvú o ájcuúbe.

Ehdúu neébere íeeníyohóvú ajcú Tsimóo hajchi Jóóda Ijcarióóteke.

²⁷ Áijyúu tsúúca dííbyé pañévu Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóó nées dííbyeke:

—Wa bo íícuí íiná u méénuíñe meénuj.

²⁸ Ehdúu díbye néene tsá muha dííbyema majchóri mejcyámedítýú tsáápíubaré wáájácutú íveekí ehdu díbye dííbyeke nééneé.

²⁹ Tsaatée íjtsúcunú dsíídsí tehmeébe díbye íjcyánéllii ehdu díbye néene wañéhí wáabyuta tsíeméné díbye íáhdoki. Áhdurée íjtsúcunúme ídáátsojteké díbye dsíídsíu ajcúiyóné ehdu díbye nééneé.

³⁰ Aanée diibye Jóóda Jetsóó pááahóvú ajcune imájchóne múúhadítýú péjucoo tépejco.

Jetsóó tauíhbaju

³¹ Áábe déjuvúu Jetsóó nééhií:

—Ícyooca ihdyu

Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe

ó avyéjuúteé Píívyéébé avyéju
iwaájácúmeíki.

³² Aane lléváhréjuco muhtsi
maávýéjúsójcatsííne Píívyéébema.

³³ Muurá ámuéhake o
pícyoíñúme oke ámuha
menéhcoromé tsá maájtyúmíityú
áatsííméjuco ámuha meíjcyaróme.
Aane ámuhá avyéjujtékée o néhdu
tsá ámuha ícyooca mepééityú o
péhullévu.

³⁴ Ahdícyane ámuéhake ó táuhbá
muhdú ámuéhake o wáiyudu ámuha
mewájujycatsíki.

³⁵ Muurá ímiááné ámuha
mewájuycatsíhajchíí téenetu
pámeere mímúnaa waajácú
ímiááné tahñéjté ámuha
meíjcyane.

**Jetsóó úúballé Péédoro
tóónúmeííne**

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31;
Rc 22.31-34)

³⁶ Ehdúu Jetsóó néénéllii Tsimóo
Péédoro nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú
peéhi?

Áánélliihyée neébe:

—Ícyooca tsáhái óoma u
pééityúne. Áronáa bóónétúi oke ú
úráávyééhi.

³⁷ Áánélliihyée Péédoro nées
dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿Aca íveekí tsá
ícyooca úuma o pééityúne? Muurá
téhdure ó dsjívíeyíá diwájyuri.

³⁸ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca ímiááné u nées tawájyuri
u dsjívíeyíóne? Muurá ímiááneturé
uke o nées ípyejco cáracái
májtísívatúnáa oke u úráávyeróóné u
tóónuíne 3-ijyúva.

Jetsóoj tééveríyé

Méécáánidívú meúújeténe

14 ¹ Aane ihdyu íínerí
maáábímeyéííne. Llihíyoma
múhtsidívú mécatsípááve.

² Muurá díbye íjcyáhulle
íjcyané meíjcyáíyotsíhji. Muurá
tene íjcyátuca idyé ó neéiyá tene
íjcyatúne. Áronáa íjcyáne. Áánéllii
o péé téhullévú ámuhá ihde o
ímíbjchoki.

³ Aane o ímíbaávetsódú ámuha
tahñéjteke ó ujcúvaá tsatsíhyí
meíjcyaki.

⁴ Muurá ámuha méwaajácú
kiávú o pééíne. Áhdure ámuha
méwaajácú muhdú téhullévú ámuha
meúújetéíne.

⁵ Ehdúu múúhake Jetsóó
néénéllii Tomáa néehíí:

—Ávyéjuúbej, tsá muha
mewáajácútú kiávú u pééíne.
Téhdure tsá muha mewáajácútú
muhdú téhullévú meúújetéíne.

⁶ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe
júúvadáu o neébedi ímiá uwááboju
íjcyane cáhcujtsómé ujcú múijyú
ídsjívíejúcóóityúne bóhi. Aame
tajtyééveri úújeté Llihíyodívu.

⁷ Muurá ámuha oke
mewáajácúhajchíí tsúúca téhdure
méwaajácú Llihíyoke. Tsúúca muurá
ámuha máájtyumí dííbyeke.

⁸ Áánélliihyée Perípé néehíí:

—Ávyéjuúbej, cána múúhake
dájtyumítsó Dícyáánidívú muha
téneri meíjyacunújucóótuki.

⁹ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—¿Aca muhdú íhyajchótá
ámúhama o íjcyáábeke tsá
oke u wáajácúpityúne? Muurá

oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí
Llihíyoke. Aanéjii ¿muhdú
Llihíyodívú ámuhakye o
ájtyúmítsóiyóné oke u néehíí?

¹⁰ ¿Aca tsá u cáhcújtsotú dífbyema
tsáápihdyuré muhlsi mejjcyane?
Muurá dífbyere tajtyéeveri
ámuhakye úwáábohíjcyáhi.
Tsá iiná óhdityuré o újcune o
meénuhíjcyatúne.

¹¹ Aane ihdyu mécahcújtsó
tsáápihdyuré muhlsi Llihíyoma
mejcyane. Pane eene
meénúráityúronéhíí ámuha
meíténáa o meénuhíjcyanéúbatu bo
oke mécahcújtsoj.

¹² Muurá ímiáané ámuhakye o
néé oke ímí cáhcujtsómé téhdure o
meénuhíjcyádú meénúráityúronéhíí
meénúíne. Muurá Llihíyodívú o
úújetéébé téhullétú diityéké o
píaabómé éhniínevu íjcyanéjhi
meénúúhi.

¹³ Aane panévare ámuha dífbyeke
tamyémeri metáumeímyeke ó
píááboó téeneri dífbyé ihsútú o
bóhówájsoki.

¹⁴ Ahdícyane panévare píáábó
tamyémeri ámuha metáumeínetu
ámuhakye ó píááboóhi.

Jetsóó néé Píivyéébé Apíichó iwállooíne

¹⁵ Aane óví ímiáané ámuha oke
mewájuhájhíí méleebo muhdú
ámuha mejjcyaiíne ámuhakye o
néhijcyáne.

¹⁶ Muurá Llihíyoke ó táuméíí
dibye ámuha élleu iwállo Íapíichó
ámuhakye tene ipíáábohíjcy
panévaturé ímí ámuha mejjcyaki.
Aane tsá ámuhadítú kiá
íjcyaitúne.

¹⁷ Muurá teene ímiájijtóvú meke
waajácutsóhi. Aane tsá úcáávéityú
íjiene úráávvehíjcyámé pañévú
teene ditye wáajácútúnéllíihye.
Áanetu ihdyu ámuha tsúúca
méwaajácú ámuháma tene
íjcyanéllíihye. Aane ámuhá pañévú
úcáávéehi.

¹⁸ Ahdícyane tsá ámuhakye o
íhvéjtsóityúne. Muurá tsiíne ámuhá
élleu ó tsaáhi.

¹⁹ Aabe lléváhréjuco íjiitu o
péébeke tsáhájucó múha oke
ájtyúmíityúne. Áronáa ihdyu ámuha
oke máájtyúmií o bóhihdu ámuha
mebóhíííneíllíihye.

²⁰ Aane cáhawáá óví ámuha
méwaajácú muhdú Llihíyoma
muhlsi mejjcyane, téhdure muhdú
ámuhama tsame mejjcyane.

²¹ Aane ihdyu óví oke
wájyume lleebó muhdú diityéké
o néhijcyáne. Áaneri úújetsoímyé
ímiáané oke iwájyune. Áamedívú
o wáajácútsámeímyeke muhlsi
Llihíyoma mewájyuúhi.

²² Ehdúu Jetsóó néenéllíi tsijpi
Jóoda Ijcarióóté íjcyátuube néé
dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveekí
múuhadívuré ú waajácútsáméíí
tsíjtyedívú wáajácútsámeítyuúbe?

²³ Áanéllíihyee neébe:

—Muurá oke wájyume o nééne
lléebómedívuré ó waajácútsáméííhi.
Áámeke Llihíyó iwájyuúne diityé
pañévú Íapíichó pícyoo téenej
téeveri ímí tsaméhíí diityémá muha
menáhbévájcatsíki.

²⁴ Muurá o nééne lléébotúme tsá
oke wájytúne. Ehdu íne ámuhakye
o néhijcyané tsá tájtsaméí
íjcyatúne. Muurá ihdyu oké

wálloobe Llihíyóré ehdu ámuúhake nehíjcyáhi.

²⁵ Aane íñe ámuúhake ó nehíjcyá ámuúhama o íjcyáné hajchóta.

²⁶ Áronáa bóónétu Llihíyó Íapííchó ámuúha élleu wálloonéréjuco ámuúhake píááboíñé panévatúre. Aane ámuúhake túkévéjtsóó muhdú ámuha mejíjcyáíñé ámuúhake o úwáábohíjcyánetu. Téhdure tsíñehjívú ámuúhake waajácútsoíñe.

²⁷ Aane ámuúhake o pícyoíñúmé tadyéjuvu ehdícyároné pañe ímíñeúvú méjicyaco íñerí íjtsámeityúme. Áronáa tsá ámuúhake o néetu mífamúnaa ímíjyútsócatsíhíjcyádú néené íjtsaméima ámuúhake o pícyoíñuíñe.

²⁸ Aane muurá ámuúhake ó nehíjcyá lléváhréjuco ámuúhadítýú o péébe idyé tsiíñe ámuúha élleu o tsááiñe. Aane ímiááné ámuha oke mewájyúhajchíí méimíjyúúveé Llihíyó táehníñeivu íhtsútuube íjcyáábe élleu o pééneri.

²⁹ Aane ámuúhake ó úúballé íhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéijyu ámuha mecáhcújtso ímiááné o nehíjcyáne.

³⁰ Aane íñe nihñéréjuco ámuúhama o íhjuváne. Tsúuca muurá íñújji avyéjuube átéréepíyé íjcyároobe tawáabyú tsáábe pííhíjucóóhií.

³¹ Áábedívú ihdyu ó íhvéjtsáméif Llihíyó ímillédújuco pámeere mífamúnaa iwáájácu ímiááné dífbyeke o wájyúnéllii díbye oke néhdújuco o íjcyáiñe.

Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéékií. Ehdúu neebe múúhakey Jetsóo.

Jetsóo néé óóvahédú íñééneé

15 ¹ Aabée tsiíñe múúhake úwááboobe nééhií:

—Oo muurá óóvahédu. Áánetu Llihíyó tééhé tehmeébedu.

² Aabe dówacárohíjcyá tahñéjté íjcyájúcóórómedítýú táuúwááboju bóhówaúcunútúmeke éhne múúne teehe óóváhetu néévahíjcyátúwajcáji tééne tehmeébé wáágóohíjcyádu. Áánetu ihdyu ímiáánéjuco tahñéjté íjcyámedítýú táuúwáábó bóhówaúcunúmeke píááboobe éhniíñeivu ímí dítye teene iúráávyekei.

³ Muurá tsúuca ámuúhake o úwáábohíjcyáne ítéveri ámuha méimíbaavyéhi.

⁴ Ahdícyane óóma ámuha mejícyame óhdityu médówáávedíñe. Muurá úméhetu téwajca víúúvwajcá tsá néévájúcootúne. Ahdu muurá óhdityu ámuha medówáávéhajchíí tsá ímiá uwááboju ámuúhadítýú bóhówaúcunújúcóóityúne.

⁵ Aane óóvahédú oó. Áánetu ámuha tééhéwajcánédu. Aame óhdityu ámuha medówáávévétúhajchíí ímiá uwááboju ámuúhadítýú bóhówaúcunúuúhi. Áánetu óhdityu ámuha medówáávéhajchíí tsá Píívyéébe ímillédú ámuha mejíjcyáityúne.

⁶ Aame ílluréjuco ámuha mewágóóóveíñe éhne múúne teene óóváhetu néévahíjcyátúwajcáji mewáhdáhinúné mecóvajtsódu.

⁷ Muurá tahñéjté ámuha mejícyame óhdityu dówáávetúmeré ímí táuúwááboju mejíjtsúcunúhajchíí

tehdújucó ámuha mejjcyaiñe. Aame ámuha piáábó metáúmeiñevu ámúhake o ájcuúhi.

⁸ Muurá ímiá uwááboju ámúhadítýú bóhówaucunúhajchí ímiáané Llihíyoke ámuha máávyéjútsoóhi. Aame ámuha mejjcyaa ímiáané táuráávyé múnáa.

⁹ Muurá ámúhake mityane o wáyú Llihíyó oke wáyjudu. Áanéllii oke méihvéjtsodíñe.

¹⁰ Muurá tátyaúhbajúúné ámuha melléébóne tehdu meicyáhajchí ámúhake o piááboó íñe Llihíyó taúhbajúúné o lléébónéllii oke díbye piáábohíjcyádu.

¹¹ Ehdu íñe ámúhake o nehíjcyá tsaméhjí téeneri meímíjyúúveki.

¹² Áanéllii ámúhake o nehíjcyá ámúhake o wáyjudu ámuha mewájýújcatsíki.

¹³ Muurá o dsíjvéneri ámúhake o úújétsoó mityane ámúhake o wáyjune. Tsáhájucó muurá tsiíñe muhdú éhniíñevu mewájjune meúújétsóityuróne.

¹⁴ Aane íñe ámúhake o nehíjcyané ámuha melléébóne tehdu meicyáhajchí ímiáané táñahbévajte ámuha mejjcyáhi.

¹⁵ Áámeke tsá ámúhake o díllotú táwákimyéi múnáadi. Muurá tsané avyéjúbé wákimyéi múnáa tsá wáájacutú muhdú íavyéjuube íjtsámeíñe. Áanéllii ihdy ámúhake o néé táñahbévajte ámuha mejjcyane íñe páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyané ámúhake o úúbállehíjcyanéllíihye.

¹⁶ Tsáháa oke ámuha menéhcoobe íñe ámúhama o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdy oore ámúhake o ujcú tahñéjté

ámuha mejjcyámedítýú ímiá uwááboju íbóhówaucunú mújyú nýjkéváityúne. Aame ámuha Llihíyoke tamyémeri panévá piáábó metáúmeicyooca ámúhake piáábóíbye.

¹⁷ Áanéllii ámúhake o néé ámuha mewájýújcatsíki.

Jetsóoke cáhcújtsotúme dífbyeéjte tsárilléne

¹⁸ Aane ámuha oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámúhake tsárilléhajchí múu ítsaavé okée itsárillédújucó dítye ámúhake tsárilléne.

¹⁹ Muurá dítye íjcyadu ámuha mejjcyaca ámúhake wáyúiyóme. Áronáacáa diityédítýú ámúhake o újcúnéllii ámúhake tsarilleímyé diityédú ámuha menéjúcóótúnéllíihye.

²⁰ Aane cáhawáá méjtsúcunu éhnée tsané avyéjúbé wákimyéi múnáajpi íavyéjúbé éhniíñevu íjcyáityuróné ámúhake o nééneé. Aane muurá oke ícúbahrádúré ámúhadi ícúbáhraímye. Muurá táuwaábó illééboca idyé ámuha meúwaabóné lléébóiyóme.

²¹ Ehdu páhduvaré ámúhake dárífveímyé tahñéjté ámuha mejjcyané hallútú okée wálloobe Píívyéébeke iwáájacutúnéllíihye.

²² Muuráhjáa diityé uwáábovu o tsáatuca tsá oke dítye tsárilléityuróne. Aacáa tsá diityé hallúrí ímityúné íjcyáityuróne. Áronáa ícyooca diityé hallúrí teene íveekí oke cáhcújtsotúme íllure oke tsáríllehíjcyanéllíihye.

²³ Tsá idyé apáábyekéré oóke, muurá Llihíyomájucó múhtsikye dítye tsárilléne.

²⁴ Muurá diityej piinevú meénúraityúronéhjí o meénuhíjcyátuca tsá diityé hallúrí iiná íjcyáityuróne. Áronáa tenehji múubará meénúityuróné o meénuhíjcyáné ájtyumíjúcooromé ¿iveekí illure múhtsikye tsaríllehíjcyá Llihíyoma?

²⁵ Áronáa ihdyu tehdíjuco oke ditye tsarílléné dífbyé waajacúháámitu illu tene néhdújuco: “Íné imityú o meénútúróóbeke oke tsarílléme.”

²⁶ Árone ihdyu óví Píívyéébé Apííchó ámuha élleu o wáloonéréjuco ámúhake túkëvejtsóné táuwáábó ámuha meméénuki.

²⁷ Ahdícyane óví ámuha teene méméénuhíjcyá ínée táwákimyéi o tújkénútsihdyu óómaye ámuha meícyahíjcyádú íjcyame.

16 ¹ Ehdu íne ámúhake ó nehíjcyá ámuha meíjcyátsíívyéne oke meíhvéjtsótuki.

² Muurá ámúhake waagóóimyé pihcyáávejáané pañetu. Áhdure tsaatéké ámúhadítýú idsíjívétstone íjtsúcunúimye tehdíjuco Píívyéébe ímillédú imyéénune.

³ Ehdu muurá dárífvémeíimye Llihíyoma múhtsikye iwáájácútúnéllíhíye.

⁴ Aane íne ámúhake ó úúballé néhi tene pájtyéijyu ámuha meítsááveki. Tsáháa éijyu ámúhake teene o úúballétú ámuhamáyéikyée o íjcyánéllíhíye.

Píívyéébé Apííchó meke píaabóne

⁵ Aabe ícyooca tsúúca ámúhadítýú o péjúcoó okée wállóóbe élleu.

Áronáa tsá tsáápiúba ámúhadítýú oke díllotú kiávú o pééíne.

⁶ ¿Muhdú ámuha kehdóvémeéhjiúvú ámúhake o úúballénéllíhíye?

⁷ Áronáa ihdyu tehdíjuco ámúhadítýú o pééíne. Muurá o péétuca tsá Píívyéébé Apííchó ámuha élleu tsááityuró ámúhake ipíááboki. Áánéllíi ó peé ámuha élleu teene o wállóóki.

⁸ Muurá téenej téeveri mímúnaa waajacúú ímityúme íjcyane. Téhdure waajacúimyé ímíájíjtó cáhcujtsómé ímíjpyetéíne. Téhdure waajacúimyé teene cáhcujtsótúmema Llihíyó muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchoíne.

⁹ Muurá ímityúme tsá oke cáhcujtsótúne. Aame wágóóóveé téené déjúcotu.

¹⁰ Aame idyé waajacúú Llihíyó élleu o péénetu ímíáané apááñéré táuwááboju icyáhcuíjtsóneri mímúnaa dífbyedívú úújetéiyóne. Aabe ámúhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmíityúne.

¹¹ Téhdure waajacúimyé Píívyéébe mímúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchóijyu dífbyeke cáhcujtsómé pájtyetéíne tsúúca ííñújí avyējuube Naavéneke o táhjánéllíhíye.

¹² Aane íjcyaroné mityane ámúhake o nééiyóne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúityuróne.

¹³ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó ímíáané ámuha élleu itsáácooca ámúhake waajacútsoó keená ímíáané íjcyanévu. Tsá íhdityúré íjycune tene ámúhake úwáábóityúne. Muurá ihdyu

Píívyéébere nééne ámuhadívú bóhówájtsoíñe panévaré muhdú pájtyeíñe.

¹⁴ Aane táuwaábojívú ámuhakye iwáájácútsónej tééveri oke ávyéjútsoóhi.

¹⁵ Muurá Llihíyóroero oó. Áánéllii ó nehíjcyá tahnéwúré dífbyé Apííchó ámuhakye wáájácútsóíñe.

Kímóóve ímíjyuuvu nájkeváne

¹⁶ Aabe muurá lléváhréjuco ámuhadítýú o péébeke tsáhájuco oke ámuha maájtyúmítyúne. Áronáa idyé llévá ámuha oke tsiíñe maájtyúmí Llihíyo élleu o pééíñe ihde.

¹⁷ Ehdúu Jetsóo néénéllii múúhadítýú tsaate néjcatsíhi:
—¿Aca íhya muhdú inééiyóné ehdu meke neébe?

¹⁸ Tétsii tsá mewáájácútyúne.

¹⁹ Aanée dífbyeke muha medíllóiyóné iwáájácúne neebe múúhakye:

—Éhnené ámuhakye ‘lléváhréjuco ámuhadítýú o pééíñe, áronáa idyé llévá ámuha oke maájtyúmí’ o nééne muurá ámuha medíllójcatsíhi.

²⁰ Muurá ímiáané ámuhakye o nées ávyetá ihnáho ámuha oke mekímóóveíñe. Áané tujkéveri muurá oke cáhcújtsoótumé íllure ímíjyúúveéhi. Áronáa ihdyu ámuha mekímoovéné ámuháma nijkévaá ímíjyuuvúréjuco.

²¹ Muurá walle itsímávájyju avyerí ícúbáhrámefhi. Áronáa tsímmene tsúúca íjchívyéné boone tsáhájuco dille ávyevéjucóotúne. Ílluréjuco dille ímíjyuuvéné tsímmeneke iújcúneri.

²² Ahdu muurá ámuhadítýú o pééneri ámuha mekímóóveéhi.

Áronáa llévá ámuha oke maájtyúmíneri meímíjyuuvéné tsá múha muhdú meénúityúne.

²³ Aane téjyju piáábó tsáhájuco oke ámuha metáúmeítyúne. Llihíyokéréjuco ámuha tamyémeri metáúmeíñe ámuhakye díbye ipiááboki.

²⁴ Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeítyúne. Cáhawáá metáuméí ámuhakye díbye piáábóneri ámuha meímíjyúúveki.

Jetsocríjtó íj ímítyú tsúúca táhjane

²⁵ Áhdurée idyé tsiíñe neebe múúhakye:

—Muurá ámuhakye ó úúbállehíjcyá tsíeménéhíj tééveri. Aane cáhawáá ícyooca ímíñeúvú Llihíyodítýú ámuhakye o úúbálleki.

²⁶ Dífbyekéréjuco ihdyu ámuha metáúmeíñe piáábó tamyémeri. Tsáhájuco ámuháma o táúmeítyúne.

²⁷ Muurá mityane ámuhakye wájyuube oke iwájyudu dífbyedítýú o tsááne ámuha mecáhcújtsóne téhdure oke mewájyúnéllíhye.

²⁸ Muuráhjáa dífbyedítýú ííñujívú o tsáábe élleu tsúúca ó oomíjyúcoóhi.

²⁹ Ehdúu Jetsóo néénéllii muha menée dífbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímíñeúvú múúhakye ú úúballéhi. Tsáhájuco tsíeménéhíj tééveri múúhakye u úúballetúne.

³⁰ Aane muha méwaaajácú ímiáané páneere u wáájácúúbeke tsá múha uke úwáábóityuróne. Áánéllii muha mecáhcujtsó ímiáánéjucóhjáa Píívyéébedítýú u tsááneé.

³¹ Áánélliihyée neebe múúhake:
—¿A icyooca botsíi ámuha
mecáhcujtsóhi?

³² Árónáa tsúúca óhdityu ámuha
metsújááveéhi. Ááné boone ooréjucu
o cóévaíne. Árónáa tsá oore o
íjcyatúne. Muurá Llihýoma ó
íjcyáhi.

³³ Ehdu íne ámuúhake ó nehíjcyá
óhdivu ámuha mecátsípáávéne
íínerí maáábímeytyuki. Ihdyúhde
tehdújucu ííñújiri ámuha
meícúbáhrámeííne. Árónehjívú
métáhjátsámeídííne. Muurá tsúúca
tééj ímityú ámuúhama ó tahjáhi.

**Jetsóó ímamyémú hallúvú
piáábó táúmeííne**

17 ¹ Ehdúu ínétsihdyu Jetsóó
cáamevu icyárúúvéne néehíí:
—Ayúju Táácáániíj, wa icyooca
oke Dááchikye dávyejútsó dííhtsútú
óhdityu íbóhówaúcunúki.

² Muuráhjáa oke ú picyóó
pámé avyéjuubéré o íjcyaaabe
múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu
múijyú ditye dsíjivéjúcóótyúne
bóhíívu.

³ Aane muurá apáábyéré
ímiá Piivyéébé u íjcyáábema
oke Dááchikye ínéé ííñujívú u
wállóóbeke wáajacumé újcuú téene
bóhi.

⁴ Aabe íne uke íjiiu ó
bóhówátsohíjcyá dííhtsútú okée
u níwaavéné o méenuneri. Aane
tsúúca ó njkéváhi.

⁵ Ahdícyane ihdyu, uu Táácááni,
óvíi oke ú ávyéjujtsó mejicya éhnée
ííñují íjcyatúnáa meícyahíjcyádu.

⁶ Muurá ííñújiri íjcyámedítýú
tahñéjté íjcyáímyeke u újcúmeke
tsúúca úhdivu ó waajácutsóhi.

Muuráhjáa tsúúcajátújucu dihñéjté
íjcyame íne díuwaáboju o úwaabóné
tsúúca cáhcujtsóhi.

⁷ Aame tsúúca waajácú páneere o
méénuhíjcyáné úhdityúré tsááneé.

⁸ Muurá okée u níwaavéné
o úwáábohíjcyáné imílléme.
Aame cáhcujtsó ímiáánée oke u
wállóónéllii o tsááneé.

⁹ Ahdícyane uke ó táúmeí piáábó
dihñéjtéjucu íjcyame táhójsiri
íjcyámé hallúvu. Áánetu uke
cáhcújtsótúmé hallúvú tsá o
táúmeítyúne.

¹⁰ Muurá pámeere tahñéjté
íjcyame téhdure dihñéjté
íjcyámedítýú táavyéjú
bóhówaúcunúhi.

¹¹ Áámedítýú tsúúca ó peé
diéllevu. Áámeke ihdyu, Táácááni
ímiáábé u íjcyaaabe, tehme
dííhtsúturi táhójsiri íjcyame ímí
tsaméhjí tsajjtóré íjtsámeí íne
mejicyadu.

¹² Muurá ííñújiri diityémá o
íjcyaaabe dítsíjpari diityéké ó
téhmeíjcyáhi. Aame íjcyá pámeéere.
Árónáa tsáápiye diityédítýú
wágóoové tsúúcajátújucóo
díwaajácúháámitu tene néhdújucu.

¹³ Áámeke ihdyu ííñújiri diityémá
o íjcyáné hajchótá ó úwáábohíjcyá
ditye ímíjyú íne o ímijyúdu. Aabe
tsúúca diityédítýú ó oomíjyúcoó
diéllevu.

¹⁴ Muurá díuwaáboju diityéké o
úwáábómeke íjienéré úraavyémé
tsaríllé tééneejpi o íjcyátúúbeke
ditye úráávyénéllííhye.

¹⁵ Árónáa tsá uke o néétu
diityéké diityédítýú u ínétsoki.
Íllure uke o néé Naavéné diityéké
mújtátsóíyónetu u téhmei.

¹⁶ Tsá muurá íñújíneri o ícúvetú tééneeji o íjcyátúnéllíhye. Áhdure tsáhájuco ditye téeneri ícúvetú tsúuca oke iúráávyénéllíhye.

¹⁷ Áameke ihdyu díuwaábójuj téeveri éhniíñevu dímiabájchó tsáimiyé uke ditye iúráávyeki.

¹⁸ Muurá ó wálloó diityéké uwáábovu íjjenéré úráávyémé pañévú íñee diityé pañévú oke u wállohdu.

¹⁹ Muuráhjáa diityéké ó ímíbaávyetsó ímiájíjtó icyánejcúvú ávyeta diityédí o íjyácunúnéllíhye.

²⁰ Aane tsá uke piáábó o táumeítýú apáámyéré óoma íjcyámé hallúvu. Téhdure ó táumeí ditye táuwaáboju úwaabóné lléébome oke cáhcújtsóimiyé hallúvu.

²¹⁻²³ Aame diityémá íñe mejcyadu tsame íjcyame iwáájacu oke u wájuudu diityéké téhdure u wájuune. Áamema ímí menáhbévajcatsí téenetu íjí icyanéjcú úraavyémé icyáhcújtso ímiáánée oke u wálloóne. Muurá oke u bóhówátsohíjcyádúré idyé diityéké ó bóhówátsohíjcyá ditye ímí tsame íjcyade mejcyadu.

²⁴ Ahdícyane, Lli, uke ó táumeí dihñéjté táhójtisiri íjcyame óoma táavyéjuri íjcyaki. Muuráhjáa íñujíi u ípívyéjtsótúné ihdéjuco oke u ávyéjtsóhíjcyané oke u wájuúnéllíhye.

²⁵ Aabe Táácáani ímiáábé u íjcyabeke muurá íjí icyanéjcú úraavyémé tsá uke wáájacutú íñe uke o wáájacúdu. Áanetu ihdyu íjtye tsúuca ímí uke waajácú okée u wálloóbeke icyáhcújtsónéllíhye.

²⁶ Áameke tsúuca ó waajácutsó úhdivu. Áaneturéi diityéké

éhnííñevu o wáájacútsóíñe pámeere pahúllevávú mewájujycatsíki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50;

Rc 22.47-53)

18 ¹ Ehdúu Jetsóo Cááníma íhjuvátasihdyu muha dífbyema mépajtyé 'Tsedoróo' némeíñe téhiwánijke tsíñejcúvu. Ánejcúríi oríívo bájú íjcyané lliíñévú muha meúújetéhi.

² Átsípye Jóoda Jetsóodívu méénútsóiibye waajácú pajjuvaree tétsihvu muha dífbyema meúújetéhi jcyanéllíhye.

³ Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehmejteke llúúvájte avyéjujtmáhhjáa paritseómú wálloómeke. Áámee ímyéénujcatsíháñema, ipyééteháñema, tsááhií.

⁴ Aanée Jetsóo iwáájacúne diityé éllevu ipyééne neé diityéke:

—¿Muucá ámuha ménehcóhi?

⁵ Áánéllíhyée neéme dífbyeke:

—Muha Natsarée múnáájpi

Jetsóoke ménehcóhi.

Áánéllíhyée neébe:

—Oo muurá dífbye. Téjyúu

diityé pañe diibye Jóoda dífbyedívu méénútsóiibye.

⁶ Aanée ehdu Jetsóo diityéké neénetu idyéjuéhnejcúvú óómiyómé áákityéhi.

⁷ Áámekée tsiíñe neébe:

—¿Ímiááné muucá ámuha

ménehcóhi?

Áánéllíhyée neémeé:

—Éje, Jetsóoke muha ménehcó

Natsarée múnáájpiíkye.

⁸ Áánéllíhyée neebe diityéke:

—Tsúúcajáne muurá ámúhakye

ó neé diibye o íjcyane. Aane

ihdyu ámuha oke meméénúhajchíí
médómájcodí íjtyékeé.

⁹Ehdúu pajtyéné dífbyerée illu
néhdújuco: “Úpée, Lli, u újcume
táhójsiri íjcyámedítýú tsá tsáápiuba
wágóóóvetúne.”

¹⁰Áanáacáa Tsimóo Péédoro
íniitsúwá iwávítstuúcúne
wállórhíjcú llúúvájte avyéjúúbé
únú múnáajpi ‘Máácoó’ némeíbyé
núúmiho ímiánéjcuého.

¹¹Áronáacáa Jetsóó néé dífbyeke:
—Íveekíami ehdu ú meénuj.
Pícyo díniitsúwa. ¿Aca tsá u
wájácútu Llihíyóo néhdújuco o
ícúbáhrámeíne?

**Llúúvájte avyéjúube éllevu
Jetsóoke ditye tsájtyene**
(Mt 26.57-58; Mc 14.53-54;
Rc 22.54)

¹²Aamée diitye tsodáhómuu,
íavyéjuúbee, duurúvájá tehmejte,
íjcyame tsúuca Jetsóoke
íekéévéébeke dohjínúhi.

¹³Áánemáa tsajtyémé dífbyeke
Caipáa baabe Anáa jávu. Téijyúu
tééné pijcyábari diibye Caipáa
pánétúejpi llúúvájte avyéjúube.

¹⁴Diibyeé muurá diityéké
nehíjcyá pámeere óúúvéíyóné
íhdétú tehdujuco tsaapi dsíjvéíne.

**Jetsóoke iúráavyeróné Péédoro
tóónune**
(Mt 26.69-70; Mc 14.66-68;
Rc 22.55-57)

¹⁵Aanée Jetsóoke ditye
tsájtyéébeke o úráávyéébema
idyé Tsimóo Péédoro péé óoma
pánétúejpi llúúvájte avyéjuube
oke wájácú néébema. Áánélliihyée
oke pajtyétsoobe ihjyá llahájsí

míhllémeíñetu páñevu Jetsóoma o
úcaáveki.

¹⁶Áánetúu diibye Péédoro coévá
llééhowávúré áachí éhnejcúvu.
Áánélliihyée ó ihjyúvá llééhówá
tehméllema diibye téhdure
iúcaáveki. Áánélliihyée botsíi
pajtyétsolle dífbyeke.

¹⁷Aallée néé dífbyeke:
—¿Aca tsá Jetsóó mamýmúejpi u
íjcyatúne?

Áánélliihyée neébe:
—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

¹⁸Téijyúu tsuucówu tene néénéllii
llúúvájte avyéjúúbé únú múnáama
tehméjté icyújuwááñúwatu píhmíme
életu idyé píhmiibe Péédoro.

**Llúúvájte avyéjuube Jetsóoke
díllone**
(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64;
Rc 22.66-71)

¹⁹Áanáacáa llúúvájte avyéjuube
Anáa dílló Jetsóoke iiná diibye
úwáábohíjcyáne. Áhdurée díllóobe
ímamýmú iiná méénuhíjcyáne.

²⁰Áánélliihyée neebe dífbyeke:
—Muurá duurúvájá pañévú
téhdure pihcyáávejááné
pañévú míamúnááj píñévú ó
úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá múijyú
téévéneúvú o íhjyúvahíjcyatúne.

²¹Aanéjji muhdú oke ú díllóhi.
Cáhawáa dílló táuwááboju
lléébúcnúhíjcyámeke ditye uke
íneé iiná o úwáábohíjcyáne.
Muurá íchihyí íjcyámé tsaate teene
lléébúcnúhíjcyáme.

²²Áánélliihyée duurúvájá
tehméébé néé dífbyeke:
—¿Íveekí ehdu ú áñujcú llúúvájte
avyéjúúbeke? Ehdúu néébere
wábáajcaró dífbyeke.

23 Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke diñej.
Muurá ímiááné o nééhií. Aanéjji
¿íveeki oke ú wábáajcóhi?

24 Átsihdyúu Jetsóoke diibye Anáá
wallóó dóhjáuri pánétúejpi llúuvájté
avyéjuube Caipáa éllévurējuco.

Tsiíne Péédoro tóónúmeíne

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72;

Rc 22.58-62)

25 Áánáacáa tétsihíyái Péédoro
pihmírí diityéj piine íjcyáabeke
néémeé:

—¿Aca tsá áádi mamýémúejpi u
íjcyatúne?

Áánélliihyée ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

26 Áánélliihyée llúuvájté
avyéjúúbé únú múnáadítyú díbyée
íñúúmiho wáhdahíróóbé jééeebe
nééhií:

—Ááneráhjané diityémá oríívó
bájú lliíne u íjcyáabeke ó ájtyumíhi.

27 Árónáacáa tsiíne íllure tóónuúbe.
Áánáacáa tsúuca cáraca mątsiváhi.

**Pirááto éllevu Jetsóoke ditye
tsájtyene**

(Mt 27.1-2, 11-14;

Mc 15.1-5; Rc 23.1-5)

28 Aanée tétsihdyu Caipáa
jatu tsájtyémé Jetsóoke tééné
iiñújí avyéjuube Pirááto jávu.
Áánáacáa tsúuca métsítsiivéhi.
Áijyúu dífbyeke tsájtyeme tsá
úcáávetú tééj pañevú téenerívaa
ímityújtsámeímyé teene wañéhji
májchó imájchójúcóityúrónéllíhye.

29 Áánélliihyée Piráátó diityé
éllevu íjchívyéne néé diityéke:

—¿Aca iiná ímityúné áanu
méénune ámuha méúúballé dífbyé
hallúvu?

30 Áánélliihyée néeme dífbyeke:

—Muurá díbye ímityuube
íjcyátuca tsá muha metsiváityuró
diéllevu.

© 1996 David C. Cook

31 Áánélliihyée neébe:

—Ané wa ihdyu metsájtyéébeke meméenú muhdú ámuha jodíómú tauhbaju néhduú.

Áánélliihyée neéme dífbyeke:

—Árónáa tsá muha

metáúhbáityuró tsaaté dsájivétsovu.

32 Ehdúu pajtyéné dífbyerée

Jetsóó muhdú idsájíveíñé néhdújuco.

33 Áábekée Piráátó ihjá pañévú ipíúváábeke neéhií:

—¿A uu jodíómú avyéjuúbe?

34 Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—¿A uure ehdu oke u neéhií, mityá tsaate uke néhijcyanéré oke u neé?

35 Áánélliihyée Piráátó neéhií:

—Tsá muurá jodíómuube o íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaaré llúúvájte avyéjútémá ¿íñé hallútútá uke tsiva taéllevuj? ¿íñetáhjáa ímityúné ú meénuj?

36 Áánélliihyée neébe:

—Tsá íñújíene táavyéjú íjcyatúne.

Muurá íñújí avyéjúepi o íjcyaca támamyémú táhallútú meénúiyá oke ditye iékéévétuki.

37 Áánélliihyée Piráátó neé

dífbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu diibyéjuco uu ávyéjuúbe?

Áánélliihyée neébe:

—Éée, diibyéjuco oo ímiáájuvúu mímúnáake o wáájácútso íñújívú o tsímávámeíbye. Aane ímilléméjuco táuwaáboju illéébóne cáhcujtsóne.

38 Áánélliihyée Piráátó neéhií:

—¿Aca iiná teene ímiááju?

Ehdúu dífbyeke íñéene ihjá pañétú íjchívyéne neebe dífbyeke tsívámeke:

—Áánerá tsá dibye ímityuube íjcyatúne.

Jetsóoke ditye dsájivétsoíñe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20;

Rc 23.13-25)

39 Muurá ámuha pajyuvu pajtyété wañéhjí pañe cúvéhóójari íjcyámedítýú tsáápi hallúvú méihjyúváábeke ó íchívyétsohíjcyáhi. Aane ¿íhya ámuha méimíllé diibye ámuhá avyéjúúbeke o ácádsíjcaáyóné téijyu?

40 Ehdúu Piráátó neérónáa páméhcobaré neéhií:

—¿Tsáhaá, tsá dífbyeke u ácádsíjcaáyóityúne! ¿Barabáakéré u íjchívyetsóné muha méimílléhi!

Ácoocáa diibye Barabáa ávyétá imityuube íjcyabe cúvéhóójari téijyu.

19 1 Aané ehdu ditye neénéllii awáa Piráátó ílluréjuco Jetsóodívú tauhbáné ítsodáhómuke ditye dífbyeke iwátsíhcyuki.

2 Aamée ánetóónetu cháhiwa imyéenuwávú ávohjácó dífbyeke. Áánemáa dífbyeke uacómé wájamu duujínuudú neéjácobávu.

3 Áánemáa dífbyé úniúvú íjcyáne íllu wañécohíjcyáme:

—¿Nóóooj, maímijyu áanu jodíómú avyéjuúbej!

Ehdúu iwáñéjcóne neémere wábáacohíjcyá dífbyeke.

4 Aané tsiíne Piráátó dífbyekée tsájtyéme éllevu ipyééne neéhií:

—Cáhawáa íllevu dífbyeke o íjchívyétso ámuha mewáájácu ímiáané dibye ímityuube íjcyatúne.

5 Ehdúu íñéene Jetsóoke dibye píúvaabe újjeté diityé úmíwávú ánetóóné chahíwavu ditye ávohjácónema. Téhdurée wájamu

duujínuúdú néesjavu ditye úácójama dífbye. Áábeditýúu neebe Piráátó diityéke:

—Éje, áanu muuráhaja.

⁶Áábekée llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehméjé íájtýmíne kéévánécoba néehíi:

—¡Áábyedíwú wátyétyehcútsó páwachékevu! ¡Tsáma wátyétyehcútsoco!

Áánélliihyée neebe Piráátó diityéke:

—Wa ihdyu metsájtýéébeke ámuháyé méwátyetyéhcu. Tsá muurá ímítýuube díbye íjcyatúne.

⁷Áánélliihyée néeme dífbyeke:

—Árónáa ihdyu múhá taúhbaju néhdújuco díbye dsíjveíne íveekí Píívyéébé Hájhidi díbye díllómeíhíjcyáné déjúcotu.

⁸Ehdúu ditye néeneri Piráátó mítyane íllityéhi.

⁹Áánemáa tsiíne ihjá pañéwú itsájtýéébeke neébe:

—¿Aca kiá múnáajpí uú? Aanée tsá díbye ánújcutúne.

¹⁰Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—¿Aca íveekí tsá oke u ánújcutúne? ¿Aca tsá u wáájacutú o néesjuri páwachékevu uke ditye wátyétyehcúiyóne? Téhdure ¿a tsá u wáájacutú uke ténetu o pájtyetétsóiyóne?

¹¹Áánélliihyée neebe Jetsóo:

—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénúityuró Píívyéébe ímíllétuca. Muurá íne diéllewu oke tsívame díehníínevu ímityúné meenúhi.

¹²Ehdúu Jetsóo néénéllii Piráátó ímíllará dífbyeke iácádsíjcaáyóne. Árónáacáa néeme kéévánécoba dífbyeke:

—Muurá áadikye u ácádsíjcaáyóhajchíí tsá páñétúejpi

avyéjuube Tséétsáma ímí u íjcyáityúne. Muurá iiye ávyéjúúbedi díllómeímyé íllure ehdíívallé dífbyeke.

¹³Ehdúu ditye néénéllii ihjá pañétú íjhívyétsoobe Jetsóoke. Áánemáa ácuúveebe íavyéjú íjyáwá néwayúúnetu níjcyómeíne hallúvu. Tétsíi mémée heeberéomú íhjyúrí Gabáata.

¹⁴Téijyúu cójjiipiíne péjcore teene pajtyété wañéhíí lléeváíñáacá. Áijyúu Piráátó nées diityéke:

—¡Aabye ámúhá avyéjuúbe!

¹⁵Árónáacáa kéévánécoba néemeé:

—¡Wa ihdyu dífbyedíwú wátyétyehcútsó páwachékevu díbye idsíjveiki!

Árónáacáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháubá ámuha jodíomú avyéjúúbedíwú o wátyétyécútsóityuró páwachékevu.

Ehdúu díbye néérónáa llúúvájte avyéjute nées dífbyeke:

—¡Árónáa íjcyaaabe apáabyeré páñétúejpi múhá avyéjuube Tséétsaa!

¹⁶Ehdúu éhniínevúré ditye néénéllii ílluréjuco Piráátó íhvejtsóné diityédíwú ditye dífbyeke iwátyétyehcu páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyehcúíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Rc 23.26-43)

¹⁷Aabée Jetsóo tsajtyé dífbyeke ditye wátyétyehcúíwachéké ‘Niwáupáájí’ némeítsíi heeberéomú íhjyúrí ‘Góógota’ némeítsihvu.

¹⁸ Áábekée tétsihvu
wátyétyehcúmé téwachékevu.
Áhdurée téjyu tsaatésikye
wátyétyehcúmé dífbyé úníutu
panéjcuváacutu.

¹⁹ Áijyúu Piráátó née ditye
téwachéketu ipícyo illu neéneé:
“Jetsóó Natsarée múnáajpi jodíómú
avyéjuúbe.”

²⁰ Aanée mítyame éévehíjcyá
píhíré tétsii Jerotsaréetu
íjcyánéllíshye. Caatúvánée

heeberéómuu, gríéégomuu,
romáánómuu, éhdúmé ihjyúri.

²¹ Ehdúhjáa Piráátó cáátúnúnéllii
dífbye éllevu llúúvájte avyéjujte
ipyééne née dífbyeke:

—Tsáháa u cáátúnúityuro
jodíómú avyéjuube dibye íjcyane.
Úpée ú caatúnúiyá iye jodíómú
avyéjuúbedi dibye díllómeíhijcyáne.

²² Áronáacáhjáa neébe:

—Áronáacáa tsúúca o cáátunúné
óvi éhduréjuco.

© 1996 David C. Cook

²³ Aanée tsodáhómú dííbyeke iwátýetyehcúné iníjkevádú dííbyé wajyámúúné wátújcatsíhi. Áánetúu tsaja cááméjácoba tsá ditye píívyetétú muhdú iácújcatsíne.

²⁴ Áánélliihyée néjcatsímye:
—Íjyáhcoba tsá medóváajcóiityúne. Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtyeki. Ehdúu pajtyéné tsúúcajátújcóhjáa Píívyéébé waajácúháámitu illu tene néhdújuco: “Táwajyámúúné wátújcatsímye. Áánetu ícyaaaméjácobá hallúvú nehcómé muhnéjá teja íjcyafíne.”

Ahdújucoo ímiáané tsodáhómú méénune.

²⁵ Áijyúu tétsihyi dííbyéj tsíjjuu, dííllé naállee, Créopá taaba Maaríaa, Maaría Madarénaa, éhdume.

²⁶ Téhdurée ivámeíwu oke dibye néhíjcyaaabe tsíjju úníuri o íjyócunúubeke íífténe neebe díílleke:

—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.

²⁷ Átsihdyúu oke neébe:

—Aalle, muube, díítsíjjuú.

Áánélliihyée tahjyávuréjuco díílleke o tsájtyene.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41;
Rc 23.44-49)

²⁸ Aanée téijyu tsúúca páneere pájtyéíne éévé úújeténé Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—Ó ádíoyáhi. Ehdúu neebe tsúúcajátújcóhjáa Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco.

²⁹ Áánélliihyée bíínójpácýó kiwátýé llíyíhlló pañe íjcyánetu wájyámúíhdsídú néene iééníyóné úméhéí nájcautu ipícyóóne cújuuvémé dííbyeke.

³⁰ Aanée ííhátshihdyu neébe:

—Áyu, ícyooca ihdyu páneere níjkéváhi.

Ehdúu inétsihdyu ílluréjuco dibye dsíjivéne.

Tsodáhó Jetsóoke cáváajcáróne

³¹ Áané tsíjyúu pajtyété wañéhjí lléévafínéllii tsá ditye ímíllétú ítémeohóóné téwachékéjíturé íjcyane. Áánélliihyée néeme Píráátóke dibye ityáúhba ítsodáhómuke ditye ítyájkíííne iwáíhyañu ífcúi ditye idsíjíve ditye tétsihdyu iníítyétsómeke tsíéllévuréjuco ipícyóóki.

³² Ahdújucoo dibye néénéllii tsodáhómú péeme wáíhyañúné Jetsóó úníutu panéjcuwatú íjcyámútsí tájkiííne.

³³ Áánetúu Jetsóoke ditye wáíhyañúíyónáa tsáhájuco dibye bóhiitúne. Áánélliihyée tsáhájuco ditye wáíhyañutú dííbyé tájkiíícyu.

³⁴ Áronáacáa tsodáhó dííbyeúvuke íáámíhotu cáváajcáro aamúbari. Áhejútúu tújpácýoma nújpacyo íjchívyéhi.

³⁵ Ehdúu ímiáané tene pájtyene o ájtyumíné íne ó úúballéhi. Aane ihdyu óvíi ámuha mécáhcujtsóhi.

³⁶ Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ítyájkííícyú tsá wáíhyáyotú tsúúcajátújcóhjáa Píívyéébé íwaajácúháámitu illu néhdújuco: “Tsá dííbyeke tsátsííuba ditye wáíhyáyóityúne.”

³⁷Téhdure téhaamítu nééneé:
“Ditye cáváájcoóbeke íteímye.”

Jetsóó iitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47;

Rc 23.50-56)

³⁸Áané boonéhjáa Arimatéa
cóomi múnáajpi Jotséé ávyéjúté
apííchorí teevétariyé Jetsóoke
úraávyehíjcyaaabe táumeí Piráátoko
dífbyeúvú iitémeho icyúúuki.
Ahdújucóo díbye ájcune díbye
icyúúuki.

³⁹Téijyúhjáa dífbye élleuv
Nicodéémó tsáá tsáijyúu pejco
Jetsóoma íhgyúvajeébe. Aabéhjáa
tsivá mííraá, áároe, íjcyané
pacúúcuma úméváné duurúbajpácýó
30-áámú íjcyane.

⁴⁰Ááneríhgyáa wáýámubáané
ímúríjchóne bííjínúmútsí
dífbyeúvuke dityéé ítémehe icyúúu
méénuhíjcyádújuco.

⁴¹Aanéjháa dífbyeúvuke ditye
wátyétyéhcúné únuri bajtsóháñé
íjcyátsihdy níkyehéjú béhéjure
tsaatékéi ditye pícyóótuhéju.

⁴²Ahéjú pañévúhjáa dífbyeke
cúúumútsí píhíré tétsihdyu téheju
néénéllííhye. Ehdúhjáa meenúme
wáyeéévéjcoójí ihde ditye
ímíbáchómeíhíjcyajcoójí tsíijyu
téjcoojí íjcyáínéllííhye.

Jetsóó dsáíveebe bóhiíne

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Rc 24.1-12)

20 ¹Aanéjháa teene
wáyeéévéjcoójí
boonétú tsííñé tsemáánaréjuco
déjucóóvejcoójí Maaría Madaréná
pée pejcojuco Jetsóó níjkye úújetélle.
Aalléhjáa úújeté téhejú watájcó
nééwáyúcoba ínétsámeíñevu.

²Áánéllíihyéhjáa ícúí dsiinériyé
tsáálle Tsimóo Péédorómá muhtsi
meíjcyámútsikye neeváhi:

—íÁvyéjúúbeúvú iitémehóha
újcujémé níkyehéjú pañétu! íAane tsá
mewaáájacutú kiávú ditye tsájtylene!

³Áánéllíihyée muhtsi téhullévú
mepée dsiinériye.

⁴⁻⁵Aanée ícúí o dsííneebe
Péedoró íhdéré o úújetéébé téhejú
pañévú úcáávétuube íúmíwatúrú
ó dújuúcunú íbííjínubááneréjuco
téhejú pañe íjcyane.

⁶Áanáacáa botsíí Péédoro
tadyéjuto wájtssiibe tsapéhdú úcaavé
pañééhejúvu. Aabée idyé ájtyumí
wáýámubááneréjuco téhejú pañe
íjcyane.

⁷Íhdyúbárée íhñíwau
bííjínúmeíbá bévánúmeíbá
ájtyúmiíbe.

⁸Áábe déjutúu o úcááveebe teene
o ájtyúmíne botsíí ó cáhcujtsó
ímiáané Jetsóó bóhiíne.

⁹Aanée tsáhái tsijtye wáájacutú
ehdúhjáa díbye bóhiííñé
tsúúcajátújuco Píívyéébe néhijcyané
dífbyé waajácúháámitu cáátuvané
íéévehíjcyaróne.

¹⁰Ehdúu muhtsi teene
maájtyúmíne ílluréjuco meóómiíne.

Maaría Madarénadivú Jetsóó

bóhówaavéne

(Mc 16.9-11)

¹¹Áánetúu Maaría Madaréná
tsiíne níkyehéjúvú pééllévaa
táállere téhejú pañe dújúcohíjcyáhi.

¹²Aallévaa ájtyumí mítyétsi
níjkyéji múnáajtétí tsítsj
íwajyámúúné néémutsi
ácuúcunúne Jetsóó iitéméhó
boonééhájsiri panéjcuvaácuri

© 1996 David C. Cook

íhñíwáú icyánéjcurii, íjtyúháácýú
icyánéjcurii, ehdu.

¹³ Aamútsiváa néé díílleke:

—Muúllej, ¿íñerí ú tahíjcyáhi?

Áánélliihyévaa neelle diityétsikye:

—Ávyéjúúbé iitémehóha kiávú
ditye tsájtyéneri ihdyu ó tahíjcyáhi.

¹⁴ Ehdúvaa inétsihdyu
révoucunúllé ájtyumí tsaapi
íjyócunúúbeke. Áronáacávaa
tsá dille wáájácutú Jetsóó dibye
íjcyane.

¹⁵ Aabévaa idyé néé díílleke:

—Muúllej, ¿aca muucá u néhcolle
eene ú tahíjcyáhi?

Áánélliihyévaa tétsii íjcyane bajtsó
tehméébekéré iwáábyúne neélle:

—Tsáíjyúne múu uure íitémeho
tsítsihvu u íñétsóhajchíí ihdyu

oke duubállé kiávúhjané u
pícyoone o tsájtyeki.

¹⁶ Áronáacávaa dílloobe imyémeri
díílleke. Áánélliihyévaa dííbyedívú
iwááne ‘íRabónij!’ neelle muuha
heeberéomú ihjyúrí ‘Ávyéjúúbej’
nééiyóne.

¹⁷ Áánélliihyévaa neebe
díílleke:

—Oke dácádsíjcaáyo. Tsáhái
muurá cáamevu Llihíyo éllevu o
péétune. Áánéllii tahñéjte éllevu
péene duubállé tsúuca o pééíñe
Mépiivyéébe éllevu.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dille múúha
éllevu itsááne múúhakye
úúballéváné dífbyeke iájtyumíne.
Áhdurée úúbállelle muhdú dibye
díílleke nénehji.

**Ímamyémudívú Jetsóó
bóhówaavéne**

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18;
Rc 24.36-49)

¹⁹ Aanée téjcoojíré tsemáána tújkévajcójí pejco muha tsatsíhyí tsájá pañe. Aamée cóhpé muha mewátajcójí llehówaáané tsíjtyé apííchori. Áánetúhjáa Jetsóó múhdutú iúcaávéné múúhake néehíí:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méijcyaraj?

²⁰ Ehdúu múúhake inééne úújétsoobe íhyójsícutúu ditye wátyétyehcúné añúííhyóhejúcuu. Téhdurée tsaapi cávaajcáróhejúvú múúhake úújétsoobe. Ááneríí mityane muha méimíjyuuvé Jetsóoke maájtýmíneri.

²¹ Átsihdyúu neebe múúhake:

—Óvíí ímí ámuha méijcyáhi.

Ókéé ííñujívú ámuha élleu Llihíyó wállohu idyé ámuúhake ó wallóó táuwaáboju wáájácútúme élleu.

²² Ehdúu néébere múúhake íbátsúhcúne néehíí:

—Óvíí ámuhá pañevú Píívyéébé Apííchó úcaavéhi.

²³ Muurá tsaate ímityúné méénune diityémá ámuha méimíbájhómé hallurí tsáhájuco tene íjcyáityúne. Áánetu diityémá ámuha méimíbájhótúme hallurí íjcyaiñé diityé imítyu.

**Tomáá Jetsóoke
iájtýmínemáyé cáhcujtsóne**

²⁴ Ehdúu Jetsóó múúhadívú bóhówaávénáa tsá Tomáá múúhama íjcyatú dífbyere ‘Jeméero’ némeííbye.

²⁵ Áábekée muha meúúbállérónáa neebe múúhake:

—Dífbyé hojtsícutu

añúííhyóhejúcú íjcyáneri táhójtsiwa o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityú dífbyeke. Áhdure dityée cávaájcohéjuri o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityúne. Ehdúu neebe Tomáá múúhake.

²⁶ Átsihdyúu 8 coojívatú tsiíne muha tsájá pañe méijcyánáa tsúúca múúhamájuco dífbye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha lléhowááané mewátajcónáa tsiíne Jetsóó múúha élleu iúcaávéné néé múúhake:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méijcyaraj?

²⁷ Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa díhyójsiwa duácó íñe añúííhyóhejúcú táhójtsícutu íjcyánerij. Téhdure ú uacóó íñe oke ditye cávaájcohéjuri. Ááne tsá éhníínevúré cáhcújtsótuube u íjcyáityúne.

²⁸ Áánéllíihyée Tomáá botsíi icyáhcújtsóne néehíí:

—¡ímiáánéjucu Tápiivyéébé uu Táavyéjuúbe!

²⁹ Áánéllíihyée Jetsóó néé dífbyeke:

—Oke u ájtýmínemáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhííne. ¡Maímíjyu ihdyu ditye íjcyane iájtýmíturóné cáhcujtsóme! Ehdúu Jetsóó néehíí.

**Íhyaamí pañe cáátuvané
íñetú meke piaabóne**

³⁰ Aabée mityane méénuráítyúronéhíí muha ímamyémú meííténáa méénuhíjcyané tsá páneere o cáátúnutúne.

³¹ Áronáa ihdyu téenetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtso

ímiáánée diibyéjucu Críjto Píívyéébé
Hajchi māmúnáake pájtyetétsoobe
íjcyane. Áánéllii dííbyeke
cáhcujtsómé tsá wágóóóvécitýúne.

Tsiíne ímamyémudívú
Jetsóó bóhówaavéne

21 ¹Áané boonétúu tsiíne
Jetsóó bóhówaavé
múúhadívú ‘Tibéeria’ némeíñé
unéú úníuri muha ílluume
meíjcyámedívú:

²Tsimóo Péédoroo, Tomáa
dííbyere ‘Jeméero’ némeííbyee,
Gariréa iínújiri íjcyacóómí Canáa
múnáajpi Natanaéee, Tsebedéo
hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsíi
múúháejtéstii, éhdúmedívú.

³Áijyúu Tsimóo Péédoro ‘ói
ó tsínuutéhi’ néénéllii muha
menéehíi:

—Métsu bo tsaméhjí mepéekíi.
Ahdújucóo muha míñneri mepéeme
tépejco metsínuurómé tsá
metáávatúne.

⁴Aanée tsúúca metsítsíífvénáa
tééú úníuri íjcyáábeke muha

máájtyúmírómé tsá mewáájacutú
dííbyeke.

⁵Aabée múúhakye nééhií:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánélliihyée muha menéehíi:

—Tsáhaá, keenéiyóhaja.

⁶Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Cáhawáá tsíñejcu metsínuj.

Ahdújucóo ténejcu muha
metsínuumé meíjcune mityane
ámómeke. Aamée ávyetá padúúcú
néémeke tsá muha meíhnahootú
meíjchívyetsóné míñné pañévu.

⁷Áánáacáa dííbyeke o wáájácúne
Péédoróké o nééhií:

—¿Áánerá Ávyéjuube Jetsóó aábye!

Ehdúu o néénemáyé Péédoro ícúii
íwajyámuvu iúcaávène cátsíñiivyé
tééú pañévu dííbye éllevu ipyéekíi.

⁸Áánetúu ihdyu muha choocói
tsínucóóhó lílcyúhcoméré mepéé
100 éévetá hajchótáubáhjáa muha
íúníutu meíjcyame.

⁹Aamée muha meíjchivyémé
máájtyumí tétsihyi cúújúwatu
amóóbé wáhjámeíñé úníuri pááaho
íjcyane.

© 1996 David C. Cook

¹⁰ Áanáacáa Jetsóó néé múúhake:
—Ámúhaj táávatu tsaatéke
metsíva.

¹¹ Áánélliihyée Péédoro tsínucóóhó
amómema lliúú íjchivu 153-meva
íjcyámema. Áróme padúúcurrí tsá
técooho móhtóbatúne.

¹² Átsihdyúu neebe múúhake:
—Ayúwa mémajchóvaj.

Aané tsá tsáápiuba díllotú
dífbyeke múha díbye íjcyane
pámeeree dífbyeke muha
mewáájácúnélliihye.

¹³ Áámekée múúhake amóóbeke
páááhoma wájtúube.

¹⁴ Ehdúu Jetsóó tsiíne múúhadívú
bóhówaavé tsúúca pápihchúú
íjyúvájuco ípyée idsíjívétsihdyu
bóhiíbe.

Péedorómá Jetsóó íhjuváne

¹⁵ Aanée muha memájchóné
nájcautu neebe Tsimóo Péedoróke:

—Tsimoj, Jonáa hajchi u íjcyabe,
¿a ímiáané oke ú wáyú íjtye
díñahbéjté oke wáyúne ehníínevu?

Áánélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú
waajácú uke o wáyjune.

Áánélliihyée Jetsóó néehí:

—Ané óoma táuráávye múnáake
téhmeco éhne múúne obééjámuke
ditye téhmedu.

¹⁶ Átsihdyúu idyé tsiíne neébe:

—Tsimoj, Jonáa hajchi u íjcyabe,
¿a ímiáané oke ú wáyúhi?

Áánélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú
waajácú uke o wáyjune.

Áánélliihyée idyé neébe:

—Ané óoma táuráávye múnáake
téhmeco éhne múúne obééjámuke
ditye téhmedu.

¹⁷ Átsihdyúu tsiíne neébe:

—Tsimoj, Jonáa hajchi u íjcyabe,
¿a ímiáané oke ú wáyúhi?

Aané Péedoróke ídátsó pajtyé
3-íjyúvájuco bíwáánéré díbye
díllone. Aabée néehí:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá iiná u
túhúlletúne. Aabe muurá ú waajácú
ímiáané uke o wáyjune.

Áánélliihyée idyé neebe dífbyeke:

—Ané óoma táuráávye múnáake
téhmeco éhne múúne obééjámuke
ditye téhmedu.

¹⁸ Muurá u óváhtsáné hajchótá
uure díwajyámuunévú u újcámeíne
ú úllehíjcyá u ímílléhulléhji. Aabe
u kéémécococa muurá tsíjtyeréjuco
uke díwajyámuunévú újcóóbeke
tsájtyeíne u ímíllétúróhullévu.

¹⁹ Átsihdyúu idyé neebe dífbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke
o néérónáa oke duráávyej.
Ehdúu Jetsóó néé Péedoróke
díbye iwáájacu muhdú dífbyeke
iúráávyéné nájcaúvú idsíjívénéri
díbye Píívyéébé ihtsútú
bóhówájtsoíne.

Jetsóó ivámeíwu ínéébedítýú úúballéne

²⁰ Aanée tétsihdyu Péédoro
révoucunú Jetsóó déjutu
ivámeíwuúu oke díbye neébe o
péébeke. Ópée muurá dífbyé úníuri
nihñéré majchóri muha mejjcyánáa
o íjcyabe ó dílló dífbyeke
caabyé múúhadítýú dífbyedívú
méénútsoíne.

²¹ Áábekée Péédoro oke íítténe
néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, ¿ácooca áanu
muhdú íjcyáahi?

²² Áánélliihyée neébe:

—Muurá o ímílléhajchíí tsá dibye dsíjivéityú múijyú tsiíne o tsááiñévújuco. Áronáa óvíjyacóóné téeneri u íjtsámeíne. Wa ihdyu oke duráávyej.

²³ Ehdúu Jetsóó óhdityu néené uubállé tsújaavé cahcújtso múnáadi múijyúvájháa o dsíjivéjúcóóityúné uubálle. Áronáacáa ihdyu tsá tehdu dibye néétune. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe dibye ímílléhajchíí o íjcyaiíne múijyú dibye tsááiñévújuco. Áánemáa neebe téeneri Pééodoro íjtsámeíjyúcóótuki.

²⁴ Aane íne tsaapi Jetsóo mámyé o íjcyaaabe íhyaami ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méénuhíjcyanéhi o ájtyúmiibe dibye úwáábohíjcyanéhi o lléébone. Aane méwaajácú íhyaamítú cáátuvané ímiáané íjcyane.

²⁵ Áhdure íjcyaróne mítyane tsíñehji Jetsóope íjiiri íjcyácooca méénuhíjcyanéhi. Aane muurá páneere mecáátúnuca ííñujívú tsá waajácúhaamíne úújetéityuróne. Áyu tehjújuco.

HÉÉCHOÓ

Uwáábojte méénúnéhjí uubálleháámi

**Píívyéébé Apííchó
tsááiñe némeíñe**

1 ¹ Muúbe Téóópiroj, íhdée diéllevu o cáátúnúháámí pañe ó úúballé páneere muhdúhjáa Cáání élleву níjkyejívu ipyétsihvújuco Jetsóó uwááboobéré méénuhíjcyanehjí.

² Muuráhjáa ímamyémuke iújúmeke Píívyéébé Apííchoj tééveri níwááveebe iiná ditye méénúíñe.

³ Áamedívúhjáa muurá ídsijívé boone bóhówáavehíjcyaaabe 40 coojíva hajchótá ímiáánéjuco díbye bóhiñe ditye iwáájácuki. Áamekéhjáa Píívyéébé avyéjutu úwáábohíjcyaaabe.

⁴ Aabéhjáa née diityéke:

—Jerotsaréetúi kiávú mépehdíñe. Météhmeçói tétsihdyu Llihíyóo amúhake iájcuíñe néhíjcyane.

⁵ Ímiáánéjuçoo Jóaa

tsótsohíjcyané nújpácyori. Áanetu ihdyu lléváhréjuco amúhá pañévú Píívyéébé Apííchó úcááveíñe. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkyejívu péénee

⁶ Aaméhjáa tsiíñe dífbyema idyóbéévétsihvu née dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a ícyooca tsiíñe ú ímíbaávétsoó méiíñújí tsíjtyé hójtsí pañe íjcyájúçóótuki?

⁷ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsá ámuha teene

mewáájácúityuró múúcooca Llihíyó tehdu méénuíñe. Óvíi ihdyu múijyú ímílléijyu méénuube páneere dífbyé hójtsiri íjcyaaabe.

⁸ Áanetu ihdyu dífbyé Apííchó amúhadívu níityene amúhá pañévú úcáávécoca ámuha tééne íhnáhoori méúwááboó óhdityu íjcyané uwááboju Jerotsaré múnáakee, Jodéa iíñújí múnáakee, Tsamáaría iíñújí múnáakee, íjcyane. Aane téhdure tsújááveé pahúllevá múnáadívu.

⁹ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu Jetsóó ditye ítténeríyé tsúúca cáamevu wátýóhiivéhi. Aabéhjáa ojtsó pañévú tsúúca tévééveíñúúbeke tsáhájucó ditye ájtyúmitúne.

¹⁰ Aaméhjáa cáamevu díbye péhullévúré ítéhíjcyarónaa míityétsi ávyéta tsítsí íwajyámúúcu néémutsi bóhówaavé diityédívu.

¹¹ Aamútsíhjáa née diityéke:

—Ámuúha Gariréa iíñújí

múnaa, ¿aca iiná caame ámuha méíítehíjcyáhi? Muurá amúhama ícyahíjcyaaabe Jetsóó péjucóó amúhadítyu níjkyejívu. Aabéjuco idyé tsiíñe tsááiñe muhdúhjané ámuha meíítnéa ipyéhdúú. Ehdúhjáa neemútsí diityéke.

© 1996 David C. Cook

**Matíake ditye újcune
Jóódáuvú cápayóóve**

¹² Aaméhjáa oríívó bájú ijcyátsihyi
íjcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu.
Píhíréhrée técoomítyú téhbaju
múhajchótá wáyeeévejcoójí
meúlléiyóné jodíómú taúhbaju
néené hajchóta.

¹³ Aaméhjáa técoomívu úújeté
ípyée íicyahíjcyajávú cáámééjiri

íjcyáné mijcóhovu. Ílluuméhjáa
díitye: Péédoroo, Jacóóboo,
Jóáaaa, Aderéee, Perípee, Tomáaa,
Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéo
hajchi Jacóóboo, tsáha múnaa
cananjítámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó
nahbe Jóódaá, éhdume.

¹⁴ Aaméhjáa paíjyuvaré
dóbéévehíjcyá tééhó pañévu
Píívyéebema ííhgyúvaki.
Áamemáhhjáa ijcyámé Jetsóó

nahbémuu, tsíjjuu, tsijtye
walléemuu, íjcyame.

¹⁵ Áijyúhjáa Péédoro ínahbéjté
120-meva íjcyáméj piínévú
íjyócuúvéne néé diityéke:

—Ámuúha tánahbému, tsúúca
pajtyéné éhnehjáa Píivýéébé
waajacúháamitu Jóóda piáábóneri
Jetsóoke ditye ékééveíñé
cáátúnúmeíñé.

¹⁶ Ehdúhjáa muurá dibye
dífbyedívu méénútsoíñé
tsúúcajátújuco Píivýéébé Apííchó
néhijcyané Dabííuvuj tééveri.

¹⁷ Diibýee muurá Jóóda Jetsóo
mamyémú mejcyáméejpi tsaméhjji
dífbyema mewákímyehíjcyaaábe.

¹⁸ Aabée ímityúné méénune ditye
áhdóne dsídsí dibye wájójcoíñúné
íujcúnemma ahdómé tsátsii ííñuji.
Áané boonétúhjáa muurá iiye
dsíjívetsómeíbyé áákityé apáhajchíi
íhábú áachívújuco.

¹⁹ Aanéhjáa Jerotsarée múnáa
iwáajácúne dityee áhdotsíi meménú
Atséédama ‘Tújpácyo Ájtsi’ nééiyóne.

²⁰ Muurá Tsááamóháamitu
téénetu nééeneé:

Íavajaréjuco dífbye ja cóévájari
tsáhájucó múha íjcyáityúne.

Téhdure idyé tsiíñe nééeneé:

Tsíjpiiyéjuco dífbye
wákímyéivu cápáyóóveíñé.

²¹⁻²² Ahdícyane muurá íjcyámé
tsaate éhnee Jóáa Jetsóoke
tsójtsoobe cáamevu pétsihvújuco
meke náhbénuhíjcyáme. Áamedítyú
ihdyu óvíi méujcú tsáápiikye dibýee
ímiáané idsíjívetsihdyu bóhiine
úúbállehíjcyáííbyeke. Ehdúhjáa
neebé Péédoro.

²³ Ahdújucóhjáa míityétsikye ditye
pevéneréi mémenúné tsáápiikye

diityétsidítyú íujcuki. Tsáápíhjáa
Jotsée dífbyere ‘Batsabáa’ némeíbyé
téhdure Jóito imyémé íjcyaaábe.
Áánétúhjáa tsijpi Matía.

²⁴ Áamútsí hallúvúhjáa íllu
Píivýéébema ihjyúvame:

—Ayúju Ávyéjuúbe Píivýéébeéj,
uu muurá páme íbuwáánéré ú
waajacúhi.

²⁵ Aabe ihdyu ú waajacú caabyé u
tújkevéleebe íjtyétsidítyú úcááveíñé
díhjúy uwááboobe íjcyá Jóódáuvúu
ímítyú níjcaúvú úújetéébé
cápayóóve.

²⁶ Ehdúhjáa Píivýéébema
íhijyúvátshdyu nehcómé
diityétsidítyú cáábyeké
íujcuíñé. Aanéhjáa úújeté
Matíadívu. Aabéjucóhjáa
úcaavéné 11-mevaréjuco íjcyame
Píivýéébé uwááboju úwááboméré
péhíjcyáímyé pañévu.

Píivýéébé Apííchó níityene

2 ¹ Aaméhjáa pámeere tsijtye
cahcújtso múnáama ‘Pejtecojtée’
némeíñé wañéhjij cóójí dóbeevéhi.

² Áanáacáhjáa peecútéré éhne
múúne tsíjpáné kiiyjebá tsááne
íhijyuvádú néene tsáá cáámetu.
Aanéhjáa ávyeta wádóoové pája
pañére.

³ Áronáacáhjáa tsúúca cúújuwaj
péetédú ‘niwáhníwá’ tsáápiitsá
hallúvú bóhówaavéne.

⁴ Ehdúhjáa diityé pañévu
Píivýéébé Apííchó úcaavéné diityéké
ihjyúvatsó tsíjtyéhjii íhijyúháñeri
ditye lléébótúrójúhji.

⁵ Téijyúhjáa íjcyámé tsijtye jodíómú
tétsihyi Jerotsaréri Méécáánikye
muhdú íjtsúcunúdu úráávyehíjcyámé
pañévá inújínnetu tsáámeé.

⁶ Aaméhjáa mityane tétsii íhgyuba íjcyane illéébóne diityédívú pílcyaaavéhi. Aaméhjáa úvánucátsí tsaatétsáhjii dítye íhgyúvájúhjiri íhgyuvané illéébónema.

⁷ Ááneríhgyáa úvántúuuvémé néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne íjtye Gariréa múnáa íjcyatúne?

⁸ ¿Aca muhdú ífvane ávyeta meíhgyúvájúhjiri íhgyúvame?

⁹⁻¹⁰ Muurá íne íchii mee panévá inújjiíne múnáa Páátiaa, Méédia, Eráaa, Metsopotáamiaa, Jodéaa, Capadótsiaa, Póotoó, Áatsiaa, Píríjiaa, Pajpíríiaa, Ejíthoo, Tsirééné tujkéveri íjcyane Áápirícaa, éhdúné inújjiíne múnáa. Áhdure íjcyámé Róómátu tsáamedítýú tsaate pánétúejte jodíómu. Téhdure íjcyámé jodíómú íjcyáturómé diityé uwáábó uráávyehíjcyáme.

¹¹ Áhdure íjcyámé Créetama Aráabíá múnáa. Ílluume íne mélleebó muhdú Píívyéébé íhtsútú diityéké íhgyúvatsóné meíhgyúvájúhjiri.

¹² Aaméhjáa téeneri úllévenúmé idyé tsiíne néjcatsíhi:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹³ Áronáacáhjáa tsaate diityedí iúúhívaténe néehíí:

—Íllure lííyícyavéme.

Peédoro íhgyuváne

¹⁴ Áánéllíihyéhjáa dítye 11-mevadítyú Peédoro íjyócúúvéne kéévánécoba néé diityéke:

—Ámuúha tamúnáa íne múhdumé Jerotsarée múnáama tsijtye íjcyamej, cáhawáa ámuúhama o íhgyuvané ímííneúvú mélleebúcunuj.

¹⁵ Tsá muha mellíyícyávetú eene ámuha múúhadítýú menéhdú.

Muurá lííyícyáve múnáa íjcyarómé tsá ícyooca ááméjuturéi nuhba íjcyánáa lííyícyávetúne. Aanéjii awáá muhdú muha mellíyícyáveéhi.

¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébé íhgyú uubálle múnáajpi Joéé íne ícyooca pájtyénetu néehíí:

¹⁷ Muurá nihñéré míamúnáa pañévú Táapííchó ó pícyoóhi. Ááméj tsiiménémúháábé ífbúwá déjúcotu táuwááboju íjchívyeeéhi. Ováhtsámú naavédú nénehji ítténé pañe diityémá ó íhgyúvaáhi. Áánetu kéémémuma ó íhgyúvaá ityúwaháñé pañe.

¹⁸ Ehdu ó ájcuú Táapííchotu pámeere múhdumé táíicúve múnáa íjcyámeke wajpíímumáyé walléémuke. Aame táuwáábó méénuúhi.

¹⁹ Ájyju caame iévéhoowávú ó úújétsoó páhduváré nénehji meúllévenúnéhji. Áánetu íínújiri íjcyaiñé téené uubálleháñé mityane méénucátsiháñé pañe tújpacyo wágóóóveííne. Áhdure íjcyaiñé panévaré áíívyéne ójtso.

²⁰ Muurá cóójéjpi nuhba áábáteéhi. Áánetu péjcoéjpi íjcyáa tújpacyóduréjuco. Ehdu páhduváré nénehji pájtyeé Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe ávyetá íhtsútú nééííne úmíwari.

²¹ Aane pámeere múhdumé dííbyedi tsúúrameíhijcyámé ihdyu pájtyeééhi.

Ehdúhjáa Joéj téeveri Píívyéébe néehíí.

²² Ahdícyane, ámuúha tamúnaa ijraéémuj, cáhawáá melleebúcunu tsiíne ámuúhakye o nééíne: Muurá ámuúháyé méwaajácú Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábej téeverí Píívyéébe panéváre méénúráítyúronéhíí méénuhíjcyané ámuúháj piínévu. Téénerí muurá meke úújetsójúcóoroobe ímíáané Píívyéébe dííbyeke wálloóne.

²³ Áróóbedívúu ámuha ímítyúmeke méméénutsó páwachékevu mewátýétyéhútsóneri Píívyééberéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco néhdújuco.

²⁴ Áróóbekée muurá dííbyere Píívyéébe bóhiítsó tsúúca dsjívéjúcóóroóbeke. Muuráhjáa tsá muhdú dsjívé dííbyeke méénútyuróne.

²⁵ Muuráhjáa Dabííúvú dííbyedítýú néehíí:

Pájyuváree Ávyéjuube óomaye ú ícyahíjcyáhi. Aabe muurá oke ú téhmehíjcyá íínerí o íllityétuki.

²⁶ Ááneri mityane o ímíjyúúveebe uke ó duurúvahíjcyáhi. Áánéllí o dsjívécóoca tsaimíyé úuma ó íjcyááhi.

²⁷ Muurá tsá tabóhí u íhvéjtsóityú tene iwágóóóveki. Áhdure tsá u íhvéjtsóityú dííicúve múnáájpikye mityane u wájuúúbej pi ícúbáhrámeíne.

²⁸ Muuráhjáa oke ú waajácútsó ímíáijítóvu. Aabe mityane ó ímíjyuuvé óóma u íjcyánéllííhye.

Ehdúhjáa Dabííúvú néé Jetsóodítýu.

²⁹ Aabéhjáa muurá diibye Dabííúvú dsjívéébeke ditye cúúune ícyoocápi dííbyeúvú níjkye íjcyáhi, ámuúha tánaahbému.

³⁰ Muuráhjáa Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáábeúvú ímíáané waajácú Píívyéébe dííbyeke néhíjcyané dííbyeúvúj tsiiménémúhaabe lííyaatémédítýú Críjto ávyéjuutéíne dííbyeúvúu ávyéjuutédu.

³¹ Ehdúhjáa tene pájtyeíne íhdétújuco iwáajacúdú íjcyáábeúvú nehíjcyá Críjto idsjívétsihdyu bóhiíbe wágóóóvéityúne. Áhduréhjáa nehíjcyáábeúvú dííbyej pi muhdú íjcyáityúne.

³² Ahdújucóo muurá dííbyeke Píívyéébe bóhiítsóne. Aane muha pámeere méwaajácúhi.

³³ Áábekée Píívyéébe ílluréjuco ávyéjujtsóne. Áábej téeveri muurá íne ícyooca Cááni ípííchó múúhá pañévu picyóó dííbyekéhjáa ínéhdújuco. Aane íne páneere ámuha maájtyumíne, melléébone, Pííyéébedítýuré tsáá ílli Jetsóoj téeveri díbye méénune.

³⁴⁻³⁵ Íllúhjáa muurá tsiíne Dabííúvú néehíí:

Ávyéjuubée néé táavyéjúúbeke: Íchihvu táúniúvú diicya dímunáake úuma o táhjáne hajchóta.

Ehdúhjáa néébeúvu. Áronáacáhjáa ihdyu tsá díbye íhdityu íhjuvatúne. Muuráhjáa tsá díbye cáámevu níjkyejívú péétu Críjto péhduú.

³⁶ Aane ihdyu ámuha pámeere tamúnaa ijraéémú méwaajácúiyá Píívyéébe Mépájtyetétsoobe Críjtoke pícyóóbeke ámuha páwachékevu medsjívétsóóbeke.

³⁷Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké múhdurá pájtyénéllii pámeere diitye uwáábojtéké nééhií:

—¿Aanéhaca íne muhdúi muúha, ámuúha múúhá nahbému?

³⁸Áanélliihyéhjáa Péédoro néé diityéke:

—Ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá ámuhá imítyú ámuhá hallúrí íjcyájúcoótuki. Ááne métsójtótsaméí Jetsocríjto mémeri Píívyéébe ámuhá pañévú ipícyo Íapíícho.

³⁹Aane muurá íne íhdétújucóo úúbállémeíhíjcyané pámeere ámuháj tsiiménémúháábema ámuhá wáabyuta. Téhdure pámeere pahúllevá múnáake Méécááni Píívyéébe wabyújtsómé wáabyuta teéne.

⁴⁰Ehdúhjáa Péédoro diityéké iúwáábótsihdyu nééhií:

—Ímiánejcúvuréjuco mepájtyé mímámuúne ímityúné ícyahíjcyánetu.

⁴¹Ahdújucóhjáa múhdumé dííbyé uwáábó cáhcújtsodúme tsójtótsámeíne. Áijyúhjáa tsúúca cahcújtso múnáa llíyaatémé 3,000-mevájuco.

⁴²Aaméhjáa diityé uwáábó úraavyémé tsaimíyé náhbévájcatsímíyé tsatsíhvu idyóbéévéne Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. Téhduréhjáa Jetsóo dsíjívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíne máchohíjcyáhi.

Tujkénúejte Jetsóo uráavye múnáa muhdú ícyahíjcyáne

⁴³Aanéhjáa ímí ijsúcunúme. Áámemáhjáa uwáábojte méénúráityúronéhjí méénuhíjcyáhi.

⁴⁴Aaméhjáa tsaimíyé iñáhbévájcatsíne panévaturé piáábócatsihíjcyáhi.

⁴⁵Iñénéhíjhjáa iñájhíhénúne piáábohíjcyámé píhtómeke.

⁴⁶Aaméhjáa paíjyuvaré dóbéévehíjcyá duurúvajávú Píívyéébeke idyúúrvaki. Tsaimíyéhjáa ihjyáháñeri íjcyame Jetsóo dsíjívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíne máchohíjcyáhi.

⁴⁷Ehdúhjáa Píívyéébeke ditye dúurúvahíjcyané tsijtye ímí ijsúcunúhi. Aaméhjáa éhnííñevu llíyaaté Píívyéébe piáábori tsúúca pájtyeteme.

Úllehíjcyátuube úlléjucóone

3 ¹Tsájcuuvéhjáa Péédorómútsí Jóáama péé duurúvajávú Píívyéébema ditye íhjúvahíjcyáne ééveri.

²Áijyúhjáa tsaapi tsíiménedítyújuco úllétúúbeke pícyohíjcyámé tééjá llehówavu ‘Imíwu’ nemeftsihvu díbye ityáúmeíhíjcyá dsíídsike tééjá pañévú úcáávemeke.

³Aabéhjáa diityétsikye táúmeí dsíídsike tééjá pañévú úcáávémútsikye.

⁴Áanélliihyéhjáa dííbyedívú ííítene neemútsi:

—Éje, cáhawáa múhtsikye díhtej.

⁵Aanéhjáa ijsúcunúúbé dityétsí tsíeménevu ájcuííne.

⁶Áronáacáhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—Tsá muhtsi medsíídsívatúne.

Áronáa ihdyu uke muhtsi mépiááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáájpi Jetsocríjto mémeri díjyócuúvéne duhlle.

⁷Ehdúhjáa néébere
ímiánéjucúéhójsitu iékéévéébeke
íjyóucjácáronemáyé tsúúca
ímíjpyetéebe.

⁸Aabéhjáa tsaímiyējuco úlleebe
cáhtsíníbaabéré diityétsima
úcaavé tééjá pañévú Píívyéébeke
dúúrúvaabére.

⁹Aanéhjáa tétsihyi íjcyame
ájtyumí ímíhyējuco úlleebe
Píívyéébeke dúúruváne.

¹⁰Aanéhjáa waajácúmé diibyējuco
duurúvájá lleehówarí ‘Ímíwu’
némeítsihyi ácuúcunúúbé piáábó
táumehíjcyaaabe díbye íjcyane.
Ááneríhjáa ávyeta ullévenúmé
dífbyedi.

**Duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’
némeítsihvu Péédoro íhjuváne**

¹¹Aabéhjáa tsúúca ímíjpyetéebé
tsá íhvéjtsotú diityétsí
Péédorómútsikye. Ááneríhjáa
míamúnaa itsájúréévéne dsiínécunú
diityé éllevu duurúvájatu tsátsii
‘Tsaromóo’ némeítsihyi íjcyame
éllevu.

¹²Áámekéhjáa Péédoro
íájtyúmíne néehíí:

—Ámuúha tamúnaaj, ¿aca
muhdú íhvane ámuha meúllévenúne
múhtsidityú méiíte tehdu
múhtsí íhnáhooríyé muhtsi
meméénúneríjíhvari? Áhdure ¿aca
ímíájttétsí muhtsi meíjcyánéllii
tehdu mémeenúhi?

¹³Muuráhjáa téhdure méihdé
múnáaúvú Aavaráaa, Itsáaa,
Jacóóboo, éhdume cáánívhíjcyaaabe
Mépiivyéébé Ílli Jetsóoke
téeneri ávyéjútsohíjcyá éhnée
ámuha ávyéjúté hójtsí pañévú
meíhvéjtsóóbeke. Muuráhjáa Piráátó

dííbyeke ácádsíjcaáyóiyónáa tsá
ámuha meímíletúne.

¹⁴Diibyée ímiáábé hallúvú
íhjuvatúmé ámuha cáábyerá
dsíjívétso múnáájpi hallúvúré
méihjyúvá díbye íjchívyeki.

¹⁵Ehdúu ámuha mélliihyánutsó
diibyējuco meke bohífvú
ájcuúbedívu. Áróóbekée muurá
Píívyéébe bóhiítsóhi. Aane muha
méwaajácúhi.

¹⁶Áábeke muhtsi
mecáhcújtsónéllii muurá íñe áánu
ímíjpyeté dííbye mémeri dííbye
íhnáhoori ámuha meíhténeríye.

¹⁷Ahdícyane, ámuúha tamúnaaj,
muurá ó waajácú ímiáánéjucóo
ámuha pámeere ámuhá avyéjútémá
dííbyeke medsíjívetsóné ámuhá
íbuúúné aabáte.

¹⁸Áronáacáa ihdyu
tehdújuco díbye ícúbáhrámeíñe
tsúúcajátújucóo Píívyéébe íhju
uubálle múnáaj téeveri néhdújuco.

¹⁹Áánéllii ímityúné ámuha
meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne
Píívyéébe icyánejcúvuréjuco
meíbuwáávé ténehji ámuháma
iábájífvémei ímí Píívyéébema
ámuha meíjcyaki.

²⁰Muurá meéllevu wállóóiiibye Ílli
Jetsocríjtoke tsúúcajátújucóo meke
díbye pájtyetétsoíñe íñéébeke meke
díbye íjucúvaki.

²¹Aabe muurá níjkyéjiri íjcyaa
páneere muhdúhjáa Píívyéébe
íhju uubálle múnáaj téeveri
tsúúcajátújucóo íñéhíjcyáné
ímíbáavyétsóné hajchóta.

²²⁻²³Íllúhjáa muurá Moitséeúvú
néé méihdé múnáaúvuke:
“Ávyéjuube Píívyéébe méhdityu
pícyoo tsaapi íhju uubálle

múnáajpi íjcyáíbyeke ínée oke
ipícyohdu. Áábeke ihdy tsáma
mélleéboco. Muurá díbyeke
cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi.”

²⁴ Áhduréhjáa tsijpi Pívyéébe
ihjyú uubálle múnáajpi Tsamoééuvú
ihjyúvahíjcyá íne ícyooca muhdú
pájtyénéhjitu. Áábeuvú boonéhjáa
idyé tsijtye íjcyáméhjiúvú
ihjyúvahíjcyá ténetu.

²⁵ Ehdúhjáa muurá Pívyéébe
ihjyú uubálle múnáaj téeveri
nehíjcyá meeke pámeekére.
Muuráhjáa méihde múnááuvuma
pámeekéré meke ipíááboíné
Aavarááuvuke illu neébe: “Pámeere
ííñújí cuwáábema íjcyaiñé piáábó
dájtsiiménémúháábej téeveri.”

²⁶ Muuráhjáa Pívyéébe íllíkye
wallóo tujkénú mee íjraéémuke dibye
ipíáábo méimítyuháñé meíhvéjtsoki.
Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Péedorómútsí Jóáama avyéjute úmíwari íjcyane

4 ¹ Aanéhjáa Péedorómútsí
Jóáama míamúnáama
ihjyúvahíjcyarónáa tsáacunumé
llúuvájteé, duurúvájá tehméjé
avyéjuúbee, tsadotséomu, íjcyame.

² Aaméhjáa cayóbáavaté
Jetsóope dsíjveebe bóhihdu idyé
tsijtye dsíjivémé bóhiííne dityétsí
úwáábónetu.

³ Aaméhjáa iékéévémutsikye
cuvéhoojánú cuvéhréjucu tene
néénéllííhye. Aamútsíhjáa
téhulléré tsítsiivéhi.

⁴ Áronáacáhjáa diityétsí uwáábó
lléébúacunúhíjcyámedítýú mityame
cáhcújtsomemáubáhjáa tsúuca
úújetémé 5,000-mevájucu tsamééré
wajpíímu.

⁵ Aanéhjáa awáá tsíjcyooji
píhcyaaavéjucóomé Jerotsaréevu
ávýejutee, túkevétsojtee, taúhbájú
uwáábojtee, íjcyame.

⁶ Áamemáhjáa íjcyámé llúuvájte
avyéjute Anáaa, Caipáaa, Jóáaa,
Arejáádooroo, éhdume. Téhduréhjáa
íjcyámé diityéjééjete.

⁷ Aaméhjáa diitye ávyéjute
néé Péedorómútsikye ditye
íjchívyétsóne itsíva diityé élleuvu.
Ahdújucóhjáa ditye tsájtyémútsikye
ditye nééneé:

—¿Aca íné íhtsúturí ámuhtsi
méénúráityuróné méméénuhíjcyáhi,
pane mumémeríhyaja?

⁸⁻⁹ Áánéllíihyéhjáa Péédoro
Pívyéébe Apííchó ípañe íjcyaa
néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéémú
avyéjutej, ámuha íne múhtsikye
médilló éhnée íayáábedítýújucu
úllétuube áanu muhdú ímíjpyeténé
ámuha mewáájácuki.

¹⁰ Áánéllíi ícyooca muhtsi
ámúhakye méúúbálleé teéne.
Muurá ihdy Pívyéébere
ímíjpyetétso díbyeke éhnée ámuha
páwachékevu Natsarée múnáajpi
Jetsóoke medsjívétsóóbeke
ibóhíítsóóbe mémeri.

¹¹ Muuráhjáa diibyéjucu éhne
múúne ímichi nééwáyutu jaa éjke
néébeke ámuha meéhdíiválléroobe
ícyooca íjcyá páñetúejpi teene
jaa ímichi páñetúétsihdy éjke
néébeé.

¹² Tsá tsijpi íjcyatú meke
pájtyetétsoóbe. Tsáháa muurá
tsíjpiikye Pívyéébe méménutú
míamúnáake pájtyetétsoíbyeke.

¹³ Ehdúhjáa dityétsí íhjyúváne
diitye ávyéjute ullévenúhi.

Aaméhjáa waajácú dityétsi ídátso
nééméejtétsi íjcyane tsáijyúubaré
waajácúhaamíné ítéhíjcyátumútsi.
Áronáacáhjáa ítsaavémé Jetsóomáa
dityétsi ícyahíjcyáne.

¹⁴ Aanéhjáa dityétsi
ímíjpyetétsoobe tétsihyi íjcyánéllii
tsáhájucó ditye íiná néetu
diityétsidítu.

¹⁵ Áanélliihyéhjáa íllurájucó ditye
wálloone diityétsikye tétsihdyu.
Áané boonéhjáa tsaméerájucó
íhíjyúwájcatsíné muhdú diityétsikye
imyéénúyóneri.

¹⁶ Néjcatsímýéhjápeé:
—¿Aanéhaca íne muhdú
méméénúiyá diityétsikye? Muurá
pámeere Jerotsarée múnáa waajácú
méénúráityuróné dityétsi méénune.
Aane muhdú metóónúyónejjívari.

¹⁷ Áronáa ihdyu metsu
meíllívyéébo diityétsikye
dityétsi éhníínevu Jetsóodítu
íjcyané uwááboju pámehdívuré
tsújaúcútúné ihde.

¹⁸ Ahdújucóhjáa tsiíne
ipíúvámútsikye ditye
ávyeta bóijcyúné dityétsi
iúwaabójucóótuki.

¹⁹ Áronáacáhjáa neemútsi
diityéke:

—Cáhawáá méjtsaméí keená
ímí Píívyéébe íjtsúcunúne. ¿A
ámúhakyéré muhtsi melléébóne
díbyeke tsá melléébóitúne?

²⁰ Tsáháubá muhtsi
meíhvetéityuró Jetsóodítu íjcyané
uwááboju meúwáábohíjcyánetu
díbyéé iúwáábóne méénuhíjcyanéhjí
muhtsi maájtyúmínéllíihye.

²¹ Ehdúhjáa dityétsi néénéllii
ibóijcyúróné íllurájucó ditye
íhvejtsóné diityétsikye. Tsáháhjáa

ditye píívyetétú muhdú diityétsikye
imyéénúiyóné tsáápiikyéhjáa
dityétsi ímíjpyetétsoónéllii mityame
Píívyéébeke ávyéjútsoónéllíihye.

²² Aanéhjáa díbye dityétsi
ímíjpyetétsoobe 40 píjcyábá
ehníínevújucó.

Cahcújtso múnáa piáábó táumeíne

²³ Aamútsíhíjyáa tsúúca ditye
ácádsíjcaáyomútsi íñahbéjte éllevu
ipyééne úúballé páneere muhdú
llúúwájte ávyéjútémá túkevéjtsojte
diityétsikye nééneé.

²⁴ Áanélliihyéhjáa tsaméhjí íllu
Píívyéébema íhíjyúváhi:

—¿Ayúju múúhá Ávyéjuube
Píívyéébeéj, uu muurá ú íjcyá
páneereé iévéhóowari íjcyanéhjima
ííñuji, nújpacyo, múhdúné tséméné
íjcyane, u ípívyéjtsóobe!

²⁵ Aabée muurá dííicúve múnáajpi
Dabíiúvudi Díapííchó íjcyáne
téeveri u néehíí:

¿Íveekí tsííne íñújjíne múnáa
páhdúváré idyáíívéjcatsíne
ítsaméíhíjcyá íínetú diityéke
piáábóityúnéhjiri?

²⁶ Muurá ávyéjute
pítyácócatsíhíjcyá Ávyéjuube
Críjtoke imyéénuki.

Ehdúhjáa muurá u néé Dabíiúvuj
téeveri.

²⁷ Aanée muurá téénéllii ícyoomívú
píhcyáávehíjcyámé Heróódee,
Póótsio Piráátoo, tsííne íñújjí múnáa,
muuha íjraéémú ávyéjutee, íjcyame
Daachi Jetsóoke imyéénu múúhakyéé
pájtyetétsoíbyeke u wálloóbeke.

²⁸ Áábekée meenúme
tsúúcajátújucóhjáa ihdyu u
néhdújucó.

29-30 Aame muurá u
íiténáa téhdure múúhakye
meénúllehíjcyáhi. Áánéllii ihdy
óví múúhakye ú túkévejtsó
dúútsútuuri muha meúwáábohíjcy
dúuwaáboju íínerí íllityétúme.
Áhdure múúhakye piáábó muha
meénúráítyúronéhjí chéméméhjike
mebóhíítsohíjcy Daachi Jetsóo
mémeri.

31 Ehdúhjáa Píívyéébema
íhíjyúvānetu ditye níjkévānáa tétsii
diityémá uuvécunúhi. Aanéhjāa
Píívyéébé Apííchó diityé pañe
íjcyame íínerí núhnévetúmé
úwáábohíjcyá dííbyé ihju.

Pámé wáabyutará íjcyane

32 Aaméhjāa pámeere cahcújtso
múnāama tsajjítóré íjtsámeímyé tsá
néhíjcyatú ihñénéhjí íhdyúenéhjí
íjcyane. Tsáápiitsá éhnéhjáa pámé
wáabyutará íjcyáhi.

33 Aaméhjāa diitye uwaábojte
úúbállehíjcyá Ávyéjuubée Jetsóo
idsíjívétsihdy bóhiíne. Áamekéhjāa
Píívyéébe mítyane piáábohíjcyáhi.

34 Aaméhjāa pámeere cahcújtso
múnāama ímí piáábócatsíhíjcyá
íínetú píhtótsójcatsityúme.
Tsaatéhjáa ííñújínema,
ihjyáhāñema, íjcyame ténehji
ináhíhénúne dsíídsí pihjyúcuhiíjcyá
uwaábojtédívu.

35 Áánetújucóhjāa ditye
ácuhiíjcyáné tsaate diityédítýú
píhtómeke.

36 Áíjyúhjāa íjcyaaabe diityédítýú
Revítamuube Jotséé Chííperévúhjāa
ditye tsíímávaábe. Áábekéhjāa
uwaábojte iúúhínúné meménú
Benabéedívu ‘ímíjyújtsoóbe’
nééiyóne.

37 Aabéhjāa ííñújí ináhíhénúne
áhdovu ajcú diitye uwaábojteke.

Ananíamútsí mewa Tsapíírama ímitýúné meénune

5 ¹⁻² Áhduréhjáa Ananíamútsí
mewa Tsapíírama ííñújí
ináhíhénúne áhdotu tsane iújcúnéj
coéénevu diitye uwaábojteké ajcú
pánéhíjítaráhdu. Aanéhjāa mewa
waajácú díbye muhdú meénune.

3 Áábekéhjāa Ananíake Péédoro
néehíí:

—¿Aca íveekí Naavéné uke
íbúwájtsonej péévé muhdú ú meenú
dííñújí áhdo? ¿Ááne pánéhíjídú ú
tsivá coééne? Ú imíllé múúhakye
u állííne tehdújuco Píívyéébé
Apííchó ímíllédú u meénune muha
mejtsúcunúroki.

4 ¿Aca muhná teene ííñújí?
Ááneráa dihñe teéne. Ááne
áhdóo dihñereíyo. Tsáhāa tsane
u újcúnéj coééne u tsiváítyuró
pánéhíjítaráhdu. Aanéhaca idyé
múúhakyéré u állíínejíívari. Muurá
téhdure Píívyéébeke ú állííhi.

5 Ehdúhjāa Péédoro néenemáyé
Ananíá ílluréjuco dsíjíveebe
áákityéné baavújuco. Ááne
uubálléhjáa lléébome mítyane
íllityéhi.

6 Ááhoúvukéhjāa ováhtsámú
íbíjínúne tsajtyé icyúúuki.

7 Ááne boonétúhjāa mewa wajtsí
íiná ájyúke pájtyene wáájácúttulle.

8 Áállekéhjāa idyé Péédoro
népejtsóhi:

—¿A téhdunéjucóo ílluunéré
ámuhtsi menáhíhénúné ámuhtsi
ííñújí?

Áánéllíihyéhjáa neélle:

—Ééé, téhdunéjucópeé.

9 Áronáacáhjáa Péédoro née dílleke:

—¿Íveekíhjáa ehdu ámuhti mémeenúhi? ¿Aca ámuhti méijtsúcunú Píívyéébé Apííchó wáájácúítyuróne? Éje, aatye muurá tsáá dítyájíúvuke icyúúújétsihdyu. Aame muurá ícyooa uukéréjuco cúúutéíne.

10 Ehdúhjáa díbye néenemáyé tsúuca dsíjívélle áákityé díbyé lliínevu. Áálledívuéhjáa dítye ováhtsámú wajtsí ítémeohóvurējuco. Áálleúvukéhjáa idyé itsájtýene cuuúmé ájyú úníutu.

11 Ehdúhjáa Ananíamútsikyé mēwama tene pájtyéneri cahcújtso múnáa mityane íllityéhi. Áhduréhjáa tsijtye teene iwáájácúne íllityéhi.

Méénúrátyúronéhjí méénúmeíne

12 Aanéhjáa dítye uwáábojte dóbéévehíjcyá duurúvájá pañévu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu. Aaméhjáa méénuhíjcyá mityane méénúrátyúronéhjí miamúnááj piínévu.

13 Áámekéhjáa cáhcújtsoútúme dítyémá náhbévahíjcyáturómé ímí ijttsúcunúhi.

14 Téijyúhjáa idyé tsijtye wajpíímumáyé walléémú cóbéévehíjcyá duurúvájá pañeahcujsó Píívyéébeke. Aaméhjáa éhniínevu mityamējuco lílyaaténe.

15 Áánetúhjáa chéméméhjike íhbotáháneri íjchívyetsómé hulléijjtónéj piínévu téénerívaa Péédoro pájtyéébe náávēubaré dítyé hallútú pájtyéneri dítye íbóhíki.

16 Téhduréhjáa idyé íuníúécoomíji múnáa Jerotsaréeri íjcyáábe éllevu tsívahíjcyá chéméméhjike. Áhduréhjáa tsívahíjcyámé naavémú ípañe íjcyame ícúbáhrámefhíjcyámeke díbye íbóhítsoki.

Uwáábojtéké dítye ícúbahráne

17 Aanéhjáa pañétúejpi llúúvájte avyējuúbema tsadotséomú nomíutááv dítye uwáábojtédi.

18 Áánéllíihyéhjáa dítyéké cuvéhoojánúme.

19-20 Áronáacáhjáa tépejco níjkyéji múnáajpi cuvéhoojá llehówáané ipááyúnetu íjchívyetsómeke née dítye miamúnáake duurúvájá pañévu íúwááboté muhdú Píívyéébeke meúraavyéne.

21 Áhdújucóhjáa dítye cúúvéneturé tééj páñévu ipyééne úwaabóne. Áánáacáhjáa díbye pañétúejpi llúúvájte avyējuube íñahbénu múnáama pihjyúcú túkevjtsojtéke. Áánemáhjáa tehme múnáake wallóomé dítyé éllevu cuvéhoojá pañétú dítye íjcutéki.

22 Aaméhjáa péeme úújeté íávajávurējuco.

23 Áánéllíihyéhjáa íóómíne néémeé:

—Muha méúújetérá cúúveja cóhpé wátájcámeíjyá tehme múnáa llehówáané téhmehíjcyámedívu. Áronáa muha llehówáané mépaayú dáíháñerējuco tsaatēubaré pañe íjcyájúcootúne.

24 Ehdúhjáa dítye úúbálleneri díbye pañétúejpi llúúvájte avyējuúbee, duurúvájá avyējuúbee, tsijtye llúúvájteé, íjcyame íúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca kiávú pééiyóme?

²⁵ Áronáacáhjáa tsaapi téhullétú tsáábe nées diityéke: Áánerá éhneíjyu ámuha mecúvéhoojánúme éhlle duurúvájá pañe uwááboríjyucu.

²⁶ Áánélliihyéhjáa tehme múnáa avyéjuube péé tsaatéma diityé éllevu. Aaméhjáa diityéké ícúbáhratúme tsajtyé mímúnáa néwayúúnevu diityéké áamúfyoné apíchori.

²⁷⁻²⁸ Aaméhjáa diitye ávyéjútédívu wájsítsómeke pañétúejpi llúuvájté avyéjuube néehí:

—Ááneráhjáa muha ámuhakye mebóijcyú ámuha meúwaabójucóotu eene ámuha meíhjuvahíjcyáábedítúy íjcyané uwááboju. Áronáa ¿íveekí éhniíñevúré ámuha meúwaabóhi? ¿íveekí ámuha Jerotsaréeri dífbyé uwááboju metsújaucúne méimíllé dibyé dsíjívéné múuhá hallúvú mewátyanúne?

²⁹ Áánélliihyéhjáa Péédoro néehí:

—Áronáa ihdy Píívyéébe múuhakye néhdújuco muha meméénune mímúnáa múuhakye bóijcyúrónáaaca.

³⁰ Muuráhjáa téhdure méihde múnáaúvú dífbyeke cáánivahíjcyaaabe Mépiivyéébe Jetsóoke bóhiísó éhnee páwachékevu ámuha mewátyétyéhcútsoobe dsíjívéebeke.

³¹ Áábekée muurá dibye ávyéjuutétsoobe ícyooca íjcyá dífbyé úníuri Ávyéjuube Pájtjetétsoobe íjcyáábej téeveri mee íjraéémú ímityúné meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco

meíbúwáave ténehji máhallúri íjcyájucóotuki.

³² Aane muurá Píívyéébe Apííchó múúhadívu bóhówajtsóné íne muha meúúbállehíjcyáhi. Muurá ímiáané dífbyeke mecáhcújtsómé pañe dífbyé Apííchó íjcyáhi.

³³ Ehdúhjáa Péédoro néene diityéké cáyobáávatétsómé imíllerá diityéké idsíjívetsóne.

³⁴ Áronáacáhjáa paritséómuube ‘Gamariée’ némeífbyé tauíhbjú uwááboobe íjcyáábeke mímúnáa ávyéjүүлlehíjcyaaabe diityéj piínétú íjyócúúvéne nées dityéi íjchívyétso áachívu wahájchotáwu diitye uwáábojtéke.

³⁵ Áané boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téiibúwá tsáma méíjcyaco. Áané ímíneúvú meíjtsámeítsihdyu aatyéké méméénuco ámuha meméénúhahjíjyú.

³⁶ Muuráhjáa ‘Téoda’ némeífbyé itsúcunúmeíhijcyá íhtsútuube íjcyane. Áábemáhjáa muurá íjcyámé mímúnáa 400-meva. Áróobekéhjáa tsaate dsíjívétsóné boone pámeere dífbyema íjcyarómé pahúllevávú tsújaavé tétsíhjí daíhañéréjuco.

³⁷ Téhduréhjáa Gariréa múnáajpi Jóódake pajtyéné mímúnáake ditye éévehíjcyáijyu. Áábemáhjáa muurá téhdure mítyame íjcyaróóbeke idyé dsíjívetsóme. Áané boonéhjáa dífbyema íjcyarómé illuréjuco wáhcíhjabáne.

³⁸ Áánéllii ámuhakye o nées diityéké éhniíñevu ámuha mepátsárijcyójucóotuki. Muurá ihdy ímiáané mímúnáadítúré tsáané uwááboju ditye

úwáábohíjcyáhajchíí diityémá
nijkévaíñē muhdú ámuha diityéké
meméénútúrónááaca.

³⁹ Áánetu Píívyéébedítýú tsáané
uwaáboju íjcyáhajchíí tsá ámuha
muhdú meméénúityúne. Áánéllíi
téiibúwá meíjcyá.

Tsá tene ímityú Píívyéébeke
ámuha ímityúné medáriivéne.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa dífbyeke ditye
lléébone. Áronáacáhjáa ihdyu
diitye uwaábojtéké ipíúvameke
wátsihcyúme. Áamekéhjáa
iácádsíjcaáyo tsiíñe bóijcyúmé ditye
iúwaabójucóótu Jetsóodítýú íjcyáné
uwaáboju.

⁴¹ Aaméhjáa péé imíjyúwu
Píívyééberéhjáa ihdyu
íhvejtsódújuco Jetsóodítýú íjcyáné
uwaábójú hallútú núcójpítsó
íicúbáhrámeíyónnááaca.

⁴² Aaméhjáa íhvejtsotúmé
éhnííñevúré pajcóójivaré
úwáábohíjcyá duurúvájá pañévu.
Téhduréhjáa tsíjtyeke íhjyáhañévúré
úwáábomérehé pehíjcyáhi.

**Uwaábojté piáábojte
íjcyáimyeke ditye mémenúne**

6 ¹ Aanéhjáa téijyu tsúúca
mítyaméjuco cahcújtso múnáa
llíyaaténe. Áanáacáhjáa tsaate
jodíomú íjcyarómé gríéégómú
íhjyúrí íhjyuvámé imúnáadítýú
nehíjcyá dityéváa píibájyujtéke
panévaturé piáábohíjcyatúne.

² Áánéllíihyéhjáa diitye
méjtúhatyu mítyétsi íjcyame
uwaábojte pámeere cahcújtso
múnáake ipíhjyúcúmeke néehíí:

—Muurá íñe Píívyéébe uwaáboju
muha meúwaabómé tsá tsíñéhjiri
metúhújkímeyéítyuróne.

³ Áhdícyane, ámuúha múúhá
nabhémuj, ámuhadítýú tsaate
ímiáámé 7-meváké menéhcóne
téénevu mepícyó Píívyéébe Apííchó
diityéké túkévétsohíjcyámeke.

⁴ Áánetu ihdyu muha dífbyeke
piáábó metáúmeíñe dífbyé
uwaáboju meúwáábohíjcyáhi.

⁵ Ehdúhjáa ditye néene ímí
tehdújuco íjtsúcunúnéllíi
meménújucoómé Ejtéébake
Píívyéébe Apííchó túkévéjtsóneri ímí
dífbyeke úráávyehíjcyáábeke. Áábé
hallúvúhjáa meménúmé illúúmeke:
Perípee, Próócoroo, Nicanóoo,
Timóoo, Paméénáa, Ajtiokíia
múnáajpi Nicoráa jodíomuube
íjcyátúroobé ditye uwaáboju tujkénú
iúráávyehíjcyátsihdyu Jetsóokéréjuco
cáhcújtsoóbee, éhdúmeke.

⁶ Áamekéhjáa tsajtyémé ditye
uwaábojté éllevu. Áámé hallúvúhjáa
íhyójtsine ipícyóóne táúmeímyé
piáábo.

⁷ Ehdúhjáa Píívyéébe uwaáboju
Jerotsaréevu tsújaavéné mítyame
cáhcujtsómé éhnííñevu llíyaatéhi.
Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedítýú
cáhcujtsóhi.

Ejtéébake ditye ékeevéne

⁸ Áijyúhjáa Ejtéébá méénuhíjcyá
méénúráítýúronéhjí Píívyéébe
piáábóneri.

⁹ Áábemáhjáa táhjácatsíhíjcyámé
tsaate pihcyááveja ‘íicúve múnáa
íjcyájúcootúme’ némeíjya múnáama
Tsiréene múnáa, Arejadríia múnáa,
Tsiríítsiá iíñúji múnáa, Áátsiá iíñúji
múnáa, íjcyame.

¹⁰ Ároméhjáa tsá dífbyeke táhjatú
Píívyéébe Apííchóré túkévéjtsóneri
díbye íhjyúvahíjcyánéllíihye.

¹¹ Áanélliihyéhjáa ahdómé tsaatéké ditye dífbyé hallúvú iállíne inéé dibyéváa Píívyéébeé, Moitséeúvu, íjcyámútsidítýú ímityúné íhjuváne.

¹² Ehdúhjáa ditye néene túkevéjtsojtémá tauhbájú uwáábojtéké muhdú dáriivémé awáá diibye Ejtéébake iékéévéébeke tsajtyé ávyéjúté éllevu.

¹³ Áábélliihyéhjáa nehcómé tsíjtyeke dífbyé hallúvú ditye iálliki. Aaméhjáa néé dífbyedítýu:

—Áanu ímityúné íhjuvavahíjcyá duurúvájatuu, Píívyéébé tauhbájutuu, íjcyane.

¹⁴ Áhdure nehíjcyaaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóó duurúvaja iwáchájánúne Moitséeúvú uwáábó cápáyoáocone.

¹⁵ Ehdúhjáa ditye néénéllii ávyéjútémá tsíjtye tétsihyi ácuícatyémé iitécunú diibye Ejtééba húmí amítsarahcówu níjkyéji múnáájpí humídu.

Íhyallúvú Ejtéébá íhjuváne

7 ¹ Áábekéhjáa pánétúejpi llúuvájté avyéjuube néehíi: —¿Ava ímiáané ehdu teénej?

² Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáa ámuhakye o néene mélleebúcunuj. Muuráhjáa Mépiivyéébé íhtsútuube íjcyaaabe bóhówaavé méihdé múnáajpi Aavaráavudívú Haráavúi dibye péétúné ihde Metsopotáamia íiñújiri íjcyáábedívu.

³ Áábekéhjáa neébe: “Pámeere dihyájkímuke díiñújima díhvéjtsóne peeco uke o wállóóné iñújívu.”

⁴ Ahdújucóhjáa muurá dibye íiñújí Caadéatu péébe úujeténé

Haráavu. Áané boonétúhjáa cáani dsíjvétsihdyu Píívyéébere tsivá dífbyeke íne ícyooa mejjcyané iñújívu.

⁵ Aanéhjáa ímiáané dífbyeúvuke iájcuíne inéérónáa tsáhái dibye dífbyeke ájcutú téené iñújívu. Áronáacáhjáa ihdyu neebe dibye dsíjvéne boone iájcuíne dífbyéj tsiiménémúháábekéréjuco dífbyeúví tsíimávátúrónáaaca.

⁶ Áhduréhjáa neebe dífbyeúvudítýú llíyaaténéj tsiiménémúhaabe tsííne iñújiri tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame ícúbáhrámeíne 400 píjcyá hajchóta.

⁷ Téhduréhjáa Píívyéébe néé diityédítýu: “Eene kéené iñújí múnáa hójtsirí ditye íjcyámema teene ó ímíbájchoóhi. Áané boone ó íjchívyétsoó téhullétú diityéké ookéréjuco ditye íícuve íchihvu.”

⁸ Muuráhjáa Píívyéébe Aavaráavuma muhdú dibye íjcyáíne pityájcoju imyééne néé pámeere dífbyéj tsiiménémúhaabe ikíhdyahírótsámeíki. Ahdújucóhjáa dibye méénune ílli Itsáake itsíimáváábeke 8 coojívá dibye íjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye Jacóóboke. Aabéhjáa idyé Jacóóbó meenu téhdure ítsíimeke 12-nevá dohjíba múnáa mee ijraémú ihdeejtéke itsíimávámeke.

⁹ Aaméhjáa diitye méihdé múnáa Jacóóboúvuj tsííme nomútáavahíjcyá íñahbe Jotséedi. Áanemáhjáa dífbyedívú tsaatéke ditye náhjíhenúme tsajtyé dífbyeke Ejíhtó iñújívu. Áróóbekéhjáa ihdyu Píívyéébe píáábohíjcyá panévare dífbyeke pátyehíjcyánéhjitu.

¹⁰ Aanéhjáa dííbyeke dibye túkévjtsónej péévére teene Ejíhtó iinújí avyéjuube Paraóó ímí dííbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa dííbyeke pícyoobe iinújí túkévjtsóobe íjcyaae téhdure páneere dííbyé tsíeméné tehmeébé dibye íjcyaki.

¹¹ Áijyúhjáa muurá mityane mímúnaa ícúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iinújíi, Canaáá iinújíi, íjcyájíícu múnáa. Tsáháhjáa téijyu méihde múnáaúvudi majcho íjcyatúne.

¹² Áronáacáhjáa Jacóóboúvú Ejíhtó iinújiri tsátsii majcho íjcyane iwáájácúne wallóó ítsiime méihde múnáaúvuke ditye téhullétú tsane iújcutéki.

¹³ Áané hallúvúhjáa tsiíne péémedívú botsíi Jotséé waajácútsámeí diitye ínahbé mudívú. Átsihdyúhjáa diibye Ejíhtó iinújí avyéjuube waajácújucóó caatyé múnáajpi dibye íjcyane. Áánélliihyéhjáa neebe dibye ipíúva pámeekéré imúnáake.

¹⁴ Ahdújucóhjáa Jotséé píuvané cáani Jacóóboke pámeere ihyájkímú 75-meva íjcyámema.

¹⁵ Aaméhjáa téhulle ícyahíjcyámé pámeere dsjívé 12-nevá dohjíba múnáape mee íjraéémú ihdeéjte íjcyame diibye cáani Jacóóbo májuco.

¹⁶ Áámeúvukéhjáa tétsihdyu icyúúrómeke tsúúcajátú tsiíne iáábyúne tsajtyémé Tsikyéevu diibyéhjáa Aavaráaúvú Hamóóúvú tsíímedítú áhdóné nijkyénetu icyúúuki.

¹⁷ Aanéhjáa Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyájcóne éévé

tsúúca pííhínáa memúnaa éhníínevu lííyaaté mityáméjuco teene Ejíhtó iinújivu.

¹⁸ Áijyúhjáa tsíjpiiyéjuco úcaavéné téené iinújí avyéjúúbedívú Jotsééúvuke wáájácútuúbe.

¹⁹ Aabéhjáa iállíne ícúbáhráhíjcyá diityédi. Áánemáhjáa nehíjcyaae ditye ítsííméwuúmuke iwáámúhíjcyá béhnere ítsíímáváméwuújike.

²⁰ Téijyúhjáa Moitsééúvú tsíímávámeíbyeke Píívyéébe ímí ijsúcunúhi. Áábéwúukéhjáa cáánímutsi téhmehíjcyá pápihchúú nuhbáva.

²¹ Áábéwúukéhjáa tsúúca dityétsí wáágoójúcóóróobeke Ejíhtó iinújí avyéjúúbé ajoyúwá iújcuúbeke keemévetsóhi.

²² Áábekéhjáa ditye úwááboobe waajácú páneere diityé múnáape wáájácuhíjcyanéhi. Aabéhjáa ávyétá tujkéveebe iiná imyéénúnetu, íhhyúvānetu, panévátúre.

²³ Aabéhjáa 40 pijcyábájuco íjcyaae íjtsámeí imúnáake iááhívetéíne.

²⁴ Aabéhjáa téhullévú péébe cábuuvé Ejíhtó múnáajpi memúnáájpidi ícúbáhráhíjcyáábedívú. Áábekéhjáa lííhyānuúbe.

²⁵ Áijyúhjáa ijsúcunúúbé memúnáaúvú tsúúca wáájacúné dííbyej téeveri Píívyéébe diityéké ditye ícúbáhrámeíhíjcyānetu íjchívyétsoíne. Áronáacáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájácútuúne.

²⁶ Áané tsijcyóójíhjáa idyé úújetéébé tsamútsíyé memúnáajtétstí méénújcatsímútsidívú. Áámútsikyéhjáa imílléroobe

idyówajcárone. Áronemáhjáa neebe diityétsikye: ¿íveekí ámuhtsi tsané múnáajtétsiyé mejcyamútsi méméénújcatsíhi?

²⁷ Áronáacáhjáa ímichi cáabyedítýú tene tújkévaabe diibye Moitséeke néehí: “¿Múha uke picyóó ímityúnéhjǵ ímibájchoobe u íjcyaki?”

²⁸ ¿Mityá oke ú llihyánuú éhnéijyu Ejíhtó múnáájpikye u lííhyanúdu?”

²⁹ Ehdúhjǵa díbye néénetu ílluréjuco Moitséé wáanéé. Aabéhjáa úújeté Madiáá iinújivu. Aabéhjáa téhulle tsííne iinújiri íjcyaaabe tsíímvá míityétsikye téhullétú ityáábaválledívu.

³⁰ Aanéhjáa 40 pijcyábájuco díbye ínéubará pívyétúné iinújiri íjcyánáa nǵkyéjǵi múnáajpi bóhówaavé dífbyedívu úméhéwu péétécunúné pañe ‘Tsinaíi’ némeíhbaúj piihívu.

³¹⁻³² Áaneríhjáa mítyane ullévenúúbe. Áanéllíhyéhjáa ímíneuvú ííste díbye piihívéronáa Pívyéébe dífbyeke néehí: “Oo ámúhá Piivyéébé ó íjcyá dííhdé múnáaúvúu Aavaráa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame oke cáánívahíjcyáabe.” Áaneríhjáa ífillityéne úúvécunúúbé tsáhájjuco tsiíne íttétúne.

³³ Áábekéhjáa tsiíne neébe: “Díjtyúhápaajiné tácorǵjó íne úhdivu o bóhówaávénéllíhye.

³⁴ Muurá ó waajácú tahnéjté Ejíhtori íjcyame wánícyámeíhijcyané ícúbáhrámeíneri. Áámeke díjtyéeveri o íjchívyétso íne úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane uke ó wallóó téené iinújivu.”

³⁵ Ehdúhjǵa Pívyéébe néé Moitséeke éhnéhjáa memúnáajtétsiúvú ‘¿múha uke picyóó ímityúnéhjǵ ímibájchoobe u íjcyaki?’ nééróóbeke. Pívyééberéhjáa ihdyu néé úméhéwu péétécunúné pañe nǵkyéjǵi múnáajpi dífbyedívu bóhówaávébej téeveri díbye memúnáaúvuke íjchívyétsoki.

³⁶ Ahdújucóhjǵa méénúráityúronéhjǵi imyéénúnej téeveri díbye íjchívyétsóné méíhdé múnáaúvuke Ejíhtó iinújitu. Aaméhjáa ínéubará pívyétúné iinújivu péeme Tújpañe Móóa pajtyé nǵjpacyo dówaávéjǵtori. Aabéhjáa téhulle 40 pijcyábá íjcyaaabe méénuhíjcyá méénúráityúronéhjǵi.

³⁷ Aabéhjáa mee imúnáadítýú néehí: “Pívyéébere muurá picyóó méhdityu íhǵyú uubálle múnáájpikye íne o íjcyadu nééífbyeke. Aabe ihdyu nééne méllééboco.” Ehdúhjǵa néébeúvu.

³⁸ Aabéhjáa muurá ínéubará pívyétúné iinújiri méíhdé múnáaúvuma íjcyáábedívu nǵkyéjǵi múnáajpi bóhówaavé ‘Tsinaíi’ némeíhbaúvú. Áábemáhjáa íhǵyúvane ájcuube dífbyeke Pívyéébé taúhbaju cáátúnúmeínevu díbye íájcu méíhdé múnáaúvuke.

³⁹ Áróóbekéhjáa tsá dítye cáhcútsohíjcyatúne. Ílluréhjáa dífbyeke ityáhjálléne tsiíne imíllerómé ióómiñe Ejíhtó iinújivu.

⁴⁰ Áánemáhjáa dífbyé nahbe Aróoke néémeé: “Mééma meenu Pívyéébedu néméhjike piéhullévúré meóómícyoooca meke dítye ityúkévéjtsoki. Kiávú íne díñahbe Moitséé úújeté mekéé Ejíhtó iinújitu íjchívyétsónema.”

⁴¹ Ahdújucóhjáa ditye nįjcyone
jéeú ocáįwuúdíú néébeke.

Áábekéhjáa ńńcúvehįjcyámé iyámeke
illńńhyanúméhjidí. Áánerńhįyáa
mńtyane ńńjcyuuvémé iıye
ńńjcyoóbeke ńńcúvehįjcyáneri.

⁴² Áánellńhįyéhjáa ńńlurējuco
Pńńvyéébe diıtyéké ńńhvejtsóné ditye
awáá idyúúrvahįjcyca caame
ńńvéhóowari ńjcyáméhjike. Muurá
dńńbyé ńhįyú uubálle múnáájńń
waajácúháámitu nééneé:

¿Acáa ámuha įjraéémú oke
méńńcúvehįjcyá iyámeke
mellńńhyanúmedí 40 ńńjcyábá
ńńnéubárańń ńńńvyétúné ńńńjįiri
ámuha meńńjcyácoóca?

⁴³ Tsáhaá. Muuráhjáa
oke ńńcúvetúmé ámuha
méńńcúvehįjcyá ámuháýé
meméénúméhjike. Áánemáa
ámuha méńńsatyéhįjcyá
ńńjcyotáábé Moróoke
ńhįyáwúuma. Áhdurée ámuha
méńńsatyéhįjcyá ńńjcyotáábé
mńńcúruwa Rejpáake Pńńvyéébedí
ámuha medńńlónema. Áánellń
ámúhake ámúhá ńńńjįitu
o ńńńhįvyétsómeke ó wálloó
Babiróónńá ńńńjįi ehnńńńevu.

Ehdúhjáa muurá Pńńvyéébe ńhįyú
uubálle múnáájńń caatúnúhí.

⁴⁴ Aanéhjáa muurá téhulle
ńńnéubárańń ńńńvyétúné ńńńjįiri
méńńhdé múnáaúvudí ńjcyaja iyámé
mńńhénetu méénúmeńńjýá duurúvaja
dityéhjáa Pńńvyéébe táuhbaju
cáátúnúmeńńé newáyuwááne
ńńcyohįjcyaja. Ehdúhjáa méénuube
Moitséeúv Pńńvyéébe dńńbyeke
ńńhdújuco muhdúhjáa įáńtyumńdu.

⁴⁵ Aajájucóhjáa dityéúv ńńńetsóné
tsńńńé ńńńjįıv Pńńvyéébéhjáa

Jotsoéeúvuma tééjı múnáake
ıbótoácóne dńńbyeke ájcuńjıv.
Áájaréıkyéhjáa ńcyahįjcyá Dabńńúvú
ńjcyáné hajchóta.

⁴⁶ Aanéhjáa diıbye Dabńńúvú
waajácú ńń Pńńvyéébe dńńbyeke
ńńaabóne. Áánellńhįyéhjáa
ımńńléroobe ımyéénune
béhja Jacóóboúvúu téhdure
cáánıvahįjcyaa Pńńvyéébe
wáábyuta teeja iyámé mńńhénetu
méénúmeńńjýá cápáyóóve.

⁴⁷ Áronéhjáa ńńńjýejuco
Tsaromóoúvú méénune teéja.

⁴⁸ Áronáa Pńńvyéébe tsá ńjcyatú
apááńnére duurúvaja mńámúnaa
méénújýa pańe. Muurá ńhdyu
ńhdıcyátsıhįjıryé dńńbye. Muurá
ńllu dńńbyé ńhįyú uubálle múnáájńń
nééhıı:

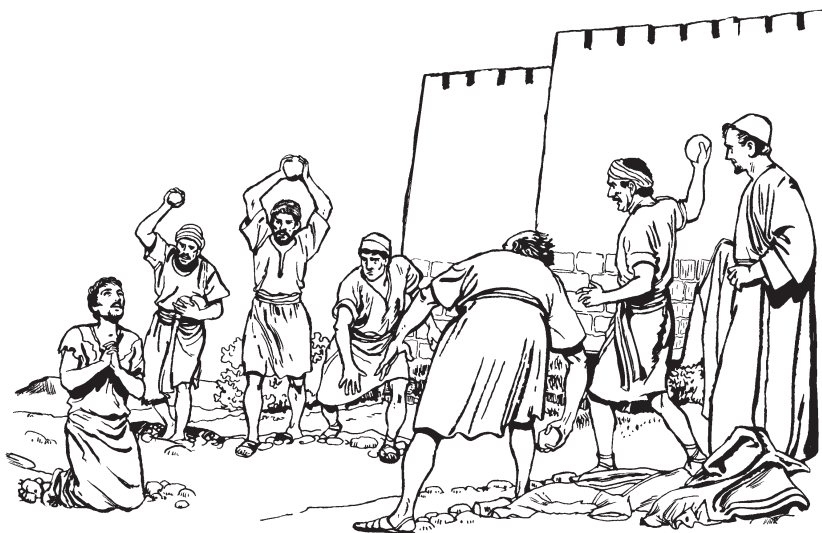
⁴⁹ Nńjkyéjıri táavyéjý ıjýawá
hallúrí o ńjcyaa Pńńvyéébe ó ejécunú
páneere ńńńjı. Aanéjńńva
¿muhdńńvane já ámuha óoma
méméénuú tétsıhyı o ńjcyaki?

⁵⁰ Aanéjucóo páneere
múhdúné tsıeméneńń ńjcyane o
ıńńvyejtsóne.

Ehdúhjáa neebe Pńńvyéébe ńhįyú
uubálle múnáájńń teéveri.

⁵¹ Áronáa ámuha ávyetá
nuuhéjupte meńńjcyámé ńbuúúné
éhne Pńńvyéébeke wáájácútúmé
ńbuúúnédu. Aame ámuha
Pńńvyéébe Apıchó nééneńń tsıhdyuré
meńńcyahįjcyá méńńhdé múnáaúvúu
ńcyahįjcyádúre.

⁵² ¿Acáa cáábyeké Pńńvyéébe ńhįyú
uubálle múnáadıtyú méńńhdéejtéúvú
pevéneré ııtécutúnıhıjcyáhı?
Muuráhjáa ńńhıyanuhįjcyámé
ımıáábé Crįto ńńńjıv tsááıńe
úubállehįjcyárómeke. Aabée muurá

© 1996 David C. Cook

Críjto tsáároóbeke ámuháyejuco mellíshyanúne.

⁵³ Muuráhjáa tsúuca ámuháma nįkyéji múnáaj téeveri Píívyéébé tauhbaju įjcyájúcooróné tsá ámuha melléébohįjcyatúne.

Ejtééba dsįjivéne

⁵⁴ Ehdúhjáa Ejtééba néénéllii dífbyedívú cayóbáavatémé įhwáñeene įhđónema.

⁵⁵ Aanéhjáa diibye Ejtééba Píívyéébé Apíichó ipañe įjcyaaabe ájtyumí nįkyéjiri Píívyéébé įavyėjuri įjcyáábé únįuri Jetsóó įjcyáábeke.

⁵⁶ Aabéhjáa nééhií:

—Muurá ó ájtyumí

Míamúnáajpidívúu įpívyééveebe nįkyéjiri Píívyéébé únįuri įjcyáábeke.

⁵⁷ Ehdúhjáa dibye néérónáa illure įnúhejúúné iwátajcöne dífbyé tujkévetu túruuvémé įhįycunúmére.

⁵⁸ Aaméhjáa técoomítýú tsiéllevu itsájtyéébeke áamuhįjcyá newayúúnevu. Aaméhjáa įwajyámúúné itýacórįjcámeįyahįvú téhmetsó tsaapi ováhtsá ‘Tsáoro’ némeįbyeke.

⁵⁹ Aabéhjáa Ejtééba ditye áamúroobéré Píívyéébema illu ihįyúváhi: “Ávyējuúbej, tabóhi duúcu.”

⁶⁰ Átsihdyúhjáa imímóúúvéne kéévánécoba neébe: “Ávyējuúbej, đícúvedí ine įjtye imityúné méénúróneri.” Ehdúhjáa inětsihdyu dsįjiveébe. Aanéhjáa Tsáoro imí įjtsúcunú ditye dífbyeke llíshyanú ne.

Cahcųjtsó múnáake Tsáoro imityúné dáriivéne

8 ¹ Tějyúhjáa Jerotsaréeri cahcųjtsó múnáa įcúbáhrámeiñe tujkéváhi. Áanetúhjáa tsújaavémé Jodéa iinųjiri. Tsaatéhjáa péé Tsamáária

iiñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu
uwaábojte tsá kiávú péétune.

² Aanéhjáa ímí Píívyéébeke
úraavyémé diibye Ejtéébaúvuke
kímóóveméré cuuúhi.

³ Ááné tujkéveríhjáa diibye
Tsáoro cahcútso múnáake
wajpíímumáyé walléémuke
ícúbáhraabéré ihjáháñetu tsajtyé
icyúvéhoójánuki.

Tsamáariá iiñújiri ímiáájú uwaábomeíne

⁴ Áronáacáhjáa Jerotsaréetu
pehíjcyámé pahúllevaré
úwaábomére.

⁵ Áánetúhjáa Perípé Tsamáariá
iiñújiri íjcyáoomívú ipyééne
téhdure úúbállehíjcyá diibyējuco
Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane.

⁶ Áábedívúhjáa mityane
míamúnaa píhcyaaavémé
lleebúcunúhíjcyá díbye
úwaabóne. Aaméhjáa ítehíjcyá
méénúráítyúronéhí díbye méénune.

⁷ Tsaaté pañétúhjáa naavémuke
díbye wáágoomé íhjúcunúmeré
diityé pañétú ichívyehíjcyáhi.
Áhduréhjáa íjpi vááúmeityúméhjima
úllétúméhjike ímípyetétsohíjcyáabe.

⁸ Ááneríhjáa técoomí múnáa
mityane ímíjyuuvéhi.

⁹ Áijyúhjáa íjcyaaabe tétsihyí
'Tsimóo' némeíbyé apííchoobe.
Aabéhjáa álliibyéré pehíjcyá
teene Tsamáariá múnáake.
Nehíjcyaaabéhjáa pane iwáájacúne.

¹⁰⁻¹¹ Áábedítúhjáa
ícyátújtsiiméné íllure diityéké díbye
ápííchori álliínehí ícyáhcújtsóne
nehíjcyáhi:

—Áánúhaca ihdyu Píívyéébé
ihnáhoóma.

¹² Áánetúhjáa ihdyu Perípé
Píívyéébé avyéjuto íjcyáné uwaáboju
Jetsocríjtodítújúco pájtyene
úwaabóné cáhcujtsómé tsójtsótsámeí
wajpíímuu, walléémuu, íjcyame.

¹³ Áhduréhjáa diibye apííchoobe
Tsimóo íjcyároobe icyáhcújtsóne
íllurējuco tsójtsótsámeíne. Aabéhjáa
Perípema íjcyaaabe ullévenúhíjcyá
méénúráítyúronéhí díbye
méénúneri.

¹⁴ Aanéhjáa diitye Tsamáariá
iiñúji múnáa tsúúca Píívyéébeke
cáhcujtsóne uwaábojte Jerotsaréeri
íjcyame iwáájacúne wallóo diityé
éllevu Péédorómútsikye Jóáámaá.

¹⁵ Aamútsíhjáa téhullévú ipyééne
diityé hallúvú piáábó táúmeí
Píívyéébeke dííbyé Apííchó diityé
pañévú iúcaáveki.

¹⁶ Tsáháikyéhjáa diityé pañévú
tene úcaávetú dítye Jetsóo mémeri
tsójtsótsámeíjyúcoóronáaaca.

¹⁷ Áánéllíihyéhjáa diityé hallúvú
íhyójtsicu ipícyóóne dítyétsí
Píívyéébeke piáábó táúmeíne
tujkéveri bótí dííbyé Apííchó
úcaavé diityé pañévú.

¹⁸ Ehdúhjáa dítyétsí méénune
diibye Tsimóo íájtyúmíne néé
dítyétsikye íáhdóiyóné dsíídsidívu.

¹⁹ Neebéhjápeé:

—Cána oke maájcú éénevu
oorējuco tsaaté hallúvú táhójtsicu
o pícyóóne tujkéveri Píívyéébé
Apííchó diityé pañévú iúcaáveki.

²⁰ Áánéllíihyéhjáa Péédoro néé
dííbyeke:

—¿Íveekí múhdurá dííjtsaméi?
Muurá teene dídsíídsimáyé ú
wágóóóvéiyáhi. Úbá ú íjtsúcunú
Píívyéébe téénevu meke ájcune
maáhdóiyóné dííbyeke.

²¹ Muurá tsá díwáabyuta tene íjcyatú Pívyéébe uke tújkevéléllétúnéllíhye.

²² Ahdícyane eene ímityúné u íjtsámeíne díhvéjtsóne dífbyeke píáábó táuméi. Tsáijyu múúne úhdi ídáátsóvéne ábájíívebe ímityúné u íjtsámeíne.

²³ Muurá ó waajácú ímityúné dípañe íjcyane éhne múúne iyáábé nijpáyú nehníwu néhdu nééneé.

²⁴ Ehdúhjáa Péédoro diibye Tsimóoke néénéllíi neebe dífbyeke: —Ané táhallúvú Pívyéébeke píáábó métáuméi eene oke u néhdu tene oke ipájtýetuki.

²⁵ Ehdúhjáa Pívyéébé ihjyu Tsamáaría íiñújiri patsíhjívá múnáake iúwáábótsihdyu óómimútsí Jerotsaréevu.

Perípemútsí Etiopía múnáájipima

²⁶ Átsihdyúhjáa níjkyéji múnáajpi diibye Perípeke nééhií:

—Dípye Jerotsaréetu Gáátsávu pééju íñéubará pívyétúné íiñújitu pájtýejuri.

²⁷ Ahdújucóhjáa téhullévú péébe cábuuvéné Etiopía múnáajpi eonóocodívú tééné íiñújí avyējuulle ‘Cadaátse’ némeílle dsídsí tehméébedívu.

²⁸ Aabéhjáa Pívyéébe Jerotsaréevu idyúúrúvájétsihdyu íjchíémiri íiñújivu óómiibye ééveebéré pehíjcyá Pívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaiaúvú waajácuháámi.

²⁹ Áanáacáhjáa Pívyéébé Apíchóré diibye Perípeke nééhií: —Éhmi íjchíemi duhjáte.

³⁰ Ahdújucóhjáa péébe lléébúcuunúne díbye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A ú waajácú íiná nééiyóné u éévehíjcyáne?

³¹ Áánéllíihyéhjáa neébe: —Tsáhaá. Múhdutú ó waajácuú múha oke úwáábónejíívari.

© 1996 David C. Cook

Ehdúhjáa inéene píúvaabe
dífbyeke íjchíemí pañévu.

³² Aanéhjáa Píívyéébé ihjyu
caátúnúmeíne díbye éévehíjcyané
íllu néehíi:

Obééjake múúne illííhyánu
ditye tsájtvedu tsajtyémé
dífbyeke. Aabe pevétsihjídú
íjcyáábeke dsíjvetsómé éhne
múúne obééjáu pevétsihjídú
íjcyáábeke ditye nítsudu.

³³ Áábeke idátsó

meenúme. Aabe ínnújiri tsá
íjcyájúcootúne. Aane íne
¿múha téijyú múnáadítýú
úúbálléiyá muhdúhjáa téijyu
míamúnaa ícyahíjcyáne?

Ehdúhjáa néene éévehíjcyaaabe.

³⁴ Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíneúvú duubállé
múhdityúhjáa ehdu Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáajpi nééneé. ¿A
íhdityu, mityá tsíjpihdítýúpeé?

³⁵ Áánélliihyéhjáa teene díbye
éévehíjcyánetu úwááboobe dífbyeke
ímiáájú Jetsóodítýú íjcyané
uwááboju.

³⁶ Aamútsíhjyáa péhíjcyamútsí
úújeté tsátsii nújpacyo íjcyátsihvu.
Átsihvúhjáa diibye eonóócó néé
Perípeke:

—¿Éje, íchííhya nújpacyo! ¿Aca
tsá oke apáhajchíí u tsójtsoítýuróne?

³⁷ Áánélliihyéhjáa Perípé néé
dífbyeke:

—Ihdyu tehdújuco ímiááané u
cáhcújtsóhajchííjyu. Áánélliihyéhjáa
neébe:

—Muurá ímiááané ó cáhcujtsó
Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi
íjcyáábeke.

³⁸ Áánélliihyéhjáa Perípé néé
díbye íjchíemi idyáívyétsoki.

Áámitúhjáa iníityéne peemútsí
teene nújpacyó pañévu Perípé
dífbyeke itsójtsoki.

³⁹ Átsihdyúhjáa dityétsí íjchívyénáa
Píívyéébé Apííchóré tsajtyéjucóó
Perípeke. Áábekéhjáa tsáhájucó
eonóócó ájtyúmitúne. Átsihdyúhjáa
iiyéjucó díbye péhíjcyané tsaimíjyúúre.

⁴⁰ Áánáacáhjáa diibye Perípé
Atsóótó cóomiyíjyuco. Aabéhjáa
pacóómiváryé úwááboobéré
péhíjcyaaabe úújeté Tsetsarávu.

Tsáoro Jetsóoke cáhcujtsóne

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹ Áané tujkéveríhjyáa Tsáoro
lliihyánúllehíjcyá cahcújtsó
múnáake. Aabéhjáa péé llúúvájte
avyéjyúube éllevu waajácuháámí
ityáúmefíki.

² Aanéhjáa díbye ájcúháámíma
peebe Damájcori íjcyané
pihcyáávejáané avyéjute éllevu
néhcoobéré Críjtodítýú íjcyané
uwááboju úráavyehíjcyámeke
Jerotsaréevu itsájtýe wajpíímumáyé
walléémuke.

³ Aabéhjáa téhullévú juuváyí
péébe tsúúca técoomívú pííhíronáa
dífbyedívú peete cádiivyé cáámetu.

⁴ Aanéhjáa dífbyeke baavu
íjcaáyóóbeke Jetsóó díbye
ájtyúmítuubéré néehíi:

—¿Tsáoj, Tsááoroj! ¿Íveekíami oke
ú pátsárcýohíjcyaj?

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Múha uu Ávyéjyúubej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóó oke u

pátsárcýohíjcyaaabe. Áronáa muurá
uure ú tútávátsámeíhjcyá éhne
múúne ócáji naatsóú ínúbjícóne iiye
tútávájtámeídyu.

© 1996 David C. Cook

⁶ Ááneríhjáa Tsáoro íllityébé úúvécunúúbére néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca iiná ú imíllé o méénune?

Áánélliihyéhjáa Jetsóo díbye ájtyúmítuubéré néehíí:

—Wa ihdyu dipye kiávúhjané u péhullévu. Téhullévúi uke neeímyé iiná u méénuíñe.

⁷ Ááneríhjáa dífbyema péeme mítyane íllityé dítye ájtyúmítuubéré dífbyema íhjuváne.

⁸ Aabéhjáa baatu íjyócuúvétsihdyu tsáhájucu hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríyájucu dítye úújetétsóné teene Damájcovu.

⁹ Aabéhjáa téhulle pápihchúúj coojívá hállúvátuube íjcyaa tsá majchóubaré, adóubaré, méénutúne.

¹⁰ Áijyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananíá íjcyáábedívú Jetsóo naavédú nééne ibóhówajcárótsihvu dilló dífbyeke. Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Cáhawáá ‘ímiánéjcu’ némeíñé ulléjijtóvú péene Jóoda ja dillo Táátsó múnáajpi ‘Tsáoro’ némeífbyeke. Muurá téējari íjcyaa píáábó táúmeíhijcyá Píívyéébeke.

¹² Aabe téhdure naavédú nééne íííténé pañe ájtyumí dífbyé hállúvú díhyójtso u pícyoone díbye tsiíñe íhállúvaki.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii Ananíá néehíí:

—Ávyéjuúbej, mítyame oke úúbállehíjcyá díbyévá Jerotsaréeri díuwaáboju cáhcújtsómeke ímityúné méénuhíjcyáne.

¹⁴ Aabe muurá eene íllevu tsáá llúuvájté avyéjujte néējuri cahcújtso múnáake itsájtyeki.

¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóo néehíí:

—Wa ihdyu dipye dífbye éllévuj. Muurá téhdure óhdityu íjcyáné uwaáboju úwaáboobéré pehíjcyáá tsííñe inújííne múnáake íavyéjujtéhmájucu. Áhdure ámuha imúnaa íjraéémuke úwaábóífbye.

¹⁶ Áábeke ó waajácútsoó muhdú dibye tééné déjúcotu ícúbáhrámeíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénélli pójúcoobe Ananía diibye Tsáoro íjcyajávu. Aabéhjáa tééjá pañevú iúcaávéne dífbyé hallúvú íhyójsicu ípícyóóne née dífbyeke:

—Muúbej, Avyéjuube Jetsóó éhneváa juuváyí u tsáánaa úhdivu bóhówáaveebe oke wallóó diéllevu uuva tsiíñe u hállúváábé pañevú Píívyéébé Apííchó iúcaáveki.

¹⁸ Ehdúhjáa Ananía néénemáyé íhyálluúucú pañétú amóóbé miíhédú néene áákityéné boone hállúvájúcoóbe. Aabéhjáa ílluréjuco tsójsótsámeíñe.

¹⁹ Átsihdyúhjáa botsíi imájchóne tsíjpanúúbe. Aabéhjáa teene Damájcori íjcyané cahcújtso múnáama múhdúj coojívará íjcyáhi.

Tsáoro Damájcotu úwáábótujkénúne

²⁰ Átsihdyúhjáa tsúúca úwáábótujkénuube diityé pihcyáávejáané pañevu. Aabéhjáa nehíjcyá ímiáané Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane.

²¹ Ááneríhjáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Acáa tsá áanu éhne cahcújtso múnáake ímityúné dáríívehíjcyatú Jerotsaréeri? Diibyéjuco muurá íñe íllevu tsááne llúuvájté avyéjujté éllevu tsaatéké itsájtýeki.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíyónáa éhniínevúré úwáábóné pañe nehíjcyaae ímiáané diibyéjuco Jetsóó Críjto íjcyane. Ááneríhjáa íllure tsájúréévtsoobe imúnaa jodíómuke teene Damájcori íjcyámeke.

Tsáoro pállójcone

²³ Átsihdyúhjáa diitye imúnaa íjcyarómé pítýácócatsí dífbyeke illííhyánúroki.

²⁴ Áánemáhhjáa pécóhajchótá cójíhajchótá téhmehíjcyarómé técoomí llehówáané dífbyeke illííhyánuki. Áronáacáhhjáa waajácújúcoobe teéne.

²⁵ Áábekéhhjáa cahcújtso múnáa úvérújtsi pañevú iúacóóbeke pejco niityétsó técoomí míhletátú áachívújuco. Ehdúhjáa pállójcoobe Tsáoro ditye llííhyánúíyónetu.

Tsáoro Jerotsaréeri

²⁶ Aabéhjáa Jerotsaréevu úújetéébé imíllerá íñáhbévájcatsíñe técoomíyí íjcyané cahcújtso múnáama. Áróóbedíhjáa íllure íllityéme. Tsáháikyéhjáa ditye wáájácútú dibye téhdure cáhcujtsójucoóné Jetsóoke.

²⁷ Áábekéhhjáa Benabée uwáábojté éllevu itsájtýéébedívú waajácútsó diityéké ímíñeuúvu. Úúbálleebéhhjáa diityéké muhdú Jetsóó juuváj piínévú dífbyedívú bóhówáávéébema ííhjuvátshidyu péébe dífbyedítýú íjcyané uwááboju Damájco múnáake íínerí íllityétuube úúbállehíjcyáne.

²⁸ Aabéhjáa Jerotsaréeri íjcyaae diityémá úwááboobéré pehíjcyá tsijtye imúnaa cáhcújtsótúmeke íínerí íllityétuúbe.

²⁹ Aanéhjáa tsaate imúnaa íjcyarómé gríéégómú íhjuvíyíjéjuco íhjuvámé dífbyema ityáhhájcatsíñe lliíhyánúllehíjcyá dífbyeke.

³⁰ Aanéhjáa íñáhbéjté cahcújtso múnáa iwáájácúne tsajtyé dífbyeke

Tsetsaréavu. Átsihdyúhjáa wallóomé dífbyeke Táátsóvuú.

³¹ Ájyúhjáa Jodéaa, Gariréaa, Tsamáariaa, íjcyané inújínéri íjcyané cahcújtso múnáa tsaimiyéjucu íjcyane Píívyéébé Apííchóré diityéké píáábóneri. Aaméhjáa éhniínevu lííyaatéhi.

Enéa ímíjpyeténe

³² Téhduréhjáa Péédoro pahúllevaré ááhíveebéré péhíjcyaaabe úújeté Ríídári íjcyané cahcújtso múnáadívu.

³³ Aabéhjáa téhulle ájtyúmité ‘Enéa’ némeífybeke 8 píjcyábájucu íjpi vááuimeítyúneri cheméhíjcyáabeke.

³⁴ Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúúca Jetsocríjtó uke bóhiítsóhi. Ahdícyane dácúúvéne ílluréjucu dicyúwá dímbájcho.

Ahdújucóhjáa díbye téijyuré ácuuvéne.

³⁵ Aanéhjáa Ríídaa, Tsaróoo, íjcyáoomícyu múnáa íajtyúmíne muhdúhjáa íicyahíjcyanéhi ííhvéjtsóne Jetsóokéréjucu cáhcujtsóne.

Dóoca bóhiine idsíjívétsihdyu

³⁶ Téijyúhjáa íjcyalle cahcújtso múnáalle Jóopéri Tabítá gríeégómú ihjyúrí ‘Dóocaá’ némeílle. Aalléhjáa ávyetá ímiáállé íjcyalle píáábohíjcyá ídáátsóméhjike.

³⁷ Aalléhjáa téijyu chemelle dsíjivéhi. Áálleúvukéhjáa iníjtyúne picyóomé cáámééíjiri íjcyané mójcóhó pañévu.

³⁸ Ájyúhjáa diibye Péédoro íjcyacóomí Ríída píhíre teene Jóópétuú. Aanéhjáa cahcújtso

múnáa díbye kiá íjcyane iwáájácúne wallóo mítyétsikye dífbye éllevu. Aamútsíhjyáa neeté dífbyeke:

—Uuva ú peé ífcúí múúha éllevu.

³⁹ Ahdújucóhjáa díbye péene diityétsimájucu técoomívu. Aabéhjáa úújetéébeke tsajtyémé teene mójcóhó pañévu kiá tééhoúvú íjcyáhullévu. Áanáacáhjáa tétsihyi pííbájyujte walléemú máátyóri íjcyame úújétsópejtsó dífbyeke dílleúvúhjáa dsícohíjcyané wajyámuunévu.

⁴⁰ Áané boonétúhjáa pámeekéré áachívú íjchívyétsóne Píívyéébema ihjyúvaabe imímóúúvénema. Aabéhjáa dílleúvudívú ííteebéré néehíí:

—Tabítaj, múúhama dácúúve.

Ehdúhjáa díbye néenemáyé íitjúcoólle. Aalléhjáa dífbyeke íajtyúmíne tsúúca ácuuvéhi.

⁴¹ Áállekéhjáa íhyójtscutu iékéévéne íjyócujcároóbe. Áanemáhjáa cahcújtso múnáama pííbájyujtéké ípíúváne úújétsóobe tsúúca bóhííledívu.

⁴² Aanéhjáa teene Jóópé múnáa mítyame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke.

⁴³ Átsihdyúhjáa Péédoro coéváhíi tsúcájá técoomívu ‘mííhéné ímbájchoóbe’ némeífybé Tsimóo jávu.

Péedorómútsí Conéeríoma

10 ¹ Íjcyaabéhjáa Tsetsaréari ‘Conéerio’ némeífybé tsáha múnáa ‘Itariáno’ némeíne tsodáhómú avyéjuube íjcyáabe.

² Aabéhjáa paíjyuvaré Píívyéébeke píáábó ityáúmeíne ícyahíjcyá muhdú díbye ímillédu. Pámeemáyéhjáa

ihyájkímuma duurúvahíjcyámé
dífbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke
piáábohíjcyaaabe panévaturé.

³ Aabéhjáa tsájcuuve naavédú
nééne íífténé pañe ájtyumí níjkyéji
múnáajpi dífbye élleveu tsááneé.

⁴ Aabéhjáa dífbyeke díllónélli
íllityécunúúbéré dífbyedívú
ííteebéré nééhií:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

Áánélliíhyéhjáa neébe:

—Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú
piáábó dífbyeke u táúmeíhíjcyáne.
Áhdure ímí íjtsúcunúúbé
ídáátóméhjike u piáábohíjcyáne.

⁵ Áhdícyane Jóópévu tsaatéké
wallo ditye iújcuté Tsimóoke
dífbyere ‘Péédoro’ némeífbyeke.

⁶ Téhulle muurá díbye tsijpi
Tsimóó ‘mífhéné ímibájchoóbe’
némeífbye ja únéú úníuri íjcyájari.
Díbye uke neé íiná u méénuííne.

⁷ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi
Conéérioke ínééne pééne
boone píúvaabe mítyétsi únú
múnáajtétsikye. Áhduréhjáa
píúvaabe tsaapi tsodáhó ímí
Píívyéébeke úráávyehíjcyáábeke
ityújkevéélléébeke.

⁸ Áamekéhjáa ímííneúví
iúúbálléne wálloobe teene Jóópévu.

⁹ Aaméhjáa péhíjcyámé tsíjyju
tsúúca técoomíj pííhííjyjuco
íjcyánáa Péédoro nériivyé já hallúvú
Píívyéébema ífhjyúva cójípíínéjyjuco
íjcyáiííááca.

¹⁰ Téjyúhjáa mítyane
ajyábáavatéébe. Áábemáhjáa
ditye majcho méénúné hajchótá
tétsii íjcyáábedívú naavédú nééne
bóhówaavéhi.

¹¹ Ááne pañéhjáa ájtyúmiibe
cáámetu wáyámúbácobádú nééne

téjtyóhjitú dóhjívané dífbyedívú
níítyene.

¹² Áhbácóbá pañéhjáa pañévámé
pamévá jodíómú dóótúné iyáme.

¹³ Áamedívúhjáa díbye
úllévenúrónáa Píívyéébe dífbyeke
nééhií:

—Aatyédítýú bo tsaatéké
lííhyánúmeke tsájtyéne didyoj.

¹⁴ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, tehdúí
mújyú ehdífváméhjike o dóónejí
doorátujtéke.

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:
—¿Íveekí doorátujtédívú ú
meménú ímíáámé íjcyámeke?

¹⁶ Ehdúhjáa dífbyeke Píívyéébe
néé pápihchúújyúva. Ááne
boonéhjáa tsiíne piéhullévuré péene
cáamevu.

¹⁷ Ááneríhjáa díbye
ítsámeíhíjcyánáa tsúúca llééhowávú
wajtsíjucóomé Conéerío walló
múnaa díbye íjcyaja dílloméré
péhíjcyáme.

¹⁸ Aaméhjáa dílló tééjari díbye
íjcyáhajchíjyju.

¹⁹ Aabéhjáa téené íjtsaméiyíyí
íjcyánáa tsiíne Píívyéébé Apííchó
néé dífbyeke:

—Pápihchúúmeva uke nehcóhi.

²⁰ Díityémá peeco íiná
néétuubére. Muurá oore ó wallóó
díityéké dílleveu.

²¹ Áhdújucóhjáa díbye díityé
élleveu ipyééne nééneé:

—¿A oke ámuha ménehcóhi?
¿Aca muhdú néénéllií ímichi ámuha
metsáa taélleveu?

²² Áánélliíhyéhjáa nééme
dífbyeke:

—Ihdyu muha metsáa tsodáhómú
avyéjuube Conéerío ímíáábé

Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyáábeke ámuha múnaa jodíomú ímí ítsúcunúhíjcyaaabe neéjuri. Dífbyekéváa níjkyéji múnaajpi neé dífbye jávú u péene dífbyema u íhgyúvaki.

²³ Ehdúhjáa ditye neénéllii Péédoro diityéké neé dityéi icyúwa tépejco tétsii. Átsihdyúhjáa botsíi tsíjcyooji diityémá péébeke tsaate cahcújtso múnaa nahbénúhi.

²⁴ Aaméhjáa tsíjyu úújeté Tsetsaréavu eenée Conéerio ihyájkímuma ínahbévajtéké ipíúvámema dífbyeke téhmehíjcyátsihvu.

²⁵ Aanéhjáa Péédoro dífbye jávú ááhívéiyóné íhdéré íjchívyeiñúne dífbye úmíwávú mímóúúvetébé dífbyeke idyúúrúvaki.

²⁶ Áronáacáhjáa Péédoro dífbyeke neéhií:

—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo mímamúnáajpi.

²⁷ Ehdúhjáa dífbyema íhgyúvaabéré tééj pañévú úcááveebe úújeté mityane mímamúnaa tétsihvu pihcyáávémedívu.

²⁸ Áamekéhjáa neébe:

—Amuúhaj, muurá ámuha méwaajácú tsá múijyú jodíomuube tsííne iñúji múnáajpiima ínahbévájcatsíne dífbye já pañévú úcáávéityuróne. Áronáa Píívyéébe oke neé tsaatéké átéréejtédí o díllótuki.

²⁹ Ahdújuco muurá íne o tsááne ‘tsíjyu’ neétuubéré oke ámuha mepíúvánéllíihye. Aane ícyooca ó imíllé o wáajacúné muhdú neénéllii ímichi ámuha oke mepíúváne.

³⁰ Áanélliihyéhjáa Conéerio neé dífbyeke:

—Ícyoocáa cuuve íchihyi tahjyarí májchótuube Píívyéébema o íhgyúvahíjcyáábedívu tsaapi óhdivu bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaúcunúúbe. Áanetu tsúuca mee pííneéhójtstj coojíwájuco.

³¹ Aabée oke neéhií: “Píívyéébe muurá lleebó dífbyema u íhgyúvahíjcyáne. Téhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u píáábohíjcyáne.

³² Áanéllii walló tsaatéké Jóópévu ditye iújcuté Tsimóoke dífbyere ‘Péédoro’ némeífbyeke. Téhulle muurá diibye tsijpi Tsimóó ‘mífhéné ímibájchoóbe’ némeífbye ja únéú úníuri íjcyájari. Aabe ihdyu óví itsáácooca úma íhgyúváhi.”

³³ Ehdúu oke díbye neénéllii diéllevu ó wallóo uke ditye iújcutéki. Aabe ihdyu tehdújuco u tsááne ímí tsame meíjcyá Píívyéébema. Aane ícyooca muha méimíllé Píívyéébée uke níwaavéné múúhakye u úúballéne.

Péédoro Conéeríomuke úwaabóne

³⁴ Áanélliihyéhjáa Péédoro neéhií:

—Ícyooca ihdyu ímiááne ó waajácú Píívyéébe pámeekéré tsaahdúré wájyune.

³⁵ Muurá tsííne iñújíne múnáadítyú múhdumé díbye ímillédú íjcyámeke ímí íjtsúcunúúbe.

³⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dífbyere Píívyéébe muuha íjraéémú íhdéejtévúke néhíjcyáne tsaímíyé dífbyema meíjcyáíne uwááboju méema íjcyaiíne páme Avyéjuubéré íjcyaaabe Jetsocríjtoj tééveri.

³⁷ Aane muurá ámuha páneere méwaajácú muhdúhjáa múúhá iñújí

Gariréatu tene tújkevané éhnée
Jóááuvu íúwáábóne tsótsohíjcyáné
boonétu.

³⁸ Muuráhjáa Jetsóó Natsarée
múnáajpi íjcyáábé pañévu
Píívyéébe ípííchó picyóó díbye
tééné ihnáhoori íbóhíítsohíjcy
naavéné túkevítsojú pañe
íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke.
Ehdúu muurá ímíáánéjuco díbye
méénuhíjcyáné Píívyéébe dífbyema
íjcyánéllííhíye.

³⁹ Aane muurá muha méwaaajácú
páneere muhdúhjáa díbye
méénuhíjcyáné Jodéa íiñújiríi,
Jerotsaréerii, íjcyane. Áané
boonétúu dífbyeke llihyánúme
pawachékevu.

⁴⁰ Áróóbekée Píívyéébe 3
coojívatu tsiíne íbóhíítsóóbeke
bóhówajcáró múúhadívu.

⁴¹ Áronáacáa tsá pamévadívúre
díbye bóhówáávetúne.
Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco
Píívyéébe múúhakye dífbyé
uubállé muha meméénúímyeke
méménúmedívúre bóhówááveébe.
Áábemáa muurá muha
mémajchóhi.

⁴² Áijyúu múúhakye
níwááveíñuube muha meúwáábo
ímíáájú pámeekéré miamúnáake.
Áhdurée neebe muha meúúballe
Píívyéébee dífbyeke néhdújuco
pámeere dsíjivéjúcóóróméhjima
muhdú díyte ícyahíjcyáné díbye
ímíbájchoííne.

⁴³ Téhduréhjáa muurá
tsúúcajátújuco Píívyéébe íhgyú
uuballe múnáa néhíjcyáné
dífbyeke cáhcújtsómé ímítyuháñé
ábájíívmemííne. Ehdúhjáa neebe
Péédoro.

Jodíómú íjcyátúme pañévu Píívyéébe Apííchó úcaavéne

⁴⁴ Aabéhjáa íuwaábo pínéevénáa
tsúúca Píívyéébe Apííchó úcaavé
pámeere múhdumé díbye úwaabóné
cáhcújtsómé pañévu.

⁴⁵ Ááneríhgyáa ímúnáa
dífbyemáa péeme ullévenú jodíómú
íjcyátúromé pañévu Píívyéébe
Apííchó úcaáveneri.

⁴⁶ Aaméhjáa lleebúacunú
Píívyéébeke díyte dúúruváné
tsíjtyéhjí íhgyúháñé
íwáájacútúrójúhgyi.

⁴⁷ Áámekéhjáa neebe Péédoro:
—Tsúúca muurá díityé pañe
íjcyáné Píívyéébe Apííchó íñe
mépañe íjcyadu. Áánéllíi tsúúca
piivyétémé itsójtsótsámeíne.

⁴⁸ Ehdúhjáa ínééne neebe
ílluréjuco díyte itsójtsótsámeí
dífbyedívu Jetsocríjto mémeri.
Áábekéhjáa néeme díbyei díityémá
íjcyá tsuucájáanévu.

Muhdú tene pájtyene Péédoro úúballéne

11 ¹ Aanéhjáa Jodéari íjcyáné
uwáábojtémá tsíjtye
cahcújtsó múnáa waajácújucoó
jodíómú íjcyátúromé tsúúca
Píívyéébe uwááboju cáhcujtsóne.

² Áanáacáhjáa Péédoro
oomíjyucóó Jerotsaréevu.
Áábedítyúhjáa tsaate cahcújtsó
múnáa íjcyájúcoorómé
íhdéené taúhbaju úraavyémé
íhgyúvahíjcyáhi.

³ Aaméhjáa néé dífbyeke:
—¿Acáa íveekí memúnáa jodíómú
íjcyátúmeke ááhíveebéré u péébe
díityémá ú máchohíjcyáhi?

4 Áánélliihyéhjáa úúbálleebe páneere ídyéjúcotu muhdúhjáa dífbyema tene pájtyene.

5 Neebéhjápee:

—Muurájháa ihdyu Jóópéri o íjcyaaabe Píívyéébema o íhjuvahiíjcyánáa óhdivu naavédú nééne bóhówáávéne pañe ó ájtyumí wáyámúbácobádú nééne téjtyóhjitú dóhjiwáné cáámetu óhdivu níityene.

6 Áánevuú o úllévenúróné botsíi ímíneuvú o íítebe ó ájtyumí tééne pañe pamévá iyámé doorátujte íjcyane.

7 Áamedívuú o íítehíjcyárónáa Píívyéébe oke néehíi: “Aatyédítýú bo tsaatéké lííhyánúmeke tsájtyéne didyoy.”

8 Áronáacáa o néehíi: “Tsáha, Ávyéjuubej, tehdúi mújyú ehdíwáméhjike o dóonejíi doorátujteke.”

9 Áánélliihyée oke neébe: “¿Íveekí doorátujtedívuú ú mémenúné ímiáámé íjcyámeke?”

10 Ehdúu oke pápihchúújyúváb díbye nééne boone piéhullévúre pééne cáamevu.

11 Áané tujkéveríhjáa tsúúca o íjcyajávú wajtsíjucóomé pápihchúúmeva Tsatsaréatu ditye taéllevu wáalloome.

12 Áamemájucóo o pééne Píívyéébé Apííchóre oke túkévéjtsóneri iiná néétuubére. Áábemájucóo idyé íjtye 6-meva óóma úújeténé oke píúvábbe jávu.

13 Aabée múúhakeyáe úúballé nájkyéji múnáajpíváa idyé dífbyedívuú íhjávu íbóhówáávéne dífbyeke nééne: “Jóópévu tsaatéké wallo ditye iújcuté Tsimóoke dífbyere ‘Péédoro’ némeífbyeke.

14 Diibye ihdyu uke neé muhdú ámuha dihyájkímuma mewágóóónvéyónetu mepájtyetéine.” Ehdúu múúhakeyáe úúballébe.

15 Áané boonétúu díityéké o úwáábómé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu.

16 Téijyúu ó ítsaavé éhnée Ávyéjuube Jetsóó íllu nééne: “Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyané nájpácyori. Áanetu ihdyu ámuhá pañévú Píívyéébé Apííchó úcááveéhi.” Ehdúu Jetsóó nééne ó ítsaavé téenetu.

17 Muurájháa dífbyeke ditye cáhcújtsónéllii Píívyéébé Apííchó díityé pañévú úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. Ehdúu Píívyéébe ímíllédú méénune tehdú muhdú o méénúyónejjívari.

18 Ehdúhjáa Péédoro Jerotsaréeri íjcyané cahcújtsó múnáake néénéllii tsáhájucó iiná ditye néétú dífbyeke. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé néehíi:

—Píívyéébéhaca téhdure jodíómú íjcyátúrómeke wáyúhi. Muurá eene muhdúhjáa íicyahíjcyané íhvéjtsóne ímiánejcúvú pajtyémé mújyú ídsíjivéjucóóityúne bóhi iújcuki. Ehdúhjáa nééme Jerotsaréeri íjcyané cahcújtsó múnáa.

Ajtiokíiari íjcyané cahcújtsó múnáa

19 Muurájháa Ejtéebaúvuke ditye dsíjivétsóné boone téhdure tsijtye cahcújtsó múnáake ímityúné dáriiveme. Áanetúhjáa tsaate wáá Peníitsiávuu, ‘Chíípere’ némeíne caapáhovuu, Ajtiokíiávuu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle úwáábohíjcyá

Críjtodítýú íjcyáné uwááboju
apáámyekéré imúnaa jodíómuke.
Tsáháhjáa tsíjtyeke ditye
úwáábohíjcyatúne.

²⁰ Áronáacáhjáa tsijtye Chííperétú
tsáané cahcújtso múnáama Tsiréene
múnaa Ajtiokííavu wájtíme
úwaabóvá jodíómú íjcyátúrómeke.

²¹ Áamekéhjáa Píívyéébe
píaabómé muhdú íicyahíjcyanehjí
íhvéjtsóne dííbyekéréjuco
cáhcujtsóne.

²² Aanéhjáa Jerotsaréeri íjcyáné
cahcújtso múnaa iwáájácúne wallóó
Benabéেকে téhullévu.

²³ Aabéhjáa téhullévu úújetéébe
waajácú muhdú ímíáané Píívyéébe
diityéké píaabóne. Áaneríhjáa
mítyane ímíjyúúvebe diityéké
túkévétsohjýcá ditye ímíneúvú
Jetsóoke iúráavyeki.

²⁴ Ehdúhjáa diityéké neebe ímí
Píívyéébe cáhcújtsóóbeke dííbyé
Apííchó túkévétsohjýcyaábe.
Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye
cáhcujtsóhi.

²⁵ Átsihdyúhjáa Táátsóvu peebe
Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa
téhullétú iújcújéebema tsiíne
óómimútsí Ajtiokííavu.

²⁶ Aamútsíhjáa tétstí cahcújtso
múnáama tsané pijcyábá íjcyamútsí
úwáábohíjcyá diityéke. Áijyúhjáa
botsíi cahcújtso múnáake dillómé
'Críjtíánómudi' Críjtó uráávyé
múnáake.

²⁷ Áánáacáhjáa uwáábojtédítýú
tsaate Píívyéébe íhýú uubálle múnaa
íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokííavu.

²⁸ Áamedítýúhjáa 'Agáábo'
némeíbyé diityéj píinévú
íjýócúúvéne néé ájyaba íjcyafíne
íínújiri Píívyéébe Apííchó

túkévétsoñeri iwáájácúne.
Ahdújucóhjáa tene íjcyane
Cáráóóodio ávyéjuube íjcyáijyu.

²⁹ Áánéllíihýéhjáa Ajtiokííari
íjcyáné cahcújtso múnaa íjtsámeí
muhdú tsáápiitsa ípíááboíne Jodéari
íjcyáné cahcújtso múnáake.

³⁰ Ahdújucóhjáa ditye
méénune. Áanemáhjáa diityétsí
Benabéemútsikye Tsáorómá
wallóómé téhulle íjcyáné cahcújtso
múnáá túkévéjtsójté éllevu.

Jacóóboke illííhyánúne Péédoróké ditye cúvéhoojánúne

12 ¹ Áijyúhjáa ávyéjuube
Heróódé ímityúné dáriivé
tsaate cahcújtso múnáake.

² Dííbyéhjáa muurá nééjuri Jóáá
nahbe Jacóóboke lliíhyánúmé
ícyáváájconeri.

³ Aanéhjáa ímí pajtyé imúnaa
jodíómú Jetsóoke cáhcujtsótúmeke.
Átsihdyúhjáa neebe Péédorókeréjuco
ditye íékééveki. Ehdúhjáa meenúmé
pajtyété wañéhjí pañe óórítýúne
pááá máchómeíhýcýáijyu.

⁴ Áábekéhjáa
ícyúvéhoojánúúbedívú téhmétsoobe
tsodáhómú 16-meva íjcyámeke ditye
ityéhme píínéehójtstímevátshjidi.
Áanemáhjáa íjtsámeíbyé tééne
pajtyétavúí íjchívyétsóóbedívú
iúújétsóíne tsíjtyeke ditye muhdú
íneékií.

⁵ Áábé hallúvúhjáa cahcújtso
múnaa píáábó táúmeíhýcýá
Píívyéébeke.

Píívyéébe Péédoróké cúvéhóójatu íjchívyetsóne

⁶ Aanéhjáa tsitsíívevu dííbye
Heróódé dííbyedívú tsíjtyeke

úújétsóíyo péjco cúwaabe
panéjcuvaácutu úwááñéhityu
tsodáhomútsidítu dóhjáaabe.
Áánétúhjáa tsijtye imyéenuhíjcyádú
téhmé péjcové tééjá lleehówa.

⁷Árónáacáhjáa níjkyéji múnáajpi
dífbyedívú úújetéébedítu peete
cádiúcunú páneere teene cuvéhóójá
pañe. Aabéhjáa dífbyeke cávíhyiñú
'muúbe, dájkyeé' néébere. Ehdúhjáa
dibye néénemáyé úwááñehi
córíhveíñú dífbyé hótshíkejícútu.

⁸Áábekéhjáa neebe dibye
íwajyámúúné ímíbájkímyeíñe
íjtyúhápaajínevu iújcámeíki.
Ahdújucóhjáa ímíbájkímyeífbyeke
neébe:

—Ayúwa díwajyámú hállúejávú
dávóovéíñúne dica tadyéjurij.

⁹Ahdújucóhjáa dífbye déjutu
péébe íjtsúcunú ímiááné
íjcyátúneúvúdu. Íjtsúcunúúbéhjáa
naavédú néenere íítténé pañe
íajtyumíne.

¹⁰Árónáacáhjáa tsúuca
pajtyémútsí tujkénúetsíi,
hallúvúetsíi, téhmehíjcyámútsikyé.
Átsihdyúhjáa úújetémútsí
ulléjjítóvuréjucu mejíchívyéné
lleehówa úwáñewáánetu
méénúmeíwavu. Aawáhjáa
iiye diityétsima páyúúvénetu
íjchívyemútsí tsamútsíi peerá
teene ulléjjítori diibye níjkyéji
múnáajpiíma. Aabéhjáa tétsihdyu
ílluréjucu dífbyedítu pééneé.

¹¹Átsihvúhjáa botsíi ímiááné
íjcyane iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íne ímiááné
Pífyvéébe níjkyéji múnáajpikyé
taéllevu wallóo oke dibye
ipájtyetétso Heróódé hójtsí
pañétu? Áhdure oke pájtyetétsoobe

tamúnaa íjcyarómé oke íimillédú
méénúíyónetu.

¹²Ehdúhjáa néeneri
íjtsámeífyeré péé Jóaa dífbyere
'Máacoó' némeífyéj tsíju Maaría
javu. Áijyúhjáa tééjavu cahcújtso
múnaa ipíhcyáávène Pífyvéébema
ihjyúvahíjcyáhi.

¹³Áánáacáhjáa llééhówatu áachí
éhnéjcutu díllóhíjcyaaabe diityéke.
Áánéllíihyéhjáa bádsíjcaja 'Róódeé'
némeíllé íjchívyeíñúne úújeté múha
íjcyane iwáájácuki.

¹⁴Aalléhjáa Péedorój ké illéébóne
mítyane ímíjyuuvéhi. Áánemáhjáa
dífbyekéi pááyúcutulléré ícúu tsiiñe
ióómíne úúbáletté diityéke.

¹⁵Árónáacáhjáa dífilleke
népejtsóme:

—Íllurébá ú meívatéhi.
Tsáháubá diibye íjcyatúne. Níjkyéji
múnáajpíyébá dífbyé uubállema
tsáabeke ú néehíi.

¹⁶Áánáacáhjáa Péédoro
éhníínevúré díllóhíjcyá
llééhówatu. Áábekéhjáa
botsíi ipááyúcutúbedi mítyane
ullévenúme.

¹⁷Áamekéhjáa íhyójsíryé
neebe ditye cúuvéhulléré íjcyaki.
Átsihdyúhjáa úúbállebe diityéké
muhdú Pífyvéébe dífbyeke
cuvéhóójatu íjchívyetsóne.
Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Aane tsáma méúúbálleco
Jacóóboke tsijtye cahcújtso
múnáama.

Ehdúhjáa ínéene tsiéllévuréjucu
dibye péene diityédítu.

¹⁸Aanéhjáa tsitsíívevu tsodáhómú
eenéé dífbyeke téhmehíjcyámé
úvánujcátsí múhdutú kiávú dibye
péeneri.

19 Áame élleuvúhjáa diibye Heróódé wallóo tsaatéké ditye teene cúvehóójá iúújeté dífbyeke. Aaméhjáa ájtyúmíftúnéllii ímíñeúvú diitye tehmé múnáake idíllóróne ílluréjuco díbye lílfhyánutsóné diityédívu. Áanemáhjáa teene Jodéa iñújitu peebe Tsetsaréavu.

Heróódé dsíjivéne

20 Aabéhjáa tsaríllehjýa Tííróma Tsidóo coomícyu múnáake. Ároméhjáa dífbyé iñújíturé majcho iúcuíhjýanéllii ímíllé díbye diityémá ímíjyuuvéne. Áanélliihyéhjáa tsaméhjí ímíñeúvú ipítyácócatsíne péé dífbyé piááboobe Bárájo éllevu. Áabekéhjáa néeme díbye Heróódeke iñéé díbye diityémá ímíjyúúveki. Aanéhjáa ímí íjtsúcunúnéllii neetéébé dífbyeke díbye diityémá ímíjyúúveki.

21 Áanélliihyéhjáa diityéké ééveebe kéjcoojí diityémá ífhjýúvaíñe. Ájcoojíhjáa úújetédú íavyéjú wajyámuvu iúcaávéne íavyéjú íjyáwá hallúvú ácuúveebe diityémá ífhjýúvaki.

22 Áaneréjucóhjáa tsaate kéévánécoba nééneé:

—Aabye muurá eene ífhjýúvaabéubá tsá míamúnáajpi íjcyatúne. ¡Píívyééberéubá dífbye!

23 Ehdúhjáa ditye néénemáyé níjkyéji múnáajpi Heróódeke baavu íjcaáyóóbeke chémetsóhi. Aabéhjáa ílluréjuco dsíjivéné iúúvaténeri. Ehdúhjáa dífbyeke pajtyéné íveeki Píívyéébeke ávyéjútstótúme míamúnáa dífbyekéré ávyéjujtsóné ímí díbye íjtsúcunúné déjúcotu.

24 Áijyúhjáa Píívyéébé uwaáboju éhñíñevu tsújaavé pahúllevá múnáadívu.

25 Áánetúhjáa Benabéemútsí Tsáorómá oomíjyucóo Ajtiokííavu tétsíí cahcújtso múnáa Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake piáábóne dsíídsidívu diityéké íajcújétsihdyu. Aamútsífhjýa tsajtyé Jóáake dífbyere ‘Máácoó’ némeífhjýe.

Benabéemútsí Tsáorómá uwaábótújkenúne

13 ¹ Áijyúhjáa Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáama íjcyámé Píívyéébé íhjú uwaábojte ílluúme: Diibye Benabéee, Tsimóo dífbyere ‘Cúúvéébeé’ némeífhjýe, Tsiréene múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréa iñújí avyéjuube íjcyaabéhjáa Heróódema tsajjú píívyéébee, Tsáoroo, éhdume. Áámedítyúhjáa tsaate uwaábohíjcyá Jetsóoke cáhcújtsótúmeke. Áánetúhjáa tsijtye uwaábohíjcyá tsúuca dífbyeke cáhcújtsómeke.

² Aaméhjáa tsájcooji mājchotúme Píívyéébeke dúúrúvameke dífbyé Apííchó néehíí:

—Óoma mémemenú Benabéemútsikye Tsáorómá tsúucajátújucóo diityétsidyítyú o íjtsámeíñé wákimyéí diityétsí imyéénuki.

³ Ahdújucóhjáa diityétsí hallúvú íhyótsine ipícyóóne ditye táúmeíñé piáábó Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa ipítyájcómútsikye ílluréjuco ditye wálloóne.

Benabéemútsí Chííperéri úwaabóne

⁴ Aamútsífhjýa Píívyéébé Apííchó tükévéjtsóneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsahíyí peemútsí ‘Chíípere’ némeíñé caapáhovu.

⁵ Aamútsíhjáa ‘Tsaramína’ némeí mujcónú úújetémútsi úwaabójucóó Píívyéébé ihju imúnaa jodíómú pihcyáávejááné pañévu. Áamútsimáhjáa ípiááboobe Jóáa péé dífbyere ‘Máácoó’ némeííbye.

⁶ Aaméhjáa teene caapáhori péhijcyámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumí tsaapi imúnáajpi Bajetsóoke apííchoobe íjcyáábeke. Diibyéhjáa íllure iállíne nehíjcyá Píívyéébé icyánéjcu uubállé imyéénuhíjcyáne.

⁷ Aabéhjáa ícyahíjcyá ávyéjuube Tsééjio Páorómá ímí dífbyema íñáhbévácatsíhíjcyánéllííhye. Diibyéhjáa ávyéjuube píuvá Benabéemútsikye Píívyéébé uwááboju illéébúacunúne ímííllenéllííhye.

⁸ Aamútsíhjáa dífbyeke úwáábórónáa diibye apííchoobe dífbyere ‘Erííma’ némeííbyé tsá ímííletú díbye cáhcujtsóné Píívyéébé ihju. Áanemáhjáa íllure téénetu bóíjcyuube dífbyeke.

⁹ Áánéllíihyéhjáa Tsáoro dífbyere Páávoró íjcyáábé pañe Píívyéébé Apííchó íjcyaaabe dífbyedívú ííhténe néehíí:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsiíméné u íjcyaaabe átéréepi.

¹⁰ Aabe ¿múíjyúikyé ú íhvéteé eene Ávyéjúúbedítýú íjcyáne uwááboju ímiáájú u tútávátsohíjcyánetu?

¹¹ Ahdícyane ícyooca Píívyéébere nééjuri tsáhájucó u hállúváityúne. Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsáhájucó díbye állúvatúne. Áanemáhjáa tsaatéké neebe ditye itsájtye dífbyeke.

¹² Aanéhjáa ávyéjuube Tsééjio Páoro íajtyúmíne ílluréjucó cáhcujtsóné Píívyéébeke.

Páávorómútsi Ajtiokííari

¹³ Átsihdyúhjáa Páávoró íñáhbénujtétssima Páápótu péé tsahííyí Pajpííriá íiñújiri íjcyacóómí Pééjévuú. Áamútsidítýúhjáa tétsihdyu Jóáa oomí Jerotsaréevu.

¹⁴ Áané boonéhjáa íiyéjucó péémutsi úújeté Ajtiokííavu Pitsídiá íiñújiri íjcyacoomívu. Aamútsíhjáa téhulle wáyeeévejcóójí íjcyamútsí péé imúnáa pihcyáávejávu.

¹⁵ Áanáacáhjáa tééjá avyéjupte Píívyéébé ihju íéévene íñjkevádú néé tsaatéké ditye idíílo dityétsí íhjyúváíhachííjy. Áánéllíihyéhjáa néeme diityétsikye:

—¿Ava tsá ámuhtsidi tsáné túkevéjtsóju íjcyatú múúhake ámuhtsi menééiyóne? Tenévá íjcyáhachíí múúhake mene.

¹⁶ Áánéllíihyéhjáa diibye Páávoró íjyócuúvéne íhyóítsiri néé ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéémuj, cáhawáá ímííneúvú melleebúcunu ámuúhake o nééíne íne múhdumé Píívyéébeke ámuha maáveyjúúllémeke.

¹⁷ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvú Píívyéébé idyé íjcyaaabe íhñéjté Ejííhtó íiñújiri íjcyámeke llíyaatétso diityékée íñéhdújucó. Áamekéhjáa muurá íñnáhoori íjchívyétsoobe téené íiñújitu.

¹⁸ Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéhjí íáábúcuéne diityéké píáábohíjcyaaabe panévatúré 40 píjcyá hajchótá

ditye ínéubará píívyétúné iínújiri
ijcyácooca.

¹⁹ Áané boonéhjáa Canaáa
iínújivuréjucó péémeke idyé díbye
piáábónej tééveríyé táhjahíjcyámé
7 coomíva múnáa tééné iínújiri
íjcyámeke. Díityékéhjáa
ibóáyóné boone iyéjucó ditye
cáávácuhíjcyáné díityé iínújine.
Ehdúhjáa muurá méénuhíjcyámé
Píívyéébé piááboríye.

²⁰ Áámekéhjáa
túkévétsohíjcyaaabe ímítyúnéhjí
ímibájcho múnáaj tééveri 450
píjcyá hajchótá íhjúy uubálle
múnáajpi Tsamoéeréjucó
íjcyájcoojívu.

²¹ Aaméhjáa idyé táúmeí
Píívyéébeke díbye imyémenú
tsáápiikye díityé avyéjuube
íjcyáííbyeke díbye díityéké
ityúkévéjtsoki. Ahdújucóhjáa díbye
méménúné 'Bejamíí' némeíne
dohjíba múnáajpi Tsíí hajchi
Tsaóoke díbye íjcyá ávyéjuube 40
píjcyá hajchóta.

²² Áábekéhjáa íjchívyétsóné
boone Dabíikyéréjucó díbye tsiíne
pícyoone díityé avyéjuube díbye
íjcyaki. Dííbyedítúhjáa muurá
neébe: “Ópée o tújkevéeíléébeke ó
ájtyumí Itsaíí hajchi Dabíikye.”

²³ Dííbyéhjáa muurá Dabííj
tsiiménémúháábedítúy Píívyéébe
meménú Jetsóoke mee íjraéémuma
pámé Pájtyetétsoobe íjcyáábeke
tsúúcajátújucóhjáa ínehdújucó.

²⁴ Áábé íhdéhjáa Jóáa
úwáábohíjcyá memúnáa
íjraéémuke. Aabéhjáa nehíjcyá
ímítyú ícyahíjcyánéhjí íhvéjtsóné
ditye ímiánejcúvuréjucó ipájtyéne
ílluréjucó itsójtsótsámeíki.

²⁵ Aabéhjáa teene íuwaábó
nijkévaríjyucó íjcyaaabe néehíí:
“Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha
meítsúcunúhíjcyáábe. Táhboonétú
ihdyu úwáábóííbye. Áábeke
muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o
tácóriúcuítyuróne.”

²⁶ Ehdúhjáa ínétsihdyu Páávoró
néehíí:

—Ámuúha, Aavaráaúvúj
tsiiménémúháábema múhdumé
tsíjtye múnáa Píívyéébeke
cáhcujtsómej, muurá pajtyété
uwaáboju méwáabyuta.

²⁷ Muuráhjáa Jerotsaréeri
íjcyame memúnáa íavyéjuytémáyé
tsá wáájacutú dííbyéjucó
Mépájtyetétsoobe Jetsóó íjcyane
ténevá wáyeeévéjcoojívadúné
Píívyéébe íhjúy uubálle múnáa
uwaáboju dííbyedítúy íhjuváné
éévehíjcyaróme. Aamée
muurá íllure ícúbahrá dííbyedi
tsúúcajátújucó tene dííbyedítúy
némeídyújucó.

²⁸ Tsáháturóhjáa íné ímítyúné
díbye méénutú tééné hallútú
ditye dííbyeke lííhyanúíyóne.
Áronáacáhjáa néeme Piráátóke
díbye lííhyanútso dííbyedívu.

²⁹ Ehdúhjáa dííbyedítúy tene
cáátúnúmeídyújucó ditye méénune
dííbyeke. Áábeúvú íitémehóhjáa
tsíjtyeréjucó páwachéketu
íníítyétsóné cúúune.

³⁰ Áróóbekée muurá Píívyéébere
bóhiítsóhi.

³¹ Aabéhjáa píváíjyúvá
bóhówáávehíjcyá Gariréatúhjáa
Jerotsaréevu dííbyema
péhíjcyámedívu. Aame muurá
íne úúbállehíjcyá míamúnáake
dííbyedítúy.

³² Aane íñe ámuhakye muha meúúbállehíjcyá ímiá uwááboju tsúúcajátújucóhjáa méihde múnáaúvuke úúbállémehíjcyáne.

³³ Muuráhjáa meke diityéúvúj tsiiménémúháabeke íñéhdújuco Píívyéébe bóhiitsóné Jetsóoke. Muurá Tsááamóháámitu nééneé: “Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó bóhiitsóhi.”

³⁴ Ehdúhjáa Píívyéébe néé dífbyeke íbóhítsoíñé dífbyej pi ícúbáhrámeítuyuki. Áhdure idyé tsiíñe neébe: “Ámuhakye ó piááboó panévatúré Dabíiúvukée o néhdújuco.”

³⁵ Téhdure idyé tsiíñe Tsááamóháámitu nééneé: “U íjcyátúcoocájííva néhi díicúve múnáajpi íjcyáábej pi toócuúhi.”

³⁶ Aanéhjáa muurá diibye Dabíiúvuke Píívyéébe íñéhdújuco ímí ícúvehíjcyáne míamúnáake dibye íjcyáijyu íjcyámeke. Aabéhjáa muurá dsíjívéebeke cááníúvú úníutu ditye cúúúubej pi ícúbáhrámeíhi.

³⁷ Áánetúu Jetsóoke Píívyéébe bóhítsóóbej pi tsá ícúbáhrámeítuyúne.

³⁸ Aane ihdyu ámuha tamúnaa méwaajácúiyá diibyeé dsíjívénej tééveri tsúúca pámeere míamúnáa imítyuháñe Píívyéébe ábájíívéne uwááboju.

³⁹ Aane muurá íñe múhdumé dífbyeke cáhcújtsómé imítyuháñe tsúúca ábájíívémeíhi. Áánetu teene cáhcújtsotumé Píívyéébéhjáa Moitséeúvuj tééveri méénúné taúhbajuré úráávyehíjcyámé imítyuháñe tsá ábájíívémeítuyúne.

⁴⁰ Ahdícyane téiibúwá méíjcyaco. Ámuhakye pajtyédííñe éhnéhjáa

Píívyéébe ihjyú uubálle múnáa íllu nééneé:

⁴¹ Ámuúhaj, múúnedi íllure úúhívatéhíjcyámej, wa ihdyu méwágóóóvecoj. Muurá íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaaabe panéváré o méénune tsaate ámuhakye úúballéjúcooróné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa Páávoró pihcyáávéjá pañévú úwáábóné tsujáávevu tsaate dífbyeke néé tsiíñe dibye wáyeéévejcóójí itsáane iúwááboki.

⁴³ Áánemáhjáa diityétsima nahbévahíjcyámé Píívyéébeke ímí úráávyehíjcyámé jodíómuu, tsijtye jodíómu íjcyátúmedítuyuu, íjcyame. Áámekéhjáa túkévétsohíjcyamútsí Jetsóodítuyú íjcyáne uwááboju dityétsí úwaabóné ímí diityéké búuuvémé diityétsikye náhbévameke. Aamútsíhijyáa nehíjcyá diityéké Píívyéébe piáábori ímí ditye iúráávye dífbyeke.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa tsííñé tsemááanaréjuco déjúcoóóvéneri wáyeéévejcóójí íllúhhuwú pácoomí múnáaré dóbééverá Píívyéébe uwááboju illéébúacunúki.

⁴⁵ Ááneríhijyáa avyéjujte mítyane iñómíutááváne Páávorodítuyú ihjyúvú dífbyé uwáábó icyátúhtsónema.

⁴⁶ Áámekéhjáa núhnévéumútsíyé diibye Páávorómá Benabéemútsí nééhií:

—Muurá ihdyu tehdújúcooro íñe Píívyéébe uwááboju Jetsóodítuyú íjcyane mee jodíómodítuyú úwáábóméi tujkénújúcooróné tsá ámuha meímíletú mecáhcújtsóne meímíbaavyéné múijyú

medsjívejúcóóityúne bóhí ámuha meújucukí. Áánéllí muhtsi mepéé jodíómu íjcyátúme élleu diityékeréjucu muhtsi meúwááboki.

⁴⁷Muurá Pívyéébe íhjú uubálle múnáaj téeveri néehí:

Ukéé ó picyóó peetédú u néébedítýú pajtyété uwááboju itsújáave pámeere íñújiri íjcyáné míamúnáadívu.

⁴⁸Ehdúhjáa dityétsí néeneri jodíómu íjcyatúme ímíjyuuvéhi. Aaméhjáa nehíjcyá Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju ímíáané íjcyane. Áánemáhjáa cáhcujtsómé eené múhdumé mújyú idsjívéityúne bóhí íjycúíñejcúvuréjucu pájtyeme.

⁴⁹Ehdúhjáa téené íñújiri úwááboméíñé Ávyéjúúbedítýú íjcyáné uwááboju.

⁵⁰Áronáacáhjáa pihcyáávéjá túkevéjtsójtémá íhtsutúme íjcyáné walléemú néé técoomí avyéjuktéke diityémá tsaméhjí íjchívyétso diityétsikye tétsihdyu. Ahdújucóhjáa ditye íjchívyetsóné diityétsikye téené íñújitu páhduvaré idyáííwémútsikye.

⁵¹Áánéllíhyéhjáa ílluréjucu dityétsí diityédívu íjtyúhááñe íñú ípíchóújcóne péene Icóónióvu.

⁵²Áronáacáhjáa íhdyu tétsí múnáa múhdumé tsúúca Jetsóoke cáhcújtsómé pañe Pívyéébe Apííchó íjcyame mítyane ímíjyuuvéhi.

Páávorómútsí Benabéema Icóóníori

14 ¹Aamútsíhjáa Páávorómútsí Benabéema teene Icóóníori íjcyáné pihcyáávéjá pañévu úwáábohíjcyáné mítyame cáhcujtsó imúnáa jodíómu. Áhduréhjáa tsíjtye múnáa íjcyarómé cáhcujtsóhi.

²Áronáacáhjáa tsaate jodíómu cáhcújtsotúme bóijcyú jodíómu íjcyátúmeke ditye icyáhcújtsótuki. Aaméhjáa ditye néhdújucu tsárlílehíjcyáné cahcújtsó múnáake.

³Ároné pañéhjáa tsúúcajái tétsí íjcyamútsí úwáábohíjcyá Pívyéébedívu icyátsípáávéne íñerí núhnévetumútsí. Áamútsikyéhjáa píááboobe dífbye íhnáhoori dityétsí méénúrítýúronéhjí imyéénuki.

⁴Áánáacáhjáa técoomí múnáa ílluréjucu dówaavéne. Tsaatéhjáa pajtyé uwáábojté icyánejcúvu. Áánetúhjáa tsíjtye coéva cáhcújtsótúmema.

⁵Áánéllíhyéhjáa jodíómuu, tsíjtye jodíómu íjcyatúmee, íjcyame íavyéjuktémá pítyácójcatsí diityétsikye páhduvaré idyáííwémútsikye néwayúúnevu íáamuíñe.

⁶Aanéhjáa iwáájácúne úmívamútsí Ricaóóníá íñújívu. Aamútsíhjáa úwáábohíjcyá téené íñújiri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícýuri.

⁷Téhduréhjáa úwáábohíjcyamútsí hállúcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áamune

⁸Aanéhjáa Ríítararí íjcyaaabe tsaapi itsíímávámeítsihdyújucu úllétuúbe.

⁹Aabéhjáa lleebúacunúhíjcyá Páávoró uwáabóne. Áábekéhjáa Páávoró íájtyúmíne waajácú díbye ímíáané cáhcujtsóné Pívyéébe dífbyeke ímíjpyetétsoíñe.

¹⁰Áánéllíhyéhjáa neebe dífbyeke: —Díjyocúúve. Ahdújucóhjáa íjyócúúvénemáyé díbye úllene.

© 1996 David C. Cook

¹¹ Áaneríhjáa teene Ricaóóniá
iínúji múnáa iúllévenúne néé
íhjáuríi:

—¡Píívyéébemútsíhja íñe
méhdivu niityé miamúnáajtétsidívú
ípívyéévéenema!

¹² Ehdúhjáa ínéene Benabéeke
meménúme ‘Jóópíte’ némeíñe
míicúruwake icyáánivahíjcyáábe
déjutu. Áanetúhjáa Páávoróké
meménúme tsijpi ‘Meecóorio’
némeíñe míicúruwa déjutu ímichi
dibye íhjáuvahíjcyánéllííhje.

¹³ Áíjyúhjáa diibye ‘Jóópíte’
némeíñe míicúruwake
cáánivahíjcyaaabe llúuváábé
duurúvaja técoomí lleehówá
únúríye. Aabéhjáa tsivá
ócájimútsikye wajcóháñetu
íicyáávétómútsikye.
Áámútsikyéhjáa tsaméhjí
imíllerá illííhyanúné tééneri
Páávorómútsikye íífcúveki.

¹⁴ Aanéhjáa iwáájácúne
íwajyámúúné dówaríjcyómeímútsí
tsári ehdu ditye méénúiyóné
diityétsikye pájtyénéllííhje.

¹⁵ Áánemáhjáa ífcúí diityé éllevu
ipyééne neemútsi:

—¡Aca íveekí ámuha ehdu
mémeenúhi? Áánerá ámuhadúré
muhtsi miamúnáajtétsi. Aamútsíi
muurá íñe ámuha éllevu muhtsi
metsáá ámuhakye meúwáábo ehdu
nénehji ámuha meúráávyehíjcyáné
mehvéjtsóne Píívyéébekéréjuco
ámuha meúráávyé páneerée
iévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji tééjí
hallúrí íjcyáméhjimájuco nújpácýó
pañe íjcyámeke ípívyéjtsóóbeke.
Diibye ihdyu meke bohíívú ajcúhi.

¹⁶ Dííbyerée muurá éjyjuúvú
miamúnáake íhvejtsómé ícyahíjcyá
ímíllédu.

¹⁷ Áronáacáa íhñáhoovu diityéké
úújétsoobe panévaturé diityéké

ipíáábóneri. Dífbyere muurá mééma níjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñe tsaímíyé pívyene meóóvéne meícyahíjcyá tsaímíjyúre.

¹⁸ Ehdúhjáa dityétsí néérónáa imílleromé diityétsikye ífcuvéné ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Áronemáhjáa íhvejsóme.

¹⁹ Áanáacáhjáa tétsihvu wajtsímé tsijte jodíómú Ajtiokííaa, Icóónioo, íjcyácoomícyutu tsáameé. Aaméhjáa diityétsí hallúvú diityéké állívánélli Páávoróké aamúmé néwayúúnevu. Áábekéhjáa ‘tsúúca dsíjveébe’ inééne lliúcuínúmé técoomítyú íwávuú.

²⁰ Áábé hallúvúhjáa tétsí cahcújtso múnáa mícavérónáa iácúúvéne tsiíne peebe diityémá técoomívu. Áané tsiíjyúhjáa Déébévurájucu dityétsí pééneé.

²¹ Aamútsíhjyáa téhulle úwaabóné mityame cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí úwáábomútsíyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari íjcyáné cahcújtso múnáake.

²² Diityékéhjáa tsápítsohjcyamútsí ditye imííneúvú iúráávyé Jetsóoke icyáhcujsóné. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí diityéké imíáánéjucu mityane meícúbáhrámeíñe níjcáutu meúcaavéné Píívyéébe avyéjuvu.

²³ Téjyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóómivári íjcyáné cahcújtso múnáá túkevétsojte íjcyáímye. Áané boonéhjáa tsaméhjí mājchotúmé Píívyéébema ihjyúvá dífbyerájucu diityéké ityúkévétjsoki.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

²⁴ Aamútsíhjyáa Pitsídíáa iínújitu péemutsi úújeté Pajpííriáa iínújivu.

²⁵ Aamútsíhjyáa Pééjéri iúwáábohíjcyátsihdyu idyé péé Atááriá coomívu.

²⁶ Átsihdyúhjáa íwákímyeí iníjkévátsihdyu tsahííyíyájucu dityétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyúu teene Píívyéébe wákímyeívu diityétsikye ditye wállótsihvu.

²⁷ Aamútsíhjyáa cahcújtso múnáake úúballé muhdú Píívyéébe diityétsikye panévatúré píáábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúballémútsí díbye píáábóneri jodíómú íjcyáturómé cáhcujtsóné Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju.

²⁸ Áamemáhjáa tsúcájá íjcyamútsi.

Jerotsaréevu ditye dóbeevéne

15 ¹ Áijyúhjáa tsaate Jodéa iínújitu teene Ajtiokííavu pééme tétsí cahcújtso múnáake úwáábohíjcyá Moitséeúvú uwááboju néhdu kíhdyahírótsámeítyúmé pájtyetéítyúne.

² Ááneríhjyáa diityémá Páávorómútsí táhjájcatsíhi. Áané boonétúhjáa tsaméérájucu cahcújtso múnáa íhgyúvájcatsíñe dityétsí Jerotsaréevu tsaatémá ipyééne idyé íhgyúva téeneri técoomí cahcújtso múnáá túkevétsojtémá uwáábojte íjcyámema.

³ Aaméhjáa pééme pajtyé Peníítsiámá Tsamááriá iínújícútu. Aaméhjáa úúballé imúnáake jodíómú íjcyatúmé Píívyéébeke cáhcujtsóné muhdú íicyahíjcyanéhjí íhvéjtsónema. Ááneríhjyáa tétsí cahcújtso múnáa mityane imíjyuuvéhi.

⁴ Aaméhjáa Jerotsaréevu úújetémeke tétsí cahcújtso

múnaa tsaímíyé waatsúcupejtsóhi.
Áamekéhjáa úúballémé páneere
muhdú Píívyéébe diityéké
píáábohíjcyáné panévatúre.

⁵ Áijyúhjáa tsaate paritséomudítýú
tsúúca Críjtoke cáhcújtsorómé
néehíí:

—Múu eene jodíómú íjcyatúmé
cáhcújtsomédivú ikíhdyahírótsóne
táuhbá ditye Moitséeúvú uwááboju
iúráávyeki.

⁶ Áánélliihyéhjáa pámeere
uwáábojtémá túkevéjtsoje dóbeevé
téeneri íhhyúvaki.

⁷ Aaméhjáa mityane téeneri
táhjácatsíñé nýjáutu Péédoro
íjyócuúvéne néehíí:

—Ámuúha táñahbému, j
muurá ámuha méwaaajácú
tsúúcajátújucóhjáa oke Píívyéébe
ámúhadítýú imyéménúúbeke
pícyoone o úúballéhíjcyá ímíáájú
pajtyéteju jodíómú íjcyátúrómeke
ditye téhdure icyáhcújtsoki.

⁸ Aabée muurá Píívyéébe iiná
túhúúllétuube téhdure diityé
pañévú pícyóó Íapííchó mépañévúu
ipícyohdu. Ááneríí úújétsoobe
téhdure diityéké iwájyune.

⁹ Áamekéé ímíbájchoobe Críjtoke
ditye cáhcújtsónéllii muhdúhjáa
meke íímíbajchódu.

¹⁰ Ehdúu Píívyéébe diityéké
ímíbajchó Críjtoke ditye
cáhcújtsónélliihye. Áameke ííveekí
ámuha méimíllé íllure metúhujtsóné
méíhdé múnáaúvúu íjcyarómé
ímí úráávyehíjcyánejhíva ditye
iúráávy Moitséeúvú uwááboju,
pane meíjcyarómé tene néhdu
meíjcyáíyónejífvári?

¹¹ Aame muurá tsaméhíí diityémá
tsúúca mépájtyetéjucóó apááñéré

Críjtóo méhdi ídáátsóvéne mééma
méénune mecáhcújtsónélliihye.
Tsá ínehíí meméénúneri
mepájtyetétúne.

¹² Ehdúhjáa Péédoro néénéllii
cúúvéhulléréjuco ditye lléébúcnúné
Páávorómútsí úúballéné muhdúhjáa
Píívyéébe méénúráítyúronéhíí
diityétsij tééveri méénuhíjcyáné
jodíómú íjcyátúróme pañe.

¹³⁻¹⁴ Aamútsíhjáa íhveténé boone
Jacóóboréjuco nééneé:

—Ámuúha táñahbému, cáhawáá
idyé táicyánejcuto ámuhakye
o née peíyené Tsimóo Péédoro
meke úúballéjucóóné muhdúhjáa
Píívyéébe téhdure jodíómú
íjcyátúrómedívú íuwaáboju
úújetétsóné múhdumé teene
cáhcujtsómé dífbyeéjté íjcyaki.

¹⁵ Muuráhjáa dífbye íhhyú uubálle
múnaa cáátunúné íllu néehíí:

¹⁶⁻¹⁷ Bóónétu tsiíne ó
tsaá Dabííúvú avyéjúu
tútávaavéné dífbyej
tsiiménémúháábemáyéjuco o
ímíbájcho téenetu pámeere
míamúnaa iwáájácúne
Píívyéébe icyánejcúvuréjuco
ífbúwááve múhdumé dífbye
wáabyutájté íjcyame.

¹⁸ Ehdu neebe Píívyéébe
tsúúcajátújucóo íjtsámeíñe.
Ehdúhjáa Píívyéébe íhhyú uubálle
múnaa caatúnúhi.

¹⁹ Áánéllii ámuhakye o née
tsáháubá menééítyuró jodíómú
íjcyáturómé Píívyéébeke
úráávyemeke ditye Moitséeúvú
uwááboju iúráávy diityéké téeneri
metúhújtsótuki.

²⁰ Áronáa íhdyu íllure
mécaatúnúu diityémá ditye ílluune

imyéénújúcóótuki: Tsá ditye dóóityú nǐjcyotájteke ícúvémeíñé iyámeke; tsá ditye tsǐjtyéhjima dómácócatsítyúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsǐjívéné iyámeke; tsá ditye dóóityú tújpacyo.

²¹ Muuráhjáa tsúucajátújuco pacóómiváryé tsaate úwáábohǐjcyáné ténetu Moitséeúvú uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyeéévéjcoojíwádú éévémeǐhǐjcyáné pihcyáávejááné pañévu.

²² Ehdúhjáa Jacóóbó néenélíi pámeere tétsí cahcújtso múnáa, uwáábojte, túkevǐjtsojte, ǐjcyame néé tsaatéké ǐhdityu iwállooíñé Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áánemáhjáa meménúmé Tsííráámútsikye Jóódama dííbyere ‘Batsabáa’ némeíbyema ityúǐjkevééllémútsikye.

²³ Áámútsimáhjáa waajácuháámí iwállóháámí pañe néemeé:

“Muha ílle pámeere cahcújtso múnáa meǐjcyame ámuha éllevu ǐhǐju méwallóó jodíómu ámuha meǐjcyatúmé Tsííriá iǐnúǐjǐ ǐjcyacóómi Ajtiokííari ámuha meǐjcyáme éllevu, áhdure hállúcu múnáa éllevu. Áhdure idyé Tsiríítsiá iǐnúǐjǐ múnáa wáabyuta téhaami.

²⁴ Aame muha méwaajácújucoó muha mewáallootúmeré ámuha éllevu ipyééne ǐllure ámuhake máváríchohǐjcyáne. Ámuhakevǐ muurá nehǐjcyámé Moitséeúvú uwááboju néhdu ámuha mekíhdyahírótsámeíki.

²⁵ Áánélíi muha ímíñeúvú meǐjtsámeíñe múúhadítyú

meméménúmútsikye méwallóó ámuha éllevu muha maávyejúúllehǐjcyamútsí Páávorómútsima.

²⁶ Diityétsí muurá Páávorómútsí ápíchó néérónehǐvú pájámeǐhǐjcyá Máavyéjuube Jetsocrǐjtoke iwáǐyúnéllííhǐye.

²⁷ Áámútsima muha méwallóó ámuha éllevu Tsííráámútsikye Jóódamaá. Aamútsí ǐhdyu óví ímíñeúvú ámuhake néé muhdú téhaamí pañe ǐjcyáné túkevǐjtsoju nééneé.

²⁸ Aane mǐtyane ámuhake muha metúhújtsoú apáhdyúré Píívyéébé Apííchó múúhake túkevǐjtsóneri ámuhake muha menééhí:

²⁹ Tsá múu dóótu nǐjcyotájteke ícúvémeíñé iyámeke. Áhdure tsá múu dóótu dótsohcáorii, majcánurii, dsǐjívéné iyámeke. Tsá múu tsǐjtyéhjima dómácócatsítyúne. Áhdure tsá múu tújpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha meǐjcyáhajchíí ímí tehújuco ámuha meǐjcyañe. Áyu wáí meǐjcyaj.” Ehdúhjáa iñéhaami wallóomé Ajtiokííari ǐjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.

³⁰ Aanéhjáa tsúuca técoomívú iúújeténe ipíhǐyúcu meke ájcumútsí téhaamívu.

³¹ Áhaamíhjáa iévéne mǐtyane ímǐjyuvéme.

³² Ááne boonétúhjáa diityéké úwáábomútsí Píívyéébé ǐhǐju diityéké téneri éhníínevu itsápǐjtsoki. Piivyétemútsíhǐjyáa iúwaabóne.

³³ Aamútsíhǐjyáa tsúcájáhréjuco diityémá ǐjcyátsihdyu úúballé diityéké ǐlluréjuco ióómiñe. Áánélíihǐyéhjáa pǐtyajcómé dityétsí tsámíyé ióómiki.

³⁴ Áronáacáhjáa Tsííra tétsihvúré coévánáa Jóoda iiyéjuco óómiñe.

³⁵ Áhduréhjáa Páávorómútsí coévá tétsihvúré Ajtiokííjavu. Aamútsíhjáa tétsíi múnáama úwáábohíjcyá Píívyéébé úwááboju.

Páávoró tsiíñe úwáábovu péénee

³⁶ Átsihdyúhjáa pívájcoojvájucó pájtyénetu Páávoró Benabéeke néehíí:

—Cána majo ááhívemútsíyé mepéé éhnée Jetsóodítýú íjcyáné úwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake mewáájácu muhdújuco ditye úraavyéne.

³⁷ Áijyúhjáa Benabée imíllera tsiíñe Jóaa pééne diityétsima dííbyere ‘Máácoó’ némeííbye.

³⁸ Áronáacáhjáa Páávoró tsá ímíllétú díbye pééne diityétsima díbyéhjáa Pajpííriá coomívú diityétsidítýú coévánéllííhye.

³⁹ Áané hallútúhjáa ítsípájújcatsíñe ílluréjuco dityétsí dówaavéne. Áané boonéhjáa Benabée díbye Máácóke íjcyúúbema péé tsahííyí Chííperévu.

⁴⁰ Áánetúhjáa Páávoró Tsíírákeréjuco újcune dííbyema ipyéekíí. Áamútsí hallúvúhjáa tétsíi cahcújtso múnáa Píívyéébeke píáábó táúmeí ímí dityétsí ipyéekíí.

⁴¹ Aamútsíhjáa pehíjcyá Tsííriámá Tsíríítsiá iñújjícuri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápíjtsomútsíyē.

**Páávorómútsikye Tsííráma
Timotéo náhbenúne**

16 ¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Tsííráma úújeté Déébeé, Ríítaraa, íjcyácoomícyuvu.

Átsíhíjyáa ájtyúmimútsí tsaapi cahcújtso múnáajpi Timotéoke. Dííbyéj tsiíjyúhjáa jodíómulle íjcyalle idyé cahcújtso múnáalle. Áánetúhjáa cáani gríéégómuúbe.

² Áábedítýúhjáa Timotéodítýú tétsíi cahcújtso múnáa nehíjcyá ímiáábé díbye íjcyane.

³ Áábekéhjáa Páávoró imíllé itsájtyene díbye ínáhbénu dííbyeke. Áronáacáhjáa pámeere waajácú cáani gríéégómuube íjcyánéllíi díbye kíhdyahírótsámeityúne. Áánéllíihyéhjáa tujkénúí dííbyedívú kíhdyahírótsóobe imúnáa jodíómú méénuhíjcyádú téené hallútú diityémá ímityúné íjcyátuki.

⁴ Aaméhjáa ipyéhíjcyátsíhji múnáake úúbállehíjcyá muhdú Jerotsaréeri íjcyáné úwáábojte túkevéjtsójtémá diityéké úwáábohíjcyáné muhdú cahcújtso múnáa íjcyáiyóne.

⁵ Aanéhjáa illéébóne Píívyéébeke cáhcujtsómé lííyaaté éhnníínevu mítyaméjuco.

**Naavédú néené pañe
Matsedóónia múnáajpi
Páávorodívú bóhówaavéne**

⁶ Aaméhjáa Píívyéébé ihjyu Áátsiá iñújjí úwáábóiyónáa dííbyé Apííchóré diityéké túkévéjtsónej péévé tsá ditye úwáábotú téené iñújjí múnáake. Áánéllíihyéhjáa Píríjiiámá Garáátsiá iñújjícutúré pajtyéme.

⁷ Aaméhjáa Míítsiá iñújjí watsíívyevu úújetémé imíllera ipyééne Bitííniá iñújjívu. Áronáacáhjáa téenere Píívyéébé Apííchó Jetsóope diityéké ájcune túkévéjtsónej péévé idyé tsá ditye téhullévú péétune.

⁸ Áánélliihyéhjáa tsapéhdú Míitsiá iinújitu pájtyeme úújeté “Tóroóáá’ némeí mujcónújucó.

⁹ Átsihvúhjáa Páávoródívú pejco naavédú nééne bóhówáávéne pañe Matsedóóniá iinúji múnáajpi dífbyeke néehí: “Muúbej, Matsedóóniá iinújivu metsááne múúhakyéréjucó méuwáábo.”

¹⁰ Ehdúu nééne dífbyedívú bóhówáávéne boonétú muha mepéé téhullévú Píívyéébere múúhakyé wállóhullévú muha méuwááboki.

Páávorómú Pirípori

¹¹ Aamée Tóroóatu muha tsahíyí mepéé tsapéhdú Tsamotaráátsiá caapáhovújucó. Áané tsiíjyúu muha méúújeté Néááporívu.

¹² Átsihdyúu muha mecóhbaavémé méúújeté romáánómúhjáa Matsedóóniá iinújí pañévú íhcyóómi ípívyéjtsocóómi Pirípovu tééne iinújí avyéjú coomívu. Ácoomíyíikyé tsúcájá muha méicyahíjcyáhi.

¹³ Aamée muha wáyeeévejcóójí mepéé Píívyéébema ditye íhgyúvahíjcyátsihvu téhí úniúvu. Átsihvúu muha méúwaabó walléemuke múúhadívú píhcyáávemeke.

¹⁴ Áámé pañee íjcyalle Tiatíírá cóómi múnáalle Ríidia ímiá wajyamúúné duujínuúdú néjáhjí nahjíhe múnáalle. Aalléhjáa ihdyu tsúúcajátújucó Píívyéébeke úráávyehíjcyárolle botsí dífbyere píáábóneri cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju Páávoró úwaabóne.

¹⁵ Aallée ílluréjucó tsójtsótsámeíne pámeemáyé

ihyájkímuma. Áané boonétúu múúhakyé neélle:

—Áyu cána tahjyávú mepe ímiáané Píívyéébeke o cáhcujtsóné ámuha menéhajchííjyu. Ehdúu múúhakyé inééne ihjyávú itsájtýemeke tétsihvúréi coévátsolle.

¹⁶ Áhdurée tsáijyu Píívyéébema ditye íhgyúvahíjcyáhullévú muha mepééme méúújeté bádsíjcájadívú naavénéhjáa ípañe íjcyáábej tééveríyé iná pájtyeíne wáájácuhíjcyáalledívu. Aalléhjáa tsaaté hójtsí pañe íjcyalle mítyane dsíísike úcuhíjcyá diityémá tééne hallúvu.

¹⁷ Aallée múúha déjutu tsáalle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá íhtsútuube Píívyéébe wákimyéi múnáa ámúhakyé pajtyéteju úwáábohíjcyáhi.

¹⁸ Ehdúu múúhakyé nehíjcyalle píwáijyúvájucó. Áánéj taichoríi Páávoró ílluréjucó úhbane díllé pañe íjcyabe naavéneke. Íllúu neébe:

—Uke o néé Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u íjchívyeki.

Áhdújucóo díbye íjchivyéne teenémáyé dífledítýu.

¹⁹ Áánélliihyée íavyéjute íné hallúvucó idsídsivájucóóítyúné maatyóbá diityétsí Páávorómútsikyé iékéévéne tsajtyé técoomí avyéjute éllevu.

²⁰⁻²¹ Áámútsikyée diityédívú iúújetétsóne nééméé:

Íjtyetsi jodíomútsí ¿íveekí méhcóómi pañe páhduvaré nénehji úwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóíyónejívari?

22 Áaneréjucóo pámeere neéne ímiáané tehdu diityétsí meénuhíjcyáne. Áanéllíihyée awáá ávyéjute diityéké táuhbá ditye íwajyámúúné ityácóríjcomútsikye iwápáájcoli.

23 Ahdújucóo ditye diityétsikye imyéénúne icyúvéhoojánúmútsidíwú téhmetsóné tééjá tehmeébeke.

24 Áanéllíihyéhjáa tsíhyooja pañe íjcyáhóója pañéwú iúácómútsikye úmehewáwú íhdótsoobe ítyújkejínetu.

25 Aamútsíhjáa téhoojá pañe íjcyamútsí Pívyéébema ihjyúvahíjcyá pécójpíinéjucó meíjcyárónááaca. Téhduréhjáa dífbyeke idyúúruváné dityétsí mājtsiváné tsijtye teene cúvéhóójari íjcyame lleebúcunúhíjcyáhi.

26 Áronáacáhjáa peecútéré tétsii úúvécunúneri lléhowáané páhyúbáné tujkéveri pámeere tééjari íjcyamedítýú úwáñehííné cóhribáhi.

27 Áanáacáhjáa tééjá tehmeébé icyúwátsihdyu ájkyeebe iitécunú páneere lléhowáané páyújcatyéne. Aanéhjáa íjtsúcunúúbé tsúúca ditye úmíváne. Áanéllíihyéhjáa ícyávaájco újcuube illííhyánúmeíki.

28 Áronáacáhjáa Páávoró neéhií: —Ehdu bo meénúmeídíñe, íjtyérero muíha.

29 Áanéllíihyéhjáa peete ipíúváne íícúí diityétsi éllewu peebe íllityécunúúbere. Áánemáhjáa mímóúúvetéébé diityétsí lliíñéwu.

30 Áánemáhjáa ílluréjucó díbye íjchívyétsómútsikye nééneé:

—¿Aca muhdú ó pájtyetéiyáhi?

31 Áanéllíihyéhjáa dífbyeke neemútsi:

—Ávyéjuube Jetsocríjtoke pámeere dihyájkímuma mécahcújtsó ámuha mépájtyetéki.

32 Ehdúhjáa dífbyeke inétsihdyu úwáábomútsí dífbyeke pámeere ihyájkímumájucó.

33 Aabéhjáa tépejco nijtyú diityétsikye ditye túúvátsonéhji. Áánemáhjáa ílluréjucó díbye diityétsidíwú tsójtsótsámeíñé diitye ihyájkímumájucó.

34 Átsihdyúhjáa diityétsikye ihjyáwú itsájtýmútsikye mājchotsóme. Aaméhjáa mítyane ímíjyuuvé Pívyéébeke tsúúca icyáhcújtsóneri.

35 Áané tsitsíínevúhjáa técoomí avyéjute wallóó tehme múnáake ditye inééte díbye cúúvéjá tehmeébeke ílluréjucó díbye íjchívyétso diityétsikye.

36 Ahdújucóhjáa ditye dífbyeke neéténéllíi neebe Páávoróke:

—Ávyéjutevá néé ámuútsikye o íjchívyétsoki. Ahdícyane wa ílluréjucó mepej.

37 Áronáacáhjáa Páávoró neé diityéke:

—Muará íñe múhtsikye iiná neétuméré mímúnááj piínéwú iwápáájcomútsikye cuvéjaanú romáánómúejtési téhdure muhtsi meíjcyané waajácúháámima meíjcyámútsikye. Aame ¿íveekí imíllé múhtsikye íjchívyetsóné teevétariye? Aane tsá muhtsi áyanéwu meímíllétúne. Óvíi ihdyu iiye itsááne múhtsikye íjchívyetsóvame.

38 Ehdúhjáa dityétsí nééne úúballetémé ávyéjuteke. Ááneríhjáa mítyane íllityémé romáánómúejtési íjcyané waajácúháámima dityétsí íjcyáneri.

³⁹ Áanéllihyéhjáa diityétsi éllevu ipyééne ídátsojkiemyé diityétsidívu. Áánemáhjáa choocórjúco ditye wálloone técoomítyu.

⁴⁰ Aamútsíhjáa teene cúúvéjatu íjchívyemútsí Ríídiá javu úújetémútsí cahcújtso múnáake ítsáptsohíjcyátsihdyu íllurjúco pééneé.

Tetsaróonicá ditye ííborívaténe

17 ¹ Aaméhjáa Páávoroo, Tsííraá, Timotéoo, éhdume péhíjcyámé pajtyé Ajpíporii, Aporóoniaa, íjcyácoomícyutu. Átsihdyúhjáa péeme Tetsaróonicávú úújetétsihyí íjcyaja imúnaa jodíómú pihcyááveja.

² Áájá pañévúhjáa wáyeeévejcóójí Páávoroo imyéénuhíjcyádú úwaabóhi. Ehdúhjáa ténevá wáyeeévéjcoojíwádú úwáábohíjcyaa pépíhchúúíjyúva.

³ Úúbállehíjcyabéhjáa diityéke Pííyeebé ihjyú uubálle múnááhjáa cáátúnuhíjcyáné néhdújuco Críjto ícúbáhrámeítsihdyu dsíjveebe tsiíne bóhiíne. Téhduréhjáa nehíjcyaaabe diityéke:

—Muurá diibyjúco Jetsóo Mépájtjetétsoobe íjcyáábedítýú ámúhakye o úúbállehíjcyáne.

⁴ Ehdúhjáa Páávoroo néénéllíi tsaate imúnáadítýú tsúúca cáhcujtsómé diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa mítyame gríéégómudítýú cáhcujtsó ímíáámé íjcyame tsúúcajátújuco Píívyeebeke úráávyehíjcyáme. Áhduréhjáa diityédítýú walléémú avyéjúmémhíjyúwú néeme cáhcujtsóhi.

⁵ Ááneríhjáa tééjá túkevjtsojte cáhcújtsotómé ínómíutááváne

juváñeri átéréejte óvéhe múnáa péhíjcyámeke iújcúmema técoomí múnáake íííborínútsihdyu Jatsóo jávú péé Páávorómútsi néhcovu diityétsikye ítsájtýe técoomí avyéjúté éllevu.

⁶⁻⁷ Aaméhjáa diityétsikye íájtýúmíftúnéllíi diibye Jatsóokéréjuco tsijtye cahcújtso múnáama tsájtýene diityé éllevu. Áámekéhjáa diityédívu iúújetétsóne néemeé:

—Éhne mímúnáake tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsí Tsíírama wájtsumútsikye áanu Jatsóo ihjyávú tsaimíyé iwáátsúcúpéjtsóne tsaméhíjjuco íhjuváne ímityúné mee romáánómú avyéjúúbé taúhbajúúnetu. Nehíjcyámé tsijpívá avyéjuube íjcyane Jetsóo.

⁸ Ehdúhjáa ditye néene técoomí avyéjútémá tsijtye tétsii íjcyámeke múhdurá pajtyéhi.

⁹ Áronáacáhjáa diitye Jatsóómú múu áhdómeídyú meenú ditye íácádsíjcaáyo diityéke. Áhdújucóhjáa ditye ácádsíjcaáyóne.

Páávorómú Beréari íjcyane

¹⁰ Áíjyúhjáa tépejco cahcújtso múnáa íjchívyetsó Páávoroo, Tsííraá, íjcyámútsikye diityétsí ipyéé Beréavu. Áámutsíhjáa téhullévú iúújetédú péé imúnáa pihcyáávejávu.

¹¹ Tsáháhjáa tétsíi múnáa Tetsaróonicá múnáádú néétune. Ímíhyéhjáa lleebúacunúhíjcyámé dityétsí úwaabóne. Aaméhjáa néhcóhíjcyá Píívyeebé ihjyú uubálle múnáape cáátúnuhíjcyánéhí pañe iwáájácu ímíááne téhdújuco dityétsí úwáábohíjcyáhajchííjyú.

¹² Áamedítýúhjáa mityame cáhcujtsó jodíómuu, gríéégómuu, íjcyame wajpíímumáyé avyéjúméhjiúvú nééné walléému.

¹³ Aanéhjáa tsúúca Tetsaróónicári íjcyame jodíómu waajácú Páávoró Beréari úwáábohíjcyáné Píívyéébé ihjyu. Áánélliihyéhjáa téhullévú ipyééne tsiíne iibórinutémé díityéke.

¹⁴ Áánélliihyéhjáa ífcúi wallóomé Páávoróké díbye ipyéé móóá úniúvú tétsihvúré Beréavu Timotéomútsí Tsííráma cóévánaaaca.

¹⁵ Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu. Aaméhjáa óómímyeke neebe ditye iñéé ífcúi dityétsí ipyéé dííbye éllevu.

Páávoró Atéénari

¹⁶ Áámútsikyéhjáa téhmeebe ítéhíjcyá mityane técoomíyí ditye dúúrúvahíjcyáné níjcyotájteke.

¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii téeneri ihjyúvahíjcyaaabe imúnáama tsijtye Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámema pihcyáávéjá pañévu. Ihdícyátsihjívúhjáa icyábúúvémema ihjyúvahíjcyaaabe téeneri.

¹⁸ Áábemáhhjáa ‘epicóóreo’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámema tsijtye ‘ejtóico’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámé ihjyúvahíjcyáhi. Áamedítýúhjáa tsaate néjcatsíhi:

¿Muhdúami tsáma áanu íhgyuwábá meke nehíjcyaj?

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Tsííñé piivyéébému ihjyu uubálle múnáajpúbá dííbye.

Ehdúhjáa nehíjcyámé Páávoródítýú díbyeé Jetsóó dsíjíveebe bóhííbedítýú íjcyáné uwááboju úúbállehíjcyánéllííhye.

¹⁹ Áábekéhjáa tsajtyémé ipítýácócatsíhíjcyátsihvu ‘Areóópago’ némeítsihvu. Áánemáhhjáa dííbyeke néemeé:

—¿Aca tsá múúhakye u wáájácútsótyuró ímíneúvú béhne uwáábojuma u tsáánevu?

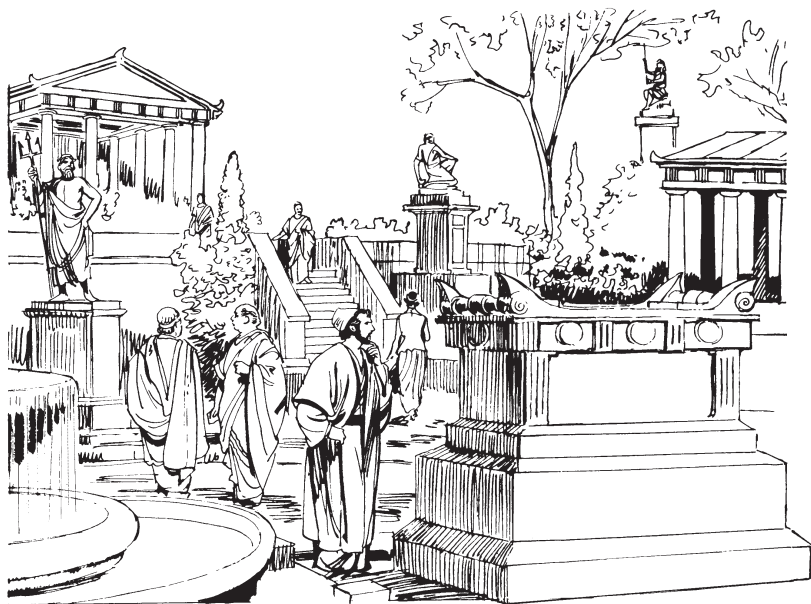
²⁰ Muurá múúhakye u nehíjcyáné tsáhái tsáijyúubaré muha melléébotúne. Áánéllii muha méimíllé mewáájacúné ímíneúvú iiná nééiyóné múúhakye u nehíjcyáne.

²¹ Ehdúhjáa dííbyeke néeme Atééna múnáama tsííñé iínúji múnáa íjcyame. Aaméhjáa ííneri íjcyatúme pajyuvaré úbállécatsíhíjcyá páhduváré nééné uwáábó illéébone.

²² Áámekéhjáa Páávoró néehíí: —Ámuúha Atééna múnáaj, muurá ó waajácú ámuha panéváré tsínehji mecáánívahíjcyáne.

²³ Muuráhhjáa ámuha medúúrúvahíjcyátsihjírí o péhíjcyaaabe ó ájtyumí íicúvé wají hallútú illu néene cáátúnúmeíñe: “Mewáájácútúné Piivyéébe wáabyuta.” Aane muurá dííbyedítýú ámuhakye ó úwáábohíjcyá eene dííbyeke wáájácútúmeré ámuha me dúúrúvahíjcyáábedítýu.

²⁴ Diíbye ihdyu Píívyéébe páneeréé múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóóbe. Diíbyeé muurá ípívyejtsó ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhji. Áánéllii páneere íjcyá dííbye tájpíye. Aabe tehdu apátsíyé íjcyáíyónejjí

© 1996 David C. Cook

míamúnaa méénúné duurúvájá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjíríyé dífbye.

²⁵ Aabe tsá mutájpí íjcyatúne. Muurá ihdyu dífbyedítúré tsááne bóhiima méijcyáhi. Áhdure panévare íne múhduná téene tájpi meícyahíjcyané dífbyedítúré tsááhií.

²⁶ Muuráhjáa tsáápihdítúré íne múhdumé íñújiri meijcyámeke líyaatétsoóbe. Áanemáa íhdétújuco díbye éévecúné kiáhjí meijcyaiñé múijyúhaja.

²⁷ Ehdúu méénuube dífbyedi meítsámeíhíjcyané níjcáutu íhtsútúnetu mewáájácu méhdityu kiá íjcyátúróóbeke.

²⁸ Muurá dífbyedítúré tsááne bóhiima méijcyá éhnéhjáa tsaate íllu néhduú: “Muha méijcyá Pívyéébej tsííme.”

²⁹ Aane tsúuca dífbyej tsííme meijcyame tsá meíjtsúcunútyuró eene panévaturé míamúnaa óórótuú, nééwáyutuu, dsíídsítuu, nícyohíjcyánehjídú Pívyéébe nééneé.

³⁰ Muuráhjáa ihdyu éjyuuúvú pevénéré íitécunúhíjcyaaabe míamúnaa iwáájácútúné hallurí ehdu méénuhícyáne. Áronáa ícyooca pámeere míamúnáake neebe ímityúné meícyahíjcyané meíhvéjtsoki.

³¹ Muurá muhdú meícyahíjcyané iwáájácúdú mééma ímíbájhóiibye ípyée imyéménuube Jetsóoj tééveri. Aanée muurá meke waajácútsoobe dífbyeke ibóhiítsóneri.

³² Ehdúhjáa Páávoro dsíjivémé tsiíne bóhiínetu íhjyúvánéri íllure tsaate uuhívaté dífbyedi. Áanetúhjáa tsaate nééhií:

—Muha ihdyu méimíllé tsíjyu tsiíne téenetu u íhjuváne melléébúcuunúne.

33-34 Áamedítýúhjáa tsúúca tsaaté múnáa cáhcujtsómé dífbyema nahbévahíjcyáhi. Áamemáhjáa íjcyaaabe Dionítsio teene ‘Areóópago’ nemeítsihvu dóbéévehíjcyáméejpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ nemeíllema tsíjtyehji íjcyá diityéma.

Páávoró Coríitori

18 ¹Aanéhjáa Páávoró teene Atéenatu péébe úújeté Coríitovu.

²Átsihdyúhjáa aahívetéébé imúnáajpi Akíírake Póótó iínúji múnáájpiíkye. Téijyúhjáa téhdure botsíi wajtsííbe Itáaría iínújitu mewa Píritsírrama, Ávyéjuubeváa Cáráóódio pámeere Róómári íjcyáné jodíómú íjchívyeiíne néenetu tsáámutsi.

³Aanéhjáa Páávoró diityétsimáyéjucu íjcyane diityétsikye íwákimyéityu ípíáábo téeméné wákimyéí imyéénuhíjcyánéllíihye. Aaméhjáa méénuhíjcyá cuwájaanédú néené nujúwááne.

⁴Áijyúhjáa ténevá wáyeeévéjcoojívádú pehíjcyaaabe imúnáa jodíómú pihcyáávejávu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodítýu íjcyáné uwááboju imúnáama tsijtye imúnáa íjcyáturómeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵Áánacáhjáa tsúúca Tsíírámutsi Timotéoma wajtsí Matsedóóniá iínújitu. Áijyúhjáa Páávoró tsanéeríyé uwáábori íjcyaaabe nehíjcyá imúnáake diibyéjucu

Jetsóó dityée téhmehíjcyaaabe Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane.

⁶Ehdúhjáa díbye néérónáa dífbyedítýu nehníwu íhjuváme. Áánéllíihyéhjáa ílluréjucu díbye diityédítýu ípyée íwajyámú wátsóújcoobéré nééneé:

—Árone tsáma ámuhá hallúriyéjucu teene ámuha medsíjívécoca mefcúbáhrámeííne. Tsá táhallúri tene íjcyatúne. Áhdícyane jodíómú íjcyátúróme éllévuréjucu o pééíne diityékeréjucu o úwááboki.

⁷Ehdúhjáa iíneéne ílluréjucu díbye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe úújeté Jójto jávu teenéhjáa pihcyáávejá únúríyé íjcyaaabe tsúúcajátújucu Píívyéébeke dúúrúvahíjcyáábe jávu.

⁸Áijyúhjáa teene pihcyáávejá avyéjuube ‘Críjpoó’ nemeííbyé cáhcujtsó Jetsóodítýu íjcyáné uwááboju pámeere íhyájkímuma. Aaméhjáa tsójsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsijtye Coríító cóómi múnáadítýu cáhcujtsómé tsójsótsámeíhi.

⁹Átsihdyúhjáa Páávoródívú tsápejco Jetsóó naavédú néené pañe íbóhówáávéne néé dífbyeke:

—Imíchi díícyáne éhnííñevu dúwááboco íínerí íllityétuubére.

¹⁰Íjcyámé mityame ícyoomíyí tahñéjté íjcyáimye. Áánéllíi ehdu uke o nééhií. Áábeke o íjcyátúcoocájííva múha uke muhdú méenuúhi.

¹¹Áhdújucóhjáa tsáné pijcyábáj píínévú tétsii Coríitori íjcyaaabe diityéké úwáábohíjcyáné Píívyéébe íhju.

¹²Áijyúhjáa Acááyá iínújí avyéjuube Garióó íjcyánáa tsaate

imúnaa jodíomú cáhcújtsoútémé
ipítýácójcatsíñe Páávoróké ékeevéhi.
Áábekéhjáa tsajtyémé diibye
ávyéjúube élleu dibye ímityunéhj
ímíbachohjcyátsihvu.

¹³ Áanemáhhjáa dífbyé hallúvú
úúballémé dífbyeke. Néeméhjápeé:

—Áanu métaúhbaju néené
tsijjtoríyé mífamúnáake
úwááboobéré pehíjcyá dityévá
Píívyéébeke idyúúrvaki.

¹⁴ Ehdúhhjáa Páávoró hallúvú ditye
úúballénéllí dibye íhjyúváyóné
íhdéré diibye ávyéjuube Garióó
diityéké néehí:

—Íhdyúhde tehdújucooyó
dífbyema o ímíbachóiyóné dibye
ímityuné méenuca.

¹⁵ Áanetu ámuhá taúhbaju
néené tsijjtoríyé dibye
tsáápihdítýú íjcyáné úwááboju
úwáábohíjcyáhachíí wa ihdyu
ámuháyé chooco méímíbachojcatsij.
Tsá o ímíllétú átéréenéhj o
ímíbachóné.

¹⁶ Ehdúhhjáa inéene ílluréjuco
dibye diityéké wálloone tétsihdyu.

¹⁷ Áronáacáhhjáa pihcyáávějá
avyéjuube Tsójténéké tsaate
gríéégomu iékéévéébeke wápáajco
diibye ávyéjúúbé úmíwávu.
Áróneríhjáa tsá dibye íícúvétúne.

**Páávoró Ajtiokííavu
ióómítsihdyu tsiíñe
úwáábovu pééneé**

¹⁸ Aanéhjáa Corítori tsúcájá
Páávoró ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa
tétsihvu ‘Tséékeréa’ némeí
mujcóvú béérómeí tsanéhjáa
ímiááneturé imyéénuiñé inéené
uubálle. Ehdúhhjáa méénúmeífbye
Tsííriá iínújivu ipyéétúné ihde.

Átsihdyúhhjáa botsíi tétsíi cahcújtso
múnáake ipítýajcóné peebe
Akííramútsima tsahííyí teene Tsííriá
iínújivu.

¹⁹ Aaméhjáa Éépetsóvú úújeté
tétsihvu Akííramútsí mewa
Píritsíírama cóéváítsihvu.
Átsihvúhhjáa Páávoró imúnaa
jodíomú pihcyáávejávú péébe
úwaabó tééjavu pihcyáávémeke.

²⁰ Áábekéhjáa neerómé dibye
tsuucájááneuvú dityémá íjcyaki.
Áronáacáhhjáa tsá dibye ímíllétúne.

²¹ Áanemáhhjáa diityéké
pítýajcoobe néehí:

—Áronáa ó imíllé o pééne
Jerotsaréevu. Aabe óví Píívyéébe
ímílléhajchíí tsiíñe ámuéhakye ó
uujévahi.

Ehdúhhjáa inéene péjúcoobe
tsahííyí teene Éépetsótu.
Áanetúhhjáa Akííramútsí dííbyedítýú
cóévá tétsihvu.

²² Aabéhjáa Tsetsaréavu úújetéébé
tétsihdyu botsíi péé Jerotsaréeri
íjcyáné cahcújtso múnáa élleu.
Átsihdyúhhjáa peebe Ajtiokííavu.

²³ Átsihyíhjáa tsúcájá
íjcyátsihdyu idyé tsiíñe pehíjcyaa
Garáátsiámá Píííjía iínújícúri
íjcyáné cahcújtso múnáake
tsápíjtsoobéré técomívádu.

Éépetsóri Apóóro úwaabóne

²⁴ Áijyúhhjáa Arejadriíá cóómi
múnáajpi jodíomuube Apóóro
teene Éépetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa
ímiá úwááboobe íjcyaa mityane
waajácú Píívyéébé ihjyu.

²⁵⁻²⁶ Aabéhjáa úwáábohíjcyá
muhdú Jetsóoke meúraávyejjótó
tsaate dífbyeke úwaabóne.
Úwáábohíjcyaaabéhjáa apááñéré

Jóáápe tsótsohíjcyánetu íjcyáné uwáábó iwáájacúné imúnáá pihcyáávějá pañévú íñerí núhnévétuubére. Aanéhjáa díbye níjkevádú Akííramútsí dífbyeke ihjyávú itsájtyéne botsí ímíñeúvú úwaabó muhdúhjáa Píívyéébe Jetsóoj tééveri méema méénune.

²⁷ Aabéhjáa imíllé Acááyá iñújivu ipyééneé. Aanéhjáa cahcújtso múnáa ímí íjtsúcunúnéllí caatúnú waajácuháámí téhullé cahcújtso múnáa éllevu díyte tsaimíyé iwáátsúcúpéjto dífbyeke. Aabéhjáa téhullévú úújetéébé Píívyéébere tükévjtsóneri píáábohíjcyá mítyane cahcújtso múnáake.

²⁸ Aabéhjáa imúnáa jodíómuke nehíjcyá díibyéjucu Jetsóó Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane Píívyéébé waajácuháámitúu tene néhdújucu. Ehdúhjáa díbye néénéllí tsáhájucu díyte iiná néétune.

Páávoró Éépetsóri

19 ¹ Aabéhjáa Coríitori íjcyánáa Páávoró íjchí iñújiri péhíjcyaaabe úújeté Éépetsóvu. Átsihíyhjyáa íjcyámé tsaate Píívyéébé cahcújtso múnáa Jóááúvú uwáábó úráavyehíjcyáme.

² Áamekéhjáa neébe:

—¿A ámuhápe Píívyéébeke mecáhcújtsótujkénújyu tsúúca dífbyé Apííchó ámuhá pañévú úcaavéhi?

Áánéllíihyéhjáa néémeé:

—Tehdu muha mewáájacúnejííva dífbyé Apííchó íjcyane.

³ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Acáa íñé uwáábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójsótsámeíhi?

Áánéllíihyéhjáa néémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóááuvu tsótsohíjcyáné uwáábo.

⁴ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ímíáanéjucóhdeé díibye Jóáa tsótsohíjcyáné ímityúné íicyahíjcyanehjí íhvéjtsómeke. Áronáacáa ihdyu diityéké nehíjcyaaabe dífbyé boone Mepájtyetétsoobe Jetsóó uwáábóífbyeke díyte icyáhcújtsoki.

⁵ Áánéllíihyéhjáa botsíi

Jetsóoke icyáhcújtsóne tsiíne tsójsótsámeímyé dífbye mémeri.

⁶ Áámé hallúvúhjáa Páávoró tsáápiitsá hallúvú íhyójtí ipícyóone Píívyéébema íhjyúváné tujkéveri dífbyé Apííchó diityé pañévú úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjiri illéébótúrójúhjiri Píívyéébeke duurvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téenere tükévjtsóneri úúbállehíjcyámé díbyé diityédívú íuwááboju bóhówajtsóne.

⁷ Aaméhjáa diitye Píívyéébé Apííchó diityé pañévú úcaavémé 12-meva.

⁸ Aanéhjáa Páávoró pápihchúú nuhbává imúnáa jodíómú pihcyáávějá pañévú uwáábohíjcyá íñerí núhnévétuubére. Aabéhjáa mímúnáake téíbúwátsohíjcyá Píívyéébé avyējú icyánejcúvu.

⁹ Áronáacáahjáa tsaate tsá ímíllétú icyáhcujtsóne. Aaméhjáa nehníwu íhjyúvahíjcyá teene Jetsóodítý íjcyáné uwáábotu pámé úmíwávúre. Áánéllíihyéhjáa Páávoró diityédítý pée pámeemáyé cahcújtso múnáama ‘Tirááno’ némeífbyé uwáábojavu.

¹⁰ Aabéhjáa tééjavuréjucu diityéké uwáábohíjcyáné míñéécú pijcyába. Aanéhjáa tsúúca pámeere Áátsiá iñújiri múnáa lleebójucóo

Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju dibye úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsijtye jodíómú íjcyáturómé tsúuca lleebóhi.

¹¹ Áijyúhjáa dííbyej tééveri Píívyéébe méénuhíjcyá mityane méénúráítyúronéhji.

¹² Ávyetáhjáa dííbyé miñúbajáánema íwajyámúúné chéméméhji élleu ditye tsájtýéróneri tsúuca bóhihíjcyáme. Tsaaté pañéhjáa naavémú íjcyároméhji íchívyehíjcyáhi.

¹³ Áijyúhjáa tsaate téhullé múnáa jodíómú naavémuke tsaaté pañétú íchívyétsohíjcyámé imíllerá Jetsóo mémeríyējuco íjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaaté pañétú ditye íjchívyé éhne Páávoró úwáábohíjcyaaabe Jetsóo mémeri.

¹⁴ Ehdúhjáa imíllerómé imyéénune jodíómuube Etséébá llúúvájte avyéjúúbej tsímé 7-meva íjcyame.

¹⁵ Aaméhjáa tehdu méénúrónáa tsáápi pañétú diibye naavéné néehíi:

—Muurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoró íjcyane. Áánetu ¿muutá ámuúha?

¹⁶ Ehdúhjáa néébere diibye míamúnáajpi naavéné ípañe íjcyaaabe diityéké méénúnetu íllurējuco ditye wáane tééjá pañétú íévejtéhjirējuco wájamúúvatúme dibye túúvatsónéhjima.

¹⁷ Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnáa jodíómu máyé tsijtye jodíómú íjcyátúme iwáájácúneri mityane íllityéne Jetsóoke ávyéjujtsóhi.

¹⁸ Áhduréhjáa tsaate cáhcujtsójúcóómedítýú úúbállehíjcyá fhdehjáa ímityúné íicyahíjcyanéhji.

¹⁹ Áánetúhjáa apííchojte ténéhji waajácúhaamíné íllurējuco cóvajtsóné pámeere ítténeríye. Ááne pañéhjáa íjtsúcunumé dsiidsi wágóoovéné 50 míi.

²⁰ Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju tsújaavé pámehd ívúre.

²¹ Ááne boonétúhjáa Páávoró íjtsámei Matsedóóniámá Acááyá iñújícú íááhívetétsihdyu botsíi Jerotsaréevu ipyééíne. Áhduréhjáa nehíjcyaaabe teene Jerotsaréetu ipyééíne Róómávuú.

²² Áánéllíihyéhjáa fhde wálloobe ípiáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtómútsikye. Áánetúikyéhjáa tsúcájá coévaabe Áátsiá iñújivu.

Éépetsóri ditye íborívaténe

²³ Aabéhjáa Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáné hallútú cáhcújtsotúme páhduvaré dáríívehíjcyá cahcújtso múnáake.

²⁴ Tsaapíhjáa ‘Deméétrío’ némeíbyedítýú tujkéváne. Diibyhjáa nícyohíjcyá úwáñewáánetu ‘Diána’ némeíñé níjcyota píívyélledi idíllone idyúúrvahíjcyája nááve. Ááne hallúvúhjáa mityane dsiidsívahíjcyámé pámeere íwákimyéi múnáama.

²⁵ Aabéhjáa pámeere múhdumé téeménéhji wákímyeíhíjcyámeke ípíhjúcúne néehíi:

—Muurá ámuha méwaajácú íñe mewákímyeímyé tsáimíyé meícyahíjcyáné íñetú píhtotúme.

²⁶ Aane ¿íveekí Páávoró nehíjcyá íñe menícyohíjcyámé píívyéébe íjcyatúne? Ehdu

© 1996 David C. Cook

iñéeneri muurá mityámekéjuco
dibye tsíñejcúvuré íbúwajtsóne.
Aane muurá tsá apátsiýé
íchii Éépetsóri dibye tehdu
méénutúne. Muuráhjáubá
páneeréjuco Áátsiá iñújiri ehdu
dibye méénune.

²⁷Aane múhdurá teene
méémaá. Muurá méwákimyéi

téene tájpíjyuco meícyahíjcyané
méhdivu wágóóóvéiyáhi. Áhdure
diille íhtsútulle píívyélleke
Áátsiá múnáama pámeere
íñújiri íjcyané miamúnaa
dúúrúvahíjcyáalle ja tsáhájuco
bóhówaúcunújúcóóityuróne.

²⁸Ehdúhjáa dibye néénéllii tsijtye
icyáyobáávaténe íllu wáñejcóhi:

—¡Ñóóooj, ehdííwájullé tsáma
íhtsútulle Epéetsiómú piivyéllé
Diánaj! Ehdúhjáa iwáñéjcone
néemeé.

²⁹ Áijyúhjáa ihdyu kiávu
técoomíyí mímúnaa
iibórínújcatsíhi. Áanáacáhjáa
Matsedóóniá múnáajtétsí Gááyóma
Arijtáacomútsí Páávoroké
náhbénuhíjcyámútsikye Iliúcuíñumé
ditye píhcyáávehíjcyájá pañévu.

³⁰ Áájá pañévúhjáa Páávoró
ipyééne diityémá íhgyúvatéyónáa
tsá cahcújtso múnáa dífbyeke
íhvéjtsotúne.

³¹ Áhduréhjáa tsaate Áátsiá
iñúji múnáa ávyéjute dífbyeke
wáájacumé néé tsaatéké ditye inéé
dífbyeke téhullévú díbye ipyéétuki.

³² Áanáacáhjáa ihdyu mímúnaa
iibóriiba teene pihcyááveri íjcyame.
Aanéhjáa mítyame tsá wáájacutú
ínnélliihyé ímichi ipíhcyaavéne.

³³ Áanáacáhjáa tsaate jodíómú
imúnáajpi Arejááadoroké cátuju
díbye diityé úmíwávú ipyééne
íhgyúvaki. Áhdújucóhjáa íhgyúva
díbye íhyójtisiri diityéké néerone
cúúvéhulléréjuco ditye íjcyaki.

³⁴ Áronáacáhjáa ‘dáj’ néétune
tsiíne illu wáñécohíjcyáme:

—¡Ñóóooj, ehdííwájullé tsáma
íhtsútulle Epéetsiómú piivyéllé
Diánaj! Ehdúhjáa iwáñéjcone
nehíjcyámé míñéecu hóorá
hajchótá jodíómuube díbye íjcyane
iwáájacúnema.

³⁵ Áamekéhjáa técoomí avyējuube
idyáívyétsómeke néehíí:

—Ámuúha tamúnáa íne Éépetsorí
meíjcyamej, pámeere muurá
waajacú éhnée cáametu áákityéné
neewáyú pívyéllé Diánadi

medíllóné duurúvaja méhójtí pañe
íjcyane.

³⁶ Aane tehdu múha
tóónúíyonejívári. Áánéllii
ílluréjuco metáchúúrévéne
cúúvéhulléréjuco meíjcy. Aame
iiná mémeenújúcohdi ímíñeúvú
íjtsámeítyúme.

³⁷ Muurá íjtyétsikye íllevu ámuha
metsívamútsí tsá íné ímityúné
méenutúne. Áhdure tsá dityétsí
méduurúvaja tútávájtsoúne.
Aamútsí muurá tsá iiná ímityúné
íhgyúvatú mépiivyélledítyu.

³⁸ Áhdícyane Deméétrio
íwákimyéi múnáama tsaatédítyú
ímityúné íjyácunúhajchíí óví péé
ténéhjí ímibájcho múnáa éllevu
teene ímíbájchoki. Muurá téenélíi
íjcyané ténéhjí ímibájchotsíhji.

³⁹ Áánetu ávyetá íhnáho
nééne íjcyáhajchíí múu íhvejtsó
páñétúéhullévú tene ímíbáávyeki.

⁴⁰ Muurá ícyooa ápíchó
nééne máhallúrí téenetu
menéétsámeíyóne. Tsá muurá iiná
menééítyuró íne ícyooa pájtyene
páñétúejte meke dílloca.

⁴¹ Ehdúhjáa inééne ílluréjuco
díbye diityéké tsújaucúne.

**Páávoró Matsedóóniámá
Gréetsiá inújiicúvú pééneé**

20 ¹ Aaméhjáa
iibórínújcatsíñetu
íhvetédú Páávoró cahcújtso
múnáake ipíhgyúcúne túkévejtsóhi.
Átsihdyúhjáa diityéké ipítyájcóne
Matsedóóniá inújivúréjuco díbye
pééneé.

² Aabéhjáa téhullé cahcújtso
múnáake ááhíveebe diityéké
tsápítsohíjcyáhi. Átsihdyúhjáa

péébe Gréetsiá iinújivu iúújetétsihyi
ijcyá pápihchúú nuhbáva.

³Aabéhjáa tsahíyí Tsíiríá
iinújivu pééyónáa tsaate imúnaa
dífbyedítyú ímityúné ptyájcámeíñé
iwáájácúne íjtsámeíbyé
Matsedóóniá iinújivuré tsiíne
ioómiíñé íjchityu.

⁴⁻⁵Áábemáa o pééíñáa múhtsikye
náhbenuímyé múhtsí íhdéjuco
Tóróóavu ipyééne téhullétú
múhtsikye téhmeténé ílluúme:
Beréa múnáajpi Tsóópatee,
Tetsaróónicá múnáajtétsí
Arijtáacomútsí Tsegóódomaa, Déébé
múnáajpi Gááyoó, Timotéoo, Áátsiá
iinúji múnáajtétsí Tífkicyómútsí
Tóróópimómaa, éhdume.

⁶Áánetúikyée muhtsi
mecóévamútsí óórityúne pááa
májchoméíhíjcyáné wañéhíj
pajtyétavu botsíi Pirípotu tsahíyí
mepéemutsi méúújeté tsáhojtsj
coojívatu diityédívu Tóróóavu.
Átsihyíi muha méijcyá tsané
tsemáána.

Páávoró Tóróóaa múnáake ááhivéne

⁷Aamée muha tsemáána
dējúcoóvejcoójí medóbéévéne
pááa mémajchó Jetsóó dsijívé
meítsaavéne. Áijyúu Páávoró
úwaabó ávyeta pécojpiínévújuco
tsíijyu muha mepējúcoóíñéllíihye.

⁸Téijyúu muha médóbeevé
cáámééhó pañévu peetéhánej
tééveri.

⁹Áánáacáa ováhtsáwu 'Éóóótico'
némeíbyé ácuúcunúhijcyá
páhoowa nétsihyi. Aabéhjáa
icyúwaíñúné hallúrí baavu
áákityéébé dsijívéhi.

¹⁰Áánéllíihyée Páávoró ícúu
iinítyéne dífbyeke iámabúcúne
nééhíi:

—Méíllityédíne. Muurá ihdyu
bóhííroóbe.

¹¹Átsihdyúu tsiíne cáamevu
néríívyéébema muha pááa
mémajchó Jetsóó dsijívé
meítsaavéne. Ááné boonétúu idyé
tsiíne íuwaábó cámahjácoobe
tsítsijnécu. Átsihdyúu ílluréjuco
muha mepééneé.

¹²Áánetúu tétsíi múnáa
ihjyáhañévvuréjuco péémema
diibye ováhtsáwu péeneri mítyane
ímíjyuuvéme.

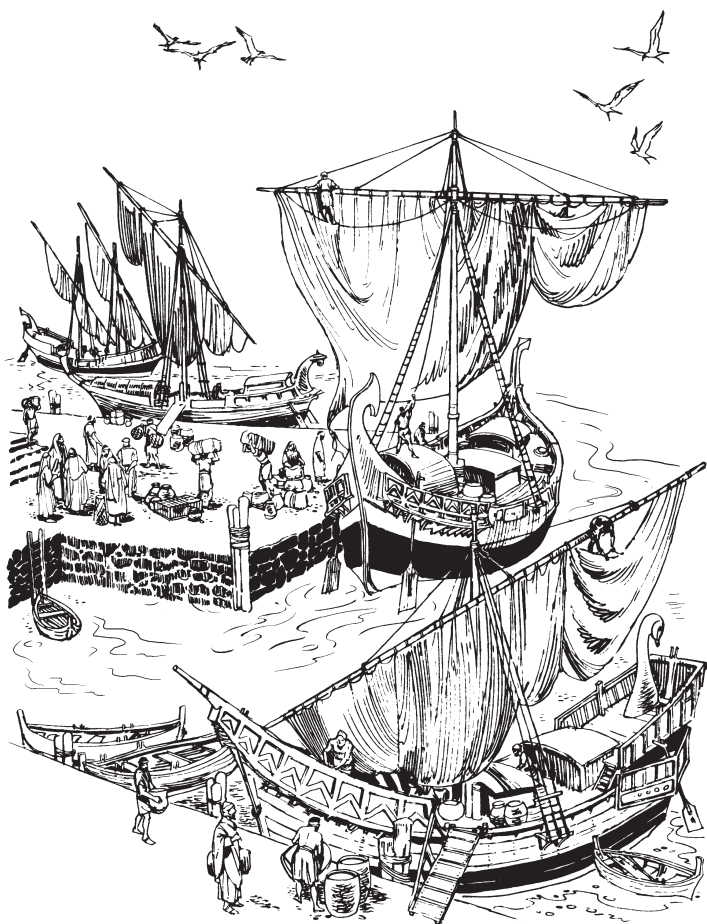
Tóróóatu Miréétovu ditye pééneé

¹³Aamée muha mepējúcoónáa
Páávoró múúhadítyú coévá
tétsihvuré Tóróóavu íjchityúré
ipyéé Atsóovu. Áánetúu muha íhde
cúújúwámiri mepééme méúújeté
técoomívú tétsihdyu dífbyeke muha
meújckui.

¹⁴Aamée muha técoomítyú
dífbyeke meújcuíñútsihdyu
mepééme méúújeté Mitiréénevu.

¹⁵Átsihdyúu muha mepééme
tsíijyu 'Kííoó' némeíñé caapáhó
tujkévetu mepájtyeme tsíjcyooj
méúújeté 'Tsáámoó' némeíñé
caapáhó mujcóvu. Ámujcótúu muha
mepájtyeme mécuwaté Trojíríóvu.
Ááné tsíijyúu botsíi muha méúújeté
Miréétovu.

¹⁶Ehdúu muha mepéhíjcyánáa
Páávoró íjtsámeí Jerotsaréeri
muha Pejtecójtée wañéhíj
mepájtyeíñé. Áánéllíihyékýée tsá
dibye ímíllétú muha Áátsiá iinújiri
íjcyacóómí Éépetsóvú mepééne

íicúí muha téhullétú meóómítyúr
ónéllíihye.

**Páávoró íhjuváné
Éépetsó cahcújtso múnáá
túkevéjtsojtéma**

¹⁷Aabée Miréétori íjcyaaabe píuvá
Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáá
túkevéjtsojtéke.

¹⁸Áámekée neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú
muhdúhjáa Áátsiá iinújivu o
wátsítujkénúijyu o ícyahíjcyáne.

¹⁹Muuráhjáa tamúnaa jodíómú
íjcyarómé oke páhduváré
dárífvéneri támeííbyéré Píívyéébé
wákimyéí ó méénuhíjcyá ñná
néétuubére.

²⁰Árónáacáa tsá o íhvetétú
ámúhake píááboíné patsíhživávúré
úwááboobéré o péhíjcyánetu.

²¹Aabée ámúhake pámeekéré
tamúnaa íjcyátúróméhjima
ó nehíjcyá ímityúné ámuha
meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne
Máavyéjuube Jetsocríjtoke

mecáhcújtso ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki.

²² Aabe íñe ícyooca tsiíñe o péé Jerotsaráevu Píívyéébé Apííchó oke túkévéjtsóneri muhdú táúmiwa íjcyane wáájácútuúbe.

²³ Muurá pahúlleva o péhíjcyá coomíjivu téenere Píívyéébé Apííchó tsúúca oke waajácutsójúcoorá Jerotsaráevu oke ditye cúvéhoojánuube o ícúbáhrámefíñe.

²⁴ Áróneri tsá o áábímyeítyúne. Apááñéré ihdyu ó imíllará Píívyéébé meke iwáýyúne mééma mepájtyetéíñe méénúné uwáábojívú Jetsóo oke níwááveíñúné o níjkeváne.

²⁵ Ahdícyane ámuhakye o née íñe múhdúméj piínévú Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju uwááboobéré o péhíjcyámé ámuha oke maájtyumíjúcóóityúne.

²⁶ Téhdure ámuhakye o née ámuha mewágóóóvéhajchíí tsá táhallúrí tene íjcyáityúne.

²⁷ Muurá tsúúca páneere ámuhadívú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Píívyéébé íjtsaméí íjcyane.

²⁸ Ahdícyane tsáma téiibúwá méíjcyaco ámuha uwáábojte meíjcyame. Ímíñeúvú météhmeco cahcújtso múnáake Íllíi Jetsóo tujpácýó wágóóóvénej tééveri dibye újcúmeke. Muuráhjáa diityédívú ámuhakye níwááveebe Ípííchoj tééveri diityé túkevéjtsojte ámuha meíjcyaki.

²⁹ Áronáa ó waajácú íchihdyu o pééne boone tsaate múhdurá iúwáábóneri íllure diityéké tútávajtsoíñe éhne múúne oohííbyé obééjámuke tútávajtsódu.

³⁰ Áhdure íjcyáímyé tsaate ámuhadítyúré ímíá uwááboju tsijíjtoríyé átéréenéhjí uwááboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújtátsoímye.

³¹ Áánéllíi tsáma téiibúwá méíjcyaco éhnée pápilhchúú pijcyabá hajchótá támaatyóú o wáágóóne ámuhakye o uwáábohíjcyané meítsáávéne.

³² Ahdícyane ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame óvíi dííbye tájpiyéjuco ámuha meíjcyane meke iwáýyúne díbye ácuhiíjcyané uwáábójú pañe íhtsutúmeréjuco.

³³ Cáhawáá méijtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsídsidívvú áhdoobe ehnéva múnáajpi o íjcyabe ímíá wáyámuma o íjcyáíyóneri.

³⁴ Muuráhjáa ámuháýé wájácú menéene oore tsáávanéréi ó wákímyeíhijcyá óoma íjcyámema muha mepíhtone meíjcuki.

³⁵ Aabée muurá ámuhakye panévatúré ó uwáábohíjcyá muhdú mewákímyeíiyóné ídáátsóméhjike mepíáábo éhnéhjáa Ávyéjuube Jetsóo íllu néhíjcyané o ítsáávéne: “Muurá tsaatéké tsíeménevu ájcume ímíjyúúvéiyá ditye ájcume ímíjyúúvéne ehnííñevu.”

³⁶ Ehdúu diityéké íñétsihdyu Páávoru Píívyéébema ífhjyúva mímóúúvénéllíi muha téhdure mémímóuuvéhi.

³⁷ Áábekée pámeere ikímóóvéne ámábiñúhi.

³⁸ Aamée múúhakye pícyohjé cúújúwamívú díbyée ‘tsáhájucóubá tsiíñe oke ámuha maájtyúmíityúne’ nééneri kímóóóvéme.

Jerotsaréevu Páávoró pééneé

21 ¹Aamée muha tétsihdyu mepéé tsapéhdú ‘Cóóó’ némeíñé caapáhovu. Áané tsíjyúu muha méúújeté ‘Róódaá’ némeíñé caapáhovu. Átsihdyúu botsíi muha méúújeté Páátarávu.

²Átsihvúu muha tsíímivúréjuco mepáptyene Peníítsiá iínújivu péémivu. Áámiríyécúo muha mepééneé.

³Aamée muha ‘Chíípere’ némeíñé caapáhó náníñéjcuri meííteíñútsihdyu mepéhíjcyámé méúújeté Tsííriá iínújivu. Aaméikyée muha Tííró mujcójuvu mécatsúúveté tétsihvu tsane pííchuta ííjchívyeki.

⁴Átsihyíi muha tsaate cahcújtso múnáake maáptyúmitémemái méijcyá tsané tsemáána. Aamée Páávoróké néé díbye Jerotsaréevu ipyéétu Píívyéébé Apííchóréhjáa diityéké túkévéjtsóneri.

⁵Aamée muha técoomíyí téhajchótá méijcyánetu mepéémeke pícyohjémé pámeere mújcojúvu. Áámemáa muha pámeere memíhmóúbáne Píívyéébema méihjyúváhi.

⁶Átsihdyúu muha ílluréjuco diityéké mepítyájcóne meúcaavéné cúújúwámí pañévu. Áané tujkéveríjyucóo dítye óómiñe íhjáhañévu.

⁷Aamée muha Tíírótu nihñéréjuco tsahíyí mepééme mécatsúúveté Toremaídávu. Átsihyíi íjcyáné cahcújtso múnáadvíu muha méúújetémema méijcyá tsájcoóji.

⁸Áané tsíjyúu muha mepééme méúújeté Tsetsaréavu. Aamée

muha mepéé Perípe jávú cahcújtso múnáá túkévéjtsójtéhjáa 7-meve íjcyámedítyú uwáábori úllehíjcyáábe jávu.

⁹Áábej tsíímée pííneéhójtíimeva walléémú tájívátumé íjcyame úúbállehíjcyá Píívyéébere diityéké ájcúné íjtsaméiyi iiná pájtyeíñé iwáájacúne.

¹⁰Aamée muha tétsihyi tsúcájáhréjuco meícyahíjcyánáa Píívyéébé íhjáyú uubálle múnáajpi Agáábó wajtsí tétsihvu Jodéatu tsáábeé.

¹¹Aabée múúhakye ááhíveebe Páávoró ocájímííhé íújcúmííheri íhyójtícuu, íjtyúhaácyuu, íjcyane ichíácómeíñe néehíí:

—Píívyéébé Apííchó muurá nehíjcyá ílluva dítye íñe ocájímííhé aabájáábeke Jerotsaréevu ichíjchúúbeke íhvéjtsóíñe tsííñe iínúji múnáá hójtsí pañévu.

¹²Ehdúu díbye néénéllíi muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké díbye ipyéétu téhullévu.

¹³Áronáacáa múúhakye neébe:

—¿Íñerí ámuha mekímoovéné ídátso oke pajtyéhi? Tehdu apááñéré oke dítye chíjchúíñejívari. Óvíi néhi íhdyu oke illííhyánúhajchíí lliíhyánúmé Ávyéjuube Jetsóoke o cáhcújtsóné hallútu.

¹⁴Ehdúu múúhakye díbye néénéllíi muha dííbyeke menéehíí:

—Óvíikyéhde muhdú Píívyéébe ímillédú ú íjcyáhi.

¹⁵Átsihdyúu muha ílluréjuco meímíbájkímeyéñe mepééne Jerotsaréevu.

¹⁶Áámemáa múúhama tsaate cahcújtso múnáa péé Tsetsaréatu. Aamée muha méúújeté Chííperé

múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa
Píívyéébeke cáhcújtsoobe Natsóo
jávu.

Páávoró Jacóóboke ááhivéne

¹⁷ Átsihdyúu muha Jerotsaréevu
meúújetémeke tétsíí cahcújtso
múnáa tsáímyé waatsúcupejtsóhi.

¹⁸ Áané tsííjyúu muha Páávorómá
máaahíveté Jacóóboke. Áanáacáa
tétsihyi pámeere cahcújtso múnáa
túkevjtsojte.

¹⁹ Áámedívu muha
meúújetémeke Páávoró úúballé
ímíneuvú muhdúhjáa Píívyéébe
jodíómú íjcyátúróme pañévú dííbyej
téeveri méénuhíjcyanéhi.

²⁰ Áánéllihyéé duurúvámé
Píívyéébeke ávyéjútsoomé.
Áánemáa néeme dííbyeke:

—Ehdífvane, muúbej. Muurá
múhdúné míamúnáajpíjyúcooró
memúnáa jodíómudítýú
cáhcujtsójúcoorómé úraavyépí
Píívyéébe Moitséévuj téeveri
ájúné taúhbajúúne.

²¹ Aame nehíjcyá úhdityu
uuva u úwáábohíjcyané téenetu
múu bóijcyúdú pámeekéré
jodíómú tsíííne iínújiri íjcyámeke
ditye téeneri ííhcuvéjucóótuki.
Áhdurévú ú nehíjcyá ditye
íhdévúu íicyahíjcyajító
ííhvéjtsóne íítsíímeke
íkhídyahírotsójucóótuki.

²² Aane ííne ¿muhdúí teéne?
Muurá ííne tsúúca íchihyi u íjcyane
iwáájácúcooca píhcyááveímye.

²³ Áánéllíí ú méénuú uke muha
menéhdú. Íjcyámé íchihyi
múúhadítýú pííneehójtímeva
wajpíímú ípyéé ímíááneturé
imyéénuííne ííneéneí méénutúme.

²⁴ Áámema tsaméhjí
meúújcatsííne méímíbájchótsaméí
duurúvájá lluuvaábedívu
memúnáa méénuhíjcyádu. Áané
boonétú ú áhdoó díityémá ditye
íbyéérómeíki. Áijyu úhdityu
íhjúvahíjcyarómé neé állíuré
íjcyáneri ííhjúvahíjcyáne. Áhdure
neeímyé Píívyéébe Moitséévuj
téeveri ájcúné taúhbajúúne téhdure
u úraavyéne.

²⁵ Áánetúu ihdyu tsúúca
muha mécaatúnú jodíómú
íjcyátúróme Jetsóoke cáhcujtsómé
ílluune imyéénútuki: Tsá ditye
níjcyotájteke íícúvémeííne iyámeke
dóóityúne; tsá ditye tújpacyo
dóóityúne; tsá ditye dóóityú
dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné
iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima
dómácójcatsíityúne. Ehdúu néeme
Páávoróke.

**Páávoróke ditye ékeevéné
duurúvájá pañévu**

²⁶ Ahdújucóo díbye díityémá
pííneehójtímevámá iúújcatsííne
pééneé. Aaméhjáa úcaavé duurúvájá
pañévú iúúbálle tééjá tehmeébeke
múhdúj coojvatú íímíbájchómeííne
íníjkévaííne botsíí pañétúétsihvu
Píívyéébeke ííícúvéííne iyáábeke
itsájtyeki.

²⁷ Aanéhjáa tsáné tsemáánatu
íníjkévaííne ditye néene tsúúca
níjkévaríjyuco íjcyánáa Áátsíá
iínújitu tsáané jodíómú ájtyumí
dííbyeke duurúvájá pañe
íjcyáábeke. Áábekéhjáa pámeere
tétsii íjcyámema páhdúváré
idyárfívétsihdyu ékeevéme.

²⁸ Áánemáhjáa kéévánécoba
néémeé:

—¿Ámuúha ijraéemuj,
metsáane múúhakye mépíaabóva!
Áanu muurá éhne pahúllévare
úwááboobéré péhíjyaabe ímityúne
ihyúvahíjyá méiiñúji múnáadítyu.
Áhdure Píívyéébé Moitsééuvuj
téeveri ájcúne tauhbaju néene
tsíjítóríyé úwáábohíjyaabe.
Téhdure ímityúne ihyúvahíjyaabe
duurúvájatu. Áaneréi íjcyáíyónáa
muurá íne íjtye gríéégómuke tééjá
pañévú iúácóneri tútávájtsoobe
tééjá pañe íné ímityúne
úújétyúrotsíi.

²⁹Ehdúhjáa néeme Jerotsaréríi
Éepetsó múnáajpi jodíómuube
íjcyátuube Tróópimómá dífbyeke
íajtyúmínéllíhye. Aanéhjáa
íjtsúcunúme Páávoró dífbyeke
úacóné tééjá pañévu.

³⁰Áaneríhjyáa técoomí
múnáa íbóríbaavémé péé teeja
duurúvájavu. Aaméhjáa Páávoróké
iékéévéébeke lliúcuíñú áachívu.
Áánemáhjáa wátajcómé tééjá
llehówááne.

³¹Aaméhjáa dífbyeke
llííhyanújucóóíyónáa tsúúca
úúballe úújeté técoomí tsodáhómú
avyéjúúbedívu.

³²Áánéllíhyéhjáa pámeekéré
ítsodáhómuke íavyéjujtémá
ipíhjyúcúmema dsiínécunúme
téhullévu. Áamekéhjáa
íajtyúmíne íhvetémé dífbyeke
iwápáacohíjcyánetu.

³³Átsihyúhjáa diitye tsodáhómú
avyéjuubéréjucó iékéévéébedívu
táuhbané ditye ichíjchu
úwáñehííñeri. Áánemáhjáa tétsii
íjcyámeke dílloobe muubá díbye
íjcyane, áhdure íné hallútú ditye
ehdu dífbyeke méénune.

³⁴Ááneréjucóhjáa páhduváré
mítyane ditye íhyúváné pañe tsá
díbye lléébotú muhdú ditye nééneé.
Áánéllíhyéhjáa ítsodáhómuke
neebe ditye ítsájtye dífbyeke.

³⁵⁻³⁶Áhdújucóhjáa ditye
íhcyóómívu ítsájtyéébeke tsájá
niityéwaahyóvú iúújetétsótsihdyu
ílluréjucó íhbúcuíñúne mímúnáa
íjyévé ‘áadíkye méllíhyánu’
néémere úráávyénéllíhye.

Páávoró íhyallúvú íhyuváne

³⁷Áábekéhjáa ditye íhyá pañévú
ááhívétsóíyónáa neebe diityé
avyéjúúbeke:

—¿A tsá o íhyúváityuróne?

Áánéllíhyéhjáa neebe dífbyeke:

—¿Aca eene ú piivyété gríéégómú
ihyúrí u íhyuváne?

³⁸¿Aca tsá Ejíhto múnáajpi
u íjcyatú éhnée ímityúmeke u
újcúmema ínéubará píívyétúné
iiñújivu u péene ímityúne
múúhá iiñújí avyéjúúbedítyú u
ítsámeíhjyaabe?

³⁹Áánéllíhyéhjáa Páávoró néé
dífbyeke:

—Muurá ihdyu oo jodíómuubéré
Tsiríítsiá iiñújiri íjcyacóomí Táátsó
múnáajpi. Áhdícyane ihdyu cána
óvíjyucó oke daacu tsáraahóvú o
íhyúva mímúnáama.

⁴⁰Áhdújucóhjáa diíbye ávyéjuube
íhvéjtsoobe niityéwááhyó hallútú
diityéké íhyójsiri néene ditye
cúúvéhulléré íjcyaki. Aaméhjáa
dáiívyénemáyé íhyúvaabe
heeberéomú íhyúrí.

22 ¹Neebéhjapéé:

—Ámuúha tamúnaaj,
cáhawáá ímíñeúvú melleebúcunu
ámúhakye táicyánéjcu o úúballéne.

²Ehdúhjáa dibye heeberéómú ihjyúrí ihjyvánéllii ímíñeúvú lleebúcunúmé dífbyeke.

³Áamekéhjáa neébe:

—Oo muurá jodíómuube

Tsirítsiá iñújívúu Táatsó coomívú oke ditye tsímávaabe. Ároobée ihdyu ó keemévé íchihvúré Jerotsaréevu. Áábekée oke Gamariée úwáábohíjcyá méihdé múnáaúvúhjáa úráavyehíjcyané tauhbaju. Aabée ó imíllehíjcyará múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke o ícúvéebeke o cáhcújtsóiyóné táífúuri. Ahdu muurá ícyooca ámuúha.

⁴Ároobée táwaajácutubáané íñe ímíáájú cahcújtso múnáahjáa íjcyámeke o dsíjívétso ímityúné ó dáríívehíjcyá dityévaa téenetu íhvetéroki. Opée ó tsatyéhíjcyá wajpíímumáyé walléemuke ditye icyúvéhoojánuki.

⁵Aane muurá llúuvájté avyéjúúbema duurúvájá túkevétsojte waajácú okée waajácúhaamínema iwálloone Damájcóri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Aabée téhullévú tsúúca o péé oovaa o dóhjínújémeke íchihvu Jerotsaréevu ditye ícúbáhraki.

Paávoró úúballé muhdú Jetsóoke

icyáhcujsóné

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶Aanée Damájcovu oke ditye wálloobe juuváyí o péhíjcyárónaa cójípíine técoomíj píihívréjuco péecutéré óhdivu ávyetá ihnáho néene péété cádiivyéné cáámetu.

⁷Aanée oke íjcaáyó baavújuco. Áábekée oke Jetsóo o ájtyúmítuube neéhií: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?”

⁸Áanélliihyée o neéhií: “¿Aca múha uu, Ávyéjúúbej?”

Áanélliihyée oke neébe: “Oo Jetsóo Natsarée múnáajpi oke u pátsáricyohíjcyaaé.”

⁹Aanée téijyu óoma íjcyame teene peete íájtyúmíneri íllityéhi. Áromée ihdyu tsá lléébotú dibye óoma íhjuváne.

¹⁰Aanée awáá ehdu oke dibye neénéllii o neé dífbyeke: “Ávyéjúúbej, ¿aanéhaca iiná ú imíllé o méénune?” Áanélliihyée oke neébe: “Wa ihdyu dipye Damájcovuj. Téhullévú uke neeímyé iiná u méénuíñe.”

¹¹Aabée teene peete muhdú oke táhálluúúcú cúúvetétsoobe o hálluvájúccóótúúbeke óoma íjcyaméréjuco oke úújetétsóné téhullévu.

¹²Áijyúu ‘Ananía’ némeííbyé tsáa taéllevu Píívyéébée Moitséeúvuj tééveri ájcúné tauhbaju néhdújuco ícyahíjcyáábeke ímí míamúnaa íjtsúcunúúbe.

¹³Aabée itsáane oke neéhií: “Muúbej, tsúúca ú hallúvá tsiíñe.” Ehdúu oke dibye neénemáyé íñé imíjyaú ó íitéjucóóhií.

¹⁴Átsihdyúu oke neébe: “Muuráhjáa tsúúcajátújuco méihdé múnáaúvú cáánívahíjcyaaabe Píívyéébe uke mémenúné ímíáábé Jetsóoke u ájtyúmíibe íhjuváné u lléébóne dibye ímillédú u íjcyaki.

¹⁵Áanéllii ícyooca pámeekéré dífbyedítýú íjcyané uwááboju ú úúbállehíjcyaaáhi.

¹⁶Ahdícyane íínerí íjtsámeítyuube dífbyedívréjuco cátoróóvéne dífbye mémeri táuméí Píívyéébeke páneere díimítýú dibye íábájííveki. Áane

tsójtsoótsaméi.” Ehdúu oke neebe Ananía.

**Páávoró úúballé Píívyéébe
dííbyeke wáalloone jodíómu
íjcyátúme élleu**

¹⁷ Aabée Jerotsaréevu tsiíne o óómiíbye duurúvájá pañévú o úcáávéne Píívyéébema o íhjúvavahíjcyánáa óhdivu bóhówaavéné naavédú nééneé.

¹⁸ Áané pañée Jetsóoke o ájtyúmiíbe oke néehíí: “Ífcúí dipye tsiélllevu íchihdyu Jerotsaréetu. Muurá tsá ditye ífcúvéityú táuwaáboju u úúballéróneri.”

¹⁹ Áánéllíihyéé dííbyeke o néehíí. “Ávyéjuúbej, áánerá oke waajácúmé ópée dícyahcújtso múnáake pihcyáávejáané pañévú o wápáajcómeke o cúvéhoojánuhíjcyaaabe o íjcyane.

²⁰ Áhdurée muurá díwákimyéí múnáajpi Ejtéebá díuwaáboju méénuhíjcyáábeke ditye dsíjvétsóijyu díityémá o íjcyáábema tsaméhíjjuco muha tehdu dííbyeke meméénune. Téijyúu muurá ó téhmehíjcyá díitye dííbyeke lííhyánúme wajyámúúne.”

²¹ Ehdúu o néérónáa tsiíne oke neébe: “Árónáa ú peé íchihdyu tsíhullévú jodíómu íjcyátúrómé pañévú uke o wállóónéllíihye.” Ehdúhjáa úúbálleebe Páávoró.

**Páávoró tsodáhómú
avyéjuúbé hójtsí pañe**

²² Aanéhjáa dííbyeke illéébúacunúhíjcyáróne kéévánécoba néémeé: ¡Tsáhájjuco aabye íjcyáítyuróne! ¡Ílluréjuco méllíihyánu!

²³ Ehdúhjáa néémere íwajyámúúne cáamevu wájójcoméré téhdure bállíijyu wájójcóhi.

²⁴ Áánéllíihyééhjáa dííbye tsodáhómú avyéjuube néé ítsodáhómuke ditye iááhívétso pāñéejávú dííbyeke. Áánemáhhjáa neebe ditye iwátsíhcyúúbeke idílló íné hallútú dííbyedítýú ditye íjyácunúhíjcyáne.

²⁵ Áhdújucóhjáa ditye iwátsíhcyu dóhjínuube tsaapi tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyáábeke nééneé:

—¿Aca ihdyu múúne eene ámuha romáánómuube íjcyáné waajácúháámima íjcyáróóbeke iiná néétume méwátsihcyúhi?

²⁶ Ehdúhjáa Páávoró nééne tsodáhómú avyéjuube pajtyétsó pāñétúéjpihdivu. Neebéhjapéé:

—Tsáma téíibúwá díícyaco áábyeke muhdú u méénúíhahjííjyu. Muuráhhjáa ihdyu romáánómuube íjcyáné waajácúháámima dííbye.

²⁷ Áánéllíihyééhjáa pāñétúejpi ipyééne néé dííbyeke:

—¿Ava úhdi íjcyáné romáánómuube u íjcyáné waajácuháámij?

Áánéllíihyééhjáa neébe:

—Éée.

²⁸ Áánéllíihyééhjáa neebe ávyéjuube dííbyeke:

—Téhdurée muurá mítyane ó ahdó romáánómuube o íjcyáíne waajácuháámi.

Áánéllíihyééhjáa Páávoró néehíí:

—Árónáa ihdyu líihíyomútsidi téhdure tene íjcyánéllíi ó néé pāñétúejpi o íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllíi fhvejtsómé dííbyeke. Áhduréhjáa

avyéjuube illityé romáánómuube
ijjcyáné waajácúháámima
ijcyáábeke ehdu imyéénúneri.

**Jodíómú túkevýtsojité
úmiwari Páávoró ijcyane**

³⁰ Áané tsíjyúhjáa imíllebe
iwáájacúné ímichi íné hallútú
imúnaa jodíómú diibye
Páávoródítúyú ijjyacunúne dífbyé
hallúvú páhduváré úúbállehíjcyáne.
Áánemáhhjáa neebe ditye
dífbyedítúyú ijcyáné uwáñehííne
itsínúúne ipíhgyúcu pámeekéré
avyéjútéké llúúvájte avyéjútéma.
Áámé úmiwávúhjáa dífbyeke
ijyócujcároóbe.

23 ¹ Aabéhjáa Páávoró
diityédívú ítteebéré néehíí:

—Ámuúha tamúnaaj, muurá
ijcyoojívújucu Píívyéébé húmáj
piínévú tsáháturo ímityúné o
méénutúne.

² Ehdúhjáa díbye néénéllii
llúúvájte avyéjuube Ananíá táuhbá
tsaatéké ditye iwábáájco dífbyeke.

³ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:
—¿Aca táuhbaju néé muhdú o
ijcyane óoma u ímíbájchoki? ¿A tsá
u wáájacutú teene táuhbaju néené
tsíjtoríyé óhdivu u táuhbáné oke
ditye imyéénuki? Uke téhdure
Píívyéébe méénuú bañú múnáajpi u
ijcyáábeke.

⁴ Áánélliihyéhjáa tsaate néehíí:
—¿Aca muhdú eene illure ú
uuhívaté Píívyéébere pícyoobe
llúúvájte avyéjuube páñétúejpi
ijcyáábedi?

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:
—Áronáa tsá o wáájacutú díbye
páñétúejpi llúúvájte avyéjuube
ijcyane. Muurá Píívyéébé

waajácúháámitu nééneé: “Tsá múu
ímityúné íhgyúvatú avyéjútédítúyú.”
Ehdúhjáa neebe Páávoró.

⁶ Botsíkyéhjáa waajácuube
tsadotséómuma paritséómúejte
diitye avyéjute ijcyane.
Áánélliihyéhjáa neebe kéévánécoba:

—Ámuúha tamúnaa, oo
muurá paritséómú uwáábóo
úráavyehíjcyáábé hajchi. Aabée
téhdure téené uwááboju ó
úráavyehíjcyáhi. Áábeke íne oke
ámuha médílllohíjcyá dsíjivémé
tsiíne bóhiíne o cáhcújtsónéllíhgye.

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii diitye
avyéjute tsaamééré itsípájújcatsíne
íllurjúco pájúvanújcatsíne.

⁸ Diityéhjáa muurá tsadotséómú
nehíjcyá dsíjivémé bóhíjúcootúne.
Áhduréhjáa itsúcunúhijcyámé
níjkyéji múnáama panéváré
ápíchoháñé ijcyatúne. Áánetúhjáa
ihdyu paritséómú cáhcujtsó ténehji
ijcyane.

⁹ Aaméhjáa íhgyúbari ijcyánáa
diitye paritséómudítúyú tsaate
taúhbájú uwáábojte néehíí:

—Muurá tsá áanu íiná ímityúné
méénutúne. Áábema tsáijyu
múu ímiáané níjkyéji múnáajpi
íhgyúvánáa ¿íveeki Píívyéébeke
múhdurá médárfívéiyáhi?

¹⁰ Ehdúhjáa díbye táhjájcatsíneri
tsodáhómú avyéjuube iíllityéne
ijtsúcunú díbye Páávoróké
méénuúíne. Áánélliihyéhjáa tsiíne
neebe ítsodáhómuke díbye itsájtje
bíwáhullévúré íhgyóómivu
dífbyeke.

¹¹ Ápejcóhhjáa Jetsóó dífbyedívú
ibóhówáávéne néehíí:

—Ímichi dífgyáne íneri
áábímyeítyuubéré íne

táuwááboju íchii Jerotsaréeri u
úwáábohíjcyádúré idyé dúwááboco
Róómárií. Ehdúhjáa Jetsóó nées
Páávoróke.

**Páávoróké imílleromé
illííhyánúne**

¹² Áané tsitsíívenúhjáa
imúnaa jodíómú pítýácójcatsíyá
ímiááneturé dífbyeke idsíjívétsoíne.
Áánemáhhjáa néjcatsímyé
ínnéubará imájchóityúné dífbyeke
illííhyánútúné hajchóta.

¹³⁻¹⁴ Ehdúhjáa dífbyedítýú
pítýácójcatsímyé 40-mevá ehnííñevu
íjcyame. Aaméhhjáa llúúvájte
avyéjútémá ítyúkevítsojté élleву
ipyééne neeté diityéke:

—Muha ímiááané Píívyéébe
lléébónáa mepítýácójcatsí ínnéubará
memájchóityúné Páávoróké muha
mellííhyánútúné hajchóta.

¹⁵ Áánéllii méneco tsodáhómú
avyéjúúbeke dibye péjcore ámuha
éllevu itsíva dífbyeke. Áronáa ihdyu
méneco dífbyedítýú íjcyáné ihjyu
ámuha medílllo dífbyeke mepíuváne.
Ájyu muha tsúúca máarúcoónuú
ámúhadívú dibye úújetétúné íhdéré
muha mellííhyánuki.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye pítýácójcatsíñé
Páávoró beebe iwáájácúne ícúí
tsodáhómu coomívú ipyééne
úúbálleté diibye ííñáhníkye.

¹⁷ Áánélliihyéhjáa tsáápiíkye
tsodáhómú avyéjúúbeke
ipíúvábéke neebe Páávoró:

—Áanu ováhtsáwúuke tsajtye
páñétúejpi ámuhá avyéjúúbe élleву
dibyéva íínáhháubá iúúbálle dífbyeke.

¹⁸ Ahdújucóhhjáa dífbyeke
dibye tsájtyene avyéjúúbe élleву.
Aabéhhjáa neeté dífbyeke:

—Ávyéjúúbej, éhne cúúvéjari
íjcyaaabe Páávoró oke néénéllii ó
tsívá áanu ováhtsáwúuke diéllevu
díbyévá íhya ííná uke iúúbálleki.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa íhdyúétsihvu
ítsájtyéébeke neébe:

—Ííná ú imíllé oke u úúballéne?

²⁰ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodíómú
pítýácójcatsí ukévá íñééíne péjcore
u tsájtye Páávoróké diityé avyéjúté
éllevu dityévá idílllo dífbyeke ííná
dífbyedítýú íjcyáné ihjyu.

²¹ Áróneri tsá u íícúvéityúne.

Íjcyámé 40-mevá ehnííñevu
dífbyekévá illííhyánu
árucóónuúmye. Aame néjcatsí
ímiááneva imyéénuíñé Píívyéébe
lléébónáa ipítýácójcatsíñe. Aamévá
dífbyeke illííhyánútúné hajchótá
tsá ínnéubará májchóityúne. Aame
ícyooca tehmé muhdú diityéké u
nééneréjuco.

²² Ehdúhjáa dibye tsodáhómú
avyéjúúbeke úúbálléné boone
ipítýájcoóbeke neebe dibye muuca
iúúbállétu teéne.

**Ávyéjuube Péerí élleву
Páávoróké ditye wáalloóne**

²³ Átsihdyúhjáa diibye avyéjuube
mítyétsikyé ítsodáhómú
avyéjútédítýú ipíúváne néé dityétsí
iújcu 200-meváké tsodáhómuke
ullerí pééímyeke, 70-meváké
íjjúmudi pééímyeke, 200-meváké
cávaájcoháñema pééímyeke, ditye
ipyéé Tsetsaréavu tépejcojuco.

²⁴ Áhduréhjáa neebe ditye tsáapi
íjjuke íímíbjácho dífbyedi Páávoróké
ítsájtye avyéjuube Péerí élleву.

²⁵ Áamemáhhjáa waajacuháámí
wáalloobe íllu íñéhaámí:

26 “Ávyéjuube Péeríj, oo íñe Cáráóodio Rítsia o íjcyaaabe úuma ó ihjyúváhi.

27 Áánukée tsúuca imúnaa jodiómú iékéévéébeke llífhyanújúcóóróóbeke tátsodáhómuma diityédityú ó dojtúcú romáánómuube íjcyáné waajácúháámima díbye íjcyane o wáájácúnema.

28 Áánemáa ó tsajtyé dífbyeke diityé ávyéjuyté éllevu íñe déjucotú dífbyé hallúvú dítye páhduváré úúbállehíjcyáné o wáájácuki.

29 Aabée ó waajácú apáañéré ítyaúhbjajúúné hallútú dítye ehdu dífbyeke dárívehíjcyáne. Aane tsá íiná íjcyáturó dítye téené hallútú icyúvéhoojánúúbeke dsíjvétsóiyóne.

30 Áábeke íñe diéllevu ó wallóo imúnaa íjcyarómé dífbyeke illífhyanuíné pítýácójcatsíné o wáájácúnema. Áámeke o née dítye páñetu diéllevu ipyééne díhyúmíri íñéé íñe hallútú dífbyédityú íjyácunúhíjcyáne. Ahdícyane wái dícyaj.”

31 Ehdúhjáa néhaamímá tsodáhómú pejco tsajtyé Páávoróké Ajtípatírí coomívú íavyéjuube néhdújuco.

32 Ááné tsítsívenvúhjáa tsaate tsodáhómú ulléríyee péeme ílluréjuco óómiñe íhcyóómivu. Áánetúhjáa tsijtye íjímudíi péemeréjuco cóhbaavéné Páávoróma.

33 Aaméhjáa Tsetsaréavu ávyéjúúbedívú dífbyeke iúújetétsóne ajcú teene waajácúhaamívú dífbyeke.

34-35 Áhaamíhjáa ávyéjuube iéévéne nájcautu dilló Páávoróké kíá

múnáajpí díbye íjcyane. Aanéhjáa Tsiríítsiá íñúji múnáajpí díbye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óvú ímichíi díhyallúvú páhduváré úúbállehíjcyámé wajtsí mewáájácu muhdú úuma tene íjcyane.

Áánemáhjáa neebe dítye ipícyo dífbyeke ávyéjuube Heróódeúvu jávu.

Ávyéjuube Péerí úmíwávú Páávoró íhjuváne

24 ¹ Átsihdyúhjáa tsáhojtsíj coojívatu páñétúejpi llúuvájté avyéjuube Ananíá tsáá Tsetsaréavu túkevéjtsojtéma. Áámemáhjáa téhdure Téétoro tsáá ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhjúvaábe. Aaméhjáa díbye ávyéjúúbedívú iwájtsíne úúballévá ímityúné Páávoró hallúvu.

² Áábekéhjáa diityé éllevu dítye tsajtyéébé hallúvú Téétoro úúballéjucóó ávyéjuube Péeríkíyee. Neebéhjapéé:

—Ávyéjúúbej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyaaabe pane u wáájácúúbé túkevéjtsójú pañe muha tsaimíyé meícyahíjcyánéllííhye.

³ Muurá muha páhduube dítyúkevéjtsójú pañe méijcyáhi. Áánéllíi mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyáábeke.

⁴ Aane mítyane uke o túhújtsótu uke o née okéi u lléébúacunú múhajchótáwuú úuma o íhjuváne.

⁵ Muurá muha méwaajácú áánu ávyeta panévá íñújínéri íjcyáné jodiómuke íbórínubéré péhíjcyáne. Aabe natsarénómuube

Jetsóoke úráavyehíjcyámedítýú ímichi pañétúejpi.

⁶ Muuráhjáa duurúvaja dibye tútávajtsóíyónáa muha meékéévéébema méimíllerá teene meímíbjachóné muhdú múúhá taúhbaju néhduú.

⁷ Áronáacáa tsodáhómú avyéjuube Ríítsia múúhá hójtsí pañétú dojtúcú dífbyeke.

⁸ Áanemáa neebe dífbyé hallúvú úúbállehíjcyámé itsáa diéllevu. Ahdújucó ñne muha metsáane diéllevu dífbyé hallúvú muha meúúbállehíjcyáméjucó. Aane cáhawáá óvíi pañetu ú dilló dífbyeke u wáájacu muhdú néené déjúcotu muha meúúbállehíjcyáné dífbyé hallúvu. Ehdúhjáa neebe Téétoro Pééríkyeé.

⁹ Téhduréhjáa tétsihyi íjcyame tsijtye jodíómú nehíjcyá ímíáánéjucó ehdu tene íjcyane.

¹⁰ Áánéllíhyéhjáa ávyéjuube Pééri úbahcyó Páávoróké dífbyeréjucó íhhyúvaki. Ahdújucóhjáa dibye néenéé:

—Muurá ó waajácú múhdúné pijcyábájucó ñné iñújiri ímityúnéhjí ímibájchoobe u íjcyane. Áánéllíi mityane ó ímíjyuuvé táicyánéjcú o úúbálléneri.

¹¹ Aane ihdyu cáhawáá óvíi apáañéré ú waajácú Jerotsaréevúu Píívyéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsíi 12 coojíváré mejcyane.

¹² Tsáháa múha oke ájtyúmitú tsaatémá o táhjajcatsímyeke o ífbórínuhíjcyáné duurúvájá pañévu, pihcyáávejáané pañévu, tsiélléhjívú.

¹³ Aane muurá íjtye ávyeta tsá wáájacutú íné hallútú táhallúvú iúúbállehíjcyáne.

¹⁴ Áanetu cáhawáá uke o úúbálle apáañéré táihde múnáaúvú cáánívahíjcyaaabe Píívyéébeke o ífcúvéébeke o úraavyéne. Dífbyeke ihdyu ó úráavyehíjcyá béhjijtori eene múhdurá ditye óhdivu ítsúcunúhíjcyájijtori. Aabe idyé ó cáhcujtsó dífbyé íhhyú uubálle múnáa waajácúhaamínetu dífbyé taúhbaju cáátúnúmeíñéhjima tsíñehji íjcyane.

¹⁵ Muurá ditye cáhcujtsóduré dífbyeke o cáhcújtsoobe ó waajácú ímíáméhjima ímityúroméhjí dsíjivémé bóhiíñe.

¹⁶ Áánéllíi ó imíllehíjcyará tsaímíyé Píívyéébema o íjcyane. Áhdure idyé ó imíllehíjcyará tsaímíyé miamúnáama o náhbévajcatsíñe.

¹⁷ Aabée muurá múhdúne píjcyá lliíñé tsiélléhjí o péhíjcyátsihdyu o tsáa táiiñúji múnáake o píaabóvaabe idyé dífbyeke o ífcúve iyámeke o cóvájtsóneri.

¹⁸ Éhdurée nénéhjiri duurúvájá pañe o íjcyáábeke Áátsiá iñújiri íjcyame tamúnaa oke ájtyumí dityée méénuhíjcyádújucó tééjá lluváábedívú o ímibájchoméífybyeke. Áánáacáa tsá tétsihyi tsijtye íjcyáturóne. Aabée tsáháturo téijyu muucá o ífbórínutúne.

¹⁹ Aane bo óvíi eene táhallúvú úúbállehíjcyámé íllevu itsáane úúballévá ímíáané ímityúné táhallúrí íjcyáhajchíjyju.

²⁰ Óvíikyéhde aatyéré úúballé íné ímityúnéhjáa tamúnáa avyéjuytémá o méénune íajtyumíne.

²¹ Ááneráhjáa apáañéré diityémá o íjcyaaabe pámeere lléébónaa o néehíi: “Oke ñne ámuha

médíllohíjcyá dsíjivémé bóhiine o cáhcújtsónéllíihye.”

²² Ehdúhjáa Páávoró néénéllíi ávyéjuube Pééri ílluréjuco tééné ihjyu íhvejtsóné ímíhyéhjáa díbye úráávyenéjcy íwáájácúnéllíihye. Áánemáhjáa neebe díityéke:

—¿A ehdúhaca teéne? Ané óví tsodáhómú ávyéjuube Ríítsia tsáá botsíi ámúhama meímíbjáchoki.

²³ Ehdúhjáa díityéké ínétshdyu neebe tsáápi tsodáhómú ávyéjúúbeke díbyéi tétsihvúré ipícyo dífbyeke. Áánemáhjáa neebe díbye íhvéjtsó imúnaa dífbyeke íááhívehíjcyaki.

²⁴ Átsihdyúhjáa tsúcájá íjcyánetu Pééri tsiíne tsáá dífbye élleu mewa Drotsírama jodíómmulle téhdure íjcyállema. Aabéhjáa píuvá díbye Páávoróké díbye díityétsima íhjíyúva muhdú Jetsocríjtoke mecáhcújtsónetu.

²⁵ Áánéllíihyéhjáa íhjíyúvaabe muhdú tsaimíyé mejíjcyá ímityúnéjcutu metéhmémeínetu. Áhduréhjáa íhjíyúvaabe nihnéétsihvúré Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbjáchóínetu. Ááneríhjáa ávyéjuube íllityéne dífbyeke néehíí:

—Wa ílluréjuco dípyej. Néhiyjáca idyé tsiíne uke ó píúvaá múhtsima u íhjíyúva téénetu.

²⁶ Aanéhjáa díbye Pééri íjyáacunúhíjcyá dsídsidívú Páávoró áhdóiyóneri ílluréjuco dífbyeke íjchívyétsoki. Téénéllíihyéhjáa wáájácúroobéré píúvahíjcyá dífbyema íhjíyúvaki.

²⁷ Ehdúhjáa pajtyéné mínéécú píjcyábá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri ílluréjuco íhvejtsóné ávyéjuube íjcyane. Áábé cápáyóóvéhjáa Póótsio Péjtoréjuco úcaavéne.

Aanéhjáa Pééri jodíómmuma ímí íjcyane ímílléne pícyoíñú cúúvejávúré díbye Páávoróke.

Páávoró Péjto úmíwari

25 ¹ Aanéhjáa díbye Péjtoréjuco tééné íñújí ávyéjúúbedívú úcááveebe pápíhchúúj coojívatu péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu.

² Áábekéhjáa téhullévú túkevétsojtemá llúuvájté ávyéjujte úúbállépejtsó ímityúné Páávoró hallúvu.

³ Áánemáhjáa nééme díbye ipíúva dífbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsíyá juuva íarucóónúne dífbyeke illííhyánúpéjtsóíne.

⁴⁻⁵ Ehdúhjáa díbye ávyéjúúbe dítye néérónáa neebe díityéke:

—Bo néhi caatyé ámúhadítýú ávyéjujte íjcyame óoma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúbálle dífbyé hallúvú ímíáánéne ímityúné díbye méénúhajchíjy. Muurá téhulle díbye cúúvejari. Áhullévú lléváhréjuco tsiíne o pééhiíne. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

⁶ Aabéhjáa teene Jerotsaréeri íjcyá íhyotsítú pápíhchúúj coojívaubáhjapéé, íhjyáa mityá pahójtscúj coojívaj. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Ááné tsiíjyúhjáa teene idíllóítsihvu íácúúvéne píuvájúcoobe díbye Páávoróke.

⁷ Áábekéhjáa dítye wájtstísoóbedívú Jerotsaréetu pééne jodíómmú ipíhcyáávéne dífbyé hallúvú úúbálléjucóó ímityunéhji. Ároméhjáa íllure báñúmeíhi.

⁸ Aabéhjáa Páávoró ícyánéjcutu néehíí:

—Tsáháturo tsáma íina ímityúné o méénutú tamúnaa

jodíómú taúhbájutu, téhdure diityé duurúvájutu. Téhdure tsáháturo pánétúejpi romáánómú avyējuúbedítyú ímityúné o íhjuvatúne.

⁹Ehdúhjáa Páávoró neérónáa Péjto dífbye múnáa jodíómuma ímí íjcyane ímílléne nées dífbyeke:

—¿Aanéhaca ú ímíllé Jerotsaréevu meímíbajchóné eene íná díhyalluvú ditye úúbállehíjcyáne?

¹⁰Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Áronáa muurá tétsihyíjyucó oo ehdu nénéhí ámuha romáánómú meímíbáchohíjcyáítsí amúhá avyējuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajácurá íné ímityúné o méénúturóné tamúnáa jodíómuma.

¹¹Muurá ihdyu ímíáané ímityúné o méénuca ó pájameíyá oke ditye illíhyanuki. Keená ‘tsáhaa’ o neéiyóné. Áanetu íne táhalluvú ditye úúbállehíjcyáronéhí ímíáané íjcyátúhajchíí tsá oke múha íhvéjtsóityú diityé hójtsí pañévu. Áanéllíí ó ímíllé amúhá avyējuube pánétúejpiyé óoma teene ímíbajchóné.

¹²Ehdújáa Páávoró neénéllíí Péjto pámeekéré ípityácócatsíhíjcyámeke ípíjyúcúmema idíllócatsíne nées dífbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú avyējuube pánétúejpiyé úuma ímíbajchóné u ímílléne ané óví dífbye élleuvúréjucó u pééneé. Ehdúhjáa Péjto nées Páávoróke.

Páávoró ávyējuube Agríipá úmíwari

¹³Átsihdyúhjáa idyé múhdúj coojívatúra tsijpi ávyējuube Agríipá péé mewa Berenítsema Tsetsaréavu Péjtoke ááhívetémútsi.

¹⁴Aamútsíhjáa téhulle íjcyámútsikye diibye Péjto úúballé Páávoró tétsihyi íjcyane. Neebéhjapéé:

—Íjcyaae íchihyi tsaapi cúvéhóójari Pééríí pícyofínuúbe.

¹⁵Áábé halluvúu jodíómú túkevėjtsójtémá llúuvájte avyējuje ímityúné oke úúbálleté Jerotsaréeri o íjcyáábeke oováa dífbyedívú o méénútsoki.

¹⁶Árómekée o neéhíí: “Tehdu muha romáánómú peecútéré muuca medsíjívétsóíyónejí tsaate tsíjtyé halluvú úúbállémema ditye díllócatsíyúhajchíjyú.”

¹⁷Ehdúu o neérónáa ditye óhdivu píhcyaaavéjúcóónéllíí awáá tsíjcyoojii o díllótsihvu o íjcyáne ó píuvá dífbyeke.

¹⁸Áábé élleuvúu tsáame ímityunéhíí dífbyé halluvú úúbállehíjcyáme. Aanée ó íjtsúcunú ímíáané díbye ímityúné méénuhíjcyané dífbyé halluvú ditye úúbálleíne. Áronáacáa tsá tehdu tene neétune.

¹⁹Apáañéree nehíjcyámé Jetsóó dsíjívéjúcóóbeke díbye ‘íjcyaaé’ ínéene úráavyehíjcyáne.

²⁰Ehdúu nénéhíí o ímíbajchóityúrónéllíí ó neerá dífbyeke díbye ímílléhajchíí Jerotsaréevu muha dífbyema teene meímíbajchotéki.

²¹Áronáacáa ímíllebe pánétúejpimáyé Agójtoma teene ímíbajchóné. Áanéllíihyée dífbyeke o nées díbyeí cúuvéjaríyé íjcyá dífbye éllevu o wállóótúné hajchóta.

²²Ehdúhjáa Péjto Agrípake úúbálléneéllíí neebe dífbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúcunúiyá téhdure díbye íhjuváne.

Áánélliihyéhjáa Péjto néehii:

—Cáhawáá óví péjcore tsaabe
dibye íhjuváne u lléébúacunúki.

²³ Ehdúhjáa Péjto dífbyeke
néénéllii tsíjcyooji tsiiñe tsaamútsi
Agrípamútsi méwama. Ávyéta
ímíhjáa ífyaávéne aahívmútsi
dífbyé já pañévú tsodáhómú
avyéjutmá tsijtye técoomí
ihtsútujtéma. Áánáacáhjáa Péjto
púvájucóó diibye Páávoróke.

²⁴ Áánemáhjáa neebe diityéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere
íñe múhdumé ávyéjuube
Agrípama meijcyamej. Áánújuco
íchii dífbyé hallúvú ímityúné
Jerotsarée múnáama Tsetsarée
múnaa oke úúbállehíjyaábe.
Áánúdityu nehíjcyámé dífbyekévá
illííhyánúiyóne.

²⁵ Arónáa íjcyánejií íñe déjucotu
dibye dsíjvéiyóne. Áabeke ó walloó
pañétúejpi Agójo élleu dífbyema
teene dibye ímibájcho dífbyerée
ímíllénéllííhye.

²⁶ Áábedítýú diibye
pañétúejpikye o cáátúnúiyóné o
ítsámeñhíjcyárónáa íñe ámuha
metsáánéllii ámuhadívú ó
ijchívyetsóhi. Áabeke cáhawáá
óví aabye ávyéjuube Agrípá dilló
muhdú dibye úúballéné botsíi
mecáátunúné pañétúejpi ávyéjúúbe
éllevu mewálloóki.

²⁷ Muurá tsá tene ímityú tsaapi
cúúvejari íjcyáabeke pecutéré
mewálloone pañétúejpi élleu
ímichi íñe déjucotú dífbyeke
mewálloone úúbálletúmère.
Ehdúhjáa Pejto nées diityéke.

**Agrípá úmiwávú Páávoró
úúballé muhdú íjcyahíjcyáne**

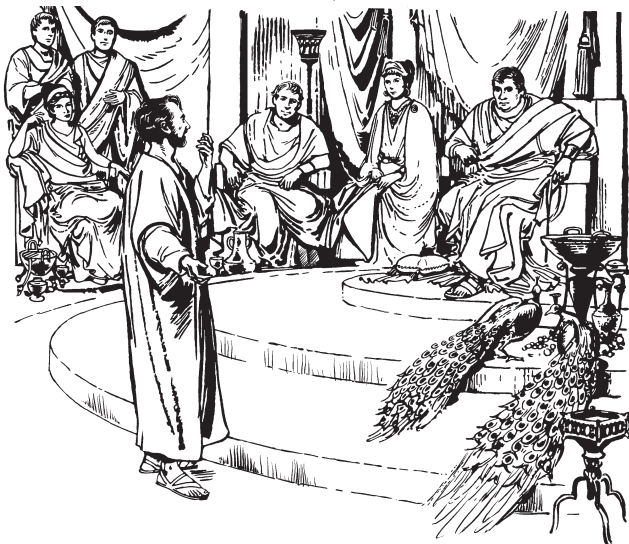
26 ¹ Aanéhjáa Páávoróké diibye
ávyéjuube Agrípá néehii:

—Cána dihjýuvaj.

Ahdújucóhjáa dibye íhjuváne.

² Neebéhjápeé:

—Ávyéjuube Agrípaj, mítyane ó
ímíjyuuvé muhdú tamúnaa jodíómú

© 1996 David C. Cook

Íjcyarómé táhallúvú ímityunéhjí
úúbállehíjcyánetu ícyooca
díúmiwávú o íhjúváne.

³ Muurá ú waajácú muhdú
muha meícyahíjcyánéhjí hallútú
metáhjácatsíhíjcyáne. Aane
cáhawáá ímíñeúvú lleebúcunu
úúma o íhjúváne.

**Muhdú Páávoró ícyahíjcyané
Jetsóoke icyáhcuítsótúné ihde**

⁴ Muurá waajácúme muhdúhjáa
diityémá o pívyene Jerotsaréeri
múúhá iñújiri.

⁵ Téhdure waajácúme
táováhtsadítúré parítséomuube
o íjcyabe íne muha
meúraávyehíjcyajító o úraavyéne.
Aane téhdure ímílléhajchíí
úúbálléiyóme.

⁶ Áábeke íne oke íchihvu tsivámé
Pívyéébéé dsíjívemeke íbóhíítsóíné
méíhdé múnáaúvuke néhíjcyané o
cáhcúítsónéllíi teene oke idíllóki.

⁷ Muurá 12-nevá dohjíba múnáa
muha meíjcyame Pívyéébeke
pajyuvaré méíícúvehíjcyá
díbyée néene muha maájtyúmiki.
Ehdu néené hallútú íne
tamúnáa táhallúvú ímityunéhjí
úúbállehícyáhi, Ávyéjuúbej.

⁸ ¿Ácooca ámuha tsá
mecáhcúítsotú Pívyéébe
dsíjívemeke bóhiítsóne?

**Muhdú íhdéuvu Páávoró
Crijtó uráavye múnáake
pátsáricyohíjcyáne**

⁹ Ópée muurá idyé o íjcyároobe
Natsarée múnáajpi Jetsóodítúí
ímityúné o íjtsámeíñé o
ítsúcunúhíjcyá tehjújuco o
méénune.

¹⁰ Ehdúu ó méénuhíjcyá
Jerotsaréeri. Muuráhjáa
llúúvájte avyéjuite oke
néhdújuco cúvejáánuubéré o
péhíjcyané cahcúítsó múnáake.
Téhdurée tsaméhíjjuco muha
mepítýácóícatsíne tsaatéke
medsíjívétsohíjcyáne.

¹¹ Ehdúu diityéké ícúbáhraabéré
ó pehíjcyá pihcyáávejáané pañévú
dítyéváa teene ímíá uwáábojúhacáa
íjcyane icyáhcuítsóné íhvéjtsóroki.
Áamekéé tsarí o íjtsúcunúne
pátsáricyooobéré o pehíjcyá
pahúllevaré tsííne iñújínéri
íjcyárocomíjiri.

**Páávoró tsiíne úúballé muhdú
Jetsóoke icyáhcuítsóne
(Hch 9.1-19; 22.6-16)**

¹² Aabée idyé téenevúré o peerá
Damájcovu llúúvájte avyéjuite oke
wállóónéllííhye.

¹³ Áronáacáa juuvávyú cójípíine
núhba ájchú ehniíñevu íámítsaráhcó
íjcyane peete óhdivu cádiivýené
pámeere oke náhbénúmema
múúhake ajchúcunúhi.

¹⁴ Aamée muha máákityé
baavújuco. Áanáacáa oke tsaapi
muuha heeberéomú ihjúrí néehíí:
“Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú
pátsáricyohíjcyaj? Muurá uure ú
tútávátsámeíhíjcyá éhne múúne
ócáji naatsóu iñúbíjcóne iye
tútáváítsámeídyu.”

¹⁵ Áánéllíihýé o néé dííbyeke:
“¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?”
Áánéllíihýé oke neébe: “Oo Jetsóó
oke u pátsáricyohíjcyáabe.

¹⁶ Ahdícyane ílluréjuco
díjyocúúve. Muurá íne ícyooca
úhdivu ó bóhówaavé óhdityu

íjcyáné uwááboju u méénuki,
áhdure bóónétsi tsiíne úhdivu o
bóhówájsóné uwááboju u méénuki.

¹⁷Aabe íjcyá uke ó líííneé
dimúnaa jodíómuma tsííne iínúji
múnaa uke imyéénútuki.

¹⁸Áánéllíi uke ó wallóó dityé
éllevu diityéké u wáájácútso
Naavéné hótsí pañe ícyahíjcyánetu
ditye íjchívye Píívyéébé
icyánejcúvuréjuco diityé imítyuháñé
ílluréjuco ábájífvémeímyé
ímiáámeréjuco íjcyá dífbyeéjte.”
Ehdúu oke neebe Jetsóo.

**Páávoró naavédú nééne
ííftene cáhcujtsóne**

¹⁹Ahdícyane tsáháa naavédú
nééne óhdivu bóhówaavéné
cáhcújtsótuube o íjcyatúne,
Ávyéjuúbej. Muuráhjáa téené pañe o
ííftene ó cáhcujtsóhi.

²⁰Aabée muurá Damájco
múnáadítúy ó úwáábótujkénúhi.
Átsihdyúu úwááboobéré o péé
Jerotsaréetújuco páneeríyé
Jodéa iínújiri. Aabée jodíómú
íjcyátúrómeke ó nehíjcyá ditye
ímityúné ícyahíjcyáné íhvéjtsóne
Píívyéébekéréjuco iúráavyeki.
Áhdurée ó nehíjcyá téené
uwááboju néhdújuco íjcyáneri
ditye iwáájácútso tsíjtyeke ímiááné
tsíhdyuréjuco íjcyane.

²¹Éhdurée nééne hallútú tamúnaa
íjcyarómé oke duurúvájá pañévú
iékévéébeke imíllerá illífhyanúne.

²²Ároobe íne íjcyoojívújuco
Píívyéébe oke piáábóneri
ímí dífbyeke o úráávyeebe o
úwáábohíjcyáné dífbyé ihjyu
pámeekéré ídáátsojtemáyé
íhtsútujtéke. Aabe tsáháturo

tsáma o nehíjcyatú éhnéhjáa
Moitséeúvuma Píívyéébé ihjyú
uubálle múnaa iíná íjcyáíne
úúbállehíjcyáné tsíjítóríye.

²³Muuráhjáa nehíjcyámé Críjto
íicúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe
ibóhííneri meke pámeekéré tsííne
iínújíne múnáama úújétsoíne tsúúca
mééma pajtyeté íjcyájucóone.
Áhduréhjáa nehíjcyámé diibye
tujkénúejpi íjcyáíne dsíjívetu
bóhiíbe.

**Páávoró imíllerá Agríipá
cáhcujtsóné Jetsóoke**

²⁴Ehdúhjáa Páávoró íhgyúvárónáa
Péjto kéévánécoba néehíí:

—ÍMuúbe, mítyane u
wáájácúneríubá ílluréjuco u
méívaténe!

²⁵Áronáacáhjáa neébe:
—Tsá o méívatétúne, Ávyéjuúbej.
ímiááné o néehíí.

²⁶Muurá áanu ávyéjuube
Agríipá ténehji páneere ímí
waajácúhi. Áánéllíi dífbyé
húmiríyé ííneri núhnévétuube
ó ihgyúvá ténehji teevetaríyé
méénúmeíhíjcyatúnéllíihye.

²⁷Ahdícyane, Ávyéjuube Agríipaj,
¿a ú cáhcujtsó éhnéhjáa Píívyéébé
ihjyú uubálle múnaa nehíjcyanéhji?
Muurá ó waajácú u cáhcujtsóne.

²⁸Áánéllíihyéhjáa neébe:
—Úbá ú imíllé áyanéwuúré
u úwááboróné o cáhcujtsóne
Críjtoéjpiyéjuco o íjcyáiyóne.

²⁹Áánéllíihyéhjáa neébe:
—Muurá mítyane o úwaabóné
u cáhcujtsóiyódúré idyé áyanéwu
o úwaabóné ú cáhcujtsóiyáhi.
Áánéllíi muurá Píívyéébeke piáábó
ó táúmeíhíjcyá o úwaabóné ámuha

mecáhcújtso íne múhdumé oke ámuha melléébucunúhijcyámé o íjcyadu ámuha mejjcyaki. Tsá idyé íne úwáñehííñema o íjcyadu ámuha mejjcyáiyóné o neétune.

³⁰⁻³¹ Ehdúhjáa Páávoró neéne boonétú pámeere tétsihyi íjcyame tsíéllevu ipyéene tsamééréjuco nejcatsíñe:

—Tsáháturo muurá díbye ímiáané iiná ímityúné méenutú téené déjúcotu idsíjívéiyóné. Aabe tsá cúvéhóojari íjcyáityuróne.

³² Áhduréhjáa Agríipá Péjtóke neéhií:

—Muuráhjáa ihdyu tsúúca ijchívyéiyooobe páñétúéjpi máavyéjúúbemáyé teene ímímbajchóné ímíllétuca.

Páávoróké ditye Róómávu wálooóne

27 ¹ Aanée tsúúca múuhakye Itááriávú iwállóóíñeri ihjyúvájcatsímye. Áanáacáa Páávoródívú tsijtye cúúvéjari íjcyámema ajcújucoómé tsodáhómú avyéjuube Jóoríóké tsáha múnaa ‘Agójo’ némeíñé tsodáhómúéjpikye.

² Aamée muha méújcámeijyucóo Adaramíftíoj cuujúwami Áatsiá iinújí mujcójúunévú pééímí pañévu. Áámemáa múúhama Arijtáácó péé Matsedóóniá iinújí múnáajpi Tetsaróónicári ícyahíjcyaaabe.

³ Aamée tsíjcyooji muha méúújeté Tsidóovu. Átsihvúu díbye tsodáhómú avyéjuube Jóorio Páávoródí ídádátsóvéne íhvejtsó díbye íñahbéva múnáake iááhíveki.

⁴ Átsihdyúu muha tsíñejcúemóvú mepéémeke kíjyeba wáaome ‘Chíipere’ némeíñé caapáhó ímiánéjcutu mépajtyéhi.

⁵ Aamée muha Pajpiíriámá Tsirítsiá iinújícu tujkévetu mepájtyeme méúújeté Mírávu Rítsiá iinújí coomívu.

⁶ Átsihyi díbye tsodáhómú avyéjuube ájtyúmité tsiimi cúújúwami Arejadriíamei Itáariá iinújivu péemíí. Áámiríyécúco muha mepééne téhullévu.

⁷ Aamée muha pívájcoojívájucó mepéhijcyámé íhtsútúnetu Níídó cóomí tujkévetu mepájtyeme tsapéhdúre mepééyónáa kíjyeba múuhakye tsíéllevúre wáaome muha ‘Créetaá’ némeíñé caapáhó hallú éhnéjcutúréjuco mepééme mépajtyé ‘Tsaamóo’ némeítsí tujkévetu.

⁸ Átsihdyúu íhtsútúnetu muha mepéhijcyámé méúújeté tsátsii ‘Ímiá Mujcójúúne’ némeítsihvu Ráátseá cóomíj píhívújuco.

⁹⁻¹⁰ Ehdúu muha choocówu mépehíjcyáhi. Ájyúu ápíchóhréjuco teene muha meúlléiyóné tsúúcajáa níjyáréjuco íjcyaiñé píhíjúcóónéllíihye. Áánéllíihyé Páávoró diityéké ityéíbúwajtsóné neeráhi:

—Ámuúha Ávyéjujtej, ó waajácú mepééne ápíchó nééíñe. Muurá tsá apáámíre cúújúwami wágóóóvéityuróne. Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

¹¹ Ehdúu Páávoró neérone tsá tsodáhómú avyéjuube cáhcújtsótúne. Téémí aabájajtétsikyérée téémí avyéjúúbema cáhcújtsóóbe.

¹² Ájyúu muha mejjcyamújcó tsá ímityú tétsii muha únújya mepájtyéiyónáaáca. Áánéllíihyé muha méjtsámeí mepéjúco

tétsihdy muha meíhñáhóhajchíí
meúújeté Penítsé mujcovú
Créetá caapáhó pañe nuha
áabatéhíjcyánéjcuéraahócúri
íjcyáoomívú tétsii muha mepájtye
úúníjyáá.

**Kíjyébama níjyaba
mítyáne móóari**

¹³ Áanáacáa tsíñejcútú áyánéwu
kíjyeba muha mepééíhullévú
íojcónéllii íjtsúcunumé múu péhdu
tene nééneé. Áanélliihyée tsúuca
muha mepéjucóó Créetá caapáhó
únúélleríye.

¹⁴ Áróne illúhwuúrée múúhakye
ávyéta tsíjpa néené kíjyebá waaó
tsíéllévúre.

¹⁵ Aamée muha
metúkévéjtsómeíyónáa
meíoovéjúcóónéllii awáa muha
meíhvéjtsómeímyeke waaóne.

¹⁶ Aamée ‘Cáráoda’ némeíñé
caapáhó bounáálletu muha
mépajtyé imíchi kíjyeba
íjcyátúnéjcuri. Átsihvúu míñéwu
muha metsátyehíjcyami méujcú
múúhá pañévú íhtsútúnetu.

¹⁷ Aamíi inérijcyároné boone
ímunáami cóhpéj chijchúme
wábyaúúneri. Áanemáa niityétsóme
téemí ihcyúháñé muháa
‘Tsííteé’ némeíñé newáyuuhávú
mecátsóhóóvetétyóné apíichori.
Áámekée kíjyebáréjuco múúhakye
tsájtyene.

¹⁸ Áané tsíjcyóójíi téhdure ápíchó
tene néenéllii ílluréjuco ditye
téemí píichutáháñé wáojcóné téhi
pañévu.

¹⁹ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatu
pañetu téemí éhnéhjiréjuco idyé
ditye wáojcóné.

²⁰ Áijyúu tsúuca pívájcoojívájuco
tsá muha cóójiepi núhbama
míícúruwáúbakéré maájtyúmitúne.
Aanáacáa kíjyeba éhníñevúré
ávyéta íhtsúturéjuco íjcyanéllii
tsáhájuco muha meíjtsámeítyú
mepájtyetéíne.

²¹ Aamée májchotúmeréjuco
muha meícyahíjcyánáa Páávoró
íjyóócúúvéne néehíí:

—Ámuúhaj, ópée tsáma
ámúhakye o néene ámuha
mecáhcújtsoca tsá meke
metsíváítyuró Créetatu.
Aacáa muurá tsá íllu
meícúbáhrámeítyuróne.

²² Áronáa ihdyu imíchi méíjcyaco.
Tsá néhi tsaatéubaré méhdityu
muhdú íjcyáítyú méjcuujwami
wágóóóvérónáaaca.

²³⁻²⁴ Muuráhané ípyejco
o íícúvehíjcyaaabe Píívyéébe
níjkyéji múnáájpikeye wálooobe
óhdivu íbóhówáávéne oke néehíí:
“Tsáma díhllityédíne. Muurá
ihdyu tehdújuco páñétúejpi
romáánómú avyéjúúbedívú u
úújetéíne. Áanéllii díjtyéeveri
Píívyéébe ámúhakye pámeekéré
pájtyetétsoó cúújwámiri ámuha
mepéhíjcyámeke.” Ehdúne oke
ípyejco níjkyéji múnáajpi néehíí.

²⁵ Ahdícyane imíchi méíjcyá.
Muurá ó waajácú oke dibye
néhdújuco mééma tene pájtyeíne.

²⁶ Aane muurá mepámaavémé
tsáné caapáhóhó tohívú
méváhtóbaáhi. Ehdúu neebe
Páávoró.

²⁷ Áijyúu tsúuca míñéécú
tsemáánájuco muha meúllene.
Áámekée tsápejco kíjyeba
múúhakye tsatyéhíjcyá ‘Áádria’

nemeíne móóaríyējuco tsánejcútú tsínejcúvújuco. Áanáacáa pecójiine téemí wákimyéi múnáa tsúuca waajácú muha íñujívú mepífhine.

²⁸ Áánélliihyée eevémé tétšíj pané iwáájácuki. Aanée tétšíj pané 36 ééveta. Átsihdyúu éhníñéwuúvú muha mepétsii tsiíne eevémé 27 éévetaréjuco.

²⁹ Átsihvúréjucóo ditye téemí dohjíwajcyóné níityetsóné téemí déjúcotu 4-wajcyová íjcyane muha néwayúúnetu mewápújúúvétuki. Aanée muha méijyácunúhijcyá metsísiivéjúcóóíyóneri.

³⁰ Áanáacáhjáa téemí wákimyéi múnáa tsuulléene téemí dohjíwajcyóné múu níityetsódú imyéénúnej téeveri míñéwu téhi pañévú níityétsójúcoorá téemíri iúmívaki.

³¹ Áánélliihyée Páávoró tsodáhómú avyéjúúbeke néehíí:

—Muurá áátye méhdityu úmíváhajchíí tsáhájúco mepájtyetéityúne.

³² Áánélliihyée diitye tsodáhómú teemi míñéwuú dohji wátsahjyúcú apáhajchíí téhi pañévújuco.

³³ Aanée tsúuca metsítsíívénáa Páávoró néehíí:

—Tsúuca íñe míñéécú tsemáánájúco mee majchóubaré, cuwáubaré, méénutúme.

³⁴ Áánéllii metsu tsíeménéuba memájcho téene tsíjpari mejjcyaki. Muurá tsá muhdú mejjcyáityúne.

³⁵ Ehdúu néébere pááaho iékéévéne Píívyéébeke téhdujtsó pámeere ííténáaaca. Áané boonétúu idyóuháyóné mājchoóbe.

³⁶ Áánélliihyée dífbye életu muha mémajchó díbye múúhakyé nééneri muha meímíjyúúvéne.

³⁷ Aamée pámeere teene cúújúwámí pañe muha mejjcyame 276-meva.

³⁸ Aamée muha memájchóné boonétú tsiíne wájojcómé téemí pííchutátúu tsáneetsa icyóevané temi ivájíhconúki.

Cúújúwami wápújuuvéne

³⁹ Áijyúu tsitsíívevu téemí wákimyéi múnáa tsá wáájácútú kééné íñújírí muha mejjcyane. Áronáacáa muha máájtyumí tsátsii pádujca nétsihi néwayúúhá íjcyane. Átsihvúu imíllerómé íhnáhóhahchíí icyátsuhjácóné teemí.

⁴⁰ Átsihvúu muha mepée téemí dohjíwajcyóné wátsahcyúme. Áánemáa ítyúkevéjtsojíné chíjchuta icyácóroácóne tsuulléewa wáýámuwa picyóome. Átsihdyúu muha mepéjucóo teene néwááyúúhá tujkévetu.

⁴¹ Aamée muha tsátsii panéjcvátú íhnáhó nóhjítsihdyu mepájtyerónáa cúújúwámí tújuwa úújeté néwááyúúhatu apáhajchíí wáduhnécu. Aamíí ávyéta cóhpé úújetémí nohji wáwáajcói.

⁴² Áijyúu tsodáhómú imíllera illííhyanúné cúúvéja múnáake ditye íjchííne iúmívátuki.

⁴³⁻⁴⁴ Áronáacáa Páávoróké diityé avyéjuube ipájtyetétsóné ímílléne tsá ímíllétú ditye tehdu méénune. Áánélliihyée neebe múhdumé íjchiíne píívyetédúme íjchi íñujívú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéubá hallúrí ipyéekíí. Ehdúu muha mepájtyetéhi.

Páávoró 'Máátaá'
némeíñé caapáhorí

28 ¹Aamée muha téijyu botsíi
méwaajácú téjtóhí mémé
Mááta íjcyane.

²Áámekée múúhakey tétsíi
múnaa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke
púvúwá icyújuwááñúne éllewu muha
mepíhmi níjyabáa téijyu állene
tsúcó néénéllííhye.

³Áánaacáa Páávoró áyánéwu
icyóóvane cóvájtsóné pañétú
íñimye cájtúcuube dífbyeke íhdó
íhyójsitu.

⁴Aabée tétsihdyuré dífbyé
hójsitu wávíyíucunúúbeke tétsíi
múnaa íííténe néjcatsíhi:

—Aanéubá ímiáané áánu
dsíjivétso múnáajpi. Muurá eene
nújpácyotu pájtyetéróóbeke tsiíñe
Píívyéébe ehdu meenúhi.

⁵Ehdúu dítye néérónáa diibye
íñimyéké wáchíyoácoobe
apáhajchíí cúújúwá pañévújuco.
Áané boonée pevétsihídú diibye
tsíhdyúwu néétuúbe.

⁶Aanée íjtsoromé 'dífbyeke tene
óoríñeri dsíjivéííbye' íñéénema.
Aanée ítsohíjcyáróne néeme tsaapi
Píívyéébedu néébe díbye íjcyane.

⁷Áijyúu teene caapáhó avyéjuube
Póóbirío íhja tétsihdyu píhíré
nééjavu tsaimíyé múúhakey
iwáátsúcúmeke panévatúré
ííccúvehíjcyá pápíhchúúj coojíva.

© 1996 David C. Cook

⁸ Áábéj caanfi téjyu tsiináávema
námédíjcyori chémeebe
cuwájá pañe íjcyáábe éllevu
Páávoró ipyééne Píívyéébema
íhíjyúvátsihdyu dífbyé hallúvú
íhýójsicu pícyóóneri tsúúca
bóhííbe.

⁹ Aanée pámeere téjtohíyí íjcyame
chémeíjcyaméhíj íwáájácúne
diibye Páávoró éllevu tsáámekéjuco
dibye bóhíítsóhíjcyáne.

¹⁰ Aamée múúhakyé
idyúúrúváne panévavu ajcú juuvá
wáábyuta tsiíne muha tsahíyí
mepééíñéllííhye.

Páávoró Róómávú úújeténe

¹¹ Aamée muha pápíhchúú
nuhbává teene caapáhorí méijcyáhi.
Átsihdyúu muha tsiíne mepéé tsami
Arejadrííáemi tétsihyí úúníjyaba
pájtyémíri. Áámitúu imyémé
kíjtyúmeí míñéécú Píívyéébedi
ditye díllóhíjcyánéécú nááve. Tsáne
mémée ‘Cájtoó’. Tsiíne mémée
‘Póóroó’.

¹² Aamée muha Tsiracóótsá
mujcójuvu mecátsúúvetémé tétsii
méijcyá pápíhchúú coojíva.

¹³ Átsihdyúu muha tsané
úníuélieri mepéhíjcyámé méúújeté
Rééjío mujcóvu. Ááné tsijcyóójí
tsaímíyé kíjyeba múúhakyé muha
mepéhullévú wááome tsíijyu
méúújeté Poteóórí coomívu.

¹⁴ Átsihvúu muha tsaate cahcújtso
múnáadívú méúújetémé múúhakyé
wajyú tsáné tsemáánái muha
diityémá méijcyaki. Ahdújucóo
muha téhajchótá méijcyátsihdyu
botsíi mepééne Róómávúu.

¹⁵ Áánáacáhjáa teene Róómári
íjcyáné cahcújtso múnáa tsúúca

waajácú muha méúújetéííne.
Áánéllíihyéhjáa múúhakyé
cáhdahírómedítýú tsaaté
múnáa úújeté ‘Áápió Nahífhetsíi’
némeítsihvu. Áánetúhjáa tsíjtye
múnáa úújeté ‘Pápíhchúúwava
Nújuwááne’ némeítsihvu. Áámekée
Páávoró ‘bohíbhóhiúvú’ ííftécunúne
téhdújtsó Píívyéébeke mityane.

¹⁶ Áánáacáa tsúúca tsodáhómú
avyéjuube úújetétsó cúúvéja
múnáake tehme múnáa
avyéjúúbedívu. Áámedítýúu
Páávoróké idyówajcáróóbeke
pícyóómé íhdyúétsihvúré
ítyehméébé tsodáhoma.

Páávoró Róómari úwaabóne

¹⁷ Átsihdyúu pápíhchúúj
coojívatú Páávoró píuvájucóo teene
Róómari íjcyame imúnáa jodíómú
píhcyáávejááne túkevéjtsójtéke.
Aamée píhcyáávemeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáháturóo
muurá íiná ímityúné o méénutú
memúnáama. Áhdurée tsá ímityúné
o íjtsámeítýuró méíhdé múnáaúvúu
muhdú ícyahíjcyánéhíjtu.
Áróóbekée oke Jerotsaráevu
iékéévéébeke ácádsíjcaáyómé
romáánómú hójtsí pañévu.

¹⁸ Aamée oke idíllóróne imíllerá
iácádsíjcaáyóné íiná ímityúné
o méénútúúbeke oke ditye
llííhyánúfýónéllííhye.

¹⁹ Áronáacáa memúnáa tsá
ímíllétúne. Áánéllíihyée awáa o
néé diityéké páñétúejpíyéjuco óoma
teene ímíbájchoki. Tsáháa íiná
diityé hallúvú o úúbálle dífbyere
óoma ímíbajchóné o ímíllétúne.

²⁰ Ehdu néénéllíi ámuúhakyé
ó píuvá ámuúhama o íhíjyúva

ímíñeúvu. Muurá mee ijraéémú
méwaajácú mépée metéhmehíjcyané
Mépájtjetétsoobe tsááiñe. Aabée
muurá tsúuca tsááne o cáhcújtsóné
dējúcotu íñe icyooca oo dóhjíutu.

²¹ Ehdúu Páávoró neénéllii
dífbyeke neémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu
waajácúháamiri dífubállé
múúhadívú wájtisine. Keená
memúnaa téhullétú tsáárome
ímityúné díhyallúvú
úúbállehíjcyáne.

²² Áronáa ihdyu muha méimíllerá
múúhakye u úúballéné muhdú
u íjtsámeíñe. Muurá muha
méwaajácú pahúllévá múnáa
béhjíto úráávyémeíñetu ímityúné
íhjúvahíjcyáne.

²³ Ehdúu íñéene dífbyeke eevémé
kéjcoojí dífbye élleu itsááiñe.
Ahdújucóo téijyu ditye tsááne
dífbye élleu mityame. Áamemáa
pajcúójivaré íhjúvahíjcyaaabe
Píívyéébé avyéjutu. Aabée
diityéké íbúwátsohíjcyá ténejcúvú
éhnéhjáa Moitséeúvúma Píívyéébé
ihjúu uubálle múnáa Jetsóodítýú
cáátúnuhíjcyané uwaáboj tééveri.

²⁴ Ehdúu díbye úwáábohíjcyané
ímí tsaatéké pájtyeme cáhcujtsóhi.
Áánetúu tsijtye tsá cáhcújtsotúne.

²⁵ Aamée téénetu
ipájúvanútsójcatsíñe péémekéréjuco
tsiíñe díbye neéneé:

—Ímíáánéjucóhjáa muurá
Píívyéébé Apííchó méihdé

múnáaúvuke íhjúu uubálle
múnáajpi Itsaíáúvuj tééveri
neéneé:

²⁶ Aatyé élleu péene
díñe íllu diityékej: Muurá
uwaábó lléébójúcoorómé
tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure
iájtyumíjúcooróné tsá ditye
wáájácúityúne.

²⁷ Diityé íjtsaméí ímí
neétúnéllii tsá ditye
ímíñeúvú lléébohíjcyatúne.
Aame icyahíjcyá
wáájácúmeítyúmé éhne
múúne hállúvatúmé
íjcyadu. Aaméjji tehdu
óhdi íjyácunúmekéjji ó
ímíjpyetétsoiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébé Apííchó
néé méihdé múnáaúvuke.

²⁸ Aane íñe ámúhakye ó úúballé
Píívyéébé mééma pajtyété
méénúné uwaáboju téhdure jodíómú
íjcyátúrómé wáábyuta íjcyane. Aane
llééboímye.

²⁹ Ehdúu Páávoró diityéké
neéne hallútú tsamééréjuco
úhbájcatsímýéré péeneé.

³⁰ Aabéikyée tétsihyi icyahíjcyá
míñéécú pijcyábá tsaaté já
iáhdójari. Átsihyíi íjcyaaabe tsaímíyé
waatsúcúpétsohíjcyá íaahíve
múnáake.

³¹ Áamekéé úwáábohíjcyaaabe
Píívyéébé avyéjú Jetsóodítýú
íjcyané uwaáboju múha íñá
néjúcóotuúbe. Áyu tehdújuco.

ROMÁANO

Róómári ijcyáme éllevu

Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoru o ijcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéíne mééma díbye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íne íhyaami ó caatúnú Jetsocríjto íicúve múnáajpi o íjcyaaábe.

²Mekée ipájtyetétsoíne tsúúcajátújuco Píívyéébe íhgyú uubálle múnáaj tééveri cáátunúné íwaajácúháámitu.

³Aanéhjáa Ílli Jetsocríjto Máavyéjuube tsíjyú icyánéjcutu míamúnáajpi Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáábej tééveri méénuúbe.

⁴Aabée dsíjíveebe tsiíne bóhíínetu méwaajácú ímiááne Píívyéébe Hajchi íhtsútuube díbye íjcyane Cáání icyánéjcutu.

⁵Áábej tééverí meke ímíbájchoobe méhdi ídáátsóvéneema. Áánemáa meke pícyoobe dííbyé uwááboju úwááboméré mepéhíjcy panévá ínújíne múnáake diityédítý cáhcujtsómé teene iúráávyeki.

⁶Aane muurá tsúúca ámuha tsaate dííbyeéjté méijcyá Róómá múnáadítý Píívyéébe ámúhake tujíkevéeálléméjuco.

⁷Áame éllevu íne íhyaami ó caatúnú ámúhake íwájýúnéllíi

díbye újcúme éllevu. Aabe ihdyu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri óvii ámúhake panévatu píaabó ímí ámuha méijcyaki.

Róómávu Páávoru ipyééíneri íjtsámeíne

⁸Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyené uubállé tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Áánéllíi ámúhá hallúvú mityane ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri.

⁹Áábeke ó ícúvehíjcyá Íllídityu íjcyané uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ímiááne ámúhá hallúvú dííbyeke píáábó o táúmeíhíjcyáne.

¹⁰Áhdure ó táúmeíhíjcyá díbye ímíllécooca ámúhake o ááhívetéki.

¹¹Mityane ó íjýacunú ámúhake o ááhívéíyóneri íne dííbyeke meúráávyejíjto éhniínevu ámúhake o úwáábo ímí ámuha meúráávyeki.

¹²Ehdu ó íjtsámeí tsaméhjí panéjcuávú mepíáábójcatsí ímí dííbyeke mecáhcújtsoki.

¹³Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mityane ámúhake o ááhívetéíyóneri o íjýacunúhíjcyároobéi ámúhake o ááhívetétúne. Ó imíllé ámúhadítý tsiíjtyeke Píívyéébedívú o wáájácútsóné muhdú pahúllevá múnáa pañe o méénuhíjcyádu.

¹⁴ Muurá táhallúrí teene dibyée Jetsocríjtoj téeveri mééma mepájtyetéine méénunéví pamévakéré o wáájácútsóiyóné fhtsútujtémáyé ídáátsojtéke.

¹⁵ Áánéllí mityane ó imíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné dibyée mééma mepájtyetéine méénune.

**ímiáájú meúraavyéné
menúcojpalletúne**

¹⁶ Aabe tsá o núcojpalletú Críjtodítýú ímiáájú fjcýane o úwaabóné fhtsutúnée Píívyéébe mewáýjuri méénune fjcýanéllíhýe. Aane pámeere cáhcújtsómé pájtyetéé jodíómuu, jodíómú fjcýáturómee, fjcýame.

¹⁷ Áané uwááboju meke waajácútsó muhdú ímiááne Píívyéébeke mecáhcújtsómeke dibye ímiáámedíýéjuco díllone. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllome pájtyetééhi.”

Míamúnaa ímityúné fjcýane

¹⁸ Muurá ímityúné ícyahíjcyámedíví icyááyóbáne

diityédí ícúbáhráiibye ímiáájú ímíllétúmé téeneríyé tsúúrámehíjcyáné hallútu.

¹⁹ Muurá waajácúrómé Píívyéébeke dífbyere ímiááne íjcyane bóhówátsohíjcyánetu.

²⁰ Muurá dífbyeke maájtyúmítúrónáa méwaajácú dibye fjcýane páneerée múhdúné tsíeméné dibye ípívyéjtsónetu. Aane ímiááne tsá tene tééveturó mújyú nájkévátyuube dibye fjcýane fhtsútuúbe. Áánéllí ímíllédú ícyahíjcyámé tsá néétyuró dífbyeke iwáájácútu.

²¹ Iwáájácújúcóóróóbeke tsá ditye ávyejúúllehíjcyatúne. Tsá ditye téhdútsohíjcyatú dibye diityéké panévatúré píáábohíjcyárónáaaca. Tehdu imyéenúíyótsihvu ítsámehíjcyámé átéréénéhjiri. Aame ídátsó teene ímityú pañe ícyahíjcyá ímíaaane wáájácútmé éhne múu cúúvétsii fjcýadu.

²² Aame ídátsó bañúháñé némehíjcyá waajácú múnaa íjcyane átéréejte ínéubará wáájácútmé fjcýame.

²³ Muurá Píívyéébe mújyú muhdú fjcýátyúúbedi ícúvetúmé míamúnáama páhdúváré nééné iyámé ‘tsucátsúca’

© 1996 David C. Cook

íjcyáityúme náávé iníjcyone
dílllohíjcyá Píívyéébedi. Ánehjírē
duurúvahíjcyámé ímíáábeke idyúúr
úváíyótsihvu.

²⁴ Áánéllí diityéké íllurējuco
dibye íhvejtsóné ditye awáá
ímíllédú íjcyaki. Aame
méénuhíjcyá panévaré núcójpítsó
nénehji.

²⁵ Ehdu méénuhíjcyámé
ímíáájú dífbyé uwááboju
ícyáhcújtsóíyótsihvu állíuháñérē
ícyáhcújtsónéllíhve. Aame dífbyeke
dúúrúvatúme kéénerá dibyēe
ípívyéjtsónéhjírē duurúvahíjcyáhi.

²⁶ Áánéllí diityéké íhvejtsoobe
ditye awáá ímíllédú núcójpítsówu
íjcyaki. Muurá tsaméérē walléémú
dómácócatsíhijcyáhi.

²⁷ Téhdure tsaméérē wajpímú
dómácócatsíhijcyá núcójpítsówu
wálléémuma íjcyáíyóné
ímíllétúnema. Áané nįcaúvú
muurá ícúbáhrámeíhijcyáme.

²⁸ Muurá Píívyéébedi ditye
íicuvéjúcóótúnéllí awáá íhvejtsoobe
diityéké ímityúnerējuco ditye
imyéénu imyéénúityuróné.

²⁹ Ahdújuco muurá
páhduvaré nééné imítyuháñē
ditye méénuhíjcyáne.
Mítyane íéhnéváyóneri
íjyácunúhijcyáme. Ihdícyáméhjima
dómácócatsíhijcyáme.
Nomítúáávahíjcyáme. Dsįjívétso
múnáa íjcyame téhdure állíu
múnáa. Caayóbáme. Átéérénehjiri
ihjyúvahíjcyáme.

³⁰ Píívyéébeke íéhdíiválléne
tsįtyedítýú nehníwu
íhjyúvahíjcyáme. Uuhívatépíwu
nééme itsúcunúmeíhijcyá íhtsutúme
íjcyane. Ímityúnérē imyéénúíyóneri

íjcyame tsá cáánímuke
ícyáhcújtsóíyóné ímíllétúne.

³¹ Wáájácúmeítyúme
imyéénúityúnérē ihjyúvahíjcyáhi.
Muucá iwájýútúnéllí tsá ditye
múhdí ídáátsóvehíjcyatúne.

³² Waajácúromé ehdu
néémeke Píívyéébe wáágóoíñe.
Árónáa éhnííñevúré tehdu
dárífvémeíhijcyáme. Ááneréi
íjcyárónáa tsijtye ímityúné íjcyane
duurúvahíjcyáme.

Míamúnáa íjcyanéjuco Píívyéébe nééneé

2 ¹ Aane ámuha diityédúré
menééme íveekí múhdurá
ditye íjcyáneri méihjyúvahíjcyáhi?
Tsá ámuha menééityuró diityédú
ámuha menéétune. Muurá
tsijtye ímityúné íjcyáneri ámuha
meíhjyúvahíjcyámé hallúrí téhdure
íjcyané ímityúné diityédúré ámuha
menéénéllíhve.

² Muurá méwaaajácú múhdurá
ícyahíjcyámema teene Píívyéébe
ímíbájchoíñe.

³ Ámuháubá méįjtsúcunú
ímityúné tsijtye íjcyáneri
ámuha téhdure menééme
meíhjyúvahíjcyámé mepállójcoíñē
Píívyéébe pámeemáyē muhdú ditye
ícyahíjcyané ímíbájchócooca.

⁴ Muurá múhajchótájucó dibye
ámúhá ímityúcoba áábúcuíhíjcyané
ámúhake iwájýúne teene ámuha
meíhvejtsóne ímíánejcúvurējuco
mepájtyéroki.

⁵ Árónáa íveekí tsá ámuha
meíhvejtsópityú teéne? Áánéllí
íllure ámúhá hallúvú llíyájkímyeíñē
Píívyéébe ícyáyobáávatécooca
míamúnáama teene ímíbájchócooca

ámuha téené déjúcotu
meícúbáhrámeííne.

⁶ Téijyu pámeere méújuú muhdú
meícyahíjcyáne áhdo.

⁷ Muurá dííbyé avyējú múijyú
nǎjkéwáítyúneri tsúúrámeíhíjcyámé
dibye ímillédú íjcyámeke ájcúíibye
múijyú ditye dsǎjivéjúcóóítyúne
bóhíívu.

⁸ Áánetu teene ímíletúmé
ímítyujǎjtóré úráávyehíjcyámeke
ícyááyóbáne waagóóibye ditye
ícúbáhrámeííhyullévu.

⁹ Muurá jodíómuma tsijtye
jodíómú íjcyátúrómédítyú pámeere
múhdumé ímityúné ícyahíjcyámé
ícúbáhráméííhi.

¹⁰ Áánetu diityédítyú ímí
Píívyéébeke cáhcújtsómeke
ávyéjuutétsóibye tsáimiyéjuco
dííbyema ditye íjcyaki.

¹¹ Muurá tsahdúré meke wájuuube
pámeekéré mǎmúnáake. Tsá dibye
tsaatéké múhdurá íjtsúcunútúne.

¹² Áronáa dííbyé taúhbajúu
Moitséeúvudi íjcyane muhdú
nééne wáájácúturómé ímityúné
méénuhíjcyámeke waagóóíibye.
Muurá teene taúhbaju muhdú
nééne wáájácúturómé waájacurá
íjtsaméiyi keená ímityúné
íjcyane imyéénúítyuróne. Áánetu
teene wáájacurómé ímityúné
ícyahíjcyámeke awáá téené déjúcotu
waagóóíibye.

¹³ Muurá teene wáájacurómé tene
néhdu íjcyátúmeke tsá ímíáámedi
dibye díllotúne. Tene néhdu
íjcyámekéré díllóobe ímíáámedi.

¹⁴ Muurá tsaate jodíómú
íjcyatúmé teene wáájácúturómé
íííbúwaríyé tehdujuco ímí
ícyahíjcyáne.

¹⁵ Íííbúwaríyé muurá waajácúmé
muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure
waajácúmé ímityúné íjcyane.

¹⁶ Muurá Píívyéébe Jetsocríjto
tééveri mǎmúnáa muhdú
ícyahíjcyáné ímíábájchoó muhdú
ámúhakye o úwáábóne o
néhíjcyádu.

Píívyéébé taúhbaju jodíómú úraavyéne

¹⁷ Áronáa ííveekí ámuha jodíómú
Píívyéébeéjé meíjcyámedi dííbyé
taúhbaju íjcyájúcóóneúvuri
mémítyákímyeíhíjcyáhi?

¹⁸ Aame ímíááné ámuha
méwaajacurá kéjǎjtó
meúraávyéiyóné dibye ímilléne.
Muurá dííbyé taúhbájutu keená
ímíáánee, ímityúnee, íjcyane tsúúca
ámuha méwaajacúhi.

¹⁹ Áánéllíi ámuha
méítsúcunúmeíhíjcyá téjǎjto
wáájacutúmé éhne múúne
hállúvatúmé íjcyadu néémé
túkevéjtsojte ámuha meíjcyane.

²⁰ Ámuha méíjtsúcunúmeí dííbyé
ícyánéjcu wáájacutúmé tsiímédúréi
néémé uwáábojte ámuha
meíjcyane dííbyé taúhbaju ámuha
mewáajacújúcóóneúvuri.

²¹ Muurá ámuha méúwáábohíjcyá
tsíjtyeke. Áronáa ííveekí tsá
ámuha meícyahíjcyatú ámuha
méúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha
méúwáábohíjcyá menáníwáítyuróne.
Áronáa ííveekí ámuha
ménánihíjcyáhi?

²² Áhdure ámuha
méúwáábohíjcyá íhdícyáméhjima
medómácójcatsíítyuróne. Áronáa
ííveekí ámuha méméénuhíjcyá
tééne? Áhdure ámuha ménéhíjcyá

níjcyotájteke mecáánváíturóne.
Áronáa ¿íveekí téhdure ífvane
ámuha diityé duurúvajaané pañetú
tsieméné méékéévehíjcyáhi?

²³ Muurá ámuha dífbyé
taúhbaju mewáájácúneri
memityákímyeshíjcyaromé tsá tene
néhdu meíjcyatúne. Áaneri ámuha
tsá maávyejúúletú Píívyéébeke.

²⁴ Téénetu muurá dífbyé
waajácúháámitu nééneé: “Ámuha
jodíómú meíjcyaromé ímityú
meícyahíjcyánetu jodíómú
íjcyatúmé néhni ihjyúvahíjcyá
Píívyéébedítu.”

²⁵ Muurá dífbyeéjte meíjcyané
uubállé mékíhdyahírótsámeíyómé
dífbyé taúhbaju néhdu
meíjcyátúhajchíí tsá íñnetú
meke tene píáábotúne. Aame
íhdícyamédúré meíjcyáhi.

²⁶ Muurá jodíómú íjcyatúmé
kíhdyahírótsámeítyurómé dífbyé
taúhbaju néhdu íjcyámeke dílloobe
íhñjétedi tsíjtyere íjcyáromeke.

²⁷ Áanetu mee jodíómú
meíjcyaromé ménéétsáméíí
diityédívú ímichi mééma
teene taúhbaju íjcyaróné ímí
meúráávyétúnéllíhye.

²⁸ Muurá Píívyéébeéjte
meíjcyané uubállé
mekíhdyahírótsámeíjyúcoorómé
dífbyé taúhbaju néhdu
meíjcyátúhajchíí tsá dífbyeéjte
meíjcyatúne.

²⁹ Muurá ihdyu dífbyeke ímí
cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame
ímiááné dífbyeéjte. Áameke
ímí íjtsúcunúúbé tsájyju múúne
míamúnaa ímityú íjtsúcunúrómeke.
Tehdu Píívyéébe hállúejpi meke
ítténejífvari. Muurá ihdyu

ímichi ííteebe méífbúuri muhdú
meícyahíjcyáne.

3 ¹ ¿Aca meke píaabóné jodíómú
meíjcyane? ¿A téhdure meke
píaabóné mekíhdyahírótsámeíne?

² Ímiáánéhde meke píaabóné
íñée íuwaábojúvú ímichi meke
dibye níwááveíñúmedítú tene
bóhówaúcunúnéllíhye.

³ Áronáa íjcyámé tsaate dífbyeke
ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate
múhdurá dífbyeke úráávyénéllíi
tsáhájuco dibye ímiáábé
íjcyáitúne?

⁴ Tsáhaá, muurá ihdyu ímiáábé
dífbye. Áanetu mee míamúnaa
állíu múnaa. Muurá dífbyé
waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe u íhjuváné tsá állíu
íjcyatúne. Áábedítú tsá múha
nééítyuró ímityuube u íjcyane.

⁵ Muurá ímityúmé meíjcyáromeke
Píívyéébe wájyunetu méwaaajácú
ímiáábé dibye íjcyane. Áronáa
tsaate nehíjcyá ímityuube dibye
íjcyane, ¿íveekívá méimítyú
hallútú méhdi ícúbáhráhíjcyaaabe
téénetu ímiáábé dibye íjcyane
bóhówaúcunúnáaaca? ¿A téénéllíi
ímityuube dífbye?

⁶ Tsáhaá. Muurá ímityuube
íjcyaca tsá dibye muhdú
meícyahíjcyané mééma
ímíbjchóítyuróne.

⁷ Áhdurévā állíu múnaa
meíjcyánetu ímiáábé dibye íjcyane
bóhówaúcunúnáa ¿íveekí meke
díllóhíjcyaaabe ímityúmedi?

⁸ Áánéllíihyeúbá ímityúmeréjuco
meíjcyáiyóné méimítyú mééma
íníjkéva ímiáánevu. Ehdu muurá
nehíjcyáme. Áhdurévā ímityúne
o úwaabóné nehíjcyámé óhdityu.

Áronáa álliuré teene ehdu óhdityu ditye néhijcyáne. Muurá ihdyu ímíáané tehdu méénuhíjcyámé wágóóóveéhi.

Míamúnaa ímityúné íjcyane

⁹ ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ímíáámé tsijtye jodíómú íjcyátúmé ehnííñevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímityúmé mejjcyane.

¹⁰ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsá tsaatéubaré míamúnáadítyú ímíáámé íjcyatúne.

¹¹ Tsá múha ímííletú Píívyéébeke icyáhcujtsóne.

¹² Pámeere muurá dííbyedi ííccúvetúmé ímityúné pañe íjcyane tsá wáájácúmeítyúne. Áánéllíi tsá tsaatéubaré ímíáámé íjcyatúne.

¹³ Muurá diityé íjtsaméi nehníwu éhne múúne níkyehéjú nehníwu cúvahdu. Aame allíúwu néeme íhjuváne meke tútávajtsó éhne múúne ííñimyé namíjtyá meke tútávajtsódu.

¹⁴ Tsanééré ímityúné imíllémé íhjuváne.

¹⁵ Aame ímí íjtsúcunú míamúnáake múu dsíjfvetsóne.

¹⁶ Ehdu idyáííwéjcatsíñeri íllure kímóvétsócatsíhijcyáme.

¹⁷ Aame tsá wáájácútu ímí íjcyáiyóne.

¹⁸ Áhdure tsá ditye íllityú Píívyéébeke.

Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu míamúnáadítyu.

¹⁹ Muurá méwaajácúrá muhdú dibye ímíllédú mejjcyáiyóné

taúhbajúu dibye mééma méénúnetu. Áronáa tene néhdu mejjcyámejíí tsá menééityuró ímíáámé mejjcyane. Áánéllíi pámeere míamúnaa ímityúmé mejjcyá Píívyéébedívu.

²⁰ Muurá dííbyé taúhbaju meúraavyémé ímíáámé mejjcyane mejtsúcunúmeíyómeke tsá dibye díllotú ímíáámedi tene néhdu mejjcyátúnéllííhye. Íllure téénej tééveri méwaajácú ímityúmé mejjcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

²¹ Tsá Píívyéébe ímíáámedi meke díllotú ítyaúhbaju meúraávyérómeke. Muurá dííbyé waajácúháámitu íhjuú uubálle múnaa meke úúballé íínetú meke ímíáámedi dibye díllone.

²² Muurá ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjivéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímíáámedi. Áronáa idyé tsá apáámyekéré meéke. Muurá ihdyu pámeere míamúnaa múhdumé dííbye ímíáané cáhcújtsómeke díllóobe ímíáámedi tsaatéké múhdurá íjtsúcunútuúbe.

²³ Muurá pámeere míamúnaa ímityúné meméénume tsá Píívyéébe ímíllédú mejjcyatúne.

²⁴ Áronáacáa meke mítyane íídaatsólléne Jetsocríjtoj tééveri ímíáámedi díllóobe múhdumé dííbye mecáhcújtsómeke.

²⁵ Muuráhjáa Críjtodívu pájaabe dííbyé tujpácýó wágóóóvéneri méímítyú íímíbáávye pámeere dííbye mecáhcujtsómé mewágóóóvényónetu mepájtyeteki. Téhdurée tééneri ímíbájchoobe

méihdé múnáaúvú dífbyeke
úraavyehíjcyámé ímtyuháñé
éjyuuúvú íáábúcu híjcyáne.

²⁶ Ehdu nénetu méwaajácu
Píívyéébe íjcyaduré ímíáábé
íjcyane. Áánéllí ímíáámedi dílloobe
ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷ Aane íne ¿veekí
mémityájkímyeíyáhi? ¿Aca meere
meímíbaávyémeke Píívyéébe
ímíáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá
ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsóneturé
meke ímíáámedi dílloóbe.

²⁸ Tsá teene dífbyé tauhbaju
meúraávyéromeke díbye ímíáámedi
díllóityuróne.

²⁹ ¿Aanéhaca íne apáamyéré
mee jodíómuke pájtyetésóíbye?
Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú
íjcyátúromeke pájtyetésóíbye.

³⁰ Muurá tsáápiye Píívyéébeé.
Tsá tsijpi íjcyatúne. Aabe dílló
ímíáámedi dífbyeke ímíááné
cáhcújtsómeke pamévakéré mee
jodíómuma jodíómú íjcyátúromeke.

³¹ Áronáa idyé tsá dífbyé tauhbaju
mewáágóotú díbyeé méema
mepájtyetéíne Jetsóoj tééveri
méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri.
Muurá ihdyu téenej tééveri
éhníínevu ímí méúraavyé teéne.

Aavaráadítyú íjcyáné uwááboju

4 ¹ Cáhawáá méijtsúcunu
muhdúhjáa nétsihdyu méihdé
múnáajpi Aavaráaúvuke ímíáábedi
Píívyéébe díllone.

² Tsáháa díbye ímí íjcyánéllí
ímíáábedi díbye díllotúne.
Tehdúu tene néeca muurá téeneri
mityájkímyeíyoóbe. Áronáacáa
ihdyu Píívyéébere píáábónéllí tsá
díbye mityájkímyeítyúne.

³ Muurá dífbyé waajácúháamitu
nééneé: “Aavaráa Píívyéébeke ímí
cáhcújtsónéllí ímíáábedi dífbyeke
díllóóbe.” Ehdu néene Píívyéébe
waajácúháamitu.

⁴ Aane muurá tsaatéké diityé
wákímyéí áhdó maájcone tsá
pevéneré maájcutú meímíllénema.
Muurá ihdyu diityé wákímyéí
áhdóré máajcúhi.

⁵ Ahdu muurá Píívyéébe tsá
meke ímíáámedi díllotú meere iiná
ímíááné íjcyane meméénúnéllíhíhe.
Ímíáámedi meke dílloobe
apááñéré meímityutúu meke díbye
ímíjpyetétsoné mecáhcújtsómeke.

⁶ Ehdúhjáa muurá díbye méénune
Dabíiúvú iwáájácúne néé íne ímí
méénútúromeke díbye ímíáámedi
díllome ímí íjcyane.

⁷⁻⁸ Illúhjáa muurá neébe:

Maímijyu dítye íjcyane
Píívyéébe diityedí ídáatsóvéne
ímityú diityédityú wáágóomé
hallurí iiná íjcyájúcootúne.

⁹ ¿Aanéhaca íne apáamyéré mee
jodíómú ímí méijcyáahi? Tsáhaá.
Muurá téhdure jodíómú íjcyáturómé
ímí íjcyáahi. Aavaráaúvúhjáa muurá
ímí Píívyéébeke cáhcújtsónéllí
dífbyeke ímíáábedi dílloóbe.

¹⁰ ¿Aanéhacáa múijyútú
ímíáábedi dílloobe dífbyeke?
¿A díbyeé dífbyeéjpi íjcyáné
uubállé kíhdyahírótsámeíñé
boonétu? Tsáhaá. Teenéikyée
díbye méénumeítyúné íhdéjuco
díbye ímíáábedi díllone díbye ímí
cáhcújtsónéllíhíhe.

¹¹ Áané uubállée bóónétú
kíhdyahírótsámeíbye.
Áánéllí diibye ídyéjúcóejpi
kíhdyahírótsámeítyurómé ímí

Píívyéébeke cáhcújtsómeke
ímiáámedi dibye díllómedítu.

¹² Téhdure kihdyahírótsámeímyé
ími Píívyéébeke cáhcújtsómedítu
ídyéjúcóejpi diibye Aavaráaúvú
dibyéhjáa ími cáhcújtsódú ditye
cáhcújtsónéllííhye.

Aavaráa Píívyéébeke cáhcújtsóne

¹³ Píívyéébéhjáa muurá
dífbyeke néé pámeere dífbyéj
tsiiménémúúháábema diityéké
ííñujíwú iájcuíné ími dibye dífbyeke
cáhcújtsónéllííhye. Tsáháa Píívyéébé
taúhbaju néhdu íjcyánéllii dibye
téené piáábó újcutúne.

¹⁴ Muurá dífbyé taúhbaju néhdu
meíjcyánej téeveríyé meke dibye
piááboca bañúháñe Críjto dsíjivéné
mecáhcújtsóiyáhi.

¹⁵ Muurá íllure teene taúhbaju
méhdivu neetsó méimítuuvu.
Teene íjcyátuca tsá íiná méhdivu
néetsóityuróne.

¹⁶ Áánéllii Aavaráakéhjáa iájcuíné
Píívyéébe néené piáábó téhdure
meújcuú íne múhdumé dífbyeúvúj
tsiiménémúhaabe meíjcyame
Píívyéébeke mecáhcújtsóme. Tsá
ínehjí meméénúnetu meújcuítu
teéne. Muurá pámeere múhdumé
dífbyeúvú Píívyéébeke ími
cáhcújtsódú cáhcújtsómé
újcuú téené piáábo. Áánéllii
diibye Aavaráaúvú ídyéjúcóejpi
Píívyéébeke mecáhcújtsómedítu.

¹⁷ Téénetúhjáa muurá Píívyéébe
néé íwaajácúháámitu: “Uke ó
meménú mityame míamúnááj
caanídú u néébe ímichi diityé
déjúcóejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa
neebe dífbyedítu panévatúré

íhtsútuube íjcyaaabe dsíjivémeke
bóhítsóóbeke dibye cáhcújtsóóbe.
Áhduréhjáa cáhcújtsóobe
dífbyedítu míamúnáake
illíyaatétsoíné dibye nééne tenéi
panéévéétúrónáaaca.

¹⁸ Ávyetáhjáa múha
cáhcújtsóityuróné cáhcújtsóobe
Aavaráa Píívyéébeke. Árodújucóhjáa
dibye íjcyane pámeere múhdumé
Píívyéébeke cáhcújtsómedítu
ídyéjúcóejpi. Téénetúhjáa idyé
neebe dífbyeke: “Úhdityu llíyaaténé
míamúnáa mityame íjcyáahi.”

¹⁹ Ehdúhjáa dibye nééne
cáhcújtsóobe ‘muhtsi
metsíímávácóóínejí’ néétuubéré
keeméjucu 100 pijcyábá
íjcyaróóbeúvu. Téhduréhjáa mewa
Tsáara tsúuca itsíímáváyotsíhjí
pájtyérónáa cáhcújtsóobe dityétsí
tsíímávaíné Píívyéébe nééneé.

²⁰ Ávyetáhjáa ímiááné dífbyema
tene panééveíné iwáájácúne íhdere
téené hallúvú dífbyeke téhdújtsóobe
dúúruvaabére.

²¹ Muuráhjáa ímiááné waajácuube
Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe
ínehdu méénuíne.

²² Ehdúhjáa ími dibye
cáhcújtsónéllii Píívyéébe dífbyeke
ímiáábedi díllóhi.

²³ Áronáacáa tsá apáábyeúvúré
ími cáhcújtsónéllii dibye dífbyeke
ímiáábedi díllone cáátúvatúne.

²⁴ Téhdurée caatúváné
Máavyéjuubée Jetsóoke
bóhítsóóbeke mecáhcújtsómeke
idyé dibye ímiáámedi díllóíne.

²⁵ Muuráhjáa Jetsóó dsíjivé
mewájyuri méimítu iwáágóoki.
Áábekée Píívyéébe bóhiítsó dífbyej
tééveri ímiáámedi meke idíllóki.

**Píívyéébe ímíáamedí
meke díllone**

5 ¹ Muurá ímíáané Píívyéébeke mecáhcújtsómeke díllone ímíáamedí. Tsáhájucó múhdurá meke díbye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúúca méimítyú mééma ímíbájchónéllíhye.

² Muurá teene mecáhcújtsónej téeveri Píívyéébe meke píaabó tsaímíyé dífbyema mejjcyaki. Áánéllíi méwaaajácú dífbyeéjté mejjcyámeke díbye ávyéjújtsóneri méimíjyúúveíne.

³ Téhdure méimíjyúúveíyá meícúbáhrámeíyóneri. Muurá ténehji panévaré máaabúcuíjcyá ímíááméré mejjcyaki.

⁴ Áánetu méwaaajácú ímí Píívyéébeke meuráávyémema ínehdújucó díbye méenuíne.

⁵ Ááneri tsá menúcójpívétsámeítyú díbye meke báníútyúnéllíhye. Muurá méwaaajácú díbye meke wájyune Íapííchó méíbuúúné pañevú díbye pícyóónej téeveri.

⁶ Muuráhjáa méimítyú déjúcotu mewágóóóvéyónetu tsá meere mepájtyetétsámeítyuróne. Áronáacáa Críjto dsjívé pámeere ímityúmé mejjcyáme wájyuri meke ipájtyetétsoki.

⁷ Tsá muurá múha ímílléítyuró tsíjtye wájyuri idsjívéne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ímíáábé íjcyáábeke ipájtyetétso dsjívéíyóme?

⁸ Áronáacáa muurá Píívyéébe Críjtoke wallóó díbye idsjívé ímityúmé mejjcyárómeke ipájtyetétsoki. Ááneríi meke úújétsoobe mítyane meke iwájyune.

⁹ Áánéllíi meke díllone ímíáamedí díbyeé mewájyuri dsjívénej téeveri. Aame dífbyej téeveríyé mepájtyeté díbye meke ícúbáhráfyónetu.

¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébema tsá mejjcyáítyuró ímityúmé mejjcyánéllíhye. Áronáacáa Íllí Jetsocríjtó mewájyuri dsjívéneri méimíbaavyéjucóó dífbyema. Aame méwaaajácú mepájtyetéíne díbye mépañe íjcyánéllíhye.

¹¹ Ááneri méimíjyúú Críjtó mééma ímíbájchónej téeveri ímí Píívyéébema mejjcyáneri.

**Adáá tútávajtsóné
Críjto ímíbajchóne**

¹² Muuráhjáa tsáápihdítyuré ímityúné ííñujívú ípívyeevéne tsówayúcú pámeere míamúnáake. Átsihdyúu íjcyane íñe médsjívéhíjcyá ímityúmé mejjcyánéllíhye.

¹³⁻¹⁴ Muuráhjáa Píívyéébé taúhbajúí íjcyátúnáa tsúúca míamúnáa ímityúmé ícyahíjcyá Adááuúvudítyú Moitséeúvudívújucó íjcyané míamúnáa. Áróme hallúríhíjyáa tsá íiná íjcyatú dítyée muhdú mejjcyáíyóné Píívyéébe ímílléné wáájácútúnéllíhye. Áronáacáhjáa dsjívéhíjcyámé Adááuúvú méénudu nééné ímityú méénúturóme. Aanée muurá ímichi dífbyedítyú íjcyane pámeere míamúnáake tútávajtsódú ífvané téhdure Críjto dsjívéneri pámeere míamúnáa ímíjpyetéjucóó múhdumé teene cáhcujtsóme.

¹⁵ Muuráhjáa díbye Adááuúvú Píívyéébe dífbyeke bóíjcyúné lléébótúné déjúcotu íñe pámeere

míamúnaa médsíjivehíjcyáhi.
 Áánélliihyéhjáa ihdyu Píívyéébe
 meke ídaatsólléne Ílli Jetsocríjtoj
 tééveri meenú mepájtyetéíne.
 Aane tsá ínehjí meméénúneri
 mepájtyetéítyuróne. Apááñéré
 dífbyeke mecáhcújtsóneri
 mepájtyetéhi.

¹⁶ Aanée dífbyeúvú ímityúné
 meénúné déjúcotu pámeere
 ímityúmeréjuco meíjcyame
 mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa
 Píívyéébe mééma ímíbaichóhi.
 Áánéllii apááñéré ímiáané
 dífbyeke mecáhcújtsómeke
 dílloobe ímiáamedí ímityúmé
 meíjcyarómeke.

¹⁷ Muurá méwaajácú tsáápiiyée
 ímityúné meénúné déjúcotu
 pámeere meímitýuuvémé
 mewágóóóvéiyóne. Téhdure
 méwaajácú Píívyéébe Jetsocríjtoj
 tééveri ímiáamedí meke díllome
 dífbyé avyéjuri meíjcyaiñé múijyú
 dsíjivétyúmeréjuco.

¹⁸ Tsúucájáa mééma ímíbaavyéné
 tsaapi ímiáábé íjcyáábej tééveri
 Adáaúvú ímityúné meénúné
 déjúcotu pámeere wágóóóvéiyóne.

¹⁹ Muuráhjáa tsáápií leebótú
 nájcaúvú íne ímityúmé meé.
 Áhdurée idyé tsáápiye ímiáábé
 íjcyáábej tééveri Píívyéébe dílló
 ímiáamedí dífbyeke cáhcújtsómeke.

²⁰ Muuráhjáa díbye teene muhdú
 meíjcyáíyóné taúhbaju pícyóónej
 tééveri éhniíñevu méwaajácú
 ímiáané ímityúmé meíjcyane.
 Aane ehdu menéérómeke díbye
 ídaatsóllénetu méwaajácú mítyane
 meke díbye wáyyune.

²¹ Aanée ímiáané ímityúmé
 meíjcyané déjúcotu pámeere

mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa
 Píívyéébe mítyane meke
 iwáyyúnéllii ímiáamedí díllome
 tsúuca méujcú medsíjivéjucóóítyúne
 bóhí Máavyéjuube Jetsocríjtoj
 tééveri.

Críjtokeréjuco meúraavyéne

6 ¹ ¿A ehdu Píívyéébe meke
 mítyane wáyyúnéllii
 tsá meíhvetétyú ímityúné
 meícyahíjcyánetu díbye meke
 éhniíñevu iúújétsu muhdú meke
 iwáyyune? Tsáhaá.

² Tsúuca muurá téenetu
 meíjchívyé ímiáámeréjuco
 meíjcyaki. Áhdícyane tsáhájucó
 tsiíne meméénúítyuró
 teene ímityúné téenéejte
 meíjcyájucóótúnéllíhye.

³ ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú
 mepée Jetsocríjtoéjteréjuco
 meíjcyané uubállé
 metsójsótsámeíne?

⁴ Muurá téeneri méúújetsó
 ímityúnéjcutu dsíjívemédú
 meíjcyane. Téhdure téeneri
 ménaavénú Críjtóo dsíjivéébeke
 Píívyéébe íhnaáhoori bóhíitsoobe
 tsíhdyuréjuco íjcyadu ícyooca
 tsíhdyuréjuco meíjcyane.

⁵ Muuráhjáa Críjto dsíjívédú
 ífvane ímityunéhjí meíhvéjtsóhajchíí
 idyé díbyée bóhíhdu ífvane
 tsaímiyéjuco meíjcyaiñé
 Píívyéébema.

⁶⁻⁷ Muurá méwaajácú ímityúné
 meícyahíjcyané tsúuca Críjto
 méhdityu wáágoóné páwachékevu
 idsíjíveneri. Áánéllii téenetu
 meíjchivyémé tsáhájucó téené pañe
 meíjcyatú éhne múúne tsaapi tsaaté
 hójtsí pañe íjcyadu.

⁸ Aanée méhdityu Críjto
idsíjvéneri wáágóónéllii méwaajácú
dibye íjcyadu mejjcyafíne.

⁹ Muurá méwaajácú ípyée
idsíjvénetu bóhiibe múijyú tsiíne
dsíjvéjúcóóityúne.

¹⁰ Tsáneerée dsíjvéeebe páneere
meímityú iwáágóoki. Aabe ícyooca
íjcyá Píívyéébema tsáimiyéjuco.

¹¹ Ahdu dibye íjcyadu mejjcyá
dsíjvémedú ímityúné icyánéjcutu.
Áane ímiáámeréjuco mejjcyá dibye
ímíllédú tsúuca dífbyeéjté ámuha
mejcyame.

¹² Ahdícyane panévaré
ímityúné ámuha meméénúíyóneri
meúmúúpivyéjúcohdíne.
Óvíjacóóné ténehji
ámuha meméénuhíjcyáne.
Métáhjátsámeijyúcohdí téenevu.

¹³ Píívyéébedífuréjuco
méíhvéjtsaméí ámúhake dibye
ityúkévétso tsáimíyé ámuha
mejcyaki.

¹⁴ Tsá téenevu
metáhjátsámeítyuró Jetsóoke
mecáhcujtsóme. Muuráhjáa méhdi
íídáátsóvéne dsíjvéeebe téenej
téeveri meke ímíbájcho téenevu
metáhjátsámeijyúcoótuki. Aame
mejcyá Píívyéébe piáábó pañe.
Tsáhájuco teene íhdééné taúhbájú
pañe mejcyájúcootúne.

Ímityúnetu mejjchivyéne

¹⁵ ¿A ehdu tene néénéllii
éhnííñevuré méméénúiyá ímityúne?
Tsáhaá. Ílluréjuco metsu téenetu
méíhvetéki.

¹⁶ Muurá ámuha méwaajácú
tsáné avyéjúúbema íjcyame dibye
ímíllédú íjcyane. Ahdu muurá
ímityúné pañe mejcyame téené

níjcaúvú íllure méwágóoovéhi.
Áánetu ihdyu Píívyéébe ímíllédú
meícyane ímí mééma níjkéváhi.

¹⁷ Ahdu ícyooca mejjcyá tsúúcajáa
téenetu mejjchivyémé dífbyé
uwáábójú pañéréjuco. Áané hallúvú
ihdyu mityane ó téhdujtsó dífbyeke.

¹⁸ Aane tsúúcajáa téenetu
mejjchivyémé ícyooca
ímiááneréjuco meúraavyéne.

¹⁹ Áanéllii teene ímíñeúvú
méuraávyé íhdée ímityúné íjcyaróné
ámuha meúraávyehíjcyádu. Áijyu
ihdyu ámuha mejjcyaa ímiááne
Píívyéébeéjteréjuco. Ehdu íñe
ámúhake o néé ímíñeúvú ámuha
mewáájácuki.

²⁰ Muuráhjáa ámuha ímityúné
pañe mejjcyácooca tsá meímíllétú
ímiájíjtó meúraavyéne.

²¹ Ehdúu éjyu múhdurá
núcójpítsó meícyahíjcyáné déjúcotu
muurá méwágóóóvéiyáhi.

²² Áronáa tsúuca téenetu
mejjchivyémé Píívyéébeéjté
mejcyame ímiáámeréjuco
mejcyáíyóne.

²³ Muurá ímityúné
méénuhíjcyámé ídátsó wágóóóveé
téené déjúcotu. Áánetu Píívyéébeke
ímí úráávyémeke ájcúiibye múijyú
ditye dsíjvéjúcóóityúne bóhiivu
Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri.

Táábávajcátsityu íjcyáné uwáábo

7 ¹ Ámuúha táñahbému, ámuha
muurá méwaajácú tsaaté
túkevétsoj pañe mejjcyane
mejjcyáné hajchóta. Áánetu
medsíjvéné boone tsáhájuco téené
pañe mejjcyatúne.

² Muurá walle ityájíwácooca íjcyá
ájyú túkevétsoj pañe. Aane dibye

dííllédívú dsíjvéhajchíí tsáhájucó
tééné pañe dille íjcyájúcootúne.

³Áijyu ihdyu tsá muhdú tene
neétu dille tsíjpiikyéréjucó
tájíváiýóne. Áánetu ájyu
dsíjvétúnáa tsíjpiikye dille
tájíváhajchíí ávyeta ímityúné
méénulle íveekí ájyu ímíubáané
íjcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

⁴Ahdu ámuha táñahbému
tsáhájucó meíjcyatú taúhbájú
pañe eene walle ájyu dsíjvéné
boone dífbyé túkevéjtsójú pañe
íjcyájúcoótulle íjcyadu. Muurá
meíjcyá Críjtóo idsíjvénetu bóhífbé
uráávyé múnáaréjucó. Muuráhjáa
mééma ímíbájchoobe Píívyéébe
ímíllédú meíjcyaki.

⁵Íhdévúu muurá meímillédú
meíjcyame ímityúné
méméénuhíjcyáhi. Áánetúu
teene Píívyéébé taúhbaju meke
bóíjcyúrónáa éhniínevúré
méméénuhíjcyá ímityúné tééné
dējúcotu mewágóóóvéiyóne.

⁶Árónáa tsáhájucó tééné pañe
meíjcyatúne. Aame icyooca ímiáané
meímilléne tsáimíyé Píívyéébeke
meúráávyehíjcyá tsíhdyuréjucó
mējtsaméí mecápáyoovéme.
Tsáhájucó taúhbaju néénélliihyéré
díbye ímíllédú meíjcyatúne.

Ímityúné méhdivu íjcyane

⁷¿Áánélliihyéhaca teene taúhbaju
ímityúné? Tsáhaá. Teene muurá
ihdyu meke waajácútsó keená
ímityúné íjcyanévu. Muuráhjáa
tene íjcyátuca tsá o wáájácútyuró
ímityúneri meúmúúpivýéné
ímityúné íjcyane. Muurá illu
nééneé: “Tsá múu úmúúpivyetú
ímityúneri.”

⁸Téhdurée tene íjcyátuca tsá o
wáájácútyuró kénehjí ímityúné
íjcyane. Aane o wáájácútyuróoobe
éhniínevúré ó ímíllehíjcyá ténéhjírē
o méénune.

⁹Ópée teene taúhbaju
o wáájácútyúné hajchótá ó
ítsúcunúhíjcyá ímí o íjcyane.
Árónáacáhjáa ihdyu múhdurá
ó dárífvémehíjcyáhi. Ááné
nījcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóne
tsúuca ó waajácúhi.

¹⁰Píívyéébé teene ítyaúhbaju
mééma meenú tsáimíyé dífbyema
meíjcyároki. Árónáacáhjáa
tehdu o íjcyatúné dējúcotu ó
wágóóóvéiyáhi.

¹¹Ópée ó íjtsúcunú ímí tehjújucó
o icyahíjcyáne. Árónáacáa téenej
téeveri ó waajácú ímityúné o
icyahíjcyané dējúcotu íllure o
wágóóóvéiyóne.

¹²Árónáa tsá ímityúné teene
taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí
tehjújucó teene ímiáájú íjcyane.

¹³Aane ¿íveekí o
wágóóóvéiyonévú oke tene
wáájácútsónáa ó nehíjcyá ímiáájú
tene íjcyane? ¿Mityá ímityuube o
íjcyanévu tene oke wáájácútsótuca
tsá o wágóóóvéityuróne? Áánerá
ihdyu ó wágóóóvéiyá tahllííné
táimítyú dējúcotu. Muurá teene
taúhbaju ímiáájú íjcyaróné méhdivu
bóhówajtsó méimítyu.

¹⁴Aane méwaajácú teene
Píívyéébedityuré tsáánee. Árónáa
óhdivyuré íjcyane ímityúné pañe ó
icyahíjcyáhi.

¹⁵Aabe tsá o wáájácúmeítyú
muhdu o íjcyane. Ímiááneré o
méénune o ímíllérónáa ímityúnéré
ó méénuhíjcyá o méenútyuróne.

¹⁶ Aane ímityúné o méénuhíjcyánetu ó waajácú ímiáané Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóne.

¹⁷ Áronáa teene ímityúné tápañe íjcyaneré oke íbúwájtsóneri ó méénuhíjcyá teene.

¹⁸ Aane ó waajácú ímiáané ímityuube o íjcyane. Ó imíllehíjcyará ímiáánéré o méénune. Áronáa tsá o méénuhíjcyatúne.

¹⁹ Áane ímityúné o méénútyurónéré íveekíhjáubá ó méénúhíjcyáhi.

²⁰ Áronáa ihdyu téenere tápañe íjcyane oke íbúwájtsóneri teene ó méénuhíjcyáhi.

²¹ Íllu muurá ó ícyahíjcyáhi: ímiáánéré o méénúfyoocooca ímityúnéré óhdivu dsiinévahíjcyáhi.

²² Ó imíllehíjcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane.

²³ Áronáa ímityúné íjtsaméi tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

²⁴ ¡Aabe máidáátsoju ehdífváiibye o íjcyane! ¿Aanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahíjcyané nájcaúvú o wágóóóváyónetu?

²⁵ Muurá íjcyaaabe Píívyéébe apáábyéré tsúúca téenetu Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri oke pájtyetétsoóbe. Áanéllii mítyane ó téhdútsohíjcyá dííbyeke. Aabe ihdyu óvíi ícyooca ó íjcyá dibye ímillédu. Áronáa táimítýú tápañe íjcyane oke pátsáricyohíjcyáhi.

Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóne

8 ¹ Muurá Críjtoéjté ímillédu íjcyájúcootúmé Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañéréjuco íjcyámé hallúrí tsá iiná íjcyatúne.

² Aane muurá Jetsocríjtoéjpi o íjcyáne j téeveri Píívyéébé Apííchó tsúúca tápañe íjcyanéllii tsáhájuco ímityúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájuco o wagóóóváyóne.

³ Muuráhjáa ítyaúhbaju meúráávyerómé mepájtyetétýurónéllii íllíkye wálloobe mehdu néébe dsíjívénej téeveri méhdityu méimítýú iwáágóoki.

⁴ Ehdúu mééma méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu mejjcyaki. Aame tsáhájuco méimillédu mejjcyatú Píívyéébé Apííchoréjuco meke túkévéjtsóné pañe mejjcyanélliihye.

⁵ Muurá ímillédu íjcyame téeneriyé tsúúrámehíjcyáhi. Áanetu ihdyu Píívyéébé Apííchó túkévéjtsóné pañe íjcyame tsúúráméi dibye ímillédu íjcyáiyóneri.

⁶⁻⁷ Muurá méimillédu meícyahíjcyáneriyé metsúúráméimýé ílluréjuco metútávaavéne. Ááneriyé muurá tsúúráméimýé tsá ímíllétú Píívyéébema ímí íjcyáiyóne. Aame tsá ávyejúúllétú dííbyé taúhbaju. Áanetu dibye ímillédu mejjcyáiyóneri metsúúráméimýé tsaímíyé dííbyema méijcyáhi.

⁸ Muurá ímillédu ícyahíjcyámé téeneriyé itsúúráméíñéllii tsá Píívyéébe ímillédu íjcyatúne.

⁹ Aane óvíi ímiáané Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha mejjcyáhajchíí tsáhájuco íhdée ámuha meícyahíjcyádú mejjcyatúne. Muurá Íapííchovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúmé tsá dííbyejté íjcyatúne.

¹⁰ Muurá médsíjiveé méimítyú déjucotu Críjtoéjté mejjcyaróme. Áronáa tsá muhdú mejjcyáityú tsúúca Píívyéébe meke ímiáámedi díllónéllíhye.

¹¹ Aane ímiááné mépañe Íapííchó íjcyáhajchíí muurá téhdure meke bóhíítsóiibye Jetsóókée íbóhíítsódu.

¹² Ahdícyane tsáhájucó meímillédú mejjcyáityúne, ámuúha táñahbému.

¹³ Muurá tehdu meícyahíjcyané meíhvéjtsótúhajchíí méwágóóóvéehi. Áanetu Píívyéébe Apííchó piáábori teene metáhjáhajchíí mépájtyéteéhi.

¹⁴ Muurá íñe múhdumé téené túkévéjtsó pañe mejjcyame ímiááné dííbyej tsíímé mejjcyáhi.

¹⁵ Aane teene mépañe íjcyame dííbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Lihíyo múúháj Caánij.” Áanéllíi tsá dííbyedi menúhnévétyuróne.

¹⁶ Ehdu Píívyéébe Apííchó mépañe íjcyáneri méwajácú ímiááné dííbyej tsíímé mejjcyane.

¹⁷ Aane tsúúca dííbyej tsíímé mejjcyame Críjtóo ícúbáhrámeídyú meícúbáhrámeímyé dííbyema máávyéjúúteé Cááníi dííbyeke néené avyéjuri.

¹⁸ Muurá ímiááné meícúbáhrámeíhíjcyámé íñe ímíjyaúrójucó mejjcyaiñe Píívyéébe avyéjuri.

¹⁹ Páneere muurá dibyée ípívyejtsóné téhmehíjcyá múijyú dibye ihñéjteke ávyéjútsoíñe.

²⁰ Muuráhjáa páneere dibye ípívyejtsóné tútávaavé dibye ímillédúre.

²¹ Áronáa ihdyu ímíbaávyeníéi ítsiime mejjcyámeke dibye tsíhdyurójucó ímíjpyetétsóijyu.

²² Muurá páneere dibyée ípívyejtsóné tsá ímí néétune. Aane téhmehíjcyá múijyú ímíbaávyeníé éhne múúne walle itsíímáváné boone ímíbaávyeníé téhmehíjcyádu.

²³ Áronáa tsá apáañéré teene ícúbáhrámeítyúne. Téhdure mee tsúúca Píívyéébeéjté mejjcyámé pañe Íapííchó íjcyarómé meícúbáhrámeíhíjcyáhi. Aame téhdure météhmehíjcyá ítsíímedíi meke idíllómeke dibye tsíhdyurójucó ímíbaájchoíñe.

²⁴ Ehdu méúmiwa néene mecáhcújtsóhajchíí mééma pánééveíñe tehdújucó. Muurá tsane meítsohíjcyané tsúúca maájtyúmícooca íllurójucó meíhvetené meíjtsohíjcyánetu.

²⁵ Áanetu meítsohíjcyané maájtyúmítúné hajchótá tsá meíhvetétú meíjtsónetu.

²⁶ Muurá meíhnáhóótúnéllíi Píívyéébe Apííchó meke piáábohíjcyá panévaré maáábúcuki. Muurá meere piáábó dííbyeke muhdú metáúmeítyúrónéllíi téenere wáájacúratúné mépañétú ihjyúvahíjcyáhi.

²⁷ Aane Píívyéébe páme íjtsaméíyé wájácú néébe waajácú íñá dííbyé Apííchó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá taúmeíhíjcyané ihñéjté mejjcyámé hallúvú dibye ímillédú mejjcyaki.

Ihñéjteke Píívyéébe piáabóne

²⁸ Muurá méwajácú panévaré meke pájtyénej téeveri Píívyéébe meke piáabóné ímiááné dííbyeke mewájyúmeke tsúúcajattújucóo ípítyájcámeídyú meke iújcúmeke.

²⁹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye meke wáájacúné íhñéjté mejcyame íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtso múnáa mejcyámedítýú díibye ílli ímichi ídyéjúcéjpi.

³⁰ Ehdúu tsúúcajátújuco meke iwáájácúmeke dibye ímiáámedi díllone dííbyé avyéjúejte mejcyaki.

³¹ Áánéllii Píívyéébe mééma ijcyá meke ipiááboki. Aanéjji ¿múha muhdú meke méénúiyáhi?

³² Muuráhjáa íllíkye wáýýútuubéré íhvejtsó mewáýyuri dibye idsíjíveki. Aabéjji muhdú tsá meke panévatúré piáábóityúne.

³³ ¿Mityá ijcyámé tsaate dibyee meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúúca dibye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íiná íjcyatúne.

³⁴ Aanéjji ¿múha nééjuri mewágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewáýyuri idsíjívéne bóhiibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe únúuri íjcyaaabe máhallúvú táumehijcyá piáábo.

³⁵ Áánéllii dibye meke wáýýumeke tsá íiná dííbyedítýú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne, mewáýyamúúvatunéhji, apíchó nééronéhji, téhdure dsíjivé íjcyaróné tsá meke dówajcáróityuró dííbyedítýu.

³⁶ Muurá Píívyéébe waajácúháámítu nééneé:

Dihñéjté muha mejcyáné hallútú múúhakyé dsíjívétsohíjcyáiyómé éhne múúne obééjámuke ditye dsíjívetsódu.

³⁷ Ehdu apíchó nééronéhji métáhjahíjcyá Jetsocríjto meke wáýýúúbej tééveri.

³⁸⁻³⁹ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe meke wáýýumeke íiná dííbyedítýú meke dówajcáróityuróne. Muurá dsíjivé íjcyaróne, bóhiime íñnújí hallúrí mejcyaróne, níjkyéji múnáa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme, íñnújiri íhtsútujte ávyéjute íjcyaróme, ícyooca tééné pañe mejcyáronéhji, bóónétu meke pájtyéíñéhji, téhdure caame íévéhóówari íjcyánéhjima íñnújiri íjcyáronéhji tsá meke dííbyedítýú dówajcáróityuró Máavyéjuubée Jetsocríjtoj tééveri dibye meke iwáýyune úújétsómeke.

Píívyéébe íjraéémuke íhñéjtedívú mémenúne

9 ¹ Aane Críjtoejpi o íjcyánéllii ámuha cáhcújtsótúmeke o néé ímiááné mityane ámúhadi o ídáátsovéne ímityúné ámúhá hallúrí íjcyáneri.

² Tápañe Píívyéébe Apíchó íjcyane waajácú teene múhduúvurá o íjtsúcunúne ídátsó o íjcyane.

³ Muurá ámuha tamúnáa ámúhá imítýú déjúcotu mewágóóóóvéiyónéllii ámúhakyé o wáýýune oore Críjtodítýú ó wágóóóóvéiyá ehdu o méénúneri ámuha mepájtyetéca.

⁴ Muurá Píívyéébe meke tsúúca ítsíímedi díllorómé tsá dííbyeke melléébohíjcyatú íjraééj tsiiménémúhaabe mejcyaróme. Áronáa ihdyu mewáábyutará dííbyé avyéju. Áánélliihyéhjáa muurá méénuube muhdú

meijcyaíñe pityájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dífbyeke medúúrúvahíjcyámeke tsáímíyé meke ipícyooñe.

⁵ Muuráhjáa méihde múnáaúvúj tsiiménémúhaabe Críjto mímúnáajpi tsíjúj icyánéjcutu. Aabe páné avyējuube íjcyá Píívyéébe múijyú nájkéváityúné dúúrúvámehíjcyaaabe.

⁶ Áronáa Píívyéébe méema imyéenuíñe néene tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú diityéjúcooro Ijraéj tsiiménémúhaabe meijcyarómedityu. ¿Íhya mityá pamévaré dífbyeéjté meijcyátúnéllí tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne? Muurá itsúcunúhijcyámé ípyée íñehdu díbye méénutúné tsúúca díbye méénújúcoorone.

⁷ Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvúj tsiiménémúháabeke díbye wábyújtsotú diityéj téeveri mímúnáa pájtyétéíñe imyéenuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dífbyeke: “Daachi Itsáadítýú llíyaatémé íjcyaa páñétúejte dítstsiiménémúhaabe.”

⁸ Ehdu néenetu méwaajácú ímiáané díbye Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyaromé pámeere Píívyéébeéjté íjcyatúne. Muurá ihdyu ípyée íñehdu díbye dífbyeke ájcuube Itsáaúvudítýú llíyaatémé páñétúejte dífbyéj tsiiménémúhaabe.

⁹ Íllúhjáa muurá neebe dífbyeke: “Ámúhtsikye o néene éévé úújetéijyu dítyáába tsíímávaá wájpiíkye.”

¹⁰ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe diityétsikye néhdújuco tene páneevéné diityétsima. Aanéhjáa diityétsi hajchi méihde múnáajpi

Itsáadítýú mewa Rebécá tsíímavá mítyétsikye tsáijyúre.

¹¹⁻¹² Aanéhjáa dilléi diityétsikye tsíímavátúné íhdéjuco Píívyéébe néene díllíleke: “Ámíáábé ehniíñevu bóneebe avyējuúhi.” Ehdúhjáa neebe diityétsikye muhdú dityétsi íjcyáíñe diityétsimái tene páneévétúrónáa íhjáa ipítýájcámeídyújuco.

¹³ Téenetúréhjáa muurá idyé íllu neebe tsiíñe íwaajácúháamitu: “Jacóóboke ó wajyú Etsaóoke o wájýúné ehniíñevu.”

¹⁴ ¿Ánállíihyéhaca ímityuube díbye Píívyéébeé? Tsáhaá, tsá ímityuube díbye íjcyatúne.

¹⁵ Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moitséeúvuke: “O ímíllémedi o ídáátsóvémeke ó píááboóhi.”

¹⁶ Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne. Muurá ihdyu iye ityújkevééllémediíjyuco díbye ídáátsóvéne.

¹⁷ Muuráhjáa Ejíhtó avyējuube Paraóóuvuke idyé neébe: “Oorée uke ávyéjúúbedítýú ó pícyóó uke pájtyénéhjitu pámeere ííúújiri íjcyané mímúnáa iwáájácú ímiáané íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóuvuke neebe Píívyéébeé.

¹⁸ Aabe ímiáané ityújkevééllémedi ídáátsóvéne píaabóhi. Áanetu tsaate illéébóne ímíllétúmeke pícyoobe ditye íimíllédú íjcyaki.

¹⁹ Áronáacáubá tsaate nééiyáhi: “Dífyere meke pícyohdújuco meijcyámeke ¿íveekí nehíjcyaaabe ímityumé meijcyane?” Áronáa tsá mee mímúnáa Píívyéébe iwáájacúdú méénune múhdurá meijtsúcunútyurone.

²⁰ ¿Aca muutá mee dífbyema metáhjácatsíki? ¿Aca núpájkííhlló neéiyá téihllóo nījcyómeke íveeki múhdurá ditye nījcyone?

²¹ Muurá núpájkityu nīcyohījcyámé piivyété páhduvaré íimillédú inījcyone. Piivyétémé ímiáané wáabyuta inījcyone. Áhdure piivyétémé áterééné wáabyuta inījcyone.

²² Muurá Píivyéébe íimillédúré aabúcuhiījcyá dībye wáágooímyé múhdurá ícyahījcyanéhji. Ehdu aabúcuhiījcyaaabe diityéj tééveri iúújétso íhtsútuu, ícyaaýóbaa, íjcyane.

²³ Áánetu tsúúca dībye méhdi ídáátsovémé méijcyá dífbyé avyéjuejte tsúúcajátújucóo meke dībye újcume. Ehdu méénuube mejtééveri íavyéjú íhtsútú iúújétsoki.

²⁴ Muuráhjáa ihdyu dífbyere meke ujcú íavyéjuejte meijcyáímyeke jodíómodítuyu, jodíómu íjcyátúmedítuyu, íjcyane.

²⁵ Íllúhjáa muurá dībye néene Otséa caatúnúhi:

Tahnéjté íjcyátúné mímúnaa ídátsó ícúvératúmé ícyahījcyámeke ó újcuú tahnéjteréjuco ditye íjcyaki.

²⁶ Téhdure tsiíne néeneé:

Tahnéjté íjcyátúrómeke áátsíímedíyējuco o díllóíne ímiáábé Píivyéébe o íjcyaaabe.

²⁷⁻²⁸ Áánetúhjáa Itsaía néé mee íjraéémudítuyu: “Píivyéébe ícúiyējuco muhdú mímúnaa ííńújiri ícyahījcyáné ímíbájchócooca Íjraéej tsiiménémúhaabe ávyétá mityámé íjcyárómedítýú uhjéméré pájtyéteéhi.”

²⁹ Áhduréhjáa tsiíne neébe:

Páné íhdéene íjcyáné avyējuube íjcyaaabe Píivyéébe méhdi ídáátsóvétuca tsúúca meke waagóoiyá tsaaté coévaratu éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake imyéénudu.

**Jodíómu tsá cáhcújtsotú
Jetsóoj tééveri mepájtyeténe**

³⁰ Aane ¿aca muhdú íne teéne? Muurá jodíómu íjcyátúrómeke tsúúca Píivyéébe dílló ímiáámedi éjyúu ténéhji élleu íjcyatúmé botsí dífbyeke cáhcújtsórómeke.

³¹ Áánetu mee íjraéémú métsúúrámehījcyará dífbyé taúhbaju meúraavyémeke dībye meke ímiáámedi díllóiyóneri. Áronáa tsá meke dībye díllotú ímiáámedi.

³² Aane ¿íveekí tsá meke dībye díllotú ímiáámedi? Muurá méijtsúcunúhījcyá teene taúhbaju meúraávyénetu dībye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá tene néhdu meijcyatúne. Áhdure Jetsóópe mééma méénune mecáhcújtsótúnéllii tsá dībye meke díllotú ímiáámedi. Íllure mébáńúmeihījcyá éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeiúú néébeke mecáhcújtsótúnéllííhye.

³³ Íllu muurá Píivyéébe néé íwaajácúháamitu:

Tsióo múnáa pańévú ó pícyoo tsáápiikye éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeímyé maáákityeúú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íínerí báńúmeítyúne. Ehdúhjáa Píivyéébe nééhií.

10 ¹Ámuúha táñahbému, ó imíllé memúnaa jodíómu pájtyeténe. Áánéllí ávyetá iñháó piáábó diityé hallúvú ó táúmeñhijcyá Píívyéébeke.

²Ímiááné imíllerómé dífbyeke iúraavyéne. Áronáa tsá ímí ditye úráavyetúne.

³Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewáiyuri dsíjivéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllone. Imíllerómé iye ímí ijcyáiyóné diityéké ímiáámedi díbye idílloki.

⁴Áronáa tsá dífbyé taúhbaju meúráávyémeke díbye ímiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdy Críjto mewáiyuri dsíjivéné mecáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi.

⁵Áronáacáhhjáa ihdy Moitséeúvú nées ímiááné Píívyéébe taúhbaju néhdu ijcyámeke díbye ímiáámedi díllóiyóné ditye ipájtyeteki. Áronáa tsá múha ávyeta tene néhdu ijcyáityuróne.

⁶Áánéllíhyée Críjtoj tééveri mepájtyetéine díbye méénune mecáhcújtsómeke ihdy díllloobe ímiáámedi. Aane tsá múu íjtsámeityú Críjtoke níjkyéj pañe iñéhcotéiyóné díbye meke ipiááboki.

⁷Áhdure tsá múu íjtsámeityú níjkyéné pañe dífbyeke iñéhcotéiyóné díbye meke ipiáábo tehdu téhulle íjcyácóobekéjívarí. Muurá tsúuca mééma dífbye.

⁸Íllu muurá téénetu nééneé: “Tsúuca ámuháma ijcyájúcooróné pajtyeté teene ámuha mecáhcújtsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha mecáhcujtsómé íñe meúwáábohíjcyáhi.

⁹Muuráhjáa Jetsocríjtó dsíjivéébeke Píívyéébe bóhiitsóné méífbúuri mecáhcujtsómé dífbyeke maávyejúúlléne teene tsíjtyeke meúúbálléhajchíí mepájtyetéehi.

¹⁰Muurá ímiááné méífbúuri mecáhcujtsóné tsíjtyeke meúúbálléhajchíí ímiáámedi meke díbye díllome mepájtyetéehi.

¹¹Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Dífbyeke cáhcujtsómé tsá íñerí báníumeityúne.”

¹²Ahdícyane pámeere tsííñe miamúnáama mee jodíómu Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé mepájtyetéehi. Muurá tsáápiye páme ávyéjuubéré ijcyaae piáábohíjcyá pámeekéré dífbyedi tsúúrameímyeke.

¹³Íllu muurá nééneé: “Dífbyedi tsúúrameímyé pájtyetéehi.”

¹⁴Áronáa ¿aca múhdutú dífbyedi tsúúrameíyómé dífbyeke cáhcújtsómejívarí? Áhdure ¿múhdutú cáhcújtsóiyómé dífbyeke wáajácúmejívarí? ¿Kíatú waajácúiyómé teene dífbyedítyú ijcyáné uwááboju múha diityéké úúbállémejívarí?

¹⁵Áhdure ¿múhdutú tsaate diityéké úúbálléiyá múha diityéké téénevu pícyóomejívarí? Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Maímijyu diitye ímiáájú úúbálléhíjcyámej.”

¹⁶Ehdu Píívyéébe waajácúháámitu tene néérónáa muurá tsá pamévaré téeneri ícúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaiaúvú néehí: “Píívyéébej, ¿a ijcyámé tsaate méuwáábori ícúvehíjcyámej?”

¹⁷Aane muurá Jetsocríjtodítyú ijcyáné uwááboju melléébone

ímíneúvú mewáájácúcooca tsúuca mécáhcujtsóhi.

¹⁸ ¿A téené uwááboju tsáhái múijyú mee ijraéémú melléébotúne? Áánerá tsúuca melléébohíjcyaráhi. Muurá tsiíne Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

 Tsúuca pahúllevávú ínnújiri
 tsújaavéné Críjtodítýú íjcyáné
 uwááboju.

¹⁹ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu nééronéubá ¿mityá tsá mewáájácúne? Muuráhjáa dífbyere Píívyéébe néé íllu Moitséeúvuj téeveri:

 Tsiíne miamúnáakéréjuco
 o pájtyetétsoneri ámuha
 menómútááváne diityédívu
 mecayóbááváteé átéréejte
 ditye íjcyane ámuha
 meítsúcunúhíjcyárómedívu.

²⁰ Áhduréhjáa idyé tsiíne dííbyeúvuj téeveri neébe:

 Oke wáájácútúné miamúnáa
 táíibúwá íjcyáturómé tsúuca
 tahñéjté íjcyáhi.

²¹ Áhduréhjáa mee ijraéémudítýú Isaiaúvuj téeveri neébe: “Ó nehíjcyará aatye lléébópítýúné miamúnáake ditye ookéréjuco iúráávyeki.”

Tsaate ijraéémú pájtyeténe

11 ¹ ¿Aanéhaca ehdu menéénellii meke íhvétsoobe Píívyéébé? Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámuha múnáajpi Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe ímichi Bejamíí dohjíba múnáajpi o íjcyáábeke újcuúbe.

² Tehdu meke íhvétsóíyóóbejíí tsúucajátújucóhjáa ihñéjté meíjcyainé inéémeke.

³ Muuráhjáa Eriaúvú néehíí: “Píívyéébéj, díhjuú uubálle múnáake idsíjívétsoéne díicúvé wajííne wácávyáhcohíjcyáme. Áánetu íne apáábyeréjuco o íjcyáábeke téhdure oke dsíjívétsołlehíjcyáme.”

⁴ Ehdúhjáa díbye Píívyéébeke nééronáa neébe: “Áronáa muurá íjcyámé 7,000-meva tahñéjté íjcyame ‘Baáa’ némeíñé níjcyotáábeke cáánívahíjcyatúme.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Eriaúvuke.

⁵ Aane muurá íjcyámé tsaate méhdityu díbyeé ídáátsóvéne újcume ímí dífbyeke úráávyehíjcyáme.

⁶ Muuráhjáa meke iwáýúnellii meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa ínehjí meméénúnellii mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsooméícyá tsá díbye meke wáýúnéri mepájtyetétýuróne.

⁷ Muurá mee ijraéémú mepájtyetétýonéri meíjýacunúrómé tsáhái mepájtyetétúne. Áronáa íjcyájucóomé tsaate díbye újcume tsúuca pájtyetéme.

⁸ Áánetu dífbyé waajácúháámitu dífbyeke lléébohíjcyátúmedítýú nééneé: “Píívyéébere diityé íjtsaméí mújtatsó ditye íajtyumíjúcooróné iwáájácútki. Áhdure illéébójúcooróné ditye icyáhcuíjtsótuki. Aame muurá téhdupíyé icyoóca.”

⁹ Áhduréhjáa Dabíiúvú néehíí: Óvi ditye náhbévácatsíhíjcyáné wañéhjíné dahpédú nééne diityéké mújtatsó ímí Píívyéébema ditye íjcyátu diityémá ímítýú tene iníjkévaki.

10 Óvi ijcyámé éhne múúne
hállúvatúmé ijcyadu
íimítyuháné diityéké
mújtatsómé íimíbaávyétuki.
Ehdúhjáa neebe Dabíúvu.

Jodíómú ijcyáturómé pájtyeténe

11 ¿Anéhaca íne ávyéta
mújtaréjuco mee jodíómú
Píívyéébedítýú meméénune?
Tsáhaá. Muurá ihdyu dífbyere
Píívyéébe nééjuri ehdu mééma
teene jodíómú ijcyatúmé tééné
hóowari pájtyeténetu meífváne
botsíi téeneri metsúúrámeíki.

12 Ehdu Píívyéébeke
melléébotúmé ímítyú meíjcyaróné
píaabó tsíjtyeke jodíómú
ijcyátúmeke. Aanéjífí awáá muurá
dífbyeke meúráávyécooca éhnííñevu
píááboíñé pamévakére.

13 Aane ícyooca diitye jodíómú
ijcyátúromeke o nééhíí: Ámúha
éllevúu oke Píívyéébe wallóo
ámúhakye dífbyé uwáábojúvú o
wáájácútsoki. Áané wákimyéí o
méénune ímí ó íjtsúcunúhi.

14 Aane tsáijyu múu íne ámúhakye
o úwáábóneri ímí ámuha meíjcyane
tsaate tamúnáadítýú ííténe
ámuhádú ímíjpyeté ipájtyeteki.

15 Muuráhjáa múúhakye múu
íhvejtsódú Píívyéébe méénúné
hóowari tsíjtye múnáa ámuha
meíjcyarómé méímíbaavyé
tsaímiyéjuco dífbyema ámuha
meíjcyaki. Aanéjífí muurá muha
dífbyema meímíbaávyécooca
mébóhííteé tsúúcajáa dsíjívemédú
muha menéérome.

16 Muurá tsáoobíráutu pááaho
meméénuho ímí néhajchíí páneere
ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkýé

ímí néhajchíí páheere ímíhyeé.
Ahdúu muurá méíhdé múnáajpi
Aavaráaúvú Píívyéébeéjpi
íjcyánéllii téhdure mee dífbyedítýú
mellíyaatémé méijcyá Píívyéébeéjté
íne múhdumé dífbyeke
mecáhcujtsóme.

17 Muuráhjáa páñétúehe
orííwóhé wajcánédú muuha
jodíómú menééromedítýú tsaatéké
waagóoobe diityéjúcooro páñétúeje
ihñéjté muha meíjcyarómédítýu.
Áámé cápayóóvéé ámúhakye díbye
újcume ámuha méijcyá éhne múúne
bájú orííwóhe wájcá ímíááhetu
mecámahjácódu. Áánéllii muurá
ámuha téhdure Píívyéébeéjté íne
muha meíjcyadu.

18 Áronáa ihdyu méijtsúcunúmeídí
muha páñétúeje meíjcyarómé
ehnííñevu ámuha meíjcyane.
Muurá múúhadítýú ámuha
méejécunú éhne úmehe tébajkyéjitu
éjécunúdí ímichi tujkénúeje muha
meíjcyánéllíhye.

19 Íhya mityá ámuha menééhíí:
Diityéjúcooro páñétúeje
íjcyarómeke íhvejtsóne
meekéréjuco díbye újcune diityé
cápayóóve.

20 Ihdyúhdée tehdújuco
múúhakye díbye íhvejtsóné
muha mecáhcujtsótúnéllíhye.
Áámé cápayóóvéé ámúhakye
újcube ímí dífbyeke ámuha
mecáhcujtsónéllíhye. Aame téiibúwá
meíjcyá. Mémítýájkímíyédí téeneri.

21 Muuráhjáa páñétúeje
ihñéjté muha meíjcyarómedi
ídáátsóvétuubéré múúhakye
íhvejtsóhi. Aabe téhdure ámúhadi
ídáátsóvétyónejífí ímítyú ámuha
dífbyema meíjcyáhajchííjyu.

22 Muurá Píívyéébe ímíáábé dííbyema ímí mejjcyámema. Áanetu ímítyú mejjcyámeke múhdurá ijtsúcunúúbe. Áanéllíi ímíááméré mejjcyaco tsúúcajáa ámúhakey dibye újcume. Ímí ámuha mejjcyátúhajchíí tsáhájucó ámúhadi dibye íícúvéityúne.

23 Muurá tamúnaa ímíbáávyéhajchíí diityéké újcúííbye. Muurá piivyéteebe tsiíne diityéké újcune.

24 Muuráhjáa ámuha tsíííne mífamúnaa mejjcyáromeke dibye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú orííwóhe wájca ímíááhetu cámaavédu. Aanéjji muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiíne újcúííbye.

Nihñéré ijraéémú pájtyeténe

25 Ámuúha tánahbému, ó imíllé ámúhakey o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetéíne Píívyéébe wáájacúratúné Críjtoj tééveri méénune. Áronée tamúnaa tsá cáhcújtsotú tééné hóowari ámuha tsíííne múnaa dííbyeke cáhcujtsomé mepájtyeteki. Áaneri ihdyu mémítyájkímeyéidííne.

26 Muurá téhdure tamúnáadi ídáátsóvéne píáábóiibye ditye ipájtyeteki. Muurá dííbyé waajacúháámitu nééneé:

Tsióo múnaa ijraéémudítyú íjcyáiibye tsaapi diityéké pájtyetétsoóbe. Aabe waagóó diityé ímítyu.

27 Ehdu diityéké ó ímíbájchoo ópée o néhijcyádújuco. Ehdu nééne Píívyéébe waajacúháámitu.

28 Aane tamúnaa jodíómú tsaríllé Críjtóo mepájtyetéíne méénúné uwááboju téénej tééveri ámuha jodíómú mejjcyátúromeke téhdure Píívyéébe ipíááboki. Áronáa ihdyu tsá dibye íhvéjtsóturó múúhakey. Muurá mítyane múúhakey wájyuube múúhá íhdé múnáaúvukée íhñéjtedíwú imyéménúnéllííhye.

29 Aabe íñéhdú imyéménúnéllíi tsá íhñéjteke íhvéjtsotúne. Téhdure meke ipíaabóné tsá dibye dójtúcutúne.

30 Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdu muurá ícyooca tamúnaa téénej tééveri dibye ámúhadi ídáátsóvéne ipíááboki.

31 Áané boone téhdure ámúhadíi ídáátsóvédú diityédí ídáátsóvéne píáábóiibye ditye icyáhcújtsoki.

32 Muurá dííbyere Píívyéébe meke paméwá mífamúnáake íhvejtsó dííbyema múhdurá mejjcyá pámehdíyé méhdi ídáátsóvéne tsahdúré meke ipíááboki.

33 Aabe íhtsútuube íjcyaae panéwáre wáájacuube muhdú meke túkévétsóhíjcyané mewáájacúíyonéwú tsá méjtsaméí úújetétúne.

34 ¿Mityá íjcyámé tsaate dííbyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A íjcyámé tsaate dííbyeke úwaabóiyóme?

35 ¿A íjcyámé tsaate tsíménevu ditye dííbyeke ájcúnéllíi tééné píaméí dibye píáábohíjcyáme?

36 Muuráhjáa ihdyu páneere dííbyere Píívyéébe ípívyejtsóné dííbye tájpíyé íjcyáhi. Áané avyéjuube dííbye. Ahdícyane metsu dííbyeke maávyéjútso pájtyuváre múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

**Píivyéébé túkevętsóju
pañe meįcyane**

12 ¹Ahdıcyane, ámuúha táñahbémuj, Píivyéébe mıtıyane meke ıdaatsóllénellii ámuúhake o nées dífbyedıvú ámuha meıhvętsámeıñe dífbyé túkevętsóju pañéréjuco ámuha meįcyane dífbyeke meúraávye muhdú díbye ímillédu. Ehdu muurá ámuha meįcyáneri dífbyeke méduurúváiyáhi.

²Tsá múu įjcyájúcootú ıñe įjiiri mıámúnaa múhdurá ıcyahįcyádu. Mécápayóóvé ámuúhá įjtsameı ámuha mewáájácu tsaimıyé meįcyáiyóné Píivyéébe ímilléne.

³Muuráhjáa meke ııdaatsóllédú įjcyabe oke pıcyóó ámuúhá uwááboobe o įjcyaki. Aabe ámuúhake o nées ámuha meįtsúcunúmeıtyu panévare ámuha mewáájacúne. Múu ímıñeúvú įjcyáne įjtsameı dífbyeke ıcyáhcuįtsóneri.

⁴Muurá méjpi pıvátsihjıvá įjcyane tsá tsané wáabyutáre įjcyatúne.

⁵Ahdu Crįjtoęjté pıvámeva meįcyarómé tsáápihdyúre menéeme mépıáábócatsıhıcyáhi.

⁶Áameké Píivyéébere ímillédú meke ájcúneri mépiıvyété páhdıvare nénehji meméénune. Áánellii tehdu nénehji méméénuhįcyá ímıñeúvú meįtsámeıñema. Muurá tsaate ııná pájtyeıñe ıhdéjuco iwáájacúné úúbállehįcyámé tehđjuco úúbállehįcyáné dífbyeke ıcyáhcuįtsódú įjcyame.

⁷Áhdure tsįjtyeke ipıaabóné pıvıyetémé múu ímıñeúvú pıaabóhi.

Áhdure iúwaabóné pıvıyetémé múu ímıñeúvú úwaabóhi.

⁸Áhdure múhdurá néemeke ímıjpyetętsóné pıvıyetémé múu ímıñeúvú meenúhi. Tsáneetu pıhtómeke ipıaabóné pıvıyetémé múu pıaabó pájıvatúme. Tsaatéke ityúkéveįtsóné pıvıyetémé múu ímıñeúvú túkéveįtsóhi. ıdáátsómeke ipıaabóné pıvıyetémé múu pıaabó ímıjyuuri.

Muhđú Crįjtoęjté įjcyáiyóne

⁹⁻¹⁰Ámuúhake o nées ámuha mewájıjycatsı pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wájıjycatsıdyu. Ááne máavyéjıúllejcatsı panévaturé. Ímıtyúneri ıcúvetúme ímıáánéré meúraávye ímı ámuha meįcyaki.

¹¹Óvéheetúme ímıñeúvú meméénú Píivyéébeke ámuha meıcúvéne wákımyéi.

¹²Aame múu imıjıúú ímı ámuúhá úmıwa néénellııhye. ıcúbáhrámeıyóné múu iáábúcúne óóchévetúme pájıyvare ihjıvıhıjcyá Píivyéébema.

¹³Áhdure tsįjtye dífbyeęjté įjcyámeke mépıáábohıjcyá dıtye pıhtónéhjıtu. Ámuúhake ááhıvémeke múu tsaimıyé waatsúcúhi.

¹⁴Tsaate ámuúhake tsarılléromeke tsá múu tsarılletúne. ıllure múu diıtyé hallúvú pıáábó táúmeı Píivyéébeke.

¹⁵Áánetu ímıjıúúmema múu téhdure imıjıúúhiı. Kımóóveri įjcyámema múu kımóóvéhi.

¹⁶Mépıáábojcatsı ímıñeúvú pájıvatúme. Tsá múu iıye iéllevu ávyéjuuháñe ipıúvane ‘mıtyáhmıtyá’

neétune. Múu pamévamáyé tsahdúré nahbéváhi. Tsá múu íjtsúcunúmeítyú pámé ehniíñevu iwáájacúne.

¹⁷Tsaate ámuéhake ímityúné meénúmeke tsá múu píameítyúne. Múu ímiáánéré meenú ímí ditye ámuéhake íjtsúcunúki.

¹⁸Tsaímíyé mejjcyá pamévamáyé úhbájcatsítyúme.

¹⁹Ámuúha táhahbému, tsaate ímityúné ámuéhake meénúhahjchíí tsá múu íjyácunútú diityéké iáhdó iújcúñeri. Múu fhvejtsó Píívyéébere muhdú iwáájacúdú diityémá ímíbhájchoki. Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé: “Ooréi ó ícúbáhraá ímityúné ámuéhake meénúmeke. Ehdu o néé Píívyéébe o íjcyáabe.”

²⁰Áhdure idyé tsiíne nééneé: “Ámuéhake múnáájtsóromeke mépiáábó panévatúre. Ditye ájyabáavatéhajchíí múu májchotsóhi. Ditye iádóíyóneri íjcyáhajchíí múu íjchóhi. Ehdu ámuha diityéké tsaímíyé meíícúvéhajchíí muurá ílluréjuco ditye núcójpfveíñé ámuéhake inéhníllehjcyáneri.” Ehdu muurá meke úwaabóné Píívyéébé waajácúháámitu.

²¹Ahdícyane ímityunévú metáhjátsameídiñe. Múu ímiááméré íjcyáíyóneríyé tsúúrámeí ímityúné ámuéhake idyómájcótuki.

13 ¹Múu avyéjuullé pámeere méiiñújí ávyéjuchte. Muurá Píívyéébere diityéké pícyoome íjcyá patsíhjívári.

²Aame néene lléébotúme muurá tsá Píívyéébeke ávyéjuúllétúne. Aane ehdu néémeke téene hallútú ícúbáhraímyé diitye ávyéjuchte.

³Árómedi ímí mejjcyame tsá meíllityétúne. Áánetu ímityúné meénuhíjcyámé diityéké illíhi. Aane ámuhá hallúri ímityúné íjcyátu ímiááméré mejjcyá muhdú diityé taúhbajúúné néhduú. Áijyu ímí ámuha mejjcyáahi.

⁴Muurá Píívyéébere pícyóó diityéké téenevu diityé túkevéjtsó pañe ímí mejjcyaki. Áánéllii ímityúné meénuhíjcyámé diityéké illíhi. Muurá tsá pevénéré ditye úvanúítyuró ímityúné meénúmeke.

⁵Áánéllii múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámuéhake ícúbáhraíyóné apííchoríyé ávyéjuúllétúne. Múu avyéjuullé diityéké muhdú Píívyéébeke maávyéjuúllédú dííbyerée diityéké pícyóónéllíhiye.

⁶Áane iiná néetuméré mááhdohíjcyá méiiñújí avyéjuúbé wáabyuta ditye áhdótsohjcyané Píívyéébere diityéké pícyóomé túkevéjtsó pañe mejjcyánéllíhiye.

⁷Múu pamévakéré ajcú diityé wáabyuta íjcyanévú. Áhdure ámuéhake piáábó táumeímyeke mépiáábó. Méiiñújí avyéjuchte meke áhdotsóné múu diityéké iávyéjuúlléne áhdóhi.

⁸Tsá múu tsaatédítýú ináhjíhenúné áhdótúme íjcyatúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdu mejjcyame tsíjtyeke méwajýúhi. Imíllebe muurá pamévamáyé mewájýjcatsíñe.

⁹Muurá díbyé taúhbajúúné néehíí: “Tsá múu ihdícyáméhjima dómácójcatsítyúne. Tsá múu dsíjívétstóú míamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímityúneri úmúúpívyetúne.”

Ehdu Pívyéébé taúhbaúúné néhdu mejcy tsiíne illu nées díbyé taúhbaú: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wáyúmeídyu.”

¹⁰ Muurá ímiáané pamévake mewáyyume tsá mújyú ímityúne meméénúíturóne. Aane tehdu mejcyame méjcyá díbyé taúhbaú néhduú.

¹¹ Áánéllí metsu mejcy téiibúwá muhdú díbye ímillédu. Tsúuca muurá piihíne mepájtetémé tsíhdyuréjuco meímíáávyéíne.

¹² Muurá ímityúne meícyahíjcyané tsúuca níjkévaríjyuco. Áánéllí óvíjyacóóné tehdu meícyahíjcyáne. Métsu metsúúrámeí muhdú ímí mejcyáíyóneri téeneturéjuco mebohówaúcunúki.

¹³ Métsu panévaturé ímiááméré mejcy ímityúnetu menéétsámeítuyuki. Óvíjyacóóné mewáñehjívaténé pañe mellíyícyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné ihdícyáméhjíma medómácócatsíhíjcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíne menómítáávahíjcyáne.

¹⁴ Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtodívréjuco meíhvéjtsámeí díbye meke túkévejtsómé ímí mejcyaki. Óvíjyacóóné meímillédú mejcyane.

Tsá meíhjúváítuyuró ménahbémuđi

14 ¹ Tsaate Pívyéébeke cáhcújtsorómé ímí díbyé uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhjácatsítuyú téeneri. Tsaímíyé múu nahbévájcatsí diityéma.

² Muurá íjcyámé tsaate pamévakéré dóómeé. Áánetu

íjcyámé tsijtye Pívyéébé uwááboju ímí wáájácútúmé pamévakéré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevéne májchóré májchome.

³ Aane panévare dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsijtye ténehjí dóótune. Áhdure panévare dóótume tsá múu íhjúvatú panévare dóómedi. Muurá idyé diityéké Pívyéébe wajyú téhdure ihñéjté íjcyámeke.

⁴ ¿Aca muutá mee muhdú Pívyéébeke tsijtye úráávyéneri meíhjúvaki? Óvíi ihdyu díbyere nées dítye muhdú íjcyane. Tsáíjyu múúne ímí íjcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdyu díbyere piivyété diityéké ípíaabóné dítye ímí íjcyay muhdú íjcyáiyódu.

⁵ Muurá íjcyámé tsaate kéjcoojí díbyeke idyúúruvahíjcyané éhnííñevu ímí íjtsúcunúme. Áánetu íjcyámé tsaate pajcóójivaré idyúúruváné ímí íjtsúcunúme. Aane ihdyu óvíi íímíllejcoojí díbyeke dúúruvahíjcyámé téjcooji duurúváhi.

⁶ Áhdure panévare dóóme óvi dóóhií. Áánetu panévare dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevéne májchó íjcyaróné hallúvú Pívyéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsijtye téhdujtsó dó hallúvu. Ááneri muurá pámeere tsahdúré ávyéjujtsó díbyeke.

⁷ Tsá muurá meere meímillédú mejcyatúne. Muurá Pívyéébere meke picyóó díbyeke mebohówájtsoki. Aame médsíjivé díbye ímílléjyju.

⁸ Muurá mebohííne hajchótá méjcyá díbyé hójtsiri. Aame médsíjivécooca téhdure tsá kiávú díbyedítuyú mepéétune. Muurá

dííbyemáyé méijcyá dííbyeéjté
meijcyanéllíihye.

⁹Téénéllíihyée muurá Críjto
dsíjveebe tsiíne bohííhií. Aabe
muurá téhdure dsíjvetúméi dííbyé
cahcújtso múnáa íjcyámé avyéjuúbe.
Áhdure dííbyé cahcújtso múnáape
íjcyame tsúuca dsíjivéjúcóomé
avyéjuube dííbye.

¹⁰Aanéjíí tsá múu ámuhá
nabhémú cahcújtso múnáa múhdurá
íjcyáneri íhjuvátúne. Tsá múu
diityé piivyétetu néétune. Muurá
pámeere mépíhcyááveé Críjtodívú
díbye meke ínéé ímiáané muhdú
meicyahíjcyané.

¹¹Muurá Píívyéébé
waajácúháámitu nééneé:
Píívyéébe o íjcyáábeke
pámeere míamúnáa
iwáájácúne táúmiwávú
ímíhímóúbáne oke duurúvaáhi.
¹²Aane muurá pámeere méúúbálleé
dííbyeke muhdú meicyahíjcyané
meke díbye díllóijyu.

**Tsá ménabhémuke
metútávájtsóityúne**

¹³Áanéllíi tsá múu tsaate
múhdurá íjcyáneri íhjuvátúne.
Métso ímiááméré meijcyá
ménabhémú Píívyéébeke
cáhcújtsónetu diityéké
metútávájtsótuki.

¹⁴Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe
ó waajácú panéváre medóórone
muhdú néétune. Áronáa tsaate
panéváre medóóne ímityúné
íjtsúcunúme óvi tsá dóótune.

¹⁵Aane teene dóótúmeke ámuha
medóóneri metútávájtsóhajchíí
muurá tsá ámuha diityéké
mewájjutúne. Áanéllíi múu

téiibúwá íjcyá ámuha tsaatéké
memújtátsótu téhdurée diityé
wájjyuri Críjto dsíjivémeke.

¹⁶Aame tsáma ménéétsámeídí
tehdújúcooro néérone ámuhadívú
ímityú ítsúcunúhíjcyámedívú.

¹⁷Muurá Píívyéébé avyéjuejte
meijcyame tsá apááñéré méjpi téene
tájjpi íjcyáneri metsúúrámeítyuróne.
Téhdure métsúúrámeíyá díbye
Íapííhó mépañévú pícyóónej tééveri
ímíjjyuuri tsáímíyé meijcyáíyóneri.

¹⁸Ehdu muurá Jetsocríjtoke
meúraavyéné Píívyéébe ímí
íjtsúcunúhi. Téhdure míamúnáa ímí
íjtsúcunúhi.

¹⁹Ahdícyane metsu dííbyeéjté
meijcyame mepíáábójcatsíyóneri
metsúúrámeí tsáímíyé meijcyame
dííbyeke meúraávyeki.

²⁰Áanéllíi médohdí ámuhá
nabhémú dóótunéhjí Píívyéébeke
dítye úráávyénetu ámuha diityéké
metútávájtsótuki. Tsáháturo
dooháñé ímityúné íjcyatúne.
Áronáa tsaate ménabhémú ímityúné
íjtsúcunúné médohdí dítye íténáa
diityéké ámuha metútávájtsótuki.

²¹Áanéllíi tsá dítye dóótunéhjí
medóóityuróne. Áhdure tsá
maadóityuró ávyéjpacýóné diityéké
metútávájtsótuki. Panéváre
ímityúné dítye íjtsúcunúnéhjí
tsá meméénúityuró Píívyéébeke
dítye úráávyénetu diityéké
metútávájtsóíyónéllíihye.

²²Áánetu tsane ámuha
meméénune ímí tehdújuco ámuha
meíjtsúcunúné múu meenúhi.
Áronáa ihdyu tsá múu tééneri
tsíjtyeke pátsárijcyotúne. Muurá
ííné imíjjyau méijcyá ímityúnetu
menéétsámeítyúme.

²³ Muurá tsaate ímityúné ijtsúcunúroné idyóhajchíí tsúuca ímityúné meenúhi. Panévaré ímityúné mejtsúcunúroné meméenúhajchíí muurá tsúuca ímityúné mémeenúhi.

Tsijtyeke mepíaabóne

15 ¹ Aane tsúuca ímí Píívyéébeke mecáhcujtsómé metsu mepíáábo eene dífbyeke cáhcujtsoromé múhdurá ítsúcunúhijcyámeke ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Tsá meere ímí mejjcyáíyóneri metsúúráméítyuróne.

² Áánéllíi metsu mepíáábo tsijtyeke ditye éhniíñevu ímí Píívyéébeke iúráávyeki.

³ Tsáháa muurá Críjto íjyácunútú iye tsaímíyé íjcyáíyóneri. Muuráhjáa dífbyeke pajtyéné Píívyéébé waajácúháámitu illu tene néhdújuco: “Úhdi úhívatémé óhdíjyuco úhívatéhijcyáne.”

⁴ Ehdúhjáa páneere Píívyéébe caatúnútsohijcyá meke tene úwáábónej téeveri óóchévetúme méitsohijcyá íné imíjyaú dífbyema mejjcyaiñe.

⁵ Muurá piivyéteebe meke ipíaabóné mávaríjchojúúné maáábúcuki. Aabe ihdyu óvíi ámúhakye píaabó ámuha ímí mejjcyá panévatúré muhdú díbye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu.

⁶ Aame máávyejújtso dífbyeke Máavyejuube Jetsocríjtó Caaníkya.

Jodíómú íjcyátúrómeke ímiájú úwááboméñe

⁷ Ímíñeúvú múu nahbévjacatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevádú téeneri Píívyéébeke máávyejújtso.

⁸ Muuráhjáa múúhá ihde múnáaúvuke Píívyéébe néhdújuco Críjto tsáane muuha jodíómuke ipíááboki. Áanetu méwaajácú muhdú inéhdú ímiáané díbye méénune.

⁹ Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú mejjcyáturómedi ídáátsóvéne díbye ámúhakye pájtyetétsóné hallúvú dífbyeke ámuha medúúrúvaki. Muurá dífbyé waajácúháámitu néénee:

Uke o ávyéjyútsóné dúúrúvaabéré ó mátsívahíjcyaa jodíómú íjcyátúróme pañetu.

¹⁰ Áhdure tsiíñe néénee:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyáturóme méimijyúúvé tsamééré Píívyéébeéjté ámuha mejjcyame.

¹¹ Téhdure tsítsihdyu néénee:

Pámeere panévá iníjñíne múnáa máávyejújtso Píívyéébeke.

¹² Téhduréhjáa Itsaíá dífbyere Píívyéébe túkévéjtsóneri illu caatúnúhi:

Itsaíj tsiiménémúháábedítyú íjcyáiibye tsaapi téhdure jodíómú íjcyátúróme avyéjuube íjcyáabe. Áábedívu cátsípááveímye. Ehdúhjáa Itsaíá caatúnúhi.

¹³ Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámuha mecáhcujtsómeke ímijyúúvétsoobe tsaímíyé ámuha mejjcyaki, dífbyé Apííchó ámúhá pañe íjcyáne téeveri ímí dífbyema mejjcyaiñe ámuha mejjtsoki.

¹⁴ Muurá ó waajácú dífbyé icyánéjcu tsúuca ámuha táñahbémú mewáájácúnéllíi mepíáábócatsíhijcyáne.

Aame ímí tehdújucu ámuha meúwáábocatsíhijcyáne.

¹⁵ Aane íñe íhyaami ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe ámuhakye o néé ámuha maábájíwétu muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. Íllu íñe ámuhakye ó úwáábohíjcyá iwáábyudúu múhdurá o nééróóbeke Píívyéébe oke níwaavénéjucu.

¹⁶ Okée muurá níwááveebe ámuhakye jodíomú íjcyátúrômeke o úwáábo Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéíñe mééma dibye méénúné uwááboju. Aane táwákimyéí íjcyaaabe ámuhakye ó úwáábohíjcyá Píívyéébema ámuha meímíjpyeteki. Muurá dífbyé Apííchoj tééveri ámuha meímíwáávyémeke ímí ijtsúcunúíbye.

¹⁷ Aane íñe Jetsocríjtoéjpi o íjcyaaabe Píívyéébeke o íícuveneri ó imíjyúúhií.

¹⁸ Muurá tajtyééveri méénuhíjcyaaabe méénúráítyúronéhjí téénetu ámuha jodíomú íjcyáturómé mecáhcújtso dífbyeke.

¹⁹ Ehdu ó méénuhíjcyá panévaré dífbyé Apíícho piááboríye. Aane tsúúca pahúllevaré ó úwáábohíjcyá Críjtóo mééma mepájtyetéíñe méénune Jerotsaréetu Iríiricó iínújívújucu.

²⁰ Aane ó imíllé o úwaabóné dífbyeke waajácútúmeke. Áánéllii tsá o úwaabójúcootú tsúúca tsaate uwáábohíjcyátsíhji múnáake.

²¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Múijyú dífbyé uubállé lléébohíjcyatúmé dífbyedítýú íjcyané uwááboju illéébone cáhcújtsoóhi.

Róómávu ipyééíñe Páávoro íjtsámeíñe

²² Ehdu íñe tsaate múijyúílkýe Críjtodítýú íjcyané uwááboju lléébótúmedi o íjívénéllii tsá o píívyetéhíjcyatú ámuhakye o ááhíveténé mítýane o ímíllérónáaaca.

²³ Árone íñe múhdúne píjcyájucu ámuhakye o ájtyúmííyóneri o íjyácunúhíjcyaaabe tsúúca ó nijkévá íllé iínújíñe múnáake o úwáábónetu.

²⁴ Aabe Ejpááñá iínújívú o péécooca ámuhakye ó aahíveíñuúhi. Átsihdyu o péébeke óvíí ámuha oke panévatúré mépiáabó ímí o úújeteki.

²⁵⁻²⁶ Áronáa tujkénúí ó úlléjeé Jerotsaréeri téhulle ménahbémú íjcyámeke Matsedóóniámá Acááyá iínújícúri íjcyané cahcújtso múnaa piáábóne dsídsidívú o ájcutéébe.

²⁷ Imíllémé íicyánéjcutu ipíaabóné téhulle íjcyané cahcújtso múnáake. Muuráhjáa ímichi diitye jodíomudítýú teene pajtyeté uwááboju tsújaavéné diityédívú úújetéhi. Áánéllii tehdújucu diityéké ditye panévatúré piáábóiyóne.

²⁸ Ahdícyane óvíí teene dsiidsi Jerotsaréevu o pícyóhjené boonétú Ejpááñavu o péébe ámuhakye ó aahíveíñuúhi.

²⁹ Muurá ó waajácú ámuhadívú o úújetécooca meímíjyúúveíñé mítýane Críjto meke piáábohíjcyáneri.

³⁰⁻³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoéjté meíjcyame méwajyújcatsí Píívyéébé

Apíichó meke píáábóneríye.
 Áánéllíi ámuáhake o nées táhalluvú
 díbyeke ámuha píáábó métáúmeí
 oke díbye ityéhme cáhcújsótúné
 mífamúnaa ímityúmé íjcyame oke
 ityútávajtsótu téhulle Jodéá iinújiri
 íjcyame. Áhdure métáuméí diitye
 Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso
 múnáá halluvú ímí ditye íjtsúcunú
 diityé éllevu dsídsike o tsájtjene.

³² Aane óví Píívyéébe
 ímílléhajchíí ámuhadívú o
 úújetécoca ímí ménahbévajcatsíhi.

³³ Áhdícyane óví ámuáhake
 píááboobe íbúwajíí ámuha
 meíjcyaki. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóne

16 ¹ Téhdure ménaalle Péébe
 Tséekeréá cóomiyí íjcyané
 cahcújtso múnáake píáábohíjcyalle
 ámuáhake aahíveteéhi.

² Áalleke ímíneúvú méwaatsúcuco
 Máavyéjuube Jetsóo mémeri
 muhdú díbyé cahcújtso múnáa
 meíjcyame mewájyujcatsídyu. Áane
 mépíááboco ímíneúvú panévatúré
 ííne tájpí dille íjcyáínetu. Muurá
 tsaatéké ipíáábóné tsanéjcuvo
 téhdure oke píáábohíjcyalle.

³ Téhdure ámuáhake o nées
 Pírísíírama Akííramútsikye ámuha
 meúúballe diityétsikye o dúúruvane.
 Diityétsii oke píáábohíjcyá
 Jetsocríjtó uwááboju o úwáábónetu.

⁴ Áhdurée oke pájtyetétsumútsí
 ápíchó néenetu. Áánéllíi ó téhdujtsó
 diityétsikye. Téhdure tsijtye
 jodíómú íjcyatúmé cahcújtso múnáa
 téhdujtsó diityétsikye.

⁵ Téhdure diityétsi jávú
 diityétsima píhcyáávehíjcyané
 cahcújtso múnáake ó duurúváhi.

Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké
 ó duurúváhi. Diibyée muurá Acááyá
 iinújii múnáadítyú cáhcújsótujkenú
 Críjtoke.

⁶ Téhdure Maaríake ó duurúvá
 éhnée mítyane ámuháma
 wákímyeíhíjcyáalleke.

⁷ Téhdure ó duurúvá tamúnáajtési
 Adoróónicómá Joníamútsikye,
 diityétsimáa cúvéhóójari muha
 meíjcyámútsikye. Diityétsihjyáa
 táihdējuco cáhcujtsóné Críjtoke.
 Áamútsikye uwáábojte ímí
 íjtsúcunúhi.

⁸ Áhdure Píívyéébeéjpi tsijpi
 táñahbévaabe Áápiríake ó
 duurúváhi.

⁹ Téhdure Obáánoke ó duurúvá
 Jetsocríjtó uwááboju muha
 meúwáábohíjcyánetu múuhakye
 náhbénuhíjcyáábeke. Téhdure
 mítyane o ívámeíbyeke Etáákikye ó
 duurúváhi.

¹⁰ Téhdure Apééré ímí Críjtoke
 úráávyehíjcyáábeke ó duurúváhi.
 Téhdure Arijtóóboró hájkímuke ó
 duurúváhi.

¹¹ Téhdure tamúnáajpi Herodíooke
 ó duurúváhi. Natsíitso hájkímú
 Píívyéébeéjité íjcyámeke idyé ó
 duurúváhi.

¹² Téhdure ó duurúvá
 Tripéénamúpike Tripóótsama
 téenere Píívyéébe uwááboju
 méénuhíjcyámúpike. Téhdure
 ménaalle Péétsida téené wákímyeí
 méénuhíjcyáalleke ó duurúváhi.

¹³ Téhdure ó duurúvá Róópóke
 Ávyéjuube Jetsocríjtoéjpi
 íjcyáábeke. Tsííjuke idyé ó duurúvá
 ávyeta wahárodú o íjtsúcunúlleke.

¹⁴ Téhdure ó duurúvá
 Atsíicritoo, Peregóótee, Hééremaa,

Paatoróóbaa, Hééremee, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke.

¹⁵ Téhdure ó duurúvá Piróórogo, Jóoríaa, Neréoke ínáállemaa, Oríipaa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnáa íjcyámeke.

¹⁶ Téhdure pámeere ílle íjcyané cahcújtso múnáa ámuhákye duurúváhi. Ahdícyane óví téhdure ámuha mewáýjýcátsíne méduurúvájýcátsíhi.

¹⁷ Ámuúha táñahbému, téiibúwá meíjcyá eene múhdurá íjtsaméi néeme ímí Píívyéébeke ámuha meúraávyénetu ámuhákye tútávájtsóíyómeke. Muurá íne ámuha mewáájácúné uwááboju tsínejcúvúré úwáábohíjcyáme. Áánéllíi tsá múu tehdu néémedíwú pííhitúne.

¹⁸ Tsá muurá tehdu néeme Máavyéjuube Jetsocríjtoke ícúvetúne. Muurá iye tsáimíyé íjcyáíyóneríyé tsúúráméihíjcyáme. Aame pánehjídú íihjývánéri íllure mútátsohíjcyá ímí wáájácútúmeke.

¹⁹ Áronáa tsúúca mityame waajácú ímí Píívyéébeke ámuha meúraavyéne. Ááneri ó imíjyúu mityane. Ahdícyane óví ámuha mébóhówaúcunú ímiáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímityúnetu.

²⁰ Muurá Píívyéébe ámuhá pañévú picyóó ámuha tsáimíyé meíjcyáíne íjtsaméi. Aabe ámuháma táhjaá Naavéneke ámuhákye díbye imújtátsótuki. Aane óví Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhákye píaabóhi.

²¹ Téhdure ámuhákye ó úúballé táwákimyéityu oke

píáábohíjcyaaabe Timotéó ámuhákye dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnáa ámuhákye duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsíipatee, éhdume.

²² Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámuhákye duurúváhi.

²³ Téhdure Gááyo ámuhákye duurúvá dííbyé jari o íjcyáabe. Tééjavu muurá cahcújtso múnáa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsídsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámuhákye duurúváhi.

²⁴ Aane óví Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhákye píaabóhi. Ehdu teéne.

Píívyéébeke medúúruváne

²⁵ Ahdícyane metsu medúúruva Píívyéébeke. Díibye ihdyu piivyété ámuhákye ityúkëvejtsóné ímí ámuha meúraávyé Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámuhákye o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee míamúnáake ipájtyetétsoíne tsúúcajátújuco íinéikyé ípívyéjtsótúnáa díbye pítyájcámeíne tsá íhdé múnáaúvú wáájácútúne.

²⁶ Árone tsúúca dííbyé íhjýú uubálle múnáahjáa néhdújuco panévá ínújífne múnáake úwáábómeíne dítye icyáhíjtsó dííbyere Píívyéébe mújyú muhdú íjcyáítyuube néhdújuco.

²⁷ Ahdícyane metsu medúúruva dííbyeke Ílli Jetsocríjtoj tééveri mújyú nájkéváityúné íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájácúúbeke. Áyu tehdujuco.

1 CORÍITIO

Tujkénú Coríitori ijcyáme éllevu Páávoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoro o ijcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú ijcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki.

²Aane íñe íhyaami muhlsi mécaatúnú ménahbe Tsójténemá elle Coríitori ámuha mejícyané cahcújtso múnáakée Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri ímíbájchóme éllevu. Áhdure idyé múhdumé pahúllevá múnáa pámé avyéjuubéré íjcyáábedi íjyácunúhíjcyámé wáábyuta téhaámi.

³Aane óví Méecááni Píívyéébema Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí ámúhakye píaabó tsaímíyé ámuha mejícyaki.

Críjtoj tééveri Píívyéébe píaabóne

⁴Paíjyuvaré ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri ámúhakye díbye píáábohíjcyáné hallúvu.

⁵Muurá dííbyema ímí ámuha mejícyáne j tééveríyé Píívyéébe ámúhakye píaabómé ámuha mépiivyté meúwaabóné keená ímiááné ijcyane tsúúca ámuha mewáájacúne.

⁶Muuráhjáa dííbyedítýú ijcyáné uwááboju ámúhakye o úwaabóné ámúhadítýú bóhówaúcunúhi.

⁷Áánéllí díbye tsááiñe ámuha metéhméné hajchótá mejícyáá Píívyéébe píáábójú pañe.

⁸Áameke ámúhakye téhméiíbye éhniíñevu ímí ámuha dííbyeke meúraavyémé íñetú menéetsámeítýu Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca.

⁹Muurá Píívyéébe ímiááné meenú íñéhdúú. Aabée tsúúca meke ujcú Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube íjcyáábema dííbyé avyéjuri mejícyaki.

Cahcújtso múnáa páhduvaré íjtsámeíñe

¹⁰Ámuúha táñahbému j, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámúhakye ó bóijcyú ámuha metáhháacatsíhíjcyánetu. Óvjyacoóné páhduvaré ámuha meítsámeíhíjcyáne. Tsajíjtóré meíjtsámeíñe ímíñeúvú ménahbévajcátsi.

¹¹Ehdu ámúhakye o née ámuhává meúhbáacatsíhíjcyáné oke Coroéémudítýú tsaate úúbállénéllííhíye.

¹²Ámuhává tsaate ménehíjcyá Páávoróéjté mejícyane. Áánetúvú tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Tsijtyévá nehíjcyá Pééodoróéjté íjcyane. Tsijtyévá nehíjcyá Críjtoéjté íjcyane.

¹³ ¿Acáa ehdu Críjto pívámeva dówájcámeíhi? Pane ¿acáa ó fhvéjtsámeí ámuíha wáiyuri páwachékevu oke ditye iwátyetyéhcuiki? ¿Acáa tamyémeri ámuíha métsójtsótsámeíhi?

¹⁴ Muuráhjáa tsá tsaatéúbake ámuíhadítú ó tsójtsotú Críjpoma Gááyómútsikye o tsójtsóné boóne. Áánéllíi ó téhdujtsó Pívyéébeke.

¹⁵ Aane tsá múha nééftyuró támamyémú íjcyame tamyémeri itsójtsótsámeíne.

¹⁶ Áhduréhacáa idyé ó tsojtsó Ejtéépanáké imúnáama. Átsihdyúu tsáhájucó muucá o tsójtsójúcootúne. ¿Íhgyáa mityá ó tsójtsorá? Tsáhájucó o ítsáávetúne.

¹⁷ Tsáháa Críjto oke pícyootú o tsótsóhíjcyaki. Muuráhjáa ihdyu oke pícyoobe mepée mepájtyetéíne díbye méénune úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe tsá o úwáábohíjcyatú táíjtsaméityúré o újcúné waajácuri. Muurá tehdu o méénuca díbye páwachékevu dsíjívéné tsá ífnetú meke píáábóityuróne.

Pívyéébe Críjtoj tééveri újétsóné íhtsútuube íjcyane

¹⁸ Muurá wágóóóvéímyedívú állíuré teene meké ipájtyetétso páwachékevu Críjto dsíjívéné úwááboju. Áánetu ihdyu mecáhcujsómé mepájtyetéímyedívú tsá tene állíu íjcyatúne. Muurá Pívyéébé íhtsútú teéne.

¹⁹ Muurá dílbyé waajácúháámitu nééneé:

Waajácu múnaa iiye ipájtyetétsóméíyóneri tsúúráméíhíjcyámedítú ó waagóóo téené íjtsaméi. Ehdu

ditye íjtsámeyóné óhdivu atéreenére.

Ehdu muurá Pívyéébe waajácúháámitu nééneé.

²⁰ Aanéhaca íne ¿ífnetú diitye waajácu múnáake píaabóné ditye panévaré íjtsámeíne? Áhdure ¿ífnetú píaabóné ditye páhdúvaré úwáábócatsíhíjcyáne? Muurá mee míamúnáadívú ímíááné íjcyaróné Pívyéébedívú atéreene.

²¹ Aabe muurá íiná túhúúlléébejíí waajácú ehdu míamúnaa iiye páhdúvaré íjtsámeyómé pájtyetéityuróne. Áánéllíihyé muurá pícyoobe íne míamúnaa állfuri díllóhíjcyané úwááboju cáhcujsómé téenej tééveri ipájtyeteki.

²² Muurá tamúnaa jodíómú imíllé íévéhoowávú Pívyéébe méénuráítyuróné méénune íájtyumíné botsíi icyáhcuíjtsó tééne úwááboju. Áánetu gríéégomu íjtsúcunú iiye íjtsaméiyi panévaré iwáájacúne.

²³ Áronáa ihdyu muha ímíááné íjcyane méúwáábohíjcyá dityé páwachékevu wátyetyéhcuube Críjtodítú íjcyané úwááboju. Árone tamúnaa ítsúcunúhíjcyá íllure téeneri muha diityéké memávárichohíjcyáne. Téhdure jodíómú íjcyatúme nehíjcyá állíuré íjcyane ífnetú meke píáábotúne.

²⁴ Áronáa tsúúca tsaatéké diityédítú Pívyéébe újcume waajácú díbye íhtsútuube pane wáájacuube íjcyane Críjtoj tééveri újétsóne.

²⁵ Aabe Pívyéébé íjtsaméi míamúnaa állfuri díllóhíjcyarónévú tsá diityé íjtsaméi újéjetúne.

Áhdure dífbyeke ihtsúuvúdu ditye íjtsúcunúróóbé ihtsútuvu tsá múha úújetétúne.

²⁶ Cáhawáá méijtsúcunu, ámuúha táñahbému. Muuráhjáa meke dibye újcúme pañe tsá mityame ihtsutúme íjcyatúne. Ujhéméré muurá diityédítúy cáhcujtsóhi.

²⁷ Aane muurá míamúnaa meke éhdiiválléhíjcyáromeke újcuube mejtééveri diitye ihtsutúme waajácu múnáake inúccójpívétsohi.

²⁸ Muurá meke ditye éhdiivállérómeke újcuube meke dibye ihtsútújtsóné lliiñévú diitye ihtsutúme íjcyarómé illuréjuco ídáátsonúki.

²⁹ Téhdurée tsá íínerí memítýájkímyeítyuróne.

³⁰ Muurá ihdyu dífbyere Píívyéébe meke ujcú Jetsocríjtoéjté mejjcyaki. Áánélliihyée dífbyeke pícyoobe meke dibye ímiá tujkévejúvú iájcuki. Áhdurée dífbyej tééveríyé ímiáámedi meke idíllómeke ímíbájchoobe mepájtyeteki.

³¹ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Imítýájkímyeíñé ímillémé múu mityajtsó Píívyéébekére.”

Críjtodítúy íjcyané uwááboju

2 ¹ Ámuúha táñahbému, muuráhjáa íñe Críjtodítúy íjcyané uwááboju ámuhakye o úwáábócooca tsá o íhgyúvahíjcyatú ihtsútúúnécóbaúvu.

² Téhdurée ámuháj píine o íjcyaaabe tsá tsíñéhjiri o wátýánúmeíhíjcyatúne. Apááñerée ó imíllehíjcyá ámuhakye o úwaabóné dityée páwachékevu wátýétyéhcuúbedítúy íjcyané uwááboju.

³ Ároobée tsá ámuhádivú o úújetétú ‘mityáhmítýa’. Ídátsóhrée muurá ó úújeté ámuhádivú íllityécunúúbére.

⁴ Aabée tsá ámuhakye íhnáho o úwáábotú muhdú míamúnaa íhdityúré újccúné íjtsaméiyi úwáábohíjcyádu. Píívyéébedítúúree tsááné íjtsaméiyi ámuhakye o úwáábónéllii dífbyé Apííchó ámuhádivú bóhówátsohíjcyá ámuha mecáhcújtsoki.

⁵ Aane íñe ámuha mecáhcujtsó Píívyéébe íhnáho ámuhakye píáábóneri. Tsá míamúnáá íjtsaméi ámuhakye píáábóneri ámuha mecáhcújtsotúne.

Píívyéébedívú ípííchó meke wáájacutsóne

⁶ Muurá Píívyéébeke cáhcújtsómeke muha meúwáábohíjcyá ítyuhútsíhji. Áronáa tsá ííñújiri íjcyané míamúnaa íavyéjujtemá wágóóónvéímyé íjtsaméi muha meúwáábohíjcyatúne.

⁷ Muha meúwáábohíjcyá muhdúhjáa Píívyéébe pane iwáájacúdú íjcyaaabe míamúnáake ípájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco ííñújii íípívyéjtsótúné íhdéjuco pítyájcámeíñe.

⁸ Ehdúhjáa dífbyé pítýájcoju nééne muurá tsá tsáápíubaré wáájacutú íñe ííñújiri íjcyané avyéjujtedítúy. Muuráhjáa iwáájacuca tsá ditye Jetsocríjtoke páwachékevu wátýétyéhcuútyuró avyéjuube ihtsútúube íjcyáábeke.

⁹ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: Tsá múha wáájacutú muhdíívané Píívyéébe

méénune dífbyeke
ávyejúúllémé wáabyuta.
Áánéllii tsá múha
úúbálléftyuro muhdíívané tene
íjcyane.

¹⁰ Áronévú tsúúca meke dífbyere
Píívyéébe waajácútsó mépañévú
Íapííchó ipícyóónej tééveri. Muurá
páneere dífbyé íjtsaméí Íapííchó
waajácúhi.

¹¹ Muurá mee míamúnaa tsá
mewáájacutú tsíjtyé íjtsaméi.
Meere tsáápiitsa méwaajácú muhdú
meíjtsámefíne. Ahdu Píívyéébé
íjtsaméí apááñéré Íapííchó
waajácúhi.

¹² Aanée mépañévú pícyoobe
meke íídaatsólléne téenej tééveri
mewáájacú muhdú díbye mééma
méénune. Tsáháa tsííne apííchó
díbye mépañévú pícyootúne.

¹³ Aane íne muha méúúbállehíjcyá
tsúúca dífbyé icyánéjcúejte muha
meíjcyámeke dífbyé Apííchó
túkévejsódújuco. Tsá míamúnáá
íjtsaméí muha méúúbállehíjcyatúne.

¹⁴ Muurá Píívyéébé icyánéjcúejte
íjcyatúme tsá cáhcújtsotú díbye
Íapííchó tééveri meke túkévejsóné
ténejcúejte íjcyatúnéllíhye. Áánéllii
íjtsúcunúme állíúré tene íjcyane.

¹⁵ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó
mépañe íjcyaméré méwaajácú
dífbyé icyánéjcu. Áánetu dífbyé
Apííchó ípañe íjcyatúme tsá
wáájacutú téneju.

¹⁶ Muurá dífbyé waajácúháámitu
nééneé: “¿A íjcyámé tsaate Píívyéébé
íjtsaméivu úújetéme? ¿A íjcyámé
tsaate dífbyeke úwáábóiyóme?”
Aane muurá ihdyu dífbyééjté
muha meíjcyame méwaajácú Críjtó
íjtsaméi.

Píívyéébé wákimyéí méénúmeíne

3 ¹ Ámuúha táñahbémuj, muurá
Píívyéébeke úraavyémé
dífbyé Apííchó túkévéjtsóné pañe
íjcyámeke o úwáábohíjcyádúu tsá
ámúhakye o úwáábotú dífbyeke
ámuha ímí meúráávyétúnéllíhye.

² Áánéllíhyée muurá
ítyuhúútutsíhjírre ámúhakye
ó úwáábohíjcyá éhne múúne
tsííméneke tsíiju majchótú ájcútulle
ímujpáñetúréi ñóhñótsóhíjcyádu.
Aamée ámuha tsá téijyu
mepíívyetétú uwáábó meújcune
teetsi tsíímene majchói méénútutsi
íjcyadu. Aame ámuha téhduréi
ícyoocápi.

³ Téénéllii muurá ámuha
méúhbácatsíhíjcyáhi. Áhdure
ámuha ménomútáávácatsíhíjcyáhi.
Ehdu múhdurá ámuha
meítsámefíhíjcyánéllii muurá ámuha
meíjcyá Píívyéébeke wáájacutúme
íjcyadu.

⁴ Muurá ámuha tsaate ménehíjcyá
oo Páávoróéjté meíjcyane. Áánetu
tsíjtye nehíjcyá Apóóroéjté
íjcyane. Ehdu ámuha múhdurá
médáríívémeíhíjcyá íhdícyame
íjcyadu.

⁵ Aane ¿muubá oo Páávoró?
Áhdure ¿muubá diíbye Apóóro?
Áánerá Píívyéébé íicúve
múnáajtétsíyé muhtsi meíjcyamútsí
téénevúu múhtsikye díbye pícyoone
méméénuhíjcyáhi. Aanée muurá
múhtsí wákimyéíjyuco íjcyane
Ávyéjuube Jetsóodítýu íjcyané
uwááboju muhtsi meúwaabóné
tsúúca ámuha mecáhcujtsóhi.

⁶ Ópée muurá ímichi ó
úwáábohíjcyá éhne múúne tsíeméné

mebájtsođu. Aanée diibye Apóóro éhniíñevu tsiíne úwáábohíjcyá éhne múúne teene bajtso íchémetu memúríchohíjcyáđu. Aane muurá dífbyere Píívyéébe píáábóneri cáhcujtsómé dífbyé úwááboju eene mebájtsoe dífbyere píívyétsohíjcyáđu.

⁷Aane ímichi o úwáábohíjcyároobe tsá múúbé ihtsútuubé o íjcyatúne. Téhdure diibye eenée táuwaábó cámahjácoobe tsá múúbé ihtsútuubé íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébe apáábyéré ihtsútuube íjcyáábé píááboríyé cáhcútsohíjcyámé dífbyé úwááboju.

⁸Muurá eene bajtso múúne memúríjchódú táuwaábó cámahjácoóbema muhtsi tsahdúré tsané tujkévevu. Áronáa ihdyu múhtsikye Píívyéébe múhtsi tujkévevu áhdoó muhdú muhtsi mewákímyeíhíjcyáđu.

⁹Muurá ámuha úmihédu, téhdure jahdu. Áané aabájaabédú néébe Píívyéébeé. Áábé wákímyéi múnáajtétsi muhtsi meíjcyamútsi ámuhakye méúwáábohíjcyá téneecúdú ámuha menéemeke.

¹⁰Muuráhjáa meke iwájýúnéllii oke pícyoobe páñétúejpi jááháñé wákímyéi múnáajpídyú o néébe dífbyé úwááboju o úwáábohíjcyá éhne múúne já apíhájúné mewádúhcútujkénúdú nééneé. Aane muurá bóóne tsíjtyeréjuco teeja wákímyeídyú nééne tsíjtyeréjuco táuwaábó éhniíñevu úwáábohíjcyámé ihdyu óvíi téiibúwá úwaabóhi.

¹¹Muurá íjcyaaabe tsáápiye éhne múúne jaa ímichi teene

ápíhájúnetu éjkeđu néébe Jetsocríjto. Aane tsá múha nééítyuró tsijpi íjcyane.

¹²Áanéllii múu ímíñeúvú dífbyé wákímyéi meenú éhne múúne tsaapi jaa cóhpénéhjitu óórótu, imíwu nééne newáyúúnetu, tsítsííne úwáñewáánetu méénudu. Áánetu muurá tsijtye méénúiyá 'tsucátsúcá' íjcyatúné úméhewáánee, úméhecóónee, ajii, éhdúnetu. Ahdu tsá múu íjcyatú átéréénéhjitu jaa méénuubédu. Múu íjcyá cóhpénéhjitu méénuubédu.

¹³Muurá jaa ímichi apíhájúnetu éjkeđu néébedítyú íjcyané úwááboju muhdú meméénuhíjcyané waajácúmíi Píívyéébe teene mééma ímíbájchócoóca. Ímíá wákímyéi meméénuhíjcyané coévaá éhne múúne cújúwari átéréene áíívyéné boone ícyohpéneréjuco cóeváđu.

¹⁴Muurá ímí téené wákímyéi meméénuhíjcyámé iáhdó meújcuúhi.

¹⁵Áánetu múhdurá meméénuhíjcyámé tsá iáhdó meújcuúityúne. Arónáa ihdyu mépájtyéteé tsúúca dífbyeéjtéjuco meíjcyame éhne múúne tsaapi ihjya áíívyérónáa pájtyetédu.

¹⁶¿Aca tsá ámuha mewáájácútu Píívyéébeéjté meíjcyame dífbyé duurúvadjádú menéémé pañe dífbyé Apííchó íjcyane?

¹⁷Muurá meke tsúúca díbye ímíbajchómé metútáváávéhajchíí ílluréjuco meke díbye íñe iíñújitu wáágóoíñe.

¹⁸Áanéllii tsá múu állímyeítyúne. Tsaate íñújýene iwáájácúhajchíí múu íjcyá ídaatsóméré iína

wáájácútúmeúvúdú ímiá waajácu múnáa ámuha meíjcyaki.

¹⁹ Muurá íjiene mewáájacúné Píívyéébedívú atéréene. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééené: “Waajácu múnáake Píívyéébe téeneríyé túhúúvetsómé íllure báníumeíhi.”

²⁰ Téhdure tsiíne nééené: “Waajácu múnáa íjtsaméí Píívyéébe waajácú átéréene íjcyane íínetú díityéké píáábotúne.” Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu.

²¹ Áánéllíi tsá míamúnáajpi méhdure néébeke íhtsútúúbedi medíllóne meúráávyéítyuróne. Téhdure tsá dífbyedi memítyájkímyeítyuróne. Muurá páneere ííñújiri íjcyane mewáábyuta.

²² Muurá meke píáábohíjcyaae ííñújiri meíjcyáné hajchóta. Téhdure meke píáábohíjcyaae medsíjivémé ímí meíjcyaki. Aane ííne oo Páávoroo, Apóóroo, Péédooroo, íjcyámeke múúhake pícyoobe ámuúhake muha mepíááboki.

²³ Aane tsúúca méijcyá Críjto Píívyéébeéjpi íjcyáábeéjte.

Uwáábojte úwaabóne

4 ¹ Aane muurá ámuha mewáajácú ídátso ámuúhádúre muha menéérome Críjtó wákímyéi múnáa meíjcyane. Muuráhjáa múúhake pícyoobe Píívyéébé muhdú meke ípíááboííne pítyájcámeííne uwááboju muha meméénuki.

² Áánéllíi téené wákímyéi máhallurí íjcyane ímííneúvú meméénúiyáhi.

³ Tsá muurá muhdú óhdivu tene néétu ámuha tsíjtyema muhdú o

ícyahíjcyáné oke menééiyóne. Tsá muurá o némeítyuró muhdú o ícyahíjcyáne.

⁴ Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácú muhdú o íjcyane. Áronáa ihdyu ó waajácú táhallurí ímityúné íjcyatúne. Ároobe tsá o némeítyú ímíáábé o íjcyane.

⁵ Ahdícyane tsá múu Críjtó wákímyéi muhdú tsaate méénune múhdurá díityédívú íjtsúcunútúne. Óvíi ihdyu páñetu tsaabe muhdú dífbyé wákímyéi meméénuhíjcyáné meke ííneékií. Áijyu ihdyu muhdú mewákímyeííne meke téhdújtsóiibye Píívyéébé.

⁶ Aane ííne muhdú muhtsi Apóóroma meícyahíjcyáné ámuúhake ó úúballé tehdu ámuha meíjcyá tsíínehji íjtsámeítyúme. Tsá múu tsaatékére ímí íjtsúcunúne tsíjtyeke éhdiíwálletúne.

⁷ ¿Aca múha meke picyóo tsíjtyé ehnííínevu meíjcyaki? Áhdure ¿aca ííná méhdi Píívyéébé píáábori meíjcutúne? Áánerá Píívyéébé píááboríyé meíjcyáhi. Ááneri tsá memítyájkímyeítyuró méihnáhoríyé meíjcyáneríjívarí.

⁸ Ámuháubá méijtsúcunúmeí Píívyéébé icyánéjcutu ííne imíjyaúréjucó ámuha meíjcyane íínetú vííotúme. Ááne muurá tsáhájucó múúhadi ámuha meíícúvetúne. Ímíááneíyó ihdyu ámuha ténejcutú meíhtsútuuvéné ímí tsaméhjí meíjcyaki.

⁹ Píívyéébéubáhjáa muurá ihdyu muuha uwáábojtéké picyóo ávyeta ídátsojte muha meíjcyaki. Aame muha méijcyá ídaatsóné éhne múúne ditye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Áámedi múúhadi míamúnáama níjkyéji múnáa ullévenúhíjcyáhi.

¹⁰ Muurá ñne Críjtoke meúráávyénéjcutu ámuha múúhadítýú ménehíjcyá áteréejte ñná wáájacutúme muha meíjcyane. Ááne ámuháye méijsúcunúmeí ñhtsutúme ámuha meíjcyame ímí tehdújucu dífbyeke meúraavyéne. Aane muurá míamúnaa múúhake áveyejuúllétúme ámuhákyéré áveyejuúlléneri ámuha mémítýájkímeyehíjcyáhi.

¹¹ Muurá ihdyu muha ídátsó múúhá ajoyábama meíjyunúhíjcyámedi ídaatsóné tsájaare múúhá wajyámu. Áámedi míamúnaa ícúbáhrahíjcyá múúhá íjcyátsííúbamáyé muha meíjcyátúmedi.

¹² Muurá muha meúwáábóné tsanéjcuvu méwákímeyehíjcyá téene tájpi muha meíjcyaki. Áámeke míamúnaa páhduvaré idyáíívémedítýú nehníwu íhjuúvaróné muha maáábúcúne ímíjyuuríyé méihjuúvahíjcyá díityéma.

¹³ Ehdu múúhake ditye dáríívérónáa ímíááméré muha méicyahíjcyáhi. Ároné pañe ícyoocápi múúhadítýú nehíjcyámé áteréejte muha meíjcyame íllure míamúnáake metútávátsohíjcyáne.

¹⁴ Tsá ámuhákye o núcójpívétso ehdu o neétune. Íllure ámuhákye o úwaabó áatsiimédú ámuha menéemeke o wájýúnema.

¹⁵ Muurá mítýame ámuhákye Críjtodítýú íjcyáné uwááboju úwáábórómedítýú o íjcyá ámuháj caanídýú o néébe ímichíi táuwaábori ámuha dífbyeke mecáhcújtsótujkénúnéllíhye.

¹⁶ Áánéllíi ímíñeúvú o íjcyadu meíjcyá.

¹⁷ Muurá tájtsiiménédú néébe Timotéó ímíáábé íjcyáábeke o wallóó ámuhá élleu. Aabe óvíi ámuhákye úúballé muhdú Críjtoke o úráávyeebe o úwáábohíjcyáné o ááhívehíjcyátsíhí cahcújtso múnáake.

¹⁸ Áronáa ¿íveeki ámuháditýú tsaate múhdurá dáríívémeímýe mítýákímeyehíjcyáhi? ¿Íhya mítýa íjtsúcunúme ámuhákye tsiíne o úújéitýúne?

¹⁹ Muurá Píívyéébe ímílléhajchíi lléváhréjucu ámuhákye o ááhívetéíne. Ájyu o waajácuú ñná ditye méénuhíjcyáné eene ‘mítýáhmítýá’ íhjuúvahíjcyáme. Tsá imyéénutúnéré ditye íhjuúváítýuróne.

²⁰ Muurá tsá Píívyéébé avyéjuejte meíjcyatú pevénéré meíhjuúváneri. Apáámýeré ihdyu dífbye íhtsúturi íjcyame téenéejte íjcyáhi.

²¹ Ahdícyane ¿muhdú ámuha méimíllé ámuhákye ellévú o úújetécooca o túkévejtsóne? ¿A chooco ímíjyuúri? ¿Mítýa íhnáhoónécoba múu úhbadu?

Ímityúné tsaapi méenune

5 ¹ Muurá o waajácújucóó tsaapíva ámuháditýú tsíjjudúllema ícyahíjcyáne. Teene ihdyu tsáma ávyeta ímityúne. Muurá Píívyéébeke wáájacútúrómedívu idýe teene ávyetá ímityúne.

² Ááneréi íjcyárónáa ámuha mémítýákímeyehíjcyá Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáneri íllure múu kímoovéme. Muurá tehdíívané ímityú méénúmeke ámuha méijchíívyétsóiyá ámuháj píínétu. Tsáhájucu ámuháma ditye píhcyáávéítýuróne.

³ Aane ámúhama o íjcyátúroobe tsúúca ó waajácú muhdú meméénuíñé dífbyeke.

⁴⁻⁵ Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri mepíhcyáávène meíjchívyetso dífbyeke. Aane téhdure ámúhakye ó nahbénuú táíjtsaméiyi. Áábeke méihvéjtsó Naavéné hójtsí pañévuréjuco díbye ícúbáhrámeíñé nájcaúvú ídsíjve Máavyéjuube Jetsocríjto tsiíñe tsáácooca díbye ipájtyeteki.

⁶ Aane tsá tene ímityú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáneri memítyájkímeyéíñé múhdurá ámúhama tene pájtyénáaaca. Muurá haríínallíjyú metátsájcóné pañévú áyánéwu tééné ooríchothu mepícyooróné páneeréjuco óórichóne. Ahdu nééne muurá tsaapi ímityúné méénúúbeke iiná menéétúhachíí pámeekéréjuco díbye tútávajtsóne.

⁷ Áánéllíi ílluréjuco dífbyeke meíjchívyetso teene pááá ooríchódú néébeke ámuha meímíbaávyeki. Muuráhjáa Críjto Píívyéébé obééjáuúúú néébe ipájámeíñe ícúbáhrámeí mewájjyuri mepájtyeteki.

⁸ Áánéllíi metsu ímiááméré meíjcyáne meúraávyé tsaímíyé dífbyeke. Ovíjyacóóné áterééné íjtsaméí méhdityu bóhówaúcunúhíjcyáne. Métsu ténejcu meíhvéjtsóne dífbyé ihjyu ímiá májchódú nééneréjuco menújtsoki.

⁹ Muuráhjáa íhde ámúha élleu o wállóháámí pañe tsúúca ámúhakye ó úwaabó ámuha menáhbevájúcoótu ihdícyámema dómácócatsíhíjcyámedívu.

¹⁰ Áronáacáa tsá ámúhakye o bójjcyutú ámuha meíhjjyuvájúcoótu diitye ímityúmema mityane iéhnéváiýóneri tsúúrámehíjcyámee, naní múnáa, nájcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, ihdícyáméhjima dómácócatsíhíjcyámee, éhdúmema. Muurá ihdyu ehdu nééróméj píne mépiivyété meíjcyane tsají hallúríyé diityémá meíjcyánéllíihye.

¹¹ Muuráhjáa ihdyu ámúhakye o néé eene ‘cahcújtso múnáa muúha’ néérome ihdícyáméhjima idyómácójcatsíýónee, éhniíñevúré iéhnévarónee, nájcyotájteke icyáánívarónee, tsíjtyedi íhjjyúvarónee, illíyícyáverónee, iñáníyónee, éhdune méénuhíjcyámedívu ámuha menáhbevájúcoótyuróne. Áhdure tsá ámuha diityémá memájchótyuróne.

¹²⁻¹³ Muurá tsá o ícúvetú cahcújtso múnáa íjcyatúme muhdú ícyahíjcyáneri. Óvíi ihdyu Píívyéébere diityémá teene ímíbajchóhi. Áronáa ihdyu ámuha cahcújtso múnáa méíítéiyá ámuhadítyú múhdurá dárífvemeíhíjcyámeke ámuha meíjchívyetso ámúháj píñétu.

Cahcújtso múnáa ímityúné ímíbáchójcatsíyóne

6 ¹ ¿Íveekí ímityúné ámuha medárífvéjcatsícyooca mépehíjcyá cahcújtso múnáa íjcyatúné ímíbajchojté éllevu? ¿Íveekí tsá ámuha tsaméére cahcújtso múnáa meímíbáchócatsíhíjcyatú ténehji?

² ¿Mityá tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébé cahcújtso

múnaa mejjcyame dífbyeke
cáhcújtsótúmema muhdú ditye
ícyahíjcyané meímíbájchoíne?
Aanéjii muurá ámuha mépiivyété
ámúhama pájtyenéhji ámuháye
meímíbáchójcatsiñe.

³ Áhdure muurá njjkyéji múnaa
íjcyárómema muhdú ditye
ícyahíjcyané meímíbájchoóhi.
Aanéjii muurá mépiivyété
tsamééré cahcújtso múnaa
meímíbáchójcatsiñe.

⁴ Áánáa ¿íveekí ámuha
mépehíjcyá cahcújtso múnaa
íjcyátúné ímibájchojté
éllevu ímityúné ámuha
medárfívéjcatsícyoóca?

⁵ Ehdu íne ámuhakye o née
ámuha téeneri menúcójpívéne
tehdu meméénújúcóótuki. ¿Aca tsá
ámuha elle mejjcyané cahcújtso
múnáadítýú tsaatéuba íjcyatú teene
ámúhama ímíbájchóiyóme?

⁶ ¿íveekí ámuha páhduvaré
medárfívéjcatsiñe cahcújtso múnaa
íjcyátúme éllevu mépehíjcyá ditye
ámúhama teene ímíbájchoki?

⁷ Ehdu ámuha
medárfívéjcatsiñetu ílluréjuco
ámuha metútáváávehíjcyané
ímí Píívyéébeke ámuha
meúráávyérónetu. ¿íveekí
tsá ámuha maáábúcuhiíjcyatú
ámúhakye tsaate íuhbarónee,
iñániyónee, dáriivéne?

⁸ Tehdu ámuha mejjcyáíyótsihvu
¿íveekí diityéké ámuha
mépíamehíjcyáhi? Ehdu ámuha
meméénúneri tsané nahbémú
ámuha mejjcyarómé íllure
métútávátsócatsíhíjcyáhi.

⁹⁻¹⁰ ¿A tsá ámuha mewáájacutú
ímytýmé Píívyéébe avyéjuvu

úcaávéityúne? Áhdícyane
tsáma mébánuúmeídiñe.
Muurá íhdícyáméhjima
dómácócatsíhíjcyáme, níjcyotájteke
cáánívahíjcyáme, tsamééré
wajpíímú dómácócatsíhíjcyáme,
tsamééré walléémú
dómácócatsíhíjcyáme, naní
múnaa, mityane íéhnéváiýóneri
íjyácunúhíjcyáme, llíyíicyáve
múnaa, tsíjtyedi ícúbáhhíjcyáme,
tsíjtyedítýú nehníwu
íhíjyúvahíjcyáme, éhdume muurá tsá
Píívyéébe avyéjuejte íjcyatúne.

¹¹ Ehdúu muurá tsaate
ámúhadítýú ícyahíjcyáhi. Árómekée
Píívyéébe Jetsóoj tééveri újcúmeke
tsúúca dífbyé Apííchó ímíbájchómé
hallúrí tsáhájuco iñá íjcyatúne.

Méjpi metéhméiyóne

¹² Muurá tsaate néehii:
“Mépiivyété panévare meímilléne
meméénune.” Ihdyúhde
tehdújúcooro. Áronáa tsá panévare
ímí neétune. Áanéllii tsá tenehíjvú
metáhhjátsameíityuróne.

¹³ Muurá ímiáané majcho íjcyá
téene tájpi mejjcyaki. Áronáa
idyé tsá panévare majcho ímí
neétune. Muurá íjcyaiñé téene
tájpi mejjcyájúcoóityúne. Tsáháa
Píívyéébe meke ípívyéjtsotú
meímillédú íhdícyáméhjima
medómácójcatsíki. Mekée
ípívyéjtsóobe íhñéjté mejjcyame
dífbyé túkevítsoj pañe mejjcyaki.

¹⁴ Muurá Píívyéébe ípívyetédú
íjcyaaabe íhñáhoori meke bóhítsoó
tsúúca medsíjivérómeke Jetsóokée
ibóhiitsódu.

¹⁵ Aane ¿aca ímíiyóné
tsúúca Críjtoéjté mejjcyame

nahtsíwamééwake medómajcóne?
Tsáhaá.

¹⁶ Muurá tsaapi dílllema
íjcyáhajchíí tsahéecoréjuco
dityétsí íjcyane. Muurá Píívyéébé
waajácúháámitu nééneé:
“Tsahéecoréjuco dityétsí íjcyainé
tsáápiye íjcyáiyódu.”

¹⁷ Ahdu muurá Jetsocríjtoke
mecáhcujtsómé méijcyá
dífbyeéjteréjuco.

¹⁸ Ahdícyane óvíjyacóóné
ihdícyámema ámuha
medómácócatsíhijcyáne. Ílluréjuco
méihvété téénetu. Muurá íjcyané
tsane ímityúné meméénuróné méjpi
dómájcotúne. Áánetu íne méjpííyi
ihdícyáméhjima medómácójcatsíne
tsáma ávyeta ímityúne. Muurá
tehdu meméénúneri meere
métútávájsámeíhi.

¹⁹ ¿A tsá ámuha mewáájácútú
Píívyéébeéjté méijcyámé pañe
tsúúca dífbye Apííchó íjcyane?
Aane tsúúca ámúhá pañe íjcyame
tsáhájucó ámuha meímillédú
medáíívémeítyuróne.

²⁰ Muuráhjáa Píívyéébe mééma
mepájtyetéíne meenú íllíkye
ditye dsíjívetsóneri. Áánéllii
metsu dífbyeke maávyejúúlléne
tsaímíyéjuco méijcyaki.

Metáábávájcatsícyoooca méijcyane

7 ¹ Aane ícyoooca ámúhakye ó
úúballé éhnée taéllevu ámuha
mewállóháámí pañe oke medíllone.
Ímíááné ímí tehdujúcooro teene
tsaapi táábávátuube íjcyane.

² Áronáa ihdícyáméhjima
medómácójcatsíne ávyeta ímityúné
íjcyánéllii téhdure ímí teene
metáábávájcatsíne.

³ Aane ityáábávállema ihdyu
múu ímí íjcyáhi. Áhdure idyé walle
ityájíwáábema múu ímí íjcyáhi.

⁴ Aane tsúúca ájyúma íjcyalle
tsáhájucó ímíllédú íjcyatú dífbye
wáábyutálleréjuco íjcyánéllíihye.
Téhdure diibye ájyu tsáhájucó
ímíllédú íjcyatú tsúúca diille méwá
wáábyutááberéjuco íjcyánéllíihye.

⁵ Aamútsí idyómácócatsíhijcyané
tsá íhvéjtsóítyuró Naavéné téénej
téeveri diityétsikye tsínejcúvuréjuco
ífbúwájtsóneri ityútávájsótuki.
Áronáa ihdyu tsáijyu íhnáho
Píívyéébema íhijyúvácooca
muhdú ínehajchíí wahájchotáwu
íhvéjtsóíyomútsí teéne.

⁶ Ehdu íne ámúhakye
tsánejcúvú o néé okée ámuha
teene medíllónéllíihye. Áronáa
tsá ámúhakye o táúhbatú ámuha
metáábávájcatsíki.

⁷ Táicyanéjcutu ihdyu ímí
ó íjtsúcunú pámeere ohdu
táábavatúme, tájívátúme,
íjcyáiyóne. Áronáacáhjáa ihdyu
Píívyéébe páhduvaré meke
ípívyéjtsónéllii tsaate piivyeté
iiye íjcyane. Áánetu tsijtye tsá
píívyetétú iiye íjcyane.

⁸ Áánéllii íyíéejte íjcyámema
pámeere pííbájujteké o néé
táábávájcatsítyumeréjuco íjcyáiyóné
íne o íjcyadu.

⁹ Áronáa ihdyu iiye íjcyane
ípíívyetétúhajchíí múu
apáhajchíí táábávájcatsí tééneri
ífcúbáhrámeítyuki.

¹⁰ Áánetu tsúúca tájívámé
walléémú tsá múu íhvéjtsotú
ájyúmuke. Ehdu Píívyéébé táúhbaju
nééhií. Tsá oore ámúhakye o
néétune.

¹¹ Áronáa tsáijyu múúne tsáápille ájyúke íhvéjtsóhajchíí tsáhájucó múú tájivájucóotúne. Tsá tene ímityú tsíjpiikyéréjucó dille tájiváne. Áánetu tsiíne ityájiváne ímílléhajchíí óví tsiíne óómille ájyú éllévúre. Téhdure idyé wajpi ityáábáválleke tsá múú íhvéjtsotúne.

¹² Aane ícyooca Píívyéébé taúhbaju néétune oore táicyánéjcutu ámúhakye o néé tsaapi cahcújtso múnáájpi taaba cahcújtsótúrolle ímí dífbyema íjcyáhajchíí tsá díbye dífilleke íhvéjtsótyuróne.

¹³ Áhdure tsáápille cahcújtsóllé taji cahcújtsótúroobe ímí dífillema íjcyáhajchíí tsá dille dífbyeke íhvéjtsótyuróne.

¹⁴ Muurá ímí báavyéíyoobe dille ímí íjcyáneri. Áhdure idyé cahcújtsóóbé taaba ímí báavyéiyá díbye ímí íjcyáneri. Aane muurá ímí íjcyáromútsí íhvétsócatsíhajchíí tsáijyu múúne ítsiime ílluréjucó tútávaavéne.

¹⁵ Aane ihdyu cahcújtsóllé taji cahcújtsótuube dífilleke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi íhvejtsóhi. Téhdure idyé cahcújtsótulle cahcújtso múnáájpi ájyu íjcyáábeke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi íhvejtsóhi. Aane tsá Píívyéébeke cahcújtsómé hallurí íjcyatúne. Muurá imíllebe tsáímíyé metáábávájcatsímyema mejjcyane.

¹⁶ Muurá tsá mewáájácútú cahcújtsóllé taji dille íjcyadu cahcújtsóíhajchííjyu. Áhdure tsá mewáájácútú cahcújtsóóbé taaba díbye cahcujtsódú cahcújtsóíhajchííjyu.

¹⁷ Áronáa ihdyu óví muhdú pamévare méijcyá Píívyéébé

íimíllédú meke pícyohdu. Áánéllii óvi téhdújucó tsaate íyéejteré íjcyane. Téhdure idyé óvi téhdújucó tsaate mewámyuma íjcyane. Ehdu pámeere cahcújtso múnáake ó nehíjcyá díyte tehdu íjcyaki.

¹⁸ Muurá kíhdyahírótsámeímyeke Píívyéébe ujcúhi. Áhdure tehdu méénúmeítyúrómeke díbye újcume ihdyu óvi éhduréjucó.

¹⁹ Muurá tsá muhdú tene néétu tehdu meméénúmeítyúne. Áhdure tsá muhdú tene néétu tehdu meméénúmeíyóne. Muurá ihdyu apááñéré muhdú dífbyé taúhbajúúné néhdu mejjcyane imílleébe.

²⁰ Áánéllii Píívyéébekée mecáhújtsótujkénúijyu muhdú mejjcyaduré múú íjcyáhi.

²¹ Tsaaté hójtsí pañe íjcyame dífbyeke cahcujtsómé tsá múú íjyácutúú diityédítú íjchívyéíyóneri. Áronáa ihdyu múú ipíívyetéhajchíí diityédítú íjchívyéhi.

²² Muurá tsíjtyé hójtsí pañe íjcyámema tsíjtyé hójtsí pañe íjcyátúrómeke Píívyéébe újcume tsahduré íjcyá dífbyeéjte. Aame tsaméhí íjcyá Críjtó íicúve múnáa.

²³ Muuráhjáa tsúuca Píívyéébe mééma meenú mepájtyetéíne. Áánéllii tsá múú miamúnáá íjtsaméí cahcujtsójúcootúne.

²⁴ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áhdícyane tsá múú íínerí íjyácutúúne. Óvi ihdyu Píívyéébekée mecáhújtsótujkénúijyu muhdú mejjcyaduré mejjcyame dífbyeke méúraavyéhi.

²⁵ Ehdu íne ámúhakye ó úúballé éhnée ámuha oke muhdú

táábavatúmé ijcyáiyóné medíllone. Ténejcútú Píívyéébe tsá muhdú meke néétune. Áronáa ihdyu oke dibye piáábóneri o wáájacúné o née ditye táábávájcatsityúné téhdure ímí neéneé. Ehdu ímí dífbyeke o úráávyebe amúhake o neéhíí.

²⁶ Aane ó ijtsúcunú ímí tehdújuco ditye íyéejtéré ijcyáiyóné íne Críjtoke meúráávyenécú íhnáho neénéllííhye.

²⁷ Áronáa ihdyu tsúúca táábavámé tsá múu íhvéjtsotú méwake. Áanetu iye ijcyame tsá múu íjtsámeityú ityáábaváiyóneri.

²⁸ Aane tsaate ityáábaváhajchíí ihdyu óvi táábaváhi. Téhdure tsáápille ityájívhajchíí óvi tájiváhi. Tsá tene ímityúné ijcyatúne. Áronáa ihdyu íhnáhoóné táábávameke ííñújí icyánécúene dómajcóne. Áánéllíí amúhake o née ámuha tenehjívú metáhjátsámeityuki.

²⁹ Ahdícyane, ámuúha tánahbému, muurá lléváhréjuco tsiíne Críjto tsááíne. Áánéllíí ihdyu méwamyuma ijcyámeke o née ditye íhnáhoóróné pañe íyéejte wákímyeíyódú Píívyéébé wákímyeí imyéénuki.

³⁰ Téhdure amúhake tsaatéké kímóóve pájtyerónáa tsá múu kehdóvémhjíúvú néétune. Téhdure wáñehjívátéhijcyámé tsáhájucu téeneri ijcyáityúne. Áhdure tsíeméné áhdome tsá téeneri íjívéityúne. Ténehjí ijcyáronáa méíhvéjtsodí Píívyéébé wákímyeí.

³¹ Tsá múu ííñújíri muhdú íjcyáiyóneríyé itsúúráméíne íhvéjtsotú dífbyé wákímyeí. Muurá íne íjí hallúrí ijcyáné tsíeméné imíwu meíjtsúcunúroné níjkévaáhi.

³² Áánéllíí ó imíllé ámuha téeneri meíjyácunúhíjcyánetu meíhveténe. Muurá íyéejte íínerí íjcyatúmé ímí Píívyéébeke ííícúvéíneríyé íjtsámeíhi.

³³⁻³⁴ Téhdure muurá walléémú tájívátúmé ijyácunú tsaímíyé dífbyeke ííícúvéíyóneri. Aame ímíááné ténejcúrí íjívémé tsá tsíñéhjiri íjtsámeityúne. Áanetu tájívámé ijyácunú muhdú ájyúma íjcyáííne wákímyeí imyéénúííneríyé. Téhdure wajpíímú méwamyuma ijcyame ijyácunú íjí wákímyeíyíyé muhdú díityéke ípícyóóííneri.

³⁵ Ehdu íne amúhake o née ámuha wájyuri ímí Píívyéébeke ámuha meíícúveki. Tsá idyé ávyeta amúhake taabávatu o bóijcyúné ehdu o néétune. Amúhake ihdyu o née tsaímíyé ámuha Píívyéébeke meíícúvéne wákímyeí meméénuki.

³⁶ Áhdure idyé tsaate tsúúca ityáábavájcatsííne éévevu úújetémé iye íjcyane ípíívyetétúhajchíí óvi táábavájcatsíhi. Tsá tene ímityúné ijcyatúne.

³⁷ Aane tsaate ípíívyetéhajchíí óvi íyéejtéré ijcyáhi.

³⁸ Áhdure ditye táábavácatsíhajchíí ímí teéne. Téhdure ditye táábavájcatsityúhajchíí awáá éhnííínevu ímí teéne.

³⁹ Muurá tájívalle ijcyá ájyú wáabyutálle. Áronáa tsáijyu múúne ájyu dííllédívú dsíjívéhajchíí píívyételle ímíílléhajchíí tsíjípíikyéréjuco ityájíváne. Áronáa ihdyu tsá dille tájíváityuró íhdícyáábeke cahcújtso múnáajpi íjcyátúúbeke.

⁴⁰ Áronáa ó ijtsúcunú iye ijcyalle ííne imíjyaú ijcyáiyóne. Ehdu íne

ámúhakye o nées Píívyéébé Apííchó oke túkévjtsóneri.

Níjcyotájté íícúve

8 ¹Aane ícyooca ámúhakye ó úúballé éhnée oke ámuha níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke medóónetu medíllone. Muurá tsúúca ténéjcu méwaajácúhi. Áronáa ¿íveeki panévare mewáajacújucoóneúvuri mémityákímyeíhijcyáhi? Árone tsá íínetú meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu mewájujcatsíñé meke píaabóhi.

²Muurá panévare iwáajacúné íjtsúcunúmeíyómé tsá ímiáané wáajacutúne.

³Muurá ihdyu Píívyéébe waajácú caatyé díbyeke wájuone.

⁴Aane níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke tsaate dóóne muurá tsá muhdú neéturóne. Atéréenéré íjcyane míamúnaa cáánivahíjcyaroné tsá diityéké íínetú píáábotúne. Muurá ihdyu íjcyaaabe tsáápiye Píívyéébeé.

⁵Muurá caame íévéhóowarii, ííñújirii, íjcyanéhí icallyáánivahíjcyánéllii ítsúcunúhijcyámé mityame Píívyéébedu némehji íjcyane.

⁶Áronáa ihdyu íjcyaaabe tsáápiye apáabyéré Méécááni Píívyéébe páneerée ípívyéjtsóobe. Muuráhjáa meke ípívyéjtsóobe díbyeke maávyéjtsoki. Áhdure tsáápiye Ávyéjuube Jetsocríjtoj téeveri páneere íjcyáábe tájpíyé méijcyáhi.

⁷Árone muurá tsaate cahcújtso múnáa íjcyájúcoorómé tsá ímí wáajacutúne. Muurá ítsúcunúhijcyámé ímiáané

níjcyotájté íbóhiima íjcyámeke íícúvehíjcyáne. Áanéllii ténéhji íícúvémeíñé iyámeke idyóóiyóné múhdurá ítsúcunúhijcyáme.

⁸Muurá teene medóórone tsá Píívyéébedívú muhdú neétune.

⁹Áronáa ihdyu tsá múu dóótu eene díbyeke ímí wáajacutúme teene medóóne múhdurá ítsúcunúhijcyámeke ityútávajtsótuki.

¹⁰Muurá tsaate ténéhji dóóneri tsijtye teene dóótume iúmúúpívyéne diityé életu idyóóneri íjtsaméi tútávajtsóiyáhi.

¹¹Ehdu muurá ámúhá nahbémú ténéjcu ímí wáajacutúmeke ámuha teene medóóneri metútávajtsóiyá ímí Píívyéébeke ditye úráavyéíyónetu téhdurée diityé wájuuri Críjto dsíjvémeke.

¹²Aane diityé íjtsaméi metútávajtsóneri ímityúné meméénune tsá Críjto ímí méhdivu íjtsúcunútúne.

¹³Áanéllii diityéké o tútávajtsótu tsá mújyú téeménéhjé o dóóityúne.

Uwáábojte íáhdó újcune

9 ¹Muuráhjáa Píívyéébe oke picyóó uwááboobe o íjcyaki. Aabée Máavyéjuube Jetsóoke o ájtyúmífbé uwááboju ámúhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsónetu muurá méwaajácú ímiáané ténéjcu uwááboobe o íjcyane.

²Áronáacáubá tsaate tsá cáhcújtsotú uwááboobe o íjcyane. Áánetu ihdyu ámuha mecáhcujtsó ópée o úwáábóneri Ávyéjuube Críjtoke ámuha mecáhcújtsónéllíihye.

³⁻⁴Aane eene múhdurá óhdityu ítsámeíhijcyámeke o nées

uwááboobe o íjcyáábeke oke ditye íícúvéiyóné panévátúre.

⁵ Muurá téhdure o táábávállema úwááboobéré ó pehíjcyáiyá eene tsijtye uwáábojte Péédoroo, Jetsóo nahbémuu, íjcyame péhíjcyádu. Áábeke muurá idyé ámuha oke méíícúvéiyá diityéké ámuha meíícúvehíjcyádu.

⁶ Áronáa ¿íveekí muhtsi Benabéema múhtsiye mewákímyeíne tájpi méúwáábohíjcyáhi?

⁷ ¿Aca múúne tsodáhó iye iáhdóne tájpi íjcyáhi? ¿Aca óova bájtsome tsá inéévá lléenetúne? ¿Aca obééjámuke éénume tsá diityé mujpáñejpácýó ádotúne?

⁸⁻⁹ Ehdu ámuéhakye o néene méíjtsúcunúdí míamúnáá íjtsaméí tene íjcyane. Muuráhjáa Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri íwaajácuháámitu néehíi: “Trígó tátsoújcori íjcyáábeke ócájiky tsá múu tsíeménevu íhju wátájcotú díbye imájchótuki.”

¹⁰ Ehdúu Píívyéébe néé dííbyé wákímyeí méénume téene áhdó újcúiyóne inééiyóne. Tsáháa apáámyéré iyámedítýú díbye néétune. Muurá tsaate úmihe bájtsone kéémene tsíjtyeréjuco ááhívetsoéne. Áronáa téhdure teenée bájtsómedívú tsane coévá tsahdúré ditye iújcuki.

¹¹ Ahdu muurá Píívyéébé icyánéjcu ámuéhakye muha meúwáábohíjcyámeke ¿aca tsá ámuha múúhakye mepíáábóityuró tsíeménetu téene tájpi muha meíjcyaki?

¹² Áánerá tsijtye uwáábojte ámuha mepíáábóne tájpi ícyahíjcyáhi. Téhdure muurá múúhakye ámuha

mepíáábóiyáhi. Áronáa ihdyu muha tsá téeneri meíjyácunútúne. Tsáijyu múu míamúnáa teene múhdurá íjtsúcunúne tsá ímílléityuró icyáhcujsóné muha meúwaabóne.

¹³ Muurá ámuha méwaaajácú duurúvájá pañe wákímyeímyé tééjá wáábyuta ditye tsátyehíjcyánetu iújcúne tájpi ícyahíjcyáne. Téhdure muurá Píívyéébeke ditye iyámedi íícúvehíjcyánetu iújcune dohíjcyáme.

¹⁴ Ahdu ífvane muurá Píívyéébe néé uwáábojte íjcyaiñe cahcújtso múnáa diityéké píáábóne tájpi.

¹⁵ Ehdu íñe ámuéhakye o néé pevénéré ámuha mewáájácuki. Tsá píáábó ámuéhakye o táúmeítyúne. Aabe ihdyu óvíi o dsíjívéhajchíí ó dsíjívé ámuha oke mepíáábótuubére. Muurá ímí ó íjtsúcunú oore o wákímyeíne tájpi o íjcyabe o úwáábohíjcyáne.

¹⁶ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke pícyóóné wákímyeí o méénúneri tsá o mítyájkímyeíityuróne. Aane muurá tsíjtyeke o úwáábótúhajchíí ídátsó oke pajtyéiyóne.

¹⁷ Íhya ihdyu oore tájtsaméiyi téené wákímyeí o méénuca téeneri ó mítyájkímyeíiyáhi. Áronáa tsá oore o ímílléne téené wákímyeí o méénutúne. Píívyééberée oke picyóó téénevu.

¹⁸ Áánéllii ó imíjyúú téené uwááboju pevénéré áhdótsótuube o úwáábóneri. Tsá o íjyácunútú téene áhdó oke ditye píáábóne tájpi o íjcyáíyóneri.

¹⁹ Aabe múíicúve múnáajpi o íjcyáítyúroobe pamévá íicúve múnáajpi ó íjcyá téénej téeveri tsijtye Críjtoke icyáhcújtsoki.

© 1996 David C. Cook

²⁰ Muurá íhdéené taúhbaju o úraavyéjúcóótúroobe tamúnaa jodíómú muhdú ícyahíjcyádú idyé ó ícyahíjcyá diityémá o íjcyácooca téénej tééveri ímíñeúvú diityéké o úwáábo Críjtoke ditye ícyáhcújtsoki.

²¹ Áánetu Píívyéébeke wáájácútúmema o íjcyácooca téhdure ditye íjcyadu ó íjcyáhi. Ároobe ihdyu tsá múhdurá ditye íjcyané pañévú o úcáávetú Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánéllíihye. Ehdu diityé pañe ó ícyahíjcyá téénej tééveri diityéké o úwáábo Críjtodítýú íjcyané úwááboju.

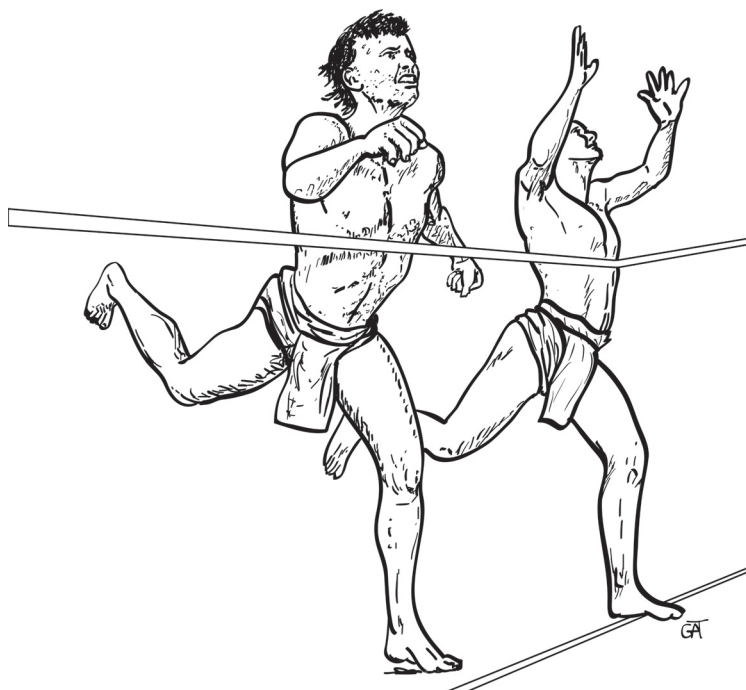
²² Áhdure Píívyéébeke cáhcujtsójúcoorómé ímí ténejcu wáájácútúmema o íjcyácooca ó íjcyá muhdú ditye íjcyadu téénej tééveri diityéké ímíñeúvú o wáájácútso ténejcu ditye

ímí iúráávyeki. Ehdu ihdyu pamévamáyé ímíáábéré ó nahbévahíjcyá téénej tééveri diityéké o píaabómé ipájtyeteki.

²³ Aabe pamévakéré ó úwáábohíjcyá tsaméhjí diityémá ímí mejjcyame meímíjyuúki.

²⁴ Muurá táhjajcátsiyi dsínémedítýú tsáápiye táhjaabe téene áhdó ujcúhi. Ahdu ífvane ímíñeúvú méuráávyé Píívyéébeke iáhdó ámuha meújcuci.

²⁵ Áhdure muurá iicu iáhdoma íjcyanéúvú úcááveímyé téene íhde pííñúmeímyé tsá iiná dómájcotú diityéké tútávájtsóiyóne. Ehdu muurá pííñúmeímyé téene áhdó imíwu néérone múhajchotá íjcyáityúné iújcuki. Áánetu ihdyu mépííñúmeíhijcyá múijyú muhdú íjcyáityúné meújcuci.

²⁶ Áánéllii tsá pevénéré
Píívyéébeke o úráávyehíjcyatú
éhne múúne tsaate kiávú ipyééne
wáájácútúmé dsíínehíjcyádu. Aabe
tsá ténejcúrí o báníumeíityú éhne
múúne méénújcatsííbyé bañúháñé
pevétsíhjír é cátyétyehcúdu.

²⁷ Áánéllii muurá
Píívyéébedívú o íhvéjtsámeííbyé
ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Aabe ó
téhmémeíhijcyá keená oke ténejcútú
mújtsátóíyónetu ímichi awáá
ténejcu o úwáábohíjcyaaabe o bání
meítyuki.

**Níjcyotájteke Píívyéébedi
medíllóityuróne**

10 ¹ Áamuúha táñahbému,
cáhawáá méijtsúcunu
muhdúhjáa méíhdé múnáaúvuke

Píívyéébe ojtsóri túkévetsómé
Tújpáñe Móóá pájtyene.

² Ehdúhjáa díbye diityéké
píaabómé íhvéjtsámeí Moitséé
hójtsí pañévú díbye diityéké
ityúkévéjtsoki.

³ Aaméhjáa ihdyu ícyahíjcyá
Píívyéébere diityéké píáábóne tájpi.

⁴ Dííbyeréhjáa muurá diityéké
ácuíhíjcyá majchóvu, adóvu,
íjcyane méénúráityuróné diityémá
imyéénúneri. Áamemáhjáa
téijyújuco nééwayúdú néébe Críjto
íjcyaaabe diityéké túkévétsohíjcyáne.

⁵ Ehdúhjáa panévaturé
ímíhyéjúcooro Píívyéébe diityéké
túkévéjtsórónáa ímunáajte
ímityúné dárífvémeíhijcyáhi. Áané
déjucótúhjáa mítyame dsíjivé
íñéubará píívyétúné iñújivu.

⁶ Ahdu meke tene ipájtýétu tsá ímityúnéhjiri meúmúúpívyéityúne.

⁷ Tsá dityée meénuhíjcyádu níjcyotájteke mecáánváityúne. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Níjcyotájteke idyúúrúváne wañéhjíné pañe imájchóné hallúvú ádohíjcyáme.”

⁸ Ahdícyane tsá medómácójcatsítyú ihdícyáméhjima dityéhjáa meénuhíjcyádu. Téené déjúcotúhjáa muurá tsajcóójíré diityédítýú dsíjívémé 23,000-meva.

⁹ Áánéllii tsá Píívyéébeke mepátsáríjcyóityú ímityúné meméénune dibye iáábúcu híjcyatseetéhjáa diityédítýú meénuhíjcyádu. Tehdúhjáa muurá meénúmeke téené déjúcotu ííñimýmú íhdome dsíjívéhíjcyáhi.

¹⁰ Aanéjfi tsá múu diityé dífvame ímityúné íhjuvatú Píívyéébedítýu. Tehdúhjáa néemeke muurá téené déjúcotu dífbyere Píívyéébe wálooobe ‘Dsíjíve’ némeífbýe níjkyéji múnáajpi dsíjívetsóhi.

¹¹ Ehdúhjáa nénehji éíjyuúvú méihde múnáake pátyehíjcyané muurá Píívyéébe waajácúháámitu caatúvú íñe icyooca meíjcyámema ííñuji níjkévaríjyucó íjcyame teene meéévéne tehdu medárfívemeítyuki.

¹² Áánéllii ímí Píívyéébeke iúraavyéné íjtsúcunúmé téiibúwá meíjcyaco ámuha ímityúneri memújtátuki.

¹³ Muurá eene ámuha ímityúneri meúmúúpívyehíjcyané mávaríjchojúúne tsá apáámyekéré ámuéhakye dómájcótúne. Muurá ihdyu pámeekéré patýehíjcyáne. Áronáa mecátsipáávé Píívyéébedívu. Dibye íjcyátúcoocájfi; tsá néhi ávyétá íhnáhó néené mávaríjchoju

meke dómájcóityúne. Diibye ihdyu tehdfíváne mávaríjchoju meke dómájcóijyu meke píááboó maáábúcu.

¹⁴ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii tsáhájucó níjcyotájteke ámuha medúúrúváityúne.

¹⁵ Ehdu íñe ámuéhakye o néé ámuhá íjtsameíma ámuha meíjcyámeke. Aane cáhawáá ihdyu ímíñeúvú méíjtsameí ámuha mewáájácuki.

¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe meéma mepájtýetéíñe meénune meítsáávéne májchó meméénúcooca maádome météhdútsohíjcyá teene dífbyeke. Aame méduurúvahíjcyá mewáajyuríi Críjtó tujpácýó páwachákevu wágóoovéne. Tehdure pááaho memájchóneri méduurúvahíjcyá mewáajyuríi dibye ícúbáhrámeíñe meítsaavéne.

¹⁷ Muurá mítyame meíjcyarómé tsahóóré pááaho memájchome ímí ménahbévájcatsíhi. Ahdu muurá tsáápiye Críjtó íjcyáábeéjté mítyame meíjcyarómé meíjcyá tsáápihdyúre.

¹⁸ Muuráhjáa tamúnaa íjraéémú Píívyéébe íicúvé dóhíjcyámé tsame íjcyá téenéejte.

¹⁹⁻²⁰ Muurá dífbyeke wáájácútúmé naavémukéré dooháñevu íicúvehíjcyá ímíubáané ditye íicúvéíyoobe Píívyéébe íjcyánaáaaca. Áánéllii ámuéhakye o néé tehdu ámuha naavémuke meíicúvétuki. Tsá ámuéhakye o néhíjcyatú níjcyotájte meke píaabóne.

²¹ Ahdícyane tsá tene ímityú tsúúca Píívyéébema maádóneri, memájchóneri,

menáhbévácatsíhijcyámé Naavéneke
íicúvehijcyámema menáhbéváne.

22 ¿Íveekí Píívyéébeke
mepátsárijcyóiyá ehdu
medárfííwemeñneri? ¿Aca dííbyé
ehnííñevu meé?

Críjtoéjté wájýújcatsíiyóne

23 Muurá ímíááné panévare
meímilléné méméénúiyáhi. Áronáa
tsá panévare ímí néétune. Tsá
páneere meke píáábotú Píívyéébeke
meúraávyénéjcutu.

24 Áánéllíi tsá múu tsúúráméityú
iye tsaímíyé íjcyáyíóneri. Téhdure
múu íjtsámeí tsíjtyeke ípíáábóiyóneri
pámeere ímí mejjcyaki.

25 Áhdure ditye dooháñé
náhjhénuhijcyánetu múu
cúúvéhulléré iáhdone dóó tsáijyu
múu íicúvé íjcyane ámuha medóóne
múhdurá mejtsúcunúiyónéllíihye.

26 Muurá ííñújiri páneere
múhdúné tsíeméné íjcyane
Píívyéébe éhné dibyé ípívyejtsóne.

27 Áánéllíi múu cahcújtso múnaa
íjcyáturómé ámúhakye majchóvú
píúváhajchíí cúúvéhulléré majchó
ínehjí ditye pícyoone ámuha
múhdurá mejtsúcunútuki.

28 Áánetu tsaate idyóótune ‘íñe
níjcyotájté íicúve’ néhajchíí tsá múu
dóótu diityéké ámuha múhdurá
mejtsámeíchótuki.

29 Ehdu o néé ihdyu
ámuha medóórone ímítyú
mejtsúcunútúrónáa
diityéké múhdurá ámuha
mejtsámeíchóiyónéllíihye.

Áronáa tsáijyu múu ámuha
téénetu ménééiyáhi: “¿Aca muhdú
ííwane mewáájacúdú meméénune
tsíjtye múhdurá íjtsúcunúiyáhi?

30 Muurá íiná memájchóné
hallúvú météhdútsóhíjcyá
Píívyéébeke dibye ímillédu. Aanéjji
¿íveekí tsíjtye íhyúváiyá ímityúné
íjcyánerííívari?”

31 Ihdyúhde tehdújúcoóro.
Áronáa ihdyu múu panévare íiná
imyéénúneri, imájchóneri, iádóneri,
bóhówajtsó Píívyéébeke.

32 Ánéhjiri ihdyu tsá múu
tútávajtsotú jodíómuu, jodíómu
íjcyáturómee, íjcyámeke pámeere
cáhcújtsótúróméhjímájucu.

33 Muurá ihdyu ó imíllé
pamévamáyé ímí o íjcyane ditye
téhdure ípájtyeteki. Tsá oore ímí o
íjcyáyíóneri o íjyácunútúne.

11 1 Ahdu múu íjcyá muhdúhjáa
Críjto ícyahíjcyané o wáájáne
dííbyeke o úraavyédu.

Muhdú walléémú pihcyáávé pañe íjcyáiyóne

2 Ahdícyane, ámuúha táñahbému,
mítyane ámúhakye ó duurúvá
Píívyéébe icyánéjcu ámúhakye o
úwaabóné ímí ámuha meúraávyéne
oke meítsáávehíjcyánéllíihye.

3 Aane ó imíllé ámúhakye
o úúballéné Píívyéébe Críjto
túkevétsoobe íjcyane. Áánetu
Críjto wajpíímú túkevétsoóbe.
Áánetu diitye wajpíímú méwámyú
túkevétsojte eene Críjto
túkevétsoobe Píívyéébe íjcyadu.

4 Aame wajpíímú íhñíwaúúné
iwátájcómeíñe Píívyéébe uwááboju
úwáábóhajchíí núcójpítsó teéne.
Téhdure tehdu imyéénúmeíñe
ditye Píívyéébema íhyúváhajchíí
núcójpítsó teéne.

5 Áánetu walléémú íhñíwaúúné
wátájcómeítyúmé uwáábóhajchíí

téhdure núcójpítsó teéne. Téhdure tehdu méénúmeítyúmé Píívyéébema íhgyúváhajchíí núcójpítsó teene ibyéérómeíne ditye íjcyáiyódu.

⁶ Aane iwátájcómeíne ímíletúmé óví íllure béérómeíhi. Áánetu tehdu imyéénúmeítyóné núcójpítsó íjtsúcunúhajchíí óví wátájcómeímye.

⁷ Áánetu wajpíímú tsá Píívyéébé pihcyáávé pañe wátájcómeítyuró dííbye náávé íjcyame dííbyeke iávyejúúlléébeke íbóhówátsohíjcyánéllííhye. Áhdure walle ájyúke iávyejúúlléne bóhówajtsóhi.

⁸ Tsáháa muurá wájpíikyep Píívyéébe ípívyéjtsotú wállehdítýú tsátsii iújcúnetu. Muuráhjáa ihdyu wálleekéré ípívyéjtsóobe wájpíhdítýú tsátsii iújcúnetu.

⁹ Tsáháa muurá wálleeke tujkénú ípívyéjtsólleke díbye náhbénutú wájpíhdívu. Muuráhjáa ihdyu wájpíikyéré tujkénú ípívyéjtsóóbeke nahbénuube wállehdívu.

¹⁰ Áánéllíi múu walléémú wátácámeíhijcyá íhñíwauúné ájyúmuke iávyejúúlléne uubállé nájkyéji múnáa ímí íjtsúcunúki.

¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ípívyéjtsó wajpi wálleema iúcjycatsíne ímí ípíáábójcatsíki.

¹² Muuráhjáa ímiááne wájpíhdítýuré walle ípívyeevéhi. Áronáa ihdyu ícyooca dííbyere Píívyéébe méénune wállehdítýuréjucu míamúnáa ípívyeevéne.

¹³ Aane ¿muhdú ámuha méijtsúcunú díitye walléémú dobéévé pañe íhñíwauúné wátájcómeítyúmé Píívyéébema

íhgyuváne? ¿A tehdújucu teénej? ¿Mityá tsáhaáj?

¹⁴ Muuráhjáa ihdyu mepívyedújucu íjcyane wajpi íhñíwácoma íjcyáiyóné múhdurá núcójpítsóhreé.

¹⁵ Áánetu ihdyu wállehdítýú uuvéné íhñíwácoma dille íjcyane íhñíwáu wátájcódú tene néénéllííhye.

¹⁶ Aane íne páneere ámuhákye o néene tsaate múhdurá íjtsúcunúhajchíí óví muhdú néé téenetu. Áronáa ehdu muha méúwáábohíjcyá pahúllevaré íjcyané cahcújtso múáake.

Jetsóope mépajtyété méénúne mājchó múhdurá dáríívémeíne

¹⁷ Áánetu íjcyané tsane ámuha meméénuhíjcyané múhdurá ámuhádvú o íjtsúcunúne. ¿íveekí ámuha medóbéévéne pañe múhdurá médáríívécatsíhijcyá ímiááméré íjcyatúme?

¹⁸ Muurá oke úúballémé ámuháva metáhhjacatsíhijcyané medóbéévécooca. Ímiáánéubá tehdu ámuha méícyahíjcyáhi.

¹⁹ Áronáacáubá ¿mityá tsánejcútú tehdújucu teene, téenetu mewáájacu caatyé ímiááne Críjtoke cáhcujtsóne?

²⁰ Muurévá ámuha Ávyéjuubée Jetsóo mewájyuri mééma méénune meítsáávéne mājchó memājchorómé tsá ímí meméénuhíjcyatúne.

²¹ Ámuháva muurá tsaatéjtane memājchome ídátso ájyábari íjcyánáa múhdumé ámuha teene mekéwáñehdúmé íllurájucu mellííyícyávehíjcyáne.

22 ¿Aca íveekí ehdu ámuha meméénuhíjcyáhi? ¿A tsá ámuhá jaaháñevúré ámuha memájchoítyuróne? Muurá ehdu ámuha meméénúneri tsá maávyejúúllétú Píívyéébeéjté ámuha mejjcyame medóbeevéne. Íllure ámuha ménúcópívétsohíjcyá ídáatsojtéke. ¿A ehdu ámuha meícyahíjcyámeke ó duurúváiyáhi? Tsáhaá.

**Jetsóó mewáiyuri méenune
meítsáávéne májcho**
(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25;
Rc 22.14-20)

23 Páñetúhjáa Ávyéjuube Jetsóó úwaabóné íne ámuhakye ó úúballéhi. Jóódáhjáa dífbyedívú ékéévétsoípyéjco pááaho iújcúne téhdújtsoobe Píívyéébeke.

24 Átsihdyúhjáa teeoh idyóhdahíróne neebe ímamyémuke: “Íne tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu paíjyuvaré meméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté ó ícúbáhrámeíne ámuha meítsaavéne.”

25 Átsihdyúhjáa idyé ado iékéévéne neébe: “Íne tátyujpácýó ícúbáhrámeínej tééveri Píívyéébema tsíhdyuréjco ámuha mejjcyáíne uubálle. Aane ámuha meítsaavéne tehdu meméénuhíjcyaco.”

26 Ahdícyane óví ámuha tehdu meméénúneri mébóhówátsohíjcyá díbyée míamúnáa wáiyuri dsíjívéné múijyú tsiíne díbye tsááíñévújco.

**Jetsóoke meítsáávéne
májchori menáhbévájcatsíne**

27 Aane muurá Ávyéjuubée mewáiyuri méenune meítsáávéne májchó tsaate múhdurá néeme

meélletu májchome ímityúné meenúhi. Tehdu méénume tsá ávyejúúllétú díbyée ícúbáhrámeíne ítyujpácýó wáágoóne.

28 Áánéllii múu tujkénú teene imyéénútúné ihde ímíñeúvú íjtsámeí muhdú íjcyane.

29 Muurá peecútéré teene meméénúhajchíí máhallúvúré ímityúné mémeenúhi.

30 Ehdu néené nájcaúvú muurá eene ámuhadítyú chémeme dúhcúméhjiúvú néemedítyú tsaate dsíjívéhíjcyáhi.

31 Áánetu ihdyu ímiááméré ímíñeúvú mejjtsámeíne teene meméénúhajchíí tsá Píívyéébe íné hallútú méhdi ícúbáhráityúne.

32 Muurá ihdyu tsáijyu meke íhvétsohíjcyaaabe meícúbáhrámeí téenetu meíllíjkívyéne ímiáámeréjco mejjcyá cáhcújtsótúmema mewágóóóvétuki.

33 Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii múu téhméjcatsí pámeeréi píhcyáávécocoa ámuha ímíñeúvú memájcho teene Ávyéjuubée mewáiyuri méenune ámuha meítsáávéne májcho.

34 Áánetu tsaate íajyabáávatéhajchíí óvíi ihjyávú majchóhi. Tsá ditye teene dómájcoítyuró Píívyéébe díityéké téené hallútú ícúbáhrátuki. Áánetu eene tsíñehji ámuha meméénuhíjcyáné óví ámuhakye o ááhívetéijyu méímíbjajchóhi.

**Píívyéébe Apííchó piááboriyé
meméénuhíjcyanéhji**

12 1 Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuhakye o úúballéne ímíñeúvú ámuha mewájácu muhdú

Píívyéébé Apííchó meke piáábónej tééveriyé ínehjí meméénune mepíívyeténe.

² Muurá ámuha méwaajácutí dífbyekée ámuha mecáhcújtsótúcooca níjcyotájtekéré medúúrúvahíjcyané ibóhiima íjcyátúmeke.

³ Aane ámúhakye o née tsá muurá tsaate Píívyéébé Apííchó túkévéjtsori néesítyuróne: “Jetsóó nehníjyau.” Áhdure tsá múha Ávyéjúúbedi Jetsóoke díllóityuró Píívyéébé Apííchó diityéké túkévéjtsótuca.

⁴ Muurá ihdyu Píívyéébere meke piáábónej tééveri mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune. Áronáa ihdyu Íapííchoj tééveriyé meke piááboobe ténehji meméénuni.

⁵ Muurá dííbyé wákimyéi páhduvaré nénehji meméénúróneri tsaapííkyéré méíícuvéhi.

⁶ Muurá dííbyere Píívyéébe tehdu mééma meenú ihñéjté mejjcyámema.

⁷ Aane muurá dííbyé Apííchóré meke piáábóneri mépiivyété tehdu nénehji meméénune mejtééveri téhdure tsijtye cahcújtsó múnáake dibye ipiááboki.

⁸ Muurá tsaate téenere piáábónej tééveri piivyété tsíjtyeke ityúkévejsóne. Áané piááboriyé tsijtye piivyété ímí iúwaabóne.

⁹ Áhdure muurá tsaate téenere piáábónej tééveri ímí Píívyéébeke cáhcujtsóhi. Áané piááboriyé tsijtye piivyété chéméméhjike ibóhiitsóne.

¹⁰ Tsaate piivyété méénúráityuróné imyéénune. Tsijtye piivyété iiná pájtyefíne íhdéjuco iwáájacúné iúúballéne.

Tsijtye piivyété iwáájacúné caatyé pañé ímiáané Píívyéébé Apííchó íjcyane, caatyé pañé Naavéné apííchóré íjcyane. Tsijtye piivyété tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhijyuváne. Tsijtye piivyété tsijtye íhijyuváne illéébóturóné ihñéjuvu ipájtyetsóne.

¹¹ Ehdu muurá Píívyéébé Apííchó piáábónej tééveriyé mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune.

Pámeere Críjtoéjté tsáápihdyuré íjcyane

¹² Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyané dobéévé méijcyá tsáápiíye. Ahdu téhdure Críjtoéjté mityame páhduvaré menéérome méijcyá tsáápihdyúre.

¹³⁻¹⁴ Muurá pamévare jodíómuu, gríéégomuu, tsíjtyé hójtsí pañé íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañé íjcyatúmee, éhdume pámeere méijcyá dííbyeéjte. Muuráhjáa Píívyéébé Apííchó mépañevú úcaavémé méijcyá tsané múnáaréjuco. Aame Críjtoma tsáápihdyuré méijcyá Cáání Apííchó mépañe íjcyanéj tééveri íñe méjpi pívátsihjívá íjcyaróné dobéévé tsáápiíye mejjcyadu.

¹⁵ Muurá méjtúha íhijyúvaca tsá néesítyuró méjpiene íjcyatúné hójtsi íjcyatúnéllííhye.

¹⁶ Téhdure ménúúmiho tsá néesítyuró méjpiene íjcyatúné máhállu íjcyatúnéllííhye. Áronáa muurá páneere méjpiene.

¹⁷ Muurá páneere méjpi hálluuré íjcyaca ¿íñerí mélléébóiyáhi? Téhdure páneere ménúúhejuré íjcyaca ¿íñerí máaráhjúcúiyá tsíméneje cúva?

¹⁸ Ehdúhjáa tene múhdurá neéíyónéllii ihdyu Píívyéébe méjpi ípívyejtsó muhdú íjtsúcunúdu ténéhjima.

¹⁹ Muurá tsáneere méjpi íjcyaca múhduréiyó teéne.

²⁰ Aane muurá pívátsihjívá íjcyaróné dobéévé tsáápiíye.

²¹ Áánéllii máhálluúúcu íhhyúvaca tsá neéítyuró méhójsicu ínetú píáábotúne. Áhdure méhniwau tsá neéítyuró méjtúhaacyu ínetú píáábotúne.

²² Muurá méjpiítyu íhtsúuvúdu méjtsúcunúrotsíhjí ímichi éhniíñevu meke píaabóhi.

²³ Áánéllii tétsihjí múhdurá neérotsíhjí tsaimíyé metéhmemeí múha meke íajtyúmítuki.

²⁴ Áánetu muurá ímí méjtsúcunúrotsíhjí tsá pahdu mewátájcómeítyúne. Píívyéébé ípívyejtsó méjpiítyu múhdurá neérotsíhjí tsaimíyé metéhmeki.

²⁵ Ehdúhjáa ípívyejtsoobe méjpi patsíhjiívaré ímí meke píáábónetu tsátsii múhdurá méjtsúcunútuki.

²⁶ Muurá tsátsiíyé metútáváávérónáa páneeréjuco méjpiíyi avye búuuvéne. Áánetu tsátsii metútáváávétúcooca pájpiíye ííne imíjyaú méllíñemuúcunúmeíhi.

²⁷ Ahdu muurá tsáápiitsa Críjtoéjté méjcyame méjcyá tsáápiíye íjcyadu.

²⁸ Áánéllii dífbyé cahcújtso múnáa méjcyámeke Píívyéébe pícyóó íiná mewákímyeíñehjívú. Tsaatéke muurá pícyoobe Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju uwáábomére dítye ipyéhíjcyaki. Áánetu tsíjtyeke pícyoobe íhdéjuco íiná pájtyeíñé

iwáájacuné úúbálléímyeke. Tsíjtyéhjike pícyoobe dífbyé íhhyú uwáábojte dítye íjcyaki. Téhdure tsíjtyeke pícyoobe méénúráítyúronéhjí méénúímyeke, chéméméhjike bóhíítsóímyeke, ídáátsóméhjike píáábóímyeke, túkevéjtsojte íjcyáímyeke, tsííñé míamúnáá íhhyu illéébótúrójuri íhhyúváímyeke. Ehdu muurá páhduvaré nééné wákímyeíháñevu pícyoobe Píívyéébe íhñéjté méjcyámeke.

²⁹ ¿Aca pámeere dífbyeéjté méjcyame Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju uwáábomére mépehíjcyáhi? Áhdure ¿aca pámeere íiná pájtyeíñé mewáájacuné méúúbálléhíjcyáhi? ¿Aca pámeere mee uwáábojte? ¿Aca pámeere méénúráítyúronéhjí méméénuhíjcyáhi?

³⁰ ¿Aca pámeere chéméméhjike mébóhíítsóhíjcyáhi? ¿Aca pámeere méihhyúvahíjcyá tsííñé múnáá íhhyu melléébótúrójuri? ¿Aca pámeere mépiivyeté téjújhíri tsaate íhhyuvané mepájtyetsóne? Tsáhaa.

³¹ Ahdícyane cáhawáa métsúúraméí keená éhniíñevu ímí ámuha méjtsúcunúneri Píívyéébe ámúhake íajcuki. Aane ó imíllé ámúhake o úwaabóné muhdú éhniíñevu ímí méjcyáíyóne.

Mewájujycatsíñe

13 ¹ Muurá tsííñé míamúnáa, níjkyéji múnáa, íjcyámé íhhyúrí o íhhyúvároobe muuca o wájuútúhajhíí atéréejpíyé o íjcyaaabe pevénéré ó íhhyúvahíjcyá éhne múúne cúúmúbama chehkéú íhhyuvádu.

2 Téhdure iiná pájtyeíne íhdéjuco o wáájacúné o úúbállehíjcyaaabe páné íhdéene o wáájacúroobe tsíjtyeke o wáýútúhajchíí tsá ímiáábé o íjcyatúne. Áhdure Píívyéébeke ímí o cáhcújtsónéllíí cáméhbaúné tsiéllévu o ínétsóroobe tsíjtyeke o wáýútúhajchíí tsá ímiáábé o íjcyatúne.

3 Áhdure ídáátsóméhjike tátsfeméneri o píáábohíjcyaaabe Críjtodítýú íjcyané uwááboju o úwáábohíjcyané hallútú oke dítye cóvájtsóroobe tsíjtyeke o wáýútúhajchíí tsá ífnetú oke tene píáábotúne.

4 Muurá ihdyu pamévakeré meídaatsólléne mewáýyume máaabúcú múhdurá nééronéhji. Aame tsá ífnerí menómítááwáityuróne. Tsá ávyéjuuháñé mellíínéityuróne. Tsá 'mityáhmítýá' menééityuróne.

5 Tsá átéréenéhjí meíhýuváityuróne. Tsá méhllíhyéré tsane meméénúityuróne. Tsá mecááyóbáityuróne. Tsá tsiélleréjuco meíjtsúcunúityuró tsaate meke ímityúné méénune.

6 Áhdure tsaate ímityúné méénúneri tsá meímíjyúúvéityuróne. Ímiááneríyé meímíjyúúvéiyáhi.

7 Muurá ímiááne pamévake mewáýyume múhdurá tsaate íjcyámeke mépíaabó dítye ímíjpyeteki.

8 Ehdu mewáýýucatsíñé tsá múijyú mééma níjkéváityúne. Áanetu eene iiná pájtyeíne íhdéjuco mewáájacúné meúúbállehíjcyané mééma níjkévaáhi. Téhdure dífbyé

píááboríyé tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhýuvahíjcyané níjkévaáhi. Áhdure dífbyé píááboríyé mewáájacuhíjcyané tsáhájuco íjcyáityúne.

9 Muurá Píívyéébé icyánéjcu tsátsíhhuútsaré mewáájacúné meúúbállehíjcyáhi.

10 Áronáa ihdyu íjcyaiñéi páneere mewáájacúne. Áijyu tsáhájuco tsátsíhíjtsaré mewáájacúityúne.

11 Muuráhjáa tsíímene o íjcyácooca ó íhýuvahíjcyá tsíímene íhýuvádu. Aabée ihdyúhacáa múhdurá néérone ó itsúcunúhijcyá tehdújuco. Aanée o kéémeebe tsáhájuco tehdú o néjúcootú tsúuca o wáájacúúvénéllííhye.

12 Ahdu muurá íñe icyooca tsátsíhhuútsaré méwaaajácú Pííyéébé icyánéjcu éhne múúne mícúmí pañe tsíméne náávé meítene mewáájacúdu. Áronáa ihdyu íjcyaiñéi éhniíñevu ténejcu mewáájacúne. Muurá íñe icyooca tsátsíhhuútsaré o wáájacúné téijyu botsíi ó waajacúu ímíñeúvú muhdú Píívyéébe oke wáájacúdu.

13 Aane muurá dífbyeke mecáhcújtsóne mewáýýucatsímýé meítsóhíjcyané tsá múijyú níjkéváityúne. Áanetu ímichi páñétúene teene mewáýýucatsíñe.

Tsíjtyé íhýurí tsaate íhýuvané píívyetene

14 1 Ahdícyane múu tsúúráméi pamévamáyé ámuha mewáýýucatsímýeke Píívyéébé Apííchó túkëvejtsómé panévare ámuha meméénúfóneri. Múu tsúúráméi íhdétújuco díbye ámúhadívú bóhówajtsóné ámuha mewáájacúné meúúbálléfóneri.

² Muurá tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjuvámé Píívyéébemáyé íhjuvává tééjuri. Aane tsá múha lléébóítyuró íiná ditye nééne Píívyéébé Apííchóré diityéké túkévéjtsóneri ditye íhjuvánéllííhye.

³ Áánetu ihdyu díbye íuwááboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámé cahcújtso múnáake tsápíjtsó éhnníínevu ímí dífbyema ditye íjcyaki.

⁴ Muurá tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri tsaate íhjuvámekéré píaabóné Píívyéébeke ditye úráávyénéjcutu. Áánetu ihdyu díbye íuwááboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámé éhnníínevu tsíjtyeke píaabóhi.

⁵ Aane ihdyu ímí ó íjtsúcunú tsíjtyé ihjyu ámuha melléébótúrójuri meíhjuváiýóne. Áronáa éhnníínevu ó ímíllé ámuha meúúballéné Píívyéébe íuwááboju ámúhadívú bóhówajtsóne. Teene ihdyu éhnníínevu píaabó cahcújtso múnáake. Áánetu tsíjtyé íhjuvái ámuha meíhjuvavaróné tsaate diityéké íhjuvúvú pájtyétsótúhajchíí tsá diityéké tene píáábotúne.

⁶ Ámuúha táñahbémut, muurá ámúhake o ááhíveebe tehdu tsíjtyé íhjuvái ámuha o íhjuvávahajchíí tsá ámúhake tene píáábóítyú ámuha melléébótúnéllííhye. Áánetu ihdyu Píívyéébe óhdivu bóhówajtsóné ámuha melléébójuri o úúbállehajchíí ámúhake píááboíne.

⁷ Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá míamúnaa íjcyáturóné cúúmúbama chíiyóró ímíneúvú mellíjchúcooca mélleebó ímíwu tsanéécú íhjuváne. Áánetu múhdurá mellíjchúhajchíí tsá ímí melléébotúne.

⁸ Áhdure méénujcatsí íjcyácooca ímíneúvú rojróco llíjchúmeítyúhajchíí tsá múha íjcyátsíívyetúne.

⁹ Ahdu muurá tsaatémá ditye lléébótúrójuri meíhjuvávahajchíí tsá ditye lléébotúne. Pevénéré méihjuvává éhne múu pevétsíma íhjuváu.

¹⁰ Muurá ííñújiri míamúnaa páhduvaré íhjuvámé tsá wáájácúratúné íhjuvatúne. Muurá ihdyu ditye íhjuváné waajácúmeíhi.

¹¹ Muurá tsaate óoma tehdu o lléébótúrójuri íhjuvaca tsá íínetú oke tene píáábóítyuróne. Áamedítyú ó nééiyá tsíjtye múnáaré ditye íjcyane. Áhdure óhdityu nééiyómé tsíjtye múnáajpíyé o íjcyane.

¹² Aane Píívyéébé Apííchó ámúhake túkévéjtsóneri páhduvaré nénehji ámuha meméénúíyóneri meíjyácunúhíjcyámé múu íjyácunú ámúhake díbye píáábóneri cahcújtso múnáake ámuha metúkévéjtsóíyóneri.

¹³ Áánetu tsíjtyé íhjuvái ííhjuváné píívyetémé múu Píívyéébeke píáábó táúmeí díbye túkévéjtsóneri teene ipájtyétso tsíjtye illééboki.

¹⁴ Muurá tsá oore táíjtsaméiyi tsíjtyé ihjyu o lléébótúrójuri Píívyéébema o íhjuvávahíjcyatúne. Dífbyé Apííchóré ihdyu tápañétú íhjuvávahíjcyáhi. Áánéllíi o íjcyároobe tsá o wáájácuhíjcyatú o íhjuváne.

¹⁵ Aane íne ¿kééjuri méihjuváiýá Píívyéébema? Méihjuváiýá tsajúúcuri melléébótúrójurii, melléébójurii, íjcyane. Áhdure

díbyeke medúúruváné
mémátsívaíyá tsajúúcuri.

¹⁶ Muurá tsijtye lléébótújuri
díbyeke medúúruváhajchíí
tsá múha meke náhbénúityú
illéébótúnéllííhye.

¹⁷ Ímí tehdújucooro Píívyéébema
tééjuri meíhjuvaróné tsá
tsíjtyeke píáábotú díbyeke ditye
úráávyénetu.

¹⁸ Áronáa ihdyu ímí tehdújuco
teene melléébótúrójuri díbyema
meíhjuvane. Muurá ámuhá
ehníínevú ó ihjyúvahíjcyá
Píívyéébema oore o íjcyácoóca.
Áánéllíi ó téhdujtsó díbyeke.

¹⁹ Áronáa ihdyu tsame cahcújtso
múnaa mepíhcyáávécocoo ó imíllé
pameere lléébójuri báhríñéwuúré o
íhjuvaróné diityéké píaabóne. Tsá
muurá diityéké tene píáábóityuró
cááménécóbaúvú tsíjtye ihjyúrí o
íhjuvane ditye lléébójuríjívarí.

²⁰ Ahdícyane, ámuúha
táñahbému, tsá múu ímíájíjtó
ámuha meúraavyémé tsiímédú
néétune. Ímíñéúvú múu íjtsámeí
kéemejte íjtsámeídyu. Áánetu ihdyu
ímítyúné icyánéjcutu múu íjcyá
diitye tsiíme íiná wáájacutúme
íjcyadu.

²¹ Muurá Píívyéébé
waajacúháámitu nééené:
“Tahñéjté jodíómuma ó ihjyúvaá
tsíjtye múnáaj téeveri diityé
ihjyúrí. Áronáa tsá oke ditye
cáhcújtsóityúne. Ehdu íñe o néé
Píívyéébe o íjcyaaábe.”

²²⁻²³ Aane muurá tsíjtyé ihjy
melléébótúrójuri Píívyéébé
Apííchó meke íhjuvátsoneri
cáhcújtsótúmeke méúújetsó
íhtsútuube Píívyéébe íjcyane

ditye iwáájacuki. Áronáa muurá
medóbeevémé téjühjiri meíhjuvane
illéébóne méhdityu nééiyómé
íllure meméívaténe. Áánetu ihdyu
cahcújtso múnáa wáabyuta méhdivu
íuwaáboju bóhówajtsóobe diityéké
meúúbálleki. Tsá cáhcújtsótúme
wáabyuta tene íjcyatúne.

²⁴ Áronáa tsáijyu múúne tsáame
meúwaabóné illééboki. Aane muurá
teene illéébóne waajacúiyá ímíáané
ímítyúme íjcyane.

²⁵ Aane múhduúvúrá íjtsúcunúne
botsíi Píívyéébe mééma íjcyane
iwáájacúne díbyeke duurúvaíyómé
ímíhmóúbánema.

Muhdú pihcyáávé pañe meíjcyáiyóne

²⁶ Ahdícyane, ámuúha táñahbému,
ámuha mepíhcyáávécocoo
Píívyéébeke ámuha medúúruvane
májtsí méénuhíjcyámee, tsaatédívú
díbye íuwaáboju bóhówajtsóné
úúbállehíjcyámee, tsíjtye ihjy
illéébótúrójuri íhjuvane íhjuvane,
ditye íhjuvane melléébójúvú
pátyétsohíjcyámee, éhdume múu
ímíñéúvú meenu cahcújtso múnáake
tene ipíááboki.

²⁷ Aane tsaate tsíjtyé ihjy
illéébótúrójuri íhjuvane
píívyetéhajchíí óvíi mítyétsiye
ihjyúváhi. Téhdure ímílléhajchíí
tsijpi piivyété íhjuvane. Áronáa
ihdyu tsá múu tsané tujkéveri
íhjuvatúne. Tsáápiitsadí múu
ihjyúvá llééboobe ipájtyétsoki.

²⁸ Áánetu díbye íjcyátúhajchíí
tsá múu ámuha mepíhcyáávéné
pañe tééjuri íhjuvatúne. Iiye múu
íjcyácoocoo Píívyéébemáyé tééjuri
ihjyúváhi.

²⁹ Áhdure dibye íuwaáboju tsaatédívú bóhówajtsómé múu tsáné dobéévé pañe mítyétsíuba, 3-meváuba, úwaabó tsijtye illéébúacunúki.

³⁰ Áronáa tsáijyu múúne Píívyéébe lléébúacunúmedívú téhdure íuwaáboju bóhówajtsóhajchíí ovíi tujkénú úwaáboobe íhveté diityéréjuco íuwaáboki.

³¹ Ehdu múu Píívyéébe íuwaáboju ámúhadívú bóhówajtsóné tsáápiitsadí ímíñeúvú úwaabó tsijtye illéébóne díbyedívú icyátsípááveki.

³² Díbyé uwaáboju múu imyéénune píívyetémé ímíñeúvú meenúhi.

³³ Tsá dibye ímíllétú múhdurá díbyé uwaáboju medáriívéne.

Ímíllebe tsaimíyé pámeere metúkévétsojcatsíne.

³⁴ Aane ihdyu óvíi ámuha mepíhcyáávécooca Píívyéébe taúhbaju néhdu walléémú ímiááméré íjcyáne cúúvéhulléré uwaábó lleebúacunúhi. Tsá ehdu nétsihjívú ditye íhjuváytyuróne.

³⁵ Tsane idíllone ímílléhajchíí óvíi íhjáhañévré dillómé ájyúmuke. Tsá tene ímityú Píívyéébe pihcyáávé pañe walle íhjuváytyóne.

³⁶ ¿Mityá tsá ehdu tene néétune? Cáhawáá méijtsúcunuj, tsáhái muurá ámuha pahdu dibye íuwaáboju méhdivu bóhówátsohjcyané mewáájacutúne.

³⁷ Aane cáhawáá óvíi tsaate dibye íuwaáboju diityédívú bóhówátsohjcyámé pañe díbyé Apííchó íjcyáhajchíí waajácú díbyé taúhbaju néhdújuco o néhijcyáne.

³⁸ Áanetu tehdújuco néérone ditye múhdurá íjtsúcunúhajchíí muhdú idyé méméénúhi.

³⁹ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áhdícyane óvíi ámuha méúwaábohíjcyá Píívyéébe íuwaáboju méhdivu bóhówajtsóne. Tsá múu tsaate tsijtyé íhju illéébótúrójuri íhjuvánetu diityéké bóijcyutúne.

⁴⁰ Ímiááméré múu íjcyáne panévaré ímíñeúvú meenúhi.

Críjto dsíjiveebe bóhiíne

15 ¹ Ámuúha táñahbému, cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa pajtyéteju ámúhakye o úwaabóné ámuha mecáhcujtsóne. Aane muurá ímí ámuha méúraavyéhi.

² Aame tsúuca ámuha mepájtyeté ímiááné ámuha mecáhcujtsóhajchííjyu. Áanetu ámuha ímí mecáhcujtsótúhajchíí íllure ámuha mébáñuméíhi.

³ Muuráhjáa Píívyéébe waajácúháámitu tene néhdújuco méimítyú iwáágoo Críjto dsíjívénetu íjcyané uwaáboju oke ditye úwaabódújuco ámúhakye o úwaábohíjcyáne.

⁴ Muuráhjáa tene néhdújuco dsíjívéébeke ditye cúúuube pápihchúúj coojívatu bóhiíne.

⁵ Aane íne ó úwaábohíjcyá muhdúhjáa Péedoródívú íbóhówáávéne boone tsijtye ímamyémudívú dibye bóhówaavéne.

⁶ Áané boonétúhjáa muurá bóhówáávebe íhñéjté 500-mevá ehniíñevu íjcyámedívu. Áamedítýúu tsúuca tsaatésáhjí dsíjívénetu muurá íjcyáméi mítyame.

⁷ Áhduréhjáa muurá
bóhówááveebe Jacóóbodívu.
Ááné boonétúhjáa bóhówááveebe
pámehdívréjuco.

⁸ Ááné boonécóbaúvutúu téhdure
óhdivu díbye bóhówaavéné ó
íjtsúcunú éhne múúne walle
ítsíímáváyotsíhjí pájtyelle
tsíímavádu.

⁹ Áánéllíi tsá o íjtsúcunúmeítyuró
dífbyedítyú íjcyané uwááboju
úwááboméré péhíjcyáméejpi o
íjcyane. Muurá ímiááné tsá o
íjcyáítyuró ténejcú uwááboobe
cahcújtso múnáakée o
ícúbáhráhíjcyánéllíihye.

¹⁰ Áronáacáhjáa ihdyu Píívyéébe
pámeekéré iwáýyudu íjcyaae óhdi
íídáátsóvéne oke ímíbjachóhi. Aabe
ihdyu óvíi téhdújuco o íjcyane
dífbyé icyánéjcú uwááboóbe.
Áánéllíi muurá ímiááné tsíjtye
uwáábojte ehniíñevu ó méénuhíjcyá
tééné wákimyéi. Tsá idyé oóre.
Dífbyere ihdyu Píívyéébe
méénuhíjcyá tajtyéeveri.

¹¹ Áronáa tsá muhdú tene néétu
tsaate ehniíñevu tééné wákimyéi
méénune. Aane ihdyu ímí téhdújuco
ámúhakye muha meúwáábohíjcyané
ámuha mecáhcujtsóné.

Dsijivémé bóhiíñe

¹² Muuráhjáa Críjto dsíjíveebe
bóhiíne muha meúwáábohíjcyané
ámuha mecáhcujtsóhi. Áronáa
¿íveekí tsaate ámúhadítyú nehíjcyá
dsíjivémé bóhíjúcóóityúne?

¹³ Muuráhjáa ímiááné tehdu tene
nééca Críjto dsíjíveebe tsáhájuco
bóhiítyuróne.

¹⁴⁻¹⁵ Aaca muurá ténejcú
uwáábojte muha méjicyáiyá

állíu múnáa díbyeé bóhiitúnéré
muha meúúbállehíjcyánéllíihye.
Aaca téhdure tééné uwááboju
mecáhcujtsóné tsá ífnetu meke
píáábóityuróne.

¹⁶ Muuráhjáa tehdu tene
nééca Críjtoke dítye cúúuube tsá
bóhíjúcóóityuróne.

¹⁷ Aacáa muurá íjcyáiyóné
máhallúrí méimítyuháñe.

¹⁸ Aamée dífbyeke ímí
mecáhcujtsorómé medsíjivémé
ávýetá wágoóóoveréjuco
meméénúiyóné.

¹⁹ Muurá dífbyeke mecáhcujtsóné
apááñéré íñíjji hallúrí meíjcyánetu
meke píááboca tsíjtyéhjí ehniíñevu
ávýetá idáátsó méjicyáiyáhi.

²⁰ Áronáacáa ímiááné Críjto
idsíjívétsihdyu bohíí medsíjivémé
mebóhiíñé mééma déjucóóonuúbe.

²¹⁻²² Muuráhjáa tsáápiye Adáa
ímityúné méénúné déjucotu
medsíjívéhíjcyáhi. Ahdúu ífvane
tsáápiye Críjto ímiáábé íjcyaae
méénúnéj tééveri medsíjivémé
mébóhiíhi.

²³ Áronáa tsá ihdícyáiyju
mebóhiíityúne. Díbyeí tsiíñe
tsáácooca mébóhií dífbyeéjté
meíjcyame.

²⁴⁻²⁵ Ájju pámé avýéjuubéré
íjcyaa dífbyeke múnáátsohíjcyámeke
ityáhjáné hajchóta. Ááné boone
páneere Cáani Píívyéébé hójtsí
pañévú íhvéjtsóiibye dífbyeréjuco
páné avýéjuube íjcyaki. Téijyu
páneere níjkévaáhi.

²⁶ Dsijívé meke múnáátsohíjcyané
tsáhájuco íjcyáityúne.

²⁷ Muuráhjáa dífbyere Píívyéébe
picyóó Críjtoke páné avýéjuubéré
díbye íjcyaki. Ehdu muurá nééne

dífbýe waajácúháamitu. Tsá tene néétu Cáani dífbýe túkevéjtsójú pañe íjcyane.

²⁸ Muurá icyooca páneere Crijtó túkevéjtsójú pañe íjcyároobe téijyu íjcyaa Cáani Píivýéébé túkevéjtsójú pañéréjucu. Muurá Píivýéébe ávyeta pané avýejuubéré ímichi dífbýe tájpi páneere íjcyaaabe. Áanéllii téijyu páneere dífbýe túkevéjtsójú pañéréjucu íjcyaiñe.

²⁹ Áanetu íjcyané tsane. Ehdu idyé medsjíivémé mebóhjúcóóityúné néhijcyámé ¿iveekí tsójtsómeihijcyá imúnaa dsjívémé mémeri ‘ditye ipájtyeteki’ néemere muhdú idyé medsjíivémé mebóhjúcóóityúnáa íñnetú diityéké tene ipááboki?

³⁰ Aane idyé ehdu tétsíhjí daíhañéréjucu medsjíivéíñáa ¿íñe muha úwáábomé mépehíjcyá tsáijyu tsaate múúhake téené hallútú dsjívétsóhahjchí muha mepájtyetékijíivari?

³¹⁻³² Áanélliihyéhacáa bañúháñé téené hallútú Éépsó cóómi múnáa ápíchó éhne múúne meke dóóné iyámédú néémema ó táhjacatsíhijcyáhi. Aanéjííva, ané metsu ímiááné tehdu tene nehajchíí mejjcyané hajchótá mewáñehjvaténé pañe panévare meóóvehjcyá tétsíhjí daíhañéréjucu medsjíivéíñéllíhye. Áronáa muurá ímiááné medsjíivémé mebóhiine o úwáábohíjcyané hallútú oke ditye dsjívétsóllehíjcyároobe ó icyahíjcyáhi. Ároneri íllure ó ímíjyúúvehjcyá eene ámuha Jetsocríjtoke meúráávyéneri o ímijyúdu.

³³ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ítsámeíhíjcyámedívu.

Ámúhake meújtsatódímýé ímí ámuha mejjcyáíyómeke. Muurá tsaate nééhíí: “Átéreejtédívú menáhbevéámé íllure meke mújtatsóhi.”

³⁴ Ahdu ámuha mejjcyáíyónéllii ímíñeúvú méuráávyé ímiáájú. Óvíjyacóóné ímítyunéjcu. Muurá íjcyáméubá tsaate ámúhadítyú Píivýéébeke wáájacutúme. Ehdu ámúhake o néé núcójpítsóróné pañe ámuha téenetu mewájacúúveki.

Muhdú dsjívémé bóhiíñe

³⁵ Áronáacaubá tsaate ámúhadítyú neéhi: ¿Aca íhya muhdífváj píhjimá medsjíivétsihdyu mebóhiíhi?

³⁶ ¿Aca muhdú ámuha méijtsúcunúhi? Íllu muurá teéne: Muurá tséméné pañévau mebájtso tsíhdyuréjucu icyápáyóóvétsihdyu íñneu botsíí páneevé úmehéréjucu.

³⁷ Tsá muurá apáhajchíí teeu mebájtsonemáyé pahéjucu íjcyáítyuróne. Tsáijyu muurá trígó pañéváuma tsíñéhj pañévahúúné mebájtsoococa tsáhái téúhjitú ipáhé bóhówáávetúne.

³⁸ Píivýéébere ihdyu íimillédú píivýetsóné tsaimíyé keemévé íñnéhé neeváúhjáa íjcyahéjucu.

³⁹ Tsá muurá panévare tsahdúré neétune. Muurá úmehééne tsíhdyure. Áanetu mee mímúnáa tsíhdyure. Áhdure iyámé tsá tsahdúré neétune. Muurá baari úlléné iyámé tsíhdyure. Wahpéjte tsíhdyure. Amómé tsíhdyure.

⁴⁰ Téhdure caame íévéhóówari íjcyanéjhí, ííñújiri íjcyanéjhí, tsíhdyúre.

⁴¹ Muurá cóójiejpi núhba ájchú
péjcoéjpima míficuru ájchúné
tsihdyúre. Áhdure míficúruj péété
tsá tsahdúré néétune.

⁴²⁻⁴³ Ahdu muurá idyé
tsíhdyuréjuco mejjcyane
medsífjívétsihdyu mebóhííme.
Muurá medsífjívémeke ditye
cúúume mechájááveromé tsiíne
mebóhíícooca tsíhdyuréjuco
néjpima mejjcyame tsáhájuco
múijyú muhdú mejjcyájúcoóityúne.
Muurá íne icyooca mejjcyánej pi
átéréenére.

⁴⁴ Aane muurá íínújiri mejjcyánéj
piima mejjcyame téhdure méjicyáa
tsíhdyuréjuco néenej pi múijyú
medsífjívéjúcoóityúnéj piíma.

⁴⁵ Muurá Píívyéébé
waajácúháámitu néeneé:
“Tujkénúejpií Adáake Píívyéébe
ípívyétsóóbé pañévú picyóó
míamúnaa dibye íjcyáíne bóhi.”
Áábé boonétúu Críjto bóhówááveebe
ihdyu meke ajcú múijyú muhdú
mejjcyájúcoóityúne bóhíívu.

⁴⁶ Arónáa tujkénúí méjicyá
íne icyooca mejjcyánéj piíma.
Áané boonétú botsíi méjicyáa
tsíhdyuréjuco néjpi múijyú
medsífjívéjúcoóityúnéj piíma.

⁴⁷⁻⁴⁸ Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe
meenú íínúbatu Adáake íínújfejpi
íjcyáábeke. Áánéllíi tééjí hallúrí
mejjcyame méjpíiháñema mee
dibyeé ípívyéjtsóobédújuco.
Áánetúhjáa ihdyu Ávyéjuube Críjto
tsáá níjkyéjitu. Áánéllíi dííbyema
mejjcyácooca tsíhdyuréjuco
mejjcyáíne dibye íjcyadújuco.

⁴⁹ Muuráhjáa Píívyéébe íínúbatu
méénuube íjpííma íjcyadújuco mee
méjpíímaá. Áhdure idyé níjkyéjiri

íjcyaaabe Críjtoduréjuco mejjcyáíne
dííbyema mejjcyácooca.

⁵⁰ Ámuúha táñahbému, muurá
íne icyooca mejjcyánéj piiháñema
tsá mejjcyáityú Píívyéébé avyéjuri.
Muurá íne dsífjívéínejí piiháñé tsá
múhdutú dsífjívétúné íjcyáityuróne.

⁵¹ Cáhawáá ámuúhakye o úúballe
múha mewáájacutúne. Tsá muurá
pámeere míamúnaa dsífjívéityúne.
Muurá dsífjívétúméj piiháñé
cápáyóóveé tsíhdyuréjuco néenej
piihañevu.

⁵² Muurá ávyeta ícúíwuúré
tsáneere metámihjyácóné hallúrí
méjpíiháñé cápáyóóveé páneere
tsíhdyuréjuco ímíibáávye nihñéré
rojrcóó llíjchúmeícyoóca. Tene
muurá íhjuvácococa cahcújtso
múnaápe dsífjívéhíjcyámé tsiíne
bóhííme tsáhájuco dsífjívéityúne.
Áané tujkéveri téijyu íjcyame
dsífjívétúméj piiháñé tsíhdyuréjuco
cápáyóóveíne.

⁵³ Muurá íne icyooca
medsífjívéhíjcyanéj piiháñé
téijyu cápáyóóveé dsífjívéityúnéj
piihañevuréjuco. Áijyu ihdyu botsíi
méjicyáa Píívyéébé avyéjuri.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ehdu muurá íne
medsífjívéhíjcyanéj piiháñé
tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne
Píívyéébé waajácuháámitu íllu
tene nehdujuco: “¿Aanéhaca
kiávújuco teene dsífjívé
meke wáágóóiyóne? Tsúúca
tájhátsámeíne tsáhájuco íjcyatúne.”
Ehdu Píívyéébé waajácuháámitu
néeneé.

⁵⁶ Muurá ímityúmé mejjcyáné
déjúcotu médsífjívéhíjcyáhi. Aanée
méhdivu Píívyéébé taúhbaru
bohówajtsó ímityúmé mejjcyane.

⁵⁷ Áronáacáa ihdyu tehdújuco Píivýéébe méhdi ídáátsóvéne Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri ímityúné méema táhjane mewágóóvétuki.

⁵⁸ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, méíhvéjtsodí Píivýéébé icyánéjcu ámuha meúraavyéne. Óóchévetúmére méméénuhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjtó wákimyéi. Muurá méwaaajácú dífbyé wákimyéi méméénume mebáñúmeíityúne.

Cahcújtso múnáa wáabyuta dsiidsi píhcyúmeíne

16 ¹ Áanetu dsídsike cahcújtso múnáállii ámuha mepíhcyuhíjcyáné múu ímíñeúvú meenú iínée Garáátsiá iññújiri íjcyáné cahcújtso múnáake o néhduú.

² Ténevá tsemáánádú múu wáyéévejcóójí idyóbéévécocoo ámuhá wákimyéi hallúvú ámuha meújcúnetu tsánéhwu dówacárohíjcyá ámuhadívú o úújetécocoo botsíi ámuha mepíhcyútuki.

³ Aane o úújetécocoo tsaatéké ámuha metújkevéllemeke méwálloó Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa élleu ámuha mewállóóné waajácúhaamínema ditye teene itsájtyeki.

⁴ Áámema téhdure muhdú o néhajchíi ó peéhi.

Muhdú ipyééiñe Páávoró íjtsámeíne

⁵ Áronáa ihdyu tujkénúí ó peé Matsedóóniá iññújivu. Átsihdyu botsíi ámuhakye ó aahíveteéhi.

⁶ Aabe tsáijyu múúne ámuháma úúníjyá hajchótá ó ijcyá tsúcááhreé.

Átsihdyu óvíi kiávú o péébeke ámuha oke mépíaabóhi.

⁷ Tsá o ímíllétú ámuhakye ífcúíye o ááhíveíñúne. Ó ímíllé tsuucájááneúvúí ámuháma o íjcyane Píivýéébe ímílléhajchíijyu.

⁸⁻⁹ Aabe íchihvúré Éépetsóvú Pejtecójtéé wañéhjí ó pájtyeé tééne pañe íchíi múnáake o úwááboki. Tsáijyu múúne tsaate diityédítýú o úwaabóné cáhcujtsó tsijtye oke tééne hallútú tsáííllérónáaaca.

¹⁰ Áánetu Timotéó íñe o íjcyadu Píivýéébé wákimyéi méénuhíjcyaaabe ámuhadívú úújetéhajchíi ímíñeúvú méwaaatsúcúpéjtsoco díbye ímí íjtsúcunúki.

¹¹ Áábeke ihdyu métsiménéélledíñe. Ímíñeúvú dífbyeke mépíááboco elle iúlléjéne oke díbye iúújévaki. Muurá dífbyeke ó ítsohíjcyá tsijtye ménahbénuma oke ditye iúújévaki.

¹² Téhdurée ménahbe Apóóroke ó neerá díbye ámuhakye iááhíveté tsijtye menáhbémuma. Áronáa tsá díbye péétune. Óvíi múijyú ímíllécocoo ámuhakye aahívetéébe.

Páávoró pítyajcóne

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú Píivýéébeke méuráávyé ténejcútú ámuha íhtsutúmé meíjcyame ímityunévú metáhjátsámeítyuki.

¹⁴ Múu iíná imyéénune ímíñeúvú meenú pamévakéré iwáýyúnema.

¹⁵ Ámuúha táñahbému, muurá ámuha méwaaajácú Ejtéépanáké éhnée Acááyá iññújí múnáadítýú íhyájkímuma tujkénú Píivýéébé icyánejcúvú pájtyéébeke. Aabe muurá diitye íhyájkímuma ímí

píáábohíjcyá téhulle íjcyame
ménahbémuke.

¹⁶ Áámeke múu avyéjuulléhi.
Áhdure tsijtye Píívyéébé wákimyéí
méénuhíjcyámeke múu avyéjuulléhi.

¹⁷ Muuráhjáa diibye Ejtéépanaa,
Potonáátoo, Acáícoo, éhdume
tsaímíyé oke píaabó ílle ámuha
meíjcyaca oke mepíáábóíyónetu.

¹⁸ Aame oke tsápítsohíjcyá
ámúhakyéé itsápijtsódu. Aane ímí ó
ijtsúcunú tehjújuco. Tehdu néémeke
múu avyéjuulléhi.

¹⁹ Áhdure ámúhake ó úúballé
Áátsiá iñújiri íjcyané cahcújtso
múnaa ámúhake dúúruváne.
Téhdure Akííramútsí Píritsíírama
ámúhake duurúváhi. Áhdure

diityétsi jávú píhcyáávehíjcyámé
ámúhake duurúváhi.

²⁰ Pámeere íchíi múnaa
ménahbému ámúhake
duurúváhi. Téhdure tsamééré
méduurúvajcatsi.

²¹ Aane íñe ámúhake o
pítyajcóné páñetu oo Páávoró ó
caatúnúhi.

²² Aabe o néé Ávyéjuube
Jetsocríjtoke wájuútúmé hallúrí
tsúuca ímityúné íjcyane. Aabe
ihdyu óvi tsájucóó Máavyéjuúbe.

²³⁻²⁴ Muurá mítyane ámúhake
ó wajuú dííbyeéjté ámuha
meíjcyámeke. Áhdícyane ihdyu óvíi
dííbyeréjuco ámúhake píaabóne.
Áyu tehjújuco.

2 CORÍITIO

Hállúvúeháámí Coríitori íjcyáme éllevu Páávero cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 ¹ Oo Páávero o íjcyáábekée
oke Píívyéébe picyóó
Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju
úwááboobéré o péhíjcyaki. Aane íñe
ícyooa muhtsi íhyaami mécaatúnú
ménahbe Timotéoma elle Coríitori
ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáa
éllevu. Téhdure pámeere Acááyá
iiñújiri íjcyáné cahcújtso múnáa
wáábyuta téhaámi.

² Ahdícyane óvíi Píívyéébe Ílli
Jetsocríjtoma ámuhakye píaabó
íbwajíí ámuha meíjcyaki.

Páávero ícúbáhrámeíñe

³ Áánéllii metso Máavyéjuube
Jetsocríjtój Caani Píívyéébeke
medúúrúvaki. Muurá meke
íídaatsólléne íjcyaaabe pajyuvaré
meke bóhíitsohíjcyáhi.

⁴ Muurá meícúbáhrámeíñetu
meke ibóhíjtsoáne píáábohíjcyaaabe
téhdure tsíjtyeke mepíáábo muhdú
meke dibye píaabódu.

⁵ Ehdú Críjtoéjté meíjcyame
dibyeé ícúbáhrámeíhíjcyádújuco
meícúbáhrámeíhíjcyáne. Áameke
dííbyej tééveri Píívyéébe meke
ímíjyuuvu ácuíhíjcyáhi.

⁶ Muurá muhtsi
meícúbáhrámeíyómútsikye
ímíjyuuvu ácuíhíjcyaaabe téhdure

ámúhakye muhtsi meúwáábóneri
mebóhíjtsómé tehdíífváné
ícúbáhrameí ámuha maáábúcúne
mepájtyeteki.

⁷ Muurá muhtsi méwaaajácú ámuha
ímí Píívyéébeke meúráávvehíjcyáné
panévaré ámuhakye pájtyeróné
pañe. Muhtsi meícúbáhrámeídyú
ámuha meícúbáhrámeíñéllii téhdure
ámúhakye bóhíitsohíjcyaaabe
múhtsikye ibóhíitsohíjcyádu.

⁸ Ámuúha táñahbému, ó imíllé
ámúhakye o úúballéné muhtsí
Áátsiá iiñújiri meícúbáhrámeíñe.
Ávyetáa muhtsi meícúbáhrámeí
múha áábúcútyuróne.
Tsáhájucóo muhtsi meíjtsúcunútú
mepájtyetéíñe.

⁹ Ídátsohrée muhtsi éhne múúne
ditye dsíjívetoómyé íjcyadu. Ehdúu
múhtsima pajtyéné Píívyéébedívú
muhtsi mecátsípááve panévatúré
íhtsútuube íjcyaaabe dsíjívérómeke
bóhíitsoóbedívu.

¹⁰ Aabée ihdyu múhtsikye
pájtyetétso téjyju muhtsi
medsíjívéfýónetu. Áánéllii dííbyedívú
muhtsi mecátsípáávehíjcyá éhnííñevu
íjcyarónéhjitu dibye múhtsikye
ípájtyetétsoiki.

¹¹ Aane óvíi ámuha píáábo
métáúmeí dibye éhnííñevu
múhtsikye píaabóné tsíjtye
íajtyúmíne dííbyeke ityéhdújtsoki.

**Corínto cóomivú
Páávoroo péétune**

¹² Muurá muhtsi méwaajácú ímí tehdújuco muhtsi meijcyane mífamúnááj piine ímichi ámuháma. Píívyéébere múhtsikye píáábóneri ímí muhtsi méscyahíjcyáhi. Tsá múhtsiye tehdu meijcyatúne. Ááneri mítýane muhtsi méimíjyúúhií.

¹³ Aane íne ámuhákye muhtsi mecáátúnuhíjcyané tsá túhú íhjuvatúne. Cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú téhaamíí meéévéenema.

¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca ámuha múhtsidi méimíjyúúveíne ténejcúvúu ámuhákye muhtsi mewáájácútsónéllíhye. Áhdure ámuha méwaajácú ámuhádi muhtsi méimíjyúúveíne múhtsi uwáábóo ámuha melléébónéllíhye.

¹⁵⁻¹⁶ Aanée ámuhádivú ímí o íjtsúcunúnéllíi tujkénú ó imíllerá Matsedóóniá iínújivu o péébe ámuhákye o ááhíveíñúne. Aabée téhullétú o óómiihye ó imíllerá tsiíne ámuhádivú o pájtyene Jodéa iínújivu o péébeke ámuha oke mepíááboki. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune.

¹⁷ ¿A téenetúu ámuha méijtsúcunú pánehjídú o pítyácámeíhijcyáne? ¿A ámuha méijtsúcunú cahcújtso múnáa íjcyatúme pánehjídú imyéénúityúné íhjuvahiíjcyádú o íhjuvahiíjcyáne?

¹⁸ Tsáhaá, muurá Píívyéébe múhtsikye waajácú tehdu muhtsi menéétune. Áánéllíi muurá muhtsi menéhdújuco meméénune.

¹⁹ Muurá Críjto Píívyéébe Hajchi íjcyaaabe tsá múijyú íjtsaméí

cápáyóóvéityuróne. Muurá muhdú ínéhdújuco dibye méénune. Áábédityú íjcyané uwááboju íne muha méúwáábohíjcyá oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, éhdume.

²⁰ Áábej tééveri muurá páneere Píívyéébe mééma meenú muhdúhjáa ínéhdújuco. Áánéllíi dífbyeke medúúrúvane météhdútsohíjcyáhi.

²¹ Téhdure dífbyere Críjtoj tééveri dibye meke ímíbjachomé méijcyá dífbyeéjté íhtsutúme.

²² Aabe meke ítsíímedi idíllóme pañévú ípíííchó pícyóóneri ímiááne méwaajácú meke ínéhíjcyanévéu dibye ájcuíne.

²³ Aabe waajácú ínéllíihyékýe elle Coríntori ámuha meijcyámeke o ááhívetétúne. Ímiáánée ó imíllerá ámuhákye o ááhíveténe. Áronáacáa tsáhái o péétu ámuhákye uhbádúre o túkévéjtsotéíyónéllíhye. Áánéllíihyée tsáhái ámuhákye o ááhívetétú ámuhákye o kímóvéjtsóíyónéllíhye.

²⁴ Áronáa tsá ámuhákye o táúhbáityuró íne mecáhcújtsónejcúvu. Muurá tsúúca ámuha ténejcu méwaajácújucóóhií.

2 ¹ Apááñéré ó imíllé ámuhákye o tsápíjtsóneri o píaabóné ámuha méimíjyuuíki.

² Muuráhjáa diityédíjyuco ámuhádi o ímíjyúúvéíyómeke o kímóvéjtsoca ¿múhdí ó ímíjyúúvéiyáhi?

³ Áánéllíihyée muurá ámuha élleuv íhde o cáátúnúháámí pañe ámuhákye ó úwaabó ámuha méimíbáávye ellévú o péécooca oke ámuha méimíjyúúvétsóíyótsihvu íllure oke mekímóvéjtsótuki.

Muurá ó waajácú oke ámuha meímíjyúúvétsoca tsaméhjjuco meímíjyúúvéiyóne.

⁴ Muuráhjáa tujkénú ámuha élleu o wálloháámí ó caatúnú múhdurá ámuha meícyahíjcyáné kímóhcó oke pájtyéneri táábere. Áronáacáa tsá ámúhakye o kímóvéjtso o cáátúnutúne. Mítanée ámúhakye o wájýúnéllii ámúhakye ó caatúnú ámuha meímíbáávyeki.

Ímityúné méénúmedi meídaátsovéne

⁵ Áanetu eene ímityúné imyéénúneri oke kímóvéjtsoobéubá awáá éhniínevu ámúhakye kímóvejtsohi. ¿Mityá tsá ámúhakye díbye kímóvéjtsotúnej?

⁶ Áabeke téhdunéjucu ámuha téené hallútú meúwaabóne.

⁷ Ílluréjucu dífbyedi meídaátsóvéne máábajíívé teene. Áane mecánaajanú díbye íjtsaméí icyátoróóvéne ímíbáávyé ávyetá tútavaáveréjucu Píívyéébedítýú díbye imyéénútuki.

⁸ Áanéllii ámúhakye o néé ámuha tsiíne ímí dífbyema menáhbévaki.

⁹ Ehdúu ámuha mejjcyane o wáájácúne éjyú téené uwáábó o cáátúnuháámí ámuha élleu ó wallóo ámúhakye o néene ámuha mecáhcújtsóhajchíí o wáájácuki.

¹⁰ Muurá ímityúné méénúmedi ámuha meídaátsóvéne teene maábajíívéne ímí ó íjtsúcunúhi. Áanéllii téhdure táicyánéjcutu ámuha meídaátsóvémedi ó ídaátsóvehíjcyá Críjto mémeri.

¹¹ Ehdú mépiáábójcatsí Naavéné meke imújtátsótuki. Muurá tujkévee meke imújtátsoki.

Tóróóá cóómiyi íjcyaaabe Páávoró múhdurá íjtsámeíne

¹² Tóróóavúu muurá o úújetéébé tétsíi múnáake Críjtodítýú íjcyáné uwááboju o uwááboca mityame cáhcújtsóiyá Píívyéébé piááboríye.

¹³ Áronáacáa técoomíyí ménahbe Tíito íjcyatúné múhduúvurá o íjtsúcunúnéllii o péé diityédítýú Matsedóóniá iinújivu dífbye néhcovu.

Críjtoma íjtsutúme mejjcyane

¹⁴ Áronáa ihdyu Píívyéébeke ó téhdútsohíjcyá Críjtoj téeveri panévaré metáhjahíjcyáné hallúvu. Muurá mejtééveri íuwaáboju pahúllevávú tsújaúcuhiíjcyaaabe éhne múúne pácuúcu cúvá pahúllevávú tsújaavédu.

¹⁵ Ahdu Críjtoj téeveri meímíbáávyémeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúme dífbyé uwááboju métsújaúcuhiíjcyá pámehdívúré pájtyetéímyema wágóóóvéímyedívu.

¹⁶ Áané uwááboju muurá wágóóóvéímyé íjtsúcunú éhne múúne meke dsíjívétsóiyóné mejtsúcunúdu. Áanetu pájtyetéímyedívu íné imíjyaú teene bohíívu diityéké ájcune. Aanéhaca íne ¿caatyé uwáábóiyá téené uwááboju?

¹⁷ Muurá tsá teene muha meúwáábohíjcyatú tsaate méénuhíjcyádú muha medsíídsívakíye. Áhdure tsá tsíhdyuhjírre muha meúwáábohíjcyatúne. Muurá tene néhdújucu muha meúwáábohíjcyáné Píívyéébé múúhakye níwáávéne wákimyéí Jetsocríjtó múúhakye

piáábónej téeveri dífbyeke muha meífucvenéjuco.

Béhné pihtyájoju

3 ¹ Aanéubá ámuha méijtsúcunú íllure muhtsi memítýájkímyeí ehdu ámuhákye menéhijcyáne? ¿Áhduréubá ámuha méijtsúcunú tsaate méénuhíjcyádú uwáábojtétsi muhtsi mejjcyáne waajácúháámivu ámuhákye muhtsi meúújtsoíne? ¿Panéubá ámuha méijtsúcunú tééméháámí ámuhákye muhtsi metáúmeíne?

² Áánerá ihdyu ámuháyé teene waajácúháámí tujkévéjte múhtsi uwááboríí tsíhdyuréjuco ámuha mecápáyoovéme. Áámeke ámuhákye pámeere íhténe waajácú ímiáané tehdujuco ámuhákye muhtsi meúwaabóne.

³ Aame ámuha Críjtóo múúhaj téeveri cáátúnúné waajácúhaamídu. Áronáa ihdyu tsá ámuha mecáátúvatú caatúnújpácyori. Áhdure tsá ámuha mecáátúvatú éhnéhjáa nēwáyuwáácutu cáátúvanédu. Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébé Apííchóré ámuhá pañévú úcaavéné ámuhákye ímíjpyetétsómeke tsijtye íhténetu waajácú dífbyeéjte ámuha mejjcyane, waajácúháámí cáátuvané iéévéne iwáájácúiyódu.

⁴ Ehdu íne ámuhákye o néene ímiáané tsá álliu íjcyatúne. Muurá Píívyéébere Críjtoj téeveri múhtsikye piáábohíjcyánéllii ó waajácú ímiáané tehdujuco o néhijcyáne.

⁵ Tsá múhtsi waajácúríyé muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Píívyéébere ihdyu múhtsikye tükévéjtsóneri muhtsi meúwáábohíjcyáhi.

⁶ Áhdure dífbyere múhtsikye piáábohíjcyá íne muhdú mejjcyainé béhné pityájoju muhtsi tsíjtyeke meúwááboki. Muurá dífbyé Apííchó mépañe íjcyáne téeveriyé mēpájtýetēhi. Tsá íhdééné taúhbaju meúráávyéneri mēpájtýetētúne. Muurá teene meúráávyerómé íllure mēwágóóóvéiyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó meke ajcú medsjívejúcóóítyúne bóhiívu.

⁷ Muuráhjáa teene tujkénú Píívyéébe pícyóóné taúhbaju meke pájtýetétsóityuróné nēwáyuwáácutu cáátuvané tamúnaa íjraéémudívú wajtsí dífbyé íhtsútuma Moitséeúvuj téeveri. Áané ámítsaráhcóhjáa dífbyeúvú húmíri íjcyánéllii tsá imúnaa ítehjcyatú dífbyeke. Aanéikyéhjáa chooco dífbyedítyú áábanúhi.

⁸⁻⁹ Ehdúhjáa muurá meke pájtýetétsóityuróné taúhbaju tujkénú Píívyéébe pícyoone íné imíjyaú bóhówaavéhi. Aanéjii mityáubá awáá mēpájtýetēíne uwááboju dífbyé Apííchó mépañétú bóhówájtsoínej. Áané pityájoju íne ícyooca mééma díbye méénune muurá meke ímíjpyetétsóhi.

¹⁰⁻¹¹ Áánevu tujkénú díbye méénúné taúhbaju ímí néérone tsá úújetétúne. Áánetu íne ícyooca mēpájtýetēíne pityájojú díbye méénune awáá éhníínevu meke píaabóné tsá múijyú nījkéváityúne.

¹² Aane muha mēwáájácúnéllii meúwáábohíjcyá ínerí núhnévetúme.

¹³ Tsá muha meméénuhíjcyatú éhnéhjáa Moitséeúvú dítye íájtýúmítu Píívyéébé ámítsaráhcó íhyúmíri íjcyane áábanútúné

hajchótá wájoyámubávú
wátacámehijcyádu.

¹⁴ Tේjyúhjáa íjcyáné mífamúnaa
tsá wáájacúpityúne. Áhdure
ícyooca íjcyáné mífamúnaa
teene íhdééné pityájoju
éévéjúooromé tsá wáájacutúne.
Aame íjcyá éhne múúne tsane
tsíeménevu maávohjácóné íjcyadu
wáájacúmeítyúme. Muurá ihdyu
apááñéré Críjtóo mééma méénune
mecáhcújtsóneri méwaajácúiyáhi.

¹⁵ Aane ícyoocápi tsaate téenere
Moitséeúvúu cáátúnuhíjcyanéhjré
icyáhcújtsóne itsúcunúhijcyá
ipájtyetéíne. Tsá ditye wáájacúpityú
Píívyéébé muhdú mepájtyetéíne
Jetsóoj tééveri méénune.

¹⁶⁻¹⁷ Árome muurá dííbyé
icyánejcúvuréjuco pájtyémeke
píááboobe Íapííchoj tééveri ditye
iwáájacu muhdú ipájtyetéíne.

¹⁸ Muurá Píívyéébejité
meíjcyame tsúúca dííbyé icyánéjcu
méwaajácúhi. Aame míficumídú
menéémedítyú dííbye ímí
bóhówaúcunúhijcyámé icyóhbodu
meíjcyaa Críjtodu Íapííchoj tééveri
meke dibye ímíjpyetétsóme.

4 ¹ Aane téenetu íjcyáné
uwááboju ímíáájú íne muhtsi
meúwáábohíjcyáhi. Áanetu tsá
muhtsi meóóchévéityuró meké
íídaatsólléne Píívyéébe múhtsikye
pícyóóné wákimyéityu.

² Áánéllii muurá páneere
núcójpítsó nénehji muhtsi
meíhvéjtsóne dííbyé uwááboju
meúwáábohíjcyá muhdú tene
néhdújuco. Tsá muhtsi tsíjítóríyé
meúwáábotúne. Aane Píívyéébe
waajácú muhtsi maállityúne. Aane
téhdure mífamúnaa waajácúiyáhi.

³ Aane íne meke pájtyetétsoíné
muhtsi meúwáábohíjcyáné tsá
bóhówaávetú wágóóóvéímyedívu.

⁴ Íjáj caani Naavéné diítyéké
túhútsohíjcyá ditye icyáhcújtsótu
Píívyéébere íjcyaae Críjtodítyú
íjcyáné uwááboju.

⁵ Muurá tsá múhtsidítyú muhtsi
meúwáábohíjcyatúne. Muhtsi
meúwáábohíjcyá Jetsocríjtó
Máavyéjuube íjcyáábedítyu. Áábeke
muhtsi mewáájúnéllii méíjcyá
ámúhá íicúve múnáajtétsi.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébe
néhdújuco peete íjcyane. Áábere
muurá íne ícyooca mépañévu
téenedu néene íuwaáboju pícyóó
téénej tééveri dííbyé ámítsaráhcó
Jetsocríjtodítyú bóhówaúcunúne
mewáájacuki.

Mecáhcujtsóné meke túkëvejtsóhi

⁷ Aane muurá Píívyéébe
ámítsaráhcó núpájkíihllódú
menéérómé pañe tsúúca
íjcyánetu ámuha méwaajácú
dííbyé íhnáhooríyé muhtsi
meúwáábohíjcyáne. Tsá
múhtsi íhnáhoori muhtsi
meúwáábohíjcyatúne.

⁸ Muurá múhtsikye tsíñehji
páhduvaré dáríívéronévu tsá
muhtsi metáhjátsámeítyúne.
Tsáijyu múhtsikye íhnáhó tene
íjtsámeíchórónáa tsá muhtsi íínerí
maáábímyeíhíjcyatúne.

⁹ Tsáijyu muurá múhtsikye
ditye méénúrónáa tsá muhtsi
meíhvétsohíjcyatú tééne
uwááboju. Ehdu múhtsidi ditye
ícúbáhráromútsikye Píívyéébe
píáábohíjcyáhi.

10-11 Muurá paíjyuva kiávú muhtsi mepéhullévú múhtsikye dsíjívétsohíjcyarómé Jetsóókée imyéénudu. Ehdu muhtsi dsíjívetu mépátyetéhijcyá dífbyeke muhtsi meícúvéné wákimyéí meméénúné déjúcotu Jetsóó múhtsikye panévaturé téhmene iwáájácúmeíki.

12 Ávyeta mú dsíjívénetu muhtsi méúwáábohíjcyá teene ámuha mecáhcújtsóne múijyú medsíjívécúóóítyúne bóhí ámuha meújcuiki.

13 Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “O cáhcújtsónetu íne ó ihjyúvahíjcyáhi.” Ahdu idyé muhtsi mecáhcújtsónéllii íne ámúhake ménehíjcyá íínerí núhnévétumútsí ímíááné panévatu Píívyéébe meke píaabóné muhtsi mewáájácúnéllííhye.

14 Muurá muhtsi méwaajácú muhdúhjáa Ávyéjuube Jetsóoke íbóhíítsódú medsíjívémeke íbóhíítsóne díbye meke tsájtyeíne íúniúvu.

15 Aane muhtsi mewáájácúnéllii meícúbáhrámeíhijcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsó mityame meíjcyame dífbyeke metéhdújtsó díbye meke píáábohíjcyáné hallúvu.

16 Áánéllii tsá múijyú meíhtsunútyuró téené wákimyéí meméénúnetu. Muurá ídátso menéérome Píívyéébeke meúráávyénécútu íhtsutúme meíjcyámeke téjcoojívádú meke píáábohíjcyáabe.

17-18 Aane íne ícyooca páhdúváré nénéhjiri meícúbáhrámeíhíjcyaróné tsá múhajchótá íjcyáityúne. Áánetu ihdyu ténéhjiri

meícúbáhrámeíyómé nihñévuré Píívyéébema meíjcyame tsá múijyú muhdú meíjcyáityúne. Áánéllii meere tsáímíyé meíjcyáíyóneri tsá meíjyácunútyuróne. Apááneríyé meíjyácunúiyá múijyú nijkéváityúne Píívyéébé avyéjuvu meúújetéíyóneri.

5 ¹ Muurá méwaajácú méjpi jahdu néjpiima múhajchótá meíjcyáityúne. Aane wágóóóvéne boone ihdyu Píívyéébe mééma tsíhdyuréjuco méénúnéj piima meíjcyáa nijkéjiri múijyú muhdú íjcyáityúne.

² Ááneri íne métsúúrámeíhijcyá téenéj piivu mepátyéíyóneri ídátso meícúbáhrámeíhíjcyánetu mewáyéééveki.

³ Muurá téhulle tsá méjpíima íjcyatúme meíjcyáityúne.

⁴ Múhdutúiyó íne ícyooca meíjcyáne pííyé cápáyóvéne múijyú medsíjívécúóóítyúnéj píivu. Tsáháityuro ihdyu medsíjívécóoca múhajchótá méjpíima íjcyatúme meíjcyáityuróne.

⁵ Áronáa ihdyu Píívyéébere méénudújuco méjpííhañe tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne. Aanée mewáájácú mépañévú pícyoobe ípíícho.

⁶ Aane ehdu méúmiwa íjcyane tsúuca méwaajácúhi. Áronáa íne ícyooca meíjcyánéj píimáyéi meíjcyáné hajchótá tsáhái Ávyéjuube Jetsóó úníuri meíjcyatúne.

⁷ Aane ímíááné ínéhdújuco Píívyéébe mééma méénune muurá maájtyúmíturóné mecáhcújtsóhi.

⁸⁻⁹ Aame medsíjívétúné hajchótá métsúúrámeíhijcyá muhdú

dibye ímillédú mejjcyáíyóneri
medsǵívécoca tsáímíyē
dífbyema mejjcyaki. Áánéllí tsá
meíllityéityú dsǵíveri. Aame ihdyu
medsǵívējúcóóiyá Ávyējuube
Jetsóomáyējuco mejjcyaki.

¹⁰ Muurá dífbyedívú pámeere
míamúnaa méphcyááveē
dibye meke idílo muhdúhjáa
medsǵívétúnē hajchótá
ííńújiri meícyahǵjcyáne. Áijyu
meke áhdóiibye muhdúhjáa
meícyahǵjcyáne. Ímíáámēē
ícyahǵjcyámē téēne áhdó ííne
ímíjyaú ijcyáhi. Áánetúu ímityúnē
méénuhǵjcyámē téēne áhdó
ícúbáhráméíhi.

Pívyéébema ímí mejjcyane

¹¹ Áánéllí muhtsi Pívyéébeke
maávyejúúllédú íjcyamútsí méimíllē
tsǵjtye cáhcujtsónē dífbyeke. Aane
waajácuube ímíáánē tehdu muhtsi
meméénuhǵjcyáne. Áhdure cáhawáá
óvíi ámuha méwaajácúhi.

¹² Ehdu ámúhake
muhtsi menéeneri tsá
memítyájkímyeítyúne.
Íllure ámúhadívú muhtsi
mébóhówátsohǵjcyá múhtsidi
ámuha meímíjyúúveki, teene
ámuha mewáájácúne eene
íííbúuri icyáhcújtsóturónē
míamúnaa ííítérokíyē iúwáábóneri
mítyákímyeíhǵjcyamedívú téhdure
ámuha mebóhówájtsoki.

¹³ Ehdu íne ámúhake
muhtsi menéēne méǵjtsúcunúdí
muhtsi meméívatémútsí
meíhjyúvahǵjcyáne. Ehdu muhtsi
meúwáábónej tééveri éhńíínevú
Pívyéébeke máávyējujsó
ámúhake tene ipááboki.

¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Críjto pámeekéré
meke iwájyúne idsǵívétsihdyu
bóhiine mewáájácúne
dífbyedívú méíhvéjtsámeí
dibye meke ityúkévǵjtsó
meímillédú mejjcyájúcóótuki.
Aame dífbyeke mecáhcujtsómē
medsǵívējúcóóityúne bóhiima
mejcyame ímityúnehǵjvú
dsǵívemédú mejjcyáhi.

¹⁶ Aame tsá mejjácunútyuró
tsaate muhdú jcyáneri eene
cáhcújtsotúmē ténehǵjré
íítehǵjcyádu. Ehdúikyē Críjtoke
o cáhcújtsótúnē ihde táǵjtsaméí
néébe dífbyeke ó ítsúcunúhǵjcyá
íhdícyaabédúre. Árónáa
ícyooca tsáhájucu tehdu o
íjtsúcunújúcootúne.

¹⁷ Muurá íne tsúuca dífbyeǵjtē
mejcyame íhdēe múhdurá
meícyahǵjcyánetu tsíhdyuréjuco
mecápááyóóvémedítyú
ímíáájuréjuco
bóhówaúcunúhǵjcyáne.

¹⁸ Ehdúu muurá Pívyéébere
meke ímíbáávyetsó Críjtoj tééveri
tsáímíyē dífbyema mejjcyaki.
Áámekēē meke níwááveebe tsǵjtyeke
meúwaabómē téhdure ímíbáávyeki.

¹⁹ Muuráhjáa Críjtoj tééveri
Pívyéébe méimítyú ímíbjchó
ímí dífbyema mejjcyaki. Aabēe
múhtsikye níwaavē téénē
uwáábovu.

²⁰ Aamútsí íne Críjto mémeri
dífbyē uwáábójuma muhtsi
méúllehǵjcyá múhtsij tééveri
ámúhama dibye ífhjyúvaki.
Aane dífbyere Críjto mémeri
ámúhake muhtsi menéē ámuha
meímíbáávyéne ímí Pívyéébebema
mejjcyaki.

²¹ Muuráhjáa Críjto ávyetá ímiáábé íjcyabe múijyú ímityúné meénútúróóbeke Píívyéébe ímityúúbedi dilló méimítyú déjúcotu dífbyejté mejícyámeke ímiáamedíyējuco idílloki.

6 ¹ Áánéllii íne muhtsi dífbyé wákimyéí meméénuhíjcyamútsí ámuhákye menéé ámuha mebánúmeítyu dífbyé piááboju mééma íjcyane ámuha mewáájacújucóome.

² Muurá dífbyé waajacúháámitu nééneé:

Míamúnáakée o
pájtyetétsóíñeri o íjyácunúnáa
piáábó oke ámuha
metáúmeíñéllii ámuhákye ó
piaabóhi.

Ehdu néenetu méwaajácú icyooca tsúúca mepájtyetéíne mééma íjcyane.

³ Áánéllii muurá íne muhtsi dífbyé wákimyéí meméénuhíjcyamútsí météhmémeíhíjcyá múhdurá muhtsi medárfívémeíñeri tsíjtyeke metútávájsótuki.

⁴ Muhtsi méimíllehíjcyá Píívyéébé íicúve múnáajtétsí muhtsi mejícyamútsí ímiáámútsíyé mejícyane. Muurá muhtsi íiná neétumútsí máaabúcuíhíjcyá panévaríyé meícúbáhrámeíyonéhji.

⁵ Muurá tsáijyu muhtsi cuwáháñeri, ájyáháñeri, meícúbáhrámeíhíjcyá ‘wayée’ neétune mewákímyeícyooca. Áámútsikye tsáijyu múhtsikye íicúbáhráne iwátsíhcyúmútsikye cuvéhoojánuhíjcyáme.

⁶⁻⁷ Áronéhjí muhtsi máaabúcuíhíjcyá Jetsocríjtodítyú íjcyané uwááboju muhtsi

mewáájácúnej téeveri Píívyéébe ímillédú muhtsi meícyahíjcyánéllíhíy. Aamútsí tsíjtyeke muhtsi mépiáábohíjcyá dífbyé Apííchó múhtsí pañe íjcyáne téeveri. Ehdu muhtsi dífbyé wákimyéí meméénúmútsí dífbyé íhnáhoori meícyahíjcyá tsaímíy. Áánéllii tsáijyu tsaate múhtsí hallúvú ímityúné íhjuívaróné tsá pánéévehíjcyatúne.

⁸ Áronáa ihdyu tsaate múhtsikye ímí íjtsúcunúne duurúvahíjcyáhi. Áánetu tsíjtye múhtsidi úúhívatémé nehíjcyá állíu múnáajtétsí muhtsi mejícyane.

⁹ Ááne múhtsikye wáájacurómé tsá múhtsidi ícúvéhíjcyatúne. Muurá tsáijyu ávyetá íhnáhó múhtsidi dítye ícúbáhráromútsí tsá muhtsi medsífívehíjcyatúne. Ároné pañe muhtsi meícyahíjcyá ídátsó múhtsikye dítye dsífívétsóllehíjcyáromútsí.

¹⁰ Ídátsó muhtsi mejícyáromútsí mítyámeke mépiáábohíjcyá Píívyéébé avyéjuejte dítye íjcyá íhtsutúme. Ááneri muhtsi méimíjyuhíjcyá ínéúbamá íjcyátúromútsí tsáijyu kímóhcó múhtsikye tene pájtyerónááaca.

¹¹ Ámuúha Corííto múnáa múhtsí nahbému, ámuhákye muhtsi mewáájyúne méúúballé muhdú muhtsi mejícyane tóónútumútsí.

¹² Tsáháturo múhtsí icyánéjcutu ímityúné ámuhádítyú muhtsi mejítsámeítyuró tsáijyu múúne ámuhá icyánéjcutu múhdurá ámuha múhtsikye mejítsúcunúrónááaca.

¹³ Áronáa ihdyu ámuhákye muhtsi mewáájyúne méúwáábohíjcyá éhne múúne íftsíímeke cááni

© 1996 David C. Cook

iwájjýúne úwaabódú ámuha téhdure
múhtsikye mewájjyuki.

Píivýéébe jádú menéémeé

¹⁴ Aane tsá menáhbéváityuró
cahcújtso múnaa íjcyátúmema
tsahdúré diityémá méjtsaméi
néétúnéllíihye. Cáhawáá
méjtsúcunuj, tsá muurá pejco
cóójíma tsahdúré néétune. Ahdu
íivane tsá tene ímityú ímiáájú
meúraavyémé ímityúmema
menáhbévane.

¹⁵ ¿Aca Críjtoma Naavéné íjtsaméi
tsahdúré? Aanéhjííva tsá tene
ímityú Críjtoéjté íjcyame Naavéné
icyánéjcuéjtemá náhbévaiyóne.

¹⁶ Áhdure ¿aca ímíiyóné ímiá
Piivýéébeéjté mejjcyame dííbye
jáhdú menééme menáhbévane
nájcyotájté ibóhíima íjcyátúmeke
dúúrúvahíjcyámema? Muurá illu
mehdityu neébe:

Tahñéjté íjcyámé Piivýéébé o
íjcyaaabe tsá kiá dityédítýú o
íjcyatúne.

¹⁷⁻¹⁸ Téhdure tsiíne neébe:

Médowáávé ímityúné
míamúnáadítýu. Ááne
mémeenújjúcohdí ímityúné
ditye méénuhíjcyádú ímí
ámúhake o íjtsúcunú ámuha
tahñéjté Caani o íjcyaaabe. Ehdu
o néé Píivýéébe panévaturé
íhtsútuube o íjcyaaabe.

7 ¹ Ehdu íne Píivýéébe nehíjcyá
meke iújcuíne, ámuúha
táñahbémut. Áánéllíi ílluréjuco
metsu meíhveté panévare
ímityúné méjpiíyíi, mejtsaméiyii,
meméénuhíjcyánéhjitu. Áane metsu
meíhvéjtsaméi dííbyedívu.

Corító cóomiyi íjcyame cahcújtso múnaa ímíjpyeténe

² Ahdícyane óvíjyuco múhtsima
méimibáávyé tsaímíyé mejjcyaki.
Muuráhjáa tsáháturo íínerí
ámúhake muhtsi metútávájtótúne.
Áhdurée tsáháturo ámúhake
muhtsi maállííne hallúrí ámúhá
tsíméné meékéévetúne.

³Tsá ñne ehdu ámuñhake o neétu ímityúme ámuha meñjcyánellíhye. Éñjyúu ámuñhake o néhdu mityane ámuñhake o wáyúnellíi ó nehñjcyá ímí tsaméhjí meñjcyá mújyú medsfjívetsihvújuco.

⁴Aane ó waajácú ámuha tehdujuco meñjcyane. Áánellíi mityane ó imñjyúu ámuñhadi panévaríyé o ícúbáhrámeñyoobe téénevu o catóroóvénema.

⁵Muuráhjáa Matsedóóníá iññújivu muhtsi meúújetémútsí ávyetá iñnáhó meícúbáhrámeññeri muhtsi mityane méillityéhi.

⁶Áronáacáa Píívyéébe imyéenuhñjcyádú píáábónej péévé Tííto múhtsidívú ‘bohábóhiúvú’ úújeténeri muhtsi méimñjyuuvéhi.

⁷Áronáacáa tsá apááñééré dibye múhtsidívú úújeténeri muhtsi méimñjyúúvetúne. Ímichíi muhtsi méimñjyuuvé muhdú ámuha meñjcyane dibye múhtsikye úúbálléneri. Múhtsikyéé úúbálleebe ámuháva ímityú meícyahñjcyánetu tsúúca meñhvetémé meñjyáunúhñjcyané ámuñhake muhtsi maááhívetéñyóneri. Áhduréva ámuha ímí o ñjcyáñyóneri meñjyáunúhñjcyáhi. Ehdúu dibye múhtsikye úúbálléneri mityane muhtsi méimñjyuuvéhi.

⁸Áronáacáa tsánejcúvú ámuñhadi ó ídáátsové éhnée tujkenú ámuha éllevu o wállóháámí pañe ñhnáhó ámuñhake o úwaabóné kímóhcó ámuñhake pájtyéneri. Áronée óvñjyuco múhajchótáwuúrá ámuñhake tene kímóvejsóné ámuha meímñjpyeteki.

⁹Áánellíi ó imñjyúu tééneri. Áronáa tsá ámuñhake kímóhcó

tene pájtyéneri o imñjyúuné o neétune. Ó imñjyúu ámuñhake kímóhcó tene pájtyétsihdyu ímí tsíhdyuréjuco ámuha meñjcyáneri. Aane ámuha maáábúcuñjcyané ímí Píívyéébe ñjtsúcunúhi. Aanée tsá tééneri ámuñhake o tútávájtsotúne. Muuráhjáa íllure ámuñhake tééneri ó píaabóhi.

¹⁰Muurá tsáñjyú dííbyere Píívyéébe meke ñhvejsó tsané kímóóvé meke ipájtye téénetu meíllñjkyvéne ímityú meícyahñjcyané meñhvéjsóne dííbyé icyánejcúvuréjuco mepájtye mewágóóóvétuki. Áánellíi tsá múu kímóóve ñjcyácooca iñná ñjtsámeityú dííbyedítyu. Áanetu ihdyu cáhcúñtsotúme ehdu nénehji diityéké pájtyéneri kímóóveromé wágóóóvééhi.

¹¹Muuráhjáa Píívyéébe ímillédú ámuñhake ñhnáhó o úwaabóné kímóhcó ámuñhake pájtyeróné ámuha máaabúcúhi. Aanée ímíáánéjuco múhdurá ámuha meícyahñjcyanévu ámuñhake wáájácutsóné tsárí ámuñhake pájtyeróneri ámuha meíllityéne meímíllérá ámuñhama teene o ímíbájchoténe. Áronáacáa ámuha tsamééréjuco eenée ímityúné meénúúbeke ñhnáhó meúwáábóneri meímíbájchónéllíi tsáhájjuco ámuhá hallúrí tene ñjcyatúne.

¹²Ehdúu ámuñhake ó caatúnú Píívyéébedívú o bóhówájtsó ímíááné ámuha múhtsikye mewájyune. Tsáháa apáámútsikyéré ímityúné dárífvéjcatsímútsikyé tene ipíáábo o cáátúnutúne.

¹³Aane muurá muhdúhjáa ámuñhake muhtsi menéhdújuco

ámuha mejjcyánetu muhtsi
méwaaajácú ímiááné múhtsikye
ámuha mewájuune.

Ááneri mítyane muhtsi
méimíjyuuvéhi. Áhdurée Tíito
ámuhávaa panévatúré dífbyeke
meífcúvénéllii imíjyúwu múhtsidívú
wájtšíneri éhniíñevu muhtsi
méimíjyúúhií.

¹⁴ Áábekée muhdú ámuha
mejicyane o úúballéné ímí
íjtsúcunúúbe. Tehdu tene íjcyátújjjtori
múijyú o íhgyúváfyónejívari.
Muuráhjáa o néhdújuco ámuha
dífbyeke meífcuvéné tehdújuco.

¹⁵ Áánéllii mítyane éhniíñevu
ámuhakye wájuube ámuhávaa
díbye nénehji mecáhcújtsóne ímí
dífbyeke meífcúvehíjcyánéllííhye.

¹⁶ Téhdure mítyane ó ímíjyuuvé
ímí ámuháma menáhbévájcatsííne o
wáájácúneri.

Píáábojcatsi

8 ¹ Téhdure ó imíllé ámuha
táñahbémuke o úúballéné
muhdú Matsedóóniá iínújiri íjcyané
cahcújtso múnaa ícúbáhrámeímyeke
Píívyéébe píáábohíjcyané diityédí
íídáátsóvénama.

² Aame muurá tsaímíyé íjcyame
mítyane píáábohíjcyá tsijtye
ménahbémuke.

³ Aane ó waajácú ímiááné ditye
píáábohíjcyané íjcyátúrónetu
diityéké ipíaabóné íimíllénéllííhye.

⁴ Aamée múhtsikye néé téhdure
Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso
múnáake ditye píáábóne dsídsí
muhtsi diityé éllewu metsájtyeki.

⁵ Ávyetáa tsá muhtsi
mejtsúcunútú ditye tsíjtyeke
píááboííne. Áronáacáhjáa ihdyu

muhtsi meíwaabóné illéébóne
Píívyéébe ímíllédú ícyahíjcyámé
dífbyedívuréjuco íhvéjtsámeíñema.

⁶ Ehdúu Matsedóóniá iínújiri
íjcyané cahcújtso múnaa méénune
ímíwu muhtsi mejtsúcunúne
Títóke menéé ámuhadítyú tsiíne
díbye dsídsike iújcuté íhdée
imyéénudu.

⁷ Muurá ámuha tehdújuco
meméénuhíjcyané íne Píívyéébeke
meuráávyenéjcu. Aame ámuha ímí
téjjjtoríjyuco meúwáábohíjcyámé
múhtsikye mewajyúhi. Áhdícyane
óvíi ámuha meméénuhíjcyadú
dsídsidi mépiáábójcatsíhi.

⁸ Áronáa ihdyu tsá ámuhakye
o táuhbatúne. Íllure ámuhakye ó
waajácutsó muhdú ménahbémú
piáábócatsíhíjcyané tehdú
ámuha tsíjtyeke mepíáábónetu
mewáájácú ímiááné ámuha diityéké
mewájuune.

⁹ Muurá tsúúca ámuha méwaaajácú
Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube
íjcyároobe mewájuuri íhdícyaabédú
ícúbáhrámeííne téénej tééveri
tsaímíyé dífbyema maávyéjuutéki.

¹⁰ Áánéllii ó imíllé ámuhakye
o úwaabóné éhniíñevu
ámuha meuráávye dsídsidi
mepíáábócatsíhíjcyané muhdúhjáa
éhné pijcyábari ámuha
metújkenúdu. Áronáa tsá múu
íimíllétúróné pañe píáábotúne.
Múu píaabó ímiááné ipíaabóné
íimíllénema.

¹¹ Áhdícyane óvíi ámuha tsaímíyé
mépiáábójcatsí muhdúhjáa tujkenú
ámuha meméénudu.

¹²⁻¹³ Áronáa tsá ámuhakye
o néétu ámuha mepíáábóne
bóónétu ílluréjuco mepíhtóveki.

Muurá Píívyéébe ímí ijtsúcunú múhduná mejjcyátsodúneri tsaatéké mepíaabóne. Tsá meke dibye éhniíñevu táúmeityúne.

¹⁴ Muurá ámuha mepíhtótúijyu tsíjtyeke mepíáábohíjcyá tsáijyu téhdure ámuha mepíhtónetu ditye ámúhake ipíáábo tsahdúré ímí ámuha mejjcyaki.

¹⁵ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Mítyane újcúmema áyánéwu újcúrómedívu tsahdúré úújeténe.” Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu.

Tíítóke tsatésí náhbenúne

¹⁶⁻¹⁷ Muurá íñe ámuhádi o íjyácunúdúré Píívyéébe túkévéjtsóneri Tííto ámúhake ipíáábóyóneri íjyácunúhi. Áánéllii muurá ávyeta imílleebe ámuha éllewu o wálloóne. Aabe cáhawáá óvii ámúhake aahívetéhi. Áánéllii mítyane ó téhdujtsó Píívyéébeke.

¹⁸ Áábema ó wallóó tsijpi dííbyeke náhbénúííbyeke dííbyedítyú cahcújtso múnáa ímí dibye úwaabóné néhíjcyáábeke.

¹⁹⁻²⁰ Áábeke téhdure meménúme mepíáábójcatsíñe dsíídsi Jerotsaréevu muhtsi metsájtyécooca dibye múhtsikye iñáhbénu tsaímíyé muha teene metsájtye míamúnaa íjtsúcunútu muhtsi menáníyóne. Aane ímí muha meúújetétsóneri Píívyéébeke muha maávyéjújtsoki. Áhdure diityéké muha mepíáábóyóneri mejjyácunúhijcyané téenetu ditye iwáájácuki.

²¹ Áánéllii muha méimíllé tsaímíyé teene metsájtyene ímí Píívyéébe múúhake íjtsúcunúki.

Árónáa tsá apáábyéré diibye ímí múúhake íjtsúcunú ímí muha metsájtyéityúne. Téhdure muha méimíllé míamúnaa ímí múúhake íjtsúcunúne.

²² Aane íñe Tíítómútsima ó wallóó ménahbe panévare Píívyéébé icyánéjcu wákimyéi tsaímíyé méénuhíjcyáábeke. Aabe téhdure waajácú ímí ámuha mejjcyane.

²³ Aane tsáijyu múúne tsaate muubá Tííto íjcyane díllóhajchíí múu néé tápiááboobe dibye íjcyane. Áhdure tsíjtyétsikye ditye díllóhajchíí múu néé Críjtoke ímí úráávyehíjcyámútsikye íllé cahcújtso múnáa wálloóne.

²⁴ Áhdícyane óvii ámuha diityéké mewájyúne méífcuvé ímí ámúhake muhtsi mejjtsúcunúmedi idyé tsijtye cahcújtso múnáa ímíjyúúve teene iwáájácúnema.

Cahcújtso múnáa wáábyuta dsíídsi píhcyúmeíñe

9 ¹ Áanetu dsíídsike mepíhcyúneri mepíáábócatsíhijcyánéjcutu tsáhájuco ámúhake iiná o nééítyuróne.

² Árónáa ó waajácú ímíáané ámuha Acááyá iñújji cahcújtso múnáa meímíllehíjcyaróne mepíaabóné tsijtye cahcújtso múnáake éhne píjcyábatújuco. Áaneri mítyane o ímíjyúúvéne Matsedóóniá iñújji cahcújtso múnáake ó úúballéhi. Aane diityéké imíwu pájtyeme éhniíñevu ímí píáábócatsíhijcyáhi.

³ Aane o néene íñe ícyooca ó wallóó ménahbémuke ditye ámúhake iñéé apáhajchíí ámuha mepíhcyújúco dsíídsi

bañúháñé ámuhadítýú diityéké o úúbállehíjcyátuki.

⁴ Tsáijyu múúne tsájjubárei ámuha meújcútúnáa ellévú o péébema muurá tsaate diitye Matsedóóniá iññúji múnáadítýú péhajchíí tsaméhjýjuco menúcójpíveíñé téeneri.

⁵ Áané ihdétú ó imíllé ménahbémú Tíítomu ámuhakye ááhíveténé ámuhakye ditye píáábóneri ámuha meúújetétsójúco múhdúneríhýyáa ámuha diityéké mepíááboíñé menéhijcyáne. Ahdícýane óvíi ámuha meúújetétsó ímíááné ámuha mepíaabóné meímíllénema. Tsá idyé muha menééné iijýeveríyé ámuha meméénúityuróne.

⁶ Cáhawáá méijtsúcunuj, íllu muurá tsaate néehíi: Áyanéwu bájtsome áyanéwu ujcúhi. Áánetu mítyane bájtsome mítyane ujcúhi.

⁷ Ahdícýane ihdyu óvíi tsáápiitsa mepíáábohíjcyá ímíááné mepíaabóné meímíllénema. Tsá meímíllétúné pañe mepíáábóityuróne. Áhdure tsá tsijtye meke néénélliihyéré mepíáábóityuróne. Muurá Píívyéébe ímí ijsúcunú ímíááneturé meímílléne mepíáábómeke.

⁸ Aabe ihdyu fhtsútuube ijcyaaabe óvíi meke panévaturé píaabó iiná méhdityu ipíhtótu téhdure tsíjtyeke mepíááboki.

⁹ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Ídáátsojtéké píáábómedítýú tsá múijýú tene ábájífvémeíityúne.

¹⁰ Aane muurá íñe dífbyere panévare bajtsóháñé píívyétsóne tájpi meícyahíjcyaaabe ámuhakye píááboó ámúhá wákimyéityu.

¹¹ Ehdu ámuhakye éhñíñevu panévaturé píáábóiibye tsíjtyeke ámuha mepíáábohíjcyaki. Aane ámuhakye muha meúwaabódújuco ámuha ménahbémuke mepíáábónéllii téhdújtsoímyé dífbyeke.

¹² Tsá pevénéré diityéké ámuha mepíáábotú ditye píhtónetu. Muurá ámuha mepíáábóné hallúvú idyé téhdújtsoímyé Píívyéébeke.

¹³ Aane diityéké ámuha mepíáábóneri méwaajácutsó ímíááné Críjtodítýú íjcyané uwááboju ámuha mecáhcujtsóne. Áánéllii Píívyéébeke iávyéjújtsóne duurúvahíjcyáímyé pamévakéré ímí ámuha mepíáábohíjcyánélliihye.

¹⁴ Aame ámuhakye iwájýúne ámúhá hallúvú píáábó táúmíí ámúhaj tééveri díbye diityéké píáábohíjcyánélliihye.

¹⁵ Ahdícýane metsu metéhdújtso Píívyéébeke ávyetáa méijtsaméi píruúvé íjcyané píáábó Jetsocríjtoj tééveri díbye méema méénúné hallúvu.

Páávoró míamúnáake túkëvejtsóne

10 ¹ Ehdu íñe ámuhakye ó úwáábohíjcyá ímíñeúvú Críjtóo meke iídaatsólléne úwáábohíjcyádu. Áronáa muurá ó waajácú óhdityu ámuha múhdurá meíhýyúvahíjcyáne. Muurévá ámuha ménehíjcyá ámúhama o íjcyácooca iiná ámuhakye o néétuube tsiélléturé waajácuháámí o cáátúné pañe núhnévétuube fhñáhó ámuhakye o úwáábohíjcyáne.

² Aane ámuhakye o ááhívetécooca tsá o ímíllétú ámuha óhdityu menééne cáhcújtsoítumé íjcyadu o

íjcyane. Ehdu íhgyúvámema íhnáhó tééneri ó íhgyúvááhi.

³ Muurá ihdyu oo míamúnáajpi. Áronáa tsá ehdu nénehji tatsíjparíyé o méénúityuróne.

⁴ Muurá Naavéné icyánéjcu ó táhjahíjcyá íhtsútuube Píívyéébé íhnáhooríye.

⁵ Muurá míamúnaa Píívyéébeke iéhdiiválléduré ífvame ímítyájkímyeíne óhdityu íhgyúváronéhji ó táhjahíjcyáhi. Áámeke ó úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyané uwááboju ditye icyáhcújtsóne ímííbáávyeki.

⁶ Ahdícyane tsúúca dííbyeke ámuha mecáhcujtsójuóórómedítýú tsaate díbye ímillédú íjcyátúmeke íhnáhó ó úwááboóhi.

⁷ Muurá ámuha méijtsúcunú átéréepi o íjcyane. Áronáa táíjtsaméi tsá ámuha mewáájacutúne. Muurá Críjtoéjpi o íjcyabe dííbye mémeri ó úwáábohíjcyá tsijtye dííbyeéjté méénuhíjcyádu.

⁸ Aabe mítyájkímyeítyuubéré dííbyeke meúráávyénéjcutu ámúhakye ó túkévétsohíjcyá íneri núcójpívétuubére. Ááneri tsá ámúhakye o tútávajtsotúne.

⁹ Ehdu ámúhakye waajácúháámí pañe o nééne méijtsúcunúdí o méénúityúné o íhgyuváne.

¹⁰ Muurá ó waajácú tsaate óhdityu néhíjcyané átéréepivá o íjcyabe ámúhadívú o úújetécooca íiná ámúhakye o nééítyuube waajácúháámírfyé ámúhama o íhgyúvahíjcyáne.

¹¹ Áánéllíi ámuha élleu o péécooca íhnáhó ámúhakye ó úwááboó muhdú waajácúháámí pañe o néhíjcyádu. Áijyu

botsíi waajácúmyé óhdityu íhgyúvahíjcyáme.

¹² Áronáa tsá o némeítyú ímíáábé o íjcyane eene tsaate íhgyúvahíjcyádu. Muurá pámé ehníínevu ímíáámé íjcyane íjtsúcunúmeíyómé íllure bánúmeíhíjcyáhi.

¹³ Áánéllíi tsá múijyú tehdu o íjcyátúneri o mítyájkímyeítyuróne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke néhdújuco íne dííbyé íhgyu o úwáábohíjcyáne. Aabée elle Corítori ó úllejé dííbyere oke túkévéjtsóneri.

¹⁴ Aane ímichíi ámúhakye Críjtodítýú íjcyané uwááboju o úúbállétujkénúnéllíi ámúhakye ó nehíjcyá ámúhá túkevéjtssoobe o íjcyane.

¹⁵ Áronáa tsá o néétu apáábyéré ámúhá túkevéjtssoobe o íjcyane téhdure tsijtye ámúhakye úwáábohíjcyámé íjcyánaaaca. Apááñéré ó ímíllé ámuha ímííneúvú mecáhcujtsóné Píívyéébé uwááboju díbye nééne hajchótá ámúhama o íjcyabe o úwaabóne.

¹⁶ Aabe bóónétu téhdure tsícyoomíji múnáakéréjuco o úwáábotéíne pajtyeté uwááboju. Áronáa ihdyu ó úwáábotéé tsáijyúbái tsaate úwáábohíjcyátútsíji múnáakéréjuco tsíjtyé wákímyéi o cáávácútuki.

¹⁷ Áané wákímyeíyi tsaate ímítyájkímyeíne ímillémé ihdyu óvíi dííbyekéré mítyátsohíjcyáhi.

¹⁸ Áronáa ihdyu tsaímíyé tééne wákímyeí méénume tsá iye némeítyuró ímíáámé íjcyane. Muurá ihdyu Píívyéébere diityéké bóhówajtsó ímí ditye íjcyane.

Múhdurá tsaate úwaabóne

11 ¹Ehdu íne ámuáhake o nééne ihdyu óvíjyuco ehdícyároné pañe melleebúcunu.

²Muurá ávyeta ámuhádi ó ijyácunúhijcyá muhdú Píívyéébe méhdi íjyácunúdu. Áábekée oke Críjto níwaavé ámuáhake o túkévétso díbye ímillédú ámuha meíjcyá éhne múúne wájpíikyéi úújétúné badsájcaja ájyu íjcyáiibye ímillédú íjcyadu.

³Áánéllii ámuhádi mítyane ó ijyácunú Naavéné ámuáhake Críjtotdítyú mújtátsóíyóneri éhnéhjáa Éébáke ííñimyéj tééveri imyéénudu.

⁴Muurá Jetsocríjtotdítyú íjcyáné uwaáboju ámuáhake o úwáábóné úníutu tsíhdyuréjuco ámuáhake tsaate úwááboróné ímí ámuha melleebúcunúhijcyáhi. Áhdure ámuha méimíllehíjcyá melléebúcunúné Naavéné apííchotu ámuáhake dítye úwaabóné tsúuca Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyaróme.

⁵Muurá tsá táehníínevu dítye íjcyatú eene ímí dítye úwaabóné ámuha meíjtsúcunúróme.

⁶Ihdyúhde ímiááné tsá eene dítye imíwu ‘cátó’ neétune úwaabódú o úwáábóturóne. Áronáa muurá ámuha méwaajácú ímiáánéjuco íjcyane ámuáhake o úwáábohíjcyáné panévaré ámuháma o méénuhíjcyánetu.

⁷¿Mityá ámuháa méíjtsúcunú átéréejpi o íjcyánéllii ámuáhake áhdótsótuube pajtyéteju o úwáábóneri ímityúné o méénune?

⁸Muuráhhjáa ihdyu tsíjtye cahcújtso múnaa oke píáábóne tájpi o íjcyaae ámuáhake ó úwáábohíjcyá áhdótsótuúbe.

⁹Aanéé óhdivu óúúvérónáa tsá ámuáhake íínerí o pátsáríjcyotúne. Tehdu muucá íínerí o pátsáríjcyóínejjívari. Áróóbekée Matsedóóniá ííñújitu tsááné nahbému tsiíne oke píaabóhi.

¹⁰Ehdu íne ímiáájú Críjtotdítyú íjcyáné uwaáboju tápañe íjcyaae muhdú o ícyahíjcyáné ó úúbálleé Acááyá ííñúji múnáake.

¹¹¿Aanéhaca íne ámuáhake o wájyútúne íjcyaae ehdu ámuáhake ó nehíjcyáhi? Muurá Píívyéébe waajácú mítyane ámuáhake o wájyune.

¹²Aabe o méénuhíjcyádú éhniíínevu ó úwááboó áhdótsótuubére. Áánetu eene o úwaabódú úwaabóné nehíjcyaróme tsá pevénéré úwáábóityuróne.

¹³Muurá állíu múnaa íjcyame Píívyéébé uwaábojtédí idíllómeíne pánehjídú méénuhíjcyá ímiáámé Críjto wákimyéi múnaa méénuhíjcyádu.

¹⁴Aane ehdu némehji tsá píhtotúne. Muurá dííbyere Naavéné ímiá uwaábóóbedi idíllómeíne méhdivu bóhówáávehíjcyáhi.

¹⁵Áánéllii muurá dííbyé íicúve múnaa ímiá uwaábojte méénuhíjcyádú méénuhíjcyáhi. Árone ídátso díityémá níjkévaáhi.

Páávoró ícúbáhrámeíne

¹⁶Áánetu tsiíne ámuáhake o néé ámuha óhdityu menéétu mééídyu o íhgyúvahíjcyáne. Ehdu ámuha

óhdityu meíjtsámeíyóné pañe ihdyu óvíjyucu ámúhama o íhgyúvahíjcyáné eene tsijtye múhdurá iúwáábóróneri mityákímyefíhijcyádú téhdure o mityájkímyeíki.

¹⁷ Áronáa tsáháturo tene ímityú Píívyéébeéjpi o íjcyaaabe o mityájkímyeíñe. Áronáa íñe muhdú ó mityájkímyeí mééídyu o íhgyúváné pañe.

¹⁸ Íñéturó mityá íjienéré imyéénúróneri tsaate mityákímyefíhijcyáhi. Aanéjji muhdú tsá o mityájkímyeítyú awáá Píívyéébé wákímyeí o méénuúbe.

¹⁹ Áanetu idyéjuva ámuha panévare mewáájacúme íveekí máállítsámeíhijcyá iwáájacutúnéré íhgyúvahíjcyámedívu?

²⁰ Ditye muurá ámúhadi páhduvaré ícúbáhraróné ámuha máaabúcuíhijcyáhi. Muurá ámúhakye iúnú múnáadú íjtsúcunúmeke ityáúhbáne ámúhá tsíeméné íhñeriyéjucu ditye díllóhijcyáne. Áane ámúhakye méénuhíjcyámé iávyejúúllétúnema.

²¹ Áhdúwu muucá o méénutúné muhdú núcójpítsó o íjtsúcunúhi. Óubá o íhtsúhi. Ároobe ihdyu téhdure mééídyu o íhgyúváné pañe ó mityájkímyeí eene múhdurá imyéénúróneri ditye mityákímyefíhijcyádu.

²² Muurá mityákímyefíhijcyámé heeberéomú Píívyéébeéjté Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáneri. Áronáa muurá téhdure oo diityé múnáajpi.

²³ Áhdure mityákímyefíhijcyámé Críjtó íicúve múnáa íjcyáneri. Muurá téhdure dííbyé íicúve múnáajpi o íjcyaaabe diityé

ehnííñevu tééné déjúcotu ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Muurá oke iwátsíhcyurónee, icyúvéhoojánurónee, dáríívehíjcyáme. Ánéhjitú píváíjyúvájucu o pájtyeténé dsijívetu.

²⁴ Muuráhjáa oke 39-neva wátsíhcyúme tamúnaa íjcyarómé imyéénuhíjcyádújucu. Aane tsáhojtsíjyúvájucu tehdu oke ditye méénune.

²⁵ Áhdure pápihchúúíjyúvájucu oke ditye úméhéiyi wápáajcóné. Áanetu tsáíjyúréi néwayúúnevu oke aamúme. Áhdurée pápihchúúíjyúvájucu cújúwami óoma páamáaveebe tsáíjyú nújpácýo pañe ó íjcyá tsájcoójji, tsápejcoo, íjcyane.

²⁶ Ehdúu úlleebére o pHíjcyáábeke patyéhijcyáné pahúllévavú nújpácýój piínévuu, cómiñévuu, múubará íjcyátútsíhvuu, íjcyane. Aabe tsáíjyú ápíchó nééróméhíj piíne ó ícyahíjcyá naní múnáa, tsíjtye múnáa, tamúnaa, íjcyáméj piíne. Téhdure ó ícyahíjcyá cahcújtso múnáa íjcyáturómé ménahbému di díllómeímyéhíj piíne.

²⁷ Ehdúu nénéhjiri o ícúbáhrámeíbyé ídátso o mājchóíyónéhjiri, o ádóíyónéhjiri, ó ícyahíjcyáhi. Áhdurée tsáíjyú cúwátuube tsuucórí ó ícúbáhrámeí o wájjamúúvátuúbe.

²⁸ Aabée tsánejcúvú muhdíívané tsíjtye cahcújtso múnáa íjcyáneri o íjtsámeíñe oke múhduúvúrá patyéhijcyáhi.

²⁹ Muurá tsaate ímityúné íjcyáneri ó ídáátsóvehíjcyáhi. Áhdure ditye ténejcúvú mútátsójcatsíñeri o

ídáatsóvérónáa tsátsii tsári oke
patyéhiycyáne.

³⁰ Aabe muurá o mityájkímyeíñé
o ímílleca ó mityájkímyeíyá ídátso
o nééroóbej téeveri Píívyéébe
bóhówájtsómeíñeri.

³¹ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó
Caaníkyé mújyú níjkéváityúné
medúúrúvahíjcyaaabe waajácú
ímiáánéjuco o néhiycyáne.

³² Muuráhjáa tsáijyu Damájcóri
o íjcyácooca ávyéjuube Aréétá
tsíjpiikye pícyoobe téhmetsó
tsaatéké técoomí llehówaanévú
okévaa ditye íkééveki.

³³ Áronáacáa técoomí mijcótú
cáámetu páheju néenetu oke tsaate
úvérújtisiyí niityétsó áachívújuco.
Ehdúu téijyu ó pálojcohi.

Píívyéébe Páávoróké úújetsóne

12 ¹ Aane tsá íñetú oke
tene píáábóityuró o
mityájkímyeíñé. Áronáa ámúhakye
ó úúbálleé íináhjáa nééiyóné
Píívyéébe oke úújetsóné naavédú
nééné pañe.

²⁻³ Muuráhjáa ihdyu oke
tsajtyéébé páñétúéhullévú
níjkyejívú dííbyeéjpi o íjcyáábeke.
Aane muurá tsúúca tétsihdyu 14
pijcyábájuco pájtyene. Áronáa
ihdyu tsá o wáájácutú páneerée
tájpííma o péhajchíijyu, íhjáa
mityá apááñéré táííbuu pééhií. Tsá
o wáájácutúne. Apáábyéré ihdyu
Píívyéébe waajácúhi. Áronáacáa
ihdyu ímiááné ó úllejéhi.

⁴ Aabée muurá téhulle
tsaímiyéjuco mejcyáítsihyi o
íjcyaaabe ó lleebúcunúhíjcyá
tsaate íhgyuváné tsáijyúubaré
melléébohíjcyátúnéhjiri.

Áánetúu oke bóijcyúmé muuca o
úúbállétuki.

⁵ Ááneri o mityájkímyeíiyóné
muurá tsá o ímílletúne. Apááñeríyé
ihdyu ó mityájkímyeíiyá íñe ídátso
o nééroóbej téeveri Píívyéébe
bóhówájtsómeíñeri.

⁶ Áronáa tsá pevénéré o
mityájkímyeíityuróne. Ó
mityájkímyeíiyá ímiáánéjuco o
meénuhíjcyáneri. Áronáa tsá o
ímílletú oore o bóhówájtsómeíñe.
Óví ihdyu o úwaabóné illéébónetu
míamúnaa waajácú muhdú o
ícyahíjcyáne.

⁷ Muuráhjáa téeneri o
mityájkímyeíiyóné íhdétú
Píívyéébere íhvétsoobe Naavéné
oke tútávajtsoobe ó ícúbáhrámeí
éhne múúne metójjááveneri
meícúbáhrámeídyu.

⁸ Áánélliihyé Píívyéébeke
3-ijyúvú ó táúmeíyá díbye oke
ibóhíítsóroki.

⁹ Áronáacáa oke neébe: “Óví
uke o píáábóneri ú aabúcúhi.
Muurá ehdu ídátso íjcyámej téeveri
ó bóhówájtsómeí íhtsútuube
o íjcyane.” Ehdúu oke díbye
néénéllii íñe ídátso o néeroobe
ó imíjyuhíjcyá tajtyééveri
díbye míamúnáake ííhnáhoovu
iúújétsoki.

¹⁰ Aabe íñe ícyooca panévaríyé
o ícúbáhrámeíyoobe ó imíjyúúhií.
Muurá Críjtóke o cáhcújtsóné
hallútú óhdi míamúnaa
íicúbáhráábeke nehníwu
úhbaíjcyáhi. Aabe panévatúré
ó píhtóhi. Ehdu panévari o
íicúbáhrámeíñeri o íhtsunúroobe
Críjtodívú ó cátsípáávehíjcyá o
íhtsútúúveki.

**Coríntó cahcújtso múnáadi
Páávoró íjyácunúne**

¹¹ Ároobée ihdyu ímiáané meéídyu o íjhyúváné pañe ó mityájkímyeíhi. Ámuháa oke mityájtsoótumé tsjtyéhjikéré maávyéjútsohíjcyánéllii oore ó bóhówájtsooméhi. Árome ámuha maávyéjútsooromé íñe oke ámuha meéhdíivállehíjcyáábé ehnííñevu tsá íjcyatúne.

¹² Muuráhjáa ámuháj piine uwáábori o íjcyaaabe panévaríyé o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuhiíjcyáhi. Áijyúu páhduvaré nénéhji méénúráítyúronéhjí o méénúneri ó bóhówájtsooméí ímiáané Píívyéébé uwááboobe o íjcyane.

¹³ Ároobée tsá ámuhakye tsíeméné o táumeíñeri o íjyévéjtsotú tsjtyekée o méénudu. Aanébúá ámuha méijtsúcunú ámuhakýe o éhdiiválléne iiná o táumeítyúne. Árone ihdyu óvjyacoóne.

¹⁴ Aabe ícyooca tsiíñe ó íjcyátsiivýé tsúúca pápihchúúijyúvájucó ámuhakye o ááhívetéki. Aabe tsá íñerí ámuhakye o íjyévéjtsóityúne. Tehdu ámuhakye dsídsike néhcotéébé o pééíñejívari. Íllure ihdyu ámuhakye o píáábo ó peé éhne múúne téene tájpi ítsiime íjcyaiñé cáánímutsi méénudu. Tsá muurá ítsiime wákímyeítyuró cáánímutsi téene tájpi íjcyaiñe.

¹⁵ Aane ihdyu óví o ícúbáhrámeíyóné pañe ámuhakye ó píaabó ímityúné pañevú ámuha memújtátuki. Mityane muurá

ámúhakye ó wajyú íhya ihdyu oke ámuha mewájyútúrónááca.

¹⁶ Muurá ó waajácú tsaate ámuha óhdityu menéhíjcyáné íllurévá o állíñe íñerí ámuhakye o íjyévéjtsotúné o néhíjcyároobe íñé hallúvúrá o dsídsívahíjcyáne.

¹⁷ ¿Acáa íllure ámuhakye o állíñe ó wallóo tsaatéké ámuhá éllevu?

¹⁸ ¿Mityá téijyúu ámuhakye álliibye Tíítóo? Áánerá tsahtúré muhtsi dífbyema méijyácunúhíjcyá ámuhakye mepíáábóíyóneri. Áánélliihyé dífbyeke o néé tsijpi ménáhbema dityétsí ámuhakye iááhívetéki.

¹⁹ Ámuháubá méijtsúcunú ámuha oke mewájyukíyé ehdu ámuhakye o néhíjcyáne. Muurá Píívyéébe waajácú Críjto mémeri ámuhakye muha mepíáábo ehdu ámuhakye o néhíjcyáne. Aane muurá ámuhakye táñahbémuke éhniíñevu ó píááboó dífbyeke ámuha ímí meuráávyeki.

²⁰ Muurá tsá ímí oke tene pájtyéítyuró ámuhakye o ááhívetéébé múhdurá ámuha mejjcyánáa o úújeténe. Áhdure tsá ámuhakye ímí tene pátyéítyuró téené hallútú ámuhakye o nééneé. Áánéllii ó íjyácunúhíjcyá ámuha meúhbájcatsítyúróneri, ámuha menómíutáávájcatsítyúróneri. Áhdure ó íjyácunúhíjcyá iiye tsaate ímí íjcyáíyóneri tsúúrámeítyúróneri, ámuha maállíuúnújcatsítyúróneri, ámuha memítyájkímyeítyúróneri. Tehdu ámuha medárhívéjcatsíñé njcaúvú ámuha mewáchájánújcatsítyónéllii ihdyu ámuhádi ó íjyácunúhíjcyáhi.

²¹ Aane tsáijyu múúne ténehji ámuha mefhvejsótúnáa ámuhakye

o ááhívetéhajchíí muurá Píívyéébé úmíwávú kímóhcó oke tene pájtyéneri ó núcójpíveéhi. Muurá ámuha ímíñejíí ihdícyáméhjima medómácócatsíhijcyáné tsá mefhvejtsópityúne. Áhdure tsíñehji panévare ímityúné ámuha méméénuhíjcyáhi.

Páávoró pítyajcóne

13 ¹Muurá pápihchúúijyúvájuco ámúhake o ááhívetéíñe. Áijyu eene ímityú ícyahíjcyámé hallúvú mítýétsiuba, pápihchúúimeváuba, úúbálléhajchíí tehđújúcooi teéne.

²Muuráhjáa éijyu ámúhake o ááhívéjeebe tsúúca íhnáhó ámúhake ó úwaabó pámeere ímityúné méenuhíjcyámeke. Aane íñe tsiíñe piéhduré tsíhyullétú ámúhake ó úwaabóhi. Aabe ícyooca ámúhake o ááhívetéébé tsaate páhdure néémedi tsáhájuco o íícúvéityúne.

³Áijyu ámuha méwaajácúú muhdú tajtyééveri Críjto íhjúvuhíjcyáné ámuha mewáajácúíyóneri meijyácunúhijcyáne. Dibye tajtyééveri néene álliu íjcyátúnéllii imíllebe muhdú dífbyé íhtsútú íjcyane ámuha mewáajácúne.

⁴Dífbyekée ímiáané páwachékevu dsíjívetsomé átérééjpidi idíllónema. Áróóbekée Píívyéébe íhnáhoori bóhítsoobe íjcyá ícyooca íhtsútuubéréjucu. Aane dífbyekée pájtyedu ívane tsáijyu ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Áronáa dífbyedívú o cátsípáávehíjcyánéllii oke píáábohíjcyaaabe téhdure ámúhake o píááboki.

⁵Aane cáhawáá ihdyu ámuháyé ímíñeúvú meijtsaméij. ¿A ímiáané tsúúca ímí ámuha mecáhcujtsó Píívyéébeke? ¿A ámuha méwaajácúrá Jetsocríjtó páijyuvaré ámúhama íjcyane? ¿Mityá íllure ámuha maállíñe ménehíjcyá dífbyeéjté ámuha meijcyanej?

⁶Áronáa íhya mityá ícyooca tsúúca ámuha méwaajácú ímiáané dífbyeéjpi o íjcyane eene állíu múnáájpidi oke ámuha medílllohíjcyáme.

⁷Muurá Píívyéébeke píáábó ó táúmeíhijcyá ámúhá hallúvú ímityúné ámuha meijcyátuki. Aane tsá teene o méenuhíjcyatú miamúnaa ímí oke íjtsúcunúki. Muurá oke ditye múhdurá íjtsúcunúroobe ó imíllehíjcyá ámuha ímiááméré meijcyane.

⁸Aabe tsá múijyú állíuri o íhjúvatúne. Ímiáaneríyé ó íhjúváhi.

⁹Áánéllii íllure ó imíjyuhíjcyá oke ditye éhđiíválléroóbe. Ehdu oke ditye íjtsúcunúroobe ámúhake o píáábohíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsoki. Ámúhá hallúvú píáábó ó táúmeíhijcyá ímí dífbyeke ámuha mecáhcújtsoki.

¹⁰Ehdu íñe ó caatúnú ámuha meímíbáávye ámúhake o ááhívetécooca íhnáhó ámúhake o úwáábótuki. Píívyéébée muurá íhnáhoovu oke ajcú dífbyeke meúráávýénéjcutu ámúhake o píááboki. Tsáháa téénevu oke dibye ájcutú ámúhake o tútávájtsoki.

¹¹Aane óvíi ámuha táñahbémú ímí meijcyame métsúúrameí Píívyéébema ámuha tsaímíyé

meíjcyáíyóneri. Aane óvíi
dííbyeréjucu ámuíhake iwáiyudu
íjcyabe píaabóné tsaímíyé ámuha
meíjcyaki.

¹² Áánéllíi ámuíhake o nées
ámuha ímíááméré meíjcyáne
medúúrúvájcatsíki.

¹³ Téhdure pámeere ílle íjcyame
ménahbémú ámuíhake duurúváhi.

Ahdícyane ihdyu óvíi Píívyéébe
pámeekéré iwáiyudu íjcyabe
Jetsocríjtoj téeveri Íapííchó
mépañévú ipícyóóneri meke
tehméhi. Áyu tehdújucu.

GÁÁRATA

Garáátsiári ijcyáme élleву

Páávorо cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹ Oo Páávorо o ijcyáábekée Píívyéébe oke picyóó uwáábóóbedívu Jetsocríjtoke íbóhíítsóóbej tééveri. Tsáháa míamúnaa oke pícyootú téénevu.

² Aabe íñe ílle óoma ijcyámema íhyaami ó caatúnú elle Garáátsiá íiñújiri ámuha cahcújtso múnaa meijcyáme élleву.

³ Áámeke óvíí ámúhakye Méécaáni Píívyéébe píaabó Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri íbúwajíí ámuha meijcyaki.

⁴ Muuráhjáa díbye ímillédújuco mewájuryi Jetsocríjtó dsíjivéné íí ímítýú meke mújtatsójúcóórónetu meke ípájtyetétsoki.

⁵ Áánéllíi metsu dííbyeke maávyéjútso múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsoíyóné uwááboju

⁶ Áronáa múhdurá oke pájtyéné Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsónetu tsíhdyuréjuco meíjtsámeíñe. Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí mecáhcujtsó mekéé iwájyúne Críjtoj tééveri mééma díbye méénune. Ááne mutsííneréjuco ámuha tsíjijtójiríyé meúwáábócatsíhijcyáne.

⁷ Áánerá tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsoíyóné uwááboju. Íllure ámúhakye tsaate íállíñe tsíjijtójiríyé íúwáábóneri máváríchohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwáábójutu ámúhakye ímújtátsóroki.

⁸ Ehdu úwáábohíjcyámé hallurí apíchó teéne. Muurá o íjcyároobe tsíjijtóríyé o úwááboca téhdure Píívyéébe óhdi ícúbáhráiyáhi. Áhdure níjkyéji múnáajpi íjcyáróóbedi ícúbáhráiyooe tehdu díbye méénuca.

⁹ Aanée tsúúca éíjyu ámúhakye o úúbálleroné íñe tsiíñe ó úúballé tsaate Críjtodítýú íjcyáné uwááboju tsíjijtóríyé úwáábóhajchíí Píívyéébe díityédí ícúbáhraíñe.

¹⁰ Ehdu íñe ámúhakye o nééne méijtsúcunúdí míamúnaa ímí oke íjtsúcunúrokiyé o íhgyúvahíjcyáne. Píívyéébere ihdyu óhdivu tújkevéélleneríjyuco o tsúúrameíhijcyáne. Muurá míamúnáamáyé tsaímíyé o íjcyane o ímílleca tsá Críjtó íicúve múnáajpi o íjcyáityuróne.

Páávorо uwááboobe íjcyane

¹¹ Aane ihdyu ó ímíllé ámuha táñahbému mewáajacúné íñe dííbye uwááboju míamúnáá íjtsaméí íjcyatúné o úwáábohíjcyáne.

¹² Tsáháa múha oke úwáábotú teéne. Dííbyerée ihdyu páñetu

Jetsocríjtó óhdivu bóhówajtsóné íñe
ó úwáábohíjcyáhi.

13-14 Muurá ámuha
méwaajácú muhdúhjáa
tujkénú o dáríívémeíhijcyáné
tamúnaa múhdurá Píívyéébeke
úráávyehíjcyajíjtó o úráávyéijyu.
Téijjtóó ávyéta ímí ó waajácú tsijtye
tátyujkévééjte íjcyáromé ehniíñevu.
Aabée téijyu ímiáánéhacáa Críjtó
cahcújtso múnaa íjcyámedi ó
ícubáhráhíjcyá dityévaa téenetu
íihvetérokí.

15 Áronáacáhjáa ihdyu
pámeeke iwájjyudu íjcyaa
Píívyéébe tsúúcajátújuco ói o
tsíímávámeítyúné íhdéjuco oke
iújcuíñé wábyujtsóné.

16 Aabée oke waajácutsó Ílli
Jetsocríjtodívú dííbyedítýú íjcyáné
uwáábojívú ámúhake jodíómú
íjcyátúrómeke o wáájácútsókí.
Ááneríi tsá múúmá o íhgyúvatúne.

17 Muuráhjáa Jerotsaréeri
dííbyé uwáábo múnaa táíhdéjuco
íjcyaróme élleву tsá o péétu
diityémá téeneri o íhgyúvaki.
Aráábiá iínújivúrée o péébe
téhulle íñéubará píívyétútsihyí
o ícyahíjcyátsihdyu tsiíne ó oomí
Damájcovu.

18 Átsihdyúu botsíi Jerotsaréevu
tsiíne pápihchúú pijcyábatu o
wájtssiíbe o péé Pééedoró élleву
dííbyema o íhgyúvaki. Áábemáa
técoomíyí ó íjcyá 15 coojíva.

19 Áijyúu tsá tsijtye Jetsóó uwáábó
méénuhíjcyámeke o ájtyúmitúne.
Apáábyekéréé ó ájtyumí íñahbe
Jacóóboke.

20-21 Átsihdyúu o péé Tsííriámá
Tsiríítsiá iínújicúvu. Ehdu íñe
ámúha élleву o cáátúnúné pañe

o nééne Píívyéébe waajácú
ímiáánéjuco íjcyane ámúhake o
úúballéne.

22 Áábekée oke tsúúca téhullé
múnaa waajácúhi. Áánétúikyée
tsá Jodéá iínújiri íjcyáné cahcújtso
múnaa oke wáájácútúne.

23 Apááñéreváa lléébohíjcyámé
tsaate óhdityu néhijcyáne: “Éhnée
éíjyu Críjtoke mecáhcújtsóné
hallútú ávyétá ícubáhrá méhdi
méénuhíjcyaaabévá muhdú ícyoooca
teene úwááboobéré pehíjcyáhi.”

24 Ehdúvaa tsaate óhdityu
néhijcyáne illéébóne mityane
Píívyéébeke duurúvahíjcyáme.

Páávoróké uwáábojte wáájacúne

2 1 Átsihdyúu tsúúca 14
pijcyá pájtyéné boone
tsiíne Jerotsaréevu o péébema
Benabéemútsí Tíítóma pééhií.

2 Áámútsimáa o péé téhullévú
Píívyéébere oke túkévéjtsóneri.
Áijyúu tsamééré técoomí
cahcújtso múnáá túkevétsojte
píhcyáávémeke ó úúballé íñe
ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o
úwáábohíjcyánetu muhdú oke ditye
iñéékíi.

3 Áronáacáa oke nééme tehdújuco
o úwáábohíjcyáne. Aamée tsá
iíná néétu Tíító óoma íjcyaa
kíhdyahírótsámeítyúnetu. Tsáháa
díbye kíhdyahírótsámeítyú
jodíómuube íjcyátúnéllíshye.

4 Áronáacáa íjcyámé tsaate íllure
iállíne ímiáámédú múúhake
náhbévahíjcyáme. Aamée imíllé
Críjtoéjté muha meíjcyame tééné
taúhbaju meméénújucóótúmeke
tsiíne múúhake téenevu
íhúwajtsóné.

⁵Áróneríí tsá muha meíícúvetú Críjto dítyú íjcyáné uwááboju mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténetu ámuáhake muha memújtsótuki.

⁶Aamée táehnííñevu íjcyarómé túkevéjtsojte tsá oke béhné uwáábó téenetu méénutúne. Áronáá tsá o íjyáacunútú dítye táehnííñevu íjcyáneri. Muurá Píívyéébe tsahdúré meke íjtsúcunúhi.

⁷⁻⁸Aamée ímí íjtsúcunú Péédorókée tamúnaa jodíómú uwáábóóbedívu ípícyohdu téhdure oke Píívyéébe pícyoone ámuha jodíómú íjcyátúrómé uwááboobe o íjcyaki.

⁹Aanée páñétúejte Péédoroo, Jóoaá, Jacóóboo, íjcyame ímí íjtsúcunúne múhtsikye Benabéema mítyane dúúrúvaméré née muhtsi téené wákimyéí meméenu jodíómú íjcyátúmé pañe téhdure tamúnáa pañe téené wákimyéí dítye méénúné tujkéveri.

¹⁰Áánemáa múhtsikye néeme muhtsi mepíáábohíjcyá ídáatsóméhjike. Aanée ímí ó íjtsúcunúhi.

Péédoróké Páávoró úhbane

¹¹Áronáacáa Péédoróké Ajtiokííavu ó tsijpájúú díbye múhdurá íjcyáné hallútu.

¹²Muuráhjáa ámuha múnnaa jodíómú íjcyátúmema díbye májchorónáa tsaate múúha múnnaa Jacóóbo hájkímú íhdééné taúhbaju úráavyehíjcyámé técoomívú wájtsímedítyú waabe dítyedí íillityénema.

¹³Áábedítyúu íífváne tsijtye tamúnaa tsúúca cahcújtsó múnnaa íjcyarómé téhdure wááhií. Áhdurée

táñahbéébé Benabéé dítyedítyú íífváne wááhií.

¹⁴Ehdúu tsúúca cahcújtsó múnnaa íjcyarómé dáríífvemeííne hallútú Péédoróké pámeere píhcyááve múnááj píínévú o néehíí: “Muúbej, uu muurá jodíómuube u íjcyároobée tsúúca ú íhvejtsó íhdééné taúhbaju u úráavyehíjcyáne. Aabe ¿íveekí téenevu u taúhbahíjcyá memúnnaa íjcyátúmeke teene u úráávyécóóbejíívari?” Ehdúu o nées Péédoróké.

Mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

¹⁵⁻¹⁶Muurá muha jodíómú páñétúejte Píívyéébeéjíte meíjcyame tsúúca méwaajácú Moitsééúvuj téeveríí múúhá íhdé múnáaúvuke díbye ájcúné taúhbaju muha meúráávyeróné múúhake pájtyetétsótyuróne. Apááñéré ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjivéné paméváre mecáhcújtsómeke ímíáamedí dílloóbe.

¹⁷Aane dííbyej téeverí Píívyéébema meímíbáávyéíyóneri metsúúrámehíjcyámé méwaajácú ímíáané ímityúmé meíjcyane. ¿Áánéllíihyéhaca Críjto nééjuríyé ímityúmé méicyahíjcyáhi? Tsáhaá. Tsá tehdu tene néétune.

¹⁸⁻¹⁹Muurá teene taúhbaju o úráávyéroobe tsá Píívyéébema ímí o íjcyáítyuróne. Áánéllíi ténejcútú ó íjcyá dsíjíveebédú teene o úraavyéjúcóótúnéllíihye. Aabe ihdyu ícyooca ó tsúúrámehíjcyá muhdú Críjtoj téeverí tsaímíyé Píívyéébema o íjcyáíyóneri. Muurá o íhvejtsójúcooróné tsiíne o úráávyéhajchíí oore ó tútávájtsáméííhi.

20 Áánéllii tsá o ímillédú o íjcyájucootúne. Ícyooca ó ijcyá Píívyéébé Hajchíí tawájuryi dsíjívéebeke o cáhcújtsoobe oke túkévjetsóné pañe.

21 Aane tsá múijyú o íhvéjtsóityuró mekéé ídaatsólléne mééma dibye méénune. Muuráhjáa teene taúhbaju néhdu mejjcyáne tééveriyé ímiáámedi meke dibye dílloca Críjto dsíjivéné tsá íínetú meke píáábóityuróne.

Críjtore meke pájtyetésóne

3 ¹ Áyu ámuúha Gáaratá cahcújtso múnaaj! ¿Múamí ámuhakye tútávajtsómé tsáhájucó ímí ámuha meuráávyetú Jetsocríjtóo mewájuryi páwachékevu dsíjivéné mecáhcújtsóneriyé mepájtyeténé ámuhakye o úwaabóne? Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí méúraavyé téené uwááboju.

² ¿Acáa tsá Píívyéébé Apííchó ámuhá pañévú úcáávetú teene ámuha mecáhcújtsóijyu? ¿Mityá ítyaúhbajúree ámuha meuráávyénéllii ámuhá pañévú úcaavéne? Áyu cána oke menej.

³ ¿Íveekí ayájú allíurá ámuha menéeme múhdurá médárfívémeí tsúúcajáa Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha mejjcyame? ¿Aca ámuha méjtsúcunú ámuhá íhnáhooríyé tsaímíyé dífbyema ámuha mejjcyáiyóne?

⁴ ¿Muhdú banúháñé ámuha téené hallútú meícúbáhrámeíhijcyané íveekí méíhvejtsóhi?

⁵ ¿Mityá ámuha méjtsúcunú Píívyéébé taúhbaju néhdu mejjcyánéllii dibye mééma méénúráityúronéhj

méénuhíjcyáne? Muurá ihdyu Críjtoke mecáhcújtsómé pañévú ípííchó ípícyóónej tééveriyé mééma méénuhíjcyaaabe ténehji.

⁶ Muuráhjáa Aavaráaúvú ímí dífbyeke cáhcújtsónéllii ímiáábedi díllóobe dífbyeke.

⁷ Áánéllii ímí Píívyéébeke mecáhcújtsómé dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe mejjcyáhi.

⁸ Tsúúcajátújucóhjáa muurá mee pámeere ámuha jodíómú mejjcyátúrómema tsaímíyé dífbyema mejjcyaiñé Aavaráaúvuke dibye íllu nééneé: “Ímí oke u cáhcújtsónéllii díjtyééveri pámeere ííñújiri íjcyámeke ó píááboóhi.” Ehdúhjáa neebe Aavaráaúvuke.

⁹ Aane muurá téhdure Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke píááboobe dífbyekée ípíaabódu.

¹⁰ Áánetu eene taúhbaju iúráávyéneriyé ípájtyetéiyóne ítsúcunúhíjcyámé hallúrí apíchó teene. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébé taúhbaju múhdurá úráávyehíjcyámé hallúrí apíchó teene.”

¹¹ Aane muurá méwaajácú teene taúhbaju néhdu íjcyáiyóneri tsúúrámeíyómé tehdu íjcyátúmeke Píívyéébe ímiáámedi díllóityúne. Íllu tsiíne néene dífbyé waajácúháámitu: “Píívyéébeke ímí cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllome pájtyetééhi.”

¹² Áronáa teene taúhbájutu Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri meke íajcúnetu neeráhi: “Páneere taúhbajúúné néhdu tsaímíyé íjcyame ihdyu pájtyetéiyáhi.”

¹³ Áronáacáa tehdu mejjcyátúné déjucotu méhdi dibye ícúbáhráiyóne

ihdétú tsúúca Críjto meke iwáýyúne pájtyetétsohi. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímityúmé átéréejtéké cáámetu úmáháycutu picyóome.”

¹⁴ Ahdújucóhjáa muurá Píívyéébe Críjtoj téeveri pámeekéré píaabóné jodíómú íjcyátúróméhjima Aavarááuuvukée inéhdújuco. Áhdure Críjto pámeere dífbyeke cáhcújtsómeke ájcuú íapííchotu ípyée inéhdújuco.

Píívyéébe Aavarááuuvuke pítyajcóné

¹⁵ Aane cáhawáá ámuha táñahbémuke o néé muhdú maállítyu meméénune. Muurá tsaatémá tsané wákimyéí meméenu téené waajácúháámitu memémé mecáátúnúné boone tsáhájucó múha tsíhdyuréjuco meíjtsaméí cápáyoácóityuróne.

¹⁶ Ahdúhjáa muurá Píívyéébe Aavarááuuvuke néé dífbyéj tsiiménémúháábedítýú tsáápiikye ipícyooíne míamúnáake pájtyetétsoífbyeke. Tsáháhjáa díbye íwaajácúháámitu néétu pívámeváké ipícyooíne. Neebéhjáa tsáápiikyéré ipícyooíne Jetsocríjtoke.

¹⁷ Muuráhjáa dífbyeúvuke Píívyéébe ipítyajcóné boone 430 pijcyábatu ítyaúhbajúvú jodíómuke ajcú Moitséeúvuj téeveri. Áronáacáa tsá téené hallúhcure díbyeé Aavarááuuvuke pítyajcóné wáájacúratúné íjcyatúne.

¹⁸ Muuráhjáa teene taúhbaju meúraávyéneríyé mepájtyetécá álliúreíyó teene dífbyeúvukée Píívyéébe pítyajcóné. Áronáacáa

muurá dífbyeke inéhdújuco díbye meénune.

¹⁹ ¿Aanéé íveenévúrá ájcuube teene taúhbajúvú meke tene ipájtyetétsokíjívári? Muuráhjáa ihdyu teene níjkyéji múnáaj téeveri pícyoobe mewáájacu múhdurá meícyahíjcyané Jetsocríjtói bóhówáávétúné hajchóta.

²⁰ Áronáacáa tsá tehdu Píívyéébe Aavarááuuvuke tsíjtyej téeveri pítyajcotúne. Muuráhjáa ihdyu ávyeta dífbyere dífbyeúvuma ihjyúváhi.

Píívyéébe taúhbaju

²¹ ¿Áanélliihyéhaca Moitséeúvuj téeverí díbye meke ítyaúhbajúvú ájcune tútávajtsó díbyeé mééma imyéénuiíné nééneé? Tsáhaá. Muuráhjáa tene néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá ímiáámedi meke díllóíyoobe teene meúraávyémeke. Aacáa tsá mepájtyetéíne tsíjijtóriyéjuco díbye meénúityuróne.

²² Áronáa muurá dífbyé waajácúháámitu nééne ímityúné pañe meíjcyame Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke díbye pájtyetétsoíne.

²³⁻²⁴ Muuráhjáa ímiáané éhne múúne tsiiméké metúkévajtsódú taúhbaju meke túkévajtsóné pañe meícyahíjcyá Jetsocríjtói méhdivu bóhówáávétúné ihde. Aabée méhdivu bóhówáávéebeke mecáhcújtsómeke bótsíi Píívyéébe ímiáámedi díllóhi.

²⁵ Aame ícyooca tsáhájucó taúhbajú túkevájtsó pañe meíjcyájúcootúne.

²⁶Ícyooca méijcyá Píívyéébej tsíímeréjuco pámeere Críjtoke mecáhcujtsóme.

²⁷Muurárhjáa ímiááné dííbyeéjé méijcyáné uubállé metsójsótsámeímyé méijcyá dííbyedúréjuco.

²⁸Áánéllí tsá menééítyuró tsíjtyere jodíómú íjcyane. Téhdure tsá menééítyuró tsíjtyere griéégómú íjcyane. Áhdure tsá menééítyú tsaate ímí íjcyánáa tsaate tsíjtyé hójtsí pañe íjcyane. Muurá ihdyu pámeere tsííñé mímámúnaa íjcyároméhjima wajpímuma waalléemú méijcyá tsamééré Críjtoéjte.

²⁹Ehdu pamévare dííbyeéjé méijcyame méijcyá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaábe. Áánéllí téhdure méwáabyuta teene dííbyekée Píívyéébe íajcuíñé nééneé.

4 ¹Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá tsaapi tsíímene cááni dsíjívéné boone dííbyé tsieméné aabájaabe íjcyáiibye íáyáné hajchótá ihdícyaabédú íjcyá tsaaté hójtsí pañe.

²Aabe íbúwají ícyahíjcyá cááníuvúu diityéké téenevu níwaavémé dibye kéémécooca dííbyeke ájcúíibye.

³Ahdúu muurá éjy méícyahíjcyá taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe Críjtói méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Aamée méitsúcunúhíjcyá teene meúráávyeneríyé mepájtyetéiyóne.

⁴Árónáacáa Píívyéébe Íllíkye meéllevu wállóóíñe éévé újjeténéllí bóhówááveebe wállé íbúwá déjucóvú ípívyééénema. Áábekée dille tsíímávaabe keemévé téenere

Moitséeúvuj tééverí dibye ájcúné taúhbájú pañe.

⁵Ehdúu Jetsocríjtó méhdivu íbóhówáávéne meke ímíjpyetétsó taúhbajúu meúraávyerómé ímityúmé méijcyámeke botsíi Píívyéébe ítsíímedi idíllóki.

⁶Aane ímiááné dííbyej tsíímé méijcyane méhdityu íbóhówaúacunú mépañévú picyoobe íapííchó Íllíj tééveri. Áánere muurá meke túkévéjtsóneri dííbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Lihíyo múúháj Caánij.”

⁷Aane ícyooca dííbyej tsíímé méijcyámé hallúrí tsáhájucu íiná íjcyatúne. Áánéllí meke ájcúíibye íavyéjuvu Jetsocríjtoke mecáhcujtsónej tééveri.

Cahcújtso múnáadi Páávoró íjyáacunúne

⁸Muurárhjáa ihdyu éjy ámuha Píívyéébeke mewáájácútúnéllí ihdícyanéhíj mecáánivámé méíícúvehíjcyáhi.

⁹Áánetu ícyooca tsúuca ámuhakye dibye wáájacúmé ámuha méijcyá dííbyeéjte. Árónáa ¿íveekí ámuha méimíllé tsiíñe íhdééné taúhbaju meúraavyéne? ¿Mityá ámuha méimíllé tsiíñe téené pañe méijcyane?

¹⁰Muurá ámuháí méijtsúcunúpí eene ténevá pijcyábádú, ténuhbavadú, kéjcoojíj ámuha Píívyéébeke medúúrúvahíjcyánetu ámuhakye dibye ímiáámedi díllóiyóne.

¹¹Ehdu ámuha múhdurá medárfívémeíñetu ámuhadítýú o néé baúúháñéubáhjáa ámuhakye o úwáábóhíjcyáne.

¹² Áronáa ihdyu ámuha
táñahbémuke o née íhdée
ámuha meícyahíjcyáne
meúraavyéjúcóótuki. O
íjcyaduréjucó meíjcy. Muuráhjáa
tujkénú ámúhake o úwáábócooca
tsá oke ámuha metsárilletú
tsíjijtórójucó o úwáábórónáaaca.

¹³ Muuráhjáa téjyu ámúhake
ímiáájú ó úwáábohíjcyá
táhálluúneri o chéméroóbe.

¹⁴ Áróobekée muurá ámuha
oke éhdiiválletúméré tsaímíyé
mewáatsúcúpéjtsóóbeke
méhcúvehíjcyá muhdú
Jetsocríjtomútsikye níjkyéji
múnáájpiima ámuha mehcúvéiyódu.

¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ámuha
mepívyetécá táhálluúúcu
oke mecápáyoáoíyá ámúhá
hálluúúneturéjucó. Áameke
¿iiná ámúhake pájtyeme
íveeki tsáhájucó óhdi ámuha
mehcúvetúne?

¹⁶ ¿Ámuháubá méjtsúcunú
ámúhake o tsáriléne ehdu o
néhíjcyáne? Muurá ihdyu ímiááne
tehdújucó ámúhake o néhíjcyáne.

¹⁷ Muurá eene ámúhake íné
ímíjyaú úwáábohíjcyámé tsá
ímiá uwaábó méenuhíjcyatúne.
Íllure muurá ámúhake óhdityu
ímújtátsóro úwáábohíjcyámé diityé
uwaáborójucó ámuha meúraávyeki.

¹⁸ Áronáa ihdyu tehdújúcooíyó
ímiá uwaábó ámúhake
imyéenu ámúhadi ditye
tsúúráméíne. Tsá idyé ámúhama
o íjcyánélliihyéré ámúhadi ditye
tsúúráméíhíjcyáítyuróne.

¹⁹ Aane ámuha áatsiimédú
menéeme tsiíne múhdurá
medárfívémeíne ídátso oke pajtyé

éhne múúne walle itsíímáváne
ávyeri ícúbáhráméídyu. Aabe
ámúhadi ó íjyácunúhíjcyá
Críjtokéréjucó ámuha
mecáhcújtsóne díbye íjcyadu
meíjcyáíyóneri.

²⁰ Múhduúvúrá ó íjtsúcunú ehdu
ámuha meícyahíjcyáne. Áánéllii
ihdyu múhdutúiyó ícyoocaré
ámúhama o íjcyane ímíneúvú
ámúhake o úwááboki.

Agáama Tsáarámúpídítyú íjcyáne uwaáboju

²¹ Muurá ámuha méjtsúcunú
Moitséeúvuj tééverí Píívyéébe
meke ájcúné taúhbaju néhdu
meíjcyáneri mepájtyetene. ¿Aca tsá
ámuha mewáájácutú muhdú dííbye
waajácúháámitu tene cáátuváne?

²² Muurá téhaamítú néene
Aavaráaúvúhjáa mítyétsikye
tsíímaváne. Pánétúelle
mewadívúhjáa tsíímávaabe
tsáápiíkye. Áánetúhjáa tsíjpiikye
tsíímávaabe íúnú múnáálledívu.

²³ Aanéhjáa íúnú múnáálle
Agáadívú díbye tsíímávaabe
íhdícyabéré íne meíjcyadu.
Áánetúhjáa pánétúélledívu
díbye tsíímávaabe diibyójucó
Píívyéébéhjáa diityétsikye íajcuíne
néhíjcyaaébe.

²⁴ Ehdúhjáa tsíímávamúpí
Píívyéébe míamúnáake mójjótócuri
túkévétsoíne. Diilléhjáa muurá
Agááj tsiiménémúhaabe tsíjtyé
hójtí pañe ícyahíjcyádújucó
Moitséeúvukée Tsinaíí caméhbaúvú
Píívyéébe ítyaúhbajúvú ájcúné pañe
íjcyame ícyahíjcyáne.

²⁵ Áánéllii muurá téhbau Aráabíá
iínújiri íjcyahbaú memévá díílleúvu

déjutu. Muurá Jerotsaréeri íjcyame taúhbájú pañe ícyahíjcyá díílleúvú tsiiménémúhaabé tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújucu.

²⁶ Áánetu ihdyu níjkyéjiri íjcyané Jerotsarée múnáa meíjcyame tsáhájucu téené pañe meíjcyatúne.

²⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne Tsááradityu:

Ajchííba u íjcyárolle
kímóóvétulléré ímíjyuuri
díícyá. Muurá úi ú
tsíímávááhi. Aame díítsiime
ávyetá mityámé llíyáátee
díúníu múnáállej tsíímé
llíyaaténé éhnníínevú.

Ehdu nééne Píívyéébé
waajácúháámitu.

²⁸ Ámuúha táñahbémutj,
Píívyéébéhjáa néhdújucu Itsáake
cáánímutsi tsíímaváne. Áhduréhjáa
díbye néhdújucu íne tsúúca dííbyej
tsíímé meíjcyane.

²⁹ Árómeke íne tsaate meke
muhdú dáríívehíjcyá íhdééne
taúhbaju iúráávyéneri éhnéhjáa
Píívyéébere píáábóneri Aavaráa
pañétúélledívú tsíímáváábeke iúníu
múnáálledívú díbye tsíímávaabe
tsáríllehjcyádu.

³⁰ Téénetu muurá Píívyéébé
waajácúháámitu nééneé: “Díúníu
múnáálleke dihíívyetso dihjyátú
íllímájucu. Tsá pañétúelle
dítyáábadívú u tsíímáváábe
wáabyuta íjcyane dííbye éhné
íjcyatúne.” Ehdu nééne Píívyéébé
waajácúháámitu.

³¹ Ahdícyane, ámuúha
táñahbémutj, tsá meíjcyatú iúníu
múnáálledívú Aavaráaúvú
tsíímáváábéj tsiiménémúhaabe
íjcyadu. Muurá ihdyu meíjcyá

pañétúellée Tsááradívu díbye
tsíímáváábéj tsiiménémúhaabe
íjcyadu tsúúca pañétúejpi Píívyéébé
Hájchikye mecáhcújtsónéllííhye.

Jetsocríjtokéré meúraavyéne

5 ¹ Muuráhjáa Jetsocríjto
tsúúca meke íjchívyetsó
taúhbaju meke túkévéjtsóné
pañe meícyahíjcyánetu. Áánéllíi
metsu dííbyeekeréjucu meúraávyé
ímííneúvu. Óvíjyacóóné ámuha
tééneri metsúúrameíhijcyané meke
pájtyetétsóíyónerííhívari.

² Aane cáhawáa ímííneúvú
melléébo ámuhákye o
nééneé. Muurá ámuha
mekíhdyahírótsámeíínetu ímíáámedi
Píívyéébe ámuhákye díllóiyóné
ámuha meíjtsúcunúne tehdu
meméénúmeíhahjchíí tsá Críjto
ámuhákye pájtyetétsóityúne.

³ Áronáa ihdyu o néé tehdu
imyéénúmeííne ímí Píívyéébéma
íjcyáíyóneri tsúúrameíhijcyámé
óvíí ávyeta muhdú teene taúhbaju
néhdú íjcyáhi.

⁴ Áronáa íllure ámuha tééneri
mémújtátsámeí Píívyéébé
meke iwájyúne Críjtoj tééveri
mepájtyetéííne méénúnétu.

⁵ Muurá ihdyu ímíáámedi meke
díllóobe ípííchó meke túkévéjtsónéri
Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke.

⁶ Áánéllíi
mekíhdyahírótsámeítyúné
tsá muhdú néétune. Áhdure
mekíhdyahírótsámeítyóné tsá
meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu
ímíááné Jetsocríjtoke mewájyúne
mecáhcujtsóné meke píaabóhi.

⁷ Aanée muurá tsúúca tehdujucu
ámuha meúraavyéne. ¿Áané

mutshídyúhjáa íveekí tsáhájucó
ámuha téené uwááboju ímí
mecáhcújtótú múha nééjuri?

⁸ Ááneráhhjáa tsúúca Píívyéébe
ámúhake íjchívyetsó ténejcútú
Jetsocríjtoj tééveri. Aane tsá
dííbyedítú tene íjcyatú eene
piéénéré ámuha meúraavyéne.

⁹ Muuráhhjáubá ihdyu ámuhadítú
tsáápihdítúré íjcyane ehdu
ámúhake dáriivé éhne múúne
harííallíjyú metátsajcóné pañévu
íooríchetu áyánéwu mepícyooróné
pañeeríyájucó mújtadu.

¹⁰ Áronáa ó waajácú Píívyéébe
tsiíne ámuhake piááboíne ámuha
meíhveté taúhbaju néhdu ámuha
meíjcyáneri mepájtjetéiyóné ámuha
meíjtsámeíhíjcyánetu. Áánetu
ihdyu íhnáhooiné díbye ícúbahráné
ámúhake mútátsohíjcyámedi.

¹¹ Muurá téhdure
óhdityu nehíjcyámé oova
mekíhdyahírótsámeíneríyé
ímí Píívyéébema meíjcyane
o úwáábohíjcyáne. Áronáa
teene o úwááboca tsá oke dítye
tsáílléityuróné. Muurá ihdyu
Críjtoj tééveríyé mepájtjeténé
o úwáábohíjcyánéllíi oke
tsaríllehíjcyáme.

¹² Aame ihdyu óvíi íllurájucó
ámúhadítú dówaavéné téeneri
ámúhake pásárícyohíjcyáme.

¹³ Muuráhhjáa tsúúca Píívyéébe
ámúhake íjchívyetsó téénetu.
Aame ámuha tsáimiyájucó
meíjcyame tsá ímityúné
meméénújúcóóityúne. Ímíneúvú
pamévamáyé mewájyújcatsíne
mepíáábojcatsí.

¹⁴ Muurá tsane dííbyé taúhbaju
néehíi: “Pamévakéré múu wajyú

muhdú u wájyúmeídyu.” Ehdu
muurá pamévakéré mewájyúhahchíi
tsúúca mémeenú pañeere dííbyé
taúhbajúúné muhdú meíjcyáiyóné
meke nehíjcyáne.

¹⁵ Áánetu tehdu
ámuha mewájyújcatsíne
mepíáábojcatsíyótsihvu íllure
ámuha meícúbáhrájcatsíhahchíi
muurá íllure ámuha
métútávátsójcatsííhi.

Píívyéébe Apíícho meke túkévejtsóne

¹⁶ Áánéllíi ámuhake
o néé Píívyéébe Apííchó
túkevéjtsó pañerájucó ámuha
meíjcyá ímityunéhíi ámuha
meméénújúcóótuki.

¹⁷ Tsá dííbyé Apííchó ímíllétú
meímillédú meíjcyane. Téhdure
ténehji méhdivu cátuhtsó
teene meke túkévéjtsóné pañe
meíjcyáiyóné. Ehdu panéjcuavú
téneecu cátuhtsójcatsínéllíi
éhníínevu métsúúraméi Píívyéébe
Apííchó túkevéjtsó pañe ámuha
meíjcyáiyóneri. Óvíjyacóóné ámuha
meímillédú meíjcyane.

¹⁸ Aane ímíááné ámuha
dííbyé Apííchó túkevéjtsó pañe
meíjcyáhahchíi tsáhájucó ámuha
íhdéené taúhbajú túkevéjtsó pañe
meíjcyájúcootúne.

¹⁹ Muurá íimíllédúré
ícyahíjcyámé tsá téévetúne.
Panévare muurá ímityunéhíi
méénume íhdícyáméhjíma
dómácócatsíhíjcyáhi.

²⁰ Aame níjcyotájtekéré
duurúvahíjcyáhi. Nomíuuváwu
nééme tsané úhbajcatsíyíyé
íjcyame itsáílléjcatsíne

waabyénúcatsíhijcyáhi. Iiye ímí íjcyáiyóné ímílléme. Ehdu idyárfívéjcatsíñe ílluréjuco ditye dóhwábahíjcyáné íhdyúeháhíjiréjuco.

²¹ Aame nomítutáávawu néeme dsíjívétso múnáa, lílyiicyáve múnáa, íjcyame majchó ávyetá mityáne. Áhdure tsíñehjí panévare ímityúné meénuhíjcyáme. Aane éjyúu ámuhakye o néhdu tsá múu tehdíívanéhjí meénutúne. Muurá tehdu nénéhjí meénume tsá Píívyéébé avyéjuejte íjcyatúne.

²²⁻²³ Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame méwajyújcatsíhi, méimíjyúúhií, tsíñehjí meke pájtyeróné máaabúcuhi, tsaímíyé pamévamáyé meíjcyáhi, tsíjtyeke mépíaabóhi, panévare óóchevéletúme mémeenúhi, ídaatsómé meíjcyáhi, tsá ímityúnehjívú metáhjátsámejtyúne. Ehdu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame tsá íhdeéné tauhbaju néené tsíjítóriyé meíjcyatúne.

²⁴ Muurá Críjtoke mecáhcujtsómé ímityúné icyánéjcutu meíjcyá dsíjívemédú ténéhjí éllevu meíjcyájúcóótúnéllíihye.

²⁵ Aame meíjcyá Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe. Áánéllíi metsu meíhvéjtsámeí téeneréjuco meke túkévéjtsóné pañe meíjcyaki.

²⁶ Tsáhájucó ávyéjuuháñé mellííñéjtyuróne. Tsá íínerí menómítutáávájtyuróne. Tsá ímityúné medárfívéjcatsíjtyuróne.

Mepíáábójcatsíñe

6 ¹ Aane tsaate ámuhadítýú ímityúné pañevú mújtáhajchíí mepíáábó ditye tsiíñe ímíjpyeteki. Áronáa ihdyu ímíñeúvú chooco méuwaábó diityeke. Áane téiibúwá meíjcyá ámuháýéjuco tehdu meíjcyátuki.

² Ehdu mepíáábojcatsí múhdurá ámuha meícyahíjcyánéhjitu Críjto ímíllédú ámuha meíjcyaki.

³ Muurá iiye íhtsutúme íjcyane íjtsúcunúmeímyé tsíjtyeke ípíáábóíyónéhjí éllevu íjcyatúme állímyeíhi.

⁴ Cáhawáa ihdyu ámuha tsáápiitsa métsúúraméí Críjtoke ámuha meúraavyémé tsaímíyé meíjcyáíyóneri. Áronáa ihdyu tsá múu íjtsúcunúmeítyú tsíjtyé ehnííñevu ímí íjcyane.

⁵ Muurá íjcyanéí pámeere ímityúné meméénuhíjcyáné meméénújucóótyuróne.

⁶ Áhdure ámuhakye o néé íñe Píívyéébé ihjyu ámuhakye úwáábohíjcyámeke ámuha mepíáábo panévaturé íñe tájpi ditye íjcyáíñetu.

⁷ Aame tsá múu állímyeítyúne. Méjtsámeídí Píívyéébe wáájácúityúné ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muurá ímityúné meénuhíjcyámeke téene áhdovu ájcuíibye.

⁸ Aame ílluréjuco wágóóóveíñe ímíllédú ícyahíjcyáme. Áánetu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meícyahíjcyámé méújcuú múijyú medsíjívéjucóótyúne bóhi.

⁹ Áánéllíi metsu óóchevéletúme ímíáánéré meméénuhíjcyaki. Ehdu

muurá ímiáámé mejjcyáhajchíí
tééne áhdó tsaimijéjuco mejjcyaiñe.

¹⁰ Áánéllíi metsu pamévamáyé
ímiááméré mejjcyaki. Tsá
Críjtoke mecáhcujtsómé tsané
nahbémú mejjcyame ímityúné
medárfívéjcatsíityuróne.

Páávaro pítajcóne

¹¹ Aane íñe ámuéhakye o
pítajcóné ooréjuco pañetu o
cáátunúne.

¹² Muurá eene tsaate
Críjtoke úraavyémé tééne
hallútú diityéké tsijtye ímityú
íjtsúcunúíyónéllíihyé
ámúhakye táúhbahíjcyá ámuha
mekíhdyahírótsámeíki.

¹³ Árome muurá tsá panévaré
teene táúhbaju nénehji
méénuhíjcyatúne. Muurá íllure
ímityájkímyeí ámuéhakye téénevu
táúhbahíjcyáme.

¹⁴ Áánetu ihdyu tsá o ímíletú
íínerí o mityájkímyeíiyóne.
Apááñéré ihdyu ímí o íjtsúcunú
mewájuryíi Críjto páwachékevu
dsíjívéebeke o cáhcújtsónéllíi

táimityú táhallurí íjcyájúcootúne.
Aabe tééne pañe o íjcyájúcoótúnéllíi
ténejcútú ó íjcyá dsíjívéebedu.

¹⁵ Áhdícyane tsá muhdú tene
néetu mekíhdyahírótsámeítyúne.
Áhdure mekíhdyahírótsámeíyóné
tsá ínetú meke píáábotúne. Áánetu
ihdyu Críjtoke mecáhcujtsómé
tsíhdyuréjuco mecápáyoovéné meke
píáabóhi.

¹⁶ Aane óvíi Píívyéébe meke
íídaatsóllédú íjcyabe pámeere
pahúllevaré íhñéjté íjcyámema
ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha
mejcyu muhdú ámuéhakye o
úwáábohíjcyádu.

¹⁷ Óvíjyacóóné ámuha oke
múhdurá medárfívehíjcyáne.
Muurá íñe Máavyéjuube
Jetsocríjtoke o cáhcújtsóné
hallútú oke ditye méénuhíjcyané
matyáwáané tájpiíyi íjcyánetu
méwaajácú dííbyé wákímyeí
múnáajpi o íjcyabe ímiáané
ámúhakye o néhíjcyáne.

¹⁸ Áhdícyane óvíi dííbyeréjuco
ámúhakye pámeekéré panévalu
píabóne. Áyu tehdújuco.

EPÉÉTSIO

Éépetsóri íjcyáme éllevu

Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo íne Páávoró íhyaami
ó caatúnú elle ámuha
Éépetsóri meíjcyame Jetsocríjtoke
meúráávyéme éllevu Píívyééberée
dííbyedítýú íjcyáné uwaáboju o
úwáábóíñévú oke pícyoóbe.

²Áámeke óvíi ámúhakye
píáábohíjcyamútsí íbúwajíí ámuha
meíjcyaki.

Críjtoke mecáhcújtsóne áhdo

³Ahdícyane ihdyu óvíi
Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani
Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá
ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoma
meíjcyámeke tsáimíyé níjkyéjitu
panévatúré píáábohíjcyáábe.

⁴Tsúúcajátújucóhjáa ííñujíi
ípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye
wábyujtsóné Jetsocríjtoj téeveri
meke iújcúmeke íímíbjáchoíñé
méimítýú máhallúrí íjcyájucóótu
dííbyeéjté meíjcyame íínetú
menéétsámeítýuki.

⁵Mítýanéhjáa meke íwáýúnéllii
íjtsámeíbyé dííbyej téeveri meke
ípájtýetétsoámeke íítsíímedíyéjuco
idíloíñé. Ahdújucóo díbye meke
tsíímvámé dííbyeéjté meíjcyane
díbyéhjáa méhdítýu íjtsámeídyújuco.

⁶Áánéllii pajyuvaré dííbyeke
méduurúvahíjcyá ávyetáa

méhdi íídáátsóvéne díbye meke
píáábónéllííhye. Mekée muurá
píááboobe íllíkye mítýane díbye
wáýyúúbeéjté meíjcyaki.

⁷Muuráhjáa ávyetá íhnáhó meke
íwáýúnéllii díbye dsíjívénéj téeveri
méimítýuháñé mééma ímíbjáchoobe
mepájtýetéki.

⁸Ááneríi meke úújétsoobe
mítýane meke íwáýyune.
Áánemáa meke ájcuube panévaré
mewáájácúíñé tujkévejúvu.

⁹Téhdurée meke waajácútsoobe
tsúúcajátújucóo muhdú meke
ípájtýetétsoíñé íítsámeíhijcyáné
tsúúca mééma ipánéévétsónévu.

¹⁰Aane ehdu ípityájcó páneere
pájtýéné boone Críjtoke pícyoóíibye
pámeere níjkyéjima ííñújiri íjcyámé
avyéjuube díbye íjcyaki.

¹¹Dííbyej téeveríhjýa muurá
tsúúcajátújuco díbye meke újcune
íavyéjéjte meíjcyaki.

¹²Ehdúhjáa méenuube muhdú
íjtsúcunúdú íñée tujkénú muha
Críjtoke mecáhcújtsómema
ámuha bóónétu mecáhcujtsómé
pámeere dííbyeke maávyéjútso
dúúrúvamére.

¹³Muurá Críjtodítýú pajtýéteju
íjcyane ámuha mecáhcújtsómé pañe
tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyame
ímiááné ámuha méijcyá dííbyeéjté
díbyée néhdújuco.

¹⁴ Aane muurá dííbyé Apííchó tsúuca mépañe íjcyánetu méwaajácú ímiááné meke díbye mújyú inéijyu pícyooíñé íavyéjuvu tsafimíyjuco dííbyema mejjcyaki. Áhdícyane metsu dííbyeke medúúrúvahíjcyá ávyéjútsumére.

**Cahcújtso múnáá hallúvú
Páávoró Píívyéébeke
tújkéveju táumeíñe**

¹⁵ Muurá ó waajácú tehdujucu ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhcujtsómé ímí pamévamáyé cahcújtso múnáama mewájýucatsíhijcyáne.

¹⁶ Áánéllii pajjyuvaré ámuhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsohijcyáhi.

¹⁷ Téhdure ó táumeíhijcyá dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani íjcyáábeke díbye ámuhakye iájcu ítyujkévé íjtsaméityu díbyeé Jetsóó tééveri méhdivu úújétsámeíñe ímíñeúvú ámuha mewáájácuki.

¹⁸ Aane óvíi ámuhakye tújkévejuvú ájcuube dííbyé avyéjútée ámuha mejjcyáímyeke díbye újcúmé úmíwa íñé ímíjyaú néene ámuha ímíñeúvú mewáájácuki.

¹⁹ Áhdure idyé óvíi ámuhakye waajácútsoobe muhdívané íihsútú íjcyáne tájpí íñe dííbyeke mecáhcujtsómé meícyahíjcyanévu.

²⁰ Áánevuú muurá meke úújétsoobe Críjto dsíjívéebeke tsiíñe íbóhíítsóne íuniúvú nájkyejívú itsájtyéébeke íávyéjútsoneri.

²¹ Áábekée pícyoobe íñe múhdumé ávyéjujte nájkyejíríi, ííñújíríi, íjcyámé avyéjuube

páñétúejpi díbye íjcyaki. Áábedívú muurá tsá múha úújetétú íñe ícyooca íjcyáne avyéjútédítýu. Áhdure bóone íjcyárómedítýú tsá múha úújetétýú dííbyedívu.

²² Áánélliihyée muurá dííbyé hójtsí pañévú pícyoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. Áhdurée dííbyeke pícyoobe múhdumé dííbyé cahcújtso múnáa íjcyámé túkevéjtsoobe díbye íjcyaki.

²³ Muurá dííbyé cahcújtso múnáa méijcyá tsané múnáa dííbyema. Aabe páneere ejecunú íñe múhdúné tsíeméné íjcyane.

Píívyéébe meke pájtyetétsóne

2 ¹ Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe ámuhakye pájtyetétsó Críjtoj tééveri ámuhá ímítyuháñé déjúcotu ámuha mewágóóónváyómeke.

² Muuráhjáa íhde ámuha ímityúné meícyahíjcyá íñe íji éhné Naavéné túkevéjtsoju Píívyéébedítýú míamúnáake múhdurá ítsámeíchohíjcyánéréi ámuha meúráávyénéllíihye.

³ Ehdúu ímiááné meícyahíjcyá ímityúmé eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mépée meímíllejítóré meúráávyehíjcyá méhdityúré íjchívyéné allíujúúne. Áané déjúcotúu muurá máhallurí íjcyájúcooróné Píívyéébe méhdi ícúbáhráiyóné eene ícyooca tsíjtyé hallurí tene íjcyadu.

⁴ Áronáacáa ihdyu mítyane meke iwájýúnéllii méhdi ídáátsóvéne meke pájtyetétsóobe Críjtoj tééveri mewágóóóvétu dííbyedúréjuco mejjcyaki.

⁵ Ehdúu Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne meke píaabó mepájtyetéki.

⁶ Muuráhjáa Críjtoke ibóhíftsóneri meke ávyejútsoobe dífbyema meíjcyá níjkyéjiri íavyéjuri.

⁷ Ehdúu mééma méénuube Críjtoj tééveri bóónétu íjcyané míamúnáake iwáájácútso ímiááné meke iwájjyune.

⁸ Aane íne tsúuca mepájtjeténé tsá meere meíhnáhorí meméénutúne. Píívyéébere ihdyu meke ídáátsóllénéllíi pájtjetétsó Íllíkye mecáhcújtsónej tééveri.

⁹ Tsá mepájtjetétú ínehjí meméénúnéllíihye. Áánéllíi tsá tééneri memítyájkímeítyuróne.

¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri méjtsaméí cápáyoáco ímiááneréjucu meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúucajátújucu meke ímíbájchoíné íjtsámeídyújucu díbye méénune.

Críjtoke cáhcujtsómé ímí íjcyane

¹¹ Aane cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa ámuha meícyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íhdícyámedíyé ámuíhakyé díllóhíjcyáhi. Áánemáa iíye díllómehíjcyámé ímiáámé Píívyéébeéjté íjcyane íjpííye íkíhdyahírótsámeínéllíihye.

¹² Téíjyúikyée muurá ímiááné tsá ámuha mewáájácútú Mepájtjetétsoobe Críjtoke. Áánéllíihyée tsá ámuha Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Ídátsóhrée ámuha waagóojte meíjcyame tsá mewáájácútú muhdúhjáa Críjtoj tééveri meke díbye ípájtjetétsoíne pítyájcámeíne.

¹³ Áronáa ihdyu ícyooca Jetsocríjtóo mewájjyuri dsíjívéebéma ámuha meíjcyánéllíi tsúuca ámuha meíjcyá Píívyéébema.

¹⁴ Áhdure muurá dífbyej tééveríyé ícyooca muuha jodíómuma ámuha meíjcyá tsáimiyéjucu íhdée múhdurá medárhívcatsíhíjcyaróme. Aame ícyooca ámuha jodíómú meíjcyátúrómema meíjcyá tsamééréjucu.

¹⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe ájcúné taúhbjajúné hallútú jodíómú íjcyátúmema tamúnaa jodíómú tsáíllécatsíhíjcyanéhjí Críjto ídsíjíveneri níjkévatsóhi. Ehdúu mééma méénuube íne pamévá míamúnaa meíjcyarómé dífbyeke mecáhcújtsómé tsame dífbyeéjté meíjcyame ímiáámeréjucu meíjcyaki.

¹⁶ Muuráhjáa múhdurá medárhívcatsíhíjcyanéhjí Críjto mééma níjkévatsó páwachékevu ídsíjíveneri. Ehdúu ímíbájchoobe pamévá míamúnaa meíjcyarómé tsamééréjucu meíjcyame tsáimíyé Píívyéébema meíjcyaki.

¹⁷ Ehdúu Críjto itsááne muuha jodíómuke waajácútsó muhdú tsáimíyé Píívyéébema muha meíjcyaiíne tsúuca dífbyeke muha mewáájacújúcóórómeke. Áhdurée ámuha jodíómú meíjcyatúmé awáá dífbyeke mewáájácútúmeke muurá waajácútsóobe.

¹⁸ Áánéllíi dífbyej tééveri Méécááni Píívyéébema tsaméhjí menáhbévájcatsí dífbyé Apííchó mééma íjcyane meke píáábóneri.

¹⁹ Áánéllíi tsáhájucu ámuha tsíjtje múnáa meíjcyájúcootúne. Muurá ícyooca meíjcyá tsané múnáaréjucu Píívyéébe avyéjuejte tsúuca dífbyeéjté meíjcyame.

²⁰ Muuráhjáa muha Jetsóó mamýmú Píívyéébe íhjyú uubálle

múnáama uwáábó medéjucóónúné
pañévú tsúúca ámuha méucaavéhi.
Aane muurá ímichi pánétúejpi
Jetsocríjtó dífbye tájpi mejjyaabe
éhne múúne jaa ímichi ápfhajcúné
hallúrí jcyadu néébeé.

²¹ Aame íne ícyooca éhniínevu
dífbyema méllíyaatéhijcyá
ímiááméré Píívyéébema mejjcyaki.

²² Aane muurá Críjtoma
mejcyame jahdu menéémé pañe
Píívyéébe ijcyá Íapííchoj tééveri.

Jodíómú íjcyátúmé uwááboobe Páávoró

3 ¹ Áané hallútú íne oo Páávoró
o íjcyáábeke cuvéhoojánúmé
ámuha jodíómú mejjcyátúmeke
Críjtotdítyú íjcyané uwááboju o
úwáábohíjcyané hallútu.

² Tsúúca íhya ámuha méwaaajácú
Píívyéébée meke ídaatsólléne
oke níwaavéné ámuha jodíómú
mejjcyátúrómeke téénevu o
wáájácútsoki.

³ Muuráhjáa ihdyu dífbyere
óhdivu bóhówajtsó ámúhake
téhdure Críjtoj tééveri ípíááboíné
wáájácúratúné ípítyájcámeíne.
Aanée muurá tsúúca ámúhake ó
úúballé áyánéwu éhnée íhde ámuha
éllevu o cáátúnúháámí pañe.

⁴ Téhaamíí ámuha meéévénetu
íhya tsúúca méwaaajácú
ímiáánéjucó oke díbye téénevu
wáájácútsóne.

⁵ Tsáháa muurá teene
éjyju múnááuvudívú díbye
bóhówajcárotúne. Aanée íne ícyooca
tsúúca bóhówajcároobe Íapííchoj
tééveri íhyjú uubálle múnáama
dífbyeéjté muha mejjcyame Jetsóó
mamyémú mejjcyámedívu.

⁶ Ahdícyane ámuha jodíómú
mejjcyáturómé tsúúca mejjcyá
Píívyéébé avyéjéjte muha
mejjcyadu Jetsocríjtotdítyú
ímiáájú úwáábómeíne ámuha
mecáhcujtsódú íjcyame. Aame
ícyooca mejjcyá tsamééréjucó
Píívyéébée Críjtoj tééveri íajcuíne
nééne meújcuímye.

⁷ Ehdu nééne íne úwááboobéré
ó pehíjcyá o méénúíturóné
Píívyéébée téénevu oke
pícyoonéjucó. Aane ihdyu ó
méénuhíjcyá dífbye píááboríye.

⁸ Aabe oo pámeere múhdumé
Píívyéébeéjté mejjcyámedítyú
íídaátsoobe. Áróóbekée oke
ityújkevéélléne níwááveebe
Críjtodi íné imíjyaú mejjcyané
uwááboju íjcyanévu ámuha jodíómú
íjcyátúrómeke o wáájácútsoki.

⁹ Ahdújucó muurá o
bóhówátsohíjcyané pámehdívúre
teene wáájácúratúné
Píívyéébe páneere ípívyéjtsoobe
tsúúcajátújucó pítyájcámeíne.

¹⁰ Aane muurá Píívyéébe meke
úcu híjcyá pamévare dífbyeke
mecáhcujtsómé tsamééréjucó
mejjcyá téénetu níjkyéjiri íjcyané
íhtsútujte iwáájácu muhdíívané
dífbye tujkéveju íjcyane.

¹¹ Ehdúhjáa imyéénuíne
pítyájcámeíbyé tsúúcajájucó.
Ahdújucó muurá díbye teene
méénune Máavyéjuube Jetsocríjtoj
tééveri.

¹² Ahdícyane dífbyej tééveri tsúúca
Píívyéébema menáhbévájcatsí ínerí
íllityétúmé ímiáánéjucó Críjtoke
mecáhcújtsónéllííhye.

¹³ Áánéllíi ámúhake o
néé ámuha mefhvéjtsótu íne

téené déjúcotu ámuhállii o
ícúbáhrámeíhíjcyané uwááboju.
Íllure méimijyúúvé téeneri múhdurá
íjtsúcunútúme.

Críjto meke wáyyune

¹⁴ Ehdu Méécáani Píívyéébé
tujkéveju mééma íjcyánéllii
dííbyé úmíwávú o mímóúúvéne
ó ihjýúvahíjcyá dííbyema
dúúrúvaabére.

¹⁵ Áábé cahcújtso múnáa
meíjcyame muurá tsúúca méíjcyá
dííbyé dohjíba múnáa tsaate tsúúca
nájkyéjíríjyuco íjcyámema íne
íínújiri meíjcyame.

¹⁶ Áánéllii ó táúmeíhíjcyá
dííbyeke ípííchoj tééveri díbye
ámuhá pañévú ipícyo íhnáho
ámuhakye tene itsípájtso.

¹⁷ Áhdure ó táúmeíhíjcyá Críjto
éhníínevu ámuhakye ipíáábo ímí
dííbyeke ámuha meuráávyeki.

¹⁸ Aame óvíi ámuha tsijtye
cahcújtso múnáama mewájýújcatsí
ímíneúvú ámuha mewáájácu
ávyeta muhdú ímiáané Críjto
meke wáyyune méíjtsaméí píruúvé
íjcyane.

¹⁹ Aane ámuhá hallúvú ó
táúmeíhíjcyá piáábó Píívyéébe
ímiáábé íjcyáábeke muhdú díbye
íjcyadu ámuha meíjcyaki.

²⁰ Áánéllii ihdyu metsu dííbyeke
medúúrúva ávyéjútso mére.
Muurá meke piááboobe
dííbyeke metáúmeíne éhníínevu
meíjtsámeítyúrónemájyuco. Ehdu
muurá meke piáábohíjcyaa
Ípííchó mééma íjcyáne tééveri.

²¹ Aane ihdyu óvíi dííbyeke
méduurúvahíjcyá dííbyé cahcújtso
múnáa meíjcyame paíjyuvaré

mújyú níjkéváityúné ípyé
ipítyájcámeídyújyuco Jetsocríjtoj
tééveri mepájtýetéíne díbye
méénúnéllííhíye. Ehdu teéne.

Píívyéébeéjté meíjcyane Ípííchoj tééveri

4 ¹ Aane muurá Máavyéjuube
Jetsocríjtodítyú íjcyané
uwááboju úwááboobéré o
péhíjcyané hallútú íne cúvéhóojari
oo ícyoóca. Aabe ámuhakye o néé
tsúúca Píívyéébe ámuhakye újcume
ímíneúvú ámuha meíjcyane muhdú
meíjcyáiyódu.

² Áhdure idyé ámuhakye o néé
tsaífbuwaré idáátsóméhíjyúvú
ámuha meíjcyane mewájýújcatsí
pamévamáye. Aame
ímityúné ámuháma íjcyaróné
máaabucuhíjcyá ímí ámuha
meíjcyaki.

³ Ááne métsúúraméí tsané
múnaaréjyuco ámuha meíjcyame
dííbyé Apííchó piáábori tsaímíyé
ámuha meíjcyáíyóneri.

⁴ Muurá íne tsané múnaaréjyuco
meíjcyámema íjcyané tsáneere
Píívyéébe Apííchó meke
ityúkévéjtsoki. Áánéllii téhdure
íjcyané tsáneere dííbyé avyéjý
mewáábyuta.

⁵ Aabe tsáápiye Máavyéjuube
apáábyeré íjcyáábeke
mecáhcujtsóhi. Áábe mémeríyé
muurá métsójtso méíhíjcyáhi.

⁶ Áánéllii diíbye tsáápiye
Mépiivyéébe íjcyá apáábyekéré
pámeere mecáánívahíjcyaa.
Áábé hójtsiri pámeere méíjcyá
dííbye tájpiye. Aabe kiá méhdityu
íjcyátúnéllii panévaré mejtééveri
méénuhíjcyáhi.

7 Áronáa ihdyu tsáápiitsa mépiivyété muhdú nénehji meméénune Píívyéébée Críjto téeveri meke ájcune.

8 Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Naavénekée ityáhjáne dífbyé hójtsí pañe ícyahíjcyámeke íjchívyétsóne peebe cáamevu. Aame ihñéjteréjucu íjcyame díbye nééjuríyé piivyété páhduvaré nénehji imyéénune.

9 ¿Aanéhaca iiná nééiyóné teene díbyeé cáamevu pééneé? Téénetu muurá méwaajácú íhtsútuubée íjcyároobe íñujívú iníítyéne ídáátsonúne.

10 Áronáacáa bóónétu tsiíne peebe cáamevu níjkyejívú páñétúétsihvu ávyéjuube íjcyáki.

11 Áabe tájpi muurá páneere íjcyaaabe meke ihñéjteke ájcúné waajácúryé mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune. Muurá tsaate piivyété dífbyé ihjyu úwááboméreyé ípyéhíjcyáne. Áhdure tsijtye piivyété iwáájacúné muhdú méúmiwa íjcyane. Tsijtye piivyété tsúúca Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímíñeúvú muhdú múúne téjijto meúraavyéné iúwaabóne.

12-13 Ehdu muurá Críjto meke píáábohíjcyá ihñéjté mejjcyame dífbyé wákimyéí ímí meméénu éhniíñevu dífbyé cahcújtsó múnáa illíyaaté pámeere dífbyeke mecáhcujtsómé mewáájácu muhdúhjáa Píívyéébé Hajchi íjcyane díbyeé íjcyadu mejjcyaki.

14 Ájyju ihdyu muurá tsá múha meke mújtátsóityú íhdityúré iújcúné uwáábori muhdú tsiiméké memújtátsóiyódu.

15 Aane ihdyu cáhawáá metsu ímíááméré mejjcyáne ímíñeúvú meúraávyé teene ímíáájú. Ájyju ímíááné Críjto métúkevéjtsóobe íjcyáábeéjté mejjcyame éhniíñevu méimíbáávyééhi.

16 Áabe tájpi pámeere dífbyeéjté mejjcyame mewáájújcatsíñe panévatúré mepíáábójcatsímyé muurá éhniíñevu mellíyaatémé ímí Píívyéébeke meúraavyéhi.

Críjtoke meúraavyéne

17 Áánéllíi ámuéhakye o néé Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri Píívyéébeke wáájácútúmé ícyahíjcyádú ámuha mejjcyájúcoótuki. Muurá ímityúné díityé íjtsaméí íjcyánéllíi ímíllédú ícyahíjcyáme.

18 Tsá ditye wáájácútú muhdú ímí íjcyáiyóné Píívyéébé íjtsaméí díityé pañe íjcyátúnéllíihye. Aame tsá íjcyáityú dífbyema ímíánéjcu iwáájacúiyóné ímíllétúnéllíihye.

19 Muurá éhniíñevúré ‘nucójpí’ néétune méénuhíjcyá panévaré ímityúne.

20-21 Áronáacáa ihdyu tsá ámuha teene mewáájatú Críjto ímíá uwááboju ámuéhakye úwáábócoóca.

22 Áhdícyane ámuéhakye o néé ámuha meíhvétso ímíájítóo ámuha mewáájácútúné hajchótá ímityúné íjcyaróné ímíááneúvúdú ámuha meítsúcunúhíjcyané tsáíjyju múu ámuhádi íjcyáhréi nééneé.

23-24 Ámuhá íjtsaméí mecápáyóóvéne ímíánejcúvuréjucu mepájtyé muhdú mejjcyáiyóné Píívyéébe ímíllénejcúvú tsáímíyéjucu ámuha mejjcyánetu mebohówaucunúki.

²⁵ Óvíjyacóóné ámuha maállícyatsíhijcyáne. Múu ímiáánéré ihjyúvá pamévamáyé ínahbémuma. Tsamééré meijcyame tsá metútávátsójcatsítyuróne.

²⁶ Tsá múu tsaatédívú icyáyobáávatéhajchíí pañetétsójcatsítyúne. Ícúu múu ímíbáchójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco íjtsúcunútú teéne.

²⁷ Tsá múu Naavénedívú táhjátsámeítyúne.

²⁸ Áhdure tsáijyu múúne tsaate ámúhadítú nánihíjcyámé ílluréjuco méihvété ténetu. Mewákímyeíne tsijyte vííóméhjike mépiáábo.

²⁹ Áhdure tsá múu íhjyúvatú ímityúneri. Ímiááneriyé múu ihjyúvá éhniínevu tsijtyeke tene ipiáábo Píívyéébeke ditye úráávyénetu.

³⁰ Ahdícyane óvíjyacóóné múhdurá medárhívémeíhijcyané Píívyéébe Apííchó mépañe íjcyane mekímóvéjtsótuki. Muurá teene mépañévú dibye pícyóónej téeveri méwaajácú ímiááné dífbyeéjteréjuco meijcyámeke dibye újcúvaíne.

³¹ Ahdícyane ílluréjuco méihvété ímityúné ámuha medárhívéjcatsíne páhduváré nehníwu meúhbácatsíhijcyánetu.

³² Áane ímiááméré meijcyáne ténehji méimíbáchojcatsí muhdúhjáa Píívyéébe ámúhadi ídáátsóvéne Críjtoj téeveri ámúhakye ímíbajchódu.

Píívyéébeéjte meijcyáiýóne

5 ¹ Muurá ámuha ímiááné tsúúca Píívyéébej tsímé meijcyámeke wáyyuúbe. Áánéllii métsúúraméi dífbyedi dibye íjcyadu ámuha meijcyaki.

² Áane méwáyyujcatsí muhdú Críjto meke wáyyudu. Muuráhjáa meke iwáyyúnéllii meke ipájtyetétso íhvéjtsámeífbyeke dsíjívetsómé éhne múu obééjake dsíjívetsódu. Áaneríi Píívyéébe mityane ímíyyuuvéhi.

³ Ahdícyane tsúúca dífbyeéjte ámuha meijcyame tsáhájucu múu íjtsámeítyú ihdícyámema idyómácójcatsíýóneri. Óvíjyacóóné panéváré ímityúné ámuha meméénune.

⁴ Áhdure tsá múu átéréenéhjí úbálléjcatsítyúne. Múu Píívyéébeke ityéhdújtsóneriyé ihjyúváhi.

⁵ Muurá ihdícyáméhjima dómácócatsíhijcyámé tsá Píívyéébe avyéjuejte íjcyatúne. Áhdure tsínéhjí ímityuháñé méénuhíjcyámema panéváré ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé tsá dífbyé avyéjuejte íjcyatúne. Aane muurá tsúúca ámuha méwaajácúhi. Ténéhjiriyé muurá íjcyame tsá dífbyeke icyáánívaíyóne éllevu íjcyatúne.

⁶ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ícyahíjcyámé átéréenéhjí úwáábohíjcyámedívu. Muurá ehdu ditye ícyahíjcyané hallútu Píívyéébe ícúbáhraa ávyétá ihnáho diityédí dífbyeke ditye lléébohíjcyátúné hallútu.

⁷ Áánéllii tsá múu tehdu néémema náhbévatúne.

⁸ Muuráhjáa íhde ámuha tehdu ímityúné pañe méícyahíjcyá ímiáájú ámuha mewáajácútúnéllíihye. Áronáa ícyooca tsúúca ámuha méwaajácújucóo Ávyéjuube Críjtoéjte ámuha meijcyame. Aame ihdyu óvíi ámuha meijcyá ímiáámeréjuco.

⁹ Muurá téjijto mewáájacumé ímiáámeréjuco mejjcyame tsjtyeke mépiabóhi.

¹⁰ Áánéllii ihdyu métsúúraméi Máavyéjuube Crjtoke ámuha meímjyújtsoíyóneri.

¹¹ Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ímiáájú wáájacutúme ímityúne méénuhjcyáne. Íllure múu úwaabó keená ímiáájú íjcyane ditye iwáájacuki.

¹² Ehdu muurá teevétari wáájacúratúne ditye méénuhjcyáneri meíhgyúváiyóné nucójpitsóhi.

¹³ Aane muurá íne Jetsocrjto uwááboju diityédívú bóhówajtsó páneere ímityúne ditye méénuhjcyáne.

¹⁴ Muurá Píívyéébé waajacúháámitu nééneé:

Muhdú éhne múu dsjívémé íjcyadu wáájacúmeityuube u íjcyaaabe cána wájacúúvéne ímíneúvú djtsaméi Crjto uke iwáájacútso ímiáájítóvu.

Ehdu néene Píívyéébé waajacúháámitu.

¹⁵ Aane cána metéíbwáávéne ímíneúvú méjtsaméi muhdú ámuha meicyahjcyáneri. Tsá múu ímiánéjcu wáájacutúme ícyahjcyádú íjcyatúne. Múu ímíneúvú íjcyá tsúúca ímiánéjcu ámuha mewáájacúme.

¹⁶ Muurá ihnáhoóné Píívyéébeke meúraavyéné panévaré múhdurá néénéllííhye. Ároné pañe múu tsúúrámeíhijcyá ténejcúríye.

¹⁷ Tsá múu ávyeta pevé ífbuwáre íjcyatú wáájacúmeityúme. Múu tsúúrámei muhdú mejjcyáiyóné Píívyéébe ímílléneri tehdu ámuha mejjcyaki.

¹⁸ Tsá múu lííyícyávetúne. Muurá tehdu mejjcyáhajchíí ílluréjuco metútávááveíne. Áánéllii ámúhá pañévú dííbyé Apííchó meújcu ámúhakye tene ityúkévéjtsoki.

¹⁹ Ááne múu ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi dííbyeke dúúrúvaméré ihjyúvájcatsí ténejcúri.

²⁰ Áhdure idyé múu dííbyeke paíjyuvaré téhdútsohjcyá panévá hallúvú Máavyéjuube Jetsocrjto mémeri.

Métaábama mewájyújcatsíne

²¹ Múu Píívyéébeke ámuha maávyejúúllédú panéjcuavávú avyejúúlléjcatsíhi.

²² Áhdícyane óvíi ámúhá taabámú ámuha ájyúmuke avyējuullé Máavyéjuube Jetsocrjtoke íavyejúúllédu.

²³ Muurá ájyu méwá túkevéjtsóobe Mepájtyetétsoobe Crjto ihnéjéte mejjcyámé túkevéjtsóobe íjcyadu.

²⁴ Áábeke ihnéjéte mejjcyame maávyejúúlléne mecáhcujtsódú óvíi walléemú téhdure ájyúmuke íavyejúúlléne cáhcujtsóhi.

²⁵ Áhdure idyé wajpíímú íicyánéjcutu múu méwámyuke íavyejúúlléne wajyú Crjtoó meke ihnéjteke mítyane iwáyúnéllii wáyúmeityubéré dsjívédu.

²⁶ Muuráhjáa dsjívéebe mewájyuri dííbyé uwááboju mecáhcujtsónej tééveri meke íímíbjchoki.

²⁷ Aame tsúúca méímíbaavyé ííne ímityú méhdi íjcyájúcootúme ímiááméré dííbyema mejjcyaki.

²⁸ Áhdícyane múu ímíneúvú wajyú méwakye muhdú ámuha

mewájuryumeídyu. Muurá ímí meíjcyane meímílleebe métáábake mewajyúhi.

²⁹⁻³⁰ Tsá muurá méjpi meere meícúbáhráítyuróne. Muurá mewájuryumeíñéllii ímí météhmemeí panévaturé muhdú Críjto ihñéjé meíjcyámeke téhmehíjcyádu.

³¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne wajpi cáánímútsidítýú íñnéne ityáábávállema tsahéecoréjuco íjcyaiñe.

³² Ehdu ámuhakye o nééne pañe íjcyáné muhdú Críjto ihñéjtema íjcyáné uwááboju.

³³ Ahdícyane tsiíne ámuhakye o néé ámuhá taabámuke ámuha mewájuryu muhdú ámuha mewájuryumeídyu. Áhdure idyé diitye ámuhá taabámú óvii ícyánéjcutu ámuhakye iáveyjúúlléne wajyúhi.

6 ¹ Áhdure tsiíme múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píívyéébeéjé meíjcyane ímílleebe.

²⁻³ Muurá dííbyé táuhbaju nééhíi: “Ámuháj caanímuke mewájuryne máavyéjuulle cáámene ííñújí hallurí ámuha meíjcyaki.” Ehdu muurá ityáuhbaju néhdu íjcyámeke píááboóbe.

⁴ Áánéllii cáánimu tsá múu uhbáduré úwáábotú ítsíímeke. Muurá tehdu nééne uwáábó diityéké ímityúnejcúvuré íjtsámeíchóiyáhi. Áánéllii múu ímíñeúvú choocóré úwaabó diityéké Píívyéébé icyánéjcu dííbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áhdure idyé tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame múu diityéké iáveyjúúlléne ditye táuhbané meenú Críjtoke ííícúvéiyódu.

⁶ Tsá múu íavyéjute ítécoocaré ímí wákímyeítyú ditye ámuhakye ímí íjtsúcunúrokiye. Múu ditye ámuháma íjcyátúrónáa tsaimíyé wákímyeí ímiááné Críjto íicúve múnáa ámuha meíjcyaki. Ehdu meíjcyane ímílleebe Píívyéébeé.

⁷ Áánéllii múu ímiááméré meenú íwákímyeí Máavyéjuube Jetsocríjtoke ííicuvénéjuco.

⁸ Muurá tsaaté hójtsí pañe íjcyámema tehdu íjcyátúrómeke tsahdúré áhdóiibye muhdú ditye íjcyadújuco.

⁹ Áánéllii múu íavyéjute ícyánéjcutu ímíñeúvú picyóó ícúbáhratúmeré íúnú múnáake. Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá pámé Avyéjuube Píívyéébe níjkyejiri íjcyaaabe tsá tsaatéké éhnííñevu ímí íjtsúcunútúne. Muurá tsahdúré meke wájuryuube pámeekére.

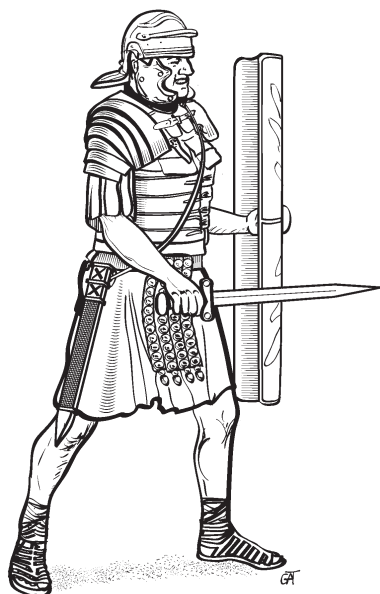
Ímityunéhjí metáhjane

¹⁰ Ámuúha táñahbému, icyoooca ihdyu méítsutúúv Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri dííbyé íhnáhoóri.

¹¹ Aame Píívyéébe ámuhakye tújkévejtsódú ímíñeúvú météhmemeí Naavéné ámuhakye mújtsátsoiyóné ámuha metáhjaki.

¹² Tsá muurá míamúnáama memúnáátsócatsíhíjcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsíhíjcyá diíbye Naavéne ájkímú íjpííma íjcyatúne míamúnáa ímityúmé íjcyame Píívyéébeke wáájácútúmeke íimíllédú dáríívehíjcyámema.

¹³ Áánéllii ámuhakye o néé muhdú Píívyéébe ámuhakye túkévejtsódú ímíñeúvú ámuha meíjcyá tehdíívanéhjí ámuha maáábúcué íhstutúme meíjcyaki.

¹⁴ Ahdícyane imíchi mejícyáne ímiáájú ímíneúvú ámuhá pañevú mepícyó éhne múúne cóhpene ócájimííhé méhdityu chíucunúdu. Áane ímiááméré mejícyá ímítyunévú ámuha metáhjátsámeityu éhne múúne méénujcátsi múnaa ityáhjátsámeityu túémíihóvú pícyámeídyu.

¹⁵ Ímíneúvú mejícyátsíívyéne méúwáábohíjcyá tsaímíyé mejícyáne uwááboju éhne múúne tsodáho íjtyúhápaajínevu iújcámeííne íjcyátsíiivyédu.

¹⁶ Aame ímíneúvú mecáhcújtsó ámuhá watájcódú néene téenej téeveri ámuhakye Naavéné mújtsátsóiyóné ámuha metáhjaki.

¹⁷ Aane ííne tsúúca pajtyété mééma íjcyane tsáma méíhvéjtsodí éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji píaabódú néene ímítyúnéhjitu meke

téhmejícyáne. Áhdure Píívyéébé íhju méniitsúwádú néene ípííchoj téeveri mééma íjcyane ímíneúvú meújcú ámuhá pañevu.

¹⁸ Aane ámuhá pañe íjcyáne téeveri óóchevéletúmé dííbyema paíjyuvaré méíhjuvavahíjcyá. Métaúméí dííbyeke píáábó ímí ámuha mejícyaki. Áhdure métaúméí pahúllévare dííbyeéjté íjcyámé hallúvú díbye díityéké ípíááboki.

¹⁹ Téhdure táhallúvú métaúméí díbye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojívú pamévakeré o wáájácútsoki.

²⁰ Muuráhjáa téene wákimyéivu oke Píívyéébe pícyoobe ííne téene déjucotu ícyooca oo cúvéhóojari. Áronáa íhdyu táhallúvú métaúméí píáábó núhnévétuubéré o úwáábohíjcyá ímíneúvú muhdú tene néhdújuco.

Páávoró pítyajcóné

²¹ Aane cáhawáa íhdyu óví ménahbe Tííkico téene wákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe ímíneúvú ámuhakye táuubállé meenúhi. Díbye waajácú páneere muhdú o íjcyaaabe íiná o méénuhíjcyáne.

²² Áánéllí dííbyeke ámuhá éllevu ó wallóo díbye ámuhakye iúúbállé muhdú muhtsi méicyahíjcyáne ámuha mewáájácúne metsájpinúki.

²³ Ahdícyane óví Méécááni Píívyéébe Máavyéjuube Jetsocríjtoma ámuhakye píaabó ímí ámuha dííbyeke mecáhcujtsómé mewájyújcatsíne íbúwají mejícyá íínerí íjtsámeíjyúcootúme.

²⁴ Áámeke íhdyu óví ámuhakye píáábohíjcyaaabe múhdumé ímiááné ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtoke mewájyúmeke. Áyu tehdujuco.

PIRIPÉÉTSE

Pirípori íjcyáme élleву

Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹ Oo Páávoroo, Timotéoo, íjcyamútsí Jetsocríjtó ícúve múnáajtétsí íhyaami ámuha élleву muhtsi mécaatúnú elle Pirípori dífbye cahcújtso múnáa Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáme élleву, áhdure ámuhá uwáábojtémá túkevjtsojté élleву.

² Áámeke ihdyu óví ámuhakye píáábohíjcyamútsí íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoró píáábó táumeíne

³⁻⁵ Muurá pajyuvaré ámuhakye o ítsáávécocaa ímíjyuuri Píívyéébeke téhdújtsoobéré ámuhá hallúvú ó táumeíhijcyá píáábó ímiáájú mecáhcújtsóné wákimyéityu ícyoocápi oke ámuha mepíáábohíjcyánéllííhye.

⁶ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe ámuhakye tsaímíyé píáábohíjcyáné ímí dífbye ámuha meúraávyé múijyú tsiíne Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááínévújuco.

⁷ Ehdu íne ámuhadítýú o nées oke ipáabóduré Píívyéébe ámuhakye píáábohíjcyámeke o wáýúnema. Muuráhjáa íhde oke ipíáábohíjcyaduré íne cúvéhóójari o íjcyároóbeke oke píáábohíjcyaa

tsíjtyeke o úúbállehíjcyá dífbyé ihjyu tóónútuubére.

⁸ Muurá Píívyéébe waajácú ímiááne ámuhakye o wáýune muhdú Jetsocríjtó meke wáýyudu.

⁹⁻¹⁰ Aabe ámuhá hallúvú ó táumeíhijcyá píáábó ámuha mewáýýúcatsíne mewáájácu muhdú dífbyeke tsaímíyé meúraávyéiyóne. Ááme ímiáámeréjuco ámuha meíjcyame íínerí menéétsámeityu Jetsocríjtó tsiíne tsáácoóca.

¹¹ Ehdu dífbyere Jetsocríjtó píáábori tsaímíyé ámuha meíjcyame Píívyéébeke máávyéjútsohíjcyaaíhi.

Críjtokéré ííícúvéiyóné Páávoró íjtsaméi

¹² Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuha mewáájacúné íne páneere múhdurá oke pátyehíjcyáronéhjí íllure oke píaabóné éhníínevu ímiáájú pajtyéteju Críjtodítýú íjcyane o úwáábohíjcyaki.

¹³ Áábeke tsúúca oke pámeere pánétúejpi avyéjúúbé já tehmejté íjcyámema tsíjtyehjí íjcyame waajácújucoó Críjtoéjpi o íjcyáné hallútú cúvéhóójari o íjcyane.

¹⁴ Aabe teene cúvéhóójari o íjcyároobe ímí o úwáábohíjcyáné tsaate ménahbému iwáájacúne téhdure úwáábohíjcyá íínerí núhnévetúme.

¹⁵ Áronáa ijcyámé tsaate tsijtye ímí méénuhíjcyáneríyé inómútááwáne fhnáhó úwáábohíjcyáme. Áanetu ihdyu tsijtye úwáábohíjcyá ímiáané tehjújuco.

¹⁶⁻¹⁷ Ímí úwáábohíjcyámé oke iwáýyúne íne téené déjúcotu cúvéhóójari o íjcyane iwáájácúnéllííhíye. Áanetu tsijtye úwáábohíjcyá íllure oke éhnííñevu ityútávájtsó íne cúvéhóójari o íjcyáábeke. Tsá ditye ímiá úwáábó méénuhíjcyatúne.

¹⁸ ¿Aanéhaca idyé muhdú o méénúíyónejíívari? Áronáa eene ímityúné íjtsáméíne ímiáájú Críjtodítý íjcyane ditye úwááboróné tsúúca míamúnaa lléébúacunúhíjcyánéllíi ó imíjyuhíjcyáhi.

¹⁹ Áhdure ó imíjyuhíjcyá íne panévare ímityunéhíi oke pátyehíjcyaróné tsaímíyé óóma nǵkévaííne o wáájácúnema. Ehdu óóma tene nǵkévaííne ó waajácú ámuha táhallúvú piáábó metáúmeíhíjcyánéllíi Jetsocríjtó oke piááboííne ípííchoj tééveri.

²⁰ Aabe ihdyu ó imíllehíjcyá tsáneetu o núcójpívétsameítyuróné iiná táhallurí íjcyátuube panévaríyé Jetsocríjtoke o bóhówátsohíjcyá díbye fhtsútuube íjcyane pájyuva o bóhówátsohíjcyádu. Áábeke téené hallútú oke ditye dsǵjívétsohájchíi óvi ó dsǵjívéhi.

²¹ Muurá íne o bóhiíbe dífbyeke o úraavyéné o imíllédúré idyé ó imíllé o dsǵjívéné tsaímíyéjuco awáa dífbyema o íjcyaki.

²² Áronáa ihdyu ó imílléhíi o íjcyane éhnííñevu dífbyedítý

íjcyáné uwááboju tsǵjtyeke o úwááboki. Áhdícyane tsá o wáájácútú muhdú o íjcyáiíne.

²³ Muurá fhstútú óhdivu teene muhdú o íjcyáiyóne. Tsánejcútú ímí tehjújúcooro teene ílluréjuco o dsǵjívéné tsaímíyéjuco Críjtoma o íjcyaki.

²⁴ Áronáa idyé ímí óhdivu teene ói o íjcyane éhnííñevu ámúhake o piááboki.

²⁵ Aane tsúúca ó waajácú ói o íjcyáiíne ámúhake o piáábo ámuha ímíneúvú Críjtoke mecáhcújtsóneri meímíjyuúki.

²⁶ Ehdu muurá ámúhake éhnííñevu ó imíjyúúvétsoó tsiíne ámuha élleu o péijyu dífbyere Jetsocríjtó oke piáábóneri téené hallúvú ámuha maávýéjútso dífbyeke.

²⁷ Áhdícyane ihdyu ámúhake o néé ámuha tsaímíyé meíjcyá muhdú dífbyé uwááboju meke úwáábohíjcyádu. Áanéllíi ó imíllé ámuha élleu o péétúroobe o wáájacúné tsaímíyé ámuha meíjcyáné uubáalle. Áronáa idyé tsá ámúhama o íjcyánéllíihíyéré ímiáámé ámuha meíjcyáítyuróne. Ó imíllé ámuha tsaméhíj ímíneúvú téené uwááboju mecáhcújtsóne ímí meíjcyane.

²⁸ Aame tsá múu íllityétú ámúhake múnáátsohíjcyámedi. Muurá eene Críjtoéjté ámuha meíjcyámeke ehdu ditye dáríívehíjcyánetu méwaajácú ditye wágóóóveííne. Áanetu tsúúca méwaajácú Píívyéébe piáábori ámuha mepájtyeténe.

²⁹ Aane tehjújúcooro ímí ámuha dífbyeke mecáhcújtsóne dífbyedívú

mecátsípáávehíjcyáne. Áronáa íjcyané téhdure téené déjúcotu ámuha meícúbáhrámeííne.

³⁰ Aane ihdyu óvíi ámuha máaabúcu híjcyá páneere ámuhakye pájtyenéhjí muhdúhjáa o áábúcu híjcyádu. Áaneríyíi muurá ííne ícyoocápi o íjcyane ámuha méwaajácúhi.

Muhdú Ávyéjuube Jetsocríjto íjcyane

2 ¹ Ahdícyane ímiááné oke ámuha meídaatsólléne mewáýúhahjchíi óvíi oke ámuha éhniíñevu meímíjyúúvetsó ímí tsajjítóré ámuha meíjtsámeímyé mewáýújcatsííne mepíáábócatsíhíjcyáneri.

² Óvíi Críjto ámuhakye wáýyúneri ámuha meímíjyúúvémé pañe dííbyé Apííchó íjcyane ámuhakye tsápítsohíjcyáhajchíi ámuha oke meímíjyúúvetsó ímiááméré meíjcyáneri.

³ Aame ihdyu tsá múu tsaate tehdiífvane méénúne ímiyíyé idyé méénutú íllure téeneri ímítyájkímyeíki. Tsáífbuwáre múu íjcyáne píáábójcatsí panéjcuwávú iávyejúúlléjcatsíñema.

⁴ Tsá múu iye tsaímíyé íjcyáíyóneri tsúúrameítyúne. Téhdure múu tsúúrameí muhdú tsíjtyeke ípíáábóíyóneri.

⁵ Múu íjtsámeí muhdú Jetsocríjtó íjtsámeídyu.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébere íjcyároobe tsá ávyeta tehdu ínééíyóneri íjyácunútúne.

⁷ Muuráhjáa íhtsútuube íjcyároobe míamúnáajpídyú ítsímávámeííne íhdícyaabéduréjucu íjcyane meke ípíááboki.

⁸ Aabée íhtsútuuháñé lííñétuube íiná néétuubéré ídátso íhvéjtsámeíbyeke nucójpítsó wátyetyehcúmé páwachékevu éhne múu átéréejpi ímítyúúbeke méénudu.

⁹⁻¹¹ Ehdúhjáa méénuube ‘tsííjyu’ néétuubéré muhdú Píívyéébe dííbyeke néhdújucu. Áánéllíihyée dííbyeke Píívyéébe iávyejúutétsóóbeke meménú pámé ehnííñevúré díbye íjcyaki, dííbyé úmíwávú páhdube níjkyéjiri íjcyámema ííñújiri íjcyame naavémuháñemáyé ímíhmóúbáne iávyejújtsóóbeke iwáájácu ímiááné avyéjuube díbye íjcyane téeneri Méécááni Píívyéébeke iávyejújtsoki.

Cahcújtso múnaa peetédu nééneé

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, éhnee ámuháma o íjcyaaabe ámuhakye o nééne ámuha melléébohíjcyádú idyé oke melléébó ííne tsíhyulle ámuhadítyú o íjcyároobe ámuhakye o néhíjcyáne. Áane muhdú Píívyéébe ímíllédú meíjcyá teenéjucu ámuha mepájtyetéííne íjcyáneri.

¹³ Muurá ihdyu dííbyere ámuhakye ácu híjcyá ímiá íjtsaméivu muhdú díbye ímíllédú ámuha meíjcyaki.

¹⁴ Aane ihdyu méméénuhíjcyá íjyevélletúmé úhbájcatsítyúmére.

¹⁵ Ájyu ihdyu ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame ímiá uwááboju uwáábomére mepéhíjcyámé mébóhówaúcúnuú ímítyúné míamúnááj píínétú éhne múúne míícuru cúúvétsihdyu péetécunúdu.

¹⁶ Ehdu ámuha meméénúhajchí mityane ámuhádi ó ímíjyúúveé Críjto tsáácooca ópée dífbyema bañúháñe o wákímyeíhíjcyátúneri.

¹⁷ Aane mityane téeneri o ímíjyúúnéllii ámuhákye o néé téhdure ámuha meímíjyuúki. Áánéllii eene ámuha mecáhcújtsóné hallúvú ihdyu ó dsíjívéiyá éhnííñevu ímí ámuha mecáhcújtsó dífbyeke.

¹⁸ Aane ihdyu metsu tsaméhjí meímíjyuúki.

Timotéoma Epaporodítomútsikye Páávoru úwáábovu wálloóne

¹⁹ Aane óvíi Ávyéjuube Jetsóó ímílléhajchí Timotéoke ó wálloó ámuhákye díbye iúújeté muhdú ícyooca ámuha mejcyane oke díbye úúballéváneri éhnííñevu o ímíjyúúveki.

²⁰ Muurá apáábyéré dífbyé íjtsaméi táíjtsaméidyú néénéllii ijyácunúúbé ámuhákye ipíáábóiyóneri.

²¹ Áánetu tsíjtyehji ijyácunúhijcyá iiye ímí íjcyáíyóneri. Tsá ditye íjyácunútú Jetsocríjtó ímillédú íjcyáíyóneri.

²² Áánetu muurá ámuha méwaajácú díbye ávyetá mityané oke píáábohíjcyané ímiáájú Críjtdótyú íjcyané wákímyéityu éhne múu cááníkye íjcyadu.

²³ Aane óvíi íñe ícyooca o íjcyane muhdú óoma péé o wállo dífbyeke ámuhákye díbye iúújetéki.

²⁴ Áronáa ó íjtsúcunú tsáijyu múúne Píívyéébé píáábori lléváhréjuco oore ámuhákye o iúújeténe.

²⁵ Téhdure ó íjtsúcunú ménahbe Epaporodítóke ámuhá élleву

o wállooiñé téhdure mityane panévatúré oke píáábohíjcyáábeke éhnée ámuha oke mepíáábónema taéllevu mewállóóbeke.

²⁶ Aabe téhdure mityane imíllé ámuhákye iájtyumíñé díbyée chéméné uubállé ámuha méwáájacúné múhdurá dífbyeke íjtsámeíchónéllííhye.

²⁷ Ímiáánée muurá dsíjívéroóbe. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe dífbyema múhtsidi ídúáátsóvéne bóhiítsó dífbyeke íñee muhdú ícyooca kímóhcó o íjcyánáa díbye dsíjivéné oke éhnííñevu ávyénéjcyúyónéllííhye.

²⁸ Áábeke ámuhá élleву ó wálloó ámuha meímíjyúúvéne tujkéveri o állíjchu eene dífbyedi ámuha mekímóóvehíjcyané múhdurá oke íjyácunúhíjcyánetu.

²⁹ Áábeke ihdyu óvíi ámuha ímíjyuuri méwaatsúcúpejtsó Ávyéjyúúbeéjté mejcyáméejpi ménahbe íjcyáábeke. Áhdure tsijtye dífbyedu néméhjike idyé múu wajyúhi.

³⁰ Muuráhjáa ávyeta wájyúmeítyuubéré ámuháa oke mepíáábóiyóné Críjtó wákímyeí imyéénúneri íllúhwu dsíjíveráhi.

Muhdú Críjtoéjté téhmémeíiyóne

3 ¹ Ámuúha táñahbému, tsáháturo muhdú tene óhdivu néétu tsiíñe biwáánéré ámuhákye o úwaabóné ámuhákye tene píááboíínéllííhye. Áhdícyane múu imíjyúú Ávyéjyúúbeéjté ámuha mejcyame.

² Aame ihdyu tsáma téiibúwá méjcyaco oohímyédú néeme ímityúmé íjcyame

eene kíhdyahírótsámeityúme pájtyetéityúne úwáábohíjcyámeke.

³ Áronáa tsá ténetu Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Muurá ihdy dífbyé Apííhó meke túkévéjtsóné piáábori díbye ímillédú dífbyeke maávyéjútsohíjcyámé ímiáané dífbyeéjté meíjcyá Jetsocríjtóo mééma méénunéjucu. Áánéllii dífbyeke ímíjyuuri méduurúvahíjcyáhi. Muurá tsá meere iiná meméénúneri mepájtyetétsámeityuróne.

⁴ Muurá tehdu tene néeca oore ó pájtyetétsámeityáhi. Aaca muurá tsá múha óhdivu úújetéityuróne.

⁵ Muuráhjáa idyé oke waharó tsíímávátsihdyu íhyojsítú pápíhchúúj coojívatu óhdivu kíhdyahírotsómé íjraééj tsiiménémúhaabe heeberéomuube o íjcyabe páñétúeju múhá ihjyúri o íhjyúváábedívu. Diityééjtsíi llihyómútsi. Aabe muurá oo Bejamíi dohjíba múnáajpi. Áhdure paritséomuube oo muuháa jodíómú taúhbaju o úráávyehíjcyaaébe.

⁶ Aabée ó íjyácunúhíjcyá Jetsóoéjtéhacáa íjcyámeke o ícúbáhráíyóneri. Áábekée muurá tsá múha oke iiná nééityuró taúhbajúu néhdújucu o íjcyánéllíihye.

⁷ Ehdúu o dáríívémeíhíjcyanéhjí ó íjtsúcunúhíjcyá íhtsutúné o méénuhíjcyáne. Árone ícyooca Críjtoéjpiyéjucu o íjcyánéllii óhdivu atéréenéréjucu ínéúbatú meke piáábóityúne.

⁸ Áhdurée panévare tsíínehji íjcyaróné dífbyé hallúhcuri ó íhvejtsó díbye páné ehniíñevu íhtsútuube íjcyane o wáájácúnéllíihye. Ehdúu muurá

panévare o ímílléronéhjí ó íhvejtsó éhne múúne tsíeméné atéréene meíhvejtsódú Táavyéjuube Jetsocríjtokéréjucu o ícúveki.

⁹ Ehdúu ó meenú tsaímiyéjucu dífbyema o íjcyaki. Tsáháa muurá Píívyéébe oke ímiáábadi díllóityuró taúhbaju néhdu o íjcyaróóbeke. Muurá ihdy apááñéré Críjtoke o cáhcújtsónej téeveríyé oke díllóobe ímiáábadi. Aabe apáámyéré dífbyeke cáhcújtsómeke pájtyetétsoóhi.

¹⁰ Áánéllii ó imíllé Críjtoke o wáájácúné tsúúcajáa dsíjivéjúcóóróóbeke Píívyéébe bóhíítsóné íhnáho téhdure óoma íjcyaki. Muuráhjáa díbye ímillédújucu ícúbáhrámeíñe díbye dsíjivéne. Ahdu idyé ó imíllé o ícúbáhrámeíñe díbyeé dsíjivédú ífvane téhdure Píívyéébe ímillédú o íjcyane o ímíllénéllíihye.

¹¹ Áane éhne múu dsíjiveebe tsiíne bóhííbe íjcyadu o néébe ímiááberéjucu o íjcyaki.

Tsaímíyé meíjcyáíyóneri metsúúrámeíñe

¹² Áronáa idyé tsá ámúhakey o néetu panévaturé tsaímiyéjucu ímiáábé o íjcyane. Muurá ihdy ehniíñevu ó tsúúrámeíhíjcyá múhdutú ávyeta tsaímíyé Jetsocríjtó ímillédú o íjcyáíyóneri. Tehdúu dífbyema o íjcyá oke újcuúbe.

¹³⁻¹⁴ Ámuúha tañahbému, tsáhái muurá ávyeta ímiáábé o íjcyatúne. Áánéllii íhdée múhdurá o ícyahíjcyané o íhvéjtsóne ícyooca ó tsúúrámeíhíjcyá muhdú díbye ímillédú o íjcyáíyóneri botsíi téene áhdó o újcu íñe múhdumé

ímí dífbyema ícyahíjcyámeke
tééne áhdóllí níjkyejíwú Píívyéébe
piúwácoóca.

¹⁵ Áánéllí íne múhdumé
tsúuca ímí Críjtoke ámuha
mecáhcútsómeke o nées ámúhake
ímí tene íbúúwe íne ámúhake o
néhíjcyáne. Áánetu tsátsí tsíhdyure
ámuha meíjtsúcunúhajchí óví
Píívyéébe ámúhake waajácútsó
téénevu.

¹⁶ Áánéllí ámúhake o nées
ímííneúwú ámuha meíjtsámeíne
meúraávy muhdú tene íjcyane
tsúuca ámuha mewáajácúdu.

¹⁷ Áhdícyane, ámuúha
táñahbémuj, íne muhdú o íjcyadu
meíjcyane. Áhdure tsijtye óhdityúu
íwáájáne ímí úráávyehíjcyámé
íjcyadu meíjcyane.

¹⁸ Áánetu ámúhake o
néhíjcyádú íjcyáméí muurá
mítyame Críjtóo páwachékevu
dsíjvéneri mepájtyeténé uwááboju
íllure tsárllehíjcyáme. Aane íne
ídátsó táábere tsííne ámúhake o
úúballéhi.

¹⁹ Aame muurá ímityúné
ícyahíjcyámé téené déjúcotu íllure
wágóóóvéhi. Muurá Píívyéébeke
ítsáávetúme muhdú tsáímíyé
ííńújiri ímíllédú íjcyáíyóneríyé
tsúúráméíhíjcyáhi. Ááneri íllure
mítyákímyeíhíjcyámé múu
núcópívehíjcyánaáaca.

²⁰ Áánetu ihdyu mee
níjkyéíejtéréjuco meíjcyame íne
météhmehíjcyá Mepájtyetétsoobe
Jetsocríjtó meke újcúwáíbyeke.

²¹ Aabe muurá íne ídátsó
meícyahíjcyáne pi meke
cápáyoácomé meíjcyaa
dífbyedúréjuco dsíjvéítyúnéj

piiháñema. Ehdu meke
ímífbájchóíbye panévare ípívyetédú
íjcyaaabe.

Múu imíjyúu paíjyuvare

4 ¹ Ámuúha, táñahbémú mítyane
ámúhake o wáiyúmeke o
ájtyumíyóneri o íjyáunúhíjcyámej,
ámúhadi ihdyu mítyane ó
ímíjyuhíjcyá táwákímyéí áhdódú
nééne ímí ámuha táuwáábó
mecáhcútsóhíjcyánéllííhye. Áámeke
ihdyu ámúhake o nées tsáímíyé
ámuha meúraávy Mávayéjuube
Jetsocríjtoke.

² Téhdure Ebóódíamúpíke
Tsíítikyémá o nées dítyepí
ímiáámúpíréjuco íjcyane
tsárlíléjcatsítyumúpi. Tsá ehdu
meíjcyáítyuró Jetsocríjtóéjté
meíjcyame.

³ Aane íne uke o nées
táwákímyéítyu oke u
náhbénuhíjcyaaabe dítyepíke u
piááboki. Muurá mítyane oke
téhdure piáábohíjcyamúpi ímiáájú
Críjtó uwáábójutu. Téhdure
Creméetema tsijtye oke téené
wákímyéítyu piáábohíjcyáhi.
Áame mémeháñe tsúuca íjcyane
múijyú medsíjvéjúcoóítyúne bóhí
újcúímye mémeháñe cáátúvane
waajácúháamitu.

⁴ Áánéllí ámúhake o nées
ámuha paíjyuvare meímíjy tsúuca
ávayéjúúbeéjte ámuha meíjcyame.
Áánéllí tsáma meímíjyuhíjcyane.

⁵ Muurá piíhíjucóóné
tsííne Mávayéjuube tsááíne.
Áámeke ihdyu óví ámúhake
pamévare waajácú ímiáámé
ámuha meíjcyame pamévakéré
mepiáábohíjcyámeke.

⁶Aame ihdyu tsá múu ímityúné íjtsámeityú tsíeméné ámuhakye pájtyecooca. Múu pájtyuvaré Píívyéébeke úúbállehíjcyá muhdú íjcyane. Áhdure múu dífbyeke téhdútsohíjcyá panévá hallúvúre.

⁷Ehdu ihdyu ámuha meíjcyácooca dífbyere Píívyéébe ámuhakye píááboó íínerí íjtsámeíjyúcootúme tsaímíyé ámuha meíjcyá múhdumé Críjtodívú ámuha mecátsípáávehíjcyáme. Ehdu meke Píívyéébe píáábonévú méíjtsaméí tsá úújetétyuróne.

Ímíááneríyé meíjtsámeíne

⁸Ahdícyane méíjtsaméí ímíááneríyé muhdú tsíjtyema ámuha maávyejúúlléjcatsíne tsaímíyé meíjcyáíyóneri ámuha téénetu mebóhówaúcunúmeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúki, ámuúha táñahbému. Ehdu múu nénéhjiríyé íjtsámeíne tsáhájucó átéréénéhjiri íjtsámeíjyúcootúne.

⁹Áánéllíi ménútsohíjcyá ímíneúvú ámuhakýe o úwáábohíjcyáné tehdu ámuha meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca ámuha melleebó muhdú ámuhakye o néhíjcyanéhi. Áhdurée tsúúca ámuha máájtyumí muhdú ténéhi o méénuhíjcyáne. Ahdu méméénucó Píívyéébe ámuháma íjcyame ímí ámuha meíjcyaki.

Pirípó cahcújtso múnaa Páávoróké píaabóne

¹⁰Muurá ávyeta ó téhdujtsó Píívyéébeke íne ícyooca tsiíne ámuha oke mepíáábóneri mítyane o ímíjyúúvénema. Aabe tsá o néétu íveekí ámuha oke

meítsáávehíjcyatúne. Muurá ímíááne oke ámuha mepíaabóné meímillérónáa tsá ámuha mepíívyetéhíjcyatúne.

¹¹Árónáa idyé tsá ámuha oke maájcyúne tájpi o íjcyáíyóné o ímílléne ehdu ámuhakye o néétune. Muurá óhdi íjcyane tsúúca téhdunéjucó.

¹²Aabe ó piivyété o íjcyane éhnévátúroóbe. Áhdure idyé ó piivyétéíyá o íjcyane ehnéva múnáajpi. Téhdure ó piivyété íbúwajíí íiná májchótúroobe o íjcyane óóma tene íjcyácooca o ícyahíjcyádúre.

¹³Aabe ó piivyété panévare o táhjane Jetsocríjtó oke píáábóne tsíjpari.

¹⁴Áábeke ihdyu tehdujucó ámuha oke mepíaabóné íne ídátso múhdurá o íjcyáábédí ámuha meídáátsóvénema.

¹⁵Aame ímíááne apáámyéré ámuha Pirípori íjcyáné cahcújtso múnaa tsúúcajatójucó meíjtsámeíne muhdú oke ámuha mepíáábóíneri. Muuráhjáa éhne tujkénuré Críjtodítýú íjcyáné uwaáboju ámuhakye o úwáábótsihdyu Matsedóóníá íiñújitu tsiéllévuréjucó o péébeke apáámyéré ámuha oke mepíaabó Píívyéébe íhgyúvú ámuhakye o úwaabóné tsaímíyé ámuhakye búúúvénéllííhye.

¹⁶Téhdurée Tetsaróónicárí o íjcyácooca ámuha taéllévu méwállohíjcyá oke mepíaabóne.

¹⁷Árónáa idyé tsá ámuha oke maájcyúyóneri o íjyácunúnéllíí ehdu ámuha meméénuhíjcyatúne. Muurá ihdyu ó ímíllé ehdu ámuha

meméénúneri éhniíñevu tsaímíyé
Píívyéébema meíjcyane.

¹⁸ Muurá ámuha oke
maácuhiíjcyanéhi mityanéjuco éhnée
Epaporodítoma ámuha mewállóónema.
Aane ímí Píívyéébe iítsúcunú éhne
múúne ávyéta ímyé cúvááné pacúúcú
meíjtsúcunúdu.

¹⁹ Áámeke ámúhakyé
ájcúiiibye iiná ámúhadítyú
píhtónévú íhtsutúné íavyéjú
íjcyaaabe Jetsocríjtoéjté ámuha
meíjcyánélliíhye.

²⁰ Aane ihdyu óví dííbyeke
méduurúvahíjcyá pajyuvaré múijyú
nǎjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóne

²¹ Ahdícyane Jetsocríjtó uráávyé
múnaa elle íjcyámeke méuubállé
mityane diityéké muha ílle meíjcyame
medúúruváne.

²² Áhdure ávyéjuube Tséétsá únú
múnaa ámúhakyé duurúváhi.

²³ Aane óví Máavyéjuube Jetsocríjtó
ámúhakyé píaabóhi. Áyu tehdújuco.

COROTSÉÉTSE

Coróótsari ijcyáme éllevu

Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoró Jetsocríjtodítýú ímiáájú pajtyéteju íjcyáné uwááboobe Píívyééberée ihdyu oke ityújkevééllédú íjcyaaabe téené wákimyéivu pícyoóbe.

²Aabe íñe íhyaami o cáátúnuháámi muhtsi ménahbe Timotéoma méwallóó ámuha elle Coróótsari mejcyame Críjtoke meúraavyémé múúhá nahbému éllevu. Áameke óví Méécááni Píívyéébe ámuhakye píaabó íbúwajíí ámuha mejcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú piáábó Páávoró táúmeíñe

³Paíjyuvaré Píívyéébe Jetsocríjtój Caaníkyé muhtsi météhdútsohíjcyá ámuhá hallúvú dííbyema muhtsi meíhjyúvacoóca.

⁴Muuráhjáa múhtsikye úúballémé ímí Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujtsónéllíi tsaímíyé mewáájúcatsíhíjcyáné pámeemáyé Píívyéébeéjté íjcyámema. Áánéllíi muhtsi météhdútsohíjcyá dííbyeke.

⁵Ehdúvá ímí ámuha meícyahíjcyá íñé imíjyaú mejcyaiñé Píívyéébe méwáábyuta níjkyejívu méénune ámuha mewáájácúnema. Muuréváhjáa Jetsocríjtodítýú pajtyéteju íjcyáné uwááboju ámuha

melléébótsihdyújuco teene ámuha meítsohíjcyáne.

⁶Áané uwááboju muurá tsúúca tsújaavé pahúllevávú ííñújiri. Aane mítyame icyáhcújtsóne ímí úráávyehíjcyá éhnée ámuha tujkénú mejcyadu. Muuráhjáa Píívyéébe mítyane meke wájjyune ámuha mewáájácúne ímí mecáhcujtsóhi.

⁷Téénevúu muurá Epáapara muhtsi wájjyú menéébe ímichi ámuhakye úwaabóhi. Aabe ímí Críjtoke úráávyeebe múhtsikye píáábohíjcyá ámuha múhtsikye mepíáábóiyóne.

⁸Aabée múúhakye úúballé ímí ámuha mewáájújcatsíñe.

⁹Áánée muha mewáájácútsihdyu paíjyuvaré ámuhá hallúvú piáábó Píívyéébeke métáúmeíhíjcyá díbye ámuhakye ímíñeúvú iwáájácútso íjtsaméivu.

¹⁰Áhdurée idyé muha métáúmeíhíjcyá ámuhakye díbye iájcu dííbyé icyánéjcu ámuha mejtsóíñé waajácuvu ímí dííbyeke ámuha mewáájácúne muhdú díbye ímillédú mejcyámedítýú ímiááneréjuco ibóhówaúcunúki.

¹¹Ehdu néené piáábó muha métáúmeíhíjcyá ámuhá hallúvú Píívyéébeke díbye íñháhoori ámuhakye tsípajtsómé panévá imítýuháñé ámuha maáábúcuhiíjcyaki.

¹² Aame dibye ámuhakye ímíbájchóné hallúvú ímíjyuri ámuha dífbyeke metéhdújsoki.

¹³ Muuráhjáa dífbyere Píívyéébe meke ijchívyetsó Naavéné hójtsí pañétú éhne múu cúúvétsihyi íjcyadu meícyahíjcyámeke. Áanemáa meke pícyoobe mityane iwájyuube Íllí avyéjvúréjuco.

¹⁴ Dibyé muurá dsíjivénej tééveri mééma ímíbájchoobe méimítyuháñé méhdi ídáátsóvéne.

**Jetsocríjtó dsíjivénej tééveri
ímí Píívyéébema meíjcyane**

¹⁵ Muuráhjáa Píívyéébeke maájtyúmítuube Íllí Jetsocríjtó tééveri méhdivu bóhówaavé pñé piívyéébéré íjcyaa.

¹⁶ Diibyhjáa muurá Jetsocríjtó tééveri ípívyéjtssoobe páneere múhdúné tsíeméné íñújiri íjcyánéhjima íévéhóowari íjcyanéhjí maájtyumínee, maájtyúmitúnee, íjcyane. Téhduréhjáa ípívyéjtssoobe nájkyéji múnáama naavémuke páneere íavyéjútéma. Ehdúhjáa panévare ípívyéjtssoobe Íllí tééveri ténéhjiri dibye íavyéjúttsámeiki.

¹⁷ Aabéhjáa ihdy Críjto ícyahíjcyá tsúúcajátújuco íjcyaduré íñéubáreíkyé íjcyátúné íhdéjuco. Áábe tájpi muurá íñe páneere múhdúné tsíeméné íjcyane íjcyáhi.

¹⁸ Aabe muurá dífbyé cahcújtso múnáa meíjcyámé túkevjtsoobe íñe méhniwau meke túkévétssohíjcyádú néébeé. Muuráhjáa dsíjívebe tsiíñe bohí téhdure medsíjívémé mebóhiíñé tújkénuúbe. Áábekée Píívyéébe pícyóó páné avyéjuubéré dibye íjcyaki.

¹⁹ Ehdúu Píívyéébe imíllé íbóhówájtsámeíñé Críjtoj tééveri.

²⁰ Muuráhjáa páwachékevu ítyujpácýó waagóoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné íñújiri íjcyánema íévéhóowari íjcyanéhjí ímíbáávyeki, téhdure tsáimíyé mímúnáa Píívyéébema íjcyaki. Aanée Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi.

²¹ Muuráhjáa íhde ámuha Píívyéébeke mémúnáátssohíjcyá ímityúné ámuha meméénuhíjcyánéllíhí. Árómeke tsúúca ámuhakye ímíbájchómeke újcuube tsáimíyéjuco ámuha dífbyema meíjcyá Críjtóo mímúnáájpidívu ípívyéévéne dsíjivénej tééveri.

²² Ehdúu méénuube íñé imítyú máhallúrí íjcyájúcootúmé tsáimíyéjuco menéemeke újcuuki.

²³ Áanéllíi ámuhakye o néé íñevú táhjátsámeityúmé tsáimíyé ámuha meúráávyé muhdú mepájtyetéíñe uwááboju tsúúca ámuha mewáájacúne. Áané uwááboju muurá íñe uwááboobéré o péhíjcyané tsúúca íñújiri pahúllevávú tsújaavéhi.

**Cahcújtso múnáa
piááboobe Páávoro**

²⁴ Áanéllíi ó imíjyúu ámuhakye o piáábóné wákimyéi o méénúneri o ícúbáhrámeíyoóbe. Ehdúu muurá Críjto mewájyuri ícúbáhrámeídyújuco o ícúbáhrámeíhíjcyáne.

²⁵ Muuráhjáa Píívyéébe oke níwaavénéjuco íñe cahcújtso múnáake o piáábohíjcyáne. Aabe ámuhakye ó uwáábohíjcyá tene íjcyadújuco.

²⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye pítýájcámeíñé tsá múha wáájácuñjcyatúne. Méihdé múnáaúvúhjáa íjcyarómé tsá wáájácutú teéne. Áánevu íñe ícyooca tsúúca meke waajácútsoobe ihñéjté mejcyámeke.

²⁷ Aane Críjto mééma íjcyáneri tsúúca méwaajácú tsaímíyé Píívyéébé avyéjuri mejcyáiñe. Eene muurá wáájácurátúné íjcyanévú imíllebe téhdure ámuñhake iwáájácutsóné jodíómú ámuha mejcyátúrómeke.

²⁸ Aane íñe muha méúwáábohíjcyá pámeekéré panévaturé tükévýtsoméré ditye Críjtoj tééveri éhñííñevu iwáájácúne ímiááméré Píívyéébema íjcyaki.

²⁹ Áánéllii muurá íñe ávyetá ihñáhó ó úwáábohíjcyá ícúbáhrámeíbyéré Críjto oke píáábóneri.

2 ¹ Aane ó imíllé ámuha Raoditséa cóomi múnáa tsijtye oke wáájácutúrómemá mewáájacúné ávyetá ihñáhó ámuñhahallúvú píáábó o táumeñhijcyané Píívyéébeke ímíñeúvú ámuha Críjtoke meuráávyeki.

² Aabe ó imíllé ámuha tsaímíyé mewáájycatsíñe ímíñeúvú mewáájacúné muhdúhjáa Píívyéébe mééma Críjtoj tééveri wáájácurátúné méénuhíjcyáne.

³ Dííbyedi ihdyu páneere ímiá tujkéveju íjcyáhi.

⁴ Ehdu íñe ámuñhake ó téfbúwátsohíjcyá tsaate ámuñhake íállíñeri imújtátsótuki.

⁵ Muurá tsá ámuñhama elle o íjcyáturóne. Áronáa ámuñhama ó íjcyá táíjtsaméiyi. Áánéllii ó imíjyúú

ímí ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé tsaímíyé mejcyáneri.

⁶ Aame muhdúhjáa ámuha tujkénú dííbyeke mecáhcújtsóijy mejcyadu tsañdúré ímíñeúvú mejcyá dííbyema.

⁷ Añdícyane ímíñeúvú mecáhcújtsóóbedívu méñhvéjtsámeíñe páijyuvaré Píívyéébeke météñdútsohíjcyá muhdúhjáa ámuñhake o úwaabódu.

Críjtoke cáhcujtsómé tsíñdyuréjuco íjcyane

⁸ Téíibúwá tsáma méijcyaco tsaate íjtsaméityuré íjycúné uwáábori ámuñhake imújtátsótuki. Muurá míamúnáa íjtsaméityuré tsáane méénuhíjcyáme. Tsá Críjtodítýú tsáané íjtsaméiyi ditye úwáábohíjcyatúne.

⁹ Muurá muhdú Píívyéébe íjcyane méwaajácú Críjto míamúnáájpidívu ípívyéévéébej tééveri.

¹⁰ Aabe muurá pámeere níjkyéji múnáa naavémuu, íjcyámé éhñííñevu íhtsútuúbe. Áánéllii dííbyema mejcyámema téhdure íjcyaae Píívyéébeé.

¹¹ Aabe tsúúca ámuñhake íjchívyetsó ímityúnetu Críjto ámuñhama íjcyanéllííñe. Tsá idyé mekíñdyahírótsámeíñeri meímíbaávyetúne. Muurá ihdyu Críjtoj tééveríyé meke ímíñbájchoóbe.

¹² Muuráhjáa metsójtsoótsámeíñeri ménaavénú dsíjvíéébekée ditye cúúune. Áánerfi méúújsetsó íñdéé múñdurá meícyahíjcyané tsúúca méñhvéjtsóne. Aame ícyooca tsíñdyuréjuco mee Píívyéébeé

íhnnáhoori bóhíítsóóbeke
mecáhcújtsónema.

¹³ Muuráhjáa éjy ámuha éhne
múu dsjívemédú méicyahíjcyá
ámuha ímityúné méicyahíjcyáné
meíhvéjtsótúnéllíhíhe. Áronáa
ícyooca tsúúca Píívyéébe amúhakye
ímíjpyetétso téénetu Críjtoj tééveri
ámúhadi ídáátsóvénema.

¹⁴ Muuráhjáa dílbyé taúhbaru
néhdu méijcyátúné déjúcotu méhdi
ícúbáhráíyoóbe. Áronáacáa mééma
ímíbjáchoobe ílli Críjtoke ditye
páwachékevu wátyétyéhcuube
dsjívénéj tééveri. Ehdúu mééma
ímíbjáchoobe mewágóóóvénéyónetu
meke ipájtyetétso.

¹⁵ Muuráhjáa páwachékevu
ditye wátyétyéhcuube Críjto
ídsjívénéri tsúúca tahjá
Naavéneke ihýájkímumájuco.
Áánetu méwaajácú tsúúca ditye
táhjátsámeíne.

Níjkyéjénéri metsúúrámeíne

¹⁶ Ahdícyane méíícúvedí tsaate
ámuha memáchohíjcyánéhjitu
íhjúvánéri. Áhdure méíícúvedí
eene béébe nuhba íjhívyécooca
ditye wánehjívátéhíjcyánéri
ámuha meíícúvétúnéri ditye
ámúhadi íhjúvahíjcyánéri. Áhdure
méíícúvedí kéjcoojí Píívyéébeke
idyúúrúvahíjcyánéri ditye
íhjúvahíjcyánéri.

¹⁷ Éhduhjíikyée muurá
meméénúneri Píívyéébeke
méúráávvehíjcyáhi. Ááneríhýáa
ménaavénuhíjcyá Críjtoke díbye
méhdivu bóhówáávétúné hajchóta.
Áronáa ícyooca tsáhájuco tehdu
meméénújúcootú tsúúca díbye
mééma íjcyánéllíhíhe.

¹⁸ Ahdícyane tsáma
máállítsámeídí eene
níjkyéjé múnáakévá ámuha
medúúrúvátúhajchíí
ámuha mewágóóóveíne
tsaate ímíááneúvúdu
úwáábohíjcyámedívu. Muurá
íwáájácútúnéré bañúháñé
méénuhíjcyámé naavéváa dítyédívu
bóhówáávéné pañe íájtyumíne.
Ehdu ímyéénúne pánehjídú
ícyahíjcyámé idáátsóméhjíúvu.
Áronáa mityákímyeíhíjcyámé íye
íjtsámeíne ímyéénúneri.

¹⁹ Ááne díibyéjucu Críjto
ítýúkevítsoobe íjcyáíyoóbedi tsá
ditye íícúvehíjcyatúne. Muurá
dílbye tájpíyé méijcyá dílbyééjté
méicyame. Aame méúráávvehíjcyá
Píívyéébeke muhdú díbye ímíllédú
dílbyé piááboríye.

²⁰ Muuráhjáa mewájyuri díbye
dsjívéné ámuha mecáhcújtsónéri
tsúúca métahjá míamúnáa íjtsaméí
állíuré íjcyane. Aame ámuha ténejcu
mewáájácújúcoótúnéllí méijcyá
ténejcútú éhne múu dsjívemédu.
Áronáa jíveekí Píívyéébeke
wáájácútúme íjcyadu ámuha
íjjenévú métáhjátsámeíhíjcyáhi?

²¹ Jíveekí majchóhánetu
ámuha mébóícyúcatsíhíjcyáhi?
Óvíjyacóóné ehdu ámuha
meíllívyéébócatsíhíjcyáne.

²² Muurá ténéhjitu ámuha
mebóícyúcatsíhíjcyaróné íjcyá
memájchoki. Muurá míamúnáa
íjtsaméityúré tsááne amúhakye
úwáábohíjcyáme.

²³ Aane pánehjídú meke
bañuhíjcyá ímíááne ímí
Píívyéébeke ditye úráávyeúvúdu.
Muurá ítsúcunúhíjcyámé

íicúbáhrámeíne idáátsóméhjiúvú
íjcyáneri tehdújuco Pívyéébeke
iávyéjútsohíjcyáne. Áronáa tsá
diityéké tene píáábotú ditye
íimfáávyeki.

3 ¹Ahdícyane Críjtóo dsíjiveebe
tsiíne bóhíínej téeveri ímityúmé
ámuha meícyahíjcyánetu tsúúca
meíjchivyéme métsúúraméí
níjkyéjéne íjcyáneri dífbyeke
ámuha meífcuvémé dífbyema Cáání
úniúvú maávyéjuutéki.

²Áánéllíi téeneríyé métsúúraméí.
Óvíjyacóóné ííńújéne.

³Tsúúca muurá ámuha Críjtoke
mecáhcujtsómé Pívyéébeéjteréjuco
meíjcyame ténejcúrí
meífcuvéjúcóótúnéllíi ámuha
ténejcútú méijcyá dsíjivemédu.

⁴Aabe muurá tsiíne tsáácooca
dífbyema tsáimíyé méijcyáá
iávyéjuri.

Tsihdyuréjuco meíjcyane

⁵Ahdícyane ílluréjuco
méihvéjtsó páneere ímityúné
ámuha meméénuhíjcyáne.
Óvíjyacóóné ihdícyáméhjima ámuha
medómácócatsíhíjcyáne. Áhdure
tsíínehji ámúhakey tútávájtsóíyóneri
ámuha meúmúúpívyehíjcyanéhjí
ílluréjuco méihvéjtsó. Áhdure
mítyane ámuha meéhnéváyóneri
meítsámeíhíjcyané méihvéjtsó.
Muurá níjcyotájteke medúúruváné
ímityúné íjcyané tujkévéeneré teéne.

⁶Ehdu nénehji lléébotúmé
méénuhíjcyámedi íhnáhoóíne
Pívyéébe ícúbahráne.

⁷Tehdúu muurá nénehji téhdure
ámuha méméénuhíjcyáhi.

⁸Árone ílluréjuco méihvéjtsó
ámuha mecááyóbahíjcyáne,

ímityúné ámuha
medárfívécatsíhíjcyáne, néhni
ámuha menéáyócatsíhíjcyáne,
núcójpítsó nénehji ámuha
meíhjiúvahíjcyáne. Énehji panévare
ílluréjuco méihvéjtsó.

⁹Ténéhjitu tsúúca ámuha
tsíínejcúriyéjuco meíjcyame
tsáhájjuco múu álliúúnújcatsítyúne.

¹⁰Métsúúraméí éhniínevu ámuha
meímíjpyetéíyóneri ímííneúvú
ámuha Pívyéébeke mewáájácu
dífbyedu ímiáámeréjuco ámuha
meíjcyaki. Muurá ímiááné tsúúca
ámuha tsíhdyuréjuco.

¹¹Tsá dífbyeéjtsé meíjcyatú
jodíómú meíjcyánéllííhye. Muurá
ihdyu pamévare dífbyeéjtsé
íjcyá jodíómú íjcyáturómé
kíhdyahírótsámeítyuróme, tsííne
íńújéne múnaa íjcyaróme, ínéubará
wáájácúturóme, tsaaté únú
múnaa íjcyaróme, tsaatéúbámáyé
wákímyeítyuróme. Muurá pámeere
Críjtoke mecáhcujtsómé tsahturé
dífbyeéjtsé méijcyáhi.

¹²Muuráhjáa Pívyéébere
ámúhakey ujcú mítyane ámúhakey
iwáyúnéllíi dífbyeéjtsé ámuha
meíjcyaki. Aame múu ímiánejcúvú
íjtsaméí icyápáyóóvéne
wajyújcatsíhi, píáábójcatsíhi,
idáátsóméhjiúvú íjcyáhi, ímiáámeré
pamévamáyé íjcyáhi, ámuha
meícúbáhrámeíyonéhjí aabúcuhi.

¹³Áane múu tsáijyu múhdurá
ámúhama pájtyéronéhjí
ímíbachójcatsí ídaatsólléjcatsíne
Críjtóo méhdi ídáátsóvéne meke
ímíbachódu.

¹⁴Áhdure múu éhniínevu
wajyújcatsí tsáimíyé ámuha meíjcyá
íínevú táhjátsámeítyúme.

15 Áameke ihdyu óví ámuhakye Pívyééberéjuco túkévejtsóne. Muurá ímílleebe Críjtoj tééveri ámuhakye ipáabóné ímí tsame meíjcyaki.

16 Áané hallúvú múu dífbyeke ityéhdújtsóne ímíjyuuri duurúvahíjcyá ámuhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi. Aame ihdyu wajácúnejcútsi meíjcyáne meúwáábohíjcyá Críjtó uwááboju ámuhá pañe íjcyane tsápítsójcatsímyére.

17 Panévare múu iiná imyéénunee, íihjyuvánee, íjcyane meénuhíjcyá muhdú ímiáané Ávyéjuube Jetsóoéjté meíjcyame meméénúiyódú tééne hallúvú Méécááni Pívyéébeke dífbyej tééveri téhdújtsomére.

Muhdú cahcújtso múnáa íjcyane

18 Ámuúha walléémuj, tsúuca Ávyéjuube Críjtó uráávye múnáa ámuha meíjcyame múu avyéjuullé ámuhá tajímuke.

19 Áhdure idyé ámuha wajpíímú múu wajyú ámuhá taabámuke. Tsá múu ímityúné dáríhívcatsítyúne.

20 Áhdure tsiime mecáhújtsó ámuháj caanímuke. Ehdu muurá ámuha meíjcyane Pívyéébe imílléhi.

21 Áhdure ámuha cáánuimu tsá múu ámuháj tsíimeke úmécójtsotú ditye ityútáváávétuki.

22 Téhdure idyé tsané avyéjútémá wákímyeímyé múu cáhcujtsó diityéke. Tsá múu ditye ííhtérokíyé tsáímíyé wákímyeítyúne. Múu Pívyéébeke íávyejúúlléne tsáímíyé wákímyeíhi.

23 Áhdure panévare iiná ámuhá wákímyeí íjcyane múu meenú ímíneúvú óvéheetúmé dífbyeke ámuha meífcuvénéjuco.

24 Muurá tsúuca ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtoke meífcúvéne áhdó díbye meke újcuíñé íavyéjuvu tsáímíyéjuco dífbyema meíjcyaki.

25 Áánetu ímityúné íjcyámeke téhdure ájcúiibye tééne áhdovu. Muurá Pívyéébe meke pámeekéré tsahdúré wájyúroobe áhdoó muhdú meícyahíjcyádújuco.

4 ¹ Aabe níjkyéjiri íjcyaaabe Máavyéjuube meke ítéhíjcyá muhdú meíjcyane. Áánéllii múu ávyéjujte íjcyame ímíneúvú íwákímyeí múnáake picyóó ícúbáhratúme.

2 Áhdícyane múu téiibúwá íjcyáne pajyuvaré Pívyéébeke piáábó táumehíjcyá óóchévetúmé panévá hallúvú téhdújtsomére.

3 Téhdure múúhá hallúvú métáuméí díbye múúhakye piáábónej péévé múúhakye múha iiná néétume éhniíñevu míamúnáake muha meúwáábo Críjtóo mééma pajtyéteju méénune. Teene o úwáábohíjcyané hallútú muurá íñe ícyooa oo cúvéhóójari.

4 Áánéllii ámuhakye o nées táhallúvú piáábó ámuha Pívyéébeke metáuméí díbye oke ipiáábo míamúnáake téénevu o wáájácútsoki.

5 Téhdure ámuhakye o nées panévaturé ímiááméré ámuha meíjcyáne cahcújtso múnáa íjcyátúmeke tééjuvu mewáájácútsoki.

⁶ Aame ihdyu múu ímíñeúvú ihjyúvahíjcyá tsaate ámuéhakye díllócooca tsaímíyé diityéké ámuha meúúbálleki.

Páávoró pítyajcóne

⁷ Áhdícyane óvíi ménahbe Tííkico ámuéhakye táuubállé meenú dífbyema muhtsi Ávyéjuube Jetsocríjtó wákimyéí meméenuhíjcyaaábe. Diibye muurá oke tsaímíyé tééné wákimyéityu píáábohíjcyáhi.

⁸ Áábeke ámuha élleu ó wallóó ámuéhakye tsápíjtsoobéré iúúbálle muhdú ílle muha meíjcyane.

⁹ Áábema téhdure tsaapi ménahbe ímiáábé íjcyaaabe Onéétsimo péé ámuhadítýúu tsáábeé. Aamútsí óvíi ámuéhakye úúballé páneere muhdú ílle íjcyane.

¹⁰ Áánetu íñe dífbyema muhtsi cúvéhóójari meíjcyaaabe Arijtáácó ámuéhakye dúúruváné ámuéhakye ó úúballéhi. Áhdure Benabée nahbe Máácó uubállé ámuha wájácú menéébe ámuéhakye duurúváhi. Aabe ámuéhakye ááhívetéhajchíí ímíñeúvú méwaatsúcuco.

¹¹ Téhdure idyé Jetsóó dífbyere ‘Jótoó’ némeíbyé ámuéhakye duurúváhi. Éhdume tamúnaa jodíómudítýú cahcújtso múnáa íjcyame oke píáábohíjcyá Píívyéébé avyéjú wákimyéí o méénúnetu. Aame oke mityane tsápítsohíjcyáhi.

¹² Téhdure ámuhadítýúu tsáábe Epáápara Críjtó wákimyéí

méénuhíjcyaaabe ámuéhakye duurúváhi. Téhdure ámuhá hallúvú mityane píáábó Píívyéébeke táúmeíhíjcyaaabe ámuha tsaímíyé dífbyeke meúráávyé muhdú díbye ímillédu.

¹³ Aane ímiááné ó waajácú ámuhá hallúvú mityane píáábó díbye táúmeíhíjcyáne. Téhdure Raoditséá cóómiyi íjcyámema Hierááporíyí íjcyámé hallúvú táúmeíhíjcyaaabe.

¹⁴ Téhdure wájýú menéébe taabóóbé Róócáma Déémámutsi ámuéhakye duurúváhi.

¹⁵ Áhdure táicyánéjcutu Raoditséari íjcyame ménahbémuke o dúúruváné méuubálle. Áhdure Níhpáke pámeere dífbye jávú dóbéévehíjcyáné cahcújtso múnáama o dúúruváné méuubálle.

¹⁶ Aane íhyaami ámuha élleu o wálloháámí ámuha meéévéne boone méwállooco diitye Raoditséari íjcyáné cahcújtso múnáa élleu téhdure ditye iééveki. Áhdure téhullétú ámuha élleu ditye wálloháámí ímíñeúvú méééveco.

¹⁷ Áánetu Akíípoke mene díbye ímíñeúvú iníjkéva Píívyéébé dífbyeke pícyóóné wákimyéí.

¹⁸ Ehdu íñe ámuéhakye pámeekéré o dúúruváné ó caatúnú páñetu oóre. Áábeke ihdyu oke máábájíívedí íñe cúvéhóójari o íjcyáábeke. Áhdícyane óvíi Píívyéébe ámuéhakye píaabóhi. Áyu tehdújuco.

1 TETSARONITSÉÉTSE

Tujkénú Tetsaróónicáí íjcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnáa múúhá nahbému, íhyaami íñe muha mécaatúnú ámuha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúraávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óvíi ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Tetsaróónicá múnáa cáhcujtsóne

² Ímí ámuha Píívyéébeke meúraávyehíjcyánéllii pajyuvaré muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi.

³ Áhdure muha méítsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewáájúne mecáhcujtsómé tsaímíyé dííbyé wákimyéí ámuha meméénume meítsohíjcyáné tsiíñe díbye tsááiñe. Ááné hallúvú muha téhdure Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi.

⁴ Muurá muha méwaaajácú ámúhakee táñahbému iwáájúnéllii díbye újcune.

⁵ Muuráhjáa ámúhake muha pajtyété tsúúca mééma íjcyáné uwááboju meúwáábócooca tsá pevenéré meúwáábohíjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchó múúhake píáábóneri

panévaré méénúraítyúronéhjí muha méméénuhíjcyá ímíáánéjuco íjcyane muha meúwáábohíjcyánéllííhye. Aane muurá ámuha méwaaajácú muhdúhjáa ámúhama muha meíjcyame ámúhake mepíáábohíjcyáne.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébé Apííchóré ámúhake ímíjyuuvu ájcume tsaímíyé ámuha mecáhcujtsó dííbyé uwááboju ámúhake muha meúwaabóne. Aame muurá eene muhdú muha dííbyeke meúraávyehíjcyádújuco ámuha meúraávyehíjcyáné ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe.

⁷ Ehdu nééróné pañe ámuha dííbyeke tsaímíyé meúraávyehíjcyámedítú muurá Matsedóóniámá Acááyá inújjícú cahcújtso múnáa ámúhadítú íífváne tehdu úráávyehíjcyáhi.

⁸ Ááné uwáábojúu muurá ámúhadítú tsújaavéné tsá apáámyéré téené inújjícu múnáa wáájácútu. Muuráhjáa tsúuca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Téhdurée waajácúme ámuha ímí Píívyéébeke mecáhcujtsóne. Áánéllii tsáhájuco muha muucá teene meúúballéítyuróne.

⁹⁻¹⁰ Muurá téhdure múúhake úúbállehíjcyámé éhnée ámúhake muha

maááhívéjémeke tsaimíyé ámuha mewáatsúcupejtsóne. Áhdure múúhakey úúbállehíjcyámé nījcyotájtekérée ámuha mecáánívahíjcyámé icyooca botsíi ímiáábé Píívyéébekéréjucó ámuha mecááníváábeke meícuvémé metéhmejíjcyáné múijyú tsiíne ílli tsááíne éhnée dsíjívéebeke díbye bóhíftsoóbe. Díbye muurá tsúuca meke pájtyetéstó méimítyú hallútú meícúbáhrámeíyónetu.

**Tetsaróónicárí Páávoró
úwaabóne**

2 ¹Aane muurá ámuha táñahbémú méwaajácú bañúháñée ámuhakey muha maááhívéjéetúne.

²Muuráhjáa Píripovu múúhakey dítye ícúbáhrároné pañe íínerí íllityétumé ámuhakey muha méúwááboté Píívyéébedívú muha mecátsípáávéenema. Áamedíi múúhadi tsaate úúhívatéróné pañe ámuhakey muha méúwaabóné muurá ámuha mecáhcujtsóhi.

³Tsáháa ímityúné ámuhadítyú muha mejtsámeíne íllure ámuhakey muha maállityúne.

⁴Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe pámé íjtsaméíyé wájácú néébe múúhakey ityújkevééllémekéjucó níwáávéne uwááboju íne muha méúwáábohíjcyá ámuhakey díbye ímillédújucó. Tsá muha méúwáábohíjcyatú mímúnáa múúhakey ímí íjtsúcunúki.

⁵Aane wájácú ámuha menéene tsáháa múúhakey ámuha maáhdórokíyé tsaimíyé ámuhakey muha méúwáábohíjcyatúne. Aane Píívyéébe waajácúhi.

⁶Áhdurée tsá muha mejyácunútú mímúnáa múúhakey mityájtsóiyóneri. Muuráhjáa ihdyu ímiááné múúhakey ámuha mémityájtsóiyá Críjtorée múúhakey uwáábojtédívú pícyóómeke. Áronáacáa tsá muha mejyácunútú téeneri.

⁷⁻⁸Muuráhjáa ihdyu ámuhakeyé muha tsaimíyé mépiáábohíjcyá éhne múúne tsiiméké tsiiju téhmedu ámuhakey muha mewájýunema. Aamée ámuhakey muha méúwáábohíjcyá ímiáájú ápíchó nénehji múúhakey pátyehíjcyároné pañe.

⁹Aane cáhawáa méitsáávé muhdúhjáa ámuhakey muha méúwáábo ámuháj piíne muha mejcyame mewákímyeíhíjcyáné pécóhajchótá cójñhajchótá téene tájpi muha mejcyaki. Tsáháa íínerí ámuhakey muha mejyévétsohíjcyatúne.

¹⁰Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsaimíyée ámuhama muha meícyahíjcyánéllii íñetú muha menéétsámeítyúne. Aane téhdure Píívyéébe waajácúhi.

¹¹Áhdure ámuha méwaajácú ámuhakey muha méúwaabómé mecánáájánuhíjcyáné éhne múúne tsiiméké cáani ménenu.

¹²Muuráhjáa ámuhakey muha menéhíjcyá Píívyéébema ímíneúvú ámuha mejcyá muhdú dífbyeéjté íjcyáiyódú íavyéúejtée ámuha mejcyáíneúvú ámuhakey díbye méménumeke.

¹³Áané hallúvú muha pájyuvaré météhdútsohíjcyá dífbyeke. Muuráhjáa dífbye uwááboju mímúnáa íjtsaméí íjcyatúné

muha ámuhakye meúwáábónéllii ámuha ímí mecáhcújtsómé tsúúca méímíjpyetéhi.

¹⁴Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, muurá Críjtoke ámuha mecáhcújtsóné hallútú ámuha múnáaré ámuhadi ícúbáhráhíjcyádúu idyé múúhadi Jodéari muha meícyáné cahcújtsó múnáadi múúha múnáaré jodíómú ícúbáhráhíjcyáhi.

¹⁵Diityéree muurá dsíjivetsó Ávyéjuube Jetsóoke íhdée múúha múnáaré idyé íjcyámeke Píívyéébé íhyú uubáalle múnáake idsíjivetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú íjcyáítyuróne. Áánéllii pamévakéré tsarílléme.

¹⁶Aame muurá tsá ímíllehíjcyatú jodíómú íjcyátúmeke muha meúwaabóne. Ááneri íhyallúvúré éhniínevu ímityúné méénuhíjcyáme. Árómeke téené hallútú Píívyéébe ícúbáhraáhi.

**Páávoró ímíllé Tetsaróónicári
íjcyáné cahcújtsó
múnáake iááhíveténe**

¹⁷Ámuúha múúhá nahbému, éhnée ámuhadítú muha metsátsihdyu muurá tsúcájáhréjuco meé. Aame íne ámuhadítú tsíhyulle muha meíjcyarómé ámuhakye méítsáávehíjcyáhi. Áánéllii muha méimíllerá ámuhakye maááhíveténe tsiíne maátyúmíjcatsíki.

¹⁸Éíjyújucooróo o ítsámehíjcyaróné oore ámuhakye o ááhívetéíyóneri. Árónáacáa Naavéné táíjtsaméí tútávajtsóhi.

¹⁹⁻²⁰¿Aane íne íínevú muha mecátóróóvéne méímíjyúúvéé

Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiíne tsáácoóca? Muurá íhdyu diityéjuco ámuha ámuhadi téíjy muha meímíjyúúvéime.

3 ¹Áámekée ámuhakye muha maájtyúmííyóneri meíjyáunúhíjcyánéllii ámuha éllevu tsúúca muha mepéjúcooráhi. Árónáacáa muhtsi mécoévá Atéénávúre.

²⁻³Átsihdyúu ménahbe Timotéo téhdure Píívyéébé íicúve múnáajpi íjcyáábekéréjuco muhtsi mewáalloone ámuhakye díbye Críjtoadítyú íjcyáné uwááboju íúwáábóneri itsápíjtsoté éhniínevu ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtsó tsaate ámuha múhdurá meíjtsámeítyu íne ícyooca meícúbáhrámehíjcyánéhíjtu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ehdu nénéhjiri meícúbáhráméíne.

⁴Muuráhjáa ámuhama muha meíjcyácooca ménéhíjcyá meícúbáhráméíne. Ahdújuco muurá meícúbáhrámehíjcyáne.

⁵Ááneríi mityane ámuhadi o íjyáunúnéllii Timotéoke ó wallóó díbye ámuhakye íúújeté muhdújucó ámuha Críjtoke mecáhcújtsóné o wáájácuki. Ópée mityane ó íllityé baúháné ámuhakye muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné íicyánejcúvú llúúcúíyóneri.

⁶Árónáa Timotéo ámuhadi Tetsaróónicári úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsóne pamévamáyé mewájyúcatsíhíjcyáne. Téhdure múhtsikye úúballébe ámuhadi muha meíjyáunúhíjcyádúreva idyé

múúhakye ámuha maájtyúmífyóneri meíjyácunúhijcyáne.

⁷⁻⁸ Ááneri mítyane muha meímíjyuuvé panévaríyé muha meícúbáhrámeíyómé ímí tehdújuco ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoke meúráávyéneri.

⁹ Ááné hallúvú mítyane muha Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi.

¹⁰ Muurá paíjyuuvaré muha dífbyeke piáábó métáúmeíhijcyá tsiíne ámúhakye muha maááhívetémé éhníínevu ámúhakye meúwáábo dífbyeke mecáhcújtsónéjcutu tsátsii ímííneúvú ámuha mewáájácútúne.

¹¹ Aane ihdyu óvíí Máavyéjuube Jetsocríjtoma múúhakye piááabomútsí ámúhakye muha maááhívetéki.

¹² Áhdure óvíí ámúhakye piááaboobe íne ámúhakye muha mewájuudu ámuha pamévamáyé mewájujycatsíki.

¹³ Aane óvíí ámúhakye piááaboobe tsaímíyé dífbyeke ámuha meúráávyé múijyú Máavyéjuube Jetsocríjtó ihñéjteke újcúvácooca ííne ímítyú ámúhá hallúrí íjcyatúmé ámuha dífbyedívú meúújetéki.

Píívyéébe ímillédú meíjcyane

4 ¹ Áánéllii ámúhakye múúhá nahbémuke muha menéé Máavyéjuube Jetsóo mémeri panévatúré tsaímíyé ámuha meíjcyá Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámúhakye muha meúwaabódu. Aane óvíí ámuha méúraavyé éhníínevu.

² Muurá ámuha méwaajácú Ávyéjuube Jetsóo taúhbajuré ámúhakye muha meúwáábohíjcyáne.

³ Muurá Píívyéébe ímíllé dífbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíne díbye ímillédú meíjcyane. Áánéllii tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne.

⁴ Múu ityáábávajcatsíne tsaímíyé ijcyáhi.

⁵ Tsá múu Píívyéébeke wáájácútúmé dárífvécatsíhijcyádú átéréénéhíí hallútú ícúbáhrájcatsítyúne.

⁶ Tsá múu ínáhbé táábake pátsáríjcyotúne. Muurá ehdu dárífvemeíhijcyámeke téené hallútú íhnáhooiné Píívyéébe ícúbahráne. Téénélliihyé muurá tsúúca ámúhakye éjyu muha meúúballé teéne.

⁷ Tsáháa ímítyunéhíí meméenu díbye meke újcutúne. Mekée újcuube ténehji meíhvéjtsóne meímíjpyetéki.

⁸ Ááné uwááboju tsaate éhdiívallehíjcyámé tsá míamúnáake éhdiívalletúne. Píívyéébekéré ehdíívallémé mépañévúu ípííchó ipícyóóneri meke ímíjpyetétsóóbeke.

⁹ Áánetu íne muhdú ámuha tsané nahbémú mewájujycatsíínetu tsáhájuco ámúhakye o cáátúnúityú tsúúca Píívyéébé túkevéjtsójú pañe ámuha meíjcyame tehdújuco mewájujycatsíínéllííhye.

¹⁰ Muurá Matsedóóniá iiñúji múnáa ménahbémuma ímí tehdújuco ámuha mewájuycatsíhijcyáne. Áronáa ámúhakye muha menéé éhníínevu ámuha pamévamáyé mewájujycatsíki.

¹¹⁻¹² Aame ihdyu tsaímíyé íbúwajíí ámúhá wákimyéiyi meíjcyá ííná ámúhadítúyú ípíhtótu muhdúhjáa

ámúhake muha meúwaabódú
tsijte cahcújtso múnáa íjcyatúmé
ámúhake íavyejúúlleki.

Ávyéjuube Jetsóó tsiíne tsááiíne

¹³ Ámuúha múúhá nahbému,
téhdure muha méimíllé ámuhake
meúúballéné íne tsúúca cahcújtso
múnáa íjcyame dsíjvehíjcyámé muhdú
íjcyaiíne ámuha ídátso meíjtsúcunúne
mekímóóvétu eene pájtyetéityúmé
ídátso kímóóvehíjcyádu.

¹⁴ Muuráhjáa Jetsóó dsíjveebe
tsiíne bóhiíne mecáhcujtsómé
méwaajácú téhdure Píívyéébe meke
bóhítsoííne dííbyeke mecáhcujtsómé
medsíjvémeke.

¹⁵ Muurá tsiíne díbye tsáácooca
téijyu íjcyame tsá pééityú
medsíjvéme íhdéré dííbye élleu.
Ehdu Píívyéébere néene íne
ámúhake muha meúúballéhi.

¹⁶ Aabe Jetsóoma wálloó níjkyéji
múnáa avyéjúúbeke dííbyé rojrócori
díbye meke ípíúva dííbyé cahcújtso
múnáa meíjcyámeke. Áijyu muurá
pámeere múhdumé dííbyé cahcújtso
múnáa meíjcyame tsiíne mébóhiíhi.

¹⁷ Átsihdyu ihdyu botsii téijyu
íjcyámema tsaméhíjjuco mepééíne
cáamevu Máavyéjúúbema
maátyúmíjcatsíki. Aame dííbyema
meíjcyaa muhdú íjcyáityúmeréjuco.

¹⁸ Áánéllii téenevu mecátóroóvéne
métsípátsócatsíhijcyá.

5 ¹ Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóó
tsááiíne, ámuúha múúhá
nahbému. Áronáa ihdyu tsá
mewáajácutú múijyú díbye tsááiíne.

² Muurá tsúúca ámuha méwaajácú
meíjtsótúnáa díbye tsááiíne éhne
múúne naní múnáajpi pejco meke
ábáínejcúdu.

³ Muurá míamúnaa nehíjcyaa
ííne imíjyaú íjcyaiíne. Áhdure
íjtsúcunúmye múijyú íiná
pájtyéityúne. Áronáa ílluú
néétútsihdyu íjcyaiíne ícúbáhrameí
éhne múúne wállehdivú peecutére
tsiimáva ávyé wájtside. Áánetu
muurá tsá múha pállójcóityúne.

⁴⁻⁵ Áronáa tsáhájuco ámuha
meíjcyatú éhne múu cúúvétsii
meíjcyadu. Muurá tsúúca ámuha
méwaajácú teene éhne múúne
cóoji páneere íiná maájtyumíne
mewáajácúdu. Áánéllii tsáhájuco
ámúhake tene ábáínejcúityúne.

⁶ Áhdícyane metsu ímíááméré
meíjcyá téihbúwaréjuco. Tsáhájuco
tsaatédú wáajácúmeityúmé
meíjcyáityú éhne múúne cúwame
íjcyadu.

⁷ Muurá cúwamee, lííyícyavémee,
éhdume tsá wáajácúmeityú éhne
múu cúúvétsii íjcyadu.

⁸ Áánetu ihdyu mee péététsihy
múu íjcyadu menéeme tsúúca teene
mewáajácúme metsu ímíáámeréjuco
meíjcyáne Píívyéébeke
mecáhcújtso ímítyúnehjívú
metáhjátsámeityu éhne múúne
tsodáhó ityáhjátsámeityu
cóhpéneúvú wátájcámeidy. Ááne
metsu ímííneúvú meúraávyé íne
mepájtyeténé uwááboju éhne múúne
tsodáho íwatájcoji wátajcódú
ííwane mewágóóóvéíyónetu meke
pájtyetétsoííne.

⁹ Tsáháa Píívyéébe meke újcutú
meícúbáhrámeíki. Muuráhjáa ihdyu
íllure meke téénetu pájtyetétsoobe
Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

¹⁰ Áánélliihyé dííbyeke
wálloobe mewáiyuri díbye ídsíjve
múijyú meke díbye újcúvácooca

pámeere téjyu íjcyámema
medsífjivéjúcooromé tsaméhjĩ
dífbyema mejjcyaki.

¹¹ Áánéllii ámuha
meméénuhjicyádú éhniíñevu
métsípátsojcatsĩ tsaimíyě
Píívyéébema ámuha mejjcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoró túkëvejtsóne

¹² Ahdícyane ámuúha múúhá
nahbémuj, ámuúhake muha menéé
ámuha maávyejúúlle ámuúhá
túkëvejtsojtėke.

¹³ Ímiááméré mejjcyáne
mewájyú diityėke. Tsá múu
múnáátsójcatsityúne.

¹⁴ Téhdure ámuúhake muha
menéé tsaate wákimyéityu
óvéhéemeke ámuha metáúhbaki.
Téhdure panévaturé íhtsunúmeke
mépiáábo. Ehdu múu píáábohíjcyá
pamévakeré múhdurá ditye
íjcyáronéhjĩ iáábúcúnema.

¹⁵ Aame ihdyu téiibúwá
mejjcyaco. Tsá múu tsaate ímityúne
ámuúhake méénuróné píámeityúne.
Ímiááméré mejjcyáne íllure
mépiáábojcatsi.

¹⁶⁻¹⁷ Paíjyuvaré Píívyéébema
meíhjuváne méimíjuhíjcyá.

¹⁸ Météhdútsohíjcyá panévá
hallúvuré dífbyeke. Muurá
íñe Jetsocríjtoéjté mejjcyame
panévare meke pátyehíjcyánéhjĩ
hallúvú dífbyeke metéhdujtsóné
imílleébe.

¹⁹ Áábé Apííchó ámuúhá
pañe íjcyane ámuúhake
túkévétsohíjcyáné tsáma
méíhvéjtsodíñe.

²⁰ Áhdure íñe dífbyere tsaatédivú
bóhówájtsóneri iiná pájtyeíñe ditye
úúbálleneri tsá múu ífcúvetumé
íjcyatúne.

²¹ Áronáa ihdyu múu ímíñeúvú
íjtsó keená ímiááné íjcyane
iúraávyeki.

²² Aame ihdyu mémeenújucohdí
ímityúne.

²³ Ahdícyane óvíi Píívyéébe
ámúhake píaabó íñe ímityú
ámúhá hallúrí íjcyájucóótuki.
Aabe ihdyu óvíi ámuúhake tehmé
ámúhaj pí, ámuúhá íjtsaméi, ámuúhá
íbuúúné, múijyú tsiíñe Ávyéjuube
Jetsocríjto tsáácooca ámuha íñeri
menéétsámeityuki.

²⁴ Tsá muurá íñeri meke dibye
bánúityúne. Muuráhjáa íñéhdújuco
meke dibye újcune. Aabe muurá
téhdure páneere mééma méénuú
muhdú íñéhdúú.

Páávoró pítyajcóne

²⁵ Ahdícyane ámuha múúhá
nahbémú mejjcyame múúhá hallúvú
Píívyéébeke píáábó paíjyuvaré
métáuméi múúhake dibye
ipíááboki.

²⁶ Téhdure ámuúhake muha
menéé ámuha tsané nahbémú
mejjcyame medúúrúvájcatsíki.

²⁷ Téhdure ámuúhake muha
méníwaavé Ávyéjuube Jetsóo
mémeri íñe íhyaamí pañe ámuúhama
o íhjuváné ámuha mewáájácútso
pámeekéré elle íjcyané cahcújtso
múnáake.

²⁸ Ahdícyane óvíi dífbyeréjuco
Máavyéjuube Jetsocríjto ámuúhake
píaabóne. Áyu tehdujuco.

2 TETSARONITSÉÉTSE

Hállúvúeháámí Tetsaróónicárí ijcyáme

éllevu Páávoru cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 ¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnáa múúhá nahbému, íhyaami íñe tsiíñe muha mécaatúnú ámuha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha mejjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúraávyehíjcyáme éllevu.

² Aamútsí ihdyu óvíi ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha mejjcyaki.

Ímityúmema Píívyéébe ímibájchoju méénúíñe

³ Ámuúha múúhá nahbému, muurá Píívyéébeke muha météhdútsohíjcyá ámuhá hallúvú ímí dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé mewájyújcatsínéllííhye.

⁴ Mítýane muha méimíjyúú ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsóne meúraávyéneri. Aane muha méúúbállehíjcyá tsijtye dííbye cahcújtsó múnáake.

⁵ Ehdu muurá ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáneri ámúhake waajácútsoobe ímiááné tsúúca dííbye avyéjuejte ámuha mejjcyane. Áánéllíi ámuha meícúbáhrámeíhíjcyá ímiáámeréjuco ámuha dííbyema mejjcyaki.

⁶ Áronáa ihdyu eene ámúhadi ícúbáhráhíjcyámeke téhdure ícúbáhráííbye.

⁷ Áánetu ihdyu meícúbáhrámeíhíjcyánetu meke állíjchútsóííbye múijyú Máavyéjuube Jetsóó íhtsutúmé nájkyéji múnáama cúújuwádú péétécunúnéj piine tsáácoóca.

⁸ Ehdu tsááííbye íñe Píívyéébeke íéhdiiválléne dííbyedítyú íjcyáné uwááboju ímiááné íjcyáneri ícúvéhíjcyátúmeke ícúbáhraki.

⁹ Aame ílluréjuco wágóóóveíñé múijyú nájkéváityúné ícúbáhrámeííhullévu. Aame tsá múijyú dííbye avyéjé íhtsutúné íjcyane ájtyúmítyúne.

¹⁰ Ehdu muurá méénúííbye Ávyéjuube Jetsóó tsiíñe itsáácoóca. Áijyu dííbyeéjte mejjcyame dííbyeke maávyéjujtsómé méduurúvaáhi. Muurá téijyu tsaméhjí dííbyema mejjcyáa dííbye uwááboju muha ámúhake meúwáábohíjcyáné ámuha ímí mecáhcújtsónéllííhye.

¹¹ Áánéllíi pajjyuvaré muha Píívyéébeke piáábó ámuhá hallúvú métáúmeíhíjcyá ámúhake díbye újcume tsaímíyé dííbyema ámuha mejjcyaki. Áhdure muha métáúmeíhíjcyá dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ímiáánéré meméénúyóneri

metsúúrameíhijcyáné ámuháma díbye ipánéévétsoki.

¹² Ehdu nénéhjiri máavyejútsó Máavyéjuube Jetsocríjtóke. Muurá meke ávyéjútsóiibye Píívyéébé meke íídaatsólléne dííbyej tééveri újcúmeke.

Naavéneéjpi méénune

2 ¹ Ámuúha múúhá nahbémut, muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááíñé úmíwari páhduvaré néene mávaríjchojúúné íjcyaaíhi.

² Áánéllii ámuhákye muha menéé íñe Píívyéébé uwáábódú nénéhji tsaate naavédú néene íítténé pañe íajtymíné uwáábóneri ámuha meíllityéne memújtátuki. Áhdure tsaate múúha mémeri íllure íállíñe icyáátúnúháámí pañe ‘tsúuca Ávyéjuube tsájucóóhií’ íñéhaami ámuha éllewu wállóhajchíí méíícúvedí téeneri.

³ Tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe. Muurá ihdyu ímíáané díbye tsááíñé ihde tsaate Píívyéébé uwááboju állíuríyéjuco dílloíñe. Téijyu muurá bóhówáávéiibye ímítyuube Naavéneéjpi íjcyáábeke Píívyéébe ícúbáhráííbye.

⁴ Aabe páhduvaré dárííveé Píívyéébeéjteke dííbyekéré ditye dúúrúváyóneri íjyácunúnema. Muurá Píívyéébedi idíllómeíñe dííbyé duurúvájá pañévu úcáávéííbye.

⁵⁻⁶ Aane muurá ámuha méwaajácú íveekí ícyooca díbyéi bóhówáávetúne. Muurá ihdyu íéévéi úújetécooca bóhówáávéííbye. ¿A tsá ámuha meítsáávetú éhnée ámuhákye

ehdu mééma tene pájtyeíñé o néhijcyáne?

⁷ Tééné pañéjúcooro muurá mee ícyooca. Áronáa ihdyu tsáhái díbye méhdivu bóhówáávetú Píívyéébere néhdújuco. Díbye ihdyu dííbyeke íhvéjtsócooca botsíi bóhówáávéííbye.

⁸⁻¹² Aabe muurá Naavéné ihnáhooríyé méénúraítyúronéhjí méénuu téeneri míamúnáake imújtátsoki. Ehdu imyéénúneri mújtátsóiibye Críjtodítýú íjcyáné uwááboju ímíáájú cáhcújtsotúmé wágóóóvéímyeke. Áánéllii Píívyéébe diityéké íhvéjtsóo ditye awáá íimíllédú teene icyáhcújtsoki. Aame tééné déjúcotu ílluréjuco wágóóóveíñe. Áronáa Ávyéjuube Jetsóo ítsáácooca eene ténejcúvú diityéké íbúwátsohíjcyáábeke íámítsaráhcori ícúbáhráábeke íllure íbátsuhjácóneri dsíjívétsoóhi.

Muhdú mepájtyetéíñe

¹³ Áánetu ihdyu ámuhákye Píívyéébe wájýúnéllii ámuha dííbyeke ímí mecáhcújtsóné hallúvú muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco díbye meke újcune ípíííchó meke ímíjpyetétsónej tééveri dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyetékí.

¹⁴ Ahdújucóo muurá íñe ámuhákye muha meúwáábónej tééveri díbye ámuhákye újcune Máavyéjuube Jetsocríjtoma tsaméhjí dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

¹⁵ Ehdu teéne, ámuúha múúhá nahbémut. Ahdícyane tsáma máábájíívedí éhnée ámuhádi muha meúlléjécooca ámuhákye muha meúwáábohíjcyáne. Áhdure íñe

waajácúháámí pañe ámuúhake
muha menéhijcyané méhvéjtsodíñe.

¹⁶⁻¹⁷ Aane óvíí Máavyéjuube
Jetsocríjtomútsí Méécááni
Píívyéébema ámuúhake píaabó
tsaímíyé ámuha mejjcyame
ímiáánéré meméénuhíjcyaki,
áhdure ámuha ímiáánéré
meíhjúvahíjcyaki. Muuráhjáa
mítyane meke iwájýúnéllí méhdi
íídáátsóvéne meke újcuube
múijýú níjkéváityúné meímíjyu
dííbyema íavyéjuri mejjcyáíñévú
mecátsípáávénema.

**Páávoró néé píááboju diityé
hallúvú ditye ityáúmeíki**

3 ¹ Ahdícyane ámuúha múúhá
nabhémuj, múúhá hallúvú
téhdure Píívyéébeke píáábó
métáuméí díbye múúhake ípíáábo
Jetsocríjtdítýú íjcyané uwááboju
muha pahúllevá múnáadívú
metsújaúcúné ditye tsaímíyé
ícyáhcújtsó ámuháa mecáhcujtsódu.

² Áhdure métáuméí díbye
múúhake ityéhme ímityúmé
múúhake imyéénútuki. Tsá
muurá paméváré dííbyé uwááboju
cáhcújtsotúne.

³ Áronáa Píívyéébe ímiáábé
íjcyaaabe ámuúhake píáábo tsaímíyé
ámuha mejjcyaki. Áhdure idyé
ámuúhake téhméiíbye ímityúnéhjitu.

⁴ Muurá muha méwaajácú
ámuúhake muha meúwáábohíjcyáne
ámuha meméénuíñé ámuúhake
díbye túkévéjtsóneri.

⁵ Aabe ihdyu óvíí ámuúhake
píaabó ímíñeúvú ámuha mewáajácú
mítyane meke díbye wájyune.
Áhdure idyé óvíí ámuúhake
píááboobe ímityunéhjí ámuha

maáábúcu muhdúhjáa Críjto
áábúcu híjcyádu.

Muhdú mewákímyeíñe

⁶ Ahdícyane ámuúha múúhá
nabhémuj, Máavyéjuube Jetsocríjto
mémeri ámuúhake muha menéé íñe
ámuúhake muha meúwáábohíjcyádú
íjcyátúmema ámuha
menáhbévatu eene iwákímyeíñe
ímíllehíjcyátúmema.

⁷ Muurá tsúúca ámuha méwaajácú
muhdú muha mejjcyadu ámuha
mejjcyáíyóne. Muuráhjáa elle
ámuúhama muha mejjcyácooca tsá
wákímyeítyúmé muha mejjcyatúne.

⁸ Aamée tsá muha mumájchó
pevéneré áhdóratúné
memáchohíjcyatúne. Muuráhjáa
muha méfcúbáhrámeíhijcyá
wákímyéiyi cójñhajchótá
pécóhajchótá téene tájpi
muha mejjcyaki. Ehdúu muha
mewákímyeíhijcyá íñeri ámuúhake
muha mejjyévéjtsótuki.

⁹ Muuráhjáa ihdyu ímiáánéjuco
múúhake ámuha mepíáábóiyóné
íñe Píívyéébé wákímyeí muha
meméénúmeke. Áronáacáa
ihdyu múúhaye mewákímyeíñe
tájpi méicyahíjcyá tehdu ámuha
mejjcyaki.

¹⁰ Muuráhjáa ámuúhama muha
mejjcyácooca ménéhíjcyáhi:
“Iwákímyeíñe ímílleítúmé tsá múu
májchotúne.”

¹¹ Áanáacává muurá ámuha
tsaate pevétaré tsíñéhjiríyé
méicyahíjcyáhi.

¹² Áanéllíi ehdu ícyahíjcyámeke
Máavyéjuube Jetsocríjtó taúhbaju
íjcyane muha menéé ímiááméré
íjcyáne iwákímyeíñe tájpi íjcyaki.

¹³ Ámuúha múúhá nahbémuj,
méóóchévedí ímiáánéré ámuha
meméénuhíjcyánetu.

¹⁴ Ehdu íne ámuúhake muha
waajácúháámí pañe meúwaabóné
tsaate lléébótúmeke méwáájaco
caatyé íjcyane. Áámema
ménahbévájúcohdí ditye tééneri
iñúcójpívéne iwájácúúve múhdurá
idyáíífvéméíhijcyáne.

¹⁵ Áronáa ihdyu tsá múu diityéké
tééné hallútú múnáájtótúne. Íllure
ihdyu chooco ímíñeúvú méuwaábó
ditye íímíjpyeté ménahbémújuco
íjcyámeke.

Páávaro pítyajcóné

¹⁶ Aane óvíi Píívyéébe ímiáábé
íjcyaaabe ámuúhake túkévejsó
íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Aabe
ihdyu óvíi ámuúhake panéváturé
píaabóhi.

¹⁷ Aane íne ícyooca ámuúhake
pámeekéré o dúúruváné páñetu
oore ó caatúnúhi. Ehdu muurá
nihñéré ooréjuco o cáátúnuhíjcyané
páneere táwaajácúhaamínetu.

¹⁸ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube
Jetsocríjtó ámuúhake píaabóhi. Áyu
tehdújuco.

1 TIMOTÉO

Tujkénú Timotéo éllevu

Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹ Oo Páávoru o íjcyáábekée Mépájtetétsoobe Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki.

² Aabe íhyaami diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii ávyeta tájtsiiménédú uke o íjtsúcunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óvíi meke íídaatsóllédú íjcyamútsí Máavyéjuube Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Átéreéné uwáábotu Páávoru teífúwajtsóne

³⁻⁴ Muuráhjáa Matsedóóniá iiñújivu o péébe uke ó neíñú Éépetsóvú u cóéváne tétsii átéreénéhjí íhdé múnáaúvúu ícyahíjcyanéhjí úwáábohíjcyámeke u bóíjcyu ditye teene iúwaabójúcóótuki. Muurá bañúháñé ténéhjíríyé meíjcyame tsá meméénúityuró Píívyéébé tsíjtyeke ímiáájuvu mewáájácútsóínévú meke níwaavéne.

⁵ Áánéllii uke o née diityéké u úwáábo íné íjtsaméí íbúuúneri íjcyájúcootúme tsáímíyé Píívyéébeke icyáhcújtsóne

iwájyújcatsí muhdú ímiááne mewájyúcatsíhdyu.

⁶ Ehdu íjcyafyótsihvu tsaate íñetú diityéké píáábóityúnéhjíríyé ityáhjácatsíñe tsá tehdu íjcyatúne.

⁷ Aame muurá imíllerá Píívyéébé taúhbájú uwáábojte íjcyane. Áronáa tsá ditye wáájácutú ínnélliihyéhjáa ímichi meke téénevu díbye ájcune. Úwáábohíjcyámé íevenéré iwáájácutúne.

⁸ Muurá ínnélliihyéhjáa meke díbye téénevu ájcune mewáájácúhajchíí tehjújuco teéne.

⁹ Tsá teene taúhbaju tsáímíyé íjcyámé wáábyuta íjcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsotúme ímítyunéhjí méénuhíjcyámé wáábyuta teéne. Píívyéébeke ávyejúúllétúme dsíjívétso múnáa, cáánímuke, tsíjímuke, dsíjívétsohíjcyámé wáábyuta teéne.

¹⁰ Áhdure ihdícyáméhjima idyómácójcatsíñe, tsamééré wajpíímú walléemú dómácócatsíhíjcyámé wáábyuta teéne. Míamúnáadvú náhjíhénuhíjcyáme, állú múnáa, pánehjídú imyéénúityúné íhgyúvahíjcyáme, ímiá uwááboju íllure éhdiivállehíjcyáme, éhdúme wáábyuta teéne.

¹¹ Áané uwááboju muurá íñe ímiáájú pajtyéteju úwááboobéré

ó pehíjcyá Píívyéébe oke
níwaavéne.

**Páávoró duurúvá Píívyéébe
dííbyedi idáátsovéne**

¹² Áánéllí mityane ó téhdújtsó
Máavyéjuube Jetsocríjtoke
ávyetáa múhdurá o nééróóbeke
oke téénevu ipícyóóbeke díbye
tsípátsohíjcyánéllíhíhe.

¹³ Dííbyedíi o úúhívaténe
dííbyé cahcújtso múnáadi o
ícúbáhhahíjcyáróóbeke oke
téénevu pícyoóbe. Áronáacáa
ihdyu táwaajácútubáané ehdu ó
dáríívémeíhíjcyá dííbyekéíkyé
o wáájácútúnéllíhíhe. Áróóbedíi
ihdyu Píívyéébe óhdi idáátsovéhi.

¹⁴ Aabe oke mityane píáábóneri
íñe Críjtoke o cáhcújtsóóbedívú o
cátsípáavéne botsíi pamévakeré ó
wajyúhi.

¹⁵ Áánéllí ó iyyácunúhíjcyá
pámeere dííbyeke
cáhcújtsóíyóneri. Muuráhjáa
ímiáané mewájjuri tsaabe
ííñujívú ímityúme mejícyámeke
ipájtyetétsoke. Aanéhjáa muurá
oo páme ehnííñevúré ávyetá
ímítyuúbe.

¹⁶ Áróóbedíi óhdi Píívyéébe
íidáátsóvéne oke ímíjpyetétso
muhdú pámeere ímityúme
íjcyárómeke iwájjyune tajtyééveri
iúújétsoki. Áánetu méwaajácú
pámeere ímityúme íjcyarómé
Críjtoke icyáhcújtsócooca újcuíñé
mújjyú idsíjivéjúcóótyúne bóhi.

¹⁷ Áánéllí metsu Píívyéébe
apáábyéré íjcyaaabe mújjyú
muhdú íjcyáítyuube pane
wáájácúúbeke maávyéjútsohíjcyá
maájtyúmítúróóbeke. Ehdu tééne.

¹⁸ Ahdícyane Llihú Timotéoj,
ímíchi díícyáne íhnáhoóróné pañe
ímíñevú tsaííbuwáre díícyáne
dúwááboco Píívyéébe ihjyúvúu
uke o níwaavéne muhdúhjáa
ménahbémú dííbyere túkévéjtsóneri
úhdityu néhíjcyádu.

¹⁹ Muurá tsaate ímí íjcyáíyóné
wáájácújúcoorómé tehdu íjcyane
ímíllehíjcyátúné nájcaúvú
ílluréjucu tútáváávehíjcyáne.
Ááne ílluréjucu Críjtodi ditye
úúhívatéhíjcyáne.

²⁰ Tehdúu Himenéomútsí
Arejáadorómá dáríívémeíñéllí
diityétsikye ó íhvejtsó
Naavéné hójtsí pañévú dityétsí
iwáájacu Píívyéébeke múhdurá
idyáríívehíjcyáne.

**Muhdú Píívyéébema
mefhjuváne**

2 ¹ Aane uke o née pámeere
míamúnáa hallúvú Píívyéébeke
piáábó ámuha métáúmeíhíjcyá
panévá hallúvúré téhdújtsomére.

² Múu táúmeíhíjcyá múhdumé
méiíñújí avyéjjute íjcyámé hallúvú
Píívyéébe diityéké píáábónej
péévé ímí ditye meke ityúkévétso
tsaímíyé dííbyema mejícyame
maávyéjúúlléjcatsíki.

³ Ehdu mejícyane ímí
íjtsúcunúúbé Mepájtyetétsoobe
Píívyéébeé.

⁴ Muurá ímíllebe pámeere
míamúnáa dííbyé uwááboju
icyáhcújtsóne pájtyeténe.

⁵ Muurá tsáápiiye Píívyéébe
íjcyáhi. Áábemáa ímí mejícyaiñé
téhdure tsáápiiye mééma ímífbajchó
Jetsocríjto míamúnáájpidívú
íípívyééénema.

⁶ Muuráhjáa wájuryumeityuubéré dsíjivé pámeere mífamúnaa ipájtjeté Píívyéébée dífbyeke néene éévé úújetétsihvu.

⁷ Áané uwáábojúu jodíomú íjcyátúrómeke úwááboobéré o péhíjcy a oke díbye pícyoobe íñe ó úwáábohíjcyá teene mecáhcujsómé mepájtjeténe. Ehdu íñe uke ó nehíjcyá ímíáánéjucó íjcyane Jetsocríjtó cahcújtso múnáajpi o íjcyánéllííhye.

⁸ Áanéllíi uke o nées pahúllévaré íjcyané cahcújtso múnáa ímíááméré íjcyáne íñevú táhjácatsítýmé tsaimíy Píívyéébema íhíjyúvahíjcy íhyójsine cáamevu íhbúcúnema.

⁹ Aane walléemú waajácútábaré ímíbájkímyeíyáhi. Tsá ditye mityane áhdómeíjyahíjvú íjycámeíñe páhduváré íhñíwaúúné idyáíívéne icyáávéityuró téhdure mityane áhdómeíñe icyáávevu.

¹⁰ Píívyéébedívuré íhvéjtsámeíñe díbye ímilléduré íjcyáiyóme.

¹¹ Aame dífbye uwáábojú íávyejúúlléne cúúvéhulléré lleebúcunúiyáhi.

¹² Tsá muurá walle úwáábóityuróne. Áhdure tsá dille wájpíkye ityáhjálléne dífbyeke túkévéjtsóityuróne. Áanéllíi o nées walléemú cúúvéhulléré íjcy a pihcyáávé pañe.

¹³ Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake ípívyéjtsóné boone Éébáke ípívyéjtsóhi. Ehdu néenéllíi tsá walle wájpí túkevéjtsolle íjcyáityuróne.

¹⁴ Tsáháa muurá Adáa Naavénédivú állítsámeityúne.

Muuráhjáa ihdyu Éébáre íállítsámeíñéllíi ímityúne meenúhi.

¹⁵ Ehdu néenéllíi muurá walle itsímáváneri ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Árólleke ihdyu Píívyéébe pájtjetétsoo dífbyeke icyáhcujsóne dille ímíáálléré íjcyáhajchíjyju.

Muhdú cahcújtso múnáa uwáábojte íjcyane

3 ¹ Áánetu cahcújtso múnáa uwáábojte tsaate íjcyane ímílléhajchíí tehdújucó ímíá wákímyeí íjcyane ditye ímilléne.

² Áronáa ihdyu téené wákímyeí méénume íñetú néétsámeityúme panévatúré ímíááméré íjcyáne úwáábóiyáhi. Aame tsáápíllekére táábáváiyáhi. Áhdure tsaimíy íaahíve múnáake waatsúcúpétsohíjcyáiyóme.

³ Aame tsá llíyícyávéityuróne. Tsá ditye tsaatémá úhbájcatsítityuróne. Tsá mityane idsídsíwáiyóneri ditye íjycacunúityuróne. Ímíááméré íjcyáne píáábóiyá pamévakéré íídaatsóllénema.

⁴ Áhdure piivyétéiyóme méwámyuma ítsíímeke ímíñeúvú ityúkévejtsóné ditye ímíááméré íjcyáne pamévakéré íávyejúúlleki.

⁵ Muurá ítsíímeke ityúkévejtsóné píivyététúme tsá Píívyéébe cahcújtso múnáake túkévéjtsóityuróne.

⁶ Áhdure botsíi béhnere cáhcujsómé tsá uwáábojte íjcyáityuróne. Muurá béhméréi íjcyame tsáijyju múúne íllure imítyájkímyeíñeri tútávájtsámeíiyá muhdúhjáa Naavéné tútávájtsámeídyu.

⁷Áhdure panévaturé
ímiááméré íjcyáiyá cahcújtso
múnaa íjcyáturomé diityéké
iáveyjúúlleki. Áijyu tsá ínej téeveri
Naavéné diityéké ícyánejcúvú
llíucútyuróne.

Muhdú túkevjtsojte íjcyane

⁸Téhdure idyé túkevjtsojte
ímiááméré íjcyáiyá pame
diityéké iáveyjúúlleki. Tsá
ditye állíuútyuróne. Áhdure
tsá ditye llíyícyávéttyuróne.
Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú
dsídsíwátyuróne.

⁹Tsá ditye ínetú
néetsámeítyuróne. Aame íne
mecáhcújtsonéjcu ímíneúvú
waajácúiyáhi.

¹⁰⁻¹³Áánéllii múu tujkenú
diityéké tsáneeri waajácullé ímí
ditye méénúhajchíí botsíi diityéké
tééné wákimyéivu ipícyoóki.
Aame tsáápíllekére táábáváiyáhi.
Téhdure piivyétéiyómé
mewámyuma ítsíímeke ímíneúvú
ityúkévejtso. Áhdure mewamyu
panévaturé ímiááméré íjcyáiyá
ditye diityéké iáveyjúúlleki. Tsá
ditye állíuúnújcatsítyuróne.
Ehdu muurá tsáimíyé tééné
wákimyéi múnaa íjcyámeke
pame avyéjuulléhi. Aame ihdyu
Jetsocríjtoker icyáhcújtsoné
uwááboju éhniínevu ínerí
núhnévetúme úwaabóhi.

Muhdú néijjto meúraavyéne

¹⁴⁻¹⁵Aane lléváhréjuco uke
o ááhívetéíne. Áronáa ihdyu
tsáijyu múúne ícúu o péétúnéllii
íne uke apáhajchíí ó nehíjcyá
muhdú Píívyéébeéjté íjcyame

dííbyé uwááboju íhvéjtsotúme
úráávyehíjcyámema u íjcyaiíne.

¹⁶Muurá íne meúraávyehíjcyajíjtó
ímiááné íhtsutúné íjcyánéllii íllu
nééneé:

Píívyéébe méhdivu
bóhówaavé míamúnáájpídívú
íípvíyéévenema. Aabée
ímiáábé íjcyane íapíícho
bóhówátsohíjcyáhi. Áábekée
níjkyéji múnaa ícúvehíjcyáábé
uwááboju pámehdíyé
tsújaavéné cáhcujtsóme.
Átsihdyúu tsiíne peebe
iáveyjuvu níjkyéjvu.

Ehdu muurá nééneé.

Píívyéébeke icyáhcujtsóné tsaate íhvétsoíne

4 ¹Aane Píívyéébe íapííchoj
téeveri meke boohówáwu
nehíjcyá páneere tsíhdyuréjuco
cápáyóóvéíne ihde nihnéetsihvuré
tsaate dííbyeke icyáhcújtsoróné
íhvéjtsóne naavéneéjté átéréénéhjí
úwaabóneréjuco úráávyéíne.

²Aame ílluréjuco mújtaíne eene
íjtsaméíuúvú wáájácúmeítyúme
pánehjídú ímiáámeúvúdú
úwáábohíjcyáné icyáhcújtsónema.

³Muurá téeméjtéjuco
úwáábohíjcyáné metáábávájcatsíne
ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa
majchóháne ímityúné íjcyane
nehíjcyáme. Áronáacáa muurá
Píívyéébe páneere majcho ípvívejtsó
dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame
téene tájpi meíjcyáné hallúvú
dííbyeke metéhdútsohíjcyaki.

⁴⁻⁵Muuráhjáa páneere tsáimíyé
ípívyéjtsóóbe. Áánéllii téene tájpi
meícyahíjcyánéhjitu tsáneetsa tsá
múhdurá meíjtsúcunútyuróne.

Muurá panévaré dífbyedívu
ímí néénéllíi ténehji méóóvéiyá
dífbyeke téhdújtsomére.

Muhdú uwáábojte íjcyane

⁶ Ehdu íñe uke o úwaabóné
ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíí
ímiáané Jetsocríjtó wákimyeí
múnáajpi ú íjcyaaíhi. Aabe
dífbyedítýú íjcyané uwááboju u
cáhcujtsóné ímí u úráavyéhajchíí
éhnííñevu ímí ú íjcyaaíhi.

⁷ Áanéllíi éhnííñevu ténejcúrí
pííñuméí ímíñeúvú u wáájacuki. Tsá
múu íícúvetú átéréenéhjí íhdityúré
íujcune tsaate úúbállehíjcyánéhjiri.

⁸ Muurá íñetú meke
píáábóityúnéllíi meíñnáho méjpi
mépiiñúhi. Áané éhnííñevu
muurá panévatúré meke
píaabóné Píívyéébé icyanéjcuri
mepííñumeíñe. Muurá meke
píaabóné ííñújí hallúrí meíjcyánetu.
Téhdure meke píáábóné dífbyema
tsaímíyējuco meíjcyáíñetu.

⁹ Ehdu íñe uke ó nées ímiáané
íjcyane. Aane ihdyu óvíi pámeere
cáhcujtsóhi.

¹⁰ Muurá méwaajácú íñé
imíjyaú tsaímíyé Mepájtyetétsoobe
Píívyéébema meíjcyaiñé dífbyeke
mecáhcujtsóme. Áanéllíi muurá
nehníwu méhdityu míamúnaa
íhgyúvahíjcyámé panévaríyé
meícúbáhrámeíyóné pañe tééne
wákimyeí méméénuhíjcyáhi.

¹¹ Aane páneere íñe uke o
néhíjcyanéhjí óvíi ú úwaabóhi.

¹² Áronáa ihdyu uke
tsiiménééllédímíyé ováhtsaré u
íjcyáábeke. Áanéllíi uke o nées
cahcújtso múnáake u úújétso muhdú
múúne ímiáábé Críjtó cahcújtso

múnáajpi íjcyadu u íjcyáneri,
u úwáábóneri, pamévakéré u
wájýunerí, panévatúré ímiáábé u
íjcyáneri.

¹³ Áamema íñe ílle o íjcyané
hajchótá Píívyéébé waajácuháámí
déhvéne dúwáábohíjcyá
tsápíjtsoobére.

¹⁴ Aabe ihdyu ímíñeúvú
méénuhíjcyá Píívyéébé uke
ájúné waajácuri iiná u méénune
u píívyeténe. Muuráhjáa dífbyere
túkévéjtsóneri cahcújtso múnáa
túkévéjtsojte díhyallúvú íhyójtisine
ipícyóóne dífbyeke píáábó táumeíñé
tujkéveri téénevu uke ájcuúbe.

¹⁵ Áané wákimyeí ihdyu ímíñeúvú
méénuhíjcyá pámeere iwáájácu
ténejcu ímí u úraavyéne.

¹⁶ Áanéllíi uke o nées u
úwáábohíjcyanéjcutu panévatúré
ímíñeúvú u téhmémeíñe tsaímíyé
ténejcu u úráavyeki. Ehdu u
íjcyáhajchíí ámuha tsaméhjí
mépájtyetéé múhdumé díuwáábó
illéébone cáhcujtsómema.

Muhdú cahcújtso múnáama meíjcyane

5 ¹ Aabe múu kéémeke
dícyáánidyu íjtsúcunúne
ímíñeúvú chooco túkévejtsohi.
Tsá múu uhbádúré túkévejtsotúne.
Áhdure ováhtsámuke díñahbémúdú
dájtsúcunúne ímíñeúvú túkévejtso.

² Kéémélleke díítsíjjudu
dájtsúcunúne ímíñeúvú túkévejtso.
Bádsíjcake díñaallémúdú
dájtsúcunúne ímíñeúvú
túkévejtsó ímityúné diityédítýú
íjtsámeítyuubére.

³ Téhdure pííbáyyujtéké píáábó
tééne tájpi ditye íjcyáíñetu.

⁴ Áánetu ítsíímema íaachímuma íjcyámeke óvíi diityéré píaabó cáánímutsíi diityéké pívyétsóne áhdódú ífvane. Ehdu néene Pívyéébe ímí íjtsúcunúhi.

⁵ Áánetu ímiááné iye íjcyané piibájyulle óvíi Pívyéébedívú icyátsípáávène paíjyuvaré piáábó táúmeíhijcyá díbye díílleke ípiááboki.

⁶ Áánetu íimillédú íjcyané piibájyulle ímityúné méénuhíjcyálleke tsá múu piáábotúne.

⁷ Íllu íne uke o néhíjcyanéjí páneere duwáábó cahcújtso múnáake ditye ífnetú ínéétsámeityuki.

⁸ Muurá tsaate íhyájkímuke íñahbéjteke ípiáábóiyóné ímíletúmé tsá ímiá cahcújtso múnáa íjcyatúne. Ímityúmé diitye cáhcújtsótúmé ehniínevu.

⁹⁻¹⁰ Téénéllii mépiáábohíjcyá píibájyujte walléemudítúyú tsúuca 60 píjcyábájuco íjcyame ímiááméré íjcyánetu bóhówaúcunúmeke, tsáápiikyérée tájívámeke, tsaímíyee ítsíímeke pívyétsómeke, íaahíve múnáake tsaímíyé wáátsúcuhíjcyámeke, cahcújtso múnáake piáábohíjcyámeke, tsaatéké kímóhcó nénehji pájtyémeke piáábohíjcyámeke, ímiáánéré méénuhíjcyámeke. Ehdu ícyahíjcyané piibájyujtékéré múu píaabóhi.

¹¹ Áánetu badsíjcaíchóméhjiúvú néene piibájyujtéké mépiáábodí tsáijyu múúne bañúháñé ámuha mepiáábohíjcyánáa tsiiñe ityáájváne tútávaavémé Críjtóke icyáhcújtsónetu.

¹² Aame téeneri ityútávaávéhajchíi íhyallúvúré ímityúné meenú téené déjúcotu iwágóóóveíñé ípyée íñehdu íjcyátúnéllíihye.

¹³ Muurá téeméjté jááháñeri pehíjcyá tsíjyáturéjuco óvéhe múnáa íjcyame. Aame tsíjtyedi íhgyúvaméré pehíjcyá átéréenéhjí úbálléjcatsímýere.

¹⁴ Áánéllii o néé ditye ityáájváne itsíímávámeke tsaímíyé ityéhme múha diityédítúyú íiná íhgyúvátuki.

¹⁵ Muurá tehdu néené piibájyujtédítúyú tsaatétsáhjí Críjtóke icyáhcújtsóné íhvéjtsóne Naavénekéréjuco úraavyéne.

¹⁶ Áhdícyane ámuha cahcújtso múnáadítúyú ámuha hájkímú píibájyujte íjcyáhajchíi múu iye píaabó tsíjtyedívú tájpityúme. Áánetu íhyájkímuma íjcyátúmeke múu pámeere cahcújtso múnáa píaabóhi.

¹⁷ Áhdure múu túkevéjtsojtemá uwáábojtéké avyéjuulléhi.

¹⁸ Muurá Pívyéébé waajácúháámitu néeneé: “Tríigó tátsoújcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu tsíeménevu íhgyu wátájcotú díbye imájchótuki.” Áhdure néeneé: “Wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi.” Ehdu néene Pívyéébé waajácúháámitu.

¹⁹ Téhdure uke o néé tsaapi cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe tsáijyu múhdurá íjcyane tsáápiiye dííbyé hallúvú úbálléhajchíi tsá múu ífcúvetúne. Áánetu ihdyu mífityétsíuba pápihchúúmeváuba úbálléhajchíi múu ífcuvéhi.

²⁰ Múu pámeere cahcújtso múnáá húmíj piínévú íhnáhoónécoba

úwaabó ímityúné imyéenuhíjcyané
íhvejsópityúmeke tsijtye téneri
ínúhnévéne tehdu íjcyátuki.

²¹ Aane íne Pívyéébeé, Ávyéjuube
Jetsocríjtoo, níjkyéji múnáa, íjcyámé
húmíj piinéví uke o níwaavéné
tsáma ímíneúví dúwáábohíjcyá
múhdi núhnévétuubére.

²² Áronáa ihdyu tsá múu tsaatéké
peecútéré méménutú cahcújtso
múnáa túkevéjtsojte ditye íjcyaki.
Muurá peecútéré tsáijyu ímityúmé
íjcyámeke u méménúhajchíí tsaate
uke íjtsúcunúiyá téhdure ímityuube
u íjcyane. Áánéllíi uke o néé panévá
ímityunéhjitu u téhmemeíki.

²³ Áánetu eene dílbáu uke
ávyéneri u chémehíjcyánéllíi uke
o néé áyanéwu bíínójpácyotu u
ádo uke tene ípíááboki. Tsá múu
tsanééré níjpacyo ádotúne.

²⁴ Muurá tsaate ímityúné
méénune tsá téévetú diityémái tene
ímíbájhómeityúrónáaáca. Áhdure
tsínehji wáájacúratúné íjcyaróné
páneere ímíbájhómeícyooca
bóhówááveéhi.

²⁵ Muurá ímíánéhjí
meméenuhíjcyané tsá téévetúne.
Áhdure tsínehji wáájacúratúné
íjcyaróné bóhówááveéhi.

6 ¹ Áánéllíi múu tsaaté hójtsí
pañe íjcyame ímíneúví diityéké
panévatúre avyéjuullé ímityúné
Pívyéébedítýú múha íihjyúvátu
muha meúwáábohíjcyánetu.

² Áhdícyane tsaaté avyéjujte
cahcújtso múnáa íjcyáhajchíí múu
avyéjuulléhi. Tsá ditye cahcújtso
múnáa íjcyánéllíi ávyéjuúllétúme
íjcyáityuróne. Awáá tsame íjcyame
múu ímíneúví píáábojcatsíhi.
Muurá cahcújtso múnáa mejcyame

mewájujycatsíne tsaimíyé
mépiáábojcatsíiyáhi. Ehdu íne uke o
néhíjcyanéhjí dúwáábohíjcyá.

Pívyéébeke meúraavyéne

³ Muurá Máavyéjuube
Jetsocríjtó uwááboju ímíáájú
meúraávyéné tsíjtoríyéjuco tsaate
úwáábohíjcyáne.

⁴ Ehdu úwáábohíjcyámé atéréejte
íjcyame ínéubárá wáájacúturómé
íllure téneri imityájkímyeíki. Áámé
ífbúwari muurá tsaanééré atérééné
íjtsaméí íjcyame táhjácatsíhijcyá
ténéhjiri. Áámedítýú ímichi
dóhéjúúvehíjcyané ímityunéhjí
íjcyane nómtutááva, úhbajcatsi,
áábojcatsi, tútávátsojcatsi.

⁵ Aame ímíáájú wáájacutúme
méénúcatsíhijcyá íjtsaméí
wáájacúmeityúme. Aame
ítsúcunúhijcyá téené hallúví
medsíídsíva meúwáábohíjcyané
Pívyéébé uwááboju. Tsá múu ehdu
néémedíví náhbévatúne.

⁶ Muurá ihdyu íne méhdi
íjcyadúnéwúuma tsínehjiri
íjtsámeityúme tsaimíyé Pívyéébeke
meúraávyejjító meúraavyémé
nihnéétsihvúre íné ímíjyaú
méjcyaaáhi.

⁷ Tsáháa muurá ehnémá
ííñujíví metsíímávámeityúne.
Áhdure medsíjívécocoo tsá ííná
metsájtýetúne.

⁸ Áánéllíi múu téene tájpíjyucó
memájchoma méwajyámuma,
mejcyane, ímí íjtsúcunú tehdujuco.

⁹ Muurá éhníínevúre
iéhnéváíyóneri tsúúráméíhijcyámé
tsá áábúcutú panévá umúúpi. Aame
éhníínevú idsíídsíva atéréenéhjí
wákímyeíhijcyámé ílluréjuco

tútávaavémé tééné nájcaúvú wágóóóveéhi.

¹⁰ Muurá medsísídsíwáíyóneríyé meíjyácunúhíjcyánetu ímichi tsááne panévare ímityúne. Muurá tsaate Píívyéébeke cáhcujtsójúcooromé tééneríyé íjyácunúhíjcyámé íllurējuco teene íhvejtsóne. Aame ídátso íjcyáhi.

Tsaímíyé mecáhcujsóné

¹¹ Áánetu ihdyu tsúuca Píívyéébeéjpi u íjcyaaabe tsá múu tééneri ícúvetúne. Ímíáábéré díícyáne ímíneúvú dííbyeke mecáhcujsójtótó duráávyé. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panévare ímityunéhjí uke pátyehíjcyáronéhjí ímíáábéré díícyáne daabúcuhijcyá. Tsá múu 'mityáhmityá' néétune.

¹² Aabe imíchi díícyáne íínevú táhjátsámeítyuubéré ímíneúvú Máavyējuube Jetsocríjtoke cahcújtsó múijyú medsíjivéjúcoóótyúne bóhi u újcuki. Muuráhjáa téenélíi Píívyéébe uke ujcúhi. Áábeke ímí u cáhcujtsóné tsúuca mityame waajácúhi.

¹³⁻¹⁴ Ahdícyane ícyooca dííbye tájpi páneere íjcyaaabe Píívyéébé húmíj piínévuu, éhnée Póótsio Piráátó úmíwávú íhtsútuube íjcyane úúbállémeíbyé Jetsocríjto húmíj piínévuu, íjcyane uke o nées íne muhdú uke o néhíjcyádú u úwáábohíjcyá íínetú neétsámeítyuubéré múijyú tsííne díbye tsááíneévújuco.

¹⁵ Muurá Píívyéébe páńétúejpi íhtsútujte ávyéjujte íjcyároméhjí

avyējuube íjcyaaabe Críjto tsááíne éévé úújetécooca wálloó dííbyeke.

¹⁶ Aabe apáábyéré Píívyéébe íjcyá muhdú íjcyáítyuúbe. Áábé ámítsaráhcovu muurá tsá múha pííhívéítyuróne. Áhdure tsá múha dííbyeke ájtyúmíítyuróne. Áábeke ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke medúúrúvahíjcyá múijyú níjkéváítyúne. Ehdu teéne.

¹⁷ Ahdícyane ícyooca uke o nées téhdure ehnéva múnáake u úwááboki. Tsá dítye ítsieméné múhajchótá íjcyáíneévújí ickyátsípáávéne mityájkímíyítyuróne. Píívyéébe ímíáábé íjcyaaabe íínetú meke píhtótsótúúbedívuré cátsípáávéíyóme.

¹⁸ Dúwaabo díityéké íéhnevádú íjcyame tsaate píhtóméhjike ítsieméneri ipááabóíyóneri íjtsámeíki.

¹⁹ Áijyu muurá panévatúré tsaímíyé íjcyámé úmíwa ííne ímíjyaú nééme újcúiyá múijyú ídsíjivéjúcoóótyúne bóhi.

Timotéoke Páávoró téíbúwajtsóné

²⁰ Ahdícyane uke o nées Timotéoke Píívyéébé uke níwáávéne wákímyéí ímíneúvú u méénuki. Tsá múu ícúvetú átéréenéhjí íjénéré íjcyane miamúnaa iwáájacúneri táhjacatsíhíjcyáneri.

²¹ Muurá ténehji iúráávyéne tsaate tsáhájucó Píívyéébeke cáhcújtsotúne. Aabe ihdyu óví uke píaabóhi. Áyu tehjújuco.

2 TIMOTÉO

Hállúvúeháámí Timotéo éllevu

Páávoru cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoru o íjcyáábekée Píívyéébe oke ityújkevéélléne picyóó Jetsocríjtóke mecáhcujtsómé múijyú medsjívéjúcóóityúne bóhí meújcúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki.

²Aabe íñe tsiíñe íhyaami diéllevu ó caatúnú ávyeta tájtsiiménédú uke o íjtsúcunúúbeke mityane o wáyyuube Timotéo éllevu. Aane óvíi uke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébe pámeeke ídaatsóllédú íjcyaaabe píaabó ímí u íjcyaki.

Críjtodítýú Páávoru úwaabóne

³Áánéllíi paíjyuvaré Píívyéébeke píáábó díhyallúvú ó táúmeíhijcyá panévá hallúvúré téhdújtsoobére. Áábeke tsaimíyé ó ícúvehíjcyá íínerí íjtsámeityuube méihdé múnáaúvúu ícúvehíjcyáábeke.

⁴Aabe ó ítsáávehíjcyá éhnée uke o pícyoíñúneri ídátso u kímooóvéne. Áánéllíi ó imíllé uke o ájtyumíñé o ímíjyúúveki.

⁵Muurá ó waajácú ímí Píívyéébeke u cáhcujtsóné dítyáállée Róoidámupí díítsíju Eonítsema cáhcujtsódu.

⁶Muuráhjáa díhyallúvú táhójtsicu o pícyóóne dífbyeke píáábó o táúmeíñé tujkéveri uke

dibye píááboobe ú piivyété dífbyé wákimyéí u méénune. Áánéllíi uke o née ímíñéúvú teene u méénuki.

⁷Tsáháa Píívyéébe Íapííchó mépañévú pícyootú méíllityéki. Mépañévúu pícyoobe téenej tééveri íhtsutúme méijcyá íñevú táhjátsámeityúme ímiááméré méijcyame mewájjýjcatsíki.

⁸Ahdícyane núcojppílléuubéré dúwáábohíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju. Áhdure íñe téené déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáneri núcojppívéuubéré Píívyéébedívú cátsípáávéne téhdure téené déjúcotu u ícúbáhrámeíyóné daabúcu.

⁹Muuráhjáa tsúúca meke ipájtyetétsoámeke ímiáámedi dibye díllome méijcyá dífbyeéjte. Tsáháa idyé ííná ímiáané meméénúnéllíi meke dibye újcutúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ííñujíi íjcyátúné íhdéjuco meke iwájjýúne dibye íjtsámeíñé Críjtoj tééveri meke újcuíñe.

¹⁰Áhdújúcóo dífbyeke iwállóóneri meke dibye újjetsóné ímiááné meke iwájjýune. Aabée mééma ímíbajchó mépée mewágóóóvéíyóne. Áánemáa méhdivu bóhówajcáaroobe múijyú medsjívéjúcóóityúne bóhí meújcúíñé uwááboju.

¹¹Aane íñe úwááboobéré ó pehíjcyá jodíómú íjcyátúmeke okée Píívyéébe níwaavédújuco.

¹² Aabe tééné déjúcotu páhduvaré nénéhjiri o ícúbáhrámeíyoobe tsá o núcójpívetú dífbyedívú o cátsípáávénema. Muurá ó waajácú oke díbye píááboíñé tsiíne Jetsocríjtó tsááíñévújuco.

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú dífbyé uwááboju cáhcújtsóne duráávyé muhdúhjáa uke o úwaabódu. Áane pamévakéré wajyu Críjto meke wáiyudu.

¹⁴ Aabe óví Píívyéébée uke ityújkevéélle néwáávéne wákímyéí ímíñeúvú ú meenú dífbyé Apííchó mépañe íjcyane uke píáábóneri.

¹⁵ Áánetúu Áátsiá íiñújí cahcújtso múnáadítyú tsaate oke náhbénuhíjcyarómé óhdityu péemema téhdure Pijééromútsí Hemóójenemá péehíí. Aane muurá tsúúca ú waajácúhi.

¹⁶ Áánetúu Onetsíiporo píváijyúvú oke aahívejé 'bohíbohíúvú' cúvéhóójari o íjcyane núcójpíllétuubére. Áábedi óví Píívyéébe ídáátsóvéne píaabó panévatúré pámeekéré ítsíímema.

¹⁷ Íllevúhjáa Róómávu wájtšiibe íjcyátútsihdyu oke néhcoobéré ipyéhíjcyané nájcaúvú ájtyúmité cúvéhóójari o íjcyáábeke.

¹⁸ Aane muurá uure ú waajácú muhdúhjáa meke díbye píáábohíjcyané Éépetsórí meíjcyámútsikye. Ahdu óví dífbyeke Píívyéébe píaabó Ávyéjuube Jetsóó itsáácooca tsáímíyé dífbyeke iújcuki.

Muhdú uwáábojte íjcyane

2 ¹ Aane ovíi Píívyéébe uke píaabó íñe Críjtoke mecáhcújtsónéjcutu u íhstútúúveki, Llihú Timotéoj.

² Aabe ihdyu muhdúhjáa mityáméj piínévú o úwaabóné u wáájane tsíjtyeke ímíñeúvú duwáábó téhdure diityéréjuco iúwáábo tsíjtyeke.

³ Áané wákímyéiyi u ícúbáhrámeíyonéhjí ímíchi díícyáne daabúcuhiíjcyá diibyéjuco Jetsocríjtó wákímyéi múnáajpi u íjcyáabe.

⁴ Tsá muurá tsodáhó íimillédú íjcyatú pevéjté íjcyadu. Muurá ihdyu íavyéjuube muhdú néhdújuco díbye íjcyane.

⁵ Muurá tsáne íicuri ímíñeúvú íícutúmé tsá téene áhdó újcutúne.

⁶ Áánetu úmihéneri wákímyeímyé íbájtso kéémecooca ujcú téene tájpi ííjcyaki.

⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyané cáhawáá ímíñeúvú díjtso Píívyéébe páneere úhdivu íbóhówájtso.

⁸ Cáhawáá díjtsúcunu muhdúhjáa Jetsocríjtó miamúnáá icyanéjcutu Dabíiúvúj tsiíménémúhaabe íjcyáabe idsíjívétsihdyu tsiíne bóhiíne. Áábedítú íjcyané uwááboju íñe méúwáábohíjcyá pajtyéteju.

⁹ Áané hallútú muurá éhne múúne dsíjívétso múnáájpikye icyúvéhoojánúdú oke miamúnaa cúvéhoojánuuube ó ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Áronáa tééné uwááboju tsúúca pahúllevávúré tsújaavéné tsá múha muhdú méénúityuróne.

¹⁰ Áánéllii o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuhiíjcyá Píívyéébée újcúmeke o úwáábo múijyú muhdú íjcyáityumeréjuco Jetsocríjtó tééveri ipájtjetéki.

¹¹ Íllu muurá néene ímiáánéjuco:

Críjtoke mecáhcujsómé
medsijívécooca íné imíjyaú
dífbyema mejjcyaaíhi.

¹² Áhdure
meícúbáhrámeíyonéhjí
maáábúcúhajchíí dífbyema
maáavyéjúúteéhi. Áanetu
dífbyeéjé mejjcyane
metóónúmeíhajchíí
téhdure toónúíbye ihñéjé
mejjcyaróne.

¹³ Muurá múhdurá
medárfívemeíyónáa ijcyaduré
ímiáábé ijcyánéllí meke
piáábohíjcyaaíbe.

Ímiá uwáábojte

¹⁴ Áanéllí ímíneúvú duwáábó
míamúnáake Ávyéjuube Jetsóó
mémeri ditye átéréénéhjiri
ityáhjácatsijyúcoótuki. Muurá
ténéhjiri íllure tútávátsohíjcyámé
ímiá uwááboju lléébóíyómeke.

¹⁵ Áanetu ímiá uwááboobe u
íjcyaaabe ímíneúvú dúwáábohíjcyá
ímiá uwááboju ínerí
núcójpívétuubéré Píívyéébedívú u
úújetéki.

¹⁶ Átéreenéhjí ditye
úbállécatsíhíjcyáneri dífcúvedíne.
Muurá ténehjiri éhníínevu iye
tútávátámeíhíjcyáme.

¹⁷ Áané uwááboju muurá
míamúnáadi tsújaavéné íllure
diityéké tútávátsohíjcyá éhne
múúne cheme méjpíyí llíyaaténé
meke tútávajtsódu. Muuráhjáa
Himenéomútsikye Piréétoma téené
uwááboju tútávajtsóhi.

¹⁸ Aamútsí muurá nehíjcyá
meeva medsijívémé tsiíne
mebóhíjyúcoóityúne.
Áaneri cahcújtso múnáake

tsínejcúvuréjuco dityétsí
íbwátsohíjcyané tsíhdyuréjuco
úwáábóneri.

¹⁹ Áronáa méwaajácú íllu tene
nééneé: “Píívyéébe waajácú
ihñéjteke.” Áhdure nééneé:
“Pámeere Críjtoéjté tsáhájucó
ímityúné méénútyuróne.” Ehdu
Píívyéébe waajácúháámitu nééneé.

²⁰ Muurá tsájá paíne tsá apáánéré
ímiáané wáabyuta órótuú, tsítsíne
uwañewáánetuu, méénúmeíne
lliyíhllóné íjcyatúne. Téhdure
muurá íjcyané átéréénéhjí
wáabyuta úméhetuu, núpájkityuu,
méénúmeíhllóji.

²¹ Ahdu muurá ímityunéhjí
méénújúcootúme ímiáámeréjuco
íjcyámej téeveri Píívyéébe meenú
íwákímyéi.

²² Ahdícyane ihdyu dífcúvedí
ováhtsámú íbwáatu ímityúné
íjtsaméi tsíñáávehíjcyáneri.
Ímiáábéré díícyane ímíneúvú
duráávyé u cáhcújtsojítto. Ááne
pamévamáyé wajyújcatsi múhdumé
ímiááméré íjcyane dífbyedi
tsúúrámehíjcyámema íbwajjí
ámuha mejjcyaki.

²³ Tsá múu ífcúvetú átéréénéhjiri
míamúnáa táhjácatsíhíjcyáneri.
Muurá ú waajácú téeménéhjí
nájkevane úhbajcatsívuréjuco.

²⁴⁻²⁵ Tsá tene ímityú Píívyéébe
wákímyéi méénume úhbajcatsíne.
Pamévamáyé ímiááméré
íjcyane aabúcuíhíjcyáiyá
ímityunéhjí íjcyaróne. Ímiááméré
mítyájkímyeítyúme chooco
úwáábóiyá tsaate ímityúné
íjcyámeke Píívyéébe piáábori
ditye ímíjpyeténe iwáájácú ímiá
uwááboju.

26 Ááne ditye íjchívye Naavéné
hójtsi pañétú ímíllédú díbye
diityéké dáríívehíjcyánetu.

Muhdíívané míamúnaa íjcyaiñe

3 1 Áánetu wájácútsi díícyaco.
Muurá nihñéetsihvuré páneere
tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñé
úmíwari míamúnaa ímityúné
íjcyaaíhi.

2 Imílleímyé tsaímíyé íjcyá
mítyane idsídsívaíyóne.
Mítyákímyehíjcyáímye. Ááne
nehníwu Píívyéébedítú íhíjyúváne
dííbyeke meúráávyejíjtó tsá
ditye ávyejúúlléityúne. Áhdure
tsá ditye cáánimu íjcyárómeke
ávyejúúlléityúne.

3 Tsá muucá ditye wájyúityúne.
Míamúnáadi nehníwu
ihíjyúvahíjcyáímye. Ímityúnéhjiri
úmúúpívyehíjcyáímye. Íllure
tsaríllehíjcyáímye páneere ímíáané
íjcyane.

4 Ínáhbévahíjcyárómeke
ímityúné dárííveímye. ‘Mehméí’
néeme Píívyéébedi ícúvetúmeré
iiye tsaímíyé íjcyáíyóneri
tsúúrameíhíjcyaaíhi.

5 Pánehjídú dííbyeke
meúráávyejíjtó úráávyéímye.
Áronáa tsá ditye ímíáánetúré
cáhcújtsóityúne. Áámedi tsá múu
íicúvetúne.

6 Muurá téeméjtéjuco
míamúnáake íáhíívéne állíuré
úwáábohíjcyáne. Ááneri
walléemuke mótátsohíjcyámé
ímityúné íjtsaméí íjcyame ténéhjíré
llííínémeke.

7 Aane diityé uwáábó
úráávyerómé tsá múijyú
wáájácúityú keená ímíáané íjcyane.

8 Tehdúhjáa muurá apííchojtétsí
Jáánémutsi Jááberémá Moitséeúvú
úwaabóné ehdíívallehíjcyáhi.
Ahdu néeme íjtsaméíúvú
wáájácúmeítyúmé tsá ícúvehíjcyatú
Píívyéébe uwááboju ímíáájú
íjcyáneri.

9 Ároméí wájácúúvétsáméíí
ímityúné imyéénuhíjcyanévú
diityétsíhíyáa apííchojtétsí
imyéénuhíjcyanévú
wájácúúvétsáméídyu.

Timotéoke éhnníñevu Páávoru úwaabóne

10 Áánetu ihdyu ímí tehdújuco
u ícyahíjcyané ukée o úwaabódu.
Aabe muurá ú waajácú muhdú o
ícyahíjcyáne, muhdú o íjtsáméíñe,
muhdú Críjtoke o cáhcujtsóne,
panévare oke pájtyéronéhjí o
áábúcuíhíjcyáne, pamévakéré
o wájyuhíjcyáne, o úwáábóné
dájúcotu o ícúbáhrámeíyonéhjí o
áábúcuíhíjcyáne.

11 Muurá ú waajácú muhdúhjáa
Ajtiokíía múnáa, Icóónío múnáa,
Ríítará múnáa, óhdi ícúbáhráronéhjí
o áábúcuíhíjcyáne. Áhdure ú
waajácú muhdúhjáa Píívyéébe oke
ténéhjítu pátyetétsohíjcyáne.

12 Aane ímíáané ihnáhoóné
Jetsocríjtoke meúraavyéné
meímillémé tééné dájúcotu
meícúbáhrámeíñe.

13 Áánetu ímityúmé állíu múnáa
íjcyame ávyétá tútavááveréjuco
méénume míamúnáake éhnníñevúré
állíhíjcyá muhdú ímityúnéhjívú
íállítsámehíjcyádu.

14 Áánetu ihdyu ímíñeúvú
duráávyé ukée o úwaabóné tsúúca u
wáájacúne.

¹⁵ Muurá ímí tehdújuco tsíiménedítýuré u wáájacúné Píívyéébé uwááboju muhdú íwaajácúháámitu nééneé. Aane uke túkévýtsóneri tsáímíyé Jetsocríjtóke u cáhcújtsoobe ú pájtyéteéhi.

¹⁶⁻¹⁷ Muuráhjáa Píívyéébé uwááboju íwaajácúháámitu íhjú uubálle múnáa caatúnú dííbyere túkévýtsóneri meke tene iúwáábo keená ímiáájú íjcyane, téhdure meke tene ityúkévýtso keená álliúré íjcyánetu, áhdure meke tene iúwáábo múhdurá meícyahíjcyánetu meímíbaávyéne ímiáámé dííbyema meíjcyame ímiánéhjiréjuco meméénuki.

4 ¹ Muurá Ávyéjuube Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyabe tsiíne tsáá pámeere míamúnaa dsíjivéjúcóóróméhjíma muhdú ícyahíjcyané íimíbájchoki. Áánéllii dííbyee, Píívyéébeé, íjcyámútsí úmíwávú uke o nées dííbyedítýú íjcyané uwááboju paíjyuvaré u úwáábohíjcyá ihdícyajcóójí íjcyaróne.

² Ímíneúvú múhdurá neéronéhjí pañe óvéhéetuubéré cáhcújtsótúmeke chooco duwáábó muhdú tene néhdújuco. Áánetu cáhcujtsójúcoorómé múhdurá ícyahíjcyámeke íhnáhóónécoba duwáábó dítye ímíjpyeteki.

³ Muurá íjcyaiñé míamúnaa ímiá uwááboju íhvéjtsóne ímíllehíjcyádú átéréénéhjí uwáábojtékeréjuco néhcóíne.

⁴ Aame úúbállénéhjirífyéjuco íjcyame ílluréjuco íhvéjtsóíne ímiá uwááboju.

⁵ Áánetu ihdyu ímiáábéré díícyáne daabúcu híjcyá

ímítyunéhjí uke pájtyeróne. Ááne dúwáábohíjcyá ímiáájú pajtyéteju míamúnaa icyáhcújtsoki. Ehdu ímíneúvú meénuhíjcyá díwákímyéíjyuco íjcyane.

⁶ Muurá íne tsúúca téeneri o ícúbáhrámeíhíjcyánetu ó wáyéeevéhi. Aabe wahájchotaréjuco o íjcyánetu o dsíjiveíne.

⁷ Tsúúca íne okée Píívyéébe níwáávéne wákímyéí o meénúnetu ó níjkéváhi. Aabe dííbyeke o cáhcujtsóné tsá o íhvéjtsotúne.

⁸ Áánéllii Jetsocríjtó ímiáábé íjcyabe tsiíne itsáácooca téene áhdó oke ávyéjútsoóhi. Áronáa tsá apáábyekéré oke díbye ávyéjútsoóityúne. Pámeere múhdumé ímiááméré íjcyáne tsáímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke téhdure ávyéjútsoóíbye.

Timotéoke Páávoró túkévýtsóne

⁹ Aane óvíjyuco ícúu oke duhjéva.

¹⁰ Muurá oke náhbénuhíjcyarómé péjucóó óhdityu. Déema péjucóó Tetsaróónicávú íjfenéré ímíllehíjcyanélliihye. Áhdure Cretséeté péjucóó Garáátsiá iinújivu. Áhdure Tíito péjucóó Damáátsiá iinújivu.

¹¹⁻¹² Áánetúu Tííkcíyóké ó wallóó Éépetsóvu. Apáábyeréjuco Róoca óhdivu cóeváne. Áánéllii uke o nées kiá Mááco íjcyáábeke u néhcóne óhdivu u tsíva oke díbye táwákímyéityu ipiááboki.

¹³ Aabe néhi u tsáácooca óhdivu tsíva Tóroóavúu Cáápo jávú tátsuucójama táwaajácúhaamíne o pícyoíñúne. Tsáma dábájívedí ímichi tápañétúéhaamíjí íjcyane.

¹⁴ Áánetu uke ó úúballé
Arejáádooro ímityúné oke dáriivéné
éhne úwáñewáánetu panévéré
meénuhíjcyaaábe. Áábema ihdyu óvíi
Píívyéébe ímíbajchó teéne.

¹⁵ Áábeke téiibúwá díícyaco.
Uke mújtátsódííbye. Muurá
íñe meúwáábohíjcyané
ehdííwállehíjcyaaábe.

¹⁶ Aanée muurá pámeere oke
náhbénurómé óhdityu pééné boone
ímityúnéhjí ímibájchojté úmiwávú
o íhjúwáábeke tsá múha oke
píáábotúne. Árómeke néhi tsá iiná
pájtyéityú tééné hallútu.

¹⁷ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe
oke píáábóneri pajtyéteju o
úwaabóné tsújaavé pámeere
jodíómú íjcyátúrómédívu. Áhdurée
oke pájtyetétsoobe oohímýe oke
dóóýónetu.

¹⁸ Aabe muurá oke panévatúré
téhmeé tsaimíyé íavyéjuri dííbyema
nájkyéjiri o íjcyaki. Áábeke metsu

maávyéjútso múijyú níjkéváityúne.
Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóné

¹⁹ Aane óoma duubállé Pírícama
Akííramútsikye o dúúruváne.
Téhdure Onetsííporóké pámeere
íítsíímmema ó duurúváhi.

²⁰ Téhdure uke ó úúballé
Coríítovíu óhdityu Eráátó cóeváne.
Áánetúu Tóróópimo chéméébeke ó
pícyoíñú Miréétovu.

²¹ Áánéllii uke o née íícúí
úúníjyabái íjcyátúné ihde u
tsáákíí. Téhdure uke ó úúballé
íílletu uke ditye dúúruváne
Eobóóroo, Podéétee, Ríínoó,
Cáráóódíaa, íjcyame. Téhdure
pámeere tsíjtyehji ménahbémú uke
duurúváhi.

²² Áhdícyane óvíi Píívyéébema
Ávyéjuube Jetsocríítomútsí
pámeekéré ámúhakye píaabóhi.
Áyu tehjújuco.

TÍÍTOÓ

Tíító élleву Páávorо cáátúnuháami

Duurúvaju

1 ¹ Oo Páávorо Píívyéébé iicúve múnáajpi o íjcyaaabe íñe Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré ó pehíjcyá díbyée tsúúca újcúmeke dítye ímíñeúvú iwáájácu téjijto meúraavyémé múijyú medsíjivéjúcóótyúne bóhí meújcune.

² Tsá muurá Píívyéébe állíuutúne. Aabée téenevu meke iájcuíñé née tsúúcajátújuco íñuujíkyée ípívyéévéétúné íhdéjuco.

³ Ááné uwáábojúu mewáájácúíñe éévé úújetétsihvújuco muurá íñe meke díbye wáájácutsóné téenevu. Aane úwááboobéré ó pehíjcyá Mépájtýetétsoobée Píívyéébe oke néhdújuco.

⁴ Aabe íñe íhyaami ó caatúnú, uu, Tíító élleву táuúwáaboríi Píívyéébeke u cáhcújtsónéllíi tájtsiiménédú uke o íjtsúcunúube élleву. Aane íhdyu óvíi pámeeke íídaatsóllédú íjcyamútsí Mépájtýetétsoobe Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíi u íjcyaki.

Cahcújtso múnáake

Tíító píaabóne

⁵ Muuráhjáa uke ‘Créétaá’ nemeíñe caapáhovu ó pícyoíñú tétsii íjcyácoomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake panévatúré u píááboki. Áhdurée uke o née díityémá túkevéjtsotéké u méménuki.

⁶ Aame díitye túkevéjtsojte íjcyáiyá panévatúré ímíááméré íñetú néétsámeítyúme. Tsáápíllekeré táábáváiyóme. Áámej tsíímé cahcújtso múnáa íjcyáiyá cáánímudívú íñéétsótuki.

⁷ Muurá túkevéjtssoobe páneere Píívyéébé icyánéjcu wákimyéi ejécunúhi. Áánéllíi téené wákimyéi méénume panévatúré ímíááméré íjcyáiyáhi. Tsá dítye ávyéjuuháñé llííñéítyuróne. Tsá dítye cááyóbáítyuróne. Tsá dítye llíyícyávéítyuróne. Tsá dítye áteréénéhjí hallúvú dsíídsíwáítyuróne.

⁸ Keená ímíááné íjcyane Píívyéébe ímilléneréjuco dítye méénúiyóné íñevú táhjátsámeítyúme. Aame tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúiyáhi.

⁹ Tsaímíyé ímíá uwááboju tsúúca iwáájacúné úráávyéiyóme. Ááne úwáábóiyómé téenetu ímityúné íhgyúvahíjcyámeke ímí díityéké tene íbúúúveki.

¹⁰ Muurá íjcyámé mítyame tamúnáa jodíómú ímíáájú úraavyéjjucoorómé úwáábohíjcyáné míamúnáa kíhdyahírótsámeítyónetu. Ááneri íllure míamúnáake állíhíjcyáme.

¹¹ Áánéllíi múu díityéké bóijcyú téenetu. Múhdurá úwáábohíjcyámé téené hallúvú ídsíídsívakíye.

Muurá pívájavá múnáakéjuco ditye mújtatsóné ímiájíjtó ditye úráávyénetu.

¹² Aanéhjáa muurá tétsíi múnáajpíyé uwááboobe nééhií: “Créeta múnáa ávyétá allíujte iyámédú néeme ovéhe múnáa íjcyame mítyane majchóhi.”

¹³ Ímiáánéjucóhjáa dibye nééneé. Áánéllíi uke o néé íhnáhóónécoba tétsíi múnáake u uwáábo ditye ímíñeúvú Críjtoke icyáhcújtsoki.

¹⁴ Aame tsá ífcuvéjucóóityú átéréénéhjí íjtsaméityuré iújcune ditye úúbállehíjcyáneri. Áhdure tsá ditye ífcuvéityú ímiájíjtó úraavyéjucootúmé diityéké tsíñejcúvúré tükévéjtsóneri.

¹⁵ Muurá cahcújtso múnáa ímiáánéré íjtsáméíhi. Áánetu cáhcújtsotúmé tsá mújyú ímiáané íjtsaméítyuró ímityúnéré diityé íbúwari íjcyánéllíihye.

¹⁶ Tehdu néeme muurá bañúháñé nehíjcyá Píívyéébeke iwáájacúne. Áronáa múhdurá ditye icyahíjcyánetu méwaajacú íllure ditye állihíjcyáne. Aame ímityúmé íjcyame tsá mújyú ímiáané méénúityuróne.

Ímiá uwááboju

2 ¹ Áánetu ihdyu ímíñeúvú dihjyúvahíjcyá muhdú ímiá uwááboju néhduú.

² Ááne dúwáábohíjcyá kéememújuco íjcyané nahbémuke ditye tsáífbuwaré íjcyáne pamévakéré íavyejúúlleki, ímityúnehjívú ditye ityáhjátsáméityuki, Críjtoke ditye ímí icyáhcújtsoki, ímityunéhjí íjcyaróné iáábucúne ditye pamévamáyé iwájyújcatsíki.

³ Áhdure kéememújuco íjcyané naallémuke duwáábó pamévakéré íavyejúúlléne tsíjtyedítyú álliúnéhjí ditye ífhjyúvátuki. Áhdure tsá ditye llíyífcyávéítyuróne. Ímiááneturé bóhówaúcunúiyóme.

⁴ Aame uwáábóiyá bádsíjcake muhdú múúne walle ájyúma iwájyújcatsíñe tsáímíyé ítsíímeke téhmene.

⁵ Úwáábóiyómé ímityunévú ditye ityáhjátsáméityuki, panévaturé ímiááméré ditye íjcyaki, tsáímíyé íhja ditye ityéhmeki, tsíjtyeke ídaatsólléne ditye ípíááboki, ájyumu tükévejsódú tsáímíyé ditye íjcyaki. Ehdu íjcyáiyómé Píívyéébé uwáábójutu múha ímityúné ífhjyúvátuki.

⁶ Áhdure ováhtsámuke ímíñeúvú duwáábó ditye ímiááméré íjcyaki.

⁷ Ááne panévaturé ímiáábé diityémá diicya tehdu ditye íjcyaki. Tsá múu májchíjyuri díllotú diityéké iúwaabóne.

⁸ Tsaate úhdityu ímityúné íhjuváváneri dífcúvedí ditye téneri inúcójpívéne tsiíne íhjuvájucóótuki.

⁹ Téhdure idyé uke o néé tsaaté hójtsí pañe íjcyámeke u uwáábo ditye ímiááméré íjcyáne íavyejujte táuhbané imyéénuki. Tsá tene ímityú llííñeturé diityéké ditye áñújcúiyóne.

¹⁰ Tsá ditye náníityuró diityé éhne. Panévaturé ímiááméré íjcyáiyá Mepájtyetétsoobe Píívyéébé uwááboju diityédítyú íbóhówaúcunúki.

¹¹ Muuráhjáa meke ídaatsólléne iwájyúmeke waajacútsoobe muhdú mepájtyetéíne.

¹² Áánéllii tsúúca méwaajácú páneere íjî imítuyaháne meíhvéjtsóne tsáimiyéjucu dííbyeke meúraáavyeyíóné íínevú táhjátsámeityúme.

¹³ Áhdure tsúúca méwaajácú ípyée íñéhdú íhtsútuube Mépiivyéébé Mepájtjetétsoobe Jetsocríjtó íné imíjyaú tsááiíne metéhmehíjcyáne.

¹⁴ Diibyéé muurá dsíjivé mewájjyuri mepée mewágóóóvéyónetu meke ipájtjetétsooki. Ehdúu meke ímíjpyetétsoobe dííbyeéjté meíjcyame ímiááné meímílléne ímiááneréjucu meméénuki.

¹⁵ Ehdú múu úwaabó míamúnáake tsápíjtsoobére. Áhdure múu íhnáhóónécoba úwaabó múhdurá ícyahíjcyámeke diityédívú táhjátsámeityuubére.

Muhdú múúne cahcújtso múnaa íjcyane

3 ¹ Áhdure idyé duwáábó cahcújtso múnáake ditye pámeere ííñújî avyéjújteké íávyejúúlléne muhdú ditye néhdú íjcyáne imyéénuhíjcyá ímiááneréjucu.

² Ááne ímiááméré íjcyáne mítyájkímyeityúme míamúnáake íídaatsólléne ípíáábohíjcyaki. Aame tsá múhdityú ímityúné íhjyúváityúne.

³ Muuráhjáa tujkénú múhdurá menéénéllii tsá Píívyéébeke melléébohíjcyatúne. Ídátsohrée ímityúnéhacáa íjcyane páhduváré nénehji pánehjídú imíwu meíjtsúcunúné meúraáavyehíjcyáhi. Ehdúu

ímityúnéhjî pañe meíjcyame tsíñéhjiri ménomítutáávahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyéhjima métsaríllécatsíhíjcyáhi.

⁴ Áronáacáa Píívyéébe Mepájtjetétsoobe ímiááné pámeekéré míamúnáake iwájjyune úújetsó meke ipájtjetétsooneri.

⁵ Tsáháa íiná ímiááné meméénúnéllii meke díbye pájtjetétsoótúne. Mekée íídaatsóllénéllii pájtjetétsoobe Íapííchoj tééveri meke díbye ímíbajchómé béhné íjtsaméimáyéjucu meíjcyaki.

⁶⁻⁷ Teenée Íapííchó mépañévú pícyoobe Mepájtjetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ímiáámeréjucu meíjcyame múijjyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí meítsohíjcyané meújcuki.

⁸ Aane éhniíñevu dúwáábohíjcyá Píívyéébeke cáhcujtsómé keená ímiááné íjcyaneré imyéénúíñeri itsúúrámeíki. Ehdú íñe uke o néé pámeekéré píááboíñe.

⁹ Áánetu eene átéréénéhjî meke píáábóityúné muhdúhjáa méihdé múnááuúvú íhdééne taúhbáju úráávyehíjcyáneri ditye táhjácatsíhíjcyáneri díícúvédíñe. Íllure ténehji meke mújtatsóhi.

¹⁰ Áánéllii múu tsaate ténéhjiri táhjácatsíhajchíí bóijcyurá míijyúcúre. Aane ditye lléébótúhajchíí múu ílluréjucu íjchívyetsóné diityéké tsíjtyeke ditye imújtátsótuki.

¹¹ Muurá ehdu dárífvémeímyé tsáhájucu ímíllétú ímí íjcyane. Aame waajácurá íhyallúvúré ímityúné imyéénune.

Tíítóke Páávoró túkévejsóne

¹² Aane diéllevu Tííkicyómá
Atéémamútsidítyú tsáápikeye o
wálloobe úújetécooca ífcúí oke
dúhjetécó Nicóóporíyí o íjcyáábeke.
Técomíyí úúníjyaba o pájtyeíñé ó
wábyujtsóhi.

¹³ Áánetu ihdyu óvíi muhdú u
píívyetédú ú píaabó Apóóromútsikye
ímytúné múúne méénúmé hallúvú
íhgyúvaabe Tséénáma dityétsí kiávú
ipyéhullévú péécoóca.

¹⁴ Aane ihdyu óvíi éhnée
méuwaáabori cáhcujtsómé
iwáájáne téhdure tsíjtyeke
píaabó ímíáájú diityédítyú
ibóhówaúcunúki.

Páávoró pítyajcóne

¹⁵ Ahdícyane óvíi Píívyéébe
pámeekéré ámúhakeye píaabóhi.
Pámeere ménahbémú ílle
íjcyame uke duurúváhi. Áhdure
elle íjcyámeke o duurúváhi. Áyu
tehdújuco.

PIREMÓO

Piremóo élleu Páávoró cáátúnuháami

Duurúvaju

¹Oo Páávoró Críjtoke o úráávyéné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáábema ménahbe Timotéo íjcyáábema muhtsi íhyaami diélleu mécaatúnú Píívyéébé wákimyéí muhtsi meméénuhíjcyádú téhdure tééné wákimyéí u méénúúbeke mítyane uke muhtsi mewáyyuube Piremóo élleu.

²Téhdure idyé dihjyávú pífcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáá wáabyuta téhaámi. Áhdure uwáábotu meke píáábohíjcyaae Akípoo, ménaalle Áapiaa, íjcyamútsí wáabyuta téhaámi.

³Áameke ihdyu óví ámuáhake Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécááni Píívyéébema píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Piremóo ímí cáhcújtsóne

⁴⁻⁵Muurá páijyuvaré Píívyéébema o íhgyúvácooca díhyallúvú ó téhdútsohíjcyá uuva ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoke u cáhcújtsóne pámeekéré cahcújtso múnáake u wájuhíjcyáné uubállé o lléébónéllííhye.

⁶Áánéllíí díhyallúvú ó táúmeíhíjcyá píáábó íñe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveríyé méema píáábó íjcyane éhnííñevu u wáájácúne tsíjtyeke u úwááboki.

⁷Muurá mítyane ó ímíjyuuvé ímí téhdújuco ménahbémuke u wáyyúne panévaríyé diityéké u ímíjyúúvétsohíjcyáneri.

Páávoró Onéétsimó hallúvú íhgyuváne

⁸Áábeke muurá uke ó piivyéterá o táuhbáné íiná u méénúíñévú Críjtorée oke uwáábóóbedívú pícyoóbe.

⁹⁻¹⁰Aabe íñe ídátso keeméjuco o íjcyaae dífbyeke o cáhcújtsóné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyaae úuma ó íhgyúvá Onéétsimó hallúvú táuwáábori díbye Píívyéébeke cáhcújtsónéllíí tájtsiiménédú o íjtsúcunúúbé hallúvu. Áánéllíí uke o née oke u wájuhíjchíí dífbyeke u píááboki.

¹¹Muuráhjáa ihdyu éjgyu díhyójtíí pañe íjcyaae tsá íñetú uke píáábohíjcyatú átéréejpi íjcyánéllííhye. Ároobe ícyooca tsúúca ímíjpyetéhi.

¹²Áábeke íñe tsiíñe diélleu o óómíchóóbeke ihdyu ímííñevú waatsúcúpejtsoco muhdú oke u wáatsúcúiyódu.

¹³Ó ímíllerá díbyéí óomaye íjcyane íñe ímiá uwáábójú déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáné hajchótá oke díbye ípíáábo oke u píáábóiyódu.

¹⁴Áronáa tsá o ímíletú u wáájácútúnáa díbye óhdivu cóeváne. Ihdyu dícyánéjcutu u

ímílléhajchíí tehdújuco óhdivu
icyóéváne oke díbye píáábóiyóne.

¹⁵ Muuráhjáubáhhjáa ihdyu
úhdityu úmívaabe ímífbáavyéne
úúmaye íjcyaki.

¹⁶ Aabe ihdyu tsiíne díhyójtí
pañévú úújetéébeke éhnííñevu ú
wájyuúhi. Muurá téhdure dífbyeke
mítyane ó wájyuúhi. Áané éhnííñevu
dífbyeke wajyu tsúuca Píívyéébeke
cáhcújtsoobe díñahbéduréjuco
néébeke.

¹⁷ Ahdícyane tsáma ímíñeúvú
dífbyeke waatsúcuco muhdú oke u
wáatsúcúiyódú ímíáané díñahbéébé
o íjcyáábeke u wájyuúhajchííjyu.

¹⁸ Aabée uke ímityúné
dáríívéhajchííjyu, díbyeé tsíeméné
úhdityu áhdótuube újcúhajchíí néhi
páneere ookéréjuco dahdótso.

¹⁹ Aane uke o áhdoíñé o nééne
oo Páávoró ó caatúnúhi. Áronáa
ihdyu tsá uke o néétu téhdure oke u
áhdóiyóné ukée o píaabóne.

²⁰ Ehdu teéne, muúbej. Ahdícyane
óvíi Ávyéjuube Jetsocríjtoke

mecáhcújtsonéjcutu táñahbe u
íjcyaaabe oke ú tsípajtsóhi.

²¹ Ehdu íñe diéllevu ó caatúnú
panévaturé ímíáábé u íjcyane
o wáájácúnéllíhíhe. Áánéllíi
ó waajácú uke o néhíjcyané
ehnííñevu panévare tsaímíyé u
méénuñe.

²² Aane uke o néé táihde tsátsii
u ímíbjájhoki. Tsáijyu múúne
Píívyéébeke ámuha táhallúvú
píáábó metáúmeíhíjcyánej péévé
ámúhadívu ó úújetéhi.

Páávoró pítyajcóné

²³ Áhdure uke ó úúballé Epáápara
uke dúúruváné téhdure Jetsocríjtoke
iúráávyéné déjúcotu óoma
cuvéhóójari íjcyáábe.

²⁴ Áhdure uke duurúvámé
Máácoó, Arijtáácoo, Déémaá,
Róócaá, ehdume muha
mewákímyeíhíjcyáme.

²⁵ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube
Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi.
Áyu tehdújuco.

HEEBERÉO

Heeberéomu élleu cáátúnúmeíháami

**Píívyéébe Íllij tééveri
míamúnáama íhjuváne**

1 ¹Éíjyuúvúhjáa Píívyéébe íhjuváhíjcyá méihde múnáaúvuma páhduváré nénehji íhjuú uubálle múnáadívú íbóhówajcárónej tééveri.

²Áánetu ícyooca íjcyané míamúnáama íhjuvaabe Ílli Jetsocrítoj tééveri. Aanéhjáa dífbyej tééveri páneere múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóne dífbyé hójtsí pañévu pícyoobe téené avyéjuube dibye íjcyaki.

³Aabéhjáa Cáani Píívyéébeke bóhówájtsóobe meke úujetsó muhdú dibye íjcyane. Áábedítýú dífbyé ámítsaráhco bóhówaúcunúúbé íhstútuube íjcyáábe tájpi páneere íjcyáhi. Muuráhjáa idsíjvéneri méimítyuháñe ímíbájhóne Cáaní élleu níjkyejívu ípyéene ílluréjuco dibye ávyéjuuténe.

**Níjkyéji múnáa ehnííñevu
Píívyéébe Hajchi ávyejúúne**

⁴Aabe níjkyéji múnáa ehnííñevu íhstútuube Cáaníye Píívyéébe dífbyeke ávyéjútsoóbe.

⁵Tsáháhjáa muurá múijyú dibye tsáapiikye níjkyéji múnáadítýú néétune:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke o ávyéjujtsóhi.

Áhdurée tsá dibye dífbyedítýú néétune:

Dífbýej caani o íjcyánéllii tájtsiiméné dífbye.

⁶Áronáacáhjáa ihdyu íllíkye apáábyéré íhstútuube íjcyáábeke íñuujívú íbóhówajcáróóbedítýú neébe:

Óví pámeere tahñéjté níjkyéji múnáa Hájchíwúuke íávyéjútsoóbeke duurúváhi.

⁷Áánetúhjáa ihdyu diitye níjkyéji múnáadítýú neébe:

Tápiáábojte níjkyéji múnáa kíjyebádu. Áhdure cúújuwádú diitye.

⁸Téhduréhjáa tsiíne íllídityu neébe:

Uu íhstútuube Píívyéébe u íjcyáábe avyéjú tsá múijyú níjkéváityúne. Aabe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú tene íjcyadújuco míamúnáama u méenuíñe.

⁹Muurá ímiáábé u íjcyánéllii tsá ímityúné u ímíllétúne. Áánéllii oo Dípiivyéébé o íjcyaaabe uke páme ehnííñevu o píááboó íñe imíjyau u íjcyaki.

¹⁰Téhduréhjáa tsiíne dífbyedítýú neébe:

Uu íhstútuube ávyéjuube u íjcyaaabé u ípívyéjtsó páneere íévéhóówari íjcyánéhjima íñuují.

¹¹⁻¹²Áronéhjí wágóóóveé wájyamu nójcanújá

wágóoovédu. Ehdu
ténéhji u wáágóóné boone
béhnéréjuco u ípívyéjtsóíñé
éhne múúne wáýyamu
nójcanúné boone béhjáréjuco
ditye cápáyoácódu. Áronáa
ihdyu dííjtsaméí tsá múíjyú
cápáyóóvéityúne. Áhdure tsá
múíjyú muhdú u íjcyáityúne.

¹³ Téhduréhjáa tsá múíjyú díbye
tsáápikeye níjkyéji múnáadítyú
néétune:

Íchihvúi táúniúvú diicya
dímunáake úuma o táhjáne
hajchóta.

¹⁴ Muurá diitye níjkyéji múnáa
Píívyéébé piáábojte íjcyame tsá
íjpiíma íjcyatúne. Aame panévaturé
piáábohíjcyá pájtyetéímyeke.

Tsá meíhvéjtsóityú mepájtyetéíne mecáhcujtsóne

2 ¹ Áánéllíi metsu téiibúwá
meíjcyáne ímíñeúvú meúráávyé
íñe mepájtyetéíñe uwááboju
melléébohíjcyané téenetu
memújtátuki.

² Éíjyuúvúhjáa muurá diitye
níjkyéji múnáa téeveri Píívyéébe
úwáábohíjcyá ímí tehjújuco.
Aanéhjáa tsaate lléébotúmé
ímytúné méenuhíjcyámeke téené
hallútú ícúbáhráhíjcyaaabe.

³ ¿Aane íñe teenéjuco
mepájtyetéíyóneri meíícúvétúhajchíí
múhdutú mepájtyetéehi? Muuráhjáa
dííbyere Ávyéjuube Jetsocríjto
úúballé tsúúca teene mééma
imyéénune. Áané uwáábojúu
lléébotujkénúme méhdivu
pajtyétsóhi.

⁴ Áánevuú Píívyéébe meke
ímíñeúvú waajácutsó páhduvaré

nénehji méénuráítyuróné
imyéénúneri. Muuráhjáa dííbyeke
cáhcújtsómé pañévú íapííchó
ípícyóónej téeveri páhduvaré
piáábohíjcyaaabe muhdú
íjtsúcunúdu.

Jetsocríjto mímúnáajpídyú íjcyane

⁵ Áronáacáa tsá díbye néétu
béhné íiñújiri meíhjyúvahíjcyaji
ípívyéjtsoji níjkyéji múnáa hójtsí
pañévú ípícyooíñe.

⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu
néénee:

¿Aca muhdú ífvámedi
mímúnáadi ú
íjyácunúhíjcyáhi? Áhdure
¿muhdú ífváábedi
Mímúnáajpidívuú
ípívyéévéébedi ú
íjyácunúhíjcyáhi?

⁷ Muuráhjáa dííbyeke ú picyóo
wahájchotáwu díbye níjkyéji
múnáa íhtsútú lliiñévuréjuco
íjcyaki. Áróobekée bóónetu
u ávyéjújtsóne ú picyóo páné
avyéjuubéré díbye íjcyaki.

⁸ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu
néene páneere Críjto hójtsí pañe
íjcyane. Áronáa tsáhái panévare
dííbyé hójtsiri íjcyatúne. Íjcyaiñéi
ihdyu múíjyú páneere dííbyé
hójtsiríyéjuco íjcyane.

⁹ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe
dííbyeke wahájchotáwu picyóo
níjkyéji múnáa lliiñévuréjuco
mímúnáa wáyyuri díbye idsíjvéki.
Ároobe ícyooca ílluréjuco
ávyéjuuténe.

¹⁰ Dííbyej téeveríi páneere
Píívyéébe ípívyéjtsó téeneri
iávyéjújtsámeſki. Áánéllíihyée

mewájjuri dífbyeke íhvéjtsoobe
Mépájtjetsoobe íjyaabe
ícúbáhrámeínej téeveri
meímíbaávyeki.

¹¹ Aame dífbyema tsané
nahbémurájucó meíjcyame
tsaapíkyéré mécaaníváhi. Áánéllii
Píívyéébé Hajchi tsáhájucó meke
núcojpfíletú tsúúca íñahbémú
meíjcyámeke.

¹² Muurá dífbyé waajácúháámitu
nééneé:

Uke ó bóhówájtsoó
táñahbémudívu.
Aame tsaméhjé uke
muha medúúruváné
mémátsívahíjyaáhi.

¹³ Téhdure nééneé:

Píívyéébedívú ó
cátsípáávehíjyaáhi.

Téhdure tsiíne nééneé:

Tsúúca okée Píívyéébe
náhbénúmema oó.

Ehdu néene Píívyéébé
waajácúháámitu.

¹⁴ Muurá íñe míamúnaa
meíjcyadúrée idyé Jetsocríjto
íjcyá íjpiíma, ítyujpácyoma.
Ehdúu míamúnáájpidívú
ípívyéévéne dsíjveebe mépée
mewágóóóvéyónejcúvú meke
íbúwátsohíjyaabe Naavéneke
ityáhjaki.

¹⁵ Ehdúu dífbyé hójtsí
pañétú meke pájtjetsoobe
mewágóóóvéyónetu.

¹⁶ Tsáháa Críjto tsáátu níjkyéji
múnáake ipiááboki. Tsaabée
Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe
meíjcyámeke ipiááboki.

¹⁷ Áánélliihyée míamúnáájpidívú
ípívyééveebe ímiá lluvváábé
íjyaabe íñe muhdú meícyahíjcyané

iwáájacu méhdi iidáátsóvéne
máhallúvú Píívyéébeke piáábó
ityáúmeíki. Aabée mewájjuri
pájámeífyedi ícúbahramé
meímítyuháné iábájjívémeíki.

¹⁸ Téhdurée dífbyeke Naavéné
máváríjchóneri ícúbáhrámeíñéllii
waajácúube muhdú ténehji meke
dómácohíjcyáne. Aabe piivyété
meke téenetu ipiaabóne.

Moitsée ehnííñevu

Jetsóó ávyejúúne

3 ¹ Ehdu teéne, ámuúha
táñahbémuj. Áánéllii
Píívyéébeéjté meíjcyame
metsu ímíñeúvú meúráávyé
uwááboobe Jetsocríjtoke, dífbyeke
meúráávyehíjcyánéjcu lluvváábé
pañétúejpi íjcyáábeke.

² Muuráhjáa Píívyéébe dífbyeke
níwáávéne wákimyéí tsaímíyé
níjkévaabe Moitséeúvukéhjáa dibye
ihñéjtédívú níwáávemeke dibye
tsaímíyé téhmehíjcyádu.

³ Áronáa ihdyu Moitséeúvú
ehnííñevu avyējúúllémeífyé
páneeree dibye ípívyéjtsónéllii
éhne múúne jaa méenuube tééja
ehnííñevu ávyējúúllémeídyu.

⁴ Muurá míamúnaa jaa meenúhi.
Áronáacáa ihdyu páneere
Píívyéébere ípívyéjtsónéllii
ehnííñevu diibye avyējúúhi.

⁵⁻⁶ Ehdu muurá Críjto Moitséeúvú
ehnííñevu ávyējújtsámeíhi.
Muuráhjáa dífbyeúvú Píívyéébeéjté
jahdu néemeke ímí téhmehíjcyáhi.
Ároobée dífbyé ícúve múnáajpíye.
Áánetu ihdyu ílli Críjto dífbyeéjté
avyējúúbe. Áábedítúu muurá
diibye Moitséeúvú meke úúballéhi.
Aane ímiááné dífbyeéjté meíjcyame

díbyedíwú mecátsípáávéne
nihñéetsihwúré ímí díbyeke
meúráávyéhajchíí tsaimíyé
mējicyaáhi.

Píivýéébeéjté tsaimíyé íjcyane

⁷ Muurá Píivýéébé
waajácúháámitu díbyé Apííchó
túkévéjtsóneri díbyé ihjyú uubálle
múnáajpi nééhíí:

Píivýéébe o íjcyaaabe
ámúhakye o nééne melléébo.

⁸ Tsá múu oke táhjáalletú éhnée
ámúhá ihdé múnáaúwú ínéubá
píivýétúné iñújiri íjcyácooca
oke dárívehíjcyádu.

⁹ Ehdúu téhulle íjcyame
dárívémeíhijcyá 40
píjcyá hajchótá diityemá
méénúráítyúronéhíí
o méénuhíjcyáné
ájtyumíjyúcooróme.

¹⁰ Aanée oke
cáyobáávatétsoobe diityédítýú
o nééhíí: “Íjtsaméí
tútávaavémé tsá ímíletú
diityéké o túkévejtsóné
illéébone.”

¹¹ Ehdúu diityédíwú o
cáyobáávaténe ímiááneturé
o néé diityékée tsaimíyé o
pícyooíñé o néhíjcyátsihvu
ditye úújetéityúne.

Ehdúhjáa Píivýéébé
waajácúháámitu díbyé ihjyú
uubálle múnáajpi néé díbyé
Apííchóré túkévéjtsóneri.

¹² Ahdícyane tsáma téiibúwá
mējicyaco, ámuúha táñahbému.
Ámúhá íjtsaméí métútávaávedí
diibýejuco ímiá Piivýéébé
íjcyáábeke ámuha mecáhcújtsónetu
ámuha memújtátuki.

¹³ Múu tsápítsójcatsí teenéjuco
ícyoooca meíjcyarááhori meíjcyáné
hajchótá ímityúné ámuúhakye
ímújtátsótuki.

¹⁴ Muurá tujkénutújuco
nihñéetsihwúré tsaimíyé
Píivýéébedíwú mecátsípáávéne
díbyeke meúráávyéhajchíí íné
ímíjyaú Críjtoma mējicyaá íavyéjuri.

¹⁵ Áánéllíi máábájíívedí Píivýéébe
íwaajácúháámitu íllu nééneé:

Píivýéébe o íjcyaaabe
ámúhakye o nééne melléébo.
Tsá múu oke táhjáalletú
ámúhá ihdé múnáaúwú oke
táhjállehíjcyádu.

¹⁶ ¿Acáa caatyé Píivýéébeke ímityú
dárívehíjcyáhi? Muuráhjáa Ejíhto
múnáa hójtsí pañétú Moitséeúwú
íjchívyetsómé Píivýéébeke ímityúné
dárívehíjcyáhi.

¹⁷ ¿Acáa caatyedí Píivýéébe
ícyááyóbáne ícúbahrá 40 píjcyá
hajchótá? Diityéree muurá ímityú
nájcaúwú úújetémé ínéubará
píivýétúné iñújivu dsjívéhíjcyáhi.

¹⁸ ¿Acáa caatyéké neebe tsaimíyé
diityéké ipícyooíñé inéerótsihvu
ditye úújetéityúne? Diityédítýúree
ehdu neebe ditye díbyeke
lléébohíjcyátúné déjucotu.

¹⁹ Áhdújucóo muurá
tsá ditye úújetétú díbyé
diityéké néhíjcyátsihvu ípyée
ícyáhcújtsótúnéllíihye.

4 ¹ Áhdure muurá ícyoooca mééma
íjcyájúcooróné Píivýéébe meke
néhíjcyáné tsaimíyé díbyema
maávyéjuutéiyóne. Áánéllíi téiibúwá
mējicyaco téeneri mebáñúmeítyu
dityéhjáa bánúmeídyu.

² Muuráhjáa diityéké
íuwaábohíjcyádúré ícyoooca

Pívyéébe méhdivu muhdú
mepájtetéíne uwááboju
bóhówátsohíjcyáhi. Aane muurá
dityée íjcyadúré melléébójúcooromé
mecáhcújtsótúhajchíí tsá ífnetú
meke tene piáábóityúne.

³ Áánetu ihdyu ímiááne
cáhcujtsómé tsaimíyé
íjcyaa Pívyéébema. Muurá
cáhcújtsótúmedítýú neébe:

Cáhcújtsótúmedítýú o
cáyobáávaténe o née mújyú
ditye úújetéityúne diityékée
tsaimíyé o pícyooíne o
nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedítýú neebe
íínújji ípívyéjtsóijyújuco pámeere
míamúnaa íné imíjyaú dífbyema
íjcyafíne ínéijyu.

⁴ Muurá dífbyé waajácúháámitu
nééneé:

Páneeree Pívyéébe íwákimyéí
ínjékévatsihdyu 7 coojíwá
úújetéjcoójí ílluréjuco
wáyeeevéne.

⁵ Áhdure néene cáhcújtsótúmedítýu:
Tsá mújyú ditye úújetéityú
diityékée tsaimíyé o pícyooíne
o nétsihvu.

⁶ Áronáa íjcyámé tsaate pajyété
uwááboju icyáhcújtsóne ímí
Pívyéébema íjcyame. Áánetúu
tujkénú téené uwááboju
illéébójúcooróné cáhcújtsótúmé
íllure báñúmeíhi.

⁷ Áánélliihyée Pívyéébe meke
íyaahóvú iájcurááhori Dabíiúuvj
téeveri íwaajácúháámitu nééhíí:

Pívyéébe o íjcyaa
ámúhake o néene melléébo.

Tsá múu oke táhjálletúne.

Ehdúu Pívyéébe née
íwaajácúháámitu.

⁸ Aanée muurá méihdé
múnáaúvuke tsaimíyé
ípícyooíne ínéene Jotsoéeúvuj
téeveri imyéenuca tsáhájuco
Dabíiúuvj téeveri méema díbye
íhgyúváftýuróne.

⁹ Áánéllii muurá íjcyáneí
méumíwari tsaimíyé Pívyéébema
meíjcyafíne. Tsáhái méema tene
páneévetú meké iájcuíne díbye
nééneé.

¹⁰ Muurá ihdyu dífbyema
tsaimíyé meíjcyácooca ílluréjuco
mewáyéééveíne díbye
panévare ípívyéjtsóné nájcautu
wáyeeevédu.

¹¹ Áánéllii metsu tsaimíyé
Pívyéébeke meúráávye ímí
dífbyema meíjcyá méihdé
múnáaúvúhjáa báñúmeídyú
mebáñúmeítyuki.

¹² Muurá dífbyé ihgyu íhtsutúné
íjcyánéllii páneere míamúnáa
ífbúwá íjtsaméi bóhówajtsó
éhne múúne nítsúwari tsíeméne
mewáhdahíroné pañe muhdíívané
íjcyane maájtyumídu.

¹³ Dífbyeree páneere
ípívyéjtsónéllii tsá íiná
dífbyedívú téévetúne. Páneere
muurá waajácúúbe. Áábé
úmíwari meíjcyácooca páneere
méema ímífbájchóiibye muhdú
meícyahíjcyáne.

Jetsóo páñétúejpi llúúwáabe íjcyane

¹⁴ Áábé Hajchi muurá Jetsocríjtó
páñétúejpi méhlluuváábé
íhtsútuúbe. Aabe dífbyema íjcyaa
máhallúvú piáábó táumeíhíjcyáhi.
Áánéllii metsu ímííneúvú dífbyeke
meúráávyeiki.

¹⁵ Muurá meke ídaatsólléne
píáábohíjcyaaabe mávaríjchojúúnevu
metáhjátsámeityuki. Muuráhjáa
téhdure fjiiri íjcyácooca ténéhjiri
íicúbáhrámeíñéllíi waajácuube
muhdú meícúbáhrámeíne.
Áronáacáa ihdyu tsá dibe imityúne
meénutúne.

¹⁶ Ahdícyane cáhawáá metsu
dífbyedívú mecátsípáávéne
Pívyéébeke píáábó metáúmeí
méhdi ídáátsóvéne meke dibe
ipíááboki.

5 ¹ Muurá mee míamúnáadítýú
páñétúejte llúuvájte íjcyáímyeke
meménuhíjcyámé itýújkevééllémeke
ditye Pívyéébema tsaaté hallúvú
íhhyúvane dífbyeke íicúvéne
iyámeke icyóvajtso diityé imítýú
iábájívémeíki.

² Áronáa llúuváábe íjcyároobe
míamúnáajpi íjcyánéllíi waajácú
muhdú mávaríjchó íjcyane. Áanéllíi
tsaate ímíneúvú wáajácutúme
mújtámeke piivyéteebe chooco
íuwaabóne.

³ Aabe tujkénú íhyallúvú
Pívyéébeke íicúvéne iyáábeke
cóvajtsó ímítýú iábájívémeíki.
Áané boonétú tsíjtyé hallúvú
meénuube diityé imítýú
iábájívémeíki.

⁴ Tsá tsaapi iye méménúmeítyuró
llúuváabedívu. Pívyéébere ihdyu
ityújkevééllémeke téénevu picyóó
Aróouvkéhjáa ipícyohdu.

⁵ Ahdúu Críjtoke Pívyéébere
picyóó páñétúejpi llúuváábe
dibe íjcyaki. Tsáháa iye dibe
méménúmeítyúne. Áábedítýú
muurá neebe íwaajácúháamitu:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke
ó ávyéjutsóhi.

⁶ Téhdure tsiíne neébe:

Uke ó picyóó nǵkéváityúne
íhtsútuube llúuváábe u íjcyá
Mekitsedéé íjcyadu.

Ehdu Pívyéébe neé
íwaajácúháamitu Críjtoadítýu.

⁷ Aabée Críjto fjiiri íjcyácooca
Cááni Pívyéébema ávyetá ihnáhó
kímóóveebéré íhhyúvahíjcyá
dibe íicúvéne dibe muhdú
ínehajchíí dífbyeke ipájtyetétsoki.
Áronemáhjáa íhvéjtsámeíbyé
muhdú dibe ímíllédú dífbyema
tene ipájtyeki. Áanéllíihyéhjáa
Pívyéébe dífbyeke píaabóhi.

⁸ Aabée muurá dífbyé Hajchi
íjcyaaabe páñetu íicúbáhrámeíñéllíi
waajácú muhdú mecáhcujtsóne.

⁹ Ehdúhjáa ímíáábé íjcyánéllíi
mepájtyetéíne meénuube
dífbyeke cáhcujtsómé muhdú
íjcyáityúmeréjuco dífbyema íjcyaki.

¹⁰ Áanéllíihyéhjáa Pívyéébe
dífbyeke picyóó íhtsútuube
páñétúejpi llúuváábe dibe íjcyá
Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujtsóné meíhvéjtsómé úmiwa ápicó neéneé

¹¹ Íjcyaróné téenetu mítyane
ámúhake o úwáábóiyóne.
Áronáa tsáhájucó amúhake
o úwáábóityú téeneri ámuha
meíhcúvehíjcyátúnéllíihye.

¹² Tsáhájucó béjte ámuha
meíjcyájucóóturóne. Muurá
ícyooca ámuha tsíjtyekéréjuco
meúwáábóiyóne. Áronáa muhdú
íivane amúhake túhuutúne
piéénéréi tsiíne ó úwáábohíjcyá
éhne múne tsímmene majcho
meénútutsi tsanééré mújpañe
óóvedu.

¹³ Aane ehdu tsíímenédú néeme tsáhái ímíneúvú wáájacutú muhdú ímiájító meúraávyéiyóne.

¹⁴ Áanetu ihdyu kéemejte tsanééréjucó majcho méénudu néeme tsúúca waajácú ímítýúnetu keená ímiáané íjcyane.

6 ¹⁻² Áánellíi metsu ímíneúvú Píívyéébe uwááboju meúraávyé éhniínevu ténejcu mewáájacuki. Tsá apááneríyé meihjyúváytyuró Píívyéébema meímíbaávyé meíjtsaméí mecápáyóóvéneri, dífbyeke mecáhcujtsómé ímítýunéhjí meméénúné déjúcotu mewágóóóvéfýóneri, metsójsótsámeíneri, cahcújtso múnáá hallúvú méhójtisine mepícyóóne dífbyeke piáábó metáúmeíneri, medsfjivémé mebóhííneri, díbye muhdú meicyahíjcyané mééma ímíbájhóíneri. Éhdúneri tsá apááneríyé tsúúca Críjtdítýú íjcyané uwááboju mewáájacúneri meihjyúváytyuróne.

³ Aane óvíi meke piááboobe éhniínevu tsínehji mewáájacuki.

⁴ Muurá dífbyé uwááboju tsúúca iwáájacúné ímí íjtsúcunúné úráávyémé pañe ijcyájucóóné dífbyé Apíícho.

⁵ Aame tsúúca waajácú dífbyé íhnáhoori béhjírjúco ííñuji cápáyóóvécooca muhdú meíjcyaiñe.

⁶ Áronáa ihdyu téenetu ávyéta mújtá imyéénúhajchíí tsáhájucó dítye mújyú tsiíne ímíbaávyéityúne. Ehdu dáríívémeímyé Píívyéébe Hájchikye múu tsiíne dsíjfvetsódú meenú mímúnáake dífbyedívú iúúhívatétsóneri.

⁷ Áanetu ihdyu ímiáané dífbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbé éhne múúne tsáapi bájtsó níjyaba pípájhóneri ímíwu ííñene díbye íjtsúcunúdu.

⁸ Áanetu éhne ímí ííñuji néérótsihdyu tsanééré bííva ííñedu ímítýú Píívyéébeke meúraávyéhajchíí cúújúwá pañéwá meke waagóóííbye.

Tsaímíyé meíjcyaiñé meíjtsone

⁹ Ehdu íñe ámuúhake ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbémut. Áronáacáubá tsá ámuha tehdu meíjcyatúne. Muurá ó waajácú ímí tehjújucó ámuha meíjcyame mepájtyetéíne.

¹⁰ Muurá Píívyéébe ímiáábé íjcyabe tsá ábájíívéityú tehjújucó ámuha mewákímyeíhíjcyáne. Áhdure tsá díbye ábájíívéityú tsijtye cahcújtso múnáake ámuha mewájyúne mepiáábóné raahóvú tsínehji ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyáne.

¹¹ Ahdícyane ó imíllé ámuha óóchévetúme meítsohíjcyané íñe imíjyaú meíjcyaiñé méúmíwari íjcyane ámuha téeneri mebáñúmeítyuki.

¹² Méóóchévedí téenetu. íhnáhoóróné pañe ímíneúvú mecáhcújtsó éjyúúvúhjáa tsaate ímí icyáhíjtsóne díbyeé dítyéké néhíjcyádú tsaímíyé dífbyema íjcyadu téhdure ámuha meíjcyaki.

¹³ Píívyéébéhjáa muurá íhtsútuube íjcyánéllíi Aavarááuvuke pañetu iiye néé ímiáané dífbyeke ipiááboíñe. Tsáháhjáa tsaatáj téeveri dífbyeke ipiááboíñé díbye néétune.

¹⁴ Íllúhjáa neebe dífbyeke: “Uke panévaturé mityane ó piááboóhi. Áánéllii díjtsiiménémúhaabe mityane llíyááteéhi.”

¹⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke nééne icyáhcújtsóne óóchévétuube ítsohíjcyánéllii ímiááné inéhdújuco dífbyema díbye méénune.

¹⁶ Muurá tsáijyu tsaate ímiáánéré inéécocoa íehníínevu íhtsútúúbe mémé dómajcó tsijtye icyáhcújtsoki. Ehdú dífbye mémé dómajcómé ‘óvíi oke muhdú méénuube o állíhajchííjyu’ inéénema.

¹⁷ Ahdúhjáa ímiááné imyéénuíñé pānetu iye Píívyéébe néé ditye icyáhcújtsoki. Aanéhjáa imíllebe diityéké iwáájácútsóné ávyeta inéhdú imyéénuíñé íjtsaméi cápáyoácótuúbe.

¹⁸ Ahdícyane muurá tsúúca méwaajácú íhtsútuube íjcyaaabe muhdú inéhdú mééma méénuíñé. Tsá díbye meke állíityúne. Áánéllii dífbyedívú metájpimye tsaimíyé méijcyá ípyée inéhdú meke díbye ipájttyetétsohi.

¹⁹ Aane mewáajácúme tsaimíyé dífbyeke meúraavymé ímí méijcyá éhne múúne cúújúwami dóhíjvami íoovéjúcóótumi íjcyadu. Áánéllii tsúúca ícyooca mépiivyté meeréjuco Píívyéébema meíhjuvane muhdú pānétúejpi llúúváabe duurúvájá pañévú pānétúétsihvu dífbyema íhjuvahíjcyádu.

²⁰ Ehdúu meeréjuco Píívyéébema meíhjuvaíñé mééma Jetsóó ímíhajchóhi. Aabe pānétúejpi llúúváabe íjcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú íjcyáítyuúbe.

Mekitsedéé íjcyadu Jetsóó pānétúejpi llúúváabe íjcyane

7 ¹ Diibyéhjáa Mekitsedéé Tsáaré cóomí avyéjuube íjcyaaabe idyé llúúvááabe pānétúejpíhjáa Píívyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé Aavaráaúvúu íhtsútúróméhjike ávyéjujteké ityáhjájétsihdyu méénucátsityu óomííbyedívu. Áábé hallúvúhjáa Píívyéébeke piáábó táumeííbye.

² Áábekéhjáa Aavaráaúvú ajcú tsáneevu ípyée ityáhjáme tsíeméne itsívānetu. Áábe mémé Mekitsedéé ‘ímiá avyéjuúbe’ nééiyóne. Áānetu díbyee íjcyácóomi mémé Tsáare ‘íbwajj í meíjcyane’ nééiyóne. Áánéllii téhdure dífbye mémé ‘tsaimíyé meke pícyóóné avyéjuúbe’ nééiyóne.

³ Diibyéhjáa Mekitsedéé pevetsihdyuré bóhówaavénéllii tsá mewáajácútu díbyee cááníma, tsííjuma, ííhdé múnáama, íjcyáhajchííjyu. Tsá mewáajácútu muhdúhjáa díbye ípívyeevéne. Áhdure tsá mewáajácútu díbyee dsíjvéhajchííjyu. Ahdúu muurá Píívyéébe Hajchi pānétúejpi llúúváabe múijyú muhdú íjcyáítyuube bóhówaavéhi.

⁴ Aane méwaajácú ímiááné Mekitsedéé íhtsútuube íjcyane. Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú íjcyároobe dífbyeke ajcú tsáneevu méénucátsiyí íhtsutúme íjcyáromeke ityáhjáme tsíeménetu.

⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuke Píívyéébe néé Revíiúvúj tsiiménémúháábedítyú llúúvájte íjcyámeke imúnaa ítsíeménetu

iácuhiŋcyaki. Ehdúu neebe
Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe
ŋcyame ipiáábóŋcatsíki.

⁶ Muuráhjáa Mekitsedéé Revíiúvúj
tsiiménémúhaabe ŋcyátúróóbeke
Aavaráaúvú ajcú itsieménetu
tsáneévu. Áijyúu diibye Aavaráaúvú
hallúvú táumeíŋbyé piáábó
Píívyéébe panévatúré díŋbyeke
ipiááboíne néhŋcyáábé hallúvu.

⁷ Tsáháa Aavaráaúvú Mekitsedéé
hallúvú piáábó táumeítyúne.
Muuráhjáa Mekitsedéé táumeí
díŋbyé hallúvu. Áanéllii méwaajácú
Aavaráaúvú ehníínevu díbye
ŋhtsútuube ŋcyane. Muurá
tsáapí hallúvú ímí díbye ŋcyáiíne
piáábó táumeíŋbyé éhníínevu
avyéjúúllémeíhi.

⁸ Muurá llúúvájteke métsieménetu
maácuhiŋcyaromé dsíjveéhi.
Áánetúu Mekitsedéé ŋhtsútuube
llúúváabe ŋcyáábedítýú Píívyéébe
waajácuháámí néé díbye ícyoocapí
ŋcyane.

⁹ Áanéllii méwaajácú
Aavaráaúvúhjáa Revííj
tsiiménémúháábedítýú llúúvájte
ŋcyáiímyemájucó itsieménetu
Mekitsedééke ájcune dityée
ájcuíyódú íhvane dityéi
ŋcyátúrónáaaca.

¹⁰ Téijyúikyéhjáa tsáhái
díŋbyéj tsiiménémúhaabe Revíí
tsíímávameítyúne.

¹¹ Aanée Revííj tsiiménémúhaabe
Aróodítýú llúúvájte
ŋcyame Píívyéébe táuhbaju
meúraávyeneríyé mepájtyetéíne
ímíbájchoca muurá tsáhájucó
Críjtoke Píívyéébe Mekitsedééhjáa
ícyahŋcyádú ŋhtsútuube
llúúváábedítýú pícyóóŋtyuróne.

Áronáacáhjáa ihdyu tsá díbye
Aróóvúvú ŋcyadu néébeke
pícyoótúne. Tsíhdyuréjucóhjáa
néébeke díbye pícyoóne.

¹²⁻¹⁴ Aabée Críjto Máavyéjuube
tsá Revíiúvú dohŋŋba múnáajpi
ŋcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Jodáa
dohŋŋba múnáajpiyé ŋcyáróóbeke
Píívyéébe llúúváábedítýú
pícyoónéllii ítyaúhbaju cápáyoové
tsíhdyuréjucó. Áronáacáa tsá
Móitséeúvú néétu tsaate diityé
dohŋŋba múnáadítýú llúúvájte
ŋcyáiíne.

¹⁵ Áánetu méwaajácú
Mekitsedééhjáa ŋcyadu ŋhtsútuube
llúúváábedítýú Píívyéébe Críjtoke
ipícyoónéllii tsíhdyuréjucó
ítyaúhbaju cápáyoócone.

¹⁶ Tsáháa díbye llúúváábedítýú
mémévatú Revíí dohŋŋba
múnáadítýúu tsaate llúúvájte
ŋcyáiíne némeíhŋcyádú díŋbyedítýú
tene némeínéllííhye. Muuráhjáa
ihdyu memévaabe múijyú muhdú
ŋcyáiítyuubéréjucó ŋhtsútuube
íŋcyaki.

¹⁷ Muurá Píívyéébe díŋbyedítýú
íwaajácúháámíu nééhíí:

Uu ŋhtsútuube llúúváabe ú
ŋcyá Mekitsedéé ŋcyadu
múijyú muhdú u ŋcyáiítyuúbe.
Ehdu Píívyéébe néé díŋbyedítýu.

¹⁸⁻¹⁹ Muuráhjáa íhdééne
taúhbaju Píívyéébe Moitséeúvúj
tééveri méénune meúraávyerómé
mepájtyetétýúrónéllii tsíhdyuréjucó
mééma díbye teene cápáyoócone.
Áanéllííhyée Críjtoj tééveri meke
éhníínevu piááboobe ímí díŋbyema
meíŋcyaki.

²⁰⁻²¹ Muuráhjáa tsíjtyehŋi llúúvájte
pevéneré memévahŋcyáhi. Áánetúu

Críjtoke pánetu Píívyéébere
meménú múijyú muhdú íjcyáityúné
lluuváábé díbye íjcyaki. Muurá
dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe ímíááneturé nééhií:
“Uke ó picyóó Mekitsedéé
íjcyadu múijyú muhdú u
íjcyáityuube llúuváábe u
íjcyaki.”

Tsáháhjáa múijyú ehdu tsíjtyedítýú
díbye néétune.

²² Aabée Jetsóó mééma béhné
pityájcoju meenu íhdééné taúhbjáú
meuráávyehíjcyáné ehnííñevu
tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki.

²³ Muuráhjáa éjyuuúvú mityame
llúuvájte íjcyame tsaapi dsíjívécocaa
tsijpi cápáyóóvehíjcyáhi.

²⁴ Áánetu ícyooca íhtsútuube
Jetsóó múijyú muhdú íjcyáityuube
llúuváábe íjcyáábeke tsá múha
cápáyóóvéityúne.

²⁵⁻²⁶ Aabe piivyté meke
ipájtjetétsóné ímíáábé
íjcyánéllíihye. Tsá díbye ímítyuube
íjcyatúne. Áánéllíihyee tsá díbye
múijyú ímityúné méénutúne. Aabée
Cáání élleu nijkvejívu ipyééne
ílluréjuco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca
dífbyedi tsúúráméímyé hallúvú
Píívyéébeke piáábó táúmeíhijcyá
muhdú íjcyáityúmeréjuco tsaímíyé
dífbyema íjcyaki.

²⁷ Tsáháa míamúnaa llúuvájte
méénuhíjcyádú díbye méénutúne.
Diityéhjáa muurá Píívyéébe
úmiwávú tujkénú cóvátsohíjcyá
iyáábeke ímítyú iábájífvémeíki.
Áané boonétúhjáa botsíi tsíjtyé
hallúvú méénuhíjcyámé diityé
ímítyú téhdure iábájífvémeíki.
Ahdúu tsá Jetsóó méénutúne.
Muuráhjáa ihdyu tsáneere pánetu

iiye pájámeífbyé dityée iyámeke
cóvátsohíjcyádú ífvane pámé
hallúvuréjuco.

²⁸ Muuráhjáa éjyuuúvú Píívyéébe
Moitséeúvuke néhdújuco ditye
míamúnaa ímityúmé íjcyárómedítýú
méménuhíjcyáné páñétúejte
llúuvájte ditye íjcyaki. Áronáacáa
ihdyu Píívyéébe ínéhdújuco ílli íné
ímítyú méénútúúbeke pícyoone
páñétúejpi llúuváábe díbye íjcyá
múijyú cápáyóóvéityuubéréjuco.

Jetsóoj téeveri béhné pityájcoju íjcyane

8 ¹ Aane íne meíhijyúvahíjcyánetu
éhnííñevu ímí méíjtsúcunú
páñétúejpi Críjto mélluuváábé
íjcyane. Aabe ícyooca íjcyá Cáání
Píívyéébe únuri níjkyéjiri.

² Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá
pañétú páñétúétsihdyu Cááníkye
máhallúvú piáábó táúmeíhijcyáhi.
Tsá míamúnaa méénújari díbye
íjcyatúne. Píívyéébere méénújari
dífbye.

³ Muuráhjáa míamúnáadítýú
páñétúejte llúuvájte íjcyame
Píívyéébe úmiwávú iyámeke
cóvátsohíjcyá tsíjtyé ímítyuháñé
iábájífvémeíki. Ahdúu Críjto
páñétúejpi llúuváábe íjcyánéllíi
meenú míamúnáama. Áronáacáa
tsá díbye diityée méénuhíjcyádú
méénutúne. Muuráhjáa ihdyu iiye
pájámeífbyé pámé ímítyuháñéré
ímíibájchoki.

⁴ Muuráhjáa íínújiejpiyé íjcyaca
tsá díbye llúuváábe íjcyáityuró
tsúucájáa Moitséeúvuj téeveri
Píívyéébe pícyóóné taúhbjaju
néhdújuco tsaate llúuvájte dífbyeke
íicúvehíjcyámé íjcyánéllíihye.

© 1996 David C. Cook

⁵ Muuráhjáa diitye lluvájté Píívyéébeke íícúvehíjcyá pánétúeja duurúvaja níjkyéjiri íjcyajádú imyéénújá pañévu. Píívyéébéhjáa muurá Moitséeúvuke néehíí: “Ímííneúvú tsáma méénuco éhnée ‘Tsinaíí’ némeíhbaúvú pánétúeja náávevu uke o úújetsóné u ájtyumídu.” Ehdúhjáa Píívyéébe née Moitséeúvuke.

⁶ Áronáa éhnííínevu ícyooca pánétúétsihyi Jetsóó llúúváábe íjcyaaabe máhallúvú Píívyéébeke piáábó táumeíhijcyáhi. Dííbyej tééveríhjiyáa muurá Píívyéébe mééma béhné pityájcoju meenú tsaímíyé dííbyema meíjcyaki.

⁷ Tujkénúhjáa díbye méénúné pityájcoju néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá tsáhájuco béhné pityájcoju díbye méénútyuróne.

⁸ Tujkénúéné pityájcojúu néhdu míamúnaa ícyahíjcyátúnéllíí béhné pityájcojúrjúco díbye méénune. Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Béhné pityájcojúrjúco o méénúíñé tahñéjtema íjraéémuu, jodaámuu, íjcyámema.

⁹ Tsáhájuco o méénúityú diityé íhdé múnáaúvukée Ejíhtó ííñújitu o íjchívyétsócooca diityémá o méénudu néené pityájcoju. Dityée téené pityájcoju néhdu íjcyátúnéllíi diityéké múu íhvejtsódú ó meenúhi. Ehdu o néé Píívyéébe o íjcyáábe.

¹⁰ Ahdícyane tsíhdyuréjuco néené pityájcoju o méénúíñé íjraéémuma ditye ímííneúvú téené uwááboju iwáájácúne muhdú tene néhdu íjcyaki. Áijyu ímíááné tahñéjté íjcyámé Piivyéébé ó íjcyááhi.

¹¹ Téijyu tsáhájuco múha óhdivu wáájácútsójcatsíityú pámeere íhtsútúróméhjimáyé ícyátújtíiméné oke wáájácúíñéllíihye.

¹² Áámedi o ídáátsóvéne
ílluréjucu diityé imítýú o
ábájííveíne. Aane tsáhájucu
múijýú o ítsáávéityúne.

¹³ Ehdúhjáa Píívyéébe
béhné pityájcojúrjúco
bóhówajtsóné íhdééné
pityájcoju pañe meijcyarómé
mepájtyetétyúrónéllííhýe. Aane
tsúúca mééma cápáyoovéhi.

Níjkyéjiri pañétúeja duurúvaja

¹ Teenée tujkénúéné pityájcoju
túkévétsohjýcá ííñújiri íjcyáné
duurúvájá pañétú muhdú dííbyeke
ditye ííícúvehjýcyaki.

² Aanéhjáa teeja imyéénúcooca
meenúmé míhyóócu mójcohóócú
ímichi tétsihvu Píívyéébeke
ííícúveki. Tujkénúétsíí méméhjáa
‘ímiátsíí’. Átsihýíhjýáa imíwu nééné
peetéhcyú únuri méétsáwá hallúrí
pááa dííbyé íicúve.

³ Áané bóunáálléríhjýáa íjcyaho
wájýamuwávú wátájcámeítsíí mémé
‘Pañétúetsíí ímiátsíí’. Átsihvúhjáa
apáábyéré pañétúejpi llúúváábe
Píívyéébema ihjýúvahjýcáhi.

⁴ Átsihýíhjýáa óórótu méénúmeíñé
wájíí téijíí hallúvú ditye Píívyéébeke
idyúúruváne imýéwu cúvaane
cóvátsohjýcáíjii. Áané úníuríhjýáa
cajóónaba imíwu téénere óórótu
hálluú, pañee, méénúmeíba. Áhbá
pañéhjáa Píívyéébé taúhbaju
cáátúnúmeíñé newáyuwáácúu,
Aróóuvú cuujúí béhjívaii, ‘manáa’
némeíñe pááa óóróíhlló pañe
íjcyanee, éhdune.

⁵ Áhbá hallúríhjýáa níjkyéjii
múnáajtétssí níjcyota ‘tétsihýi
Píívyéébe íjcyane’ nééíyóne.
Áámútsí nuwáácýúhjáa
wállúrjiiúcunúne lílííñévú pañétúejpi
llúúváábe iyáábé tujpácýó
pícyohjýcá míamúnáá imítýú

iábáíívémeíki. Aane óvíi éhdunéré téeneri méihjyúváhi.

⁶ Ehdúhjáa duurúvaja imyéénújá pañévú paíjyuvaré llúúvájte tujkénúéhó pañévú iúcaávène Píívyéébeke íícúvehíjcyáhi.

⁷ Áanétúhjáa pañétúétsihvu tsané pijcyábá lliíne tsáíjyuré pañétúejpi llúúváábere úcaávehíjcyá iyáábé tujpácýoma ímítyuu, tsíjtyé ímítyuu, íjcyane iábáíívémeíki.

⁸ Ehdúu méénuhíjcyámé pamévárei Píívyéébema meíhjúvaíñé ímíbaávyétúné hajchóta. Aane méwaajácú Píívyéébé Apííchó túkevéjtsori.

⁹ Muuráhjáa ihdyu Críjto mééma méénúíñe náávé iyámeke icyóvájtsóneri panévaríyé Píívyéébeke íícúvehíjcyáme. Áronáacáhjáa tsá ditye teene imyéénúneri ímíbaávyétyuróne.

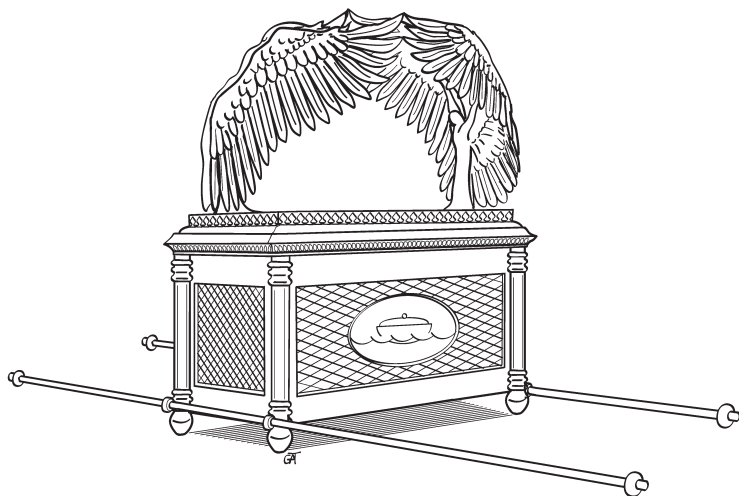
¹⁰ Muuráhjáa panévare majchóháñé, dooháñé, adóháñé, téíibúwáre méénuhíjcyámé Píívyéébe diityéké néhdújuco. Áhdurée íjpi

ityútáváávécocaa nítýámeíhijcyámé ímíbaávyeki. Éhdúu méénuhíjcyámé imyéénuhíjcyádú Píívyéébe téené taúhbaju Críjtoj téeveri icyápáyoácótúné hajchóta ímí diityéké íjtsúcunúki.

¹¹ Aabée Críjto bóhówááveebe ícyooca pañétúejpi llúúváábe íjcyá tsaimíyé meíjcyaiñé mééma méénúúbe. Aabe ícyooca míamúnaa méénútuja tsaimíyé Píívyéébere méénúné duurúvájá pañétú máhallúvú piáábó táumeíhijcyáhi.

¹² Tééj pañévúu úcaáveebe pañétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájtee méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú ócájíwuu, cáávaraa, íjcyámeke idsíjívétsómé tujpácýoma úcaávetú téeneri Píívyéébeke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu páñetu ítyujpácýóre waagóoobe tsáíjyuré páme hallúvuréjuco téeneri mepájtyeteki.

¹³ Muuráhjáa éíjyuúvú ímítyúúvémeke ócájimuu, cáávarámmu, íjcyámé tujpácýori

wáchíyáhcuhíjcyámé ditye
íimíjpyetéki. Téhduréhjáa
ócájimééwáwúuke icyónájtsóné
ballíjyú úúúrúnúneri
wáchíyáhcuhíjcyámé ditye íjpi
íimíbáávyeki. Áronáacáhjáa tsá
diityé imítýú ímíbáávyehíjcyatúne.

¹⁴ Áánetúu ihdyu Críjto
ítuyupácyori meke ímíjpyetétsó
méimítýutu. Píívyéébé Apííchóo
múijyú muhdú íjcyáityúné dífbyeke
píáábóneri pájámeííbyé mewáiyuri
ííne imítýú méénúúróobe.
Áánéllii dífbyé tujpácyó tsúúca
meke ímíjpyetétsó ímítýúnéhjitu
tsaímiyéjucó Píívyéébeke
meíícúvéébema meíjcyame
mewágóóóvétuki.

¹⁵ Dílbyée muurá Jetsocríjtó tsáa
béhné pityájcojúrjúco mééma
imyéénuki. Muuráhjáa tujkénú
Píívyéébe méénúné pityájcojú
pañe íjcyámé imítýuháñé téhdure
tsúúca ímíbaavyé díbye dsíjíveneri.
Áánéllii icyooca pámeere
Píívyéébé tsúúca meke újcume
tsaímiyéjucó dífbyema meíjcyaiñé
díbyée néhduú.

¹⁶ Muurá múúne medsíjívétúné
ihde mécaatúnú métsieméné caatyé
újcuiñé úúbálléné waajácuháámi.
Aane medsíjívécocó botsíi ujcúme
teéne.

¹⁷ Áánetu méi medsíjívétúné
hajchótá tsá múha dómájcóityuró
tééné waajácuháámi
mecaátúnúrónáaaca.

¹⁸ Ahdúhjáa íhvane Jetsocríjtói
dsíjívétúné hajchótá Píívyéébe
íhdé múnáaúvuma tujkénúéné
pityájcoju méénune néhdújuco ditye
dífbyeke íícúvehíjcyáné iyámeke
illííhyánúmé tujpácyori.

¹⁹ Téijyúhjáa Moitséeúvú
Píívyéébé taúhbajúúné
úúbálléhíjcyáhi. Átsihdyúhjáa
obeéjámú íhjíné tujpáfhdsiúvú
nééne úméhéí njcáutu ipícyoone
ócáífwuúmuke, cáávaráwuúmuke,
idsíjívétómé tujpácyó nujpácyotu
icyátáhbóné pañévú iééníyóneri
wáchíyáhcube teene taúhbaju
íjcyáné waajácuháámi. Téhduréhjáa
míamúnáake wáchíyáhcube.

²⁰ Áánemáhhjáa neebe diityéke:
“Ámúhakye íne tujpácyori ó
wáchíyahcú muhdú meíjcyaiñé
pityájcoju Píívyéébe mééma
méénúné uubálla.”

²¹ Áhduréhjáa duurúvaja
wáchíyáhcube páneere tééj páñe
íjcyánéhjimájucó.

²² Muuráhjáa teene Píívyéébé
taúhbaju néé páneere tútávaavéné
tujpácyoriyé ímíbájhómehíjcyaiñé.
Áánéllii tsá míamúnáa imítýuháñé
pevenéré ímíbaávyéityuróne.

Críjto mewáiyuri pájameíñe

²³ Ehdúhjáa iyámeke
idsíjívétómé tujpácyori duurúvaja
ímíbáchohíjcyámé tééj pañévú
iúcaávehíjcyá Jetsocríjtó mééma
ítuyupácyori méimítýú ímíhajchómé
dífbyema pánétúétsihvu
meúújetéíñe náave.

²⁴ Tsáháa díbye úcaávetú
míamúnáa méénúné duurúvaja
pañévú méimítýú ímíbájhochi.
Muuráhjáa ihdyu pánétúeja
nijkýéjiri íjcyájá pañévuré
úcaáveebe máhallúvú Píívyéébema
ííhjýuvaki.

²⁵ Áronáacáa tsá díbye
míamúnáajpi llúúváabe
méénuhíjcyádú ténevá

píjcyábádú iyámé tujpácyoma
páñtétúetsihvu úcáávehíjcyatú
míamúnáá hallúvú Píívyéébema
íhhyúvaki.

²⁶ Muuráhjáa ditye méénuhíjcyádú
imyéénuca íñujíí ípívyéévetsihdu
múhdújyúvájúcoofyó díbye
méimítyú hallúvú dsíjivéne.
Áronáacáa iéévé úújetétsihvu
ibóhówáávéne tsáneere pájámeíbyé
pámé hallúvuréjuco.

²⁷ Téhdure mee míamúnaa
tsáneere medsíjívemema
Píívyéébe muhdú meícyahíjcyané
ímíbjáchoóhi.

²⁸ Muuráhjáa Críjto tsáijyuré
pájameí pámé imítyuháñéré
ímíbjáchoki. Aabe tsiíne itsáácooca
tsáhájuco ténevu tsááityúne.
Tsáiibye tsáimíyé dífbyeke
téhmehíjcyámeke itsáityeki.

10 ¹ Muuráhjáa Moitséeúvuj
téeveri Píívyéébe ájcúné
taúhbaju Jetsocríjtó méema
méénúíne náávéré. Áánéllihyée
ténevá píjcyábádú iyámeke
illííhyánúmedi Píívyéébeke
ditye ícúvehíjcyarónáa tsá ditye
ímíbjáavyehíjcyatúne.

² Muuráhjáa tehdu tsáneere
imyéénúneri tsúúca ímíbjáavyeca
tsáhájuco tsiíne ditye tehdu
méénuhíjcyáityuróne. Áacáa diityé
hallúrí tsáhájuco íiná íjcyáityuróne.

³ Áronáacáhjáa ténevá
píjcyábádú íhyallúvú iyámeke
ídsíjívétsohíjcyánéllíi
waajácuhíjcyámé ímityúmé íjcyane.

⁴ Áronáa tsá ócájimuu,
cáavarámuu, íjcyámé tujpácyó
méimítyú ímíbjáchóityuróne.

⁵ Muuráhjáa Críjto íñujívú
itsáácooca néé Píívyéébeke:

Míamúnaa ímityú hallúvú
iyámeke illííhyánúmedi
uke ícúveróné diityéké tsá
ímíbjáavyétsotúne. Áánéllíi
íne oke míamúnáájpídívú
ú ípívyéévetsó o dsíjíveneri
botsíi diityéké o ímíbjáchoki.

⁶ Muurá ímityuháñé
ímíbjáavyéro ditye iyámeke
cóvátsohíjcyaróné tsá diityéké
píáábotúne.

⁷ Áánéllíi uke o néehíí: “Áanu
oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú
óhdityu díwaajácúháámitu
tene cáátuvádú u ímillédú ó
íjcyáhi.”

Ehdúhjáa Críjto néé Píívyéébeke
íñujívú itsáácooca.

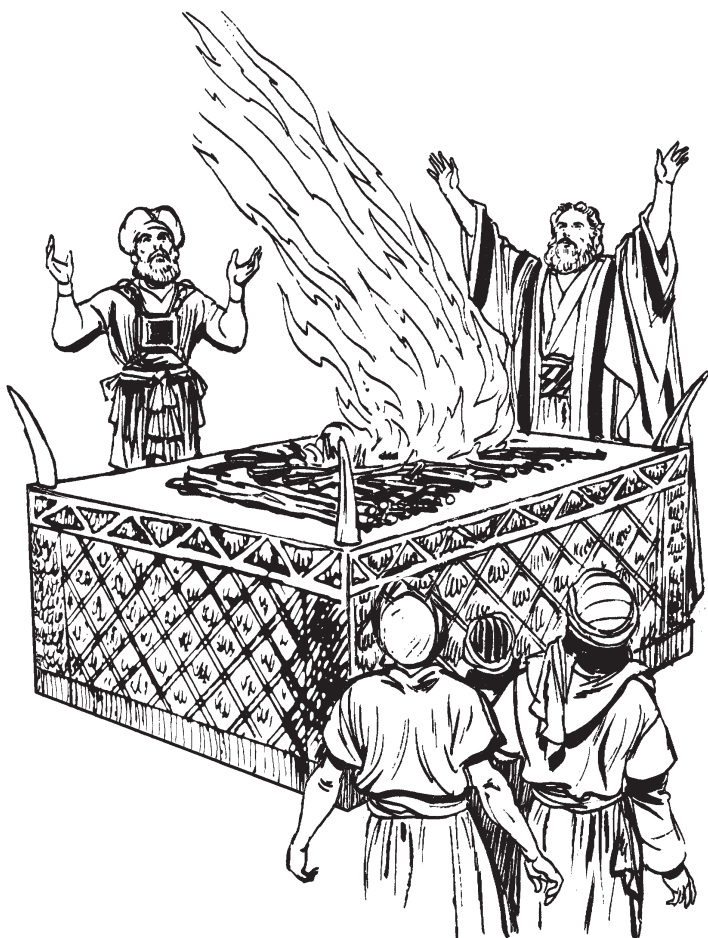
⁸ Tujkénúhjáa neebe míamúnaa
Píívyéébe taúhbaju néhdújúcooro
iyámedi dífbyeke ícúveróné diityéké
ímíbjáavyétsotúne. Áhduréhjáa neebe
tsíñéhjiri ditye ícúveróné diityéké
ímíbjáavyétsotúne.

⁹ Áané boonétúhjáa tsiíne neébe:
“Áanu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú
u ímillédú ó íjcyáhi.” Ehdúhjáa
Jetsocríjtó ínéene íhdééne pítyájcoju
tsíhdyuréjuco cápáyoácóne.

¹⁰ Aabée Píívyéébe ímillédújuco
mewájjuri tsáneere pájameíñé
pámé hallúvuréjuco. Ehdúu
díbye dsíjivénej téeveri Píívyéébe
méimítyuháñé tsúúca ímíbjáchóné
tsá máhallúrí íjcyájúcootúne.

¹¹ Áánétúu éíjyúúvú íhdééne
taúhbaju néhdújuco llúúvájte
pájjyuvaré Píívyéébeke iyámedi
íccúvehíjcyáne. Áronée tsá
múijyú míamúnáá imítyuháñé
ímíbjáchóityuróne.

¹² Áánéllíihyéhjáa Jetsocríjtó
mewájjuri tsáneere ídsíjívéné

© 1996 David C. Cook

boone Cáani Píívyéébé úniúvú ávyéjuutéhi.

¹³ Aabe tétsihdyu téhmehíjcyá Píívyéébe dííbyema ímunáake táhjaíñe.

¹⁴ Muuráhjáa tsáneere dsíjveebe pámeere dííbyeke mecáhcujsómé téenej téeveri Píívyéébema meímíbáavyeki.

¹⁵ Aanéhjáa éhnííñevu Píívyéébe Íapííchoj téeveri méhdivu bóhówajtsoobe nééhií:

¹⁶ Ícyooca tsíhdyuréjuco nééne pityájcoju diityémá o méénuíñe ditye ímíñeúvú téene uwááboju iwáájácúne ímíááne ímílléne muhdú tene néhdu íjcyaki.

¹⁷ Áhdure tsiíñe neébe: Diityé ímítyuháñe o ábájíivéné tsáhájuco múijyú o ítsáávéityúne.

Ehdu muurá Píívyéébe méhdivu bóhówajtsó Íapííchoj téeveri.

18 Áánéllii tsáhájucó dífbyeke meímítýú hallúvú tsíeménéhjiri meífcúvétyú tsúúcajáa mééma díbye teene ímífbajchóné ábájiivéjúcóónéllíhýe.

Tsaímíyé Píívyéébema meíjcyáne

19 Ámuúha táñahbému, ícyooca tsúúca mépiivýeté pamévaré Píívyéébema meíhýuvané íínerí núhnévetúmé Jetsocríjtóó dsíjívénej tééveri.

20 Teenée nééiyóné díbye dsíjívéné tujkéveri duurúvájá pañétú tsátsii pañétúétsíí watájcó wáyámuwa dóchéereevé wajtahnécú. Ehdúu mééma ímífbájchoobe ícúbáhrámeíñeri téénej tééveri Píívyéébema ímí meíjcyaki.

21 Aabe Jetsóó pañétúejpi méhlluuváábé Píívyéébeéjíte meíjcyámé avýéjuube íhtsútuúbe.

22 Áánéllii metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñéúvú dífbyeke mecáhcújtso tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca páneere méimítýuháñé mééma ímífbájchoobe idsíjívéneri. Ehdúu meke ímífbájchoobe Píívyéébé Apííchoj tééveri.

23 Ahdícyane óvíí ímíñéúvú méúraavyé tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaiñé mééma díbye méénujjito. Muurá Píívyéébe páneere méénuú muhdú íñéhíjcyádu.

24 Áánéllii metsu keená ímiááne íjcyaneréjuco meméénuhíjcyaki. Métsu ímiááne mewájýjycatsíñe panévatúré mepíáábójcatsíki.

25 Tsá tsaate méhdityu ícyahíjcyádú pihcyáávevu tsáátuméréjuco meíjcyáítyuróne. Métsu metsápítsójcatsíñe paíjyuvaré

mepíhcyáávehíjcyaki. Muurá méwaaajácú lléváhréjuco tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñe.

26 Muurá tsúúca ímiájíjtó meúraavyéjúcoorómé meímillédúré ímityúné meméénuhíjcyámé tsá múhdutú meímíbaávyéítyuróne.

27 Tehdu néémeke Píívyéébe waagóó dífbyeke ícyáhcujsóné ímíllétúmeke ícúbáhráíñé cuujúwá ávyétá íhnáhó péétécunúwá pañévu.

28 Muuráhjáa éjýuúvú Moitséeúvuj tééveri díbye ájcúné taúhbaju néhdu tsaate ícyahíjcyátúme hallúvú míítyétsúba, pápihchúúmeváuba, úúbálléhajchíí tsúúca dsíjívétsohíjcyámé ídáátsóvetúmére.

29 Aanéjjíva awáá muurá éhniíñevu ícúbáhrámeímye Íllíi mewájyuri ítyujpácýó wáágoóné ícyáhcuítsótúne dífbyé Apííchó meke píáábóneri úúhívatéhíjcyáme.

30 Muurá Píívyéébe nééhií: “Ooréi ó ícúbáhraa ámuhá hallútú ímityúné ámuhakye méénúmeke.” Téhdure tsiíñe neébe: “Tahñéjteke ímityúné méénúmema teene ó ímífbájchoóhi.”

31 Muurá ápíchó teene Píívyéébe mééma ímífbájchoíñe.

32 Áánéllii máábájívedí muhdúhjáa Críjtóke ámuha mecáhcújtsótujkénúcooca ámuha meífcúbáhrámeíyonéhjí maáábúcuahíjcyáne.

33 Muuráhjáa ámuhádi tsaatédí tsíjtye nehníwu íúúhívaténe míamúnááj piínévú ícúbáhrahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyeke dítye méénúneri ámuha méídáátsóvehíjcyáhi.

³⁴Dityée cúvéhoojánúmedi ámuha méídaátsóvehíjcyáhi. Ámúhá tsíeménée ditye dójtúcúrónáa íllure ámuha méimíjyuhíjcyá níjkyéjiri ímiátsí íñé imíjyaú múijyú níjkévaityúné ámuha meíjcyaiñé mewáájácúnema.

³⁵Áánéllii Críjtoke ámuha mecáhcújtsónetu méíhvetédíñe. Muurá dífbyeke ámuha mecáhcujtsóné ímí ámúhama níjkévaáhi.

³⁶Áánéllii múu ícúbáhrámeíyonéhjí panévare íáábúcúne Píívyéébe ímillédú íjcyá meke díbye néhíjcyádú tsáimíyējuco dífbyema ámuha meíjcyaki.

³⁷Muurá dífbyé waajácúháámitu Críjtodítýú nééneé:

Lléváhrējuco díbye tsiíñe tsááíñe.

³⁸Ahdícyane dífbyeke cáhcújtsómeke ímí tehdujúco o íjtsúcunúme pájtyéteéhi. Áánetu dífbyeke cáhcujtsójúcooromé tsiíñe ímítyúnejcúvú óómímyeke tsá ímí o íjtsúcunúityúne.

Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu.

³⁹Áánéllii tsá tsiíñe ímítyúnejcúvú meóómíjyúcoóityú tsaate ímiááné cáhcújtsotúme wágóóóveímyé méénuhíjcyádu. Muurá ihdyu ímiááné dífbyeke mecáhcujtsómé mépájtyéteéhi.

Cahcújtso

11 ¹Muurá ímiááné Píívyéébeke mecáhcujtsómé mewaaajácú muhdú íñehdu mééma díbye méénuíné teenéi maájtyúmítúrónáaaca.

²Tehdúhjáa méihdé múnáaúvudítýú tsaate ímí dífbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbe.

³Ahdu muurá íñe páneere múhdúné tsíeménéhjáa díbye meíñténáa ípívyéjtsóturóné mecáhcujtsó ímiááné díbye ípívyejtsóné pevetsihdyuré íllure ííhjuváneeri.

⁴Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke icyáhcujsónéllii íñahbe Caíí ehnííñevu tsáimíyé dífbyeke ícúvehíjcyáhi. Aanéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunúne dífbyeke dilló ímiáábedi. Ehdúhjáa ímí Abéé cáhcújtsónéllii ícyoocápi dífbyeke méitsáavehíjcyá tehdu mecáhcújtsómeke Píívyéébe téhdure ímí íjtsúcunúki.

⁵Ahduréhjáa Enóó ímí cáhcújtsónéllii dsíjfvétúúbekéré díbye újcúúbeke tsáhájuco múha ájtyúmitúne. Áábedítýú Píívyéébe néé ímíhyeváa díbye ícyahíjcyané díbye ímillédu.

⁶Tsá muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunútú dífbyeke cáhcújtsótúmeke. Áánéllii ihdyu dífbyema tsáimíyé menáhbévájcatsíñe meímílléhajchíí mecáhcujtsó ímiááné díbye íjcyane. Áijyu meke píááboobe dífbyedi metsúúrameímyeke.

⁷Téhduréhjáa Noéé ímí cáhcujtsóhi. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo icyáájávétsoíñé dífbyeke néene cáhcújtsoobe tsáijyúubaréi tehdífvane ájtyúmitúroóbe. Áánemáhhjáa míñécoba méénuube téémiri ítsíímema ípájtyetéki. Ehdúhjáa icyáhcujsódú íjcyaaabe pájtyeténáa tsijtye míamúnaa ícúbáhrámeíhi.

Áábekéhjáa ímí Píívyéébe
íjtsúcunú díbye ímí dííbyeke
cáhcújtsónéllííhye.

⁸Téhduréhjáa Aavaráa
ímí cáhcujtsóhi. Muuráhjáa
Píívyéébe kiá dííbyé iínújí
íjcyáíhullévú dííbyeke wállóónéllíi
íwáájácútúróhullévú peebe dííbyeke
ícyáhcújtsónema.

⁹Aabéhjáa úújeté Píívyéébe
dííbyeke inéhdujúco ájcúné
iínújivu. Áronáacáhjáa ihdyu tétsii
ícyahíjcyaaabe éhne múúne ullé
múnaa íjcyadu nújuwááneríye.
Téhduréhjáa Itsáamútsí illi
Jacóóboma nújuwááneríyé
ícyahíjcyá téené pityájcójú pañéré
íjcyánéllííhye.

¹⁰Ehdúhjáa Aavaráa ícyahíjcyaaabe
ítsohíjcyá múijyú muhdú
íjcyáítyucóómí páñetu Píívyéébere
méénúcoomívú iúújetéíne.

¹¹Téhduréhjáa mewa Tsáára ímí
ícyáhcújtsónéllíi tsíímavá ajchíbá
íjcyalle kéémelléjúco íjcyárolle.
Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe
ímiááné dille tsíímaváíné nééne
ícyáhcújtsónéllíi tsíímavalle.

¹²Ehdúhjáa ávyeta
kéémemútsíjyuco íjcyáromútsí
tsáápiwúuke tsíímaváábedítýú
mítyane míamúnaa lííyaaté
míícúruma néwayúúhá íjcyadu
eeveratu.

¹³Aaméhjáa pámeere dsíjivé
Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo,
íjcyame Píívyéébé diityéké nénehji
ájtyúmitúmére. Áronáacáhjáa
ihdyu cáhcujtsómé ímiááné
diityéké inéhíjcyádú díbye diityémá
méénuíné díbyéi méénútúrónáaaca.
Aaméhjáa nehíjcyá íínújiri ullé
múnaáre íjcyane.

¹⁴Ehdúhjáa dítye néénetu
méwaajácú tsiiji íínúji dítye
ítsohíjcyáné tééjiri botsíi íné
ímíjyaú íjcyáíji.

¹⁵Muuráhjáa tsáháturo muhdú
tene néétu tsiíne dítye íiínúji
íítsáávéne óómííyóne.

¹⁶Áronáacáhjáa ihdyu ávyeta
imíllémé éhníínevu ímí dítye íjcyáíné
iínújí Píívyéébe níjkyejívú diityémá
méénuji íáptyumíne. Áánéllíihyéhjáa
tsá Píívyéébe núcójptsó íjtsúcunútú
diityé Piivyéébé íjcyane.

¹⁷⁻¹⁸Tsáíjyúhjáa muurá Aavaráake
ílli Itsáadítýú neébe: “Daachi
Itsáadítýú lííyaatémé íjcyáa
páñétúejte díjtsiiménémúhaábe.”
Ehdúhjáa Píívyéébe inééróóbedi
Aavaráake waajácullé díbye
ídsíjívétsóne icyóvájtsóóbedi
dííbyeke ííhcúveki. Ahdújucóhjáa
díbye méénújúcooróné dííbyeke
ímiááné icyáhcújtsónéllííhye.

¹⁹Ímiááné cáhcújtsoobe
Píívyéébe íhtsútuube dsíjívémeke
tsiíne bóhiítsóne. Áánéllíihyéhjáa
íjtsúcunúúbé tsúúca íllíkye díbye
lííhyánúúbeke Píívyéébe tsiíne
bóhíítsouúvúdu.

²⁰Áhduréhjáa Itsáa cáhcujtsó
íllímutsi Jacóóboo, Etsáooo,
íjcyámútsí hallúvú piáábó
Píívyéébeke díbye táúmeídyú
diityétsikye díbye piááboíne.

²¹Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcujtsó
íááchimútsí Jotséé hájchimútsí
hallúvú piáábó díbye táúmeídyú
Píívyéébe piááboíne. Aabéhjáa
ídátsó dsíjíveríjyuco íjcyaaabe
ícyuujúityu icyátóroóvéne
Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi.

²²Áhduréhjáa diibye íaachi Jotséé
ímí icyáhcújtsónéllíi ídsíjívéíne ihde

née ihyájkímú ijréeémuke Píívyéébe diityéké íjchívyétsoíñé Ejíhto múnáá hójtsi pañétu. Téhduréhjáa neebe diityéké ditye tétsihdyu ipyéécooca dííbyé bajcúné tééné iínújivu iúújefñútuki.

²³ Áhduréhjáa Moitsééj caanímútsí ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii tsá íllityétú tééné iínújí avyéjuube diityéj tsíímé wapímúj tsííméwuúmudívú dsjívétsótsóneri. Aamútsíhjáa diibye Moitséé ímíwu néébéwúuke itsíímáváábeke páátanú pápihchúú nuhbává hajchóta.

²⁴ Aabéhjáa ikyéémévéne téhdure ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii tsá ímíletú teene Ejíhtó avyéjúúbé ajuúwá hájchidi idíllómeíñé diityémá ímí íjcyáíyónááaca.

²⁵ Imílleebéhjáa ihdyu imúnáa ijréeémú Píívyéébeéjté íjcyame ídátsó ícúbáhrámeíhíjcyáromemáyé íjcyane. Tsáháhjáa díbye ímíletú íñe iínújífene ímityúné múhajchótá dííbyeke ímíjyúúvétsóíñeríjííva íjcyáíyóne.

²⁶ Waajácuubéhjáa imúnáama íjcyaaabe ícúbáhrámeíyónáa nihñéétsihvuré Críjtoma tsáimiyéjucu íjcyaiñé Ejíhtó iínújí avyéjuri ímí íjcyáíyóné ehniíñevu.

²⁷ Aabéhjáa Píívyéébeke íajtyúmítúróóbeke ímí icyáhcújtsóóbedívú icyátsípáávéne íjchívyé tééné iínújí avyéjuube dííbyedívú cáyobáávatéróneri íllityétuubére.

²⁸ Aanéhjáa ímiáané icyáhcújtsónéllii ihyájkímuke neebe ditye obééjámuke illííhyánumé tujpácýori ihjyáháñé llehówáané iwáchíyáhu níjkyéji múnáájpikye

Píívyéébe wálooobe Ejíhto múnáaj tsíímé ámiajtéké dsjívétsóíñetu diityéj tsíímé ipájtyetéki.

²⁹ Aaméhjáa idyé ímí icyáhcújtsónéllii tsáimiyé Tújpañe Móóá pajtyé nújpacyo dówáávéjítóri. Áame déjutúhjáa diitye Ejíhto múnáa péérómé hallúvú nújpacyo wátáhaavémé májcanúhi.

³⁰ Áhduréhjáa ímí icyáhcújtsónéllii Píívyéébe néhdújucu ditye Jericóó hallúrí pápajtsi péhíjcyánéj piínévú 7 coojívatu técoomí mójco cáhvyabáne.

³¹ Áhduréhjáa Raáá nahtsíwamééwá íjcyárolle ímí icyáhcújtsónéllii tsaate diityédítýú técoomí wáájavu péemeke tsáimiyé ihjyávú waatsúcupejtsóhi. Áánélliihyéhjáa muurá técoomí múnáa icyáhcújtsótúné nájcaúvú úújetémé dsjívémedítýú pájtyetélle.

³² Áánetu íjcyarómé tsijtye téhduréhjáa ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítýú o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíii, Tsamoéee, íjcyame. Áhduréhjáa tsijtye Píívyéébe ihjyú uubálle múnáa ímí cáhcujtsóhi.

³³ Ehdúhjáa ímí Píívyéébeke ditye cáhcújtsónéllii panévaturé díbye píaabómé tsaate tsíjtye múnáa iínújíñe caavácuhijcyáhi. Aaméhjáa tsáimiyé túkévétsócatsíhijcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéke bájú oohímýé dóóíyómeke pájtyetétsoóbe.

³⁴ Áánetúhjáa tsaatéke cúújúwá pañévú ditye wájójcorómeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pátyetéhijcyá niítsúmuri ditye llííhyánúfónetu. Áhduréhjáa

íhnáhoóturómé ímunáake
táhhajícýá dííbyere Píívyéébe
píáábóneri.

³⁵ Áhduréhjáa tsaate walléémú
ímí dííbyeke cáhcújtsónéllíi ítsiime
dsíjiverómé tsiíne bóhihíjcyáhi.
Áánetúhjáa tsijtye Píívyéébeke
icyáhcujtsóné íhvéjtsótúné hallútú
íhcúbáhrámeke dsíjívétsohíjcyáme.
Ehdúhjáa wájýúmeítýúmére
dsíjívéhíjcyá dsíjiverómé
Píívyéébema ímí íjcyaiíne
icyáhcújtsónéllíihye.

³⁶ Áhduréhjáa tsijtyeke
tééne hallútú íhcúbáhrámeke
úwáñehííneri ichíjchúmeke
cuvéhoojánuhíjcyáme.

³⁷ Tsaatékéhjáa
dsíjívétsohíjcyámé néwayúúnevu
iáámúneri. Tsijtyekéhjáa
tsahdúnéhjí wáchérécohíjcyáme.
Áánetúhjáa tsijtyeke ditye
cáhcújtsónetu ibóíjcyúróné
dsíjívétsohíjcyámé niítsúmuri.
Áánetúhjáa tsaate ídátso
ííneúbamá íjcyatúmé úlleméré
pehíjcyá obééjámuu, cáávarámuu,
íjcyámé miihénevu ibííjívánéhjíma
ícúbáhrámeímyére.

³⁸ Ehdúhjáa ídátso ííneúbará
píívyétúné iíñújiri, cámeháuneri,
pevétsihjírí, páhejújí pañe
cúwaméré pehíjcyá Píívyéébeke
cáhcújtsotúmé diityéké
cáávájúcóótúnetu.

³⁹ Ehdúhjáa mítyame ímí
Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímí
tehdújuco díbye íjtsúcunúróme
tsáhái újcutú diityéké iájcuííne díbye
nééneé.

⁴⁰ Muurá imíllebe tsaijýuí meke
téénevu iájcune tsaimíyé dííbyema
meíjcyaki.

Jetsóope ícyahíjcyádú meíjcyaiyóne

12 ¹ Aane tsúuca méwaajácú
méíhdé múnáaúvúhjáa
íhnáhoóróné pañe tsaimíyé
Píívyéébeke úráavyehíjcyáne.
Ahdu metsu panévare meke
mújtátsóíyonéhjí meíhvéjtsóne
tsaimíyé óóchévetúmére dííbyeke
meúráavyeki.

² Muuráhjáa tsúuca Jetsóo méema
ímífbajchó tsaimíyé dííbyema
meíjcyaiíne núcójpítsó páwachékevu
ídsíjivéneri. Áronée muurá tsá
díbye núcojpííletú bóónetu ííne
imíjyaú Píívyéébema iávyéjuutéííne
iwáájácúnema. Áábeke ihdyu metsu
ímííneúvú mecáhcújtsóne díbye
ícyahíjcyádú meíjcyaki.

³ Cáhawáá méíjtsúcunu
muhdúhjáa díbye míamúnáake
iwáýúne ímítyúme hójtsí pañévú
íhvéjtsámeííbyedi ditye ícúbahráne.
Aane múu ítsáávéne íhvéjtsotúme
tsaimíyé dííbyeke úraavyéhi.

⁴ Tsáhái muurá ámuha
ímítyúnéhjiri meícúbáhrámeííne
medsíjívétúne.

⁵ ¿A tsá ámuha meítsáávetú
muhdú Píívyéébe ítsiime
meíjcyámeke úwaabóne? Muurá
íwaajácúháámítu neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá
íjtsúcunútú Díavyéjuube o
íjcyaaabe uke o túkëvejtsóne.
⁶ Muurá áatsiime íjcyámeke
íhnáho ó úwaabó diityéké o
wájýúnema.

Ehdu muurá Píívyéébe nééhií.

⁷ Ahdícyane ovíi ímiááméré
meíjcyáne máaabúcuhijcyá
éhne múúne méétsíímeke

meúwaabódú meke dibye
úwaabóne. ¿Mityá ijcyámé tsate
ítsíímeke úwáábotúme? Pámeere
muurá méetsíímeke meúwaabó
mewájjúnema.

⁸ Muurá Píívyéébe méetsíímeke
meúwaabódú meke úwáábótúhajchíí
tsá dííbyej tsíímé mejjcyatúne.
Aame mejjcyá ídátsó cáánívatúme
íjcyadu.

⁹ Muurá tsíímene mejjcyácooca
méécáánimútsí meke úwaabóné
mélleebó diityétsiky
mewájjúnema. Aanéjjíva ¿íveekí
tsá Méécááni Píívyéébeke
mecáhcújtsóityú awáá muhdú
mejcyáityúme dííbyema
mejcyáíínéllí meke dibye
úwáábohíjcyáne?

¹⁰ Muurá méécáánimu meke
úwáábohíjcyá wahájchotaré ííñújí
hallúrí ímí mejjcyaki. Áanetu
Píívyéébe meke úwaabóné
éhníínevu meke píaabó dibye
íjcyadu ímíáámé mejjcyaki.

¹¹ Muurá íhnáho meke ditye
úwaabóné ávyé meke pájtyene
múhdurá téijyu méjtsúcunúhi.
Áronáa téenetu meíllíjkívyéne
bóónétu tsáimiyéjucu mejjcyane.

Píívyéébeke éhdiívallémé hallúrí ápíchó nééneé

¹² Áanéllí imíchi mejjcyá
tsáimíyé Píívyéébeke ámuha
meúráávyeki.

¹³ Métsúúraméí tsáimíyé dííbyeke
ámuha meúráávyéýóneri tsijtye
ámúhake íítténe íímíbáávyé
ímí tsaméhjí ámuha dííbyeke
meúráávyeki.

¹⁴ Aame pamévamáyé
ímíááméré mejjcyá ímityúné

dáíívéjcatsítyúme. Muurá ímíáámé
mejcyátúhajchíí tsá múijyu
Píívyéébema mejjcyáityúne.

¹⁵ Áanéllí panévaré
ímityúnéhjitu météhmeméí
ámúhake dibye ipíááboki.
Tsá múu tsíjtyeke tútávajtsotú
éhne múúne námijtya meke
tútávajtsódu.

¹⁶ Ihdícyáméhjima
médómácójcatsídííne. Tsá múu
íhvéjtsotú ímí Píívyéébema
ámuha mejjcyáiyóné éhnéhjáa
Etsaóó ámíabe píáábó iújcúiyóné
íbonéébedívu dójtúcútsámeídyu.

¹⁷ Muurá ámuha méwaaajácú
dibyéhjáa újcúiyóné píáábó íñahbe
újcúné boonéréjucu téénevu
cááni éllevu péeroobe ílluréjucu
bánúmeííne. Áaneríhjyáa ávyetá
íhnáho támeíyoobe tsáhájucu
újcutúne. Ahdu ámúhake tene
ipájtyétu ímíneúvú météhmeméí.

¹⁸ Muuráhjáa méíhdé
múnáaúvuma ‘Tsinai’ némeíhbaúvú
Píívyéébe íhjuvájyu tétsii
íjjyunúnáa cúújuwa peetéunúhi.
Áhduréhjáa apíchówu kíjyébama
níjjyaba íjcyáné tujkéveri ííñuji
vááúmeíhi.

¹⁹ Áíjjyúhjáa lleebómé Píívyéébe
diityémá íhjuváné tujkéveri
rojrócó íhjuvane. Áaneríhjyáa
ííllityéne néeme éhníínevu dibye
íhjuvátuki.

²⁰ Íhdétújucóhjáa muurá
dibye téenetu nééneé:
“Tsate ihdícyame iyáábéuba
ííne cámehbáu túváameke
néwayúúneri, hójtsívari,
médsíjvétsoco.” Ehdúhjáa
íhdétújucu Píívyéébe néene
ápíchó íjtsúcunúnéllí mityane

íllityémé téijyu diityémá dibye íhjuvávani.

²¹ Diibýchjáa Moitséeúvú íjcyároobe téijyu muhdú tene pájtyene íáptyúmíne néehíí: “Muhdú íhya o íllityéneri ó uuvécunúhi.” Ehdúhjáa diityéké tene pájtyedu néene muurá tsá ámuhakye pájtyetúne.

²² Áronáa ihdyu tsá ámuha Píívyéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjkyéji múnáa ámuhakye náhbenúme ámuha meúújetéjucóó páñétúétsihvu Tsióó caméhbaúvú dífbye cóomí Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyácoomívu. Áánéllii ámuha tsúúca mépiivyété dífbyema meíhjuváne.

²³ Aame ámuha pámeere íhdéejte cahcújtso múnáaúvuma téhullétú ámuha mémeháñé tsúúca cáátuvámé ímí meíjcyá Píívyéébema muhdú meícyahíjcyané pámeemáyé ímíbájhóííbyema.

²⁴ Áhdure tsúúca ámuha Jetsóoma ímí meíjcyá ítyujpácýóo iwáágóóneri mééma béhné pityájcojúrējuco méénúúbema. Tsáháa dibye pevénéré ítyujpácýó iwáágóóne dsíjivetú Abéeúvúhjáa dsíjivedu. Muuráhjáa ihdyu dibye ítyujpácýó wáágóónej tééveri Píívyéébe meke ímíbajchóhi.

²⁵ Áánéllii tsá múu táhjáalletú dibye meke iwájýune úwaabóne. Éjyuúvúhjáa muurá Moitséeúvuj tééveri dibye úwaabóné lléébohíjcyatúme ícúbáhrámeíhijcyá téené déjúcotu. Aanéjíf muurá dífbyere níjkyéjiri íjcyaaabe meke úwaabóné melléébótúhajchíí téhdure meke ícúbáhráiíbye.

²⁶ Muuráhjáa ‘Tsinafi’ némeíhbaúvú diibye Moitséeúvuma dibye íhjuvávaijyu ííñuji ávyetá íhnáhó wááúmeíñetu neébe: “Tsiíñéi ávyetá íhnáhó ííñuji ó wááúmeíchoó páneere iévéhóowari íjcyánéhjimájuco.”

²⁷ Ehdúhjáa neebe páneere ípyée ípívyéjtsóné tsíeméné níjkévaíñe. Áánetu ihdyu tsane coévaá múijyú muhdú íjcyáityúne.

²⁸ Áánevuú tsúúca meke ájcuube íavyéjuvu muhdú meíjcyáityúme dífbyema meíjcyaki. Áánéllii metsu dibye ímillédú meíjcyáne dífbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki.

²⁹ Muurá íhtsútuube Mépiivyéébé íjcyaaabe ímítyúmeke waagóó éhne múúne cúújuwa tsíeméné áíúcúdu.

Píívyéébema ímí meíjcyáiyóne

13 ¹ Ahdícyane tsáma ámuha cahcújtso múnáa meíjcyame mewájýújcatsíñé méíhvéjtsodíñe.

² Máábáíívedí tsaímíyé ámuhá aahíve múnáake ámuha mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muuráhjáa ehdu íaahíve múnáake wáátsúcuhíjcyámé wáájácúratúné níjkyéji múnáake ícúvehíjcyáhi.

³ Áánéllii cúvéhóójari íjcyámeke mépiáábohíjcyá diityémá ámuha meíjcyáiyóduré meíjtsúcunúmeíñema. Áhdure múu ídáátsové ícúbáhrámeíhíjcyámedi téhdure ámuha diityéduré meíjcyane meíjtsúcunúmeíñema.

⁴ Téhdure ámuha metáábávájcatsímyema múu wájýújcatsíhi. Tsá múu íhdícyáméhjima dómácójcatsítyúne. Muurá tehdu

néemema Píívyéébe ihnáhooíñé teene ímfajchóne.

⁵ Áhdure tsá múu mityane ídsídsíváyóneri íhjayácunútúne. Muhdú íjcyane múu ímí íjtsúcunú tehjújuco. Muurá Píívyéébe néehíí: “Oke cáhcújtsómeke tsá o íhvéjtsóityúne. Aame tsá íínerí bánúmeíityúne.”

⁶ Áánéllíi muurá dífbyedívú mecátsípáávéne íínerí áábímyeítyúmé ménehíjcyáhi: Píívyéébe tápiááboobe íjcyánéllíi tsá o íllityétú míamúnaa óhdi ícúbáhráíyóneri.

⁷ Áhdícyane tsáma máábájíívedí muhdúhjáa tujkénú Píívyéébé íhju amúhake úwaabómé ícúbáhrámeíyóné pañe tsáimíyé dífbyeke úráávyehíjcyáne. Ahdu tsáimíyé dífbyeke mécahcújtsó.

⁸ Tsá muurá Jetsocríjtó múijyú tsíhdyuréjuco íjcyatúne. Íjcyaduré diibye páijyuvaré.

⁹ Áánéllíi máállítsámeídí tsíhdyuhjírú úwáábohíjcyámedívú. Muurá Píívyéébere meke iwáiyúne tsípátsohíjcyá tsáimíyé dífbyeke meúráavyeki. Tsá muurá meke díbye éhniíñevu píáábóityuró téene tájpíyjuco meíjcyáiyóné tsane majcho maáwahíjcyámeke. Ehdu méenuhíjcyarómé íllure bánúmeíhi.

¹⁰ Áánetúu ihdyu Críjto mewáiyuri pájámeí ííne ímíjyaú Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa duurúvájá pañévú dífbyeke ííícúveneri tsúúrámeíhíjcyarómé tsá ímí dífbyema íjcyatúne.

¹¹ Muuráhjáa páñétúejpi llúúváábe iyámé tujpácyoma tééjá pañévú

páñétúétsihvu úcáávehíjcyá ímítyuu, tsíjtyé ímítyuu, íjcyane ímímbáávyeki. Ehdúhjáa imyéénúne diitye iyámeke tsiélllevu itsájtýéne cóvátsohíjcyáme.

¹² Áhdúhjáa muurá Jetsóoke cóomítyu tsiélllevu itsájtýéébedi íícúbáhráne dsíjívetsómé ítyujpácyó wágóóóveneri pámeere míamúnáá ímítyuháñé ímímbáávyeki.

¹³ Áánéllíi óvíjyacóóné tsíjijtóríyé úwáábóméíñé meúráávyehíjcyáne. Métsu Jetsóokéréjuco meúráávyé tsíjtye meke dífbyekée itsárillehíjcyádú tsárilíleróné pañe.

¹⁴ Tsá ííñújiri meíjcyatú páijyuvaré muhdú íjcyáityúme. Píívyéébe ihdyu meke újcúcooca botsí dífbyema méíjcyáá muhdú íjcyáityúmeréjuco.

¹⁵ Áánéllíi metsu Jetsocríjtoj tééveri dífbyeke medúúrúváne dífbyé úwááboju tsíjtyeke meúúbálléneri dífbyeke meíícúveki.

¹⁶ Áhdícyane méíhvéjtsodí ámuha tsíeménetu tsíjtyeke mepiáábohíjcyáne. Ehdu meméénune ímí íjtsúcunúúbe.

¹⁷ Áhdure idyé múu amúhá túkevéjtsojtéké íavyejúúlléne lleebó ditye amúhake úwaabóne. Muurá Píívyéébeke úúbálleímyé muhdú imyéénuhíjcyáne. Áánéllíi panévaturé ímiááméré meíjcyá diityéké ámuha mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medárfívémeíhajhíí tsá íínetú amúhake tene píáábóityúne.

¹⁸ Muurá ícyooca muha ímí tsáífbuwaré meíjcyámeke

Píívyéébe ímí ijsúcunúhi. Áánéllíi múúhá hallúvú piáábó métáuméí ehdícyáronéhjí pañe ímí muha meíjcyaki.

¹⁹Ímichi táhallúvú métáuméí íícúí amúhadívú o úújetéki.

Dibye pítyajcóne

²⁰Ahdícyane ovíi Píívyéébe Máavyéjuubée Jetsocríjtó obééjámú tehmeébédú néébe dsíjívéébeke tsiíñe bóhíitsoobe amúhakye ímíbajchóhi. Muuráhjáa Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhné pítyájcoju meenú múijyú nǎjkéváityúne.

²¹Áábej tééveri ihdyu óvíi meke túkévéjtsoobe muhdú dibye ímillédú meíjcyaki. Áánéllíi metsu

Jetsocríjtóke maávyéjútso múijyú nǎjkéváityúne.

²²Ámuúha táñahbému, íllu íñe íhyaamí pañe amúhakye o túkévejtsoné tsáma tsaríyóné pañe melléébo.

²³Téhdure amúhakye ó úúballé ménahbe Timotéo tsúuca cúvéhóóatu íjchivyéne. Aabe óhdivu íícúí wátsíhajchíí dííbyema muhtsi amúhakye máaahívéteéhi.

²⁴Téhdure amúhakye ó úúballé Itáariá íiñúji múnaa amúhakye dúúruváne. Téhdure idyé amúhá túkévéjtsojtémá pámeere cahcújtso múnáake ó duurúváhi.

²⁵Ahdícyane óvíi Píívyéébe amúhakye píaabó pámeekére. Áyu tehdújuco.

TSAJTIÁGO

Tsajtiágó cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo íne Tsajtiágó Aveyjuube Jetsocríjtoma Píívyéebemútsí íicúve múnáajpi o íjcyaaabe ámuhakye ó duurúvá 12-nevá dohjíba múnáa íjraéémú mejjcyámedítýú ámuhakye ditye wáchájanúme panéva ínújjiinévvú ámuha memújtámeke.

Píívyéebedítýú tsáané waajácu

²Ámuúha táñahbémuj, páhduvaré néene evéllejúúné ámuháma íjcyaróné pañe múu íllure imíjyuhíjcyáhi.

³Muurá méwaajácú Píívyéebeke mecáhcújtsómema íjcyané evéllejúúné meke pátsárijcyoróné íllure meke píaabóné éhniíñevu ímí dííbyeke meúráávyeki. Ááneri muurá mépiivyété ímítyunéhjí meke pájtyeróné maábucúne.

⁴Áánéllii ímíñeúvvú météhmemeí ténehji ámuha maábúbcúne ímíááméré mejjcyaki. Áijyu muurá ímí ámuha mejjcyáá íñé ímítýú ámuhakye táhjatúmeréjucu.

⁵Áánetu tsaate ámuhádítyú muhdú mejjcyáiyóné wáájácútúme múu Píívyéebeke táumeí ámuhakye díbye iwáájácútsoki. Díbye ihdyu ámuhakye waajácútsóo panévavuré íiná néétuubére.

⁶Árónáa ihdyu ámuha metáúmeícyooca tsá múu

íjtsámeítýú díbye ámuhakye píááboítýúne. Múu cáhcujtsó díbye ámuhakye píááboíñe. Muurá páhduvaré ámuha mejjtsámeíhajchíí ámuha mejjcyá éhne múúne mooa kííjyébári nóhjine íjcyadu.

⁷Aane ehdu néeme tsá íjtsotú Píívyéebeke ityáúmeíñe íújcuíñe.

⁸Muurá ehdu páhduvaré íjtsámeímyé tsá múijyú tsajjítóré íjtsámeíítyuróne.

⁹Áánetu ihdyu idáátsóméhjiúvvú ímíááméré íjcyané cahcújtso múnáa imíjyúúhií. Muurá tehdu néemeke Píívyéebe ímí íjtsúcunúhi.

¹⁰Téhdure íhtsutúme ehnéva múnáa íjcyame imíjyúúiyá ídáátsonúcooca. Muurá diitye tsaímíyé íjcyá múhajchótawuúrá éhne wajco íñé imíjyaú néérone wáhájchótawuúré íjcyadu.

¹¹Muurá núhba ájchuri íjtone ílluréjucu tsóuuvéne. Ehdu muurá diitye íhtsutúme ehnéva múnáa dsjívécococa diityé tsíeméné ílluréjucu nájkeváne.

Ímítýúné úmuupívyeháñe

¹²Áánetu ihdyu maímijyu diitye eene ímítýúneri íumúúpívyeróné áábúcu híjcyámé íjcyanej. Muurá tehdu néemeke téene áhdó Píívyéebe ajcú múijyú ditye dsjívéjúcóóítyúne bóhiívu dííbyekée wájýúmeke íájcuíñe íñéhdújucu.

¹³ Áanetu tsaate ímityúné imyéénúíyóneri úmúúpívyehíjcyámé tsá nééítyuró Píívyéébe nééjuri téeneri iúmúúpívyehíjcyáne. Tsá muurá múijyú díbye úmúúpívyéítyuró ímityúné imyéénúíyóneri. Áhdure tsá díbye muucá úmúúpívyétsóítyuró dítye ímityúné imyéénuki.

¹⁴ Muurá ihdyu méhdityuré íjcyane meere ténéhjiri meíjtsámeíñéllii méúcaávehíjcyá téené pañévu.

¹⁵ Aane téenevúréjuco meíbwáávéné níjcaúvú muurá ílluréjuco mewágóóóvéíyóne.

¹⁶ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane tsáma ténehjívú máállítsámeídíne.

¹⁷ Muurá ímiáané íjcyane tsáa caame íjcyabe Píívyéébedítýú íyévéhoowávúu peetéháñé ípívyéjtsóóbedítýu. Aabe muurá tsá múijyú íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyoácóítyuróne.

¹⁸ Muuráhjáa íimíllénéllii meke ímíjpyetétsoobe múhdurá menééromeke dííbyeéjté meíjcyaki.

Píívyéébeke meúráávejíto

¹⁹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, múu ímíñeúvú lleebúcunú tsaate ámuúhama íhgyuváne. Tsá múu pecútéré íhgyúvatúne. Téhdure tsá múu cááyóbatúne.

²⁰ Muurá cááyobámé tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne.

²¹ Áánéllii ímityúné ámuha meméenuhíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébedítýú meídátsójkímyeíne dííbye uwááboju ímíñeúvú meúráávye. Teene muurá

ihdyu meke pájtyetétso mewágóóóvéíyónetu.

²² Áronáa ihdyu tsá múu teene uwáábó ávyetá lleebúcunuré meénutúne. Tene néhdu múu íjcyáhi. Muurá tene néhdu ámuha meíjcyátúhajchíí ámuháyé máállímyeíhi.

²³ Muurá tsaate ávyetá lleebúcunuré meenu éhne múúne míícúmíri méhúmi meíhtémeídyu.

²⁴ Muurá meíhtémeícyoocaré méwaaajácúmeí muhdíívamé meíjcyane. Áanetu meíhtémeítyúcooca tsáhájucó mewáájácútú muhdíívamé meíjcyane. Ehdu muurá díitye uwáábó ávyetá lleebúcunuré meénuhíjcyáme.

²⁵ Áanetu ihdyu Píívyéébe ímityúnéhjitu meke túkëvejtsóné ábájívetúmeré tsaimíyé meúráávýemeke píááboobe panévaturé ímí meíjcyaki.

²⁶ Áanetu 'tsaimíyé Píívyéébeke ó úraavyéhi' menéérome peecútéré ímityúné meíhgyúvahíjcyáhajchíí meere máállímyeíhi. Aane tsá íínetú meke píáábotúne.

²⁷ Muurá ihdyu ímiáané Méécáánikye meúraavyémé mépíaabó úújóveke. Téhdure mépíaabó pííbágyujtéké panévaturé íiná díityéké pátyehíjcyánéhjitu. Aame tsáhájucó meíícúvetú múhduná íjje ímityúné íjcyánéhjiri.

Tsahduré pámeekéré meíícúvéíyóne

2 ¹ Ámuúha táñahbému, ímiáábé Máavyéjuube Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujsómej, tsá

tfaatékéré ímí meíjtsúcunúityuróne.
Tsahtúré pámeekéré
meíjtsúcunúiyáhi.

² Tsáijyu muurá tsaapi ehnéva
múnáajpi ímíwu nééné wajyámuma
óoropáájí íhyójtswapáájí íjcyaaabe
ámuha éllewu úúbámyénúúbé
raahórí téhdure tsijpi ídáátsoobe
átéréeya íwajyámuma
uubámyénúiyáhi.

³ Aane diibye ehnéva
múnáajpikyéré ámuha ímí
mewáátsúcúne ‘íchihvu ímítsihvu
dacúúve’ menéene diibye
ídáátsoóbeke ‘étsihjívuré baavu
dacúúve’ menéhajchíí muurá
ímityúné íjtsaméíyé amúhá pañe.

⁴ Aane muurá ehdu
íhtsútúúbekéré ímí
mewáátsúcúhajchíí tsúúca ímityúné
mémeenúhi.

⁵ Aane cáhawáá íñe amúhama o
íhjuvane ímíñeúvú melleebúcunu,
ámuúha táñahbému. Muurá
Píívyéébe ídáátsojtéké ujcú dííbyeke
ditye icyáhcújtsóne íavyéjuutéki.
Muurá neebe dííbyeke wájurye
íavyéjútsoíñe íavyéjuvu.

⁶ Áanáa ¿íveekí ámuha
diityéké meéhdíiválléneri
ménúcópívétsohíjcyáhi? ¿Aca
tsá ámuha mewáájacutú téhdure
íhtsutúme amúhadi ícúbáhráne
ávyéjujté éllewu amúhakye
tsátyehíjcyáne?

⁷ Áhdure ¿aca tsá ámuha
mewáájacutú ditye túútávátuube
Mépájtjetétsoobe Críjtoke
meuráávyehíjcyáábedi
úúhívatéhíjcyáne?

⁸ Áánetu ihdyu Píívyéébe
taúhbaju íwaajácúháámitu
‘pamévakéré múu wajyú muhdú

u wájuryeídyu’ néhdu ámuha
meíjcyáhajchíí ímiááné téhdújuco
ámuha meméénune.

⁹ Áronáa tfaatékéré ámuha
ímí meíjtsúcunúhajchíí ímityúné
ámuha mémeenúhi. Ááneri ámuha
ménéétsámeí Píívyéébe taúhbaju
néhdu ámuha meíjcyátúneri.

¹⁰ Muurá tene néhdújuco
meuráávyerómé tsane néhdu
meíjcyátúhajchíí tsúúca íjcyané
ímityúné máhallúri.

¹¹ Muurá Píívyéébe néehíí:
“Tsá múu íhdícyámema
dómácójcatsítyúne.” Téhdure
tsiiñe neébe: “Tsá múu
míamúnáake dsíjvétsotúne.”
Aane muurá íhdícyámema
medómácójcatsítyurómé tfaatéke
medsíjvétsóhajchíí tsúúca ímityúné
mémeenú tsane Píívyéébe taúhbaju
néhdu meíjcyátúnéllíhye.

¹² Áánéllíi múu ímíñeúvú
íjtsámeíñe ímiáánéré meenúhi.
Muurá Píívyéébe méema ténehji
ímíbájchoó muhdú béhné pityájcoju
néhduú.

¹³ Muurá tsíjtyedi
meídáátsóvétúmedi téhdure tsá
dibye ídáátsóvéityúne. Áánetu
tsíjtyedi meídáátsóvémedi téhdure
ídáátsóvéiibye pámeere muhdú
meícyahíjcyané ímíbájchócooca.

Píívyéébeke mecáhcujtsóne

¹⁴ Ámuúha táñahbému, ¿a ímí
téhdújuco teene ‘Píívyéébeke
mecáhcujtsóhi’ menéérome dibye
ímíllédú meíjcyatúne? ¿A ehdu
meíjcyame mépájtjetéiyáhi?

¹⁵ Tsáijyu muurá tsaate
ménahbému ídátsó ímájchoma
íjcyatúme idyé wájamúúvátúmeke

ámuha ménééiyáhi: “Ámúhá wajyámuunévú tsáimíyé meújcaméíne memájcho.”

¹⁶ Ehdu diityéké íínevú ájcutúmeré ámuha menééne ¿aca íínetú diityéké píáábóiyáhi?

¹⁷ Ehdu muurá Píívyéébe ó cáhcujtsó' menéérómedítyú ímíáánéré meméénune bóhówaúcunútúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne.

¹⁸ Muurá tsaate meke nééiyáhi: “Ú nehíjcyá apááñéré Píívyéébeke u cáhcújtsóneri tsúúca dííbyeéjpi u íjcyane. Áanetu ó nehíjcyá téhdure dííbyeke o cáhcújtsóobe ímíááné o méénúneri dííbyeéjpi o íjcyane.” Ehdu muurá tsaate meke nééiyáhi. Aane ííne ¿muhdú méúújétsó Píívyéébeke mecáhcujtsóné díbye ímillédú meíjcyátúhajchííjyu? Muurá ihdyu apááñéré ímíááné meméénúneri méúújétsó dííbyeke mecáhcujtsóne.

¹⁹ Aane íhya ihdyu tehdújuco ámuha mecáhcujtsóné tsáápiye Píívyéébe íjcyane. Muurá idyé naavémú dííbyeéjé íjcyáturómé téhdure dííbyeke iwáájácúúbeke illíhi.

²⁰ Aanéjííva ¿muhdú ámuha méíjtsúcunú pevénéré dííbyeke mecáhcujtsómé díbye ímillédú meíjcyáturómé dííbyeéjé meíjcyane? Tsá ehdu tene néétune.

²¹ Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke Píívyéébe ímíáábedi dilló díbyeé dííbyeke icyáhcújtsóóbeke ííícúve ílli Itsáake dsíjívétsóíyónéllííhye.

²² Aane muurá méwaajácú ímíááné Píívyéébeke díbyeúvú

ímí cáhcujtsóné díbyéhjáa néhdu díbye méénúnéllííhye.

²³ Muurá Píívyéébe waajácúháamitu nééneé: “Aavaráa Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllíí ímíáábedi dííbyeke dílloóbe.” Ehdúhjáa díbye ímí cáhcújtsónéllíí Píívyéébe nahbévaabe dííbye.

²⁴ Ahdícyane íhya tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébe meke ímíáámedi díllone dííbyeke mecáhcujtsómé díbye néhdu meíjcyámeke.

²⁵ Téhduréhjáa muurá nahtsíwamééwá Raáake dílloobe ímíáálledi dílléhjáa íjraémudítyú waajá múnáa íhcyóómivu úújetémeke técoomí múnáa dsíjívétsóíyónetu pájtyetétsónéllííhye.

²⁶ Aane muurá Píívyéébeke mecáhcújtsorómé díbye ímillédú meíjcyátúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame méíjcyá ídátso wáájácúmeítyúmé éhne múúne medsíjívéné boone pevénéréjuco méjpi íjcyadu.

Meíhjyuváne

3 ¹ Ámuúha táñahbému, tsá múu uwáábojtédí iye idíllómeííne peecúteré tsíjtyeke ímityúné dítye íjcyane néétune. Muurá méwaajácú uwáábojte panévare wáájácúromé ímityúné méénúhajchíí éhnííínevu íhnáho diityémá tene ímíbjáchoméííne.

² Muurá pámeere ímityúné mémeenúhi. Áanetu ihdyu tsaate tsáíjyúubaré ímityúné íhjyúvátúhajchíí ímíáámé dítye. Aame piivyété panévaturé ityéhmémeííne.

³ Muurá íjímuke métsajtyé meimílléhullévú íhjuháñetu úwáñéiwuúné mepícyóóneri.

⁴ Téhdure muurá cújúwamíñé témíhjí túkevéjtsojte kémúúturóné ítyúkevéjtsojíñeri íimílléhullévú túkevéjtsó íhnáho kíjyeba íjcyárónáaaca.

⁵ Ahdu muurá méjpiítyu méhníjiwa áyárowari ímityúné mémeenú meihjyúvāneri. Cáhawáa méjtsúcunu muhdú cújúwari tsátsíhwiuré pééteróné líyaaténé báju áíucúne.

⁶ Ehdu muurá ímityúné meihjyúvāneri métútávajtsameí teene cújuwa báju tútávajtsódu. Aane tsahíjcyá cújúwá pañévú wágóóóvéiibye Naavenedítyu.

⁷ Muurá pamévá íyamedítyú íñújiri úllemee, wahpéjtee, nújpácyó pañe úllemee, íjcyamedítyú ápíchó nééromeke ímí metéhmeme ívámeímyé tsá meke tútávajtsotúne.

⁸ Áanetu tsá múijyú méhju metéhméityuró meke dsíjívetsóné námijtyádú néene néhni meihjyúvahíjcyaju.

⁹ Muurá tééjuri Méécáánikye medúúrúvahíjcyájuríyé idyé dííbyerée ípívyejtsómé míamúnáake méuhbáhi.

¹⁰ Ehdu míníéecu tééjuri méihjyúvahíjcyá ímiáánee, ímityúnee, íjcyane. Tsá tehdu tene neéítyuróne, ámuúha táñahbému.

¹¹ ¿Aca ímiá nupácyó íjchívyétsihdyuré idyé nehníwu néjpacyo íjchívyéiyáhi?

¹² Áhdure ¿aca higyéerahe néévaiyá atseitóona? Áhdure ¿aca óovahe néévaiyá hígoó? Áhdure

muurá tsá tsahéjuturé nupáhyéjutu ímiá nupácyoma cánáamajpácyó meíjcúítyuróne.

Ímiá waajácu

¹³ Aane ímiááne waajácu múnaa ámuha meíjcyáhajchíí óví ímiááméré ámuha idáátsóméhjiúvú meíjcyane ámuhadítyú bóhówaúcunúhi.

¹⁴ Áanetu ámuha tsíjtye íjcyari menómíutáávāne ámuháyé ímí meíjcyáíyóneri metsúúrámehajchíí tsá ímiá waajácú múnaa ámuha meíjcyatúne. Íllure ámuha máallíhi. Aame tsá íñerí ámuha memítyájkímeítyuróne.

¹⁵ Muurá ehdu nénehjí tsá Píívyéébedítyú tsáátune. Íjñeré teene Naavéne éhne.

¹⁶ Muurá iye ímí íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyámé tsíjtye íjcyari íñómíutáávāne panévare ímityúné méénuhíjcyáhi.

¹⁷ Áanetu ímiá waajácú Píívyéébedítyú tsáánema íjcyame ímityúné méénutúme pamévamáyé ímí íjcyáhi. Aame tsá tsíjtyeke éhdiiválletúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Pamévakéré íídaatsólléne píaabóme.

¹⁸ Ehdu ímí ícyahíjcyámema teene níjkévaá tsaimíye.

Íñújiene

4 ¹ Áanetu ¿aca kiátú íjcyane ámuha mémúnáátsócatsíhíjcyáhi? Muurá ihdyu ámuhadítyuré íjcyane ámuháyé ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyánéllíi ámuha mémúnáátsócatsíhíjcyáhi.

² Muurá ámuha tsíjtyé
tsieméné múhdutú diityédítýú
meíjcuítýúroné nomíú
tééné hallútú diityémá
méméénúcatsíhijcyáhi.
Aane muurá tsáijyu ámuha
médshíwétsohíjcyá diityéké tééné
hallútú ámuhadítýú pítone
Píívyéébeke ámuha ímíneúvú
metáúmeíhijcyátúnéllíhye.

³ Muurá ámuha dííbyeke
metáúmeíyónáa tsá díbye ámuhakye
ácuíhijcyatú ímityúné ámuha
metáúmeíneíllíhye. Muurá ámuha
metáúmeíhijcyá íllure téeneri
ámuha meímíjyúúveki.

⁴ Ámuúha, Píívyéébeke ímíneúvú
úraavyépítýúné māmúnaaj, ¿aca
tsá ámuha mewáájacutú ímityúné
ííñújíene meméénúneri íllure
Píívyéébeke memúnáátsohíjcyáne?
Muurá dííbyeke wáiyutúme
téeneríyé tsúúráméíhijcyámé tsá ímí
dííbyema íjcyatúne.

⁵ Muurá dííbyé waajácúháámitu
nééneé: “Píívyéébe Íapííchó
mépañévú pícyoone meke iwáiyúne
nomíuuváhi.”

⁶ Aane meke iwáiyudu íjcyaaabe
meke píáábohíjcyá ímityúné
metáhjaki. Muurá tsiíne dííbyé
waajácúháámitu nééneé:
“Píívyéébe píaabó idáátsóméhjiúvú
néémeke. Áánetu ‘mityáhmítýá’
néémedi tsá díbye ícúvetúne.”
Ehdu muurá nééne Píívyéébé
waajácúháámitu.

⁷ Áanéllí dííbyeke
maávyejúúlléne dííbyedívú
méhíhvéjtsaméí Naavéné ámuhadí
tsúúráméíyóneri ícúvetúmére.
Áijyu muurá ílluréjuco ámuhadítýú
díbye íhvetéíne.

⁸ Ahdícyane ímityúné
ámuha meméénuhíjcyánéhjitu
meímíbáavyéne ímíneúvuréjuco
Píívyéébeke meíjcyá
téhdure díbye ímí ámuháma
íjcyaki. Téhdure míjítócú
ámuha meúráávyehíjcyánetu
meímíbáavyéne dííbyekéréjuco
meúráávyé.

⁹ Aame mékímóóveméí ímityúné
ámuha meméénuhíjcyáneri
metsárívyénema. Óvíjyacóóné
ámuha meímíjyuhíjcyáne.

¹⁰ Íllure méídátsójkimyéí
Píívyéébedívú díbye ámuhakye
ípíááboki.

Ménahbémudítýú meíhijyuvané ímityúné

¹¹ Ahdícyane, ámuúha
táñahbémuj, tsá múu ímityúné
íhijyúvatú íñahbémudítýu.
Téeneri muurá íllure ámuha
méehdíwállehíjcyá Píívyéébé
taúhbaju. Muurá meke neebe
mewáiyújcatsíki. Aane
mecáhcújtsóíyótsihvu ímityúné
meíjcyáneri dííbyé taúhbaju
méehdíwállehíjcyáhi.

¹² Muurá ihdyu apáábyéré díibye
tééné taúhbajúvú meke ájcuube
nééiyá muhdú meíjcyane. Áábere
ihdyu meke pájtyetétsóhi. Áhdure
meke waagóóbe. Aanéjíwa
ámuha ¿muhdú tsijtye íjcyáneri
méihijyúváiyáhi?

Tsá mewáájacutú méúmiwa

¹³ Cáhawáá ímíneúvú melléébóne
méíjtsaméí eene ‘técoomívú
mépeé tsáne pijcyábá náhjihe
meméénúneri medsfídsívakí’ ámuha
menéhijcyáme.

¹⁴ Muurá tsá ámuha mewáájacutú muhdú méúmiwa ijcyane. Muurá éhne cúúvenetúré ijcyáne ójtsó ícúiyé kiávú péínúdu meé. Aame tsá mewáájacutú múhajchótá íñújiri meijcyañe.

¹⁵ Áánéllii múu íllure néehíí: “Óvíí Píívyéébe ímílléhajchíí teene mémeenúhi.” Éhdure múu ihjyúváhi.

¹⁶ Áronáa ¿íveekí ímíñejíí íllure ámuha metúmeíñe ménéhíjcyá ámuháyé meímillédú meméénúiyóne?

¹⁷ Muurá ímiááné ijcyane imyéénúiyóné wáájacurómé teene méénútúhajchíí tsúúca ímityúné meenúmé téeneri.

Muhdú ehnéva múnáake tene pájtyeíñe

5 ¹ Ahdícyane, ámuúha ehnéva múnáaj, mékímóóveméí ímityúné ámúhakye pájtyeíñeri.

² Muurá ámuhá tsíeméné ámuha mewájyuhíjcyaroné nójcánuúhi. Ámuhá wajyámúúné ímiájáhjí máharúmú mājchoóhi.

³ Áhdure ámuhá dsíídsí ámuhadívú tútávááveéhi. Aane múhdurá ámuháma nájkevámé ámuha méijcyaa wáájacúratúmeréjucó éhne múúne cúújuwa tsíeméné áiúcúdu. Ehdu ámuháma nájkévaíñe nihnéétsihvúré ímityúné hallúvú bañúháñe ámuha medsíídsívahíjcyáne.

⁴ Muurá ámuhá wákimyéi múnáake ámuha ímí maáhdohíjcyátúneri ditye íhgyúvahíjcyané íhtsútuube Píívyéébe waajacúhi.

⁵⁻⁶ Áhdure waajacúube íñújiri íñé ímíjyaú ámuha meijcyame íiná

ámúhakye píhtotúmé íñé ímityú ámúhakye méénútúrómeke ámuha medsíjívétsohíjcyáne. Árome ámuha méníjkévaá éhne múúne ócájímuke iújcvátsómeke ditye llíhyanúdu. ¡Ehdu ámuháma tene nájkévaíñévú tsúúca méúújéteéhi!

Píívyéébema meíhgyuváne

⁷ Ámuúha táñahbému, óóchévetúmeré ihdyu Jetsóoke météhmeíhíjcyá múijyú tsiíñe díbye tsááíñévújucó éhne múúne úmihé múnáajpi íbájtso téhmeíhíjcyádu. Muurá óóchévétuubéré téhmeíhíjcyá níjya áálléneri kéémevené iújcuhi.

⁸ Ahdu múu ijcyáhi. Muurá Jetsóó tsááíñe tsúúca píihíjucóóhií.

⁹ Áánéllii ímityúné médárfívéjcsatídí ámuhá hallurí teene íjcyátuki, ámuúha táñahbému. Muurá ténehji mééma ímíbájchóiibye tsúúca meke tehméhi.

¹⁰ Áánéllii múu ijcyá íhdée Píívyéébe ihjyú uubálle múnáaúvú ícyahíjcyádu. Muuráhjáa panévari ícúbáhrámeíyonéhjí aabúcuhijcyáme.

¹¹ Aane méwaajacú ícyooca tsáimiyéjucó ditye íjcyane ípyée íáábúcuhijcyánéllíihye. Muurá ámuha méwaajacú muhdúhjáa Jóóuvu téhdure ícúbáhrámeíyonéhjí áábúcuhijcyánéllii Píívyéébe dííbyeke íñé ímíjyaúréjucó pícyoóne. Muurá ímiááné mítyane meke idáátsólleébe.

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu níjkyejíi, íñújii, íjcyánema tsíñéhji mémé dómáycotú ímiááné ámuha

maállityúné menéécooca. Tsá múu óvíi muhdú nǵkyéjima íñuji ijcyá o állíhajchíjyu néétu téené hallútú Píívyéébe ámuḥakye ícúbáhrátuki. Múu ímiáané tene íjcyáhajchíí 'ééé, tehdújuco teéne' nééhií. Áánetu ímiáané tene íjcyátúhajchíí múu 'tsáhaá' nééhií.

¹³ Aane ámuḥadítýú tsaatéké ímityúné pájtyeme ícúbáhrámeíhajchíí múu ihjyúvá Píívyéébema ámuḥakye díbye ípiááboki. Ááne múu ímíjyuri májtsivá dífbyeke idyúúruváne.

¹⁴ Téhdure ámuḥa mechémécooca múu píuvá cahcújtso múnáá túkevǵtsojtéké dítye ámuḥakye

© 1996 David C. Cook

Píívyéébe mémeri dúúrúbájpácyori ípípájchóne ámuḥá hallúvú piáábó ityáúmeí ámuḥakye díbye íbóhítsoki.

¹⁵ Áijyu muurá ámuḥakye bóhítsóiiḥbye ímiáané ámuḥa mecáhcújtsóne dífbyeke metáúmeíhajchíjyu. Áhdure ímityúné ámuḥa meméénuhíjcyané ámuḥadi ídáátsóvéne ábájíívéíḥbye.

¹⁶ Áánéllii ímityúné ámuḥa meméénuhíjcyané tóónutúmeré míamúnáá úmiwávú Píívyéébeke meúúbálléne dífbyeke piáábó metáuméí ámuḥakye díbye ípiááboki. Muurá ímiáané ímí dífbyema íjcyame tsá bánúmeítýú íiná ityáúmeíñeri.

¹⁷ Muuráhjáa éíjyuúvú méhdure nééroobe Eriáúvú dífbyé ihjyú uubálle múnáajpi dífbyeke táúmeí tene iáállétuki. Áhdújucóhjáa tsá tene álletú 3 pijcyábáj piínévu.

¹⁸ Ááne boonéhjáa idyé tsiíne táúmeíḥbyé díbye iállétsoki. Áhdújucóhjáa tsiíne maálléneri panévare ííñéne néévane.

¹⁹⁻²⁰ Aane ámuúha táñahbémuḥ, tsaate ámuḥadítýú ímiáájú iúráávyénetu mújtámeke tsijtye ímíjpyetétsóhajchíí muurá diityéké píaabómé Píívyéébe diityédí ídáátsóvéne diityé ímityuháñé iábájííve dítye iwágóóóvétuki. Áyu tehdújuco.

1 PÉÉDORO

Tujkénú Péédoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹ Oo Péédoro Jetsocríjtóo úwááboobéré o péhíjcyáíñé wákimyéivu oke pícyoobe íñe íhyaami ámuha éllewu ó caatúnú dífbyékée ámuha mecáhcújtsóné déjúcotu méiiñújitu ámúhakye dítye wáchájánúme éllewu, Póotoó, Garáátsiaa, Capadótsiaa, Áátsiaa, Bitííniaa, éhdúné iníjñíneri ámuha meíjcyáme éllewu.

² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Méécááni Píívyéébe ámúhakye inéhdújuco újcune dífbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aane muurá Ípííchoj tééveri ámúhakye píáábohíjcyaaabe Jetsóópe mewájyuri ítyujpácýó wáágóónej tééveri ámuha meímíjpyeténe díbye ímillédú meíjcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámúhakye panévatu píaabó íbúwajíí ííneri íjtsámeítyúmé ámuha meíjcyaki.

Ímí méúmiwa nééneé

³ Muuráhjáa mítyane meke íídaatsólléne béhnétu meke tsíímávaabe Jetsocríjtóo idsíjvéne tsiíñe bóhíínej tééveri. Áánéllii ííne imíjyaú méúmiwa íjcyane méítsohíjcyáhi. Ahdícyane ihdyu metsu Jetsocríjtój Caani Píívyéébe me dúúrúváne metéhdújtsoki.

⁴ Muurá íjcyáné níjkyéjiri íítsiime meíjcyámé wáábyuta múijyú muhdú

íjcyáityúné díbye pícyoone meke téhmene.

⁵ Ímí dífbyeke mecáhcújtsónéllii ííhnáhoori meke píáábohíjcyaaabe níhñéétsihvúré téhullévú meújjetécooca teene meújycuki.

⁶ Áánéllii múu íllure imíjyúú dífbyeke ámuha mecáhcujtsómé ámuha meícúbáhrámeítyónáaaca.

⁷ Muurá téneri meke waajácúlleebe ímiáané dífbyeke mecáhcújtsóhajchíí éhne múúne óoro cúújúwari dítye wáájacullédu. Muurá teene óoro meke píáábóné ehniíñevu Píívyéébeke mecáhcujtsóné meke píaabóné tsá múijyú mééma níjkéváityúne. Áánéllii dífbyeke ámuha mecáhcujtsómé íínetú menéétsámeítyúhajchíí ííne imíjyaú ámúhakye ávyéjútsoíiibye dúúrúvaabéré tsiíñe Jetsocríjtó tsáácooca.

⁸ Muurá Jetsocríjtoke ámuha maájtyúmítúróóbeke mewájyúúbedívú ámuha mecátsípáávéne méimíjyúúhií.

⁹ Áábeke ámuha mecáhcújtsónéllii tsúúca ámuha mépájtyetéhi.

¹⁰ Muuráhjáa éjyuuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa ihjyúvájúcoorá muhdú díbye meke íídaatsólléne pájtyetétsóííneri. Ároméhjáa tsá pahdu wáájacutú muhdú tene íjcyaiíñe.

¹¹ Áánélliihyéhjáa
díllócatsíhijcyámé caabyé
Críjto íjcyaaabe múijyú muhdú
íicúbáhrámeíne ávyéjuutéíne
Píívyéébé Apííchó diityéké
néhijcyáne.

¹² Áánélliihyéhjáa Píívyéébe
diityéké waajácutsó ditye íjcyáijyú
tene pájtyéityúne, bóónétúi tene
pájtyeíne. Áánée muurá tsúúca
ámúhake tsaate úúballé muhdú
mepájtyetéíne Píívyéébé Apííchó
nájkyéjitu tsááne piáábónej
tééveri. Aane muurá idyé
nájkyéji múnáa téhdure imíllerá
pánetu iwáájáciyóné muhdú
mepájtyetéíne.

ímiááméré meíjcyáiyóne

¹³ Aane ímiááméré meíjcyáne
metsúúraméi tsiíne Jetsocríjto
tsácooca Píívyéébe ámúhake
íídaatsólléne ájcúíneri.

¹⁴ Aame tsúúca Píívyéébej
tsíímé ámuha meíjcyame
múu dibye ímillédú íjcyáhi.
Tsá múu dífbyekée ámuha
mewáájácútúcooca ímityúnéhjiri
meúmúpívyehíjcyádú
néjúcootúne.

¹⁵ Muurá meke újcuube ímiááméré
meíjcyaki. Áánéllii múu ímiáámé
íjcyá dibye íjcyadu.

¹⁶ Muurá dífbyé waajácúháámitu
nééneé: “ímiáámé meíjcyá ímiáábé
o íjcyadu.”

¹⁷ Aane dífbyeke ámuha
mecáánívhíjcyámé múu ííñújiri
ámuha meíjcyáné hajchótá dibye
ímillédú íjcyáhi. Muurá tsahdúre
mééma ímíbájhóiibye muhdú
meícyahíjcyáné téene áhdovu meke
iájcuci.

¹⁸ Muurá ámuha méwaajácú
mépée mepájtyetéityúrojító méihde
múnáaúvú úráávyehíjcyánetu meke
dibye pájtyetétsóne. Áronáacáa
ihdyu tsá meke dibye pájtyetétsotú
dsíídsidívú iáhdóneri.

¹⁹ Muuráhjáa ihdyu mééma
áhdoobe mítyane iwájjyuube Críjto
tujpácýo wágóóóvéneri éhne
múúne obééjáuwi imíwu néébeke
míamúnáa ímityuháané hallúvú
ditye dsíjívetsódu.

²⁰ Píívyéébéhjáa ihdyu
tsúúcajátújuco dífbyeke mémenúné
ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco dibye
mewájjyuri ídsíjíveki. Ahdújucóhjáa
dibye tsááne meke ipiááboki.

²¹ Áánéllii dífbyej tééveri
Píívyéébeke mecáhcujtsómé
dífbyedívú mecátsípáávehíjcyá
dibyeé dsíjívéébeke íbóhíítsóne
ávyéjuutétsónéllííhye. Aame
méwaajácú dífbyema meíjcyame
ííneri mebánúmeíityúne.

²² Ahdícyane tsúúca Píívyéébe
Apííchó ámúhake piáábónej tééveri
ímiáájú ámuha mecáhcujtsómé
óvíi ámuha mewájjýjcatsí ámuhá
ííbúuri.

²³ Muurá Píívyéébeke
mecáhcujtsómé tsíhdýuréjuco
meíjcyane. Tsáhájucó meúráávyetú
méécáánimúu meke tsíímávátsihdyu
meíjcyajító íllure nájkéváijjito.
Áánetu ihdyu Píívyéébé ihjyu
mecáhcujtsóné tsá múijyú
nájkéváityúne.

²⁴⁻²⁵ Muurá dífbyé
waajácúháámitu nééneé:

Pámeere míamúnáa
wahájchotaré íjcyá tsójcómujj
íjcyadu. Téhdure íjcyámé
wahájchotaré ííne imíjjauí

wajco íjcyadu. Áánetu
ihdyu Píívyéébé tsá múijyú
níjkéváityúne.

Ááné uwááboju ímíáájú muurá
tsúúca ámuéhakye úwáábómefhi.

2 ¹Ahdícyane óvíjyacóóné
ímityúné ámuha
meméénuhíjcyáne. Tsá múu
állíuutúne. Tsá múu pánehjídú
ímíáámé íjcyatúne. Tsá múu
nómíutáávatúne. Tsá múu ímityúné
íhjuvátú tsíjtyedítu.

²Ímíá uwááboríyé métsúúraméí
éhne múúne tsíímene ñohñorí
íjyacunúdu. Áane tééné uwáábó
ímíñeuvú méuráávyé ámuha
mepájtyeteki.

³Aane óví ehdu méijcyá
Jetsocríjtó ímíáábé meke wáiyune
tsúúca mewáájacúme.

Críjto páñétúejpi

⁴Aame ihdyu ímíñeuvú
meijcyá dííbyema nééwayúdú
néébe meke bohífvú ájcúúbema.
Muuráhjáa dííbyeke māmúnaa
éhdíiválléróóbeke Píívyéébe picyóó
ávyeta íhtsútuube páñétúejpi díbye
íjcyaki.

⁵Ahdu óví meke téhdure
nééwayúdú menéemeke picyoobe
ihjyádú meijcyaki. Téhdure óví meke
llúúvájtedívú picyoobe díbye ímillédú
meijcyame dííbyeke meíícuvémé ímí
dííbyema meijcyá Jetsocríjtoj tééveri.

⁶Muurá dííbyé waajácúháámitu
nééneé:

Tsióó cóomi múnáa pañévú ó
picyóó ávyeta wáiyúmeííbyeke
éhne ímichi tééutu jaa
éjkeu nééwayúdú néébeke.
Áábeke cáhcujtsómé tsá íñnerí
bánúmeíityúne.

Ehdu nééne Píívyéébé
waajácúháámitu.

⁷Aane dííbyeke cáhcujtsómé
dííbyeke wáiyúhi. Áánetu dííbyeke
cáhcujtsotúmé tsá wáiyutú
Píívyéébé waajácúháámitu íllu tene
néhdújuco:

Tsaúpe nééwayu jááháñé
wákimyéi múnáa íñéhnílléne
waagóórou pícýameí ímichi
tééutu jaa éjkeú.

⁸Téhdure tsiíñe nééneé:

Diíbye muurá éhne
múúne nééwayutu ávyé
mecábóhcámeímyé
maáákityéúdú néébeé.

Ahdújuco muurá dííbyé uwááboju
ímí cáhcujtsotúmé mújtámeke tene
pájtyene.

Píívyéébeéjte

⁹Árónáa ihdyu tsá ámuha ehdu
menéétune. Muuráhjáa ihdyu
Píívyéébere ámuéhakye íujjúmeke
picyóó llúúvájtedívú dííbyé wákiméí
ámuha ímíááméré meijcyáne
meméenu dííbyeke dúúrúvamére.
Aane imíllebe māmúnáake
ámuha meúúballéné muhdú díbye
ámuéhakye ímityúnetu ímíánejcúvú
íjchívyetsóne.

¹⁰Muuráhjáa íhde ámuha
íhdícyaméréi meijcyame tsá dííbyé
piáábójú pañe meijcyatúne. Árónáa
ícyooca tsúúca dííbyeéjté ámuha
meijcyame tééné pañe meijcyáhi.

Píívyéébekéré meíícuvéiyóne

¹¹Ahdícyane tsá íñúñjéjte
ámuha meijcyájúcootúne,
ámuúha táñahbému. Muurá
ihdyu Píívyéébé avyéjúejtéréjuco
ámuúha. Áánéllíi ámuéhakye o néé

meke tútávajtsóiyónéhjiri ámuha meúmúúpívyétuki.

¹² Ímiááméré mejjcyá Píívyéébeke wáájácútúmé ímityúné ámuhadítyú íhjuvárónáa ímí ámuha mejjcyáné hallúvú dífbyeke ditye iávyéjútso tsiíne Jetsóó tsáacoóca.

¹³⁻¹⁴ Téhdure múu avyéjuullé pañétúejpi méiínújí avyéjuúbeke pahúllevaré dífbyé píáábo múnáa íjcyámemájuco. Muurá Píívyéébere diityéké picyóó ditye ímityúmeke iúwááboki, áánetu ímiáámeke ditye ipíááboki.

¹⁵ Muurá imílleebe ímiááméré mejjcyane ténejcu wáájácútúmé ímiáájú meúráávyénetu ímityúné íhjuvátuki.

¹⁶ Áánélli ímiááméré mejjcyá tsúúca ímityúnetu ámuha mejjchivýeme. Aame ihdyu ímityúné mémeenújúcohdí tsúúca Píívyéébé hójtsí pañéréjucu ámuha mejjcyame.

¹⁷ Aame múu dífbyeke ífllíne dibye ímillédú íjcyame pámevakéré avyéjuullé méiínújí avyéjuúbemájuco. Téhdure múu pámeere Píívyéébejtema wajyújcatsíhi.

Muhdú ícúbáhraméi maáábucúne

¹⁸ Áhdure múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame diityéké iávyéjuúlléne meenú ditye táuhbáne. Tsá múu ímiáámemáyé ímí íjcyatúne. Ímityúmé íjcyáromema múu ímiáámé íjcyáhi.

¹⁹⁻²⁰ Muurá ihdyu Píívyéébe ímillédú mejjcyáné hallútú meke ditye ícúbahráné maáábucúhahjchí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áánetu

ímityúné meméénúné hallútú meke ditye ícúbahráné maáábucúronáa jaca meke ímí íjtsúcunúúbe? Tsáhaá.

²¹ Muuráhjáa Píívyéébe meke ujcú Críjto mewájyuri ícúbáhrámeífyé ímiáábé íjcyadu mejjcyaki.

²² Tsáháa muurá dibye múijyú ímityúné méénutúne. Áhdurée tsá muucá dibye állityúne.

²³ Muuráhjáa dífbyedítyú ímityúné íhjuvárómeke tsá dibye píámeíhíjcyatúne. Áhdurée dífbyeke ícúbáhráromeke tsá dibye méénúllehíjcyatúne. Íllurée íhvéjtsámeífyé Píívyéébedívú dibye teene diityémá ímíbájcho muhdú tene íjcyadújucu.

²⁴ Aabée muurá Críjto dsíjivé páwachékevu mépée medsfíjvéiyóné tsúúcajáa méimítyú déjucu dsíjívemédú mejjcyarómé meímíbaávyeki. Ehdúu mewájyuri dibye ícúbáhrámeínej téeveri meímíbaavyéhi.

²⁵ Muuráhjáa éjyju ídátso méicyahíjcyá Píívyéébeke wáájácútúmé éhne múúne obééjámú mújtame íjcyadu. Áronáa icyooca tsúúca métehméébé Críjtoma mejjcyáhi.

Muhdú métáábama mejjcyane

3 ¹ Ámuúha walléémuj, ámuhá tajímuke máavyéjuúlle. Tsaímíyé mejjcyá diityémá Críjtó uwááboju tsaate cáhcújtsóturómé ímí ámuha mejjcyane ííhténe botsí icyáhchújtsó iiná diityéké ámuha menéétúrónáaáca.

² Muurá ímiááméré ámuha mejjcyane ííhténe imílléiyómé téhdure Píívyéébeke iúraavyéne.

³Tsá múu ávyeta
íímíbjájkímyeíyóneri íjyácunútúne.
Téhdure tsá múu íjyácunútú
íhñiwaco idyóhdsínúmeíñe
tsaímíyé ípíhdámeíyóneri,
mítyane áhdómeíñe icyááveháñevu
ícyááváyóneri, ímiá
wajyámuunévú íjycámeíyóneri.

⁴Apááñeríyé múu íjyácunú
tsaífbuwaré íjcyáfyóneri. Ehdu
ihdyu íjcyámeke Píívyéébe ímí
íjtsúcunúhi.

⁵Tehdúhjáa muurá éjyuuévú
íjcyáné walléemú Píívyéébedívú
íhvhéjtsámeíñe díbye ímillédú
ícyahíjcyáhi. Aaméhjáa ájyúmuke
avyejúúllehíjcyáhi.

⁶Tsáaráuvúhjáa muurá ájyu
Aavaráaúvuke icyáhcújtsóne
avyejúúllehíjcyáhi. Aane dillée
íjcyadu ámuha ímiááméré ámuhá
tajímuma mejjcyáhajchíí tsá ámuha
íínerí meíllityéityúne.

⁷Áhdure ámuha wajpíímú ámuha
táábámuma ímíñeévú mejjcyá. Tsá
múu díityédí ícúbáhratúne. Múu
íjtsámeí díityéké íávyejúúlléne
muhdú ípíáábóíñeri ámuha tsájpa
tujkévevu dítye íjcyátúnéllííhye.
Muuráhjáa Píívyéébe wajpii, wallee,
picyóo dítyétsí ípíáábójcatsíñe
ímí íjcyaki. Aane ehdu ámuha
mejjcyáhajchíí Píívyéébema ámuha
meíhjyúvácoca tsá íiná ámuhakye
pátsárijcyóityúne.

**ímiáané hallútú
meícúbáhrámeíñe**

⁸Ahdícyané ihdyu
pámeere tsaímíyé mejjcyá
pamévamáye. Tsá múu
pájúvatúne. Meídaatsólléjcatsíñe
mévajyújcatsi tsané nahbémú

múúne wájyújcatsídyú
mítyájkímyeítyúmére.

⁹Tsá múu píámeítyú ámuhakye
ímityúné meénúmeke. Téhdure
ámuhakye úhbámeke tsá múu
úhbatúne. Íllure díityé hallúvú
píáábó métauméí Píívyéébeke.
Ehdu díbye ímillédú ámuha
mejjcyáhajchíí ámuhakye
píáábóíbye.

¹⁰⁻¹²Muurá dííbyé
waajácúháámitu nééneé:

Ímí íjcyane ímillémé tsá
ímityúné íhjyúvatúne. Áhdure
tsá dítye állíuutúne. Muurá
ímityúné imyéénuhíjcyánetu
íhveténe ímiááneréjucu dítye
meénune. Aame íjcyá tsaímíyé
pamévamáye. Muurá Píívyéébe
ímiáámeke píaabóhi. Aabe
dííbyeke dítye táúmeíñe
lleebóhi. Áánetu ímítyúmedi
tsá díbye íícúvetúne.

Ehdu nééne Píívyéébe
waajácuháámitu.

¹³Aane ehdu ímiááméré ámuha
mejjcyáhajchíí ¿aca íñé hallútú
múha ámuhakye ímityúné
meénúiyáhi?

¹⁴Muurá ehdu ímí
ámuha mejjcyáné hallútú
meícúbáhrámeíhajchíí maímijyu
ámuha mejjcyanej. Ahdícyané
tsáma íínerí maáábímyeídíñe.
Muurá Píívyéébe ámuhakye
píaabóhi.

¹⁵Múu Máavyéjuube Críjtodívú
icyátsípáávéne íjcyátsíiivyé
ámuhakye díllómeke ámuha
mewáájácútso íveekí dííbyedi
ámuha mejjyácunúhijcyáne. Áronáa
ihdyu múu ímíñeévú chooco
úúballé mítyájkímyeítyúmére.

¹⁶ Aame téiibúwá meíjcyá Críjtoke ámuha meúráávyénetu tsaate ímityúné íhhyúváneeri inúcójpíveki.

¹⁷ Aane ihdyu óvi meícúbáhrámeí ímiáánéré meméénúné hallútú Píívyéébe ímílléhajchíjyu. Muurá tééné hallútú meícúbáhrámeíne maáábúcúhajchíí ímí meke íjtsúcunúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meícúbáhrámeíne maáábúcúrónáa tsá díbye meke ímí íjtsúcunútúne.

¹⁸ Muuráhjáa Críjto mújyú ímityúné meénútúroobe ícúbáhrámeí méimítyú hallúvu. Aabée tsájjyuré dsjívé méhllíi pámeere ímityúmé meíjcyáme wájjyuri téénej téeveri meímíbaávyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. Aabée dsjívérónáa ííbbuu íbóhí jcyáhi.

¹⁹ Aanéhjáa péé éjjyuúvúu dsjívémé íbuúúné jcyátsihvu díityéké iúwááboki.

²⁰ Muuráhjáa éjjyuúvú Noéé mánécoba méénuhíjcyánáa Píívyéébe téhmehíjcyará míamúnaa dííbyeke icyáhcújtsóne téémí pañévú iúcaáve ipájtyeteki. Áronáacáhjáa apáámyéré 8-meva pájtyeté pámeere íínuji cáájáveneri májcanúnetu. Áameúvú íbuúúnéhjáa jcyátsihvu Jetsóo íbbuu péé díityéké iúwááboki.

²¹ Aanéhjáa téjjyu nújpácyotu dítye pájtyeténé naavénú íne icyooca metsójtsótsámeímyé mepájtyetéíne. Aane tsá metsójtsómeítyú méjpi ííñú inítyááveki. Muurá ihdyu téeneri méúújetsó Píívyéébedívú mecátsípáávéébeke metáúmeíne díbye meke ímímbájchoki. Aane

ihdyu meke ímímbájchoobe Jetsocríjtóo dsjívéebe tsiíne bóhíbej téeveri.

²² Díibye muurá icyooca íhtsútuubéréjucu níjkyéjiri Cááni Píívyéébe úníuri jcyáábeke pámeere níjkyéji múnáama naavémú avyéjuulléhi.

Muhdú Píívyéébeke meíicuvéne

4 ¹ Aanée muurá Críjto ííñújiri íjcyácooca ícúbáhrámeí mewájjyuri. Áánéllíi metsu meícúbáhrámefyóné maáábucu díbyeé áábucúdu. Muurá meícúbáhrámefyóné maáábucúmé tsá ímityúné meméénújúcootúne.

² Aame tsáhájucu meúmúúpívvetú ímityúné meméénújyóneri. Píívyéébe ímíllédú meíjcyáiyóneríjyucu metsúúráméíne.

³ Ahdícyane óvíjyacóóné Píívyéébeke wáájácutúmé íjcyadu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muuráhjáa ímityúneri ámuha meúmúúpívvehíjcyáhi, ámuháa ménahtsívatehíjcyáhi, ámuháa mewáñehjívaténé pañe méllíyícyávehíjcyáhi, níjcyotájtekée ámuha méduurúvahíjcyá ámuha meméénútyuróne. Ánehji óvíjyacóóne.

⁴ Muurá ténehji ámuha meíhvéjtsóneri ámuhákye náhbévahíjcyámé téeneríyé íjcyame íllure ámúhadi uuhívatéhíjcyáhi.

⁵ Árómemá Píívyéébe muhdú dítye icyahíjcyané ímímbájchoóhi. Muurá pámeere dsjívétúmema ímímbájchóoibye tsúúca dsjívéjúcóóróméhjimájucu.

⁶ Téénélliihyéhjáa muurá éjyju múnáaúvuke téhdure úwáábómeíñé diityé fbuúúné ibóhí ímí íjcyja Píívyéébe íjcyadu.

⁷ Muurá tsúuca íññuji mééma nijkévaríjyuco. Áánéllii ímiááméré meíjcyáne paíjyuvaré Píívyéébema méihjyúvahíjcyja.

⁸ Aame múu wajyújcatsíhi. Muurá tsíjtyeke mewájyume ímityúné meke méénúrómeke mepíámeífyóneri tsá meíjyáacunútúne.

⁹ Ahdícyane múu ímíneúvú waatsúcújcatsí ámuha maááhívéjcatsícyooa íiná íjtsámeítyúmére.

¹⁰ Mépiáábojcatsí muhdú ámuha mepívyetédú Píívyéébe meke ájcúné píáábori bañúháñé dibye meke ípiáábótuki.

¹¹ Áánéllii ámuha meúwáábócooca ímíneúvú meúwáábohíjcyá dííbyé ihjyu néhdújuco ámúhaj tééveri dibye íhíjyúvaki. Áhdure ámuha tsíjtyeke mepíáábócooca ímíneúvú mépiáábó muhdú dibye ámúhakye túkévejsódu. Aane páneere íiná ámuha meméénune múu ímíneúvú meenú dííbyeke ámuha Jetsocríjtoj tééveri maávyéjutsóne. Áábedívú ihdyu metsu meíhvéjtsámeíñe dííbyeke maávyéjútso múijyú níjkeváityúne. Ehdu teéne.

Críjtoéjté ícúbáhrámeíñe

¹² Ámuúha táñahbému, tsá múu mávaríjchojúúné ámúhama íjcyánetu íjtsámeítyú tene ámúhama íjcyáityuróne.

¹³ Íllure múu imíjyúú Críjtóo ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñeri tsiíne íavyéjuma dibye tsáácooca ámuha meímíjyúúveki.

¹⁴ Áánéllii dííbyeéjté ámuha meíjcyáne hallútú ámúhakye tsaate úhbáhajchíí múu imíjyúú Píívyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyánéllííhye.

¹⁵ Áronáa ihdyu núcójpítsóhreyó teene ímityúné ámuha tsíjtye éhné menániñee, tsaatéké ámuha medsíjvetsónee, tsíjtyé ihjyú pañevú ámuha meúcaavénee, éhdúné hallútú ámuha meícúbáhrámeíñe.

¹⁶ Áánetu ihdyu Críjtoéjté meíjcyáne hallútú meícúbáhrámeíñe tsá núcójpítsotúne. Íllure Píívyéébeke tééné hallúvú dúúrúvaméré météhdújtsó dííbyeéjté meíjcyánéllííhye.

¹⁷⁻¹⁸ Muurá tsúuca muhdú meícyahíjcyáne dibye mééma ímíbájchóíñe éévé újéteéhi. Aane méhdityu tujkénúíbye ihñéjté meíjcyámedítyu. Aabéjíí awáá ¿muhdíívanéami íhya tsáma ímíbájchooi eene dííbyé uwááboju cáhcújtsótúmema, ímiáámé íjcyarómé íhtsútúnetu pájtyetéíñáaaca?

¹⁹ Ahdícyane dííbyedívú meíhvéjtsámeíñe dibye ímíllédú meíjcyá ámuha meícúbáhrámeífyónáaaca. Muurá meke ípívyéjtsóobe ínéhdújuco méénune.

Cahcújtsó múnáa túkevéjtsóju

5 ¹ Téhdure ó imíllé cahcújtsó múnáa túkevéjtsójtéké o úwaabóné téhdure túkevéjtsóobe o íjcyaaabe muhdúhjáa Críjto ícúbáhrámeíñe o ájtyúmiíbe. Aabe téhdure ó íjcyaa dííbyé avyéjuri tsiíne dibye tsáácooca.

² Áánéllii ámúhakye o néé ímíneúvú ámuha metúkévéjtsó

Píívyéébeéjté ámuhá hójtí pañe
íjcyámeke. Tsá múu dibyée
ámúhake níwáávéne iijyéveriyé
tééne wákimyéí méénutúne.
Áhdure tsá múu tééne hallúvú
ámuha medsídsívakíyé méénutúne.
Múu ímíñeúvú meenú Píívyéébe
ímíllédu.

³⁻⁴ Tsá múu tsíjpánécoba diityéké
úwáábotúne. Choocóré múu úwaabó
páñétúejpi Métehméébé tsáácooca
ámuha maávyéjuuté dífbyema
múijyú nǎjkéváityúne.

⁵ Téhdure ováhtsámú
máavyéjuulle ámuhá
túkevǎjtsójtéke. Panéjcuávú
máavyéjúúllejcatsí
mítýájkímeyétyúmére. Muurá
Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe píaabó
ídáátsóméhǎjǎvú néémeke.

Áánetu ‘mítýáhmítýá’ néémedi
tsá dibye ícúvetúne.

⁶ Áánéllii mítýájkímeyétyúmére
méíhvǎjtsaméí íhtsútuube
Píívyéébedívú dífbyere ámuhakye
ityúkévǎjtsoki. Áijyu muurá
ámúhake ávyéjǎjtsóiiibye dibye
meke ávyéjǎjtsóíñe éévé úújetéijyu.

⁷ Áánéllii íñerí
áábímeyétyúmére dífbyedívú
mécátsipááve. Muurá imíllebe
meke ipíaabóne.

⁸ Áronáa ihdyu téíibúwá meíjcyá
Naavéné ámuhakye imújtátsótuki.
Muurá mémunáajpi íjcyaaabe meke
imújtátsóíyóneri ijjácunú éhne
múúne bájú oohíbyé iyámeke
idyóóíyóneri íjjácunúdu.

⁹ Áróóbeke ihdyu metáhǎ
Píívyéébeke ámuha
mecáhcújtsónej tééveri. Muurá
méwaajácú pahúlleváré íñújiri
ménahbémú téhdure ténéhjiri
ícúbáhrámefhijcyáne.

¹⁰ Áronáa ícyooca wahájchotaré
meícúbáhrámefíne nǎjcáutu
Mépiivyéébé meke ávyéjuutésoó
múijyú nǎjkéváityúne
Jetsocríjtoj tééveri. Aabe muurá
mewájyuri meke ímíbjachó
íhtsutúme meíjcyame íñevú
metáhǎjtsámeyúki.

¹¹ Áánéllii ihdyu metsu íhtsútuube
íjcyáábeke maávyéjǎjtsó paíjyuvaré
múijyú nǎjkéváityúne. Ehdu teéne.

Nihñéénéré pityájcoju

¹² Aane íñe íhyaami o
cáátúnuháámí ámuha élleu o
wallóo ménahbe Píívyéébeke ímí
úráávyeebe Tsibáánoma. Áhaamí
pañe ámuhakye o ítsáávetsó
ímiáané ímí Píívyéébe ámuhakye
píáábohíjcyáne. Áánéllii múu
tsaímíyé dífbyema íjcyáhi.

¹³ Ámuhakye Babiróóniá cóómiyi
íjcyané cahcújtsó múnáa duurúvá
ámúhakee iújcudu téhdure
Píívyéébe diityéké újcume. Téhdure
tájtíiménédú néébe Mááco
ámúhake duurúváhi.

¹⁴ Téhdure ámuhakye
táicyánéjcutu o néé ámuha
Críjtoéjté tsané nahbémú meíjcyame
medúúrúvǎjcatsíki. Ahdícyane óví
íbuwajǎí ámuha meíjcyáhi. Áyu
tehdújuco.

2 PÉÉDORO

Hállúvúeháámí Péédoro cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 ¹Oo Tsimóo Péédoro Jetsocríjtó ñícúve múnáajpi o ñjcyáábekée oke dífbyere picyóó úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe ññe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú Mépájtjetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri Píívyéébe meke ájcúné uwááboju muha mecáhcujtsódú idyé ámuha mecáhcújtsóme éllevu.

²Aane óvíi Píívyéébe tsúúca ámuha mewáájácuube Jetsocríjtoj tééveri ámuhakye píaabó tsaímíyé ámuha mejjcyaki.

Muhdú Críjtoéjté ñjcyane

³Muurá díbye íñnáhori meke píaabómé ímiááméré mejjcyá díbye ímillédu. Muuráhjáa meke újcuube díbye ñjcyadu mejjcyá dífbyema maávyéjuutéki.

⁴Aabe meke íñéhdú píáábohíjcyá dífbyedu mejjcyá íñújiri ímityúné meke tútávátsohíjcyánéhjiri meúmúúpívyétuki.

⁵Áánéllíi ímiááméré Píívyéébeke mecáhcújtsóne méwaajácú muhdú ámuha tsaímíyé mejjcyáiyóne.

⁶Áane météhmeméi ámuha panévare ímityunéhjí maáábúcuñe íñevú táhjátsámeítyúmé díbye ímillédu mejjcyaki.

⁷Múu wajjújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbému wájjújcatsídyu.

⁸Ehdu ámuha tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke meúraavyémé ímí dífbyé wákimyéi meméénúhajchíí tsá ámuha dífbyedi mebáñúmeítyúne.

⁹Áánetu ehdu ñjcyáiyóné ímíletúmé ñjcyá hállúvatúmé ñjcyadu. Aame ílluréjuco ábájiivéné muhdúhjáa Píívyéébe diityéké ímíjpyetétsóné ímítyutu.

¹⁰Ahdícyane ihdyu tsúúcajáa díbye ámuhakye újcume métsúúraméi ímiááméré ámuha mejjcyáiyóneri ámuhadítyú tene íbóhówaúcunú dífbyedítyú ámuha memújtátuki, ámuuha táñahbému.

¹¹Áijyu ihdyu ámuhakye waatsúcúpéjtsóiibye ímíjyuri Máavyéjuube Mépájtjetétsoobe Jetsocríjtó avyéjuri múijyú nǽjkéváityúné dífbyema tsaímíyé ámuha mejjcyaki.

¹²Áánéllíi éhnííñevu ámuhakye ó ítsáávétsohíjcyáá muhdú Píívyéébeke meúraavyéné tsúúca ámuha mewáájácúne tehdújuco mejjcyarónáaaca.

¹³Ímí ó íjtsúcunú ói o dsǽjǽvétúné hajchótá ámuhakye téenevu o ítsáávétsohíjcyáne.

¹⁴Muurá tsúúca Máavyéjuube Jetsocríjtó oke úúballé lléváhréjuco o dsǽjǽvéñe.

¹⁵Áánéllíi ó ímíllé ímíñeúvú ámuhakye o úwaabóné o dsǽjǽvéné boone ámuha teene maábáǽjǽvétuki.

Críjto ávyéjýtsámefíne

¹⁶ Tsá muurá álliu tene íjcyatú Máavyéjuubée Jetsocríjto íhtsútuube íjcyaaabe ííñújiri úlléjéébedítýú ámúhake muha meúúbállehíjcyáne.

¹⁷ Muuráhjáa ávyeta muha meífténeríyé Cááni Píívyéébe dífbyeke ávyéjujtsóhi. Áhdurée muha melleebó díbye dífbyedítýú nééneé: “Áanu Hájchíwúuke o wájýúúbedi mítyane ó imíjýúúhíí.”

¹⁸ Ehdúu níjkyéjitu díbye nééne muha melleebó cámeébaúvú Jetsóó múúhadívú tsíhdyúréévécooca dífbyema muha meíjcyame.

¹⁹ Áánéllí Píívyéébe íhýú uubálle múnááhjáa dífbyedítýú néhíjcyáné tsá álliu íjcyatúne. Áánéllí melléebó dífbyedítýú dítye úwaabóne. Muurá dítye úwaabóné meke waajácútsó mewáájácútúnehjívú éhne múúne peete cúúvétsihdyu ájchúcunúdu. Áánetu méwaajácú ímíáábé díbye íjcyane éhne múúne ííne imíjyaú tsítsívé mícúruwa ájchúcunúdu.

²⁰ Téhdure muurá méwaajácú Píívyéébe íhýú uubálle múnááhjáa dífbyé waajácuháámítu cáátunúné diityé tujkéveeu íjcyatúne.

²¹ Tsáháhjáa íjtsaméíyíyé íiná pájtyeííne iwáájacúné dítye cáátunútúne. Muuráhjáa íhdyu Píívyéébe Apííchóré diityéké túkévéjtsóneri caatúnuhíjcyáme.

Álliu múnáá uwááboju

2 ¹ Áronáacáhjáa téhdure íjcyámé téjyú állíu múnáa iiye Píívyéébe íhýú uubálle múnáadi díllómeíhíjcyáme. Téhdure ícyooca

diityédú nééme ámúháj piine íjcyaa ámúhake állíuúné átéréénéhjí úwááboímye. Aame íllure ehdífválleé Máavyéjuube Jetsocríjto diibýéjuco ípájtyetétsoobe íjcyáróóbeke. Ááneri iiye iéllevu llícyúhcoímýé Píívyéébe diityéké ícúbáhraíne.

² Aane mítyame diityéké icyáhccújtsóne ímityúné méénúúhi. Críjtoke cáhcújtsotúmé ímityúné íhýúvúwá dífbyé uwáábotu.

³ Aane diitye átéréénéhjí uwáábojte íllure ámúhake állíhíjcyaa ámúha dsídsí iújcúroki. Áróme hallurí tsúuca íjcyáné ícúbáhraméí Píívyéébe tsúúcajátújuco ehdu néémé wáábyuta méénune.

⁴ Muuráhjáa níjkyéjí múnáa íjcyárómedítýú ímityúné méénúmedi ídáatsóvétuubéré íllure diityéké waagóo dítye ícúbáhrámeíki. Aame ícyooca cúúvétsii dóhjínúmeímýé téhmehíjcyá mújyú Píívyéébe pámeemáyé muhdú dítye ícyahíjcyáné ímíbájchoíne.

⁵ Téhduréhjáa muurá éjyúúvú ímityúmé íjcyámedi tsá díbye ídáatsóvetúne. Muuráhjáa ííñuji díbye cáájávetsóneri májcanúmedítýú apáábyekéré pájtyetétsoobe dítye ímíjpyetéro diityéké úwáábohíjcyaaabe Noéke 7-meva ítsíímemema.

⁶ Téhduréhjáa idyé Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake áíúcuúbe. Ehdúhjáa imyéénúneri meke úújétsoobe íne ícyooca téhdure ímityúné méénuhíjcyámeke muhdú ícúbáhraíne.

⁷⁻⁸ Téhduréhjáa muhdú ímíáámeke ípájtyetétsoíne úújétsoobe ípyé

íáiúúróoomícyutu Róóke
ipájtetétsoneri. Muuráhjáa diityéj
piine íjcyároobe ímiáábé íjcyánéllii
múhdurá itsúcunúhijcyá ímityúné
imyéénúneri ditye íhjuvahiicyáne.

⁹ Áánéllii muurá méwaajácú
Pívyéébe meke pájtetétsoné
meke mújtátsofyónetu dífbyedívu
meíhvéjtsámeímyeke. Áánetu ihdyu
ímityúmé tsúuca ícúbáhraméi pañe
íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyané
mééma ímbájchóíñévújuco.

¹⁰ Muurá ícúbáhráiibye eene
ímíllédú ímityúné imyéénúne
dífbyeke ávyejúúllehíjcyátúmedi.
Muurá uuhívatéhíjcyámé
íhtsutúmé níjkyéjiri íjcyáromedi
núhnévetúmére.

¹¹ Muurá níjkyéji múnáa diityé
ehníínevú íhtsutúmé íjcyaromé tsá
múijyú ávyéjútédítyú ímityúné
íhjuvatú Pívyéébe úmíwávu.

¹² Áronáa diitye állíu múnáa
átéréénéhjí uwáábojte nehníwu
uuhívatéhíjcyá iwáajácútúneri.
Ávyeta iyámédú néeme
wáajácúmeítyúmé ímíllédú
daráívémeíhijcyáhi. Árome

wágóóóveé diitye iyámé
wágóóóvehíjcyádu.

¹³ Muurá ímíllédú íjcyáne
itsúcunúhijcyámé ímí tehdújuco
íjcyane. Árome múhdurá
ícyahíjcyáneri tsíjtyeke
ityútávátsohíjcyáne áhdó
újuuúhi. Aame ávyetá nucójpitso
néeme ámúhama nahbévahíjcyá
ímiáámeúvúdu.

¹⁴ Muurá tenáhtsíré iitéme. Aame
tsá múijyú íhvetéityú ímityúné
imyéénuhíjcyánetu. Muurá
dúhcú íbúwámeke ténejcúvúré
íbúwátsohíjcyáme. Aame panévaré
iéhnéváíyóneri úmúúpívyehíjcyá
ímityúmé íjcyame.

¹⁵ Muurá ímiájító iúráávyérónetu
ímújtáne ímityúné pañéréjuco ditye
ícyahíjcyané tsaapíhjáa Pívyéébe
íhjuú uubálle múnáajpi Beóóuvú
hajchi Baraáa íjcyadu. Diibyéhjáa
ímíllera ímityunéhjí imyéénúné
hallúvú idsíídsiváne.

¹⁶ Áronáacáhjáa iiju múijyú
íhjuvahiicyátuube íñe
meíhjuvájuri dífbyeke úhbánetu
íhvetéébe téénetu.

© 1996 David C. Cook

¹⁷Aane muurá diitye állíu múnaa átéréénéjijí uwáábojte éhne múúne nújpacyo íjcyátúné nupáhyejúdu, áhdure diitye éhne múúne ojtsó kífjyeba ihdícyáhullévú tsájtýedu. Aame bañú múnaa íjcyame tsá íñetú píáábotúne. Aame wágóóové ávyéta cúúvé néhullévú múijyú nájkéváityúne.

¹⁸Muurá ímityunéhjijí íhhyúváneerí tsúúcajáa téenetu íhvetéjúcóórómeke tsiíne íbúwátsohíjcyámé ténejcúvu.

¹⁹Muurá nehíjcyáme: “Tsúúca mepájtýetémé hallúrí íiná íjcyájúcóótúnéllíi mépiivýeté meímillédú meíjcyane.” Áronáa tsá ditye wáájácúmeítyú ímityúné pañe íjcyane. Muurá tsáneevu metáhjátsámeíne pañe méijcyáhi.

²⁰Aane muurá ímityúné meícyahíjcyánetu Mepájtýetétsoobe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveri meímíjpyetéjucóoromé bíwáhdúré íhdée meícyahíjcyádú meíjcyáhajchíí éhníínevu ídátsóréjucu meíjcyane.

²¹Aame tsáháa ihdyu ímíájíjtó Píivýéébé taúhbaju méhdivu bóhówájtsónejcúvú meíbúwáávéityuróne. Muurá teene mewáájacújucóoróné meéhdíivállehíjcyámé úmíwa ídátsóhree.

²²Ehdu méijcyá íllu tsaate néhdújucu: “Oohímyé íllímutúhcú tsiíne majchóhi. Téhdure méénimu nítýááveromé bíwáhdúré ínújcaámíri cávhyíñúmesíhi.”

Jetsocríjto tsiíne tsááíne

3 ¹Ahdícyane, ámuúha táñahbémut, íhyaami ámuúha éllevu o cáátúnúháámí pañe tsiíne

ámúhakye ó úwaabó íhdééháámí pañee ámuúhakye o úwaabónere.

²Aane ihdyu tsáma máábájíívedí Píivýéébé ihjyú uubálle múnaáhjáa tsúúcajátújucu meke néhíjcyáne. Téhdure máábájíívedí Mepájtýetétsoobe Jetsocríjto uwááboju dífbyé uwáábojte ámuúhakye úwáábohíjcyáne.

³Áanéllíi wájácútsi méijcyaco dityee néene Jetsóo tsiíne tsááíñé íhdéwu tsaate ímillédú ímityúné imyéénúne dífbyedi úúhvatéíne.

⁴Muurá neeímye: “¿Múijyúami tsááíbye Críjto idyéjувáa tsááíbyej? Muurá íne méíhdé múnáauvúu íjcyáijyu ícyahíjcyádúré íñúji icyoocápivu ípyee ípíivýéévétsihdyu.”

⁵⁻⁶Ehdu neeímyé Píivýéébéhjáa íñújima páneere íévéhóowari íjcyanéjijí íhhyúváneeríyé ípíivyejtsóné wáájacuróme. Muuráhjáa díbye neéjuriyé nújpacyo tsatsíhvú dóbeevé íñúji íbóhówááveki. Téhduréhjáa muurá ínéhdújucu díbye éjyuuúvú íñúji icyájáávétsoneri míamúnáake májcanútsóné diityé ímityú hallútu. Aane wáájacuróme állíu múnaa átéréénéjijí uwáábojte tsá téeneri ícúvehíjcyatúne.

⁷Áronáa muurá Píivýéébe neé ímílléijyu íñújima páneere íévéhóowari íjcyanéjijí iwáágóoíne cújúwari. Ájyuu muhdú meícyahíjcyané méema díbye ímíbájchócooca dífbyeke cáhcújtsotúme ímityú ícyahíjcyámé ílluréjucu wágóóóveíne.

⁸Cáhawáa méijtsúcunu, ámuúha táñahbémut. Muurá Píivýéébedívú 1,000 píjcyá tsájcoojí

hajchótáre. Muurá tsájcoojúvúdúré
ijtsúcunúúbé éhdúné pijcyábá
íjcyaróne.

⁹ Áánéllii tsá múu néétu íveeki
Jetsóó ífcúí tsáátune. Muurá
ihdyu téhmehíjcyaaabe míamúnaa
ímytúné ícyahíjcyánetu íhveténe
ímíjpyeténe. Tsá díbye ímilléturó
tsaatéuba wágóoovéne.

¹⁰ Aabe muurá ihdyu meíjtsótúnáa
tsaa éhne múúne naní múnáajpi
meke ábájínejcúdu. Téijyu páneere
iévéhóowari íjcyanéhjí áiivyéné
ihjyúvaá ávyetá apíícho. Téhdure
ííñuji cámaráúúveé páneere tééj
hallúrí íjcyánéhjimájucu.

¹¹ Ehdu páneere cúújúwari
wágóóovéhi. Áánéllii téíibúwá
meíjcyáne ímíñeuvú Píívyéébeke
méuráávyé dííbyedívréjucu
mecátsípáávéne.

¹²⁻¹³ Ááne météhmeíjcyá
múijyú tehdu tene pájtyeíñé
díbye nééneé. Muurévá páneere
iévéhóowari íjcyanéhjí ííñújimájucu
cúújúwari chócoovéne wágóóóvéne
boonétú béhjírjúco ííñuji díbye
ípívyéjtsóíñé páneere iévéhóowari
íjcyánéhjimájucu. Áájí hallúríva
páneere tsaímiyéjucu íjcyáiñe.
Tsáhájucová íiná ímytúné
íjcyáityúne.

¹⁴ Ahdícyane teene ámuha
metéhméné hajchótá ímiááméré
meíjcyá íínetú ámuha

menéétsámeityúmeke Críjto
iájtyúmívakí, ámuúha táñahbému.

¹⁵ Muurá Píívyéébe téhmehíjcyá
pámeere míamúnaa ípájtyetéíñé
uwaáboju cáhcujtsóne. Áánéllii
tsáhái Críjto tsáátune. Ehdu
téhdure ménahbe mítyane
mewájuube Páávoró amúhakye
caatúnuhíjcyá Píívyéébe dííbyeke
túkévéjtsóneri.

¹⁶ Muurá pahúllevaré íjcyané
cahcújtsó múnáa éllevu
iwállóhaamíjí pañe téeneri
íhjúvuhíjcyaaabe. Áronáa tsane
túhú díbye úwaabóné tsá páneere
ímí melléébohíjcyatúne. Aane
íjcyámé tsaate dííbyé uwaábó
wáájácurómé tsíñejcúvúré
úwáábohíjcyané Píívyéébeke
ímí iúráávyetúnéllííhye. Aame
ehdu dííbyé íhju íúnútúré
iúwáábóneri íhyallúvúré ímytúné
méénuhíjcyáhi.

¹⁷ Ahdícyane ámuha táñahbému
tsúúca ámuha íñehjí mewáájacúme
ímíñeuvú météhmemeí állíu
múnaa amúhakye ímiáájú ámuha
mecáhcújtsónetu ímújtsátókuti.

¹⁸ Áánéllii éhnííñevu
Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtodívú
mecátsípáávé amúhakye díbye
ípíáábo ámuha mewájújcatsíki.
Ahdícyane ihdyu óví dííbyeke
máávyéjujtsó múijyú níjkéváityúne.
Áyu tehjújucu.

1 JÓÁA

Tujkénú Jóáa cáátúnuháami

Mepájtyeténé uubálleju

1 ¹ Ámúhake o caatúnú Críjtodítýú dífbyej téeverí Píívyéébe meke pájtyetétsoóbedítýú íjcyáné uubálle. Dílbyéhjáa ihdyu íjcyadúré ícyahíjcyá ípíívyema íjcyátuube ííñují ípíívyéévéetúné íhdéjuco. Áábekée muha maájtyúmiibe íhjuváné muha melleebóhi.

² Aabée bóhówáávéébedítýú íjcyáné uwááboju íñe ámúhake o úúbállehíjcyá múijyú medsjívéjúcóóítýúne bóhí dífbyedítýú meíjcúné uwááboju. Aabéhjáa ihdyu íjcyadúré Cááníma ícyahíjcyároobe botsíi méhdivu bóhówaavéhi.

³ Aanée páneere díbye méénunéhjí muha maájtyumíhi. Áhdurée díbye íhjuváné muha melleebóhi. Aane ámúhake o úúballé ímí tsame meíjcyame menáhbévájcatsí íñe muhdú muha Cááni Píívyéébeé, díibye Ílli Jetsocríjtóo, íjcyámútsima meíjcyadu.

⁴ Aane ámúhake o úúballé tééneri ámuha meímíjyuúki.

Píívyéébedi ímíáájú

⁵ Ááné uwáábojúu dífbye Jetsocríjtó múúhake úwaabóné íñe ámúhake o úúballé Píívyéébe ímíáábé íjcyáábedi íñé imítýú íjcyatúne.

⁶ Áábeke ‘ímí o úraavyé’ menéérome ímítýunéhjí meméénúhajchíí íllure máallíhi.

⁷ Áánetu ímíáábé díbye íjcyadu meíjcyáhajchíí ímí ménahbévájcatsí pamévamáye. Áijyu tsá íná máhallúrí íjcyájúcootú tsúúcajáa Ílli Jetsocríjtó ítyujpácýo iwáágóóneri páneere méimítýú ímíbájchónéllííhye.

⁸ Áánetu ímítýumé meíjcyarómé ‘tsá ímítýuube o íjcyatúne’ menéhajchíí íllure máállímíyemíyé pañe tsá ímíáájú íjcyatúne.

⁹ Árónáa ihdyu Píívyéébe ímíáábé íjcyabe íñéhdú méénúúbeke méimítýuháné meúúbálléhajchíí méhdi ídáátsóvéne mééma ímíbájchoobe páneere.

¹⁰ Áánetu ‘tsá múijyú íñé imítýú o méénutúne’ menéhajchíí Píívyéébeke állú múnáájpidi médillóhi. Aane ehdu menéeme tsá ímí dífbye uwááboju mecáhcújtsotúne.

Críjto mépiááboóbe

2 ¹ Ámuúha Llihíúmuj, ícyooca íñe ámúhake o cáátúnúne pañe o nées ámuha ímítýúne meméénútuki. Árónáa ihdyu ímítýúne meméénúhajchíí Jetsocríjtó ímíáábé mépiááboobe íjcyabe meke Méécáání húmíj píínévú píaabóhi.

² Muuráhjáa pájámeííbye méimítýuháné mééma ímíbájchoki. Árónáacáa tsá apáámýéllíihyé

méhllíí díbye dsíjivetúne.

Muuráhjáa pámeere mímúnaa íñújiri íjcyáméllíí dsíjvéébe.

³Aane muurá ihdy Píívyéébe taúhbajúúné néhdu meíjcyánetu méwaajácú ímiáané dífbyeéjté meíjcyane.

⁴Áánetu tsaate 'dífbyeéjté muúha' néérome dífbyé taúhbajúúné néhdu íjcyatúmé állíu múnaa. Áámé pañe tsá ímiáájú íjcyatúne.

⁵Muurá ihdy Píívyéébe néhdu meíjcyame dífbyeke méwajyúhi. Áánetu méwaajácú ímiáané dífbyeéjté meíjcyane.

⁶Áánéllíí múu tsaate 'Píívyéébeke ímí ó úraavyéhi' nééme íjcyá muhdúhjáa íñújiri Jetsocríjto ícyahíjcyádu.

Tsiíne taúhbaju bóhówaavéne

⁷Ámuúha táñahbémuj, íne ámuha éllevu o cáátunúné tsá béhne taúhbaju íjcyatúne. Muuráhjáa ihdy tsúúcajátújuco ámuháma tene íjcyane. Áánéllíí tsúúca ámuha teene méwaajácúhi.

⁸Árónáa béhnéuvúdú ámuhákye ó nehíjcyá muhdú Críjto meke wáyuudu ámuha mewájyújcatsíki. Muurá tsúúca ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáájuréjuco meúraavyéne.

⁹Aane muurá 'ímiáájú ó úraavyéhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí ímityunéjcuréi meúraavyéhi.

¹⁰Áánetu ihdy ímiáané ímiáájú meúraavyémé méwajyú ménahbémuke. Aame tsáhájjuco ímityúné pañévú memújtatúne.

¹¹Áánetu ménahbémuke menéhníllémé ímityúné pañe

meíjcyáhi. Aame teene meke mújtatsómé meíjcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme.

¹²Aane íne ámuha áatsiimédú menéémeke ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoj tééveri Píívyéébe ámuhádi ídáátsóvéne ámuhá ímítyú ímíbájchómeke.

¹³Aane ámuha kéémejtéké ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoke páneeréikyé ípívyéévéntúné íhdéjuco íjcyáábeke ámuha mewáájácúnéllííhye. Áhdure ámuha ováhtsámuke ó caatúnú tsúúca ámuha Naavéneke metáhjánéllííhye. Áhdure ámuha tsiiméké ó caatúnú tsúúca Méécáánikyé ámuha ímí mewáájácúnéllííhye.

¹⁴⁻¹⁵Ahdícyane pámeere kéémejtemá ováhtsámú tsúúca Píívyéébeke ímí ámuha meúraavyémé Naavéneke metáhjame tsá múu íjyácunújúcootú íñújijénéhjiri. Muurá tsaate ténéhjiríyé íjcyame tsá Píívyéébeke wájyutúne.

¹⁶Muurá páneere íñújíene tsá Píívyéébedítýú tsáátune. Naavénedítýúré tsááne méjpííyi ímityúné meméénúíyóneri meúmúúpivyéne, íiná meíhteneri meúmúúpivyéne, meéhnéváneri memítýájkímyeíne.

¹⁷Áronéhjí muurá páneere tééjima wágóóóvéhi. Áánetu ihdy Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé tsá múijyú muhdú íjcyáityúne.

ímiáájú

¹⁸Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsúúca íñúji mééma níjkévaáhi. Muurá tsúúca ámuha

méwaajácú tééné ihde Críjtoker
múnáatsohíjcyaaabe bóhówááveíne.
Muurá tehdu nééme mityaméjuco
méhdivu bóhówáávénetu méwaajácú
tsúúca ííñuji mééma nǎjkévaíne.

¹⁹ Muuráhjáa tujkenú meke
inǎhbévahíjcyárone méhdityu
ǎhvetémé ímía nabhémú
íjcyátúnéllíhíhe. Ímía nabhémú
íjcyaca tsá ditye méhdityu
dówáávéityuróne. Áánetu méwaajácú
ménabhémú ditye íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu tsá ámuha
diityédú menéétune. Muurá ihdyu
tsúúca Píívyéébe Apííchó ámuhá
pañe íjcyánéllíi ámuha méwaajácú
ímíáájú.

²¹ Tsá idyé ámuha
mewáájácútúnéllíi ámuhakye o
cáátúnutúne. Muurá tsúúca ámuha
méwaajácú keená állíuré íjcyane.
Áánéllíi ámuhakye ó caatúnú
ámuha maállítsámeityuki.

²² ¿Aane caatyé íne diitye
állíu múnáa? Jetsóó Críjto
Mépájtjetetsoobe íjcyatúné
néhíjcyámé muurá állíu
múnáa. Aame íllure dííbyeke
ehdíívallehíjcyá Cááni Píívyéébema
diityétsikye icyáhcújtsótúnéllíhíhe.

²³ Muurá íllíkye cáhcújtsótúmema
tsá Cááni Píívyéébe íjcyatúne.
Áánetu ihdyu dííbyeke
cáhcújtsómema íjcyaaíbe.

²⁴ Aane muhdúhjáa ámuha
tsúúcajátújuco teene melléébone
ímí mecáhcújtsóhajchíí íné
ímíjyaú ámuha méjcyaa Méécááni
Píívyéébeé, Ílli Jetsocríjto,
íjcyámútsima.

²⁵ Muuráhjáa dííbyere Jetsocríjtó
néé múijyú medsjívéjúcóóityúne
bóhiivu meke íajcune.

²⁶ Ehdu íne ámuhakye ó caatúnú
tsaate ámuhakye mújtátsóíyóné
íhdétu.

²⁷⁻²⁸ Áronáa tsá múha ámuhakye
állíityuró Píívyéébe Apííchovu
tsúúca Jetsocríjtó ámuhakye
ájcuímeke. Áánéllíi tsá múha
ámuhakye úwáábóityuró téénere
ámuhakye úwáábohíjcyánéllíhíhe.
Ááné úwááboju muurá tsá állíu
íjcyatúne. Ahdícyane, ámuúha
Llihúumuj, ímíneúvú meíjcyá
Críjtoma muhdú Píívyéébe Apííchó
ámuhakye túkévejsótódú múijyú
tsiiíne díbye tsáácooca íínerí
núcójpívetúme tsáímíyé dííbyeke
ámuha mewáátsúcúpéjtsoki.

²⁹ Muurá ámuha méwaajácú
Jetsocríjtó ímíáábé íjcyaaabe múijyú
ímityúné méénutúne. Ahdu íjcyame
Píívyéébej tsíímé íjcyáhi.

Píívyéébej tsííme

3 ¹ Cáhawáá méijtsúcunu muhdú
Píívyéébe mityane meke
iwáiyúnéllíi ítsíímedi díllone. Aame
ímíááné dííbyej tsíímé méijcyáhi.
Áánetu dííbyeke cáhcújtsótúmé
tsá wáájácutú dííbyeéjé meíjcyane
dííbyeke iwáájácútúnéllíhíhe.

² Ámuúha táñabhémuj, ímíááné
tsúúca dííbyej tsíímé meíjcyarómé
tsáhái ímí mewáájácutú muhdú
meíjcyainé nihnévúre. Áronáa
méwaajácú Críjto meke újcúvácooca
dííbyeduréjuco meíjcyainé dííbyeke
maájtyúmíínéllíhíhe.

³ Muurá ímíááné dííbyeke
mecáhcujtsómé métsúúrámehíjcyá
ímíáámeréjuco meíjcyáíyóneri díbye
íjcyadu meíjcyaki.

⁴ Áánetu ímityúné
meméénuhíjcyámé Píívyéébe

taúhbaju íllure méehdíívalléhi.
Muurá tsá díbye ímíletú ímityúné
meméénune.

⁵ Muurá ámuha tsúúca méwaajácú
Jetsocríjtóo múijyú ímityúné
méénútuube íñujíwú tsááne
méimítyuháñé méhdityu iwáágóoki.

⁶ Aane pámeere ímí díbyema
íjcyame tsá ímityúné méénutúne.
Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé
tsá díbyeéjté íjcyatúne. Aame tsá
dífbyeke wáájacutúne.

⁷ Ahdícyane, ámuúha Llihúumuj,
tsáma tsaatédíwú máállítsámeídíne.
Muurá ímiáánéré méénuhíjcyámé
ímiáámé íjcyá Jetsóo íjcyadu.

⁸ Áánetu Naavéneéjté
íjcyame ímityúné méénuhíjcyá
tsúúcajátújucóo díbye íjcyadu
íjcyánéllíihye. Áánéllíihyee
muurá Píívyéébé Hajchi tsáá
íñujíwú dífbyeke ityáhjáne díbye
tútávátsonéhjí ímíwájchoki.

⁹ Aane ímiááné Píívyéébej tsíímé
mejcyame tsáhájucó ímityúné
meméénutú béhné íjtsaméiwúréjuco
díbye meke ájcúnéllíihye. Aame
tsáhájucó ímityúmé mejcyatú tsúúca
íítsíímedi díbye meke díllome.

¹⁰ Aane muurá méwaajácú caatyé
Píívyéébej tsíímé íjcyane. Áhdure
méwaajácú caatyé Naavénej tsíímé
íjcyane muhdú ditye íjcyánetúre.
Muurá ímityúné meméénuhíjcyámé
ménahbémuke mewáiyutúmé tsá
Píívyéébeéjté mejcyatúne.

Méwáiyújcatsíne

¹¹ Muurá ámuha méwaajácú
tujkénúu meúwáábójcatsííne muhdú
mewáiyújcatsíiyóne.

¹² Aame tsá mejcyatú Caíiúwúhjáa
íjcyadu. Muuráhjáa Naavéneéjpi

íjcyánéllíi íñáhbeke lííhyánuúbe.
Aanée jíveeki lííhyánuube
íñáhbeke? Díbyéhjáa múhdurá
méénúnáa íñahbe ímí méénune
itsáíílléne dífbyeke lííhyánuúbe.

¹³ Ahdícyane múhdurá
méijtsúcunúdí ámuúhake
Píívyéébeke cáhcújtsotúmé
néhnílléhajchííjyu, ámuúha
táñahbémuj.

¹⁴ Muurá méwaajácú
Píívyéébeéjté mejcyame
ménahbémuke mewáiyume múijyú
medsjíwéjúcóóítyúne bóhiima
mejcyane. Áánetu íñahbémuke
wáiyutúmé tsá téénema íjcyatúne.

¹⁵ Muurá dsjíwétso múnáádú
néeme íñahbémuke nehnílléhi.
Aane muurá ámuha méwaajácú
tsíjtyeke idsjíwétsóiyóneri
íjyáunúhíjcyámema múijyú
medsjíwéjúcóóítyúne bóhí
íjcyatúne.

¹⁶ Muurá méwaajácú muhdúhjáa
Jetsocríjtó meke iwáiyune úújetsóné
idsjíwéneri. Ahdu téhdure
ménahbémuke méúújétsóiyá
diityéké mewáiyune.

¹⁷ Ditye píhtónetu diityédí
meídáátsóvéne mepíáábótúhajchíí
tsá ímiáánetúre Píívyéébeke
mewáiyutúne.

¹⁸ Ámuúha átsíímédú ámuha
menéemeéj, tsá múu apááñéré
íhjúri íñahbémuke wáiyutúne.
Múu ímiááané diityéké iwáiyune
úújetsó diityéké ipíáábóneri.

Píívyéébema ímí mejcyane

¹⁹ Ehdu meméénume ímiáánéjuco
ímiáájú meúraavyéne. Aame
méwaajácú ímiááané ímí
Píívyéébema mejcyane.

²⁰ Muurá ímityúné meméénune mewaaajácúhi. Aane Píívyéébe iiná túhúúlléébejíí waajácú muhdú meícyahíjcyáne.

²¹ Ámuúha táñahbému, muurá ímityúné meméénútúcooca mewaaajácú ímí Píívyéébe meke íjtsúcunúne.

²² Aabe meke ajcú páneere dífbyeke metáúmeíne dífbyé taúhbajúúné mecáhcújtsóne dibye ímillédú meíjcyámeke.

²³ Meke muurá táuhbaabe Ílli Jetsocríjtoke mecáhcújtsóne mewáýújcatsí muhdú meke dibye wáýyudu.

²⁴ Dibye meke néhdu meíjcyame ímí dífbyema meíjcyáhi. Aame mewaaajácú méema dibye íjcyane Ípííchó mépañéví ípícyóónej tééveri.

Ímíáájú Píívyéébedítýú tsááneé

4 ¹ Ámuúha táñahbému, tsá múu peecútéré cáhcújtsotú tsaate ámuúhama Píívyéébe icyánéjcuri íhjuváne. Tujkénú múu ímíneúví íjtsó iwáájácú ímíáané dífbyedítýú tene íjcyáhajhííjy. Muurá mityame állíu múnáa dífbyé íhjuú uubálle múnáadi idíllómeíne úwáábohíjcyáhi.

² Aane cáhawáá ámuúhake o neé muhdú mewáajacúné ímíáané Píívyéébe Apííchó túkevéjtsori úwáábohíjcyámeke. Muuráhjáa ihdyu Jetsocríjto Píívyéébe Hajchi íjcyabe Míamúnáájpidívú ípívyéévéne ínújívú tsáane cáhcújtsómé úwáábohíjcyá Píívyéébe Apííchó túkévéjtsóneri.

³ Áanetu teene cáhcújtsotúmé tsá téené túkevéjtsori úwáábotúne. Críjto munáajpi Naavéné apííchó

túkevéjtsoríyé úwáábohíjcyáme. Aane diityé uwaáboju tsúuca íjcyá ínújiri éhnée éjyújuco téené uubállé ámuha melléébone.

⁴ Ámuúha Llihíúmuj, muurá Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame tsúuca diityéké metahjá diityemá íjcyáábé íhnáho éhníínevu ámuúhama íjcyáábé íhnáho íjcyánéllííhe.

⁵ Íji múnáaré íjcyánéllíi míamúnáadítýuré tsáané íjtsaméi dítye úwaabóné diitye míamúnáa lleebúcunúhíjcyá téhdure tééji múnáa íjcyánéllííhe.

⁶ Áanetu ihdyu Píívyéébeéjté meíjcyánéllíi téhdure dífbyeke wáajacúmé meke lléébohíjcyáhi. Áanetu dífbyeke wáajacutúme tsá meke lléébotúne. Áaneturé mewaaajácú caatyé ímíáané Píívyéébe Apííchó túkevéjtsori úwáábohíjcyáne, áanetu caatyé állíuré Naavéné apííchó túkevéjtsori úwáábohíjcyáne.

Píívyéébe meke wáýyune

⁷ Áanéllíi metsu Píívyéébedítýú tsáané íjtsaméima meíjcyame mewáýújcatsíki, ámuúha táñahbému. Muurá mewáýújcatsíneri méúújtsó ímíáané dífbyej tsíímé meíjcyame dífbyeke mewáajacúne.

⁸ Áanetu tsíjtyeke wáýutúme tsá dífbyeke wáajacutúne. Muurá dífbyej tsíímé íjcyaca tsíjtyeke wáýuíyá muhdú dibye meke wáýyudu.

⁹⁻¹⁰ Muuráhjáa méicyánéjcutu dífbyeke mewáýútúrónáa meke mityane iwáýyune úújétsoobe apáábyéré Ílli íjcyáábeke ínújívú dibye wálloobe dsíjívénej tééveri méimítyuháne ábájíívémeímyé

múijyú medsjívejúcoóityúné bóhí meújyuki.

¹¹ Áanéllíi méwajyújcatsíiyáhi, ámuúha táñahbému.

¹² Muurá dífbyeke múijyú maáptyúmíturómé mewáýýújcatsíhajchíí méwaajácú Íapííchó mépañe íjcyane.

¹³ Áánevú meke díbye ájcúnéllíi méwaajácú ímiáané dífbyeéjté meíjcyane.

¹⁴ Muuráhjáa muha Jetsocríjtoke maáptyumímé íñe méúúbállehíjcyá Méécáání dífbyeke íñújívú wálloone dífbyej tééveri pámeere míamúnáake ipájtjetétsoki.

¹⁵ Aane Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane mecáhcújtsóne dífbyedívú mecátsípaavémé tsaimíyé Píívyéébema méíjcyámé pañe íjcyaaabe Íapííchoj tééveri.

¹⁶ Aane díbye meke wáýyune mewáájácúnéllíi dífbyeke mecáhcújtsóne dífbyedívú mecátsípaávehíjcyáhi. Muurá ihdyu íjcyaduré meke wáýyúbe. Aane pámeekéré mewáýyume ímí dífbyema meíjcyámema idyé íjcyaaabe Íapííchoj tééveri.

¹⁷ Muuráhjáa muhdú Jetsocríjtó íñújiri íjcyadu meíjcyáneri méúújtsó ímiáané dífbyeke mewáýyune. Aabe meke wáýyúnéllíi tsá meíllityétú nihñéétsihvuré mééma díbye muhdú meícyahíjcyané ímíbájchóíneri.

¹⁸ Muurá meke wáýyúmedi tsá meíllityétúne. Áanetu meke wáýyútúmeke méillí ditye meke ímityú dáríívéiyónéllíihye. Muurá tsaate meke wáýyune mewáájácútúnéllíi diityéké méíllíiyáhi.

¹⁹ Áronáacáa ihdyu Píívyéébe tsúúcajátújuco meke wáýyune mewáájácúnéllíi dífbyeke mewáýyúhi.

²⁰ Áanetu ‘Píívyéébeke ó wáýyúhi’ menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí íllure máallíhi. ¿Muhdú maáptyúmírómeke mewáýyúmejííva Píívyéébeke mewáýyúú awáá maáptyúmííbekéjíívari?

²¹ Áronáacáa meke neebe dífbyeke mewáýyúne téhdure ménahbémuke mewáýyuki.

Ímityúné metáhjane

5 ¹ Muurá Jetsóó Mépájtjetétsóóbeke mecáhcújtsóóbedívú mecátsípaavémé méíjcyá Píívyéébej tsííme. Aane dífbyeke wáýyume téhdure ítsíímeke wáýyúhi.

² Aane dífbyeke mewáýyúnéllíi díbye meke néhdu meíjcyame téhdure tsijtye dífbyej tsíímé íjcyámeke ménahbémuke mewáýyúhi.

³ Muurá díbye néhdu meíjcyáneri méúújtsó dífbyeke mewáýyune. Aane tsáháturo túhuutúne.

⁴ Muurá dífbyej tsíímé meíjcyame íñújí ímityuháñe métahjá Jetsóoke mecáhcújtsóneri.

⁵ Píívyéébé Hajchi díbye íjcyane mecáhcujtsómé métahjá panéváré meke tútávájtsóiyóne.

Jetsóó Píívyéébé Hajchi

⁶ Muurá méwaajácú Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane díbyeé tsójtsótsámeícyoooca ílli díbye íjcyane dífbyere Píívyéébe cáámetu néénéllíihye. Áhdurée díbye

dsíjívécocaa úújétsoobe Ílli díbye íjcyane. Aane muurá Íapííchó méhdivu bóhówátsohíjcyá ímiáané tene íjcyane.

⁷ Muurá íjcyámé níjkyéjiri pápihchúúmeva Píívyéébé Hajchi Jetsóó íjcyane néémeé: Díbye pañetu Ílli Jetsocríjtoó, Cááníí, Íapííchoo, éhdume. Aame pápihchúúmeva íjcyame tsáápiiyéro.

⁸ Téhdure íñe íñújiri pápihchúúmeva teene bóhówajtsóhi: Díbye tsójtsótsámeícyooca Cááni nééneé, díbye dsíjívécocaa tsiíñe díbyere nééneé, Íapiichó meke néhíjcyánee, éhdune. Aane pápihchúúmeva íjcyane tsanééré méhdivu bóhówajtsóhi.

⁹ Muurá mecáhcujtsó míamúnaa meke nééneé. Aanéjíí muurá mecáhcujtsóiyá Píívyéébe meke nééneé. Muurá díbyere meke nées Jetsóó Ílli íjcyane.

¹⁰ Áánéllii pámeere dífbyeke cáhcujtsómé waajácú íñbúuri ímiáané Píívyéébé Hajchi díbye íjcyane. Áanetu teene cáhcujtsotúmé állíu múnáájpidi dilló dífbyeke.

¹¹ Áronáa neebe Íllij tééveri meke íajcuíñé múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhiívu.

¹² Aane pámeere dífbyé Hájchima íjcyame tsúuca teene ujcúhi. Áanetu dífbyema íjcyátúmedi tsá tene íjcyatúne.

Nihñéeneré túkevétsoju

¹³ Ehdu íñe ámuhakye ó caatúnú Píívyéébé Hájchikye ámuha mecáhcujtsómeke ámuha mewáájácú tsúuca ámuha múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhiima meíjcyane.

¹⁴ Muurá méwaajácú Píívyéébe ímillédújuco tene néhajchíí dífbyeke metáúmeíñé díbye meke lléébone.

¹⁵ Áánéllii méwaajácú díbye meke piááboíñé páneere dífbyeke metáúmeíñetu.

¹⁶ Aane tsaapi ménahbe ímityúné méénúhajchíí múu dífbyé hallúvú piáábó táumeí Píívyéébeke díbye dífbyedi ídáátsóvéne dífbyé ímityú íábájííve díbye tééné déjúcotu idsíjívétuki. Áronáa íjcyáné tsane ímityúné meméénúné déjúcotu medsjívéíyóne. Aane téénéméné díbye méénúhajchíí metáúmeídí piáábó dífbyé hallúvu.

¹⁷ Muurá páneere Píívyéébe ímíletúné meméénunéhjí ímityúne. Áronáa íjcyáné tsane tééné déjúcotu medsjívéíyóne.

¹⁸⁻¹⁹ Áronáa méwaajácú ímiáané Píívyéébeke mecáánívahíjcyámé ímityúné pañévú meúcaavéjúcootúné dífbyé Hajchi meke Naavéné mújtátsóiyónetu téhmehíjcyánéllíihye. Áánéllii muurá tsá díbye meke mújtátsóityuró Píívyéébeéjté meíjcyámeke. Áanetu íñe múhdumé íñújiri íjcyáné míamúnaa Píívyéébeke cáhcujtsotúmé díbye Naavéné hójtsí pañe.

²⁰ Muurá méwaajácú Píívyéébé Hajchíí tsáane íñújívú meke iwáájácútso muhdú ímiáábé Cááni íjcyane dífbyema ímí meíjcyaki. Aame ícyooca ímí dífbyema meíjcyá Ílli Jetsocríjtoma meíjcyánéllíihye. Aane ímiáábé Píívyéébe íjcyaaabe meke ajcú múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhiívu.

²¹ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, óvíjyacóóné dífbyedítyú ámuhakye mújtátsóiyonéhjí ámuha mecáánívahíjcyáne. Áyu tehdujuco.

2 JÓÁA

Hállúvúeháámí Jóáa cáátúnuháámí

Muhdú mewájjune

¹ Muúllej, Píivýéébé cahcújtso múnáá túkevýtsoobe o íjcyabe díítsíímema ámuhákye o wájjúmeke tsúúca Píivýéébe újcúme éllevu ííne íhyaami ó caatúnúhi. Aane tsá apáábyéré ámuhákye o wájjutúne. Pámeere ímiáájú úraavyémé ámuhákye wájjúhi.

² Aane ímiááné ámuhákye o wájjú ímiáájú mújjýú muhdú íjcyáityúné mépañe íjcyánéllííhye.

³ Ahdícýane óví Méécááni Ílli Jetsocríjtoma ámuhákye wájjumútsí ámuhádi ídáátsóvéne píaabó íbúwajíí ámuha meíjjcyaki.

⁴ Mítýane ó ímjýuuvé tsaate díítsíímedítýú ílle ímí tehdújuco ímiáájú úráávyémeke o ítténema. Muurá Píivýéébé tauhbaju néhdújuco ditye íjcyane.

⁵ Aane, muulle, uke o néé mewájjújcatsíki. Tsá béhné tauhbaju tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píivýéébe meke tauhbáné mewájjújcatsíki.

⁶ Muurá ímiááné dííbyeke mewájjúhajchíí díbye meke néhdu meíjjcyáhi.

Állú múnáa

⁷ Aane téiibúwá méíjjcyaco állú múnáake. Muurá mítýame íjcyá ííñújiri Jetsocríjtóo ííñújívú itsááne ímiááné mehdu mímúnáajpi

íjcyane cáhcújtsotúme. Aame íllure dííbyeke ehdííválléhíjcyá icyáhcújtsótúnema.

⁸ Ahdícýane téiibúwá méíjjcyaco ámuha mebánúmeítýu ámuhá wákimyéi áhdoni Píivýéébe meke ájcune ámuha meíjjcuki.

⁹ Muurá ámuha Críjtó uwááboju íjcyané tsíjjtoréjuco meúráávyéhajchíí tsá Píivýéébé icyánéjcuri ámuha meíjjcyatúne. Áánetu téené uwáábóré ímí ámuha meúráávyéhajchíí Píivýéébeé, Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima ímí ámuha meíjjcyáhi.

¹⁰ Aane tsaate Críjtó uwááboju cáhcújtsotúme ámuha éllevu ámuhákye iúwáábo péhajchíí tsá múu íhjýávú wáátsúcúpéjtsotúne.

¹¹ Muurá diityéké ámuha mepíáábóhajchíí tsúúca ímityúné ámuha mémeenúhi.

Jóáa pítyajcóné

¹² Aane íjcyaróné mítýane ámuhákye o nééiyóné. Áronáa tsáhájuco ó ímíletú éhnííñevu íhyaami pañétú o cáátúnúné lléváhréjuco ámuha éllevu o pééíñéllííhye. Téjjyu botsíi ámuhákye ó neé éhnííñevu meímíjjyuúki.

¹³ Aane díñaalle ímí Píivýéébeke úráávyéllej tsímé mítýane ámuhákye duurúváhi. Áyu tehdújuco.

3 JÓÁA

Nihñéeháámiré Jóáa cáátúnuháámi

Gááyó ímiáábe

¹Oo Píívyéébé cahcújtso múnáa túkevéjtsoobe o íjcyaaabe íhyaami diéllu o caatúnú uke o wájuube Gááyó éllu.

²Aane Píívyéébeke, muube, piáábó ó táumeíhijcyá díhyallúvú panévaturé ímí u íjcy muhdú tsaímíyé dífbye u úraavyédu.

³Mítýane ó ímíjuuvé uva tsaímíyé ímiáájú u úraavyéné tsaate ellétú tsáame oke úbálléneri.

⁴Téhdure ávyetá mityané ó ímíjuuvé ópée ímiáájú o úwaabómé ímí úraavyéné oke ditye úbálléneri.

⁵Aane, muube, ímí tehdújuco u piáábohíjcyané ménahbémuke ímichi tsielletu tsáame Píívyéébé ihju úwáábóméré péhíjcyámeke.

⁶Muurá íllu ménahbému dóbéévémeke úballémé muhdú diityéké u wájuune u piabóne. Aane ímí tehdújuco diityéké u piáábohíjcyané Píívyéébe ímillédújuco.

⁷Muurá dífbye ihju úwáábori úllehíjcyámé tsá ímílléturó cahcújtsotómé diityéké piabóne.

⁸Áánéllíi metsu meere mepiáábohíjcyá diityéké ditye ímiáájú úwááboki.

Dióóterépé ímityuné íjcyane

⁹Muuráhjáa éjju waajácuháámí ó walló elle íjcyané cahcújtso múnáa éllu diityéké o túkévéjtsoháámi.

Áronévaa tétsíi túkevéjtsoobe Dióóterépé iye íhtsútuube íjcyane ímíllénéllíi tsá lléébotú táuwaábo. Imílleebévaa iye úwaabóne.

¹⁰Áánéllíi téhullévú o péecooca dífbye o díllóo táhallúvuváa díbye állíne. Aabévá muurá tsá wáátsúcuhíjcyatú Píívyéébé ihju úwáábo múnáa téhullévú úújetémeke. Muurévá ímí diityéké wáátsúcúmeke íbóíjcyúróné tsaméhíjékéjuco díbye íchívyétsohíjcyane.

¹¹Tsá mú ihdyu, muube, ehdu ímítyuube íjcyatúne. Ímiáábéré múu íjcyáhi. Muurá ímiáánéré méénume Píívyéébéjte. Áánetu ímityúné méénume tsá dífbye wáájácutúne.

Deméétrio ímiáábe

¹²Áánetu pámeere nehíjcyá Deméétrio ímiáábé íjcyane. Téhdure o íjcyároobe ó waajácú ímí díbye íjcyane. Aane ímiááné tehdújuco dífbye. Muurá uure wájacú u néene tsá múijyú állíu o íhjuvatúne.

¹³Aane íjcyaróné mityane uke o nééiyóne. Áronáa tsá o ímíllétú éhnííñevu o cáátunúne.

¹⁴Muurá lléváhréjuco maájtyúmíjcatsííne botsíi ímííñevú meíhjuvájcatsíki.

¹⁵Ahdícyane óvíi íbúwajíi ú íjcyáhi. Íllé íjcyame ménahbému uke duurúváhi. Áhdure óoma duubállé ménahbémuke diityéké o dúúruvane. Áyu tehdújuco.

JÓÓDAÁ

Jóóda cáátúnuháami

Duurúvaju

¹Oo Jóóda Jacóóbó nahbe Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o ñjcyaa ñne íhyaami ó caatúnú ámuúhakyée Méécaáni ímíbájhóne újcúmeke Jetsocríjtó téhmehíjcyáme éllevu.

²Aane ihdyu óvíi ámuúhake ídaatsólléne píááboobe íbúwajíí ámuha meíjcyame mewáýjýcátsíki.

Állíu uwáábo múnáa

³Ámuúha táñahbému, ó imíllera éhniíñevu ámuúhake o cáátunúne muhdúhjáa mepáýtetéíne Píívyéébe mééma méénúnetu. Áronáa tsaate ámuúhake pátsárcýohíjcyánéllii ó imíllé íllure ámuúhake o tsápiýtsóné Píívyéébé meke ájcune ímiáájú icyanéjcutu ámuha meítsútúúveki.

⁴Muurá íjcyámé tsaate ímityúme Píívyéébeke cáhcúýtsóturómé íllure íállíne ámuúhá pañévu úcaavéme. Aame Máavyéjuube Jetsocríjtoke íéhdíiválléne nehíjcyá Píívyéébe meke iwáýjúnéllii muhdú meke méénúityúné ímityúme meíjcyáromeke. Tehdu néeme muurá wágóóóveé Píívyéébé waajácuháámí pañétúu tsúúcajájucó tene néhduú.

⁵Aane ó imíllé tsúúca ámuha mewáájacúýucooróné ámuúhake o ítsáávetsóné muhdúhjáa Píívyéébe íjraéémú íhñéjté íjcyáromeke

meénune dífbyeke ditye cáhcúýtsótúnéllííhye. Muuráhjáa Ejíhtó iínúji múnáa hóýtsí pañétú diityéké díbye íjchívyétsórónáa diityédítýú tsaate dífbyeke cáhcúýtsótúmeke dsíjívétsoóbe.

⁶Téhduréhjáa muurá níjkyéji múnáa ímí dífbyema íjcyatúme múhdurá dárífvémeímyeke waagóoobe íjcyátsihdyu. Áamekéhjáa pícyoobe cúúvétsíí pañévu úwáñehííñeri íchíjchúmeke ditye tétsii íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyáné ímíbájhóíñévujuco.

⁷Téhduréhjáa muurá Tsodóómaa, Gomóóraa, íúníúécoomíji múnáa, íjcyámeke ícúbáhraabe cúújúwari íhdícyáméhjima ditye dómácócátsíhíjcyáné déjúcotu. Áánetu méwaajácú Píívyéébe ímityúmeke ícúbahráné cúújúwari múijýú níjkéváityúne.

⁸Ehdúhjáa íhdé múnáaúvuke díbye ícúbáhránáa ¿íveekí dífbyé taúhbajúúné íéhdíiválléne ímityúné íhjýuvahíjcyámé níjkyéjiri íhtsútujte íjcyámedítýu? Aame ímityúné íjcyáneri íjpííhañe íllure tútávátsohíjcyáhi.

⁹Muuráhjáa íhtsútuube níjkyéji múnáa avyéjuube íjcyároobe Migyééré tsá ímityúné íhjýuvatú Naavénedítýú dífbyema Moitséeúvú íitéméhó hallúvú itýáhjáýcátsícyoóca. Tsáháa díbye dífbyedi íúúhívaténe néétu díbye

ímityuube íjcyane. Ílluréhjáa neebe dífbyeke: “Óví ihdyu muhdú Píívyéébe uke nééhií.”

¹⁰ Áronáa muurá diitye állíu múnáa tsá tehdu néétune. Muurá ímityúné ihjýuvahíjcyámé iwáájácútúnéhjiri iúúhívaténema. Aame iyámédú dárífvémehíjcyáhi. Ehdu ímillédú íjcyáneri iye íhyallúvú llícyúhcohíjcyámé iwágóóóveíne.

¹¹ ¡Máidaátsoju ihdyu diityéké tene pájtyeíñej! Éhnéhjáa Caíí íñáhbeke dsíjívetsó dífvane muurá méénuhíjcyáme. Áhdure éhnéhjáa Baraáá ímityúné méénu dífvane idsídsíváíyóneri ijyácunúhíjcyáme. Aame muurá múhdurá idyárfífvémehíjcyáné nájcaúvú wágóóóveé éhnéhjáa Coréé ílleebótú nájcaúvú dsíjíveebe wágóóóvedu.

¹² Muurá eene ámuha menáhbévájcatsíñe wañéhjinévú nucójpítsówu ímiáámeúvúdú múúbaké ávyejúúlletúmé ipyééne majchóháñe iye óróhcohíjcyá tsíjtyéjtane diityéké ítsáávetúme. Aame éhne múúne maálléítyúcooca ojtso kíjyeba pevénéré tsájtýedu. Áhdure diitye éhne úmehééne íñééváyótsihvu néévátúnéllíi ílluréjuco meíllone tébajkyéjímájucó mewáágoódu.

¹³ Áhdure diitye éhne nohji pané ihdeene móóá úniúvú íjchívyetsódu. Áhdure diitye éhne mǎ́curu wáájácúráityúmeréjuco íjcyáíhullévú áákityédu. Aame wágóóóveé cúúvétsíí pañévú múijyú nǎ́jkéváityúne.

¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Enóó Adáaúvúj tsiiménémúhaabe 7-ijyúvájucóo

dífbyeúvudítýú ditye llíyaaténáa íjcyaaabe Píívyéébe túkévéjtsóneri néé ehdu néémedítýu: “Ávyéjuube tsájucóó mityame ihñéjtema pámeere miamúnáama muhdú ditye ícyahíjcyáné ímímbájchoki. Muurá pámeere ímityúné méénuhíjcyámema ímityúné dífbyedítýú íhjýuvahíjcyámé iáhdó újcuúhi.” Ehdúhjáa Enóóúvú nééhií.

¹⁶ Aame muurá tsá múijyú íjtsúcunútú tséméné ímí tehdujuco íjcyane. Páneere múhdurá íjcyane nehíjcyáme. Áane ímillédú ímityúné íjcyáne mityákímyeíhíjcyáme. Aame ímiáámeúvúdú tsaatémá tsaímíyé íhjýuvahíjcyá diityé tséméné diityédítýú újcuúroki.

Cáhcújtso múnáá túkevétsoju

¹⁷ Ámuúha táñahbému, cáhawáa méitsáávé éhnéhjáa Jetsocríjtó mamýémú nééneé:

¹⁸ “Muurá Jetsocríjtó tsiíñe tsááiñe píhícooca íjcyáímyé tsaate ímillédú ímityúné íjcyame íllure dífbyedi úúhívatéímye.”

¹⁹ Améjuco muurá eene miamúnáake páhduváré íjtsámeíchóne ímityúneríyé tsúúrámehíjcyáne. Áámé pañe tsá Píívyéébe Apííchó íjcyatúne.

²⁰ Áanetu ihdyu imíchi meíjcyáne Píívyéébema méihjýuvahíjcyá dífbyé Apííchó piáábori ámuha metéhmemeí Críjtoke mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbému.

²¹ Ahdícyane ímiááméré meíjcyá díbye ámuúhake iwájyúne ipíááboki. Óóchévetúmeré metéhmehíjcyá

Jetsocríjto meke
íídaatsóllédú íjcyaaabe múijyú
medsíjivéjúcóóítyúne bóhiivu
iájcuci.

²² Múu tsaate páhduváre
íjtsámeímyeke úwaabó ditye
iwájácúúvéne ímíñeúvú
icyáhcújtsoki.

²³ Ehdu múu pájtyetétso
cúújúwá pañévú ditye
wágóóóvéíyónetu. Áronáa
ihdyu múu téiibúwá íjcyá ditye
íimityúné méénúnetu ámuha
meífvátuki.

Duurúvaju

²⁴⁻²⁵ Aane ihdyu óvíi Píívyéébe
Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtoj
téeveri ámuhákye tehme ámuha
dííbyedítýú memújtátuki. Áhdure
óvíi ámuhákye túkévéjtssoobe
íínetú ámuha menéétsámeítyu
dííbyedívú ámuha meúújetécooca
ímíjyuuri ámuha meíjcyaki. Áánéllii
metsu Píívyéébeke apáábyekéré
maávyéjújtsu panévatúré íhtsútuube
íjcyaaabe múijyú níjkéváítyúúbeke.
Áyu tehdújuco.

APOCARÍHTSI

Muhdú pájtyeínehjí Jóáa ájtyumíne

Jetsocríjtó úúballéné tújkeváne

1 ¹Oo Jóáa Jetsocríjtó íicúve múnáajpi o íjcyaaabe íñe íhyaami o caatúnuube ó úúballé muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe. Píívyéébéhjáa Jetsocríjtóke nées díbye íicúve múnáadívú teene íbóhówájtsoke. Áanéé óhdivu bóhówájtsoobe naavédú néené pañe nájkyéji múnáájpij téeveri.

²Aane íñe ícyooca o úúballéné muurá ímíáané Píívyéébé íhjuu Jetsocríjtóo óhdivu bóhówájtsoné o ájtyumíne.

³Aane íhdyu maímijyu teene éevemej. Áhdure maímijyu teene illéébone cáhcujtsómej. Muurá lléváhréjuco téhaami úúballenéhjí pájtyeíñe.

7-hava cahcújtso múnáa íjcyáme éllevu Jóáa cáátunúne

⁴Aane íñe ó caatúnú ámuha 7-hava elle Áátsiá íiñújiri meíjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Aane óvíi Píívyéébe ípívyema íjcyátuube íjcyaduré íjcyaaabe ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Áábé Apííchó 7-nevádú nééne óvíi téhdure ámúhakye píaabóhi.

⁵Téhdure óvíi Jetsocríjtó páñétúejpi dsíjívétúu bóhítujkénuube ámúhakye píaabó pámeere ííñújiri íjcyané avyéjúté avyéjuube íjcyaaabe. Díibye

ímíáábé íjcyaaabe méhdivu ímíáájú bóhówátsohíjcyáhi. Muuráhjáa mítyane meke iwájuúnéllii ítyujpácýo waagóoobe téénej tééveri méimítyú méhdivu iwáágóoki.

⁶Aabée meke picyóó Cááni Píívyéébé avyéjúté meíjcyaki. Áhdurée meke pícyoobe llúúvájte meíjcyame dííbyeke meíicúveki. Aabe íhtsútuube avyéjuube íjcyáábeke íhdyu metsu maávyéjútsohíjcyá pájtyuvaré múijyú nájkéváityúne. Ehdu teéne.

⁷Ámuúhaj, muurá pámeere mímúnáa dííbyekeé cávájácómema maájtyúmíí ojtsó pañe tsáábeke. Aane dííbyeke cáhcujtsotúmé íájtyumíne taáhi. Ehdu pájtyeíñe ímíááne.

⁸Muurá Píívyéébe néehíí: “Oo panévatúré íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyaaabe muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure nájke oo páneere o nájkévátsóííbye.” Ehdu muurá Píívyéébe néehíí.

Críjtóke Jóáa ájtyumíne

⁹Aane íñe ámúhá nahbe o íjcyaaabe ámuha meícúbáhrámeídyuré ó ícúbáhrámeíhíjcyá téhdure dííbye avyéjútépi o íjcyaaabe. Áhdure ámuha teene maáábucúduré ó aabúcu híjcyá Jetsocríjtó

© 1996 David C. Cook

oke píáábóneri. Okée muurá waagóomé móóáj piínétú páhbau ‘Páhmoó’ némeitsihvu Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtodítýú íjcyane o úwáábohíjcyáné hallútu.

¹⁰ Aabée tétsihyi o íjcyaae Píívyéébé wáabyuta íjcyajcójí dííbyeke o dúúrúvahíjcyánáa tsaapi táhallú éhnejcutu kéévánécoba óoma ihjyúvá éhne múúne rojrócó mellíjchune íhjuváu.

¹¹ Okée neébe:

—Ímichi oo téhípi páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure nájke oo páneere o nájkévátsóiíbye. Áhdícyane páneere icyooca u ájtyumíné waajácúháámitu u cáátunúné ú wálloó Áátsiá iínújiri 7 coomíva Éépetsoo, Ejmíínaa, Péégamoo, Tiatííraa, Tsáádií, Piradéépíaa, Raoditséaa, éhdú coomívari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.

¹² Ehdúu oke díbye néénéllíi ó révoové múha óoma íhjuváné o wáájácuki.

¹³ Aabée ó ájtyumí 7-ihcyúva óórótu méénúmeíñé peetéihcyúnéj piíne tsaapi mímúnáajpídýú neébe íjtyúháacyú hallúvú íwajyámú íjcyaae íjyócunúúbeke. Áábéj piínétúu óoro mífhé chiúcunú íjpíujívújucó íjcyamííhe.

¹⁴ Áábé nífwacóo ávyéta tsítsi obééjá ihjínédu. Áánetúu íhyálluúúcú éhne múu cúújuwa péétécunúdu.

¹⁵ Téhdurée íjtyúhaacyu ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu. Áánetúu díbye íhjuváné keeváwu téhiñe nífvácunúné íhjuváu.

¹⁶ Aabée ímíánéjcuéhójtisiri ejécunú 7-meváké mífícúruke. Áánetúu íhjuútu nítsúwá kéhiúcunú ‘pajtyo’ neéwa panéjcvaré tsúhívwawa. Áábé húmí ámítsaráhcóo nuha ájchúcunúdu.

¹⁷ Áábekée o ájtyumíne dííbye líiíñévu ó áákityeííñú múu dsjívédu. Áronáacáa íhyójtis ímíánéjcuéhójtisí táhallúvú ipícyóóne oke neébe:

—Díhllyitédíñe. Muurá ímichi téhípi oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure nájke oo páneere o nájkévátsóiíbye.

¹⁸ Muuráhjáa o dsjívéebe tsiíñe ó bohíí. Aabe tsáhájucó múijyú o dsjívéítyúne. Aabe mímúnáake cúújúwá pañévu ó waagóóhi.

¹⁹ Áhdícyane páneere íñe icyooca tsúúca íjcyánema bóónétu pájtyeíñe u ájtyumíné caatúnú waajácúháámitu.

²⁰ Muurá táímiánéjcuéhójtisiri 7-meva mífícúruke u ájtyumíné

7-hava cahcújtso múnáá uwáábojte
íjcyane nééiyóne. Áanetu 7-ihcyúvá
peetéhcyúné u ájtyumíné diitye
7-hava cahcújtso múnáa íjcyane
nééiyóne.

**Éépetsorí íjcyáné cahcújtso
múnáa élleu caátúnúmeíne**

2 ¹Ahdícyane Éépetsorí íjcyáné
cahcújtso múnáá uwáábóobe
élleu íllu caatúnu: “7-meva
míícúruke ímíánéjúcúéhójsiri
éjécunúúbé 7-ihcyúvá órótu
méénúmeíne peetéhcyúnéj piine
úllehíjcyaaabe ámuúhakye nééhií:

²Ó waajácú muhdú ámuha
meíjcyame ímí táwákimyéí
meméénuhíjcyáné panévare
ámuha maáábúcúnema. Téhdure
ó waajácú ímí tehdújuco ámuha
meúwáábohíjcyáné ímítyúmeke.
Muurá Píívyéébé uwáábo múnáadi
iiye díllómeíyómeke ámuha
méwaajácuhíjcyá állíu múnáaré
ditye íjcyane.

³Aane ímíááné ó
waajácú táwájyuri ámuha
meícúbáhrámeíhíjcyáné oke
íhvéjtsotúmére.

⁴Áronáa íjcyáné tsane ímityúné
ámúhá hallúri: ¿íveekí tsáhájucó
oke ámuha mewájyutú tujkénúu
oke ámuha mecáhcújtsóijyu
mewájyudu?

⁵Aane meítsáávéne
meíhvéte ímityúné ámuha
meméénuhíjcyánetu. Ááne
meímibáávyé éjyúu ámuha
meícyahíjcyádu. Muurá ámuha
meímíjpyetétúhajchíí ílluréjuco
ámúhakye o íhvéjtsóíne
wáájácúratúmeréjuco ámuha
meíjcyaki.

⁶Áronáa tehdújuco ámuha
metsárillehíjcyáné nicoraitámú
ímityúné méénuhíjcyanéhjí téhdure
idyé o tsáriléne.

⁷Aane ihdyu óvíí ímíááné
lléébome cáhcujtsó Píívyéébé
Apííchó cahcújtso múnáake
néhíjcyane. Muurá íínerí
táhhjatsámeítyúme ímí
ícyahíjcyámeke nihñéetsihvúré
ó ájcuú mújyú ditye
dsíjivéjúcóóítyúne bóhiívu
Píívyéébé avyéjuri tsaimíyé ditye
íjcyaki.”

**Ejmínari íjcyáné cahcújtso
múnáa élleu caátúnúmeíne**

⁸Téhdure Ejmínari íjcyáné
cahcújtso múnáá uwáábóobe
élleu íllu caatúnu: “Ímichi
téhípi páneeree ípívyéjtsóobe
téhdure nájke íjcyaaabe páneere
nájkévátsóiiibe éhnée dsíjívéebe
tsiíne bóhiíbe ámuúhakye nééhií:

⁹Ó waajácú ídátso ámuha
meícúbáhrámeíhíjcyáné oke ámuha
meúráávyené déjucotu. Muurá
tsaate íllure iállíne Píívyéébeéjtedi
díllómeíyómé nehníwu ámuúhadítyú
ihjyúvahíjcyá Naavéneéjteré
íjcyánéllííhíhe. Ehdu ídátso ámuha
ííñújiri meíjcyáronáa ámuúhá avyéjú
nájkyéjiri íjcyáhi.

¹⁰Ahdícyane mááábímíyeídí
éhnííñevu ámuha
meícúbáhrámeííñeri. Muurá
ámúhadítyú tsaatéké Píívyéébere
wáájácúllémeke Naavéné
cúvéhoojánutsómé ámuha
meícúbáhrámeíí pahójtscíj
coojíva. Áronáa ihdyu íhvéjtsotúme
tsaimíyé oke meúráávyeco ámuha
medsíjívétsihvújuco ámuúhakye o

ávyéjujtsómé ámuha mejjcyá múijyú dsíjívéityúmeréjucu.

¹¹ Aane ihdyu óvfi ímiááné lléébome cáhcujtsó Pívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake nehijcyáne. Muurá ínerí táhjátsámeityúmé tsá nihnéétsihvúré wágóóóvéityúne.”

Péégamóri íjcyáne cahcújtso múnáa élleu cáátúnúmeíne

¹² Téhdure Péégamóri íjcyáne cahcújtso múnáá uwáábóóbe élleu íllu caatúnu: “Niitsúwá ‘pajtyo’ neéwa panéjucváre tsúhjívawama íjcyaaabe ámúhake neéhií:

¹³ Ó waajácú ámuha muhdú meicyahíjcyáne Naavéné ávyéjúkímyeíne iññújiri. Árome ímí tehjújucu oke ámuha meúráávyehíjcyáne oke ámuha mecáhcújtsónema. Muuráhjáa táuubállé méénuhíjcyaaabe Atípake ditye dsíjívétsórónáa tsá oke ámuha meíhvéjtsotúne.

¹⁴ Áronáa íjcyáne tsane ímityúné ámúhá hallúri: Ámúháj piíne íjcyámé tsaate Baraáá uwáábó cáhcujtsóme. Muuráhjáa diibye Baráake úwááboobe ijraémuke ímityunévú íbúwajtsómé níjcyotájté iicúvé máchohíjcyáhi. Téhdurée ihdícyámema dómácócátsíhijcyáme.

¹⁵ Áhdure idyé íjcyámé tsaate ámúháj piíne nicoraítámú uwáábó o tsárilléné cáhcujtsóme.

¹⁶ Aane ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne ihdyu meíhvéjtsóne méimibáávyé. Muurá ámuha meímibáávyétúhajchíí lléváhréjucu ámuha élleu o pééíne ílluréjucu ámúhadi o ícúbáhraki.

¹⁷ Aane ihdyu óvfi ímiááné lléébome cáhcujtsó Pívyéébé

Apííchó cahcújtso múnáake nehijcyáne. Muurá ínerí táhjátsámeityúmeke ó ájcuú ímiáájuvu wáájacúratúné majchódú neénevu. Áhdure diityéké ó ájcuú tsítsíj neéne neewáyuvu wáájacúratúne mémé tééutu cáátúvaúvu. Aane apáámyéré teeu újcume waajácúú mumémé íjcyane.”

Tiatíírarí íjcyáne cahcújtso múnáa élleu cáátúnúmeíne

¹⁸ Téhdure Tiatíírarí íjcyáne cahcújtso múnáá uwáábóóbe élleu íllu caatúnu: “Pívyéébé Hajchi cúújuwa péétécunúdu íhyálluúúcu neébéj tuháácúyú ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu neébe ámúhake neéhií:

¹⁹ Ó waajácú páneere muhdú ámuha mejjcyame tehjújucu mewáýjucátsíhijcyáne, ímí oke ámuha mecáhcujtsóne, ímí táwákimyéí ámuha meméénúné déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíyóné maáábucuhíjcyáne. Áhdure ó waajácú táwákimyéí ímí tehjújucu ámuha meméénuhíjcyáne tujkénúu ámuha meméénuhíjcyáne éhniíñevu.

²⁰ Áronáa íjcyáne tsane ímityúné ámúhá hallúri: Ámúháj piíne Jetsabée íjcyalle Pívyéébé ihjyú uubállé múnáálledi díllómeílleke iiná ámuha menéétulle táicúve múnáake íuwáábori állihíjcyáhi. Muurá nehíjcyalle ihdícyáméhjima ditye dómácójcátsíyóné ímityúné íjcyatúne. Áhdure nehíjcyalle ditye níjcyotájté iicúvé mājchoróné ímityúné íjcyatúne.

²¹ Aane ó téhmehíjcyará dille múhdurá íjcyahíjcyáné íhvéjtsóne ímiáállerejúco íjcyaki. Áronáa tsá dille ímíletú ímíjpyeténe.

²²⁻²³ Áánéllii ó íhvéjtsóo dífilleke dille chemérí ávyetá íhnáho ícúbáhrámefki. Téhdure dífillej tsíímé dsíjveéhi. Áhdure dífillema ímityúné méénuhíjcyámé ícúbáhráméí teene íhvéjtsótúhachííjyu. Áanetu pámeere cahcújtso múnáa waajácuú ímiááné míamúnáa íbuúúné íjtsaméí o wáajacúne. Aabe ámuhakye ó ájcuú muhdú ámuha meícyahíjcyáne áhdovu.

²⁴ Áronáa íjcyámé tsaate ámuhadítú Tiatíírari diille Jetsabée uwáábó úráávyetúme. Aame tsá wáajacutú álliúré íjcyane Naavenedítúré tsááne íhtsútúneri idíllone ditye úráávyehíjcyáne. Áyu éhdunéré tééneri ámuháma ó íhjúváhi.

²⁵ Áhdícyane tsúúca oke ámuha meúraavyémé ímíneúvú météhmémeícyó tsiíne o tsááíneévújuco.

²⁶ Muurá íínerí táhjátsámeítyúme o ímillédú nihñéetsihvúré ícyahíjcyámeke ó pícyoo íñujíne ávyéjute ditye íjcyaki.

²⁷ Aame míamúnáake íhtsútú táúhbaá éhne múúne núpájkityu méénúmeíne líiyíhllóné úméhéiyi mewápújuhcodu. Ehdu ávyéjuutéimye Llihíyoo oke ávyéjujtsódu.

²⁸ Áámeke ó ájcuú éhne tsítsívé mícúruwa ímíwu ájhúcunúdí neébedívu.

²⁹ Aane ihdyu óví ímiááne lléébome cáhcujtsó Píívyéébé

Apííchó cahcújtso múnáake néhíjcyáne.”

Tsáadíyi íjcyáne cahcújtso múnáa élleu cáátúnúmeíne

3 ¹ Téhdure Tsáadíyi íjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóóbe élleu íllu caatúnu: “Píívyéébé Apííchó 7-nevádú nééne dífbyedi íjcyaa 7-meváké mícúruke éjécunúhíjcyaa ámuhakye néehí: Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá ámuha mékévaúcunúhíjcyará Píívyéébeke ámuha meúraávyenetu. Áronáa tsá ámuha ímí meúraávyetúne.

² Áánéllii téiibúwá meíjcyáne métsúúraméí ímí dífbyeke ámuha meúraávyéíyóneri dífbyedítú ámuha memújtátuki. Muurá ó waajácú díbye ímillédú ámuha meíjcyatúne.

³ Méítsáávé éjyúu ámuhakye ditye úwaabóné tsúúca ámuha mecáhcujtsóne. Ááne meímíbáávyéne tsiíne ímíneúvú dífbyeke meúraávyé. Muurá ámuha meímíbáávyetúhachíí éhne múúne naní múnáajpi wáajácúratúné tsáhdú o tsáábe ámuhakye ó tuvááóvaáhi.

⁴ Áronáa íjcyámé tsaate ámuhadítú ímityúné méénutúme. Aame ímiáámé íjcyánéllii óoma íjcyaa tsáímíyé tsítsíj nééne wáyámuunévú iújcámeíñema.

⁵ Íínerí táhjátsámeítyúme ehdu íjcyaaíhi. Ááme mémeháñé tsá o páácúítyú wágóóóvéítyúme mémeháñé cáátúváne waajácúháámitu íjcyane. Áámeke ó bóhówájtsoo Llihíyodívu, téhdure níjkyéji múnáadívu.

⁶Aane ihdyu óví ímiáané
lléébome cáhcujtsó Píívyéébe
Apííchó cahcújtso múnáake
néhijcyáne.”

**Piradéépiári íjcyané cahcújtso
múnáa élleu cáátúnúmeíne**

⁷Téhdure Piradéépiári íjcyané
cahcújtso múnáa uwáábóóbe
élleu illu caatúnu: “Ímiáábé
állíútuube Dabíiúvú avyéjü
dííbyedi íjcyabe pááyucúné tsá
múha wátájcóityuróne. Áhdure
díbye wátajcóné tsá múha
pááyúcúityuróne. Aabe ámúhakye
néehíí:

⁸Ó waajácú muhdú ámuha
meícyahíjcyáne. Muurá dúhcú
íbwá ámuha menéérome ímí
táuwaábó meúraávyehíjcyá oke
tóonutúmére. Áánéllíi ámuha
meúwáábóíne uwááboju ámúhama o
pááyucúné tsá múha wátájcóityúne.

⁹Árónáa íjcyámé tsaate
jodíómú íjcyaromé Naavéné
icyanéjcuré úraavyémé illure
iállíne tahnéjtedi díllómeímye.
Árome ícúbáhrámeínetu ámúhá
llííneévú ímíhmóúbáne ámúhakye
ávyéjútsoó ámúhakye o wáiyune
iwáajácúnema.

¹⁰Muurá íhnáhoóróné pañe
ímí oke ámuha mecáhcújtsónéllíi
ámúhakye ó téhmeé ííñújiri
ícúbáhrameí íjcyánetu.

¹¹Aane lléváhréjuco o tsááiíne.
Áánéllíi múu muhdú ámuha
meícyahíjcyádú tsaímíyé íjcyá
ámúhá wáabyutájucó íjcyáneri
ámuha mebáñúmeítyuki.

¹²Muurá íñnerí
táhjátsámeítyúmeke ó pícyoó
Tápiivyéébe duurúvájá

apíhajcúnédú néeme ditye íjcyaki.
Aame tsá múijyú dííbyedítyú
ííneítyúne. Áamedítyú ó caatúnuú
dííbye mémema íhcyóómi béhne
Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyácoómi
méme. Áhdure ó caatúnuú béhne
tamyéme díityedítyu.

¹³Aane ihdyu óví ímiáané
lléébome cáhcujtsó Píívyéébe
Apííchó cahcújtso múnáake
néhijcyáne.”

**Raoditséari íjcyané cahcújtso
múnáa élleu cáátúnúmeíne**

¹⁴Téhdure Raoditséari íjcyané
cahcújtso múnáa uwáábóóbe
élleu illu caatúnu: “Píívyéébe
páneeréé ípívyéjtsoobe íjcyaduré
ícyahíjcyabe allíútuube ámúhakye
néehíí:

¹⁵Ó waajácú muhdú ámuha
meícyahíjcyáne. Muurá ímí oke
ámuha meúraávyéturómé tsá
oke meíhvéjtsotúne. Aane ihdyu
ó imíllerá tsaímíyé oke ámuha
meúraavyéne. Aane ámuha
meímíllétúhajchíí óvíjyacóóne.

¹⁶Ehdu múhdurá oke ámuha
medárfívnéllíi illuréjuco ámúhakye
o wáágóoíne.

¹⁷Muurá ámuha ménehíjcyá
íhtsutúme ámuha tsaímíyé
meíjcyame íñetú mepíhtotúne.
Árónáa tsá ámuha
mewáajácúmeítyú nucójpítsówu
íevejte múúne íjcyadu ámuha
meíjcyane. Áhdure tsá ámuha
mewáajácúmeítyú hállúvatúme
múúne íjcyadu ámuha meíjcyane.

¹⁸Áánéllíi oke métáuméí
ámúhakye o ímíbájcho
nucójpítsó nénéhjitú ámuha
mebóhówaucunújúcóótuki. Muurá

ámúhake o piáábóneri botsíi
 ámuha méwájácúúveé ímiánejcúvú
 éhne múúne íhyálluúúné ímityúmé
 ityáábótsámeíne botsíi ímíneúvú
 íftedu. Óhdi ímiá uwááboju
 íjcyane ímíneúvú mecáhcújtsóne
 méímíjpyeté éhne múúne óoro
 cúújúwari chócóóvénetu inéhní
 wágóóóvéne boone íné ímíjyaú
 tene íjcyadu ámuha meíjcyaki.

¹⁹ Muurá o wáyúmeke ó
 úwaabó ditye óoma ímímbáavyeki.
 Ahdícyane ímiááméré meíjcyáne
 méímibáávyé múhdurá ámuha
 meícyahíjcyánetu.

²⁰ Ámúhake ó piúvahíjcyá éhne
 múúne llééhówatu mepiúvádú
 oke ámuha mecáhcújtsóhajchíi
 ámúhake o ímíbjácho tsaímíyé
 menáhbévajcatsíki.

²¹ Muurá íínerí
 táhjátsámeítyúmé ímí
 ícyahíjcyámeke ó pícyoó táúniúvú
 muhdú llihiyó oke íúniúvú
 íavyéjuvu pícyohdu.

²² Aane ihdyu óvíi ímiáané
 lléébome cáhcujtsó Píívyéébé
 Apííchó cahcújtso múnáake
 néhijcyáne.” Ehdúu oke neebe
 Jetsóo.

© 1996 David C. Cook

Píívyéébe ávyéjútámeíne

4 ¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjitu llééhowa paáyucunúne. Áané pañétúu oke tsiíne éhnée íhde rojrócó mellíjchúnej kéévádú íhjúvaabe nééhií:

—Cáhawáa taéllevu dichá muhdú pájtyéíñehjívú uke o úújétsoki.

² Ájyúu Píívyéébe Apííchó piáábori ó ájtyumí teene níjkyéj pañe ávyéjú íjyáwá hallúrí tsaapi ácuúcunúubeke.

³ Áábé ámítsaráhcóo jájpeé, conarínaa, íjcyáne neewáyúúcú ‘rutúrútú’ néené ámítsaráhcódu. Aanée teewa íjyáwá hallútú tuuhi pajtsícunú imíwu ‘ejmeráada’ némeíñe neewáyú áchaucunúdu.

⁴ Ááwá úniúúcuríi tsíwahji 24-wava íjcyane idyé ó ájtyumíhi. Áwáhjí hallúríi téhduméré 24-meva túkevéjtsojte óóro चाहिवाánema íjcyame ácuíjcatyéme wajyámúúné tsítsíjáhjiúvu.

⁵ Aanée pañétúéwatu rórihcyóné íhnáho íhjúvú éhne múúne chijchi íhjuváu. Áánetúu tééwá úmíwari 7-neva peetéháñe 7-nevádú nééne Píívyéébe Apííchó íjcyáne nááve.

⁶ Téhdurée tééwá úmíwari nújpacýódú ‘raúráu’ nééneé. Átsihyíi 4-meva iyámédú néémé hálluúúné panéjcuwatú íjcyame tééwá hallúrí panéjcuvárí.

⁷ Áamedítýúu tsaapi bájú oohííbyécobádu. Áánetúu tsijpi jééú ocájídyu. Áánetúu tsíjpi húmí mímúnáájpi humídu. Ááne tsíjpií méwáájícobádú néébe wállúríjícunúhi.

⁸ Áamedítýúu 6-wava íhñúwaane tsáápiítsádítýú íjcyámé hálluúúné

patsíhjívatúre. Aamée ‘dájí’ néétune cójíhajchótá pécóhajchótá nehíjcyáhi:

Panévatúre íhtsútuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyaaabe íjcyaduré ú íjcyá dipíívyema íjcyátuúbe.

⁹ Ehdúu diitye 4-meva íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé múijyú dsíjvéítýúúbeke duurúvahíjcyá téhdújtsomére.

¹⁰ Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevéjtsojte dííbyé úmíwávú ímíhmóúbáne dííbyeke duurúváhi. Aamée íchahíwááné dííbyé lliiñévú iwájójcóné nééhií:

¹¹ Píívyéébe múúhá avyéjuube u íjcyaaabe íhdyu téhdújucu panévatúre íhtsútuube u íjcyaaabe u áveyéúúne. Áábeke íhdyu uke muha máavyéjútsohíjcyá páneerée u ímillédú u ípívyéjtsonéhjí dítyájpíyé íjcyáábeke.

Ehdúu nehíjcyáme.

Obééjáuúdu néébeé

5 ¹ Áhdurée ó ájtyumí diibye íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé panéjcuváré cáátúvaháámí waajácuháámí éjécunúné ímiánéjcuéhójsiri. Áhaamíi 7-neva wáumínúmeíháámí ténevádú ejké múha íhdícyame téhaami ipááyútuki.

² Ájyúu níjkyéj múnáajpi íhtsútuube kéévánécoba nééhií:

—¿A íjcyámé tsaate ímiáámé téhaami paáyúcuíyóme?

³ Tsá muurá tsáápíuba níjkyéjima ííñújiri íjcyámedítýú ímiáábé íjcyatú téhaami ipááyúcuéne éévéiyóme. Téhdure tsúúcajáa dsíjvémedítýú tsá tsáápíubaré íjcyatúne.

4-5 Ehdúu dibye nééneri o táhıjcyárónáa tsaapi diıtye túkevéjtsojtedıtyú oke nééhıı:

—Tahdııne bóhoj. Muurá ıjcyaaabe tsaapi Jodáá dohıjıba múnáajpi Dabııúvúj tsiimenémúhaabe bájú oohıfıbyédú fıhtsútuube ıjcyaaıbe. Aabe ihdyu óvıı téhaami paayúcu ımıáábée ıjcyane úújetoóbe.

6 Ehdúu oke dibye néérónáa teene ávyéjı ıjyáwá únıuri diıtye túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piıne ó ájtyumı obéejáuúúdu néébe ıjyócunúúbeke. Áábekée boohówáné dıtyée ıdsıjıvétso dífıbyeke méénunéhji. Áábejtóónée 7-jtoova ıjcyáábé hálluúúné téhdunéré 7-uva Pıfıvyéébé Apııchó 7-nevádú néene páneere ıııujıvú wállómeıııne náávé ıjcyane.

7 Aabée diıbye obéejáuúúdu néébe ıavyéjı ıjyáwá hallırı ácuúcunúúbe éllevu ipyéene ujcú téhaami dífıbyé ımıánéjcúéhójtııı ıjcyaháámi.

8 Aabée téhaami újcúúbé lliıńévı diıtye 24-meva túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú néeme mıhmóúbáhi. Aamée ıtyujkévevu ıjcyumúbáánema ıjcyáamedi téhdure óoróihllóne. Aihllóji pańee tsanééré pácuúcu wahpécunú muhdú Pıfıvyéébema dífıbyéejté meıhıyuváné dífıbyedıvú úújetéhıjcyáne nááve.

9-10 Aamée dífıbyeke idyúúruváné béhıu majtsıjyú majtsıvaju ıllu nééhıı:

Apáabyéré ımıáábé u ıjcyaaabe ihdyu ú piıvyéte téhaami u pááyucúne. Úpée muurá múúha wájıuri u ıcúbáhrámeııne ú dsjıvéhi.

Aabée dítyujpácyó u wáágóónej tééveri múúhakye panévá ıııujııne múnáa páhdıváré ıhıyúvámema ú ımfıbjachó ımı Pıfıvyéébema muha meıjcyaki. Áánemáa múúhakye ú pıcyóó dífıbyé avyéjıejte muha meıjcyaki. Áhdurée múúhakye ú pıcyóó llúúvájte muha meıjcyame dífıbyeke meıfcúveki. Aame muha meıjcyaaá avyéjıejte ıııujııı.

Ehdúu nééju májtsıváme.

11-12 Áámekée o ıítehıjcyánáa avyétá mıtyámé nıjkyéji múnáa eevératu ıjcyame téhdure kéévánécoba ıllu nééju májtsıváhi:

Obéejáuúúdu néébe ıcúbáhrámeııbyé ihdyu téhdújıu panéváturé fıhtsútuube ıjcyaaabe pane wáájacúne. Áhdure téhdújıu dibye ávyéjıúne. Áábeke ihdyu metsu maavyéjıjtso dúúrúvamére.

Ehdúu nééju májtsıváme.

13 Téhdurée idyé ó lleebó páábé ıhdéejpi nıjkyéjııı, ıııujııı, ıııujııı pańe, nıjpácyó pańe, ıjcyame ıllu nééju májtsıváne:

Eene ávyéjı ıjyáwá hallırı ácuúcunúúbee, obéejáuúúdu néébee, ıjcyamútsı panéváturé fıhtsútuıjtétsı ıjcyámútsıkye ihdyu téhdújıu metsu maavyéjıjtso dúúrúvamére múıjıyú nıjkévayıúne.

14 Ehdúu nééju dıtye májtsıváne boone diıtye 4-meva iyámédú néeme nééhıı:

—Ehdu teene téhdújıu. Áánetúu diıtye túkevéjtsojte ımıhmóúbáne diıtyétsıkye duurúváhi.

Waajácuháami páyuuvéne

6 ¹ Átsihdyúu o ítténáa tsúuca diibye Obééjáuudú néébe teene waajácúháami éjketá tujkénúene idyóváajcáróne paayúcúhi. Áanáacáa ó lleebó chijchi múu íhjuvadáu oke tsaapi diitye 4-meva iyámédú néémedítýú nééneé:

—Éje, cáhawáa dihtécunuj.

² Ahdújucóo o íttécunúné dibye pááyúcúháami pañe tsítsíbeuvú íjju hallúri tsaapi tubóowama íjcyáabeke. Aabée íhtsútuube méénucátsityu íjcyáabeke cháhiwávú ditye ávohjácoobe péé méénucátsivu tsíjtyeke ityáhjaki.

³ Áané hallúvúéháami éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé oke tsijpi diitye 4-meva iyámédú néémedítýú néehí:

—Éje, cáhawáa dihtécunuj.

⁴ Ahdújucóo o íttécunúné téhaamí pañe tsijpi iiju tújpáábyeuvú néébeke. Áábé hallúri íjcyáabeke némeíne dibye pámeere ínnújiri mímúnáa íjcyámeke ityútávájtsó ditye illííhyánújcatsíki. Áábedíí ávyetá íhtsútu néené cávaájco.

⁵ Áané hallúvúéháami éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsijpi oke néehí:

—Éje, cáhawáa dihtécunuj.

Ahdújucóo o íttécunúné téhaamí pañe tsijpi iiju cúuvéébeuvú néébe hallúri íjcyabe eevéj éjécunúubeke.

⁶ Áanáacáa ó lleebó diitye 4-meva iyámédú nééméj piínétú tsaate nééneé:

—Ícyooca tsájcoojí wákimyéi hallúvú tsáne áámuréjucóo trígo

újcúmeíne. Áánetu tsebáadá 3 áámuréjucóo újcúmeíne. Áánélli tsáhájucóo múu íjyácunújúcootú bínnójpácýoma dúúrúbjápácýó újcúfyóneri.

⁷ Áané hallúvúéháami éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítýú nihnéejpiyé oke néehí:

—Éje, cáhawáa dihtécunuj.

⁸ Ahdújucóo o íttécunúné téhaamí pañe tsijpi iiju lljcyáábeuvú néébe hallúri Dsijivé imyéme íjcyáabeke. Áábe déjutúu tsijpi tsáabe mémé ícúbáhramei. Áámútsikyée némeíne tsahdúnéécuéllé mímúnáa ínnújiri íjcyámeke dityétsi idsjívétso méénucátsii, ájyabaa, chemee, íjcyáneri. Áhdurée diityétsikye némeíne iyámedi diityéké dityétsi idsjívétso téhdure tsahdúnéécuélle.

⁹ Áané hallúvúéháami éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúháami pañe idyé ó ájtyumí Píívyéébe íicúvé wáji líiíne dífbyé íhjuú íhvéjtsotúmé ímí úwáábohíjcyané hallútú ditye dsjívétsóméhjike.

¹⁰⁻¹¹ Áámé wajyámúnée tsítsijáhji íjcyame wáníjcyámei kéévánécoba ílluú:

—Ávyéjuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyabe muhdú u néhdújuco u méénúubeke uke muha menéé ¿múijyú ínnújiri íjcyame mímúnáa múúhakyée dsjívétsómeke téené hallútú u ícúbáhraíne? Áánéllíhyée diityéké némeíne diityékéé idsjívétsódú téhdure ínahbému Críjtó íicúve múnáake dityéi dsjívétsóné ditye ityéhmeki.

¹² Áané hallúvúéháami éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúháami pañe ó ájtyumí ávyetá íhnáho

íññuji váúmeíñé tujkéveri cóójíejpi nuhba cúúvenúné ávyeta kímóóvé wajyámuj cúúvédu. Áánétúu péjcoejpi tújpacyóduréjuco íjcyane.

¹³ Áánáacáa míficuru dojcó íññujívú éhne múúne higyééráhe néévá tsíjpáné kiiyyébari dójcodu.

¹⁴ Áijyúu caame íévehóowá pevetsíyéjuco éhne múúne waajácuháámí mepívíyoácódu. Áhdurée caméwajúnema móóáj piine íjcyáhbaújí íiné tsíllévuréjuco.

¹⁵ Áijyúu pámeere míamúnaa íññújiri íjcyame ávyéjutee, ehnéva múnaa, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume páátánúmeí nēwáyúcobané raahóvú wáhyejúné pañévu.

¹⁶ Aamée teene nēwáyúcobáneke, caméwajúneke, nééhií:

—Múúhá hallúvú méuhnóbá íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbé múúhake íáptyúmítuki, áhdure Obééjáuúúdu néébe múúhadi ícúbáhráíyóné íhdétu.

¹⁷ Muurá tsúuca múúhadívú ícúbáhrameí wajtsí múha áábúcuíturóne. Ehdúu néeme téhaamí pañe o ííte.

Ijraéemudítýú tsaate

Píívyéébeéjte

7 ¹ Átsihdyúu idyé tsiíñe naavédú néené pañe ó ájtyumí 4-meva nájkyéji múnaa íññújiri patsíhivári íjyóctjcatyémeke. Téhmehíjcyámée íññúji, móañee, bájunee, íjcyane kíjyeba iváátuki. Áamekéé némeíñé íññújima nújpacyo ditye ityútávájsoki.

² Áronáacáa tsijpi diityédítýú nuhba tsáhícyánéjcutu Píívyéébe mémé cáátúnúmeíñema tsáábe néé kéévánécoba:

³ —Métútávájsodíñéi íññúji, móañee, bájunee, íjcyane Píívyéébé íicúve múnáá úmicóónetu dílbye mémé mepícyóótúné hajchóta.

⁴⁻⁸ Aanée oke tsaate néé 12 dohjība múnáa íjraéémú íjcyámédítýú 144,000-mevá úmicóónetu teene Píívyéébe mémé tsúuca pícyáméíñe: Jodáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Robéé dohjíbatu 12,000-mevaa, Gáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Atséé dohjíbatu 12,000-mevaa, Netaríí dohjíbatu 12,000-mevaa, Manatséé dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsimeóó dohjíbatu 12,000-mevaa, Revíí dohjíbatu 12,000-mevaa, Itsacáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsaaboróó dohjíbatu 12,000-mevaa, Jotséé dohjíbatu 12,000-mevaa, Bejamíí dohjíbatu 12,000-mevaa, ehdu.

Tsítsíjáhjíma íjcyame

⁹⁻¹⁰ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tétsihyi diibye íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, Obééjáuúúdu néébeé, íjcyámútsí úmíwari ávyétá mityáné míamúnaa eevératu panévá íññúíñe múnaa íjcyame páhduvaré íhgyúvameke. Áámé wajyámúúnée tsítsíjáhjíúvú néeme wáyyuhóónema íjcyame kéévánécoba nééhií:

Muurá pajtyéteju tsáá íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, Obééjáuúúdu néébeé, íjcyámútsidítýu.

¹¹⁻¹² Téhdurée idyé tétsihyi diitye túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piine pámeere nájkyéji múnaa íjcyame imíhmóóbáne Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

Tehdújuco ihdyu Mépiivyéébé múijyú nájkéváítyuube panévaturé íhtsútuube

ávyéjuube íjcyaa pane
wáajacúne. Áábeke ihdyu
metsu maávyéjútso
dúúrúvamére. Ehdú teéne.
Ehdúu nééme níjkyéji múnáa.

¹³ Áánáacáa tsaapi
túkevjtsojtédítýú oke nééhií:
—¿Aca aatyee eene tsítsíjáhjima
íjcyámeke ú waajacú kiátú dítye
tsáanéé?

¹⁴ Áánélliihyée o nééhií:
—Tsáha, Ávyéjuúbej, u ihdyu ú
waajacú dítyéke.

Áánélliihyée oke neébe:
—Íjtyée ímíbaavyé Obééjáuúdí
néébe tújpácýó wágóóóvénej
tééveri. Aamée ávyetá íhnáhó nééne
ícúbáhraméí ííñújiri íjcyánetu
pajtyéhi.

¹⁵ Áánéllii ícyooca Píívyéébema
íjcyame díbyeke ícúvehíjcyámeke
ííne ímíjyaú pícyoóbe.

¹⁶ Aame tsáhájucó mújyú
ájyabáavatéityúne. Téhdure tsáhájucó
dítye ádópívyenuíityúne. Tsáhájucó
mújyú nuhba dítyéké áñúityúne.

¹⁷ Muurá ávyéjý íjyáwá
úníuri íjcyaaabe dítyé tehmeébe
Obééjáuúdí néébe tsaimíyé
dítyéké túkévejsómé ííne ímíjyaú
íjcyáhi. Áamedítýú Píívyéébe
kímóóve wáagoómé tsá íínerí
kímoovéjúcootúne. Ehdúu oke
túkevjtsojtédítýú tsaapi néé
naavédú nééne o ííténé pañe.

Nihñéeháámíré waajacúháámí páyuuvéne

8 ¹ Áijyúu idyé nihñéeháámí
éjketaré idyóváajcaróne diibye
Obééjáuúdí néébe pááyucúháámí
pañe ó íité níjkyeji dáíhañeréjucó
íjcyane wahájchotáwu.

² Áánáacáa ó ájtyumí 7-meva
níjkyéji múnáa ítyujkévevu
rojrócóónema íjcyame Píívyéébe
úmíwari íjcyámeke.

³ Áánetúu tsaapi díbyé íicúvé
wajíí úníuúv íjyócuuvéwá díbyeéjé
díbyema íhjuvahiíjcyáne náávé
mítyane pácuúcu óróíhlló pañe
íjcyánema teene icyóvájtsóneri
díbyeke ííccúveki.

⁴ Aanée teene pácuúcu
díbye cóvájtsóne ójtsó úújeté
Píívyéébedívu.

⁵ Átsihdyúu díbyeke
ííccúvéjítu teene llíyíhlló pañévú
cújúwayúúhá íújcune díbye ííñújí
hallúvú wááónemáyé apííchówu
chíjchímuba ‘róríhrórí’ dówájaavéhi.

Rojrócóóné llíjchúmeíñe

⁶ Áánáacáa dítye 7-meva níjkyéji
múnáa tsúúca ímíbájkímyeí
írojrócóóné illíjchuki.

⁷ Aanée tujkénú tsaapi írojrócó
llíjchúné tujkéveri cújúwama
tújpacyo úmeváné páwahji nééne
dójcóneri tsahdúnéécuéllé ííñuji
áiiivyé bájunemájucó.

⁸ Áané boonétúu idyé tsijpi
írojrócó llíjchúné tujkéveri
cáméhbáucobádú nééne
péétécunúné móóá pañévú
áákityéné nújpacyo tsahdúnéécuéllé
píívyetétsó tújpacyóvuréjucó.

⁹ Áánerii tsahdúnéécuéllé téjpacyó
pañe íjcyame dsíjivéhi. Áhdurée
tsahdúnéécuéllé téjpacyorí úllénéj
cujúwamííne wágóoovéhi.

¹⁰⁻¹¹ Áané boonétúu idyé tsijpi
írojrócó llíjchúné tujkéveri
níjkyéjítu ‘Paapáwa’ némeíñe
míicúruwácoba áákityé
péétécunúúbére páneere téhíñe

pañevu. Áaneríi tsahdúnéécuéllé nújpacyo páapañújpácyo mityame miamúnaa iádóne dsjívéhi.

¹² Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri nuhba cóójejpíi, péjcóejpíi, mícúruu, íjcyame tsahdúnéécuéllé áabatémé tsá ímí ájchújúcootúne.

¹³ Áijyúu méwaaíjdú néébe íévéhóowari wáhpéebe kéévánécoba nééhií:

—¡Máidáátsoju ihdyu íñújí hallúrí íjcyané miamúnáake tene pájtyeíñé nihñéejtéré 3-meve nįkyéji múnáa írojrócóóné llíjchúcoóca!

9 ¹ Áróne illúhwuúree tsúuca tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri mícúruwa nįkyéjitu íñújívú áákityé wáhyéjúcoba ávyéta pañé néhejú watájcó ipááyúcuki.

² Aabée téhejúcoba pááyúcúnetu mityane ojtso ijchívyé éhne múúne wájcyoa péetene ójtsodu. Aanée cóójejpíi núhbake wátajcó cúúvénécobaúvurējuco.

³ Aanée teene ojtso pañétú tséreemu cájtume tsújaavé páneere íñújiri óóvimu núúodu miamúnáake inúúoki.

⁴⁻⁵ Áámekée némeíñé apáamyekéré Píívyéébe mémé íúmicóónetu íjcyátúmeke ditye ícúbáhra 5 nuhbáva hajchótá diityéké dsjívétstómé. Téhdurée diityéké némeíñé íñújiri páneere úmehéenema bajtsóháñé íjcyane ditye ícúbáhrátuki.

⁶ Ehdu tene pájtyécooca miamúnaa idsjívéyóneri íjyácunúrómé tsá dsjívéityúne.

⁷ Aamée diitye tséreemu panējuco miamúnáá humínédú íhyúmine

néeme óóró chahíwaanédú néenema íjcyame tsúuca íjcyátsíiivyé éhne múúne méénujcátsíllí íjyumu íjcyátsíiivyédu.

⁸ Áámé níwacóóné walléémú níwacóóné hajchónéhjí íjcyámé ihwájíñé bájú oohíbyécóbá ihwájíinédú.

⁹ Ááméj píjújíñéé úwáñé miihónédú néenevu wátájcámeímyé wáhpene ihjyúvá apíchówu éhne múúne méénujcátsívu íjchíemíñé íjyumu llícyuhcóné íhjuváu.

¹⁰ Áámé nuówáánéé óóvímú nuówaanédú téeneri ditye miamúnáake tsáhojtsí nuhbáva hajchótá ícúbáhraíñé.

¹¹ Áámé avyējuubée íjcyaaabe téhdure wáhyéjúcoba ávyéta pañé néhejú avyējuube íjcyáábe mémé heeberéomú ihjyúrí Abadóo. Áánetúu gríéégómú ihjyúrí Aporió ‘tútavájtso múnáajpi’ nééiyóne.

¹² Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañé ícúbáhraméi pájtyene. Áronáacáa némeíñé tsiíñéi míñéécú íjcyane.

¹³⁻¹⁴ Átsihdyúu idyé tsiíñé téhaamí pañe tsijpi diitye nįkyéji múnáadítýu írojrócó llíjchúné tujkéveri Píívyéébe íicúvé wájí óórótu méénúmeíjji hallúrí ócájij tóónédú néénéj píñétú tsaapi dííbyeke nééhií:

—Tsíñaacó aatye 4-meve naavémuke eene Eoparáátej tééhí únútu dóhjívámeke.

¹⁵ Ahdújucóo díbye tsíñaacómé tsahdúnéécuéllé miamúnáake dsjívetsóné ímichíi ihdyu téijyú wáabyutájucó pícyámeímye.

¹⁶ Áijyúu némeíñé diitye tsodáhómú íjyúmudi úlleme 200 millóóné íjcyane.

¹⁷ Ááméj píujíínetúu imyéénucátsi miihóné chíaícatyé páhduváré némiihóji tújpámiihójiúvu, llíjcyámiihójiúvu, ajtyúvámiihójiúvu, íjcyane.

¹⁸ Áánetúu diityé iijúmu níwaúúné bajú oohímyé níwaúúnédú néémé ihjyúháñetu cúújuwaa, ojtsoo, atsóóperee, íjcyane íjchívyéneri tsiíñe mítyane mímúnaa dsíjivé tsahdúnéécuelle.

¹⁹ Muhdú íhjyáa íhjyúháñema íbówaañe ííñimyémú níwaúúnédú nééneri mímúnáake lliihyánuhíjcyáme.

²⁰ Áronáacáa dsíjivétumé tsá ímityúné imyéénuhíjcyané íhvéjtsotúne. Tsáháa ditye naavémuke icyáánivahíjcyané íhvéjtsotúne. Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú íbóhíúbamáyé íjcyátumeke óorotu, úwááñéwatu, nééwáyutu, úméhetu, méénúmeímyéhjike icyáánivahíjcyane.

²¹ Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú ídsíjivétsócatsíhíjcyáne, iwáábyénúcatsíhíjcyáne, íhdícyámema idyómácócatsíhíjcyáne, íñánícyatsíhíjcyáne. Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe.

Níjkyéji múnáajpi waajácúháámima íjcyane

10 ¹ Átsihdyúu idyé tsiíñe naavédú nééné pañe ó ájtyumí tsijpi ihtsútuube níjkyéji múnáajpi íhyallútú tuuhi cápátsiúcunúúbé ojtsó pañe cáámetu níityéébeke. Áábe húmíí ajchúcunú cóójíejpi nuhba ajchúcunúdu. Áánetúu íjcyúbaacu peetécunú cúújuwa peétécunúdu.

² Aabée waajácúháámíwu wájihtcunúháámí éjécunúúbé ímiánéjcúejtúhá túvaúcunú móóatu. Áánetúu náníñéjcúejtúhá túvaúcunúúbé ííñújitu.

³ Aabée éhne múúne bajú oohííbyécoba íhjyuvádú ávyétá íhnáho íhjyúváné tujkéveri 7-meva chíjchimu íhjyúvá ávyétá íhnáho.

⁴ Aanée ditye muhdú nééne o cáátúnúfyonáa tsaapi oke cáámetu nééhíí:

—Caatúnudí ditye íhjyuváne. Téhdure muuca dúúbállédí teéne.

⁵ Áané boonétúu diibye níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu táríwajaúcunúúbé ímiánéjcúehójtí cáámevu íhbúcuhi.

⁶ Áánemáa múijyú dsíjivéityuube páneere íévéhóowari íjcyánéhjima ííñuji, nújpacyo, múhdúné tsíméné íjcyanéjji ípívyéjtsóóbe mémeri neébe:

—Ímíáané tsúuca páneere níjkéváiñe éévé úújetéhi.

⁷ Muurá 7-meva níjkyéji múnáa íjcyamedítýú nihnéejpíyé írojrócó llíjchúcúcooca páneere ílluréjucu níjkéváiñe Píívyéébée múha wáájácutúné íhjyú uubálle múnáake néhdújucu. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu táríwajaúcunúúbé.

⁸ Áánetúu cáámetu óoma íhjyúvaabe tsiíñe oke nééhíí:

—Aadi níjkyéji múnáajpi eene móóama ííñújitu táríwajaúcunúúbédítýú éhaami waajácúháámíwu duúcu.

⁹ Áhdújucóo o pééne o táúmeíñé téhaamíwu dííbyeke. Áánéllíihyée oke neébe:

—Áju, mājcho téhaámi. Muurá u mājchone iimúwu néerone díhbaú pañévú páapañuúhi.

¹⁰ Ahdújucóo o újcúháámíwu o mājchone ímiáané iimúwu néerone táhbaú pañévú páapañuúhi.

¹¹ Átsihvúu oke neébe:

—Íjcyanéi díhyallúri tsiíne pámeere míamúnaake u úúbálleíne iiná diityéké pájtyeíne panévá iñújííne múnáa páhduváré íhjuvámeke pámeere íavyéjútémájuco.

Míityétsi uubálle múnáajtétsi

11 ¹ Ehdúu oke iñéené boonétu eevéivu oke iájcúne neébe:

—Íiíyi dehvété Píívyéébé duurúvájama dífbyé iícúvé wáji. Áhdure ú éévéé múhdúmevá tééjari dífbyeke dúúrúvahíjcyámeke.

² Áanetu ihdyu tééjá llahájtsi tsúúca tsííne iñúji múnáá hójtsi pañe íjcyane tsá u éévéityúne. Muurá 42 nuhbává tétsii Píívyéébé cóomiyi íjcyame técoomi tútávajtsoóhi.

³ Áijyu ó wálloó míityétsi kímóóvé wajyámuma íjcyamútsi táuubállé méénúimútsikye dityétsi tamyémeri 1,260 coojváj hajchótá iúúbálle iiná pájtyeíne. Ehdúu oke neebe cáámetu óoma íhjuvaábe.

⁴ Aane diityétsi íjcyane nééiyóné eene páné iñújí avyéjubéré Píívyéébe íjcyáábé úmíwari orívoheécuma míñéecu peete íjcyane.

⁵ Áámútsikye múnáajtsórómeke dsíjvétsóimútsi cúújuwa diityé hallúvú írípiácóneri.

⁶ Ehdu iiná pájtyeíne iúúbálléne hajchótá nééimútsi tene iállétuki.

Téhdure nújpacyo tújpacyóvurējuco dityétsi píívyetétsoíne iñújiri íjcyámeke páhduváré néene chémeháñeri ichémétsoki.

⁷ Áronáa teene iúúbállehíjcyané dityétsi nijkévacooca iyáábécobádú neébe teene wáhyéjúcóbá déjúcotu íjchívyeebe diityétsima imyéénújcatsímútsikye dsíjvétsóhi.

⁸ Áámútsi itémehóócú dómájcóratúné ícyahíjcyáa íhtsútu cóomí Máavyéjuubée wátyétyécúmeícyóomí uulléjijtónéj piine técoomíyé Tsodóoma, Ejíhto, némeícóomí pañe.

⁹ Áhóocuúvuke pápihchúúj coojváj piínévújuco panévá iñújííne múnáa ítéhíjcyáhóócuke tsá múha ímílléityú tsaate cúúne.

¹⁰ Aame ávyeta téeneri ímíjyúúvéne iwáñehíjvaténé pañe tsíeménehjívú bohbanújcátsííhi. Ehdu ímíjyúúveímyé íjyévéhreváa dityétsi diityéké Píívyéébé íhjuu iúwáábóneri pátsarícyohíjcyánéllíihye.

¹¹ Áronáa téhdune 3 coojváj piínévú Píívyéébe tsiíne diityétsikye bóhítsómútsikye iájtyúmíne míamúnáa ávyetá íhnáhó íllítyeéhi.

¹² Áámútsikye tsaapi cáámetu kéévánécoba neéhi:

—Métsa íllevu. Ahdújuco diityétsi pééíne cáámevu ojtsó pañévú ímunáá diityétsikye íténáaaca.

¹³ Áijyu ávyetá íhnáhó íñúji vááúmeíñeri técoomítyú tsátsii jáahañe cáhvyábáneri 7,000-meva míamúnáa dsíjvééhi. Áaneri cóejte ávyetá íhnáhó íllítyéne Píívyéébe nijkyéjiri íjcyáábeke ávyéjútsoóhi.

¹⁴ Ehdu míjyúújújuco ícúbáhraméí pájtyeíne. Áronáa íjcyanéi tsiíne ícúíye téené boonétú pájtyeíne.

Níhñéejpiyé írojrócó llíjchune

¹⁵ Aanée nihñéejpiyé níjkyéji múnáajpi írojrócó llíjchúné tujkéveri cáámetu tsaate kéévánécoba néehíi:

Naavéné avyējú ííñújiri
íjcyaróné Mépiivyééberéjuco
cáavacúné iijéjuco Críjtoma
iávyéjuutéki. Ááberéjuco tééji
avyéjuube íjcyaiñé mújiyú
níjkéváityúne.

¹⁶⁻¹⁸ Áánáacáa 24-meva túkevétsojte Píivyéébe úmíwari íavyējú
ijyáwáané hallúri ácuícatyéme
dííbyé lliiñévú imíhmoúbáné
dííbyeke dúúruvámé néehíi:

Tehdújuco Ávyéjuube
Píivyéébe íhtsútuube
íjcyadúré u ícyahíjcyaa
dííhnhátori u ávyéjuuténe.
Aabe ííñújiri íjcyané
míamúnaa úhdivu
cááyóbahíjcyámeke
u ícúbáhráíne éévé
úújetéhi. Áhdure tsúuca
dsíjivéjúcóórómema
muhdúhjáa ditye ícyahíjcyané
u imíbájhóíne éévé úújetéhi.
Aabe díiicúve múnáa
íhtsútujtémáyé ídáátsojte uke
iávyéjuúlléne ímí díwákimyéi
méénuhíjcyámeke tééne
áhdovu u ájcuúhi. Áánetu
íllure ííñújiri míamúnáake
tútávátsohíjcyámedi u
íicúbáhraáhi.

¹⁹ Ehdúu Píivyéébeke ditye
dúúruvánáa níjkyéji íjcyaja dííbyé
duurúvaja páyúcuúvéne pañe ó
ájtyumí dííbyé pityájcoju téhbá
pañe íjcyané cajóónaba. Áánáacáa
chíjchímuba dówáaavéné ávyeta
'roríhróri' néénáa ííñuji vááúmeñhi.

Áhdurée mítyane nújpácyowáané
dojcohí.

Wálleemútsí apíchó nééne iyáábema

12 ¹⁻² Áané boonétúu idyé
tsiíne muhdú tene pájtyéíñé
uubállé ó ájtyumíhi: Tsáápillée
éévalle íévéhoowávú óhdivu
bóhówaavé cóójíejpi núhba
ájchúdú íwajyámú néélleé. Aallée
péjcoejpi núhbá hallúri íjyócunúllé
chahíwá 12-meva míccuru. Aallée
ihjyúcunúhijcyá iávyéneri.

³ Áánáacáa idyé apíchówu
níhbácobádú néébe tújpáábyécoba
bóhówaavéhi. Áábé níwauúnée
7-uva íjcyánetu íchahíwáané
ávójcatyéhi. Áánétúu íjtyóóne
10-jtoova.

⁴ Aabée íbówari tsahdúnéécuéllé
míccúruke wáojcó ííñují hallúvu.
Átsihdyúu íjyócuúvetéébe diille
eenée itsímáváiñeri íjcyállé úniúvú
dille tsímávátsike idyóókíi.

⁵ Áánáacáa tsúuca tsímáváalle
wájpíwúuke páné iníjíné avyéjuube
íhtsútuube íjcyáííbyeke. Áábekée
Píivyéébe íavyéjuvu ujcú díbye
dííbyemáyéjuco íjcyaki.

⁶ Áané boonée tsiiju úmivá
ínéubará píivyéébe iníjívú tsátsii
Píivyéébe dííllema íhdénútsihvu.
Átsihyí íjcyáalleke dííbyere tehme
1,260 coojívá hajchóta.

⁷ Áané boonée níjkyéji
níjkyéji múnáa avyéjuube
Migyééré íhyájkímuma diibye
apíchówu níhbácobádú néébe
téhdure íhyájkímuma íjcyáábema
méénújcatsíhi.

⁸⁻⁹ Aabée Migyééré dííbyeke
ityáhjáne waagóó tétsihdyu ííñují

hallúvú pámeere ihyájkímumájucu éhnéhjáa éjyuúvú íñimiyédí māmúnáake tútávátsohíjcyaaabe Naavéneke.

¹⁰ Áané boonétúu tsaapi nįjkyéjitu kéévánécoba nééhií:

—Tsúúca Píívyéébe fhstútuube íjcyaaabe íavyéjuejtéké pájtyetétsoíñe éévé úújetéhi. Muuráhjáa ílli Crįjtoke pícyoobe téené avyējuube dibye íjcyaki. Aane tsúúca dífbyeke dífbyé cahcųjtso múnáa hallúvú pájyuvaré cójfhajchótá pécóhajchótá álliúúnuhíjcyaaabe wágóovéjucóó nįjkyéjitu.

¹¹ Diibyeé tsúúca táhjátsámeí Obééjáuúúú néébé tujpácýó wágóóóvéneri. Aanée diibye Obééjáuúúú néébé uwááboju cáhcųjtsómé téhdure tsúúca dífbyeke tahjáhi. Áánélliihyée tsá ditye íllityétú idsįjívéñeri.

¹² Ahdícyane méimįyúú pámeere nįjkyéjiri íjcyame. Áánetu ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe íñųjiri íjcyámeke. Muurá tsúúca Naavéné wahájchotáréjucu íúmiwa íjcyane iwáájácúne ávyétá ihnáho icyáyobáávaténe nihñéréjucu māmúnáadi ícúbáhraíñe. Ehdúu tsaapi kéévánécoba néé nįjkyéjitu.

¹³ Aabée diibye níhbácobádú néébe tsúúca íñųjívú iwágóóóveíñe iwáájácúne imíllera eenée wájpwúuke tsímáválleke idsįjívetsóne.

¹⁴ Áronáacáa Píívyéébere nééjuri méwáájí núwácobácúdú néene dífledítýú íjcyáneri wááménelle ípyée ícyahíjcyáhullévú íñéubará pífvyétúné íñųjivu tsiíñe íñimiyédiyéjucu dibye dífilleke

ipátsárįjcyótuki. Aallée 3 pijcyábáj piínévú téhulle íjcyálleke dífbyere Píívyéébe téhmehíjcyáhi.

¹⁵ Áánélliihyée idýé diibye níhbácobádú néébe dífbyere íñimye íjcyaaabe íllímúthujácó nųjpacyo páneere icyáájávétsoñeri dífilleke imájcanútsóroki.

¹⁶ Áronáacáa íñųji wácaavéné nųjpacyo adúcúhi.

¹⁷⁻¹⁸ Áánetúu awáá éhníñevu dífledítýú icyáyobáávaténe dífille hájkímumáyéjucu dibye méénųjcatsíñe Jetsocrįtó uwááboju tsaimíyé úraavyémé Píívyéébe taúhbaju néhdújucu ícyahíjcyámema.

Ápíchó néené iyáábemútsícýobácu

13 ¹ Átsihdyúu móóá úniúvú dibye íjyócúúvetenáa téémó pañétú apííchówu néené iyáábécoba íjchívýéhi. Áábé níwauúnée 7-uva íjcyáúhјitu nehníwu Píívyéébedítýú íhјyuváné caatúváhi. Áánetúu íjtyóóne 10-jtoova íjcyánetu íchahíwááne.

² Aabée báju oohíbyécobádú néébéj tuhááne báju íjúj tuhááñédú néébé ihјy apííchówu. Áábekée diibye níhbácobádú néébe picyóó ávyējuube dibye íjcyaki.

³ Áábé níwauúnétúu tsau tsaate cáváájcou dsįjívérou tsiíñe bóhñneri panévá íñųjíñe múnaa mityane iúllévénúne dífbyeke ávyējujtsóhi.

⁴ Áhdurée diibye níhbácobádú néébeke ávyējujtsómé dibye iyáábécóbake ávyējuutétsoñéllíhýe. Áánemáa diibye iyáábécóbadiťýú néémeé:

—¿Aca íhya íjcyaaabe tsaapi áadidítýú úújetéébe? Tsáháubá

muurá múha íjcyatú dífbyeke táhjáiyóme.

⁵⁻⁷ Áábekée diibye níhábacabadú neébe picyóó díbye íñújí avyējuube íjcyá 42 nuhbává hajchóta. Áanemáa táúhbaabe díbye ímityúné Pívyéébedítýú íhhyúvaki. Ahdújucóó ávyéta néhni díbye íhhyuváné dífbyedítýuu, dífbyé duurúvátuu, níjkyéjiri íjcyamedítýuu, íjcyane. Áanemáa dífbyejtema imyéénújcatsímyeke táhjaábe. Áábé hójtsí pañée pámeere páné íñújífne múnáa páhduváré íhhyuváme.

⁸ Aamée pámeere dífbyeke ávyéjutsó dúúrúvamére. Áanetúu apáámyéré tsá dífbyeke ávyéjútstotú íñújíikyée ípívyéévétúné íhdéjuco idsjívéíñé pítýájcámeífyé Obééjáuúúú neébedi íjcyáháámitu imyémeaháne íjcyame.

⁹ Aane ihdyu óví ímiáané lléébome cahcújtsóhi.

¹⁰ Muurá tsjtyeke cúvéhoojánúmeke téhdure cuvéhoojánúmye. Tsjtyeke dsjívétsoómeke idyé dsjívétsoímye. Ahdícýane tsúúca Pívyéébeéjté íjcyame múu ímíneúvú dífbyeke icyáhcújtsóne ehdu neéronéhjí aabúúhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi iyáábécoba íñújí pañétú íjchivýené obééjáuúuj tódú íjtyóócu neébeé. Aabée ihjýúv ávyétá apíchó níhábacabadúu neébe íhhyuvádu.

¹² Aabée íhtsútuube éhnée tsau íhñíwau cáváájcámeíú tsiíne bóhiíbe iyáábécoba íhtsútuube íjcyadu. Aanée diibye obééjáuúuj tódú íjtyóócu neébe táuhbá pámeere mímúnáa íñújiri íjcyámeke

ditye diibye eenée íhñíwau tsau cáváájcámeíú tsiíne bóhiíbeke idyúúrúvaki.

¹³⁻¹⁴ Áanemáa dífbyé úmiwávú meénúráityuróné meénuhíjcyaaábe. Aabée mímúnáa íténeryé cáámetu niityétsó cúújuwa íñújívú. Áaneríi mímúnáake iállíne táúhbaabe ditye diibye íhñíwauú cáváájcámeíú tsiíne bóhiíuma íjcyáábé níjcyota imyéénuki.

¹⁵ Ahdújucóó ditye níjcyóné pañévú díbye íhñáhoori íbóhí pícyoobe íhhyúváhi. Áanemáa neebe pámeere múhdumé diibye níjcyotáábeke dúúrúvatúmeke idsjívétsoíne.

¹⁶ Téhdurée táúhbaabe pámeere idáátsojte tsjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, íhtsutúme éhnéva múnáa, íjcyámeke íumicóónetu ímiánéjcuéhojtsjívúbatu dífbye mémé íjcyaki.

¹⁷ Ájyúu teene dífbye mémema íjcyatúme tsá pívyetétú íiná íñáhíhenúne. Apáámyéree dífbye mémema, dífbyé nóómerómá, íjcyame piivyeté tsíeméné íñáhíhenúne.

¹⁸ Aanée dífbyé nóómero 666 íjcyane ihdyu óví wájácúnejcúme waajácú ímichi cáábye nóómero teene íjcyane, íiná neéíyóne.

144,000-meva májtsiváne

14 ¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí Obééjáuúúú neébe Tsióó caméwájú hallúrí íjyóocunúúbeke. Áábemáa 144,000-meva mímúnáa íjcyámé úmicóónetu dífbye mémema Cááni mémé caatúváhi.

² Áanáacáa níjkyéjitu tsane íhhyúv áhne múu teehe nífvácunúne

ihjyuvádu. Áhdurée ó lleebó
chijchi ihjyuvádu. Áronáacáa
botsíi ímíñeúvú ó lleebó éhne múu
cúmubááné ditye áámune ihjyuvádú
tene ihjyuváne.

³⁻⁴ Áánáacáa Píívyéébe íavyéjú
ijyáwá hallúrí íjcyáábé únúri 4-meva
iyámédú néemema túkevjtsojte
íjcyámé úmíwari diitye 144,000-
meva íjcyame májtsivá béhju
majtsíjyu. Aajúu tsá múha tsijtye
píívyetétú imájtsiváne. Apáámyérée
tsúúca Píívyéébe újcume tsaímíyé
Obééjáuúúú néébeke úraavyémé
ímityúné méénújúcootúmé
piivyeté teeju imájtsiváne.
Muuráhjáa dífbyej téeveri ííñújiri
íjcyáné míamúnáadítyú tsúúca
pájtyetemeke Cááni Píívyéébema
ímí íjtsúcunúmútsí tehđújuco ímíá
íicúvédu.

⁵ Aamée tsá állíuutúne. Áhdurée
tsá ditye íínerí néétsámeítyúne.

Níjkyéji múnáa úúballéne

⁶ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi
níjkyéji múnáajpi íévéhóowari
wáhpéébeke. Aabée panévá íñújííne
múnáa páhduvaré ihjyúvameke
ímíáájú pajtyéteju múijyú
níjkéváityúné úwaabóhi.

⁷ Aabée kéévánécoba nééhií:

—Píívyéébeke ímíñeúvú
mecáhcújtsóne máávyejújtso.
Muurá tsúúca míamúnáa muhdú
ícyahíjcyáné diityémá díbye
ímíbájchóíne éévé úújetéhi.
Ahdícyane dífbyeke méduurúvá
páneerée íévéhóowari íjcyánéhjima
ííñují, móañe, téhíwuúné,
méénúúbeke.

⁸ Aané boonée idyé tsijpi
bóhówááveebe nééhií:

—Tsúúca Babiróónia íhtsútu
cóómí íjcyárocóómí wágóoové
panévá íñújííne múnáake
técoomí múnáa ímityúnejcúvuré
íbúwátsohíjcyáné déjúcotu.

⁹⁻¹¹ Átsi ehóowari íjcyánéhjima
ííñují, móañe, téhíwuúné,
méénúúbekehdyúu idyé tsijpi
bóhówááveebe téhdure kéévánécoba
nééhií:

—Téhdure pámeere múhdumé
diibye iyáábécóbama íñíjcyota
dúúrúvahíjcyámé úmicóónetu,
íhyójtínéúbatu, dífbye mémé
cáátúnútsámeímyedívú Píívyéébe
ávýetá íhnáho icyáyobáávaténe
cúújuwa atsóóperemá péétécunúwá
pañévú diityéké waagóóohi. Aame
ícúbáhráméíí múijyú níjkéváityúné
Obééjáuúúú néébema níjkyéji
múnáa íjcyámé úmíwávu. Aane
ditye tééwá pañe ícúbáhráméíne
ójtso tsá múijyú níjkéváityúne.

¹² Áané íhdétú múu pámeere íñe
múhdumé tsúúca Píívyéébeéjte
íjcyame dífbyé taúhbaju néhdu
ícyahíjcyámé ímíñeúvú Jetsóoke
úraavyé panéváré mávaríjchojúúné
íáábúcúnema.

¹³ Átsihdyúu idyé tsaapi oke
níjkyéjitu nééhií:

—Íllu néene caatúnu: “Maímijyu
ihdyu diitye Ávýéjuube Jetsocríjtoke
cáhcujtsómé dsíjivémé íjcyanej. Muurá
Píívyéébe Apííchó néé íwákimyéityu
ditye wáyéeevéne. Áané wákimyéí ímí
diityémá níjkéváhi.”

Ííñújiri íjcyame újcúmeíne

¹⁴ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí
íévéhóowari tsitsíwu néene ójtso
hallúrí tsaapi míamúnáajpídyú
néébe ácuúcunúúbeke. Aabée ímíwu

óoró chahíwama ijcyaaabe ejécunú tsuhjívawu neéwa niitsúwa.

¹⁵ Áanáacáa tsijpi níjkyéji múnáajpi Píívyéébe dúúrúvájá pañétú ijchívyeebe kéévánécoba dífbyeke neéhií:

—Tsúúca ííñújiri bajtsóháñé ijcyane keeméhi. Aaneaajpídyú neébe ácuúcunúubeke. Aabée imíwu óoró chahíwama ijcyaaabe ejécunú tsuhjívá ílluréjucu wáhdáhnúne daahívetso. Tsúúca teene u ááhívétsóíne éévé úújetéhi.

¹⁶ Ahdújucóo díbye iwáhdáhnúné ááhívétsóne.

¹⁷ Áané boonée idyé tsijpi Píívyéébe duurúvaja níjkyéjiri ijcyájá pañétú ijchívyé téhdure tsuhjívawu neéwa niitsúwá ejécunu.

¹⁸ Áábekee tsijpi cúújuwá tehmeébe Píívyéébe íicúvé wají ijcyátsihdyu tsáábe kéévánécoba neéhií:

—Tsúúca óova neévá naamé ííñújiri. Aane ílluréjucu péene daahívétsóte.

¹⁹ Ahdújucóo díbye ipyéene iújcune wájojcóné téené dotsúhcúihcyú pañévu muhdú Píívyéébe ímítyúmedívu icyáyobáávaténe diityéké ícúbáhráíne nááve.

²⁰ Ahdújucóo díbye míamúnáake Jerotsarée tsiéllévúré ícúbáhrámé tujpácýo caajávé tétsii íjumu ijcyámé ihjyúháñé tujkévevu 300 kíróómetró hajchótá ííñújí hallúri.

Nihnéenére 7-neva íicúbáhraméi ijcyane

15 ¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsiíne apíchówu neéne íévéhóowari. 7-meváa

níjkyéji múnáa bóhówaavé Píívyéébe icyáyobáávaténe nihñéré míamúnáadi páhduváré ícúbáhráíñéhjima tsáámeé.

² Áhdurée ó ájtyumí éhne múúne tsane nújpacyo ávyeta ‘rauráú’ néhdu neéne pañétú cúújuwa péétécunúne. Áané únúrfí diitye iyáábécóbá níjcyotáa dúúrúvahíjcyatúmé téhdure dífbye mémema íjcyatúme.

³⁻⁴ Aamée Píívyéébe diityéké ájcúné cumúbáánema íjcyame májtsivá dífbye íicúve múnáajpi Moitséeúvú majtsíjyú Obéejáuúúdí neébedítýú íllu neéjuú:

Panévatúré íhtsútuube Píívyéébe apáábyéré ímiáábé u íjcyaaabe u állíúútuube páné avyéjuubéré ú ijcyáhi. Áábeke uke panévá íñújíne múnáa iávyejúúlléne duurúvahíjcyáhi. Muurá waajácúmé ímiáábé u íjcyánéllii muhdú u néhdújucu u méénune.

Ehdúu neéju májtsiváme.

⁵ Áané boonée idyé ó ájtyumí Píívyéébe duurúvájá pañétú pánétúeho mójcoho páyúcuuvéné dífbye taúhbajuúné cáátuváné tééhó pañe íjcyaho.

⁶ Téhdurée tééjá pañétú diitye 7-meva níjkyéji múnáa ijchívyé Píívyéébe míamúnáadi ícúbáhráíñéhjima. Áámé wajyámúúnée ávyéta ‘namínámí’ neémé ocájímíihéné óórómíihéné diityéké íjpújínévuújucu íjcyane.

⁷ Áámekée diitye 4-meva iyámédú neémedítýú tsaapi ajcú diityé tujkévevu óorótu méénúmeíihllójjvu. Áihllójjí pañee teene Píívyéébe múijyú

muhdú įjcyáıtyuube mıamúnáadi ícúbáhráñe.

⁸ Áanáacáa díbyé įhtsútú oįtsódú neéne wahpécunú duurúvájá pañe. Áįjyúu tsá múha téėjá pañévú úcáávetú diıtye nįjkyéji múnáa mıamúnáadi ícúbáhráne nįjkévátúné hajchóta.

Ícubáhraméiıhlłóne

16 ¹ Áanáacáa téėjá pañétú tsaapi kéévánécoba diıtye 7-meva nįjkyéji múnáake neéhiı:

—Íññujívú mepéene eene éihłłóį pañe įjcyane Píıvyéébe mıamúnáa wáábyuta méénune mécahpíñú dıtye ícúbáhrámeıki.

² Ahdújucóo tsaapi ipyéene ihñéihłłó pañe įjcyane cáhpíoneri pámeere iyáábécóbá nįjcyotáa dúúrúvahįjcyámé téhdure díbye mémema įjcyame áhllávatéhi.

³ Ááné boonétúu tsįpi ihñéihłłó pañe įjcyane móóacóbá pañévú cáhpíoneri éhne múúne dsįjívémé tųpácýódú nųpacyo įjcyáneri pámeere téjpacyó pañe įjcyame dsįjívéhi.

⁴ Ááné boonétúu idyé tsįpi ihñéihłłó pañe įjcyane íayáhıhį pañévú cáhpíoneri nųpacyo pıfıvyeté tųjpacyóıvuréjuco.

⁵ Áánemáa neébe:

—Tehdújuco ihdyu Píıvyéébe ímıáábé įjcyaduré u įjcyaa be mıamúnáake u ícúbáhráne.

⁶ Muuráhjáa díhįyú uubálle múnáama tsįjtye ímı uke cáhcųtsómé tųpácýó waagóome. Áánéllıi tehdújuco diıtyéké tųjpacyóıvú u įjchone.

⁷ Ááné boonée tsįpi Píıvyéébé ícúvé wáįį įjcyátsıhdyu neéhiı:

—Tehdújuco ihdyu Píıvyéébe panévaturé įhtsútuube ávyéjuube u įjcyaa be mıamúnáake u ícúbáhráne.

⁸ Átsıhdyúu idyé tsįpi ihñéihłłó pañe įjcyane cóóįejpi núhba hallúvú cáhpíoneri nuhba éhnıíñevu állóócoténé mıamúnáake áıúcúhi.

⁹ Ááneį tsáriı nehnıwu Píıvyéébedıtyú ihįyúváne ímıtyúné imyéenuhįjcyánetu tsá dıtye ímıłletú ihveténe. Áánemáa tsá díbyeke dıtye ávyejúıłletúne.

¹⁰ Átsıhdyúu idyé tsįpi ihñéihłłó pañe įjcyane diıbye iyáábécoba eenée móóá pañétú įjchıfıvyéébé avyėjú įjyáwá hallúvú cáhpíoneri díbyé avyėjú tútávaavéhi. Áįjyúu mıamúnáa ávyeta ícúbáhrámeıñe ávyeri ihñįıwááñé ihdóhi.

¹¹ Aamée éhnıíñevúre nehnıwu ihįyúvá nįjkyéjiri įjcyaa be Píıvyéébedıtyú ahlłáháñema tsıñéhjiri ícúbáhrámeıñé déjúčotu. Áánemáa tsá dıtye ihvéjtsotú ímıtyúné imyéenuhįjcyáne.

¹² Átsıhdyúu idyé tsįpi ihñéihłłó pañe įjcyane Eoparááté pañévú cáhpíoneri teeıi áraavé ávyėjute nuhba tsáhıcyánéjcutu itsodáhómuma méénucátsıvu tsáame tsıñejcúehıvú ipáįtyeki.

¹³ Áanáacáa diıbye nıhbácobádú neébeé, tsįpi iyáábécobádú neébeé, Píıvyéébé ihjyú uubálle múnáájpidi díllómeıfıbyee, éhdúmé ihjyúháñetu naavémú ahcómúdú némehįį cájtume méénúráıtyúronéhįį méénuhįjcyáhi.

¹⁴ Aamée panévá inųjıñe múnáake íavyėjıjtémá pihjyúcú įhtsútuube Píıvyéébe muhdú dıtye įcyahįjcyáné diıtyémá

imibájchócooca dífbyema
imyéénújcatsíki.

¹⁵ Áanáacáa Jetsóo oke nééhií:

—Peecútétsihdyuré muurá ó bóhdií múha íjtsótúnáa éhne múúne naní múnáajpi tsáhduú. Aane ihdyu íjtsome maímijyu tsá ífnerí núcójpívéityú éhne múúne íevejte íjcyame núcójpívédu.

¹⁶ Aanée diitye naavémú tsúúca pihjyúcú pámeekéré míamúnáake íavyéjútémájuco tsátsihvu heeberéomú ihjyúrí ‘Amagedóo’ nemeítsihvu.

¹⁷ Átsihdyúu idyé nihñéejpíyé ihñéihlló pañe íjcyane íévéhoowávú cáhpióné tujkéveri Pívyéébe níjkyéjitu idyuurúvájá pañétú kéévánécoba nééhií:

—Áyu ícyooca ihdyu tsúúca páneere níjkévahi.

¹⁸ Áanáacáa ávyetá ihnáhó chjíchímuba dówájaavéné ‘roríhrorí’ néené tujkéveri ávyetá ihnáhó ííñuji váúmeí íhdée ivááúmeíhíjcyané ehniíñevu.

¹⁹ Ááneríi Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wáhcabá 3-neva panéjcuávú. Ehdúu técoomí múnáa ímityúné méénuhíjcyané déjúcotu Pívyéébe icyáyobáávaténe ávyetá ihnáhó diityédí ícúbahráhi. Áhdurée páneere ííñújiri íjcyácoomíjí wáhcávyabáhi.

²⁰ Áhdurée páneere móáñéj piíne íjcyáhbaújima íjchí ííñújí caméwajúné tsáhájuco íjcyatúne.

²¹ Áíjyúu Pívyéébedityú nehníwu míamúnáa uhbá díbye diityé hallúvú nújpácyówácobané dójcoótsóneri ícúbáhrámeíñe déjúcotu.

Nahtsíwamééwa ícúbáhrámeíñe

17 ¹ Átsihdyúu tsaapi diitye níjkyéji múnáa 7-meva íjcyámedityú oke nééhií:

—Dícha uke o úújétso aalle eene nújpácyó hallúrí íjcyalle íhtsútulle nahtsíwamééwá muhdú ícúbáhrámeíñe.

² Muurá panévá íñújíñe múnáa íavyéjútémáyé ímityúné dííllemá imyéénúneri íjtsaméí tútávajtsóhi.

³ Ehdúu naavédú néene o ífténé pañe oke íñéene tsajtyéébé íñeúbará pívyétúné íñújivu. Áhullée ó ájtyumí tújpáábyécoba néébe iyáábeke íhñíwaúúné 7-uva íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábeke. Áábedityúu mítyane meméháñe caatúvá nehníwu Pívyéébedityú íhjyuváne.

⁴ Áábé hallúríi diille walle ácuúcunúllé wajyámú ávyéta ímí duujínuúdú nééja tsániíñe tújpájáuvu. Aallée ícyaaavé tsaimíyé óórótu, péératu, páhduváré imíwu néené newáyúúnetu, méénúmeíñehjivu. Aallée ejécunú óóróihlló pañe páhduváré néené imítyuháñe imyéénuhíjcyanéhjí wáhpécunúne.

⁵ Áállé úmícotúu caatúváné íñáhjáubáhhjáa nééiyóné íllúu: “Íhtsútu cóomí Babiróonia pámeere nahtsíwamééwámúj tsííju; téhdure páneere ímityunéhjí ííñújiri íjcyánéj tsííju técoomí.”

⁶ Áállekée o ífténe ó waajácú Pívyéébeéjté ímí Jetsóoke iúráávyéné déjúcotu dsjívvehíjcyámé tujpácyori dille llíyícyavéne.

⁷ Ááneríi mítyane o úllévenúúbeke oke níjkyéji múnáajpi nééhií:

—¿Íveekí ayájú ihnáhorá u úllévenúne? Cáhawáá eene dífbyé hallúrí dille íjcyáné iyáábé 7-uva íhñíwaúúne íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábema diityétsidítýú uke o úúbálleki.

⁸ Muurá diibye tsáhájucó íjcyájúcootúne. Ároobe tsiíne ibóhííne wáhyéjúcóbá pañétú íjchívyee múijyú tsiíne ibóhíjúcóóítyúhullévú iwágóóóveki. Áábedi míamúnaa ullévénúú íññújí ípívyéévéijyújuco pájtyeteme mémeháñé cáátúváné waajácúháámitu imyémeháñé íjcyatúme.

⁹ Aane ihdyu óví wájácúnejcúme waajácú íínerí tene íhjuváne. Muurá eene 7-baúvá cámeéhaúné hallúrí diille walle ácuúcunúhbaújí nééiyóné eene 7-uva íhñíwaúúne.

¹⁰ Áhdure 7-meva ávyéjute íjcyane nééiyóné. Áamedítýú ícyooca tsaapi ávyéjuube íjcyáhi. Áánetu 5-meva tsúúca téénetu pajtyéhi. Áánetu tsijpi nihñéepjýé ávyéjúuteé wahájchotáwuúre.

¹¹ Áábedítýú diibye iyáábécoba tsúúcajáa dsíjivéroobe tsiíne bóhiíbe cámaáveéhi. Áábema 8-mevájúcooi teene 7-neva íjcyáné avyéjutu pájtyeíne. Ároobe bóónétu ávyetá wágóóóoveréjuco méénúíne.

¹² Áábema tsijtye 10-meva wahájchotáwu ávyéjuutéíne nééiyóné eene 10-jtoova íjtyóóne íjcyane.

¹³ Aame ipítýácójcatsíne dífbyeke píááboó díbye éhnííñevu íhhtsútúúveki.

¹⁴ Aame Obééjáwuúdí néébema méénújcatsíyómeke tsanéjcuúré táhjáiíbye pámeere ávyéjute

ehnííñevu íhtsútúube ávyéjuube íjcyáabe. Áánetu ihdyu ípyée ityújkevééllémeke díbye újcume ímí dífbyeke úráávyehíjcyámé dífbyema íjcyáahi. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

¹⁵ Átsihdyúu idyé tsiíne oke neébe:

—Muurá eene nahtsíwamééwá nújpácýó hallúrí ácuúcunújpácýó ú ájtyumí mítyane míamúnaa panévá íññííne múnáa páhduváré íhjuvámé dóbééveíne nééiyóné.

¹⁶ Áánetu eene iyáábé 10-jtoova íjtyóóne íjcyáábema téhduméré ávyéjute íjcyame diille nahtsíwamééwake nehnílleéhi. Aame dílleke ityútávájtsoíne íhvéjtsolle íjcyáá ícúvérátulléréjuco. Áálleke bóónétu ílluréjuco dítye cóvájtsóíne.

¹⁷ Píívyéébere diityéké tééné íjtsaméivu ájcuú díbye muhdú néhdújuco tene ipájtyeki. Áánéllíi diitye ávyéjute 10-meva iyáábeke íhtsútúúvétsoó dífbyere Píívyéébe néhdújuco.

¹⁸ Áánetu diille wálleke u ájtyumíné panévá íññííne avyéjú comíné nééiyóné. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Babiróonia wágóoovéne

18 ¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi íhtsútúube íjcyáabe cáámetu nítyéébé ámítsaráhcó íññúji ájhúcunúúbeke.

² Aabée kéévánécoba néehíí:

—Tsúúca Babiróonia íhtsútu cóómí íjcyárocóómí wágóóóovéné boone téápajyúrí naavémuréjuco nehníwu nééné wahpéjtema. Aane ihdyu óvi téhdújuco técoomi wágóoovéne.

³ ¿Íveekí panévá inũjĩĩne múnáake ímityunévú íbúwátsohĩjcyacóomi? Téhdure ¿íveekí técoomíyí álliúré úwáábómeĩné inũjĩĩné avyėjute icyáhcuĩtsóne ávyetá ímityúné meénuhĩjcyáhi? Áhdure técóomi múnáa mityane iéhnéváiyóneri íjyácunúne panévá inũjĩĩné nahjĩhe múnáake mityane dsiĩdsĩnuhĩjcyáhi.

⁴ Ehdúu dibye néenáa idyé tsijpi téhulléturé cáametu neéhí:

—Méijchívyé écoomítyú mũhdumé tahñéjté ĩjcyame técoomí múnáa ímityúné meénuhĩjcyané ámuha meméénútuki, áhdure téené hallútú ditye ícúbáhrámeidyú ámuha meícúbáhrámeityuki.

⁵ Muurá técoomí múnáa ímityúcoba éhníĩnevúré líyaaténé oo Pívyéébe mũhdurá o ĩjtsúcunúnéllii téené déjucotu diityéké ó ícúbáhraahi.

⁶ Áhdĩcyane óvi ihdyu diityéké ó ícúbahrá muhdúhjáa ditye tsĩjtyeke ícúbáhranhĩjcyané áhdó ditye iwáájacuki.

⁷⁻⁸ Muurá ífbúwá pañe ímityájkímyeĩne nehĩjcyámé ĩhtsutúmé ĩjcyámeke múijyú kímóóve pájtyéityúne. Áhdure nehĩjcyámé múijyú muhdú ĩhcyóomi ĩjcyáityúne. Áameke ihdyu téene áhdó óvi o kímóvejsómé ícúbáhrámei ájyáhánema dsijĩveri. Muurá panévatúré ĩhtsútuube Pívyéébe o ĩjcyaaabe diityé ímityú déjucotu diityéké o ícúbáhráme cóomí álívyeehi.

⁹ Aane muurá panévá inũjĩĩné avyėjute técoomí múnáama ímityúné meénuhĩjcyámé tsaimíyé ímĩjyuuri ĩjcyarómé técoomi ámpácyoovéné íajtyúmícooca kímóóveehi.

¹⁰ Aame téeneri íllityéne tsíhyulléturé ítème neéhi:

—¡Máidaátsoju muhdú íveekí ĩhtsú cóomijĩ Babiróonia iiná pajtyej! ¡Ávyeta muhdú meĩjtsótútsihdyu peecútéré tsúuca wágóóovecóomi! Ehdu neeĩmye.

¹¹ Áneri panévá inũjĩĩné nahjĩhe múnáa mityane kímóóvee ihñénéhjĩ kiá ináhjĩhenújúcóóityúneri.

¹² Muurá técoomi nahjĩhénuhĩjcyámé óoroó, páráataá, bóróótseé, iéeroó, péeraá, tsínehji panévaré mityane áhdómeĩné néwayúúnee, ĩjcyane. Téhdure nahjĩhénuhĩjcyámé ímiá wajyámúúne rínoó, tséedaá, ĩjcyane tújpájáhjiúvú néenema duujĩnuúdúnéjahji. Áhdure nahjĩhénuhĩjcyámé páhduvaré nénehji imyéwu cúváané uméhéénema imíwu néené néwáyúúnetu meénúmeĩnéhji.

¹³ Áhdure páhduvaré néené pacúúcuhané imyéwu cúvanéhjĩ mĩíraá, ĩjtsiéétsoo, ĩjcyane nahjĩhénuhĩjcyáme. Majchóháñé nahjĩhénuhĩjcyámé bínoó, dúúrubaa, haríinaa, trígoó, ĩjcyane. Téhdure teene majchó uménú nahjĩhénuhĩjcyámé canéérama tsínehji. Téhdure nahjĩhénuhĩjcyámé jéémú ocájĩmuu, obéejámuu, ĩjjuumu, ĩjchíemíĩnee, miamúnáa, ĩjcyane. Ánehji kiá ináhjĩhenújúcóóityúneri kímóóveĩmye.

¹⁴ Aame técoomíúvutu neéhi:

—¿Kiávújuco ícyooca técoomíúvú ĩhtsútuj? Tsúuca páneemáyé técoomi wágóoovéné tsá múijyú maájtyumĩjúcóóityúne.

¹⁵⁻¹⁶ Aame téeneri íllityéne técoomíúvú ĩjcyátsí kémuélléturé ítème ikímóóvéne neéhi:

—¡Máidáátsoju íveekí íhtsú cóomijíí Babiróónia muhdú ijcyá éhne múúne walle imíwu nééne wajyámúúnema íjcyalle tsáimíyé icyáávellédú nécoómi! ¡Ávyeta muhdú meíjtsótútsihdyu peecútéré tsúúca wágóóóvecóómi! Ehdu neefmye.

¹⁷ Aane muurá muhdú técoomi wágóoovéné cújúwamííneri úllehjicyámé pámeere íavyéjyujtémá íwákimyéi múnáa ájtyúmííhi.

¹⁸ Aame técoomi áiiyvéne ámópácyoúncunúne ííténe neéhi:

—¿A íjcyacóomí tsícyoomi écoomíuvúdú nécoómij?

¹⁹ Aame ikímóóvéne íhñíwaúúne íbállííñúmeííne neéhi:

—¡Máidáátsoju muhdú íveekí écoomi íhtsú cóomijíí íiná pajtye técoomíwújucu múúhá wákimyéi cújúwamííneri muha metsájtýéne hallúvú medsídsísvahíjcyacóómi! Ácoomi ¿íveekí peecútéré tsúúca wágóoovéhi?

²⁰ Ehdu ditye kímóóvnéna pámeere níjkyéji múnáama múhdumé tahñéjté íjcyame táuwaáboju úwáábohíjcyámé imíjyuúhi. Áánetu técoomí múnáadi ó ícúbáhraá tahñéjteke díbye ímityúné dárííhvehíjcyané déjúcotu. Ehdúu Píívyéébe neéhií.

²¹ Átsihdyúu idyé ó íténáa tsijpi íhtsútuube níjkyéji múnáajpi neéwáyúcoba móóá pañévu iwááóne neéhií:

—Eene móóá pañévu neéwayu o wááodu muurá íhtsútu cóomí Babiróónia wágóóóvecóómi tsáhájucu múijyú maájtyúmíityúne.

²² Tsáhájucu múijyú técoomí múnáa iwáñehjívaténe

cúmubáánema chiíyóro líjchune melléébóityúne. Téhdure tsáhájucu técoomíyí ípyéé imyéénuhíjcyádú panévá wákimyéi ditye méénune maájtyúmíityúne.

²³ Tsáhájucu múijyú técoomi tsáimíyé péétécunúityúne. Tsáhájucu técoomíwú ditye ityáábávajcatsííne wañéhjíné méénúityúne. Páneere técoomí íhtsútú níjkevaáhi. Muuráhjáa técoomí nahjíhe múnáa íhtsutúmé tsíjtyé nahjíhe múnáa ehnííñevu íjcyame panévá íñújííne múnáake mútátsohíjcyá waabyénujúneri.

²⁴ Áhdurée técoomíwú Píívyéébé íhijyú uubáalle múnáama pámeere dííbyeéjteke dsíjívetsóme. Ehdúu níjkyéji múnáajpi neé naavédú neéne o íténé pañe.

19 ¹ Átsihdyúu idyé tééne pañéré ó lleebó cáámetu mítyame mímámúnáa kéévánécoba neéneé:

Métsu Mépiivyéébé íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábedítyú pajtyéteju tsáábeke maávyéjújtsoki.

² Muurá muhdú tene íjcyadújucu díbye muhdú mímámúnáa ícyahíjcyané ímíbahchóne. Muuráhjáa nahtsíwamééwá panévá íñújííne múnáake ímityúneri ityútávajtsóne dííbyé íicúve múnáake dsíjívetsóné déjúcotu díílleedi ícúbáhraábe.

³ Átsihdyúu idyé tsiííne neémeé:

—¡Métsu maávyéjújtsu Píívyéébeke! Muurá técoomi íhtsútu cóomí áíívyéne ójtsó tsá múijyú íhvetéityúne.

⁴ Áhdurée idyé díitye 24-meva túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú

néeme Pívyéébe íavyéjú iyyáwá
hallúrí ácuúcunúúbe lliiñévu
imíhmóúbáne néehí:

—¡Métu maávyéjútso Pívyéébeke!
5 Áhdurée idyé tsijpi tétsihyi
íjcyaahe néehí:

Métu pámeere ídáátsojtémá
fhtsútujte múhdumé
Mépiivyéébe ícúve múnáa
meíjcyame díbye ímillédú
meíjcyame dífbye
maávyéjútsoiki.

**Obééjáuúdu néébe
wáñehjívátene**

6-8 Átsihdyú idyé tsiíne ó lleebó
éhne múúne teehe níwácunúné
tujkéveri mityane chíjchimu
íhjuvádú míamúnáa íhjuváne.
Íllúu néemeé:

Panévatúré fhtsútuube
Ávyéjuube Pívyéébe
íjcyáábeke ihdyu metsu
maávyéjútsoñeri meímíjyuúki.
Muurá Obééjáuúdu néébe
tsúúca ihñéjtema wáñehjívátéé
éhne múúne tsaapi
ityáábaváne wáñehjí méenudu.
Áánéllii tsúúca íjcyátsíiivyémé
ímiá wajyámúúné tsítsíjahjívú
iújcámeíñema.

Ehdúu néemeé. Aane teene
tsítsíjahjí Pívyéébeéjté ímiáámé
meíjcyane nééiyóne.

9 Átsihdyú tsaapi níjkyéji
múnáajpi oke néehí:

—Íllu caatúnu: “¡Maímijyu ihdyu
Obééjáuúdu néébe méwadyu
néeme ihñéjteke imínútsómema
wáñehjívátenej!”

Átsihdyú oke néébe:

—Ehdu ímiááné Pívyéébere
néehí.

10 Áánélliihyée dífbyé lliiñévu
o mímóúúvéne dífbyeke o
dúúrúváyónáa oke néébe:

—¡Oke duurúvadíñe! Muurá
ámuhádúré oo Pívyéébe
íicúve múnáajpi eene ámuha
díñahbémuma Jetsocríjtoke
ímí meúraavyémé meíjcyadu.
Áánéllii ihdyu dífbyekéré
Pívyéébeke duurúv dífbyé
uwááboju Jetsóodi íjcyane ámuha
meúwáábohíjcyáábeke. Ehdúu oke
neebe níjkyéji múnáajpi.

**Tsítsífbeúvu néene íjju
hallúrí íjcyaahe**

11-13 Átsihdyú idyé ó ájtyumí
níjkyéjiri íjju tsítsífbeúvu néébeke.
Áábé hallúrí ácuúcunúúbe mémé
ímiáábé Állíúútuúbe. Tsiíñee
dífbye mémé Pívyéébe Ihju.
Aabe muurá míamúnáa muhdú
meícyahíjcyáné méema ímíbájchoó
muhdú meícyahíjcyádújuco. Aabée
íchahíwáánema íjcyáábé hálluúúcú
cúújúwayúdu peetéunúhi.
Áánetúu imyémé dífbyedítý
cáátúnúmeíñe íiná nééiyóné tsá
múha wáájacutúne. Apáábyéree
diíbye waajacúhi.

14 Áábekée mityame míamúnáa
tsítsijte íjjuumudi úraavyé ímiá
wajyámúúné tsítsijáánema íjcyame.

15-16 Aabée tsuhjíváwu néewa
niítsúwá dífbyeunú tééwari panévá
íñújíñe múnáake ícúbáhráíwa.
Áábedítýu íwajyámutuu,
íjcyúbatuu, caatúváne íllu nééneé:
“Páne avyéjúté éhnííñevu
fhtsútuube avyéjuúbe.” Aane
muurá dífbyé hójtsí pañe panévá
íñújíñe múnáa íjcyááhi. Áhdure
dífbyej téeveri fhtsútuube Pívyéébe

icyáyobáávaténe miamúnáadi
ícúbáhraá éhne múúne óova
íjtyúhari ditye dótsuhcúdu.

¹⁷⁻¹⁸ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí
nįjkyęjį múnáajpi cóójįjpi núhba
hallúrí įjyócunúúbeke. Aabée
wahpęjteke kéévánécoba nééhıı:

—Pıfvyéébe née pámeekéré
ıdáátsojtékee, įhtsútujtékee, įjįmuke
diıtyédı méénųjcatsımyéhįmáyé
ámuha medóókiı. Áámeke wa
metsááne medóovaj. Ehdúu neebe
nįjkyęjį múnáajpi wahpęjteke.

¹⁹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumı diıbye
ıyáábécóbama ihyájkímú panévá
ıñųjįńné avyęjute pıhcyavéné
diıbye įjį hallúrí įjcyaa
téhdure ihyájkımuma įjcyáábema
ımyéénųjcatsıki.

²⁰ Áronáacáa diıbye ıyáábécóbama
Pıfvyéébe ihjyú uubálle múnáajpidıı
dıllómeıbyé méénųráıtyuróné
méénúúbema tsúuca diıtyésikye
ékeevéme. Diıbyée eene Pıfvyéébe
ihjyú uubálle múnáajpidi
dıllómeıbyé illure állihįjcyá
mıamúnáake diıbye ıyáábécóba
mémema įjcyame díıbyé nįjcyota
dúúrúvahįjcyámeke. Áromútsıı
bóhıımútsıyé wágóoové ávyétá
ıhnáhó atsoóperémá péétécunúné
cuujwá pańévu.

²¹ Áánetúu tsįjtye ımunáajtéké
diıbye įjį hallúrí ácuúcunúúbé
ıniıtsúwari dsįjıvétsómeke diıtye
wahpęjté dóóhıı.

Jetsóó ávyęjuube ıñųjįjiri įjcyane

20 ¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumı
tsįjpi nįjkyęjį múnáajpi
cáámetu ıñųjįvú nıtyene ápıchó
néheju wáhyęjúcóba lláávee,
úwááńéhıcyobaa, įjcyánema.

² Aabée nıhbcobádú néebeke
dıfbyere ıñımye įjcyaa
Naavéneke téehıyi idyóhįjınúúbeke
waaó teene wáhyęjúcóbá pańévu.

³ Áábé hallúvúu cóhpęj
wátájcoobe dıbye mıamúnáake
1,000 pįjcyá hajchótá
ıállįjyúcóótuki. Ááńé
boonétúu tsiıńe ácádsıfvee
wahájchotáwuúréjuco.

⁴ Áhdurée ó ájtyumı muhdú
mıamúnáa ıcyahįjcyáné ditye
ımıbájchóıńéńvú Pıfvyéébe
nıwaavémé ıavyęjį įjyáwááńé
hallúrí ácųjcatyémeeke. Téhdurée
idyé ó ájtyumı Pıfvyéébe ihjy
Jetsóodi įjcyane úwáábohįjcyámeke
tééné hallútúu ditye ıhńıwaúúné
kípıyúúcuahįjcyámeke. Diıtyée
muurá tsá mújyú diıbye
ıyáábécóbake ıñįjcyotámá
dúúrúvatúne. Ááńéllıihyée díıbye
mémé tsá diıtyéké ıúmıcóónetu
ıhyójtsıńéúbatu įjcyatúne. Aamée
tsiıńe bóhııme Crįjtoma ávyęjuuté
téhdune 1,000 pįjcyá hajchóta.

⁵ Aane cahcųjtso múnáa dsįjıvémé
bóhııtųjkénuıńé nééıyóne. Áánetúu
tsįjtye cáhcųjtsotúmé téhdune 1,000
pįjcyá boonéturęjuco bóhııne.

⁶ Maımıjy ıhdyu tsaımıyé
Pıfvyéébema ıcyahįjcyámé tųjkénú
bóhııcunúıńej. Áámeke tsáhájuco
bóónétu įjcyáné ıcúbáhraméı
dómájcóıtyúne. Aame Pıfvyéébema
Crįjtomútsı įjcyánęjću lluuvájte
įjcyame ávyęjúútee ıñųjįjiri téhdune
1,000 pįjcyá hajchóta.

⁷ Ááńé boone tsiıńe Naavéné
ácádsıjcaáyóméıłhi.

⁸ Aabe ıpyée ımyéénuhįjcyádú
tsiıńe páné ıñųjįńne múnáakéré
ıállıńe mújtátsoóhi. Ááne Góóó,

Magóoo, ijcyané inújícú múnáa ávyetá mityámé eevératu ijcyame Críjtoke néhníllehíjcyámema iúcújcatsíne dífbyema meénújcatsímye.

⁹ Aanée naavédú néene o ítténáa pahúllevátú tsáame Píívyéébe íhcyóomi wáiyú nécoomi tsúúca mícáavévá pámeere dífbyeéjteke ipírújtsóroki. Áronáacáa Píívyéébe cúújuwa cáámetu diityé hallúvú íjcaáyóné pámeekéré áíiúcú tsáápíúbá coéváratu.

¹⁰ Áanetúu diibye Naavéné mímúnáake állihíjcyáábeke waagóoobe cúújuwa atsóóperemá péétécunúwá pañévú tééwá pañe tsúúca iyáábécobaa, iye Píívyéébe íhcyú uubálle múnáájpídi díllómehíjcyáábee, íjcyamútsí íjcyáwá pañévu. Aamée tsúúca tééwá pañe ícúbáhrámeí múijyú nájkéváityúne.

Ímibájchoju

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsítsíj néené avyéjú iyyáwá hallúrí tsaapi ácuúcunúubeke. Áábédítýúu ííñújima íévéhóowari íjcyanéhjí peíñú pevétsíiyéjuco.

¹² Áijyúu dííbyé úmíwari íhtsútúmehíjmáyé ídáátsojte dsíjývehíjcyámé tsiíne bóhíímedívú pááyuube muhdú ditye ícyahíjcyané cáátúváne waajácúhaamíne. Áhdurée paayúcuube pájtyetéme mémeháñé íjcyaháámí. Áanemáa diityémá ímibájchoobe téhaamíjí pañétú muhdú ditye ícyahíjcyané cáátúnúmeídyújuco.

¹³ Téijyúu pámeere dsíjívémé íjchívyécunú móáñé pañétuu, ííñújí pañétuu, íjcyane. Áamemáa

ímibájchoobe muhdúhjáa ditye ícyahíjcyanéhjí.

¹⁴ Áijyúu tsáhájuco dsíjívé íjcyájúcootúne. Téhdurée ímityúmé dsíjívémé úújetéhíjcyatsíí tsúúca wágóoové cúújúwá pañévú ditye wágóóóvewá pañévu.

¹⁵ Ááwá pañévúu wágóoovémé íñe múhdumé pájtyetéme mémeháñé íjcyaháámíu imyémé íjcyatúme.

Béhné iíñújima nájkyeji

21 ¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí béhné iíñújí íévéhóowari íjcyanéhjíma bóhówaavéné íhdéénéhjí tsúúca wágóóóvéné boóne. Áronáacáa tsáhájuco móáñe íjcyatúne.

² Áijyúu o ítténáa béhné Jerotsarée niityé nájkyéjitu Píívyéébedítýu. Ácoomíí tsaímíyé íñé imíjyaú éhne múúne walle ityájíwáne wañéhjí pañe ímibájkímyeídyu.

³ Áánáacáa tsaapi nájkyéjitu kéévánécoba néehíí:

—Ícyooca Píívyéébe íhñéjtéj pííne íjcyaabéréjuco diityéké túkévéjtsóíne. Áábema íjcyaimyé tsaímíyéjuco.

⁴ Áámema tsáhájuco kímóóve, dsíjívé, panévá ícúbáhraméí, íjcyájúcoóityú tsúúca díbye páneere tsíhdyuréjuco cápáyoácónéllííhye.

⁵ Ehdúu díbye néené boone íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbé néehíí:

—Panéváre béhnéréjuco o ípívyeytsóne.

Átsihdyúu oke neébe:

—Cáátunu íñe úuma o íhgyuváne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Muurá ímíáánéré teéne. Aane múu cáhcujtsóhi.

6-7 Átsihdyúu tsiĩne oke neébe:

—Áyu tsúuca páneere muhdú o néhdújuco pájtyene. Aabe panévatúré ihtsútuube tapívyema o ijcyátuube ijcyaduré o ijcyaaabe ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtssoóbe. Áhdure nįjke oo páneere o nįjkévátsóíĩbye. Aabe áátsiimédú néeme ímítyunévú táhjátsámeítyúmé tsaiímíyé ijcyáíyóneri tsúúráméímyeke ó ájcuú ímiá bóhiıv áhdóratúne. Áámé Piivyéébé ó ijcyaaahi.

8 Áánetu oke iúráávyéné déjúcotu ícúbáhráméíyóneri íllityéne cáhcújtsotúmee, dsįjívétso múnáa, íhdícýámema dómácócatsihjcyámee, nįjcyotájteke dúúrúvahjcyámee, waabyénu múnáa, állíu múnáa, éhdume wágóóóve cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pańévu. Ehdu botsíi ávyetá wágóóóveréjuco ditye méénuíĩne. Ehdúu oke Píívyéébe nééhíi.

Béhcóomi Jerotsarée

9 Átsihdyúu tsaapi nįjkyéji múnáajpi éhnée 7-mevadítyú nihńéeneré ícúbáhráméi ijcyáíhlloma ijcyaaabe oke neéhií:

—Cáhawáá uke o úújétso Obééjáuıúú néébé uráávye múnáa éhne múúne tsáápi taaba ijcyadu néémedívu.

10 Aanée teene naavédú nééne o ítténé pańe oke tsajtyéébé cámeńháú nįjcaúvu. Átsihdyúu oke úújétsoobe Píívyéébe cóomí Jerotsarée imíwu nécoomi nįjkyéjitu ííńujívú nítyécoomívu.

11 Ácoomítyúu ávyeta Píívyéébé ámítsaráhcó cádıúacunú éhne ‘jájpee’

némeíĩné newáyú ‘raúráú’ nééu imíwu ‘rutúrútu’ néhduú.

12-13 Ácoomí mįjcóo cáámé mįjcócoba ávyéta píimí némįjcótú 12-wava lléhowááne. Panéjcuıátúu 3-wavátsá 4-tsihjıvatu. Áwáhjıtúu įjraéémú dohjıbá 12-neva ijcyáne mémeńháńé caatúvá téwavádu. Áwahjıi nįjkyéji múnáa tsáápiıtsa tehméhi.

14 Áhdurée idyé témįjcótú 12-uva newáyúcobáné ímichi témįjco éjkeúhji. Áúhjıtúu idyé téuvádu tsáápiıtsa Obééjáuıúú néébé mamýému mémeńháńé caatúváhi.

15 Áįjyúu diıbye nįjkyéji múnáajpi óóma įhjýváábedi óórówa eevéwá díbye tééwari técoomi íééve páneere témįjco ílleńwááńemájuco.

16-17 Ácoomíi ávyeta tsańdú cóomíyé páhįyáwá nécoomi muhdú mńamúnáa meééveńjcyádú panéjcuıaré icyáámema íwatýúıve éhńéjcu éévebe tsahájchotaré 2,200 kiróómetro. Áánetúu técoomí mįjcój píimí éévebe 64 ééveta.

18 Ámįjcóo mééńúmei tsanééré ‘jájpee’ némeíĩné newáyúúnetu. Áánetúu ipácóomí tsanééré óórótu mééńúmeıcyóómí mńcúmįjıdú íńé imįjyaú ‘rutúrútu’.

19-20 Ácoomí mįjcóo ímichi éjkéné newáyúcobáné icyáávétsámei ‘jájpee’, tsapíıroo, áágataa, ejmeráádaa, óónitsee, coonaríınaa, critsóóoritoo, berııroo, topáátsıoo, critsopráátsaa, jatsįjtoó, amatįjtaa’, némeíĩné newáyúúné imíwu páhıduıaré néuhjıtu.

21 Áánetúu técoomí mįjcó lleńwááńé 12-wava mééńúmei téhıunéré 12-uva péérá newáyúúnetu. Áánetúu pańétúejjıto

técoomí ulléjító téenere óorótu
méénúmejító mícúmijidú ímíwu
‘rutúrutu’.

²² Áronáacáa ihdyu tsá o
ájtyúmitú duurúvaja técoomíyí
panévaturé ihtsútumútsí
Obééjáuúúú néébema
Píívyéébemútsí tééjadu néémutsi
íjcyánéllíhye.

²³ Ácoomi muurá tsáhájuco
núhbmútsí ájchúnej tééveri
íjcyáityúne. Muurá ihdyu Píívyéébé
ámítsaráhcoréjuco Obééjáuúúú
néébedítýú ájchúcunúnej tééveri
técoomi íjcyáiñe.

²⁴ Áábej tééveri pámeere
míamúnaa panévá iínújíné
avyéjútémá tsáimíyé íjcyame
técoomi ávyéjútsoóhi.

²⁵ Ácoomí llehówááné tsá
wátáhájcatyéityú tene múijyú
íjyunúityúnéllíhye.

²⁶ Muurá técoomívú panévá
iínújíné avyéjú dóbééveéhi.

²⁷ Ácoomíyí tsá iiná ímityúné
íjcyáityúne. Tsá núcópítsó nénehji
méénúmema állíúúmé téhullévú
úújetéityúne. Apáámyéré ihdyu
múhdumé pájtyeteme mémeháñé
Obééjáuúúú néébedi íjcyáháámitu
cáátuvámé técoomívú úújéteéhi.

22 ¹ Átsihdyúu diibye níjkyéji
múnáajpi oke úújetsó
téehivu Obééjáuúúú néébema
Píívyéébemútsí avyéjú íjcyátsihdyu
ííñecunúhí pánétúejító técoomí
ulléjító pínétú nívahívu. Aahí
nupácýóo ávyéta ímí ‘rauráú’
néjpacyo meke bohífvú ajcúhi.

² Ááhí únuríi tsanéjúcuri
úmehééné meke
medsívívéjúcóóityúne bóhiivu
ájchuhéjji ténuhbávádú

néévahíjcyahéhji. Áhéhjihaamínée
panévá iínújíné múnáake bohífvú
ajcúhi.

³ Aane Obééjáuúúú néébema
Píívyéébemútsí avyéjú técoomí pañe
íjcyánéllíi tsá íñé ímityú íjcyáityú
téhulle. Aane téhulle Píívyéébé
íicúve múnáa íjcyame dííbyeke
duurúvaáhi.

⁴ Aame dííbyeke ájtyúmií
múhdumé dííbye mémé
íúmicóónetu cáátuváme. Aame
ávyéjúúteé dííbyema múijyú
níjkéváityúne.

⁵ Tsáhájuco múijyú téhulle
íjyunúityúne. Áánéllíi tsáhájuco
peetéháñé íjcyáityúne. Áhdure
tsáhájuco nuhba íjcyáityúne.
Píívyéébe ihtsútuube íjcyabéréjuco
peete íjcyáiñe.

Jetsocríjtó tsááiñe pííhíjucóone

⁶ Átsihdyúu diibye níjkyéji
múnáajpi oke néehíi:

—Íñe uke o néene muurá ávyeta
ímiááne. Tsá állíu tene íjcyatúne.
Aane múu cáhcujtsóhi. Píívyéébe
Íapííchoj tééveri íhgyú uubálle
múnáake iiná pájtyeíñé íhdétújuco
wáájácútsohíjcyaaabe oke wallóo
téhure dííbyé íicúve múnáake o
úúbálle muhdú lléváhréjuco tene
pájtyeíñe.

⁷ Muurá Jetsóo néehíi:
“Ílléváhréjuco o tsááiñe! Áhdícyane
ihdyu maímijyu ditye íjcyáiñé
íñe íhyaamí pañétú muhdú tene
pájtyeíñé cáátuváné cáhcujtsóme.”
Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

⁸⁻⁹ Aanée ó ájtyumí ehdu
páneere muhdú pájtyeíñé oke
úúbállémeíñéhji. Áánéllíi hyé
diibye níjkyéji múnáajpi oke

ténehjívú úújétsóóbé lliiñévu
o mímóúúvéne dífbyeke o
dúúrúváfyónáa oke neébe:

—¡Oke duurúvadíne! Muurá
ámuhádúré oo Pívyéébé iicúve
múnáajpi ámuha díñahbénuma
dífbyé ihjyú uubálle múnáa
mejcyame íhyaamí pañe
íjcyáné uwááboju ímí ámuha
mecáhcujtsómé mejcyadu. Áánélli
ihdyu dífbyekéré Pívyéébeke
duurúva.

¹⁰ Átsihdyúu idyé oke neébe:

—Tsá múu íne u cáátúnuháamí
páátánutúne. Muurá muhdú
téhaamí pañe tene néene
lléváhréjucu pájtyeíne.

¹¹ Ahdícyane óví Pívyéébema
ímí íjcyáfyóneri tsúúrámeímyé
ímíñéúvú ijcyá dífbyema. Áánetu
ihdyu óvi ímityúmé ímillédú
ijcyáhi. Ehdúu nýkyéji múnáajpi oke
nééhií.

¹² Áané boonétúu idyé Jetsóo oke
nééhií:

—¡Muurá lléváhréjucu o tsááiñe!
Aabe ó ájcuú pámeekéré muhdú
ditye ícyahíjcyáne áhdovu.

¹³ Aabe panévatúré íhtsútuube o
íjcyaaabe tapíívyema o íjcyátuube
ímichi téhijpi oo páneeré o
ípívyéjtsóobe. Áhdure nýjke oo
páneere o nýjkévátsoííbye.

¹⁴ Ahdícyane maímijyu ditye
íjcyaiñé tsaimíyé ícyahíjcyáme.
Muurá béhne Jerotsaréevu
iúújetécooca bohívu ájcúné uméhe
néévá llééneímye.

¹⁵ Áánetu ímityúmé
waabyénu múnáa, íhdícyámema
dómácócatsíhijcyámee,
dsíjvétso múnáa, nýjcyotájteke

dúúrúvahíjcyámee, állíu múnáa,
íjcyame tsá técoomívu úújetéityúne.

¹⁶ Aane íne nýkyéji múnáájpikeye
diéllevu ó wallóo díbye úhdivu
ibóhówájtsu páneere muhdú
pájtyeíñéhjí uuréjucu tácahcújtsu
múnáake u wáájácútsoki. Muuráhjáa
páneere o ípívyéétsóroobe Dabíiuvúj
tsiiménémúhaabe ó ijcyá tsítsívé
míicúruwádú o néébeé. Ehdúu
Jetsóo oke nééhií.

¹⁷ Ahdícyane Pívyéébé Apíícho
íhgyú uubálle múnáaj tééveri
míamúnáake púváhi. Áhdure
Obééjáuudú néébé cahcújtsu
múnáa éhne múúne tsáapí taaba
íjcyadu néeme míamúnáake
púváhi. Aane ihdyu óví lléébome
itsáane adóva bohí nupácýotu
áhdóratúne.

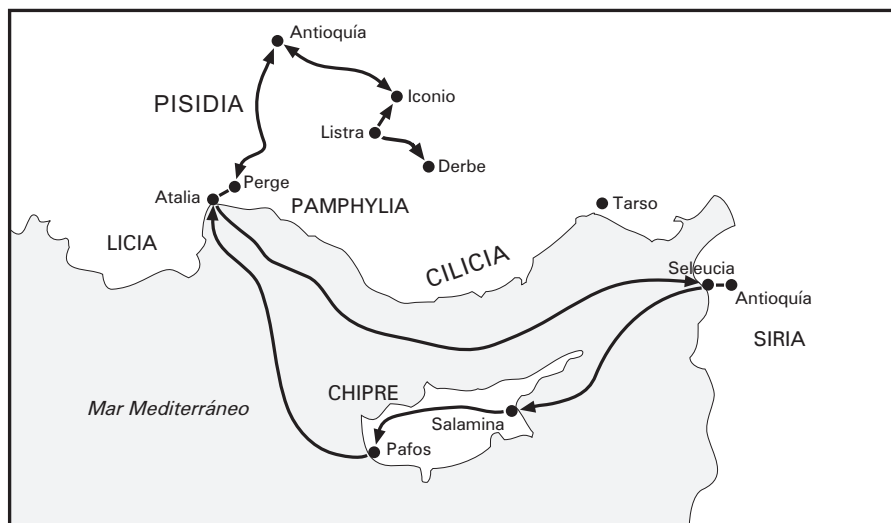
¹⁸ Aane íne tsúúca íhyaamí pañe
cáátúváné uwááboju lléébómeke
o néé ditye éhniíñevu iijéjucu
tsíñehji íáméjtsótuki. Muurá tehdu
méénúmeke Pívyéébe ávyetá
ihnáho ícúbáhraá muhdú téhaamí
pañétú tene néhdújucu.

¹⁹ Áhdure idyé téené uwáábójutu
tsane wáágóome mémé páácýúiiibye
tsúúca pájtyetéme mémeháñé
cáátúváháamitu. Aame tsá dífbyé
cóómivu úújetéityú íne íhyaamí
pañétú úúbállémeícyoomívu.

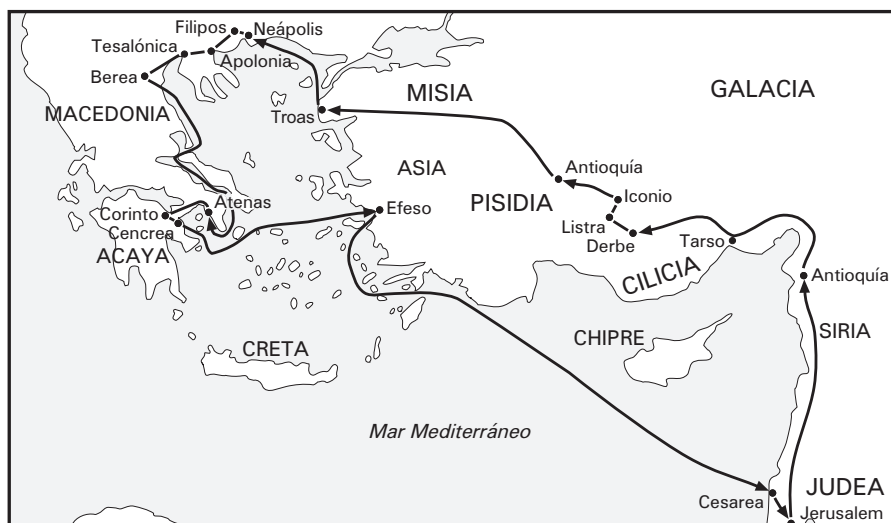
²⁰ Aanée diibye íhyaamí pañe
dífbyé uwááboju íjcyaaabe nééhií:
—Ímíáané lléváhréjucu o
tsááiñe.

Áánéllihiyée dífbyeke o nééhií:
—Juújuj, tehdujucu Ávyéjuube
Jetsóoj, wa ífcúí tsaácoj.

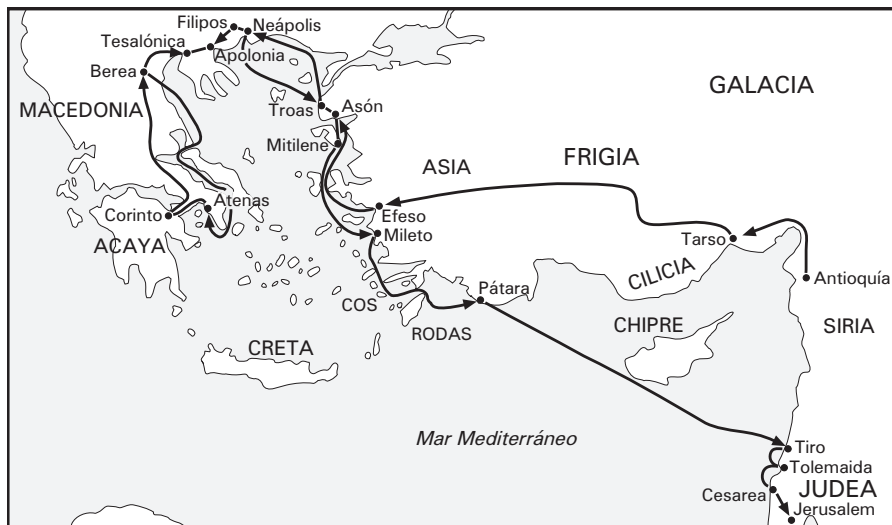
²¹ Aabe ihdyu óví amúhake
píaabó páijyuváre. Áyu tehdujucu.

PRIMER VIAJE MISIONERO DE PABLO

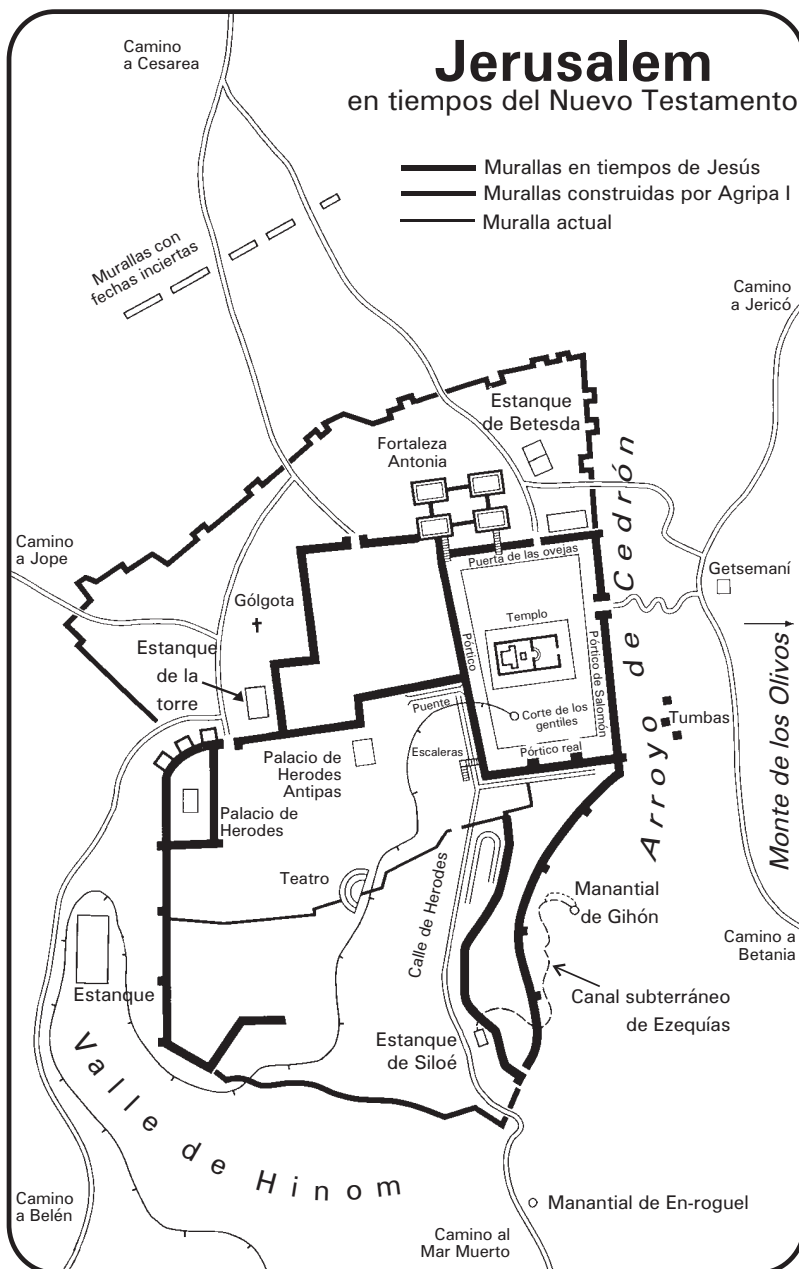
SEGUNDO VIAJE MISIONERO DE PABLO

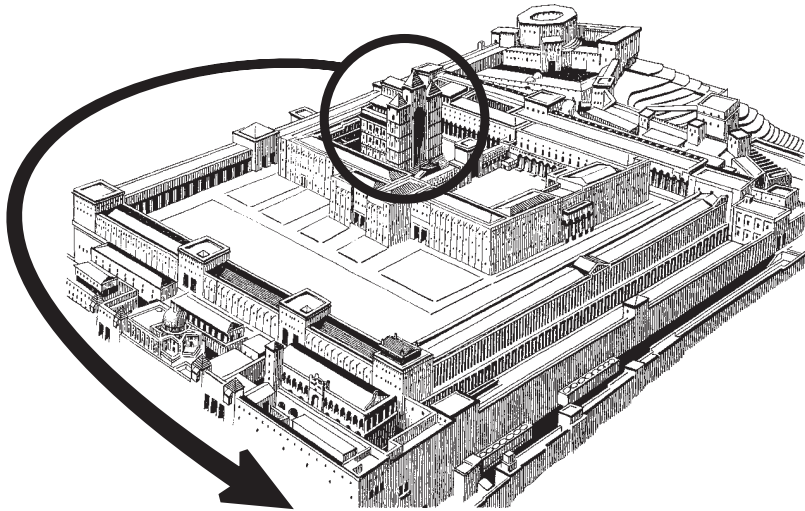
TERCER VIAJE MISIONERO DE PABLO

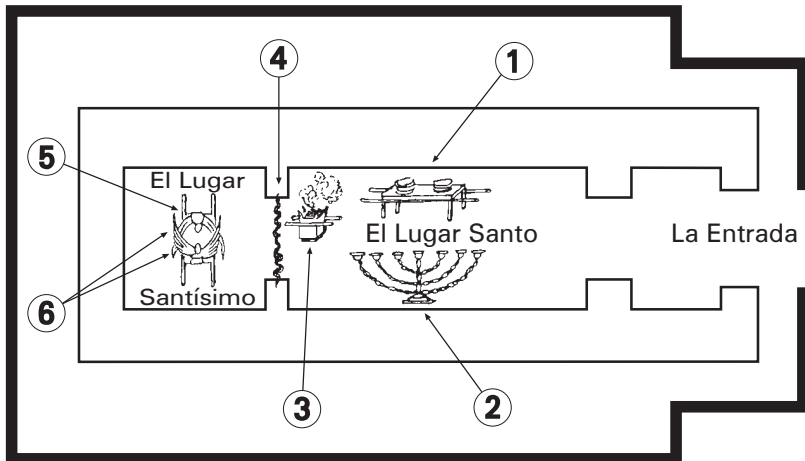
VIAJE DE PABLO A ROMA

El Templo en el tiempo de Jesucristo

Plano del Interior del Templo

1. La Mesa y los Panes de la Proposición
2. El Candelabro
3. El Altar del Incienso
4. El Velo
5. El Arca del Pacto
6. Los Querubines

Tierra de
PALESTINA
en el tiempo de
NUESTRO SEÑOR
JESUCRISTO

